

BEVRIJDING

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE

UITGAVE: PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ - JAARGANG 33 - NR. 1 - JANUARI 1989

in dit nummer:

SOLO OF SAMEN: REFERENDUM LAAT DE LEDEN BESLISSEN *
RADICAAL-LINKS IN BUITEN- EN BINNENWERELD * HOE KIEZEN BEKENDE EN
MINDER BEKENDE PSP-LEDEN * BRAM VAN OJIK (PPR) EN MARIUS ERNSTING
(CPN) OVER '1990' * TURIJE * INTERVIEW HANNAH VAN WIJNGAARDEN *
NARREN IN DOMINEESLAND *
BINNENHOF VOLOP IN BEWEGING

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon: 020-267374. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.

Informatie & Bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag (Johan Eland).

Stichting Vorming & Scholing/Uitgeverij De Bovenbouw/De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 - 16.00 uur (Ron Leyser en Bert van den Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 - 17.00 uur (Judit Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag, woensdag en donderdag van 10.00 - 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting/Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongeren-groepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070 - 624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie PSP: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070 - 183040.

Groen Progressief Akkoord (Eurofractie): Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel.: 020 - 245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 113, 9201 GZ Drachten, tel.: 05120 - 30156 (Floor de Kreij).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Rutger van Santen, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 267374.

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Zet- en drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

ISSN 0167-0735

Van de redactie

Allereerst wensen wij de lezers van Bevrijding al het goede voor 1989.

Dit nummer is voor een belangrijk deel gewijd aan de keuze die de leden in februari per referendum krijgen voorgelegd: moet de PSP zelfstandig aan de komende kamerverkiezingen deelnemen of moet er gestreefd worden naar een gemeenschappelijke lijst ter linkzijde van de PvdA? Omdat alle leden aan het referendum mee kunnen doen, krijgen ook alle leden dit nummer toegezonden. Dus ook de zgn. 'gezinsleden' en dat handjevol leden dat om welke reden dan ook geen prijs stelt op toezending van het partijblad.

Maar er is meer nieuws onder de winterzon. Met ingang van dit januarinummer zal Bevrijding elke 1ste van de maand bij u in de bus vallen in een omvang van 24 pagina's. De driewekelijkse frequentie met de omvang van 12 pagina's beviel slecht. Eens per drie weken is een onduidelijke termijn: niemand scheen ooit te weten wanneer het uit zou komen. Daarnaast was 12 pagina's te weinig om alle ingrediënten van een partijblad smakelijk te serveren. In de 24 pagina's die nu maandelijks gevuld zullen worden, kunnen ook achtergrondartikelen, recensies en interessante discussies aan bod komen. En het zij voor alle duidelijkheid nog eens gezegd: Bevrijding is een blad van de PSP en schrijft hoofdzakelijk over de PSP, haar leden en haar activiteiten.

REDAKTIE

discussiemiddag op 4 februari

SOLO OF SAMEN

Twijfelt u nog over uw keuze inzake het referendum? Noteert u dan alvast zaterdag 4 februari in uw agenda. Want dan organiseert het partijbestuur een discussie over de keuze in het referendum onder het motto 'Solo of Samen'.

Ineke van Gent (gemeenteraadslid PSP-Groningen) en Wilbert Willems (Statenlid Noord-Brabant) zullen o.l.v. Marko Mazeland met elkaar in debat gaan over

zelfstandige deelname of streven naar een gemeenschappelijke lijst voor de komende kamerverkiezingen. Uiteraard is er ruime gelegenheid voor het PSP-publiek om vragen te stellen en mee te discussieren.

De discussiemiddag begint om 12.30 uur en zal tot 16.00 duren. Plaats: Trianon, Oude Gracht 252 te Utrecht.trecht.

Gesproken Bevrijding

Het is er (helaas) enkele jaren niet van gekomen, maar vanaf het vorige nummer is Bevrijding weer in gesproken vorm op cassette verkrijgbaar voor visueel gehandicapten. Leden die enkele jaren geleden al de gesproken Bevrijding ontvingen, krijgen

deze nu ook weer toegezonden. Anderen die het willen ontvangen, moeten dat even laten weten aan het partijbureau van de PSP: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel: 020-267374. 0 AS Amsterdam, tel: 020-267374.

Werkt een grenzeloos Europa in Rotterdam!?

In de Straatsburg Times, het periodiek van Regenboog (v/h GPA) dat u onlangs heeft ontvangen, staat de themaconférentie van 21 januari in Eindhoven aangekondigd. Deze themaconférentie, die onder het motto 'werkt een grenzeloos Europa' over de Europese interne markt van na 1992 gaat, wordt echter in Rotterdam gehouden. Er zal een ongetwijfeld boeiende discussie plaatsvinden o.l.v. Erik Boshuizen (NOS-Journaal) tussen Nel van Dijk (Regenboog), N. Rempt (VVD), R. Vreeman (FNV) en dhr. Govers (voorzitter Rotterdamse Havenwerkgevers).

De discussie wordt gevolgd door een rondvaart door de Rotterdamse haven met twee gidsen, die niet zo zeer deskundig zijn op het gebied van de toeristische attracties maar aandacht zullen geven aan de activiteiten in deze haven m.b.t. Zuid-Afrika, de bewapening en de gevolgen van 1992.

U krijgt het definitieve programma en het

fraaie discussiedagboek toegezonden indien u zich opgeeft bij Regenboog, postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel: 020-245515.

Bij de voorplaat

De illustratie op de voorpagina is afkomstig uit 'De tijd onder het mes', een verzameling hout en linoleumsneden van de graficus Gerd Arntz (Sua, 1988). Arntz, die vanaf 1934 in Den Haag woonde en daar enkele maanden geleden overleed, heeft in zijn lange leven een uitgebreid oeuvre opgebouwd waarvan 'De tijd onder het mes' een overzicht geeft. 'Schommel' heet de illustratie op de voorpagina; de referendum-informatie is niet vreemd aan de keuze.

In dit nummer van *Bevrijding* wordt uitgebreid aandacht besteed aan het referendum dat in februari alle leden van de PSP in de gelegenheid stelt hun mening kenbaar te maken over de wijze van deelname aan de komende Kamerverkiezingen. Hierna volgen 2 artikelen die onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur verschijnen en de leden hopelijk meer achtergrondinformatie geven. Verder veel meningen uit alle hoeken en gaten van de PSP, belangrijke informatie van de Referendumcommissie en interviews met Bram van Ojik (PPR) en Marius Ernsting (CPN). Op deze wijze hoopt de redactie de nodige brandstof geleverd te hebben. Aan u is begin februari de keuze.

Radicaal-links in de buiten- en binnenwereld

Partijen, bewegingen, kiezers en leden

Sinds 1977 kent Nederland, uitgezonderd een korte periode in 1981/1982, CDA/VVD-regeringen die de nadruk leggen op het terugdringen van het financieringsstekort en het scheppen van een gunstig ondernemersklimaat. De gevolgen van dit beleid zijn divers. De inkomenspositie van uitkeringsgerechtigden, lager betaalde ambtenaren, werkende jongeren en studenten wordt bij voortdurende bedreigd en regelmatig daadwerkelijk verslechterd. Recent verworven inzichten m.b.t. de emancipatie van vrouwen worden, gezien de financiële consequenties, niet of zeer moeizaam in beleid omgezet. Sociale voorzieningen voor werkenden (ziektekosten, woonlandbeginsel kinderbijslag migranten) worden uitgehold. In het buitenlandse en defensiebeleid wordt braaf aan de leiband van EEG en NAVO gelopen. Wat is de positie van de linkse partijen in dit politieke klimaat?

De PvdA loopt zich in de zijlijn voortdurend warm om aan het regeringsspel deel te kunnen nemen. Begrijpelijk voor de -in potentie grootste partij van Nederland. Zij blijft daarbij stevast voornamelijk afkoersen op een coalitie met een rechtse partij. De publikatie van de *'Schuivende Panelen'* kan niet gezien worden als een knieval voor het CDA, daarvoor wordt te serieus gepoogd een antwoord op allerlei nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen te formuleren. Maar de opmerkingen die gemaakt worden m.b.t. politieke en maatschappelijke consensus wijzen wel duidelijk in de richting van een gematigde coalitiepolitiek. Een lijn die in het vervolg rapport *'Bewogen Beweging'* wordt bevestigd. In 1981 nam de PvdA als eerste keuze voor regeringsvorming nog de optie 'linkse samenwerking' aan, maar deze optie komt nu in geen enkele discussie meer voor.

Radicaal-links

De kracht van de partijen ter linkerzijde van de PvdA geven de sociaal-democraten eerlijk gezegd ook geen andere keus. De electorale achteruitgang van CPN, PPR en PSP sinds 1972 is duidelijk: 16 zetels in 1972, 6 in 1977, 9 in 1981, 8 in 1982 en 3 in 1986. De opleving in 1981 en 1982 lijkt duidelijk te zijn bepaald door het sterk gegroeide verzet tegen de kernbepanning.

Over de oorzaken van de achteruitgang van CPN, PPR en PSP kan het volgende worden gezegd. De traditionele achterban van de CPN, industriehandarbeiders uit Amsterdam, de Zaanstreek en Oost-Groningen is enerzijds in omvang aanzienlijk verminderd door economische ontwikkelingen en anderzijds afgeschrikt door de vernieuwing in de CPN (feminisme, uitholling leninistische organisatievorm). De trage ontwikkelingen die daarna

volgden hebben vervolgens de vernieuwers doen afhaken. Het oorspronkelijke electoraat van de PPR bestond voor een groot deel uit teleurgestelde KVP en AR-kiezers die in de PPR een radicale evangelische politieke partij herkenden, die echter wel bereid was om regeringsverantwoordelijkheid te dragen. Wel is de PPR erin geslaagd om met modegevoelige onderwerpen een wisselend aantal 'trend'stemmers aan te trekken. De PSP tenslotte kent een kleine principiële pacifistische en links-socialistische achterban, naast een fluctuerend aantal proteststemmers die bij bijzondere ontwikkelingen kiezen voor scherp geformuleerde standpunten van de PSP (koningshuis, bewapening).

Dit alles is echter voor een groot deel historie. Voor zover ze nog als zodanig gekarakteriseerd kunnen worden, stemmen industriearbeiders en linkse confessionelen op de PvdA.

Het buitenparlementaire gebeuren, zowel ideologisch als electoraal door de PSP al zeer belangrijk getaxeerd, kenmerkt zich door grote schommelingen en weinig continuïteit. De institutionalisering van grote sociale bewegingen (IKV, Milieudefensie) leidt tot grote, professionele organisaties die een grotere continuïteit kennen en voor de politieke haalbaarheid van hun eisen uiteraard naar parlementaire meerderheden zoeken. De issues van kleinere, veelal radicalere, bewegingen, zijn nogal trendgevoelig. Door schommelingen in de actieconjunctuur zakken deze bewegingen in. Bovendien zijn in deze bewegingen veelal mensen actief die weinig van partijpolitiek moeten hebben.

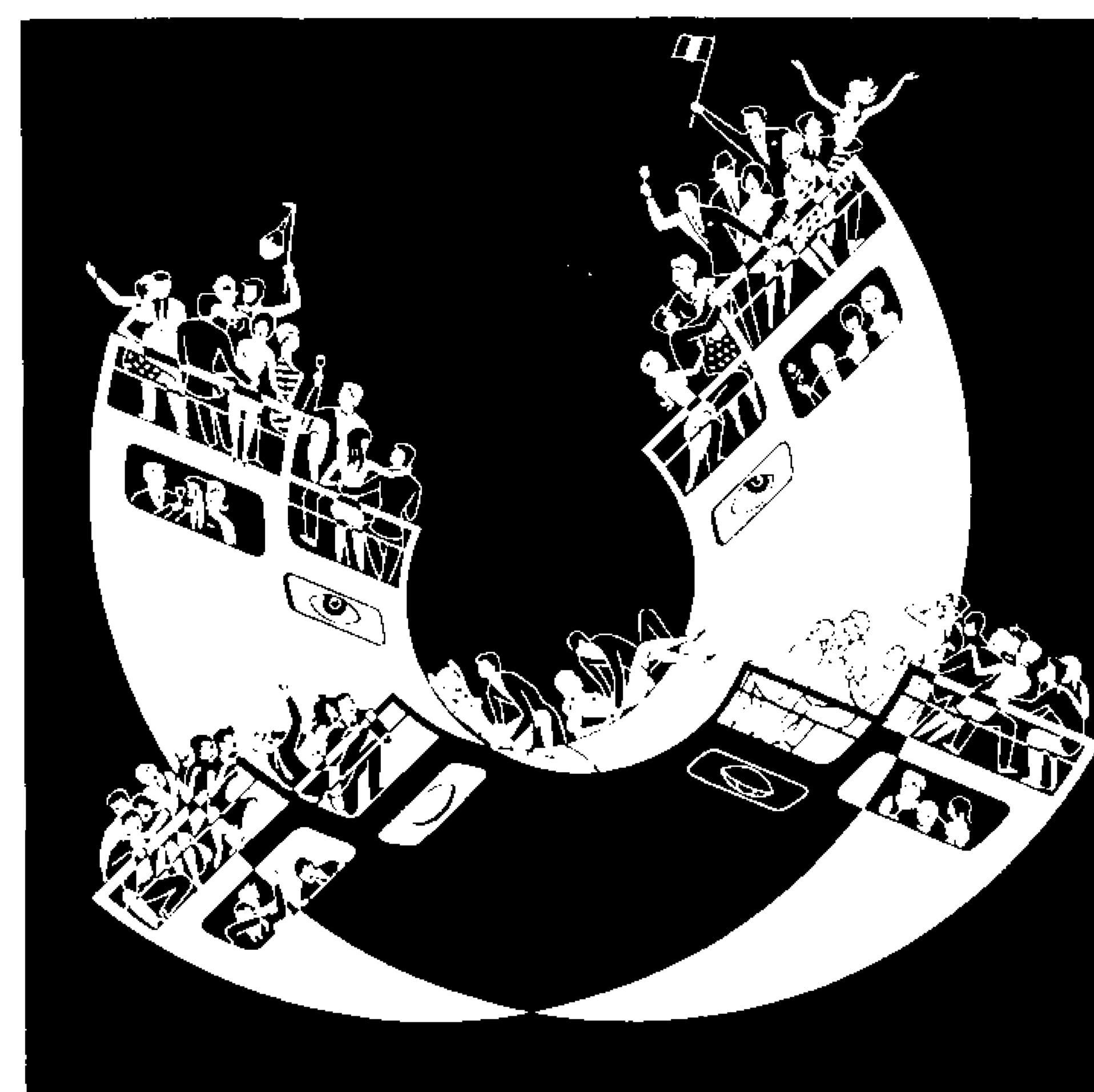
Kiezers van CPN, PSP en PPR

Het huidige electoraat van CPN, PSP en PPR is, zoals verschillende onderzoeken uit-

wijzen, al inkrappend behoorlijk naar elkaar toegegroeid. Het onderzoek van het GPA (1) laat zien dat er wel onderlinge verschillen zijn, maar dat grosso modo de aanhang van de drie partijen grote overeenkomsten vertoont: concentratie in grote steden, jonge aanhang (tot 35 jaar), ongetrouwd, veel studenten, weinig gepensioneerden, gemiddeld aantal werklozen, een matig zij het geïndividualiseerd inkomen en een hoge ontkerkelijking.

Interessanter dan deze voyeuristische gegevens zijn de meer politieke gegevens die uit het eerder aangehaalde en een ander onderzoek (2) tevoorschijn komen. Het huidige kleine aantal kiezers van PSP, CPN en PPR is (nog steeds) veel groter dan de harde kern. Van de radicaal-linkse kiezers in 1986 overwoog 10,2% aanvankelijk om helemaal niet te stemmen, en 53% wist niet of het wel een van de drie zou worden. Van deze 53% twijfelde maar liefst 83% om op de PvdA te stemmen, maar deed dat uiteindelijk niet. De twijfel tussen klein-links en de PvdA is dus groot. De meeste twijfelaars (67%) zitten bij de PSP, 53% bij de PPR en 14% bij de CPN. Het had dus nog veel slechter uit kunnen pakken, al zijn er wel degelijk hoopgevende tendensen. Het deel van de kiezers dat in 1986 overwoog om op radicaal-links te stemmen, maar dat uiteindelijk niet deed, is iets groter dan de twijfelaars die dat uiteindelijk wel deden. De hiervoor genoemde onderzoeken baseren zich op de uitkomsten van het Nationaal Kiezersonderzoek 1986, waarin het potentiële electoraat van de drie partijen als volgt scoort: 6,9% (CPN), 8,3% (PSP) en 10% (PPR). Deze scores overlappen elkaar echter zodat de maximale som op 15,5% moet worden gesteld. Het potentieel is dus aanmerkelijk groter dan de verkiezingsuitslagen laten zien.

Waarom wordt dat potentieel niet benut? Vrijwel alle kiezers die het waarschijnlijk achten ooit op PPR, CPN of PSP te stemmen, maken die overweging ook voor -met name de PvdA. En van de mensen die wel op een der radicaal-linkse partijen heeft gestemd, heeft bijna de helft ernstig overwogen om op een andere partij (m.n. de PvdA) te stemmen.

Waarom twijfelen zo velen tussen de PvdA en radicaal-links? Uit de onderzoeken kunnen, enigszins speculatief, daarvoor de volgende redenen gehaald worden:

* de PvdA wordt als linkser ervaren dan in het verleden; CPN en PSP als rechtser: de verschillen tussen sociaal-democratie en radicaal-links zijn voor veel kiezers kleiner geworden;

* negatieve beeldvorming door interne twisten (m.n. PSP en CPN) hebben de electorale kansen negatief beïnvloed;

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon: 020-267374. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.

Informatie & Bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag (Johan Eland).

Stichting Vorming & Scholing/Uitgeverij De Bovenbouw/De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 - 16.00 uur (Ron Leyser en Bert van den Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 - 17.00 uur (Judith Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag, woensdag en donderdag van 10.00 - 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting/Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongerengroepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070 - 624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie PSP: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070 - 183040.

Groen Progressief Akkoord (Eurofractie): Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel.: 020 - 245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 113, 9201 GZ Drachten, tel.: 05120 - 30156 (Floor de Kreij).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Rutger van Santen, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 267374.

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Zet- en drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

ISSN 0167-0735

Van de redactie

Allereerst wensen wij de lezers van Bevrijding al het goede voor 1989.

Dit nummer is voor een belangrijk deel gewijd aan de keuze die de leden in februari per referendum krijgen voorgelegd: moet de PSP zelfstandig aan de komende kamerverkiezingen deelnemen of moet er gestreefd worden naar een gemeenschappelijke lijst ter linkzijde van de PvdA? Omdat alle leden aan het referendum mee kunnen doen, krijgen ook alle leden dit nummer toegezonden. Dus ook de zgn. 'gezinsleden' en dat handjevol leden dat om welke reden dan ook geen prijs stelt op toezending van het partijblad.

Maar er is meer nieuws onder de winterzon. Met ingang van dit januarinumnummer zal Bevrijding elke 1ste van de maand bij u in de bus vallen in een omvang van 24 pagina's. De driewekelijkse frequentie met de omvang van 12 pagina's beviel slecht. Eens per drie weken is een onduidelijke termijn: niemand scheen ooit te weten wanneer het uit zou komen. Daarnaast was 12 pagina's te weinig om alle ingrediënten van een partijblad smakelijk te serveren. In de 24 pagina's die nu maandelijks gevuld zullen worden, kunnen ook achtergrondartikelen, recensies en interessante discussies aan bod komen. En het zij voor alle duidelijkheid nog eens gezegd: Bevrijding is een blad van de PSP en schrijft hoofdzakelijk over de PSP, haar leden en haar activiteiten.

REDAKTIE

discussiemiddag op 4 februari

SOLO OF SAMEN

Twijfelt u nog over uw keuze inzake het referendum? Noteert u dan alvast zaterdag 4 februari in uw agenda. Want dan organiseert het partijbestuur een discussie over de keuze in het referendum onder het motto 'Solo of Samen'.

Ineke van Gent (gemeenteraadslid PSP-Groningen) en **Wilbert Willems** (Statenlid Noord-Brabant) zullen o.l.v. **Marko Mazeland** met elkaar in debat gaan over

zelfstandige deelname of streven naar een gemeenschappelijke lijst voor de komende kamerverkiezingen. Uiteraard is er ruime gelegenheid voor het PSP-publiek om vragen te stellen en mee te discussieren.

De discussiemiddag begint om 12.30 uur en zal tot 16.00 duren. Plaats: **Trianon, Oude Gracht 252 te Utrecht**.recht.

Gesproken Bevrijding

Het is er (helaas) enkele jaren niet van gekomen, maar vanaf het vorige nummer is Bevrijding weer in gesproken vorm op cassette verkrijgbaar voor visueel gehandicapten. Leden die enkele jaren geleden al de gesproken Bevrijding ontvingen, krijgen

deze nu ook weer toegezonden. Anderen die het willen ontvangen, moeten dat even laten weten aan het partijbureau van de PSP: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel: 020-267374. 0 AS Amsterdam, tel: 020-267374.

Werkt een grenzeloos Europa in Rotterdam!?

In de Straatsburg Times, het periodiek van Regenboog (v/h GPA) dat u onlangs heeft ontvangen, staat de themaconférentie van 21 januari in Eindhoven aangekondigd. Deze themaconférentie, die onder het motto 'werkt een grenzeloos Europa' over de Europese interne markt van na 1992 gaat, wordt echter in Rotterdam gehouden. Er zal een ongetwijfeld boeiende discussie plaatsvinden o.l.v. Erik Boshuizen (NOS-Journaal) tussen Nel van Dijk (Regenboog), N. Rempt (VVD), R. Vreeman (FNV) en dhr. Govers (voorzitter Rotterdamse Havenwerkgevers).

De discussie wordt gevolgd door een rondvaart door de Rotterdamse haven met twee gidsen, die niet zo zeer deskundig zijn op het gebied van de toeristische attracties maar aandacht zullen geven aan de activiteiten in deze haven m.b.t. Zuid-Afrika, de bewapening en de gevolgen van 1992.

U krijgt het definitieve programma en het

fraaie discussiedagboek toegezonden indien u zich opgeeft bij Regenboog, postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel: 020-245515.

Bij de voorplaat

De illustratie op de voorpagina is afkomstig uit 'De tijd onder het mes', een verzameling hout en linoleumsneden van de graficus Gerd Arntz (Sua, 1988). Arntz, die vanaf 1934 in Den Haag woonde en daar enkele maanden geleden overleed, heeft in zijn lange leven een uitgebreid oeuvre opgebouwd waarvan 'De tijd onder het mes' een overzicht geeft. 'Schommel' heet de illustratie op de voorpagina; de referendum-informatie is niet vreemd aan de keuze.

In dit nummer van *Bevrijding* wordt uitgebreid aandacht besteed aan het referendum dat in februari alle leden van de PSP in de gelegenheid stelt hun mening kenbaar te maken over de wijze van deelname aan de komende Kamerverkiezingen. Hierna volgen 2 artikelen die onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur verschijnen en de leden hopelijk meer achtergrondinformatie geven. Verder veel meningen uit alle hoeken en gaten van de PSP, belangrijke informatie van de Referendumcommissie en interviews met Bram van Ojik (PPR) en Marius Ernsting (CPN). Op deze wijze hoopt de redactie de nodige brandstof geleverd te hebben. Aan u is begin februari de keuze.

Radicaal-links in de buiten- en binnenwereld

Partijen, bewegingen, kiezers en leden

Sinds 1977 kent Nederland, uitgezonderd een korte periode in 1981/1982, CDA/VVD-regeringen die de nadruk leggen op het terugdringen van het financieringstekort en het scheppen van een gunstig ondernemersklimaat. De gevolgen van dit beleid zijn divers. De inkomenspositie van uitkeringsgerechtigden, lager betaalde ambtenaren, werkende jongeren en studenten wordt bij voortduring bedreigd en regelmatig daadwerkelijk verslechterd. Recent verworven inzichten m.b.t. de emancipatie van vrouwen worden, gezien de financiële consequenties, niet of zeer moeizaam in beleid omgezet. Sociale voorzieningen voor werkenden (ziektekosten, woonlandbeginsel kinderbijslag migranten) worden uitgehold. In het buitenlandse en defensiebeleid wordt braaf aan de leiband van EEG en NAVO gelopen. Wat is de positie van de linkse partijen in dit politieke klimaat?

De PvdA loopt zich in de zijlijn voortdurend warm om aan het regeringsspel deel te kunnen nemen. Begrijpelijk voor de -in potentie grootste partij van Nederland. Zij blijft daarbij steevast vooralsnog afkoersen op een coalitie met een rechtse partij. De publikatie van de *'Schuivende Panelen'* kan niet gezien worden als een knieval voor het CDA, daarvoor wordt te serieus gepoogd een antwoord op allerlei nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen te formuleren. Maar de opmerkingen die gemaakt worden m.b.t. politieke en maatschappelijke consensus wijzen wel duidelijk in de richting van een gematigde coalitiepolitiek. Een lijn die in het vervolg rapport *'Bewogen Beweging'* wordt bevestigd. In 1981 nam de PvdA als eerste keuze voor regeringsvorming nog de optie 'linkse samenwerking' aan, maar deze optie komt nu in geen enkele discussie meer voor.

Radicaal-links

De kracht van de partijen ter linkerzijde van de PvdA geven de sociaal-democraten eerlijk gezegd ook geen andere keus. De electorale achteruitgang van CPN, PPR en PSP sinds 1972 is duidelijk: 16 zetels in 1972, 6 in 1977, 9 in 1981, 8 in 1982 en 3 in 1986. De opleving in 1981 en 1982 lijkt duidelijk te zijn bepaald door het sterk gegroeide verzet tegen de kernbepaling.

Over de oorzaken van de achteruitgang van CPN, PPR en PSP kan het volgende worden gezegd. De traditionele achterban van de CPN, industriehandarbeiders uit Amsterdam, de Zaanstreek en Oost-Groningen is enerzijds in omvang aanzienlijk verminderd door economische ontwikkelingen en anderzijds afgeschrikt door de vernieuwing in de CPN (feminisme, uitholling leninistische organisatievorm). De trage ontwikkelingen die daarna

volgden hebben vervolgens de vernieuwers doen afhaken. Het oorspronkelijke electoraat van de PPR bestond voor een groot deel uit teleurgestelde KVP en AR-kiezers die in de PPR een radicale evangelische politieke partij herkenden, die echter wel bereid was om regeringsverantwoordelijkheid te dragen. Wel is de PPR erin geslaagd om met modegevoelige onderwerpen een wisselend aantal 'trendstemmers' aan te trekken. De PSP tenslotte kent een kleine principiële pacifistische en links-socialistische achterban, naast een fluctuerend aantal proteststemmers die bij bijzondere ontwikkelingen kiezen voor scherp geformuleerde standpunten van de PSP (koningshuis, bewapening). Dit alles is echter voor een groot deel historie. Voor zover ze nog als zodanig gekarakteriseerd kunnen worden, stemmen industriearbeiders en linkse confessionelen op de PvdA.

Het buitenparlementaire gebeuren, zowel ideologisch als electoraal door de PSP al zeer belangrijk getaxeerd, kenmerkt zich door grote schommelingen en weinig continuïteit. De institutionalisering van grote sociale bewegingen (IKV, Milieudefensie) leidt tot grote, professionele organisaties die een grotere continuïteit kennen en voor de politieke haalbaarheid van hun eisen uiteraard naar parlementaire meerderheden zoeken. De issues van kleinere, veelal radicalere, bewegingen, zijn nogal trendgevoelig. Door schommelingen in de actieconjunctuur zakken deze bewegingen in. Bovendien zijn in deze bewegingen veelal mensen actief die weinig van partijpolitiek moeten hebben.

Kiezers van CPN, PSP en PPR

Het huidige electoraat van CPN, PSP en PPR is, zoals verschillende onderzoeken uit-

wijzen, al inkrimpend behoorlijk naar elkaar toegegroeid. Het onderzoek van het GPA (1) laat zien dat er wel onderlinge verschillen zijn, maar dat grosso modo de aanhang van de drie partijen grote overeenkomsten vertoont: concentratie in grote steden, jonge aanhang (tot 35 jaar), ongetrouwd, veel studenten, weinig gepensioneerden, gemiddeld aantal werklozen, een matig zij het geïndividualiseerd inkomen en een hoge ontkerkelijking.

Interessanter dan deze voyeuristische gegevens zijn de meer politieke gegevens die uit het eerder aangehaalde en een ander onderzoek (2) tevoorschijn komen. Het huidige kleine aantal kiezers van PSP, CPN en PPR is (nog steeds) veel groter dan de harde kern. Van de radicaal-linkse kiezers in 1986 overwoog 10,2% aanvankelijk om helemaal niet te stemmen, en 53% wist niet of het wel een van de drie zou worden. Van deze 53% twijfelde maar liefst 83% om op de PvdA te stemmen, maar deed dat uiteindelijk niet. De twijfel tussen klein-links en de PvdA is dus groot. De meeste twijfelaars (67%) zitten bij de PSP, 53% bij de PPR en 14% bij de CPN. Het had dus nog veel slechter uit kunnen pakken, al zijn er wel degelijk hoopgevende tendensen. Het deel van de kiezers dat in 1986 overwoog om op radicaal-links te stemmen, maar dat uiteindelijk niet deed, is iets groter dan de twijfelaars die dat uiteindelijk wel deden. De hiervoor genoemde onderzoeken baseren zich op de uitkomsten van het Nationaal Kiezersonderzoek 1986, waarin het potentiële electoraat van de drie partijen als volgt scoort: 6,9% (CPN), 8,3% (PSP) en 10% (PPR). Deze scores overlappen elkaar echter zodat de maximale som op 15,5% moet worden gesteld. Het potentieel is dus aanmerkelijk groter dan de verkiezingsuitslagen laten zien.

Waarom wordt dat potentieel niet benut? Vrijwel alle kiezers die het waarschijnlijk achten ooit op PPR, CPN of PSP te stemmen, maken die overweging ook voor -met name- de PvdA. En van de mensen die wel op een der radicaal-linkse partijen heeft gestemd, heeft bijna de helft ernstig overwogen om op een andere partij (m.n. de PvdA) te stemmen.

Waarom twijfelen zo velen tussen de PvdA en radicaal-links? Uit de onderzoeken kunnen, enigszins speculatief, daarvoor de volgende redenen gehaald worden:

* de PvdA wordt als linkser ervaren dan in het verleden; CPN en PSP als rechtser: de verschillen tussen sociaal-democratie en radicaal-links zijn voor veel kiezers kleiner geworden;

* negatieve beeldvorming door interne twisten (m.n. PSP en CPN) hebben de electorale kansen negatief beïnvloed;

Bij de beoordeling 'samenwerking of zelfstandig' speelt dan de vraag een rol of de PSP van mening is dat politieke, parlementaire macht noodzakelijk is voor het bereiken van onze doeleinden en dus meer kamerzetels daar eerder toe bijdragen dan die ene zetel die genoeg is om de platformfunctie te vervullen.

Die politieke macht hangt in het parlementaire systeem nauw samen met de positie die een fractie inneemt in de verhouding tussen regerings- en oppositiefracties. Een grotere radicaal-linkse samenwerkingsfractie kan meer invloed uitoefenen, zeker bij het benutten van een eventuele linkse meerderheid, dan enkele kleine fracties.

De invloed van de keuze op het ledenbestand

Een partij valt of staat met haar leden. Niet alleen in aantal, maar ook door motivatie, inzet, geïnspireerdheid. Uit de geciteerde onderzoeken blijkt dat (uiteeraard ten tijde van die onderzoeken) een beduidend groter deel van (ex-)leden positief staat tegenover samenwerking en daar ook conclusies aan verbindt indien dit niet gebeurt. Een verklaring hiervoor is wellicht het gegeven dat in het overgrote deel van de gemeenten waarin parlementair aan politiek wordt deelgenomen dit in samenwerkingsfracties gebeurt. De invloed van deze samenwerkingsverbanden op het lokale partijgebeuren is groot; groter dan 3 tot 4 jaar geleden.

De gevolgen voor de partijorganisatie

Voordeel van zelfstandige deelname, indien

tenminste een Tweede Kamerzetel wordt gehaald, is dat er aanspraak kan worden gemaakt op zendtijd en subsidiegelden t.b.v. wetenschappelijk-, vormings-, jongeren- en emancipatiewerk. Deze aanspraak is er uiteraard ook bij een samenwerkingsfractie, maar zal naar verhouding minder zijn, tenzij er een spectaculair resultaat wordt behaald. Een grotere samenwerkingsfractie heeft positieve gevolgen voor de partijorganisatie: de kwaliteit van het parlementaire werk neemt toe door een betere verdeling van specialisten, er kan een groter beroep vanuit de partij op de fractie worden gedaan, er zal een betere regionale spreiding zijn. De partijorganisatie zal op een creatieve manier gestroomlijnd moeten worden om een optimale relatie met zo'n fractie te waarborgen.

De buitenparlementaire beweging

De meeste buitenparlementaire bewegingen hebben concrete doelen die slechts bereikt kunnen worden door politieke meerderheden. Het is dan ook geen wonder dat zij hun beïnvloeding (van lobby tot actie) richten op alle partijen en daarbij vooral oog hebben voor partijen die gezamenlijk een meerderheid kunnen vormen. Daarnaast doen buitenparlementaire bewegingen een beroep op fracties voor zaken als informatieverstrekking, schriftelijke vragen e.d. Het laatste aspect kan voor iedere fractie gelden, solo of samen. Het eerste aspect wordt belangrijker als fracties groter zijn. Gesteld kan worden dat vele buitenparlementaire bewegingen liever te maken hebben met een grotere fractie ter linker zijde van de PvdA, dan verdeelde

kleine fracties.

Dat deel van de buitenparlementaire beweging dat zich anti-parlementair opstelt zal kunnen rekenen op steun van welke radicaal-linkse fractie dan ook, indien hun eisen en gehanteerde middelen daar ruimte voor bieden.

De noodzaak van parlementaire vertegenwoordiging

Het zou onverantwoord te zijn te menen dat de PSP ten alle tijde op voldoende electorale steun kan rekenen om tenminste een kamerzetel te halen. Parlementaire vertegenwoordiging is echter een essentiële bestaansvoorwaarde voor onze partij. Zo wordt door de PSP op plaatselijk niveau het standpunt ingenomen dat voor het verkrijgen van een parlementaire vertegenwoordiging samenwerking wenselijk is, indien dit op eigen kracht niet haalbaar is. Gezien het grote aantal twijfelaars bij de laatste verkiezingen (67%), het verloren-stem-effect en de voortgaande trubbels binnen de PSP moet dit pragmatische aspect zeker betrokken worden bij de afweging tot samenwerking of niet. Het partijbestuur heeft zeer grote waardering voor de manier waarop Andrée van Es thans als eenvrouwsfractie functioneert. Maar duidelijk is dat er eigenlijk een onverantwoord groot beroep op haar wordt gedaan. Een kleine fractie is per definitie kwetsbaar en onmogelijk in staat om alle beleidsterreinen te bestrijken.

PARTIJBESTUUR

Referendum

Instructies bij het invullen en retourneren van de stemkaart

De referendum-commissie is op 15 december voor het eerst bij elkaar geweest, heeft toen afspraken gemaakt en een planning opgesteld.

Omdat de stemkaart een zeer beperkte omvang heeft (een kwart A-4 formaat) heeft de commissie besloten om de instructies t.b.v. het invullen en retourneren van het stembiljet in Bevrijding te publiceren. We zouden u dan ook willen vragen om deze Bevrijding goed te bewaren, zodat u straks één en ander nog eens na kunt lezen.

De uitslag wordt -- in tegenstelling tot eerdere berichten -- op zaterdag 18 februari 1989 bepaald en bekend gemaakt.

De partijraad is op 17 december jl. accoord gegaan met deze procedure.

INSTRUCTIES

- De stemkaart is voorzien van een nummer, zodat controle op de echtheid van de stemkaart mogelijk is;
- dit nummer heeft verder geen andere betekenis, en de referendum-commissie garandeert dat dit nummer niet in relatie te brengen is met enig persoonsgebonden kenmerk van enig lid (zoals naam of woonplaats);
- met de kaart kan men zijn/haar stem uit-

brengen voor één van beide door het congres vastgestelde en op de kaart vermelde keuzes, door één hokje aan te kruisen en niet meer dan één hokje;

- alleen kaarten waaruit ondubbelzinnig blijkt welke keuze de voorkeur heeft zijn geldig;
- blanco kaarten, of kaarten waaruit niet ondubbelzinnig blijkt welke keuze is gemaakt tellen wel mee om te bepalen of genoeg leden mee hebben gedaan aan het referendum, om de uitslag besluitvormend te maken (namelijk 50%);
- kaarten waarvan het nummer niet meer leesbaar is of ontbreekt zijn van onwaarde, zowel voor het bepalen van de uitslag als voor de 50%-drempel;
- bij de telling worden alle kaarten op echtheid gecontroleerd;
- kaarten moeten teruggezonden worden aan het op de stemkaart vermelde adres (dus NIET aan postbus 700 of Nieuwe Looiersstraat, Amsterdam) en wel tijdig voor 15 februari 1989, de dag waarop het referendum afgesloten wordt. Alle kaarten die later dan 15 februari op het antwoordnummer van de referendum-commissie binnen komen tellen niet mee;
- alleen kaarten die via de post teruggezonden worden naar het op de stem-

- kaart vermelde adres kunnen meetellen:
- de kaart hoeft niet gefrankeerd te worden, maar dat mag wel, om de kosten voor de PSP zo laag mogelijk te houden;
- de kaart mag zonder envelop teruggezonden worden, maar ook in een OPEN envelop, als het maar aan het op de stemkaart vermelde adres is;
- er wordt alleen dan een nieuwe kaart verstrekt tegen inlevering van een stemkaart met een leesbaar nummer, bijvoorbeeld als er een verkeerde keuze is gemaakt, of iets dergelijks. De kaart kan dan (met een briefje met naam en adres en het verzoek de kaart om te wissen) opgestuurd worden naar het op de stemkaart vermelde adres;
- voor kaarten die zoek raken of op een andere manier in ongerede raken worden GEEN nieuwe kaarten verstrekt.

DE REFERENDUM-COMMISSIE

Bram van Ojik (PPR):

'Over en weer zijn er vooroordelen die niet kloppen'

Op een steenworp afstand van het partijgebouw van de PSP ligt dat van de PPR. Bel en elektrische deuropener werken, de receptie is op de begane grond en de partijbestuurskamer is vriendelijk gestoffeerd. De eerste in het oog springende verschillen met de PSP. Zijn er nog meer verschillen? Dat moet de reden van dit bezoek uitwijzen: een interview met Bram van Ojik (34), PPR-voorzitter, econoom en free-lance journalist. Onderwerp: deelname aan de Tweede Kamerverkiezingen. De PSP organiseert een referendum. Hoe hangt de blauwe vlag van de PPR erbij?

Laten we toch maar in 1985/1986 beginnen, toen het PSP-congres met een uiterst kleine meerderheid besloot om niet samen met PPR en CPN de Tweede Kamerverkiezingen in te gaan. Hoe kijk je daar nu op terug?

Van Ojik: *'Achteraf gezien kun je zeggen dat we toen veel tijd hebben verspild aan onderhandelen, waardoor de eigen identiteit onder druk is komen te staan. De kiezers hebben dat afgestraft. In de PPR was er toen een sfeer van 'dat mag ons niet nog een keer overkomen'. Vandaar dat we n.a.v. deze ervaringen hebben besloten om zelfstandig aan de eerstkomende verkiezingen voor de Tweede Kamer deel te nemen tenzij zich ontwikkelingen voordoen die uitzicht bieden op verbreding en politieke vernieuwing. Nu is 'verbreding' is een wat duidelijkere term dan 'vernieuwing'. Dat betekent dat er bij die samenwerking sociale bewegingen en ongebonden, partijloze mensen moeten worden betrokken. Het geheel kan dan uitmonden in een politiek vernieuwende formatie. En die vernieuwing kun je omschrijven met trefwoorden als open staan voor nieuwe ontwikkelingen en indrukken, ondogmatisch, eigen gelijk relativeren, geloof in de veranderbaarheid van de samenleving, optimisme. Ik begrijp ook wel dat je 'vernieuwing' moeilijk als een politieke meetlat kunt hanteren, maar de uitstraling die een gemeenschappelijk optrekken kan hebben, moet voor de PPR in deze richting gaan. Dat is overigens heel goed haalbaar, want de aanpak van de Regenboog voor de Europese Verkiezingen ademt ook deze sfeer.'*

Is het niet een vreemd besluit van de PPR om op electorale gronden te besluiten in principe zelfstandig deel te nemen, terwijl de kiezers juist de verdeeldheid van radikaal-links hebben afgestraft, zoals uit kiezersonderzoek in 1986 is gebleken? Ook de nadruk op de eigen identiteit levert blijkens recente opiniepeilingen geen resultaat op.

Van Ojik: *'Het is waar dat de potentiële kiezers van radikaal-links die samenwerking willen. Maar als partij kun je wel in alle vrijheid besluiten zelfstandig deel te nemen; om samen te werken ben je echter op anderen aangewezen. Je moet dan gaan onderhandelen terwijl het eindresultaat vantevoren niet vaststaat. Dat is ons in 1986 niet goed gekomen.'*

Cosmetica

In de PSP hoor je nogal eens het geluid dat de PPR zich te nadrukkelijk opwerpt als het centrum van de politieke vernieuwing ter linkerzijde van de PvdA, terwijl dat alleen als cosmetica wordt gebracht. Als dat zo zou zijn, lijkt me dat geen basis voor goede samenwerking.

BRAM VAN OIJK

'Laat ik eerst zeggen dat ik voorstander ben van een gemeenschappelijke lijst, maar dan moet die lijst meer zijn dan een optelsom van CPN, PSP en PPR. Ik behoor niet tot die mensen in de PPR, die overigens een minderheid vormen, die zeggen: 'de PPR is het kristallisatiepunt en de rest moet zich maar bij ons aansluiten'. Wel vind ik dat eventuele onderhandelingen snel en zonder al te veel gezeur moeten plaatsvinden. Wat dat betreft ben ik teleurgesteld over de gang van zaken voor de Europese Verkiezingen.'

Laten we het eens over de politieke inhoud hebben, want daar gaat het natuurlijk om. Hoe kijk je aan tegen politieke verschillen tussen de drie partijen?

Van Ojik: *'Na 1986 hebben PPR en CPN meer hun eigen politieke cultuur gecultiveerd dan daarvoor. De PSP heeft dat minder gedaan, waarschijnlijk uit een soort schuldgevoel. Maar in de praktische politiek staan wij zeer dicht bij elkaar. Iedereen die in de plaatselijke politiek samenwerkt, praat er zo over. Als er verschillen zijn lopen ze door de partijen heen. En, wat belangrijk is, kiezers kijken anders tegen onze partijen aan dan vroeger. Het gaat hen er niet meer om of dat kamerlid nu pacifist, communist of radicaal is, maar wat de politieke opstelling is. En ook op landelijk niveau komt die sterk met elkaar overeen.'*

Bij een aantal PSP'ers heerst de vrees dat samenwerking tot 'verrechtsing' leidt. Hoe zie

jij dat?

Van Ojik: *'Het is duidelijk dat er bij verschil van mening over sommige programmapunten compromissen gesloten moeten worden. Neem het basisinkomen: de PPR is daar een groot voorstander van, maar CPN en PSP stellen zich kritischer op. Maar of dat nu verrechtsing is... Hetzelfde zou je kunnen zeggen van de totale socialisatie die de PSP als meetlat gebruikt. Hoewel, sinds het laatste PSP-congres is daar ook verandering in gekomen. In de PPR is een grote groep mensen die zich als socialist afficheert, maar de PPR is in naam geen socialistische partij. Dat zegt echter niets over de keuzen in allerlei concrete politieke situaties. In de PPR worden PSP'ers vaak als dogmatische scherp-slijpers gezien. Over en weer zijn er vooroordelen die niet kloppen. Dat blijkt zodra er daadwerkelijk wordt samengewerkt.'*

Referendum

Wat vind je eigenlijk van het middel referendum?

Van Ojik: *'Ik kan me heel goed voorstellen dat de PSP dit middel nu gebruikt om te proberen uit de patstelling te komen waar het nu al een tijd in zit.'*

Stel dat het referendum uitwijst dat de PSP zelfstandig aan de verkiezingen mee moet doen, wat is dan je reactie?

Van Ojik: 'De PPR-actie hangt niet af van de uitslag van het PSP-referendum, maar van de perspectieven op politieke verbreding en vernieuwing. Maar als de PSP weer afhaakt dan is dat jammer omdat de kansen daarop weer kleiner worden.'

Maar die politieke vernieuwing en verbreding waar je steeds zo op hamert komt er niet vanzelf. Daar moet de PPR ook aan bijdragen. Als het PSP-referendum uitwijst dat er gestreefd moet worden naar een gemeenschappelijke lijst, is dat dan een extra stimulans?

'Dan zullen wij natuurlijk aan de onderhandelingen die gaan komen, deelnemen. Je hebt gelijk als je stelt dat het PPR-congresbesluit opgevat kan worden als een van passiviteit. Zo van 'de PPR gaat afwachten wat er gaat gebeuren'. En dat is natuurlijk altijd slecht voor een politieke partij. De PPR zal de komende tijd dan ook duidelijker laten zien wat zij onder die verbreding en vernieuwing verstaat. Wij zullen in die onderhandelingen natuurlijk meer moeten meebrengen dan alleen dat congresbesluit. In de PPR leeft nog steeds zeer sterk de wil om tot een of andere vorm van samenwerking te komen. Dat is sinds 1985 niet veranderd. Maar het mag geen herhaling van zeten worden.'

LEO PLATVOET

Onbegrip over stagnerende samenwerking

Als een van de initiatieven die genomen zijn om te komen tot verbreding noemt Van Ojik het persoonlijke initiatief van de drie partijvoorzitters van PSP, PPR en CPN tot een gesprek met een aantal mensen uit sociale bewegingen. Doel van dit gesprek was te overleggen over mogelijke cq. wenselijke samenwerking, want 'bij velen in onze partijen, en bij nog meer mensen daarbuiten, leeft het verlangen om te komen tot een vernieuwende stroming, die qua ideeënrijkdom en omvang wezenlijke invloed kan uitoefenen op en in het politieke besluitvormingsproces'. Dit initiatief moet gezien worden als een eerste oriëntatie, omdat het gebeurde op een tijdstip dat geen der partijen een definitief besluit op dit punt heeft genomen.

In november vond de eerste en tot nu toe enige bijeenkomst plaats. Er waren 15 genodigden, onder meer uit de Voedings-bond FNV, NIVON, Nederlands Centrum voor Buitenlanders, Stichting Weerwerk, BBK, Mensen zonder (betaald) Werk. Bij hen heerste veel onbegrip over de stagnerende samenwerking. Allen onderstreepten het belang van radicaal-linkse bundeling en de noodzaak van een gemeenschappelijke lijst. Aangedrongen werd op een opstelling van een hoofdpuntenprogramma, dat mede gebaseerd moet worden op de beleidsnota's van sociale bewegingen. In het Links Overleg van PPR, PSP en CPN zal deze suggestie opgepakt en uitgewerkt worden.

(LP)

PPR

De PPR besloot in juni 1985 tot verder overleg over een gezamenlijk programma en lijst. Direct na het PSP-congres schortte de PPR haar deelname aan het LO op en bekeek of een accord tussen de zelfstandige lijsten van CPN, EVP en PPR of alleen CPN en PPR met ruimte voor inbreng van ongebondenen mogelijk was. Uiteindelijk komt het tot afspraken tussen de kamerfracties van deze partijen. Het relatief gunstige resultaat bij de Kamerverkiezingen en een solistisch, maar dominant optreden van Bas de Gaay Fortman leidde tot een sterk gevoel van eigenwaarde bij de PPR met als gevolg een verminderde animo om in samenwerkingsverbanden te stappen bij de statenverkiezingen. Was er bij de raadsverkiezingen nog een sterke toename van deelname van de PPR aan samenwerkingsverbanden, bij de staten was dit minder het geval. De PPR gaf door het optreden van Bas een sterk landelijk karakter aan de statenverkiezingen. Een lijstverbinding tussen PPR, PSP en CPN bij de Eerste Kamerverkiezingen ging niet door. Lang heeft de PPR geprobeerd om met steun van regionale lijsten een tweede zetel te halen. Toen alle pogingen schipbreuk leden, verkoos de PPR stemmenoverheveling naar de CPN boven een lijstverbinding.

De uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen leidde tot het instellen van de werkgroep Heroverweging, die in januari 1987 haar rapport 'De PPR bij de tijd' uitbracht. Het congres in mei nam een resolutie aan die vaststelt dat er ter linker zijde in het politieke spectrum ruimte is voor een politieke groepering. Deze kan met een radicaal-democratisch program voor een ecologische economie, een libertaire staat, een zich feminiserende samenleving en een ontwapenende wereld de politiek als geheel en de sociaal-democratie in het bijzonder onder druk zetten. Voorts moet deze groepering de dialoog met maatschappelijke groeperingen aandurven en door een ondogmatische opstelling een wervende discussie voeren met kiezers uit het midden. De PPR wil een actieve rol spelen in het realiseren van een dergelijk aansprekend alternatieven daarom moet er gekozen worden voor een sterk naar buiten gerichte oriëntatie. Tijdens het najaarscongres volgde er een discussie over een principe-uitspraak over deelname aan de eerstvolgende kamerverkiezingen. Het partijbestuur vond streven naar structurele samenwerking met als doel een lijst niet langer haalbaar; gezamenlijke lijsten hadden bij de statenverkiezingen niet de beoogde werfkracht ontwikkeld en de wil en mogelijkheden tot structurele samenwerking op landelijk niveau van en binnen de betrokken partijen waren duidelijk afgenomen. Het congres besloot tot zelfstandige deelname, tenzij zich ontwikkelingen voordoen, die uitzicht bieden op verbreding en politieke vernieuwing. De PPR zal zich verder inzetten voor een verkiezingsprogramma op hoofdpunten en een lijstverbinding met andere progressieve partijen, hetgeen na de verkiezingen moet resulteren in een gemeenschappelijk optreden in de Kamer.

Voor de Euroverkiezingen zou de PPR streven naar voortzetting van het GPA. Verder werd de Tweede Kamerfractie verzocht initiatieven te nemen tot actieve vormen van fractiesamenwerking met als doel taakverdeling, hogere produktie en een zo groot mogelijke invloed op de meningsvorming en opstelling van de grotere partijen. Evenals de CPN kiest ook de PPR voor het betrekken van de PvdA bij het opstellen van het hoofdpuntenprogramma.

Solo of samen (1)

Afgelopen congres werd besloten tot een referendum met 2 alternatieven:

- de PSP neemt zelfstandig deel aan de komende kamerverkiezingen, of:
- de PSP streeft naar een gemeenschappelijke lijst links van de PvdA.

Alle leden kunnen nu kiezen tussen deze 2 alternatieven, mijn keuze is de volgende:

Ik ben in het verleden altijd voorstander geweest van een krachtig zichzelf profilerende PSP met een revolutionair-socialistisch programma en dito strategie ('visie 3') die uitgaat van machtsvorming van onderop.

Ik constateer met spijt dat deze strategie op het laatste congres 'naar de geest' is herroepen:

- op regionaal niveau is collegedeelname met rechts nu toegestaan.
- alleen grootschalige ('strategische') bedrijven en financiële instellingen zullen worden gesocialiseerd, ook wordt geconstateerd dat socialisatie van multinationals 'geen haalbare kaart' is. Het 'socialisme-visie-stuk' is op analytisch niveau goed, maar op strategisch niveau parlementair gericht. Uit goede analyses worden verkeerde conclusies getrokken. En die conclusies zijn 'verstopt', zie boven: de socialisatie is van de baan!!!

De maatschappelijke verrechtsing, het nieuw realisme is in de PSP doorgedrongen, de PSP is immers geen geïsoleerd verschijnsel waarop algemene processen geen invloed hebben. Alleen een verrechtsende PSP kan weer leden winnen!!!

Het PSP-'socialisme-stuk' is iets rechtser en defensiever ('slapper') dan het CPN-beginselprogramma uit 1984; voor een exacte vergelijking ontbreekt de ruimte. M.b.t. regionale politiek zijn de PSP- en CPN-standpunten nu ook vrijdewel identiek. Ik vermoed dat de verschillen met de PPR nu ook zijn verkleind, alhoewel de PPR zich meer wil profileren-als-PPR.

Conclusie (met wat treurnis):

De PSP dient te streven naar een PSP-CPN-SAP-lijst, eventueel met PPR en EVP.

Uit de laatste verkiezingen (1986, 1987) bleek al dat PSP en CPN niet meer wervend waren, inmiddels ontbreekt ook iedere programmatische rechtvaardiging voor een zelfstandige PSP-opname.

Verder: ik ben tegen een nieuwe 'tendensgroep in de PSSP' en een beter alternatief voor de PSP is er (nu) niet.

JEROEN TIEGES - UTRECHT

Solo of samen (2)

De voorstanders van samenwerking gebruiken om hun visie enigszins aannemelijk te laten schijnen als hét argument, dat er tussen de PSP, CPN en PPR nauwelijks verschillen zouden zijn. Vraag is echter of dit niet meer berust op 'wishful thinking' dan op realiteitszin?

Het kan niet ontkend worden dat de laatste jaren de verschillen tussen de PSP, CPN en PPR verkleind zijn. Immers de CPN is niet meer dogmatisch horizontaal Moskou-gericht, terwijl de PPR haar innige verwantschap met de PvdA verloren heeft. Er zijn echter nog genoeg belangrijke verschillen over, die een samenwerking (en op langere termijn fusie?) tussen de partijen onwenselijk maken. Behalve politiek-inhoudelijke verschillen zijn daar te noemen het verschil in

partijcultuur. De CPN gaat namelijk primair van een 'machtsvorming', hetgeen betekent dat men bereid is vergaande politieke concessies te doen om maar te mogen 'regeren', een visie, die ondanks aanneming van versie 2 gelukkig nog ver van de PSP verwijderd is. Of moeten we à la PPR 'vrolijk links' gaan doen?

Een ander argument voor samenwerking zou zijn dat een combinatie van de drie partijen een grotere aantrekkingskracht op de kiezers zou hebben. Deze stelling, die zondere enige onderbouwing wordt geponeerd, dient als onjuist aangemerkt te worden. De geschiedenis bewijst dat ook. De samenwerkingsdiscussie, die geforceerd wordt gevoerd, heeft totnutoe in de drie partijen alleen maar slachtoffers gekost. Een samenwerking (discussie) zal alleen maar nieuwe slachtoffers opleveren. Degene, die meent dat een optelsom van PSP, CPN en PPR één Radicaal Linkse Partij oplevert is naïef. Naast de PSO en VCN, die ook al afsplitsingen zijn zal er een PSP een CPN en een PPR blijven staan naast die nieuwe partij, zodat een samenwerking (discussie) bij voorbaat gedoemd is te mislukken. Tenslotte wil ik nog een oproep doen aan degenen, die het referendum willen gaan boycotten. Als je wilt dat de PSP kiest voor zelfstandige deelname aan de Tweede Kamer verkiezingen en haar eigen identiteit niet verloochent dien je aan het referendum deel te nemen. De samenwerkers zullen namelijk wel aan het referendum meedoen. Tezamen met tegenstanders zullen ze de 50% wel halen. Als wij dan onze stem verloren laten gaan wordt de uitslag van het referendum wel heel voorspelbaar. Dat is toch niet waar wij voor kiezen? Of wel soms? De PSP staat voor goede en juiste principes. Als je wilt dat de PSP die handhaaft zal ze zelfstandig moeten blijven. Aan ons de taak daarvoor zorg te dragen.

ARNO VAN DEUZEN - AMERSFOORT

Solo of samen (3)

Ik kies voor een zelfstandige PSP bij de 2e kamerverkiezingen. Ik heb dit argument: Nú komen tenminste bij een bepaald onderwerp in de 2e kamer meerdere vertegenwoordigers van klein links aan het woord, en bij samengaan maar één. Het zou goed zijn als na de verkiezingen ook weer de CPN, misschien ook EVP, in de kamer zitten. Hoe meer spreeksters van klein linkse partijen hun stem tegenover het rechtse gebral kunnen laten horen, hoe beter. En verder: Ik denk niet dat samengaan het aantal stemmers op klein links vergroot.

NELLY KOETSIER - AMSTERDAM

Solo of samen (4)

De PSP heeft mijn inziens twee hoofdtaken:

- critisch en onbaatzuchtig bezig zijn met de uitbouw van onze idealen;
- mensen inspireren en ondersteunen die terecht in verzet komen tegen zaken als uitbuiting, bewapening en milieuvervuiling.

Ik denk, dat actievoeren beter gaat als velen daaraan meedoen, en dat het wervend werkt, als er een stevige politiek vuist kan worden gemaakt.

Onze eerste taak kan ook inspirerender worden opgepakt als we nieuwe vormen en gedachten samen met mensen uit actiegroepen, de vakbeweging en verwante linkse

partijen ontwikkelen. Mits, uiteraard de pacifistisch socialistische inbreng voldoende ruimte krijgt....

En daarom kies ik voor samengaan bij de Tweede Kamerverkiezingen.

SAAR BOERLAGE - AMSTERDAM

Solo of Samen (6)

Bij het referendum kies ik voor het streven naar een gemeenschappelijke lijst van partijen en groeperingen ter linkerzijde van de PvdA bij de komende landelijke verkiezingen.

Het zou de geloofwaardigheid en kracht van de radicaal linkse denkbeelden, opvattingen en acties ten goede komen als de ruimte links van de PvdA optimaal beut wordt bij de volgende Tweede Kamerverkiezingen. Ik beschouw, zoals zovelen, de partijen en de ongebonden groeperingen en individuen links van de PvdA als bondgenoten, niet als concurrenten. Bondgenoten die op gemeenteraads, provinciaal- en Europees niveau in staat zijn gemeenschappelijk op te treden.

Moeten zij elkaar op landelijk niveau weer naar het leven gaan staan? Wiens en welk belang is daarmee gediend? De soevereiniteit in eigen kring? 1990 is een mooi moment om daar mee af te rekenen en ons gezamenlijk eens van een sterke kant te laten zien. Door parlementair politiek platform te bieden voor al diegenen die in of dwars door de partijen en groeperingen bezig zijn (geweest) met de milieuproblematiek, de bestrijding van de werkloosheid, de herverdeling van arbeid, met vrede en ontwapening, de derde wereld; voor al diegenen die zich verzetten tegen apartheid, racisme en discriminatie en zich inzetten voor versterking van democratische rechten hier en elders. Die zich laten inspireren door links radicaal gedachtegoed en dat mede hebben ontwikkeld en ontwikkelden.

Als fractiemedewerkster heb ik ook een praktisch argument. In zo'n kleine fractie als de onze zijn de ontwikkelingen op allerlei terreinen niet bij te houden: langzaam maar zeker loop je een informatie-achterstand op, mis je noodgedwongen belangrijke debatten, is er te weinig tijd voor spreekbeurten en contacten, verlies je het initiatief, wordt je ongevaarlijk. Gescheiden de verkiezingen ingaan zal dit proces alleen maar versnellen: drie keffende hondjes in de marges van het parlement.

Het wordt tijd voor een krachtig geluid. De inbreng van de PSP in de onderhandelingen voor de gemeenschappelijke lijst kan daar mede garant voor staan.

ANNELIES SCHUTTE - AMSTERDAM

Solo of Samen (6)

Eerder schreef ik middels een ingezonden brief in dit blad, dat de PSP alleen kan overleven met een breed draagvlak. Daarmee bedoelde ik haar eigen aanhang. De grote groep van leden en kiezers, die de PSP steunen, omdat het een voor hen herkenbare partij is.

Door samen te werken met de andere kleine linkse partijen zal de PSP een deel van haar herkenbaarheid inleveren; compormissen sluiten en tot een vage groep van klein links gaan behoren.

Zo'n samenwerking zou het doel beogen samen sterker te staan, of samen te overleven. De kiezers stemmen echter niet 'klein-links' om de macht binnen bereik te brengen. Men stemt óf CPN, óf PSP, óf PPR om het eigen herkenbare geluid: de compromisloze standpunten.

Politiek overleven moet voor de PSP gezocht worden in profilering van dat eigen standpunt. Herkenbaar blijven. De veel bevochten keuze van 'Solo of Samen' komt bij mij als passief lid over als een gevecht om een reddingsvest, waarbij wordt vergeten, dat men heeft leren zwemmen.

H.B.J. SCHOEMAKER - MEPEL

Solo of Samen (7)

In de jaren '60 hoopte de PSP op eigen kracht uit te groeien tot een sterke beweging voor algehele socialisatie van de productiemiddelen en voor algehele ontwapening. Een beweging die de PvdA zou kunnen dwingen om samen met haar een linkse regering te vormen. Pas zo'n regering zou eindelijk eens serieus de eerste stappen naar socialisatie en ontwapening kunnen zetten.

Dat dit alles steeds minder lukt, maakt de PSP voortdurend bescheidener, wanhopiger en gematigder. Bij gebrek aan succes geloven we steeds minder in ons revolutionaire einddoel. Naarmate we kleiner en machtelozer worden gaan we inhoudelijk steeds meer op de PvdA lijken. Zonder invloed in massabewegingen, en het daarvoor benodigde uitzicht op de regeermacht, sterft het pacifistisch socialisme.

Succes radicaliseert en activeert linkse mensen. Een grootscheeps verkiezingssucces nu is nodig om duurzaam te overleven. In 1986 hebben we een prachtkans laten lopen. Toen had de PSP als grootste en meest doelgerichte partij van 'klein links' nog de kans om de combinatie door het programma, de lijstnaam en de persoon van de lijstvoerder een onvervalst socialistisch karakter te geven. En daarmee de PvdA serieuze concurrentie aan te doen.

Het accoord van 1990 zal voor de beschadigde PSP zeker ongunstiger uitpakken dan in 1986 mogelijk was. Toch ontbreekt een linkser alternatief. Op eigen kracht onze doelen bereiken zit er definitief niet meer in. Ook een 'revolutionaire' eenheidslijst PSP-SAP-SP-VCN levert voorlopig te weinig zetels op om bij een linkse meerderheid serieus genomen worden als regeringspartner.

Juist diegenen die -- net als ik -- ontevreden zijn over de voortgaande sociaal-democratisering van de PSP, hebben nu het meeste belang bij een krachtenbundeling met de CPN en liefst ook de PPR. Voor onze linker-vleugel biedt een gezamenlijke kamerlijst in 1990 de allerlaatste kans om nog zo veel mogelijk waar te maken van de oorspronkelijke revolutionaire doelstelling van de PSP.

ERIK MEIJER - ROTTERDAM

Telefonische enquête

Hoe kiezen PSP-leden bij het komend referendum?

Om de stemming over de keuze bij het referendum van de PSP-leden in het land te peilen, hebben de redactieleden Liesbeth Miltenburg, Ivo Miesen en Rob Snel een aantal mensen gebeld. Hieronder hun bevindingen.

Anje de Bruin uit Enkhuizen vindt samenwerking uitstekend, maar heeft wel moeite met een gezamenlijke lijst. Er moet volgens haar goed gewaakt worden over het behoud van de eigen PSP-principes in zo'n samenwerkingsverband.

Louise van de Bosche van de Alkmaarse afdeling is tegen samenwerking. Zij is bang dat de PSP met hele fundamentele zaken als de eis om uit de NAVO te gaan slecht uit de voeten zal kunnen in een samenwerkingsverband.

Anne Frank Zwart in Heereveen is voor samenwerking om twee redenen. Enerzijds vindt hij dat de PSP in feite haar identiteit al in de 70-er en 80-er jaren kwijt is geraakt -- tot zijn spijt -- en er dus enig identiteit meer te verliezen valt in een samenwerkingsverband. Aan de andere kant staat de positieve ervaring die de Heerenveense raadsfractie heeft in het samenwerkingsverband met PPR en CPN. *'Als samenwerking op lokaal en provinciaal niveau goed verloopt, waarom zou dat landelijk dan niet kunnen? Het is noodzakelijk om een machtsblok tegen de PvdA te kunnen vormen.'*

Rik Andreae in het Groningse Reytdiep zit nog op de wip met zijn keuze. Hij was altijd tegen samenwerking en is pas recentelijk meer samenwerkingsgezind geworden, maar de twijfel knaagt nog. De voordelen van samenwerking zie Andreae wel, maar die omschrijft hij als pragmatisch. De ervaring met samenwerking in de Winsumse raadsfractie met de PPR verloopt goed; hij denkt dat samenwerking misschien meer Kamerzetels zal opleveren en verwacht dat het werk wat nu blijft liggen omdat we maar één Kamerzetel hebben, in de toekomst, met meer zetels, niet meer blijft liggen.

Jacob van Aperloo van de afdeling Eensmond is nog bezig om zijn keus te bepalen, maar neigt naar zelfstandig blijven. Evenals anderen die zelfstandig willen blijven, is hij bang dat de PSP haar eigen identiteit verliest in een samenwerkingsverband.

Sylvia Tol van de afdeling Dordrecht vertelt dat op de congresvoorbereidende ledenvergadering vier van de negen aanwezigen tegen het referendum waren. Sommige leden zijn achterdochtig en één lid vindt dit de manier op de samenwerking er door te drukken. Tol zelf zal tegen samenwerking stemmen.

ruchten) wil ze niets weten, want *'dit is een congresuitspraak en we hebben al genoeg gelazer in de partij'*.

Huup Dassen (partijraadsvoorzitter) is voor samenwerking. Vier jaar geleden, toen samenwerking werd bepraat door de drie partijen, was de conclusie dat de verschillen nog te groot waren. Nu moet, volgens Dassen, onderzocht worden hoe de standpunten zich ontwikkeld hebben, en eventueel naar elkaar toe gegroeid zijn. Hij denkt ook dat de afkalvende aanhang groter zou kunnen worden door samen te werken. Bang voor een verlies van de eigen identiteit is Dassen niet zo zeer en *'wat heeft identiteit voor zin als je er geen praktische politiek van kan maken?'*

Floor de Krey, de secretaris van de partijraad heeft een piepkleine, vederlichte voorkeu voor keuze 2, de samenwerking. Twijfel heeft hij over zaken als het pacifistisch-socialistisch gehalte van een samenwerkingsverband. Ook vraagt hij zich af wat de meerwaarde van een samenwerkingsverband is en waarom de PSP zelfstandig niet die waarde zou hebben voor de kiezers. De noodzaak van machtsvorming ziet de Krey wel,

maar toch.....

Andrée van Es (Tweede Kamer lid) stemt voor samenwerking. De PSP is de eerste partij die zo'n controversieel onderwerp op deze manier, via een referendum, aanpakt. De uitslag van het referendum heeft geen invloed op een eventuele kandidaatstelling voor een volgende termijn in de Kamer. *'Het gaat mij om het verkiezingsprogramma, of ik me al dan niet kandidaat stel'*.

Hannes de Graaf (een van de oprichters van de PSP) stemt voor samenwerking. Hij vindt het referendum een goed idee en hoopt dat alle leden gaan stemmen.

Dineke Zwierts uit Hoogeveen is voor een zelfstandige lijst bij de Kamerverkiezingen. Samenwerken op lokaal niveau vindt zij oké. Maar landelijk wijkt de PSP duidelijk af van PPR en CPN. Op landelijk niveau komen zaken aan de orde die wezenlijk verband hebben met principiële opvattingen over socialisme en pacifisme. De socialisme-discussie binnen klein links voer je niet plaatselijk. Zaken als defensiebeleid spelen vooral op landelijk niveau. Dineke Zwierts heeft wat angst voor het verwateren van principiële stellingnames in een samenwerkingsverband. *'Dan liever als getuigenis-partij in de Tweede Kamer'*. Zij vindt dat samenwerken voortvloeit uit denken in termen van machtsvorming, of zelfs regeringsdenken, en dat betekent water bij de wijn doen.

Joop Vogt (Eerste-Kamerlid PSP): *'Ik ben een voorstander van samenwerking, maar wel gematigd, want ik ben niet koste wat kost voor samenwerking'*. In een eventueel samenwerkingsverband vindt Vogt dat ieders belangrijkste ideeën moeten kunnen blijven bestaan. Hij is van mening dat een gezamenlijke lijst met CPN en PPR iets meer aantrekkingskracht zal hebben op mensen die anders op de PvdA zouden stemmen. Doel van samenwerken zou kunnen zijn het opvullen van een machtsvacuum dat de PvdA openlaat. Vogt verwacht in een gezamenlijke fractie geen grote onderlinge problemen over het stemgedrag, en er bestaat dan altijd nog de mogelijkheid om verdeeld te stemmen als fractie. Dat is ook in PSP-Kamerfracties wel eens gebeurd, en ook heeft de PSP in de

RECHTS OP DE FOTO HUUP DASSEN EN FLOOR DE KREY

FOTO: HAPE SMEELE

Tweede Kamer een enkele keer anders gestemd dan in de Eerste. Of het vermijden van problemen in een gemeenschappelijke fractie altijd wel zal lukken, daarvan is Vogt niet helemaal zeker, maar hij is wel optimistisch. Joop Vogt stelt tenslotte: *'Samenwerking is voor mij accoord, als dat maar niet betekent het loslaten van principiële socialistische ideeën. Ik zeg ja tegen onderhandelen, maar daar zal een stevig resultaat uit moeten komen, en anders moeten we er vanaf zien.'*

Liesbeth Sluis uit Beverwijk twijfelt nog, maar neigt naar zelfstandig blijven. Volgens haar moeten allerlei inhoudelijke discussies nog gevoerd worden en de uitslag daarvan moet eerst afgewacht worden.

Jannie Lammers uit Assen: *'Ik ben voor het streven naar een gezamenlijke lijst. Samen sta je sterker, want je kunt iets meer een vuist maken.'* Volgens Lammers zijn de standpunten van CPN en PPR steeds dichterbij die van de PSP gekomen. Samenwerken is voor haar ook een praktische keuze: *'het is toch al zo moeilijk om iets van de grond te krijgen, en zeker alleen.'* Tenslotte zegt zij dit referendum een eerlijke manier van besluitvorming te vinden, en erg democratisch.

Leoni Melchior van de afdeling Maastricht gaat waarschijnlijk niet stemmen. *'Als PSP-ers onder elkaar al niet eens kunnen samenwerken, dan kunnen ze dat ook niet met andere partijen; waar praat je dan over!'*

Henk Claasen uit Zeist: *'Ik ben voor enige vorm van samenwerking, maar dat ligt ongeveer 60/40.'* Hij vindt de verschillen tussen de verschillende linkse partijen op concrete politieke punten vrij gering (werkgelegenheid, onderwijs, defensie, ontwikkelingshulp). Daar waar er nog verschillen zijn kunnen die ook in een gecombineerde fractie tot uiting komen, via verdeeld stemmen. Samenwerken is voor Claasen zeker geen luxe keuze. Bundelen betekent voor hem niet zozeer meer invloed, maar ook voorkomen dat je van het toneel verdwijnt. Claasen is van mening dat links meer een concurrent van de PvdA zal zijn als er wordt samengewerkt. Toch heeft hij ook twijfels bij zijn voorkeur voor samenwerking. Want volgens hem heeft de PSP vooral principieel gemotiveerde kiezers, terwijl die van de PPR bijvoorbeeld meer pragmatisch (of als je wilt minder dogmatisch) zijn in zijn visie.

Cor Hoek uit Sittard: *'Ik ben voor samengaan van de linkse partijen. De vorm waarin kan me niet schelen. Eén partij zie ik er voorlopig nog niet van komen. Eén gemeenschappelijke lijst lijkt me reëel op kortere termijn.'* Cor Hoek vindt dat al de verschillende manieren van verkiezingsdeelname van links maar verwarring geeft. Volgens hem denken veel potentiële kiezers: *'Ze weten niet goed wat ze willen.'* Dat oefent geen aantrekkingskracht op de kiezers uit. Dat is vooral van belang omdat de PSP, en ook PPR, geen stabiele kiezersgroep heeft. Volgens Hoek moet er worden toegewerkt naar een toestand van samenwerking, ook landelijk. *'In een gemeente zal het wel eens moeilijk blijken om alle linkse partijen bij elkaar te krijgen. Maar als er landelijk wordt samengewerkt, dan volgen de provincies wel, en ook de gemeentes. Samenwerken geeft de kiezers meer duidelijkheid.'*

Cor Hoek signaleert een politieke malaise, de depolitiserende heeft enorm toegeslagen. *'Ook de PvdA is erin geslaagd om de politie-*

ke betekenis van maatschappelijke beslissingen te reduceren tot technische beslissingen. Er is een gebrek aan solidariteit', aldus Hoek. Hij vindt dat de linkse partijen moeten mikken op solidariteit. Want hoe duidelijker je bent als politieke partij hoe beter het is. Je moet je boodschappen niet versplinterd brengen, maar samen is zijn stelling. *'De PvdA kan een echt alternatief niet onder woorden brengen, als ze het al hebben. Radicaal-inks heeft hier wel wat in te brengen'* zo betoogt hij.

Cor Hoek kijkt naar de Grünen in Duitsland. Die hebben naar zijn oordeel een belangrijke invloed op het politieke gebeuren in de Bondsrepubliek. Het interne geestelijke en politieke machtsevenwicht binnen de Grünen heeft grote invloed op de politiek van de SPD, oordeelt hij. Voor PSP, PPR en CPN hier ziet Hoek ook die functie weggelegd. *'In de mengkroes van die drie partijen kunnen plaatsvinden: het onderling overnemen van standpunten, elkaar beïnvloeden, onderlinge discussie en slechte gewoontes afleren. Daarbij brengt elk zijn specifieke zaken mee: de PSP op defensie- en milieuterrein, de CPN z'n historische achtergrond en de PPR de aandacht voor menselijke relaties, het met mensen rekening houden.'* Een voorwaarde is voor Hoek wel dat het tot een echt gesprek moet komen. Het moet niet te vrijblijvend zijn naar zijn oordeel. Samen op één lijst komen betekent volgens hem meer verplichting om met elkaar te praten.

Ellen Mookhoek (Amsterdam) is tegen samenwerking, maar ze boycot het referendum. *'Het referendum is ondemocratisch, je kunt niet naar elkaars argumenten luisteren. Dergelijke besluiten horen in de afdelingen thuis. Als de afdelingen niet lopen dan moet daar wat aan gedaan worden en niet door de goedkope oplossing van het referendum grijpen.'*

Diny Hayen uit Amersfoort: *'Ik vindt de alternatieven te extreem. Het beste zou volgens mij een compromis zijn tussen beide standpunten.'* Zij zou eventueel voor het streven naar samenwerking kiezen als dat heel ruim wordt opgevat en zo min mogelijk de keuze definitief vastlegt als nog mogelijk is. Dus alleen als dit niet persé betekent één gemeenschappelijke lijst zou zij die keus willen overwegen. Zo'n keuze mag de partij echter niet splijten vindt Hayen. Als dat echter niet duidelijk is, maakt zij liever geen keuze. Ze zou dan een blanco stembiljet inleveren.

Wilbert Willems (Tilburg) is uitdrukkelijk voorstander van het streven naar een gemeenschappelijke lijst. Hij is van mening dat het de hoogste tijd is om met de radicale partijen links van de PvdA een gezamenlijke vuist te maken om de bedreiging van het milieu, de werkloosheid, bewapening en mensenrechten aan te pakken. Hij hoopt dat een dergelijke lijst meer wordt dan een optelsom van PSP, PPR en CPN, want dat zou een te magere krachtenbundeling zijn.

Angeline de Jong uit Almelo: *'Ik weet het nog helemaal niet, ik heb er nog niet over nagedacht.'* Zo zullen er nog wel meer mensen in de PSP zijn, die pas op het moment van het referendum zelf hun mening zullen bepalen. Hun stem zal wellicht de doorslag kunnen geven bij de uitkomst van dit referendum.

LIESBETH MILTENBURG
IVO MIESEN
ROB SNEL

Ongebondenen/afhakers

Na 'Doorbraak' en het 'Netwerk voor politieke vernieuwing' lijken ongebonden en afhakers zich nu m.n. te wenden tot plaatselijke samenwerkingsverbanden. Ze dringen aan op de vorming van plaatselijke verenigingen van 'Links.....' waar ze lid van kunnen worden. Dit levert in verschillende plaatsen moeizame discussies op. De samenwerkingsverbanden zijn ontstaan doordat een aantal partijen een contract met elkaar hebben gesloten waarin de verantwoording naar de verschillende deelnemers aan dat contract is geregeld. Soms is dit een gezamenlijke ledenvergadering, soms zijn dat de afzonderlijke ledenvergaderingen. Hoe daar de ongebonden en afhakers bij te voegen is niet makkelijk op te lossen. Een tweede probleem is dat het vormen van een vereniging weerstanden oproept bij de bestaande contractpartners. Leden krijgen het gevoel dat hun plaatselijke afdeling los komt te staan van de landelijke partij. In deze situatie is het van belang dat de landelijke partijen zich inspannen om goede contacten met samenwerkingsverbanden te onderhouden en hen politieke steun te bieden. Dat gebeurt o.a. via de landelijke conferenties voor radicaal-linkse raads- en statenfracties. Verder moet nog vermeld worden dat GPA/Regenboog pogingen doet om ongebonden en afhakers bij dit Europees samenwerkingsverband te betrekken.

SAP

De SAP was in 1985 voor aansluiting bij verkiezingsamenwerking van CPN, PPR en PSP. Kwam deze samenwerking niet tot stand dan deden ze zelfstandig mee in 1986. Ze hebben in 1985 verzocht bij de besprekingen te mogen komen, maar dat is niet gebeurd. In een reactie op de toen gehouden 1 juni-conferentie gaf de SAP aan dat samenwerking van links in de eerste plaats samenwerking in bewegingen betekent. De SAP doet in enkele gemeenten mee in een samenwerkingsverband. In 1988 meldt de SAP zich aan bij het GPA, maar PPR en CPN wensen de SAP niet bij het GPA te betrekken.

EVP

De EVP, die evenals de CPN bij de laatste verkiezingen uit de Tweede Kamer verdween, heeft als lijn uitgestippeld dat in principe zelfstandig aan de Kamerverkiezingen wordt deelgenomen, maar eventuele samenwerking wordt niet uitgesloten. In november jl. besloot het EVP-congres unaniem (met 1 onthouding) op te gaan in de Regenboog voor de Europese verkiezingen. Deze grote overeenstemming betekent dat de EVP zeker mee zal willen onderhandelen over een eventuele samenwerking op landelijk niveau. Ien over een eventuele samenwerking op landelijk niveau.

Telefonische enquête

Hoe kiezen PSP-leden bij het komend referendum?

Om de stemming over de keuze bij het referendum van de PSP-leden in het land te peilen, hebben de redactieleden Liesbeth Miltenburg, Ivo Miesen en Rob Snel een aantal mensen gebeld. Hieronder hun bevindingen.

Anje de Bruin uit Enkhuizen vindt samenwerking uitstekend, maar heeft wel moeite met een gezamenlijke lijst. Er moet volgens haar goed gewaakt worden over het behoud van de eigen PSP-principes in zo'n samenwerkingsverband.

Louise van de Bosche van de Alkmaarse afdeling is tegen samenwerking. Zij is bang dat de PSP met hele fundamentele zaken als de eis om uit de NAVO te gaan slecht uit de voeten zal kunnen in een samenwerkingsverband.

Anne Frank Zwart in Heereveen is voor samenwerking om twee redenen. Enerzijds vindt hij dat de PSP in feite haar identiteit al in de 70-er en 80-er jaren kwijt is geraakt -- tot zijn spijt -- en er dus enig identiteit meer te verliezen valt in een samenwerkingsverband. Aan de andere kant staat de positieve ervaring die de Heerenveense raadsfractie heeft in het samenwerkingsverband met PPR en CPN. *'Als samenwerking op lokaal en provinciaal niveau goed verloopt, waarom zou dat landelijk dan niet kunnen? Het is noodzakelijk om een machtsblok tegen de PvdA te kunnen vormen.'*

Rik Andreae in het Groningse Reytdiep zit nog op de wip met zijn keuze. Hij was altijd tegen samenwerking en is pas recentelijk meer samenwerkingsgezind geworden, maar de twijfel knaagt nog. De voordelen van samenwerking zie Andreae wel, maar die omschrijft hij als pragmatisch. De ervaring met samenwerking in de Winsumse raadsfractie met de PPR verloopt goed; hij denkt dat samenwerking misschien meer Kamerzetels zal opleveren en verwacht dat het werk wat nu blijft liggen omdat we maar één Kamerzetel hebben, in de toekomst, met meer zetels, niet meer blijft liggen.

Jacob van Aperloo van de afdeling Eensmond is nog bezig om zijn keus te bepalen, maar neigt naar zelfstandig blijven. Evenals anderen die zelfstandig willen blijven, is hij bang dat de PSP haar eigen identiteit verliest in een samenwerkingsverband.

Sylvia Tol van de afdeling Dordrecht vertelt dat op de congresvoorbereidende ledenvergadering vier van de negen aanwezigen tegen het referendum waren. Sommige leden zijn achterdochtig en één lid vindt dit de manier op de samenwerking er door te drukken. Tol zelf zal tegensamenwerking stemmen.

ruchten) wil ze niets weten, want *'dit is een congresuitspraak en we hebben al genoeg gelazer in de partij'*.

Huup Dassen (partijraadsvoorzitter) is voor samenwerking. Vier jaar geleden, toen samenwerking werd bepraat door de drie partijen, was de conclusie dat de verschillen nog te groot waren. Nu moet, volgens Dassen, onderzocht worden hoe de standpunten zich ontwikkeld hebben, en eventueel naar elkaar toe gegroeid zijn. Hij denkt ook dat de afkalkende aanhang groter zou kunnen worden door samen te werken. Bang voor een verlies van de eigen identiteit is Dassen niet zo zeer en *'wat heeft identiteit voor zin als je er geen praktische politiek van kan maken?'*

Floor de Krey, de secretaris van de partijraad heeft een piepkleine, vederlichte voorkeu voor keuze 2, de samenwerking. Twijfel heeft hij over zaken als het pacifistisch-socialistisch gehalte van een samenwerkingsverband. Ook vraagt hij zich af wat de meerwaarde van een samenwerkingsverband is en waarom de PSP zelfstandig niet die waarde zou hebben voor de kiezers. De noodzaak van machtsvorming ziet de Krey wel,

maar toch.....

Andrée van Es (Tweede Kamer lid) stemt voor samenwerking. De PSP is de eerste partij die zo'n controversieel onderwerp op deze manier, via een referendum, aanpakt. De uitslag van het referendum heeft geen invloed op een eventuele kandidaatstelling voor een volgende termijn in de Kamer. *'Het gaat mij om het verkiezingsprogramma, of ik me al dan niet kandidaat stel'*.

Hannes de Graaf (een van de oprichters van de PSP) stemt voor samenwerking. Hij vindt het referendum een goed idee en hoopt dat alle leden gaan stemmen.

Dineke Zwiers uit Hoogeveen is voor een zelfstandige lijst bij de Kamerverkiezingen. Samenwerken op lokaal niveau vindt zij oké. Maar landelijk wijkt de PSP duidelijk af van PPR en CPN. Op landelijk niveau komen zaken aan de orde die wezenlijk verband hebben met principiële opvattingen over socialisme en pacifisme. De socialisme-discussie binnen klein links voer je niet plaatselijk. Zaken als defensiebeleid spelen vooral op landelijk niveau. Dineke Zwiers heeft wat angst voor het verwateren van principiële stellingnames in een samenwerkingsverband. *'Dan liever als getuigenis-partij in de Tweede Kamer'*. Zij vindt dat samenwerken voortvloeit uit denken in termen van machtsvorming, of zelfs regeringsdenken, en dat betekent water bij de wijn doen.

Joop Vogt (Eerste-Kamerlid PSP): *'Ik ben een voorstander van samenwerking, maar wel gematigd, want ik ben niet koste wat kost voor samenwerking'*. In een eventueel samenwerkingsverband vindt Vogt dat ieders belangrijkste ideeën moeten kunnen blijven bestaan. Hij is van mening dat een gezamenlijke lijst met CPN en PPR iets meer aantrekkingskracht zal hebben op mensen die anders op de PvdA zouden stemmen. Doel van samenwerken zou kunnen zijn het opvullen van een machtsvacuum dat de PvdA openlaat. Vogt verwacht in een gezamenlijke fractie geen grote onderlinge problemen over het stemgedrag, en er bestaat dan altijd nog de mogelijkheid om verdeeld te stemmen als fractie. Dat is ook in PSP-Kamerfracties wel eens gebeurd, en ook heeft de PSP in de

RECHTS OP DE FOTO HUUP DASSEN EN FLOOR DE KREY

FOTO: HAPE SMEELE

Tweede Kamer een enkele keer anders gestemd dan in de Eerste. Of het vermijden van problemen in een gemeenschappelijke fractie altijd wel zal lukken, daarvan is Vogt niet helemaal zeker, maar hij is wel optimistisch. Joop Vogt stelt tenslotte: *'Samenwerking is voor mij accoord, als dat maar niet betekent het loslaten van principiële socialistische ideeën. Ik zeg ja tegen onderhandelen, maar daar zal een stevig resultaat uit moeten komen, en anders moeten we er vanaf zien.'*

Liesbeth Sluis uit Beverwijk twijfelt nog, maar neigt naar zelfstandig blijven. Volgens haar moeten allerlei inhoudelijke discussies nog gevoerd worden en de uitslag daarvan moet eerst afgewacht worden.

Jannie Lammers uit Assen: *'Ik ben voor het streven naar een gezamenlijke lijst. Samen sta je sterker, want je kunt iets meer een vuist maken.'* Volgens Lammers zijn de standpunten van CPN en PPR steeds dichterbij die van de PSP gekomen. Samenwerken is voor haar ook een praktische keuze: *'het is toch al zo moeilijk om iets van de grond te krijgen, en zeker alleen.'* Tenslotte zegt zij dit referendum een eerlijke manier van besluitvorming te vinden, en erg democratisch.

Leoni Melchior van de afdeling Maastricht gaat waarschijnlijk niet stemmen. *'Als PSP-ers onder elkaar al niet eens kunnen samenwerken, dan kunnen ze dat ook niet met andere partijen; waar praat je dan over!'*

Henk Claasen uit Zeist: *'Ik ben voor enige vorm van samenwerking, maar dat ligt ongeveer 60/40.'* Hij vindt de verschillen tussen de verschillende linkse partijen op concrete politieke punten vrij gering (werkgelegenheid, onderwijs, defensie, ontwikkelingshulp). Daar waar er nog verschillen zijn kunnen die ook in een gecombineerde fractie tot uiting komen, via verdeeld stemmen. Samenwerken is voor Claasen zeker geen luxe keuze. Bundelen betekent voor hem niet zozeer meer invloed, maar ook voorkomen dat je van het toneel verdwijnt. Claasen is van mening dat links meer een concurrent van de PvdA zal zijn als er wordt samengewerkt. Toch heeft hij ook twijfels bij zijn voorkeur voor samenwerking. Want volgens hem heeft de PSP vooral principiële gemotiveerde kiezers, terwijl die van de PPR bijvoorbeeld meer pragmatisch (of als je wilt minder dogmatisch) zijn in zijn visie.

Cor Hoek uit Sittard: *'Ik ben voor samengaan van de linkse partijen. De vorm waarin kan me niet schelen. Eén partij zie ik er voorlopig nog niet van komen. Eén gemeenschappelijke lijst lijkt me reëel op kortere termijn.'* Cor Hoek vindt dat al de verschillende manieren van verkiezingsdeelname van links maar verwarring geeft. Volgens hem denken veel potentiële kiezers: *'Ze weten niet goed wat ze willen.'* Dat oefent geen aantrekkingskracht op de kiezers uit. Dat is vooral van belang omdat de PSP, en ook PPR, geen stabiele kiezersgroep heeft. Volgens Hoek moet er worden toegewerkt naar een toestand van samenwerking, ook landelijk. *'In een gemeente zal het wel eens moeilijk blijken om alle linkse partijen bij elkaar te krijgen. Maar als er landelijk wordt samengewerkt, dan volgen de provincies wel, en ook de gemeentes. Samenwerken geeft de kiezers meer duidelijkheid.'*

Cor Hoek signaleert een politieke malaise, de depolitiserings heeft enorm toegeslagen. *'Ook de PvdA is erin geslaagd om de politie-*

ke betekenis van maatschappelijke beslissingen te reduceren tot technische beslissingen. Er is een gebrek aan solidariteit', aldus Hoek. Hij vindt dat de linkse partijen moeten mikken op solidariteit. Want hoe duidelijker je bent als politieke partij hoe beter het is. Je moet je boodschappen niet versplinterd brengen, maar samen is zijn stelling. *'De PvdA kan een echt alternatief niet onder woorden brengen, als ze het al hebben. Radicaal-inks heeft hier wel wat in te brengen'* zo betoogt hij.

Cor Hoek kijkt naar de Grünen in Duitsland. Die hebben naar zijn oordeel een belangrijke invloed op het politieke gebeuren in de Bondsrepubliek. Het interne geestelijke en politieke machtsevenwicht binnen de Grünen heeft grote invloed op de politiek van de SPD, oordeelt hij. Voor PSP, PPR en CPN hier ziet Hoek ook die functie weggelegd. *'In de mengkroes van die drie partijen kunnen plaatsvinden: het onderling overnemen van standpunten, elkaar beïnvloeden, onderlinge discussie en slechte gewoontes afleren. Daarbij brengt elk zijn specifieke zaken mee: de PSP op defensie- en milieuterrein, de CPN z'n historische achtergrond en de PPR de aandacht voor menselijke relaties, het met mensen rekening houden.'* Een voorwaarde is voor Hoek wel dat het tot een echt gesprek moet komen. Het moet niet te vrijblijvend zijn naar zijn oordeel. Samen op één lijst komen betekent volgens hem meer verplichting om met elkaar te praten.

Ellen Mookhoek (Amsterdam) is tegen samenwerking, maar ze boycot het referendum. *'Het referendum is ondemocratisch, je kunt niet naar elkaars argumenten luisteren. Dergelijke besluiten horen in de afdelingen thuis. Als de afdelingen niet lopen dan moet daar wat aan gedaan worden en niet door de goedkope oplossing van het referendum grijpen.'*

Diny Hayen uit Amersfoort: *'Ik vindt de alternatieven te extreem. Het beste zou volgens mij een compromis zijn tussen beide standpunten.'* Zij zou eventueel voor het streven naar samenwerking kiezen als dat heel ruim wordt opgevat en zo min mogelijk de keuze definitief vastlegt als nog mogelijk is. Dus alleen als dit niet persé betekent één gemeenschappelijke lijst zou zij die keus willen overwegen. Zo'n keuze mag de partij echter niet splijten vindt Hayen. Als dat echter niet duidelijk is, maakt zij liever geen keuze. Ze zou dan een blanco stembiljet inleveren.

Wilbert Willems (Tilburg) is uitdrukkelijk voorstander van het streven naar een gemeenschappelijke lijst. Hij is van mening dat het de hoogste tijd is om met de radicale partijen links van de PvdA een gezamenlijke vuist te maken om de bedreiging van het milieu, de werkloosheid, bewapening en mensenrechten aan te pakken. Hij hoopt dat een dergelijke lijst meer wordt dan een optelsom van PSP, PPR en CPN, want dat zou een te magere krachtenbundeling zijn.

Angeline de Jong uit Almelo: *'Ik weet het nog helemaal niet, ik heb er nog niet over nagedacht.'* Zo zullen er nog wel meer mensen in de PSP zijn, die pas op het moment van het referendum zelf hun mening zullen bepalen. Hun stem zal wellicht de doorslag kunnen geven bij de uitkomst van dit referendum.

LIESBETH MILTENBURG
IVO MIESEN
ROB SNEL

Ongebonden en/afhakers

Na 'Doorbraak' en het 'Netwerk voor politieke vernieuwing' lijken ongebonden en afhakers zich nu m.n. te wenden tot plaatselijke samenwerkingsverbanden. Ze dringen aan op de vorming van plaatselijke verenigingen van 'Links.....' waar ze lid van kunnen worden. Dit levert in verschillende plaatsen moeizame discussies op. De samenwerkingsverbanden zijn ontstaan doordat een aantal partijen een contract met elkaar hebben gesloten waarin de verantwoording naar de verschillende deelnemers aan dat contract is geregeld. Soms is dit een gezamenlijke ledenvergadering, soms zijn dat de afzonderlijke ledenvergaderingen. Hoe daar de ongebonden bij te voegen is niet makkelijk op te lossen. Een tweede probleem is dat het vormen van een vereniging weerstanden oproept bij de bestaande contractpartners. Leden krijgen het gevoel dat hun plaatselijke afdeling los komt te staan van de landelijke partij. In deze situatie is het van belang dat de landelijke partijen zich inspannen om goede contacten met samenwerkingsverbanden te onderhouden en hen politieke steun te bieden. Dat gebeurt o.a. via de landelijke conferenties voor radicaal-linkse raads- en statenfracties.

Verder moet nog vermeld worden dat GPA/Regenboog pogingen doet om ongebonden bij dit Europees samenwerkingsverband te betrekken.

SAP

De SAP was in 1985 voor aansluiting bij verkiezingsamenwerking van CPN, PPR en PSP. Kwam deze samenwerking niet tot stand dan deden ze zelfstandig mee in 1986. Ze hebben in 1985 verzocht bij de besprekingen te mogen komen, maar dat is niet gebeurd. In een reactie op de toen gehouden 1 juni-conferentie gaf de SAP aan dat samenwerking van links in de eerste plaats samenwerking in bewegingen betekent. De SAP doet in enkele gemeenten mee in een samenwerkingsverband. In 1988 meldt de SAP zich aan bij het GPA, maar PPR en CPN wensen de SAP niet bij het GPA te betrekken.

EVP

De EVP, die evenals de CPN bij de laatste verkiezingen uit de Tweede Kamer verdween, heeft als lijn uitgestippeld dat in principe zelfstandig aan de Kamerverkiezingen wordt deelgenomen, maar eventuele samenwerking wordt niet uitgesloten. In november jl. besloot het EVP-congres unaniem (met 1 onthouding) op te gaan in de Regenboog voor de Europese verkiezingen. Deze grote overeenstemming betekent dat de EVP zeker mee zal willen onderhandelen over een eventuele samenwerking op landelijk niveau. Ien over een eventuele samenwerking op landelijk niveau.

Hoe kiezen de partijbestuursleden?

Fusieproces, tolerantie of daadkracht

Het partijbestuur heeft gemeend niet met een standpunt naar buiten te moeten komen over haar keus bij het referendum. De redactie heeft daarom alle partijbestuursleden om haar/zijn persoonlijke mening gevraagd..

Ietje van Poll (secretaris) kiest voor samenwerking, hoewel ze niet optimistisch is over het resultaat daarvan. Om versnippering te voorkomen is samenwerking bijna onontkoombaar. *'Als de samenwerking tegenvallt kan je er altijd weer vanaf, maar geprobeerd heb je het dan in ieder geval'.*

Joost Lagendijk (buitenland) ziet meer overeenkomsten dan verschillen bij groepen en partijen links van de PvdA en kiest daarom voor samenwerking. Daarnaast is het volgens Lagendijk energieverwasting om allerlei werk dubbel te moeten doen, omdat de drie radicaal-linkse partijen politiek los van elkaar functioneren. Ook vindt hij het een uitdaging om een programma te ontwikkelen waar groepen en partijen links van de PvdA zich in kunnen vinden. *'Vijf jaar geleden was ik tegen samenwerking en nu voor. Ik ben toleranter geworden ten aanzien van andere meningen en ik zie dat meerderheden binnen de CPN en PPR ook toleranter zijn geworden'.*

Rob Steinbuch (penningmeester) is tegen een gemeenschappelijke lijst, omdat dat betekent dat er een fusieproces in gang wordt gezet. Pas als de partijen inhoudelijk naar elkaar toe gegroeid zijn is het zinvol om een andere vorm (gezamenlijke lijst) te kiezen. *'Er moet vanuit de inhoud naar een vorm gezocht worden en niet andersom zoals nu gebeurt'.*

Erik Meijer (secretaris parlementair werk) denkt dat het gebroken zelfbewustzijn van de radicaal-linkse partijen opgekrikt wordt door samen te werken. Voorts nog het belangrijke argument dat alleen middels een samenwerkingsfractie een linkse regeringscoalitie met de PvdA kan worden gevormd. Zie verder zijn bijdrage in dit nummer.

Ger Groeneboom (onderwijs, welzijn, gezondheidszorg) denkt ook dat een gemeenschappelijke lijst in feite neerkomt op het in gang zetten van een fusieproces tussen de drie radicaal-linkse partijen. Daarom zal ze

tegen de samenwerking stemmen. *'Als de PSP duidelijke, radicalere standpunten zou innemen zouden we de kiezers wel weer terugkrijgen'.*

Titia van Leeuwen (voorzitter WB/SVS) weet het nog niet. Ze kan niet uit de voeten met de vraagstelling. Een gemeenschappelijke lijst gaat haar te ver. Het referendumvoorstel van Branderhorst liet wat samenwerkingsvormen betreft meer keuze.

Henk Branderhorst (vice-voorzitter) kan zich nu toch vinden in de voorgelegde referendumentekst. Dit, nadat het partijbestuur het congres duidelijk had gemaakt dat als de gemeenschappelijke lijst niet gehaald wordt, er altijd over andere vormen van samenwerking onderhandeld kan worden. Dat was de bedoeling van zijn eigen voorstel, dus hij kan nu met een gerust hart zijn stem voor samenwerking uitbrengen.

Saar Boerlage (voorzitter) kiest voor het streven naar een gemeenschappelijke lijst, mits de PSP-inbreng daarin een goede plaats krijgt. Zie verder haar bijdrage elders in dit nummer.

Leo Platvoet (hoofdredacteur Bevrijding) kiest ook voor het streven naar een bundeling ter linkerkant van de PSP. *'Het wordt hoog tijd dat radicaal-links 'ns gaat doen waarvoor het is opgericht. Lange termijn visie koppelen aan concrete politieke daadkracht. De PvdA moet met een sterke formatie ter linkerkant te maken krijgen. De vele kiezers die op zich onze aanpak steunen, doen dat alleen in het stemhokje, als radicaal-links gezamenlijk meer invloed op 't beleid krijgt. Samenwerking mag geen verrechtsing betekenen; daarom moeten we zelfbewust naar die samenwerking streven!'.*

Hannah van Wijngaarden (actie-coördinator) neigt naar een keuze voor samenwerking met andere partijen, omdat dat uiteindelijk veel meer effect op kan leveren. Fred Gersteling tenslotte heeft geen telefoon.

Solo of Samen (8)

Bij de vraag of je voor 'zelfstandig' dan wel voor 'samenwerking' bent speelt het voor mij om de veronderstellingen die aan deze keuzes ten grondslag liggen. Er zijn twee visies in het geding. De eerste is wat ik het 'pragmatische' model wil noemen. In deze visie kun je de PSP zien als een politieke machtsfactor. Vragen als 1, 2, of 3 zetels zijn dan van belang. De voorstanders van dit model zien deze wijze van politiek voeren als een manier om daadwerkelijk wat aan de positie van het 'proletariaat' te doen. De tweede visie is wat ik het model van de 'bewustzijnsvoorhoede' wil noemen. In dit model is de PSP een middel om te laten zien dat het ook anders kan. De machtsfactor speelt hierbij veel en veel minder een rol, terwijl de ideeën toch politiek verwoord kunnen worden als er mensen van de PSP in politieke organen vertegenwoordigd zijn.

Ik kies duidelijk voor het tweede model. Practisch politiek handelen betekent water in de wijn doen. Als ik daar voor zou kiezen kan ik net zo goed bij de linkervleugel van de PvdA terecht. Voor mij is de PSP de enige partij in Nederland die zowel het pacifisme als 'socialisme' (de haakjes slaan op amendement 5.100 op het congres, grapje) in haar vaandel heeft. Wanneer we zelfstandig de verkiezingen in gaan hoeven we geen concessies te doen zoals een regenboognaam en een katholieke priester als lijsttrekker. Andrée is volgens mij vrouws genoeg om de ideeën van de PSP helder uit te dragen. Tenslotte hoop ik dat ieder PSP-lid haar/zijn stem zal uitbrengen. Het geeft dan hoop ik een duidelijk beeld van 'zelfstandig' of 'samenwerking'. Ik zie het referendum als een middel om ALLE PSP mensen bij deze problematiek te betrekken. Baat het niet, dan schaad het niet!

JAN STEGEMAN - UTRECHT

Solo of Samen (9)

Ooit ben ik lid geworden van de PSP, en bewust niet van de CPN. Die partij en ook de PPR zie ik toch wat dichterbij de PvdA staan. Vooral het contact met buitenparlementaire bewegingen en actiegroepen zou voor de PSP méér voorop moeten staan.

Natuurlijk hebben we veel standpunten gemeenschappelijk. Er kan dus op veel niveaus met PPR en CPN worden samengewerkt. In allerlei comitees en dergelijke gebeurt dat natuurlijk ook. Je kunt verder denken aan gemeenschappelijke lijsten voor (deel)gemeenteraden. Maar dan mijn inziens toch onder bepaalde voorwaarden:

1e. als we op eigen kracht geen zetel kunnen halen, en 2e. als voldoende PSP-inbreng gewaarborgd is. Ook ben ik niet tegen bepaalde werk-afspraken van eenmaal gekozen, zelfstandige fracties.

Als je nú uit bent op een gemeenschappelijke lijst bij Kamerverkiezingen, waarom pleit je dan niet meteen voor fusie? Maar de PSP heeft een eigen geluid en moet zelfstandig blijven.

Overigens is het jammer dat Bevrijding de laatste tijd zo weinig wervend is naar buiten toe. Neem nou dit nummer met al die ingezonden brieven. Dat is toch niet interessant voor mensen die willen weten wat de PSP vindt van allerlei actuele zaken. Die mensen zijn er namelijk, als denken sommige cynici wel eens van niet.

HANS METZ - AMSTERDAM

40 jaar Pax Christi

Werk dat uw steun verdient.

Maak f 15,- (steunlid) of f 35,- (Jubileum-lid: u ontvangt 8x per jaar 'het Kommunikatieblad') over op gironummer 593352 t.n.v. Pax Christi, Den Haag. Ook uw gift is welkom.

Solo of Samen (10)

Zoals wij in de Bevrijding van 12 december 1988 lazen gaat de PSP samen met CPN, PPR en EVP de Euroverkiezingen in.

Dit verbaast ons zeer. Ook wordt er gevraagd naar 'n stemverklaring voor de landelijke verkiezingen.

Wij stemmen voor de PSP als zelfstandige deelnemer met eventueel op concrete punten samen met de CPN en PPR, maar samen met EVP. Dat gaat te ver.

Wij zijn jaren geleden lid geworden omdat wij dachten dat de PSP de enige partij was zonder dogma's. 'n Humanitaire partij. Maar als nu gesproken wordt over samenwerking met zelfs de EVP (één van de dogmatische partijen) dan breekt mijn klomp. Mocht dit met de landelijke verkiezingen het geval zijn, dan zijn wij niet langer lid.

A. HULCK-DE GREEF/F. HULCK - HELMOND

Solo of Samen (11)

Op het afgelopen congres heb ik, namens een aantal afdelingen, mijn bezorgdheid uitgesproken over de mogelijke uitkomst van het referendum over linkse samenwerking. Ik ben bang dat de keuze die als gevolg van het referendum wordt gemaakt een splijtende keuze zal zijn. Anders gezegd: ik vrees dat er opnieuw veel mensen hun lidmaatschap gaan opzeggen, dan wel zich niet meer actief willen inzetten voor de PSP, als blijkt dat in meerderheid een andere koers ingeslagen wordt dan die zij voorstaan.

Als er in februari duidelijk gekozen wordt voor zelfstandige deelname aan de verkiezingen van 1990 (iets wat ik wel hoop maar niet verwacht), dan zullen samenwerkingsgezinden afhaken. Toch is dat niet nodig en uiteraard ongewenst. Zo'n besluit zegt alleen iets over de wijze van deelname aan de verkiezingen en is in mijn ogen niet meer dan een logische voortzetting van de koers die de PSP tot heden vaart. Een politieke partij die zich bewust is van haar eigen identiteit zal vanuit die eigen identiteit mee moeten doen aan verkiezingen, wil ze zich niet ongehoorbaar maken. Het is onjuist om een streven naar een nieuwe partijformatie links van de PvdA te koppelen aan de wijze van deelname aan de verkiezingen door de huidige PSP. De discussie over linkse samenwerking gaat door, ongeacht de uitkomst van het referendum, of je dat wilt of niet. En zo kom ik op het relatieve belang van een keuze voor gezamenlijke deelname. Het moge duidelijk zijn dat ik zo'n besluit ongewenst vind. Een gezamenlijke lijst kan mijn inziens geen lijst voor een werkelijk pacifistisch-socialistische politiek zijn. Daarnaast zou de PSP vanuit een positie van zwakte moeten onderhandelen, omdat bij PPR en CPN weinig animo is om samen te werken. Toch hoeft een besluit om te streven naar een gemeenschappelijke lijst nog geenszins het einde in te houden voor diegenen die zelfstandige deelname voorstaan. Een definitief besluit over de invulling van die keuze wordt pas later genomen. Dan ook is het de tijd om een eventueel onderhandelingsresultaat te toetsen aan onze eigen beginselen en uitgangspunten. En nogmaals: ik zie niet in hoe een gezamenlijke lijst in overeenstemming te brengen is met die PSP-principes. Oftewel: er komt een gezamenlijke lijst met een PSP-programma en in ieder geval een PSP-lijst-trekster, of we maken ons als PSP ongelooft-

waardig. Maar het is nog niet zover en in de onderhandelingen die het partijbureau gaat voeren zal het rekening dienen te houden met de wensen van een substantiële minderheid binnen de PSP.

Datzelfde geldt natuurlijk ook als er in meerderheid wel voor zelfstandige deelname gekozen wordt. Het is naïef om te denken dat we dan voorlopig van de samenwerkingsdiscussie af zullen zijn.

Het is nu eerst aan de leden om een verstandige beredeneerde keuze te maken, en vervolgens aan het partijbureau om daar omzichtig mee om te gaan. De PSP bestaat uit individualisten, die allemaal hun eigen partijtje mee willen blazen. Voor de toekomst van het pacifistisch-socialisme is het nodig dat die allemaal binnen de PSP de ruimte krijgen om in harmonie te soleren.

DIRK JAN WOLFFRAM - GRONINGEN

Solo of Samen (12)

In 1972 mocht ik als leerling de PSP vertegenwoordigen bij de schaduwverkiezingen op school. De PSP had mijn sympathie door haar principiële, bijna onverzettelijke uitgangspunten: ontwapening gekoppeld aan haar socialistische visie. Een jaar later werd ik lid en ben dat tot op de dag van vandaag

nog. Anno 1988 is het voor de PSP moeilijker haar eigen afwijkende standpunten naar voren te brengen. Deels door de veranderingen en opschuivingen (richting PSP) van partijen als de CPN en PPR, deels omdat de PSP op het laatste congres haar uiterste best heeft gedaan in weinig meer af te wijken van anderen. Toch vind ik dat de PSP nog voldoende in huis heeft om haar bestaan te rechtvaardigen (noem mij een andere partij die consequent voor ontwapening pleit, die opkomt voor de groepen die door andere partijen 'vergeten' worden, die op een bepaalde manier net even andere accenten legt dan de rest en die haar woorden koppelt aan daden hoewel dat de laatste tijd er een beetje bij in schiet).

De veranderingen gaan ook aan de PSP niet voorbij: van een 'klassevijand van ARP, CHU, KVP, VVD tot een mogelijke samenwerkingspartner van het CDA is nu niet de richting die ik uit wil.

Het was vroeger makkelijker, maar daarom nu niet onmogelijk. Zelfstandige deelname aan de 2e Kamerverkiezingen is een noodzaak om die groepen mensen aan je te binden die het allemaal net even anders willen zien. Met het enthousiasme van de leden, de kwaliteit van Andrée van Es, de eigen standpunten moet het gewoon weer lukken.

En wat die schoolverkiezingen uit '72 betreft: winst voor de PSP net als bij de komende 2e Kamerverkiezingen.

JOHAN BROUWER - VELSEN

Hannah van Wijngaarden:

Ondogmatisch zonder hokjesgeest

Hannah van Wijngaarden is een van die PSP-bestuurders waarvan ik dacht dat ze eigenlijk niet meer bestonden. Maar dat zal ongetwijfeld aan mij liggen. Ik meende dat je om nog enigszins mee te tellen in de PSP-top altijd heel erg goed op moest passen of je niet uit je hokje viel. Ik bedoel daarmee te zeggen dat mensen vaak zo voorspelbaar waren. Kende je één standpunt, dan kende je ze allemaal. Als iemand bijvoorbeeld erg veel nadruk legde op de scherpgeslepen standpunten van de socialistische PSP, dan kon je er vergif op innemen dat hij/zij ook tegen samenwerking met andere partijen was, en tegen Europa en tegen collegedeelname met CDA en VVD, om maar een paar recente zijstraten te noemen.

Persoonlijk vond ik dat altijd merkwaardig. Waarschijnlijk omdat die koppeling bij mij helemaal niet vanzelfsprekend is. Om in het jargon te blijven. Soms was ik Spekkiaan, soms Willemsiaan, soms Essiaan en dan weer eens gewoon eigenwijs ergens tussenin. Het lag er maar net aan.

Om echt carrière te maken is zo'n instelling niet bevorderlijk, heb ik gemerkt. Je gewaardeerde partijgenoten weten kennelijk niet altijd blindelings wat ze aan je hebben en dat geeft ze een onveilig gevoel. Aan de andere kant kom je nog al eens in contact met veel verschillende mensen waar je het mee eens kunt zijn en dat vind ik persoonlijk wel zo prettig.

Maar goed, bij mij had zich dus het idee gevestigd dat PSP-bestuurders zich in de regel gedragen zoals dat van ze verwacht wordt: voorspelbaar in hun eigen kamp.

Hannah van Wijngaarden, die sinds het congres van Dordrecht deel uitmaakt van het landelijk PSP-bestuur, blijkt echter anders in elkaar te zitten. Op het laatste congres in Zutphen was ze een van de ondertekenaars van de verklaring van de groep zogenaamde

verontrusten, die bang waren dat door een aantal besluiten van het congres, de grondslagen van een socialistische PSP dreigden te worden verkwanseld. Het gros van de ondertekenaars waren - volgens mijn verwachting - felle voorstanders van een zelfstandige PSP, die in 1990 alleen aan de verkiezingen moet deelnemen. Hannah van Wijngaarden ziet dat echter heel anders.

Zij neigt naar samenwerking met andere partijen omdat dat in haar ogen uiteindelijk veel meer effect op kan leveren.

Katholiek

Dogmatisme ontbreekt toch volledig bij Hannah van Wijngaarden. Zelf wijt ze dat aan een rigoreuze breuk met haar katholieke

verleden. Van Wijngaarden werd 45 jaar geleden geboren in een authentieke rooie buurt in Zaandam. Marcus Bakker woonde op een steenworp afstand. Het gezin van Wijngaarden was echter katholiek en Hannah werd in de traditie opgevoed. Iedere dag naar de kerk en je voorbereiden op het worden van een braaf meisje. Op haar 14-de verliet Hannah de schoolbanken om in de huishouding te gaan werken. Vervolgens werkte ze nog een paar jaar in een hotel om op haar twintigste jaar in het huwelijk te treden en vervolgens direct moeder te worden van een zoon.

Aanvankelijk genoot ze veel van haar bestaan als huisvrouw. Ze bestierde het huishouden, zorgde voor haar kind maar bracht ook veel tijd door in het lokale buurthuis waar ze met name bezig was met creatieve zaken. In dat zelfde buurthuis kwam ze in aanraking met de vrouwenbeweging. Na een lezing van Harriet Freezer besloot van Wijngaarden daar actiever in te worden.

Inmiddels had ze een tweede en derde kind gekregen maar dat verhinderde niet dat ze VOS-cursussen ging geven. In 1978 werd Hannah lid van de Vereniging Milieudefensie. In 1981 besloten de van Wijngaardens uit elkaar te gaan. Hannah ging weer studeren. Ze deed MO-geschiedenis. Vier jaar geleden werd Hannah min of meer bij toeval lid van de PSP. Via een kennis uit de milieubeweging die lid was van de Pacifistisch-Socialisten meldde ze zich bij de partij. Ze werd toen ook actief in de afdeling van haar woonplaats Wormer.

Actie

Van Wijngaarden heeft zichzelf altijd veel meer beschouwd als iemand van de actie en niet zozeer als een bestuurder. Ze is zoals gezegd actief geweest in het leiden van VOS-cursussen en gaf daarnaast ook cursussen op milieugebied. Met die educatieve achtergrond kwam ze terecht in de commissie die de socialisme-discussie binnen de PSP moest voorbereiden.

In eerste instantie viel haar dat niet mee. Ze stelde vast dat er in de club een hele andere manier van discussieren werd gepraktiseerd dan zij gewend was. Bij tijd en wijle leek het wel of er een soort geheimtaal werd gesproken. De vraag die het meest bij haar opkwam was: wat bedoel je? Het leidde er

aanvankelijk toe dat Hannah naar eigen zeggen, heel klein en stel werd.

Achteraf heeft ze wel een beetje spijt dat ze nooit aan de bel heeft getrokken rond die specifieke cultuur van de PSP. Maar ze wist er ook zo weinig van op dat moment.

Het praktische gedeelte van het werk van de commissie beviel haar beter. Ze stelde een map samen die in het land in de afdelingen werd gebruikt. Hannah had nooit echt gestudeerd op de socialistische grondslagen van de PSP. Al doende maakte ze zich de materie eigen. Het resultaat van de discussie is in haar ogen nog wonderbaarlijk, gezien de zaken die er zijn uitgekomen. Met name het ecologieonderdeel van het nieuwe partijprogramma bevalt haar uitstekend. Ze constateerde overigens een groot verschil in het denken van het landelijk bestuur en dat van de afdelingen. Iets wat ze in eerste instantie niet had verwacht. Die contacten met de afdelingen zijn haar goed bevallen. Het was ook de reden dat ze akkoord ging met de kandidatuur voor het PB. Frank Feiner had Hannah van Wijngaarden al warmgemaakt en aangeprezen. Volgens hem was ze de aangewezen figuur om de afdelingen op te peppen.

Afbranden

Hannah besloot de kandidatuur te accepteren en tevens helemaal te kiezen voor de politiek. Het geven van cursussen heeft ze voorlopig even opgeschort. In het PB kreeg ze de niet onbelangrijke functie van actievoordinator.

Ook in dat PB was het even wennen. Hannah verbaasde zich er aanvankelijk over dat men elkaar kon afbranden op een manier alsof het leek dat het hier lieden van totaal verschillende partijen betrof. Terwijl zijzelf altijd voor ogen had dat het toch veel meer loonde om te proberen in overleg met elkaar iets te bereiken. Maar kennelijk zat er veel oud zeer in de club. Een gezamenlijk doel werd in haar ogen veel te weinig op de rails gezet terwijl het daar toch om draait.

Hannah van Wijngaarden is daarom een van de initiatiefnemers van een weekeind voor PB'ers dat binnenkort plaats moet vinden. Tijdens dat weekeind zal worden geprobeerd zo'n gezamenlijk doel vast te stellen en tevens zullen de mores van het PB onder de loep worden genomen. Hannah van Wijngaarden is daar duidelijk in. Er moeten geen dingen stiekem gedaan worden, zaken dienen te worden besproken. En wat haarzelf betreft hoopt ze door haar manier van werken haar bedoelingen duidelijk te maken. En ze zal zich zoals altijd duidelijk blijven uitspreken.

Angst

Het milieu blijft in haar ogen een van de zaken die de meeste aandacht behoeven. Volgens Hannah van Wijngaarden is er binnen de PSP heel veel gespecialiseerde kennis over die materie aanwezig maar die wordt veel te weinig uitgedragen. Angst voor het groene heeft Hannah van Wijngaarden niet. Voor haar was de discussie over de naam voor de Europese lijst dan ook verspilde tijd. Het had best GPA mogen blijven. Waar het om gaat is dat er nu geogst moet worden. Natuurlijk moet je de milieuproblematiek met een socialistische visie aanpakken maar dat zit hem niet in een naam. Volgens van Wijngaarden moet je nu de vruchten plukken van een basis die

HANNAH VAN WIJNGAARDEN

iemand als Bram van der Lek bijvoorbeeld, 17 jaar geleden al gelegd heeft. En of groen wordt versleten voor zweverig, dat heb je zelf in de hand. Er moet keihard aan de kaak worden gesteld dat het plotselinge milieubewustzijn van de grote partijen als het CDA en de VVD niets voorstelt. Ze hebben wel de macht maar ze doen ondertussen niets. Het zijn mooie woorden maar geen daden. Daar moet je volgens Hannah van Wijngaarden op hameren.

Migranten

Overigens is er meer dan het milieu alleen. Zo wordt er momenteel veel tijd besteed aan een scholingsprogramma voor migranten dat Hannah samen met ondermeer Jos van Remundt aan het samenstellen is. En verder blijft er het alledaagse PB-werk, dat ook tijd vreet. Hannah van Wijngaarden blijft zeker nog wel een jaar in het PB en dan ziet ze wel verder. In de kamer of op een andere parlementaire post ziet ze zichzelf niet zitten. Daartoe mist ze in haar ogen de scherpe tong en redenaarskwaliteiten terwijl ze ook te langzaam denkt.

Volgens mij valt dat nogal mee en mij zou het dus niet verbazen als we in de toekomst nog veel horen van Hannah van Wijngaarden. Over die toekomst heeft ze trouwens ook wel ideeën. Zo rond 2000 zou ze wensen dat een groot deel van de bevolking wat betreft gedachtengoed op de PSP-lijn zit. Maar daarvoor is wel een goed opgeleid kader nodig. En daar ontbreekt het nog wel eens aan. Volgens Hannah van Wijngaarden is het ontbreken van socialistisch onderwijs altijd een onderschat probleem geweest. Wellicht dat het er nog eens van komt. Dan zou Hannah's drie maanden oude kleinzoon daar nog z'n voordeel mee kunnen doen. De PSP doet vooralsnog haar voordeel met zijn oma.

RUTGER VAN SANTEN

Beyers Naudé vraagt uw steun

"Wie echt bezorgd is over de toekomst van Zuid-Afrika zal ook bereid zijn om actieve steun te geven aan instanties zoals het Bevrijdingsfonds van het KZA."

Giro 26655

Bevrijdingsfonds

Komitee Zuidelijk Afrika O.Z. Achterburgwal 173, 1012 DJ Amsterdam
tel. 020 - 27 08 01

Regime in Turkije aangeklaagd door Tribunaal

Terwijl de populariteit van Turkije als vakantieland razendsnel toeneemt, is het met de mensenrechten in dat land nog steeds bijzonder slecht gesteld. Twee maanden terug verscheen daarover een onthullend rapport van Amnesty International. Op 10 en 11 december j.l. werd in Keulen een internationaal tribunaal georganiseerd, waarop getuigen verslag deden van de henzelf en anderen aangedane misdaden.

Hieronder een verslag van dat tribunaal van Joost Lagendijk, lid van de jury, die samen met PB-lid Hannah van Wijngaarden en het Turkse PSP-lid Gürbüz Yabas een weekend lang geconfronteerd werd met de schaduwzijden van een goedkoop vakantieland.

Als Sevim Okkaya met vochtige ogen en dichtgeknepen keel onbewogen achter het spreekgestoelte blijft staan, valt er een ongemakkelijke stilte in de grote zaal. Het merendeel van de toehoorders richt de blik naar beneden, tegelijk vervuld van ontzag voor haar moedige betoog tot dan toe en geeneerd bij de aanblik van het levende bewijs van de misdaden van een 'beschaafd' land.

Sevim heeft vijf jaar in de gevangenis gezeten in Turkije, beschuldigd van het 'verspreiden van propaganda die de overheersing van een bepaalde sociale klasse beoogt (communistische propaganda)' (artikel 142 van het Turkse Wetboek van Strafrecht), een vergriep waarop 5 tot 10 jaar gevangenisstraf staat. In die vijf jaar is ze meerdere malen gemarteld en sexueel misbruikt. Haar verhaal stukt, overweldigt als ze is door emoties. De volgende dag zal ze haar relaas afmaken, op het randje van een instorting. Het is het inrieste maar indrukwekkende verhaal van een vrouw die haar eigen lijden plaatst in het perspectief van een mens-, maar vooral ook vrouw-onterend gevangenisstelsel.

Ze is echter niet de enige op het tribunaal die duidelijk maakt dat het in Turkije niet gaat om incidenten, restanten uit een gewelddadig verleden. Het Turkije van vandaag is nog steeds een land waar systematisch de meest elementaire mensenrechten op grote schaal worden geschonden.

De putch van 1980

De organisatoren hebben hun best gedaan zoveel mogelijk bekende namen in de jury van het tribunaal te krijgen. Zoals bij vele andere tribunaal in het verleden (de verschillende Russell-tribunaal b.v.) hangt de invloed van een jury-uitspraak in een dergelijke zaak vooral af van het gezag van de jury-leden. In de uitnodiging staan ze dan ook: Ernesto Cardenal, Nicaraguaans revolutionair van het eerste uur, en de schrijver Max von der Grün. Op het tribunaal kunnen ze echter beiden niet aanwezig zijn. Op het podium zit nu een bont gezelschap geëngageerde Duitse wetenschappers, parlementsleden van Grünen en SPD en vertegenwoordigers van diverse Europese linkse partijen. Eminence grise is de schrijfster Karola Bloch, weduwe van de enkele jaren geleden overleden filosoof Ernst Bloch.

De opzet van het tribunaal is eenvoudig. Verdeeld over zes onderwerpen zal een twintigtal getuigen, meestal Turkse vluchtelingen, verslag doen van de erbarmelijk slechte situatie van de mensenrechten onder het huidige Turkse regime, dat sinds de militaire putch van 1980 aan de macht is. Op basis daarvan zal de jury dan een uitspraak doen waarin, dat is op voorhand duidelijk, het Turkse regime zal worden aangeklaagd. Op zaterdagmorgen beginnen de eerste ge-

tuigen hun relaas in de met ca. 200 mensen, voornamelijk Turken, gevulde zaal. Een schrijver en een journalist maken haarscherp duidelijk dat de militairen weliswaar in 1983 plaats hebben gemaakt voor een burgerregering, maar dat de onderdrukking van de persvrijheid nog gewoon doorgaat. Beiden mogen hun land niet meer in nadat ze eerst in Turkije en later daarbuiten zich verzet hebben tegen de politiek van de overheid die kritische tijdschriften verbiedt, het lezen van boeken in het algemeen ontmoedigt en zelfs een lijst van verboden woorden hanteert.

Na hen getuigen een aantal sprekers van het ontbreken van vakbondsrechten. Bepaalde categorieën werknemers mogen zich überhaupt niet organiseren volgens de huidige Turkse wetgeving (onderwijzers b.v.), anderen zijn verplicht lid te worden van door de overheid gecontroleerde bonden. Verzet tegen deze politiek leidt tot de inmiddels bekende gevolgen: arrestatie, marteling, gevangenisstraf.

Een door officiële bronnen gestaafde opsom-

ming van slachtoffers van het regime sinds 1980 levert de volgende trieste balans op: 229 mensen zijn na martelingen overleden, 50 ter dood gebracht en honderden spoorloos verdwenen. Meer dan 600.000 mensen werden gearresteerd en meer dan 1 miljoen mensen werden in meer dan 200.000 (massa)processen door militaire rechtbanken tot een straf veroordeeld.

Geen toelating tot EG

In haar uitspraak laat de jury van de democratische pretenties van de Turkse regering niets heel. Alle regeringen en internationale organen worden opgeroepen zich publiekelijk te keren tegen o.a.:

- * uitspreken en uitvoeren van de doodstraf en marteling van gevangenen;
- * een grondwet waarin diverse artikelen een ontkenning betekenen van fundamentele mensenrechten;
- * de vervolging van de Koerden, wier recht op zelfbestemming met voeten wordt getreden;
- * toelating van Turkije tot de EG.

Het tribunaal maakt nog eens duidelijk dat aandacht voor de situatie in Turkije hard nodig is. Bij alle aandacht in de media voor openlijke dictaturen in de rest van de wereld, wordt vaak te snel vergeten dat NAVO-bondgenoot en vakantieland met stip Turkije een land is waar repressie aan de orde van de dag is.

In het partijbestuur is afgesproken dat de PSP, samen met CPN en PPR, zal proberen het verzet tegen het Turkse regime, dat nu vooral op ad hoc-basis en zeer versnipperd plaats vindt, te bundelen in een structureel verband.

JOOST LAGENDIJK

TURKIJE

GEWETENSGEVANGENEN, MARTELING EN SLECHTE BEHANDELING, DOOD IN DETENTIE, ONEERLIJKE PROCESSEN, DOODSTRAF

OPWINDEND

In Opwindend kunnen lezers en lezeressen hun reacties kwijt over de gang van zaken in de PSP. Graag kort en bondig formuleren. De redactie houdt zich het recht brieven in te korten of - met reden bekleed - te weigeren. Adres: redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Basisinkomen

Graag wil ik, in Bevrijding, een reactie geven op het artikel van Marjan Zijlmans en Angela van Aalst.

Ik heb op het congres van 26 en 27 november jongstleden gepleit, voor 'n open discussie over het basisinkomen, en wil dit met wat meer argumenten herhalen.

Ik ben een van de vele vrouwen geweest die de themadag (openbaar, geadverteerd in verschillende kranten en aangekondigd in de PPR en CPN) van de PSP vrouwen heb bijgewoond.

Marjan en Angela gebruikten argumenten in hun tekst, uitspraken van het Feminisme congres, tegen het basisinkomen zoals: dat eerst de betaalde arbeid moet worden verdeeld via algemene ATV, anders zouden de mannen met goede banen op hun werkplek blijven zitten en dus de machtsposities behouden.

En dat werkweken te lang zouden zijn om betaalde arbeid te combineren met zorg voor huishouden en kinderen, zodat de arbeid binnen- en buitenshuis niet eerlijk verdeeld zou worden.

Nu worden voorstanders van het basisinkomen verweten dat zij de formele economie de rug toekeren, doordat zij 'n gegarandeerd inkomen boven het betaalde werk zouden zetten. Tevens zouden daardoor feministische eisen overboord worden gezet.

Dit wil ik met kracht ontkennen. Juist doordat er geen drastische ATV (25 uur) is doorgevoerd, is er een status quo gebleven in het betaalde werk. (met de nodige gevolgen voor de herverdeling van arbeid binnen- en buitenshuis) De mannen zitten nog op hun 38-urige baan.

De vrouwen die betaalde arbeid en het verzorgen van kinderen willen combineren zitten in de tang. Willen zij kinderen dan zal dat, gedwongen door de situatie, heel vaak gepaard gaan met het opzeggen van hun betaalde baan. (daar er onvoldoende crecheplaatsen zijn en mannen hun baan er niet voor opgeven)

De status quo werkt dus afhankelijkheid in de hand en niet de zo door ons bepleitte economische zelfstandigheid.

Het invoeren van 'n basisinkomen (op individuele basis) geeft vrouwen het recht op keuze. Zij zullen als zij voor een kind kiezen en daarvoor eventueel hun baan verliezen, nooit economisch afhankelijk worden van hun partner.

Wat nu wel gebeurt en wat de keuze op 'n persoonlijke invulling van het eigen leven enorm beperkt. Moeders in de bijstand, die hun keuze voor zelfstandigheid uitstelden omdat zij anders in armoede zouden vervallen, zouden gebaat zijn geweest bij een basisinkomen.

Doordat ook de man een basisinkomen krijgt, vervalt voor hem de noodzaak om 38 uur te werken en zal het doorvoeren van een drastische ATV gemakkelijk worden.

Zo kan op een gemakkelijker manier het werk buitenshuis verdeeld worden. Uit het bovenstaande blijkt dat ik vind dat basisinko-

men en drastische herverdeling van de betaalde arbeid onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn. (Het zou ook een manier zijn om de werkloosheid op te lossen)

Natuurlijk vind ik dat het basis inkomen hoger zal moeten zijn dan de nu geldende bijstandsnorm.

Als vrouwen economisch zelfstandig zijn en zich lossen van hun partner opstellen, zullen zij een betere positie hebben om eisen te stellen aan hun partner. (begint hier de herverdeling van het werk binnenshuis cq de verzorging van de kinderen niet?)

Dat vrouwen niet gelijk op de machtsposities komen te zitten lijkt mij duidelijk, maar op deze manier heeft zij in ieder geval 'n betere uitgangspositie.

Dat het basis-inkomen betaald moet kunnen worden is ook een voorwaarde. Uit berekeningen gemaakt door de PPR en de Werkplaats basis-inkomen blijkt dat dat goed haalbaar is en dat er voldoende geld overblijft voor winst en investeringen. Ik vind dat iedere volwassene in Nederland recht heeft op een economische zelfstandigheid, dus een eigen inkomen dat voldoende is om van te leven.

Een basisinkomen is voor mij 'n perspectiefvolle wijze om met de huidige (o.a. economische) problemen om te gaan en zo de gelijkwaardigheid van mensen te bevorderen.

JACQUELINE ANSEM - AMSTERDAM

Na het congres

Diverse malen hebben wij met onszelf een robbertje gevochten: moeten we nu wel zo nodig het congres bezoeken? We zijn nota bene al een paar jaar verscheurd door innerlijke twijfels omtrent het continueren van ons PSP-lidmaatschap.

In het verleden werd door een congresbezoek onze twijfel alleen maar vergroot en het kon niet anders of dat zou nu weer het geval zijn. Omdat één van ons zich als afgevaardigde opgaf, leek het ons best gezellig om met z'n tweetjes aanwezig te zijn. Dus de ander mee als belangstellende, (handig als er 'ns koffie gehaald moest worden). Met onze goede vriend Rinus, afgevaardigde nummer 2, togen we op een onzalig vroeg uur congreswaarts.

Op naar versie I, II, of III, voor of tegen samenwerking, zelf in de afdelingen uitmaken met wie je eventueel een college ging vormen, groen, rood, regenboog, kleurloos of helemaal geen Europese verkiezingen, geen referendum of juist wel één, en als er dan een referendum moet worden gehouden, over hoeveel punten moet dan de mening worden uitgesproken; amendementen met de daaraan gehangen accenten; sprekers die soms op duidelijke, soms op nauwelijks begrijpbare wijze het standpunt van hun afdeling naar voren brachten..... op het laatst zou je ervan gaan duizelen.

Zoals al eerder gezegd: we hebben onze twijfels en kunnen ons goed voorstellen dat er binnen de afdelingen leden zijn die het ook allemaal niet zo erg meer zien zitten.

's Avonds laat in de jeugdherberg, waar deze al wat oudere mensen ook waren ondergebracht, werd ik wakker van een nogal op luidde toon gehouden betoog van één van de afgevaardigden in een belerende kamer en

ongewild was ik getuige van zijn mening. 'Goed beschouwd zal het me worst zijn, dat hele gedoe, m'n belangstelling is al danig getaand, eigenlijk zou ik op moeten stappen, maar dan blijft er op den duur geen PSP meer over en..... of dat nu goed is.....? Alleen dat houdt me erbij!'

Als ik deze uitspraak een paar dagen eerder had gehoord, zou het een echo van mijn gedachten geweest zijn. Nu lag het even anders: we hadden immers al een dag congres achter de rug?

En in die eerste dag raak je weer 'beleerd'. De in onze ogen vlekkeloze organisatie van het congres, waarvoor overigens alle hulde aan de organiserende afdelingen en alle anderen, die rust die vanachter de presidiumtafel werd uitgestraald, de vurige betogen van diverse afgevaardigden, maar ook de bijna onverkwikkelijke manier waarop de verkiezing van een vice-voorzitter moest plaats vinden, dit alles hoort kennelijk bij de PSP.

Over twee dingen waren we bepaald niet enthousiast: de wijze waarop door de voorzitter een eventuele bestuurscrisis in het vooruitzicht werd gesteld, wanneer Henk Branderhorst door het congres zou worden gekozen, met daarbij de uitspraak die ze hierover op een later tijdstip deed en de miselijke poging van een aantal afgevaardigden om het stemmenaantal in hun voordeel te willen verdraaien door gebruikmaking van stemmen van een afdeling wiens afgevaardigde door ziekte niet aanwezig was.

Zoiets verwachten wij niet onder socialist. Een socialist hoort rechtschapenheid als vanzelfsprekend in zijn denken te hebben.

En toch had, naast de kleine vlekjes als zojuist genoemd, dit congres iets verfrissends. Verfrissend vonden we de gloedvolle betogen van met name de Groningse afgevaardigden en ook diverse jongeren gaven er blijk van dat ze er 'volop bij zijn'.

En nu weten we het weer! Deze naar anarchistisch neigende, voor de buitenwereld wat rommelig aandoende politieke partij, waarin voortdurend controversiële situaties ontstaan (en als het nodig is weer worden gladgestreken), deze PSP is nog steeds onze partij.

Hoezo geen regenboog? Deze linkse club is op zichzelf al een regenboog, maar dan wel een waarin de kleur rood domineert!

Tenslotte nog dit: we hebben de socialisme-discussie afgesloten en hopelijk zijn hierdoor de gelederen weer een beetje gesloten. Ons inziens wordt het nu tijd om naar buiten te treden als een doelbewuste, homogene, maar vooral strijdbare socialistische partij.

We gaan een tijd tegemoet waarin het belangrijk is om in duidelijke klare taal aan iedereen te vertellen waar we voor staan, dat we een actieve partij willen zijn die aan de basis de strijd aan wil binden tegen de heersende misstanden, dat de PSP een partij is die de moeite waard is om lid van te willen worden en, in ons geval: van te willen blijven. Die 10.000 leden die we eens hadden moeten opnieuw gehaald worden. Ons inziens kan dat alleen als we de gelederen sluiten en stoppen met onderling gedebatteer.

We willen in dit verband wijzen op een uitspraak gedaan door een Groningse afgevaardigde 'Nait soez'n, maor down!' Als we dit vertalen in 't Nederlands is het: 'Niet praten....., maar doen!!'

Deze kreet is ons uit het hart gegrepen en dient de komende tijd de leuze van de PSP te worden.

THEO EN BEP VAN DEN BERG -- TEXEL

Herdenkingsboek 20 jaar PPR

'Waarde partijgenoten'

Dit jaar bestaat de PPR twintig jaar. Bij zo'n herdenking hoort een boek. In het boek 'Narren in Domineesland' is niet eens een terugblik op de meestal roemruchte historie van de club. 'Dat is niets voor een club die nog steeds zijn tijd ver vooruit is. Dan kun je alleen maar terugstaren op het nu'. Deze bundel opstellen, want daar bestaat het boekje uit, kijkt vooruit: de jaren negentig in. Een redacteur van Bevrijding las het boekje en er kwamen ouder herinneringen boven.

In 1977 werd ik op zeventienjarige leeftijd lid van een politieke partij. Een niet-christelijke klein-linkse partij. Voor iemand met mijn achtergrond een revolutionaire beslissing. Maar, ik werd lid van een partij waarin wel een christelijke, idealistische sfeer hing. Deze sfeer laat zich het best omschrijven als: niet de idee van de macht is vruchtbaar, maar de macht van het idee. De PPR dus.

Op een van de eerste afdelingsvergaderingen, die ik in Den Haag aan de Laan Copes van Cattenburg meemaakte, bracht een commissie verslag uit van de verkennende besprekingen, om met de PSP samen de aanstaande raadsverkiezingen in te gaan.

'Wij hebben twee zetels en zij wilden wel en vielen mee, dus mochten ze met ons praten'. Ik vond alles reuze interessant en de PPR zichzelf zeer belangrijk en groot in het Haagse.

Ik bracht foldertjes rond, discussieerde me rot en ging naar congressen. 'We gaan altijd vooraan zitten en steken bij stemmingen snel onze handen in de lucht. De niet zo attente actiecentra (afdelingen) stemmen dan vaak met ons mee'. Op een congres in Utrecht werd Herman Verbeek uit Groningen als voorzitter gekozen. De tegenkandidaat was ons raadslid Jack Verduyn Lunel.

Herman, een uitgetreden priester, heeft mijn denken toendertijd enorm beïnvloed. De man sprak mijn taal, nam het leven zeer zwaar op; alles stond in het teken van de derde wereld. Ik correspondeerde een tijdje met hem.

Alles nog hetzelfde

Sinds 1984 is hij actief in de GPA-Eurofractie met als beleidsterreinen: de Noord-Zuid verhouding veiligheidsbeleid en landbouw. Over dat laatste onderwerp schrijft hij in het boekje over een rechtvaardige en verantwoorde landbouwpolitiek, onder de titel: *De tijd van de korenbloemen*.

En verdomd hij is nog niets veranderd. De zelfde manier van schrijven, dezelfde woordkeus, dezelfde zwaarmoedigheid. En vooral veel analyse en weinig oplossing.

'De kleine koffieboer in Afrika en de bananenboer in Latijns Amerika worden in feite op dezelfde manier tot slachtoffer gemaakt als de melkveehouder en de akkerbouwer in de EG of VS. Boer en boerin krijgen wereld

wijd niet betaald naar de geleverde arbeid. De prijs voor hun producten wordt niet bepaald naar hun productiekosten. Dat komt omdat de agro-business alle macht op de voedselmarkten naar zich toe getrokken heeft. En zij zetten ook de heersende politici naar hun hand. Of het nu koffie of bananen of melk en tarwe betreft, agro-industrie en agro-handel zien het niet meer als voedsel. Zij zien het als grondstof, waarvan zij zoveel mogelijk tegen de laagst denkbare prijs willen opkopen om aan verwerking en handel zo veel mogelijk te verdienen. En daarbij zijn uitgerekend zij het die in de EG verwerking en handel zo veel mogelijk te verdienen. En daarbij zijn uitgerekend zij het die in de EG landbouwpolitiek ook nog een grote hap aan subsidies pakken.'

'Het heersende voedselimprialisme van de vrije markt ziet voedsel als wapen. Export is in feite een oorlogshandeling. De term marktverovering zegt en bedoelt dat ook. Er is een permanente wereldoorlog gaande, die niet gevoed wordt met militaire wapens, al is wapenhandel er een deel van. De wereldoorlog wordt nu gevoed met markt, met economische wapens, met geld, en met voedsel als object van geld. Te vreden valt dat deze oorlog meer slachtoffers maakt aan mensen, volken, planten, dieren, natuur grondstoffen arbeidskracht, cultuur, waarden enzovoorts dan de beide wereldoorlogen hebben gedaan. Weer speelt West-Europa daarin een hoofdrol. Daarover gaat het als gesproken moet worden over een andere rechtvaardige en verantwoorde landbouwpolitiek.

Als oplossing verwijst Verbeek naar de twintig stellingen van het PPR landbouwprogram 'Minder is meer'. Een program van 'historische betekenis'. Geen politieke partij in Nederland heeft sinds jaren zo'n grondige en samenhangende landbouwvisie op tafel gebracht, tegen de heersende machten en meningen in'.

Drie hoofdlijnen zijn herkenbaar: hogere prijzen voor de producenten, beperken van de productie en verdelen van de internationale voedselmarkten.

Herman Verbeek, kandidaat lijsttrekker voor de volgende Euroverkiezingen roept aan het eind van zijn betoog om breed verzet tegen de heersende landbouwpolitiek. In deze bre-

de beweging zouden boeren en boerinnen, consumenten, milieu en derdewereld organisaties, kerken en vakbeweging moeten samenwerken, omdat gemeenschappelijke belangen en rechten bedreigd worden.

Vrolijk links: presentatie

Een heel ander verhaal, veel meer aansprekend, is van Wim de Boer. Partijvoorzitter van 1981 tot 1985 en sinds 1984 voorzitter van het GPA/Regenboog.

Een lekker kort practisch verhaal over de toekomst van links in een samenwerkingsverband. Wat De Boer betreft moet je je bij een partij in 2000 het volgende voorstellen:

Een losse organisatievorm zonder allerhande vergaderculturen, congressen enzovoorts. De organisatie als servicebureau, informatieverstrekking en kaartenbak. Een verdergaande professionalisering van de organisatie, informatie en politieke vertegenwoordiging. Sleutelwoorden: hoge kwaliteit, aanstekelijke presentatie.

De huishoudelijke organisatie zou moeten worden overgelaten aan professionals die het leuk vinden om zich van tijd tot tijd laten controleren door een ad hoc controlegroep.

Wim de Boer omschrijft de politieke beweging van de toekomst met de termen vrolijk links en groen links. Onder vrolijk links wordt verstaan de manier waarop links zijn ideeën aan de man en vrouw brengt. 'Wil je dat steeds meer mensen een open mind krijgen voor groen linkse oplossingen dan moet je bereid zijn goed na te denken over hoe je je verhaal overbrengt, welke weerstanden er zijn, hoe je de muren van conservatisme en kortzichtig eigen belang afbreekt'.

Het probleem van huidig links is niet het gebrek aan ideeën. Het probleem is dat velen er geen idee van hebben hoe de inhoud zo aantrekkelijk en meeslepend kunnen overbrengen dat mensen overtuigd worden en er voor kiezen.

Ligt de nadruk bij vrolijk links op de presentatie van de ideeën. Bij groen links gaat het om het denken. Scherp analyserend, de systeemfouten blootlegend. Steekhoudende argumentaties met een hoge kwaliteit en zeggingskracht die onvermoeibaar aantonen dat een ecologisch verantwoord economisch systeem niet allen de natuur intact houdt, maar ook positieve gevolgen heeft op de samenleving en noodzaakt tot eerlijker delen en betere internationale verhoudingen. De mensen die deze ecologische denkrichting vertegenwoordigen vind je onder andere in de milieubeweging, onder technologische vernieuwers in (sommige) politieke partijen en delen van de groene beweging. Kenmerken: deskundig nuchter met beide benen op moeder aarde, ter zake strategisch denkend wars van zweverig gedoe en kwaliteits gericht.

Besluitend stelt Wim de Boer dat het samenbrengen van analytisch groen en ondogmatisch links een sterke beweging kan opleveren, die de valkuilen van naïeve zweverigheid of ideologisch gedram vanzelfsprekend zal ontwijken.

Groen links is een tandem waar we de weg weer mee op kunnen.

Het jubileum boekje bevat nog tien andere opstellen. Opvallend genoeg ontbreekt een verhaal van Ria Beckers, de huidige Tweede Kamerfractievoorzitter.

Het boekje gesponserd door een goede spaarbanken is verkrijgbaar bij de PPR in Amsterdam (020-247570). Helaas bevat het boekje een lijst met wel erg veel zetfouten.

Binnenhof in BEWEGING

Rechtsverkrachting

Het opsluiten van asielzoekers in een centrum op Schiphol-Oost, in afwachting van het besluit hen al dan niet toe te laten op Nederlands grondgebied is door de Hoge Raad onrechtmatig geoordeeld. Het is een vorm van vrijheidsberoving zonder wettelijke basis. De regering heeft meer dan twee jaar in strijd met de grondwet, in strijd met het verdrag voor de mensenrechten, asielzoekers tegen hun zin opgesloten. In plaats onmiddellijk een einde te maken aan dergelijke onrechtmatige praktijken, besloot de staatssecretaris en met haar de ja-knikkers van CDA en VVD een wetsontwerp door de Kamer te jassen.

De algehele wijziging van de vreemdelingenwet laat op zich wachten en de belofte de rechtspositie van vreemdelingen en vluchtelingen te versterken wordt niet ingelost.

Op wetgeving ter bescherming van de privacy moesten we 15 jaar wachten en deze is nog niet door de Eerste Kamer.

Een uitgekilde Wet Gelijke Behandeling ligt na jaren touwtrekkerij bij de Kamer in afwachting van de schriftelijke voorbereiding. Maar de twijfelachtige wettelijke basis om asielzoekers bij aankomst op Schiphol op te kunnen sluiten kan in drie dagen geregeld worden. *'Het recht lijkt voor de overheid steeds minder norm te zijn, maar eerder een snel te nemen obstakel. Wie in het parlement aan deze rechtsverkrachting wil meewerken leent zich wel voor een zeer verwerpelijk doel'*, was de felle reactie van Andrée van Es.

ANNELIES SCHUTTE

Paspoort? Geen paspoort

De PSP fractie heeft ingestemd met het besluit van minister Van den Broek te kappen met paspoortfabrikant KEP. Maar Andrée van Es kritiseerde opnieuw het 'public-private-partnership', de samenwerkingsovereenkomst tussen Staat en Particulier Bedrijfsleven. *'De Tweede Kamer lijkt in die constructie wel een Ondernemingsraad'*, verzuchte het PSP-kamerlid, *'altijd te laat op de hoogte, altijd achter de feiten aanhollend'*.

Het Parlement kan in deze situatie zijn controlerende rol niet waarmaken, want het laatste woord is aan de rechter. Deze zal in laatste instantie moeten beslissen of KEP inderdaad wanprestatie heeft geleverd.

De fractie gaf daarom de minister in overweging de Staatsdrukkerij in te schakelen en de verantwoordelijkheid over het nieuwe paspoort over te dragen aan Binnenlandse Zaken. Ook legde Andrée de dringende wens op tafel de persoonsgegevens niet centraal op te slaan, maar decentraal bij de bevolkingsadministratie, waar ook de afgifte plaats kan vinden.

ANNELIES SCHUTTE

Onderwijsbegroting

Ook bij deze zesde behandeling van de onderwijsbegroting sinds het kabinet Lubber I ging het bij het debat weer vooral over gebrek aan geld. Van een werkelijke discussie over onder-

wijsinhoudelijke onderwerpen is al zes jaar amper sprake. *'Alweer is het debat over de begroting totaal verziekt, uitgekild en inhoudelijk volslagen oninteressant, simpelweg omdat de vereiste voorwaarden voor beleid ontbreken'*, zei Andrée van Es. De PSP-fractie heeft zich in haar bijdrage fel uitgesproken tegen de voorgestelde bezuinigingen op studiefinanciering: de opgedrongen OV-jaarkaart door de student zelf uit eigen beurs betaald, de privatisering van de aanvullende beurs en de verlaging van de leeftijdsgrens voor het recht op studiefinanciering. Ze diende twee amendementen en een motie om deze plannen te voorkomen. Wat de Harmonisatiewet betreft -- de wet die al geleid heeft tot een vernietigend vonnis over de daar in opgenomen terugwerkende werking en studenten voor de onmogelijke opgave stelt de studie razendsnel af te maken -- die wet moet volgens de PSP worden ingetrokken.

Over het zwarte-witte scholen-probleem kwam staatssecretaris Ginjaar kort geleden met een notitie. Terecht zegt Ginjaar daar dat de kwaliteit van het onderwijs op 'zwarte' scholen niet slechter is dan op scholen met voornamelijk witte leerlingen. Maar als ze dat echt hard wil maken, moet de staatssecretaris wel extra geld beschikbaar stellen voor méér leerkrachten op 'zwarte' scholen, vindt de PSP. Nu geeft ze alleen een bedrag voor voorlichting.

Over de door Deetman voorgestelde vergrote autonomie voor de scholen zei Andrée: *'Ik denk dat de scholen inderdaad snakken naar een beetje autonomie en wat minder regelgeving. Maar ik vind het van de gekke om autonomie over de scholen af te roepen als dat alleen maar verdeling van de eigen armoede kan zijn'*.

Zoals vrijwel altijd de laatste jaren kwamen er op het laatste moment nog twee wijziginkjes voor de maatregelen met de meest larmoyante gevolgen. De VVD wil dat verdrietige gedoe met de ziekenhuisscholen niet -- kost ook bijna niks -- en de minister komt met een halvering van de bezuiniging voor de kleine scholen. *'Een sigaar uit eigen doos'*, zei de PSP, want deze halvering gaat weer ten koste van andere maatregelen. Zo komt er nu minder geld voor de opvang van zieke en gehandicapte kinderen in het basisonderwijs. En in het speciaal onderwijs waar deze kinderen worden opgevangen zorgt het verantwoordelijkheidsgevoel van de leerkrachten er wel weer voor dat ze zieke leerlingen niet op de stoep laten staan. En zo blijven de gevolgen van bezuinigingen op dit onderwijs onzichtbaar, constateerde Andrée van Es. Tenslotte nam ze scherp afstand van

de pogingen van de VVD om de ellende in het onderwijs op de persoon van de minister af te wentelen.

'Het is uw eigen coalitie, het zijn uw eigen verstikkende regeerakkoorden. U hoeft niemand anders aan te kijken als het onderwijsveld tegen u opstaat', zei Andrée tegen de VVD-er Franssen.

Het tekent de benarde positie van Deetman dat hij in zijn antwoord aan de Kamer de woorden van de PSP *'in zekere zin'* als ondersteuning opvatte.

Zo was het nou ook weer niet bedoeld.

JOOSJE LAKMAKER

Najaarsoverleg

Met een mager resultaat kwam minister de Koning aanzetten uit het najaarsoverleg. In een werkgroep van de Stichting van de Arbeid was vruchteloos gepraat over premiereductie op het niveau van het wettelijk minimumloon (WML). In het Centraal Bestuur Arbeidsvoorziening i.o. was met resultaat gepraat over werkervaring-splaatsen, uitbreiding van de Wet Vermeend/Moor en begeleidingskosten, dat alles ten behoeve van de langdurig werklozen. Tekenend was de onmacht van de minister en, zo bleek uit het debat, ook zijn geringe enthousiasme. Het is natuurlijk ook niet leuk, om allerlei extra maatregelen aan te kondigen en te verdedigen om dat het beleid tot nu toe veel te weinig heeft opgeleverd. Het werkgelegenheidsbeleid van de overheid is al jaren versmald tot arbeidsmarktbeleid. Op dit moment lijkt daarmee alleen nog maar een roulatie van de werkloosheid bewerkstelligd te worden. Daadwerkelijke vermindering zit er nauwelijks in. Over ADV en herverdeling van betaald en onbetaald werk wordt niet meer gepraat. Daarnaast wordt de verantwoordelijkheid voor het beleid steeds meer gedeeld door overheid en sociale partners, iets waar de minister dan ook gretig naar verwijst. Straks moet dat zijn beslag krijgen in onder meer de tripartisering van de Arbeidsvoorziening. Dit leidt tot volstrekte vrijblijvendheid; de minister wil geen enkele maatregel afdwingen. Geen enkele garantie van de minister of de werkgevers kan gegeven worden. De laatsten worden slechts aangemoedigd in ruil voor subsidie de 'maatschappelijke verantwoordelijkheid' waar te maken. Dat zal de werkloosheid niet werkelijk oplossen.

KEES VENDRIK

Gorbi + Bolki

De PSP-Tweede Kamerfractie verwelkomt het voorstel van Sowjet-president Gorbatsjow om de komende twee jaar de troepensterkte met een half miljoen manschappen te verminderen.

Met name de voorgenomen terugtrekking van tankdivisies uit de DDR, Tsjecho-Slowakije en Hongarije beschouwt de PSP als een positieve stap. Naar haar oordeel zou dit voorstel een eerste aanzet moeten zijn tot volledige terugtrekking van Sowjettroepen uit Oost-Europa.

De nu voorgestelde eenzijdige troepenvermindering maakt de NAVO-plannen tot modernisering van de kernwapens voor de korte afstand des te absurder. De NAVO zal heel wat PR nodig hebben om deze voorstellen aan het West-Europese publiek uit te leggen.

Drastische eenzijdige stappen tot nucleaire en conventionele ontwapening is het enige passende antwoord op de voorgestelde inkringing van de Sowjetstrijdkrachten. De moed met zulke voorstellen te komen maakt minister Bolkestein vast ook razend populair, denkt de PSP-Tweede Kamerfractie.

SOS-Racisme!

Op 22 november is de Franse anti-racisiegroep SOS-racisme in Nederland geweest. In de Kamer heb ik een gesprek met leden van de groep gevoerd. Ze vroegen steun voor hun campagne om kiesrecht op lokaal niveau in alle Europese landen te realiseren voor migranten. In december vindt in Parijs een groot internationaal congres plaats over dit thema, waarbij 'kopstukken' uit Europese landen zijn uitgenodigd. Dit alles natuurlijk in het kader van... Europa 1992.

Een thema dat overigens ook het elfde congres van de Turkse arbeidersvereniging in Nederland, de HTIB, hoog op de agenda had staan op 4 december. Het was het eerste congres zonder oprichter en voorzitter Nihat Karaman, die in juni vermoord is. Terecht werd aangedrongen op voortzetting van het justitie-onderzoek naar de moord. In de Turkse gemeenschap is men ervan overtuigd, dat fascistische organisaties uit Turkije verantwoordelijk zijn voor de moord. Op het congres sprak ook een parlamentslid van de Turkse sociaal democratische partij, die een somber beeld schetste van de democratische ontwikkelingen, of liever gezegd, het ontbreken daarvan, in Turkije. Een heel ander beeld dan minister van buitenlandse zaken Van den Broek pleegt te geven.

Naar aanleiding van de recente hongerstaking in Turkse gevangenen en de toenemende repressie in en buiten gevangenen, wilde Van den Broek in de Kamer niet verder gaan, dan de mededeling zijn 'zorg' over de ontwikkelingen uit te zullen spreken tegen de Turkse autoriteiten. Wat heben we dat vaak gehoord!

ANDRÉE VAN ES

Ontwikkelings-samenwerking

In oktober kocht de voetbalclub PSV - met bemiddeling van de NMB - een Braziliaanse voetballer. Tot zover een normaal bericht. Wel nieuw is het feit dat deze aankoop gebeurde door middel van het opkopen van een stukje staatsschuld van Brazilië. Een bank koopt iets terug van de schuld van een land voor minder geld dan de oorspronkelijke waarde, en gaat dat bedrag vervolgens besteden in datzelfde land.

Voor het eerst is op deze manier een voetballer gekocht, maar de praktijk van de zg. schuldomzetting is de laatste jaren een rage geworden.

Zo is Chili langzamerhand bij stukjes en beetjes verkocht aan buitenlandse bedrijven. De privatiseringswoede van het regime Pinochet maakt het de banken bij deze praktijken uiteraard erg gemakkelijk. Deze ontwikkeling vindt plaats in andere landen in Zuid-Amerika en in Afrika. 'De derde wereld ligt in de uitverkoop', zei Andrée van Es. Ze hekelde de luchtige manier waarop minister Bukman deze methode van schuldomzetting als een creatieve benadering van de schuldenproblematiek bekijkt. Het stunten met tweedehandsschulden lost niets op. Het Amerikaanse World Watch Institute voorspelt dat het aantal milieu-vluchtelingen dat nu geschat wordt op tien miljoen in de komende twintig jaar het aantal gewone vluchtelingen zal overtreffen. De PSP-fractie vroeg de minister hoe hij deze dreigende ontwikkeling, die onder andere veroorzaakt wordt door erosie, verwoestijning en het broeikas-effect, denkt te kunnen keren. In dat verband ligt het voor de hand op een veel intensievere manier de vernietiging tegen te gaan van de tropische regenwouden, vindt de PSP. Dat is immers een van de belangrijkste factoren voor een dreigende milieuramp.

Andrée van Es stelde de situatie op de Filippijnen aan de orde waar een verre van deugdelijke landhervormingswet de westelijke geldschietters zand in de ogen moet strooien. De schending van mensenrechten gaat onverminderd door, ook onder Aquino.

Tenslotte vroeg Andrée Bukman naar de transmigratieprojecten in Indonesië. Deze gedwongen volksverhuizing gaan almaar door, nu zelfs onder de leiding van een generaal.

Het mocht allemaal niet tot een vruchtbare dialoog leiden.

Ook, misschien juist door Bukman is 'markt, markt en nog eens markt' de enige en definitieve oplossing, ook voor derde wereldlanden.

JOOSJE LAKMAKER

SoFi nummer

De fractie heeft, samen met de PPR tegen de invoering van het SoFi nummer gestemd. De bedoeling van dat nummer is een snelle gegevensuitwisseling tussen bedrijfsverenigingen en de fiscus mogelijk te maken. De ingewikkelde wetgeving op het sociale verzekeringsterrein zou dit noodzakelijk maken. Ook kan het SoFi nummer helpen bij de opsporing van fraude.

Beide argumenten konden Andrée van Es niet overtuigen. Het ware beter het sociale verzekeringsrecht te vereenvoudigen en te individualiseren. Dan zouden er sowieso veel minder gegevens nodig zijn. Wat betreft de fraudebestrijding merkte Andrée op dat grote fraude niet door arbeid plaatsvindt, maar op papier. Antillenroutes, Maltapostbussen, zwart gefinancierde jachten etc. worden hiermee niet aangepakt.

Omdat de regering niet wilde wachten op de Wet Persoonsregistraties bij de invoering van het

gewraakte nummer, was voor de PSP de maat vol. Een overheid die de bescherming van persoonsgegevens zo weinig serieus neemt, moet niet de mogelijkheid krijgen via een nummer haar burgers te volgen en te controleren.

De Eerste Kamer bleek toch meer bezwaren te hebben, zij het van tijdelijke aard. In het SoFi-wetsvoorstel wordt namelijk voorzien in de opbouw van bepaalde bestanden en de uitwisseling daarvan tussen verschillende organen (bedrijfsverenigingen, belastingdienst etc.). Hierop is de nog aan te nemen Wet Persoonsregistratie op van toepassing die bescherming van de privacy zou moeten garanderen. Andrée van Es had in de parlementaire behandeling al gewezen op (in ieder geval) de noodzaak tot uitsluiting van de invoering van het nummer, omdat de wet mede refereert aan de Wet Persoonsregistratie. Dat vond uiteindelijk de meerderheid van de Eerste Kamer ook. Invoering van het nummer wordt opgeschort tot na de inwerkingtreding van de Wet Persoonsregistratie.

Laten we hopen dat zij evenmin willen meewerken aan de snelle wijziging van de vreemdelingenwetgeving om asielzoekers op te sluiten op Schiphol.

ANNELIES SCHUTTE/KEES VENDRIK

Algemene Beschouwingen in de Eerste Kamer

De altijd wat abstracte Algemene Beschouwingen in de Eerste Kamer stonden dit jaar wat meer in het teken van actualiteit. Politie en studenten kwamen veelvuldig te sprake. Joop Vogt zei hierover: 'De afgelopen weken hebben ons een enorme beweging bij de politie getoond. Een wat ons betreft aanvaardbaar recht om voor een betere beloning en/of lagere werkdruk op te komen, ging soms gepaard met acties die ongetwijfeld streng waren afgestraft als ze waren begaan door bijstandsgerechtigden of studenten. Ons inziens heeft het kabinet een aantal politieacties ludiek genoemd die dat beslist niet waren en waar wij minder begrip voor hadden dan sommige bewindslieden. Maar ja, als de machtsfactor je ontglipt.....'

Daarnaast vroeg de Eerste Kamer fractie aandacht voor de milieuproblematiek, op het moment dat we bentazon drinken, paddestoelen met cesium eten en de mest ons tot de lippen staat. Joop Vogt pleitte in de strijd tegen de zure regen voor het zowel terug dringen van het auto-gebruik (en het verbeteren van het openbaar vervoer) als het verkleinen van de veestapel om de mestproblematiek te overwinnen. Drastische maatregelen kunnen niet langer wachten en eisen ondermeer een grotere overheidsinspanning. Toekomstige generaties opzadelen met een verwoest milieu is nog veel erger dan ze last te laten hebben van een hoog financieringsstekort.

De PSP was met de CPN de enige partij die aandacht vroeg voor de sluipende modernisering van de kortereafstandskernwapens in Europa. De NAVO Nuclear Planning Groep, die in oktober in Scheveningen vergaderde, zette nieuwe stappen op weg naar modernisering van deze kernwapens met een bereik van 0 tot 500 kilometer. Dit is een uitholling van het kruisrakettenaccoord. Daarnaast wordt het INF accoord omzeild door opvoering van het aantal kruisraketten op schepen en vliegtuigen. Het INF accoord laat dit toe, omdat het accoord alleen middellangeafstandskernwapens vanaf de grond gelanceerd verbiedt, maar dit is natuurlijk een duidelijke schending van de geest van het accoord.

De NAVO generaals en politici zijn geschrokken van het INF accoord. Via een Pavlovreflex zoeken ze onmiddellijk naar mogelijkheden het 'verlies' van kruisraketten en Pershings te compenseren.

Premier Lubbers weigerde in te gaan op ons verzoek een uiteenzetting te geven over het standpunt van de Nederlandse regering met betrekking tot de modernisering van de

kortereafstandskernwapens. Er ligt nog geen formeel moderniseringsbesluit zo zei hij. Dat klopt, maar stap voor stap lopen de NAVO landen en dus ook Nederland opnieuw in de bewapeningsspiraal, die zich waarschijnlijk in 1990 zal sluiten. Het INF accoord blijkt geen stap op weg naar ontwapening te zijn geweest, maar slechts een breukje in de bewapeningsspiraal. Dit hadden wij als PSP natuurlijk altijd al gedacht. Er is weer volop werk aan de winkel voor de PSP en de vredesbeweging!

RUUD BOSGRAAF

Dienstplichtwet

Op 8 november behandelde de Senaat het wetsontwerp tot wijziging van artikel 33 van de Dienstplichtwet. Het wetsontwerp probeert de rechtspositie van dienstplichtige militairen die onvrijwillig worden uitgezonden buiten Europa voor een zogenaamde vredesmacht, te verbeteren.

De PSP Eerste Kamer fractie had grote bezwaren tegen het wetsontwerp, ondermeer omdat het wetsontwerp het begrip vredesmacht niet beperkt tot een vredesmacht van de VN; in de wet niet is vastgelegd dat dienstplichtigen voor een vredesmacht een aparte opleiding krijgen, die duidelijk afwijkt van een NAVO opleiding; er geen regeling is voor politieke bezwaren; er geen duidelijkheid is of onvrijwillige uitzending van dienstplichtigen in het kader van de West-Europese Unie mogelijk is en omdat de controle door de Staten-Generaal allesbehalve waterdicht is.

Sommigen binnen de PvdA fractie, die voor het wetsvoorstel was, gingen op grond van deze argumentatie aan hun standpunt twijfelen. Hierop verzocht Joop Vogt de stemming een week uit te stellen om de PvdA haar standpunt te kunnen laten heroverwegen. Helaas, een week later gingen de sociaal-democraten alsnog met het wetsvoorstel accoord.

SNEL BESTELLEN

STOP MODERNISERING

Minder geld naar defensie. . .

. . .meer geld voor uw welzijn!

VAN KERNRAKETTEN

Veel PSP'ers bestelden reeds onze pamfletten: tegen NAVO-modernisering kernraketten én hoge defensieuitgaven!

Uitgevoerd in fraaie 2-kleurendruk gericht op een breed lezerspubliek.

HELP MEE MET DE LANDELIJKE VERSPREIDING!

(1 t/m 150 stuks 20 ct; 150 t/m 500 stuks 15 ct; 500 of meer 10 ct.)

BON

Ja, stuur mij maar wat actiepamfletten.

NAAM/AFD.

STRAAT

CODE PLAATS

GIRO/BANKnr AANTAL

Deze BON gefrankeerd opsturen naar:
In Vredesnaam, Woestijgerweg 45, 3817
SC Amersfoort. Tel. 033-620070. Giro
116.4194

Het Apparaat

Uit het partijbestuur

Op de eerste partijbestuursvergadering na het congres van zaterdag 10 december lag er een volle agenda. Na overleg met de tweede kamerfractie werd er nagepraat over het congres in Zutphen. In meerderheid is het partijbestuur over de door het congres genomen besluiten tevreden. De voorstellen die het partijbestuur aan het congres had voorgelegd zijn immers voor het overgrote deel overgenomen. Over de uitvoering van de congresbesluiten werden afspraken gemaakt:

- er staan twee discussiedagen op stapel over het 'basisinkomen', die worden georganiseerd door de PSP-vrouwen en de Sociaal Economische Commissie (SEK) gezamenlijk. De eerste dag is gepland op 18 februari, de tweede ergens in mei.
- het actieprogramma zal de komende tijd door de SEK verder worden uitgewerkt.
- het visie-stuk zal in zijn geheel in Bevrijding worden gepubliceerd.
- het partijbestuur stelde een voorstel vast aan de partijraad over de werkwijze van de referendum-commissie. De partijraad zal dit voorstel op 17 december behandelen. Op 4 februari zal er een landelijke bijeenkomst zijn over het referendum.

Van al deze zaken zult u door middel van Bevrijding de komende tijd op de hoogte worden gehouden.

Nu in het partijbestuur de post van politiek secretaris Vredesvraagstukken vakant is, is er een ad-interim groep in het leven geroepen, bestaande uit Saar Boerlage, Ger Groenenboom, Fred Gersteling (allen partijbestuur) en Gerrit Pas (medewerker SVS/WB), die zich o.a. bezig gaat houden met het organiseren van een anti-NAVO-bijeenkomst, ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de NAVO, op 4 april.

De nieuwe vice-voorzitter, Henk Brandhorst, is inmiddels druk bezig met het leggen van contacten met anderen in verband met de moderniseringsbesluiten van de NAVO. De mogelijkheden om samen met anderen in actie te komen zullen worden bekeken.

Verder wordt besloten om Bevrijding voortaan een iets ander aanzien te geven en de frequentie te verhogen naar eens per maand. Het partijbestuur was eensgezind in haar mening om de omvang van het blad uit te breiden naar 24 pagina's, inclusief een kwartaal-katern, gewijd aan theorie, scholing, politieke discussie e.d. (vergelijk het opgeheven PSP-blad Soc. Perspectief). Het opnieuw uitgeven van een apart blad à la On(s) Genoegen werd door het partijbestuur afgewezen. De maandelijkse afdelingspost vervult eenzelfde functie, zij het dat de vorm daarvan veel soberder (en daarmee goedkoper) is. De verzending van Bevrijding en de afdelingspost zullen op elkaar worden afgestemd.

Tot slot werd gepraat over de komende tweede-kamerverkiezingen van (uiterlijk) 1990. Alhoewel deze nog ver weg zijn, is het

nu al zaak met de planning en de organisatie daarvan aan de slag te gaan. Het partijbestuur riep een programcommissie in het leven. Deze kreeg de opdracht mee voor 18 februari een opzet van het verkiezingsprogramma te maken, hoofdpunten te inventariseren en een globale richting aan te geven waarin het programma zich zou moeten bewegen. Na 18 februari (de datum waarop de uitslag van het referendum bekend zal worden gemaakt) gaat er dan een tweede fase in; afhankelijk van de uitslag zal het verkiezingsprogramma dan nader vorm moeten gaan aannemen, al dan niet in samenwerking met andere politieke partijen. Omdat er niet tot na 18 februari gewacht kan worden met het nadenken over de werkwijze met betrekking tot eventuele onderhandelingen en de strategiebepaling daarbij, mócht de uitslag van het referendum in de richting van samenwerking gaan, werd ook daarvoor een partijbestuur-werkgroep benoemd. Zou het partijbestuur daarmee pas na 18 februari aan de slag gaan, dan zou de tijd immers ontbreken om dit op een gedegen wijze voor te breiden.

Tot slot werd een notitie vastgesteld door het partijbestuur, bedoeld als achtergrondinformatie naar de leden toe ten behoeve van het referendum (zie elders in dit nummer).

Na stemming werd besloten om aan de notitie geen stemverklaring van het partijbestuur te koppelen. Als reden daarvoor werd genoemd dat daardoor het stemgedrag van de leden beïnvloed zou kunnen worden en dat wil het partijbestuur voorkomen.

Wel meldde Leo Platvoet dat alle partijbestuurs-leden individueel door de redactie van Bevrijding zullen worden benaderd met de vraag of men voor vraag 1 of juist voor vraag 2 gaat stemmen.

Ook al lukte het niet om de hele agenda af te handelen, toch was ieder het er over eens dat de vergadering vruchtbaar was geweest. Over tal van zaken werden plannen ontwikkeld en concrete afspraken gemaakt, in een goede sfeer. In het nieuwe jaar zullen we het resultaat daarvan hopelijk kunnen zien! Ik wens alle PSP-ers langs deze weg een gelukkig nieuwjaar toe.

IETJE VAN POLL

Uit de partijraad

Tijdens de evaluatie van de Partijraad-vergadering van 18 december jl. werd door Theo van de Reijden uit het gewest Noord Holland Noord aan het Partijraadbestuur gevraagd in het vervolg de vergaderingen krapper te plannen. De partijraad-voorzitter, Huup Dassen, verklaarde dat het Partijraadbestuur daarvoor niet geporteerd is, omdat veel het gevolg was van zaken die het Partijraadbestuur niet in de hand heeft. De vraag was dan ook het gevolg van het verloop van de lopende vergadering, deze kwam nogal moeizaam op gang.

Twintig minuten na de aangekondigde aanvang kwam het quorum binnen en kon de vergadering beginnen. Door de afwezigheid van de Tweede Kamerfractie werd de vergadering na twintig minuten voor tien minuten onderbroken voor het houden van een pauze en doordat het Partijraadbestuur in de middagpauze overlegde met de penningmeester en de financiële commissie van de Partijraad was het noodzakelijk om deze pauze vijf kwartier te laten duren. Desalniettemin was het toch een productieve vergadering.

Vastgesteld werd een voorlopige agenda voor het hopelijk niet noodzakelijke extra congres op 8 april 1989 over de deelname van de PSP aan de komende Tweede Kamerverkiezingen. Dit congres komt er slechts als het partij-referendum geen geldige uitslag heeft. Namens de referendum-commissie gaf Marko Mazeland tekst en uitleg over de door de commissie voorgenomen werkwijze. Een technisch verhaal over maatregelen die genomen zullen worden ter voorkoming van fraude en onduidelijkheid van de uitslag. Daarnaast had het Partijbestuur enige instructies voor de commissie aan de Partijraad voorgelegd. Vanuit de Partijraad werd slechts gevraagd naar enkele details en het Partijbestuur en de commissie aangeraden zorgvuldigheid te betrachten met het openbaar maken van de uitslag, die wordt opgemaakt op 18 februari. Met algemene stemmen werd de werkwijze van de referendum-commissie goedgekeurd.

De belangrijkste aanleiding tot het beleggen van de december-vergadering was het doorschuiven door het congres van de beleids-

verslagen van individuele Partijbestuursleden. Door misverstanden en verjaardagen waren slechts vier van de tien verwachte Partijbestuursleden aanwezig. Erik Meijers beleidsverlag werd in zijn presentie zonder commentaar met algemene stemmen goedgekeurd. Rob Steinbuch greep een vraag vanuit de Partijraad aan om een mini-college te geven over de financiële toestand van de partij. In de maartvergadering van de Partijraad zal nader ingegaan worden op deze materie. Net als Robs verslag was de Partijraad bij het verslag van Leo Platvoet, hoofdredacteur Bevrijding, unaniem in haar goedkeuring.

In het kader van de behandeling van Leo's verslag werd nog gesproken over de frequentie waarin Bevrijding verschijnt. Een voorstel om van eens per drie weken met 16 pagina's te gaan naar een maandelijkse verschijning (24 pagina's) ondervond slechts twee tegen-stemmen. De politiek secretaris buitenland, Joost Lagendijk, gaf nog enige aanvulling op zijn beleidsverslag. Er werden twee stemmen tegen zijn verslag uitgebracht vanwege het al op het congres behandelde resultaat van het Regenboog-overleg. Ook goedgekeurd, zonder op/of aanmerkingen, werden de verslagen van Bert Freriks, Luitje Douma, Hannah van Wijngaarden, Ger Groeneboom en Fred Gersteling. Een zelfde gelukkig lot troffen de verslagen van de Hank Lankhorst-stichting en het Wetenschappelijk Bureau/ Stichting Vorming en Scholing. Veel vragen werden er gesteld aan het Partijbestuur over o.a. het ontbreken van een beleidsverslag van Saar Boerlage (bewust niet gemaakt, onderdeel van het algemeen Partijbestuur-verslag, volgend jaar een tweejaarverslag), het lot van de Palestijnen, kosten spreekcursus voor vrouwen en de referendum-Bevrijding.

Rest nog te vermelden dat de Partijraad een aantal benoemingen deed: In de kascontrolecommissie werden gekozen Paul de Heus, Astrid Hijlkema en Peter Korzelius. Josje Adriaansen werd door een unanieme stemming verkozen tot lid van de beheerscommissie Fonds Bijzondere Uitgaven. In het bestuur van het Wetenschappelijk Bureau/ Stichting Vorming en Scholing werden benoemd Paul Denekamp tot secretaris en Lieke Thesingh tot lid. Tevens werd de benoeming van een radio- en televisiecommissie door het Partijbestuur en een mutatie in de Bevrijding-redactie bekrachtigd.

FLOOR DE KREIJ

Themagroep vijftig+

Zoals afgesproken is op de bijeenkomst van 1 oktober jl. wordt iedereen, die aan deze themagroep wil gaan meewerken uitgenodigd om op zaterdag 21 januari van 13.30-16.30 uur aanwezig te zijn in het partijgebouw van de PSP, 2de verdieping, Nieuwe Looierstraat 45, Amsterdam.

Voor de eerste keer, dat de themagroep bijeenkomt hebben wij, daarbij rekening houdend met de wensen en suggesties, die op 1 oktober en later door enthousiaste briefschrijvers geuit zijn, een thema gekozen.

Ons idee is om ons te verdiepen in het verschijnsel en de bestrijding van het CDA-begrip 'zorgzame samenleving'. Het beleid achter dit begrip, dat eerst aangeduid werd met de term 'ethisch reveil', dreigt allen die met

die 'zorg' te maken krijgen in een afhankelijk positie te drukken. Het moet mogelijk zijn, om een heel duidelijk en effectief protest te organiseren en om aan te geven welke alternatieven op invoering wachten.

Onder de vijftig-plussers zijn, hebben wij uit de reacties op onze eerste oproep gemerkt, veel mensen bereid, om hun tijd en ervaring in te zetten om voor ouderen en minder-validen naast de garantie van een redelijk inkomen ook die van goede voorzieningen (zoals huisvesting, gezondheidszorg en openbaar vervoer) te bevorderen.

Wij hebben Hans Achterhuis gevraagd om voor ons een korte inleiding te houden over de achtergrond van het CDA-beleid en over de vraag hoe wij de bestrijding zo effectief mogelijk zouden kunnen aanpakken. Het wordt dus, als alles naar wens verloopt een middag met discussie over fundamentele vragen, waarna wij ook de mogelijkheden om heel concreet aan de slag te gaan aan de orde stellen.

SAAR BOERLAGE
GER GROENEBOOM
HANNAH VAN WIJNGAARDEN

Themagroep Onderwijs

In aansluiting op mijn beleidsvoornemens wil ik op woensdag 1 februari 1989 starten met een themagroep Onderwijs. Het thema van de eerste bijeenkomst is: het eigen cultuur- en taalonderwijs van minderheden.

Plaats: PSP-pand Utrecht, Oude Gracht 243, 19.30 uur.

Informatie en suggesties voor andere thema's bij Ger Groeneboom, tel. 01880-14987.

Partijbestuur zoekt notulist(e)

De partijbestuursvergaderingen werden voor een groot deel in 1988 genotuleerd door Els Hofman. Helaas ziet Els niet langer kans om dit zeer gewaardeerde werk voort te zetten.

Derhalve zoekt het partijbestuur naar een vrijwillig(st)er die bereid is notulen van de vergaderingen van het partijbestuur te maken. Het pb vergadert twee keer in de maand: de eerste zaterdag ('s morgens en 's middags) en de derde dinsdagavond van de maand. Mensen die belangstelling hebben of meer willen weten kunnen contact opnemen met de secretaris van het partijbestuur, letje van Poll (tel: 020-267374 of 02263-3363).

Politiek Café over Referendum

De PSP-Groningen organiseert op woensdagavond 18 januari een politiek café n.a.v. het referendum. De toekomst cq. het bestaansrecht van radicaal-links wordt bediscussieerd. Plaats: Coehoornsingel 87 Groningen, aanvang 20 uur.

In memoriam Bertus Bot

Op 8 december jl. overleed Bertus Bot. Bertus Bot, geboren in 1897 te Amsterdam, was typisch een vertegenwoordiger van de aloude anti-militaristische en syndicalistische traditie in de Nederlandse arbeidersbeweging. In de jaren voor de oorlog was hij secretaris van de Internationale Anti-Militaristische Vereniging (IAMV) en voorzitter van het Nederlandsch Syndicalistisch Vakverbond (NSV). Hij was lid van de PSP van 1957 tot 1970 en ondermeer gemeenteraadslid in Den Haag en voorzitter van de partijraad. In de jaren '60 bleef Bertus Bot in de PSP opkomen voor de socialistische gedachten en vormen. *'Die kunnen wel oud zijn, maar ze blijven nog altijd nieuw en bruikbaar. Men kan ook een te wetenschappelijk jargon spreken en daardoor niet meer verstaan worden bij het zogenaamde lagere volk.'* Aldus Bertus in het vorig jaar verschenen *'Onstuimig maar geduldig, interviews en biografische schetsen uit de geschiedenis van de PSP'*.

DE STICHTING TEGEN SEKSUEEL GEWELD te Utrecht zoekt 2 vrouwelijke BESTUURSLEDEN.

Tijdsinvestering plusm. 3 dagd. per maand. Vooral vrouwen met ervaring ohgv organisatiekunde en/of migrantenhulpverlening worden gevraagd te solliciteren.

Inlichtingen: 030-317914, Ina Pons.

Agenda

- 1989 HET JAAR WAARIN.....
 -- DE NAVO 40 JAAR BESTAAT
 -- DE EUROPESE VREDESESTAFETTE GEORGANISEERD WORDT
 -- WAARIN DE CAMPAGNE 'VLUCHTELINGEN, MOGEN ZE EVEN' DOORGAAT

Januari

- 7. PSP Limburg, vergadering in Geleen**
 Om 11.00 uur worden de leden van de PSP Limburg verwacht in café Cornerhouse, Markt 2 in Geleen. Aan de orde komen o.a. activiteiten van de Limburgse PSP in het jaar 1989, de campagne voor de Europese verkiezingen in 1990. Voor meer informatie: Fred van Tankeren, telefoon 043-621481.
- 7. Partijbestuur***
- 14. Militaire Dienstplicht en Vredesbeweging. Opnieuw bekeken**
 ROSA (Radical Organisme voor Socialisme en Antimilitarisme) organiseert op deze dag een bijeenkomst over de afschaffing van de dienstplicht. Inleider is o.a. Hans Wienbenga, oud 2e kamerlid voor de PSP. ROSA noemt deze bijeenkomst 'een eerste poging om in brede kring gevoelde problemen opnieuw en wezenlijk anders te thematiseren'. Inlichtingen hierover zijn te bekomen bij Erwin Muilwijk telefoon 01892-1354, Ger Pouw telefoon 010-4766351 en Jeroen v.d. Sluijs telefoon 071-153879.
- 14. Vrouwen vooruit!**
 De werkgroep vrouwen in de PSP komt op zaterdag 14 januari bijeen in het PSP-pand, Oudegracht 243, te Utrecht. Van 11.00 tot 15.00 uur. Agenda: 1. Positieve actie in de PSP (Trudi Koek), 2. de visie van de PSP op feminisme en socialisme (Corrie van der Velden).
 Bel voor de stukken naar telefoon 020-267374, maar ook zonder inlezen is iedere vrouw welkom.....
- 17. Bond organiseert Landelijke Anti-Apartheidsdag**
 Ieder die lid is van de ABVA/KABO kan in Avegoor meepraten over concrete verbeteringen in de steun van de bond aan de anti-apartheidsstrijd. Voor het bijwonen van deze dag kan buitengewoon verlof bij de werkgever worden aangevraagd. Meer informatie is verkrijgbaar bij de afdeling Scholing & Vorming van de ABVA/KABO, Postbus 3010, 2700 KT Zoetermeer.

17/24. Kijk op ontwikkeling

Een video en filmmarathon over ontwikkelingsvraagstukken en derde wereldlanden. De marathon is opgedeeld in 18 blokken waarin thema's aan de orde komen als vrouwen, politiek, muziek, kinderen en mensenrechten.
 Eén en ander vindt plaats in het Soeterijn te Amsterdam. Een

Februari

- 1. Themagroep Onderwijs (zie elders)**
- 4. Solo of Samen, discussiemiddag referendum (zie elders)**
- 6. Televisie uitzending door de PSP**
 Via Nederland 3 van 19.41 tot 19.51 uur.
- 11/12. Partijbestuur***
- 18. Themadag Basisinkomen**
 De Sociaal Economische Commissie van de PSP organiseert samen met de PSP-vrouwen deze dag. De bijeenkomst zal niet alleen een 'technisch economisch' maar ook een 'filosofisch' karakter krijgen. Deze studiedag zal plaatsvinden in het PSP-pand te Utrecht (Oudegracht 243).
 Het programma en de nodige achtergrondinformatie zal gepubliceerd worden in het SEK/SVS-bulletin dat verschijnt per 1 januari.

De agenda en bijlagen voor de vergaderingen van partijbestuur en partijraad kunnen besteld worden bij het partijbureau.

Inlichtingen over de activiteiten van:

- * Het partijbestuur.
 Letje van Poll, tel. 02263-3363 of (woensdag na 3 uur en maandag) 020-267374.
- ** De partijraad.
 Floor de Kreij. Tel. 05120-30156.
- *** De Radio & Televisiecommissie.
 Saar Boerlage 's Morgens tot 11 uur 020-267374 & Jurgen Groeneboom 010-4772268.
- Opgaven voor de volgende agenda inclusief documentatie en verwijzingsadres opsturen naar Partijbureau PSP, t.a.v. Johan Eland, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

ONDERSTE BOVEN

THE NETWORK nr. 1, internationaal jongerentijdschrift is uit. Het network is een organisatie van verschillende radicaal-linkse jongeren-organisaties in Europa, waaronder de PSJG. The Network nr. 1 gaat over het ecopacifistische jongerenkamp van afgelopen zomer in Italië, 40 jaar NAVO, het IMF en onderwijs. The Network is te bestellen bij de PSJG, telefoon 020-267374 (dinsdag en vrijdag).

HELENE PASSTOORS Ondanks vele internationale protesten zit zij nog altijd in een Zuid-Afrikaanse cel. Om haar een hart onder de riem te steken wordt er nu een steunkaartenactie georganiseerd. Het comité *Hélène Passtoors vrij* roept iedereen op om haar een kaartje (in een envelop) te sturen via de Nederlandse Ambassade, te adresseren als: dhr. W.H. Simonsz, c/o Royal Dutch Embassy, P.O.Box 117, Pretoria, Zuid-Afrika.

Niet haar naam op de envelop zetten! Het comité wil graag weten wie er kaartjes stuurt. Comité *Hélène Passtoors vrij*, Postbus 10500, 1001 EM Amsterdam, telefoon 020-267525 (Gea Mulder).

De **RADIKALE ORGANISATIE VOOR SOCIALISME EN ANTIMILITARISME** houdt op zaterdag 14 januari 1989 een bijeenkomst over het afschaffen van de militaire dienstplicht en een andere vredesbeweging. Onder voorzitterschap van Hans Wiebenga houden Willem Bosma, Tijmen van 't Foort, Piet Reckman en Leon Wecke een inleiding. Informatie bij Erwin Muilwijk, Hoefweg 197, 2665 LA Bleiswijk, telefoon 01892-13549; Ger Pouw, telefoon 010-4766351 en Jeroen van der Sluijs, telefoon 071-153879.

De *Poisario* Krant heeft, naast reportages uit de westelijke sahara, een interview met Jamal Zakaria, de vertegenwoordiger van het front POLISARIO voor de Benelux. De *Polisario* Krant wordt toegezonden aan ieder die een financiële of andere bijdrage levert aan het werk van het *Polisario* comité, postbus 63089, 3002 JB Rotterdam, telefoon 010-4779157/4672775.

Het Instituut voor Internationale Studiën heeft de **KNIPSELDIENST** van het ministerie van defensie toegankelijk gemaakt. Voor iedereen bestaat nu de mogelijkheid om deze knipseldienst tegen een geringe vergoeding te raadplegen. Informatie: Instituut voor Internationale Studiën, t.a.v. Jasper Enklaar, P.N. van Eyckhof 3, 2311 BV Leiden.

Het december/januari nummer van de **NIO-KRONIEK** kijkt terug op 10 jaar NIO. Ter gelegenheid van deze verjaardag is dit nummer gratis verkrijgbaar bij het NIO: WG-Plein 61, 1054 RB Amsterdam, telefoon 020-121220 (jaarabonnement: f 20,-).

Er is weer een nieuw nummer van **VAN 'T ZELFDE** humanistisch homobulletin. Deze keer gaat het voornamelijk over homoseksueel ouderschap en verder over Clause 28 en diverse andere onderwerpen. Gratis te krijgen via het Humanistisch Verbond afd. Verenigingszaken, Postbus 114, 3500 AC Utrecht, telefoon 030-318145.

BEVRIJDING

UITGAVE: PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ - JAARGANG 33 - NR. 2 - FEBRUARI 1989

in dit nummer:

- * Voor een maakbaar socialisme
- * Het populaire milieu
- * Milieu-ontdekking in Goirle
- * PvdA lonkt verder
- * Nog steeds Dolle Mina's
- * 32 jaar 'Onstuimig maar geduldig'
- * Basisinkomen discussie 18 februari
- * Solo of samen discussie 4 februari

HET MILIEU

Alle menselijke activiteiten vormen een steeds zwaardere belasting voor het milieu waarin de mens leeft. Lucht, bodem en water worden in toenemende mate vervuild, zodat de grens benaderd en zelfs overschreden wordt waarop de natuurlijke zelfreinigingsprocessen onherroepelijk of voor lange tijd verstoord zijn. Nederland met zijn hoge bevolkingsdichtheid, door zijn geografische ligging een uitverkoren land voor kapitalistische beleggers en bovendien de delta van een aantal rivieren in West-Europa, staat bij uitstek aan die gevaren bloot. Desondanks is hier later dan elders de strijd voor een schoon leefmilieu op gang gekomen. Het zijn de economische voordelen op kort zicht die voornamelijk aansprekelijk zijn voor de schade. De zorgeloze mentaliteit van de mens die eeuwenlang zonder veel problemen zijn afdal overal kon achterlaten, zal moeten verdwijnen wil men tot wezenlijke veranderingen komen. Ook hier is een kritische instelling noodzakelijk. Gezien de hoogste prioriteit die aan de zorg voor het milieu moet worden gegeven, lijkt het ons raadzaam een apart ministerie voor het milieu in te stellen.

Studie zal gemaakt moeten worden van de vraag welke sectoren van economische groei meer schade doen dan op verantwoorde wijze te bestrijden is. De bereidheid zal moeten bestaan de groei in de gevaarlijke sectoren af te remmen dan wel geheel te beëindigen. Tevens zal moeten worden gezocht naar een meer cyclische wijze van produceren, waarbij producten en afvalprodukten niet meer in het milieu worden geloosd, maar opnieuw als grondstof worden gebruikt. Voor een productiemethode die noodzakelijk is, is onontkoombaar het milieu verantwoordelijk of voor een produkt dat op of na gebruik hetzelfde doet, dient belasting betaald te worden. Op korte termijn zal door verdere wettelijke maatregelen moeten worden bevorderd dat deze weg door het bedrijfsleven wordt ingeslagen.

Er dienen voorschriften te komen op het gebied van reclame om de reclame voor sterk vervuulende produkten aan banden te leggen. Ten aanzien van de psycho-hygiëne is een beleid nodig dat leest voor leefbaarheid boven economische groei. Niet alleen het fysisch-chemische milieu van lucht, bodem en water, maar ook het sociale klimaat van bedrijf en maatschappij moet worden bewaakt tegen verdere aantasting; bovendien zal de bestaande situatie met alle kracht gesaneerd moeten worden. Noodzakelijk is daarbij een goede voorlichting over opvoeding, voeding, drugs, reclame, roken, overconsumptie e.d. Het vak milieubeheersing dient te worden ingevoerd op de basisschool.

DOE MEE MET HET PSP-REFERENDUM

PSP - Stemkaart referendum Tweede Kamerverkiezingen

- de PSP neemt zelfstandig deel aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer, die uiterlijk in 1990 zullen worden gehouden
- de PSP streeft naar een gemeenschappelijke lijst van partijen en groeperingen ter linkerkant van de PvdA

Lees Bevrijding van januari 1989 (nr. 1, pag. 6) voor een uitgebreide toelichting:

- kruis slechts één hokje aan om uw keuze duidelijk te maken;
- alleen kaarten waaruit ondubbelzinnig blijkt welke keuze de voorkeur heeft zijn geldig;
- blanco kaarten of kaarten waaruit niet ondubbelzinnig blijkt welke keuze gemaakt is tellen wel mee om te bepalen of genoeg leden mee hebben gedaan aan het referendum om de uitslag besluitvormend te maken (namelijk 50%);
- de kaart hoeft niet gefrankeerd te worden, maar dat mag wel om de kosten voor de PSP zo laag mogelijk te houden;
- de kaart mag zonder envelop teruggezonden worden, of in een open envelop aan het aan ommezijde vermelde adres;
- stuur de kaart tijdig vóór 15 februari 1989 in, de dag waarop dit referendum afgesloten wordt.

VOOR 15 FEBRUARI INSTUREN

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon: 020-267374. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.

Informatie & Bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag (Johan Eland).

Stichting Vorming & Scholing/Uitgeverij De Bovenbouw/De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 - 16.00 uur (Ron Leyser en Bert van den Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 - 17.00 uur (Judith Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag, woensdag en donderdag van 10.00 - 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting/Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongerengroepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070 - 624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie PSP: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070 - 183040.

REGENBOOG (Eurofractie): Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel.: 020 - 245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 28, 9201 HA Drachten, tel.: 05120 - 30156 (Floor de Kreij).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Rutger van Santen, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 267374.

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Zet- en drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

ISSN 0167-0735

Referendum

Instructies bij het invullen en retourneren van de stemkaart

Eind januari heeft elk PSP-lid de stemkaart ontvangen, waarmee deelgenomen kan worden aan het referendum over de wijze van deelname aan de komende Tweede Kamerverkiezingen. Het januari-nummer van Bevrijding was voor een belangrijk deel gevuld met opiniërende artikelen over de keuze in het referendum. Hieronder herhaalt Bevrijding nog eens de instructies over de wijze van invullen en terugsturen van de stemkaart.

INSTRUCTIES

- De stemkaart is voorzien van een nummer, zodat controle op de echtheid van de stemkaart mogelijk is;
- dit nummer heeft verder geen andere betekenis, en de referendumcommissie garandeert dat dit nummer niet in relatie te brengen is met enig persoonsgebonden kenmerk van enig lid (zoals naam of woonplaats);
- met de kaart kan men zijn/haar stem uitbrengen voor één van beide door het congres vastgestelde en op de kaart vermelde keuzes, door één hokje aan te kruisen en niet meer dan één hokje;
- alleen kaarten waaruit ondubbelzinnig blijkt welke keuze de voorkeur heeft zijn geldig;
- blanco kaarten, of kaarten waaruit niet ondubbelzinnig blijkt welke keuze is gemaakt tellen wel mee om te bepalen of genoeg leden mee hebben gedaan aan het referendum, om de uitslag besluitvormend te maken (namelijk 50%);
- kaarten waarvan het nummer niet meer leesbaar is of ontbreekt zijn van on-

waarde, zowel voor het bepalen van de uitslag als voor de 50%-drempel;

- bij de telling worden alle kaarten op echtheid gecontroleerd;
- kaarten moeten teruggezonden worden aan het op de stemkaart vermelde adres (dus NIET aan postbus 700 of Nieuwe Looiersstraat, Amsterdam) en wel tijdig voor 15 februari 1989, de dag waarop het referendum afgesloten wordt. Alle kaarten die later dan 15 februari op het antwoordnummer van de referendumcommissie binnen komen tellen niet mee;
- alleen kaarten die via de post teruggezonden worden naar het op de stemkaart vermelde adres kunnen meetellen;
- de kaart hoeft niet gefrankeerd te worden, maar dat mag wel, om de kosten voor de PSP zo laag mogelijk te houden;
- de kaart mag zonder envelop teruggezonden worden, maar ook in een OPEN envelop, als het maar aan het op de stemkaart vermelde adres is;
- er wordt alleen dan een nieuwe kaart verstrekt tegen inlevering van een stemkaart met een leesbaar nummer, bijvoorbeeld als er een verkeerde keuze is gemaakt, of iets dergelijks. De kaart kan dan (met een briefje met naam en adres en het verzoek de kaart om te wissen) opgestuurd worden naar het op de stemkaart vermelde adres;
- voor kaarten die zoek raken of op een andere manier in ongerede raken worden GEEN nieuwe kaarten verstrekt.

DE REFERENDUM-COMMISSIE

discussiemiddag op 4 februari

SOLO OF SAMEN

Twijfelt u nog over uw keuze inzake het referendum? Komt u dan op 4 februari naar Utrecht. Want dan organiseert het partijbestuur een discussie over de keuze in het referendum onder het motto 'Solo of Samen'.

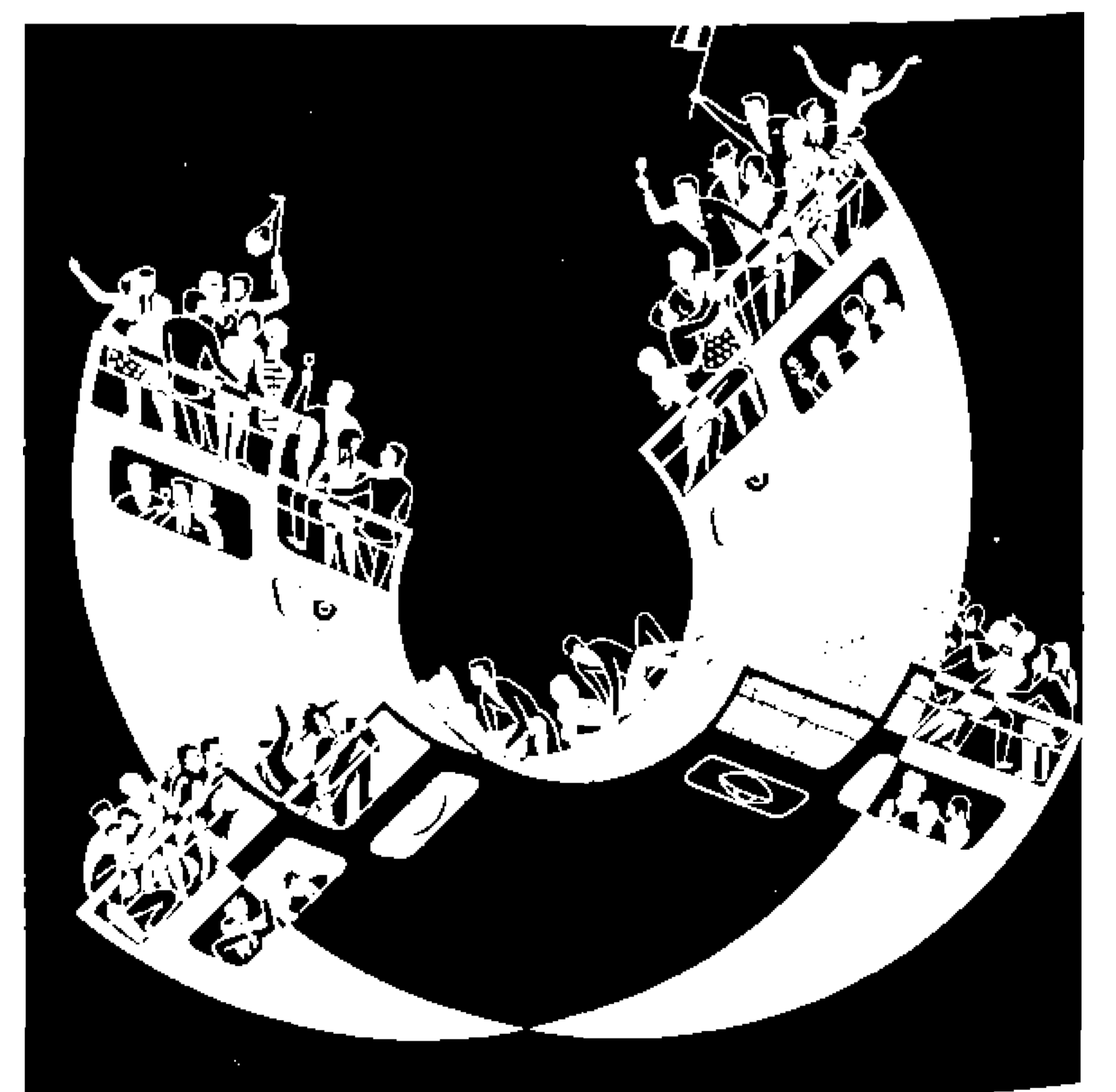
Tom Pitsma (gemeenteraadslid PSP-Groningen) en Wilbert Willems (Statenlid Noord-Brabant) zullen o.l.v. Marko Mazeland met elkaar in debat gaan over zelfstandige deelname of streven naar een

gemeenschappelijke lijst voor de komende kamerverkiezingen. Uiteraard is er ruime gelegenheid voor het PSP-publiek om vragen te stellen en mee te discussiëren. De discussiemiddag begint om 12.30 uur en zal tot 16.00 duren. Plaats: Trianon, Oude Gracht 252 te Utrecht.

Rectificatie

Een genuanceerde mening is wel eens moeilijk kort en bondig samen te vatten. Eén van de geïnterviewden in de vorige Bevrijding over het referendum was Floor de Krey.

De conclusie van zijn afweging is: een lichte voorkeur voor zelfstandige deelname en niet 'een piepkleine vederlichte voorkeur' voor samenwerking, zoals Bevrijding schreef.

Heren: naar de spreekvaardigheidstraining!

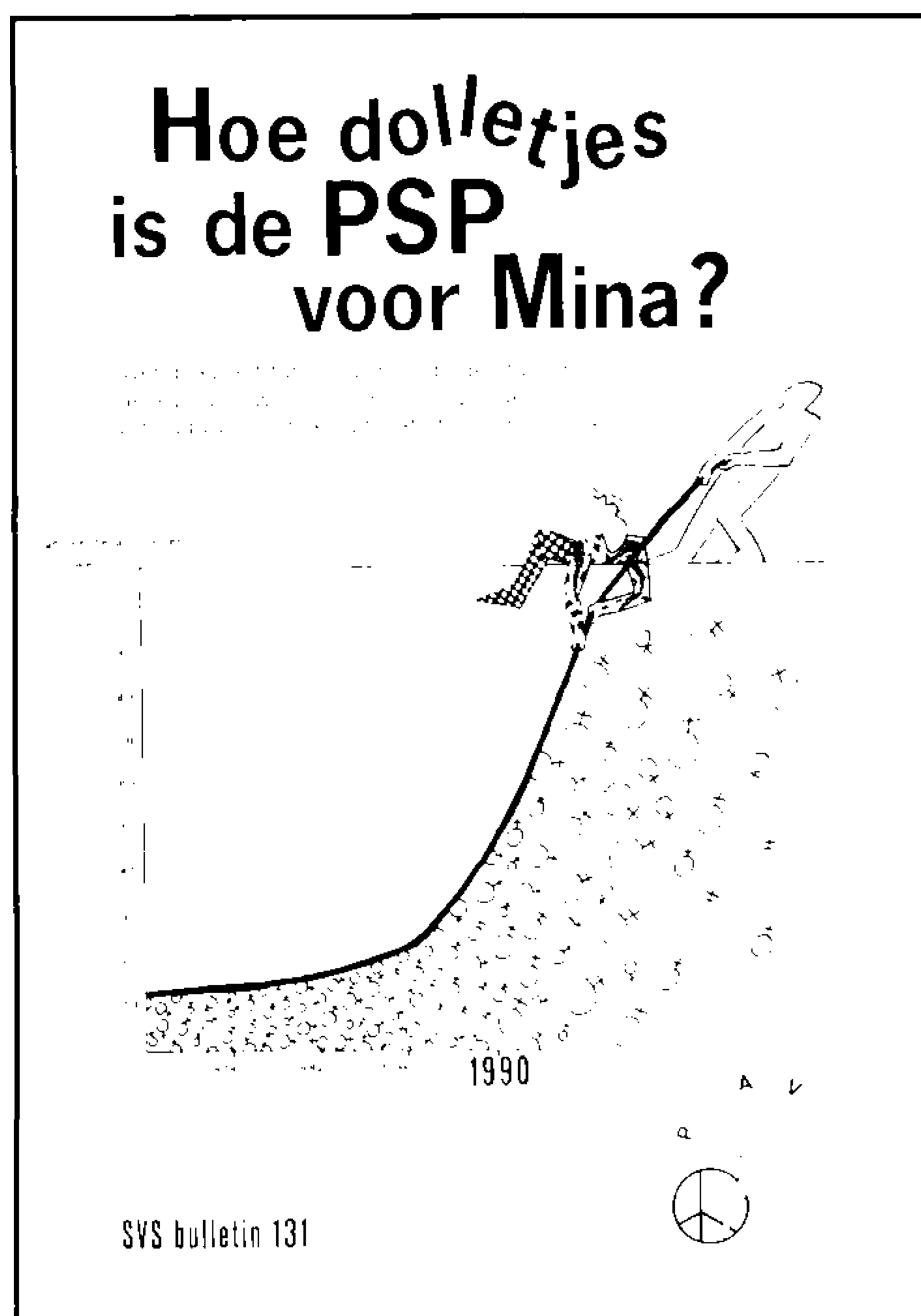
Zes jaar na het feminismecongres en nu een tweede emancipatiewerkster in dienst is, is het nog steeds droevig gesteld met de actieve deelname van vrouwen in de partij. Deze conclusie kan getrokken worden uit het recent verschenen rapport 'Hoe dolletjes is de PSP voor Mina', over de kwantitatieve verhoudingen tussen (actieve) vrouwen en mannen in de PSP (SVS-bulletin 131) van de Werkgroep Positieve Actie.

Dit onderzoek is uitgevoerd om een beter inzicht te krijgen in het ledenbestand voor zover het de samenstelling, de kwantitatieve verhouding, tussen actieve mannelijke en vrouwelijk leden betreft. Gekeken is naar die verhouding in het gehele ledenbestand, in diverse functies en op diverse niveau's zoals afdelingsbesturen, gemeenteraadsleden, partijraadsleden etc. Daarnaast is een aantal kenmerken als leeftijd, al of geen werk en beroep bekeken. Doel is om aan de hand van de gegevens concrete beleidsvoorstellen te formuleren om de vooronderstelde achterstand van vrouwen in de diverse functies op te heffen.

Conclusies

Op alle niveau's blijft de deelname van vrouwen aan PSP-activiteiten (van ledenvergaderingbezoek tot functies bekleden) achter. Deze achterstand begint al aan de basis, de afdelingen, hoewel afdelingen niet de slechtste plaatsen voor vrouwen blijken te zijn. 35% van de functies in afdelingsbesturen wordt door vrouwen bekleed. Dit geldt niet voor de kleinere afdelingen en ook niet voor de functie van propagandist. Relatief veel meer vrouwen zijn reserve-partijraadslid (17,4%) terwijl er bijna geen vrouwen partijraadslid zijn; of congres-afgevaardigde (33%), maar spreken op het congres doen de vrouwen bijna niet. De onderzoeksters vragen zich af of er een verband bestaat tussen het gebrek aan vrouwelijke gemeenteraadsleden/Provinciale Statenleden en het feit dat beide functies betaald zijn. De aanwas van nieuwe vrouwelijke leden heeft een niet direct verklaarbaar verloop. In 1982 is de helft van de nieuwe leden vrouw. Dan volgt in het jaar van het feminismecongres (1983) een stijging naar 49% en dan komt er in 1985 een daling van 11%. Ik vraag me dan af of de PSP het 'feminisme-enthousiasme' van het congres niet heeft weten vast te houden, niet heeft weten om te buigen naar beleids- c.q. gedragsveranderingen binnen en buiten de partij. Dachten de toendertijd actieve vrouwen dat 'ze er waren', of waren ze zo afgebrand dat er eerst uitgerust ging worden? Deze vragen moeten mijn inziens eerst beantwoord worden, willen we in de komende tijd niet dezelfde vergissingen maken die toen misschien gemaakt zijn.

Een ander opvallend detail is dat 82% van alle vrouwelijke leden tussen de 28 en 38 jaar is. Meestal is dat de periode dat vrouwen zich veel vaardigheden eigen maken om te kunnen functioneren in een organisatie. Dit hoge percentage komt nergens terug in de bezettingsgraad op functies. Betekent dat, dat er een forse inhaalmanoeuvre op het gebied van scholing moet plaatsvinden, of zijn een flink aantal vrouwen bezig met de inhaalmanoeuvre die Iteke Weeda beschreef:

voor het te laat is toch nog een kind krijgen en dat liefst gecombineerd met een carrière? Dan moet je wel heel veel energie hebben om daarnaast nog partijwerk te doen.

Aanbevelingen

De Positieve Actie Commissie Vrouwen wil in ieder geval dit soort onderzoek jaarlijks laten plaatsvinden opdat sneller gereageerd kan worden op stijgende en dalende deelname van vrouwen in de partij.

Ik wil daarbij aanbevelen dat eens in de 5-7 jaar een soort diepteonderzoek gedaan wordt om o.a. de hierboven gestelde vragen beantwoord te krijgen. Op basis van alleen cijfers krijg je de vinger niet op de zere plek. Vervolgens constateert de commissie dat feminisering allereerst op afdelingsniveau moet beginnen, omdat daar iedereen begint met deelnemen aan partij-activiteiten, en omdat vrouwen eerder dan mannen opstappen vanwege plaatselijke (= afdelings) omstandigheden. Daartoe is een actieplan opgesteld voor de modelafdeling Maasterdam. Deze fictieve afdeling stelt een intentieverklaring op om stappen te ondernemen om meer vrouwen in de afdeling actief te krijgen. Vervolgens doet Maasterdam een onderzoek naar de positie van vrouwen, stelt streefcijfers op en stelt aan de hand daarvan een plaatselijk actieplan op. Sommige (heren) - afdelingsbestuurders zien het nut van het plan wel, maar vragen zich wel af of het uitgevoerd wordt, zeker als het hele afdelings-

bestuur uit heren bestaat.

Als vrouwen eenmaal actief worden moet er volgens de Commissie voor gewaakt worden dat vrouwen niet altijd de 'traditionele' functies als bijvoorbeeld secretaris kiezen. Meer scholing voor het penningmeesterschap of voor de functie van propagandist kan hier uitkomst bieden.

Positieve actie

Naar aanleiding van dit onderzoeksrapport heeft Trudie Koek, de emancipatiewerkster, een nota 'Positieve actie binnen de PSP' geschreven, dat vorig jaar door het partijbestuur besproken is. Besloten is toen om een positief actiebeleid voor vrouwen te gaan voeren, zodanig dat de verhouding actieve mannen en vrouwen gelijk wordt aan de verhouding mannen (60%) en vrouwen (40%) in het ledenbestand. Daarnaast moet deze scheve getalsverhouding rechtgetrokken worden tot 50%-50%.

Dit moet dan bereikt worden via positieve actieplannen voor de afdelingen, spreekvaardigheidstrainingen, andere vormen van scholing en verandering van vergadercultuur. Dit rapport is in de vergadering van de vrouwen-groep op 14 januari jl. aan de orde geweest. Trudie Koek gaf aan wat de voor's en tegens zijn van dit soort van onderzoek en actieplan. Het is aardig om eens te onderzoeken of positieve actie - een samenhangend geheel van maatregelen die arbeidsorganisaties nemen om een evenredige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op alle functies en niveau's te krijgen - ook toepasbaar is op een vrijwilligersorganisatie, een politieke partij. Een aantal middelen om het doel van positieve actie te bereiken zoals extra scholing voor vrouwen, doorbreken van de vergadercultuur zijn goed en te gebruiken in een politieke partij.

De PSP-vrouwengroep heeft op 14 januari jl. hierover gepraat. Bij monde van Trudie Koek werd aangegeven dat een positief actieplan noodzakelijk is, maar dat de uitvoering ervan nooit dwingend kan worden voorgeschreven, in tegenstelling tot het bedrijfsleven waar dat wel kan.

De vrouwengroep merkt dan ook op dat de uitvoering van het plan afhankelijk blijft van de bereidheid van het actieve kader om hieraan mee te werken.

Het is te hopen dat dit actieplan tot zaak van alle leden zal worden en niet alleen van de vrouwen. Als de heren eens naar de spreekvaardigheidstraining gingen om betere manieren te leren.....? De continuering van de uitvoering van het actieplan moet ook gegarandeerd zijn als volgend jaar de functie van emancipatiewerkster ophoudt.

Het organiseren van de voortzetting van het emancipatiewerk volgend jaar moet nu al op de agenda staan om te voorkomen dat volgend jaar al het werk voor niets is geweest.

LIEBETH MILTENBURGH

SVS-bulletin en Positief Actieplan zijn te bestellen door storting van f 2,50 (verzendkosten) op giro 3481995 t.n.v. SVS/PSP te A'dam, o.v.v. 'SVS-Bulletin 131'

Het milieu is eindelijk populair

Het milieu mag zich in een ongekeerde populariteit verheugen. De koningin rept er over, werkgevers en werknemers slaan op dit punt de handen ineen, en ook Lubbers doet een duit in het zakje. Een goede zaak natuurlijk, want gaat een kritisch (milieubewust)zijn van 'de massa' niet vooraf aan de politieke wil om tot veranderingen te komen?

'Weer een heel ander voorbeeld is de verzuuring van de grond. Door de voortdurende uitstoot van zwaveldioxyde en stikstofoxyde (...) ontstaat tot in Scandinavië toe zure regen. (...) Langzaam maar zeker verandert daardoor de samenstelling van het oppervlaktewater en van de grond.'

Geen citaat uit het onlangs verschenen 'Zorgen voor Morgen', maar uit 'Het Milieuboekje' van Bram van der Lek uit...1972. De zorgen voor morgen werden dus ook al 16 jaar geleden uitgesproken, zij het dat de onrust zich nog beperkte tot een kleine groep mensen. In hetzelfde jaar kwam ook het Rapport van de Club van Rome uit ('De grenzen aan de groei'), dat hamerde op het simpele feit 'de aarde is eindig'. Hoewel de boodschap van de Club insloeg, werd de bewijsvoering indertijd nogal met de nodige scepsis bekeken. Allerlei ontwikkelingen werden namelijk op grond van toen bekende gegevens naar de toekomst doorberekend. Een wetenschappelijk nogal bedenkelijke methode, omdat zo de toekomst niet te voorspellen was en is. In mijn exemplaar van het Rapport vond ik een vergeeld krantenknipsel (VN 15-4-1972), waarin Piet Grijs zich vrolijk maakt over de kromlijnige verbanden die werden gelegd, maar niets bewezen. In dit verband moet ik altijd denken aan de opwinding in het 19de eeuwse Parijs, nadat een wetenschapper had voorgespiegeld welke onoplosbare problemen er zouden komen, als het paardenvoer zo bleef groeien. Maar paardestront is organisch afval; de huidige milieuvervuiling kenmerkt zich o.a., de allesomvattende doordringing van chemicaliën in de menselijke en natuurlijke omgeving.

Zelfs Lubbers

De regering Lubbers is inmiddels ook tot een zeker inzicht gekomen. Gebruikte dit no-nonsense kabinet in september de koningin nog als buikspreekpop om mee te delen dat het beter ging met het milieu, in de kerstvakantie had Lubbers eindelijk eens tijd om de kranten te lezen. En naar de radio te luisteren, waar Beatrix de assertieve vrijheid nam om als zelfstandige vrouw haar eigen inzicht te volgen. En wat was het resultaat van al dat Lubberiaanse gepieker? De werknemers moeten afzien van looneisen, omdat er dan meer geld overblijft voor de aanpak van de milieuvervuiling. 'Milieu en langdurige werkloosheid moeten centraal staan, daarna moet pas gekeken worden naar eventuele ruimte voor koopkrachtverhoging', aldus de man, die nog ruim een jaar de tijd heeft om zijn karwei af te maken. Dat hij het daarvan benauwd krijgt is begrijpelijk, maar om nu meteen zulke wartaal uit te slaan... Alsof het jarenlang inleveren van loon de werkloosheid ook maar enigszins heeft doen afnemen. Alsof de werknemers verantwoordelijk zijn voor de milieuvervuiling. Alsof het geld dat volgens Lubbers ingeleverd moet worden terecht komt in een milieufonds, in plaats van in de Brandkasten der Ondernemers. Onder

het mom van milieubewogenheid, opgedaan onder een ontwortelde kerstboom, wordt weer een balletje opgegooid om loonmatiging te bereiken.

Zelfs het VNO

Enkele dagen later werden we verblijd door het nieuws dat FNV en VNO gezamenlijk de milieuvervuiling te lijf gaan. Daarmee werd door het FNV handig de eenzijdige aanval van Lubbers gepareerd. In de cao-onderhandelingen krijgt het milieu een centrale plaats, want 'duurzame economische groei en duurzame werkgelegenheid zijn onlosmakelijk verbonden met een daadwerkelijke aanpak van de milieuproblematiek'. Wel een ander geluid dan in 1972 toen het VNO liet weten dat het bedrijfsleven 'bij de huidige conjunctuur geen middelen had' om iets aan milieubeschermdende maatregelen te doen. Nu roepen ondernemers haast altijd dat 'gezien de huidige conjunctuur' extra-lasten niet opgebracht kunnen worden, maar het is tekenend voor deze tijd dat nu toch dit initiatief wordt genomen. Het FNV zet hiermee een volgende stap op het milieupad dat enige tijd geleden voorzichtig is ingeslagen.

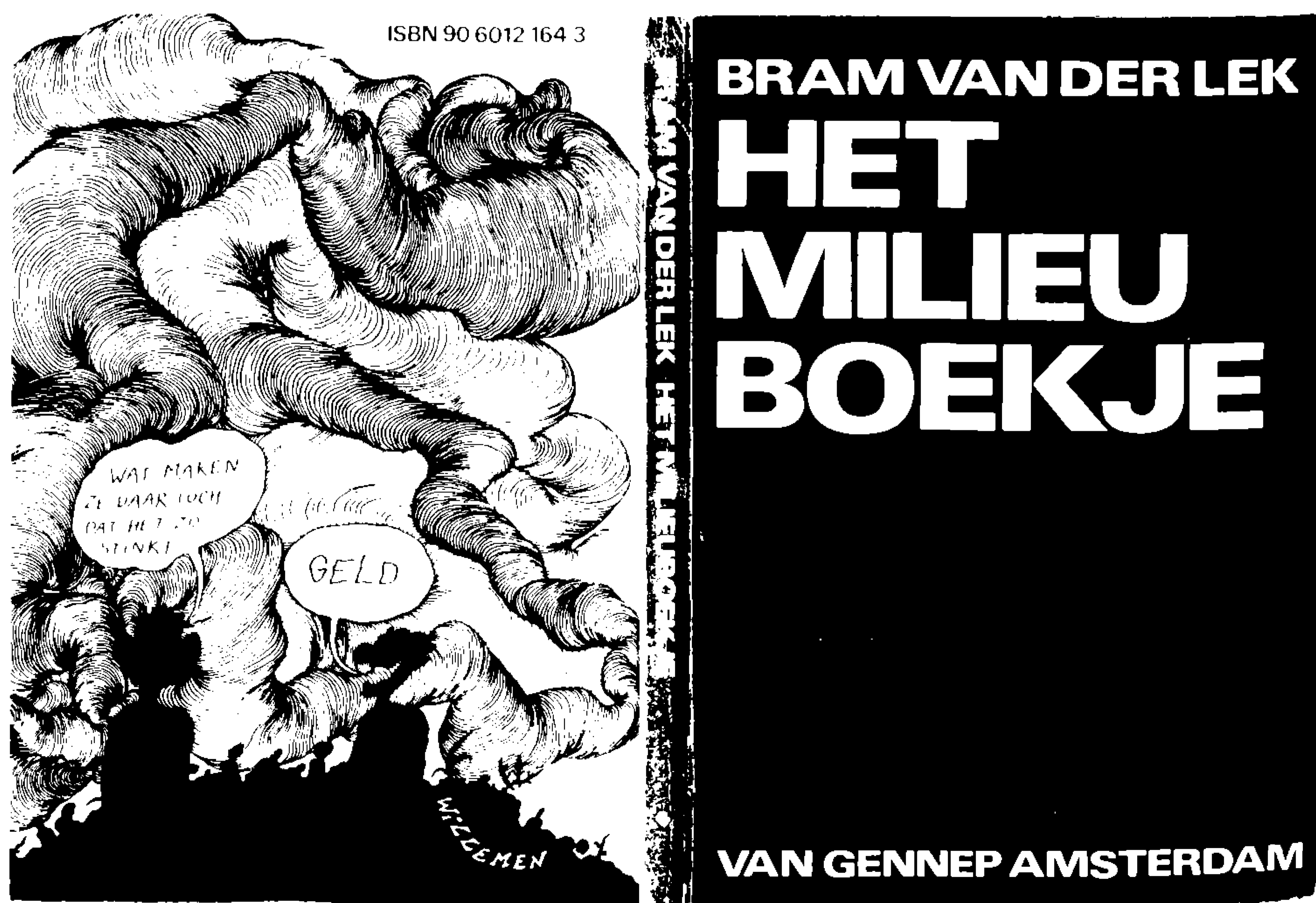
Hoe concreet het gezamenlijke initiatief wordt is natuurlijk afwachten, want onmiddellijk verschilden Van Lede en Stekelenburg van mening. Volgens de laatste moeten er snel strengere eisen gesteld worden, terwijl de VNO'er vond dat de praktijk van alle dag met het initiatief was bezegeld. Als dat laatste echt de opstelling is van de ondernemers heeft het FNV zich voor de gek laten houden en blijft het milieu het kind van de rekening.

Verbanden

Het is goed dat in cao's afspraken worden nagestreefd, maar dat is onvoldoende. In cao's worden immers niet de investeringen geregeld, noch het inkoopbeleid van grondstoffen, noch de wijze van produceren. Dat het FNV met deze overeenkomst een plek in de discussie voor zich opeist is prima, maar dan moeten de uitkomsten van die discussie zich wel richten op een brede aanpak van de oorzaken van de milieuvervuiling. Naast werkgevers, werknemers en consumenten is dat, in eerste en laatste instantie, de verantwoordelijkheid van de overheid. Terugdringing van het autogebruik, vermindering van de veestapel, verbod op het gebruik van de vele overbodige chemische toevoegingen aan voedsel enz: maatregelen die alleen via politieke weg middels wetgeving tot stand kunnen komen.

De PSP heeft in en buiten het parlement een lange traditie als milieupartij. Van der Lek was de eerste milieudeskundige in de Tweede Kamer. Vele lokale buitenparlementaire acties tegen milieuvervuiling werden en worden door de PSP gesteund. Nu de verantwoordiging over de milieuvervuiling alom aanwezig is, past het niet om enigszins verongelikt achterover te gaan zitten en te zeggen 'zie nou wel, dat hebben we altijd al gezegd'. Juist nu moet met kracht de politieke en maatschappelijke discussie gevoerd worden over oorzaken en oplossingen van de milieuvervuiling. De inbreng van de PSP is daarbij nodig, omdat het verband tussen vervuiling en wijze van produceren, tussen halfslachtige oplossingen en ongelijke machtsverhoudingen, gelegd moet blijven worden. Beatrix, Lubbers, Stekelenburg, Van Lede, allemaal zijn ze verontrust. Dat lijkt winst vergeleken met 15 jaar geleden. Maar het milieu is pas echt winnaar als milieubewustzijn wordt gekoppeld aan politiek bewustzijn. Als door de kiezers loze praatjes worden doorgeprikt. Opdat er een regering komt die een ecologische politie voert.

LEO PLATVOET

18 februari: open themadag

Basisinkomen en herverdeling van arbeid

Jarenlang heeft de PSP zich verzet tegen eventuele invoering van een basisinkomen. Alle kaarten werden gezet op arbeidstijdverkorting omdat op die manier niet alleen de arbeid, maar automatisch ook het inkomen anders verdeeld zou gaan worden. Uitgangspunt daarbij was het perspectief op volledige werkgelegenheid. Nog niet zo lang geleden, in 1983 nog, deed de PSP op het feminisme-socialisme congres de volgende uitspraak:

'Op economisch gebied is dit systeem alleen te doorbreken door met behulp van drastische arbeidstijdverkorting, collectieve voorzieningen, democratisering van de arbeid en verzelfstandiging van inkomens en uitkeringen, de voorwaarde te scheppen voor een eerlijke verdeling van al het werk, betaald en onbetaald, binnenshuis en buitenshuis. Dat zou moeten leiden tot een situatie waarbij iedereen betaald werk verricht: naast de verantwoordelijkheid die mensen maatschappelijk ten aanzien van elkaar hebben kan ook iedereen worden aangesproken op de eigen verantwoordelijkheid voor de eigen verzorging. Dit geldt zeker voor mannen waar het de taken op huishoudelijk gebied betreft.

Dan kunnen de kostwinner en de 'huismoe-der' als norm verdwijnen.'

Door het structurele karakter en de enorme omvang van de werkloosheid is het inmiddels moeilijker geworden om 'volledige werkgelegenheid' als reëel perspectief te handhaven. Verdergaande automatisering zal werkgelegenheid alleen nog maar verder doen afnemen en arbeidstijdverkorting is, door het misbruik ervan t.b.v. loonmatiging,

een beetje een besmet begrip geworden. Door deze maatschappelijke ontwikkelingen zal arbeid in de toekomst waarschijnlijk een totaal andere plaats gaan innemen in de samenleving. Vandaar de congresuitspraak, dat we ons nog eens nader moeten gaan beraden over de eventuele wenselijkheid van de invoering van een basisinkomen. Deze discussie moet door de leden gevoerd worden mede met het oog op de opstelling van een nieuw verkiezingsprogramma van de PSP.

De PSP-Vrouwen hebben samen met de SEK (Sociaal Economische Commissie) het initiatief genomen om verschillende activiteiten te organiseren, te beginnen met een themadag.

Deze open thema dag *Basisinkomen en herverdeling van arbeid*, wordt gehouden op zaterdag 18 februari 1989, in de Kargadoor, Oude Gracht 36, 3511 AP Utrecht. (telefoon 030-310377, begintijd 10.30 uur - eindtijd 15.30 uur. Zaal open 10.15 uur) Aanmelden is niet nodig, maar wel van tevoren SEK-bulletin telefonisch aanvragen bij het partijbureau van de PSP, op werkdagen van 12.00-16.00 uur, telefoon 020-267374.

Dit SEK-bulletin bevat o.a. de volgende artikelen:

- Een definitie van het begrip basisinkomen
- De integrale afdruk van de congres toespraak van Greetje Lubbi
- Een pro-verhaal
- Een contra-verhaal

En het geheel is verluchtigd met leuke illustraties.

Het programma van de themadag ziet er glo-

baal als volgt uit:

1. Opening, inleiding en toelichting op het programma.
2. Introductie van relevante begrippen en een beschrijving van de huidige situatie en wat ons daar niet aan bevalt.
3. Alternatieven.
De bedoeling van dit programma-onderdeel is de deelnemer/sters zelf aan het werk te zetten met het thema van deze dag. Vanuit verschillende invalshoeken naar het thema kijken, commentaar geven en ideeën spuien.
4. Samenvatting alternatieven.
5. Forumdiscussie.
6. Discussie met de zaal.
7. Voorzichtig conclusies proberen te trekken.
8. Sluiting.

De (voorlopige) uitkomst van deze dag zal worden meegegeven aan de commissie, die zich op het nieuwe verkiezingsprogramma gaat storten. Een tweede discussiedag zal plaatsvinden op 10 juni, zodat we dan al weten wat zij ermee gedaan hebben en ons op verdere stappen kunnen beraden naar het najaarscongres toe.

Op de discussiedag zal tussen de middag een pauze gehouden worden van ongeveer drie kwartier, met muziek, gezelligheid en broodjes. Tevens zullen er enkele stands met informatie aanwezig zijn.

**JACQUELINE ANSEM
CORRIE VAN DER VELDEN**

advertentie

DRINGENDE OPROEP

Beyers Naudé vraagt uw steun voor het Bevrijdingsfonds

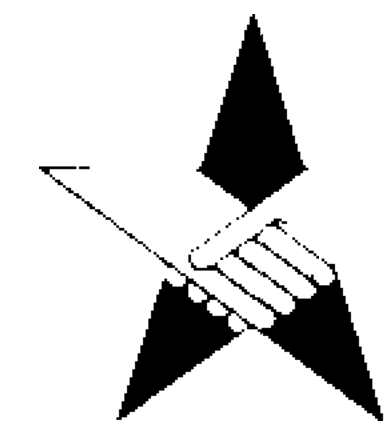
Ds. Beyers Naudé over het Bevrijdingsfonds

"Wie echt bezorgd is over de toekomst van Zuid-Afrika zal ook bereid zijn om actieve steun te geven aan instanties zoals het Bevrijdingsfonds van het KZA, dat zich sterk inzet voor de strijd voor gerechtigheid en vrede in ons land.

Daarom mijn dringende oproep: Geef uw steun aan het KZA voor het grote aantal projecten dat door hen ondersteund wordt."

Het Bevrijdingsfonds is opgericht door het Komitee Zuidelijk Afrika en geeft steun aan de bevrijdingsbewegingen van Zuid-Afrika (ANC) en Namibië (SWAPO). Daarnaast worden projecten gefinancierd van de vakbonden, van het United Democratic Front (UDF), van vrouwen- en jongerenorganisaties en van oppositionele media.

BEVRIJDINGSFONDS

Komitee Zuidelijk Afrika
Oudezijds Achterburgwal 173
1012 DJ Amsterdam
tel: 020 - 27 08 01

GIRO 26655

MAX HAVELAAR

Een zaak van welbegrepen politiek

„De boeren van de derde wereld moeten hun inkomen krijgen uit de export van tropische produkten. Koffie neemt daarbij een belangrijke plaats in.

Van de opbrengst van de koffie-export komt echter maar een klein gedeelte ten goede aan de producenten, de boeren, terwijl een groot deel naar grootgrondbezitters en lokale tussenhandelaren gaat.

Koffie met het Keurmerk van Max Havelaar wordt daarom meer direct gekocht bij de boeren. Reden waarom mijn vrouw en ik Max Havelaar-koffie drinken.”

Prof. dr. J. Tinbergen

De stichting Max Havelaar is een samenwerkingsverband van kerkelijke organisaties, handels- en consumentenorganisaties, Nederlandse koffiebranders en boeren coöperaties uit de derde wereld.

Max Havelaar schreef in een brief aan de Regent van Lebak al dat de strijd tegen de armoede niet alleen een zaak is van rechtvaardigheid en menselijkheid, maar ook van welbegrepen politiek. Politiek die boven alle partijen staat.

Het is beter armoede te voorkomen dan te bestrijden. Om die reden hebben de Tweede Kamer en 42 gemeenten inmiddels al gekozen voor koffie met het Keurmerk van Max Havelaar. De Stichting Max Havelaar vraagt u te kiezen voor de belangen van de koffieboeren, te kiezen voor koffie met het Keurmerk van Max Havelaar. Thuis, op het werk en bij partijvergaderingen.

Vraag ernaar bij uw winkelier.

Stichting Max Havelaar
Postbus 57, 4100 AB Culemborg
Tel. 03450-13744.

VOOR EEN MAAKBAAR SOCIALISME

Op haar congres van november 1986 besloot de PSP dat het wenselijk was om haar visie op het socialisme te actualiseren. Een werkgroep ging aan het werk, er werden discussiebijeenkomsten gehouden, stukken geschreven en een conferentie georganiseerd. Dit alles leidde tot het visiestuk 'Voor een maakbaar socialisme', dat door het PSP-congres op 26 en 27 november 1988 werd vastgesteld. Hierna volgt de tekst van dit visiestuk, dat o.a. als grondslag dient voor het verkiezingsprogramma 1990-1994.

1. Inleiding

Voorbij lijkt de tijd waarin de ontwikkeling vrijwel vanzelf leek te gaan in de richting van meer economische gelijkheid voor allen, meer bestaanszekerheid, meer collectieve voorzieningen en meer democratie. Voorbij lijkt de tijd waarin radicale socialistten zich erop konden toespitsen dit ogenschijnlijk onvermijdelijke proces door bewustwording en het organiseren van belanghebbenden te versnellen en voor de rest konden meeliften met de maatschappelijke ontwikkelingen. Voorbij lijkt de tijd waarin rechts zich steeds opnieuw genoodzaakt zag zich te verdedigen met de bewering dat het niet minder 'sociaal' was dan links.

De westerse samenlevingen bevinden zich in een periode van ingrijpende veranderingen. Eens te meer bewijst het kapitalisme bij uitstek een dynamisch systeem te zijn. Alle politieke partijen, van links tot rechts, zijn bezig met het vinden van antwoorden op deze veranderingen, waarbij het opvallend is dat de PvdA in het vinden van die antwoorden steeds verder socialistische uitgangspunten en doelstellingen loslaat en opschuift in de richting van het CDA.

Deze crisis van de politieke ideologieën heeft de socialistische beweging in al haar schakeringen het hardst getroffen. Op zich is dat niet verwonderlijk: de groepen die

de belangrijkste machtscentra beheersen hebben meer vat op nieuwe ontwikkelingen dan degenen die de maatschappij min of meer in socialistische richting willen omvormen. Daarbij komt dat de groepen waarop de socialistische beweging altijd heeft gesteund nog minder dan in het verleden homogeen zijn. Traditionele socialistische idealen spreken bij velen minder aan. Het op eigentijdse wijze vorm en inhoud geven aan deze idealen is noodzakelijk om het vertrouwen terug te winnen dat de samenleving maakbaar is in socialistische richting. Het geloof dat de ontwikkeling van de samenleving gestuurd kan worden leeft nu meer bij de botte regeer-

ders van rechts dan bij een groot deel van links. Het streven naar meer gelijkheid, het beperken van de ongebreidelde werking van de markt en productie op basis van maatschappelijke behoeften – om een aantal centrale socialistische waarden te noemen – zijn in het huidige rechtse klimaat van de politieke agenda verdwenen. Het socialisme zou alleen maar kunnen leiden tot een bureaucratische nachtmerrie, waarin de individuele vrijheid verdwijnt en de gemakzucht overheerst. Ruim baan voor de markt-economie, dat is de remedie die de neo-liberale heelmeeesters voor schrijven.

Sociaal-democraten

De crisis bij links wordt voor een belangrijk deel ook veroorzaakt door het vrij simpele gegeven dat verkiezingsresultaten en coalitievormingen er toe hebben geleid dat in de jaren '80 de sociaal-democratie in enkele Noordwesteuropese landen in de oppositie terecht is gekomen (Engeland, West-Duitsland, Nederland).

Na de Tweede Wereldoorlog heeft de sociaal-democratie mede vorm gegeven aan de ontwikkeling van de verzorgingsstaat, waarmee ze zich in sterke mate heeft geïdentificeerd. In haar opvatting zou die verzorgingsstaat het kapitalisme leefbaar maken en daarmee het socialisme overbodig maken. Opmerkelijk daarbij is dat met name op lokaal niveau sociaal-democraten vaak geboorneerde machthebbers werden, die veel noodzakelijke overheidstaken lieten liggen. De PSP is voor een grotere rol van de overheid, maar ook voor een vermenselijking van die rol.

De verzorgingsstaat is onder sterke druk komen te staan. Binnen de sociaal-democratie overheerst de neiging om ter wille

van een aandeel in de regeermacht nog meer dan in het verleden compromissen te sluiten en afscheid te nemen van de strijd van sociale bewegingen. Deze nieuwe realisten capituleren meer en meer voor rechtse opvattingen en zetten het socialisme al dan niet openlijk op sterk water. Andere sociaal-democraten houden vast aan de beproefde modellen en denken vol weemoed terug aan de goede oude tijd van Vadertje Drees. Zij beseffen onvoldoende dat de kritiek op de betuttelende rol van de overheid een reële bestaansgrond heeft, omdat de meeste mensen niet of nauwelijks zeggenschap hebben over de anonieme overheidsinstanties die over hun welzijn waken. Keer op keer merken de klassieke sociaal-democraten dat het verdedigen van bestaande verworvenheden niet voldoende is om de eigen aanhang te mobiliseren en om rechts verkiezingsnederlagen toe te brengen. Zij lijken dan ook het pleit binnen de sociaal-democratie verloren te hebben.

Communisten en links-socialisten

Lange tijd hebben communistische partijen een minderheid van strijdbare arbeiders georganiseerd. Daaraan is in bijna alle landen van West-Europa een definitief einde gekomen. Bij gebrek aan offensieve mogelijkheden voor revolutionaire veranderingen worden die partijen niet meer ervaren als een 'nuttig' alternatief voor de sociaal-democratie. Ook Gorbatsjov kan dat niet veranderen, hoeveel sympathie hij ook wekt bij grote delen van de bevolking. In feite geeft hij immers zelf impliciet toe dat de maatschappijen zoals die in Oost-Europa bestaan geen aantrekkelijk alternatief zijn voor het kapitalisme. De PSP heeft nooit veel affiniteit gehad met het

Oosteuropese model, maar het besef dat de nadelen de voordelen ervan verre overtreffen is ook in links-socialistische kringen het laatste decennium sterk toegenomen. De links-socialistische stroming waartoe de PSP behoort heeft gezocht naar een Derde Weg tussen de sociaal-democratie en het communisme. In West-Europa slaan de meeste links-socialistische en/of radicaal-linkse partijen er niet in te profiteren van de crisis van de twee traditionele hoofdstromen van de socialistische beweging. In Nederland spreken de laatste verkiezingsuitslag, dalende ledentalen, afnemende activiteit en een verminderde aantrekkingskracht op jongeren een niet mis te verstane taal.

Fundamentele bezinning

In dit manifest probeert de PSP zich fundamenteel te bezinnen op de maatschappelijke veranderingen en op de houdbaarheid van veel traditionele vooronderstellingen van de PSP. We hopen dat we daarmee bijdragen aan het ontwikkelen van een socialistisch alternatief dat zowel radicaal als geloofwaardig is, een moeilijke maar uitdagende combinatie.

De noodzaak van die uitdaging wordt meer en meer door grote delen van radicaal-links in West-Europa onderschreven. Zowel binnen linkervleugels van de sociaal-democratie en kritische delen van de communistische beweging als binnen de recenter ontstane links-socialistische en groene partijen wordt met veel passie gediscussieerd over vernieuwing van politieke opvattingen en organisatievormen. Wij menen aan dit proces een bijdrage te leveren, waardoor radicaal-links in ons land op termijn weer een meer offensieve rol in het politieke debat kan gaan spelen.

2. Individualisering en solidariteit

Door de stijging van het opleidingsniveau zijn mensen mondiger geworden waardoor allerlei vanzelfsprekendheden ter discussie staan. Dat uit zich bij veel mensen in een kritische houding ten opzichte van bestaande maatschappelijke verbanden en in een streven naar economische zelfstandigheid. Hierbij is sprake van een proces dat in Nederland al vanaf de jaren '60 aan de gang is (denk bijvoorbeeld aan een verschijnsel als de 'ontzuiling'). Op het punt van die vele mondig wordende mensen doet zich echter een paradox voor. Immers, het lijkt wel of die mondig wordende mensen er ook toe bijdragen dat CDA en VVD meerderheden krijgen.

In de jaren '80 heeft de individualisering een sterke impuls gekregen vanuit de vrouwenbeweging. Als een belangrijke voorwaarde voor een daadwerkelijke emancipatie streeft deze naar economische zelfstandigheid voor vrouwen, opdat ze zelfstandig kunnen leven, onafhankelijk

van een relatie met iemand anders.

Op deze feministische invulling van het begrip 'individualisering' is de reactie van het CDA gekomen, die individualisering beschouwt als een vorm van puur egoïsme en deze ontwikkeling daarmee wil verwerpen, als zijnde een bedreiging van 'het gezin'. Voorts is er een invloedrijke liberale variant naar voren gekomen. Daarin wordt individualisering verstaan als het vermogen van mensen om hun zaken individueel te regelen. Het vrije individu zou volgens die opvatting over het vermogen beschikken om volledig het lot in eigen hand te nemen.

Dit gaat ongetwijfeld op voor de 'winnaars' in de samenleving: de goed opgeleide mensen die in staat zijn mee te gaan met de (technologische) veranderingen. Voor hen is een appèl op volstreekte zelfstandigheid, concurrentie en zelfontplooiing – los van de verzorgingsstaat – een aanlokkelijk perspectief. Hen is ook het CDA-concept

van de zorgzame samenleving op het lijf geschreven. Dat komt immers neer op het afschuiven van zorgtaken van de overheid naar het particulier initiatief, teneinde te kunnen bezuinigen op de rijksbegroting. Dit betekent voor de individuele burger die zorg nodig heeft meestal: minder zorg tegen hogere kosten.

Tegenover de mensen die zichzelf kunnen handhaven en een verzorgingsstaat niet meer nodig hebben, staat de groep die de scholing ontbeert om mee te kunnen met de ontwikkelingen en in toenemende mate buiten het arbeidsproces komt te staan en voor wie de verzorgingsstaat een laatste vangnet is. Voor deze groep gaat van de rechtse invulling van 'individualisering' met de daarbij behorende visie van de zorgzame samenleving een geweldige dreiging uit.

Het is van belang om de linkse en de rechtse invulling van het begrip 'individualisering' goed uit elkaar te houden.

Afnemend wij-gevoel

Traditionele maatschappelijke verbanden zijn door genoemde ontwikkelingen veel losser geworden of verdwenen, hetgeen positief beoordeeld moet worden. Wel is het zo dat deze ontwikkeling linkse partijen en de vakbeweging voor problemen stelt. Mondige werknemers verwachten meer vakbondsdemocratie en een beleid dat aansluit bij de veranderende plaats van de arbeid. Een ander probleem is dat het 'wij-gevoel' van diegenen die in de huidige maatschappij worden benadeeld, is afgenomen. Ze zien minder dan vroeger een gemeenschappelijke tegenstander in de werkgever of de huisbaas. Daardoor sluiten ze zich niet meer zo vanzelfsprekend aan bij een vakbond, huurdersvereniging of bewonersorganisatie.

Er is echter ook sprake van een afnemende 'organisatie-trouw' bij politieke partijen. De ledeninstroom stukt en de achterbanen van politieke organisaties worden, geheel in de lijn van hiervoor geschetste ontwikkelingen, kritischer, met het gevolg dat ze sneller opstappen als iets niet bevalt. Deze twee ontwikkelingen leiden tot ledenverlies, ook bij de PSP. Dit ledenverlies toont aan dat er veel kritiek mogelijk is op het functioneren van deze (ook linkse) organisaties. Het is evenwel moeilijk om de preciese aard daarvan vast te stellen. Naast politieke factoren speelt zeker een rol dat de toegepaste propaganda-, actie- en organisatiemethoden meer aansluiten bij de jaren '60 dan bij de jaren '80.

Negatieve aspecten

Het feit dat we globaal gesproken positief staan ten opzichte van 'individualisering' betekent niet dat we geen oog hebben voor de negatieve aspecten. Ook al delen we bepaald niet de visie dat het mondiger worden van mensen automatisch leidt tot het teloorgaan van solidariteit, het valt niet te ontkennen dat er sprake is van een versterkt 'ieder-voor-zich denken', waarop rechts inspeelt. Daarnaast zien we dat het uiteenvallen van vaste verbanden en patronen – wanneer daar niets anders voor in de plaats komt – leidt tot vereenzaming en vervreemding. Dat laatste kan een voedingsbodem vormen voor conservatieve stromingen die mensen een terugkeer naar de geborgenheid van het verleden beloven.

Dat leidt tot de vraag: hoe kunnen we voorkomen dat grotere zelfstandigheid en keuzevrijheid van mensen tegelijkertijd leidt tot onverschilligheid ten opzichte van anderen, hetzij in groepen, hetzij binnen de samenleving als geheel. Een definitief antwoord op deze vraag is moeilijk te geven. In elk geval zou de linkse beweging meer moeten aansluiten op nieuwe sociale verbanden die vooral buiten de directe woon- en werksfeer aan het ontstaan zijn. Zonder echter daarbij de mensen die zich herkennen in linkse politiek, maar zich meer thuisvoelen in traditionele verbanden, van zich te vervreemden. Dat is immers de keerzijde van pluriformiteit.

Sociale bewegingen

Individualisering en ontzuilingen hebben in de loop van de jaren '70 en '80 geleid tot de opkomst van een groot aantal nieuwe sociale bewegingen: vrouwen, milieu, vrede, migranten, homo, uitkeringsgerechtigden. Deze sociale bewegingen willen alle niet-partijpolitiek gebonden zijn en streven naar radicale veranderingen, zij het dat de gehanteerde methoden nogal eens verschillen. De opkomst en neergang van deze bewegingen hangen nauw samen met behaalde resultaten, of juist het stelselmatig uitblijven daarvan; actiemoeheid, dan wel de motivatie onder de deelnemers, de houding van de media en 'last but not least' de weerklank in de politiek. De PSP, en dat is een bewijs van haar

voortdurende veranderingsgezindheid cq aanpassingsvermogen, heeft steeds deze nieuwe items verwerkt in haar programma en politiek optreden, voorzover ze aansloten bij, dan wel stimuleerden in, de politieke richting van de PSP. De conjunctuurgevoeligheid van sociale bewegingen is echter tevens een probleem. Omdat dergelijke bewegingen noodzakelijk zijn om veranderingen, zowel in politieke als culturele zin, te bereiken is het van groot belang dat socialisten moeten blijven nadenken over de vraag op welke wijze acties zijn te organiseren die grote groepen mensen aanspreken, terwijl het ook van groot belang is dat socialisten stimulerende acties organiseren en een perspectief op linkse machtsvorming bieden.

3. De veranderende plaats van de arbeid

Arbeid en technologie

De ontwikkeling van de micro-elektronica is in een nieuwe fase aangeland. Na de massale verspreiding van kleine computers volgt hun onderlinge verbinding via de telecommunicatie (telematica). Binnen enkele decennia zal de maatschappij op alle niveau's – (inter)nationaal, organisatie, huishouden – doortrokken zijn met communicatie-netwerken. Deze ontwikkelingen hebben niet alleen grote gevolgen voor de inrichting van de samenleving (bijvoorbeeld op het gebied van de dienstverlening, gezondheidszorg, vervoer, handel en produkten), maar gaan ook steeds meer de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt bepalen. De produkten en productiesystemen zijn aan een sterke verandering onderhevig en dat geldt evenzeer voor de daarmee verbonden arbeidsverhoudingen, belonings- en kwalificatiesystemen. Een in het oog springend verschil met eerdere schoksgewijze aanpassingen van de arbeidsmarkt aan de ontwikkelingen van de techniek is de grote snelheid ervan. Kan het bedrijfsleven deze 'revolutie' al nauwelijks bijhouden, nog moeilijker is dat voor de vakbeweging, de overheid, de wetgever en de consument. Zij zullen een inhaalmanoeuvre moeten uitvoeren, om weer greep te krijgen op de nieuwe verhoudingen.

Verbeteringen?

Het staat vast dat de technologische ontwikkelingen een groot aantal verbeterin-

gen met zich mee hebben gebracht en nog kunnen en zullen meebrengen. Te denken valt aan voorzieningen voor gehandicapten, betalingsverkeer, medische apparatuur of telecommunicatie-systemen. Desondanks heerst er binnen links nog steeds grote scepsis over deze 'vooruitgang'. Sommigen wijzen zelfs iedere automatisering af. Naast de terechte kritiek op de mogelijk toekomstige, ongewenste 'big-brother-maatschappij' – waarbij bescherming van privacy zwaar op de proef wordt gesteld – en de grotere dreiging en afhankelijkheid die van geavanceerde wapensystemen en computernetwerken uitgaat, wordt het wantrouwen ook gevoed door de negatieve effecten op de arbeidsmarkt. Verlies van werkgelegenheid in de industrie is voor een belangrijk deel veroorzaakt door invoering van arbeidsbesparende produktiemethoden. Ook in de bouw, de dienstverlening en de landbouw hebben automatisering en computerisering zowel de hoeveelheid beschikbare banen als de inhoud ervan drastisch gewijzigd. Verschraving van functies in het ene geval, integratie en verrijking in het andere. De besluitvormingslijnen worden onoverzichtelijker doordat men meer individueel werkt en de beslissers en opdrachtgevers anoniem geworden zijn.

Flexibilisering

Een verschijnsel dat sterk in opkomst is als gevolg van de zich wijzigende productiesystemen, is de flexibilisering op de arbeidsmarkt. Ondernemers, maar ook over-

heden en non-profitorganisaties (zoals de gezins- en gezondheidszorg), blijken een toenemende behoefte te hebben aan flexibel inzetbare, zo goedkoop mogelijke arbeidskrachten. De voordelen voor de werkgever zijn duidelijk. Ze kunnen naar believen worden opgeroepen; ze kosten weinig of geen sociale lasten en overhead; ze zijn niet lastig in medezeggenschapsorganen en ze eisen geen vrije dagen, vakantie en overwerkvergoeding. Alles bij elkaar zijn er nu al zo'n anderhalf miljoen van zulke banen, waarvan 80 % door vrouwen wordt bezet. Veel bedrijven ontwikkelen een beperkte trouwe en vaste kern van hoog gekwalificeerde en duurbetaalde werknemers. Zij worden in staat gesteld om de geavanceerde bedrijfssystemen te programmeren en te beheersen. Daaromheen groeperen zich losse werknemers en toeleverings- en facilitaire bedrijfjes. Daar is sprake van werknemers/sters die snel verkassen, weinig ontplooiings- en promotiekansen hebben en een zeer slechte rechtspositie. Daarnaast bevindt zich nog een groep die geheel buiten het arbeidspoces staat en bij continuering van dit CDA/VVD-beleid ook moeilijk een redelijke baan meer zal vinden: de langdurig werklozen, de arbeidsongeschikten, leden van etnische minderheidsgroepen, vrouwen in de bijstand en anderen die op een uitkering zijn aangewezen.

Aanknopingspunten

Het heeft weinig zin als links aan de kant

schande gaat staan roepen over deze ontwikkelingen en tendenzen. Er bestaan voldoende aanknopingspunten voor een socialistische strategie, gericht op een sterkere positie van werknemers/sters en werkzoekenden op de arbeidsmarkt. Samen met de vakbeweging moet de verbetering van de rechtspositie van 'flexibele werknemers' tot strijdpunt worden gemaakt, ook in de politiek. Het groter wordende belang van de kwaliteit en kwalificatie van de arbeid (skracht) maakt duidelijk dat sommige groepen werknemers/sters zeker invloed kunnen blijven uitoefenen op de strategie en het (sociale) beleid van de ondernemingen. De inzet van nieuwe technologieën voor nuttige, milieuvriendelijke producten en diensten moet fors gestimuleerd worden. Dat het kapitalistische vrije marktsysteem zich beperkt tot het ontwikkelen van vooral die producten en diensten waarvoor een koopkrachtige markt bestaat en waarmee op korte termijn redelijke rendementen zijn te halen, mag voor links geen reden zijn zich louter verdedigend op te stellen tegen de mogelijkheden van technologische vernieuwing. De toegenomen mobiliteit op de arbeidsmarkt is een positieve ontwikkeling, mits er betere (arbeids)voorwaarden worden afgedwongen.

Arbeid en inkomen

In het verleden heeft de PSP zich uitgesproken tegen het invoeren van een basisinkomen. De aanhoudende werkloosheid en het daarmee gepaard gaande negatieve toekomstperspectief voor mensen is de reden dat de PSP zich wil gaan beraden over de eventuele wenselijkheid van de in-

voering van het basisinkomen. Op dit moment is dit onderwerp nog onvoldoende bediscussieerd om al een standpunt vast te kunnen leggen. Met het oog op de totstandkoming van een nieuw verkiezingsprogramma zal een grondige discussie worden opgestart in de PSP.

De vraag of al dan niet gekozen wordt voor een basisinkomen hangt nauw samen met de inschatting of in de overzienbare toekomst 'betaald werk voor iedereen' een haalbare zaak is. De PSP is van mening dat dit het geval is op voorwaarde dat bestaand betaald werk en de daarbij behorende inkomens tesamen met het onbetaalde werk worden herverdeeld. De herverdeling van betaald en onbetaald werk beschouwt de PSP als een essentiële voorwaarde voor de deelname van de vrouw aan de arbeidsmarkt. Dat kan door drastische arbeidstijdverkorting, maar ook door de invoering van nieuwe vormen van herverdeling van werk. Hierbij gaat het om een scala van maatregelen: (betaald) verzorgingsverlof van lange duur, werkroulatiesystemen met permanente scholingsmogelijkheden, recht op uitgebreid betaald verlof na een aantal jaren werken enz. Om dit te kunnen realiseren is aan de inkomenskant wel nivellering nodig om de lagere inkomens op peil te houden. Veel meer dan in het nabije verleden zullen voorstellen en maatregelen rond arbeidsduurverkorting echter moeten worden beoordeeld op de vraag of ze leiden tot herbezetting. Het gaat niet aan om het socialistisch gehalte van voorstellen tot arbeidsduurverkorting uitsluitend af te meten aan de eis van de 25-urige werkweek.

We kunnen onze ogen niet sluiten voor het feit dat een van de redenen waarom arbeidsduurverkorting moeilijk ligt, gele-

gen is in het feit dat dit vooral door het laagst betaalde deel van de loonafhankelijken als een bedreiging wordt ervaren en daardoor verdeeldheid heeft opgeroepen binnen de vakbeweging.

Om het thema arbeidsduurverkorting weer op de agenda te krijgen moeten minimaal de negatieve ervaringen die ermee zijn opgedaan worden geanalyseerd en moet worden aangegeven hoe die in de toekomst te vermijden zijn. Verder is het noodzakelijk dat een geloofwaardig model ontwikkeld wordt voor de financiering ervan. Met name de gevolgen van arbeidsduurverkorting voor mensen met lage inkomens (vaak in deeltijd werkend), de uitvoerbaarheid ervan voor kleine bedrijven en de uitwerking op arbeidsintensieve bedrijven en instellingen verdienen meer aandacht.

Maatschappelijke behoeften

Naast arbeidsduurverkorting is het noodzakelijk zijn nieuw betaald werk te creëren in sectoren waar maatschappelijke behoeften bestaan (onderwijs, betere infrastructuur, milieuvriendelijke voorzieningen). Probleem is wel dat de komende jaren veel werk zal worden weggeautomatiseerd. Hoeveel is overigens moeilijk te voorspellen. Weliswaar is op basis van demografische factoren (vergrijzing) te voorzien dat op een termijn van twintig jaar het aantal mensen dat kan werken (de leeftijdscategorie 18-65 jaar) sterk zal afnemen. Echter, daar staat tegenover dat meer vrouwen werk zullen zoeken, waardoor de komende twee decennia het aantal mensen dat werk zoekt per saldo niet zal dalen.

4. De strijd om de verzorgingsstaat

Het kernpunt van de nieuw-rechtse ideologie die de afgelopen jaren in West-Europa en Noord-Amerika getriomfeerd heeft, is dat de verzorgingsstaat de burgers berooft van hun zelfstandigheid, tot een ondoorzichtige bureaucratie heeft geleid en zoveel geld kost dat de economie erdoor ontwricht wordt. In veel gevallen gaat de kritiek van rechts op de verzorgingsstaat gepaard met een kritiek op het onpersoonlijker worden van de maatschappij. Vandaar het CDA-concept van de 'zorgzame samenleving' als alternatief voor de verzorgingsstaat. Eigenlijk zou die verzorgingsstaat maar het beste ontmanteld kunnen worden. Sommige rechtse regeringen (bijvoorbeeld die van Thatcher in Engeland) zijn ook bereid daar zeer ver in te gaan.

Of de verzorgingsstaat in Nederland verder afgebroken zal worden hangt sterk af van het verzet daartegen en, in het verlengde daarvan, van de politieke verhoudingen. Van CDA/VVD, noch van het bedrijfsleven is op dit punt enig soelaas te

verwachten. CDA en VVD hebben te veel hun politiek lot hiermee verbonden en het grote bedrijfsleven is dermate internationaal georiënteerd dat koopkrachtverlies in het kleine Nederland niet opweegt tegen het gevaar van internationale ombuiging van de door hen zo toegejuichte trend van bedrijfsvriendelijke regeringen.

De (linkse) politiek zal perspectieven moeten bieden voor stopzetting van de afbraak en een andere invulling van de verzorgingsstaat. Onontbeerlijk daarbij is dat de aanhang van rechtse partijen moet teruglopen, iets waarvan de eerste tekenen in Noordwest-Europa zichtbaar zijn. Ook in Nederland, waar de bezuinigingen een groter deel van de bevolking treffen dan een aantal jaren terug: iedereen moet wel eens naar de dokter, heel veel mensen hebben schoolgaande of studerende kinderen. Ook mensen die misschien hadden gehoopt beter te worden van het beleid van rechts beginnen de gevolgen ervan aan den lijve te voelen.

Links tegenoffensief

Maar ondertussen zijn veel verworvenheden verloren gegaan die in de jaren '70 vanzelfsprekend leken. In elk geval is het links de afgelopen jaren niet voldoende gelukt de bevolking te mobiliseren voor behoud van sociale verworvenheden. Links vond vooral geen goed antwoord op de bewuste verdeel en heerspolitiek van CDA/VVD, waarin werkenden en niet-werkenden tegen elkaar werden uitgespeeld met als resultaat dat meer werknemers voor rechts kiezen. De conclusie die hieruit getrokken moet worden, mag niet zijn dat links naar rechts opschuift, zoals in het PvdA-rapport 'Schuivende Panelen' toch in een aantal opzichten wordt geprobeerd. Maar waar blijft het linkse tegenoffensief? Om te beginnen: bepaalde elementen van de kritiek van rechts moeten zeker serieus worden genomen. De kosten en de bureaucratie rijzen inderdaad in een aantal gevallen de pan uit en dat moet ook links zich aantrekken. Daaruit moeten echter niet

dezelfde conclusies worden getrokken als rechts doet. Maar links mag zich best wel eens afvragen, of professionalisering van de zorg altijd tot verbetering van de zorg leidt. Dat is nog niet hetzelfde als capituleren voor het concept van de 'zorgzame samenleving'. Integendeel, hierop zijn twee fundamentele kritieken te geven.

Het is onmogelijk traditionele sociale verbanden weer terug te wensen; de 'zorgzame samenleving' zal uitsluitend neerkomen op het afschaffen van sociale voorzieningen, zonder dat dit adequaat kan worden opgevangen door de mensen zelf.

Zorg voor mensen die dat nodig hebben is een vorm van arbeid, net zo goed als het repareren van iemand's fiets. Misschien is het zelfs wel de meest fatsoenlijke vorm van arbeid die er is; dus moet het ook fatsoenlijk betaald worden. Daaraan zijn natuurlijk grenzen: wij gaan er niet van uit dat ouders financieel beloond moeten worden voor het opvoeden van hun eigen kinderen. Maar veel werk dat nu door vrijwilligers wordt gedaan dient gewoon (weer) te worden betaald.

Opdrijving kosten

Dit brengt ons op het punt van de kostenbeheersing. Het kan niet worden ontkend dat die noodzakelijk is. Wel ontkennen wij dat dit zou moeten gebeuren door middel van het opwerpen van financiële barrières. De hoge kosten van het sociale zeker-

heidsstelsel bijvoorbeeld zijn het gevolg van de hoge werkloosheid die voor een groot deel juist weer het resultaat is van het rechtse beleid.

De opdrijving van de kosten van de gezondheidszorg vormen inderdaad een probleem. Maar eigen bijdragen vragen betekent alleen maar symptoombestrijding, nog afgezien van de onrechtvaardigheid ervan. De oorzaken liggen elders: in het feit dat de farmaceutische industrie steeds weer nieuwe middelen op de markt brengt zonder dat duidelijk is dat die een verbetering vormen ten opzichte van bestaande (en vaak goedkopere!) middelen; het feit dat de producenten van medische technologieën vaak allerlei peperdure snufjes te koop aanbieden waarvan het nut eveneens twijfelachtig is: het feit dat met name medische specialisten per verrichting betaald worden, hetgeen de neiging stimuleert patiënten vaak terug te laten komen; het feit dat soms artsen en patiënten gefixeerd zijn op lichamelijke klachten, zonder dat boven tafel komt welke psychosociale achtergronden er zijn. Kostenbeheersing in de gezondheidszorg moet worden gezocht in structurele hervormingen in de organisatie van de zorg en het terugdrijven van de behoefte aan medische consultaties en niet in materiële drempels voor de consument.

Eigen bijdrage

Moeten eigen bijdragen altijd worden afge-

wezen, of zijn er gevallen waarin dat wel redelijk is? Onderwijs en gezondheidszorg beschouwen wij als voorzieningen waar iedereen recht op heeft ongeacht het inkomen. Iedereen kan ziek worden en iedereen heeft een opleiding nodig om maatschappelijk weerbaar te zijn. Daarom blijft de PSP voorstander van een volksverzekering met een inkomensafhankelijke premie.

Ook het openbaar vervoer (trein, bus, tram, metro, veerboot) is iets waar iedereen recht op heeft en moet gratis worden aangeboden. Het is immers een maatschappelijk belang dat het particuliere autogebruik wordt teruggedrongen. Het openbaar vervoer moet de concurrentie ruimschoots aan kunnen gaan, ook als dat de gemeenschap geld kost; de gevolgen van de milieuvervuiling als gevolg van autogebruik kosten immers minstens zoveel. Ook culturele voorzieningen (theaters, bibliotheken, musea) moeten gratis zijn, uitgaande van sterke nivellering van inkomens. Zolang geen nivellering heeft plaatsgevonden, gaat de voorkeur uit naar inkomensafhankelijke heffingen.

Willen wij een andere, meer ecologisch (en cultureel) verantwoorde levensstijl propageren dan die van de kapitalistische consumptiemaatschappij, dan zullen we ook financieel aantrekkelijke alternatieven beschikbaar moeten stellen.

5. Planning versus markt

Dit hoofdstuk heeft een iets ander karakter dan de andere. Meer dan de andere hoofdstukken gaat het in op de wenselijke toekomst en meer in het bijzonder op die van de socialistische economie. Dat wil niet zeggen dat er geen verbinding met het heden gelegd moet worden, integendeel.

Er is vroeger veel nagedacht over hoe een socialistische samenleving er uit zou moeten zien. En niet alleen dat, utopische socialisten probeerden die samenleving ook op kleine schaal te realiseren. Rond 1900 kozen parlementaire en 'wetenschappelijke' socialisten voor een andere strategie: eerst moest de macht van het kapitaal gebroken worden, daarna zou men wel verder zien. Dit was een begrijpelijke houding gezien het vaak uiterst wazige, studeerkamerachtige en quasi-religieuze karakter van veel 'socialistische toekomstverkenningen', die meestal volledig los stonden van de maatschappijen waaruit een dergelijke ideale samenleving uiteindelijk zou moeten voortkomen.

Inmiddels is er de nodige ervaring opgedaan met planeconomieën. Nu gebeurde dat onder omstandigheden die sterk afwijken van wat Westeuropese socialisten zich daarbij altijd hadden voorgesteld, namelijk in landen met achtergebleven economieën, die vòòr de revolutie meestal nog autoritaire, half-feodale verhoudingen kenden. Landen waarin ook ná de revolutie niet zozeer de werkende bevolking de leiding overnam, maar de 'verlichte dictatuur' van een partij en binnen die partij kwam al snel de dictatuur van de partijleiding over de gewone leden. Men mag het vele falen van het 'reëel bestaande socialisme' in Oost-Europa dus niet zonder meer

projecteren op een eventueel socialistisch West-Europa. Dat neemt niet weg dat de realiteit van het leven in die landen de bevolking in het Westen nu niet bepaald heeft geïnspireerd om het ook maar eens met het socialisme te proberen.

Weg met het kapitalisme

De gang van zaken in de Westerse economieën maakt duidelijk dat een economisch systeem dat in hoofdzaak gebaseerd is op ongelijkheid, concurrentie en winstmaximalisatie, weliswaar over een groot (technisch) vernieuwend potentieel beschikt, maar niet in staat is om blijvend bestaanszekerheid en werkgelegenheid te garanderen voor iedereen. Ook is hoe langer hoe meer duidelijk dat zo'n systeem er altijd toe neigt om ecologische kosten van zich af te schuiven met als gevolg rooibouw en toenemende vernietiging van het milieu.

Er is dus alle reden om ons af te vragen hoe een alternatief er concreet uit zou moeten zien. Wanneer mensen zich daar geen voorstelling van kunnen maken die hun enig vertrouwen inboezemt, zullen ze er nooit voor kiezen.

Er zijn motieven van sociale, van democratische en van ecologische aard om van het kapitalisme af te komen. Het is wenselijk om dit economisch stelsel om te bouwen tot een systeem waarin iedereen in staat wordt gesteld om zinvolle arbeid te verrichten -- niet alleen om de financiële beloning, maar ook om de voldoening. Het is wenselijk dat afstompende en ongezonde vormen van arbeid worden afgeschaft. Armoede dient te verdwijnen; het is een

schandaal dat in een rijke maatschappij als de onze dit überhaupt nog kan voorkomen.

Momenteel is het kapitalisme op wereldschaal een systeem geworden dat door niemand meer te besturen is, zelfs niet door de kleine elite aan de toppen van het internationale bedrijfsleven. Het systeem ontwikkelt zich volgens een eigen dynamiek, ten koste van de minder bedeelden in de rijke landen, maar nog meer ten koste van de Derde Wereld en het milieu. Toch geloven veel mensen niet in een alternatief. Hoe komt dat en is dat te verhelpen?

Socialisatie

Niet alleen in de landen van het 'reëel bestaande socialisme' is de staat tot gigantische proporties uitgedijd. Ook de Westers-kapitalistische staten zijn uitgegroeid tot grote bureaucratieën, die door velen worden ervaren als bevoogdende Big Brothers. Het feit dat er in het Westen bepaalde elementaire democratische rechten gerealiseerd zijn -- hoe belangrijk dat ook is -- houdt nog niet in dat mensen werkelijk geloven dat de staat via hun stem werkelijk is te beheersen. En bij 'socialisme' stellen veel mensen (veel socialisten inclusief) zich nu eenmaal voor dat 'alles van de staat is'. En onder 'staat' verstaat men dan niet iets van zichzelf, een democratische gemeenschap van onderop, maar de anonieme macht van de 'hoge heren'.

Eén van de middelen om het socialisme te bereiken is inderdaad socialisatie, oftewel het in gemeenschapsbezit brengen van bedrijven. Het is met name dit aspect van

dezelfde conclusies worden getrokken als rechts doet. Maar links mag zich best wel eens afvragen, of professionalisering van de zorg altijd tot verbetering van de zorg leidt. Dat is nog niet hetzelfde als capituleren voor het concept van de 'zorgzame samenleving'. Integendeel, hierop zijn twee fundamentele kritieken te geven.

Het is onmogelijk traditionele sociale verbanden weer terug te wensen; de 'zorgzame samenleving' zal uitsluitend neerkomen op het afschaffen van sociale voorzieningen, zonder dat dit adequaat kan worden opgevangen door de mensen zelf.

Zorg voor mensen die dat nodig hebben is een vorm van arbeid, net zo goed als het repareren van iemand's fiets. Misschien is het zelfs wel de meest fatsoenlijke vorm van arbeid die er is; dus moet het ook fatsoenlijk betaald worden. Daaraan zijn natuurlijk grenzen: wij gaan er niet van uit dat ouders financieel beloond moeten worden voor het opvoeden van hun eigen kinderen. Maar veel werk dat nu door vrijwilligers wordt gedaan dient gewoon (weer) te worden betaald.

Opdrijving kosten

Dit brengt ons op het punt van de kostenbeheersing. Het kan niet worden ontkend dat die noodzakelijk is. Wel ontkennen wij dat dit zou moeten gebeuren door middel van het opwerpen van financiële barrières. De hoge kosten van het sociale zeker-

heidsstelsel bijvoorbeeld zijn het gevolg van de hoge werkloosheid die voor een groot deel juist weer het resultaat is van het rechtse beleid.

De opdrijving van de kosten van de gezondheidszorg vormen inderdaad een probleem. Maar eigen bijdragen vragen betekent alleen maar symptoombestrijding, nog afgezien van de onrechtvaardigheid ervan. De oorzaken liggen elders: in het feit dat de farmaceutische industrie steeds weer nieuwe middelen op de markt brengt zonder dat duidelijk is dat die een verbetering vormen ten opzichte van bestaande (en vaak goedkopere!) middelen; het feit dat de producenten van medische technologieën vaak allerlei peperdure snufjes te koop aanbieden waarvan het nut eveneens twijfelachtig is; het feit dat met name medische specialisten per verrichting betaald worden, hetgeen de neiging stimuleert patiënten vaak terug te laten komen; het feit dat soms artsen en patiënten gefixeerd zijn op lichamelijke klachten, zonder dat boven tafel komt welke psychosociale achtergronden er zijn. Kostenbeheersing in de gezondheidszorg moet worden gezocht in structurele hervormingen in de organisatie van de zorg en het teruggedrijven van de behoefte aan medische consultaties en niet in materiële drempels voor de consument.

Eigen bijdrage

Moeten eigen bijdragen altijd worden afge-

wezen, of zijn er gevallen waarin dat wel redelijk is? Onderwijs en gezondheidszorg beschouwen wij als voorzieningen waar iedereen recht op heeft ongeacht het inkomen. Iedereen kan ziek worden en iedereen heeft een opleiding nodig om maatschappelijk weerbaar te zijn. Daarom blijft de PSP voorstander van een volksverzekering met een inkomensafhankelijke premie.

Ook het openbaar vervoer (trein, bus, tram, metro, veerboot) is iets waar iedereen recht op heeft en moet gratis worden aangeboden. Het is immers een maatschappelijk belang dat het particuliere autogebruik wordt teruggedrongen. Het openbaar vervoer moet de concurrentie ruimschoots aan kunnen gaan, ook als dat de gemeenschap geld kost; de gevolgen van de milieuvuiling als gevolg van autogebruik kosten immers minstens zoveel. Ook culturele voorzieningen (theaters, bibliotheken, musea) moeten gratis zijn, uitgaande van sterke nivellering van inkomens. Zolang geen nivellering heeft plaatsgevonden, gaat de voorkeur uit naar inkomensafhankelijke heffingen.

Willen wij een andere, meer ecologisch (en cultureel) verantwoorde levensstijl propageren dan die van de kapitalistische consumptiemaatschappij, dan zullen we ook financieel aantrekkelijke alternatieven beschikbaar moeten stellen.

5. Planning versus markt

Dit hoofdstuk heeft een iets ander karakter dan de andere. Meer dan de andere hoofdstukken gaat het in op de wenselijke toekomst en meer in het bijzonder op die van de socialistische economie. Dat wil niet zeggen dat er geen verbinding met het heden gelegd moet worden, integendeel.

Er is vroeger veel nagedacht over hoe een socialistische samenleving er uit zou moeten zien. En niet alleen dat, utopische socialist probeerden die samenleving ook op kleine schaal te realiseren. Rond 1900 kozen parlementaire en 'wetenschappelijke' socialisten voor een andere strategie: eerst moest de macht van het kapitaal gebroken worden, daarna zou men wel verder zien. Dit was een begrijpelijke houding gezien het vaak uiterst wazige, studeerkamerachtige en quasi-religieuze karakter van veel 'socialistische toekomstverkenningen', die meestal volledig los stonden van de maatschappijen waaruit een dergelijke ideale samenleving uiteindelijk zou moeten voortkomen.

Inmiddels is er de nodige ervaring opgedaan met planeconomieën. Nu gebeurde dat onder omstandigheden die sterk afwaken van wat Westeuropese socialisten zich daarbij altijd hadden voorgesteld, namelijk in landen met achtergebleven economieën, die vòòr de revolutie meestal nog autoritaire, half-feodale verhoudingen kenden. Landen waarin ook ná de revolutie niet zozeer de werkende bevolking de leiding overnam, maar de 'verlichte dictatuur' van een partij ... en binnen die partij kwam al snel de dictatuur van de partijleiding over de gewone leden. Men mag het vele falen van het 'reëel bestaande socialisme' in Oost-Europa dus niet zonder meer

projecteren op een eventueel socialistisch West-Europa. Dat neemt niet weg dat de realiteit van het leven in die landen de bevolking in het Westen nu niet bepaald heeft geïnspireerd om het ook maar eens met het socialisme te proberen.

Weg met het kapitalisme

De gang van zaken in de Westerse economieën maakt duidelijk dat een economisch systeem dat in hoofdzaak gebaseerd is op ongelijkheid, concurrentie en winstmaximalisatie, weliswaar over een groot (technisch) vernieuwend potentieel beschikt, maar niet in staat is om blijvend bestaanszekerheid en werkgelegenheid te garanderen voor iedereen. Ook is hoe langer hoe meer duidelijk dat zo'n systeem er altijd toe neigt om ecologische kosten van zich af te schuiven met als gevolg roofbouw en toenemende vernietiging van het milieu.

Er is dus alle reden om ons af te vragen hoe een alternatief er concreet uit zou moeten zien. Wanneer mensen zich daar geen voorstelling van kunnen maken die hun enig vertrouwen inboezemt, zullen ze er nooit voor kiezen.

Er zijn motieven van sociale, van democratische en van ecologische aard om van het kapitalisme af te komen. Het is wenselijk om dit economisch stelsel om te bouwen tot een systeem waarin iedereen in staat wordt gesteld om zinvolle arbeid te verrichten – niet alleen om de financiële beloning, maar ook om de voldoening. Het is wenselijk dat afstompende en ongezonde vormen van arbeid worden afgeschaft. Armoede dient te verdwijnen; het is een

schandaal dat in een rijke maatschappij als de onze dit überhaupt nog kan voorkomen.

Momenteel is het kapitalisme op wereldschaal een systeem geworden dat door niemand meer te besturen is, zelfs niet door de kleine elite aan de toppen van het internationale bedrijfsleven. Het systeem ontwikkelt zich volgens een eigen dynamiek, ten koste van de minder bedeeden in de rijke landen, maar nog meer ten koste van de Derde Wereld en het milieu. Toch geloven veel mensen niet in een alternatief. Hoe komt dat en is dat te verhelpen?

Socialisatie

Niet alleen in de landen van het 'reëel bestaande socialisme' is de staat tot gigantische proporties uitgedijd. Ook de Westers-kapitalistische staten zijn uitgegroeid tot grote bureaucratieën, die door velen worden ervaren als bevoogdende Big Brothers. Het feit dat er in het Westen bepaalde elementaire democratische rechten gerealiseerd zijn – hoe belangrijk dat ook is – houdt nog niet in dat mensen werkelijk geloven dat de staat via hun stem werkelijk is te beheersen. En bij 'socialisme' stellen veel mensen (veel socialisten inclusief) zich nu eenmaal voor dat 'alles van de staat is'. En onder 'staat' verstaat men dan niet iets van zichzelf, een democratische gemeenschap van onderop, maar de anonieme macht van de 'hoge heren'.

Eén van de middelen om het socialisme te bereiken is inderdaad socialisatie, oftewel het in gemeenschapsbezit brengen van bedrijven. Het is met name dit aspect van

het socialisme waarvan veel mensen een afschrikwekkende voorstelling hebben. Daarop zijn in principe twee antwoorden mogelijk.

1. Socialisatie houdt helemaal niet in dat de betrokken bedrijven door ambtenaren geleid worden. Er moet juist zelfbeheer van de werkers worden toegepast en er moet alleen maatschappelijke controle zijn of dat beheer wel juist wordt uitgeoefend.
2. Socialisatie is vooral van belang voor grootschalige bedrijven en financiële instellingen, of voor bedrijven die een 'strategische' rol in de economie spelen. Echter niet in het midden- en kleinbedrijf.

Het eerste punt is binnen de PSP gemeengoed geworden. Het tweede pleegt nog altijd discussies op te roepen. Kan met het socialiseren van alleen de belangrijkste bedrijven het winststreven wel uitgeschakeld worden? Wordt niet het kapitalisme en de daarbij behorende uitbuiting van loonarbeid dan weer door de achterdeur binnengehaald?

Het is goed om te bedenken dat ook het eerste punt een breuk inhoudt met ideeën die vroeger algemeen werden aangehangen door linkse socialisten. Zo'n 'beperkte' opvatting van socialisatie betekent immers dat bijvoorbeeld de keuze van leveranciers wordt vrijgelaten; dat prijzen niet vastliggen, maar tussen vastgestelde minima en maxima vrij kunnen bewegen; dat beslissingen zo veel mogelijk gedecentraliseerd moeten worden genomen, zowel sectoraal (per bedrijfstak) als territoriaal (per gemeente of provincie).

Kortom, het houdt in dat er ook in een socialistische economie een marktmechanisme blijft functioneren. In deze opvatting kan economische planning op zich zeker niet gemist worden, maar het kan de markt niet volledig vervangen. Die opvatting wordt versterkt door het gegeven dat een echt democratische 'totaalplanning' niet mogelijk is. In een moderne industriële samenleving worden miljoenen producten vervaardigd. Het is niet mogelijk om dat allemaal precies in een economisch plan vast te leggen. Een systeem van totaalplanning stimuleert ook absoluut niet tot technische vernieuwingen en leidt daarmee tot extra verspilling van energie en grondstoffen. Het is niet voor niets dat de huidige Sovjet-leiding van dit systeem af wil.

Socialisten hebben vaak de neiging om 'markt' en 'winst' automatisch te associëren met 'kapitalisme'. Dit is niet juist. 'Markt' betekent dat producenten en consumenten – of producenten onderling – zelf beslissen wat zij willen kopen en bij wie. 'Winst' betekent dat de geldwaarde van wat er uit het productieproces komt, groter is dan de waarde van wat er is ingestopt. Hoe je een en ander beoordelen moet, hangt maar net af over welke productie je het precies hebt.

'Kapitalistische winst' houdt in, dat een (kleine) groep bezitters van produktiemiddelen kan beschikken over de arbeid van een andere (grote) groep niet-bezitters en de vrije beschikking heeft over de winst die daarmee gemaakt wordt. Dat ligt heel

anders als er over die winst democratisch beschikt wordt. In het algemeen kunnen ook gemeenschapsbedrijven er maar beter voor zorgen dat er winst is waarover de gemeenschap kan beschikken, want anders wordt er slecht gewerkt. Daar zijn natuurlijk uitzonderingen op: als het om gezondheidszorg gaat is het voor socialisten natuurlijk onaanvaardbaar dat zoiets winst zou moeten opleveren. Maar als bijvoorbeeld een ziekenhuis verlies mag leiden, dan zal dit toch gefinancierd moeten worden uit de rest van de economie.

Wat het marktmechanisme betreft: er zijn economische beslissingen die niet door de markt bepaald mogen worden. Wanneer democratisch besloten wordt dat het gebruik van personenauto's moet worden teruggedrongen om het milieu te sparen, is het niet de bedoeling dat de arbeiders in de autoindustrie daar op eigen houtje tegen ingaan, omdat er met personenauto's meer winst te maken zou zijn dan met autobussen. Voor het bankwezen moet democratisch worden vastgesteld volgens welke richtlijnen er wel of geen kredieten worden verstrekt en er zal controle mogelijk moeten zijn of de banken zich daar wel aan houden.

De PSP bepleit geen 'vrije markt-socialisme', waarin bedrijven onder arbeiderszelfbestuur volledig vrij blijven concurreren en waarin democratische besturing van de economie afwezig of marginaal is. Grote kapitaalsinvesteringen zullen zeker getoetst moeten worden aan democratisch vastgestelde doelen. Dat is zowel mogelijk als wenselijk, zonder automatisch in bureaucratie te vervallen. Maar dat betekent wel een vorm van economische planning die alleen de hoofdlijnen vastlegt, zonder alles in detail te willen reguleren.

Midden- en kleinbedrijf

Wat betekent dat nu voor het midden- en kleinbedrijf? In een socialistische economie zal de maatschappelijke bemoeienis met het midden- en kleinbedrijf niet meer inhouden dan het controleren of de milieuwetgeving niet wordt overtreden, of men zich houdt aan de wettelijke bepalingen met betrekking tot beloning en medezeggenschap en eventueel of de vereiste vergunningen wel aanwezig zijn. Kortom: of men zich wel aan de wet houdt. Dat is bij middelgrote bedrijven heel goed te verenigen met een coöperatieve bedrijfsvorm. Bij kleine bedrijfjes (tot een bepaald maximum aan personeelsleden) hoeft ook een privé-bedrijfsvorm niet problematisch te zijn als de openbaarheid van bedrijfsgegevens en de democratische zeggenschap van het personeel maar goed geregeld zijn. Sterker nog: socialisatie zou in dergelijke gevallen (van kleine werkplaatsen, winkels, eethuisjes, computercollectieven, e.d.) neerkomen op nodeloze betutteling van bovenaf.

Een voorbeeld maakt dat duidelijk: of een software-specialiste mag haar eigen personal computer kopen, daar zelf programma's op maken en die kennis te gelde maken, kortom een eigen software-bedrijfje hebben. Of de regel wordt ingevoerd dat zij per sé geen eigen computer mag aan-

schaffen en haar programma's moet afleveren bij een of ander Bureau voor de Automatisering. Een 'socialisme' waarin het laatste het geval is, heeft ten eerste niets met socialistische waarden te maken en maakt ten tweede geen enkele kans om ooit een meerderheid van de bevolking te overtuigen van de wenselijkheid ervan.

Volmaakte samenleving?

Tot slot nog wat opmerkingen van algemeen 'filosofische' aard. Socialistenvan in het verleden vaak uiterst idealistische, soms zelfs bijna religieuze voorstellingen van de toekomstige socialistische samenleving. Het zou gaan om een maatschappij waarin aanvankelijk nog wel spanningen, en conflicten zouden voorkomen, maar uiteindelijk zouden die zich oplossen in een algemene sociale harmonie waarin iedereen bijdraagt naar vermogen en ontvangt naar behoefte en waarin geen tegenstellingen meer bestaan. Er zou als gevolg van de ontwikkeling van de produktiekrachten zo'n enorme overvloed aan alles bestaan dat de tegenstelling tussen eigenbelang en algemeen belang eindelijk overstegen zou worden. En het geld zou overbodig worden.

Het zal duidelijk zijn dat wij de realiteitswaarde van dergelijke voorstellingen niet hoog inschatten. Met name de ecologische crisis maakt het volgens ons noodzakelijk met dergelijke opvattingen te breken. Menselijke behoeften zijn in principe onbegrensd. Vaak worden behoeften zelfs in het leven geroepen door de technische mogelijkheden om ze te bevredigen. We hebben het dan niet over evidente onzinnigheden. Maar de behoefte om je snel en flexibel te kunnen verplaatsen, oftewel: om een eigen auto te bezitten, wordt niet alleen gecreëerd door de reclame, maar ook door het feit dat auto's gemaakt kunnen worden. Aan de andere kant blijkt steeds meer dat de natuurlijke hulpbronnen wel degelijk begrensd zijn, zodat het op den duur (en dat moment begint nu zo langzamerhand echt aan te breken!) niet alle mogelijke behoeften meer vervuld kunnen worden. Dat betekent dat er 'economische schaarste' zal blijven bestaan. En dat betekent weer dat het probleem hoe die schaarste te verdelen óók blijft bestaan. Dat kan beslist op een rechtvaardiger manier dan in het kapitalisme. Maar een ideale manier bestaat niet.

Er is geen ideale vorm van economische planning, net zo min als de ideale markt bestaat waar liberalen van dromen. Dat wil zeggen dat de tegenstelling tussen planning en markt ook in een socialistische economie zal blijven bestaan en vermoedelijk ook een onderwerp van politieke strijd zal blijven in een socialistische democratie. Sommige mensen zullen dat misschien betreuren en het gevoel hebben dat idealen hun ontnomen worden. Wij menen daarentegen dat de strijd tegen het kapitalisme beter gediend is met een realistische analyse van wat er wel en wat er niet mogelijk is in een socialistische samenleving. Volmaakte samenlevingen bestaan niet, omdat er nu eenmaal geen volmaakte mensen bestaan.

6. De Europese dimensie

De verschillende landen worden steeds afhankelijker van elkaar. Het begrip 'nationale onafhankelijkheid' begint steeds minder in te houden. Met name op economisch terrein is dit het geval. Maar ook op andere terreinen wordt de (West-)Europese integratie steeds belangrijker. Het probleem is natuurlijk wel welke aard die internationale integratie moet krijgen. Op het ogenblik krijgt die in Europa met name vorm in de EG (in het Westen) en de Comecon (in het Oosten). Beide spelen een belangrijke rol in de versterking van de economische systemen van hun landen, het kapitalisme in West-Europa en het autoritaire staatscollectivisme in Oost-Europa.

De interne vrije markt die de EG in 1992 gerealiseerd wil zien draagt een uitdrukkelijk kapitalistisch karakter: het gaat om een versterking van de vrije concurrentie in West-Europa. Mogelijke tegenkrachten zijn (nog) voornamelijk nationaal georganiseerd. Dat geldt zowel voor nieuwe sociale bewegingen als voor de vakbeweging. Dat maakt dat de Europese integratie voornamelijk in het belang van het grote bedrijfsleven zal uitpakken.

Er ontstaan ook op andere terreinen vormen van Europese samenwerking waar links onmogelijk over kan juichen: uitwisseling van gegevens door de repressie-

apparaten en een gemeenschappelijke buitenlandse politiek waarin juist de meest conservatieve standpunten de boventoon voeren (denk aan het beleid van de EG t.a.v. Zuid-Afrika). De West-Europese Unie (WEU) begint een steeds centralere rol te krijgen in de militaire samenwerking als een soort Europese pijler in de NAVO. De WEU valt formeel weliswaar niet onder het complex van instellingen dat samen de EG vormt, maar de belangrijkste lidstaten van de EG zijn ook WEU-lid of hebben het lidmaatschap daarvan aangevraagd. Er is ook sprake van een groeiende bemoeienis van de EG met de Europese defensieindustrie. Op handelsgebied vormt de EG een machtsblok tegenover de Derde Wereld.

Hoe men het functioneren van nationale parlementen ook beoordeeld, ze hebben in elk geval wel reële bevoegdheden. Het Europees Parlement daarentegen is een praatcollege dat weinig te beslissen heeft. Het beleid van de EG komt op een ondoorzichtige en in elk geval ondemocratische wijze tot stand. Besluiten worden voorbereid door een technocratisch apparaat onder leiding van de Europese Commissie en knopen worden uiteindelijk doorgehakt door de Raad van Ministers... op een manier die ook voor nationale parlementen heel moeilijk achteraf is bij te

sturen.

Om al deze redenen was de PSP in de jaren '70 voor uittreding van Nederland uit de EG. In 1983 is dat iets genuanceerd tot het standpunt dat Nederland zou moeten uittreden als de EG socialistische ontwikkelingen in ons land in de weg zou staan. Maar nog steeds wordt uitgegaan van een Nederlands socialisme dat mogelijk met de EG in conflict zou kunnen komen.

Socialistische EG

Maar wat zijn eigenlijk de mogelijkheden van een socialistische ontwikkeling op nationaal niveau? Door sociaal-democraten wordt het de laatste tijd nogal eens voorgesteld alsof deze mogelijkheid tot nul gereduceerd zou zijn. Dat is overdreven en bovendien doen zij ook geen voorstellen om dan tot socialisme op Europees niveau te komen. Het zal echter moeilijk en vaak zelfs onmogelijk zijn om bepaalde grote multinationals op nationaal niveau aan te pakken. Waarschijnlijk zal één land waar linkse socialisten het voor het zeggen hebben gedwongen zijn met dergelijke bedrijven tot een compromis te komen dat in hoge mate rekening houdt met de belangen van deze bedrijven. Socialisatie ervan

zal meestal geen haalbare kaart zijn. Verder zal zo'n land rekening moeten houden met de belangen van de omringende landen: invoerbepalingen bijvoorbeeld zullen waarschijnlijk afgestraft worden met economische sancties. Zeker voor een open economie als de Nederlandse zou dat funest zijn. Kortom: de marges voor socialisme op nationaal niveau zijn smal. Maar dat houdt nog niet in dat het onmogelijk is om stappen naar het socialisme te zetten, zoals arbeiderscontrole, openbare controle op investeringsbeslissingen, verplichte openbaarheid van de boekhouding, nationalisatie van belangrijke bedrijven, banken en verzekeraars e.d.

De Europese integratie aangrijpen om socialistische maatregelen op nationaal niveau af te wijzen, vinden wij onjuist. Dat neemt niet weg dat de mogelijkheden voor socialistische politiek sterk worden bepaald door de krachtsverhoudingen op internationaal niveau. Dit probleem wordt niet opgelost door uit de EG te treden: dat doet de economische afhankelijkheid van het kapitalistische buitenland namelijk niet teniet. Ook als Nederland geen EG-lid was, zou het toch in sterke mate gedwongen zijn met de EG rekening te houden. De EG heeft de macht om Nederland economisch te breken en omgekeerd is deze mogelijkheid niet aanwezig.

Het valt bovendien niet vol te houden dat alle voorgestelde EG-maatregelen zonder uitzondering slecht zouden zijn of zouden kunnen zijn. Moet links er bezwaar tegen maken als de EG Nederland dwingt tot een gelijke behandeling van mannen en vrouwen? Moeten aanzetten tot een Europees milieubeleid worden afgewezen wanneer die in het kader van de EG genomen zouden worden? Het is niet ondenkbaar dat een socialistisch Nederland op een gegeven moment noodgedwongen een nog niet-socialistische EG moet verlaten, maar om de inspanningen daarop te concentreren begint hoe langer hoe meer een steriel en overmatig defensief stand-

punt te worden.

Ook in politiek opzicht is Nederland geen eiland. Als er een sterke socialistische beweging op zou komen die grote delen van de bevolking weet te mobiliseren, lijkt het ons niet waarschijnlijk dat die tot een land beperkt zou blijven.

Socialisten hebben nooit gevonden dat de soevereine nationale staat onder alle omstandigheden bewaard moet blijven. Veel meer ligt het voor de hand te streven naar een federatie van landen die voor een socialistische ontwikkeling gekozen hebben. Dat houdt in dat links zich veel actiever moet opstellen op Europees niveau. Of de EG ooit instrument kan zijn voor een socialistische politiek hangt af van het succes om de EG te democratiseren, zodat o.a. het Europees Parlement aan de eisen voldoet die de PSP aan alle volksvertegenwoordigende organen stelt. De EG is wel het meest voor de hand liggende forum op internationaal niveau: daar worden allerlei maatregelen genomen die door links bestreden dan wel bijgestuurd moeten worden.

Momenteel krijgt de inbreng van Europees radicaal-links gestalte in, maar in enkele gevallen ook buiten (zoals de Deense SF), de Regenboogfractie in het Europees Parlement. Dat is zeer nuttig, maar niet voldoende. Er moet er ook buitenparlementair veel meer samengewerkt worden in Europa: allerlei campagnes die op nationaal niveau te weinig kracht hebben, zouden mogelijk effectiever kunnen zijn wanneer zij op Europees niveau gecoördineerd worden. Arbeidstijdverkorting bijvoorbeeld is een eis die niet alleen in Nederland speelt.

Er moet een actieprogramma op concrete punten komen, gepaard aan afspraken over gezamenlijke activiteiten om dit programma kracht bij te zetten. Hierbij moeten zowel links-socialistische, als linksgroene, als vernieuwingsgezinde communistische partijen worden betrokken, niet alleen uit EG-landen, maar ook

van daarbuiten. Niet-partijpolitieke groepen en bewegingen zouden hieraan moeten kunnen deelnemen.

Maar bovenal: het gaat erom dat links in Europa niet langer opgedeeld wordt door landsgrenzen wanneer dat voor het kapitalisme al lang niet meer geldt.

Derde Wereld

Maar de wereld houdt niet op bij de grenzen van Europa... Het beleid dat in Europa wordt gevoerd is van invloed op landen buiten Europa, met name in de Derde Wereld. Importen uit de Derde Wereld zijn van invloed op de economie aldaar en de manier waarop deze importen plaatsvinden zijn belangrijk voor de vraag aan wie de gelden ten goede komen. Multinationale ondernemingen zijn de laatste decennia uitgegroeid tot transnationale bedrijven die zeer flexibel over de hele wereld investeren. Omdat deze bedrijven in vele landen opereren is het voor nationale overheden bijna onmogelijk geworden invloed op het beleid van deze bedrijven uit te oefenen. Sterker nog, veel landen zijn afhankelijk van deze bedrijven. In Derde Wereldlanden is dit het sterkste zichtbaar, maar ook in Europa zijn voorbeelden hiervan te vinden. De machtsstructuren in veel Derde Wereldlanden zijn vergelijkbaar met de machtsstructuren in rijke landen. Het zijn dezelfde banken en bedrijven die het milieu bedreigen. Bij een standpuntbepaling van radicaal-links over maatregelen in Europa zullen we ons steeds bewust moeten zijn van de consequenties daarvoor in landen buiten West-Europa. Om tegenwicht te bieden aan de macht van transnationale ondernemingen zal samengewerkt en overlegd moeten worden met linkse groepen, in landen buiten West-Europa.

7. De ecologische grenzen

Activiteiten van de mens hebben altijd invloed gehad op de omringende natuur waardoor die beter voldeed aan de behoeften van de mens. De keerzijde is vanaf het begin aanwezig geweest: verwoestijning, erosie, overstromingen en epidemieën, veroorzaakt doordat ecologische evenwichten ernstig verstoord raakten. De omvang van de milieuproblemen is de laatste vijftig jaar echter enorm toegenomen. Aanvankelijk werden ze alleen bestreden door de problemen te verplaatsen (bijvoorbeeld hogere schoorstenen). Sinds een jaar of vijftien komt – met name in de rijke hooggeïndustrialiseerde landen – een breder milieubeleid op gang. Tot nu toe volstrekt onvoldoende, want het milieu is er slechter aan toe dan vijftien jaar geleden.

Bestond aan het begin van de jaren '70 de

indruk dat milieuproblemen vooral voorkomen in industriële centra, nu weten we wel beter. In de Derde Wereld is de situatie minstens even erg. En wellicht moeilijker oplosbaar, door gebrek aan kapitaal en technologie, maar nog meer door de ongelijke machtsverhoudingen op het nationale en op het internationale niveau.

De milieuproblematiek mag niet onderschat worden. Het gaat deels om levensbedreigende ontwikkelingen, deels om ernstige bedreigingen voor de levensstandaard van mensen, zelfs waar die nu al erbarmelijk laag is. Denk aan de wereldwijde afname van de bodemvruchtbaarheid, de vervuiling van de oceanen, het afsterven van de bossen in Europa, de reeds onvermijdelijke toename van huidkanker door de afbraak van de ozonlaag. Strijd voor erkenning van

de ecologische grenzen en voor politieke en economische veranderingen om daar aan tegemoet te komen moet daarom een centrale plaats gaan innemen bij radicaal-links. De doelstelling moet een duurzame wereldeconomie zijn, waarin de ecologische grenzen leidraad zijn voor het economisch handelen. Overigens behelst milieubeleid meer dan nadruk op industriële vervuiling. De invloed van landbouwactiviteiten op het milieu gaat verder dan zure regen door overbemesting, maar grijpt ook direct in de natuur in. Zo'n economie kan overigens alleen voortbestaan als er ook sprake is van sociale duurzaamheid: gelijke kansen voor iedereen, opheffing van onderdrukking en armoede, gelijkwaardige verhoudingen tussen de regio's van de wereld.

Technologie

De kapitalistische produktieverhoudingen zijn voor links vanaf het begin een belangrijke verklaring geweest voor de milieuproblematiek. Het behoud van een goed leefmilieu is voor de individuele onderneming geen doelstelling en de verantwoordelijkheid daarvoor wordt afgeschoven op de overheid. Vervolgens wordt de overheid door datzelfde bedrijfsleven onder druk gezet om de ondernemers zo min mogelijk op kosten te jagen. Daarnaast is ook al snel het besef gegroeid dat een naïef vertrouwen in de technologie een grote rol speelt. Het vertrouwen dat de wetenschap – vroeger of later – voor elk probleem wel met een oplossing komt en daarmee de mens de natuur z'n wil kan opleggen, heeft tot het nemen van steeds grotere risico's geleid. Toepassing van kernenergie zonder het oplossen van het afvalvraagstuk is daar een voorbeeld van. Dit aspect verklaart ook waarom in niet-kapitalistische maatschappijen eveneens een ernstig milieuprobleem bestaat. Wetenschap en technologie zijn zowel deel van het probleem als deel van de mogelijke oplossingen. Daarom is openbaarheid van onderzoek, democratisch georganiseerde maatschappelijke besluitvorming over investeringen en toepassingen essentieel.

Consumptie

Een andere belangrijke factor, als argument lange tijd niet populair bij links, is het hoge gemiddelde consumptieniveau in het rijke westen. De verviervoudiging van de wereldeconomie sinds de jaren '50 is vooral ten goede gekomen aan het Westen, waar momenteel 1/4 van de wereldbevolking 3/4 van de op de wereld gebruikte grondstoffen en hulpbronnen gebruikt. Dat leidt in Nederland onder andere tot een wekelijkse afvalberg van 100 kg per inwoner! Links en het grootste deel van de milieubeweging hebben steeds de opstelling gekozen dat de individuele consument niet verantwoordelijk gesteld kan worden voor de milieuproblematiek en dat het bedrijfsleven en de overheid voor oplossingen moeten zorgen die de consument niet benadelen. Naarmate de consumenten beter voorgelicht worden over de problemen (met name door de milieubeweging) en naarmate duidelijker wordt hoe verweven ons consumptiepatroon is met de verslechtering van de omstandigheden in de Derde Wereld, neemt de druk toe om ook aan de consumptiekant eisen te stellen.

Een radicale aanpak van de milieuproblemen wordt onmogelijk in een politiek klimaat waarin haast iedereen weer onverbloemd voor economische groei pleit. Het debat over nulgroei of selectieve groei is onder invloed van de massawerkloosheid en de toegenomen arrogantie van de ondernemers op de achtergrond geraakt. Economische groei wordt weer meer gehanteerd als middel om de strijd voor een eerlijke verdeling van de produktie uit de weg te gaan. Daarmee wordt aan de ernst van de milieuproblemen voorbijgelopen.

Het is op zichzelf juist dat er geen rechtlijnig verband bestaat tussen groei en vervuiling. Maar de illusie wekken dat we de problemen de baas kunnen en ons welvaartsniveau gelijktijdig verder opschrijven is onverantwoord, zeker als we de Derde Wereld in onze beschouwingen betrekken. In plaats van groei moet in het economisch denken de kwalitatieve verbetering van de economie centraal staan. Daarin moeten – naast sociale – ecologische doelstellingen een grote rol spelen. De vergroting van het Bruto Nationaal Produkt, waarmee economische groei altijd aangeduid wordt, is hiervoor een slechte graadmeter.

De economieën van de Derde Wereld moeten aanzienlijk versterkt worden om de noodzakelijke gemiddelde consumptiestijging te realiseren en milieucatastrofes te kunnen bestrijden. Economische groei is daarbij onvermijdelijk. De economische ontwikkeling daar mag echter niet gedecteerd worden door Westerse (kapitaals) belangen. De noodzakelijke steun uit de rijke landen moet vooral bestaan uit het opheffen van de ongelijke economische verhoudingen en het radicaal veranderen van de eigen economieën.

Vakbeweging

Voor de totstandkoming van een duurzame, socialistische economie is de rol van

de vakbeweging van groot belang. Terecht heeft de milieubeweging in Nederland samenwerking gezocht met de FNV, met redelijk succes. Het maakt het voor de ondernemers moeilijker het bekende argument in stelling te brengen dat de milieubeweging werkgelegenheidsaspecten onbelangrijk vindt. Maar hiermee is de spanning tussen milieubeweging en vakbeweging niet verdwenen. De vakbeweging zal moeten accepteren dat milieuvrijandige activiteiten moeten stoppen, ook al kost dat werk. De milieubeweging zal actief moeten deelnemen aan de strijd voor volledige werkgelegenheid, onder andere door drastische arbeidstijdverkorting, om daarmee de sociale duurzaamheid van de economie dichterbij te brengen.

De ecologische grenzen waarbinnen de maatschappij zich moet bewegen zijn niet duidelijk omschreven en waarschijnlijk ook niet statisch. Duurzame economie is geen stilstand maar ontwikkeling, waarbij de kwaliteit voorop staat. Een democratisch georganiseerde samenleving met een ontwikkeld ecologisch bewustzijn en een goed gerichte toepassing van wetenschap en techniek kan een duurzame economie opleveren waarin goed te leven valt.

8. Realist voor het heden, optimist voor de toekomst

Met 'Voor een maakbaar socialisme' wil de PSP aanzetten geven tot een nieuwe oriëntatie op de manier waarop socialistische veranderingen moeten plaats vinden en in welke richting deze moeten gaan. Wij schromen daarbij niet het vérliggende, voor velen utopische, ideaal, van de vrije, klassenloze en geweldloze maatschappij als doel voor ogen te houden. Het bereiken van dit klassieke ideaal, de preciese invulling van tussenstappen en einddoel, moet echter ontdaan worden van scherp-slijperij en dogmatisme. Het streven naar een integrerende, socialistische visie op de maatschappij en vorm te geven aan een radicaal alternatief blijft de uitdagende plicht, die echter niet zwaardrukkend, maar creatief en strijdlustig opgepakt moet worden. Op een geloofwaardige en open wijze.

Mensen moeten zich kunnen voorstellen dat wezenlijke stappen op weg naar zo'n socialisme binnen één mensenleven tot stand kunnen komen, op basis van de huidige cultuur, technologie, politieke tradities etc. Dromerijen van een maatschappij zonder geld en zonder staat waar geen tegenstellingen meer bestaan en alles in overvloed is, bevolkt door de 'nieuwe mens' die spontaan in het algemeen belang werkt, hebben als utopie hoogstens een functie als inspiratiebron. Ook in het socialisme zal politiek een kwestie blijven van het maken van harde en minder harde keuzes.

In zo'n samenleving moeten de mensen meer mogelijkheden hebben tot het actief vormgeven van zowel het individuele als het maatschappelijke leven, en niet minder, zoals in Oost-Europa. Het spannings-

veld tussen vrijheid en gelijkheid, tussen verschillende emancipatoire doelstellingen, zal blijven bestaan. We kunnen dat beter nuchter erkennen en tot inzet maken van permanente politieke discussie dan onze kop in het zand steken.

Onze visie moet steeds ter discussie staan en zich blijven ontwikkelen. Het socialisme is geen vaststaande wereldbeschouwing voor alle tijden, die steunt op historische wetten, maar een politieke visie die zich steeds moet vernieuwen en ontwikkelen in relatie met de bestaande maatschappij. Ook in het verleden hebben verschillende generaties, beroepsgroepen en naties verschillende invullingen aan het socialisme gegeven. Op het moment is het socialisme geen vanzelfsprekend referentiepunt meer voor mensen met radicale sympathieën. Het is meer de voorlopige uitkomst van een proces van discussie, waaraan mensen deelnemen vanuit individuele motivatie of vanuit hun praktijk in een specifieke sociale beweging.

Tegenover de verbroekeling van het socialistische denken staat de inzet van velen voor de vormgeving van menselijke emancipatie. Dat streven beperkt zich niet meer tot de werkplek; tot het grote fabriekscomplex met de rokende schoorsteen zoals afgebeeld op de affiches van de oude socialistische beweging. Het krijgt vorm op alle gebieden van het maatschappelijk leven. Het streven naar die emancipatie is niet dood en vormt de basis voor radicaal-linkse politiek, in het verleden en in de toekomst. Socialistena moeten aansluiten bij de emancipatoire verlangens die leven, pogen die op elkaar af te stemmen en zo een zinnig en levendig kader proberen te

bieden waarbinnen mensen politiek actief kunnen zijn.

Reden tot algemeen pessimisme is er niet. De grote vraagstukken die we aan de orde hebben gesteld, zijn nog volop inzet van politieke en ideologische strijd. De machts-arrogante rechtse leiders in Europa zullen in de komende jaren ook nog wel eens van een koude kermis thuiskomen en merken dat ook hun versie van de maakbaarheid van de samenleving op grenzen stuit. Laten we niet vergeten hoe de zelfverzekerdheid van de beursyuppies op 'zwarte maandag' in één tel plaats maakte voor nerveuze angst. De zwartgallige verhalen over het verdwijnen van de solidariteit worden niet bevestigd door degelijk onderzoek. De recente ledenwinst van de FNV onder vrouwen onderstreept dat een moderne vakbeweging wel degelijk een toekomst heeft. Ook is het de vraag of Lubbers zijn karwei wel kan afmaken nu de coalitie vermoeidheidsverschijnselen begint te vertonen. De acties tegen de bezuinigingsplannen wijzen erop dat de stemming van defaitisme haar langste tijd gehad heeft.

Het socialisme kan haar mid-life crisis overwinnen en aan een tweede jeugd beginnen door zonder valse illusies maar met het nodige zelfbewustzijn een eigen visie te ontwikkelen op de maakbaarheid van de samenleving zoals die zich ontwikkelt, en door met argumenten aan te tonen dat de ongebreidelde vrijheid van de markteconomie de sociale ongelijkheid vergroot en maatschappelijke problemen onbeheersbaar dreigt te maken.

Milieu-uitvinding in Goirle

Boxteller maakt miljoenen-besparingen mogelijk

Er is dus alle aanleiding om te bekijken wat er gedaan kan worden om het aanbod van afvalstoffen te verminderen. Een van de mogelijkheden waar de laatste jaren erg veel over wordt gepraat is de gescheiden inzameling van afvalstoffen aan de bron. Bij de mensen thuis dus. Men wil stimuleren dat de consument afvalglas, papier, kleding etc. gescheiden houdt van het overige huishoudelijk afval en dat aflevert op speciale punten. In de glasbak, bij de papierboer en aan de loruman, bijvoorbeeld. Veel gemeenten hebben de laatste jaren initiatieven ontplooid zoals het plaatsen van glasbakken, het inrichten van milieuparkjes en het stimuleren van winkels die hergebruik van produkten nastreven.

Al deze initiatieven hadden en hebben echter een nadeel: de consument wordt er niet voor beloond. Hij moet extra moeite doen om zijn afval uit elkaar te houden, het op verschillende plaatsen af te leveren en kreeg en krijgt daar niets voor terug. En dat is kennelijk de reden voor veel mensen om maar van directe afvalstoffscheiding af te zien, ondanks het in Nederland groeiende milieubewustzijn.

Waardering

Het Goirlese PSP-raadslid Henk van Boxel heeft goed over de problematiek nagedacht. Van Boxel is het tegendeel van een luchtflitsier. Hij houdt niet van allerhande theoretisch gekrakeel maar pakt de zaken graag praktisch aan. Die instelling heeft hem en de PSP in Goirle al heel wat waardering bezorgd.

Van Boxel, die naast zijn raadslidmaatschap werkzaam is in een technische functie in Breda, heeft een even simpel als doeltreffend idee ontwikkeld dat heel bruikbaar lijkt om de consument te stimuleren bewust met zijn huisvuil om te gaan.

Het idee kan worden toegepast in gemeenten die het huisvuil ophalen in de zogenaamde minicontainers. Dat zijn plastic bakken waarin de consument het huisvuil verzamelt. Een of twee maal per week worden die containers aan de straat gezet waarna ze door een langrijdende vuilniswagen worden geleegd. Voor het gebruik van een minicontainer moet de gebruiker tot op heden een bepaald vast bedrag betalen. Het maakt niet uit of men veel of weinig afval aanbiedt; het tarief blijft hetzelfde. Dat stimuleert de consument niet om minder afval aan te bieden en bijvoorbeeld glas, papier en kleding apart te houden.

Iedere Nederlander produceert gemiddeld zo'n 350 kg huisvuil per jaar. Grofweg gooien we met z'n allen per jaar bijna 5 miljoen ton rommel op de gezamenlijke vuilnisbelt. En het wordt alleen maar meer. Het aanbod in 1987 bijvoorbeeld was alweer 10 % hoger dan dat van het jaar daarvoor. Langzamerhand begint het besef door te dringen dat er iets aan het groeien van die afvalberg moet gebeuren. De kosten van het inzamelen en verwerken van huisvuil lopen uit de hand. Elke kilo kost nu al een dubbeltje en dat bedrag loopt alleen nog maar op. Nu al wordt er in Nederland 500 miljoen gulden per jaar besteed om de afvalberg enigszins op te ruimen. Het financiële aspect is nog maar een onderdeel van de problematiek. Daarnaast is het een keihard gegeven dat de capaciteit van verbrandingsovens en vuilnisstortplaatsen in Nederland niet langer toereikend is om de aangeboden hoeveelheid afval weg te werken. Het gevolg daarvan is vaak weer dat er afval geëxporteerd wordt naar diverse buitenland, hetgeen hogere kosten oplevert en waarbij dikwijls niet al te nauw gekeken wordt naar de wettelijke voorschriften.

Scanner

Henk van Boxel wil de containers merken met een zogenaamde streepjescode, die postcode en huisnummer bevat. Daarnaast moet er achter op de vuilniswagen een weeginrichting komen die verbonden is met een eenvoudige boordcomputer. Een scanner (aflezer) achterop de wagen completeert de nieuwe uitrusting zoals van Boxel die zich voorstelt. De bedoeling is dat de minicontainer bij het legen gewogen wordt en dat dat gewicht samen met de codering wordt opgeslagen in de boordcomputer. De afrekening zou dan moeten plaatsvinden op basis van de totale hoeveelheid aangeboden gewicht in een bepaalde periode. Wie dus veel aanbiedt betaalt iets meer, wie weinig aanbiedt minder. Dit systeem zou de huidige vast heffing moeten vervangen. Het idee van van Boxel biedt het grote voordeel aan de consument dat hij of zij voor milieuvriendelijk gedrag direct beloond wordt en dat zou wel eens net de stimulans kunnen blijken die de gemiddelde Nederlander nodig heeft om echt milieubewust te worden.

Papieren

Henk van Boxel heeft zijn idee al voorgelegd aan het Uitvindingscentrum Nederland in Rotterdam. Dat reageerde positief. Men zag daar slechts een mogelijk nadeel: het eventueel toenemen van de hoeveelheid zogenaamd zwerfvuil. Mensen zouden in de verleiding kunnen komen om afval illegaal te gaan storten. Van Boxel ziet dat niet als een groot bezwaar. In zijn ogen bestaat dat gevaar nu ook al en met een effectieve controle van gewone en milieupolitie zal het allemaal best wel meevallen.

De investeringen die nodig zijn om de zogenaamde "Boxteller", zoals het systeem ge-

noemd zou kunnen worden, mogelijk te maken zijn in de ogen van Henk van Boxel erg gering van omvang vergeleken bij het besparende effect dat bereikt zou kunnen worden. Het PSP-raadslid blijft aan de voorzichtige kant als hij verwacht dat er minstens een vermindering van 10% in de hoeveelheid aangeboden huisafval te bereiken moet zijn. En dat loopt al snel in de papieren.

Spijt

Henk van Boxel hoopt dat de gemeente Goirle op niet al te lange termijn bereid zal zijn een proef te nemen met zijn systeem. In afwachting van de uitslag van zo'n proef heeft hij zijn contacten met producenten van vuilniswagens en minicontainers even opgeschort. Goirle lijkt bij uitstek geschikt voor het uitproberen van de "Boxteller". De bevolking van de Midden-Brabantse gemeente is volledig uitgerust met minicontainers. De gemeenteadministratie is geautomatiseerd, zodat het versturen van rekeningen geen probleem is en het wagenpark van Goirle bestaat uit niet al te veel voertuigen zodat men snel aan de slag zou kunnen. Als minister Nijpels in Den Haag werkelijk zo begaan is met het milieu als hij de laatste tijd voorgeeft te zijn, dan zou het hem passen goed te kijken naar de proeven in Goirle. Hij heeft al eerder verklaard dat we toch iets beter hadden moeten luisteren naar als die geitenwolvensokkentype's die tien jaar geleden al riepen dat er iets moest gebeuren. Toen werd er niet geluisterd. Nu komt er iemand met een even simpel als realistisch idee. Het zou de minister sieren als hij dat idee maar meteen oppakte. Anders krijgt hij over 10 jaar weer spijt en dat gunnen we hem niet.

RUTGER VAN SANTEN

Biografische schetsen uit de PSP

Tussen getuigenis en machtsvorming

Op 26 en 27 januari 1957 werd het oprichtingscongres van de PSP gehouden. Verleden jaar verscheen wat verlaat naar aanleiding van het dertig-jarig bestaan het boek 'Onstuimig maar geduldig, interviews en biografische schetsen uit de geschiedenis van de PSP'. Voor diegenen die het allemaal gemist hebben volgt hier alsnog een recensie van een buitenstaander.

'Toen kwam de ellende om in alle kieskringen voldoende handtekeningen op kandidatenlijsten te krijgen. Ik ging op pad met lijsten van dierenvrienden, vegetariërs, NVSH-leden etcetera. In Hoorn kwam ik niet verder dan zeventien, en ik moest er dertig hebben. De laatste op mijn lijstje was een lid van de NVSH, die zei: 'laat die lijst maar hier, ik maak het wel in orde'. Dat deed hij, en Hoorn was één van de succesvolste plaatsen'. Zo beschrijft propagandist Jan Brandsen de beginfase van de PSP in het boek *Onstuimig maar geduldig, interviews en biografische schetsen uit de geschiedenis van de PSP*. Een zestal PSP-wetenschappers stelden het samen ter gelegenheid van het dertig-jarig bestaan van de partij; opgenomen zijn interviews met 21 (ex-)leden en vijf portretten van mensen die inmiddels overleden zijn. Het begint met de eerste voorzitter Henk van Steenis en eindigt met Andrée van Es. Daar tussenin staan de portretten van mensen als Lankhorst, Burggraaf, Slotemaker de Bruine, Van Wijk, Van der Lek en Van der Spek.

Het citaat van Brandsen illustreert het succes van de PSP bij de oprichting in 1957. Voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog was de vorming van een links-socialistische partij geen mislukking. De samenstellers schrijven daarover: 'Een belangrijk kenmerk van deze vernieuwingsgezinde stroming was het open en ondogmatische karakter. De PSP trok daardoor vanaf het begin een bonte schakering van mensen aan die als voornaamste punt van overeenkomst hadden dat ze zich niet thuis voelden bij PvdA of CPN'. Alle ismes die Nederlands links heeft voortgebracht zijn dan ook ooit in de PSP vertegenwoordigd geweest.

Getuigenispartij

De belangrijkste scheidslijn binnen de PSP gedurende die dertig jaar is niet die tussen pacifisten en socialisten, maar die tussen de voorstanders van een getuigenispartij en degenen die meer op linkse machtsvorming gericht zijn. Henk van Steenis zei: 'de PSP zal altijd een kleine partij blijven, want de principiële anti-militaristen zijn weinig talrijk. Onze kracht moet liggen in onze invloed op de geesten der mensen, niet in ons aantal en daarin kun je ook als kleine partij grote betekenissen hebben'. De ledenadministrateur Peter van der Veen, diep bedroefd over het vertrek van de Spekkianen, zegt het nog duidelijker: 'Principiële en duidelijk, daar word je niet groot van. (...) Dat vind ik de taak van de PSP, aangeven van dingen hoe het moet en dat enthousiast met een klein groepje doen. Een Gideonsbende die steeds weer met

nieuwe dingen komt'. Daar tegenover stelt Piet Burggraaf, die de partij in 1974 verliet: 'Maar indertijd kreeg ik al de kriebels als we goeddunkend geprezen werden als 'getuigenispartij' of het zout voor de PvdA. Het is de eeuwige fout van links dat ze niet strategisch kan denken. Door aan de zijlijn te blijven staan maakt de PSP zich daar ook nu weer aan schuldig'.

Ondanks deze fundamenteel verschillende politieke benaderingen ging het er politiek in de PSP lange tijd relatief vriendelijker aan toe dan in de PvdA en de CPN. Conflicten zijn er wel steeds geweest, en het is opvallend hoe vaak ze uitgevochten werden (en worden) over de vraag wie er in het parlement moest zitten. In 1959 was de kandidatuur van de gematigde Henk Lankhorst omstreden, Van der Spek verliet de partij omdat hij geen fractieleider meer mocht zijn. Maar sinds de jaren zeventig hebben de conflicten aan scherpte gewonnen. De redenen daarvoor zijn niet moeilijk aan te geven. In de eerste fase van haar bestaan functioneerde de PSP als een eilandje binnen een versteende linkse cultuur. De modernisering van de PvdA, het ontstaan van de PPR, de vernieuwing van de CPN en de opkomst van de nieuwe sociale bewegingen hebben dat veranderd, en daardoor is de tegenstelling binnen de PSP tussen getuigenis en machtsvorming veel dieper geworden.

Sociale contacten

Het interessante van dit boek is dat het veel duidelijk maakt over veranderingen in de partijcultuur. Van Steenis was tegen geboortebepijking en tegen de massificerende bioscoop; het Amsterdamse gemeenteraadslid Ad Redeker kreeg in 1962 binnen de partij last toen hij ging scheiden en samenwonen. Saar Boerlage's lesbische voorkeur lag ook in de PSP aan het eind van de jaren zestig nog moeilijk. Het befaamde affiche met de koe is dan ook een symbool voor veranderingen op het gebied van seksualiteit en moraal. Uit de interviews met de oude garde blijkt hoezeer hun werk op opoffering was gebaseerd. Huwelijken liepen helemaal of bijna op de klippen en tijd voor sociale contacten was er niet. De hedendaagse PSP-ers/sters hebben een andere instelling. Marianne Passchier, actief in de vrouwen-groep in de tweede helft van de jaren zeventig, trok zich terug uit het partijleven: 'Ik ben meer tijd gaan besteden aan relaties, met vrouwen en mannen, met kleine en grote mensen. Dat beschouw ik ook als een maatschappelijke activiteit. Het innig omgaan met mensen, met je kinderen, is een deel van het werken aan een betere samenleving'. Andrée van Es beschouwt haar ka-

merlidmaatschap als een baan, 'niemand heeft er wat aan, als ik zo permanent be-gaan ben met het lot van de wereld, dat ik voortdurend misselijk ben'. Het calvinisme, uitdrukkelijk aanwezig in de achtergrond van bijna de helft van de geportretteerden, heeft plaats gemaakt voor een meer relativerende benadering van het politiek actief zijn.

Op de samenstelling van een boek als dit valt altijd het nodige aan te merken, en de samenstellers hebben zich in hun voorwoord daarom handig tegen kritiek ingedekt. Toch is het wel erg jammer dat de legendarische Rooie Reus Dirk de Vroome ontbreekt, evenals Maria Snethlage, inspirator van het Cuba-bulletin, waarover niet alleen in dit boek door anderen met grote waardering wordt gesproken. Het accent valt nu wel erg veel op voorzitters en kamerleden.

Neerbuigend

Erg onstuimig is de PSP op het moment niet, en het geduld begint bij velen ook op te raken. De plaats van de PSP in het linkse milieu is ingrijpend veranderd, en het is zeer de vraag of ze erin zal slagen zich uit de huidige impasse te werken. Maar dat rechtvaardigt nog niet de neerbuigende toon die ex-CPN-kamerlid Gijs Schreuders aansloeg in zijn bespreking van dit boek in NRC-Handelsblad. Schreuders herhaalde daarin wat hij altijd al heeft gevonden, het enige kenmerk van de PSP is dat het een chaotische bende is. Hij moet het mooie portret van Henk Hoogen nog maar eens lezen, die in 1958 met de Burggroep uit de CPN werd gerooyeerd en van 1965 tot zijn door in 1985 in de PSP een belangrijke rol op de achtergrond speelde. Hoogen brak al met het stalinisme toen Schreuders nog naar zijn eerste ANJV-vergadering moest gaan, en hij werd geen cynicus, zoals de gefrustreerde CPN-vernieuwers als Schreuders. Mensen als Hoogen vonden hun plaats in de PSP en namen de dierenvrienden en vegetariërs op de koop toe. Een klein beetje chaos was tenslotte altijd nog beter dan de regentenmentaliteit in de PvdA en het stalinisme van de CPN.

WIM BOT

Paul Denekamp en anderen (redactie), *ONSTUIMIG MAAR GEDULDIG. Interviews en biografische schetsen uit de geschiedenis van de PSP*. Uitgeverij De Bovenbouw Amsterdam, 1987, f 27,50. Te bestellen door overmaking van f 32,50 (inclusief porto) op giro 2782482 t.n.v. Wetenschappelijk Bureau/PSP te Amsterdam onder vermelding van 'Onstuimig'.

ONSTUIMIG
MAAR
GEDULDIG

interviews en biografische schetsen
uit de geschiedenis van de PSP

De PvdA blijft lonken naar verkeerde vrienden

Evenals de PSP heeft de PvdA een aanloop naar het verkiezingsprogramma genomen (of moet je het andersom stellen?). De PSP met het stuk 'Voor een maakbaar socialisme' (zie elders deze Bevrijding) en de PvdA met de partijbestuursverklaring 'Om de kwaliteit van de toekomst'. Deze 6 blz. tellende verklaring bevat de conclusies over de richting van de PvdA-politiek, zoals die op grond van de intensieve discussie over 'Schuivende Panelen' kunnen worden getrokken. Een richting die in het PvdA-verkiezingsprogramma concreet uitgewerkt gaat worden.

'Schuivende Panelen' was een sociaal-democratische heroriëntatie op een groot aantal actuele problemen. Vanuit PSP-optiek bekeken schoven positieve en negatieve punten door elkaar heen. Wat echter in 'Schuivende Panelen' overheerste was een grotere bereidheid om de bestaande economische orde als feit te aanvaarden en om middels een consensuspolitiek met ondernemers en rechtse partijen tot afspraken te komen.

In 'Om de kwaliteit van de toekomst' worden de niet-verrassende hoofdlijnen geschetst van de PvdA-politiek in de jaren '90. Solidariteit, democratisering en economische zelfstandigheid zijn trefwoorden die telkens weer opduiken. Opvallend is de aandacht voor het milieu: het geliefkoosde stokpaardje van elke zichzelf respecterende partij in dit tijdsgewricht.

In de inleiding wordt in enkele zinnen de taak van de sociaal-democratie geschetst: strijden tegen de kloof tussen arm en rijk, bezitters en bezitslozen, tegen schaalvergroting en milieuproblemen. Geconstateerd wordt dat er een reëel uitzicht is op een vermindering van het aantal wapens door de verbeteringen van de betrekkingen tussen Oost en West. Uit dit alles wordt de 'Europese' conclusie getrokken: *'herinrichting en vormgeving van een fundamenteel vernieuwd Europa dat vooruitgang brengt'*. Welk een naïef en dus gevaarlijk optimisme over de heilzame werking van de (West)Europese eenwording. Terug in Nederlands is de kwaliteit van de toekomst wat bescheidener.

Koppeling

Centraal blijft voor de PvdA een gezonde economische ontwikkeling staan, waarin de overheid in samenspraak met werkgevers en werknemers de infrastructuur verzorgt, waarin het particuliere bedrijfsleven aan de slag kan. Er wordt een verbinding voorgesteld tussen arbeidstijdverkorting en flexibilisering van arbeid, waarmee 3 belangen gediend zijn: werkgever (meer produktiviteit), werknemer (meer vrije tijd) maatschappelijk (werk verdelen). De constatering dat dit beleid, gezien de ervaring, alleen via wetgeving tot stand kan komen, wordt niet gemaakt. De discussie over het basisinkomen heeft, ondanks een positief rapport van een medewerker van het Wetenschappelijk Bureau van de PvdA hierover, niet geleid tot een ander standpunt: *'Betaalde arbeid is nog altijd de beste vorm van inkomenszekerheid voor wie tot de beroepsbevolking behoort'*.

De vergroting van inkomensverschillen moet stoppen; dat is dus iets anders dan het verminderen van inkomensverschillen, waar met geen woord over wordt gerept. Het rapport bepleit een volledige koppeling tussen caolonen, minimumloon en sociale uitkeringen. Op zich prima, maar als dat op het niveau van 1989 gebeurt, worden de jarenlange aantastingen van koopkracht geaccepteerd. En dat is onaanvaardbaar. Overigens heeft dit pleidooi, zo'n beetje het enige concrete in

het stuk, al de woede bij het CDA opgewekt. Minister De Koning sprak het onaanvaardbaar uit over deze passage en schurkte het CDA weer voor 4 jaar tegen de VVO aan.

Het milieu krijgt volop aandacht: een stringent milieubeleid moet betaald worden door het bedrijfsleven, de bevolking en de schatkist; er moet schoon geproduceerd worden; landbouw en verkeer moeten zich aanpassen en de opwarming van de aarde moet stopgezet worden. Of dat allemaal haalbaar is binnen de huidige economische orde wordt er niet bij verteld.

De PvdA vindt in 'Om de kwaliteit van de toekomst' dat de publieke sector hergewaardeerd moet worden. Deze moet een vernieuwende en stimulerende rol gaan spelen. De sterk terrein gewonnen rechtse ideologie dat 'de publieke sector' verspillend en vaak overbodig is, wil de PvdA hiermee bestrijden. Maar onmiddellijk wordt daar genuanceerd aan toegevoegd dat er weinig financiële ruimte is voor nieuw beleid, omdat de PvdA het financieringstekort verder terug wil dringen. Zelfs economische groei wil de PvdA nog inruilen tegen een extra-vermindering van het financieringstekort, al worden het milieu- en onderwijsbeleid als mogelijke alternatieven genoemd.

'Hard seats'

Je hoeft geen futuroloog te zijn om te stellen dat het PvdA-programma voornamelijk een halt op de plaats zal zijn. De destructieve trein waar Lubbers 8 jaar op heeft gezeten wordt gestopt. Daarbij rekent de PvdA erop dat de CDA-achterban de kaartjes voldoende geknipt acht en wel eens uit de Non-Nonsens-Express wil stappen. Maar enig uitzicht op radicale veranderingen, op een drastische verbetering van de kwaliteit van het leven van diegenen die 8 jaar lang op de 'hard seats' zaten, geeft de PvdA niet. Het stopzetten van de verslechtingen is noodzakelijk, maar niet voldoende. De wil tot regeren met CDA of VVD is zo groot dat 8 jaar van toch al vrij zwakke oppositie wordt ingeslikt. Op dat ene punt van de koppeling na dan, en dat wordt onmiddellijk afgestraft. Wanneer wordt het de PvdA duidelijk dat de mooie, vaag geformuleerde uitgangspunten en doelstellingen niet gerealiseerd kunnen worden met rechts? Als er een krachtig alternatief, links van de PvdA, tot de verbeelding van de kiezers gaat spreken? Laten we daar aan werken.

LEO PLATVOET

OPWINDEND

In Opwindend kunnen lezers en lezessen hun reacties kwijt over de gang van zaken in de PSP. Graag kort en bondig formuleren. De redactie houdt zich het recht brieven in te korten of - met reden omkleed - te weigeren. Adres: redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Onjuist

Redacteur Rutger van Santen schreef in Bevrijding nr. 17 een artikel over het laatste PSP-congres. Dat alle feitjes en het citaat in dat artikel niet precies kloppen zij hem vergeven. Dat hij zijn mening als altijd ongezuhten naar voren brengt, heeft ook een charmante kant. Maar dat hij feiten verward en vervolgens meent mij op 'fraude' dan wel een 'frauduleus niemandalletje' betrapte te hebben, gaat me te ver.

Enig journalistiek speurwerk had hem de volgende feiten opgeleverd.

De enige afgevaardigde van de afdeling Haarlem kon door omstandigheden de tweede dag het congres niet langer bijwonen. Met een andere congresdeelnemer sprak hij af dat deze bij de resterende stemmingen met afdelingsaantallen de stemmen van de afdeling Haarlem zou uitbrengen conform de opdracht van de afdelingsvergadering. Aldus geschiedde. (Overigens niet door mij.) Maar het congrespresidium stelde dat dit reglementair niet kon en telde de stemmen niet mee.

Kort daarna was er een sprekersronde over een uitgesteld agendapunt. De 'sprekersbriefjes' voor dit punt waren al voor het bovenvermelde incident ingeleverd. Op mijn briefje stond inderdaad dat ik mede namens Haarlem zou spreken, omdat onze delegatie dat geheel volgens de regels met de delegatie van Haarlem had afgesproken, toen deze nog ter congresse aanwezig was. Dat dit niet meer zo was toen ik het woord kreeg, kan mij moeilijk verweten worden. Rutgers beschuldiging aan mijn adres is dus misplaatst. Hij zal zich wel van geen kwaad bewust zijn geweest, hoewel de opvallend complimenteuzen zinnen waarmee hij zijn niet geringe beschuldiging omgeeft argwanende geesten wantrouwig zou maken. Maar ik ga er vanuit dat de redactie een rectificatie plaatst.

FRANK KOHLER - AMSTERDAM

Naschrift

De ironie van de berichtgeving over de 'fraude' was Frank blijkbaar ontgaan. Met deze brief acht de redactie de kwestie voldoende verduidelijkt.

Agenda

Februari

4. **Solo of samen**
zie elders dit nummer
6. **Televisie uitzending door de PSP.**
Via Nederland 3 van 19.41 tot 19.51
- 11/12. **Partijbestuur***
16. **Sociaal Economische Commissie**
Van 19.45-21.45 uur in het PSP-pand, Oude Gracht 243, Utrecht.
Inlichtingen: Rob Steinbuch, tel. 03438-12491.
16. **De Wet Gelijke Behandeling**
De eerste van een serie van 5 lezingen over diverse aspecten van de Wet Gelijke Behandeling. Op deze avond wordt de voorgeschiedenis onder de loupe genomen. De lezingencyclus wordt georganiseerd door NVIH/COC en vindt plaats op Rozenstraat 8 te Amsterdam. Aanmelden kan telefonisch (020-226295) en door het gireren van f 10,- op rek.nr. 570348 t.n.v. NVIH/COC Amsterdam onder vermelding van 'Lezingencyclus WGB'. Een bundel teksten wordt na ontvangst toegezonden.
18. **Themadag basisinkomen**
zie elders dit nummer
18. **Mexico. Reizigers vertellen.**
Deze zaterdag brengt het Rotterdams Museum voor Volkenkunde een dag in de serie 'reizigers informeren reizigers'. In het museum zijn dan reizigers en organisaties aanwezig die uit eigen ervaringen kunnen vertellen over Mexico. Ook kan men middels een Mexicaanse maaltijd, theater, film en muziek kennis maken met verschillende aspecten van de Mexicaanse cultuur. De dag begint 11.00 uur, kost f 3,50. Reserveren is noodzakelijk. 't Museum is gevestigd aan de Willemskade 25, 3016 TE Rotterdam, tel. 010-4111055.
21. **Partijbestuur***
25. **Pacifistisch Socialistisch Jongerengroependag**
Hoe zet je nieuwe jongerengroepen op en hoe hou je ze draaiende. Deze en andere praktische zaken komen aan de orde op deze dag. Ook zullen er enkele actiepakketten worden gepresenteerd en wordt er een knipselkrant met o.a. de ervaringen van de verschillende groepen worden gemaakt. Het moet vooral een gezellige dag worden waarna iedereen gemotiveerd en vol praktische ideeën thuis aan de slag gaat.

De dag vindt plaats in Amsterdam in het PSJG-kantoor, Nieuwe Looiersstraat 45. Voor meer informatie bellen op dinsdag en vrijdag naar tel. 020-267374.

25. **Februaristaking**
Jaarlijkse herdenking van de februaristaking in 1941 tegen het Duits fascisme. Het defilé langs de dokwerker op het J.D. Meyerplein te Amsterdam start om 17.00 uur.
Er zal ook dit jaar een speciale krant worden uitgegeven met achtergrondinformatie, adhesiebetuigingen, interviews etc. Ook komt er weer een affiche. Steunbetuigingen kunnen worden gericht aan Comitee Herdenking Februaristaking 1941, Oostgriend 105, 1356 HH Almere. Financiële bijdragen kunnen gestort worden op giro 2087005 t.n.v. mevrouw Ali van Dijk-Stol, Rutherfordstraat 9hs te Amsterdam.
27. **Afhankelijkheid na onafhankelijkheid?**
Achter de clichébeelden van de hagelwitte stranden en wuivende palmen van Aruba en de Nederlandse Antillen gaan gesegmenteerde samenlevingen schuil met vaak ernstige sociaal-economische problemen. In samenwerking met RASA organiseert het bureau Studium Generale van de Rijksuniversiteit van Utrecht op deze dag een lezing met als centrale vraag hoe de toekomst van de Nederlandse Antillen en Aruba er uitziet na de politieke onafhankelijkheid. Drs. R.M. Hofte en G.J. Oostindie vergelijken de positie van de antillen met die van de andere Caraïbische eilanden. Ook zal gedurende de hele maand februari in de openbare bibliotheek te Utrecht een expositie te zien zijn onder de noemer 'Caraïben in fragmenten'. Alle activiteiten vinden plaats in RASA, Pauwstraat 13 te Utrecht, tel. 030-316040.

De agenda en bijlagen voor de vergaderingen van partijbestuur en partijraad kunnen besteld worden bij het partijbureau.

Inlichtingen over de activiteiten van:

- * **Het partijbestuur**
- ** **De partijraad**
Floor de Kreij. Tel. 05120-30156.
- *** **De Radio & Televisiecommissie.**
Saar Boerlage 's morgens tot 11 uur tel. 020-267374 & Jurgen Groeneboom tel. 010-4772268.

Opgaven voor de volgende agenda inclusief documentatie en verwijsadres opsturen naar partijbureau PSP, t.a.v. Johan Eland, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

ONDERSTE BOVEN

ANTI-NAVO FORUM I.v.m. de veertigste verjaardag van de NAVO organiseert het Haags Vredes Platform eind maart-begin april een anti-NAVO forum en manifestatie. Een van de hoofdonderwerpen is 'De NAVO is een imperialistische bondgenootschap'. Voor meer informatie: Haags Vredes Platform, Van Speykstraat 89, 2518 EW Den Haag. Telefoon: 070-457133/840985/658533.

STILLE TOCHT VOLKEL Van 8 februari tot 26 maart a.s. zal de Vredeswacht Volkel dagelijks een stille tocht houden naar de hoofdpoot van de basis. Vertrek elke ochtend om 11.30 uur bij de kerk van Volkel. Informatie: 03407 - 1540.

40 JAAR NAVO Een aantal vredesbewegingen uit het LOVO organiseren op zaterdag 1 april een conferentie over 40 jaar NAVO. Het thema zal zijn 'gemeenschappelijke veiligheid'. Sprekers en een manifest. Opgave voor de conferentie en nadere informatie: 033-610445.

Ook in 1989 verschijnt **'T KAN ANDERS** weer. Nr. 1 vergelijkt dienstweigeraars in de DDR, Sovjet-Unie en Nederland; het pleidooi van Herman Verbeek tijdens het proces van totaalweigeraar Theo Koster; het 1e deel van een analyse van de Sovjet-Unie door Lev

Oeralkov; een artikel van Hans Wiebenga over het selectieve afschrikingsplan van Caspar Weinberger en diverse artikelen over de Nederlandse Vredesbeweging. 't kan anders, Nesdijk 47a, 1861 MH Bergen 02208-97821

In 1992 is het 500 jaar geleden dat Columbus Amerika ontdekte en de onderdrukking van de indianen begon. Ter herdenking hiervan wordt de **EUROPEAN PEACE PILGRIMAGE** door de Verenigde Staten gehouden. De deelnemers hieraan lopen naar de Nevada Test Site, midden in het land van de Shoshone. Mensen die meer willen weten, mee willen helpen of misschien zelfs mee willen lopen kunnen contact opnemen met: Vrienden van EPP'92, p/a Sniederslaan 14, 5615 GE Eindhoven.

Eind februari, begin maart is er weer een oefening Wintex-Cimex. Het Anti-militaristisch tijdschrift **AMOK** geeft informatie over deze NAVO-oefening. Verder een artikel over het gebruik van artikel 140 tegen het VAK-mobiel; de modernisering van kernwapens; hoe militaristisch is het Eritrees verzet, de praktijken van China als wapenexporteur en wat betekent Perestroika voor de KGB. AMOK Esdoornstraat 14, 3551 AJ Utrecht, 030-442122

Het onafhankelijke actie- en informatiecentrum **ULTIMATUM** geeft nu ook een tijdschrift uit, met speciale aandacht voor Latijns Amerika. Een belangrijk gedeelte van het 0-nummer gaat over de westerse steun aan de contra's, maar ook over de moord op Olof Palme en het Low Intensity conflict in de

Filipijnen. Het 0-nummer is te bestellen bij Ultimatum, postbus 16721, 1001 RE Amsterdam, 020-244158.

KINDERARBEID IS GEEN WERK. Onder deze titel organiseert de Landelijke India Werkgroep een India-groependag in Utrecht op zaterdag 11 maart 1989. Informatie: Landelijke India Werkgroep Oudegracht 36, 3511 AP Utrecht, 030-321340.

Het decembern timer van **SOEMOED** besteedt veel aandacht aan de relatie tussen de Verenigde Staten en het Midden Oosten. Verder de deklaratie van onafhankelijkheid van de PLO; de ontbinding van de staat Libanon; Marokko en de VS en de Sudanese premier Sadiq Al-Mahdi. Te bestellen bij het Palestina Komitee: postbus 10520, 1001 EM Amsterdam, 020-268857/246046.

De KNV (Kontaktgroep Nederlandse Vrijwilligers) en NIO (Nederlandse Vereniging voor een Nieuw Internationaal Ontwikkelingsbeleid) organiseren op zaterdag 4 maart een kongres over **AFRIKA** in de bankschroef, sociale gevolgen van structurele aanpassing. Wat zijn de gevolgen van de Wereldbanksteun aan de 3e wereld. Informatie: KNV 020-257212.

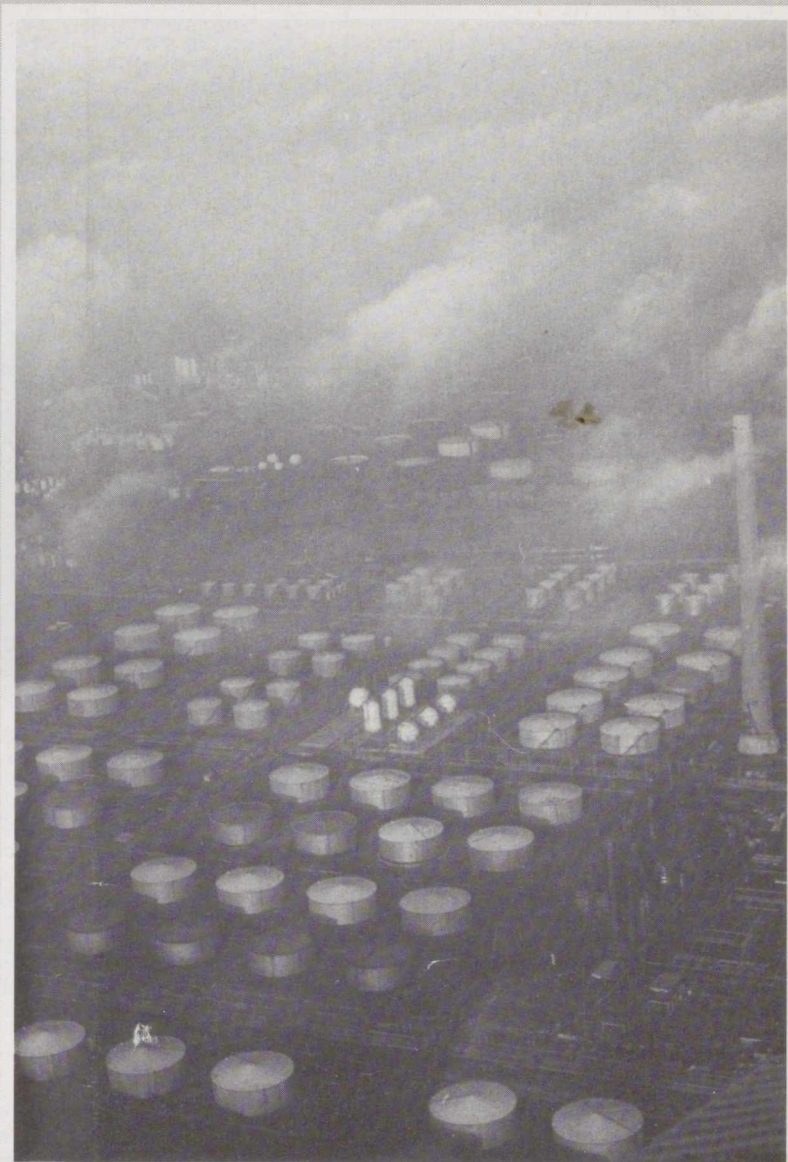
In het januarinum mer van **KERK EN VREDE** o.a. aandacht aan de pacifistische predikant Leonhard Ragaz, de minjung-theologie (bevrijdingstheologie) uit Korea en een verklaring over geweld en geweldloosheid in Zuid-Afrika. Kerk en Vrede, Utrechtseweg 159, 3818 ED Amersfoort, 033-610445.

BEVRIJDING

MAANDBLAD VAN DE PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ - JAARGANG 33 - NR. 3 - MAART 1989

in dit nummer:

- * Uitslag referendum
- * De Twee van Breda
- * Nieuwe milieubrochure
- * Lokaal & Internationaal
- * Interview Joost Lagendijk
- * Hongarije & Chili
- * Aidsconferentie Regenboog
- * Anti-NAVO manifestatie 8 april

OP WEG NAAR EEN
SCHONE TOEKOMST

blz. 13

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon: 020-267374. Fax: 020-237248. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.

Informatie & Bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag (Johan Eland).

Stichting Vorming & Scholing/Uitgeverij De Bovenbouw/De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 - 16.00 uur (Ron Leyser en Bert van den Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 - 17.00 uur (Judith Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag, woensdag en donderdag van 10.00 - 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting/Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radicaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongerengroepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070 - 624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie PSP: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070 - 183040.

REGENBOOG (Eurofractie): Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel.: 020 - 245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 28, 9201 HA Drachten, tel.: 05120 - 30156 (Floor de Kreij).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Rutger van Santen, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 267374. Fax 020-237248.

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Zet- en drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

ISSN 0167-0735

Uitslag PSP-referendum

70% kiest voor streven naar samenwerking

De uitslag van het referendum over de wijze van deelname aan de komende kamerverkiezingen heeft een duidelijke keuze voor het streven naar een gemeenschappelijke lijst ter linkerkant van de PvdA opgeleverd.

De uitslag is als volgt:

29,8% (842 leden) stemde voor de keuze:

'de PSP neemt zelfstandig deel aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer, die uiterlijk in 1990 zullen worden gehouden'

70,2% (1979 leden) stemde voor de keuze:

'de PSP streeft naar een gemeenschappelijke lijst van partijen en groeperingen ter linkerkant van de PvdA'

Aan het referendum nam 63,6% (2840) van de 4465 PSP-leden deel. Dat is dus meer dan de helft: een voorwaarde die het PSP-congres aan het referendum heeft verbonden wil de uitslag geldigheid bezitten. Er waren 14 blanco stemmen en 5 stemmen werden door de referendumcommissie ongeldig verklaard. Bijna de helft van het aantal leden dat meedeed nam de moeite een postzegel op de stemkaart te plakken, hetgeen de penningmeester zal plezieren. In het persbericht, waarin de uitslag bekend werd gemaakt, trekt het partijbestuur het volgende spoor voor de nabije toekomst:

'De komende tijd zal het partijbestuur van de PSP initiatieven nemen om tot overeenstemming te komen met PPR, CPN, EVP en SAP over een gezamenlijk verkiezingsprogramma, de kandidatenlijst, naamgeving van de lijst, campagne e.d.

In de PSP is inmiddels al een commissie aan het werk die een concept-programma op hoofdpunten schrijft, dat door de PSP in de onderhandelingen zal worden ingebracht.

De inzet van het partijbestuur van de PSP zal daarbij zijn, zoals de leden ook hebben uitgesproken, om voor de kamerverkiezingen van 1990 te komen tot een breed gedragen samenwerking, een aansprekend radicaal programma en een wervende kandidatenlijst, waarmee de kiezers een links alternatief voor de PvdA en D66 wordt geboden, dat kan uitgroeien tot de vierde politieke hoofdstroom in de Nederlandse politiek.'

Veranderende opstelling

De uitslag van het referendum is overtuigend in die zin dat een grote meerderheid van de leden duidelijk het signaal heeft gegeven dat een krachtenbundeling ter linkerkant nagestreefd moet worden. Een grote verandering t.a.v. het congresbesluit van juni 1985 toen een nipte meerderheid besloot tot zelfstandige deelname aan de kamerverkiezingen van 1986.

Wat zijn nu de oorzaken van deze veranderende opstelling? Er is een toegenomen bereidheid tot samenwerking op alle andere niveau's (-deel-gemeentelijk, provinciaal, Europees), de verschillen tussen CPN, PPR en PSP worden als steeds minder belangrijk beschouwd, het gescheiden optrekken is electoraal gezien weinig aantrekkelijk en het ledenbestand van de PSP is geslonken en daarmee is wellicht ook de samenstelling gewijzigd. Daarnaast blijkt er in vele buitenparlementaire bewegingen een steeds sterker ongenoegen te bestaan over het uitblijven van samenwerking op landelijk niveau. Tenslotte moet natuurlijk gewezen worden op het middel referendum: een directe raadpleging van alle leden over een zo belangrijk en uitgediscussieerd onderwerp geeft een betrouwbaardere uitslag dan een congres, waar per definitie het actieve kader een grotere stempeel op drukt dan het 'gemiddelde' lid.

Eerste reacties

In hun eerste reacties reageerden PPR-voorzitter Bram van Ojik en CPN-vice-voorzitter

Marius Ernsting vrij positief. Van Ojik bekleemde toonde dat er snel onderhandeld moest worden 'zonder allerhande gezeur' en hamerde op de noodzakelijke verbreding van een eventuele gezamenlijke lijst door er mensen vanuit sociale bewegingen bij te betrekken. Ernsting stelde dat onderlinge verschillen niet weggepoetst moeten worden, maar dacht dat de drie partijen op de politieke hoofdpunten het met elkaar eens konden worden. Andrée van Es toonde zich gelukkig met de uitslag. Ze zag een prettige en rooskleurige radicaal-linkse lente in het vooruitzicht waarin de drie partijen ieder hun eigen benauwende milieu verlaten om met elan over een gezamenlijke strategie en politiek te discussiëren.

De uitspraak van de leden vormt een grote breuk met het verleden, waarin congressen het doem van isolationisme over de PSP afriepen. Het argument dat voorstanders van zelfstandige deelname altijd hanteren is dat samenwerking verkwanseling van standpunten betekent. Om deze stelling echter te toetsen is het toch nodig om via onderhandelen eens uit te proberen of dat nu echt zo is. Dat gaat nu dus gebeuren. Een grote meerderheid heeft te kennen gegeven genoeg vertrouwen te hebben in de kwaliteit van de eigen standpunten om in een open en ondogmatische discussie met PPR en CPN (en met SAP, EVP en andere groeperingen) tot een akkoord te komen.

Het partijbestuur heeft inmiddels een eerste inzet voor de onderhandelingen besproken, alsmede de hoofdlijnen van een programma vastgesteld. De partijraad zal op 18 maart daarover geraadpleegd worden, waarna er spijkers met koppen kunnen worden geslagen.

Natuurlijk moet er niet 'gezeurd' worden. Maar wel moet er met de juiste inzet onderhandeld worden om tot een programmatisch vergelijk te komen dat concrete eisen verbindt met een langere termijn visie die de grenzen van dit maatschappelijk systeem overschrijden. Op een tweede, kleinere PvdA zit het potentiële radicaal-linkse electoraat (omvang zo'n 15%) niet te wachten. Wel op een club die het Binnenhof in beweging brengt en de bewegingen in het Binnenhof, alternatieven aandraagt, de kat af en toe eens goed in de groene gordijnen jaagt en door haar omvang PvdA, CDA en VVD voortdurend uitdaagt.

LEO PLATVOET

Onderschrift foto Bevrijding 2 'Milieu-uitvinding in Goirle'

Door een misverstand was het onderschrift onder de foto bij het artikel over de milieu-uitvinding in Goirle in Bevrijding nr 2 (blz. 19) weggevalen. Op de foto, gemaakt door Jaap Wever, stond Henk van Boxtel afgebeeld in de mede door hem opgerichte succesvolle kringloopwinkel in Goirle. Henk van Boxtel afgebeeld in de mede door hem opgerichte succesvolle kringloopwinkel in Goirle.

Voor een toekomst zonder NAVO

Zaterdag 8 april, Paradiso, Amsterdam

- 11.00-16.00 Internationale lezingen en discussies, met politici uit Spanje, Denemarken, Duitsland en Nederland, over de toekomst van de NAVO
- 20.00-23.00 Culturele manifestatie met film, cabaret en muziek en een toespraak van Andrée van Es.

Programma

Ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de NAVO dit voorjaar, organiseert de PSP op 8 april a.s. een dag in Paradiso.

Van 11.00 tot 16.00 uur zal de positie van de NAVO in heden en toekomst worden belicht door linkse politici uit vier NAVO-landen.

's Ochtends zullen Pelle Voigt, defensiespecialist van de SF-fractie uit Denemarken, en de Spanjaard Juan Maria Bandres, voormalig lid van het Europees Parlement voor Euzkadiko Ezkerra, een lezing houden. Onderwerp: waarom lukt(e) het in Spanje en Denemarken wel om de NAVO als discussiepunt op de politieke agenda te krijgen? Zijn die factoren landgebonden of kunnen we er Nederland en Duitsland iets van leren? Is er een internationale strategie mogelijk ter opheffing van de blokken?

Na de pauze zullen de twee inleiders, aangevuld met Alfred Mechttersheimer, Bondsdaglid voor de Grünen, en Bram van der Lek, ondervraagd worden door Groene-journalist Rudi Boon, waarbij ook de zaal ruimschoots aan haar trekken kan komen.

Toegang voor dit gedeelte is gratis. Voertaal zal Engels zijn, simultaan vertaling is aanwezig.

's Avonds ligt de nadruk op de ontspanning. Het programma begint met een video/film, gevolgd door een optreden van, naar wij hopen maar op het moment van schrijven nog niet zeker weten, Freek de Jonge.

Het inhoudelijke deel van de avond wordt verzorgd door Andrée van Es, die in een gloedvol betoog duidelijk zal maken hoe de PSP een toekomst zonder NAVO denkt te bereiken.

De manifestatie wordt afgesloten door een swingende Turkse of Marokkaanse band.

Toegangsprijs voor het avondgedeelte: f 7,50 (+ lidmaatschap Paradiso).

1. Iedereen die zich bij het partijbureau aanmeldt voor het daggedeelte, ontvangt tegen een kleine vergoeding rond 1 april de brochure 'Voor een toekomst zonder NAVO'.

Bij het partijbureau kunnen ook kaartjes gereserveerd worden voor het avondgedeelte.

2. Tergelegenheid van de 40ste verjaardag van de NAVO verschijnen bij de PSP een aantal publicaties:

- 'Aangrijpingspunten en suggesties voor activiteiten'. Bevat veel tips en informatie voor afdelingen en individuele PSP-leden.

Gratis verkrijgbaar op het partijbureau.

- 'Spanning in de band'. Een boek van WB-medewerker Gerrit Pas over de crisis in de NAVO (1979-1986). Met veel achtergrondinformatie over de tegenstellingen binnen de NAVO tussen de VS en West-Europa.

Verschijnt 15 maart. Te bestellen via het WB voor f 30,- (+ portokosten)/280 pag.

- 'Voor een toekomst zonder NAVO'. Brochure van 32 pag. met daarin de volgende onderwerpen: - geschiedenis van de politieke en militaire deling van Europa en de reacties daarop van de vredesbeweging in de jaren '50, - een overzicht van de bezwaren van de PSP tegen de NAVO, - de NAVO in de problemen door de perestrojka, - voorstellen om de blokdeling in Europa te doorbreken. Verschijnt rond 1 april. Te bestellen via het partijbureau voor ca. f 4,50 (+ portokosten).

De Twee van Breda

Afkoopsymbolen van een zwak antifascistisch bewustzijn

Andrée van Es stond voor een moeilijk dilemma in de week van het debat over de Twee van Breda. Haar eigen opvatting (voor vrijlating) bleek haaks te staan op de mening van het partijbestuur.

Op het eind van haar betoog maakte ze daar gewag van. Uiteindelijk volgde ze haar eigen standpunt bij de stemming. Hieronder drukt Bevrijding haar betoog af.

In het debat van 1972 zei PSP-kamerlid Wiebenga onder andere het volgende. *In de gratiëring van de drie ligt onvermijdelijk een nieuw stuk symbolische gratiëring voor nazisme en antisemitisme besloten, niet aldus bedoeld maar wel aldus functionerend. Er loopt een directe lijnverbinding van de Duitse herbewapening via de aanvaarding van nazigeneraals als NAVO-generaals en de ontvangst van Hirohito door de Koningin onder ministeriële verantwoordelijkheid naar vrijlating van deze laatste in Nederland gevangen oorlogsmisdadigers.* Hij zei: *'Indien een regering als argument voor de vrijlating zou hebben aangevoerd, dat zij Hirohito niet kon doen ontvangen en tegelijkertijd deze drie toen zo veel lager geplaatst kon blijven vasthouden, wie zou kunnen ontkennen dat daarmee de regering haar eigen positie juist zou hebben geschetst?'*

Hoe wrang nu, 17 jaar later, de discussie over mogelijke gratiëring van inmiddels de Twee van Breda zich afspeelt in bijna dezelfde beschamende en bedreigende politieke context! De afgelopen weken stonden in het teken van het niveau van afvaardiging naar de begrafenis van Hirohito. Ik vind, dat de discussie of datgene wat wij daarvan mee hebben gekregen in de media daarover, alle kenmerken heeft van bedreiging, van onveiligheid, van gebrek aan solidariteit met de slachtoffers waarover wij vanmorgen zo veel hebben gehoord: de handelsbelangen van Nederland en de diplomatieke en economische betrekkingen met Japan afgewogen tegen het leed van oorlogsslachtoffers. Geen signaal voor vertrouwen in de toekomst. Geen besluitvorming die rechtvaardigt te vragen, dat gratiëring van de Twee van Breda niet in het teken zal staan van mogelijke vergoelijking van nazisme en antisemitisme. Geen besluitvorming die de verwachting rechtvaardigt, dat de regering in de toekomst zorgvuldiger, meer solidair en beschermender met de oorlogsslachtoffers zal omgaan dan tot op heden, in al die jaren na het beëindigen van de Tweede Wereldoorlog. En dat is precies datgene waarom gevraagd wordt. Het wankele evenwicht waarin mensen leven, is zo kwetsbaar. Een voortdurend actieve antifascistische opstelling, een actieve houding waarmee fascisme of neonazisme te bestrijden is, is zo bitter nodig en het ontbreekt daaraan. In Nederland en in andere Europese landen. In dat licht is de symboolfunctie van de Twee van Breda enorm, bij het ontbreken van andere symbolen, andere bescherming bij de dreiging van vergeten, bij het bagatelliseren van opnieuw antisemitische en racistische uitingen. In dat licht is de afhankelijkheid van dat symbool enorm en is de confrontatie met vrijlating voor velen ondraaglijk, velen die, zoals vaak terecht genoemd, levenslang hebben. Iedere poging om tegenover dat levenslang

de strafmaat voor oorlogsmisdadigers, van kampbeulen te plaatsen, doet een afgrond gapen.

Rechtsbeginselen

Ook een principiële beroep op de rechtsgeelijkheid moet falen. De aard van misdaden tegen de mensheid, van oorlogsmisdaden, maakt het bijna vanzelfsprekend om af te wijken van een zeer principiële beroep op de rechtsstaat. Maar de beginselen van de rechtsstaat, van democratie, van recht als garantie tegen willekeur, blijven toch wel degelijk voor ieder na te leven normen, juist als garantie tegen willekeur, tegen onmenselijkheid, tegen oorlog. De rechtsbeginselen, je eigen rechtsbeginselen in alle situaties naleven, is veel gevraagd en soms te veel. Maar daarom voor mij wel een verplichting. Niet uit mededogen met Fischer of Aus der Fünften, met hoogbejaarde oorlogsmisdadigers, die het recht daarop al lang verspeeld hebben. Maar omdat ik ervan overtuigd ben dat die rechtsbeginselen het begin van een garantie kunnen zijn om willekeur, om terreur, om fascisme te voorkomen. Daarom wil ik ze serieus nemen en kan ik nauwelijks verantwoordelijkheid dragen voor voortdurende schending van mijn rechtsbeginselen door voortdurende detentie van twee oorlogsmisdadigers. Omdat ik dat als bedreigend ervaar voor de kwetsbare situatie van slachtoffers van fascisme, van racisme, van antisemitisme. Omdat ik dat als bedreigend ervaar voor de menselijkheid, zo grof en niet te bevatten de grond ingestampt door fascistie. Omdat ik dat als bedreigend ervaar voor de rechten van een nieuwe generatie om zich die menselijkheid eigen te maken. Dat heeft niets te maken met een koele, rationele of abstracte afweging.

De regering heeft ons afgelopen dinsdag een brief gestuurd, na gesprekken met alle fractievoorzitters, in het bijzijn van vertegenwoordigers van de groep van 19, de briefschrijvers. De brief van de regering kende ik bij dat gesprek van afgelopen maandag niet. De brief van de regering nuanceert terecht de opvatting van de 19, dat de weerstand tegen gratiëring van de Twee van Breda afgenomen zou zijn. Deze ochtend en de afgelopen dagen hebben iedereen wel anders geleerd. De weerstand, de pijn, de afschuw over vrijlating zijn niet minder. Het wantrouwen ook niet. Integendeel, dat wantrouwen lijkt opnieuw bevestigd door de gekozen procedure. Daarom is mijn vraag aan de bewindslieden: *Waarom zijn vertegenwoordigers van verzetsorganisaties en organisaties van vervolgingslachtoffers afgelopen dinsdag op zeer korte termijn uitgenodigd om hun standpunt te geven over een brief die zij ter plekke voorgelegd hebben gekregen?* Men sprak van opgebeld worden om half tien, om om elf uur te komen, een telefoontje om vier

uur, om om half zes te komen. Waarom niet de organisaties veel eerder en uitvoeriger geraadpleegd?

Jongens en meisjes

De regering vraagt de bevoegdheid terug, gratie te verlenen. Het debat van deze dagen reikt natuurlijk verder, gaat over de inhoud daarvan, de keuze daarin. Ik respecteer de procedure die het kabinet naar de Kamer toe gevolgd heeft. Nu moet de afweging gemaakt worden, de afweging tussen recht en recht, zoals vandaag zo vaak genoemd, tussen eigen overtuiging en gevoelens en opvattingen van anderen, de pijn van vervolgings- en verzetsslachtoffers. De vraag aan ons gesteld, de vraag die ik eerder, veel langer, veel vaker aan mijzelf stelde, is: heb je het recht een keuze te bepalen anders dan op grond van het leed van de slachtoffers? Of, zoals Wolff het zei: *hebben de jongens en meisjes van de Tweede Kamer het recht, die afweging te maken, die principiële keuze te doen?* Terwijl voor vervolgingslachtoffers, verzetsmensen de confrontatie met vrijlating onverdraaglijk, ondraaglijk is. Terwijl velen van hen, naar de woorden van Rabbijn Soetendorp, liever keer op keer de discussie aangaan, dan de confrontatie met de feitelijke vrijlating. Ook al zijn er vele anderen die juist keer op keer die nieuwe discussies niet willen, en om die reden zeggen: schop ze de grens over!

De vraag of je dat recht hebt, heb ik voor mijzelf positief beantwoord. Sterker, ik vind dat ik die verantwoordelijkheid moet nemen. Ik ben ervan overtuigd dat voortgezette detentie niet zal leiden tot stilte, tot het stoppen van de discussie en dat die discussie voort zal gaan op steeds meer ongewenste en onverwachte momenten en misschien ook wel op steeds minder te waarderen manieren.

Het is mijn overtuiging dat de symboolfunctie van de Twee van Breda bij het ontbreken van een afdoende bescherming in het verleden en het heden tegen nazisme en antisemitisme zich tegen ons gekeerd heeft. Zij symboliseren geenszins de politieke bereidheid tot het vorm geven aan een antifascistisch bewustzijn in het heden. Niet ook dat nog, wordt na alles wat er gebeurd is, tegen ons gezegd. Ik neem dat zeer zwaar. Tegelijkertijd ben ik ervan overtuigd dat de Twee van Breda, dat Godvergeten symbool, een scherper antifascistisch bewustzijn en de daarop gebaseerde politieke besluitvorming in de weg staan. Er is immers al een afkoopsymbool. Wij zijn het enige land dat nog oorlogsmisdadigers gevangen houdt. Mijn mening is, dat het wegsturen van de Twee van Breda goed zou zijn en dat daarmee recht gedaan zal worden, in het volle besef dat ik de voorwaarden waaronder dat zal gebeuren niet bepaal en waardeer; de voorwaarden van de afgelopen veertig jaar waarin mensen zich verlaten en verraden hebben gevoeld, in het besef dat strijd, veel strijd nodig zal zijn om van gratiëring geen vergoelijking van nazimisdaden te maken en in het besef dat veel, heel veel nodig zal zijn, om het wankel evenwicht, de bescherming, die flinterdunne veiligheid te versterken in plaats van dat deze in één klap weggenomen zal zijn.

Toch verkies ik het, om ook op dit punt mijn partij te vertegenwoordigen. Een meerderheid van partij te vertegenwoordigen. Een meerderheid van mijn partij lijkt een ander standpunt toegedaan, lijkt grote bezwaren te hebben tegen vrijlating. Ik zal morgen mijn standpunt mede daardoor laten bepalen.

ANDRÉE VAN ES

De Twee van Breda

Wij zijn er niet van af

De Twee van Breda hebben enkele dagen lang de gemoederen in Nederland en in de PSP danig bezig gehouden. De Tweede Kamerfractie stemde uiteindelijk voor vrijlating, hetgeen tot emotionele reacties en opzeggings leidde. In haar bijdrage maakte Andrée van Es gewag van het feit dat een meerderheid in de partij er waarschijnlijk anders over dacht. Dat leidde weer tot telefoontjes van leden die zich afvroegen waar ze dat op baseerde.

In het weekend van 21 januari werd Andrée door PM Lubbers gebeld met het verzoek of ze maandag voor een vertrouwelijk gesprek bij hem in het Torentje langs wilde komen. Het onderwerp vertelde hij er niet bij. Het PSP-kamerlid dacht dat het wellicht over Van den Boeynants ging, die in Nederland verborgen werd gehouden en met geweld bevrijd zou gaan worden. Op maandag bleek haar dat het om een ander soort vrijlating ging, minder gewelddadig, maar zo veel gevoeliger. Op dinsdag kwamen de fractievoorzitters bijeen om de procedure door te spreken. Van Es was voor een snelle procedure om tot besluitvorming te komen. Ze steunde Wim Kok niet, die de besluitvorming over het weekend heen wilde tillen. In de PSP-fractievergadering werd het standpunt bepaald: voor vrijlating.

Partijbestuur

Op woensdagavond hield het partijbestuur een reguliere vergadering. In de loop van de vergadering kwam de actuele kwestie wel tussen neus en lippen aan de orde, maar tot een standpuntbepaling kwam het aanvankelijk niet. Totdat op tafel kwam dat zowel de Kamerfractie als sommigen in het partijbestuur voor vrijlating waren. Op dat moment sloeg de vlam in de pan. Met name Erik Meijer, Saar Boerlage en ondergetekende vonden dat vrijlating in strijd zou zijn met het partijstandpunt. In 1972 had de Kamerfractie tegen vrijlating van de toenmalige Drie gestemd. En de argumenten waren nog steeds van kracht. Vrijlating zou een onaanvaardbaar leed veroorzaken. De begane misdaden (genocide) waren van een dergelijke omvang dat een tweede gratiëring (ze waren al een keer geëtiëerd, nl. van de doodstraf naar levenslang) buiten proportie zou zijn. Voorts zou gratiëring koren op de molen zijn van extreem-rechts. Die woensdagochtend waren er al anti-semitische leuzen gekalkt op een verzetsmonument in Rotterdam. Erg lang is er overigens niet gediscussieerd: de standpunten lagen vast. Zeven PB-leden waren tegen vrijlating, twee voor. Een meerderheid besloot dit PB-besluit aan de Kamerfractie over te brengen met de argumenten die daar aan ten grondslag lagen. Het voorstel om Andrée van Es min of meer op te dragen het PB-standpunt te volgen werd verworpen. Kritiek was er op het feit dat de Kamerfractie geen initiatief had genomen om het PB vroegtijdig te raadplegen over een dergelijke kwestie die, zeker gezien het in te nemen standpunt, zo gevoelig ligt. Diezelfde avond is Andrée nog uitgebreid geïnformeerd over het PB-standpunt.

Op donderdagmiddag was er een spoedvergadering van partijbestuur en fractie in het Kamergebouw. Een emotionele bijeenkomst, die volgens de aanwezige PB-leden uitmondde in de conclusie dat de Kamerfractie toch tegen zou stemmen. Later zou Andrée in de partijraad zeggen dat ze op dat moment voor 80% had besloten dit te doen.

Uiteindelijk deed ze dat toch niet. In de tweede termijn van het kamerdebat maakte ze wederom gewag dat *'een meerderheid van mijn partij mijn standpunt niet deelt. Dat weegt voor mij zwaar, zeker omdat er maar één stem is. Toch is het mijn stem die ik zal uitbrengen.'*

Partijraad

De dag na de vrijlating, zaterdag 28 januari, was er een geplande vergadering van de partijraad waarop de kwestie uitgebreid aan de orde kwam. Wim Visser (Noord-Holland-Noord): *'Ik ben er trots op hoe Andrée in haar bijdrage ethiek en politiek heeft gekoppeld. De verdeeldheid zit in de partij en in ons allen.'* Peter Zwart (Noord-Holland-Zuid) was zelf tegen vrijlating: *'Ik was verrast door het standpunt, omdat de PSP in 1972 tegen vrijlating was. Hoewel er toen ook verschillend over werd gedacht, want Eerste Kamerlid Van Wijk was voor vrijlating. Ik betreur het stemgedrag, maar respecteer het wel.'* De meeste PR-leden die het woord voerden bleken de keuze van Andrée te steunen. Wel was er kritiek op de gevolgde procedure, zowel m.b.t. het akkoord gaan

houdingen de stellingname van de Kamerfractie inzake de vrijlating te volgen.

Vergeeten en vergoelijken

Tot zover een beknopte weergave van de gebeurtenissen.

Hoewel de beide Duitse oorlogsmisdadigers zich inmiddels ergens verscholen houden in de Bondsrepubliek, waar de extreem-rechtse Republikanerpartij volgens jongste opiniepeilingen op 11,5% van de stemmen kan rekenen, is het toch zinvol om bij gehanteerde argumenten stil te staan.

Het argument van 'de 19' dat het behoud van de rechtsstaat, *'ons aller plechtanker'*, rechtvaardigt dat de Twee werden vrijgelaten was een van de meest gebruikte argumenten. Alsof de rechtsstaat objectief en neutraal is, in plaats door maatschappelijke verhoudingen bepaald. Met het beroep op 'de rechtsstaat' worden talloze voor de PSP onrechtvaardige besluiten doorgevoerd. Het is derhalve geen voldoende legitimatie. Het argument dat deze regering zich nu ook bij andere kwesties inzake discriminatie en anti-fascisme op een juiste manier op de rechtsstaat zal beroepen, is naïef en gaat voorbij aan de politieke invulling die een meerderheid aan die rechtsstaat geeft. Het feit dat na de oorlog vonnissen op grond van de Bijzondere Rechtspleging werden geveld geeft aan dat maatschappelijke verhoudingen in die periode op deze wijze de rechtsstaat vorm gaven. De Bijzondere Rechtspleging was onderdeel van die rechtsstaat en het ten uitvoer brengen van die vonnissen kan niet uitgelegd worden als in strijd zijnde met de rechtsstaat. Waar echter onvoldoende aandacht aan is geschonken is het feit dat al snel na de oorlog de vooroorlogse politieke verhoudingen zich herstelden met een dominante positie van de confessionele partijen. Deze hebben hun uiterste best gedaan om de oorlog te doen vergeten en de begane

Demonstratie tegen de vrijlating op het Binnenhof, donderdag 26 januari 1989

FOTO: ANNE VAILLANT

met de snelle besluitvorming, het niet informeren van het partijbestuur en de 'toe-eigening' van de zetel. Fred de Vries (Utrecht): *'Andrée sprak van 'mijn stem' en tegelijkertijd stelt ze dat een meerderheid in de partij er anders over denkt. Terwijl het programma van de partij bepaalt dat de zetel de partij toebehoort.'* De partijraad besloot met 13 stemmen voor, 6 stemmen tegen en 2 ont-

misdaden te doen vergeven. En zoals De Jong in zijn 12de deel *Epiloog* (blz. 472) analyseert: de diepste oorzaak hiervan is dat zuivering en Bijzondere Rechtspleging steunden op een breed maatschappelijk proces, dat juist vanwege die breedheid niet lang consequent bleef. Vandaar dat foute kranten weer konden verschijnen, vandaar dat in 1954 de regering kon besluiten dat

'wie de tiende verjaardag van de bevrijding wenste te vieren, maar een snipperdag moest opnemen.' Dat vergeten en vergoelijken is in de loop van de jaren '60 en '70 wel een halt toegeroepen en de vele kwesties (Drie van Breda, Aantjes, Menten) brachten de Tweede Wereldoorlog weer dichterbij. Maar met de vrijlating van de Twee lijkt het erop dat deze periode van herbezinning voorbij is. Wat dit betreft is het veelbetekendend dat de CDA-fractie naar verluid slechts enkele minuten vergadertijd nodig had om tot een standpuntbepaling te komen.

Schrijvend is ook de manier waarop 'het steeds maar weer oplaaien van de discussie' als argument werd gehanteerd om daar via de vrijlating een eind aan te maken. Door wie werd die discussie nu ten finale aangewakkerd? Door de regering die het 'voornametoog' van de 19 aangreep om zelf de zaak opnieuw te openen. En het is Lubbers geweest die goed getimed er een dubbelbesluit van heeft gemaakt. Achter de hoge golven van de emoties ging de keuze van de afvaardiging naar de begrafenis van Hirohito schuilen. Alleen de PSP-fractie hekelde in een verklaring dit besluit. 'Na een half jaar al dan niet publiekelijk afwegen van de Nederlandse handelsbelangen tegen het verdriet van oorlogsslachtoffers vindt de PSP-fractie deze uitkomst extra weerzinwekkend.'

Traditioneel PSP-standpunt

Onderdeel van de argumentatie van het partijbestuursstandpunt was dat het traditionele PSP-standpunt tegen vrijlating was. Bij nader inzien blijkt dat niet te kloppen. In 1962 kwamen de (toen nog) 'Vier van Breda' in de publiciteit, nadat twee professoren in de rechtswetenschap hun vrijlating bepleitten. In Bevrijding van 31 januari 1963 schrijft Krijn Strijd een lang ethisch getint artikel, waarin hij een andere vorm van vrijheidsstraf bepleit. Een groep van enkele deskundigen zou vervolgens een advies 'aan het Nederlandse volk' moeten uitbrengen, waarna kan worden beslist. 'Nu weet men alleen maar met wraakgevoelens, vage argumenten, en een dikwijls farizees heftigheid te reageren. Wij zijn van deze vier niet af.' Dat had Strijd goed gezien. In 1971/1972 werd de kwestie opnieuw opgerakeld, dit maal door de 'jonge ariër' Van Agt. De PSP Tweede Kamerfractie (Wiebenga en Van der Spek) was aanvankelijk voor vrijlating, maar ging, als zovele kamerleden, om na de hartverscheurende hoorzitting. In Radikaal (zoals Bevrijding toen heette) stond op 2 maart 1973 een commentaar van Henk Gortzak waarin een onverbiddelijk NEE werd uitgesproken tegen vrijlating.

Nu, 17 jaar later, blijkt het ook in de PSP verschillend te liggen. Met één PSP-stem in de Tweede Kamer blijft elke keuze dan arbitrair. In zo'n uitzonderlijk geval (nl. verdeeldheid) is het te verdedigen dat de persoonlijke visie van het enig Kamerlid de doorslag geeft. Zij het dat in dit specifieke geval een stem tegen vrijlating veel minder beroering binnen en buiten de partij had veroorzaakt dan een stem voor.

Stoer verwoordde o.a. Korthals Altes: 'zet die twee zo snel mogelijk de grens over'. Alsof het oorlogsverleden daarmee afgesloten is. Trouwens, in 1992 bestaat die grens niet meer.

LEO PLATVOET

De Twee van Breda Rechtsstaat en vrijstaat

De aanleiding tot het schrijven van dit stuk is het debat rond de vrijlating van de Twee van Breda. In de PSP botsten de meningen, en de emoties liepen hier en daar hoog op. Leo Platvoet informeert u in dit nummer over de meningsvorming in het partijbestuur, het contact met de fractie, en het debat in de partijraad. Ik heb de behoefte om in te gaan op enige achterliggende aspecten.

Het begrip rechtsstaat geeft aan dat iedereen dus ook de overheid zich aan de wetten dient houden. Dit in tegenstelling tot een politiestaat waarin de machthebbers naar willekeur regeren. Door Andrée van Es en door vele anderen wordt veel nadruk gelegd op het handhaven en versterken van de rechtsstaat. Immers door een beroep te kunnen doen op in de wet vastgestelde beginselen en regels kunnen mensen gevrijwaard worden van willekeur en daarmee (soms) van landuitzetting, veroordeling, monddood markerij, politieel en bestuurlijk wangedrag etc. etc.

Deze beginselen worden momenteel door de regering aangetast. Zo werd er onlangs snel (helaas met medewerking van het parlement) een wet gemaakt, die vluchtelingen op Schiphol tot gevangenen en verklaart.

Voor mij geldt, dat de positieve kanten van ons rechtsstelsel zoveel mogelijk moeten worden gebruikt, maar dat de rechtsstaat als zodanig geen allerhoogste voorrang heeft. Daarbij passen uitspraken als 'de wet is lozen' of 'hun rechtsstaat is de onze niet'. Letterlijk met de paplepel is mij (in de vooroorlogse periode), meegegeven dat de overheid en haar wetten niet absoluut geaccepteerd zouden moeten worden. Belangrijker zijn zaken als het eigen inzicht, eigen geweten en de eigen interpretatie van gerechtigheid. Mijn ouders leefden naar deze principes, ook in de bezettingstijd.

Rechtsstaat

De rechtsstaat is in Nederland, met zijn protestantse traditie en met de eeuwenlange verheerlijking van de Tachtigjarige Oorlog nooit als hoogste goed geaccepteerd. Toen in 1940 de Duitse machthebbers de president van de Hoge Raad tot medewerking ge-

lastten, wees deze rechtsgeleerde op het feit, dat wij in Nederland geen absoluut rechtssysteem kennen. Op grond van humaniteit of efficiëntie (opportunitiebeginsel) kan er bij ons worden geseponeerd. Ook erkennen wij gewetensbezwaarden. Terecht wees Mr L.E. Visser (naar wie het Amsterdamse plein waaraan de twee grote synagogen staan, genoemd is) het 'wet is wet' af. Hij legde het opportunitiebeginsel uit, en zei, dat er in ons land op individuele basis uitzonderingen worden gemaakt. Hij verkoos een dergelijk systeem uiteraard boven dat van het Duitse, waar 'befehl ist befehl' gold. Hem en zovele andere principiële dappere geweldloze Nederlanders herdenken wij jaarlijks op 25 februari.

Ik denk, dat het goed is, dat velen zich realiseren, dat de rechtsstaat een speelbal kan zijn (en ook vaak is) van de strijd om de macht, van discriminatie, van het veiligstellen van economische voordelen etc. En dat allerlei rechten gemakkelijk kunnen worden afgepakt. Alleen zij, die niet geloofden in de geruststellende verzekeringen van de bezetters, waren mentaal geschikt voor verzet, en voor het besluit tot onderduiken. Velen waren gezagsgetrouw, liepen achter de Nederlandse Unie aan, en luisterden naar de adviezen van de Joodse Raad. Maar dat gold niet, of in veel mindere mate voor de voorgangers (en latere oprichters en medestanders) van de PSP. Zij waren zich bewust van het onrecht en handelden naar eigen inzichten.

Voornaam betoog

Het trof mij pijnlijk, dat Andrée van Es de invloed van het zogenaamde voornametoog van 19 zich zelf kennelijk belangrijk vindende Nederlanders, niet aan de kaak

FOTO: ANNE VAILLANT

stelde, en dat zij de overrompelingstactiek van de regering verdedigde. Nog pijnlijker vond ik het, dat zij de gedachtengang van de pacifist Voogd niet volgde. Deze PvdA-er (en oud-verzetsman) had in 1972 betoogd, dat er in onze rechtsstaat geen ruimte is voor het automatisch na twintig jaar vrijkomen van eerder ter dood veroordeelde oorlogsmisdadigers, maar dat onze rechtsstaat besluitvorming voor individuele gevallen niet uitsluit. Het betoog indertijd van Voogd is met recht voornaam te noemen, maar dat geldt niet voor dat van de negentien brieven-schrijvers. Door voor de collectieve vrijlating te stemmen heeft Andrée van Es die toch gezien moet worden als de woordvoerster van het geweldloos principiële verzet, zich van de verzetsmensen en hun nabestaanden vervreemd. Het citaat, met de constatering, dat slechts een klein deel van de Nederlanders daadwerkelijk aan het verzet had deelgenomen, ging volledig voorbij aan het verdriet en de bitterheid die bij hen die wel principiële en solidair waren geweest nog steeds aanwezig is.

Het is mijns inziens vanzelfsprekend, dat velen uit het geweldloos verzet meegewerkt hebben aan het voorkomen van een 'bijltjesdag' na de bevrijding. Er was het vertrouwen, dat de oorlogsmisdadigers op een juiste wijze zouden worden berecht. Dat vertrouwen en trouwens ook de hoop op radicale veranderingen is geschonden. De naoorlogse periode werd overheerst door politici, die de Nederlandse Unie hadden opgezet of gesteund. Oorlogsmisdadigers werden soepel behandeld, en zij die de politionele acties in Indonesië afwezen werden vervolgd.

Maar ook nu is er gesjoemel.

Ik ben woedend op de regering, die met het

voorstel tot vrijlating en met de overrompelingstactiek aan kwam dragen. Er werd een sfeer geschapen waarbij de 150 kamerleden een rol werd gegeven, die te vergelijken is met die van gezworenen in ondermeer de Amerikaanse rechtspraak. Het zou ongewenst zijn, dat er contact zou zijn tussen de jury en de belanghebbenden, en toen dat niet geheel kon worden voorkomen, dan maar heel snel en achter gesloten deuren.

De PSP en de vrijlating

Ik ben teleurgesteld dat Andrée is meegegaan met de meerderheid en dat zij zich (te) laat heeft gerealiseerd, dat in zo'n kwestie overleg met de partijraad en als dat onmogelijk is met het partijbestuur, geboden is. Immers zij had het voornemen om af te wijken van eerdere PSP-uitspraken. Toen de partijraad een dag na de vrijpraak in tegenstelling tot het partijbestuur in meerderheid voor de vrijlating van de Twee van Breda was, was dat voor mij een volgende schok. Het viel mij bovendien op, dat slechts enkelen over de rechtsstaat een gedegen mening leken te hebben. Ook het verkiezingsprogramma laat dit mijns inziens heel belangrijke onderwerp onbesproken. Maar gelukkig komt er een debat over het nieuwe verkiezingsprogramma op ons najaarscongres. Een ander, daaraan min of meer gekoppeld probleem zal daar ook aan de orde komen. Want hoe staat de PSP tegenover de uitspraak: 'maar tenslotte is het mijn stem'. Een debat over de situatie waarbij het eigen geweten van een kamerlid tegenover de inzichten van de partij staat, kan toekomstige wijzigingen voorkomen.

SAAR BOERLAGE

Hongarije werkgroep van start met nieuw project

Nationalisme in Nederland?

Enkele jaren geleden werd vanuit de PSP de Hongarije-werkgroep opgericht om constructief een Oost-Europabeleid te ontwikkelen. Van een duidelijk Oost-Europabeleid van de PSP was eigenlijk nooit sprake geweest. De contacten van de PSP in Oost-Europa waren steeds nogal individueel en afhankelijk van bepaalde relaties tussen individuen. De Hongarije-werkgroep zou dit moeten onderkennen en de contacten moeten uitbouwen.

De groep komt sedertdien maandelijks bijeen en bereikt naar aanleiding van een recente gebeurtenis een artikel of een inleiding de situatie in Hongarije. Men richt zich daarbij met name op de politieke en culturele ontwikkelingen.

Vanaf het begin stond de werkgroep ook open voor niet-PSP-leden. Zo zijn enkele leden van de groep ook actief in andere vrede-organisaties. De werkgroep fungeert dan om nieuwtjes uit te wisselen of om elkaar op de hoogte te houden van ontwikkelingen in Hongarije. Sedert vorig jaar bestaan er ook structurele contacten met 'onafhankelijken' in Hongarije (mensen die actief zijn in het zogenaamde Oost-West-netwerk). Met hen is in mei 1988 in Budapest een succesvol seminar over dienstweigeren georganiseerd. Ook mensen van de Vereniging Dienstweigeraars en Pax Christi waren hierbij betrokken. Kortom: een concreet project dwars door de scheidingslijn tussen Oost en West heen!

ook in 1989 voortgezet. Ditmaal willen we als gemeenschappelijk project het thema 'nationalisme' uitwerken. Het is immers een belangrijke kwestie in Hongarije en in heel Oost-Europa. En in Nederland? De werkgroep zal zich verdiepen in het nationalisme in Nederland en de Hongaren in het nationalisme in hun land. Door elkaar te informeren over de vragen en de antwoorden die hierop gevonden zijn, hopen we van elkaars nationalisme op de hoogte te raken en zo ook iets meer van elkaars samenleving te begrijpen.

De komende maanden zal de Hongarije-werkgroep een aantal aspecten van nationalisme in Nederland bespreken. Als thema's zijn gekozen: wat is nationalisme?, de positie van minderheden/buitenlanders in Nederland, nati-vorming in Nederland, nationalisme en nationalistische belemmeringen voor Europese integratie - 1992, het Friese nationalisme en/of nationalisme in de sport en tenslotte wat bepaalt de Nederlandse identiteit?

Het ligt in de bedoeling dat het project in het najaar wordt afgerond met een uitwisseling of seminar. één en ander in samenwerking met de Hongaren natuurlijk. Iedereen die geïnteresseerd is in het onderwerp of denkt een bijdrage te kunnen leveren is van harte welkom.

De bijeenkomsten van de Hongarije-werkgroep vinden plaats op woensdag 1 maart, 15 maart, 12 april, 17 mei en 21 juni, 20.00 uur, Partijgebouw PSP, Amsterdam.

GERRIT PAS

medewerker Wetenschappelijk Bureau PSP

COLUMN

Tranen

Een gotspe.

Volgens het jonge, dynamische, goedogende en welbespraakte kamerlid Gerrit Jan Wolffensperger, is de positie van het vaderlandse parlement na het debat over de Twee van Breda, versterkt.

De kroonprins van D'66 komt tot deze conclusie vanwege het feit dat in zijn ogen geen mens in het parlement trucjes met moties uithaalde en dat kritiek op de handelwijze van de regering buiten beschouwing werd gelaten. 'Want de zaak was van een hogere orde dan de partijpolitiek.'

Met andere woorden; het was helemaal geen debat.

Wij waren slechts getuige van een serie statements van woordvoerders die met het oog op de tv-overdracht respectievelijk geprangd, aangedaan, vol leed, beklemd, verscheurd, beschaamd dan wel uiteengerukt stonden te wezen. Eén groot gesnotter was het. Maar dan wel het soort gesnotter van Amerikaanse makelij. De emotie geëxploiteerd. Er moest tenslotte iets verkocht worden aan de getroffen natie.

Dezer dagen zal het eerste familieweekblad wel komen met 'het exclusieve verhaal' van die twee Duitse wrakken. En Willebrord Fréguin is vast al weken aan het oefenen met een bejaarde Germaanse stand-in. Een pak merken voor het grijpen in de binnenzak van die regenjas.

Maar het allerwalgelijkste was de performance van de zetbaas van dienst namens het kabinet, Frits Korthals Altes. Toen hij het had over zijn Joodse klasgenootjes.

Koud een paar dagen later staat ie met een uitgestreken smoelwerk te beweren dat de nieuwe vreemdelingenwet voor iedereen veel meer 'rechtszekerheid' biedt.

De fijne jurist Korthals kan nu tenminste met het wetboek in de hand asielzoekers naar hun moordenaars terugsturen en ze hebben nadat ze om zeep zijn geholpen nog het recht om te klagen ook. Prachtig toch.

De enige die in de show rond de Twee van Breda een wezenlijke bijdrage leverde en de zaken in het juiste perspectief zag was Andrée van Es. Want het leed van toen kan net zo goed het leed van vandaag worden als er niet voortdurend en met veel inzet wordt ingegaan tegen het rascisme en andere vormen van fascisme.

Ik heb er kleine Frits niet met tranen in zijn stem adhesie mee horen betuigen.

De positie van het parlement versterkt? Het tegendeel is het geval.

Want ze denken in Den Haag wel dat het volk dom is, maar hypocrisie is niet zo makkelijk te maskeren als allerlei andere politieke machinaties. Overigens heeft mij de aarzeling in de definitieve keuze van Andrée van Es verbaasd. Niet omdat ze uiteindelijk voor vrijlating was, want dat was haar integere eigen keuze. Maar wel omdat ze als reden voor die aarzeling het standpunt van 'de PSP' aanvoerde. Die zou tegen vrijlating zijn. Mij is daarover niets gevraagd.

Of heb ik intussen een referendum gemist?

RUTGER VAN SANTEN

Nationalisme

De samenwerking met de Hongaren wordt

Op 12 en 13 januari jl. organiseerde de GRAEL, de Groene en alternatieve fractie in het Europees Parlement, een conferentie over discriminatie in relatie tot aids. Daartoe werden uit alle EG-lidstaten (en daarbuiten) vertegenwoordigers en belangenbehartigers uitgenodigd van die groeperingen die dagelijks discriminatie aan den lijve ervaren, omdat zij al dan niet terecht op een of andere manier met aids in verband worden gebracht. Onder de talrijke Nederlandse deelnemers bevond zich Hans van de Riet, secretaris van het Aids Overleg Nijmegen en tevens PSP-afdelingssecretaris.

Een niet onbelangrijke bijkomstigheid bij internationale bijeenkomsten is dat je in de gelegenheid wordt gesteld je eigen situatie ietwat te relateren. Na de vele, soms schrijnende verhalen tijdens de conferentie en in de wandelgangen, was ik wat minder somber gestemd ten aanzien van de situatie in Nederland. De Nederlandse overheid en samenleving handelen, in vergelijking met andere Europese landen, bepaald subtiel, tenminste wanneer we het dumpbeleid ten aanzien van Duitse heroïne hoertjes (waarover werd bericht door Bob Schijndel, raadslid te Amsterdam en door de PSP als tweede kandidaat geplaatst op de 'Regenbooglijst') even buiten beschouwing laten.

Bij aids gaat het om een complexe materie, waarover veel wordt gesproken en waarvan nog maar weinig echt bekend is. Omdat aids,

dan wel besmetting met HIV (humaan immuno-deficiëntie virus), een ernstige bedreiging van de volksgezondheid is, maar ook vanwege de dramatische toonzetting die uit alle berichtgeving spreekt, ontstaat een sterke behoefte aan concrete maatregelen. Deze hebben maar al te vaak de functie om de gevoelens van machteloosheid bij de overheid te verlichten. En in het kielzog van dergelijke maatregelen willen nog wel eens wat neven-effecten ontstaan.

De complexiteit van aids en daarmee samenhangende discriminatie kwam tot uitdrukking in de gevarieerdheid van de deelnemers, niet in het minst die uit Nederland. In de gauwigheid zag ik vertegenwoordigers uit kringen van Aids-patiënten, seropositieven, junks, hemofilie-patiënten, homo- en vrouwenbeweging, hulpverlening, gezondheids-

zorg en -recht, al dan niet formeel georganiseerd.

Een dergelijk samenstel van netwerken komt, behalve misschien in Duitsland, in Europa verder niet voor en de overheid heeft daar dan ook vrij spel, waar het gaat om maatregelen op discriminatoire grondslag. In België discrimineert de overheid openlijk zwarte Afrikanen, tenminste wanneer zij niet over een diplomaten-status beschikken. Beursstudenten die in het kader van bestaande uitwisselingsprogramma's naar België komen, worden zonder vorm van proces geïnterneerd, getest en bij geconstateerde besmetting op het eerstvolgende vliegtuig gezet. Zonder enige overheidsbemoeienis kunnen verzekeraars en medische stand tot afspraken komen waarbij testen en opheffing van geheimhoudingsplicht zijn geregeld. Het vóórkomen van heroïne prostitutie in een havenstad als Antwerpen wordt glashard ontkend. Een politiek debat wordt nauwelijks gevoerd en geld wordt al helemaal niet beschikbaar gesteld.

Aids en huidskleur

Dat aids onder meer een etnisch aangelegenheid zou zijn lijkt men ook in Engeland te denken. Op basis van huidskleur of land van herkomst worden testen afgenomen. In het totaal van racistische overheidsmaatregelen lijkt aids een nieuw immigratie-selectie criterium te zijn geworden. Voor homoseksuelen was de situatie al behoorlijk verslechterd (zie eerdere berichtgeving over 'section 28' in Bevrijding), voorlichting en preventie inzake aids ten behoeve van mannen met homoseksuele contacten is nu nauwelijks meer mogelijk. Bestaand (algemeen) informatiemateriaal wordt vernietigd vanwege het vermeend propageren van homosexualiteit. Kinderen krijgen is er ook niet makkelijker op geworden, althans voor vrouwen. Volkomen willekeurig worden testen afgenomen, en van 'informed consent' (dat wil zeggen akkoord verklaring met de af te nemen test, nadat men uitvoerig over de mogelijke medische, maar ook economische, maatschappelijke en psychologische consequenties is geïnformeerd) lijkt niemand gehoord te hebben. Bovendien verdeelt de overheid de verantwoordelijkheid voor preventie wel wat ongelijk over mannen en vrouwen. Hoe anders kan een onderzoeksvraagstelling worden geïnterpreteerd, waarbij aan meisjes werd gevraagd of zij voortaan condooms bij zich zouden hebben, en aan jongens of zij condooms zouden gebruiken.

Ook in andere landen blijkt de kwetsbaarheid van leden van etnische groepen en vrouwen. In Zweedse ziekenhuizen wordt aan zwangere vrouwen weliswaar meegedeeld dat er op HIV wordt getest, echter middels een schriftelijke, in het Zweeds gestelde, soms moeilijke zichtbare mededeling in bijvoorbeeld de wachtkamer.

Aids en criminaliteit

De misschien meest schrijnende berichtgeving had betrekking op de situatie in de Spaanse gevangenissen, die ook zonder aids als rampzalig gekenschetst mag worden: een overbezetting van 300% en méér is niet ongebruikelijk. Geïnfecteerde gevangenen, niet zelden pas in de gevangenis besmet geraakt, staan bloot aan agressie of uitstoting, wanneer ze al niet van overheidswege worden geïsoleerd. Zieke patiënten kunnen aanspraak maken op voortijdig ontslag, maar overleven de administratieve procedures slechts zelden, en zijn vervolgens nog afhankelijk aan de aantoonbare opvang door liefhebbende familie, willen ze ook werkelijk vrij komen.

Een verhaal apart is, wie zal het verbazen, de situatie in Vrijstaat Beieren, waar de overheid met de allure van beschermheer van 's werelds gezondheid een 'regelgeving-catalogoog' heeft geproduceerd. Zoals elders wordt handig ingespeeld op reeds bestaande ongelijkheid en worden de meest kwetsbare groepen verder gecriminaliseerd door wetgeving die de aids-problematiek terugbrengt tot de simpele verdeling tussen de onschuldig bedreigde burgerbevolking en schuldige, zo niet boosaardige randfiguren, te weten junks en hoeren (de tijd bleek nog niet rijp om flikkers in dit rijtje op te nemen). Ronduit verbijssterend is de uitspraak dat de Beierse overheid elke gezonde man een gezonde hoer wil garanderen. Volgens goede traditie wordt een nieuw vocabulaire ontwikkeld om beoogde randfiguren verder te marginaliseren of zelfs te ontmenselijken. Ondertussen probeert de overheid middels een op emoties gebaseerde campagne bij haar burgers de test in te passen in het dagelijks patroon, keurig naast het 'handen wassen voor je aan tafel gaat'. Zakelijke informatie wordt echter niet gegeven. Het in de overige deelstaten gebruikte materiaal wordt in Beieren niet gebruikt, is zelfs verboden. Niet epidemiologische kennis en inzicht in preventie, maar doorzichtige vooroordelen zijn tot leidraad van beleid geworden.

Europese regelgeving

Er is met aids een nieuw instrument toegevoegd aan het arsenaal van discriminerende overheidsmaatregelen. Niet overal zo openlijk als in Beieren, maar aantoonbaar in alle landen van de EG, zoals tijdens deze tweedaagse conferentie door inleiders en deelnemers werd duidelijk gemaakt. Een internationale en in elk geval een Europese aanpak lijkt derhalve voor de hand te liggen. In die zin werd ook de doelstelling van de conferentie geformuleerd.

Die doelstelling werd niet gehaald, en het is de vraag of de GRAEL überhaupt serieus aan Europese regelgeving heeft gedacht bij de organisatie van de conferentie. Navraag leerde dat men intern nogal van mening verschilde over opzet en doelstelling van deze conferentie.

Al in zijn welkomswoord plaatste Bram van der Lek vraagtekens bij de haalbaarheid van een door het Europees Parlement gedragen advies, en eventueel daaruit voortvloeiende landelijke wetgeving. Wel werd melding gemaakt van een door de arts Parodi opgesteld werkdocument, maar concrete achtergrond, inhoud en status van dit stuk bleven enigszins in het vage. Gaandeweg werd duidelijk dat de resultaten van deze conferentie slechts marginaal een rol in de Europese aidsdiscussie zouden spelen, zeker nadat Nel van Dijk de aanwezigen ietwat verbaasd had doen staan met haar als verwijt klinkende opmerking dat doorgaans niemand veel vertrouwen stelt in het Europees Parlement, terwijl nu door de deelnemers van deze GRAEL-conferentie opeens allerlei verwachtingen werden geuit. Nel van Dijk verklaarde met nadruk enkel te hebben willen waarschuwen voor te hoog gespannen verwachtingen.

Hiermee was echter een toon gezet die de verdere bijeenkomsten bleef beïnvloeden. Ook de voortdurende tijdsdruk, de keuze voor enkele van de inleiders, het uitblijven van plenaire inhoudelijke discussie en vervolgens de gemiste kans tijdens enkele niet erg relevante dan wel slecht voorbereide workshops, het leidde allemaal tot irritatie over en weer. En toen de conferentie ter gelegenheid van de aanwezigheid van dhr. Koch uit Beieren even werd omgevormd tot een tribunaal, ontstond bij menigeen het ge-

voel figurant te zijn in een publicitair gebeuren, hetgeen nog werd versterkt toen het geen der deelnemers (ook niet de groep die eerder namens de deelnemende groepen een gezamenlijke persverklaring had opgesteld) werd toegestaan bij de geplande persconferentie aanwezig te blijven. Dat aan het eind van de conferentie de reeds vooraf door de organisatie opgestelde resolutietekst door de aanwezigen werd weggestemd was onnodig, maar wel begrijpelijk.

Er waren duidelijke verschillen tussen de aanwezige personen en groeperingen, maar noch maatschappelijke status, noch het vermeende, soms in werkelijkheid niet bestaande extra besmettingsrisico (denk aan niet intraveneus druggebruikende prostituées) hadden een negatief effect op de gevoelde onderlinge solidariteit. Er werd door de conferentiedeelnemers geen onderscheid gemaakt tussen 'buiten hun schuld om besmette hemofiliepatiënten' en 'junks of flikkers, die er in feite zelf om vragen, en bovendien de algehele gezondheid bedreigen'. Men kon zich dan ook vinden in een gezamenlijke verklaring, een aanvulling op de voorgestelde resolutie.

Resolutie

Belangrijke punten uit de resolutie zijn de beoogde instelling van een centraal, Europees meldpunt voor aids-gerelateerde discriminatie, en ook de aanbeveling om zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande, landelijke wetgeving.

Er zal echter ook op EG-niveau regelgeving nagestreefd moeten worden. Waar nationale wetten in zich discriminatoir zijn, zal een decentrale aanpak tot mislukken zijn gedoemd. Het was hoopgevend dat Bob van Schijndel met de aanwezige euro-parlementariërs van mening verschilde ten aanzien van haalbaarheid en wenselijkheid van initiatieven vanuit de Regenboogfractie.

Een verwijzing uit Nederlandse mond naar bestaande nationale anti-discriminatie wetgeving was, gezien de martelgang van de Wet Gelijke Behandeling, wat voorbarig. Toch zal inderdaad discriminatie in eerste instantie ter plekke bestreden moeten worden. Zoals Bodo Mende uit Berlijn stelde, toen bij de flikkers, en alle anderen opriep met hernieuwde kracht te werken aan de eigen emancipatiestrijd om vandaaruit gezamenlijk discriminatie uit te bannen.

HANS VAN DE RIET
LIESBETH MILTENBURG

liever leren leven

het is mogelijk voortaan volledig uit je leven te halen wat er in zit. óók al staan 'negatieve' belevenissen en geconditioneerd gedrag uit de kinderjaren en/of traumatische ervaringen optimaal functioneren nú in de weg.

in 2 x 5 werkdagen achtereenvolgens.
gedeeltelijk individueel, deels in kleine groepjes.
via ontspanning in plaats van inspanning.
kosten: f 100,- per maand gedurende 2 jaar.
(gratis) verblijf tijdens de trainingsperiode.

therapeuten die gedurende ruim twaalf jaar honderden mensen uit binnen- en buitenland (onder wie artsen, psychologen en algemeen bekende Nederlanders) hebben geholpen met een voor praktisch iedereen gemakkelijk te begrijpen methode, die aantoonbaar blijvend resultaat oplevert.

therapiecentrum heleen en frederik vermooten
bronnegerstraat 15, 9531 tg borger

Joost Lagendijk: 'PSP, PPR, CPN, één lijst, één programma, één partij'

'Voor een zelfstandige PSP is er absoluut geen toekomst. Trouwens, ook de PPR en de CPN redden het niet in hun eentje. Voor wat betreft de samenwerking is het nu of nooit. Als er voor de verkiezingen van 1990 geen gezamenlijke lijst met een gezamenlijk programma komt, dan zie ik de komende 5 tot 10 jaar uiterst somber tot zwart in. Ik denk dat de afzonderlijke partijen dan gewoon verdwijnen.'

Aan het woord is de 31-jarige Joost Lagendijk, buitenland-secretaris in het huidige partijbestuur van de PSP, in een interview dat werd gehouden voor dat de uitslag van het referendum bekend was.

Je zou het een opmerkelijk standpunt kunnen noemen voor de man die nog maar relatief kort geleden meeschreef aan de radicale teksten voor het partijcongres in Steenwijk en die teksten daar ook met verve verdedigde. Toen - rond 1983 - moest Joost Lagendijk nog niets hebben van samenwerking op het parlementaire vlak met welke partij dan ook. Hij bepleitte een zelfstandige, radicale PSP die veel en intieme bindingen zou moeten onderhouden met allerhande sociale bewegingen en op die manier zou moeten bijdragen het scherpgeslepen socialistische gedachtengoed aan de mens te brengen. Over de 'teksten van Steenwijk' denkt Lagendijk nu heel anders. Hij gelooft niet meer in de dingen die daar instonden. Hoe is dat zo gekomen?

Joost Lagendijk: *'Toen - in '83 - had je een PB dat heel erg sterk de nadruk legde op regeringsdeelname. De PSP moest samen met de PvdA een links alternatief vormen en dat vond ik toen heel slecht. Er lag een PB-voorstel, waar ik heel erg tegen was. Je moet ook bedenken dat ik toen in Utrecht zat en dat is traditioneel een radicale afdeling. En we hadden daar een CPN waarmee weinig te bakken viel en een PPR waar ik ook weinig enthousiast over was. En het was toen op het hoogtepunt van een aantal sociale bewegingen, zoals de kraakbeweging waar ik zelf ook bij betrokken was. Dan is het ook logisch dat je tot een standpunt komt zoals de toenmalige tendensgroep dat in Steenwijk had.'*

Letter

Maar de tijden veranderden en Joost Lagendijk merkte die verandering op en wilde hem ook opmerken.

Lagendijk: *'In de tijd daarna zag ik die sociale bewegingen zo allemaal successievelijk naar beneden gaan en toen heb ik met een aantal mensen discussies gehad of je je daar nou zo sterk op moest blijven richten als in dat strategiestuk van ons stond. En toen merkte ik dat een aantal mensen waar ik toen mee samengewerkt had, dat echt allemaal tot de letter uit wilden voeren. Wat er stond moest gebeuren.'*

'Het bleek me dat met de mensen waarmee ik tot dan toe was opgetrokken - zeg maar de Utrechtse en de Groningers - absoluut geen discussie mogelijk was over die teksten. De Doorbraak-groep vond men bijvoorbeeld absoluut niks.'

'Zelf ben ik zo langzamerhand aan het twijfelen gegaan. Ik dacht: Ik ben dan wel PSP-lid maar ik ben ook nog nieuwsgierig naar wat er buiten de partij gebeurt. En wat er bijvoor-

beeld in het buitenland aan discussies en ontwikkelingen plaatsvindt, daar kun je je niet van afsluiten door zomaar te zeggen dat zo iets reformistisch is.'

'In 1985 heb ik me ook op het het congres onthouden van stemming over de diverse teksten. Ik vond het toen ontzettend moeilijk om te kiezen. En zo ben ik langzamerhand op het standpunt gekomen dat ik nu in-neem.'

Boekenvak

Joost Lagendijk kwam in 1957 ter wereld te Roosendaal, Noord-Brabant. Het feit dat zijn ouders hervormd waren verraadt al dat de Lagendijken oorspronkelijk uit het nabijgelegen Zeeland afkomstig waren. In Roosendaal doorliep Joost Lagendijk het lager en middelbaar onderwijs om vervolgens in 1975 af te reizen naar Utrecht voor een geschiedenisstudie, die tien jaar later succesvol werd afgesloten. Ondertussen had Joost werkervaring opgedaan in het boekenvak als vrijwilliger bij de fameuze boekhandel De Rooie Rat in Utrecht en daarna betaald als inkoper voor de non-fiction afdeling van de Amsterdamse boekhandel van Gennep. Na zijn afstuderen in 1985 vervulde Lagendijk zijn vervangende dienstplicht bij de tweede-kamerfractie van de PSP, waar onder meer het buitenland tot zijn besognes behoorde. In 1987 kreeg Joost een baan bij de uitgeverij SUA te Amsterdam waar hij toen ook ging wonen. Sinds vorig jaar is Joost Lagendijk voor vier dagen per week directeur van de Haarlemse stichting TMW, die onder meer het Welzijnsweek-blad op de markt brengt.

In 1978 meldde Lagendijk zich aan als lid van de PSP te Utrecht. Tot zijn eerste daden behoorde het colporteren met het blad dat u nu in handen heeft. Daarnaast was hij vier jaar actief in de steungroep van de gemeenteraadsfractie in Utrecht en zetelde hij vier jaar namens het gewest Utrecht in de partijraad. Op 1 januari 1987 werd Lagendijk lid van het PB uit hoofde van zijn voorzitterschap van het Wetenschappelijk Bureau en de Stichting Vorming en Scholing (Zo heet WB/SVS voluit). Aan het einde van dat jaar werd hij secretaris buitenland van het PB, een functie die hij nog steeds in handen heeft.

Omvangrijk

Joost Lagendijk: *'Het werk van WB/SVS is heel veel vergaderen. Naast die club heb je ook nog de vergaderingen van het partijbestuur, het werkoverleg enz. Dat begon me een beetje tegen te staan. Buitenland is iets dat je meer in je eentje kunt doen. Als ik nu een een week nauwelijks tijd heb, valt dat niemand op. En verder kun je een beetje je eigen gang gaan.'*

Nu is het buitenland voor een Nederlandse PSP-bestuurder nogal omvangrijk. Hoe pak je dat aan vanuit de Amsterdamse Looiersstraat?

Joost Lagendijk: *'Ja, het buitenland is natuurlijk heel groot. En aan veel zaken kan ik niks doen. Maar toch blijven er genoeg zaken over waar wel iets aan gedaan moet worden.'*

'De grote makke is dat je prioriteiten moet stellen. Dat is heel hard nodig maar het is zo verrekte moeilijk. Er is zo ontzettend veel ellende. Dus als hier een stel Koerden aanschuiven, met omgekomen familieleden en mosterdgasaanvallen, dan ben ik tot tranen toe bewogen. Dan kan ik niet zeggen: sorry, jullie staan niet op mijn prioriteitenlijstje, daar doe ik niks aan. En zo komt er steeds weer iets bij.'

'Dus in het begin heb ik gezegd: Er zijn een aantal onderwerpen die enigszins in de PSP-geschiedenis zitten. Ik noem Turkije, Indonesië en het Midden-Oosten. En dan is er een aantal brandhaarden waar je niet om heen kunt zoals Zuid-Afrika en Midden-Amerika. Daar ga ik me op richten.'

Stapel

'Als ik een blaadje krijg uit Bangladesh of Guatemala, dat lees ik dan gewoon maar niet. Misschien ligt het thuis nog een tijdje op de stapel, maar dan kan ik het na een poosje weggooien, want ik heb al moeite genoeg om al die andere tijdschriften te lezen, laat staan om naar bijeenkomsten te gaan of te overleggen. En af en toe moet je natuurlijk ook nog naar het buitenland.'

Gezien de hoeveelheid werk die het PB-lidmaatschap - in welke functie dan ook - met zich meebrengt pleit Joost Lagendijk ervoor de manier van werken te veranderen. In tegenstelling tot bijvoorbeeld de PPR heeft de PSP nooit geheel of gedeeltelijk gehonoreerde bestuurders gekend. Ook betaalde 'ambtelijke' ondersteuning is nooit aan de orde geweest. Lagendijk ziet wel iets in het gedeeltelijk honoreren van PB'ers omdat hij van mening is dat mensen met een volledige baan elders het werk menselijkerwijze niet aankunnen. En daarmee zou je het PB-lidmaatschap beperken tot mensen die geen betaald werk elders hebben of zich veel vrij kunnen maken.

Joost Lagendijk: *'De PPR heeft het wat dat betreft veel beter geregeld. De PSP heeft in die ondersteuning geen traditie. Wij denken van: het moeten vrijwilligers zijn, anders worden het partijbonzen, dan raken ze vastgebakken, omdat ze er geld voor krijgen. Nou, dat geloof ik niet. In de PPR zie je bijvoorbeeld ook heel veel doorstroming.'*

'Ik vind het vooral jammer omdat je het bijna onmogelijk maakt voor mensen om een bestuursfunctie uit te oefenen. Zelf heb ik de mazzel dat ik vier dagen werk. Dan kan ik vrijdag de bestuursklusjes doen. Anders lukte het me gewoon niet.'

Twee ton

'Het zou heel goed zijn als er voor het runnen van de klusjes van het PB een professioneel coördinatiepunt zou komen. De mensen van het partijbureau moeten de partijzaken doen. Die hebben geen tijd om ook nog eens voor PB-leden dingen op te knappen. Er wordt nu nagedacht over een dienstweigeraar maar ik vind dat je dat dan voor tien jaar moet plannen. Het kost zo'n 18.000 gulden per jaar. Dan hebben we het over een kleine 2 ton die voor de komende tien

jaar vrijgemaakt moet worden.'

Het lijkt een goed idee maar dan is het wel zaak natuurlijk dat de PSP nog even blijft bestaan. En wat dat betreft ziet Joost Lagendijk enige donkere wolken in het verschiep. Als het aan hem ligt moet er zoals gezegd in 1990 een samenwerking tot stand worden gebracht met PPR en CPN maar vooralsnog wordt de keuze daartoe - of voor iets anders - voorgelegd aan de leden middels het referendum. Joost Lagendijk houdt zijn hart vast: *'Het wordt heel moeilijk. Ik hoop van ganser harte dat de leden in meerderheid iets willen. Ik denk dat de meerderheid van de mensen die deelnemen, hun kaart insturen dus, voor iets als onderhandelen is, maar mijn grote angst is dat de meerderheid van de leden helemaal niet meedoet. Daar ben ik heel erg bang voor.'*

Maar mocht er uit het referendum toch een resultaat komen in de zin dat men vindt dat er onderhandeld moet gaan worden, dan is Lagendijk van mening dat er zondermeer gezamenlijk aan de verkiezingen van 1990 deelgenomen moet worden.

Uniek

Joost Lagendijk: *'Ik heb als buitenland-secretaris heel veel contact met de collega's van CPN en PPR. Daar kan ik het echt prima mee vinden. Ze hebben andere accenten en ze doen andere dingen dan ik maar ik zie structureel absoluut geen verschillen. Ik denk nooit: dat is een volkomen andere partij, daar moeten we gescheiden van blijven.'* *'Er zijn natuurlijk nog wel verschillen in cultuur en zo tussen de partijen, maar dat wordt steeds minder. Er is op dit moment absoluut geen reden om gescheiden deel te nemen aan de verkiezingen.'*

'Ik kan het niet meer verdedigen waarom de PSP zo bijzonder en uniek is dat-ie voor de verkiezingen niet zou samenwerken met de PPR en de CPN. Er moet dus gewoon één kandidatenlijst komen met één programma en als dat doorgaat krijg je op termijn gewoon één partij.'

'Het is een illusie en ook een beetje de boel voor de gek houden om te zeggen: ik ben wel voor één gezamenlijke lijst maar de partijen moeten afzonderlijk blijven bestaan.'

Krachtdadig

Wat de toekomst ook brengen moge, voor elke koers die wordt uitgezet is het noodzakelijk dat er een krachtdadig partijbestuur aan het roer staat. En daaraan heeft het de laatste jaren nogal eens ontbroken. Er was een eindeloze reeks vacatures die maar moeizaam werden opgevuld. De uitdrukking: 'de duivetil aan de Looiersstraat', raakte aardig ingeburgerd. Joost Lagendijk onderkent de problemen maar hij is optimistisch.

Lagendijk: *'De laatste jaren is er geprobeerd een evenwichtig PB te kiezen. Dus met mensen uit allerlei stromingen. Dat heeft voordelen maar ook nadelen als eindeloze discussies etc. Nu hebben we een PB dat het in grote lijnen met elkaar eens is. En dat is wel zo makkelijk.'*

'Voor het komende halfjaar is het nodig dat het PB in grote meerderheid op één koers zit. Dat wil niet zeggen dat iemand niet z'n eigen mening mag hebben maar het is wel prettig als je een beetje weet waar je aan toe bent.'

In dat verband komt de kritiek ter sprake die te vernemen valt op het optreden van partijvoorzitter Saar Boerlage. Joost Lagendijk is daarin zeer genuanceerd: *'Saar is geen goeie vergadervoorzitter. Daar is ze - in het*

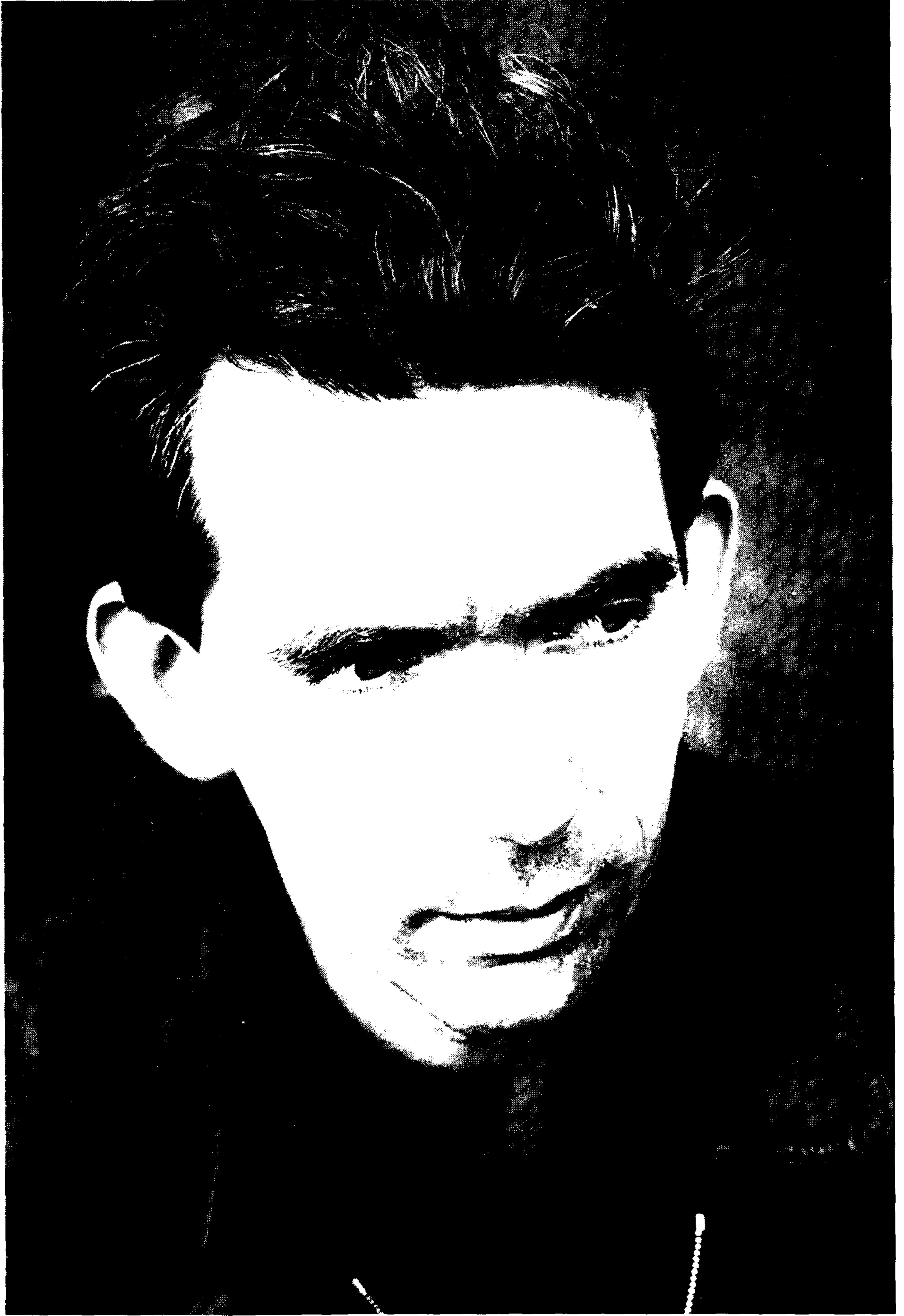

FOTO: KADER PRODUKTIES

negatieve gezegd - te chaotisch voor - of in het positieve - , ze is teveel betrokken, ze komt teveel met haar eigen mening. Ze vat niet goed samen en handhaaft de vergaderorde niet goed waardoor vergaderingen uitlopen. Dat is af en toe zeer irritant.'

'Maar aan de andere kant heeft ze ook een soort enthousiasme in de club gebracht met allerlei nieuwe voorstellen en zaken als die armoedebeweging. Daarin is ze toch een van de drijvende krachten die dat steeds blijft benadrukken. Dat vind ik heel erg goed van d'r. Het is natuurlijk iemand met ontzettend veel ideeën en energie waarvan ik af en toe denk dat ze die wat verkeerd besteed. Maar als er iets niet doorgaat , doet ze gewoon het volgende. En er zit tussen die vijf dingen altijd wel iets waar de PSP iets aan heeft . En ze doet ook haar best om iedereen er als club een beetje bij te houden. Wat dat betreft vind ik haar wel een positieve invloed hebben.'

Coalitie

Zoals gezegd hoopt Joost Lagendijk op een realistische uitkomst van het referendum, zoals hij dat noemt. Is dat niet het geval, dan zal Lagendijk daaruit de consequenties trekken en zich niet herkiesbaar stellen als PB-lid. Mocht het onverhoopt zover komen, vervelen zal Joost Lagendijk zich niet. Zijn werk in Haarlem boeit hem en daarnaast zijn er nog heel veel boeken uit de Nederlandse, Engelse en Amerikaanse cultuur die hij nog niet gelezen heeft. Verder kan hij dan wellicht nog meer tijd investeren in de bloeiende LAT-relatie met zijn in Utrecht woonachtige vriendin. Dat gaat al zes jaar naar volle tevredenheid. En die coalitie ziet Joost Lagendijk het jaar 2000 wel halen. In tegenstelling tot de PSP.

RUTGER VAN SANTEN

Steunpunt Lokaal & Internationaal

De derde wereld aan de Amstel

In september 1987 presenteerde Lenl zich, via een katern in De Rode Draad aan de PSP.

Zij is geen nieuwe medewerkster of een pamflet van de Russische Communistische partij, waarbij de 'N' per ongeluk is weggelaten. Wie of wat is zij dan wel?

Lenl staat voor L(okaal) en I(nternationaal) en is het steunpunt voor radicaal linkse gemeente politiek op mondiaal terrein.

Naar aanleiding van het in januari uitgebrachte tussentijdse overzicht van activiteiten sprak Bevrijding met Jaap Spelberg, actief in Lenl, over de derde wereld aan de Amstel.

Op een studiedag voor PPR- en PSP-raadsleden, eind 1986 bleek dat er behoefte bestond aan een geïntegreerd mondiaal gemeentebestuur. Hiermee werd bedoeld dat er standpunten moesten komen waarin een duidelijke samenhang bestaat tussen bewapening, milieu en de derde wereld en wel zo dat deze standpunten tevens aangrijpingspunten zijn om activiteiten te ontplooiën in de plaatselijke situatie. Gelijktijdig met het formuleren van deze behoefte aan een geïntegreerd mondiaal beleid leefde er binnen de partijen forse kritiek op het gangbare ontwikkelingsdenken van de regering en de grote politieke partijen. De eenzijdige gerichtheid op grootschalig denken, op groei en op kapitaalintensieve technologie, alsmede de wijze waarop deze zaken gebed waren in een misplaatst vooruitgangsoptimisme werden van de hand gewezen.

Na een jaar actief te zijn geweest blijkt dat Lenl zoekt naar aangrijpingspunten in de eigen samenleving in directe samenhang met belangrijke thema's als cultuur, landbouw, milieu, bewapening en armoede. Aan de hand van deze thema's worden afhankelijkheidsrelaties zichtbaar en wordt ook de noodzaak duidelijk om vanuit Nederland te werken aan concrete oplossingen zowel terwille van de internationale solidariteit als

voor het leefbaar houden van de wereld. Met name politieke partijen kunnen hieraan meewerken door internationale kwesties mede de grondslag te laten vormen voor een samenhangende lokale politiek. Gemeentelijke instellingen hebben vaak unieke mogelijkheden voor het in kaart brengen van internationale aangrijpingspunten in de eigen samenleving. Het is dan van belang dat er op deze instellingen een beroep kan worden gedaan.

Brugfunctie

Lenl richt zich niet alleen op politieke organisaties maar wil ook een brugfunctie vervullen tussen mensen en groepen vanuit verschillende achtergrond en de radicaal-linkse partijen. Lenl heeft zich in het afgelopen jaar ontwikkeld tot een wat losse en open organisatie waarin mensen van uiteenlopende herkomst makkelijk hun draai kunnen vinden op grond van een eigen inbreng. Er wordt veel waarde gehecht aan het stimuleren van contacten met mensen die zich vanuit het buitenland in Nederland hebben gevestigd met name vluchtelingen en migranten. Er worden contacten onderhouden met groepen en personen die op het plaatselijke vlak actief zijn maar aan de andere kant zijn er verbindin-

gen gelegd met landelijke organisaties die zich op dezelfde terreinen bewegen en beschikken over waardevolle informatie en ervaring. Een van de belangrijkste ingangen om met deze kennis aan de slag te gaan vormen de gemeenteraadsleden van de radicaal-linkse partijen.

In verschillende gemeentes in Nederland zijn raadsleden en wethouders actief om verbanden te leggen tussen de derde wereld en de eigen gemeente.

Nederland is na Japan de grootste afnemer van tropisch hardhout. Tachtig procent van dat hout wordt afgenomen door de gemeentes. Monnickendam is de eerste gemeente in Nederland, die het probleem van het gebruik van tropisch hardhout en de ontbossing aan de orde heeft gesteld. De raad besloot om geen tropisch hardhout meer te gebruiken bij o.a. de bouw.

In Deurne, de mesthoofdstad van Nederland, legde de PPR-wethouder aldaar in een nota het verband tussen het mestoverschot en de import uit de derde wereld.

Eén van de belangrijkste doelen die Lenl zich stelt is een archief aanleggen waarin deze initiatieven opgeslagen worden.

Iedereen die dat wil kan een beroep op Lenl doen zodat van ervaringen opgedaan door anderen gebruik gemaakt kan worden, en het wiel niet meer opnieuw uitgevonden hoeft te worden.

Vluchtelingen

Hoewel Lenl de stedenbanden met Nicaragua en de boycots van Shell door gemeentes zeker niet negatief waardeert, richt zij zich vooral op de derde wereld in Nederland. (Omdat op dit gebied veel mogelijkheden liggen voor radicaal links.)

De derde wereld is bij iedereen om de hoek. Niet alleen door de buitenlanders die in de straat leven, maar ook door alle positieve verschijnselen die dat met zich meebrengt als winkels, koffiehuisen, moskeeën en muziek, maar ook negatieve zaken als racisme. Lenl richt zich vooral op het vluchtelingenbeleid. De overheid voert een ontmoedigingsbeleid waardoor bijna geen vluchtelingen meer worden toegelaten.

Sinds november 1987 zijn er nieuwe regelingen van kracht voor opvang van asielzoekers (ROA-regeling). Vluchtelingen worden nu zoveel mogelijk opgevangen in centra in afgelegen dorpen ver van de steden, zodat hechte relaties met mensen in Nederland nauwelijks ontstaan en in ieder geval niet onderhouden kunnen worden.

Zolang deze regeling van kracht blijft en onzorgvuldigheid het kenmerk blijft bij de beoordeling of het asielverzoek gehonoreerd wordt zal het gevolg zijn dat een toenemend aantal vluchtelingen er voor kiest om illegaal in Nederland te blijven in plaats van terug te gaan. Zij zullen zich vestigen in de grote steden en daar proberen het hoofd boven water te houden. Hulp is dan belangrijk alleen al om een isolement van deze mensen te voorkomen. Het is daarbij van belang dat vanuit de samenleving steun georganiseerd wordt. Ook voor illegale vluchtelingen, te meer daar gevestigde hulpverlening zich beperkt tot vluchtelingen die binnen het Nederlandse vluchtelingenbeleid vallen.

Een ander aspect bij het helpen van vluchtelingen is dat er opnieuw nagedacht moet worden over de definitie van vluchteling. Niet alleen de te verwachten vervolging in het land van herkomst is een criterium maar ook andere elementen zijn in de toekomst van belang zoals de mate van onleefbaarheid in het land van herkomst. Veel mensen vluchten voor honger, oorlog en ook de verwoes-

Het ga je goed, Annelies!

Een beetje onvoorstelbaar is het nog: per 1 maart a.s. verlaat Annelies Schutte de Kamerfractie. Vanaf die datum treedt ze in dienst bij de Vereniging Vluchtelingenwerk Nederland.

We gaan een inspirerende, betrokken en solidaire collega missen. Altijd en overal bereid tot de meest hartstochtelijke principiële discussies en met een feilloos gevoel voor het politieke moment. Annelies 'deed' de voor de PSP-fractie belangrijke debatten van de afgelopen vijf jaar: het debat naar aanleiding van de dood van de kraker Hans Kok, de debatten over euthanasie, porno en -natuurlijk- het vluchtelingenbeleid.

Taai bleek ze in het eenzame gevecht om de PSP-opvattingen over het strafrecht niet buiten de discussie te laten plaatsen, terwijl de roep om meer cellen naar rechts en links nog het enige moderne antwoord lijkt te zijn op drugsproblematiek en criminaliteit.

Soms was het niveau van de Kamer te oppervlakkig voor de subtiele, genuanceerde speeches van haar hand. 'Mevrouw van Es heeft indringend gesproken over de problematiek van de randgroepjongeren', was het enige dat staatssecretaris Korte van Hemel - toegegeven, niet de slimste van het stel - wist te zeggen op een diepgaande analyse bij de justitiebegroting. Maar kwaliteit heeft haar prijs. De fractie heeft Annelies - zelfs met een paar prachtige pumps - niet weten vast te houden.

Haar ex-collega's wensen haar bij de Vereniging Vluchtelingenwerk een even leuke werkring en heel veel werkplezier.

JOOSJE LAKMAKER, LEX SPAANS, KEES VENDRIK, PETER VAN DE WESTERINCH

ting van het milieu kan mensen ertoe brengen om te vluchten. In het kader van de doelstellingen van Lenl is de vluchtelingenproblematiek van belang omdat het contact met vluchtelingen ook een aanzet kan zijn de plaatselijke activiteiten te richten op zaken die een mondiaal karakter hebben. De wereldwijde economische integratie is van dien aard dat er bijna geen land ter wereld is waarmee geen betrekkingen bestaan met Nederland of instellingen in Nederland. Het bloot leggen van de relaties biedt vaak de mogelijkheid om politiek gezien in Nederland het een en ander aan de orde te stellen. Vluchtelingen vormen op deze wijze een aanleiding om na te denken en activiteiten te organiseren die de omstandigheden in een ver land heel dicht bij huis halen.

Een ander heel concrete actiemogelijkheid ligt er op het terrein van de migranten.

Veel migranten zijn op dit moment onverzekerd en hebben geen geld voor medische hulp. Veel Surinamers in de Bijlmer sturen bijvoorbeeld voor veel geld aan goederen naar Suriname omdat de regering weigert ontwikkelingshulp te geven.

De Antillen

Als men in Nederland praat over 'de Antillen' denkt men in eerste instantie niet aan de derde wereld, maar aan een tropisch paradijs. Een indruk die nog eens wordt bevestigd door de toeristische folders.

Vanuit Lenl wordt deelgenomen aan de werkgroep Kibré. De belangrijkste bedoeling van deze werkgroep is dat zij bovengenoemde blinde vlek wil vervangen door betrokkenheid en belangstelling bij ontwikkelingen op de Antillen en Aruba. Het scheppen van deze betrokkenheid en belangstelling gebeurt vanuit een specifieke invalshoek. Kibré betekent in het papiamentu namelijk 'doorbreken'. Hiermee wordt bedoeld het doorbre-

ken van de nog altijd koloniale betrekkingen tussen Nederland en de Antillen en Aruba. Dit koloniale aspect van de relaties over en weer heeft nadelige gevolgen voor een groot deel van de bevolking op de Antillen alswel voor een deel van de Antilliaanse gemeenschap in Nederland. De werkgroep Kibré probeert buiten deze koloniale context om relaties te leggen die contact mogelijk maken tussen de lokale creoolse bevolking op de eilanden en kritische groepen en stromingen in Nederland. De werkgroep bestaat uit een aantal Antillianen en een aantal Nederlanders en richt zich met haar activiteiten in de eerste plaats op Amsterdam. Zo is er in september 1987 een manifestatie georganiseerd en er zijn een aantal andere bijeenkomsten geweest. Tot erg concrete resultaten met betrekking tot bovenstaande bedoelingen heeft dit nog niet geleid. Er zijn contacten gelegd, ook is op een aantal momenten met succes de publiciteit gezocht, maar toch is de werkgroep voornamelijk een informatiepunt gebleven voor de deelnemers zelf. De bedoelde podiumfractie waarop bovengenoemde intenties kunnen worden uitgewerkt is niet echt van de grond gekomen.

Cultuur

Ook op het gebied van de cultuur liggen vele mogelijkheden om activiteiten te ontplooiën. Op muziekgebied is de derde wereld in. In Frankrijk staan de meest exotische bands in de top tien terwijl het racisme welig tiert. Een merkwaardige zaak. In plaats van zich in de discussies over cultuur te mengen helpt Lenl mee met het organiseren van festivals, zoals het Moussem in Amsterdam, het festival voor Marokkaanse cultuur in Europa. Het bleek hier te gaan om een uitwisseling waarbij men een drietal terreinen aangaf: volkscultuur, verzetscultuur en cultuur van de migratie. Volgens de organisatoren van de Moussem

reageert de cultuur van de migratie op een andere manier op de Europese omgeving van de volkscultuur in Marokko zelf. De volkscultuur in Marokko ontwikkelt zich aan de hand van de door het regiem gestelde eisen en stagneert daarmee tot folklore. Hieruit blijkt dat er aan de hand van enig inzicht in de culturele ontwikkelingen conclusies getrokken kunnen worden over de positie van migranten in Europa en tegelijkertijd over de wijze waarop deze zich verhouden tot ontwikkelingen in Marokko.

Jaap Spelberg praat enthousiast over het werk van Lenl, maar is ook de eerste om het weer te relativiseren.

'We zijn met een klein groepje mensen die echt niet met iets nieuws bezig zijn. Iedereen was voor zijn eigen stekkie bezig en wij hebben de verbanden gelegd. Deze trent van denken is nu ook wereldwijd opgepakt door o.a. de kerken.'

De manier van werken is vrij simpel. Er wordt veel tijd besteed aan het maken van analyses en het zoeken naar concrete actiepunten.

Er ligt een groot terrein bloot voor het werk wat wij doen. De politieke onderwerpen worden niet door groot links opgepakt. Wij hopen en vinden dat klein links dat moet doen. Klein links heeft de luxe om zich radicaal op te stellen en moet dat ook doen.'

Als laatste merkt Spelberg op dat *'we ons rot rennen, maar we hebben er ook veel plezier in.'*

Vooraf omdat je in de omgang met mensen uit andere culturen een hoop kunt leren. Zeker ook als partij, want de manier waarop we daar met elkaar omgaan is niet om trots op te zijn.'

HENRI VAN WEZEL

*Lokaal en Internationaal
3e Oosterparkstraat 88hs, Amsterdam, tel.
020-927826*

Nieuwe milieubrochure

Op weg naar een schone toekomst

Iedereen is het er tegenwoordig over eens dat het slecht gaat met het milieu in Nederland. Velen zijn het erover eens dat er drastische maatregelen nodig zijn. Maar welke? Vanuit de PSP wordt in de binnenkort te verschijnen brochure 'Op weg naar een schone toekomst' (een publicatie van het wetenschappelijk bureau van de PSP) geformuleerd welke maatregelen er nodig zijn. In dit artikel worden de grote lijnen van deze brochure kort weergegeven.

In het onlangs uitgekomen rapport *Zorgen voor morgen* staat beschreven dat de milieuvuiling veel ernstiger is dan we allemaal dachten. Dat betekent dat het milieubeleid dat nu gevoerd wordt volstrekt onvoldoende is. Deze regering voert een beleid dat erop neer komt dat de toeneming van de milieuvuiling minder zal moeten worden. Een echt toekomstgericht milieubeleid moet zich echter richten op een vermindering van de milieuvuiling tot het punt dat deze het zelfreinigende vermogen van het milieu niet langer te boven gaat.

Milieu en welvaart

Het huidige beleid is, ondanks de vele mooie woorden over het milieu, in eerste instantie gericht op economische groei. Economische groei draagt echter lang niet altijd bij aan een vergroting van de welvaart. Ook zaken als schone lucht, rust en natuurschoon dragen aan de welvaart bij.

Wil men een beter inzicht krijgen in de ontwikkeling van het welvaartsniveau dan zou de schade aan het leefmilieu ook in geld moeten worden uitgedrukt. In dit verband

wordt wel gesproken van 'sociale gevolgkosten'; de huidige productie en consumptie leiden ertoe dat er op allerlei terreinen aanzienlijke hersteluitgaven moeten worden gedaan, waarbij er bijna nooit sprake is van een volledig herstel van een stuk verloren gegane welvaart.

Als dergelijke gevolgkosten consequent zouden worden doorberekend dan zou het heel goed mogelijk zijn dat de toeneming van de gevolgkosten de toeneming van het Bruto Nationaal Product overtreft. Economische groei betekent dan een afnemende van de welvaart. Deze groei is dan ook alleen acceptabel waar het activiteiten betreft die niet milieuvuilerend zijn of juist bijdragen aan een schoner milieu.

Milieu en markt

Niet alleen de groei van de economie heeft gevolgen voor het milieu, de milieuvuiling hangt ook samen met de manier waarop de economie is georganiseerd. In een markteconomie als de onze zijn bedrijven betrekkelijk autonoom in hun beslissingen.

Bedrijven staan echter bij linkse mensen niet bekend als de grootste milieubeschermers. Hun eerste doel is het tegen zo laag mogelijke kosten produceren. Indien een milieu-investering hoger is dan de op korte termijn te realiseren kostenbesparing dan is het voordelig om deze achterwege te laten. Pas onder druk van de publieke opinie én als gevolg van wetgeving zullen bedrijven in

milieubeschermdende technieken investeren. Be-drijven zijn niet per definitie onwillig maar zullen uit concurrentie overwegingen niet verder gaan dan afgedwongen wordt.

Deze situatie brengt sommigen ertoe de milieuvervuiling te beschouwen als een uitvloeisel van het kapitalisme: milieuvervuiling zou inherent zijn aan de markteconomie en een ecologisch verantwoorde manier van produceren zou alleen mogelijk zijn in een socialistische maatschappij, dat wil zeggen, in een planeconomie. Deze opvatting, die binnen de PSP jarenlang populair is geweest, gaat voorbij aan de milieuvervuiling die optreedt in planeconomieën. In het 'reëel bestaande socialisme' valt de afweging tussen productie-groei en milieubelangen, evenals in kapitalistische economieën, uit ten nadele van milieubelangen. Het winststreven is hierbij vervangen door het streven om het plan te halen.

Het invoeren van een planeconomie is dus geen pasklare oplossing. Wel is het voor een goed milieubeleid noodzakelijk om meer greep op de economie te krijgen. Zowel de overheid als maatschappelijke groeperingen (zoals de milieubeweging) moeten meer inzicht krijgen in lopende productieprocessen en in nieuwe productieprocessen. Een eerste voorwaarde daarvoor is openbaarheid van gegevens. Daarom zouden bedrijven verplicht moeten worden om een jaarlijks milieu-verslag te produceren. Dit verslag zou dan moeten worden gewaarmerkt door een milieu-accountant, net zoals een accountant financiële verslagen moet goedkeuren. Daarnaast moet het mogelijk zijn dat milieugroepen en andere belanghebbenden, zoals omwonenden, een doorlichting (milieu-audit) kunnen eisen van een bedrijf, als het milieugedrag daartoe aanleiding geeft. In zo'n doorlichting moet niet alleen betrokken worden hoe het beste aan bestaande normen kan worden voldaan maar ook hoe er zo schoon mogelijk geproduceerd kan worden. De conclusie kan dan luiden dat om milieuredenen een bepaald product helemaal niet meer gemaakt mag worden.

Consument en actie

Met het leggen van de oorzaak van de milieuvervuiling bij 'het kapitaal' wordt vergeten dat niet alleen het produceren, maar ook het consumeren van goederen tot meer milieuvervuiling leidt. Consumenten hebben een keuze uit een hele serie min of meer gelijksoortige producten en maken die keuze meestal uit overwegingen van comfort of vanwege een prijsverschil. Milieuoverwegingen spelen hierbij meestal geen rol.

Consumenten worden door reclame gestimuleerd om zoveel mogelijk producten te kopen. Dit betekent echter niet dat de consument als willoos slachtoffer kan worden gezien van de reclame. Een individu beslist uiteindelijk zélf.

De consument kan echter alleen kiezen voor wel of niet milieuvriendelijk consumeren als er voldaan is aan twee voorwaarden; er moet voldoende informatie zijn om een keus te kunnen maken en er moet een milieuvriendelijk alternatief aanwezig zijn.

Niet alleen kunnen consumenten hun consumptiegedrag veranderen, zij kunnen ook deelnemen aan acties zoals het boycotten van bepaalde milieuvriendelijke producten. Net zoals bedrijven trachten het koopgedrag van het publiek te beïnvloeden, zo kan de publieke opinie het gedrag van bedrijven beïnvloeden.

Hoofdpijnen van een milieubeleid

De laatste jaren wordt er door links, en ook

door de PSP, gepleit voor een strenge aanpak van de vervuilers. Er wordt gepleit voor strenge voorschriften en hoge straffen voor overtreders. Deze maatregelen hebben hun nut, maar een eenzijdige nadruk op maatregelen in de verbodssfeer heeft zo z'n nadelen. Vooral wanneer de handhaving van dit type maatregelen steeds moeilijker uitvoerbaar wordt.

Doel van deze maatregelen is het realiseren van een gedragsverandering bij de vervuiler. Deze gedragsverandering kan in veel gevallen ook gerealiseerd worden door financiële sturing. Dat betekent niet dat verboden overbodig worden, het betekent wel dat er tot nu toe ten onrechte weinig aandacht is besteed aan financiële sturing. Globaal genomen komt deze sturing neer op het leggen van heffingen op milieubelastend gedrag en het belonen van milieuvriendelijk gedrag.

Binnen zo'n visie zijn diverse maatregelen mogelijk. Zo kan het BTW tarief zo aangepast worden dat het lage BTW tarief toegepast wordt op arbeidsintensieve sectoren als de dienstverlening. Daardoor wordt dienstverlening goedkoper ten opzichte van goederen, waardoor reparatie van producten voordeliger wordt in vergelijking met het weggoien en het aanschaffen van een nieuw produkt.

Een andere maatregel die een soortgelijke uitwerking heeft is het vervangen van de BTW door een milieubelasting. Bij deze maatregel wordt er op milieuvriendelijke producten een indirecte belasting geheven van 20 tot 200 procent van de waarde. Voordeel daarvan is dat er een grote differentiatie mogelijk is van weinig schadelijke tot zeer schadelijke producten. Nadeel is dat er voor elke graad van vervuiling een tarief moet worden vastgesteld, hetgeen bureaucratische rompslomp met zich meebrengt. Het koopkrachtverlies dat optreedt als gevolg van de hoge heffingen voor vervuulende producten zou moeten worden gecompenseerd door een verlaging van de loonbelasting en een aantal premies.

Een derde mogelijkheid is een soort combinatie van deze voorstellen en houdt in dat bovenop het BTW tarief milieuvriendelijke producten extra worden belast, net zoals er nu al extra heffingen op bepaalde producten bestaan. Uit milieu-oogpunt is op langere termijn een stelsel van heffingen naar ernst van de vervuiling het beste. Het BTW-voorstel, aangevuld met extra heffingen is voor sterk milieuvriendelijke producten niet afdoende maar is op korte termijn betrekkelijk eenvoudig in te voeren.

Aspecten van milieubeleid

De algemene visie op milieubeleid die in de brochure wordt beschreven, is uitgewerkt voor een aantal deelreinen. Per onderwerp worden een paar illustratieve maatregelen beschreven, om een indruk te geven hoe het bovenstaande is uitgewerkt.

Energie

De enige manier om de nadelige invloed van energiegebruik op het milieu terug te dringen is het doorvoeren van aanzienlijke besparingen in huishoudens en bedrijven. Daarvoor zijn bijvoorbeeld de volgende maatregelen nodig:

- De lagere prijzen van aardgas en electriciteit bij grootverbruik moeten worden afgeschaft. Verder moeten in de energieprijzen de maatschappelijke kosten van de opwekking en het verbruik worden verrekenend. Met als gevolg dat met name de electriciteit veel duurder zou moeten wor-

den dan nu het geval is.

- Apparatuur kan in veel gevallen veel energiezuiniger dan nu het geval is. De overheid moet daartoe convenanten afsluiten met de producenten. Lukt dat niet dan moeten er normen worden gesteld aangaande het maximale energieverbruik van apparaten.
- Indien de fabricage van een product erg energie-intensief is moet beoordeeld worden of die productie niet beter gestopt kan worden, wat onder meer afhangt van de onmisbaarheid van dat product.
- De isolatie van woningen moet beter worden aangepakt. Voor een deel gebeurt dat 'vanzelf' wanneer bijvoorbeeld het de milieuschade van het verstoken van gas (het broeikas-effect) zou worden doorberekend in de gasprijs en deze dus flink zou stijgen. Bewoners van huurhuizen zijn echter afhankelijk van de initiatieven van de huisbaas op dit vlak maar moeten wél voor de stookkosten opdraaien. Het probleem is dat diegene die het verbruik kan beïnvloeden (de huisbaas dus) de financiële gevolgen van de energieconsumptie niet voelt. Daarom moet het achterwege blijven van isolatie een reden zijn voor huurverlaging. Dit is mogelijk door het puntensysteem voor de vaststelling van de huur te veranderen.

Verkeer

Vanzelfsprekend wordt er in de brochure gepleit voor stimulering van het fietsen het openbaar vervoer en tegengaan van het autoverkeer. Het openbaar vervoer moet goedkoper worden om de concurrentie met de auto beter aan te kunnen. Tegengaan van het autoverkeer moet in eerste instantie gebeuren door het verhogen van de variabele kosten van het autorijden, hetgeen inhoudt dat de kostprijs per gereden kilometer omhoog moet. De eenvoudigste manier om dit te realiseren is het verhogen van de benzineprijs. Daarnaast moet de fiscale aftrekbaarheid van de reiskosten per auto worden afgeschaft.

Afval

De hoeveelheid afval moet natuurlijk minder worden en datgene wat er over blijft moet op zodanige wijze worden verzameld en verwerkt dat er zoveel mogelijk hergebruik mogelijk is.

- Om de hoeveelheid afval in te dammen moet er een heffing komen op wegwerpverpakkingen. Verder moeten statiegeldsystemen aanzienlijk worden uitgebreid. Met name op producten die erg schadelijk zijn wanneer ze worden weggegooid moet dit statiegeld relatief hoog zijn.
- Het huishoudelijk afval moet zoveel mogelijk gescheiden aan de voordeur worden opgehaald, hetgeen mogelijk maakt dat een gedeelte van het huishoudelijke afval tot compost wordt verwerkt. - Zowel huishoudens als bedrijven kunnen naar hartelust schadelijke stoffen door het riool spoelen. Om hier paal en perk aan te stellen is het wenselijk dat rioolrechten worden gekoppeld aan het drinkwatergebruik, zodat er wordt betaald naarmate er vuil water in het riool verdwijnt.
- Bovendien moeten bedrijven worden verplicht om er een afvalstoffen boekhouding op na te houden.
- Het verwerken van het vaste bedrijfsafval levert nogal wat milieuschandalen op, met name vanwege de vele malafide afvalverwerkingsbedrijfjes. Het vervoer en de verwerking hiervan moet beter controleerbaar

worden. Dit kan worden bevorderd door de oorspronkelijke producent verantwoordelijk te stellen voor de verwerking, óók indien hiervoor een ander bedrijf wordt ingeschakeld.

Landbouw

Een ander landbouwbeleid betekent een streven naar een landbouw zonder kunstmest en bestrijdingsmiddelen.

- Het huidige systeem van landbouw-subsidies moet dan ook vervangen worden door een stelsel waarin gelet wordt op de kwaliteit van de producten in plaats van op de kwantiteit. Kwaliteit staat hierbij voor zo natuurlijk mogelijk. Naarmate er bijvoorbeeld in een product meer residuen van bestrijdingsmiddelen zitten zou de subsidie per gewichtseenheid, die aan de boer betaald wordt, omlaag moeten. Zo'n prijs-subsidie voor ecologische producten zou grotendeels ten goede komen aan de boeren.
- Het mestprobleem is bekend, de keuze wordt tot nu toe ontkend. Een drastische inkrimping van de veestapel tot minstens de helft is onvermijdelijk. Dat betekent ook dat het lapje vlees voor de consument een stuk duurder wordt, willen boeren een enigszins acceptabel inkomen blijven houden, maar daar staat dan wel een betere kwaliteit tegenover.

Het EG beleid

Wie over landbouw praat, die praat over de EG. Wat er terecht zal komen van een Europees milieubeleid is nog onduidelijk. Wat wel duidelijk is, is dat de milieubeweging op Europees niveau haar krachten zal moeten bundelen om op dit gebied iets te kunnen bereiken. Een probleem hierbij is de geringe

zeggenschap van het Europese parlement. De internationale ministerraden en allerlei commissies bepalen hoe Europa er na 1992 uit gaat zien, niet gehinderd door enige democratische controle. Het is ook uit milieuoogpunt dringend noodzakelijk dat de bevoegdheden van het Europees Parlement snel worden uitgebreid.

Milieu in de Derde Wereld

Nederland heeft natuurlijk maar een beperkte invloed op milieuproblemen in de Derde Wereld. Dat neemt niet weg dat er wel een paar aanzetten kunnen worden gegeven.

- De Nederlandse ontwikkelingshulp moet anders gericht zijn. In plaats van het creëren van een afzetmarkt voor de Nederlandse industrie moeten ontwikkelingsprojecten meer nadruk leggen op behoud en herstel van het milieu. Dat is met name van belang in gebieden waar erg veel erosie plaatsvindt.
- De export van chemisch afval naar de Derde Wereld moet verboden worden. Van producten waarvan in Nederland het gebruik verboden is (zoals DDT) moet ook de productie worden stopgezet.
- Een duidelijke stap zou voorts het stopzetten van de import van tropisch hardhout zijn.
- Derde Wereld producten die op een verantwoorde wijze geproduceerd worden, dat wil zeggen dat er aan bepaalde sociale en ecologische voorwaarden is voldaan, moeten een prijs-subsidie krijgen die de hogere kosten van deze productie compenseert.

Tot slot

In de brochure wordt geen pasklare oplossing gegeven voor het milieuprobleem. Wel

worden er een paar stappen gezet, richting een ecologisch verantwoorde maatschappij. Een aantal van de genoemde maatregelen zal bekend in de oren klinken. Andere voorstellen zijn wellicht nieuw, vanuit de PSP. De situatie waarin het milieu zich bevindt is echter zo slecht dat vergaande maatregelen noodzakelijk zijn. Deze vergaande maatregelen hebben betrekking op alle lagen van de bevolking, uitgaande van het principe dat de vervuiler betaalt.

Zo zal voor veel mensen met een laag inkomen de auto en het dagelijkse lapje vlees vrijwel onbetaalbaar worden. Daar staat tegenover dat momenteel mensen met een laag inkomen de meeste last hebben van een vervuild milieu. Zij wonen in de minder goede woningen naast drukke verkeerswegen of in de buurt van industrieterreinen.

De keuze om nu anders te gaan produceren en consumeren voor een schonere toekomst is niet altijd een makkelijke, maar zal wel gemaakt moeten worden.

Discussie in de Balie

Natuurlijk is elk concreet voorstel voor discussie vatbaar. Daarom is er op donderdag 30 maart een discussiebijeenkomst georganiseerd met mensen van binnen en buiten de PSP in de Balie in Amsterdam. De aanvang is om 20.30 uur. De plaats is: Kleine Gartman-plantsoen 10, in Amsterdam.

FOKKE DE JONG

De brochure 'Op weg naar een schone toekomst' is te bestellen door storting van f 5,- (incl. f 2,50 verzendkosten) op giro 2782482 t.n.v. WBPSP te Amsterdam, onder vermelding van 'milieubrochure PSP'.

Op 5 oktober 1988 vond in Chili de volksstemming plaats. Een meerderheid van 55% stemde toen 'nee', dus tegen Pinochet. Een minderheid van 43% steunde Pinochet. In het kamp van de dictatuur heerste aanvankelijk enige verwarring en onenigheid. Pinochet zelf hield uitdrukkelijk vast aan de regels in de grondwet. Op grond daarvan mag hij tot 11 maart 1990 president blijven. Wel komen er in december 1989 presidentsverkiezingen. Linkse partijen en Pinochet zelf zouden daaraan niet mogen deelnemen. De militairen houden via de nationale veiligheidsraad wel een stevige vinger in de politieke pap.

Recente ontwikkelingen

Na de volksstemming ging de junta orde op zaken stellen in eigen gelederen. Een flink aantal ministers werd vervangen. De invloed van aanhangers van een neo-liberaal beleid, de zogeheten 'Chicago-boys' nam toe. Ook de top van de landmacht werd flink gereorganiseerd, zestien generaals moesten met pensioen. In acht van de dertien regio's werden burgers als

hoogste bestuurders benoemd, waar tot dan alleen officieren zaten. Ook meer dan de helft van de 51 provinciale gouverneurs zijn nu burgers. Het leger lijkt dus op de terugtocht.

Onder invloed van de Chicago-boys wordt in verhoogd tempo de privatisering van staatsbedrijven voortgezet. De rol van de staat in de economie wordt steeds verder ingeperkt. Democratische invloed op het economisch beleid wordt zo bijzonder moeilijk en of het economisch beleid de bevolking ten goede zal komen is maar zeer de vraag.

De oppositiepartijen, behalve de communistische partij, werken samen verder als 'Samenwerking van partijen voor de democratie'. Deze samenwerking is na de volksstemming niet, zoals door de junta gehoopt, uit elkaar gevallen. Zij streven een vermindering van de bevoegdheden van de militairen en een eenvoudiger veranderingsprocedure van de grondwet na. De christen-democraat Patricio Aylwin gooit hoge ogen als presidentskandidaat. De dictatuur heeft tot dusver zeer afhoudend gereageerd op voorstellen van de oppositie tot grondwetswijziging. De kans dat die er voor de presidentverkiezing komt is dan ook erg klein. Ook in de oppositie lijkt er een grote kloof tussen de top en de rest van de maatschappij. Dat maakt de perspectieven voor werkelijke democratische veranderingen tamelijk somber.

Schendingen van de mensenrechten blijven in Chili plaatsvinden. Sinds de volksstemming zijn duizenden mensen ontslagen. Linkse jongeren zijn onder verdachte omstandigheden gedood. De behandeling van de ruim 400 politieke gevangenen is verslechterd. Er lopen nog processen tegen tientallen journalisten. Maar toch lijkt de oppositie in de onderhandelingen met de militairen nog geen erg zwaar punt te maken van de mensenrechten. Een deel van het Patriottisch Front Manuel Rodriguez (FPMR) ziet geen heil in de weg die door de oppositie is ingeslagen. Zij zijn een guerilla tegen de dictatuur begonnen. Omdat het de oppositie ondanks alles niet is gelukt een eind te maken aan de dictatuur, heeft de centrum-oppositie

Chili maand: 8 april - 7 mei

'Op weg voor een vrij Chili'

Op 5 oktober 1988 vond in Chili de volksstemming plaats. Toen zei een meerderheid van de Chileense bevolking 'nee' tegen dictator Pinochet. Maar de militaire machthebbers zijn nog niet erg geneigd om de macht over te dragen. Ook al is de grootste stroom van publiciteit na de volksstemming geluwd, toch gaat de strijd voor democratie in Chili onverminderd door. Om aan die strijd steun te geven willen een aantal Nederlandse organisaties in april 1989 een actiemaand over Chili organiseren, onder het motto 'op weg voor een vrij Chili'. Dit artikel gaat over de recente ontwikkelingen in Chili en over het hoe, wat, waar en wanneer van de actiemaand.

samen met de linkse oppositie besloten te proberen de dictatuur van binnenuit te veranderen. Dat zal bijzonder moeilijk blijken te zijn.

Politieke steun gezocht

De organisatoren van de Chili-actiemaand roepen allereerst Nederlandse maatschappelijke en politieke organisaties op een verklaring, gericht aan de Nederlandse regering te ondertekenen, waarin wordt gevraagd om de ontwikkelingen in Chili kritisch te blijven volgen en het Chileense bewind onder druk te zetten zolang van een daadwerkelijke democratisering nog geen sprake is, om het streven van de Chileense oppositie naar werkelijke democratie te ondersteunen, steun te geven aan de wederopbouw in Chili na zoveel jaren dictatuur en om in internationaal of bilateraal verband op deze punten initiatieven te nemen. Deze verklaring zal aan de Nederlandse regering worden aangeboden. Het lijkt mij haast vanzelfsprekend dat ook de PSP deze verklaring ondertekent.

April actiemaand

Om de steun voor de democratisering te mobiliseren hebben een aantal Nederlandse organisaties het initiatief genomen voor een actiemaand in april 1989. Het zwaartepunt zal liggen op plaatselijke activiteiten, die vanuit landelijke organisaties worden ondersteund. Het doel is om zoveel mogelijk mensen bij de ontwikkelingen in Chili te betrekken. Op 8 april zal waarschijnlijk in De Doelen in Rotterdam een openingsmanifestatie van de actiemaand plaatsvinden, met een forum met Nederlandse politici. Verder zal een Chili-karavaan verschillende

plaatsen bezoeken, die iets rondom Chili willen organiseren. Met die karavaan komen mee een Chileense muziekgroep, een toneelgroep een schildersbrigade en sprekers. Plaatselijke groepen kunnen gebruik maken van: Chileense sprekers, tentoonstellingen, diaserie's, video's, Chileense muziekgroepen en suggesties voor te ondersteunen projecten in Chili, te organiseren activiteiten, informatiemateriaal, affiches en Chileense handnijverheids-producten.

Speciaal voor deze Chili-maand wordt een nieuwe informatiekant gemaakt over de stand van het democratiseringsproces in Chili en de Chili-maand in Nederland. Deze kant is gratis! Verder zijn er zeven thema-brochures beschikbaar. In die brochures wordt aangegeven wat de betreffende onderwerpen met Nederland te maken hebben en worden suggesties gedaan voor te ondersteunen projecten. Ook verschijnt er lesmateriaal voor zowel basisonderwijs als voortgezet onderwijs. Rond dit moment is een informatieve handleiding beschikbaar waarin alle praktische mogelijkheden vermeld staan.

De organiserende organisaties zullen plaatselijke komitees en groeperingen benaderen om initiatieven te ondernemen. Ook worden de gemeenten aangesproken die zich onlangs via advertenties uitspraken voor herstel van de democratie in Chili, om faciliteiten ter beschikking te stellen en verder medewerking te verlenen.

De strijd voor democratie in Chili is alle steun waard, hopelijk pakken veel PSP-afdelingen dit op om, samen met anderen, de Chili-actiemaand in april tot een succes te maken.

ROB SNEL

Informatie: Nieuwe Herengracht 29, 1011 RL Amsterdam, tel: 020-270307, giro: 892459.

Wij vragen aan de Nederlandse regering:

1. De ontwikkelingen in Chili kritisch te blijven volgen en het Chileense bewind onder druk te zetten zolang van een daadwerkelijke democratisering nog geen sprake is. Het gaat om druk op de Chileense regering om de mensenrechten te respecteren en gesprekken met de oppositie te beginnen over de overgang naar democratie. Dit betekent ook het handhaven van het mandaat van de speciale rapporteur van de Verenigde Naties over de mensenrechten in Chili.

2. Het streven van de Chileense oppositie naar werkelijke democratie te ondersteunen. Daarvoor is nodig:

- wijziging van de grondwet op essentiële punten (o.a. geen verbod voor links georiënteerde ideeën en organisaties, een volledig gekozen parlement met werkelijke bevoegdheden, onderschikking van de militairen aan de gekozen politieke organen).
- vrijlating van politieke gevangenen.
- opheldering en berechting van de schendingen van de mensenrechten.
- een sociaal-economisch beleid dat ten goede komt aan de hele bevolking.

3. Indien er werkelijke democratisering plaats vindt, steun te geven aan de wederopbouw in Chili na zoveel jaren militaire diktatuur. Zonder een echte wederopbouw zal het moeilijk zijn de democratie werkelijk inhoud te geven en de individuele en sociale mensenrechten te garanderen.

4. Op deze punten initiatieven nemen en/of ondersteuning in bilateraal verband, bv. Verenigde Naties, EG, IMF en Wereldbank.

Uit de afdelingsbladen

In deze rubriek selecteert de redactie van Bevrijding enkele opvallende zaken uit de recente afdelingsbladen die zijn binnengekomen op het bekende adres:

Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

LINKSOM

In het januari-nummer van Linksom, het informatieblad van de PSP-afdelingen in de IJmond, wordt aandacht besteed aan het PSP-verzet tegen het aanstellen van een 'sociaal rechercheur' in de gemeente Velsen. De PSP heeft daar protestkaarten gemaakt onder het motto: 'Geen sociaal rechercheur aan m'n deur!!!'. Doel van de kaartenactie is het beïnvloeden van de gemeenteraad op dit punt. B&W van Velsen is in meerderheid vóór een sociaal rechercheur. PSP-IJmond is van mening: geen criminalisering van uitkeringsgerechtigden, geen gesnuffel in andersmans/vrouws zaken. De kaarten zijn verspreid onder de PSP-leden. In Linksom staat verder een brief afgedrukt van het Comité Vrouwen in de Bijstand IJmond tegen aanstelling van een sociaal rechercheur. Ook heeft de PSP-afdeling Velsen in een brief de Gemeentelijke Sociale Dienst op de hoogte gesteld van haar bezorgdheid m.b.t. de anonimiteit van een onlangs gestart cliëntenonderzoek.

WEPSP

Het januari-nummer van Wepsp, het blad van de PSP-afdeling Utrecht, kijkt terug op de recente studentenacties. Geconcludeerd wordt dat de studenten redelijk tevreden kunnen zijn met het behaalde resultaat tot nu toe. Het blad geeft een kijkje in de keuken van de gehanteerde actiestrategie: hoe Deetman tot een gesprek te dwingen. En na-

tuurlijk wordt de noodzaak voor voortgaande actie onderstreept.

Verder in Wepsp een interview met Martien Bouwmans, al 10 jaar actief in Utrecht, 7 jaar Tweede Kamer fractiemedewerker en sinds kort beleidsmedewerker bij de FNV. 'We hebben de wind nu tegen' is de titel van het artikel, waarmee de teneur ervan aardig is weergegeven. Martien vertelt over het verleden van de PSP in Utrecht en over zijn kamerwerk. Over zijn nieuwe functie zegt Bouwmans: 'Ik heb geen problemen gehad met mijn radicale PSP-standpunten binnen de FNV. Ik moet de PSP soms zelfs links passeren, b.v. in de kritiek op de plannen van Dekker'. En verder over de FNV en zijn PSP-ideeën zegt hij nog: '...we nemen de tent gewoon over! Toch?!'.

DE TOEKOMST

Behalve aan het referendum besteedt het januari-nummer van het blad van de PSP-afdeling Alkmaar aandacht aan de noodzaak voor verdere ontwapening na het INF-ackoord. Het blad drukt een oproep af van de lokale vredesorganisaties die ervoor pleit dat de vredesbeweging weer actief moet worden en dat het tijd is voor een nieuwe Hollanditis.

Verder gaat De Toekomst in op een plan van de fractie van PSP/PPR in Alkmaar om een door de gemeente gepland druk kruispunt met aanpalend parkeerterrein om te toveren tot een buurtpark. Een pleidooi vóór leefbaarheid van een stuk stadsgebied en tegen het oprukkend autoverkeer.

LINKER

De metrodiscussie barst weer los. Daarover gaat een van de artikelen in het februari-nummer van Linker, het blad van het Links

Akkoord in Amsterdam. Het nieuwtje is dat zowel het Links Akkoord als D66 een onderzoek naar de metro-optie bepleiten. De opstelling van het Links Akkoord in dezen heeft de achterbannen hevig in beroering gebracht. Het gaat allemaal om een onderzoek, onder voorwaarden, naar een metro-lijn van Amsterdam-Noord naar Amsterdam-Zuid. De fractie is over dit punt overigens verdeeld. Niettemin lijkt een oud taboe doorbroken te zijn. Maar het laatste woord erover is nog lang niet gezegd.

ROODDRUK

Volgens het januari-nummer van het blad van de federatie Den Haag heeft op het PSP-congres in Zutphen de perestroika zijn intrede heeft gedaan in de PSP. Terugblikkend op de socialisme-discussie stelt het blad de lezers gerust dat ook al is de 'totale socialisatie' niet in het visie-stuk opgenomen, dat het in gemeenschapshanden brengen van de voornaamste productiemiddelen nog steeds tot ons gedachtengoed behoort, evenals een fikse reeks maatregel om te sturen in de productie en de productieverhoudingen. Ook de andere congres thema's worden geëvalueerd.

Verder in Rooddruk een verslag van een serie informatie-avonden over het VN-Brundtland-rapport 'Onze gezamenlijke toekomst'. Die vonden afgelopen oktober in Den Haag plaats. De cyclus resulteerde in de vorming van twee werkgroepen, die activiteiten gaan ondernemen op gemeentelijk niveau. Speerpunt bij de acties is het terugdringen van het gebruik van tropisch hardhout (met name in de nieuwbouw en de stadsvernieuwing). Het motto van de cyclus-deelnemers werd dan ook 'Think globally, act locally'.

ROB SNEL

OPWINDEND

In Opwinden kunnen lezers en lezeressen hun reacties kwijt over de gang van zaken in de PSP. Graag kort en bondig formuleren. De redactie houdt zich het recht brieven in te korten of -- met reden omkleed -- te weigeren. Adres: redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

voor' volgend jaar januari, precies een jaar na aanvang van mijn lidmaatschap, in 'Opwindend' m'n lidmaatschap op te zeggen óf te vertellen waarom ik mijn lidmaatschap handhaaf. Onbescheiden misschien om één jaar als voldoende te beschouwen om 'de gang van zaken in de PSP' te kunnen beoordelen; ik wil in iedergeval naar vermogen bijdragen aan de PSP. Dat 1989 een jaar met veel initiatieven mag worden.

RAYMOND TON - AMSTERDAM

Veel twijfels;
tóch lid geworden.

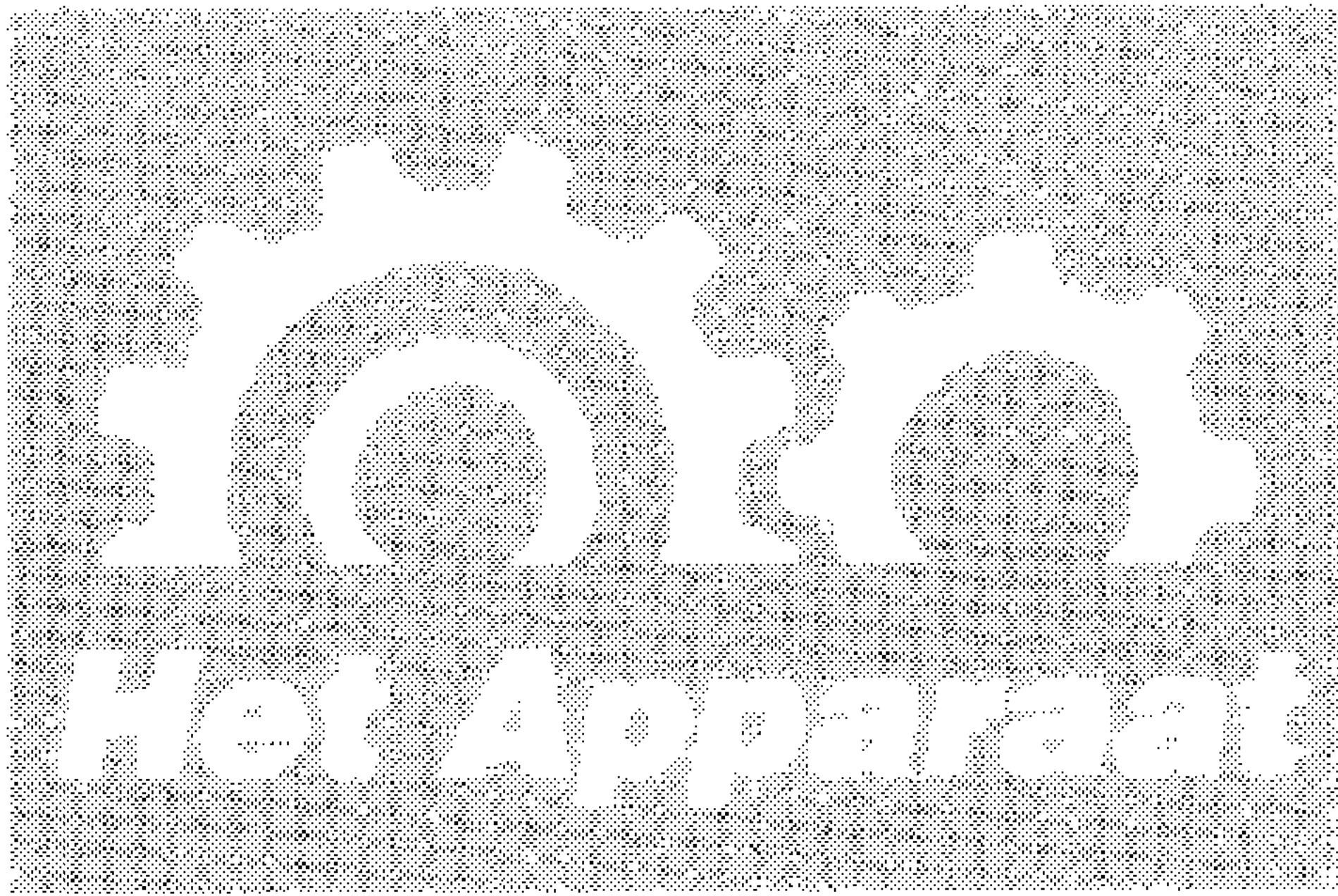
Korter en bondiger kan ik mijn keuze voor de PSP niet omschrijven. Ik 'houd me het recht

De Twee van Breda

Tot mijn verbijstering zag ik Andrée van Es voor de vrijlating van de Twee van Breda stemmen. Ik kon mijn ogen en oren niet gelo-

ven. Een socialistische partij die voor vrijlating stemt van mensen die meer dan honderdduizenden andere mensen hebben laten doodgaan. Je kan mij niet wijsmaken dat het leed van de slachtoffers minder wordt nu de Twee van Breda het land uit zijn. Uiteindelijk worden ze er ieder jaar weer opnieuw mee geconfronteerd. Namelijk op 4 mei. Om nog maar niet te spreken van die oorlogsmisdadigers die al gauw aan Nederland zullen worden uitgeleverd en die nog berecht moeten worden. Ook dan worden de slachtoffers er weer mee geconfronteerd. Dat Andrée voor de vrijlating heeft gestemd begrijp ik niet en mijn vertrouwen heeft ze dan ook niet meer. Ze zit niet in de tweede kamer voor haar zelf, maar voor de PSP

JOKE DE KLERK - LELYSTAD

Uit het partijbestuur

De vergadering van het partijbestuur op woensdagavond 25 januari stond, achteraf bekeken, in het teken van de Twee van Breda (zie elders in dit nummer). Aanvankelijk zag het daar niet naar uit.

Bij de ingekomen stukken was een kritische brief van Arno van Deuzen op de Referendum-Bevrijding, die volgens hem eenzijdig pro-samenwerking zou zijn. Deze kritiek werd door het partijbestuur niet gedeeld. Het PB vond dat de door de hoofdredakteur toegezegde evenwichtigheid gerealiseerd is; dit geldt ook voor de beide artikelen die onder verantwoordelijkheid van het PB zijn gepubliceerd.

Het werkplan van Wetenschappelijk Bureau/Stichting Vorming en Scholing voor 1989 is uitgebreid besproken. Over het algemeen bestond er waardering voor het nieuwe elan dat uit het plan spreekt. Aangedrongen werd op een afstemming van sociaal-economische activiteiten op het in november aangenomen sociaal-economisch actieprogramma. Voorts werd benadrukt dat de uitgeverijpoot ('De Bovenbouw') meer body moet krijgen.

Een andere stichting die nauw met de PSP is verbonden is die van de PSJG, de 'jongeren'. Ook van hen lag het werkplan 1989 ter bespreking op tafel. De verhoudingen tussen jongeren en 'moeder'partij zijn de laatste jaren verbeterd, hetgeen mede tot uitdrukking kwam in de positieve waardering in het PB voor het werkplan. Met name het actiever naar buiten treden werd gewaardeerd. Het PB ging akkoord met een PSJG-bedelactie onder de leden.

Tenslotte de Twee van Breda. Het PB nam

als standpunt in dat de Twee van Breda niet vrijgelaten mogen worden (7 tegen vrijlating, 2 voor). Het voorstel dat er bij de Tweede Kamerfractie ten sterkste op wordt aangedrongen dit standpunt te volgen, werd afgevoerd (4v, 5t). Het voorstel dat de Tweede Kamerfractie wordt geïnformeerd over het PB-besluit en de argumenten die daar aan ten grondslag liggen, werd vervolgens unaniem aangenomen.

LEO PLATVOET

Uit de partijraad

Op 28 januari, een dag na de vrijlating van de Twee van Breda, vergaderde de partijraad. De partijraad stond uitvoerig stil bij de gebeurtenissen van de voorafgaande week. Met name bij de standpunten die Tweede Kamerfractie en partijbestuur in de kwestie rond de beide oorlogsmisdadigers hadden ingenomen. Ook elders in Bevrijding wordt daarover verslag gedaan. Het voert te ver om hier inhoudelijk verslag te doen van de argumenten die pro en contra vrijlating van de Twee naar voren werden gebracht. Ook de door de gebeurtenissen opgeroepen emoties laten zich niet kort bestek beschrijven. De afwegingen tussen het leed aangedaan door het nationaal-socialisme en de beginselen van de rechtstaat leiden in de meeste gevallen tot diep gevoelde principiële stellingnames, die hevig met elkaar botsen, zo ook in de partijraad. Omdat de uiteindelijke standpunten van Tweede Kamerfractie en partijbestuur verschillend waren geweest en oorzaak van onvrede over en weer, besloot de partijraad naar aanleiding hiervan dat zij wil praten over de onderlinge communicatie tussen fractie en partijbestuur. Dit zal gebeuren aan de hand van een stuk wat opgesteld wordt door fractie en partijbestuur, waarin zij afspraken zullen maken over hun onderling verkeer in spoedeisende en zwaarwichtige aangelegenheden. Een peiling van de meningen in de partijraad gaf aan dat 13 partijraadsleden instemden met het feit dat Andrée van Es in de Kamer voor vrijlating heeft gestemd. Zes partijraadsleden waren het hiermee oneens en twee onthielden zich van stemming. Uit een peiling over de ge-

volgde procedure door de Tweede Kamer (inclusief het stemgedrag van Andrée hierin) bleek dat de helft van de aanwezigen liever een uitgebreide procedure hadden gewenst, zoals de PvdA die had voorgesteld. De andere helft stemde in met de korte procedure en keurde het stemgedrag van Andrée van Es in de Kamer in deze goed.

Verder werden op 28 januari de nog resterende beleidsverslagen van de algemeen secretaris, Ietje van Poll, en de politiek secretaris sociaal-economisch, Pieter van der Hijden, na enkele opmerkingen goedgekeurd. Ook werd de definitieve agenda voor het eventuele extra congres (als de opkomst bij het referendum lager is dan 50%) vastgesteld. Aan de voorlopige agenda van dit congres over de wijze van deelname van de PSP aan de komende Tweede Kamerverkiezingen werd het verslag van en de décharge van de referendum-commissie toegevoegd. De datum van het congres werd gewijzigd van 8 naar 15 april. In het presidium voor dit eventuele congres werden benoemd: Marion Arends, Karin Dekker, Ben Koeleman, Marko Mazeland, Cora Mulder, Frans Wulffers en Joop Vogt.

Een ander onderwerp op de partijraad was het januari-nummer van Bevrijding. Deze editie handelde grotendeels over het referendum. Vanuit de partijraad werd naar voren gebracht dat deze zogenaamde Referendum-Bevrijding eenzijdig was samengesteld. Het standpunt voor een zelfstandige deelname van de PSP zou onvoldoende belicht zijn. Gestoeid werd ook over de vraag wie daar verantwoordelijk voor was, het partijbestuur of de redactie. Op de laatste vraag gaf de partijraad geen antwoord, wel werd besloten aanvullende informatie aan de leden van de PSP te sturen, waarin de optie van een zelfstandige deelname zal worden toegelicht. Een commissie van drie personen (Eveline Brugging, Arno van Deuzen en Wilma Berendsen) werd ingesteld om deze informatie te verzorgen.

Ook verkoos de partijraad de PSP-kandidaten voor de staart van de Regenbooglijst, waarin de PSP participeert aan de Europese Verkiezingen in juni. De zes kandidaten zijn in volgorde: Bram van der Lek, Titia van Leeuwen, Jan Muijtjens, Tom Pitstra, Joe Simmons en Saar Boerlage, waarbij voor de laatste twee een ex aequo notering geldt.

Aan het slot van de bewogen partijraadsvergadering werd Jos van Remundt bij acclamatie verkozen tot algemeen propagandist.

FLOOR DE KREIJL

PSJG

De PSJG is bezig met een tentoonstelling tegen de NAVO. De tentoonstelling kan binnen en buiten gebruikt worden en bestaat uit 25 kubussen die samen een muur van 3m x 3m vormen. Geschikt voor al uw anti-NAVO manifestaties. De tentoonstelling is nu te bestellen bij de PSJG. De kosten zijn minimaal f 50,- (dat is de helft van de vervoerskosten) maar meer mag ook. Intekenen en inlichtingen bij de PSJG, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, dinsdag en vrijdag, tel: 020-267374.

Op 8 april organiseert de PSJG i.s.m. anderen een alternatieve taptoe ter gelegenheid van het veertig jarig bestaan van de NAVO. De taptoe vindt plaats op de Dam in Amsterdam. **WE ZIJN NOG NAARSTIG OP ZOEK NAAR MENSEN DIE IN FANFARES ZITTEN EN MEE WILLEN DOEN; OF ALTIJD AL IN EEN FANFARE HADDEN WILLEN ZITTEN EN MET TROMMELS, TROMPETTEN ETC. OVERWEG KUNNEN.** Meer

'.... zoals ~~X~~ Duarte: stervende stroman

~~X~~ Ethiopische Derg: omsingeld

~~X~~ Cerezo: in de problemen

~~X~~ Pinochet: nog een jaartje

~~X~~ Aquino: spoor bijster

~~X~~ Suharto: uitgeblust

Waar het moet, helpt XminY een (stevig) handje!
Na twintig jaar steun aan politiek basiswerk is nog steeds de parel van ons bestaan:

**SOLIDARITEIT MET
KLINKENDE MUNT**

Giro 609060

XminY-fonds: giro 609060 Noordermarkt 26 1015 MZ Amsterdam, telefoon 020-279661

informatie etc. bij de PSJG.

Vanaf 1 februari kan er weer ingetekend worden op het internationale zomerkamp van de PSJG. Het kamp wordt dit jaar in de buurt van Toulouse gehouden, maar we gaan op 14 juli eerst nog in Parijs de Franse Revolutie herdenken. We verwachten ongeveer op 25 juli terug te keren. Informatie etc. bij de PSJG, tel: 020-380567 (Ellen Moker).

De nieuwe Rampspoed is uit. Ook Rampspoed heeft het over Europa. Over vluchtelingen, zigeuners, de verwachtingen van de koffishops van 1992 etc. etc.

Abonnement f 20,- per jaar. Kennismakingsnummers verkrijgbaar bij de PSJG.

Wie mag waar, wanneer en hoe een kind krijgen?

Op 11 maart aanstaande komt de vrouwenwerkgroep van de PSP weer bij elkaar. Dit keer staat het onderwerp 'nieuwe geboortetechnologieën ter discussie. Gepraat wordt aan de hand van het concept van een SVS-bulletin over dit onderwerp. Vragen waar de PSP zich over moet beraden zijn voornamelijk van ethische aard: Zijn In Vitro Fertilisatie en andere technieken voor kunstmatige bevruchting toelaatbaar? Wie moet toegang hebben tot deze technieken? Wat zijn de gevolgen ervan voor vrouwen? Wat voor wetenschappelijk onderzoek wordt er uitgevoerd en mogen embryo's voor dit doel worden gekweekt? Er zijn vele vragen waar het antwoord niet één, twee, drie op te vinden is. Het grootste deel van de tijd gaat over dit onderwerp. Daarnaast is er tijd uitgetrokken om de ondersteuningsfunctie van de vrouwenwerkgroep inhoud te geven. Dus in-

(Advertentie)

Mag ik vandaag eens op úw waaksheid rekenen?

U weet het er is een nieuwe dierenwet op komst. Maar het voorstel dat het Ministerie van Landbouw en Visserij in gedachten heeft is om te lanken. Daar schieten wij dieren niets mee op. De Dierenbescherming heeft echter ook een wetsvoorstel klaarliggen en daar gaat van kwispelen. Dat voorstel laat geen gesol met dieren meer toe. Dus dat voorstel moet er door komen.

De meeste kamerleden zijn het met het wetsvoorstel van de Dierenbescherming eens. U ook? Zet dan uw "poot" in de bijval-bon en stuur 'm op in een open envelop (postzegel van 05 cent). Adres: Dierenbescherming, Postbus 85080, 2508 CR Den Haag.

BIJVAL-BON

Zet dan hier uw "poot".

Ik teken ook voor de betere dierenwet van de Dierenbescherming.

Naam:

Woning:

Postcode:

Adres:

Wilt u meer doen, dan kan 't zo:

Dierenbescherming, Der Hout 033, 1118 CA Amsterdam, Wijk 10, 1017 CA Amsterdam.

Ik geef graag om deze campagne te helpen. Stuur ik graag vandaag nog 10,- per jaar, of ontvang ik voor 10,- per jaar gratis het kleinblad Dier.

Ik word lid van de Dierenbescherming voor f 20,- per jaar. Ik ontvang de vooraf betaalde gratis het kleinblad Dier.

Het PALESTINA KOMITEE zoekt EEN MEDEWERKER (m/v) voor 0,5 weektaak

Wij denken aan iemand die het beleid van het Komitee voorbereidt en meewerkt aan de bepaling en uitvoering van het beleid. Hij of zij onderhoudt contacten met politieke en maatschappelijke organisaties in Nederland en met de media en weet alert te reageren op actuele gebeurtenissen.

Het volgende is vereist:

- inzicht in de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen in Nederland
- ervaring met politiek werk
- kennis van het Palestijns verzet en zijn achtergronden
- het vermogen te functioneren binnen een vrijwilligersorganisatie
- in staat zijn zelfstandig initiatieven te nemen en te werken
- goede mondelinge en schriftelijke Nederlandse taalbeheersing en redelijke beheersing van het Engels
- bereidheid tot onregelmatig werk
- onderschrijving van de doelstelling van het Komitee

Tot aanbeveling strekt: kennis van het Midden-Oosten, in het bijzonder van het Palestijns verzet en zijn achtergronden.

Betaling: nader overeen te komen.

Schriftelijke sollicitaties voorzien van uitgebreide motivatie en curriculum vitae voor 10 april a.s. aan: Palestina Komitee t.a.v. sollicitatiecommissie, Postbus 10520, 1001 EM Amsterdam.

Voor nadere informatie kunt u het Komitee bellen: 020-246046.

formatie en discussie op 11 maart van 11.00 tot 15.00 uur in het PSP-pand, Oude Gracht 243 te Utrecht. Meer informatie: Trudi Koek (emancipatiewerkster van de PSP, tel.: 020-267374 - dinsdag en donderdag).

Vacatures partijbestuur

Secretaris Ietje van Poll heeft vanwege het vinden van een voltijd baan het secretariaat-schap moeten opgeven. Jammer, maar wel begrijpelijk. Het partijbestuur zal haar prima secretaris node missen.

Dit betekent dat het aantal vacatures in het partijbestuur op vier komt: secretaris en de politiek secretarissen vredesvraagstukken, sociaal-economisch en justitie/politie/racismebestrijding/migrantenbeleid. Kandidaten voor een van deze functies kunnen gesteld worden bij de secretaris van de partijraad (zie colofon blz. 2).

Nieuwe propagandist

De partijraad heeft op 28 januari jl. een propagandist in het partijbestuur gekozen in de persoon van Jos van Remundt. Jos, die als onderwijkskundige werkzaam is, vervult daarmee een belangrijke post, die sinds het vertrek van Bart Groeneveld vacant was. Jos, die in Amsterdam de nodige partijervaring heeft opgedaan, ziet als zijn taken het uitbouwen en beter stroomlijnen van de huidige propagandacommissie, het blijven contact zoeken met maatschappelijke groeperingen, het beter doorspelen van goede ideeën naar afdelingen toe (en andersom) en het beter afstemmen van vorm, inhoud en presentatie op de radicaal-linkse visie van de PSP. Kortom, genoeg werk aan de winkel.

1 Mei-berichten

Afdelingen die 1 mei-vieringen aangekondigd willen zien in Bevrijding moeten hun berichten hierover voor 15 maart inzenden.

Sociaal-economisch redactielid gezocht

De redactie van Bevrijding heeft grote behoefte aan een redacteur/trice die gespecialiseerd is op sociaal-economisch terrein. Van

haar/hem verwacht de redactie dat op eigen initiatief ontwikkelingen worden gevolgd die voor de PSP van belang zijn. Dat moet dan blijken uit het regelmatig schrijven van artikelen die passen in het algemene redactiebeleid.

De redactie vergadert een keer per maand op maandagavond in Amsterdam. Er zijn goede secundaire arbeidsvoorwaarden: gratis koffie en vergoeding van reiskosten! Meer informatie: Leo Platvoet, tel: 020-6686177.

Nieuwe activiteiten van PSP-homogroep

De homogroepen van PSP, PPR en CPN hebben besloten tot de uitgave van een gezamenlijk blad te komen. De PPR-flikkers en potten beschikten al over het blad 't Vliindertje', dat het afgelopen jaar sterk verbeterd werd op het gebied van de vormgeving. Hieruit werd het initiatief genomen om tot een blad met een bredere opzet te komen. De PSP-homogroep gaf in de jaren 1978-1982 het blad 'Homobevrijding' uit; in CPN-kringen beschikte men tot nu toe niet over een eigen blad. Abonnementen op het blad, dat voorlopig 'De Roze 3' gaat heten en zo'n vijf keer per jaar zal verschijnen, kosten f 17,50 per jaargang (Giro 4125383 t.n.v. PSP-homogroep te Amsterdam).

In het eerste nummer, dat zojuist is verschenen, o.a. artikelen over internationale en Europese ontwikkelingen, de Kamerfracties over het wetsvoorstel tegen sexe-discriminatie, columns van Peter Lankhorst (PPR) en Saar Boerlage (PSP), de roze driehoek 'van strijdbaar symbool tot commercieel herkenningsteken?', en nieuws uit de aangesloten groepen.

Proefnummers zijn aan te vragen bij: PSP-homogroep, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Belangstellenden voor nieuwe activiteiten van de PSP-homogroep worden uitgenodigd voor een bijeenkomst op zaterdag 18 maart 1989, in het partijgebouw van de PSP, Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam. Tal van activiteiten zijn in principe mogelijk, maar het valt of staat met mensen die zich bezig willen houden met bijvoorbeeld: de Wet Gelijke behandeling (dit jaar eindelijk in de Tweede Kamer?), gemeentelijke nota's, roze zaterdag, diverse acties o.a. Section 28 in Engeland, de redactie van De Roze 3, en misschien de organisatie van een weekend. Als tijd is gepland: 13.00 -17.00 uur.

Voor meer informatie: PSP-homogroep, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

PETER ZWART

Agenda

Maart

1. **Hongarije-werkgroep**
Deze PSP-werkgroep organiseert een bijeenkomst met een inleiding over 'De positie van buitenlanders/minderheden in Nederland'. Plaats van handeling is het partijgebouw in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam. Aanvang 20.00 uur. Contactpersoon: Gerrit Pas, tel. 02152-61456.
1. **Kernproef op Bikini** (1 maart 1954 de eerste waterstofbom)
Eén van de serie campagnedagen om druk uit te oefenen op de Nederlandse regering om het verbod op kernproeven te ondersteunen. De Nederlandse afdeling van het Internationaal Vrouwenverbond voor Vrede & Veiligheid roept iedereen op die dit doel onderschijft om 11.15 uur aanwezig te zijn op het Malieveld in Den Haag. Meer informatie is verkrijgbaar op Kome-tenlaan 31, 3721 JA Bilthoven, tel. 030-761545 of 03405-61617.
3. **De Franse Revolutie en de Nederlandse Politieke Partijen.**
Omdat het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen 15 jaar bestaat wordt een symposium georganiseerd over de Franse revolutie en in het bijzonder welke doorwerking deze heeft gehad op het gedachtegoed van de Nederlandse politieke partijen in de laatste eeuw. Wie daarbij wil zijn moet zich melden voor 1 februari bij het DNPP, Hoge der A 10, 9712 AC Groningen, tel. 050-636830. Het kost f 30,- en daarvoor krijg je koffie, een lunch en papier.
3. **Gelijke behandeling in Perspectief.**
Een studiedag die als motto heeft meegekregen 'Wet Gelijke Behandeling in Perspectief'. Ze wordt georganiseerd door de Rijks Universiteit Utrecht. Ze is bedoeld voor politieke partijen, journalisten en geïnteresseerden. Aan de orde komen o.a. internationale verdragen, grondrechten, de werkingssfeer en de uitzonderingen en de handhaving daarvan. Inschrijving is definitief na ontvangst van het inschrijvingsgeld à f 125,- (inclusief lunch) op giro 570348 t.n.v. NVIH/COC, te Amsterdam onder vermelding van 'studiedag WGB'.
4. **Partijbestuur***
8. **Internationale Vrouwendag.**
Iedereen die mee wil doen om van deze dag weer een strijdbare dag te maken kan zich melden bij het 8 maart comité. (Lilbeth Ket op dinsdag en vrijdag tussen 14.00 en 17.00 uur tel. 020-252066).
9. **Spreken, een kunst of een gave?**
Onder het motto 'spreken kun je leren' start in Den Bosch een training voor spreken in het openbaar. Speciaal vrouwen in PSP, CPN en PPR die hun spreekvaardigheid willen verbeteren kunnen hieraan deelnemen. Aandacht zal worden besteed aan het opbouwen van een toespraak, de voordracht (houding, stem en microfoongebruik) en het improviseren. De training neemt 5 avonden van 3 uur of 2 zaterdagen en kost f 130,- maar korting is mogelijk. Voor inlichtingen kan gebeld worden naar Trudy Koek, tel. 020-267374.
11. **Spreken, een kunst of een gave?**
Training spreken in het openbaar voor vrouwen. Plaats: Groningen, zie ook 9 maart.
14. **Radio 'De PSP'*****
In het kader van de Anti-Navocampagne wordt ook in de radiozendtijd aandacht besteed aan de Navo. Te beluisteren op radio 5 tussen 18.20 en 18.30 uur.
15. **Landelijke Dienstweigerdag.**
Inlichtingen Vereniging Dienstweigeren (VD), postbus 4802, 1009 AV Amsterdam, tel. 020-680999.
15. **Partijbestuur.***
15. **Hongarije-werkgroep.**
Deze keer organiseert de Hongarije-werkgroep van de PSP een bijeen-

komst over 'Natievorming in Nederland'.

Ze vindt plaats in het Partijgebouw in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam. Contactpersoon is Gerrit Pas, tel. 02152-61456.

16. Sociaal Economische Commissie.

Tussen 19.45 en 21.45 uur vergadert de PSP-groep die zich bezighoudt met de standpunten van de partij over micro en macro-economie. De bijeenkomst vindt plaats in het PSP-pand, Oudegracht 243 te Utrecht. Voor inlichtingen kan men bellen naar Rob Steinbuch, tel. 03438-12491.

18. Spreken, een kunst of een gave?

Training voor het vergroten van spreekvaardigheid. Plaats: Groningen, zie verder 9 maart.

18. Partijraad**

Op deze datum presenteert de Stichting Vluchtelingenwerk de slotfase van de campagne. Eén en ander zal plaatsvinden in het Slot Loevenstein en zal mede in het teken staan van de vlucht van Hugo de Groot. 'Vluchtelingenwerk' is bereikbaar op de 3e Hugo de Grootstraat 7, 1052 LJ te Amsterdam, tel. 020-881311.

22. Gemeenten in touw voor Vluchtelingen?

In het kader van de campagne 'Vluchtelingen, mogen ze even' organiseert de St. Vluchtelingenwerk een wedstrijd tussen Nederlandse gemeenten. De vraag zal zijn welke gemeente het meest doet aan opvang van vluchtelingen en voorlichting van de bevolking.

Een uitgelezen kans voor PSP-afdelingen met en zonder raadsleden om hun gemeentebestuur op de hoogte te brengen van hun visie. De wedstrijd loopt tot november. (Voor adres 'Vluchtelingenwerk' zie boven).

22. Scholen in touw voor Vluchtelingen?

Eveneens in het kader van de campagne 'Vluchtelingen, mogen ze even' organiseert de St. Vluchtelingenwerk wedstrijden tussen schoolklassen en individuen: Wie maakt het beste werkstuk, reportage, interview, scriptie of foto? (Adres St. Vluchtelingenwerk zie boven).

28. Radio 'De PSP'****

In het kader van het NAVO-jubileum besteedt de PSP haar radiozendtijd aan de anti-Navo-acties. Deze uitzending vooral berichten over de acties van de afdelingen en gewesten. Te horen via zender 5 tussen 18.20 en 18.30 uur.

April

1. Partijbestuur*

1. 40 jaar NAVO

In het kader van het veertigjarig bestaan van de NAVO organiseert een 7-tal vredesorganisatie in Utrecht een conferentie die voor een belangrijk deel zal staan in het teken van 'Gemeenschappelijke Veiligheid'. Sprekers uit binnen- en buitenland, politici, polemologen en vertegenwoordigers van de vredesbeweging zullen hun visie geven op dit onderwerp. Informatie tel. 030-610445.

De agenda en bijlagen voor de vergaderingen van partijbestuur en partijraad kunnen besteld worden bij het partijbureau.

Inlichtingen over de activiteiten van:

* **Het partijbestuur:** tel. 020-267374

** **De partijraad, Floor de Kreij.** Tel. 05120-30156.

*** **De Radio & Televisiecommissie:** Jos van Remundt, tel. 020-902672.

Opgaven voor de volgende agenda inclusief documentatie en verwijsadres opsturen naar partijbureau PSP, t.a.v. Johan Eland, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

**ONDERSTE
BOVEN**

In de **AMANDLA** van februari veel informatie over lokaal anti-apartheidsbeleid en lokale anti-apartheidsacties; de Rotterdamse haven die meer handel met Zuid-Afrika wil hebben, de contacten van Ermelo met Zuid-Afrika, de irritatie bij Shell over de anti-Shell-acties en een interview met Esau de Plessis over lokale anti-apartheidsgroepen. Te verkrijgen bij het KZA, Oudezijds Achterburgwal 173, 1012 JD Amsterdam, 020-270801.

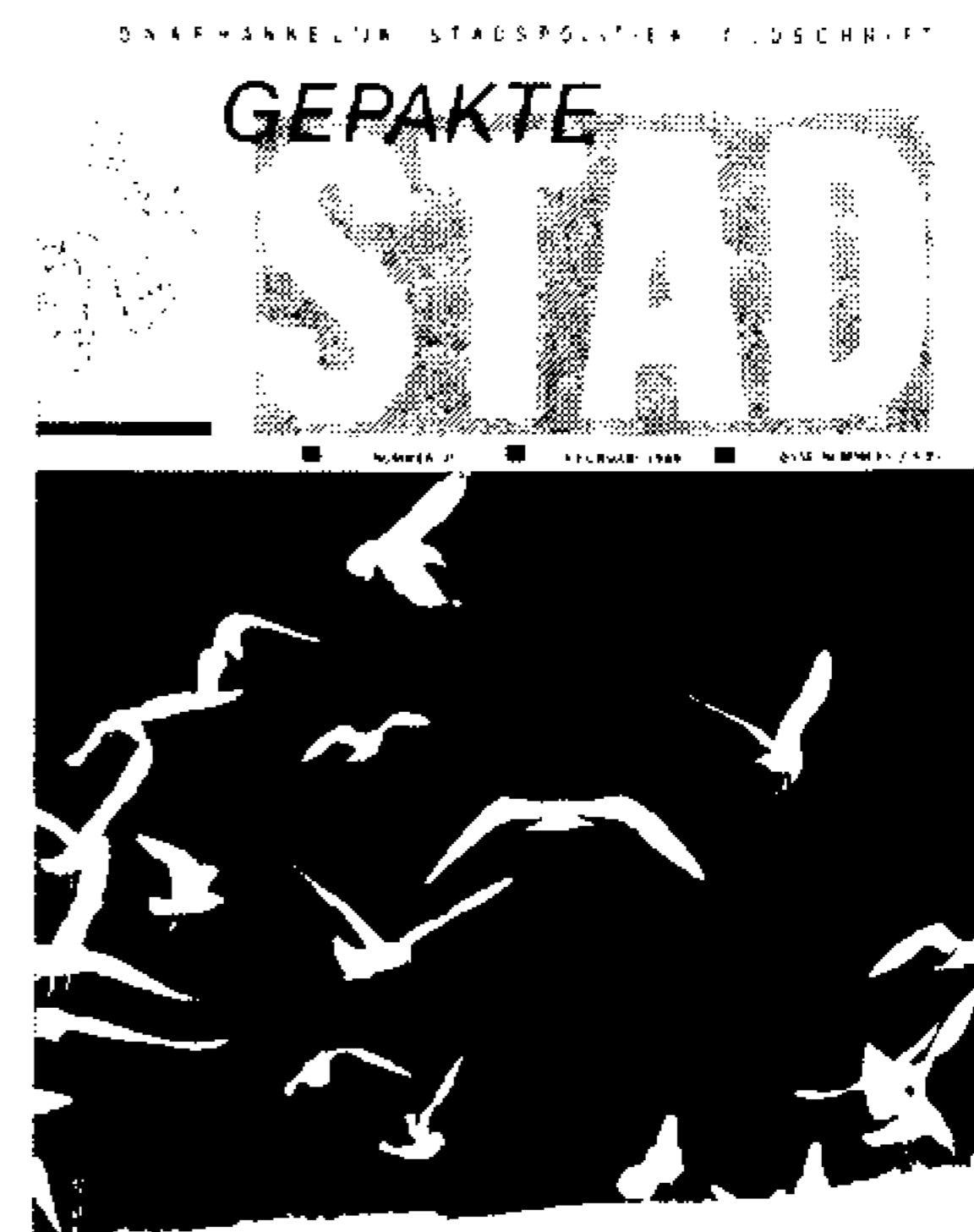
Tewerkgestelde **DIENSTWEIGERAARS** kunnen sinds een aantal jaren **VORMINGSCURSUSSEN** krijgen. De Vereniging van Volks-

hogescholen en Vormingscentra organiseert in overleg met de Vereniging Dienstweigerers cursussen. Dit voorjaar zijn er vier thema's: Bevrijdend denken; dienstweigeren, internationaal gezien; geweld en onderontwikkeling en alternatieven voor geweld. Informatie bij de Vereniging van Volkshogescholen en Vormingscentra, project Vredeseducatie, Postbus 36, 3970 AA, Driebergen,, 03438-16141 (Erik Boer).

Het communicatieblad van **PAX CHRISTI** bevat een artikel over dienstweigeren in Oost-Europa; het conflict in het Midden-Oosten; het conciliair proces en Europese ontwapening. Pax Christi, Postbus 85627, 2508 CH Den Haag, 070-507100.

De **GEPAKTE STAD**, onafhankelijk stadspolitiek tijdschrift, gaat in februari over afval en afvalverwerking. Hoe kun je afval voorkomen, als je het toch al hebt kun je er dan iets

nuttigs mee doen en hoe wordt het verwerkt? Ook voor niet-Amsterdammers interessant! Gepakte Stad, Postbus 55656, 1007 ND Amsterdam.

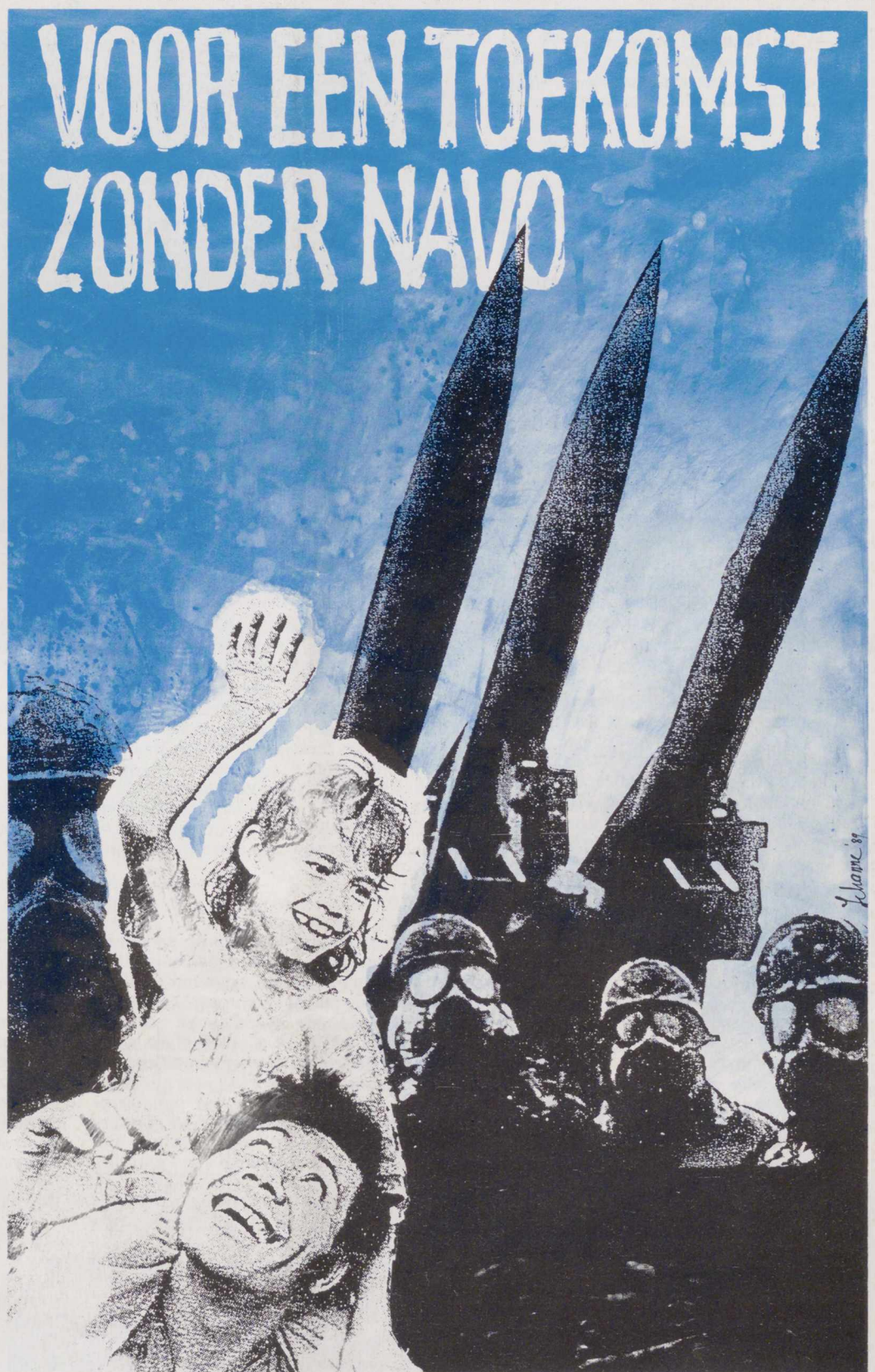

BEVRIJDING

MAANBLAD VAN DE PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ - JAARGANG 33 - NR. 4 - APRIL 1989

in dit nummer:

- * Shell-blokkade
- * Onderhandelingen van start
- * Interview Igor Cornelissen
- * Herman Gorter
- * Interview Henk Branderhorst
- * REGENBOOG-campagne van start
- * Interview Hans de la Mar
- * Binnenhof in beweging
- * PvdA-congres
- * NAVO

ANTI-NAVO MANIFESTATIE 8 APRIL

programma zie blz. 2

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon: 020-267374. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.

Informatie & Bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag (Johan Eland).

Stichting Vorming & Scholing/Uitgeverij De Bovenbouw/De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 - 16.00 uur (Ron Leyser en Bert van den Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 - 17.00 uur (Judit Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag, woensdag en donderdag van 10.00 - 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting/Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongerengroepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070 - 624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie PSP: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070 - 183040.

REGENBOOG (Eurofractie): Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel.: 020 - 245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 28, 9201 HA Drachten, tel.: 05120 - 30156 (Floor de Kreij).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Rutger van Santen, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 267374.

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Zet- en drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

ISSN 0167-0735

Voor een toekomst zonder NAVO

Op zaterdag 8 april a.s. organiseert de PSP ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de NAVO een conferentie/manifestatie in Paradiso te Amsterdam.

Van 11.00 tot 16.00 uur zal de positie van de NAVO in heden en toekomst worden belicht door linkse politici uit Spanje, Denemarken, Duitsland en Nederland. Leidraad hierbij zal zijn: **Waarom lukte het in Spanje en Denemarken wél om de NAVO op de politieke agenda te krijgen. Zijn de factoren landgebonden of kunnen we er in Nederland en Duitsland iets van leren?**

Als inleider zal 's ochtends o.a. optreden Pelle Voigt, defensiespecialist van de Deense Socialistische Volkspartij (SF).

's Middags wordt hij - evenals Wolfgang Bruckmann, assistent van de Bondsdagfractie van de Grünen, en Europarlementariër Bram van der Lek - ondervraagd, waarbij de zaal ruimschoots aan zijn trekken zal komen.

's Avonds vanaf 20.00 uur ligt de nadruk op ontspanning. Het programma begint met een video, gevolgd door een optreden van een bekende Nederlandse cabaretier. Het inhoudelijke deel van de avond wordt verzorgd door André van Es. De manifestatie wordt afgesloten met een optreden van de Hassan Band.

De toegang voor het dagdeel is vrij. De toegangsprijzen voor het avondgedeelte bedraagt f 7,50 (+ lidmaatschap van Paradiso).

Op de manifestatie zullen twee publicaties gepresenteerd worden die verband houden met de NAVO:

- Spanning in de band, crisis in de NAVO 1979-1985
- Voor een toekomst zonder NAVO

Spanning in de band is een studie naar de crisis die in de NAVO heeft gewoed in de jaren 1979-1985. Een grote verscheidenheid van thema's die in de NAVO speelden en deels nog spelen in één boek bijeengebracht. 'Spanning in de band' biedt niet alleen een stuk recente geschiedenis, maar tevens materiaal voor het debat over de Europese veiligheid.

De winkelprijs van 'Spanning in de band' bedraagt f 39,50. Voor bezoekers van de manifestatie geldt de speciale prijs van f 34,00.

'Voor een toekomst zonder NAVO' is een brochure van het Wetenschappelijk Bureau van de PSP. Naast een kritische analyse over de standpuntbepaling t.a.v. de NAVO door de vredesbeweging en de PSP in de afgelopen 40 jaar, gaat de brochure uitvoerig in op de mogelijkheden om in het komende decennium af te komen van NAVO en Warschau-pact. De prijs van de brochure bedraagt f 5,00.

'Spanning in de band' is door storting van f 37,50 en 'Voor een toekomst zonder NAVO' is door storting van f 5,00 op giro 2782482 t.n.v. WB/PSP te Amsterdam verkrijgbaar. Vermeldt de titel.

Voor zaterdag 8 april zijn nog mensen voor de organisatie van het gebeuren zelf nodig. Aankleding van de zaal e.d. Mensen die de handen uit de mouwen willen steken zijn welkom. Graag even doorgeven aan Jos van Remundt, p/a postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Blokkade-actie op 19, 20 en 21 april

Amsterdams Shell-laboratorium wordt geblokkeerd

Het comité 'Shell uit Zuid-Afrika' organiseert een spektakel-blokkade rondom het Shell-laboratorium in Amsterdam-Noord op 19, 20 en 21 april dit jaar. De actie zal bestaan uit een blokkade, muzikale omsingeling, straattheater, e.d. bij het laboratorium. Verder zijn er inhoudelijke programma's, discussies, films en tentoonstellingen elders in Amsterdam gepland. Doel van de actie is de druk op Shell om haar steun aan het apartheidsregime op te geven te vergroten.

Shell speelt nog steeds een belangrijke rol in Zuid-Afrika. Er is nog steeds een groot belang om economische sancties tegen het bedrijf in Zuid-Afrika in te stellen. De Nederlandse regering bevindt zich bij het nemen van stappen tegen apartheid nog steeds 'in de achterhoede van de achterhoede'. Allemaal redenen genoeg om iets tegen Shell te ondernemen. Diverse anti-apartheidsgroepen zoals het KZA en AABN, de linkse politieke partijen in Amsterdam - uitgezonderd de PvdA - , diverse vakbondsgroepen waaronder de Voedingsbond FNV en diverse kerkelijke groeperingen hebben verklaard het initiatief te ondersteunen.

Inmiddels zijn de drie actiedagen ingevuld. Meer informatie hierover is te vinden in de actiekant De Deining nr.1 die door het comité 'Shell uit Zuid-Afrika' is uitgegeven. Als doelwit is gekozen het Shell-laboratorium in Amsterdam-Noord, waar 1600 mensen werken. Het doel van de acties is 'beschadiging van het imago van Shell'.

Woensdag 19 april zijn er nog geen activiteiten rond het lab, maar zijn er wel mobiliserende activiteiten in de Amsterdamse buurten en in andere steden van het land, zoals kleine blokkades, straattheater, het buitenhangen van spandoeken uit buurthuizen, en dergelijke. Studenten van de Universiteit van Amsterdam verzorgen een inhoudelijk programma over de positie van Shell in Zuid-Afrika, het belang van een culturele en wetenschappelijke boycot, en de relatie van Shell met Nederlandse universiteiten. Voor de mensen van plaatselijke anti-apartheids-groepen die op woensdag van buiten naar Amsterdam komen trekken, zullen er slaapplaatsen komen.

Donderdag 20 april zal er een muzikale omsingeling/blokkade plaatsvinden van het Shell laboratorium van 11 uur 's-ochtends tot 15.30 uur 's-middags. De actie zal zowel op

de wal als op het water zijn. Op de donderdag worden de transporten van toeleveranciers e.d. geblokkeerd, terwijl de werknemers zelf 's-ochtends gewoon naar hun werk kunnen en 's-middags het bedrijf weer kunnen verlaten. De organisatie ziet deze blokkade op 'minder relevante uren' tevens als een 'signaal' aan de werknemers dat de actie niet tegen hen gericht is, maar tegen de bedrijfsleiding van Shell. De actie zal echter wel te horen zijn binnen het bedrijf!

In de middag en avond zullen er inhoudelijke programma's zijn waarbij De Melkweg de centrale locatie is, maar waarbij ook andere zalen in Amsterdam betrokken zullen worden. Comité Zuidelijk Afrika, Anti-Apartheids Beweging Nederland en Werkgroep Kairos zullen op deze donderdag-avond een inhoudelijk programma verzorgen over economische sancties en desinvestering.

Vrijdag 21 april zal het spektakel rond het lab om half acht 's-ochtends beginnen en tot 1 uur 's-middags duren. Dit betekent dat de 1600 werknemers niet naar binnen kunnen en dat de druk dus maximaal is. Er zit dus een opbouw in de actiedagen.

Vrijdagmiddag zullen er opnieuw diverse activiteiten in Amsterdam plaatsvinden. In de vrijdagavond zullen er op een of meerdere plaatsen in de stad anti-apartheidsfeesten zijn.

Werknemers niet erg te spreken

Eén van de medewerkers van het Shell-laboratorium is het PSP-lid Fred Muller, tevens PSP-raadslid in Purmerend. De redactie van Bevrijding vroeg hem hoe hij tegenover de blokkade-acties staat. Fred Muller is over het actiemiddel blokkade niet erg te spreken. 'Ik vind het uitstekend als mensen daar gaan demonstreren, maar een blokkade heeft teveel het karakter van een dwangmiddel en te weinig signaalfunctie'. Volgens Muller verandert het beleid van Shell niet door een blokkade-actie. Acties tegen de aanwezig-

heid van Shell in Zuid-Afrika zouden volgens hem vooral een signalerende functie moeten hebben. 'Natuurlijk mag van mij Shell direct weg uit Zuid-Afrika, maar men moet niet de illusie hebben dat er door zo'n actie wezenlijk iets verandert aan het beleid van Shell'. Muller vindt de politiek van Shell ten aanzien van Zuid-Afrika eigenlijk wel consequent: Shell vindt er geen doekjes om dat zij daar grote belangen heeft en ook niet dat zij sterke argumenten heeft om die zakelijke belangen te verdedigen. Fred Muller denkt dat het daarom niet reëel is te verwachten dat door deze blokkade-actie Shell zijn politiek zal wijzigen.

De organisatoren stellen dat hun acties niet zijn gericht tegen de werknemers zelf, en dat zij dat willen onderstrepen door op de tweede dag de werknemers 's-ochtends wel tot het terrein toe te laten en ze 's-middags weer naar huis te laten gaan. Op de vraag hoe hij daar tegenover staat, antwoordt Muller: 'Of je blokkeert, of je blokkeert niet, ook met zo'n zogenaamde gedeeltelijke blokkade worden de werkzaamheden in het laboratorium volledig verstoord. Bovendien werkt lang niet iedereen bij Shell van negen tot vijf.' Muller ziet dan ook geen wezenlijk verschil tussen de beide blokkade-acties, en zal er zeker niet aan deelnemen.

Blokkade niet tolereren

Burgemeester Van Thijn heeft onlangs tegen de organisatoren uitgesproken dat hij een blokkade van het laboratorium niet zal tolereren. Demonstreren mag wel mits de bedrijfsvoering normaal kan worden voortgezet. Van Thijn vindt blokkades te ver gaan, ongeacht de duur ervan. Het comité 'Shell uit Zuid-Afrika' beschouwt dit standpunt als formeel en voorlopig. Het hoopt dat Van Thijn zal afzien van ingrijpen door de politie onder meer vanwege de verwachte grote opkomst. Wel legt het comité er de nadruk op dat de acties vreedzaam dienen te verlopen. 'Rellen zouden eerder ons imago schenden dan dat van Shell'.

Actiekant Deining

Het comité 'Shell uit Zuid-Afrika' heeft in een oplage van 20.000 stuks een actiekant uitgegeven, De Deining nr.1. Daarin veel informatie over de invulling van de actiedagen. En verder een reeks artikelen: de feiten over Shell; de achterhoede van de achterhoede: Nederland loopt achterop; de vrijlating van RARA-verdachte René; lokale voorbereidingen voor de actie; en de argumenten voor sancties. De actiekant kost slechts één gulden per stuk. Hij is te bestellen bij het comité 'Shell uit Zuid-Afrika', postbus 6452, 1005 EL Amsterdam. Voor telefonische informatie: 020 - 849115 (voorlopig alleen op maandagen donderdagmiddag van 2 tot 5 uur).

ROB SNEL

MAART '89

DE DEINING

Onderhandelingen gemeenschappelijke lijst De eerste stappen zijn gezet

De -samenwerkingsgezinde- uitslag van het PSP-referendum over de wijze van deelname aan de Tweede Kamerverkiezingen heeft een aantal mensen geïnspireerd. Zo is een 'Open Brief aan PSP, CPN en PPR' gepubliceerd, verschillende afdelingen en fracties hebben verklaringen uitgegeven en het partijbestuur van de PSP nam het initiatief om de wil van de leden uitgevoerd te krijgen.

Al snel na de uitslag van het referendum heeft het partijbestuur CPN en PPR uitgenodigd om met elkaar afspraken te maken over de te nemen stappen om het streven te realiseren waar het referendum op doelt: 'een gemeenschappelijke lijst van partijen en groeperingen ter linkerkant van de PvdA'. En dat betekent dat de in dit soort onderhandelingen bekende zaken aan de orde komen als: het programma, de kandidatenlijst, het betrekken van groeperingen en onafhankelijk bij een gemeenschappelijke lijst e.d.

M.b.t. het programma is een hoofdverdeling van hoofdstukken gemaakt en is een aantal mensen, verspreid over de 3 partijen, gevraagd om een eerste concept te schrijven. Als basis daarvoor hebben CPN, PPR en PSP de hoofdpunten van hun eigen concept-programma's aangeleverd. Het is de bedoeling dat in april de programmahoofdstukken in de onderhandelingen aan de orde komen.

Een niet onbelangrijk doel van verkiezingen is om zoveel mogelijk kandidaten gekozen te krijgen. De kandidatenlijst is dus een belangrijk discussiepunt. Dat kan het binnen een partij zijn, dat is het zeker als partijen één lijst willen. Na de twee vergaderingen die er op het moment van dit schrijven zijn geweest valt daar nog niets definitiefs over te melden. De partijraad van de PPR heeft op 25 februari een motie aangenomen, waarin nog eens wordt benadrukt dat voor de PPR 'verbreding' van een gemeenschappelijke lijst een voorwaarde is en dat moet dan blijken uit 'plaatsen voor niet-partijgebonden op de lijst'. In haar onlangs gepubliceerde congreskrant stelt de CPN dat terugkeer van de CPN in de Tweede Kamer van beslissende betekenis is. Dat hoeft niet per sé op een eigen lijst, dat kan ook via een samenwerkingslijst. Het hoeft geen betoog dat deze uitspraken uitgangspunten zijn voor de opstelling van de delegaties van PPR en CPN. Daar fietst dan nog de vraag door heen: moeten de krachtsverhoudingen, zoals gebleken bij de laatst gehouden kamerverkiezingen, een rol spelen, of moet er gestreefd worden naar gelijk-

waardigheid van deelnemende partijen. Het zal eenieder duidelijk zijn dat al deze verschillende invalshoeken ertoe leiden dat het punt 'samenstelling kandidatenlijst' niet met een hamerslag afgehandeld is. De opstelling van de PSP-delegatie in deze is dat het mogelijk is een aanvaardbaar compromis te bereiken waarin de uitgangspunten 'krachtsverhouding' en 'gelijkwaardigheid' herkenbaar zijn.

Over het betrekken van andere partijen en groeperingen bij een gezamenlijke lijst wordt gelijk gedacht: dat is alleen zinvol als PPR, CPN en PSP in grote lijnen tot overeenstemming komen. De datum van 1 mei die door de PPR nadrukkelijk wordt genoemd is daarbij, in dit opzicht, niet heilig, al is het duidelijk dat snelle onderhandelingen in alle opzichten de voorkeur heeft.

Reacties

De referendumuitslag heeft ook tot andere reacties geleid. Zo heeft de PSP Groningen (afdelingsbestuur en gemeenteraadswerkgroep) een verklaring uitgegeven waarin de keuze van de PSP-leden wordt betreurd. Dat is hun goed recht, maar spijtig is het echter dat in deze verklaring een redenering wordt opgehangen dat het in dit referendum 'leek' te gaan om de vraag 'voor' of 'tegen' samenwerking. En wie is er nu tegen 'samenwerking', vervolgt de Groningse verklaring, bijna niemand toch? Een meerderheid zou dus misleid zijn. Even verderop in de verklaring wordt echter de fusiegeest uit de fles getoverd: dat zou de achterliggende bedoeling zijn. En zo worden twee tegengestelde exegesen op die arme referendumtekst losgelaten die in al haar eenvoud zo duidelijk is: 'streven naar een gemeenschappelijke lijst'. De afdelingsbesturen van CPN en PSP in de Amsterdamse Pijp hebben een andere verklaring uitgegeven. Zij pleiten voor een door PPR, PSP en CPN nieuw op te richten radicaal-linkse partij, die meer invloed heeft in de

Open brief aan CPN, PPR EN PSP

Nog even en we beginnen aan de jaren '90. De jaren '80 zullen de geschiedenis in gaan als het tijdperk van de gemiste kansen: de milieuvervuiling is toegenomen, de werkloosheid werd niet aangepakt, er is zelfs weer armoede in Nederland en de situatie in de Derde Wereld is eerder slechter dan beter geworden.

De vraag is nu: gaan we zo door of wordt er een begin gemaakt met een noodzakelijke ommezwaai?

Steeds meer mensen zijn ervan overtuigd dat economische problemen niet opgelost moeten worden door ze af te wentelen op de mensen die in de hoek zitten waar altijd al de klappen vallen. In de politieke besluitvorming moeten de rechten van milieu en mens het zwaarst wegen.

Ook op parlementair niveau is die ommezwaai nodig. In de vorm van een sterke, groen-linkse formatie die met heldere ideeën en een aanstekelijke stijl zich inzet voor zo'n politiek. Dat lukt alleen als de huidige verdeeldheid in links Nederland wordt opgeheven.

1990 moet het jaar worden van de politieke vernieuwing. Dat besef groeit. Half februari maakte het referendum van de PSP de weg vrij voor één lijst bij de komende Tweede Kamerverkiezingen. Het is nu allereerst aan CPN, PPR en PSP om die kans op politieke vernieuwing te benutten.

Op lokaal, provinciaal en Europees niveau wordt vaak met succes samengewerkt. Nu is de tijd rijp om ook op nationaal niveau niet langer gescheiden op te trekken. CPN, PPR en PSP hebben de sleutel in handen om met anderen nog dit jaar te komen tot de vorming van een vernieuwende politieke formatie. Een krachtenbundeling die met een ondogmatische en offensieve aanpak de invloed van heel links in de Nederlandse politiek kan versterken.

Ondergetekenden roepen daarom CPN, PPR en PSP op de jaren '90 energiek en uitdagend in te gaan door te doen wat nodig is: één aansprekende lijst bij de Tweede Kamerverkiezingen in 1990.

Ondergetekenden doen deze oproep op persoonlijke titel, niet namens de organisatie/beweging waarin zij werkzaam of actief zijn.

politieke besluitvorming en een versterking betekent 'van de parlementaire vertaling van de radicaal linkse beweging'.

Tussen deze twee uitersten kan de 'Open Brief aan CPN, PPR en PSP' van zo'n 200 min of meer bekende linkse Nederlanders geplaatst worden. De tekst van deze brief, alsmede (i.v.m. de plaatsruimte) een deel van de ondertekenaars is bij dit artikel afgedrukt.

Deze brief toont nog eens duidelijk aan hoe belangrijk het is voor de wervingskracht naar het radicaal-linkse electoraat toe dat de onderhandelingen slagen. Niet omdat er zo nodig direct gefuseerd moet worden. Maar omdat de groepen die belang hebben bij onze politiek recht hebben op een zo effectief mogelijke inzet.

LEO PLATVOET

Ondertekenaars van de open brief aan CPN, PPR EN PSP

H.J. van Aalderen, medewerker L.P.C.P. * R. van Aalderen-Koster * Hans Achterhuis * Karin Adelmund * Oscar van Alphen * Kiki Amsberg * Paul Andela * L. Andringa, advocaat * Ien Ang, universitair docent * V.M. Bader, hoogleraar sociologie/sociale filosofie * Peter Bakker, raadslid Texel PSP * Gijs Bax, medewerker Regenboog * H. Bemelmans, gemeenteraadslid Progressief Sittard * Frans Benders * Salome Bentinck, bestuurslid CPN * Harry van den Berg, voorzitter IPSO * Roel Berghuis, Industriebond FNV Bedrijfsledengroep Hoogovens * Peter Beijer, gemeenteraadslid Links Akkoord Tilburg * H. Bode, oud- vakbondsbestuurder * L. Boelens, juriste * Arthur Boelsma, fractievoorzitter Links Rotterdam * Hennie de Boer, bestuurslid AbvaKabo * Wim de Boer, voorzitter Regenboog * Fijgje de Boer * M. v.d. Boomen, eindredacteur * Hans Boswinkel * Jan van Bovenkamp, onderwijskundige * Herman Broekhuizen, gepensioneerd omroepmedewerker * Marianne vd Boogerd, arts * Jan vd Bosch, oud- alg. voorz. ABOP * Willem Breuker * Jan van den Broek, wethouder Wormer * Wout Buitelaar, redakteur De Helling * Marcel Bullinga, journalist * C. de Ceuninck van Capelle * Igor Cornelissen, journalist * Jacqueline Cramer, biologe * Rudi van Dantzig, choreograaf * Els Diekerhof * Florian Diepenbrock, voorzitter Kunstbond FNV * Nel van Dijk, Europarlementariër Regenboog * Thery Dirven, cursusleider * Jan Dirx, fractievoorzitter Links Gelderland * Joost Divendal, journalist * Henk Dolleman * Gabi van Driem, advocaat * M. Duyvers * Teun A. van Dijk, hoogleraar Tekstwetenschap UvA * Pieter Elbers, dir. kinderopvangcentra * Andrée van Es * P. Essed, onderzoeksmedewerkster * Casper van Ewijk * Simon Franke, uitgever * Léon Franssen * John Geelen, vz. prov. steunfractie PSP/CPN * Fons Geerlings, secr. Anti- Apartheids Beweging Nederland * R.O. van Gennep, uitgever * Jaap van Ginneken, wetenschapper * Gerard Goudri-aan, redacteur Tijdschrift voor Gezondheidszorg en Politiek * Helmi Goudswaard, coördinatrice vrouwenhulpverlening * Han-nes de Graaf * Willibrord de Graaf, universitair docent * Fred Greve, fractievoorzitter Links Akkoord Tilburg * Martine Groen, coördinatrice vrouwenhulpverlening * H. Groenteman, medewerkster VARA-radio * Marjet Gunnings, jurist * Roel van Gulp, raadslid Links Akkoord Tilburg * Dorian de Haan * Mik Hamers, cursusleidster * G. Hekman, universitair docent * Jeanne van den Heuvel, projectmedewerkster Landelijk Netwerk Kerkvrouwen/Bijstandsvrouwen * Ton van Hoek, bestuurslid CPN * Den Hollander, kaderlid Industriebond-FNV Hoog-ovens * Paul de Hont, raadslid CPN/PPR/ PSP Hengelo * Karel Hoogkamp, bestuurslid CPN Amsterdam * J. Houten * Chris Huinder * H. Huijzen * E. Hummels, advocaat * Frans Janssen, penning mr Regenboog * Johan Janssen, voorzitter Universiteitsraad Landbouwuniversiteit Wageningen * Eddy de Jongh, fotograaf * Pim Juffermans, econoom * Doortje Kal, platform geestelijke gezondheidszorg Amsterdam * Joke van Kampen * Wim Kersten, milieumedewerker Regenboogfractie * Johan van der Keuken, cineast/fotograaf * Chris Keulemans, stichting Perdu * Karien Kienhuis - Smits, statenlid PSP/CPN Limburg * Sabeth Klant * Willem Klapper, voorzitter PPR Edam/ Volendam * Frank de Klaver * Frans Koelemijer, raadslid Wormer * Frank Köhler, vakbondsbestuurder * Henk van der Kolk, econoom Voedingsbond FNV * A. Koop-manschap, stadsdeelraadslid Links Akkoord * Henk Krijnen, eindredacteur De Helling * Paul Kuijpers, adviseur * Sjef de Laat * Joost Lagendijk, bestuurslid PSP * Rob Lange * Jos van der Land, hoofdredacteur Welzijns-weekblad en Tijdschrift voor de Sociale Sector * Fred Leclair, grafisch vormgever * Bram van der Lek, lid Europees Parlement * John van Leuken, soc. wet. onderzoeker * R. van Lieshout * Greetje Lubbi * Paul Lucardie, wetenschappelijk medewerker RUG * Kees Luesink, raadslid Zutphen * Bart Luirink, bestuurslid Anti- Apartheids Beweging Nederland * G.E. van Maanen, docent Juridische Faculteit Groningen * Irene Maat, medewerkster Statenfractie Links Gelderland * Bertien van Manen, fotograaf * Hans de la Mar, wethouder Links Leiden * Maaike Meijer, hoofddocent vrouwenstudies letteren * René Mennens, OR- lid * Jan Muijtjens, raadslid Geleen PSP * Agnes A.H. Naber, sociale advocatuur * George Noë * Cyrille Offermans, schrijver * Annemiek Onstenk, medewerkster Regenboogfractie Europeparle-ment * Thom Oorthuis, fractievoorzitter Links Enschede * Nelis Oosterwijk, migrantenjongerenwerker * Cok Oostveen, stadsdeelraads-lid * Kees de Pater, medewerker Komitee Zuidelijk Afrika * Huup Peters * Dick van der Peijl * Janneke van der Plaat, ex-voorzitter PPR * J.M. Pluvier * Maarten van Poelgeest, student * A. Pothoven * Benno Premsele, architect * Mohammed Rabbae, directeur NCB * Lucas Reijnders * Joop Roebroek, politicoloog * Alexander de Roo, medewerker Regenboogfractie * H. Roor, lid gemeenteraad Veenendaal * Theo de Roos, advocaat * G. Ros * Paul Rosenmöller, Vervoersbond FNV * Leo Rijpkema, advocaat * Jeroen Saris, fractievoorzitter Links Akkoord Amsterdam * Bob van Schijndel, gemeenteraadslid Amsterdam * Rob Schröder, ontwerper/docent Rietveld Academie * P. Schumacher * Wim van Seeters, beleidsmedewerker Voedingsbond FNV * R. Sierksma, wet. docent TVD * Joost Smiers * Wicher Smit, adviseur vakbonden/ondernemingsraden * Marjo van Soest, journalist * Sibe Soutendijk, onderwijskundige * Karin Spaink, auteur, programmeur * Gend Spoormans * Roelof Stalknecht * John Steegh, statenlid PSP/CPN/PPR Zuid-Holland * Joe Simmons * Henny de Swaan * Antoinette Tanja, raadslid Links Akkoord Amsterdam * C. Teulings, econoom * Tof Thissen, raadslid Roermond Links! * F. Valkenburg, organisatieadviseur * Maria van Veen * Hermien van Veen * Roel van Veldhuizen * Antoine Verbij, redacteur De Groene * Jack Verduyn Lunel, wethouder Den Haag * Jaap Vegter, tekenaar * Jan Verhaegh * Huib Verhoeff * J. Verhoeven, bedrijfspastor * Ben Vocking, pastor * Joop Vogt, 1e kamerlid PSP * Roel Vogelzang * Jan van Wijck, psycholoog * Luuk Wijmans, socioloog * J. Woldendorp * J.W. Vos * Karin de Vré-IJisberg, wethouder Edmond * H. Vriente, bassist * Marga Vuijsje * M. Vijverberg, pastor * Simone Walvisch, docente Hogeschool Rotterdam * K. Webster, raadslid PPR/CPN Jisp * Pie van Weersch * Marja v.d. Werf * Adri Wever, statenlid PSP/CPN Overijssel * Elsje de Wijn, actrice * Jan Wijnia, raadslid Radikaal Links Nijmegen * Joop Wikkering, raadslid PPR/PSP/EVP ea Aalten * Wilbert Willems, statenlid Links Brabant * Wil Winter, verbondsbestuurder * Paul Wouters, coördinator Europese verkiezingen Regenboog * Herman F. de Wit, musicis - jazzcomponist * Greetje Witte-Rang * Frans Wulffers, raadslid Links Rijswijk * Gürbüz Yabas, ambtenaar BBC Amsterdam * Wietske Zijlstra * Mirian Zimmerman, beeldend kunstenaar * Wout H. Zinkstok, projectadviseur * O. Zuiderhoek, toneelspeelster

Verplegenden en verzorgenden in opstand

De verhoudingen in de gezondheidszorg zijn de laatste maanden flink door elkaar geschud door de actiegroep 'Verplegenden en verzorgenden in opstand', de VVIO. Eind november besloot een klein groepje werkers uit de gezondheidszorg deze actiegroep op te richten. Ze bleken op het juiste moment dit initiatief genomen te hebben, want de acties die daarna gevoerd werden konden zich verheugen in een massale steun. Op de landelijke manifestatie in Utrecht, 11 februari jl., kwamen er 6000 mensen op de been. Het VVIO wil de bestaande bonden (AbvaKabo en CFO) in de gezondheidszorg stimuleren op te komen voor de belangen van de verplegenden en verzorgenden, want daar

schort het nogal aan. De VVIO wil de loonachterstand van 12% t.a.v. vergelijkbare marktsectoren inlopen. De looneis van 1,5% die de bonden aanvankelijk stelden, bood daarvoor te weinig soelaas. Twee dagen na de landelijke manifestatie besloten de bonden de looneis van de VVIO over te nemen en 5% te eisen tijdens de CAO- onderhandelingen.

Naast deze looneis heeft de VVIO nog meer wensen, zoals meer loopbaan- en opleidingsmogelijkheden, een functiewaardering, beoordelingssystemen, kinderopvang en medezeggenschap. Men wil dat bereiken door de werkers actiever bij allerlei (prik)acties te betrekken, die op een aansprekende manier de

belangen van verplegenden en verzorgenden behartigen. Op deze wijze wil de VVIO de bonden onder druk houden, want het vertrouwen in de bonden is, ondanks de plotse linge ommezwaai, niet meteen aanwezig.

De PSP-Tweede Kamerfractie heeft een gesprek met mensen van de VVIO gehad; het partijbestuur heeft besloten f.500 ter ondersteuning van hun activiteiten te geven.

De VVIO is geen vereniging; lid worden is er dus niet bij, maar werkers in de gezondheidszorg kunnen zich wel aanmelden om zo samen sterker te staan.

VVIO, Postbus 14553, 1001 LB Amsterdam, tel: 020-266211.

LEO PLATVOET

De stichting BOA is een stedelijke instelling voor opbouwwerk ten behoeve van woonconsumenten. (De stichting BOA biedt ondersteuning aan bewonersorganisaties waarvan de activiteiten zich richten op belangenbehartiging op de terreinen volkshuisvesting, stadsvernieuwing en ruimtelijke ordening.

De hulp aan bewoners die de stichting BOA biedt ligt onder meer op organisatorisch, (woon) juridisch en bouwkundig vlak.)

De werkzaamheden van de gewetensbezwaarde zullen voornamelijk bestaan uit het ondersteunen van huurdersorganisaties en bewonersgroepen in stadsvernieuwinggebieden en het uitvoeren van stedelijke activiteiten waaronder scholing en voorlichting.

Wij vragen: - een opleiding bij voorkeur op HBO of academisch nivo

- belangstelling voor het werk van bewonersorganisaties

- in staat zijn om zowel zelfstandig als in teamverband te kunnen werken

- goede schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid en/of administratieve kwaliteiten strekken tot aanbeveling.

In verband met het gevarieerde werkaanbod zal de inzet van de gewetensbezwaarde overigens mede afhankelijk kunnen zijn van zijn persoonlijke kwaliteiten.

Informatie en schriftelijke reacties aan:

Stichting Bewonersondersteuning Alkmaar, t.a.v. de heer K. Kwadijk, Geesterweg 21, 1815 CS Alkmaar (tel: 072-127330)

**STICHTING
BEWONERS-
ONDERSTEUNING
ALKMAAR (BOA)**

zoekt op korte termijn contact
met

**ERKEND
GEWETENSBEZWAARDE**

Weekbladjournalist, ex-trotskist, romancier Igor Cornelissen

'Het gaat mij om de voetnoten in de geschiedenis'

Twee romans schreef Vrij Nederland-journalist Igor Cornelissen, waarin de weekbladjournalist Ernst Stempher speurt naar samenhangende flarden uit het (oorlogs)verleden. In 'De zender van Polk' (1987) gaat het om een illegale zender die in de Tweede Wereldoorlog verwarrende berichten naar Engeland door gaf. En in 'De brieven van Colijn' (1988) is Stempher op zoek naar de brieven die deze voorlogse premier schreef aan de fascist Arnold Meijer. In deze romans zijn 'Wahrheit und Dichtung' niet scherp van elkaar te scheiden. Dit in tegenstelling tot het eerste deel van zijn onstuimige herinneringen, 'Van Zwolle tot Brest-Litowsk' (1983), waarin Cornelissen zijn leven beschrijft tot aan zijn uittreden uit de trotskistische Vierde Internationale begin jaren '70.

De directe aanleiding tot dit interview is zijn laatste roman, waarin de PSP een rol speelt. Joost Lagendijk en Leo Platvoet in gesprek met de man die blijkens zijn visitekaartje naast 'editor weekly 'Vrij Nederland' ook nog 'conversational jazzman (trumpet, piano)' blijkt te zijn.

Als Zwolle niet het middelpunt van de wereld is, is het zeker wel het centrum van de links-socialistische stroming. Als we na het eerste deel van het interview het huis van Cornelissen aan de Vondelkade verlaten op weg naar een café komen we al snel langs de Filosofenallee. 'Kijk, hier woonde Sneevliet' wijst Cornelissen op een gegoede middenstandswoning, waar nu een dieren-centrale is gevestigd. 'En op de Vondelkade zat in de oorlog Paul de Groot ondergedoken bij de links-socialist Hein Roorda.'

Cornelissen zelf woont in het huis, waar hij 53 jaar geleden is geboren. Het naambordje van zijn vader (W. Cornelissen) prijkt nog op de deurpost. Hij laat ons meteen doorlopen naar zijn werkkamer op de eerste verdieping. Wand vol boeken over met name de links-socialistische beweging en over spionnen, veiligheidsdiensten en infiltranten. En dan zijn gevreesde personenarchief: 1598 donkerbruine hangmappen, waarin de knipsels van evenzovele personen zijn gehuisvest. Nummer 1 is Marinus van der Lubbe, nummer 2 Paul de Groot en de laatste is gewijd aan een Nederlander die onlangs in Engeland betrapt werd op spionage.

In de beide romans van Cornelissen komen gebeurtenissen en personen voor die de redelijk ingevoerde lezer in heden en verleden van de socialistische beweging bekend voorkomen, ook al is volgens het voorschrift iedere gelijkenis of overeenkomst met de werkelijkheid 'volstrekt toevallig'.

Hoe gaat Cornelissen te werk en waarom schrijft hij, de weekbladjournalist bij uitstek, eigenlijk romans?

'Een krant is maar tijdelijk, uiteindelijk wordt zij versnipperd in de kattenbak. Een boek gaat langer mee. Het is dus iets van ijdelheid om je aan een roman te zetten, maar het heeft ook te maken met nieuwsgierigheid: kijken of je het kunt. ik ga daarbij niet uit van een vast, bedacht concept. Al schrijvend en pratend vormt zich het verhaal, waarbij sommige gebeurtenissen en personen werkelijkheid zijn en andere bedacht of samengesteld uit meerdere ervaringen. Ik heb natuurlijk te weinig fantasie om alles zelf te bedenken.'

Victor Voermans

In beide romans komt ene Victor Voermans

voor die, op de achtergrond, de hoofdpersoon Stempher informeert over de meest uiteenlopende politieke randfiguren. Ook de PSP blijkt hij goed te kennen. Is Voerman 'Wahrheit' of 'Dichtung'?

'Kijk, die Voerman bestaat echt, al heet hij in werkelijkheid anders. Het is een beroepsouwehoer. Een al wat oudere man uit het Zuiden van het land die ontzettend goed geïnformeerd is en lang geleden ook nog iets in de PSP heeft gedaan. Hij heeft me attent gemaakt op de brochure over de NAVO-generaal Von Kielmansegg die de PSP in de jaren '60 heeft uitgebracht en waar ze zo vreselijk mee op haar bek is gegaan. De PSP meende namelijk in die brochure te kunnen aantonen dat deze Westduitse generaal in de oorlog een Nazi was geweest. De schrijvers van de brochure bleken dat gebaseerd te hebben op onjuiste informatie uit de DDR. Dat gegeven heb ik gebruikt om in 'De brieven van Colijn' de geschiedenis van die brieven een eigen draai te geven.' Cornelissen staat op, raadpleegt enkele kaartenbakjes en trekt feilloos de juiste map: vergeelde knipsels tonen ons de juistheid van deze Von Kielmansegg-affaire. Grijnzend gaat hij nog even verder: 'Rond 1964 maakte de CPN zich los van Moskou en Peking. De Russen begonnen zich toen te interesseren voor de PSP, of beter gezegd voor mensen uit de PSP. En sommigen hebben zich erin laten luizen. Dat is overigens heel begrijpelijk, het is mij ook wel overkomen. Ik was eens in Oost-Berlijn en werd voor een radio-interview uitgenodigd. Ik vertelde wat ik positief en negatief aan de DDR vond. Ze lieten me keurig uitpraten, maar de volgende dag bleken ze alleen de loftuitingen uit te zenden.'

Voetnoten

Cornelissen heeft een bijzonder ontwikkeld gevoel voor het obscure, het ogenschijnlijk kleine detail, dat, evenals het interieur van zijn woning, gesitueerd is in een tijd die tientallen jaren achter ons ligt. Zijn artikelen in Vrij Nederland, waar hij zijn halve leven aan verbonden is, gaan stevast over onderwerpen als de dochter van Sneevliet, Nederlandse spionnen in de Tweede Wereldoorlog, een vermoorde Hongaarse journalist tijdens de opstand in 1956. Is hij iemand die

in het verleden leeft?

'Het gaat mij om de voetnoten in de geschiedenis. Daar vind ik zaken die een verscholen leven leiden, maar vaak veelzeggend zijn. In de jaren '60 was ik de enige journalist die schreef over Marinus van der Lubbe, communisten, links-socialisten. Zaken die toen niemand interesseerden. Dat werd me niet in dank afgenomen. Ik walg van die huidige journalistiek waarin het er alleen maar om gaat een politicus een nog scherpere uitspraak te ontlokken. Die debatten op de televisie waar kledingadviseurs de dienst uitmaken. De Van Mierlo-regenjassen. Al die ordinaire reclame-trucs die politici degraderen tot wasmiddelen. Ik hecht nog aan die tijd waarin het politieke debat in volle zalen werd gevoerd, met mensen die wisten waar ze het over hadden.'

Wereldrevolutie

In zijn herinneringen beschrijft Cornelissen zijn politieke loopbaan in de studentenvereniging Politea en het Sociaal-Democratisch Centrum in de PvdA. De trotskistische intredepolitiek werd botgevierd in het organiseren van talloze debatavonden, die zo geprogrammeerd werden dat de strijdbaar links-socialistische visie het moest winnen van die van het rechtse PvdA-bonzendom. Geloof Cornelissen nog in de Wereldrevolutie?

'Nee niet meer, godbewaarme. In 1968 wilde ik als correspondent naar Havanna. Een, twee, drie, vele Vietnams. En wij trotskisten zouden uiteindelijk gelijk krijgen, de tinmijnen in Bolivia waren al in onze handen en Hugo Blanco was de populairste boerenlei-

FOTO: BERT NIENHUIS

der van Peru. Ik geloofde in die romantische, half-ware verhalen. Maar begin '70 had ik genoeg van de politieke schizofrenie, waarin je met weinig mensen veel preten-deert en de toekomst alsmaar rooskleurig voorstelt.'

Even verder op in het gesprek komt die toekomst toch weer te sprake: 'Het kan nog wel dertig jaar duren, maar er moet weer een nieuwe Rosa Luxemburg komen. Iemand die scherp formuleert, meeslepend optreedt, breed georiënteerd is en een lyrisch taalgebruik heeft.'

Spionnen

Cornelissen pakt een rood foto-album uit zijn kast, houdt het voor, maar gunt ons geen blik er in. 'Geheim' zegt hij, licht spottend. Er blijken foto's voor zijn nieuwe boek in te zitten. 'In het najaar verschijnt het beste spionageboek dat ooit geschreven is. Wat totnutoe over spionage is gepubliceerd, is van mensen die anti-socialist, anti-communist waren. Mensen die er buiten stonden. Ik ben nu tien jaar bezig met de Russische spionage die vóór de Tweede Wereldoorlog in en vanuit Nederland werd gevoerd. Niet omdat Nederland zo interessant was, maar omdat het dicht bij Engeland ligt. Ik heb met een aantal van deze mensen gesproken, die wisten dat ik in hun sfeer thuishoor en dat ze mij niet hoeven uit te leggen waarom ze allemaal als credo hadden: 'ons ging het om het anti-fascisme'.

Hoewel de smakelijk beschreven etenswaren de romans van Cornelissen extra aantrekkelijk maken ('eten hoort bij cultuur, daarvoor moet je in de zuidelijke landen zijn: het heeft daar een sociale functie') zitten we al twee uur op een droogje. Overigens niet uit on-gastvrijheid, want al bij binnenkomst laat hij weten ons mee te zullen nemen naar een café om iets te nuttigen, want 'thuis kan ik met jullie alleen maar lullen, dat gerinkel met potten en kopjes houdt maar op.' Café 'Stroomberg' op de Brink in Zwolle blijkt zijn kroeg te zijn. 'Gelukkig, de muziek is uit, dus we kunnen elkaar verstaan' verzucht de man die al tientallen jaren in deeltijd leeft voor de jazz. Oude jenever, koffie en erwtensoep moeten honger en dorst wegnemen.

De naam Victor Voerman valt weer, want die ontmoet hij regelmatig in café's. 'Toen Voerman hoorde dat ik door het PSP-blad geïnterviewd zou worden zei hij: 'heel goed Cornelissen, heel goed. Uw doelgroep is de PSP'.

Reptiel

Cornelissen blijkt de oproep aan PSP, PPR en CPN te hebben ondertekend om tot samenwerking te komen. 'Met pijn en moeite, want ik mis een neo-trotskyistisch minimum-program' schreef hij ironisch op de antwoordstrook. Wat vindt hij van de mogelijke samenwerking tussen PPR, PSP en CPN, de partij die hem in 1975 omschreef als 'een door het slijk kruipend reptiel dat sissend op een vertegenwoordiger van de arbeidersbeweging afkronkelt'?

Cornelissen: Die samenwerking is heel nuttig. Een wat grotere fractie, acht of negen mensen die goed werk kunnen doen. Die kunnen zeggen waar het op staat. De PPR zegt me niets. De CPN is sinds het afscheid van Paul de Groot op drift: niemand zegt meer wat ze moeten vertellen. En de PSP? De laatste zeven Kamerverkiezingen heb ik PSP gestemd hoewel ik lid ben van de PvdA. Ik mag die dwarsliggers wel: jullie zijn voor mij het zout in de pap. Zo'n Van

Steenis die al in 1963 de Hoog Catherijne-plannen hekelde en het een voorbeeld van 'planloze planning' noemde. Prachtig toch? Ik moet eindelijk eens ophouden met die automatische driemaandelijke contributie afschrijvingen naar de PvdA. Maar tsja, dat is ook het ellendige met mij: ik blijf daar hangen omdat ik nog steeds, ondanks het computertijdperk, het studententarief van f.12,30 betaal.'

JOOST LAGENDIJK
LEO PLATVOET

PSP de Literatuur

De redactie van Bevrijding wil in het zomernummer een beschouwing wijden aan de rol van de PSP in de Nederlandse literatuur.

Kent u verhalen, romans, novellen of gedichten waar de PSP in voor komt? Laat het ons weten vóór 1 mei!

Gideonsbende op dwaalspoor

In 'De brieven van Colijn' onderneemt de hoofdpersoon Ernst Stempher, het onmiskenbare alter ego van Igor Cornelissen, een speurtocht naar de verdwenen brieven die de vooroorlogse pendant van Lubbers, Colijn, geschreven zou hebben aan de fascist Arnold Meyer.

Op het spoor gezet door zijn trouwe informant Victor Voerman, ontmoet Stempher verschillende personen die iets te maken zouden kunnen hebben met de brieven, die na de oorlog ooit zijn gesignaleerd in de befaamde Amsterdamse antiquaren-passage, de Oudemanhuispoort. Het boven water halen van die brieven zou de toch al niet smeteloze reputatie van Colijn nog verder aantasten en bovendien die van de bij zijn weekblad ietwat miskende Stempher goed doen. Twee redenen om door te zoeken dus.

Toch kan ik hier al wel verklappen dat de brieven niet op tafel komen. Over het hoe en waarom zal ik niet verder uitweiden, hoewel de plot van het hele verhaal weinig spectaculair, ja, zelfs saai is.

PSP-connectie

Veel opmerkelijker is dat bij het verdwijnen van de brieven aan de PSP en aan PSP-leden een belangrijke rol wordt toebedeeld. Bij zijn zoektocht komt Stempher in contact met Bloeme Hagers, die lid is geweest van de PSP en die door haar relatie met Arnold Gratama, lid van de buitenlandcommissie van de PSP in de jaren '60, er indirect voor verantwoordelijk is dat de beruchte brieven voor eens en altijd zijn verdwenen.

Ik moet iedereen teleurstellen die hoopt dat ook deze Stempher-roman deels een sleutelroman is. Bloeme en Arnold zijn 100 % fictie, al zullen oude PSP-leden heel in de verte soms de schaduw herkennen van Vietnam-activist en ex-PSP-raadslid Fries de Vries. Dat ligt ook wel voor de hand omdat Cornelissen zijn alter ego de waar gebeurde Von Kielmansegg-affaire laat ontdekken. En schrijver van de toen gewraakte PSP-brochure daarover was o.a. Fries de Vries.

Cornelissen is in zijn beschrijving van de PSP in de jaren '60 vol lof over deze "Gideonsbende die steeds weer met nieuwe dingen kwam". Ook al slaat men daarbij de plank wel eens helemaal mis.

Van dit soort milde maar accurate typering staan er veel meer in dit boek, met name van een aantal personen die Stempher op zijn speurtocht tegenkomt. Een andere verklaring voor de charme van dit

Igor Cornelissen

De brieven van Colijn

Roman

Van Gennep Amsterdam

boek is de ontroerende zelfspot waarmee Cornelissen de hoofdpersoon regelmatig beschrijft.

Prettig leesbaar

'De brieven van Colijn' is zeker geen hoogstaande literatuur, noch qua thematiek noch qua taalgebruik. De schrijfstijl van Cornelissen is zonder opsmuk maar samen met de heldere compositie maakt dit het boek juist zeer toegankelijk en prettig leesbaar. Voor iedereen die af en toe zin heeft in een boek waarin een slalom wordt afgelegd tussen verzonnen en waar gebeurde feiten uit de recente geschiedenis, is het te hopen dat Cornelissen nog een paar jaar doorgaat met het exploiteren van zijn immense knipselarchief en historische kennis.

In een recensie in het Utrechts Nieuwsblad van 'De brieven van Colijn' werd het boek treffend omschreven als "weemoedige fictie van een ouderwetse man". Hoe bij-de-tijds Cornelissen is kan iedereen oordelen aan de hand van nevenstaand interview. Het weemoedige gevoel krijgt men alleen bij lezing van de roman zelf en dat is dan ook wat ik iedereen van harte aan wil bevelen.

JOOST LAGENDIJK

Igor Cornelissen, *De brieven van Colijn*.
Uitgeverij Van Gennep, Amsterdam.
168 pag., Fl. 24,50.

Nieuwe PSP-brochure

Voor een toekomst zonder NAVO

De PSP heeft een brochure uitgebracht, 'Voor een toekomst zonder NAVO' waarin een kritische analyse van de standpuntbepaling t.a.v. de NAVO voor de vredesbeweging en de PSP in de afgelopen veertig jaar. Daarnaast gaat de brochure uitvoerig in op de mogelijkheden om het komende decennium van NAVO en Warschaupact af te komen. Hieronder volgt een deel van het hoofdstuk 'De PSP en de NAVO'.

De PSP heeft zich vanaf haar ontstaan gekant tegen de beide machtsblokken: NAVO en Warschaupact. Ze heeft de uitgangspunten van deze blokken steeds afgewezen. Dat is de rode lijn die door alle PSP-verkiezingsprogramma's heen loopt. De argumenten die daarbij gebruikt werden verschillen nogal eens. In het bijzonder geldt dit voor de alternatieven die werden aangereikt. Dat heeft te maken met de tijd waarin de tekst van het programma is vastgesteld en met name met de ontwikkelingen in de internationale verhoudingen en in het officiële veiligheidsstelsel zelf (de Koude Oorlog, de ontspanning in de jaren zestig en zeventig, de 'nieuwe Koude Oorlog' begin jaren tachtig en de alsmaar voortgaande wapenwedloop).

De afwijzing van de blokvorming, de militaire defensie en de voortgaande wapenwedloop, leidden tot steeds weer terugkerende eisen als 'Nederland uit de NAVO' en 'eenzijdige ontwapening'. Deze eisen stonden nooit op zichzelf. Ze dienden ter bevordering van internationale ontwapening, ontspanning, opheffing van de blokken en het realiseren van een andere vredesordening.

De relatie die de PSP legde tussen ontwapening, ontspanning en een actief vredesbeleid, komt tot uiting in het volgende citaat uit het verkiezingsprogramma 1963-1967:

'Voor zover de ontwapening nog niet internationaal verwezenlijkt is, bepleit de PSP: Ontwapening van Nederland als een begin van eenzijdige ontwapening die mogelijkheden tot ontspanning geeft, terwijl een uit de militaire verdragen losgemaakt Nederland een stimulerende invloed kan hebben op het tot elkaar brengen van de opposenten.

De door ontwapening vrijkomende gelden kunnen gebruikt worden voor de economische uitbouw langs socialistische weg, onder meer bij de opbouw der economisch achtergebleven gebieden'

In 1963 koppelde de PSP aan dit uittreden uit de NAVO een 'gelijktijdig aanbod aan de Verenigde Naties van een in omvang zeer beperkt politieel apparaat van Nederland' (met 'uitsluitend conventionele, lichte bewapening'). Indien landen aan weerszijden van het 'ijzeren gordijn' zich bij overeenkomst tot uittreden zouden verbinden, zou dit mede de opheffing van NAVO en Warschaupact kunnen bevorderen (1967). Men had dus niet het idee, dat met het uittreden uit de NAVO, dit bondgenootschap ook meteen zou verdwijnen.

De PSP beschouwde de Verenigde Naties als dé instelling die zou kunnen uitgroeien tot een internationaal orgaan van rechtssprekende en rechtsorde handhavende bevoegdheid. Versterking van het gezag van de VN werd dan ook bepleit. De omzetting van de internationale situatie tot een vreedzame samenleving zou echter nooit slagen zolang de bewapening gehandhaafd of opgevoerd

werd, met andere woorden zolang staten militaire middelen als instrument bleven zien om hun onderlinge conflicten te regelen.

Het idee van een internationale vredesmacht was niet zo wereldvreemd. In het begin van de jaren zestig werden door de VS en de Sovjetunie in de Permanente Ontwapeningscommissie van de VN voorstellen ingediend die tot ontwerpverdragen leidden over algehele, volledige en gecontroleerde ontwapening. Daarin werd ook de noodzaak erkend van een vorm van internationale vredes-

- Een regeling van hangende kwesties tussen Oost en West-Europa op een te beleggen Europese veiligheidsconferentie.

Op deze conferentie dienden ook de plannen tot demilitarisatie van Midden-Europa (de Poolse ontwapeningsplannen van Rapacki en Gumulka) hoge prioriteit te hebben.

- Samenwerking op economisch en sociaal gebied tussen EEG, EVA, COMECON met het doel het rijke Europese potentieel in dienst te stellen van de hulp aan achtergebleven gebieden.

- Uitwisselingsprogramma's op grote schaal, op het gebied van wetenschap, onderwijs, radio- en t.v.-programma's, lectuur e.a. culturele en recreatieve aangelegenheden, vakbeweging en jeugdorganisaties (1967).

Opmerkelijk is hoe vanaf de tweede helft van

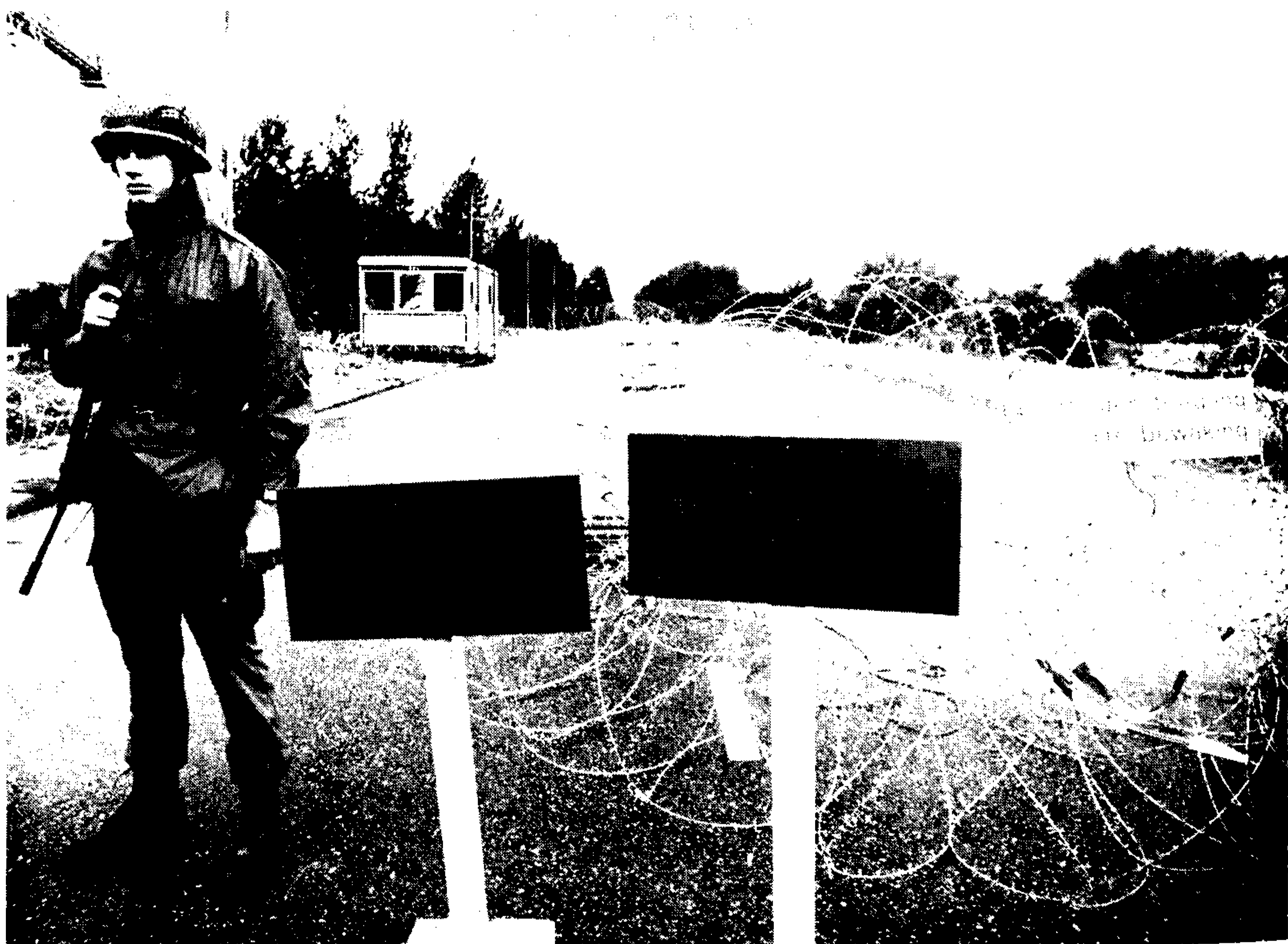

FOTO: ANNE VAILLANT

macht als de ontwapening eenmaal een feit zou zijn.

De praktijk week echter enorm af van dergelijke plannenmakerij. De VN groeide niet uit tot een orgaan dat de rechtsorde in de wereld vestigt en handhaaft, integendeel haar gezag werd steeds dieper aangetast.

Nederland uit de NAVO, de NAVO uit Nederland

De vermindering van de Koude Oorlog - de ontspanning - tussen de beide machtsblokken in de jaren zestig werd door de PSP toegejuicht, 'voorzover zij het oorlogsgevaar vermindert en gepaard gaat met een zekere liberalisatie binnen de machtsblokken' (1967). Van de verbetering in het politieke klimaat diende gebruikt gemaakt te worden om het volgende te bereiken:

de jaren zestig in de PSP geleidelijk steeds meer de nadruk komt te liggen op de NAVO als hoedster van de kapitalistische belangen ('steunpilaar van het kapitalisme'). Dit kwam niet zomaar uit de lucht vallen. Naar aanleiding van het Amerikaanse optreden in Vietnam en de nauwe relaties van de VS met allerlei rechtse dictaturen begonnen velen in het Westen de rol van de VS in de wereld ter discussie te stellen. Ook de betekenis van de NAVO, die eveneens zei op te komen voor de verdediging van de democratie, werd daarbij aan de orde gesteld. Linkse wetenschappers herzagen de gangbare opvatting over de geschiedenis van de Koude Oorlog en benadrukten de rol van het Westen. Zij stelden dat de NAVO is opgezet en steeds gefunctioneerd heeft als instrument van Amerikaanse - en in mindere mate Europese - militaire en financieel-economische belangen tegenover de ontwikkelingslanden en de

'socialistische' staten en om deze belangen te behartigen ook gebruikt wordt tegen de progressieve bewegingen in de kapitalistische wereld zelf. Deze visie vond ook weerklank in de PSP en is terug te vinden in partijprogramma's. Zo werd in het 'Actieprogramma 1977-1981' gesteld dat oprichting en bestaan van de NAVO ten onrechte verdedigd worden met de suggestie dat de Sovjetunie agressieve plannen zou hebben: 'In wezen is de NAVO de politiek militaire bevestiging van de geslaagde poging West-Europa binnen de kapitalistische wereld te houden'. De functie van de NAVO is 'het verdedigen en het stabiliseren van het kapitalistische productiesysteem' (1971). Als bewijs hiervoor werd op het volgende gewezen:

- Het feit dat NAVO-landen hun wapens tientallen malen gebruikten voor het neerslaan van sociale revoluties binnen de imperialistische invloedssferen in de Derde Wereld (bijvoorbeeld Portugal in Zuidelijk Afrika en de VS in Vietnam).

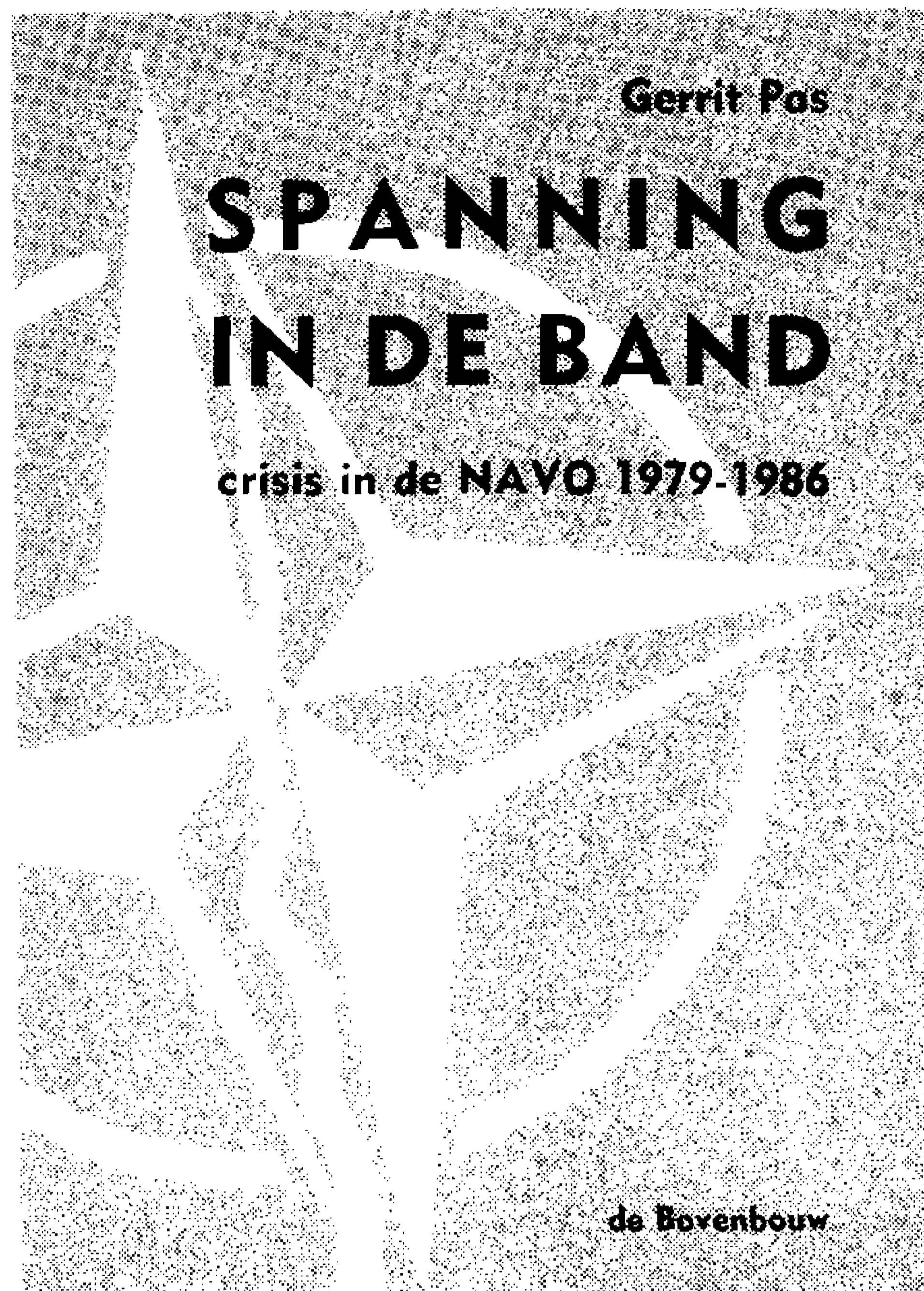
- De interne gerichtheid van de NAVO:

Het nationale apparaat en het NAVO-verdrag hebben ook een binnenlandse taak: 'het onderdrukken van democratisch volksverzet tegen het kapitalisme, zodra het parlement niet meer bruikbaar blijkt te zijn voor het handhaven van de status quo' (1971). Het voorbeeld hierbij is Griekenland waar in 1967 een linkse verkiezingsoverwinning dreigde en kolonels gebruik maakten van de speciale wetgeving op de noodtoestand ('het plan Prometheus') om een staatsgreep uit te voeren (in alle NAVO-landen bestaat een dergelijke wetgeving en liggen plannen klaar waarin onder meer het recht van de VS tot ingrijpen in voor haar belangen gevaarlijke ontwikkelingen is vastgelegd). Een leger (en in sterke mate een beroepsleger) betekent zo een voortdurende bedreiging voor de vrijheid en de democratie, ook zonder dat er oorlog is met de Sovjetunie.

- Het bestaan van het militair-industrieel complex, waarbij gesteld werd dat het kapitalisme de bewapening nodig heeft om haar crisis de baas te worden (vergelijkende statistische studies hebben overigens later de onhoudbaarheid van deze theorie aangetoond, hetgeen niet wil zeggen dat het kapitalisme als maatschappelijk stelsel 'dus' geen belang bij bewapening heeft of dat er niet bepaalde groepen zijn die zulke belangen hebben).

De gedachte dat de NAVO-landen de vrijheden en de democratie verdedigen, zoals in het Noordatlantisch Verdrag staat, achtte de PSP ontkracht door de rol die voormalige Hitler-officieren in de NAVO vervulden, alsmede doordat Portugal en Griekenland onder een fascistisch bewind als volwaardig NAVO-lid konden blijven functioneren: 'Wat de 15 leden van de NAVO gemeen hebben, is niet de staatkundige democratie, maar het systeem van het privé-bezit van de productiemiddelen' (1971).

Deze sterk ideologische benadering ('de NAVO is een orgaan van de monopolies') (1971) leidde geleidelijk tot een nogal eenzijdige anti-NAVO-opstelling en het (tijdelijk) verlaten van de anti-blokken-opstelling door de PSP (althans in haar verkiezingsprogramma). In 1971 werd nog gewezen op de rol die de VN zou kunnen vervullen als 'orgaan van rechtssprekende en rechtsorde handhavende bevoegdheid' en nog gepleit voor een 'consequente ontspanningspolitiek', het uittreden van Nederland uit de NAVO en het deelnemen aan een 'Europees veiligheidssysteem'. Tegelijk werd al sterk de nadruk gelegd op de functie die de NAVO vervult bij

het instandhouden van het kapitalisme. Het daaropvolgende 'Actieprogramma 1977-1981' beperkte zich tot deze functie: 'De PSP vindt dat het leger afgeschaft moet worden. Zij kiest hierbij voor een strategie die gericht is op de vergroting van de vrijheid en veiligheid in de wereld'. Er wordt wel gesteld dat zo'n strategie als uitgangspunt moet hebben de ontbinding van de militaire machtsblokken, maar het hele programmahoofdstuk is verder op Nederland (en het losmaken uit de NAVO) gericht. De eis 'Nederland uit de NAVO, de NAVO uit Nederland' staat nu bovenaan en alle programmapunten vloeien hieruit voort. Het is samen te vatten met de begrippen: demilitarisering, conversie (de omschakeling van de militaire productie naar civiele productie) en sociale verdediging (met geweldloze middelen moeten in een gedemocratiseerde samenleving de organisaties, de politieke en sociale rechten, de culturele verworvenheden en de persoonlijke integriteit beschermd worden tegen een bezetting door een vreemde mogendheid of door een rechtse staatsgreep). Het veiligheidsbeleid van de PSP is dan een (nationaal) anti-militaristische programma in enge zin geworden. Er wordt wel gesteld dat de afbraak van de bewapeningsuitgaven (als eenzijdige stap) in de onderhandelingen over alzijdige ontwapening moet worden betrokken, maar daarmee houdt het op. Over de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (het Helsinki-proces) vinden we bijvoorbeeld niets, terwijl toch jarenlang door de PSP voor een Europese ontwapeningsconferentie is gepleit.

Een Europees veiligheidssysteem

In het verkiezingsprogramma 1981-1985 wordt de oude lijn weer opgepakt. Vanuit de afwijzing van het systeem van de twee tegenover elkaar staande militaire blokken met daarbinnen een dominante mogendheid (resp. de VS en de SU), wordt als alternatief gepleit voor 'een gemeenschappelijk en democratisch veiligheidssysteem waaraan alle Europese landen deelnemen'. Om dit te realiseren diende het Nederlandse buitenlandse beleid niet meer binnen de structuur van de twee grote machtsblokken NAVO en Warschaupact te blijven. Volgens de PSP moest Nederland zich los maken

van de NAVO, zich aansluiten bij de beweging van ongebonden landen en tegelijk een actieve vredespolitiek gaan voeren (een bemiddelende en voorttrekkende rol gaan spelen). Het 'uittreden uit de NAVO' werd weer ingebed in een ander buitenlands beleid, maar werd tegelijk ook als voorwaarde gezien om zo'n nieuwe buitenlandse politiek te kunnen voeren: 'Nederland uit de NAVO, de NAVO uit Nederland, als voorwaarde voor een politiek gericht op werkelijke internationale samenwerking en ontbinding van militaire blokken. Geen buitenlandse militairen in Nederland. Terugtrekking van Nederlandse militairen uit het buitenland'.

Door zelf met voorstellen voor ontwapening te komen en zelf de bereidheid te hebben eenzijdig ontwapeningsmaatregelen te treffen, konden afzonderlijke landen, ook Nederland, de ontwapening in de wereld stimuleren.

Actief Nederlands vredesbeleid

In 1984 verscheen de Defensienota van het kabinet-Lubbers. Daarin koos de regering voor een voortzetting van een politiek die berust op verdergaande bewapening en afschrikking. In een gezamenlijke nota van het partijbestuur, de Eerste- en Tweede Kamerfractie (getiteld 'Geen afschrikking maar ontwapening') kritiseerde de PSP de afschrikkingpolitiek en de voortdurende onveiligheid als gevolg van de oorlogsvoorbereiding in de twee blokken.

De PSP formuleerde in de nota een pakket voorstellen die, mits ze gezamenlijk zouden worden uitgevoerd, zouden kunnen bijdragen aan het bereiken van haar doel: 'opheffing van de blokken, bewerkstelling van een werkelijk positieve vrede'. Zij zag deze maatregelen als 'minimale eisen aan een Nederlands beleid dat werkelijk perspectief op ontwapening biedt'.

Gesteld werd dat het beëindigen van het NAVO-lidmaatschap dit proces wel belangrijk zou kunnen versnellen, maaar dat ook zonder de politieke bereidheid tot deze stap, Nederland al direct eigen stappen zou kunnen doen (waarmee het ophoudt een 'trouwe NAVO-bondgenoot' te zijn). Nederland kon zo het ontspanningsproces tussen Oost en West op gang brengen, de NAVO-partners onder druk zetten om ook een andere koers te gaan varen, een echte Europese ontwapeningsconferentie bevorderen, een begin maken met de verbetering van de Noord-Zuidrelatie, conversie bevorderen en vijanden en militarisme bestrijden.

De nota leunde sterk op de principes en plannen voor internationale ontwapening zoals die in VN-verband zijn ontwikkeld. In dat opzicht ademde de nota het idealisme van de PSP-programma's uit de jaren zestig. Geheel nieuw was echter dat voor het eerst concreet een weg werd aangegeven die tot ontspanning en ontwapening in de wereld zou kunnen leiden. Tal van punten uit voorgaande verkiezingsprogramma's komen we ook hier weer tegen, maar nu ingebed in een totaal beleid. Dit maakt de nota een nog steeds lezenswaardig document.

De brochure 'Voor een toekomst zonder NAVO' is voor f 5,00 verkrijgbaar bij het Wetenschappelijk Bureau van de PSP.

Wethouder Hans de la Mar over voorrangsbeleid en management

'Het vreet aan me'

De wethouder heeft z'n stamkroeg verlaten. Teveel mensen kwamen 's avonds laat nog met problemen en vragen. Nu gaat hij naar een punkkroeg. 'Die doen niet aan politiek en daar is het zo'n herrie dat daar toch niet te praten valt.' Het leven van een wethouder lijkt niet over rozen te gaan. Hans de la Mar, wethouder in Leiden heeft echter veel plezier in zijn werk en wil er graag mee doorgaan. Een interview met een van de weinige wethouders, die de PSP in zijn toch rijke historie kent.

Na de raadsverkiezingen van 1986 kende de gemeenteraad van Leiden een progressieve meerderheid. Links Leiden (PPR/PSP/CPN) nam het aanbod van de PvdA aan om met de VVD een college te vormen. Links Leiden diende 86 amendementen op het concept-college program in. Tien werden er afgewezen. De VVD diende zestien amendementen in, die alle werden afgewezen. De liberalen bleven aan de onderhandelingstafel zitten. Links Leiden, dat de VVD eruit wilde onderhandelen, kon niet meer terug, accepteerde het collegeprogramma en leverde PSP'er Hans de la Mar als wethouder, met als portefeuille: sociale zaken, ouderen-jongeren en anti discriminatie beleid.

Hiermee handelde de Leidse PSP in strijd met de congresuitspraken van Rotterdam in '83. Het partijbestuur stelde een onderzoekscommissie in. Deze kwam met enkele conclusies en aanbevelingen die door het partijbestuur en de afdeling in juni 1987 werden overgenomen.

Hans de la Mar reageert cynisch als de onderzoekscommissie aan de orde komt. Hoe is het mogelijk dat partijbestuurders uit Maastricht en Groningen de situatie in Leiden kunnen controleren? Bovendien heeft er inmiddels een wisseling van de wacht plaatsgevonden en heeft Leiden niets meer vernomen van het Partijbestuur.

Strategie

En dan die aanbevelingen. Gezien het Feminisme congres zouden er afspraken over zijn werktijd gemaakt moeten worden. *'Hoe kan ik dertig uur werken als de maatschappij in socialistische-pacifistische-feministische zin veranderd moet worden?'* vraagt Hans zich af.

En dan nog de plannen die ontwikkeld moeten worden om de rol van de VVD in het college te minimaliseren.

'Als die strategie er is vertel ik deze niet, anders helpt ze niet meer.'

Na enig doorvragen wil De la Mar er wel iets over zeggen. De VVD en PvdA zijn vanoudsher de collegepartijen in Leiden, met een dominante rol voor de sociaal-democraten. Doordat Links Leiden in het college zit trekt het de PvdA naar links, waardoor de VVD ongemakkelijker in het college komt te zitten.

Dan was er nog als laatste aanbeveling het altijd moeilijke punt voor elke fractie in den lande: de informatiekloof fractie-achterban. Een keer per week is er overleg tussen wethouder en fractie. De stukken worden geschift en verdeeld. Het komt voor dat de fractie die goed geïnformeerd is de wethouder

adviseert op verschillende terreinen.

De fractie heeft nu veel meer invloed, dan in de oppositie. Alleen is de politieke stellingname in de oppositie duidelijker. De wethouder is bij de voorbereiding van standpunten betrokken en brengt fractie-ideeën in. De invloed is groter, maar minder duidelijk voor de achterban.

De informatiekloof blijft een eeuwigdurend probleem. Maar dat was het ook al toen De la Mar nog geen collegeverantwoordelijkheid droeg. Bovendien zit Leiden met een volledig slecht functionerende afdeling.

Politiek

Maar genoeg hierover. Wat is de invloed van De la Mar en daarmee dus van de fractie Links Leiden in het college? Dat was de vraag waarmee Bevrijding afreisde naar Leiden. In De Rode Draad, het radicaal-linkse blad voor gemeentepolitiek vertelde de toen net geïnstalleerde wethouder dat zijn werk voor 75% bestaat uit managementstaken en voor 25% uit politiek.

De managementstaken kosten Hans de meeste moeite. *'Het vreet aan me'* zegt hij. De enige ervaring die hij heeft is het een keer de baas spelen over het meisje bij zijn vader in de winkel. Bovendien spelen er veel zaken in de personele sfeer. Vooral bij de sociale werkplaats. Moeilijk maar toch leuk werk.

Maar, hoe zit het nou met die 25%? welke politieke winst heeft hij geboekt?

'Allereerst', zegt Hans de la Mar, *'is het houden van de partijen aan het college-programma al een hele winst'*. Toen hij nog raadslid was verweet hij het college dat ze zich niet aan het program en vooral de uitwerking daarvan hielden. Het doelgroepenbeleid is een van de belangrijkste aandachtspunten. *'Wordt er in Amsterdam veel aandacht gegeven aan de leiding in het openbaar onderwijs door vrouwen, in Leiden worden vrouwen uitgenodigd te solliciteren op elke functie boven schaal elf binnen de gemeente.'*

'Daarnaast is het mogelijk om scholingen binnen werktijd te volgen en worden vrouwen gestimuleerd om in technische beroepen te gaan werken.'

'Er werken nu vrouwen bij de brandweer en reiniging en het hoofd commerciële zaken van de sociale werkplaats is sinds kort een vrouw.'

Landelijke bekendheid kreeg De la Mar met zijn idee om Leidenaren hun eigen stamboom te laten nazoeken. Dit in het kader van een manifestatie van een jaar omdat Leiden

stad van vluchtelingen is. Driekwart van de Leidse bevolking stamt af van vluchtelingen. Door achter hun eigen geschiedenis te komen ontstaat er begrip voor de hedendaagse vluchtelingen. Het is de bedoeling dat tien mensen hun verhaal publiceren samen met verhalen van vluchtelingen van nu. Daarnaast komt er een tentoonstelling. Het idee blijkt aan te slaan. De la Mar (zijn ouders zijn ook vluchtelingen) meet dat af aan het aantal aanmeldingen van mensen die mee wilden doen, aan het niet bekladden van affiches over de actie en het ontbreken van dreigbrieven en andere bedreigingen, iets wat hij bij eerder bij andere acties wel kreeg.

Als laatste belangrijke politieke winstpunt noemt hij de erfpachtregeling. Deze is uniek in Nederland. De PvdA wilde ervan af want het bemoeilijkt de onderhandelingen met bedrijven is de redenering. Links Leiden hield de PvdA aan het collegeprogramma. Alle grond blijft in erfpacht. Het heeft tot nu toe geen nadelige gevolgen voor de bedrijven die zich in de universiteitsstad willen vestigen. Aramco, een offshorebedrijf kon kiezen tussen Den Haag waar het grond kon kopen (in Den Haag zit een links college!!) en Leiden. Het koos voor Leiden.

De PSP

Hans de la Mar heeft het naar zijn zin in het college en wil graag blijven zitten. Er is een goed programma en er zijn een hoop plannen waaraan hij mee wil werken. Over de houding van de PSP is hij niet te spreken. *'De partij zou wel meer aandacht mogen geven aan het dragen van collegeverantwoordelijkheid. Met het artikel in de Rode Draad is dit de enige keer dat de partij hier aandacht aan besteedt. Op het laatste congres waar de collegeverantwoordelijkheid op de agenda stond, hadden ze me toch kunnen uitnodigen om hier informatief over te komen praten?'*

Ook meer overleg met andere radicaal-linkse wethouders in den lande zou hij erg op prijs stellen. Bijvoorbeeld om over de managementstaken te praten en vooral over de manier waarop de anderen de problemen aanpakken.

Het enige overleg dat hij heeft is met Jack Verduyn Lunel, de radicaal-linkse wethouder uit Den Haag. Omdat zij zwagers zijn vindt het overleg vaak informeel op feestjes plaats...

Gevraagd naar de verschillen en overeenkomsten tussen een grote en middelgrote gemeente zegt de wethouder: Wij zijn bezig met een clubhuisje in de Stevenshof en zij met een miljoenen kostend stadhuis...

HENRI VAN WEZEL

Henk Branderhorst: 'De PSP is voor mij veel meer dan een partij, het is een soort huis'

In de loop van het jaar 1989 zal Henk Branderhorst Abraham zien. Bijna 50 jaar geleden werd de huidige vice-voorzitter van de PSP geboren in het dorpje Almkerk. Dat is een kleine gereformeerde enclave in het overwegend katholieke, Brabantse deel van de Biesbos. Zijn vader heeft ie nooit gekend. Die vertrok in het begin van de oorlog met de Duitse legers naar Rusland en is daar van de aardbodem verdwenen. Henk groeide op bij zijn moeder die na verloop van tijd hertrouwde. Zijn jeugd bracht Henk Branderhorst grotendeels door in het Brabantse waar hij in Veghel en Den Bosch middelbare scholen bezocht. Om vervolgens naar Den Haag te vertrekken voor het vervullen van een betrekking bij de toenmalige Postcheque- en Girodienst. Daar in de Hofstad was het dat Henk Branderhorst op 19-jarige leeftijd kennismaakte met de PSP en zich aansloot. Hij is er nooit meer van losgekomen.

Henk Branderhorst: 'Ik was daar in Den Haag voor het eerst van mijn leven zelfstandig en dat was een sensationeel gevoel. Ik liep er alle mogelijke soorten van bijeenkomsten af. Zo kwam ik op een gegeven moment ook terecht in de Haagse Dierentuin. Dat had trouwens niets met dieren te maken. Er was een gebouw dat zo heette. Daar sprak van Steenis, de toenmalige voorzitter van de PSP. Wat die man vertelde - vooral over het militarisme - sloeg bij mij in als een bom. Ik heb me toen onmiddellijk aangemeld als lid.'

Het verzorgen van allerlei girale transacties was toch niet het voorland dat Henk Branderhorst voor zichzelf als levensvervulling zag en al snel nam hij ontslag en reisde af naar Amersfoort om daar een studie Welzijnswerk te beginnen. In de stad van de Kei kreeg Henk al snel contact met partijgenoten. Een jaar na zijn aanmelding als lid van de PSP was er een vacature in het landelijk partijbestuur. Men zocht in Amsterdam naar een 2de secretaris. Min of meer bij wijze van grap werd Branderhorst door zijn afdelingsgenoten kandidaat gesteld. Er bleek echter geen tegenkandidaat voorhanden zodat een 20-jarige Branderhorst zijn eerste entree maakte op het bestuurlijk pluche.

Snotaap

Branderhorst: 'Ik kwam daar terecht in een club met louter grote mannen. En ik wist werkelijk van toeten noch blazen. Ik was een volstrekte snotaap in dat gezelschap. In die eerste tijd heb ik ook alleen maar alles opgezogen dat ik tegenkwam.'

Branderhorst vertelt een veelzeggende anecdoten uit die allereerste periode van hem: 'Ik wist in die tijd net goed en wel van mezelf dat ik een flikker was. Maar al vlak na mijn verkiezing had iemand - ik weet nog steeds niet wie - een brief geschreven aan alle bestuursleden. Ook de leden van de kamerfractie hadden die brief gekregen en ikzelf. Er stond in dat ik homo was en of men wel beseftte dat die onbetrouwbaar waren en zo. Ik ging met knikkende knieën naar m'n allereerste bestuursvergadering. Eigenlijk ook met het idee dat die briefschrijver misschien nog wel gelijk had. Ik heb die hele vergadering zitten wachten tot het punt aan de orde gesteld zou worden in de overtuiging dat ik zou worden weggestuurd. Maar er kwam niets. Tot bij de rondvraag. Toen zei van Pelt (oud-bestuurder PSP,rvs) dat hij een brief had gekregen en of de voorzitter die niet moest behandelen. Van Steenis - de voorzitter - liep rood aan en keek om zich heen. Ergens in een hoek zag hij een prul-

lenbak staan. Toen zei ie: 'Als die brief nou nog niet in de prullenbak ligt, dáár staat er een.' Daarna heb ik er nooit meer iets over

gehoord. Je begrijpt dat ik toen niet meer kon zeggen dat ik me terugtrok zoals ik dat eigenlijk van plan was geweest. Het geeft aan wat voor man van Steenis was. Toch ook heel progressief. Terwijl hij ook de man is die de term 'de hoeksteen van de samenleving' heeft uitgevonden. Hij achtte het gezin heel hoog.'

Vader

'Het is een fundamenteel moment geweest voor mij en mijn verhouding met de PSP. Ik voelde me door die club mensen geaccepteerd in hoe ik was. En daar kwam het antimilitarisme bij. Die twee dingen kwamen daar samen.'

'Ik had mijn hele leven al het gevoel gehad dat er iets niet klopte met dat militarisme. Dat stond me altijd al tegen. Achteraf heb ik me wel eens afgevraagd of het iets met mijn vader te maken kan hebben. Of er iets van een soort schuldgevoel bij me inzat. Maar ik weet het niet. In ieder geval raakte die toespraak van van Steenis in de Haagse

Dierentuin bij mij precies de juiste snaar.'

'Inmiddels is de PSP voor mij veel meer dan zo maar een partij. Het is meer een soort huis. Als ik die verhalen lees van Joost Lagendijk over opheffen en zo, dan krijg ik het helemaal benauwd.'

In de loop van zijn dertigjarige betrokkenheid bij de PSP is Henk Branderhorst twee keer tijdelijk weggeweest, opgestapt. Dat wordt hem hier en daar in de partijgelederen ook nog wel nagedragen. Branderhorst kan zich het onbegrip over die uitstapjes slecht voorstellen: *'Ik heb nooit het gevoel gehad dat ik daarmee de partij verraadde, zoals sommigen dat wel ooit riepen. Je moet het veel meer vergelijken met de situatie dat je een relatie hebt met iemand. Daar hou je van maar soms wordt het even te moeilijk. Dan moet je er even tussenuit. Even ademhalen en je gedachten ordenen. Maar na verloop van tijd besef je weer hoeveel je om de persoon in kwestie geeft en dan ga je - wat wijzer geworden - weer terug. Zo voel ik dat ook een beetje met de PSP.'*

Ruzies

'De eerste keer dat ik vertrok was in de beginjaren '70. Zeg maar toen de neo-marxisten de partij binnenkwamen. Ik woonde in die tijd in Amsterdam en maakte in mijn afdeling die enorme ruzies mee. Dat ze mekaar zelfs met stoelen op de kop sloegen. Ik werd zo ontzettend ziek van die sfeer dat ik bedankte. De volgende dag meldde ik me bij de PPR. Dat was toen nog een heel jonge club met veel van die lievige, zeer aardige mensen. Maar daar kon ik toch niet aarden, het stond me niet echt aan, wat daar gebeurde. Na een paar maanden ben ik weer teruggegaan naar de PSP.'

Henk Branderhorst heeft in de drie decennia van zijn PSP-betrokkenheid talloze functies bekleed. Van algemeen secretaris tot waarnemend penningmeester en van eindredacteur van het toenmalige PSP-weekblad tot partijraadsvertegenwoordiger namens Zeeland. Branderhorst: *'Ik was op een gegeven moment zonder baan en ik was net op vakantie geweest in Zierikzee. Dat was heel goed bevallen dus ik dacht dat ik net zo goed in Zeeland werkloos kon zijn als ergens anders. Ik heb dus in Zierikzee een huis gehuurd. Dat was overigens in een periode dat ik net even geen lid was van de PSP maar ondertussen volgde ik wel alles met belangstelling. Er kwamen verkiezingen aan en ik merkte daar in Zeeland niet zo veel van. Toen ik in Amsterdam informeerde waaraan dat lag hoorde ik dat de PSP in Zeeland geen 'infrastructuur' had. Toen heb ik de zaak zelf maar opgepakt. Allereerst moesten er handtekeningen komen om de kandidatenlijst in te dienen. Uiteindelijk lukte dat door een paar voetbalvallen van Arnemuiden in de kroeg een paar rondjes aan te bieden waarvoor ze wel een handtekening wilden zetten. Daarna heb ik als niet-lid een gewestelijke ledenvergadering uitgeschreven voor Zeeland. Daar kwamen zo'n dertig mensen. Er moest een bestuur komen en ze wilden mij als voorzitter. Maar dat ging niet direct omdat ik geen lid was. Toen hebben we eerst een secretaris gekozen bij wie ik me vervolgens als lid aanmeldde en toen kon ik als voorzitter gekozen worden. We hebben in de campagne vreselijk veel lol gehad en half Zeeland volgeplakt. Mooie tijden waren dat.'*

Hond

Inmiddels is Branderhorst geen Zeeuw meer

maar bewoont hij een fraai opgeknapt pandje in de landelijke dreven van Doorn. Het huis wordt gedeeld met vriend Aad en een loeier van een hond, die overigens de vriendelijkheid zelve is. Bij het huis hoort een flinke lap grond die met name door Branderhorst wordt bewerkt. Tijdens die tuinmanswerkzaamheden verricht Henk naar eigen zeggen veel denkwerk. In die tuin moet ook het besef gekomen zijn om om te schakelen van de radicale opstelling voor een zelfstandige PSP, die Branderhorst als woordvoerder van de tendensgroep nog verdedigde, naar het genuanceerde standpunt dat hij nu huldigt en wat er op neerkomt dat het heel goed zou zijn en vrijwel onvermijdelijk om te komen tot vergaande vormen van samenwerking met andere links-radicalen partijen en groeperingen. Branderhorst: *'De tweede keer dat ik opstapte ben ik vrij lang weggeweest. Toen ik terugkwam gebeurde dat met dezelfde denktrant die ik daarvoor altijd had gehad. Een zelfstandige PSP en dat soort zaken. Ik ging naar vergaderingen van de tendensgroep in Utrecht maar ik vond het een vreselijk gezelschap. Fred (van der Spek, rvs) was er, dan was er een hele tijd niks en vervolgens allerlei ongeregeld goed. Een rampzalige club en ook onderling zeer wantrouwend. Ze wantrouwden mij trouwens ook heel sterk.'*

'Die zelfstandige PSP was voor mij altijd een waarborg voor het pacifisme. Dat is bij mij altijd het belangrijkste element uit de partij geweest. Maar ik merkte dat die lui in de tendensgroep uiterst streng in de leer waren als het om het socialisme ging. En dat is nooit mijn sterkste kant geweest. Het visiestuk dat nu op het laatste congres is aangenomen, daar kon ik me voor het eerst redelijk goed in herkennen. Want dat je geen eigen huis mocht hebben of dat van die gesocialiseerde ijscokar, dat heb ik altijd heel erg raar gevonden.'

Gruzelementen

'Hoewel ik grofweg hun visie deelde voelde ik me in die tendensgroep ontzettend onaangenaam. Ik heb later spijt gehad dat ik dat niet eerder heb onderkend en er de consequenties uit heb getrokken.'

'Mijn definitieve breuk met die groep kwam na de 50,3% uitslag op het congres in Utrecht. Toen heeft Fred van der Spek voor mij definitief zijn eigen beeld aan gruzelementen gegooid. Hij riep dat die uitslag helemaal geen probleem was. Hij en zijn groep hadden gewoon gewonnen. En als al die tegenstanders uit de partij zouden gaan lag het percentage voorstanders van zijn koers zo weer op 80 %. Toen dacht ik: dát kán niet. De volgende dag heb ik gelijk een commentaar geschreven voor Bevrijding, dat er naar nieuwe meerderheden gezocht moest worden. Dat er niemand gewonnen had. Op dat moment was ik ineens de verrader van mijn eigen club. Dat commentaar werd me hoogst kwalijk genomen. Het was voor mij ook het moment om te beslissen: Dit is de laatste keer geweest dat ik deel uitmaak van een groep waar ik maar half inzit. Van nu af aan ga ik gewoon zelf zeggen wat ik vind.'

Anti-intellectueel

Branderhorst heeft later nog veel nagedacht over die periode en het verbaast hem nog dat het - overigens niet alleen voor hem - zo lang op die manier is kunnen doorgaan. Branderhorst: *'Wat we eigenlijk alsmaar de-*

den was ons zeer anti-intellectueel opstellen. Steeds maar weer terugkomen en hameren op de oude standpunten, niet nadenken over ontwikkelingen, niets herijken etc.' *'De NAVO is daarvan een mooi voorbeeld. Wij hadden daarover een radicaal, vergaand standpunt. En we hebben ons nooit echt afgevraagd hoe andere mensen daar nou tegenaan keken. Veel van die mensen ontleenden kennelijk toch een soort veiligheidsgevoel aan de NATO. Dat hebben we ons nooit genoeg gerealiseerd. We hebben ons nooit afgevraagd hoe je mensen stap voor stap kunt laten zien hoe de werkelijkheid is.'*

Dat brengt Branderhorst op zijn visie omtrent de rol van de PSP in de politiek. Branderhorst: *'We zijn in de politiek gegaan om meerderheden te verwerven. En niet alleen maar om getuigenis te bedrijven. Getuigenis afleggen is iets heel anders dan politiek bedrijven. Je gedachtengoed kan een heel goede inspiratiebron zijn maar die kan niet volledig je politiek bepalen. We hebben veel te lang gedacht dat zoiets wel kon en achteraf is dat dom. Daarom is christelijke politiek ook zo'n onzin.'*

'Ik ben zelf al lang niet meer gelovig maar ik merk dat ik me zo nu en dan nog geneer als het CDA het woord 'christelijk' gebruikt. Er zit nog iets in me dat zegt: dat mag je daarvoor niet gebruiken. Het is misbruik maken van iets dat in de politiek niet past. Dat moet je niet doen.'

Geven en nemen

Branderhorst bedrijft sinds de verkiezingen voor de provinciale staten in 1987 als lid van PS in Utrecht dagelijks politiek op de manier zoals dat in zijn ogen moet. Vanuit je uitgangspunten zoeken naar meerderheden voor de voorstellen. Een kwestie van geven en nemen. En het moet worden gezegd: politieke vriend en vijand hebben veel waardering voor het werk dat Branderhorst in de Utrechtse staten verzet. Zelf heeft hij de neiging de resultaten van zijn inspanningen te relativiseren. Maar de getalsmatig geringe omvang van zijn fractie is omgekeerd evenredig met het lijstje resultaten dat hij kan voorschotelen. Zo bestaat er inmiddels een 2%-regeling voor beeldende kunstenaars bij weg-en waterbouwwerken in de provincie Utrecht. En daarmee is toch een bedrag van zo'n 1 miljoen gulden op jaarbasis gemoeid. Er is 75.000 gulden per jaar uitgetrokken voor het minderhedenbeleid, er is een begin gemaakt met emancipatiebeleid en het Bejaardenbeleid in de provincie heeft een stevige impuls gehad. Daarbij kan de totstandkoming van een Algemeen Bejaardentehuis in het zeer christelijke Veenendaal worden genoemd. Het zijn een aantal voorbeelden van zaken die door of mede door de PSP/CPN fractie van Henk Branderhorst in de Utrechtse staten zijn gerealiseerd.

Branderhorst ontleent een groot gevoel van bevrediging aan zijn statenwerk. En af en toe betreurt hij het wel eens dat zijn politieke partij niet of nauwelijks ooit in aanmerking zal komen om (mede) de machtsbasis te vormen van een bestuurscollege. Want dat zou Henk Branderhorst ook wel eens willen proberen: besturen. Hij schaamt zich niet om te vertellen dat hij onlangs een 'serieuze' gooi heeft gedaan naar het burgemeesterambt te Abcoude. Hij wilde wel eens meemaken hoe zo'n procedure in zijn werk ging. Het leverde met name een hilarische, informerende bijeenkomst op met de regenteske VVD-burgemeester van zijn woonplaats Doorn. Voordat de commissaris van de koningin in de provin-

cie Utrecht een mogelijke voordracht van Branderhorst door de gemeenteraad van Abcoude ongedaan kon maken, liet de burgemeester in spé weten dat hij er toch maar van afzag. Wel een ervaring rijker.

Opsteker

De huidige vice-voorzitter van de partij is momenteel ook zeer druk bezig met de onderhandelingen met PPR en CPN over mogelijke vormen van samenwerking bij de kamerverkiezingen van 1990. Een en ander is het gevolg van de uitslag van het onlangs in de PSP gehouden referendum, dat mede door Branderhorst was geïnitieerd.

Branderhorst: *'Ik beschouw de uitslag als een flinke opsteker en hij is wat mij betreft boven verwachting. Ik was aanvankelijk enigszins pessimistisch maar ik ben heel blij met deze positiebepaling. De eerste optie in de onderhandelingen is wat mij betreft nu een gezamenlijke lijst met een gezamenlijk programma. Daarvoor moeten we alles op alles zetten. Als dat nu lukt moet je op niet al te lange termijn gaan denken aan een mogelijke fusie. En vergis je niet, je kunt nu al heel veel zaken samenvoegen zoals de tijdschriften, de wetenschappelijke bureau's en de RTC-commissies. Ik denk trouwens niet, of liever gezegd, ik heb het gevoel, dat het niet aan ons zal liggen als het niet lukt. Maar we kunnen natuurlijk niet voorbij aan de reacties van PPR en CPN. Als ik die beluister wordt ik iets sceptischer. Ik weet niet wat PPR en CPN in hun achterhoofd hebben als uiterste grens. Daar kom je ook niet zo makkelijk achter. Maar ik ben er inmiddels wel van overtuigd dat we gezamenlijk sterker zijn dan ieder voor zich. Er zou toch op zijn minst een gezamenlijk programma uit de onderhandelingen moeten komen, met desnoods nog eigen lijsten. Alleen wordt het dan al veel moeilijker om een appèl te doen om mensen terug te winnen, of nieuwe mensen aan te trekken. Voor zo'n appèl moet je iets te bieden hebben. Een gezamenlijke lijst met daarop ook aansprekende, onafhankelijke mensen uit allerlei maatschappelijke groepen, zoals de vakbonden, heeft volgens mij zo'n attractieve waarde. Daarom moeten we ook alles op alles zetten dat te bereiken. Mocht het alsnog foutlopen, dan zie ik de toekomst voor ons soort politiek zeer somber in.'*

Branderhorst zelf, zal het overigens wel rooien, zijn tuin is groot genoeg en zelfs het CDA spreekt openlijk in waarderende woorden over het actieve linkse statenlid. En raakt binnenkort de burgemeesterspost te Landsmeer niet vacant?

RUTGER VAN SANTEN

Verkiezingsfonds

De financiële actie die rond de jaarwisseling is gehouden heeft ruim f 25.000,- opgebracht. Iedereen die heeft bijgedragen wordt hartelijk bedankt!

**ROB STEINBUCH -
ALG. PENNINGMEESTER**

REGENBOOG-campagne op volle toeren

De verkiezingen voor het Europees Parlement zijn pas op 15 juni dit jaar. Toch begint de belangstelling voor het optreden van de REGENBOOG al snel toe te nemen. Terecht, overigens.

Het zal de lezer(es) van de Bevrijding hopelijk verheugen dat het verkiezingsmateriaal van de REGENBOOG op een haar na gereed is. Dat wil zeggen: op het moment van dit schrijven, is de binder druk bezig met de folders en affiches.

Affiches en folders

We hebben één affiche gemaakt op drie formaten (A1, A2 en A3) met als tekst: REGENBOOG: kleurrijk & kritisch. Het is een prachtig vierkleuren affiche dat de aandacht wel zal trekken. In dezelfde stijl (zoals wellicht al opgevallen hebben we een eigen huisstijl van de REGENBOOG ontwikkeld) verschijnen er vijf folders. Eén algemene folder (in 100.000 exemplaren) die de REGENBOOG introduceert. In feite een handzame samenvatting van het program, de resultaten en 'de idee' achter de REGENBOOG.

Bovendien hebben we vier themafolders gemaakt met de volgende titels:

- * Leve de kringloop - over de REGENBOOG en het milieu
- * Sociaal is niet uit - over de sociaal-economische politiek
- * Vrouwen in Europa - over de vrouwenpolitiek van de REGENBOOG
- * Europa bastion? - over het asielbeleid en de Derde Wereld

Deze folders komen ieder uit in een oplage van 30.000 exemplaren.

Campagnebrief

Nu is verkiezingsmateriaal natuurlijk nog geen campagne.

Twee weken geleden is het eerste nummer van de CAMPAGNEBRIEF verschenen. We willen door middel van die campagnebrief een nauw contact leggen met de plaatselijke organisatoren van de campagne. Hij zal zoveel als nodig is verschijnen. Dat hangt dus ook af van de plaatselijke activiteiten en de mate waarin we een enthousiaste sfeer weten te ontwikkelen.

Dit eerste nummer is wel een belangrijk nummer: daarin staat het hele campagneplan afgedrukt. Met alles er op en er aan. De doelstelling van de verkiezingscampagne, de organisatie van de REGENBOOG en de verdeling van de bevoegdheden, de geplande campagnemiddelen en de gewenste 'toon' die we willen aanslaan, dat alles wordt behandeld in dit nummer. Het zal sommigen misschien wat detaillistisch in de oren klinken, maar het lijkt ons goed dat iedereen die wellicht iets wil doen om de twee zetels in het Europees Parlement in de wacht te slepen (want dat is ons doel: twee zetels voor de REGENBOOG), ook zoveel mogelijk op de hoogte is. Informatie is uiteindelijk de basis voor motivatie.

De campagnebrief wordt verstuurd naar alle afdelingen van de aangesloten partijen. Bovendien kan iedereen hem aanvragen op het bureau van de REGENBOOG. Het is de bedoeling dat op die manier een adressenbestand wordt opgebouwd, waardoor het campagnebureau onmiddellijk iedereen op de hoogte kan stellen van alles wat plaatselijke organisatoren van de campagne moeten weten. Vooral in de laatste weken, als het

gaat spannen, kan dat essentieel zijn. Deze week is het tweede nummer van de campagnebrief verschenen met daarin alles over de praktische organisatie.

De laatste weken

De campagne is zo opgebouwd dat het zwaartepunt op de laatste drie en een halve week voor de verkiezingen komt te liggen. Een groot deel van het materiaal zullen we tot die tijd bewaren.

We luiden deze periode in met een startmanifestatie die gekoppeld is aan onze laatste themaconferentie over het milieu. Beide vinden plaats op zaterdag 20 mei.

De laatste dagen zijn natuurlijk extra spannend. Vandaar dat we het ook deze keer niet kunnen laten om een grootse slotmanifestatie te houden. Deze happening moet op zondag 11 juni gaan gebeuren, waarschijnlijk in de open lucht. Als alles een beetje goed gaat, kunnen we de goegemeente laten zien dat we niet alleen prima standpunten hebben, maar ook nog kunnen organiseren.

Aanmeldingen voor de campagnebrief en/of de conferentie op 18 maart:

DE REGENBOOG, Nieuwe Looiersstraat 45, Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, 020 - 245515.

PAUL WOUTERS

100 jaar de 'Mei'

'Gorter heeft duizendmaal gelijk'

Op 19 maart 1889 verscheen het gedicht 'Mei' van de toen 24-jarige Herman Gorter in boekvorm. Volgens de een was de dichter 'een bederver der taal, een zwakkelijk soezer', volgens de ander behoort het 'tot het schoonste (...) wat in ons land geschreven is'. Maar 1989 was dus een 'Mei'-maand en met het honderd jaar oude gedicht staat ook Herman Gorter weer in het middelpunt van de belangstelling. Leo Platvoet verhaalt over zijn oude liefde.

Met mijn verhuizing uit Bussum is het grote portret van Herman Gorter meeverhuisd. Ook in mijn Amsterdamse woning hangt deze voormalige plaatsgenoot in zwart/wit boven de schoorsteen. Een bijna kaal geschoren schedel, besnorde bovenlip, lorgnet en een strakke blik zijn karakteristiek voor de man die als geen ander de vertolker is geweest van de hoop, nee van de wetenschap, dat het socialisme glorieus zou winnen.

Het was een hele schok, nu zo'n kleine 20 jaar geleden opgelopen, te ontdekken dat in Bussum rond de eeuwwisseling de dichter Gorter had gewoond in een speciaal door Berlage ontworpen huis aan de rand van de hei. Want Gorter was niet alleen een gevoelig dichter, zoals ik op het Goois Lyceum had geleerd, nee, hij was ook een links-socialist. Een groot kenner van de werken van Karl Marx. 'Ik heb nu het Kapitaal van Marx herhaalde malen met de grootste aandacht gelezen, en ik voel grooten lust om te proberen om van de hoofdzaken een voor arbeiders, en in het algemeen menschen die socialisten moeten worden, duidelijk en scherp overzicht er van te geven' schreef hij op 9 mei 1897 aan Frank van der Goes. Twee jaar daarvoor was hij aan zijn 'Marxstudie' begonnen, daartoe aangespoord door Van der Goes die als de eerste Nederlandse kenner van het marxisme wordt beschouwd en een neef van zijn vrouw was. Nu had ik als 17-jarige ook wel eens 'Het Kapitaal' geleend uit de inmiddels gesloopte R.K. Bibliotheek 'Schaepman', gelegen aan het Bussumse Wilhelminaplantsoen. Veel had ik er toen niet van begrepen, maar ik moest natuurlijk nog 'socialist worden'.

Werklust, wilskracht en sportiviteit

Herman Gorter had een klassieke opleiding achter de rug toen hij in 1893 in Bussum kwam wonen. Hij had het Stedelijk Gymnasium in Amsterdam bezocht en voltooide in vijf jaar zijn studie klassieke letteren. Volgens de overlevering beschikte Gorter over een grote werklust, wilskracht en sportiviteit. Hij was een actief sportbeoefenaar: voetbal, wielrennen, schaatsen, tennis, zeilen en cricket hadden zijn passie. Hartstocht, gevoel en een scherp verstand stuurden zijn grote liefde voor de dichtkunst in de richting van de Tachtigers: een ontluikende stroming van kunstenaars die hun diepste zielroerselen zo zuiver en krachtig mogelijk tot uiting wilde brengen. In deze periode dichtte Gorter de 'Mei', die aanvankelijk in delen in 'De Nieuwe Gids' werd gepubliceerd voor het in boekvorm verscheen. Via zijn klassieke opleiding kwam Gorter in

aanraking met de filosofie. Het was in de tijd dat hij een leraarschap vervulde aan het gymnasium in Amersfoort. Hij was daar echter buitengewoon ongeschikt voor. Vrijwel iedereen vond hij dom en oninteressant en zijn emoties reageerde hij af middels gesnauwen en oorvijgen. Hij raakte verslingerd aan Spinoza door wiens filosofie hij zijn emoties leerde beheersen door de rede. De wetenschappelijke pretenties van het duo Marx/Engels brachten echt zijn hoofd en hart op hol. Door het marxisme kreeg de rede immers vat op de maatschappelijke werkelijkheid. En nog beter: op de ontwikkelingen in de toekomst, waarin 'het socialisme komt'.

Landhuis

Gorter zou in Bussum volgens de verhalen in een landhuis hebben gewoond. Ik ging op zoek, en ontdekte dat het een vrij bescheiden huisje was dat, ook nu nog, in een fraaie omgeving ligt. Toen lag het verlaten, enkele honderden meters verwijderd van de kolonie Walden van Frederik van Eeden. De beide mannen trokken enige tijd met elkaar op. Ze zeilden op de Loosdrechtse Plassen, fietsten naar Barneveld en zwommen in de sloot langs de kolonie. Met de ontwikkeling van zijn wetenschappelijk gefundeerde socialistische denkwijze groeide ook de kritiek van Gorter op het utopische experiment van zijn bebaarde buurman, die hij spottend van 'vivisectie op arbeiders' beschuldigde.

Gorter werd op het congres van de Sociaal-Democratische Arbeiders Partij op 18/19 april 1897 te Arnhem lid van deze partij. Hoewel geen afgevaardigde, kreeg hij 'bij acclamatie' toestemming om het woord te voeren. En dat zou hij daarna nog vele malen doen, zowel in de SDAP als daarbuiten.

Jaren lang was Gorter een van de hardst werkende propagandisten van de SDAP. Zijn kracht lag in het glashelder uiteenzetten van het socialistische gedachtegoed. Zijn actieradius was daarbij voor hedendaagse begrippen ongekend groot. Als hij een spreekbeurt hield in bijv. het kiesdistrict Gouda fietste hij daarna 's nachts naar Bussum terug. In talloze artikelen en brochures populariseerde hij de marxistische theorieën, waarbij met name zijn brochure over het historisch materialisme in vele talen is vertaald.

In 1899 richtte hij met enkele anderen de SDAP-afdeling Bussum op. De zes leden stortte zich o.l.v. voorzitter Gorter op propagandistische activiteiten, waarbij vooral het fenomeen 'openbare vergadering' ('entree vrij, debat gewenscht') in zwang was. Gorter gaf scholingscursussen en stond enige malen, tevergeefs, kandidaat voor de gemeenteraad. In een strooibiljet voor treinforsen werd gewag gemaakt van zijn grote 'algemeene kennis', ook van 'Gemeentezaken', waar hij hij 'meer studie van gemaakt heeft als elke andere kandidaat'.

De PSP Bussum wierp zich in 1977, bij de vijftigste sterfdag van Gorter, op als zijn politieke erfgenaam. Voerde (en voert) de PSP in Bussum niet de onverschrokken oppositie die Gorter proclameerde? Strookt de vestiging van het PSP-kantoor in een bijgebouw van een R.K. klooster niet met de oprisping van Gorter in een debat in 1905: 'de leuze moet niet zijn 'weg met de clericalen', maar 'weg met de kapitalisten'. Een straatnaam was de minste eis die de PSP stelde; in 1983 werd een blokje bejaardenwoningen omgedoopt tot 'Herman Gorterhof'.

Zuiverheid

Na een zeer vruchtbare periode in de SDAP ontstonden er in de jaren 1905-1909 tegenstellingen in deze partij tussen een grote groep pragmatici, onder leiding van partijleider Troelstra, en een kleine groep principiële marxisten, waaronder Gorter. Propagandistische ijver maakte plaats voor interne partijstrijd, die uiteindelijk in 1909 (tachtig jaar geleden dus; een ander gedenkjahr!) in Deventer werd beslecht. De marxisten treden uit en richtten de Sociaal-Democratische Partij op, de voorloper van de huidige CPN. Gorter ging, na enig aarzelen, met hen mee.

In de SDP bloeiden de politieke activiteiten van Gorter weer op. Het perspectief van een eigen, zuiver-marxistische partij werkte begeesterend. Erg lang zou deze begeestering niet duren. Bij verkiezingen bleek de aanhang minder groot dan verwacht en, desastreuzer, in 1914 brak de wereldoorlog uit. Een gebeurtenis die het einde van de internationale eenheid van de arbeidersbeweging betekende: de Duitse sociaal-democratie stemde voor de oorlogskredieten en daarmee voor een ander soort klassenstrijd: tussen arbeiders op het slagveld. Gorter stelde dit verraad vlijmscherp aan de orde in zijn bekendste brochure: 'Het Imperialisme en de Sociaal-democratie'. Een geschrift dat de toen nog vrij onbekende leider van de Russische bolsjewieken, Lenin, tot grote geestdrift bracht. Lenin probeerde met behulp van een Duits-Nederlands woordenboek de brochure te lezen. Naar eigen zeggen slaagde hij daar voor dertig tot veertig procent in, informatief genoeg voor hem om te stellen dat 'de marxist Gorter duizendmaal gelijk heeft'.

Het uitbreken van de Russische revolutie wekte aanvankelijk groot enthousiasme bij Gorter. Deze revolutie liet immers zien dat de arbeidersklasse, onder leiding van een prin-

cipeel-marxistische partij, de wereldoorlog om kon zetten in een socialistische revolutie. Het verloop van de revolutie stelde hem echter teleur. In een open brief aan Lenin kritiseerde hij in 1920 theorie en praktijk van het Leninisme, zoals de ver doorgevoerde centralisering en bureaucrativering. Hij ondernam zelfs nog een avontuurlijke reis naar Moskou om Lenin te spreken. Lenin's liefde voor Gorter was echter bekoeld, hij had niet eens de moeite genomen om de 'Open Brief' te lezen, die dit maal nog wel in het Duits was gesteld.

Met de SDP, die de Russische revolutie door dik en dun steunde, kwam Gorter (ook om een aantal andere redenen) in conflict. Van 1921 tot aan zijn dood in 1927 was hij lid van de Kommunistische Arbeiders Partij Nederland, een radencommunistisch clubje van onverbeten sectariërs. *'Hoe kunnen die leden onze nieuwe groote taktiek verdedigen, als zij elkaar om elke kleinigheid aanvallen. Mijn tijd is te kostbaar om in die dingen te treden'* schreef enkele jaren voor zijn dood aan een partijgenoot.

Milieudichter

Gorter was, om het maar eens oneerbiedig modern te zeggen, een milieu-dichter. Zijn gedichten staan stijf van duinen, meren, zeeën, meeuwen, bergen, gletsjers enz. Dat geldt zowel voor de gedichten die hij in zijn 'individualistische' als in zijn 'socialistische' periode schreef. Hij leidde een fraai dubbelleven: politiek overactief, maar ook grote perioden waarin hij een buitenleven leidde en zich geheel wijdde aan de poëzie. In de duinen bij Bergen aan Zee, in de 'De verbrande pan', staat nog steeds de riante villa, waar hij regelmatig verbleef. Toen ik daar enkele jaren geleden op een wandeling langs kwam trok ik mijn wandelschoenen uit en de stoute schoenen aan. Mijn aanbellen werd beantwoord door een vrouw. Op mijn (retorische) vraag of dit het huis was waar Gorter regelmatig verbleef antwoordde ze hemels: 'Ja, hier dichtte hij de 'Mei'.' Eigenwijs verbeterde ik haar dat dit onmogelijk was, omdat hij pas op latere leeftijd in deze duinen verbleef. Verder dan de voordeur kwam ik niet.

Toen Gorter als twen de 'Mei' dichtte, was zijn eigen toekomst, ook met behulp van de marxistische methode, niet voorspelbaar. Volgens vele literatuurliefebbers stierf de dichter op het moment dat hij zijn pen in inkt doopte om socialistische verzen te schrijven. Het boeiende van Gorter is dat hij kwaliteiten in zich verenigde die in de bloeitijd van zijn leven leidden tot een verbazingwekkend rijke produktie in politieke en literaire zin. Natuurlijk, hij was een produkt van zijn tijd, maar soms overstijgt een mens de tijdelijkheid.

LEO PLATVOET

In 1977 bracht de PSP Bussum een 64 blz. tellend boekje uit onder de titel 'Herman Gorter, een revolutionair socialist in politiek Bussum'. Dit (uitstekend) boekwerkje is nog steeds verkrijgbaar door storting van f.7,50 op giro 1577902 van PSP Bussum o.v.v. 'Gorter'.

Een boeiende politieke (deel)biografie is 'Herman Gorter, zijn politieke activiteiten van 1909 tot 1920 in de opkomende kommunistische beweging in Nederland' van Herman de Liagre Bohll, uitgegeven bij SUN. (Uitverkocht, wel te leen in de bibliotheek.)

NAVO, modernisering en de PvdA

De laatste week van februari besprak de Kamer de begrotingen van Buitenlandse Zaken en Defensie. Het debat over de zogenaamde NAVO-delen van Buitenlandse Zaken en Defensie werd, zoals te verwachten was, vooral het debat over de voorstellen om de kernwapens voor de korte afstand (tot 500km) te moderniseren. Het werd tegelijkertijd ook het debat waarbij de PvdA door haar tweeslachtigheid over ontwapeningsbeleid behoorlijk klem kwam te zitten tussen het CDA en de PSP. Maarten van Traa, de PvdA-woordvoerder, had het even heel moeilijk.

Hoewel het PvdA congres vlak vóór het NAVO-debat modernisering van de kernwapens afwees, pleitte van Traa ervoor met meer dan een schuinoog naar de CDA vernieuwing van de nucleaire wapens in te zetten in de onderhandelingen met het Warschaupact. Intussen was zijn argumentatie tegen modernisering – toch niet helemaal los van zijn KKN-verleden? – zo doortimmerd dat de CDA-er Frinking op een gegeven moment uitriep: 'Meneer de voorzitter, het lijkt wel of ik Fred van der Spek hoor!' Om vervolgens het onduidelijke PvdA-voorstel om over de kernwapens te onderhandelen te honen, omdat dan immers niet vaststaat of en hoeveel wapens er uiteindelijk vernieuwd zullen worden.

Voor alle duidelijkheid: modernisering betekent voor de Nederlandse kernwapens met een korte dracht – de wapens met een bereik onder dat van de INF-raketten – het vervangen van de Lance raket en, over een aantal jaren, een verbetering van het bereik van de F16.

Modernisering is een eufemisme; beter zou zijn te spreken over een hele nieuwe categorie kernwapens, waarbij het bereik van een aantal evenwaardig wordt aan dat van de INF-wapens. Voor dat laatste zorgen straks ook (lange afstands-) kernwapens op schepen, wapens die nu zorgvuldig buiten de NAVO-voorstellen voor modernisering worden gehouden.

Minister Bolkestein en met hem een meerderheid in de Kamer doen het het liefst voorkomen alsof het om een eenvoudige opknappbeurt gaat, alleszins begrijpelijke technische verbeteringen om een beetje bij blijven. Met verouderd roest houden we niemand op afstand, nietwaar?

Hieronder volgen de belangrijkste passages uit de speech van Andrée van Es bij het NAVO-debat.

'Vlak voor haar veertigste verjaardag zit de NAVO in een flinke identiteitscrisis.

Ik kan niet ontkennen dat ik het met groot plezier bekijk, maar het is een drama: het bondgenootschap ziet zich haar ideologische bestaansgrond ontvallen. Misschien wordt ze voor het eerst in haar veertigjarig bestaan wel serieus bedreigd.

Oost-Europa lijkt vooral af te stevenen op desintegratie en staat op het punt op grote schaal ('kapitalistische') marktelementen in te voeren. Welke baarlijke vijand valt er nog op te voeren, zeker nu het Warschaupact gedomineerd wordt door een stroming die het platbombarderen met ontwapeningsvoorstellen lijkt te hebben uitgevonden?

Flinke zorgen hebben dan ook ministers ter zake: minister van den Broek tobt openlijk over de defensieve (sic) indruk die de NAVO maakt door telkens ad hoc te reageren op ontwapeningsvoorstellen van Gorbatsjow. De minister van defensie denkt door er eens een platte vergelijking – tussen Botha en Gorbatsjow – in te gooien de 'hoerastemming' over de Sowjet ontwapening een beetje te temperen.

Aan de tactische besluitvorming van de Nuclear Planning Group van de NAVO zal het niet liggen als het er om gaat de modernisering van de kernwapens voor de korte dracht tot een goed einde te brengen. Met meesterlijk raffinement wordt elk duidelijk beslissingsmoment vermeden. Pokerspel van de bovenste plank. Maar zoveel is nu wel zeker: welk 'compromis' met de regering Kohl ook overeengekomen zal worden: uitstel betekent eenvoudigweg aanvaarding van tenminste de modernisering van de Lance en de F16. Is vermijden van het debat op dit moment niet het belangrijkste doel van de NAVO-leiding?

Mistig is ook het taalgebruik. Want gaat het nu werkelijk om modernisering? De vervanger van de Lance wordt een wapen met een langere dracht. Over de verbeterde F16 stelde de minister van defensie kort geleden onder het motto: minder maar beter – dat deze inderdaad in het luchtruim van het Warschaupact kan penetreren. Dat kan toch niet anders gezien worden dan een omzeilen van het INF-accord!

'Voorzitter, de verwarring bij de Partij van de Arbeid over het defensiebeleid en de modernisering lijkt mij intussen ook niet gering. De voorgestelde bezuinigingspercentages variëren van nul tot vijf en zelfs acht procent. Stemerink stelt voor de Amerikaanse troepen uit West-Europa terug te trekken; een voorstel waar vervolgens nooit meer iets van wordt vernomen.

Met pijnlijke verwondering zie ik het gedraai van de PvdA-fractie in de moderniseringsdiscussie. 'Geen breekpunt', zegt Ter Beek.

'De zaak is volstrekt anders, want er is geen dubbelbesluit', aldus van Traa in Elsevier. 'Volstrekt anders, want de vorige keer werd het slechts gezien als binnenlandpolitiek onderwerp'.

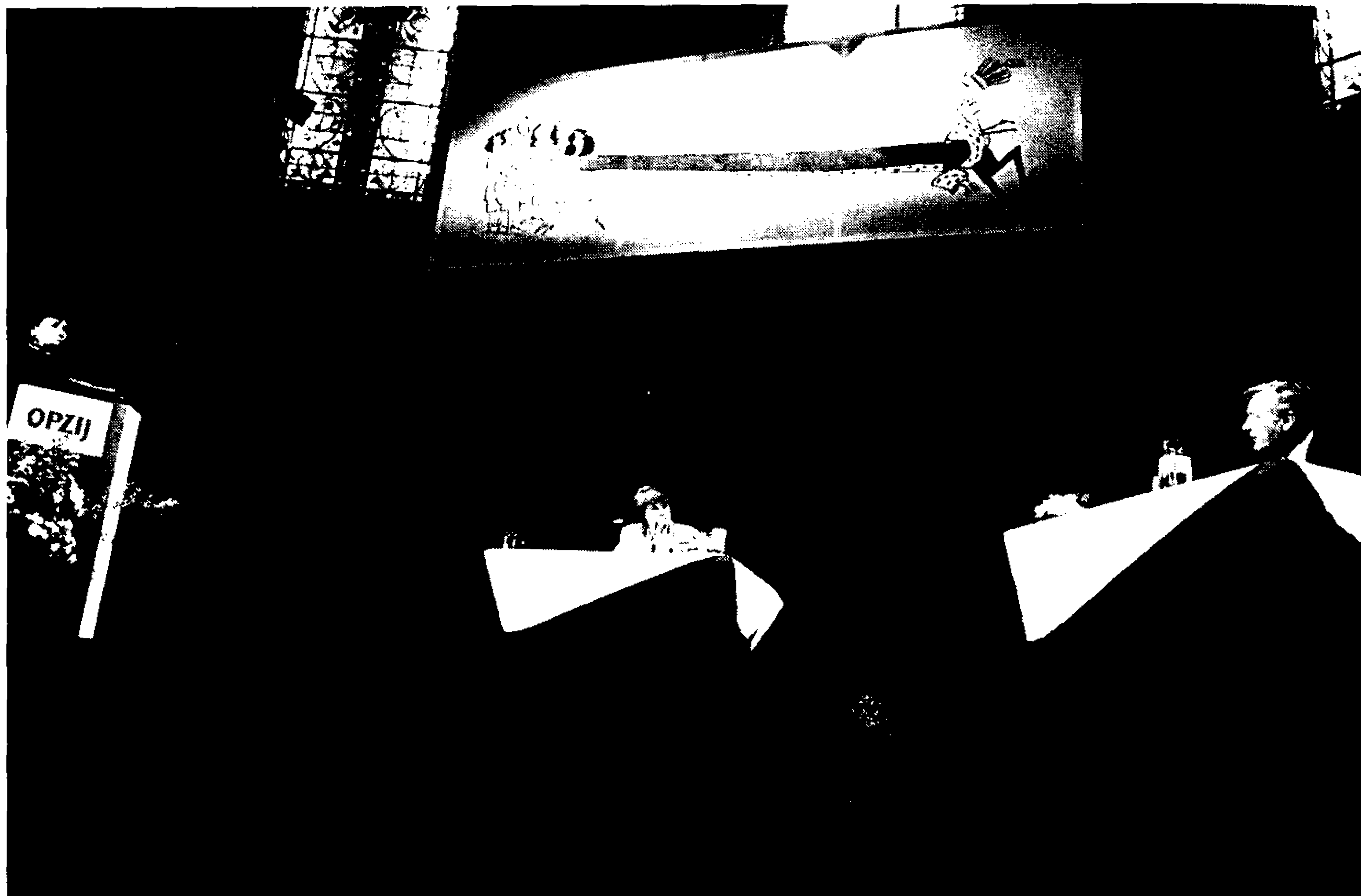
Waren het niet juist de linkse partijen – inclusief de PvdA, meneer van Traa – die er samen met de vredesbeweging een binnenlandpolitiek issue van hebben gemaakt? Wat is de reactie van de PvdA op de stellingname van de SPD die zegt dat de beslissing over modernisering niet over de Duitse verkiezingen moet worden heengegild, maar dat het debat nu moet worden gevoerd? Dat is toch iets heel anders dan het voorstel eerst naar de onderhandelingstafel verwijzen?

Ongelukkige PvdA, gevangen in het oude afschrikkingsdenken en als immer lonkend naar wie maar wil meeregeren, roept slechts het beeld op van ongelooftwaardigheid bij CDA en VVD en het odium van onbetrouwbaarheid bij de vredesbeweging.

Het PvdA congres besloot afgelopen week om 'voorlopig' in de NAVO te blijven.

Wat de PSP betreft is het voorlopig genoeg geweest'.

Tot zover Andrée van Es. De PSP diende twee moties in. Eén motie die het NAVO voorstel tot modernisering afwijst. In een

8 maart, Internationale Vrouwendag. Andrée van Es in een Opzij-discussie met minister De Koning in het Amsterdamse Paradiso
FOTO: ANNE VAILLANT

tweede motie wordt de regering gevraagd initiatieven te nemen om uit de NAVO te treden, omdat 'het concept van afschrikking waarop NAVO en Warschaupact gebaseerd zijn, volkomen achterhaald is'.

Getrouw aan haar onnavolgbaar ingewikkelde standpunt diende de PvdA-fractie een eigen motie in waarin wordt gevraagd om onderhandelingen met de modernisering als inzet, in het kader van de ontwapeningsgesprekken tussen Oost en West. Te vrezen valt dat de regering verder gaat in haar bijdrage aan de stille sluipgang van de besluitvorming in de NAVO over intensivering en versterking van de kernbewapening in West-Europa; ontspanning of geen ontspanning. En blijft het een beetje een raadsel waarom de PvdA zich bij dit debat in zekere zin zo kwetsbaar toonde. Want wie komt op het idee om de man die voor de sociaal-democraten het gezicht in de beweging tegen de kruisraketten vormde te laten kronkelen voor het CDA in een poging om eindelijk weer als betrouwbare coalitiepartner te ogen?

Geruisloze invoering van nieuwe kernwapens in Europa en een PvdA voor wie dit geen breekpunt is... voor de PSP genoeg om ook buiten de kamer flink stampeit over te maken.

JOOSJE LAKMAKER

Oort

Eind januari heeft de belastingherziening definitief zijn beslag gekregen. Een meerderheid heeft de 'grootste lastenverlichting van de eeuw', zoals VVD-kamerlid De Grave het uitdrukte, goedgekeurd. Dat was ook één van de bezwaren van de fractie. Zomaar 4,1 miljard stoppen in een belastingvereenvoudiging, die veel beter gebruikt zouden kunnen worden voor verbetering van de financiële positie van de minima, milieu, openbaar vervoer etc. Bovendien ging onder de vereenvoudiging een duidelijke denivelleringsoperatie schuil, waardoor de alleenstaande minima er zelfs op achteruitgaan. Aan andere PSP-punten zoals individualisering en een daadwerkelijk progressieve belasting- en premieheffing voldeden de voorstellen ook niet. De fractie heeft dan ook tegen alle voorstellen

gestemd, op één na: de beperking van de aftrek gemengde kosten in de winst sfeer. Dit voorstel, dat eigenlijk niets met Oort te maken heeft, behelst het beperking van aftrekposten zoals zakendiners door ondernemers. De fractie heeft wel, zij het niet van harte, voor handhaving van de alleenstaande toeslag gestemd. Hoewel handhaving van de alleenstaandetoeslag, naast het kostwinningsprincipe, ongewenst is uit het oogpunt van de individualisering, zou afschaffing ervan in de huidige voorstellen leiden tot onaanvaardbare inkomensachteruitgang bij de alleenstaande minima. Zij zouden in feite de 'subsidiering van het thuishouden van de partner' bekostigen.

En of het allemaal eenvoudiger wordt, moeten we maar afwachten. Velen zijn er niet gerust op.

KEES VENDRIKS

West Europa één voor Rushdie... en hoe zit het met de rest van de wereld?

Een week na het terugroepen van de EG-ambassadeurs uit Teheran in reactie op de massale verontwaardiging over de banvloek van Khomeiny over de schrijver Rushdie besprak de Tweede Kamer de begroting van Buitenlandse Zaken. Andrée van Es vergeleek in haar speech deze -- terecht -- snelle reactie van de EG en de -- terecht -- adequate en vlugge reactie van Van den Broek op de veroordeling van de Tsjechische schrijver Havel met het jarenlange stilzwijgen van West-Europa als het om andere onderdrukking en om naamloze slachtoffers gaat.

'Waar is de snelheid en eensgezindheid van Europa in de affaire Rushdie als het gaat om de volkerenmoord op de Koerden, opgejaagd over de grenzen van de drie regimes van Turkije, Iran en Irak? Ongeveer een half jaar geleden begon de regering van Saddam Hoessein onmiddellijk na het bestand tussen Iran en Irak tegen de Koerden een ongekende chemische oorlog.

Ongeveer 72.000 Iraakse Koerden verblijven in kampen in Iran, deels gevlucht voor de nog veel ellendiger behandeling in Turkije. Daar controleert de geheime politie het dagelijks leven van de vluchtelingen. Dankzij het gebrek aan aandacht in de wereldopinie heeft Turkije nu de vrije hand bij haar optreden tegen de Koerdische bevolking, ook die in eigen land woont.'

'Terecht besloot de EG-ministerraad vorige week haar ambassadeurs uit Teheran terug te trekken. Niet nadat de handelsbetrekkingen met dit land een gebed met wederopbouw mogelijkheden om van te watertanden - zorgvuldig waren afgewogen en veilig gesteld. Maar toch, een terecht besluit. Maar hoe verklaart u -- op zijn minst tegenover Iraanse vluchtelingen in Nederland die al maanden protesteerden tegen uw voorgenomen bezoek aan Iran -- dat de massa-executies onder de oppositie u op geen enkele manier aanleiding gaven daarvan af te zien?'

'Turkije, ik zei het al, kan zich koesteren in de prettige veiligheid van de NAVO-paraplu. In zijn gretigheid om toe te treden tot de EG en erkend te worden als westers, Europees land is het regime zelfs zover gegaan het Europees en het VN-verdrag tegen foltering te ondertekenen en te ratificeren. De Turkse werkelijkheid -- en dit is een understatement -- is ver verwijderd van de naleving van beide verdragen. De enige positieve ontwikkeling in het land lijkt de toegenomen bereidheid onder de bevolking om onver de folteringen te praten.

'Hoe verklaart u het uitblijven van reacties op de schendingen van de mensenrechten in Turkije in de geest van het snelle en creatieve voorstel tot een klacht tegen de Tsjechische regering naar aanleiding van Havel? Vindt u het geen tijd om opnieuw een statenklacht in te dienen tegen Turkije?'

'De snelheid en eensgezindheid van de EG in de zaak Khomeiny versus Rushdie staat tenslotte ook in pijnlijk contrast met de afwezigheid van een consequent anti-apartheidsbeleid van West-Europa.

Als er één ding uit de ontwikkelingen rond Winnie Mandela naar voren komt, is het de verloedering van de Zuid-Afrikaanse maatschappij, waar kinderen op hun tiende op z'n best kleine soldaatjes zijn en waar totale norm- en rechteloosheid heerst. Verinnerlijking van geweld is dan maar een kleine stap moeten we nu misschien constateren. Op zijn minst verwacht ik dat de Nederlandse regering serieus nadenkt hoe zij een einde maakt aan de bijdrage van de Nederlandse paspoorthouders aan de gewelddadige handhaving van de apartheid door het leger.

Tenslotte: hoe staat het met uw pogingen Hélène Passtoors vrij te krijgen: Zoudt u zich het lot van dit individuele slachtoffer van terreur en van deze Nederlandse paspoorthouder niet veel meer moeten aantrekken?'

Minister dan den Broek zegde een notitie met de juridische en politieke vragen rond de kwestie van de Nederlandse dienstplichtigen met een Nederlands paspoort in Zuid-Afrikaanse toe. Hij beloofde opnieuw met zijn Belgische ambtgenoot over Hélène Passtoors te praten.

Op serieuze toon -- dat is ook wel eens anders geweest! -- besprak hij in een interpellatie met Andrée de situatie in Turkije. Het land is erg groot, zo verklaarde hij, en daarom duurt het wat langer dan gewenst voordat tot alle politie- en legerfunctionarissen doordringt dat folteringen niet horen. (Dat belooft wat voor de Sovjet-Unie!) Inderdaad, sinds het intrekken van de statenklacht tegen

Turkije zijn de schendingen van de mensenrechten weer toegenomen. Maar in een nieuwe staten klacht tegen dat land zag hij niets. De PSP-fractie diende toch een motie in met het verzoek een nieuwe statenklacht tegen Turkije te overwegen. Vóór stemden PvdA, D66, PPR en PSP.

De situatie van de Koerden en de executies in Iran baarden de minister zorg. Directe stappen kon hij in dit verband echter niet toezeggen.

JOOSJE LAKMAKER

Geen Nederlands wapentuig naar Turkse militairen

Actievoerders tegen wapenexport kunnen meestal niet rekenen op grote aandacht in de pers, laat staan op sympathie in de publieke opinie. De acties tegen de levering van zestig Nederlandse straaljagers aan Turkije kreeg daarentegen vee publiciteit.

Of het nu lag aan de combinatie van leeftijd en actievorm: de al iets oudere Kees Koning en Co van Melle die met bijlen de straaljagers op Woensdrecht bewerkten? Of dat het te maken heeft met de mengeling van politieke gedrevenheid en religieuze inspiratie van waaruit de groep pacifisten drie weken lang vastte op het Binnenhof in een stil, maar dwingend protest?

De boodschap: géén Nederlands wapentuig naar de Turkse militairen kwam in ieder geval duidelijk over en kreeg bijval, zo blijkt uit ingezonden brieven en telefonische reacties op een desbetreffende vraag in een VPRO-radioprogramma.

De PSP-fractie diende natuurlijk een motie in om af te zien van de levering van de straaljagers aan Turkije. In een al eerder - bij de algemene beschouwingen - ingediende bredere motie vroeg de fractie de regering terug te komen op haar voornemen tot het verlenen van structurele defensiehulp ter waarde van veertig miljoen per jaar aan de zg. economisch zwakke NAVO-partners: Griekenland, Portugal en Turkije.

Kennelijk onder de indruk van de protesten tegen de leverantie voelde ook de PvdA-fractie zich geroepen om twee weken na de in-

diening van de motie van de PSP, in een eigen motie 'opschorting' van de leverantie te vragen. Deze motie kreeg behalve van PSP en PPR, ook steun van D66. De zwaarden zijn nog niet helemaal tot ploegijzers gesmeed, maar het bewustzijn - zo bleek ook bij de begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken - van de schending van de mensenrechten in Turkije groeit, en daarmee de afkeer van Nederlandse medeplichtigheid aan dat regime.

Nieuwe fractievoorzitter

Vanaf 20 februari 1989 is Lex Spaans werkzaam als voorzitter van de PSP Tweede Kamer-fractie. Hij is bereikbaar op dinsdag, woensdagochtend en donderdag, kamer E2-8, telefoon 070-183040.

Lex Spaans (41) werkt al enige tijd als freelance medewerker voor de fractie. Hij was van 1975-1980 PSP-gemeenteraadslid te Boskoop, waar hij docent was aan de Rijks Hogere School voor Tuin- en Landschapsinrichting. In deze periode was hij ook redacteur van het landelijk blad van de PSP, *Bevrijding*. Naast zijn werk als voorzitter is hij literair uitgever bij *Arena/De Woelrat* te Amsterdam.

Nieuwe medewerkers

Op 1 maart is Maria Meijers bij de fractie in dienst getreden. Zij is belast met de werkzaamheden op de beleidsgebieden Justitie, Politie, en Binnenlandse Zaken. Maria is afgestudeerd aan de juridische faculteit van de Erasmus Universiteit te Rotterdam. Zij is onder meer actief in de rechtswinkel te Rotterdam. Lange tijd heeft zij haar linkse stemgeluid laten horen in het actiekoor 'Ondersteboven'. Maria is bereikbaar op dinsdagmiddag, woensdag en donderdag.

Een maand eerder, op 1 februari, is Lex Spaans bij de fractie in dienst gekomen. Eind vorig jaar heeft hij enige tijd bij de fractie gewerkt tijdens de ziekte van Peter van de

Westering. Tot de verkiezingen zal Lex, naast zijn werkzaamheden als literair uitgever bij *Arena/de Woelrat*, de fractie als voorlichter van dienst zijn. Lex is bereikbaar op dinsdag, woensdagochtend en donderdag.

De fractie heeft enige veranderingen in de verdeling van de beleidsterreinen over de verschillende medewerkers aangebracht. De belangrijkste wijzigingen zijn dat Kees Vendrik Milieubeheer en Energie onder zijn hoede neemt, terwijl Peter van de Westering de Volksgezondheid tot zijn taken rekent. Een volledig overzicht van de verdeling van beleidsterreinen over de medewerkers/sters zal worden opgenomen in het nog te verschijnen jaarboek van de PSP.

Turkije en gevechtsvliegtuigen

Naar aanleiding van de uitgesproken straf tegen Kees Koning en Co van Melle voor het vernieln van vliegtuigen heeft het partijbestuur de volgende verklaring uitgegeven.

Het partijbestuur van de PSP vindt de straf die is uitgesproken tegen de vredesactivisten Kees Konings en Co van Melle voor het vernielen van voor Turkije bedoelde oorlogsvliegtuigen, veel te hoog.

De PSP vindt de acties tegen deze vliegtuigen een vorm van burgerlijke ongehoorzaamheid die moreel gerechtvaardigd is. Acties tegen voor moord bedoelde machines, waarbij geen enkel mensenleven in gevaar komt, zijn van belang omdat daarmee op een acceptabele manier de discussie over bewapening en export van wapens wordt aangezwengeld. Het criminaliseren van de activiteiten van Konings en Van Melle is vooral een behendige wijze om de discussie te ontwijken over de legitimiteit van het leveren van wapens aan regimes die in eigen land grote delen van de bevolking onderdrukken.

Het is onzinnig te beweren, zoals de Officier van Justitie in de aanklacht heeft gedaan, dat de activiteiten van Konings en Van Melle 'bijlagen zijn aan de fundamentele van de rechtsstaat'. Volgens de PSP is juist de verkoop van gevechtsvliegtuigen aan het autoritaire Turkse regime een schending van fundamentele mensenrechten. Met name omdat de kans groot is dat deze vliegtuigen ingezet gaan worden door de Turkse overheid voor gewelddadige strafexpedities onder de Koerdische bevolking.

Burgerlijke ongehoorzaamheid is een geoorloofde wijze van actie voeren in de context van het streven naar een democratisch Turkije waar de mensenrechten gegarandeerd zijn.

In plaats van gevechtsvliegtuigen te verkopen, zou de Nederlandse regering zich in moeten spannen om in VN- en EG-verband het democratiseringsproces in Turkije te ondersteunen. Dat zou pas echt een (internationale) versterking van de democratische rechtsstaat betekenen.

Vastenactie op Binnenhof tegen wapenleveranties aan Turkije (Kees Koning)

PvdA-congressen kopen nog steeds geen straaljagers

De PvdA houdt er een andere congresstelling op na dan de PSP. Alleen het tweejaarlijkse congres waarin een nieuw partijbestuur wordt gekozen telt mee. Zo heeft de PSP inmiddels 47 congressen achter de rug en was de elf jaar oudere PvdA op 24 en 25 februari pas toe aan haar 22ste. Hoofdpunt was daar de vaststelling van een programma voor de komende Europese verkiezingen. Maar ook op andere punten gaf dit congres een aardig beeld van de gecompliceerde verhoudingen tussen links en rechts in die partij. Erik Meijer rapporteert zijn bevindingen.

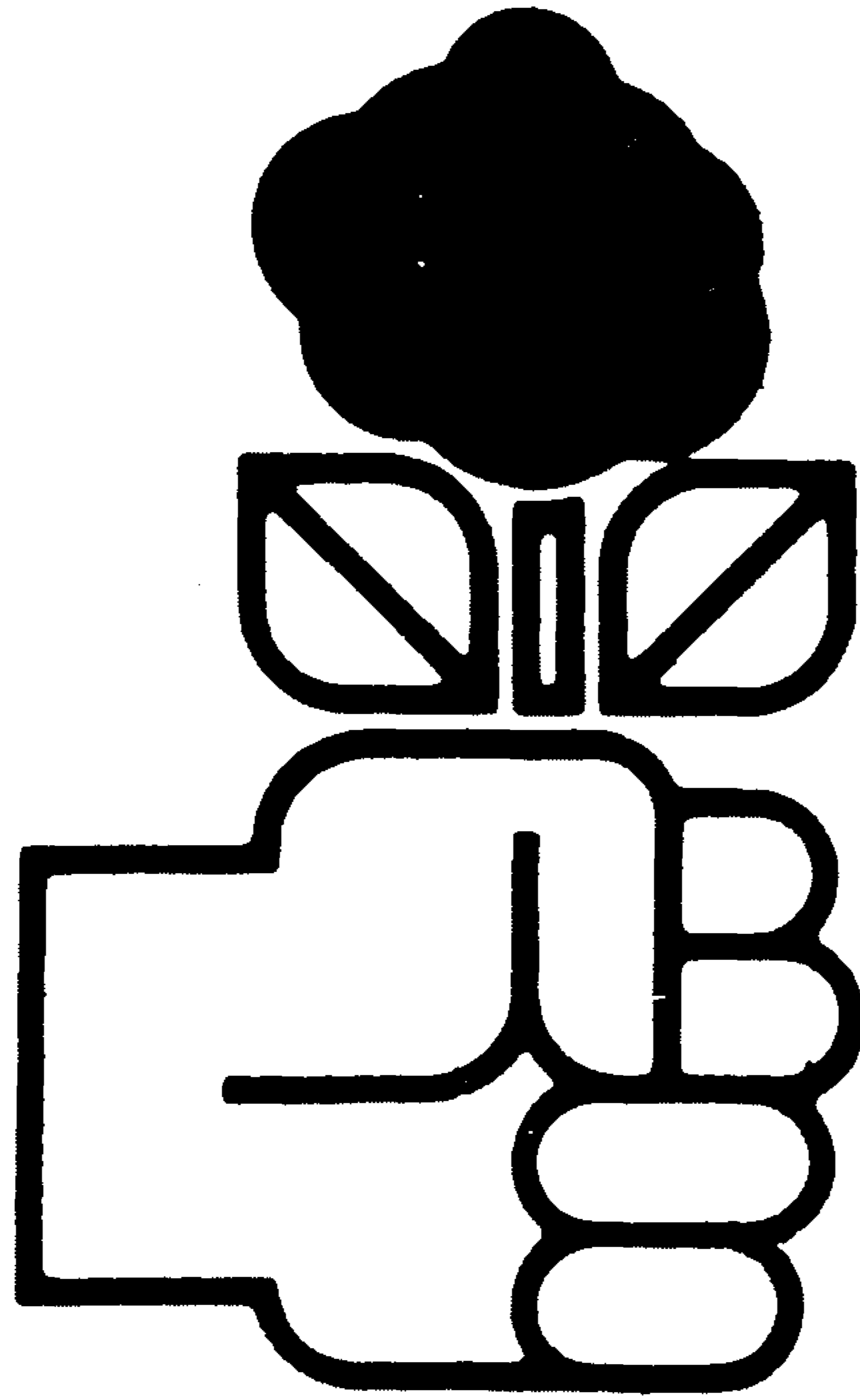
Het grootste deel van de congresstijd werd besteed aan pogingen vanuit de afdelingen om het op zich niet onredelijke Europa-programma naar links aan te scherpen. Pacifistische, ecologische en socialistische argumenten van de basis beheersten het debat. Omdat een PvdA-congres kritischer omgaat met de preadviezen van zijn partijbestuur dan binnen de PSP gebruikelijk is, werd dat bestuur voortdurend gedwongen tot toegevingen. Het debat ging sterk lijken op het voeren van onderhandelingen, waarbij tijdens de beantwoording preadviezen werden aangepast of tussenvoorstellen werden geformuleerd. Zo werd vastgelegd dat voor de PvdA het milieu de eerste prioriteit is, dat economische groei alleen mag als deze het ecologisch evenwicht garandeert, dat de sociale voorzieningen in de arme lidstaten extra snei moeten groeien en dat er één Europese communicatietaal moet komen. Het onderhandelen leverde geen overeenstemming op over een amendement om nul-uurs contracten en contracten op afroep te verbieden. Met 60,8% van de stemmen verkoos het congres toch deze tekst boven een tussenvoorstel van het partijbestuur.

De spanning steeg bij de discussie over de NAVO, waarbij een aantal afgevaardigden duidelijk maakte dat naar hun mening dit bondgenootschap ter handhaving van het kapitalisme beter vandaag dan morgen opgeheven kan worden. Een zó vergaand voorstel, dat in de jaren '60 op vrijwel elk PvdA-congres in stemming kwam maar nooit meer dan een derde van de stemmen opleverde, was nu niet ingediend. Maar wel een dat de betrokkenheid bij de in het ontwerp-program als veiligheidsinstrument aangeprezen NAVO als 'voorlopig' omschreef. Dat leverde 56,5% voorstemmers op. Een amendement dat Europa kernwapenvrij wil maken was eveneens negatief gepreadviseerd, omdat zo'n uitspraak de ontwapeningsonderhandelingen zou kunnen verstoren. Die argumentatie verhinderde niet dat 57,7% ermee instemde.

Dit betekent overigens niet dat partijbestuur en parlementariërs daardoor nu overtuigd zijn. Zij blijven bang dat de pers en de politieke tegenstanders de PvdA met zo'n standpunt in de extreme en geïsoleerde hoek zullen drukken, en daarmee veel begeerde kiezers angstig maken. Dus vechten ze liever voor een in wat bredere kringen aangehangen standpunt. Geen eenzijdige ontwapening zonder onderhandelen, maar bevriezing en hoogstens een geleidelijke beperking. Geheel volgens het vele jaren door Joop den Uyl toegepaste model werd Wim Kok in zijn slottoespraak dan ook uitbundig toegejuicht toen hij op een radicale manier standpunten presenteerde die minder ver gaan dan het congres wil. Wat hem betreft zal de PvdA zich hard maken tegen de pogingen van rechts om de bewapening nog verder op te voeren, en wordt de riskante rest van de verlangens voorlopig veilig opgeborgen.

Geen ruimte naar links

De REGENBOOG-coalitie van PPR, PSP, CPN en EVP had de PvdA gevraagd om de lijstverbinding, zoals die ook bij de Europese verkiezingen van 1984 bestond, in 1989 voort te zetten. Voor ons vooral een vanzelfsprekend gevolg van de politieke verwantschap, die behoort te leiden tot gezamenlijke inspanningen om een zo sterk mogelijke vertegenwoordiging van links als geheel te bewerkstelligen. Maar voor de PvdA is het alleen een kwestie van (aanvechtbare) sommetjes maken en het inschatten van publiciteitseffecten. Het enige resultaat dat dit

verzoek opleverde was de verspreiding van een congresstuk, waarin werd uitgelegd dat afdelingen die nu eventueel een dergelijk voorstel zouden willen doen daarmee 15 weken te laat waren. En dat het partijbestuur al 20 weken geleden had besloten om een dergelijk voorstel niet aan het congres voor te leggen. De achterliggende redenering komt erop neer dat lijstverbinding schadelijk is voor de verkiezingscampagne als de PvdA aan de kiezers moet uitleggen waarom zo'n afspraak is gemaakt. Lijstverbindingen zullen volgens dit stuk dan ook van geval tot geval beoordeeld worden, waarbij die meer voor de hand liggen als ze een extra zetel opleveren voor de PvdA dan wanneer - zoals nu - verwacht wordt dat die zetel aan een ander toevalt.

Dit congresstuk leverde verder geen enkele discussie op. En dat tekent de sterk veranderde sfeer. Terwijl het PvdA-congres van

1981 op voorstel van het partijbestuur PSP en PPR te zamen met D66 nog uitriep tot de meest gewenste regeringspartners, beschouwt men 'klein links' daar nu als een stukje voltooid verleden tijd waaraan geen enkele aandacht meer moet worden verspild. Ook het linkse deel van het congres, dat bij een aantal stemmen duidelijk in de meerderheid bleek, maakt zich liever druk voor radicalisering van de standpunten van de sterke eigen partij dan voor de vorming van een links eenheidsfront met in hun opvatting steeds onbelangrijker splinters. Toch vernam ik nu van sommige reeds lang naar de PvdA vertrokken ex-PSP-ers dat ze het zouden toejuichen als hun huidige partij door enkele kamerzetels voor de oprukkende SP of door in één klap 15 zetels voor de Regenboog eindelijk weer eens door linksbuiten onder druk wordt gezet. Opvallend was dat Wim Kok in zijn slottoespraak enthousiast uitriep dat volgens de jongste opiniepeiling PvdA en D66 nu samen sterker zijn dan CDA en VVD. De in diezelfde opiniepeiling voorkomende 5,2% voor PSP, PPR en CPN, die hij nodig zou hebben om een kamermeerderheid te krijgen, verzweeg hij gemakshalve maar. Met de afgenomen vrees en belangstelling voor de linkse concurrentie is ook de speelruimte verminderd van dat deel van de PvdA dat vanouds vindt dat PSP en CPN lang niet socialistisch genoeg zijn en onvoldoende geworteld in de arbeidersklasse. Die minderheid mikt op een radicalisering van de massapartij en geeft daartoe sinds 1976 het marxistische tendensblad 'Offensief' uit. Deze vooral op de Jonge Socialisten en op vakbondskaders steunende stroming had enkele weken tevoren de pers gehaald met een landelijke lezers-bijeenkomst, waar o.a. het kamerlid Piet de Visser zich ontpopte als medestander. Maar terwijl hun blad vroeger ruim werd uitgevent in de wandelgangen van het congres, leek het nu een bijna illegale activiteit die dan ook in de buitenlucht moest plaatsvinden.

Ondernemers en revolutionairen

Terwijl de marxisten zich niet konden manifesteren werd op het congres wel ruimte geschapen voor een binnen de PvdA nog veel kleinere minderheid, die van 'de socialistische ondernemers'. Anders dan in sommige buitenlandse sociaal-democratische partijen, die vanouds in hun statuten hebben staan dat ondernemers niet als lid kunnen worden toegelaten, worden zulke leden sinds de 'doorbraak' van 1946 in de PvdA nog steeds gekoesterd als bewijs van brede maatschappelijke steun. Arie van der Zwan (net opgestapt bij Vendex) en Max Albrecht (Hoogovens) waren beiden in hun jonge jaren socialist, maar daarvan is recent weinig meer vernomen. Tijdens een van de op vrijdagavond gehouden achtergronddebatten mochten ze vanwege hun uitzonderlijke positie deel uitmaken van een forum over de sociale dimensie van de Europese eenwording. Op de vraag wat hen als socialistische ondernemers onderscheidt van andere ondernemers kwamen ontwijkende antwoorden. Volgens Van der Zwan moeten socialisten niet roepen dat ze ongelijkheid en achterstanden zouden kunnen verminderen, want met zo'n ritueel verliezen ze hun geloofwaardigheid! Gelukkig leverde dit soort inbreng wel de noodzakelijke verontwaardiging op, onder meer van oud-partijvoorzitter Stan Poppe. Opmerkelijk waren de buitenlandse gasten. Delegaties van de Israëlische links-socialistische partij MAPAM, Cuba en (onder luid applaus) Nicaragua. En de Vlaming Karel van

Miert, die sprak in zijn rol als lid van de Europese commissie, maar met zijn opzwepende betoog en zijn voortdurend herhaalde aanhef van 'Kameraden!' meer de indruk maakte van een revolutionair dan van een reformistisch regeerder. Maar aan die uiteenlopende ideeën binnen de sociaal-democratie ben ik inmiddels gewend. Al bijna 20 jaar bezoek ik als genodigde PvdA-congressen. Als linkse socialist voel je je op die congressen meestal prima thuis.

Helaas bestaat er vaak een flink verschil met de dagelijkse bestuurspraktijk. Ministers (voor zover de PvdA die op dat moment heeft), kamerleden, wethouders, burgemeesters en commissarissen der koninging hebben veelal andere ideeën. Zij zijn op congressen wel in ruime mate aanwezig, maar alleen als zwijgende toeschouwers die niet de confrontatie met de radicale ideeën van de basis aangaan. De opvattingen van top en basis in de pluriforme PvdA blijven uiteen

lopen, zonder dat dit nu nog leidt tot de onoverbrugbare kloof die vroeger het ontstaan van achtereenvolgens CPN, OSP en PSP opleverde.

PvdA-minister van defensie Henk Vredeling zei het al heel treffend in de jaren '70: 'congressen kopen geen straaljagers!' En zo is het nog steeds.

ERIK MEIJER

Brochure Europese Regenboogfractie Duitsland, kernwapens en de grondwet

Recentelijk verscheen een Nederlandse vertaling van de Westduitse brochure 'Atomwaffenverzicht ins Grundgesetz!'. Die is door de Regenboogfractie van het Europese Parlement uitgegeven in de brochure 'Niet-Kernwapen-Status van de BRD in de grondwet!'. De brochure biedt achtergrond-informatie over de campagne, die in West-Duitsland op gang begint te komen, om in de Duitse grondwet de niet-kernwapen-status vast te leggen. Het initiatief voor de campagne is afkomstig van de Grünen, en wordt inmiddels veel breder gesteund door de Duitse vredesbeweging, delen van de SPD, en ook is er steun vanuit andere West-Europese landen, waaronder Nederland.

In Nederland houdt vooral het Anti-Militaristisch Onderzoeks-Kollektief (AMOK) zich bezig met de campagne voor een Duitse niet-kernwapenstatus, neergelegd in de grondwet. AMOK, en vooral de AMOK-afdeling Nijmegen, houdt zich bezig met het organiseren van Nederlandse steun voor de campagne. De verwachting is dat die vrij breed kan zijn. Zo ondertekenden linkse Nederlandse politieke partijen, waaronder de PSP, radicale delen van de vredesbeweging en tal van personen een op 7 november 1988 in de Frankfurter Rundschau geplaatste advertentie met als motto: 'Oproep tegen het zelfbedrog: Denukleariseren in plaats van moderniseren! Niet-Kernwapen-Status van de BRD in de grondwet!'. AMOK is sinds het voorjaar van 1988 bij het initiatief betrokken en zit (tot nu toe als enige niet-Westduitse organisatie) in de 'Trägerkreis' van de campagne. AMOK regelt voor een deel de verspreiding van de brochure in Nederland, zo kregen de AMOK-abonnees een exemplaar gratis thuisgestuurd.

Atoommacht-ambities

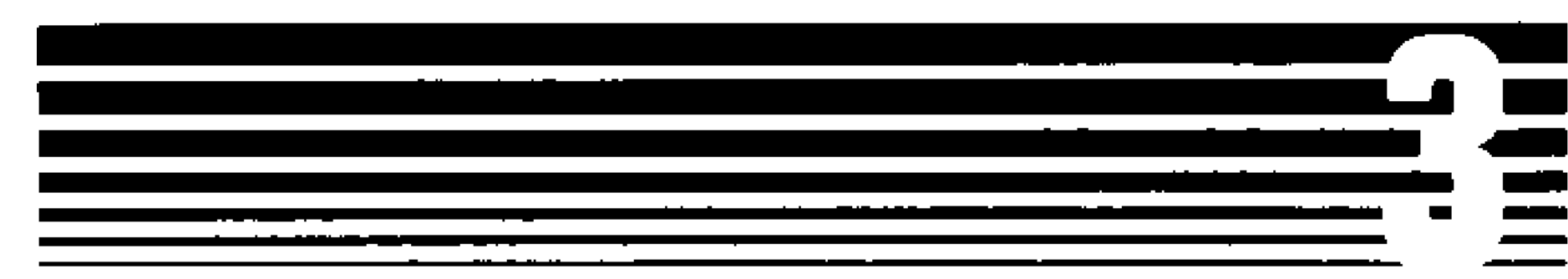
De campagne vraagt nadrukkelijk aandacht voor de mogelijkheid van een Westduitse vinger aan de nucleaire trekker. Jarenlang leek dit meer iets voor academische discussies. Maar er zijn steeds meer aanwijzingen gekomen dat het omvangrijke Westduitse atoom-programma ook een militair-politieke betekenis heeft. De brochure bevat veel feiten over de atoommacht-ambities van de BRD en het zogenaamd puur civiele Westduitse plutonium-programma. Zo laat de brochure zien waarom de snelle kweekreactor in Kalkar of de plutonium-fabriek in Wackersdorf wel eens een andere achtergrond zouden kunnen hebben dan de beeerde puur civiele. Zo onthulde in 1986 een

sociaal-democratisch Bondsdaglid het bestaan van een geheim kernwapen-onderzoek in de Bondsrepubliek, uitgevoerd door onder meer de 'Fraunhofer Gesellschaft' en gefinancierd door het Westduitse Ministerie van Defensie. De brochure bespreekt de motieven voor de Duitse nucleaire geldingsdrang, hoe vanaf 1956 Bonn aandringt op de bom, het langdurige Duitse verzet tegen het ratificeren van het Non-Proliferatie Verdrag. Ook komt de twist rond de Pershing 1A aan de orde, een van de belangrijke obstakels voordat het INF-akkoord tot stand kon komen.

Naast al deze feiten wordt ook het SPD-idee van nucleaire zelfbeschikking van Europa besproken evenals het sinds het INF-akkoord weer volop in de belangstelling staande idee van een gezamenlijke Westeuropese atoomstrijdmacht. De brochure gaat uiteraard uitgebreid in op de argumenten voor en tegen de voorgestelde grondwetswijziging. Er zijn ook een aantal Nederlandse commentaren op het campagnevoorstel opgenomen.

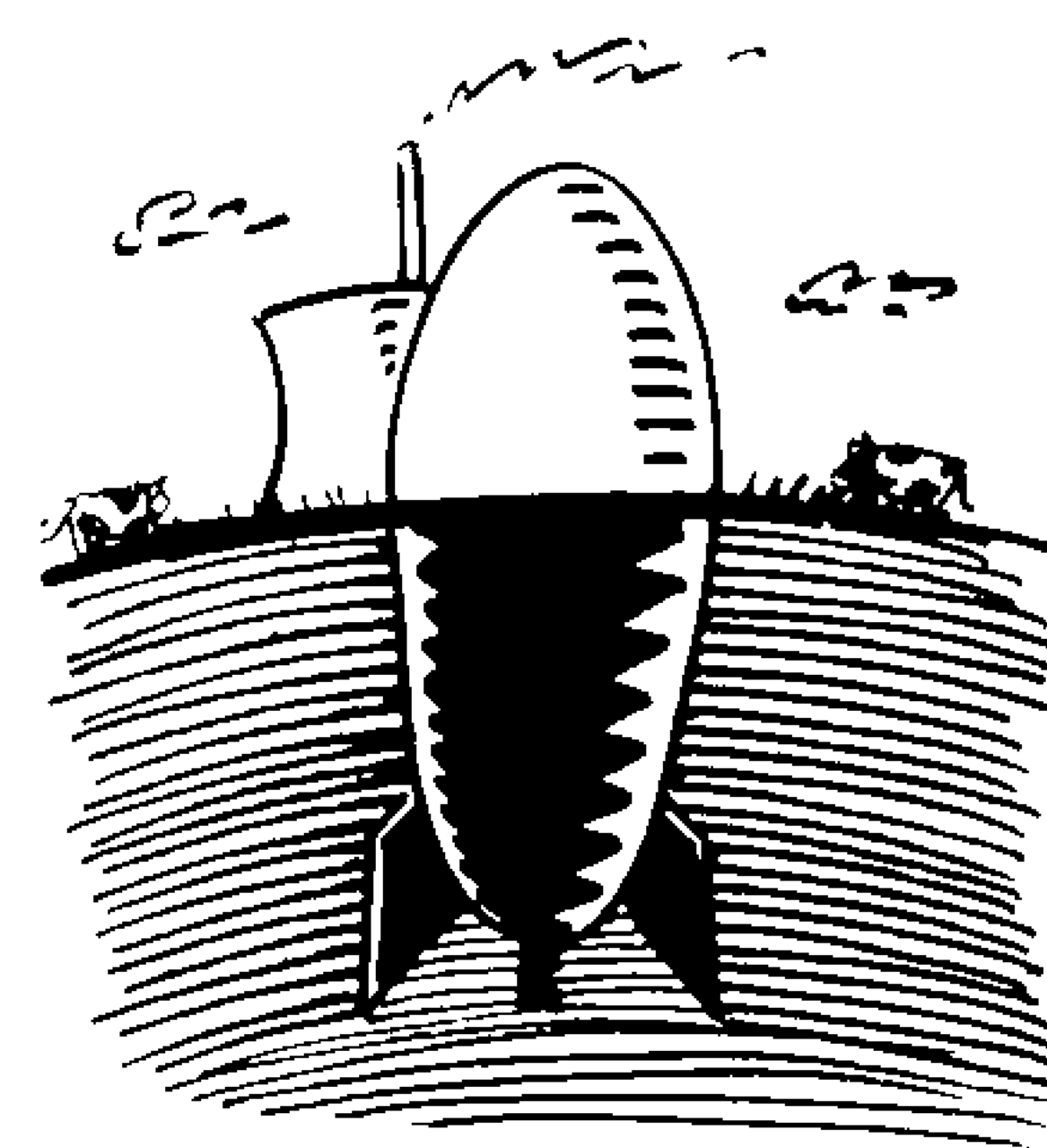
Grondwetsvoorstel

In september 1987 hebben de Grünen in de Bondsdag een voorstel ingediend om de niet-kernwapen-status van de Bondsrepubliek in de grondwet vast te leggen. Zo'n grondwetswijziging zou om een aantal redenen een betere garantie bieden dan de bestaande internationale verdragen (Non-Proliferatie Verdrag, WEU-verdrag). Hoewel het voorstel eigenlijk niet veel meer behelst dan wat officieel de politiek van Bonn is ('De Bondsrepubliek is geen kernmacht en wil dat ook niet worden') werd het door de Bondsregering alles behalve enthousiast ontvangen. Zo betichtte Minister van Buitenlandse Zaken Genscher de indieners van de motie van 'politieke milieuvervuiling'.

DENUKLEARISEREN IN PLAAST VAN MODERNISEREN

NIET-KERNWAPEN-STATUS VAN
DE BRD IN DE GRONDWET!

REGENBOOGFRACTIE IN HET EUROPESE PARLEMENT

Niettemin ontstond er een brede discussie over het voorstel en scharen steeds meer mensen en groepen zich achter het initiatief van de Grünen. Behalve door de Grünen wordt de campagne ook gedragen door de vredesbeweging, de anti-kernenergie-beweging en delen van de SPD. Ook in andere Westeuropese landen kan de campagne op steun rekenen. Dat blijkt ook uit de al eerder gememoreerde advertentie in de Frankfurter Rundschau.

De Regenboogfractie in het Europees Parlement heeft in februari de brochure 'Niet-kernwapen-status van de BRD in de grondwet' aan de pers en aan Nederlandse parlementariërs gepresenteerd. De ondertitel van de brochure is: 'denukleariseren in plaats van moderniseren'. De brochure en verdere informatie over de campagne zijn te verkrijgen bij AMOK, Pontanusstraat 20, 6524 HG Nijmegen. Giften voor de campagne Atomwaffenverzicht kunnen worden gestort op giro 947863, ten name van M.A.M. Beks-Rek (AMB) te Nijmegen.

ROB SNEL

OPWINDEND

In Opwinden kunnen lezers en lezeressen hun reacties kwijt over de gang van zaken in de PSP. Graag kort en bondig formuleren. De redactie houdt zich het recht brieven in te korten of -- met reden omkleed -- te weigeren. Adres: redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Onderhandelingen (1)

Er heerst vreugde in mijn hart, nu de overgrote meerderheid van het PSP-volk, dat blijkbaar tot nu toe met de voeten had gestemd, het fiat voor samenwerking met de PPR, CPN en anderen heeft gegeven.

Ik neem aan, dat het partijbestuur gezwind de onderhandelingen ingaat om nog voor de zomer met een doortimmerd gezamenlijk verkiezingsprogramma op de proppen te komen, inclusief een kamerlijst van personen met visie en pit.

Tevens veronderstel ik - terecht toch zeker -, dat de congressen van de drie partijen met het oog op een betere toekomst zonder dralen en smalen in het najaar een gemeenschappelijk verkiezingsprogramma tot het hunne zullen maken, zodat in het voorjaar van 1990 er ruimschoots tijd zal zijn voor een enthousiast en bezielend volksfeest met traditionele performances zoals de loef afsteken, vliegen vangen en wie van de drie-quiz in het voorprogramma en met nieuwe entr'acts, zoals kameraad-erger-je-niet, milieu hop hop hop, de-fence NATO en ATV hink-stap-sprong in het hoofdprogramma.

Zo dat alles niet geschiedt, dan is er toch wel tijd voor een tweede referendum, waarin het PSP-voetvolk opnieuw toornig zijn stem kan verheffen?

CHRIS HUINDER - GELDROP

Onderhandelingen (2)

De redactie van Bevrijding heeft in de benadering van het referendum geen gelukkige hand. De betrokkenheid bij het onderwerp van het referendum zal hieraan waarschijnlijk schuldig zijn. De tekst waarmee Leo Platvoet de uitslag begeleidt gaat helaas op de in het eerste nummer van 1989 ingeslagen weg, een weg die door de partijraad van een wel erg omvangrijke voetnoot is voorzien.

Het resultaat van het referendum moet voor iedereen een verrassing geweest zijn. Een redelijke meerderheid van de leden (63,6%) kiest in overwegende meerderheid (70,2%) voor een streven naar een gemeenschappelijke lijst. Heeft er in het PSP-ledenbestand een omwenteling plaatsgevonden? En, zo ja, welke dan? Dit zijn de vragen die Bevrijding naar mijn mening had moeten proberen te beantwoorden. Ik wil van mijn kant een poging wagen.

Zonder af te willen doen op het resultaat meen ik te moeten constateren dat het bestaan van een meerderheid voor de keuze van het referendum binnen de hele partij niet zeker is (immers: 70,2% van 63,6% = 44,65%), wel is duidelijk dat de optie voor volledig zelfstandig opereren veel minder steun heeft. Al tijdens het congres werd duidelijk, dat een belangrijke stroming in deze niet wilde kiezen (uiteindelijk 36,4%). Dat op

een komend congres uiteindelijk opnieuw een keuze gemaakt moet worden met niet meer dan een procent marge kan dan ook niet worden uitgesloten.

Toch mag worden aangenomen, dat de samenstelling van de PSP inderdaad wat gewijzigd is: zowel voorstanders van 'alleingang' als geheide 'samenwerkers' hebben voor een deel afgehaakt, de stroming die zoekt naar middenwegen achterlatend. Bovendien hebben veel voorstanders van de handhaving van de eigen PSP deze altijd als uitgangspunt voor politieke samenwerking op korte termijn willen zien en gebruiken, is mijn ervaring. Allemaal zullen we moeten inzien, dat de hoofdpunten van de politieke keuze voor de PSP, pacifisme, socialisme (vrijheidslievend dan wel), feminisme (mogelijk), alleen op lange termijn gerealiseerd zullen worden. Voor de PSP leveren ze echter de onderbouwing voor politieke voorstellen op korte termijn, soms meer, soms minder 'practisch haalbaar'. Ook CPN, PPR en alle andere 'linksen' werken op deze basis, elk vanuit hun eigen lange termijn perspectief. En wat in Amsterdam leidt tot vergaande (?) overeenstemming over de korte termijn blijkt in Groningen (tot even grote tevredenheid van elk der partijen) tot samenwerking door zelfstandige fracties op concrete punten te leiden. Een samenwerking die soms nog wordt verbreed tot andere fracties (met uitzondering van de PvdA in de meeste gevallen).

Het zal duidelijk zijn, we gaan een spannende tijd tegemoet. De landelijke organen kiezen steeds duidelijker voor een parlementaire herschikking tot een fractie en een partij (met Joost Lagendijk lijkt mij dit een logische consequentie van de keuze voor één lijst, die daarmee ook onontkoombaar wordt). Op plaatselijk en regionaal niveau zal vooral de keuze voor de raadsverkiezingen spelen; afdelingen die daarbij voor een zelfstandige lijst kiezen hebben daarbij te leven met de vrees, dat zij zich straks los van een landelijk apparaat zullen moeten handhaven. De bestaande PSP-ondersteunings-structuur is immers in belangrijke mate gerelateerd aan het bestaan van de PSP Tweede Kamerfractie en zal bij een gemeenschappelijke lijst komen te vervallen.

TJARK REININGA - GRONINGEN

De Twee van Breda

Tot mijn verbijstering las ik in de krant dat Andrée van Es voor vrijlating van de Twee van Breda had gestemd. Terwijl ze in de krant van een dag ervoor had gezegd, dat ze wist dat haar achterban tegen vrijlating was. Nu begrijp ik ook dat haar uitspraak over de Twee van Breda en in het verleden over het halve NAVO-lidmaatschap de tendens is waar de PSP-top mee bezig is. Namelijk het verkwaselen van pacifistische- en socialistische principes. We zijn niet meer bezig om een pacifistisch socialistische maatschappij te realiseren, maar alleen het eigen ego telt nog.

De Tweede Wereldoorlog heb ik gelukkig ook niet meegemaakt, maar als een CDA, VVD-kabinet aandringt op een snelle beslissing over dit onderwerp, dan moet dit toch te denken geven. Van een pacifistisch kamerlid mag je dan toch verwachten, dat ze dan voorstelt om een langere termijn te hanteren, om als kamerleden te kunnen luisteren naar mensen uit het verzet, de concentratiekam-

(lees verder op bladzijde 21)

COLUMN

Taboe

In ieder geval heeft de affaire Rushdie ook een taboe doorbroken dat met name in radicaal-linkse kringen - de onze dus - lange tijd hardnekkig heeft stand gehouden. Kritiek op de religieuze en culturele handelwijze van moslims in Nederland is niet langer 'not don'.

Dat lijkt me winst.

Jarenlang heb ik me erover verbaasd dat bijvoorbeeld het aanroeren van de positie van meisjes en vrouwen binnen de gemeenschap van onze islamitische medelanders, kon rekenen op pijnlijke stiltes en afkeurende blikken vanwege het radicale establishment.

Terwijl er altijd wél een paar bliken partijen/of stromingsgenoten bereid waren de uitwassen van het Staphorster fundamentalisme in woord en daad te bekampen. Maar nu een paar verdwaasde aanhangers van een ouwe malacieuze man te Quom, in het nederlands te kennen geven desnoods eigenhandig het doodvonnis over een schrijver te zullen voltrekken, nu lijken de stoppen ineens doorgeslagen.

Tot voorkort uiterst redelijke pacifisten met afgewogen standpunten, trachten me nu te winnen voor de opvatting dat die heethoofden uit Turkije en Marokko maar terug moeten naar waar ze vandaan gekomen zijn. Helaas moet daarbij de nuance het veelal afleggen tegen de emotie. Alle aanhangers van Mohammed in het goede vaderland worden gemakshalve over dezelfde grove kam geschoren.

Eens radicaal, altijd radicaal, denk ik dan maar.

Maar het ligt natuurlijk anders.

Het grootste deel van de islam-aanhangers in Nederland zal best grote bezwaren hebben tegen het boek van Rushdie, maar tegelijkertijd is het zo dat maar een heel gering clubje van die bezwaarden ook intentioneel moorddadig is.

De verhoudingen zullen wat dat betreft niet echt veel verschillen van die tussen de gristelijk geïnspireerde tegenstanders van abortus en het geharnaste pater

Koopmans-regiment daaronder. En zoals die Koopmannianen bij gebleken hardnekkigheid van mij gehuisvest mogen worden in een gesloten kampement op de Veluwe, zo mogen de door Mohammed gedreven, verbale Rushdie-killers - wat mij betreft - verplicht met een enkele reis richting Isphahan.

Daarmee krijgen Korthals en Van Hemel ook weer wat ruimte voor de jongens en de meisjes die liever niet over de kling worden gejaagd door hun geestelijk lijder te quom, en die hier asiel vragen. Overigens heb ik de Satanic Versus nu pakweg voor de helft gelezen en het boek bevalt me buitengewoon. Want er wordt wat atbeledigd, links en rechts. En dat in fraaie taal en stilistisch zeer verantwoord. Ik hou van die literatuur. Volgens topambtenaar Kuyper van Justitie bevat de Verses geen 'smalende godslastering', omdat de Nederlandse wet alleen het honen van de christelijke god strafbaar stelt. Dit leidt tot twee conclusies. Kuyper kan niet lezen en beheert zijn dogma's niet. Want ook de aartsengel Gabriël - een van de schijngestalten van het christelijk opperhoofd - wordt stevig over de hekel gehaald. En verder geeft het weer eens aan dat - om hypocriete discriminatie te voorkomen - elke godsdienst onmiddellijk van staatswege dient te worden afgeschaft. En dat roep ik al jaren.

RUTGER VAN SANTEN

1 Mei

AMSTERDAM

Organisatie samen met PvdA, FNV, NIVON, CPN, PPR en SAP. 19.00 uur demonstratie vanaf Beursplein. 20.00 uur bijeenkomst in de Hoeksteen, Jan van Galenstraat 10. Spreeksters o.a. Karin Adelmund (FNV), iemand van het ANC, cultureel programma.

BERGEN OP ZOOM

De Bergse afdelingen van het FNV, de PvdA, het VCN en Links Bergen hebben een gezamenlijke 1-mei viering. Het thema dit jaar is: 'Strijd voor arbeid en milieu'. Het definitieve programma is nog niet bekend. Plaats: het Zwijnshoofd aan de Moeregrebstraat.

GRONINGEN

met: Andrée van Es, Bram van der Lek, Tom Pitstra, Hans Boer, koor, culturele tussendoortjes, politiek amusement met PSP-kopstukken en Jantina Lenfering, Eddy and the Seventh Son (swingende popmuziek), standjes. Aanvang: 20.00 uur Plaats: Platform theater, Boterdiep 46, Groningen Entree: f 5.00

HELLEVOETSLUIS

PSP, CPN en PPR organiseren een zeer gevarieerd avondprogramma met muziek, zang en cabaret. Spreker: John Hontelez: cabaretgroep v.d. Meeberg, het koor Jan en Alleman en de band 'New Released'. Plaats: Cultureel centrum 'De Veste', Oostzanddijk 3, Hellevoetsluis. 20.00 uur, toegang is gratis.

LEIDERDORP

De PSP in Leiderdorp viert 1 mei dit jaar weer samen met PPR en PvdA. Dat gebeurt in de Muzenhof aan de Cor Gordijnsingel. Vanaf 20.30 uur zijn er optredens van het Leiderdorps 1 mei-kabaret, de Koudekerks/Hazerswoudse groep Globaal en een accordeonist. Tevens wordt een verhaal voorgelezen door de in Leiderdorp wonende schrijver Kees Holierhoek.

PURMEREND

Viering in de Taborkerk, Maasstraat 2. Organisatie: PSP, PPR, CPN, PvdA, FNV, ABVA/KABO, werkgroep Kerk en Samenleving. Programma: 18.00 uur Schaaksimultaan tegen Dick Dolman (voorzitter 2e Kamer) 20.00 uur Inleiding Wim de Boer (voorzitter GPA/REGENBOOG), inleiding iemand van de PvdA. 22.30 uur Swingende band.

ROTTERDAM

Om 18.30 uur vertrekt een demonstratie vanaf het stadhuis aan de Coolsingel. Om 20.00 uur is men weer terug bij het stadhuis, waarna ieder kan kiezen uit één van de drie vieringen van de dag van de arbeid. Echte linkse mensen nemen dan tram lijn 3 of sluiten zich aan bij een duidelijk herkenbare stel fietsers en gaan naar het Visser 't Hooft Centrum aan de Oostmaaslaan 950 waar Links Rotterdam (PSP, CPN, PPR, SAP) samen met het Platform Buitenlanders Rijnmond, het Platform Vluchtelingenorganisaties en het Salvador Allende Centrum de eerste mei vieren onder het motto 'internationale solidariteit ook ná 1992'. Een viertal spreker/sters gaat nader in op maatregelen en mogelijkheden die onder het mom van 'Europa 1992' genomen worden of staan, waaronder Paul Rosemöller van de Vervoersbond FNV, en Nel van Dijk (REGENBOOG-fractie). Verder: cultureel programma. De toegangsprijs: minimaal f 2.50. De zaal gaat open om 19.30 uur. Voor kinderopvang wordt gezorgd.

UTRECHT

In Utrecht organiseert de PSP een openbare feestavond met: een talkshow waarin Gülnaz Aslan praat met jongeren over hun inkomenspositie en discriminatie/rascisme - livemuziek van een band (naam nog niet bekend) en er zal ook een heuse waarzegster aanwezig zijn om uw sociaal-economische toekomst te voorspellen. De avond vindt plaats in zaal CACHOT, Oude Gracht 156 a/d werf.

ZOETERMEER

PvdA, PPR, PSP, CPN, FNS en JS organiseren een 1 mei-viering vanaf 20.00 uur in de grote zaal van het 'Kruispunt' (Osylaan 2). Thema 'politieke vluchtelingen'. Er zijn sprekers en een cultureel programma.

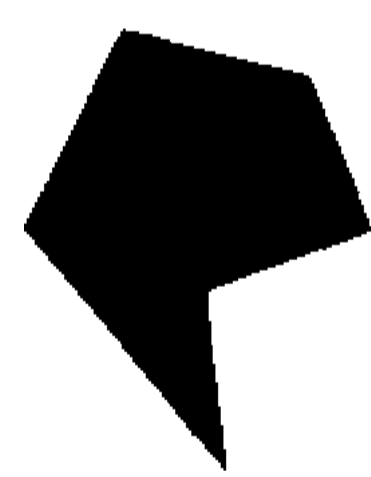
(vervolg van bladzijde 20)

pen en naar de familieleden die in deze misdadige oorlog hun familie verloren hebben. Natuurlijk de regering wilde het snel laten gebeuren, dan konden deze mensen zich niet organiseren en men schermde met de wijze 19. Maar deze 19 zogenaamde wijze mensen, daarvan is het grootste gedeelte van katholieke huize en besluiten de katholieke bewindvoerders na 1945 ook niet over vrijlating en gratie van oorlogsmisdadigers.

Als de PSP op deze manier door blijft gaan met het verkwanselen van haar idealen, dan heeft de partij weinig bestaansrecht meer. Dan is er weer een deel politiek dakloos, of zoals we nu al opschuiven naar de sociaal democratie kunnen sommigen misschien een linkervleugel vormen binnen de PvdA.

COR EDELENBOSCH - ENKHUIZEN

Discussie gesloten - redactie

GIF OF GROEN

Op zaterdag 20 mei organiseert REGENBOOG een themaconferentie over milieu onder het motto 'gif of groen'. Uitgenodigd zijn de milieudeskundigen van de vier grote partijen (PvdA, CDA, VVD en REGENBOOG). Samen met Lucas Reijnders bediscussieren zij de (on)mogelijkheid van een ecologische, Europese, politiek.

Voor deze conferentie verschijnt een discussiedagboek over:

- * ecologisch links als politieke stroming (Paul Lucardie)
- * Europees milieubeleid (Lucas Reijnders)
- * de internationalisering van de milieubeweging (John Hontelez)
- * ecologische belasting (Alexander de Roo)
- * het broeikasteffect (Herman Damveld)
- * zure regen (Marijke Vos/Mariane Buitenkamp)
- * milieu & mest (Herman Verbeek)

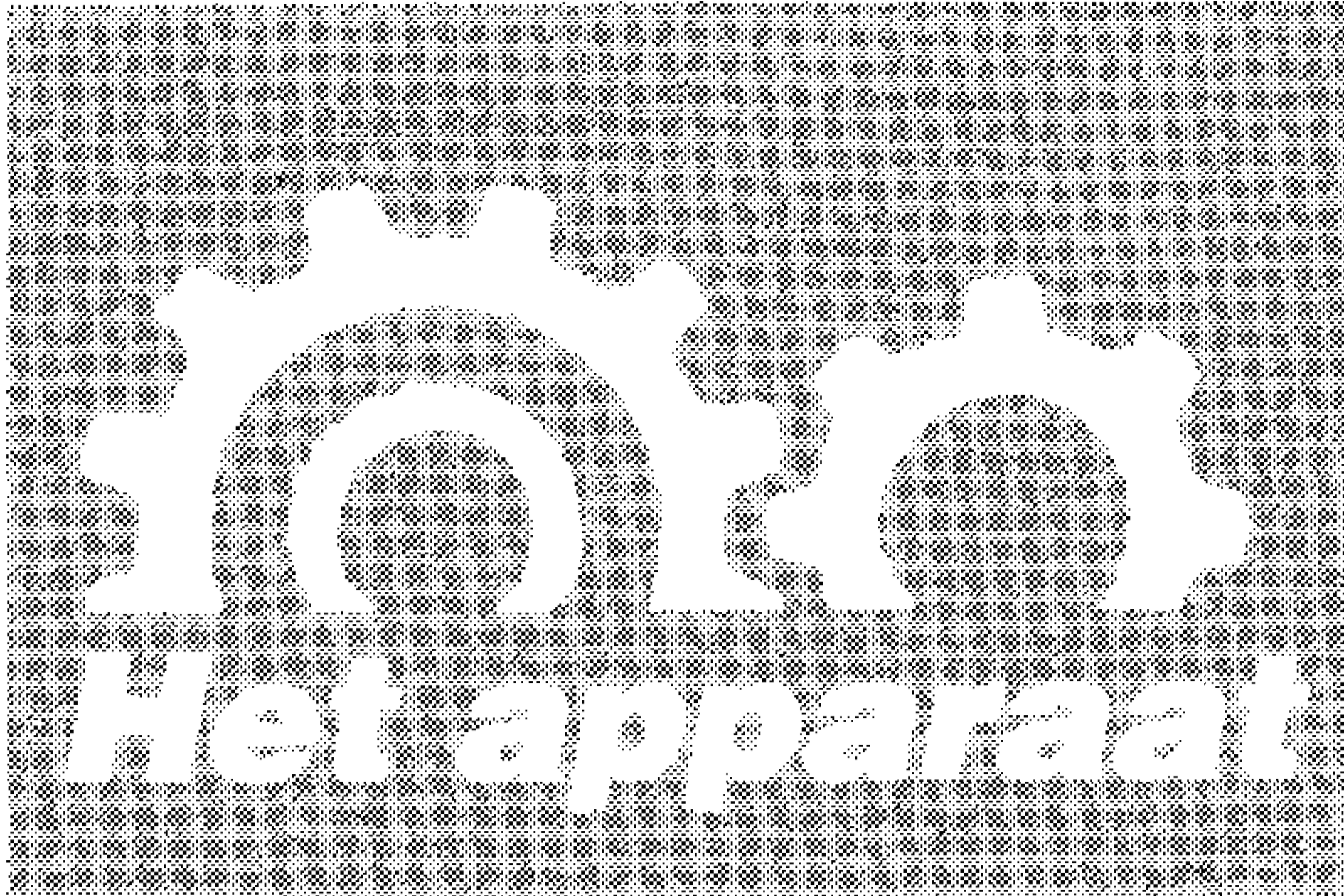
Deze themaconferentie besluit met een manifestatie: de start van de REGENBOOGcampagne. Met de topkandidaten, een buitenlandse gast en een culturele afsluiter.

Plaats: Utrecht. Aanvang 12.00 uur. Toegang en discussiedagboek zijn gratis.

Bel of schrijf voor programma en discussiedagboek naar: REGENBOOG, Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel: 020-267374

REGENBOOG: kleurrijk en kritisch

In verzet tegen NAVO-plannen

De afgelopen maanden is vanuit het Partijbestuur onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om tot een breed front van verzet tegen de moderniseringsplannen van de NAVO te komen.

Helaas, een 'breed' front zit er vooralsnog niet in. De LOVO-organisaties hebben in maart zelfstandig een aantal voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd, oud-KKN-partners als de PvdA storten zich niet opnieuw in een vredescoalitie.

Op initiatief van de PSP hebben er inmiddels enkele bijeenkomsten plaatsgevonden van PPR, CPN, EVP, SAP en PSP om te bezien of er in dat kader iets gemeenschappelijks tot stand kan worden gebracht. Daar is het plan geboren om met een gezamenlijk politiek manifest over de moderniseringsplannen van de NAVO te komen. Voor de zomer moet de tekst van dat manifest (of: verklaring) klaar zijn om vervolgens op een bijeenkomst, die op zaterdag 23 september in Utrecht zal worden georganiseerd, de inzet te vormen van een debat tussen de initiatiefnemers en andere politieke partijen, de vakbeweging, de vredesorganisaties en andere betrokkenen.

Als achtergrondinformatie voor dat debat zal ook een brochure verschijnen rond de NAVO-moderniseringsplannen en de argumenten pro en contra.

Afdelingen van de radicaal-linkse partijen krijgen eveneens de beschikking over het materiaal en we zullen stimuleren dat ook elders in het land soortgelijke debatten worden georganiseerd.

De komende tijd zullen nadere informatie over de 23e september (eind vredesweek én de zaterdag na de 3e dinsdag!) bekend gemaakt worden. Kruis alvast die zaterdag in de agenda aan!

HENK BRANDERHORST

Themawerkgroep Onderwijs

Begin februari werd de eerste thema werkgroep onderwijs gehouden. Het thema was Onderwijs Eigen Taal en Cultuur. Nadat de aanwezigen zich aan elkaar voorgesteld hadden werd er gediscussieerd over de noodzakelijkheid van OETC, of dit onder of na schooltijd gegeven moet worden, over het Arabisch als voertaal en over de noodzakelijkheid van meer Marokkaanse leerkrachten.

Het Komitee Marokkaanse Arbeiders in Nederland heeft in de zomer 1988 een studiedag over dit onderwerp gehouden. Een samenvatting van de conclusies van deze dag was mede leidraad voor de discussie. Tijdens de discussie kwam naar voren dat het heel belangrijk is om de ouders van de leerlingen erbij te betrekken en dat er een goede wisselwerking moet zijn tussen de verschillende culturen. Er moeten meer leerkrachten OETC opgeleid worden. De PABO moet trachten leerlingen te werven onder Marokkaanse leerlingen van VWO/HAVO. Een

andere mogelijkheid is werving d.m.v. applicatie-cursussen.

Heel belangrijk is een goede relatie en wisselwerking OETC-leerkrachten/Nederlandse leerkrachten.

Er moeten betere interculturele leermiddelen ontwikkeld worden.

Het niveau van het OETC moet omhoog.

Het OETC moet geïntegreerd zijn in het onderwijs. Er is ook nog heel even gesproken over de onderdompeltheorie.

Ook bleek dat de Spaan/Zuidamerikaanse talen veel minder problemen geven. Het OETC hiervan vindt meestal plaats buiten de schooltijd.

Besloten werd voorlopig 1x in de twee maanden bijeen te komen. Hoewel het onderwerp nog niet afgesloten is werd afgesproken de volgende bijeenkomst te praten over het thema basiseducatie. En wel over de uitvoering van de wet op de basiseducatie en over hoe de basiseducatie functioneert. Het thema OETC zal hierbij zeker weer ter sprake komen.

De volgende bijeenkomst wordt gehouden op woensdag 12 april a.s. Aanvang: 19.30 uur, einde 21.45 uur. Adres: PSP-pand, Oude Gracht, Utrecht. Ger Groenenboom, Petuniapad 4, Spijkenisse, tel. 01880-14987.

Zelfstandige PSP-lijst

Hierbij willen ondergetekenden de PSP-leden attent maken op een landelijke bijeenkomst op zondag 16 april a.s. Wij zijn een aantal leden uit verschillende afdelingen, die ervoor hebben gepleit dat de PSP zelfstandig aan de Tweede Kamerverkiezingen deelneemt. Met andere leden willen we het tijdens die dag hebben over de uitslag van het referendum en de voortgang van de onderhandelingen met CPN en PPR. Hoe beoordelen we de gang van zaken en hoe kunnen we ervoor zorgen dat de uitgangspunten van een radicale PSP-politiek overeind blijven?

Ten behoeve van de bijeenkomst hebben we een agenda opgesteld en worden er stukken vervaardigd. Heb je belangstelling, neem dan contact op met de contactpersoon Bert Freriks, Graspad 45, 9713 NH Groningen, tel. 050-143806/130897.

Plaats: PSP-pand Utrecht, Oudegracht 243, Aanvang 12.00 uur.

Sander Doeve (Amsterdam), Arno van Deuzen (Utrecht), Bert Freriks (Groningen), Nico Garritsen (Breda), Herbert Goedings (Amsterdam), Tim Pitstra (Groningen), Sjon Reimink (Deventer), Ebba Voswinkel (Utrecht).

Verslag Themadag Basisinkomen

Een open discussie over het basisinkomen, dat was het doel wat de Vrouwengroep en de Sociaal Economische Kommissie (SEK) van de PSP voor ogen hadden bij de organisatie van een themadag over het basisinkomen op 18 februari in Utrecht.

Er was een behoorlijke opkomst van een gemiddeld gezelschap van zo'n veertig mensen. Vertegenwoordigers van diverse afdelingen die zelf ook over het onderwerp willen gaan discussiëren, leden van SEK, Partijbestuur en Wetenschappelijk Bureau, SAP en CPN, FNV-Vrouwenbond, Scenariogroep en daaronder voor- en tegenstanders.

Erik Hogenboom hield een inleiding namens Stichting Weerwerk uit Nijmegen. Dit is een onderzoekscollectief van baanlozen. Hijzelf deed

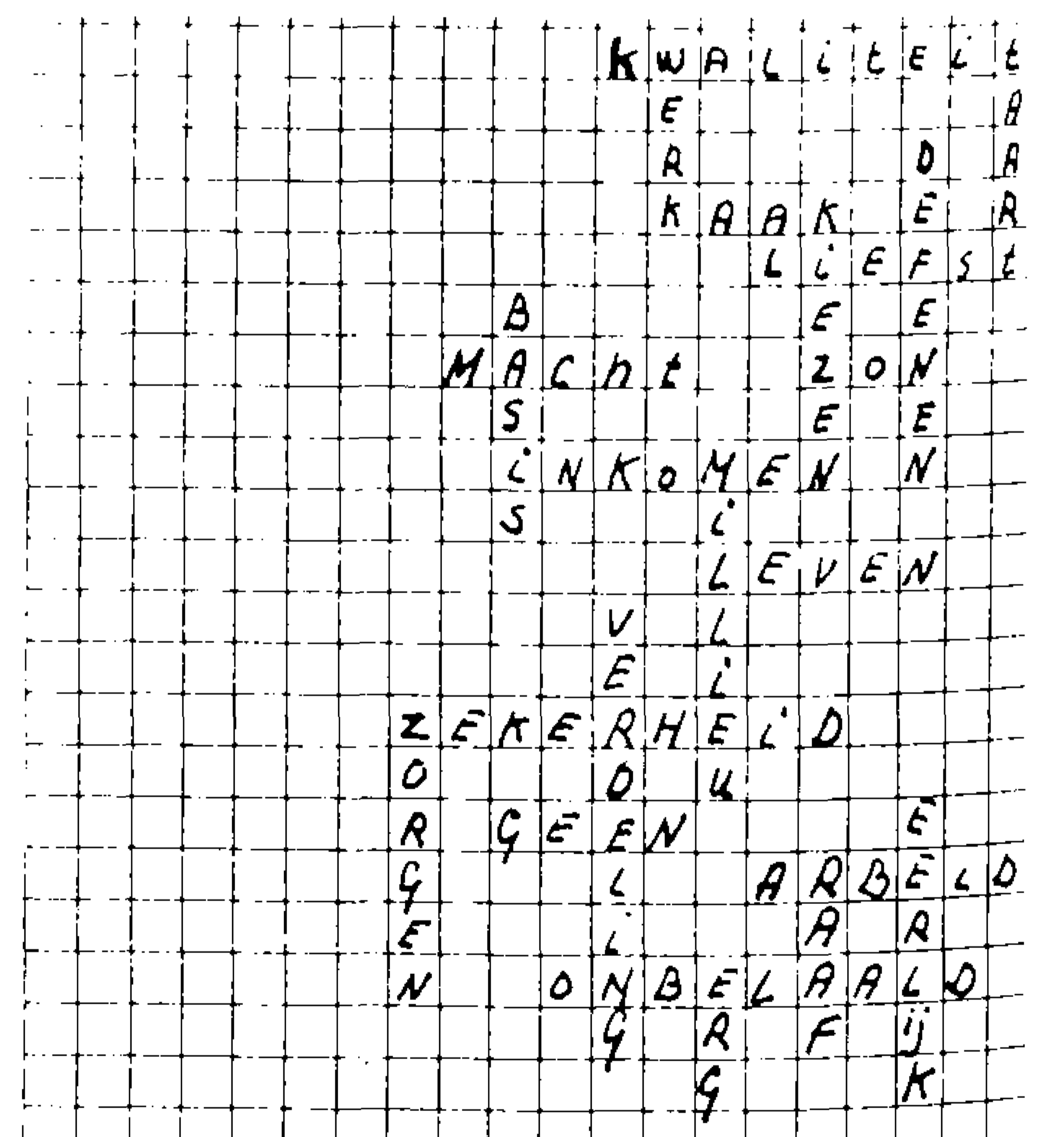
daar onderzoek naar en schreef over basisinkomen. Hij kenschetste hoe hij en ook anderen daar werkten met behoud van uitkering en hoe goed het zo te leven was. Was, want in de loop van de tijd zijn de negatieve gevolgen van het leven van een uitkering te groot geworden. Er zijn steeds meer mensen, die ooit met plezier en vol ideologische overtuiging met behoud van uitkering werkten, die zich nu uit de greep van de Sociale Dienst proberen te ontworstelen. Mensen willen van hun uitkering afkomen volgens Erik Hogenboom, terwijl de overheid ervan uit gaat dat de uitkering hen weerhoudt om betaald werk te zoeken.

Hogenboom werkt tegenwoordig zelf aan de Universiteit van Brabant waar hij nu betaald wordt voor ongeveer hetzelfde werk wat hij vroeger deed. Het werk wat nu behalve financieel ook maatschappelijk meer gewaardeerd lijkt te worden.

Volgens Hogenboom gebruikt de overheid voor uitkeringsgerechtigden de dubbele scheer techniek. Door de uitkering zitten mensen al in een isolement. Willen zij initiatieven ontplooiën dan worden ze voor de tweede maal geschoren door allerlei regels en plichten. Er staat zelfs straf op: als je vrijwilligerswerk doet, kun je gekort worden. Alternatieven voor de stelselherziening is ook geen oplossing, een regeltje erbij of eraf maakt het niet gemakkelijker. De overheid wil onderlinge zorgplicht opleggen en eigen onderhoudsplicht door middel van betaalde arbeid. Iedereen betaald werk dan ben je er vanaf. Een basisinkomen is individueel en onvoorwaardelijk: twee vliegen in één klap. Er is volgens Hogenboom een groeiend besef bij voorstanders dat een basisinkomen geen afkoopsom hoeft te zijn als je het verbindt met de herverdeling van arbeid. Het gaat dan om een koppeling tussen basisinkomen en arbeidstijdverkortingen, het denken over stapsgewijze invoeringen, het ontwikkelen van aanvullende maatregelen om te voorkomen dat het basisinkomen als huishoudloon functioneert.

Bij de tegenstanders zou de argumentatie de laatste tijd weinig ontwikkeld zijn.

Volgens Erik Hogenboom moeten de voorstanders zich niet aan één ding vasthouden: alléén een basisinkomen is gevaarlijk of alléén streven naar betaalde arbeid heeft tot nu toe ook nergens toe geleid.

Hierna konden de aanwezigen een videofilm bekijken met de titel 'Een basisinkomen als dat zou kunnen'; deze video was gemaakt door Weerwerk. In de film waren een paar mensen te zien die wilden werken, initiatieven ontplooiën, zinvol bezig zijn, maar daar door de huidige sociale wetgeving geen kans voor zaken en soms zelfs een minimaal bestaan door konden leiden.

Een man die wel een baan had maar nog zoveel andere dingen wilde doen vewoordde het als volgt 'ik vind werken wel leuk, maar er gaat zoveel vrije tijd in zitten'.

Om alle aanwezigen actief bij de discussie te betrekken werd er met flappen gewerkt.

Daar stonden diverse vragen of opmerkingen op zoals: hoe zou je het basisinkomen willen invoeren, wanneer, wat zal het voor gevolgen hebben voor werkenden, niet werkenden, voor jouw persoonlijk, en... wie zal dat betalen?

Voor- én tegenstanders vonden dat van basisinkomen een stimulerende werking zou uitgaan, een sterke verhoging van belastingen betekent onafhankelijkheid, maar voor eenpersoonshuishoudens verlaging van inkomen met zich meebrengt, om een paar opmerkingen te noemen.

Uit deze discussie bleek dat de aanwezigen meer waren ingegaan op de filosofische dan op de financiële aspecten van het basisinkomen. Naar aanleiding hiervan werd aan een forum een paar stellingen voorgelegd.

Basisinkomen bevordert de creativiteit van mensen, was de eerste stelling. Het geeft meer mogelijkheden om uit te zoeken wat voor werk mensen willen doen: betaald of vrijwilligerswerk.

Ook zou de verrichte arbeid van betere kwaliteit worden, omdat mensen er voor zouden kiezen. Herbert Goedings (SEK-lid) vond dat de staatsinvloed dan wel gigantisch veel groter wordt, omdat een basisinkomen door de staat moet worden uitgekeerd.

De tweede stelling luidde: met basisinkomen bereik je een eerlijker verdeling van werk. Ute Breithaupt (afgestudeerd op basisinkomen en werkzaam bij de Tweede Kamerfractie van de PvdA) zag als ideale oplossing de koppeling van arbeidstijdverkorting en basisinkomen. Vrouwen zijn dan onafhankelijk van een kostwinner, van de sociale dienst of van wie dan ook. Daarnaast worden vrouwen niet meer gedwongen om thuiswerk te doen, schoonmaakwerk etc. Voor deze vrouwen zou een basisinkomen dus een huishoudloon kunnen zijn, maar volgens haar is dat minder erg dan een baan te hebben die je verschrikkelijk vindt.

Martien Bouwmans (FNV-beleidsmedewerker en SEK-lid) vond dat je stelling moest omdraaien: met een betere verdeling van de arbeid bereik je het basisinkomen. Pas als de werkeloosheid gering is zijn er mogelijkheden om het sociale zekerheidsstelsel uit te bouwen en om de lonen te verhogen.

Saar Boerlage (werkplaats Basisinkomen voorzitter PSP) zag de analogie met de invoering van het staatspensioen en AOW. De vooroorlogse actie voor een staatspensioen had geen succes. Pas na de oorlog toen ouderen verkommerden omdat gezinshulp afwezig was kon het pensioen betrekkelijk snel worden ingevoerd door een noodwetje. Datzelfde ziet ze nu: een aantal mensen verkommeren, het aantal zelfmoorden onder jongeren neemt toe: het toekomstperspectief is niet rooskleurig. Dit zou de mogelijkheid geven om het basisinkomen in te voeren.

Met de derde stelling dat je met een basisinkomen een eerlijker verdeling van inkomen zou bereiken was niet iedereen het eens. Alleenstaanden zouden er op achteruit gaan en vooral gezinnen zouden er op vooruit gaan. Wel zouden er mogelijkheden zijn voor de alleenstaande om door bij te werken het inkomen te vergroten. Na een opmerking uit de zaal dat nog een heleboel onzekerheid is over wat een basisinkomen nu gaat kosten reageerde Saar Boerlage dat er binnenkort een economendebat komt waar gesproken wordt over de haalbaarheid. Verder staan er debatten op stapel over feminisme en basisinkomen en over milieu en basisinkomen.

Tenslotte merkte Ute Breithaupt nog op dat een basisinkomen voor bijstandsmoeders zal betekenen dat ze niet meer in de vernederende positie zitten van gecontroleerd worden op hun persoonlijk leven, maar een inkomen krijgen

onafhankelijk van de verdere levensomstandigheden.

Samenvattend stelde discussieleidster Corrie van der Velden dat de bereidheid van mensen om arbeid en inkomen te delen groot is. Er was deze dag een open discussie, waar mensen aan het denken zijn gezet. In mei of juni wordt de discussie voortgezet waarna een standpunt kan worden bepaald.

ANS PIEPER

Werkdefinitie:

Onder basisinkomen wordt verstaan:

Een gegarandeerd inkomen voor iedereen vanaf 18 jaar, waarbij het bedrag hoger zal zijn dan de bijstandsnorm voor een alleenstaande (thans f 1045,- per maand)

Uit het partijbestuur

Begin februari heeft het partijbestuur een weekend doorgebracht in een lommerrijke omgeving in het midden van het land. Naast het behandelen van de reguliere agenda is er uitgebreid gesproken over het functioneren van de PSP in de toekomst en dat van het partijbestuur in het heden. Wilbert Willems was voor deze discussie als 'relatieve buitenstaander' aangetrokken om de zaak te (bege)leiden en deed dat tot ieders tevredenheid.

Onder het motto 'De PSP in het jaar 2000' werd er openhartig gediscussieerd over de inzet en verwachtingen van de leden van het partijbestuur t.a.v. de politieke toekomst van de PSP. Conclusies werden niet getrokken; wel was duidelijk dat ondanks de grote persoonlijke verschillen in achtergrond, beweegredenen en waardering van '-ismen' er in hoge mate overeenstemming was over de noodzaak van radicaal-linkse partijvorming in Nederland. Maar zou men iets anders mogen verwachten?

Over het functioneren van het partijbestuur werden een aantal stevige noten gekraakt, die een echo krijgen in nog te nemen besluiten.

Tijdens het weekend zijn drie dagdelen besteed aan normale agendapunten. Zoals de afdracht van 25% van hun 'politiek inkomen' die raads- en statenleden verplicht zijn te doen aan de partij. Daar is enigszins de klad ingekomen. Besloten is dat de raads- en statenleden jaarlijks een 'aanslagbiljet' krijgen toegezonden; dispensatie is slechts per jaar mogelijk. Wanbetalers worden gemeld bij afdeling, gewest en partijraad en worden in laatste instantie conform het Huishoudelijk Reglement geroyeerd.

Het voorstel van de commissie die de onderhandelingsstrategie voorbereidt, indien het referendum voor een gemeenschappelijke lijst zou kiezen (wat toen nog niet bekend was) werd in grote lijnen aanvaard. Dit stuk is inmiddels in de partijraad van 18 maart aan de orde geweest. (zie elders in deze Bevrijding de berichtgeving over de onderhandelingen).

Zoals altijd werden er weer enige taken (her)verdeeld. Saar Boerlage, Leo Platvoet en een betrokkene (afhankelijk van het onderwerp) vormen de redactiecommissie die PSP-brochures zal bekijken, alvorens die worden uitgegeven.

De wekelijkse vergaderingen van de kamerfracties zullen niet langer door Saar Boerlage, maar door Henk Branderhorst en Hannah van Wijngaarden worden bezocht.

Geruime tijd is er gesproken over het concept-werkplan 1989 van het partijbestuur. Na bespreking in de partijraad van 18 maart zal Bevrijding verder over de inhoud berichten.

Op 21 februari was de volgende PB-vergadering. N.a.v. een pamflet van de afdeling Groningen over de onderwijsacties, die op kosten van de landelijke PSP is uitgegaan, wordt besloten dat in dergelijke gevallen de inhoud eerst door de propagandist en de betreffende deskundige PB'er bekeken worden.

De uitslag van het referendum betekent voor

het PB dat snel een aantal zaken op de rails moet worden gezet. Het hoofdpuntenprogramma, waarmee de onderhandelingen worden ingegaan, moet snel worden afgerond. Op deze vergadering werden de hoofdstukken sociaal-economisch, internationale zaken en milieu behandeld. Die onderhandelingen moeten worden gevoerd door een delegatie. Besloten werd deze delegatie uit drie PB-leden te laten bestaan. Gekozen werden: Saar Boerlage, Leo Platvoet en Henk Branderhorst.

Voorts nam het PB een verklaring aan n.a.v. de acties tegen de voor Turkije bestemde vliegtuigen (zie elders in deze Bevrijding).

De eerste zaterdag in maart werden de koppen wederom bijeen gestoken. De uitslag van het referendum had inmiddels mensen tot verschillende initiatieven geïnspireerd, zo bleek uit mededelingen tijdens deze vergadering. Een groepje mensen van PSP, CPN en PPR heeft het initiatief genomen tot een oproep voor een gemeenschappelijke lijst. Daar staat tegenover dat vanuit Groningen het initiatief wordt genomen om de 'verontrusten' bijeen te roepen met het doel om een gemeenschappelijke lijst, ongeacht de inhoud van het akkoord, tegen te houden. Het PB nam beide mededelingen voor kennisgeving aan en gaat onverdroten voort met het uitvoeren van de beslissing van het ledenreferendum. Ook op deze vergadering was dat duidelijk merkbaar. Zo werden de overige hoofdstukken van het concept- hoofdpuntenprogramma (basisvoorzieningen en rechtsstaat) vastgesteld.

De onderhandelingsdelegatie deed verslag van de eerste - procedurele- besprekingen in het Links Overleg van CPN, PPR en PSP m.b.t. de onderhandelingen over de gemeenschappelijke lijst. Het PB besloot voor de volgende bijeenkomst een voorstel te maken voor een zetelverdeling, waarbij getracht wordt recht te doen aan de wensen en uitgangspunten van PPR, CPN en PSP.

Bij het maandelijkse overleg met de Tweede Kamerfractie werd besloten de actiegroep van verpleegkundigen in de gezondheidszorg met f.500 uit het actiefonds te steunen en via Bevrijding bekendheid te geven aan hun activiteiten.

Omdat er grote onvrede bestaat in de publiciteitsgroep over het ontbreken van een vaste huisstijl (m.n. bij advertenties) zijn enkele vormgevers gevraagd met ideeën te komen. Zij hebben zich daarbij tevens gebogen over een restyling van het PSP-vignet. Het PB ging akkoord met dit voortvarende beleid, zij het dat de besluitvorming over de restyling van het vignet terugkomt.

De begroting voor 1989 werd vastgesteld. Een nogal treurige gebeurtenis, omdat door een daling van inkomsten, met name veroorzaakt door het dalende ledenaantal, ook de uitgaven omlaag moeten. De bezuinigingen werden gevonden door een vermindering van de omvang van Bevrijding van 24 naar 20 blz., het blijven uitbesteden van de boekhouding in plaats van het weer in dienst nemen van een -duurdere- boekhouder en het niet opvullen van negen vrijgekomen uren.

N.a.v. een discussie over de actuele kwestie Rushdie wordt besloten in het Links Overleg voor te stellen een gesprek te voeren met progressieve migrantenorganisaties over recente ontwikkelingen in de islamitische gemeenschap in Nederland en welke reactie vanuit links daarop nodig is.

Beste lezer(es), u ziet: welk een boeiend, nuttig en verantwoordelijk bestaan leidt het partijbestuur toch. Nauwelijks te geloven dat er vier vacatures zijn: algemeen secretaris, en de politiek secretariaten vredesvraagstukken, sociaal-economisch en justitie/politie/ anti-racisme. Heeft u belangstelling voor een van deze functies? Neem dan contact op met uw afdeling of een lid van het dagelijks bestuur.

LEO PLATVOET

Agenda

April

0 t/m 7. Chili-maand.

Het Chileens volk heeft in 1988 in meerderheid 'Nee' gezegd tegen de dictator Pinochet. Die moet dus weg! Er moet echter ook een echte democratie voor in de plaats komen. En om daarbij te helpen hebben het Chili Comité Nederland en enkele andere organisatie het initiatief genomen om een actie-maand te organiseren met als motto 'Op weg voor een vrij Chili'. Een veelvoud van activiteiten staat op stapel. Wie meer wil weten en meedoen kan contact opnemen met het secretariaat: Nieuwe Herengracht 29, 1011 RL Amsterdam, tel. 020-270307.

1. Partijbestuur*

1. 40 jaar NAVO

In het kader van het veertigjarig bestaan van de NAVO organiseert een 7-tal vredesorganisaties een conferentie die voor een belangrijk deel zal staan in het teken van 'Gemeenschappelijke Veiligheid'. Sprekers uit binnen- en buitenland, politici, polemologen en vertegenwoordigers van de vredesbeweging zullen hun visie geven op dit onderwerp. Voor meer informatie kunt u terecht bij het LOVO-esecretariaat (Kerk & Vrede) tel. 033-610445.

3. Televisieuitzending PSP***

Tussen 19.41 en 19.51 uur via Nederland 3 is te zien en te horen hoe de visie van de PSP is op tal van onderwerpen.

4. NAVO 40 jaar.

4. Spreken, een kunst of een gave?

Onder het motto 'Spreken kun je leren' organiseren de emancipatiewerksters van PSP, CPN en PPR een training in spreken in het openbaar. Het programma is gericht op het ontwikkelen van de vaardigheid in het spreken in vergaderingen, conferenties, gemeenteraden etc.

De training duurt 5 avonden of 2 zaterdagen, en vindt plaats in Alkmaar. De kosten bedragen in totaal f 130,- (korting is mogelijk) Voor inlichtingen en aanmelding kan gebeld worden naar Trudy Koek, tel. 020-267374.

8. Jongeren tegen de NAVO.

In Italië, Engeland, West-Duitsland, Frankrijk en Nederland zullen jongeren op allerlei wijze laten weten dat zij het 40-jarig jubileum van de NAVO geen feest vinden. In Nederland organiseren de jongeren van de PSP een vuist tegen de NAVO.

Wie zin heeft om mee te doen of meer wil weten kan bellen met de PSJG (op dinsdag en vrijdag 020-267374) of met Erwin Lammers, tel. 05700-10497.

8. Op weg voor een Vrij Chili.

De start van de Chillimaand vindt plaats in de Doelen in Rotterdam met een optreden van de groep 'Quilapayun'. Inlichtingen kunnen verkregen worden bij het secretariaat van het Chilicomité, tel. 020-270307.

11. Radiozendtijd PSP***

Met het oog op de blokkade van het Shell-laboratorium in Amsterdam besteedt de PSP haar radiozendtijd aan het hoe en waarom van deze akties. Te beluisteren tussen 18.20 en 18.30 uur op radio 5.

12. Hongarijwerkergroep PSP.

Contactpersoon Gerrit Pas, tel. 02152-61456.

18. Partijbestuur*

20. SEK.

De maandelijkse vergadering van de PSP-denktank op het gebied van de sociaal-economische problematiek. De commissie komt bijeen in het PSP-pand te Utrecht, Oudegracht 243. Onderwerp: tripatisering van de arbeidsvoorziening, waar Wilbert Willems een inleiding over houdt. Voor deelname en/of inlichtingen kan men bellen naar Rob Steinbuch, tel. 03438-12491.

19/21. Shell uit Zuid Afrika.

Op deze eerste dag zullen in diverse plaatsen in het land activiteiten zijn om de aandacht te vestigen op de activiteiten van Shell in Zuid-Afrika. Dit zal gaan in de vorm van kleine blokkades, straattheater, spandoeken etc. Het organisatiecomité 'Shell uit Zuid Afrika' is bereikbaar via postbus 6452, 1005 EL Amsterdam, tel. 020-849115.

20. Shell uit Zuid Afrika.

Muzikale omsingeling en blokkade van het Shell-laboratorium in Amsterdam. De aktie vindt plaats zowel aan de wal als op het water en duurt van 11.00 tot 15.30 uur. Het is de bedoeling dat de werknemers kunnen komen en gaan, maar transportsorten van toeleveranciers en dergelijke geblokkeerd zijn. Telefoon van het organisatiecomité is 020-849115.

21. Shell uit Zuid Afrika.

Op deze dag begint het spektakel rond het Shell-laboratorium in Amsterdam om half acht 's morgens en zal duren tot 1 uur 's middags. Dit betekent dat de 1600 werknemers dan niet naar binnen kunnen en de druk dus maximaal is. 's Middags zullen er elders in Amsterdam activiteiten plaatsvinden en 's avonds anti-apartheidsfeesten zijn. Telefoon van het organisatie comité 020-849115.

22/23. Chinese buitenbeentjes

De bedoeling van dit weekend is een ontmoeting te organiseren tussen mensen van Chinese of gemengde afkomst die zich niet (geheel) thuisvoelen in Chinese kringen en betrokken zijn bij de linkse beweging, anti-racisme, vrouwenstrijd etc. Reacties graag naar 'Werkgroep Jonge Chinezen in Nederland', Postbus 10229, 1001 EE Amsterdam.

25. Het verzet tegen de doodstraf

De doodstraf wordt nog steeds op grote schaal toegepast. Daarom heeft Amnesty International besloten tot een wereldwijde campagne voor de afschaffing van de doodstraf. De start daarvan op de 25e wordt georganiseerd door de Nederlandse afdeling van Amnesty International en zal plaatsvinden in de congreszaal in de Jaarbeurs in Utrecht.

25. Radiozendtijd PSP

De PSP is op deze dag te horen via radio 5 tussen 18.20 en 18.30 uur.

De agenda en bijlagen voor de vergaderingen van partijbestuur en partijraad kunnen besteld worden bij het partijbureau.

Inlichtingen over de activiteiten van:

* Het partijbestuur: tel. 020-267374

** De partijraad, Floor de Kreij. Tel. 05120-30156.

*** De Radio & Televisiecommissie: Jos van Remundt, tel. 020-902672.

Opgaven voor de volgende agenda inclusief documentatie en verwijsadres opsturen naar partijbureau PSP, t.a.v. Johan Eland, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

ONDERSTE BOVEN

NUCLEAR PLANNING GROUP Op zondag 16 april organiseren actiegroepen uit Vlaanderen en Wallonië een 'spoedbetoging' in Brussel, voorafgaand aan de vergadering van de Nuclear Planning Group van de NAVO. Op die vergadering komen de moderniseringsplannen voor de kernwapens van de NAVO aan de orde. De demonstratie krijgt een internationaal karakter. Er doen vertegenwoordigers mee van het IKV uit Nederland en van vredesbewegingen uit Duitsland en Italië. Demonstreer dus mee met de Belgische vredesgroepen tegen het omzeilen van het nauwelijks één jaar oude INF-akkoord over de kruisraketten!

Low intensity conflict, een vorm van oorlogvoering die steeds populairder wordt. Wie er het fijne over wil weten kan het nieuwe nummer van **INTERNATIONALE SOLIDARITEIT** bestellen bij de AIB, Kazernestraat 68, 1000 Brussel, tel 02-5135386.

NIET GEFELICITEERD met de veertigste verjaardag van de NAVO met 40 jaar blok-

denken en spanningen in de wereld." De PSJG heeft een nieuwe anti-NAVO affiche uitgegeven. Te bestellen voor f 1,- per stuk (plakkers gratis) bij de PSJG, 020-267374

In de PLO-katern van **SOEMOED** zowel aandacht voor de geschiedenis van de PLO, o.a. het handvest van 1964, en een terugblik op de intifada van 1988. Verder veel aandacht voor de Israëliische oppositie en de religieuze bouwdrift van koning Hassan van Marokko. Soemoed, postbus 10520, 1001 EM Amsterdam, 020-268857/246046.

VREDE EN GERECHTIGHEID. Kerk en Vrede organiseert op 22 april een werkdag over de strijd voor sociale gerechtigheid. Informatie bij Kerk en Vrede, Utrechtseweg 159, 3818 ED Amersfoort, 033-610445.

DE DEINING nr. 2 is uit! Nu de Shell-blokkade steeds dichterbij komt, veel informatie over de blokkadedagen zelf, maar ook nog achtergrondinformatie over Zuid-Afrika. Te bestellen bij het comité 'Shell uit Zuid-Afrika', postbus 6452, 1005 EL Amsterdam, 020-849115, giro 591429.

Nog meer activiteiten in het kader van **40 JAAR NAVO**: Het Haags Vredesplatform organiseert op zaterdag 15 april een discussie over de NAVO met o.a. Frank Slegers

(Vlaams Aktiecomité tegen Atoomwapens). Ali Celik (Koerdische Arbeiders Unie), Huib Jaspers (AMOK) en Joosje Lakmaker (PSP). Zaal 'Amicitia', Westeinde 15 Den Haag. 12.00uur. Informatie: 070-457133/809189 604641.

ALERTA begint het nieuwe jaar met een special over Surinaamse poëzie. Verder in Alerta rebellie in Argentinië, 'volks'-oorlog in Peru en het effect van schuldopkoop. f 4,-. Alerta, Nieuwe Herengracht 29, 1011 RL Amsterdam, 020-270307

Werkgroep **CHINESE BUITENBEENTJES** organiseert 21-23 april a.s. weekend voor geïnteresseerden van (gemengd) Chinese afkomst. Thema's: socialisatie/opvoeding, positie Chinese vrouwen, beeldvorming en ervaringen met racisme, anti-racisme werk, positie jongeren, en invloed van afkomst op werk/activiteiten Chinezen, betrokkenheid bij bijvoorbeeld linkse beweging, anti-racisme, vrouwenstrijd e.d., staan hierin vaak geïsoleerd van andere Chinezen. Het weekend maakt begin met doorbreken van dit isolement en is aanzet tot zichtbaar maken van Chinese 'buitenbeentjes'. Informatie en aanmerkingen: Werkgroep Chinese Buitenbeentjes, Postbus 10229, 1001 EE Amsterdam.

BEVRIJDING

MAANDBLAD VAN DE PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ - JAARGANG 33 - NR. 5 - MEI 1989

in dit nummer:

- * In memoriam
Henk
Gortzak
- * Onderhan-
delingen
gemeen-
schappelijke
lijst
- * 10 jaar naast
Nicaragua
- * De alterna-
tieve Liste in
Berlijn
- * Anti-NAVO
manifestatie
- * Hoe rood is
groen
- * Dienst-
weigeren
tegen apart-
heid
- * PSJG in
actie
- * Henk Roor
aan het werk

SHELL-BLOKKADE

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon: 020-267374, fax 020-237248. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.

Informatie & Bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag (Johan Eland).

Stichting Vorming & Scholing/Uitgeverij De Bovenbouw/De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 - 16.00 uur (Ron Leyser en Bert van den Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 - 17.00 uur (Judith Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag, woensdag en donderdag van 10.00 - 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting/Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongerengroepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070 - 624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie PSP: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070 - 183040.

REGENBOOG (Eurofractie): Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel.: 020 - 245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 28, 9201 HA Drachten, tel.: 05120 - 30156 (Floor de Kreijl).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Rutger van Santen, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 267374, fax 020 - 237248.

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

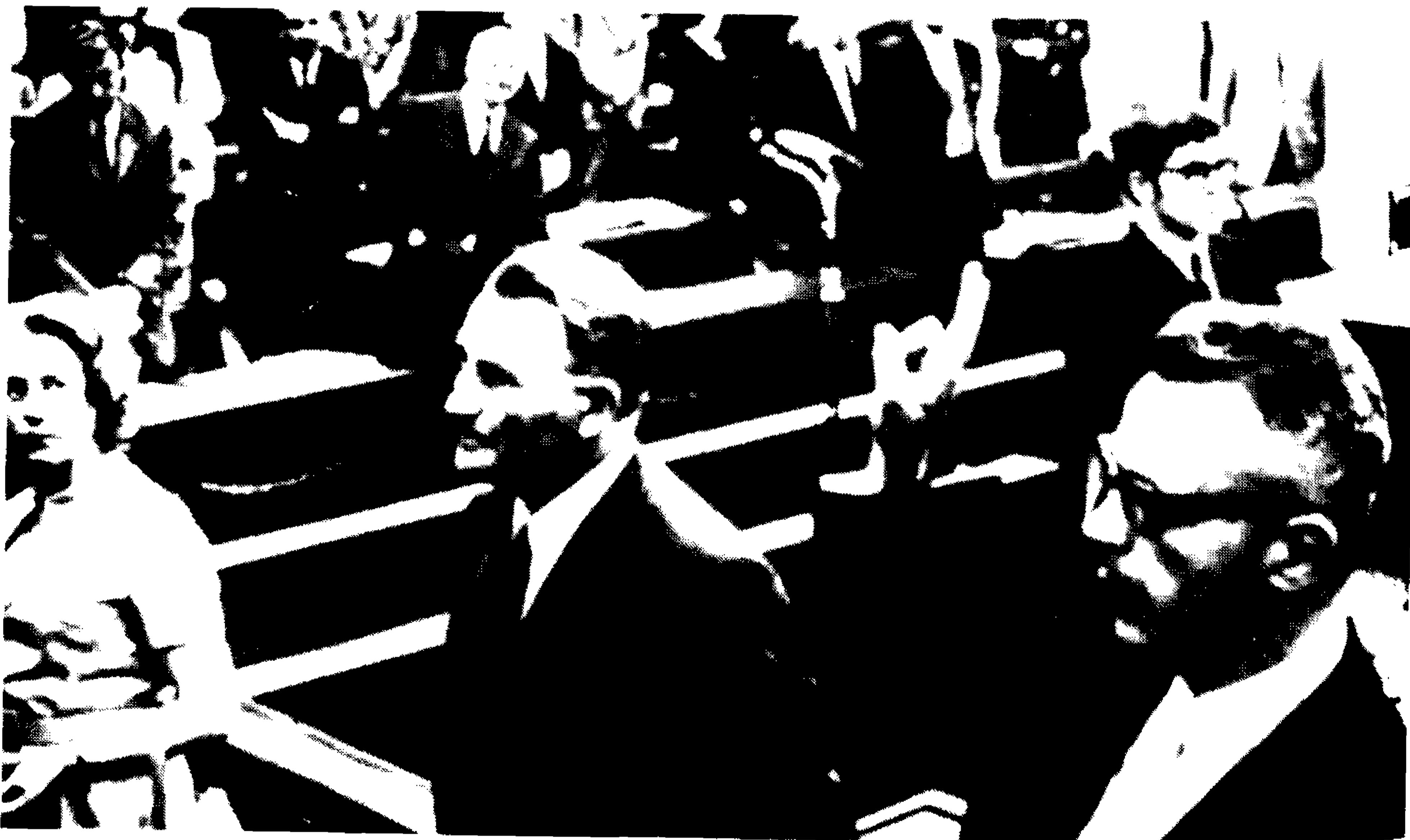
Zet- en drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

In memoriam Henk Gortzak

Op 31 maart is Henk Gortzak overleden. PSP-er was hij van 1966 tot 1975, en in die periode onder meer lid van de Tweede Kamer en hoofdredacteur van 'Bevrijding'. Zijn grootste bekendheid verwierf hij lang voor die tijd als strijdbaar bouwvakker en verzetsman. En vanaf 1948 als kamerlid voor de CPN. Al in die periode had hij door zijn optreden niet alleen bij veel verstoten communistische dissidenten, maar ook bij linkse PvdA-ers en partijloze socialisten, veel waardering geogst. Zij vonden hem veel te goed voor de toen steeds meer verstarde en geïsoleerde CPN, en vroegen zich af hoe lang hij het daar, onder leiding van de grillige stalinist Paul de Groot, nog kon uithouden.

In 1958 behoorde Henk tot de meerderheid van zijn kamerfractie (4 van de 7) die uit de CPN werd weggezuiverd. Voor Henk reden om te gaan werken aan de opbouw van een 'echte' communistische partij, zoals de nu nog altijd succesvolle SF van zijn in dezelfde tijd uitgestoten Deense kameraad Aksel Larsen. Een tegenslag voor zijn nieuwe partij, de Socialistische Werkers Partij, was dat ook de pas opgerichte PSP haar aanhang zocht in hetzelfde milieu van linkse sociaaldemocraten en dissidente communisten. Beide nieuwkomers namen afzonderlijk deel aan de kamerverkiezingen van 1959. De SWP miste een toestroming van jongeren en haalde op het nippertje geen zetel.

PSP was voor velen verrassend. Hij combineerde een principiële en revolutionaire opstelling met een praktisch realiteitsbesef, en trad met zijn grote ervaring op als bindende en verzoenende kracht. Daarmee oogste hij waardering bij velen die zich tegen zijn komst hadden verzet, maar groeide ook de afstand tot een deel van diegenen die hem hadden binnengehaald. Zij namen het hem onder meer kwalijk dat hij bij de keuze tussen de radicale Fred van de Spek en de gematigde Hans Wiebenga als fractievoorzitter de doorslag gaf ten gunste van de laatste. Ook als PSP-er maakte Henk nooit een geheim van zijn blijvende bewondering voor de Sovjet-Unie en de DDR, waar hij in de jaren '30 en '40 veel van zijn politieke ervaring had opgedaan. Ik heb hem in een vergadering van de redactie van 'Bevrijding' in tranen zien uitbarsten toen na een urenlange discussie werd besloten om een door redacteur Jaques Engels geschreven artikel over het tekort aan democratie in de Sovjet-Unie af te drukken. Ook de rest van de redactie verkoos het reëel bestaande socialisme boven het kapitalisme, maar niet zonder kritiek. Voor Henk Gortzak betekende zo'n wat afstandelijker opstelling een gebrek aan internationale revolutionaire solidariteit. Toen echter in 1973 de helft van het partijbestuur steeds meer de indruk wekte dat de PSP langzamerhand moest worden omgebouwd

3 mei 1969: Henk Gortzak (midden) keert terug in de Tweede Kamer, nu voor de PSP

Sinds die tijd werd er door veel PSP-ers aan Henk getrokken om zich bij ons aan te sluiten. Sommigen zagen in hem de tot dan toe ontbrekende grote 'leider' die de PSP sterk kon maken, anderen noemden hem wat minder eerbiedig een noodzakelijk 'uithangbord'. Maar niet alle PSP-ers waren zo enthousiast. Diegenen die meer de nadruk wilden leggen op andere zaken dan arbeidersbelangen, of minder mikten op een brug-functie tussen PvdA en CPN, hielden hem liever buiten de deur. Henk vreesde dat zijn komst binnen de PSP verdeeldheid zou oproepen. Die vrees heeft ertoe geleid dat hij lang bleef aarzelen, ook toen andere SWP-ers al individueel overstapten. Pas in 1965 besloot de SWP volledig op te gaan in de PSP. Binnen een jaar stroomde Henk via het Amsterdamse afdelingsbestuur door naar de Tweede Kamerlijst.

De inbreng van Henk Gortzak binnen de

tot een sterk met Oost-Europa sympatiserende vleugel binnen de PvdA, lag Henk dwars. Hij hield niet van het doordrukken van zo'n lijn buiten de gewone leden om. Opnieuw gaf zijn stem de doorslag, nu door samen met de tegenstanders van die koers te kiezen voor het tussentijds aftreden van dat bestuur. Twee jaar later volgde hij wel de verliezers van die stemming in hun uittocht uit de PSP, zonder echter zelf mee te gaan naar de PvdA. Hij wilde zich niet langer vereenzelvigen met een in zijn visie verdeelde en verlamde partij, de tweede die hem had teleurgesteld. Maar nog jaren daarna troffen we hem aan op een landelijke PSP-manifestatie en nodigde hij ons Amsterdamse federatiebestuur uit bij zijn verjaardag. Wie meer over het boeiende leven van Henk Gortzak wil weten, kan daarvoor terecht in zijn in 1985 verschenen memoires 'Hoop zonder illusies'.

ERIK MEIJER

PSP anti-NAVO manifestatie

NAVO bestrijden? Prijs ze de hemel in!

Afgelopen zaterdag 8 april organiseerde de PSP ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de NAVO een manifestatie. Die had als motto 'Voor een toekomst zonder NAVO'. Er waren twee buitenlandse inleiders, een forum waar Bram van der Lek aan deelnam, discussie en een toespraak van Andrée van Es. Op de manifestatie werd een grote hoeveelheid nieuw PSP-materiaal gepresenteerd. Bevrijding was er ook.

Het heeft de organisatoren van de manifestatie 'voor een toekomst zonder NAVO' niet erg meegezeten. De uitgenodigde afgevaardigde van de Duitse Grünen zegde op de valreep af, de artiesten die voor het culturele avond-programma waren benaderd trokken zich te elfder ure terug en ondanks alle persberichten slechts mondjesmaat aandacht voor een manifestatie van de enige politieke partij in Nederland die uittreding uit het NAVO-bondgenootschap bepleit. Het avond-programma moest helaas worden afgelast: we hopen dat er niet al te veel mensen voor niets zaterdagavond naar Paradiso zijn getrokken. De opkomst was 's-ochtends tamelijk matig, na de middag was de zaal redelijk gevuld met een tachtigtal pacifisten en pacifistes. Dit ondanks het gegeven dat de hele dag door Engels de voertaal was. Het programma was inhoudelijk gezien alleszins de moeite waard. De thuisblijvers hebben volgens mij echt iets gemist!

NAVO-filosofie achterhaald

Het ochtendprogramma begon met een inleiding van de Spanjaard Juan Gutierrez, werkzaam bij het Gernika Gogoratz Peace Research Center in Baskenland. Hij ging in op de gang van zaken rond Spanjes toetreding tot de NAVO en op de toekomst. Jarenlang mocht Spanje geen NAVO-lid worden vanwege het fascisme. Dit werd echter opgevangen door bilaterale verdragen over VS-troepen en VS-bases in Spanje en tenslotte door het EG-lidmaatschap. Bij het referendum over de Spaanse toetreding tot de NAVO heeft de regering Gonzalez heel slinks geopereerd. De NAVO werd voorgesteld als een politieke organisatie naast een militaire: Spanje zou alleen van de politieke organisatie lid worden. Verder werd beloofd dat Spanje als NAVO-lid volledig kernwapenvrij zou worden, dat de Amerikaanse militaire aanwezigheid zou verminderen en tenslotte dat er geen Spaanse troepen over de grens gelegerd zouden worden. Verder werd het economische belang van het NAVO-lidmaatschap sterk onderstreept. De Spaanse onafhankelijkheid zou overgaan in een medeverantwoordelijkheid in Europees verband. De Spaanse bevolking werd aldus voor de keus gesteld: ja-zeggen tegen de NAVO als men de werkgelegenheid wilde behouden en nee-zeggen tegen de NAVO als men angst had daardoor makkelijker in een oorlog te gera-

volgens Gutierrez ook omdat de Spaanse vredesbeweging niet zo zeer vredesgezind als wel onafhankelijkheidsgezind is. Dat bleek goed bij de referendum-uitslag. De meeste nee-stemmen kwamen uit Baskenland, Catalonië en de Canarische Eilanden, allemaal streken die een strijd voor meer onafhankelijkheid voeren. Gutierrez betwijfelt of er in Spanje nog een sterke anti-NAVO beweging van de grond is te krijgen. Wel stelt hij dat de atoombom zichzelf als wapen heeft overleefd en dat daarmee vanzelf de NAVO-filosofie een achterhaalde wordt.

NAVO als religie

De tweede spreker was Pelle Voigt, Deens parlamentslid voor de Socialistische Volkspartij (SF). Hij vergeleek de NAVO-filosofie met een religie, omdat die volgens hem ook als 'opium voor het volk' werd gebruikt. Voigt stelt dat mensen sterke irrationele behoeften hebben. Immers de uiterste consequentie van het NAVO-denken over afschrikking is volledige zelfvernietiging. Dat is volstrekt absurd en daarom juist zo angstaanjagend. Ook de tegenbeweging gedraagt zich absurd: die portretteert NAVO-soldaten als demonische monsters met op kinderen gerichte zwarte raketten. Voigt vertelt dat Denemarken NAVO-lid is geworden uit een soort trauma na de Duitse inval tijdens de Tweede Wereldoorlog en niet dat de Sovjet-Unie nu als directe bedreiging werd gezien. De Stalin-overheersing en het binnenvallen van de Oosteuropese landen maakten het oproepen van een vijandbeeld wat gemakkelijker. Verder was van belang de strategische ligging als grenspost van de Oostzee, en het bezit van Groenland dat voor de Amerikaanse nucleaire opbouw van groot belang is.

Denemarken stelde wel voorwaarden aan het NAVO-lidmaatschap: geen vreemde troepen of permanente bases in vredetijd en geen aanwezigheid van kernwapens in vredetijd. Sinds het aantreden van de huidige centrum-rechtse regering rijst er twijfel over de vraag of die voorwaarden nog wel zo hard zijn, bijvoorbeeld als het gaat om bij Amerikaans vlootbezoek de aanwezigheid van kernwapens na te gaan. Pelle Voigt stelt dat veel Denen voor de NAVO zijn juist vanwege de irrationele elementen erin: de NAVO als 'verzekeringspolis'. Voigt ziet wat dit betreft de mensen als drugsverslaafde, van wie je niet plotsklaps de drug mag afpakken. Als alternatief ziet hij een offensieve benadering van de vredesbeweging: val beide allianties aan en breng het waarom van dit alles bij in het besef van de mensen. Het doel moet dan zijn het elimineren van offensieve militaire capaciteiten, zeg maar: defensieve verdediging. Als je als Deense vredesbeweging bijvoorbeeld in actie komt tegen Russische landingslegers en je doet dat overtuigend, dan komt vanzelf de vraag waarom je dergelijke troepen ook zelf hebt. Zo prijs je de NAVO-filosofie de hemel in. Want is het niet absurd dat NAVO-generaals nu op een lijn staan met de ultra-rechtse Sovjet-generaals die niets liever willen dan een afgang van Gorbatsjov. Met het versterken van dit soort irrationele zaken tast je de NAVO in het wezen aan.

Geloofwaardigheid NAVO weg

Het middagedeelte bestond uit een forum-discussie waaraan de inleiders van de ochtend en Bram van der Lek meededen. Van der Lek mocht eerst nog de spits afbijten. Jammer genoeg was hij niet echt voorbereid op het houden van een inleiding in het Engels. Toch probeerde hij er het beste van te maken. Van der Lek constateerde dat er voor de NAVO veel was veranderd: de koude oorlog is voorbij, de Duitse Ost-politik heeft tot resultaten geleid, er kwam een INF-akkoord onder druk van de vredesbeweging. Toch zijn er twee zwaarbewapende machtsblokken, die allebei onder zware economische druk staan omdat de bewapening gewoon te duur wordt. Volgens Van der Lek is de geloofwaardigheid van de NAVO-politiek van wapenen om te ontwapenen sterk aangetast. De blokken worden overbodig,

De anti-NAVO tentoonstelling van de PSJG op de Dam in Amsterdam FOTO: ALON LEVY

maar de politici willen daar nog niet aan. Hij stelt dat als we van de blokken afwillen dat we de tegenstrijdigheden van de blokken-politiek moeten aanvallen. Van der Lek ziet wel iets in de benadering van de Grünen: een realistische stap-voor-stap benadering en niet te grote nadruk op onmiddellijk uittreden uit de NAVO. De NAVO moet als ideologisch apparaat worden ontmaskerd, daarom moet je de NAVO-filosofie aanpakken.

Hierna volgde nog een forum-discussie waaraan ook de zaal kon meedoen. Helaas was er onvoldoende tijd om de verschillende punten die werden aangedragen goed door te kunnen praten. Er werden ook zeer veel uiteenlopende zaken aan de orde gesteld. Bij de antwoorden op de vragen werden in hoofdzaak de punten die de diverse inleiders al naar voren hadden gebracht nog eens herhaald. Het tijdgebrek dat de forum-discussie kenmerkte werd door Juan Gutierrez puntig onder woorden gebracht met de uitspraak: *'I drew a picture and couldn't get to the point'*. Over een post-NAVO politiek was men het wel eens. Voorkomen moest worden dat de NAVO zou worden vervangen door een ongrijpbaar stelsel van bilaterale militaire verdragen. En verder werd nog opgemerkt dat de vredesbeweging niet onderling zou moeten strijden over kwesties waar ze zelf geen invloed op kan uitoefenen, maar moest uitkijken naar zaken die wel veranderbaar zijn en daarop mensen proberen te mobiliseren. De manifestatie werd besloten met een klinkende toespraak van PSP-Tweede Kamerlid Andrée van Es die een krachtig pleidooi hield voor een toekomst zonder NAVO. Zij besloot haar toespraak aldus: *'De PSP heeft al meer dan dertig jaar gevochten voor het breken met de NAVO-politiek en zal er hoe dan ook voor zorgen, samen met haar bondgenoten in de vredesbeweging, dat de Nederlandse politieke partijen net zo nerveus worden over de modernisering van kernwapens als hun Westduitse bondgenoten. Want radicale veranderingen in Oost- en West-Europa zijn hard nodig en radicale ontwapening zal die veranderingen mogelijk maken'*. Een uitvoeriger weergave van de toespraak van Andrée van Es is hiernaast opgenomen.

Discussieavond over 'Op weg naar een schone toekomst'

Op donderdag 11 mei a.s. organiseert de PSP een discussieavond over milieuvraagstukken in de Brakke Grond te Amsterdam. Dit mede ter gelegenheid van de publicatie van het rapport 'Op weg naar een schone toekomst' van het Wetenschappelijk Bureau van de PSP. Van 20.00 tot 22.00 uur zullen politici en deskundigen onder leiding van Joke van Kampen, medewerkster van de Groene Amsterdammer, discussiëren over welke maatregelen nodig en mogelijk zijn op weg naar een schone toekomst. Uitgenodigd zijn de Tweede Kamerleden Andrée van Es (PSP) en Mevr. van Rempt Hallmans de Jongh (VVD) alsmede de milieudeskundigen Peter Visser (PvdA) en Fokke de Jong (PSP). Leidraad in de discussie is de vraag of er een milieubeleid gevoerd moet worden door middel van dwangmaatregelen of door middel van heffingen. Aan de orde zullen komen: ecologische belastingen, energiebeleid, verkeer en afval..

Toespraak Andrée van Es anti-NAVO manifestatie

Wapens stromen onder het mom van stabiliteit

Voor de Russische Su-24 bommenwerper heeft de NAVO een codenaam: FENCER. Een aantal van die bommenwerpers worden als een bouw pakket verkocht aan Libië en Syrië. Dat hoeft niemand te verbazen: de concurrentie op het gebied van militaire vliegtuigen en de export daarvan is noch geheim, noch nieuw. Toch had het bericht bijna het onderonsje tussen Thatcher en Gorbatsjov verstoord. Maar zij lieten het ruziemaken over aan hun ministers van Buitenlandse Zaken, Sjewardnadze en Howe. Zij etaleerden liever de goede betrekkingen: 'Warm, vriendelijk en bezielde' waren hun besprekingen volgens woordvoerders. Gorbatsjov pleitte wederom voor eliminering van nucleaire wapens. Thatcher vindt dat nogal romantisch. Zij heeft dan ook gesteld dat nucleaire wapens voor een periode van meer dan veertig jaar de oorlog hebben kunnen afwenden en als middel van afschrikking onvervangbaar zijn.

Het zijn, kortom, de dagen van de veertigste verjaardag van de NAVO. Reden voor een NAVO-feestje in de Ridderzaal in Den Haag. Reden voor een PSP-reactie in de vorm van deze anti-NAVO manifestatie. Al is het alleen al voor een anti-dosis tegen alle propaganda die we krijgen toegediend. Zo heeft NAVO secretaris-Generaal Worner vorige week de nucleaire afschrikking in het kader van het handhaven van de vrede ook een belang van de Sovjetunie genoemd. Het oude, vertrouwde, maar daarom niet minder bedreigende beeld van twee supermachten die beide belang hebben bij het handhaven van de status quo doemt op. *'Stabiliteit is nodig als voorwaarde voor vreedzame verandering,'* aldus Worner. Als de dood voor snelle veranderingen in de Sovjet Unie en andere landen in het Warschaupact. Als de dood dat de richting van die veranderingen niet door het westen bepaald wordt. Als de dood dat de NAVO-landen door de telkens terugkerende provocerende eenzijdige ontwapeningsstappen van Gorbatsjov onder druk komen te staan. Ik ben niet romantisch genoeg om Gorbatsjov als vredesduif te zien. Ook hij moet wel. Ook hij heeft, net als destijds de Verenigde Staten hun Vietnam hadden, de grenzen van zijn militaire almacht leren kennen, in Afganistan. Ook hij moet wel onder ogen zien dat alle tanks in Oost-Europa niet in staat zijn de wil tot zelfbeschikking definitief neer te slaan.

Stabiliteit, het klinkt zo mooi. Voorwaarde voor vreedzame veranderingen. Maar met pijn zien ik hoe het argument *'stabiliteit'* de afgelopen veertig jaar een heel andere betekenis heeft gekregen: de betekenis die het woord alleen maar kan krijgen in een wereld van top tot teen volgestouwd met wapens. In een wereld, waarin de ervaring leert dat conflicten vroeg of laat militair beslecht worden door oorlogshitsers. In die wereld heeft stabiliteit de betekenis gekregen van een circusnummer: het op eieren lopen door olifanten. En het eigenbelang wordt haarscherp in de gaten gehouden. Hoe ver kun je gaan met militaire invasies, met het onder de voet lopen van buurlanden, met het bewapenen van contra's, met het schenden van de mensenrechten, met het steunen van militaire

permachten ruzie oplevert. Er lijkt een rafijn netwerk van onuitgesproken afspraken te bestaan, waarin voor democratische Tsjechen, Turken of Mozambiquanen geen plaats is. Ik ben niet paranoïde genoeg om een wereldcomplot te zien, maar ik zie de wapens stromen onder het mom van stabiliteit. Ik zie hoe de bevolkingen van Oost-Europa veertig jaar lang betaald hebben voor die stabiliteit. Stabiliteit. Het klinkt zo veilig. Het lijkt nog het minst bedreigend. Maar niet de noodzakelijke radicale veranderingen zijn bedreigend, niet democratisering kan bedreigend zijn, maar het feit dat er wapens zijn om die veranderingen tegen te houden. En dat we daar allang aan gewend lijken te zijn.

Gifgas

Het argument 'stabiliteit' heeft de VS er niet van weerhouden marineschepen naar de Perzische Golf te sturen, toen de oorlog tussen Iran en Irak de westerse oliebelangen dreigden te schaden. Tot die tijd werden Iran en Irak zeven jaar lang, stabiliteit of niet, lustig bewapend door de grootmachten en hun satellieten. Zeven jaar lang werd een oorlog uitgevochten die een miljoen doden tot gevolg had. Waar kinderen elkaar doodschoten en op mijnen liepen. Een oorlog die van kruit voorzien werd door het Nederlandse Muiden Chemie. En van gifgas door het Nederlandse Melchemie. Een oorlog die bevoorrad werd vanuit Frankrijk, de Verenigde Staten, de Sowjetunie, de Bondsrepubliek, wie heeft er niet aan verdiend? Toen de oorlog in een stadium kwam dat de toevoer van olie naar het westen gevaar liep, toen stoomde de Amerikaanse marine op. En toen de Westeuropese NAVO-bondgenoten, verenigd in de Westeuropese Unie, hierin een mooie gelegenheid zagen die ingeslapen WEU op te poetsen, en besloten mijnenjagers naar de Golf te sturen, toen verdween in de euforie over 'onze jongens' die mooi werk gingen doen het besef dat die mijnenjagers onderdeel werden van een militaire operatie die uiterst destabiliserend was. Een militaire operatie, mede bedoeld om de Europese veiligheidsidentiteit binnen de NAVO te

zelfs rechtstreeks NAVO-informatiekanalen werden gebruikt. Dat kan allemaal, binnen dat ragfijne netwerk van afspraken tussen de supermachten. Wat niet kan, is, nu het tussen Iran en Irak tot een staakt-het-vuren is gekomen, het toevoegen van de positie van de Koerden aan de agenda van de vredesonderhandelingen onder de paraplu van de Verenigde Naties. De Koerden, die sinds het staakt-het-vuren slachtoffer zijn geworden van een Iraakse poging tot genocide door middel van gifgas. Het toevoegen van de positie van de Koerden aan de agenda van de vredesonderhandelingen zou volgens de Nederlandse minister van buitenlandse zaken Van den Broek het moeizame vredesproces nog verder compliceren. Het moeizame evenwicht verstoren, misschien wel niet in het belang zijn van de stabiliteit.

Turkije

Diezelfde Van den Broek wil een grotere rol voor Europa bij het bereiken van politieke en economische stabiliteit in de wereld. 40 jaar NAVO wordt door iedereen aangegrepen om het vredes karakter van de NAVO op te poetsen. De vreedzame bedoelingen, de rol van vredestichter. Maar ik vind het nog maar zo kort geleden, dat het Nederlandse leger huishield in Indonesië en dat de Portugese militairen de vrijheidsstrijd in Angola, Mozambique en Guinee-Bissau met grof geweld neersloegen. En was het niet de Westeuropese Unie, die als sluis moest dienen voor toetreding van de Bondsrepubliek tot de NAVO en dus voor herbewapening van dat land? De Westduitse sociaal-democraten waren ooit tegen die toetreding van de Bondsrepubliek tot de NAVO, maar hebben zich allang neergelegd bij het feit dat de Bondsrepubliek inmiddels de omvangrijkste conventionele strijdkrachten in Europa heeft. Wat deden die Europese landen om de bevolking van de NAVO-bondgenoten Griekenland en Portugal te bevrijden van een militaire dictatuur, uitgeoefend door NAVO-strijdkrachten? En waarom vinden ze het nu heel normaal NAVO-bondgenoot Turkije met wapens te steunen? Nederland zal de komende vier jaar voor ruim veertig miljoen gulden wapensteun aan Turkije geven. Daaronder de leverantie van NF 5 straaljagers, die Turkije intern dreigt in te zetten tegen de Koerden. Defensie-staatssecretaris Van Houwelingen wist het niet anders te presenteren dan: *'Dat moeten we nu eenmaal, dat is een afspraak in de NAVO, wij op Defensie doen niet aan politiek, daarvoor moet U bij de minister van Buitenlandse Zaken zijn'*. Intussen neemt de vrees in Turkije voor een nieuwe militaire staatsgreep toe. Uitgevoerd door NAVO-strijdkrachten. De prijs die de Turken betalen voor de stabiliteit in de wereld.

Radicale veranderingen

Het is dit alles, dat de PSP er vanaf haar oprichting toe heeft gebracht scherp stelling te nemen tegen de NAVO. *'Nederland uit de NAVO, de NAVO uit Nederland'*, werd geformuleerd. En in februari van dit jaar heb ik in de Tweede Kamer, ter gelegenheid van veertig jaar NAVO, namens de PSP weer een motie ingediend die vroeg om uittreding uit de NAVO. En niet voor de eerste keer stemde de PSP daar als enige voor. Sterker nog: uittreden uit de NAVO wordt ook in linkse kringen een steeds incuranter standpunt. *'En dan?'* wordt ons vaak gevraagd. Alsof wij ons neer zouden leggen bij het handhaven van een nationaal leger. Alsof het breken

FOTO: ANNE VAILLANT

Anti-NAVO manifestatie Paradiso 8-4-1989

kend inhoudt het opbouwen van een internationale rechtsorde die niet gedomineerd wordt door de militaire beslechting van conflicten.

Maar daarvoor is iets heel anders nodig dan de rol van bemiddelaar tussen de Bondsrepubliek en de VS die Van den Broek zich zo graag aanmeet in het meningsverschil binnen de NAVO over de modernisering van de kernwapens. Wat er niet allemaal kan als een land dwarsligt! De Bondsrepubliek wil de korte afstandswapens niet moderniseren en de helft van de aan NAVO-zijde 4600 overgebleven kernladingen kunnen worden afgeschaft. De Bondsrepubliek ligt dwars en opeens hoeft nu niet ondubbelzinnig beslist te worden over productie en plaatsing van de modernisering van de LANCE-raket. Opeens wil de NAVO wel onderhandelen met de Sovjetunie over de verdere vermindering van nucleaire korte afstandswapens. Terwijl de Nederlandse regering in de Tweede Kamer nog enkele weken geleden heeft verdedigd, dat nu al een groen licht gegeven moet worden voor de modernisering van de LANCE-raket. Modernisering is, anders dan bijvoorbeeld het CDA ons wil doen geloven, niet het up-to-date-houden van verouderd materiaal, maar het invoeren van een nieuw wapen met een langere dracht en grotere gevechtsskracht. Modernisering kan niet anders gezien worden dan het omzeilen, liever gezegd het om zeep helpen van het bejubelde INF-akkoord. Voor die modernisering was de Nederlandse regering al door de bocht. Maar ja, men wil ook voor geen prijs *'voetnootland'* zijn, of uit de pas lopen. Van den Broek wil bemiddelen. De Lubberiaanse tactiek van politiek bedrijven op basis van altijd weer een slimme formule waar niemand enthousiast over is (de relatieve onschuld van de interne stabiliteit!) wordt uitgeprobeerd in de internationale fora. Alsof er geen ontwikkelingen in de Sovjetunie zijn waarop gereageerd moet worden. Alsof niet ook vanuit de VS zelf inmiddels forse kritiek komt op de benevenheid waarmee vanuit de NAVO wordt gereageerd op de eenzijdige ontwapeningsvoorstellen van Gorbatsjov. Les Aspin, democratisch voorzitter van de Defensiecommissie van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden heeft aan het diner van de NAVO-fanclub de Atlantische Commissie voorgesteld de westelijke troepen in Europa

met 10 tot 15% te verminderen en het NAVO-overwicht in de lucht in te leveren. Maar Van den Broek wil liever bemiddelen. Dat is een rol die hem past.

Maar of de wereld, of de vrede die rol van hem wil is een vraag die hem niet bezighoudt. Laat staan dat de Nederlandse regering positie zou kiezen in een historische periode. De stabiliteit heeft iedere lust tot bewegen inmiddels gestold. En daarmee is ontwapening niet gediend. Of is Van den Broek inmiddels zo bang geworden voor het vijanddenken, dat hij uitsluitend nog wenst te bemiddelen in conflicten en geen positie meer wil kiezen?

Gekozen moet er worden. Door hem, door de vredesbeweging, door de Partij van de Arbeid, door de radicaal-linkse partijen. De komende tijd gaat het om het tegenhouden van de modernisering van de kernbewapening. Om het terugdringen van die kernbewapening om het waarmaken van de leuze *'kernwapens de wereld uit, te beginnen in Nederland'*.

Een krachtige vredesbeweging, een krachtige, nieuwe radicaal-linkse formatie in en buiten het parlement, dus ook een PPR, PSP en CPN die daarvoor kiezen in plaats van voor verdergaande profilering en concurrentie ten opzichte van elkaar, een Partij van de Arbeid die ondubbelzinnig kiest voor het eenzijdig afzien van de modernisering en voor het breken met de politiek van nucleaire afschrikking door militaire machtsblokken. Volgend jaar zijn er niet alleen in de Bondsrepubliek, maar ook in Nederland verkiezingen. De PSP heeft al meer dan dertig jaar gevochten voor het breken met de NAVO-politiek en zal er hoe dan ook voor zorgen, samen met haar bondgenoten in de vredesbeweging, dat de Nederlandse politieke partijen net zo nerveus worden over de modernisering van kernwapens als hun Westduitse bondgenoten. Want radicale veranderingen in Oost- en Westeuropa zijn hard nodig en radicale ontwapening zal die veranderingen mogelijk maken.

ANDREE VAN ES

10 jaar naast Nicaragua

10 jaar naast Nicaragua. Dat is de naam van een groot opgezette campagne ter viering van de tiende verjaardag van de revolutie in Nicaragua. De campagne is opgezet door het Nicaragua Komitee Nederland in samenwerking met anere organisaties die op één of andere manier betrokken zijn bij het Nicaraguaanse experiment. De meeste activiteiten worden gehouden in de maand mei.

Een belangrijke doelstelling van de campagne is het onder de aandacht brengen van wat er de afgelopen tien jaar onder moeilijke omstandigheden tot stand is gebracht. Te denken valt daarbij aan resultaten op het gebied van gezondheidszorg, onderwijs, huisvesting en de positie van vrouwen. Verder is '10 jaar naast Nicaragua' gericht op het verbreden van de belangstelling voor het land. De publiekstrekker van de campagne is de culturele manifestatie die op 29 mei in het Amsterdamse Carré wordt gehouden.

10 jaar
79-89
NAAST
NICARAGUA

Activiteitenoverzicht in mei van de campagne '10 jaar naast Nicaragua'

3-4 mei: 'Nacht van Juigalpa'

Een nachtelijke wandeltocht van Leiden naar Den Haag, (27 of 17 km.). Voorafgaand en na afloop van de tocht vindt er een manifestatie plaats met optreden van de muziekgroep Rapalje. Opgeven bij: Stichting Invulling Stedenbanden, tel. 070-630688.

20 mei: Coöperatieve ontwikkeling in de landbouw in Nicaragua en Nederland

Deze studiedag wordt door het ECODEPA-overleg georganiseerd. De bedoeling is om op deze dag een vergelijking te maken tussen de coöperatieve ontwikkelingen in Nicaragua.

Plaats: IAC-Wageningen.

25 mei: Vrouwen-informatiedag

Twee thema's staan centraal:

- Een analyse van 10 jaar vrouwenstrijd, de betekenis van de revolutie voor vrouwen. Een vrouw van de UNAG, (boerenorganisatie), een vrouw van de MOLAE, (vrouwenbeweging) en een gynaecologe, Lillian Torres, zullen aanwezig zijn.
- Een discussie over het al dan niet gevoerde beleid vanuit Nederland t.a.v. de positieverbetering van vrouwen in Nicaragua.

Vanuit de politiek en de medefinancieringsorganisaties worden bijdragen geleverd.

Deze dag wordt door het Landelijk Vrouwenoverleg Nicaragua en het NKN georganiseerd.

De plaats: CBS-gebouw in Utrecht.

29 mei: Culturele manifestatie

Op deze avond vindt een culturele uitwisseling tussen Nederland en Nicaragua plaats. Het wordt door het NKN en de Stichting Kunstenaars Nederland-Nicaragua georganiseerd.

Het programma bestaat uit optredens van o.a. het Nationale Ballet, Toneelgroep Amsterdam met een stuk van Harold Pinter, Justo Rufino Garay (een Nicaraguaanse theatergroep), muziek van Carlos Meija Godoy en een voordracht van de Nicaraguaanse Palo de Mayo dans m.m.v. het Internationaal Folkloristisch Danstheater en de Nicaraguaanse choreograaf Alejandro Cuadra. Plaats: theater Carré, Amsterdam.

27 mei - 3 juni: ECODEPA-actieweek

In het kader van de campagne geeft het Nicaragua Komitee Nederland tevens een aantal nieuwe publicaties uit:

- een boek, getiteld: 'Nederlanders naast Nicaragua 10 jaar revolutie beleefd'. In dit boek beschrijving drieëntwintig Nederlanders, een Engelsman en een Spaanse hun ervaringen met Nicaragua in de afgelopen tien jaar. Het boek geeft geen theoretische analyses, maar schetst een veelkleurig beeld van de revolutie.
- een brochure over 10 jaar vrouwenstrijd in Nicaragua. Aan de hand van interviews, analyses en foto's wordt een beeld geschetst van de veranderingen in de positie Nicaraguaanse vrouwen in de afgelopen tien jaar.
- een brochure over 10 jaar gezondheidszorg in Nicaragua. Acht auteurs evalueren tien jaar gezondheidszorg in Nicaragua.
- een gezelschapsspel, 'Internacionalista'. Een spel waarbij maximaal zes deelnemers een rondreis vol hindernissen door Nicaragua maken. Elementen uit Risk, Monopoly, kwartetten en 'Mens erger je niet' zorgert voor veel spanning.

Aan de campagne is een aantal projecten gekoppeld. Er wordt geld ingezameld voor:

- de ECODEPA plattelandswinkels;
- de vrouwenafdeling van de boerenstand-organisatie UNAG;
- een creche voor de vrouwen coöperatie 'Blanca Arauz Palacios';
- de Nicaraguaanse campagne tegen kindersterfte;
- de leermiddelenactie voor de regio El Sol;
- het cultuurproject 'Snaren en Gitaren'.

Bijdragen voor deze projecten kunnen worden gestort op giro 3447, t.n.v. '10 jaar naast Nicaragua', Van Speykstraat 21, 3572 XB Utrecht, o.v.d. bijdrage project.

Over de campagne en over de daarbij behorende projecten is een informatiekraant verschenen. Deze is te verkrijgen bij het Nicaragua Komitee Nederland (tel. 030-718263) en bij een groot aantal andere derde wereldorganisaties.

Onderhandelingen gem De posities

In de onderhandelingen tussen PSP, PPR en CPN over een gemeenschappelijke lijst voor de komende kamerverkiezingen begint het onderhand te spannen. Concrete besluiten zijn er op dit moment (half april) nog niet genomen, want het wederzijds aftasten neemt toch meer tijd in beslag dan voorzien. Bovendien wordt er niet alleen door de drie partijdelegaties over eventuele samenwerking gesproken; ook in den lande gonst het van de geruchten. Een overzicht van de stand van zaken.

De delegaties zijn in de periode sinds de ver slaggeving in de vorige Bevrijding drie keer bij elkaar geweest. In deze bijeenkomsten is er het meest uitvoerig over de lijstvolgorde gesproken. De eerder ingenomen posities werden opnieuw toegelicht, waarbij drie punten centraal staan: a) de positie van onafhankelijken, b) gelijkwaardigheid tussen de drie partijen en c) het tot uitdrukking brengen van de krachtsverschillen.

Over de positie van onafhankelijken is besloten dat de drie voorzitters een brief laten uitgaan naar een aantal onafhankelijken om met hen van gedachten te wisselen over hun betrokkenheid bij een eventuele gemeenschappelijke lijst en een gemeenschappelijk program.

M.b.t. de verhouding tussen de drie partijen op de lijst zijn er (nog steeds) geen definitieve besluiten genomen. Over de kop van de lijst lijkt overeenstemming bereikbaar, maar over de verdeling der plaatsen verderop (tussen vijf en tien) verschillen de meningen. Bij de samenstelling van de lijst speelt niet alleen de volgorde een rol, maar ook andere zaken, zoals de positie van vrouwen en migranten, de eigen identiteit van de deelnemende partijen en de onderlinge taakverdeling in een gemeenschappelijke fractie. Ook over dit soort zaken is, in samenhang met de lijstvolgorde, gesproken. Over de intentie om vrouwen en migranten een gelijkwaardige plaats op de lijst te geven bestaat geen verschil van mening, al zal het (in het geval van de PSP) alleen het congres kunnen zijn dat deze intentie omzet in besluiten.

Eigen identiteit

Wat betreft de eigen identiteit van de deelnemende partijen aan een groen-linkse coalitie: dat is uiteraard een heikel discussiepunt. De PPR maakt er geen geheim van het liefst een geheel nieuwe politieke formatie te willen, waarin PSP, CPN en PPR op zullen gaan. In Elsevier van 8 april werd dat het krachtigst door enkele PPR-bestuurders verwoord. Volgens PPR-voorzitter Van Ojik kan er niet eindeloos gepraat worden. 'Of er komt een nieuwe formatie die meer is dan de optelsom van drie zieltogende partijtjes, of de PPR gaat zelfstandig de verkiezingen in met een heel krachtige campagne, waarin PSP en CPN weggeconcurrereerd worden.' Hoe een zieltogende PPR de PSP zou kunnen wegconcurreren is me een raadsel, temeer daar de kiezers daar anders over den-

Gemeenschappelijke lijst worden betrokken

opiniecijfers: 2,7% voor de PSP (4 zetels), 2,1% voor de PPR 3 zetels) en 1,1% voor de CPN (1 zetel). Tegenover deze verbale krachtpatserij, staat de CPN die congresseert en adverteert onder het motto 'de kamer heeft communisten nodig'. Ook een (zondags)kind in de politiek kan begrijpen dat deze twee nogal verschillende opties in de onderhandelingen de tafel soms laat dansen. Het zal dan ook noodzakelijk zijn om de verschillende intenties eerst onder een gezamenlijke noemer te krijgen, wil er een akkoord komen. De positie van de PSP is daarbij helder: onze opdracht is te streven naar een gemeenschappelijke lijst. Een fusie van partijen is daarbij niet aan de orde. Voor de buitenwacht en het potentiële electoraat is een gezamenlijke lijst, eventueel aangevuld met onafhankelijken, al een forse dosis politieke vernieuwing, die velen even naar adem zal doen snakken. En waar deze politieke vernieuwing uiteindelijk toe leidt kan alleen op grond van concrete ervaringen bepaald worden.

PPR-offensief

De PPR had bij de uitslag van het PSP-referendum geroepen dat er snel onderhandeld moest worden, zonder 'gezeur'. Het, volgens de PPR ongeplande, publiciteitsoffensief van deze 'Groene Partij van Nederland', begin april, deed velen de wenkbrauwen fronsen. In Elsevier werd het beeld geschapen van drie politieke macho's (de PPR-partijbestuurders Broersma, Van der Hoek en Broersma) die PSP en CPN geen keus lieten: fusie of de totale vernietiging. Ria Beckers richtte via Den Haag Vandaag en De Volkskrant het geschut op de CPN: deze partij was niet meer 'de partij van Ina Brouwer', maar op de weg terug naar de oude identiteit van een arbeiderspartij. En enkele dagen later presenteerde de PPR het (al geruime geleden aangekondigde) concept-verkiezingsprogramma waarin de 'groentax' centraal staat. Een wat pijnlijke onteigening van het uitgewerkte idee dat REGENBOOG-medewerker Alexander de Roo uit West-Duitsland heeft geïmporteerd en bewerkt.

De PPR heeft met al deze (schijn?)bewegingen de onderhandelingen behoorlijk onder druk gezet. Door PSP en CPN zijn uiteraard de nodige opmerkingen en vragen op de PPR afgevuurd. Duidelijk is dat de PPR een 'twee-handen strategie' in een nieuw jasje voert: zowel aankoersen op zelfstandige deelname als onderhandelen over een gemeenschappelijke lijst. De eigen positie wordt daarbij zodanig overschat dat het beeld van de Baron van Munchhausen onvermijdelijk opduikt. Mijn stellige indruk daarbij is dat ook een groot deel van de PPR-achterban hier weinig van gecharmeerd is. Als de PPR het zou aandurven om het PSP-

referendum na te volgen, zal de uitslag niet veel anders zijn. Het verbale geweld richt zich uiteindelijk ook tegen de PPR zelf, omdat het beeld vooral bevestigd wordt dat radicaal-links (in dit geval de PPR) met elkaar bezig is en politieke vernieuwing ondergeschikt maakt aan enghartig partijbelang.

CPN-congres

In het weekend van 8 april congresseerde de CPN voor het eerst sinds mensenheugenis buiten Amsterdam. 'Voor de CPN is ook niets meer heilig' glimlachte ex-PSP-voorzitter Lambert Meertens wiens weekendboodschappenroute ik kruiste op weg naar Amersfoort. In de keistad bleek de CPN op het podium van De Flint hun grootste wensdroom in houten latten vorm te hebben gegeven: pijlen gericht op het Binnenhof met de inmiddels bekende leuze dat de kamer communisten nodig heeft. Het belangrijkste politieke debat op het overigens rustig verloopend congres was de deelname aan de kamerverkiezingen. Een lange rij van sprekers benadrukte het belang van die terugkeer, waarbij overigens vrij koelbloedig werd gereageerd op de opmerkingen die vanuit de PPR in de dagen ervoor waren gemaakt. Voorstellen om nu te besluiten zelfstandig

deel te nemen werden met een overgrote meerderheid verworpen. Voorstanders van een gemeenschappelijke lijst waren tevreden met de opstelling van het partijbestuur en trokken amendementen in die zich nadrukkelijk voor samenwerking uitspraken. Het nieuwgekozen partijbestuur van de CPN heeft nu voldoende ruimte om de onderhandelingen voort te zetten en een eventueel akkoord voor te leggen aan de partij. Dat alle sprekers daarbij hamerde op een gelijkwaardige positie voor de CPN op de lijst is begrijpelijk, maar hopelijk is men realistisch genoeg om te onderkennen dat in een onderhandelings situatie compromissen gesloten moeten worden.

Rood & Groen

De PSP heeft zich in het publiciteitsgolfje PPR-CPN rustig opgesteld. De onderhandelingen dienen aan tafel gevoerd te worden en niet via de media. De inzet is daarbij onveranderd dat een gemeenschappelijke lijst en programma moet voldoen aan een voor de PSP herkenbare identiteit. Zoals Andree van Es in het radioprogramma 'Kamerbreed' formuleerde: het rode element in de aanpak van de milieuproblematiek is voor de PSP onmisbaar. Greep op het beleid van het bedrijfsleven is een absolute voorwaarde om tot oplossingen te komen. En daarnaast moet het anti-militarisme en de geweldloosheid een van de peilers zijn waar een pluriforme rood-groene coalitie op 'rust'.

Niet door iedereen in de PSP worden de onderhandelingen met het nodige zelfvertrouwen bekeken. Op 16 april kwamen zo'n 35 PSP'ers in het zondagse Utrecht bijeen om de stand van zaken te bespreken. Het waren allen voorstanders van een zelfstandige PSP-lijst die verrast werden door het hoge percentage PSP-leden (70%) dat middels het referendum te kennen had gegeven wel iets te zien in een gemeenschappelijke lijst. Tot een analyse van het waarom van deze uitslag kwam men niet verder dan dat de vraagstelling gemanipuleerd was. Een schamel en weinig democratisch argument, want het congres heeft de referendumtekst vastgesteld. Wat betreft de lopende onderhandelingen hadden de aanwezigen geen goed woord over voor de inzet van het partijbestuur. Het partijbestuur werd verweten de standpunten te laten verwateren, de sociaal-democratisering te bespoedigen, alleen te neuzelen over de lijstvolgorde, de partij te manipuleren, noch strategische noch intellectuele kwaliteiten te hebben. Bevrijding was een pulpblad, kortom niks deugde. Steevast werd gesteld dat principiële achtergronddiscussies in de partij ontbraken, maar van enige politieke verdieping in de muffige kelder van het Utrechtse PSP-pand was evenmin sprake. De twee aanwezige delegatieleden (Saar Boerlage en ondergetekende) probeerden nog duidelijk te maken dat het partijbestuur zeker niet van plan is uitverkoop te houden van PSP-standpunten, maar dat was tegen dovemensoren gericht. Het wantrouwen overheerste de redelijkheid. Besloten werd dat een groepje de hoofdzaak van een programma met de visie daarachter op papier zal zetten. Dit kan dan dienen als alternatief voor een eventueel gezamenlijk programma. Voorts zullen de mogelijkheden onderzocht worden om tot een eigen blad te komen, want van Bevrijding verwacht men niets meer. Of we daar nog ooit iets van horen is de vraag, intussen houdt dit blad u op de hoogte van de ontwikkelingen in en rond de PSP.

Zoals afgesproken belegt het partijbestuur een discussiebijeenkomst over het concept-programma van PSP, CPN en PPR, zodra dit gereed is. Wanneer dat precies het geval zal zijn is op dit moment niet te zeggen. Oorspronkelijk was zaterdag 20 mei gepland, maar het ziet er naar uit dat die datum niet gehaald wordt. Mensen die het concept-programma willen ontvangen kunnen dat bij het partijbureau bestellen. Een uitnodiging voor de discussiebijeenkomst zal dan meegestuurd worden.

PSP'ers en hun werk!

Bevrijding begint een nieuwe rubriek. Korte interviews met PSP-leden die op hun werk dingen (moeten) doen, of zaken tegenkomen, die zouden kunnen botsen met hun principes. Henk Roor (34) opent deze rubriek. Hij is 15 jaar lid van de PSP, raads- lid in Veenendaal, partijraadslid en eigenaar van een administratiekantoor, sparend voor een bordje in zijn tuin.

Hoe ik er toe kwam een eigen administratiekantoor te openen?

Ik heb altijd voor bazen gewerkt in heel veel verschillende soorten beroepen. Op kantoor, als boekhouder bij drukkerij Bevrijding, als inpakker. Ik kreeg haat tegen bazen, dus op een goed moment wilde ik m'n eigen baas zijn. M'n MBA gehaald en drie en een half jaar geleden mijn eigen kantoor begonnen. En nu studerend voor SPD. Voorde- len? Ik kan mijn eigen tijd indelen, ben m'n eigen baas. Alleen ziek zijn is lastig in een eenmansbedrijf. M'n klanten zijn voornamelijk kleine bedrijfjes en mensen uit de ambulante handel. Een producent van brillendoekjes, een shoarmatent, een bloemenhandelaar, een grafisch vormgever. Nu met de belastingaangifte is het wel wat drukker, maar normaal werk ik zo'n 15-20 uur voor kantoor. De andere 15 uur gaan naar mijn raadslidmaatschap een samenwerkingsverband van PPR, PSP en onafhankelijken. Of ik iemand in dienst zou nemen? Zelf baas worden? Dan moet eerst m'n omzet stijgen met 20-25%. Dan zou ik iemand aannemen die het vak nog moet leren.

Wat ik zou doen als een klant zich aanmeldt die ook met Zuid-Afrika te maken heeft? Nog niet zo over nagedacht. Shell zou ik natuurlijk nooit doen, maar die komen echt niet hun boekhouding bij mij brengen.

En bedrijven, klanten die de belasting willen ontduiken, of geen sociale premies afdragen? Als een bedrijf duidelijk met eigen voorstellen komt dan wijs ik ze wel op de gevaren daarvan. Als een klant voorstellen van mij verwacht die kant op, dan probeer ik

in de geest van de wet te handelen. Mijn ervaring is, dat als er wat mis is met een aangifte volgens de belastingdienst, er niet vaak sprake is van opzet. De belastingwetgeving is zo ingewikkeld dat je al fout zit voor je het weet. De nieuwe plannen van Oort zijn een verademing. Veel overzichtelijker en minder uitzonderingsgroepen.

Er zijn twee soorten klanten. De ene soort die precies weet wat ze wil met hun bedrijfsvoering en personeelsbeleid; daar doe je echt alleen maar de administratie voor. Andere klanten leunen meer op je voor het beleid. Dan kan je nog 'ns zeggen 'kan dat salaris van je personeel niet eens omhoog'. Thuiswerkers kom ik natuurlijk ook tegen in de administraties. Daar is de PSP niet voor, nee. Hier op 't dorp stoppen veel vrouwen na hun trouwen met werken, en verdienen met thuiswerk dat wat bij. Voor mij zijn thuiswerkers ongunstig, omdat ze administratief gezien minder werk geven als vaste krachten.

M'n raadswerk en m'n werk voor de klanten, nee dat botst niet echt. Als een klant zijn zaak wil uitbreiden en we zijn daar politiek tegen, dan blijf ik tegen in de raad. Tegelijkertijd schrijf ik voor die klant zijn bezwaarschrift tegen het besluit om niet te mogen uitbreiden. Dat is niet tegenstrijdig, dat beschouw ik als een technische zaak. In de bezwaarschriftencommissie die elke gemeente heeft, wijs ik dan weer m'n eigen geschreven bezwaarschrift af.

Nee, het is niet raar dat een ondernemer aanklopt bij een socialist voor zijn boekhouden. De ondernemer kijkt alleen maar naar

prijs en kwaliteit. Hij zou z'n boekhouding bij wijze van spreken nog naar een radencommunist brengen als dat goedkoper zou zijn. Dat idee dat alle ondernemers rechts, reactionair zouden zijn, dat klopt niet zo. Ik heb voornamelijk met kleine middenstanders te maken. Als er al personeel in dienst is, dan hoogstens 10 mensen. Onder die klanten is het hele politieke spectrum aanwezig. CDA, VVD, SGP. De kleine middenstanders schoppen tegen de groten aan. De PSP neemt het vaak op voor die kleine middenstanders in de gemeenteraad, dus het bijt elkaar niet zo. Mijn ideeën zijn wel veranderd nu ik een eigen bedrijfje heb. Tien jaar geleden moest het nog totale socialisatie zijn, nu hoeft dat van mij niet meer zo. De echt grote bedrijven moeten natuurlijk wel onder controle komen, maar dat zou per bedrijfstak onderzocht moeten worden. Ik twijfel erover hoever die socialisatie moet gaan. In ieder geval niet tot en met de ijscokar. De PSP zou dat eens verder moeten uitwerken. Nu blijft de partij steken in leuzen voor of tegen de socialisatie. Nee, van mij hoeft je geen aanzet voor discussie te verwachten, tijdgebrek. Ach, al met al ben ik geen vreemde eend in de socialisatie traditie. Sam de Wolf van de toenmalige Communistische Partij Holland was accountant'.

Ook vrouwen moeten links (of rechts)

Het heeft in alle kranten gestaan: er is een vrouwenpartij opgericht. En als we de eerste reacties serieus nemen, lijkt het er op, dat deze partij flink wat stemmen gaat krijgen. Hoe staan wij daar tegenover? In het vrouwenoverleg van de PSP is over deze nieuwe partij even gediscussieerd, maar tot een officiële reactie kwam het toen niet uit tijdgebrek. Ik schrijf dit stukje dus op persoonlijke titel.

Het is prima, dat er met enige ophef bekend is gemaakt, dat er een vrouwenpartij gaat meedoen aan de a.s. verkiezingen voor de Tweede Kamer. Maar als men echt de aangekondigde vorm van werken gaat volgen, zou ik dat ongewenst en onverstandig vinden.

Positief vind ik met name de dreiging, die van dit initiatief uit gaat. In de meeste partijen komen vrouwen immers nauwelijks aan de bak. Bovendien zijn lang niet alle vrouwen op partijlijsten feministe. De uitspraak van Aletta Jacobs, dat vrouwen vaak meer partijgangster zijn dan feministen, gaat nog steeds op. Ik hoop, dat de vrouwenpartij onrust zaait, waardoor de kansen voor het feminisme en voor vrouwen op verkiesbare plaatsen in alle partijen groeien.

Ongewenst en ook unfair is de wijze waarop bij de aankondiging alle partijen over één kam worden geschoren. Dat er ook feministische partijen zijn wordt 'vergeten'. Voor feministes met een stevige linkse inslag is er geen nieuwe vrouwenpartij nodig. Bij de PPR, de CPN en de PSP is het feminisme in het partijprogramma goed verankerd. Vrouwen krijgen daar bij voorrang posities, zowel in het parlement als in het partijbestuur. Mij verontrust de uitspraak van Lottie Schenk

Henk Roor op kantoor

Weiger dienst aan Apartheid

'De druppel die de emmer deed overlopen was toen ik zag hoe ze de zwarten in elkaar slaan en zo. Vier of vijf man slaan dan op één zwarte in,' vertelde Erik van Hoekelen begin 1986 aan de Volkskrant. Deze achttienjarige, in Zuid-Afrika woonachtige Nederlander was door een nieuwe wet in zijn woonland Zuidafrikaan geworden. Vanwege deze tweede nationaliteit kreeg hij in januari 1985 een oproep voor het Zuidafrikaanse leger. Toen hij werd geconfronteerd met de apartheidsoorlog wilde hij de benen nemen. Het Nederlandse consulaat, om hulp gevraagd, reageerde weigerachtig. Het zou nog heel wat voeten in de aarde hebben, voor hij in Nederland zijn verhaal aan de pers kan vertellen.

De ervaringen van Erik van Hoekelen zijn het begin van een reeks activiteiten in Nederland. Deze reeks vindt een voorlopig hoogtepunt in de manifestatie *'Weiger dienst aan apartheid'*, die de Vereniging Dienstweigeraars samen met een aantal anti-apartheids- en vredesgroepen op 20 mei in Utrecht organiseert.

Het geval van Hoekelen alarmeert de Nederlandse anti-apartheidsbeweging, dat Zuid-Afrika de buitenlandse blanken binnen haar landsgrenzen genaturaliseerd heeft om het aantal dienstplichtigen te vergroten. De

Europese landen zijn altijd erg terughoudend geweest in druk op het apartheidsregime. De wapenboycot is één van de weinige stappen in die richting. Door de Zuidafrikaanse naturalisatie-wetgeving is Europa alsnog direct betrokken bij de militaire repressie van de Zuidafrikaanse bevolking.

Op initiatief van de AABN pikten PvdA-europarlementariër Alman Metten en diens assistent Paul Goodison het onderwerp op. Het onderzoek dat zij uitvoerden resulteerde in september 1988 in de verschijning van de brochure *'Fighting for Apartheid: a job for life'*.

In 1984 werd de *'South African Citizenship Amendment Act'* van kracht. Onder de blanke Zuidafrikaanse bevolking leefde al lang onvrede over de ongeveer 500.000 buitenlanders die wel profiteerden van de *'zegeningen'* van het apartheidsstelsel, maar daar niet voor wilden vechten. Doel van de wet was een forse uitbreiding van het potentiële aantal dienstplichtigen. Een belangrijk deel van de buitenlanders kreeg door deze wet naast hun oorspronkelijke ook de Zuidafrikaanse nationaliteit opgedrongen. Wie weigert te accepteren moet het land verlaten.

Met name door deze wetgeving is het aantal Zuidafrikanen dat tevens Nederlander is ongeveer 35.000. Metten en Goodison schatten het aantal dienstplichtige Nederlanders (mannen in de leeftijdscategorie van achttien tot 25 jaar) op zo'n 4.500. (Ongeveer 7.000 Nederlandse mannen maken deel uit van de *'Commando Service'*, een soort reserve-troepen, die ook actief dienst doen.) De Portugezen (588.000) en Britten (444.000) vormen de grootste groepen dubbele paspoorthouders.

Gelegenheidswetgeving

Met het verschijnen van het boekje van Metten en Goodison is de discussie opgeblaaid over hoe deze Europese bijdrage aan de onderdrukking van de zwarte bevolking aangepakt kan worden. Metten en Goodison suggeren zelf al om Zuid-Afrika met gelijke wapens te bestrijden: naturalisatie-wetgeving. Je kunt Nederlanders die hun eerste oefening in het Zuidafrikaanse leger hebben vervuld, hun Nederlanderschap ontnemen. Prof. Mr. H.U. Jessurun d'Oliveira legt in het Nederlands Juristen Blad van 18 februari 1989 uit dat hier twee aspecten aan zitten: enerzijds oefen je pressie uit op Zuid-Afrika, anderzijds straf je individuen. *'Alleen voor diegenen, die in de toekomst nog in het leger moeten, en die weten dat zij door zich te melden hun Europese nationaliteit zullen verliezen, kan deze maatregel een argument vormen om dienst te weigeren en zo het leger af te slanken. In zover vallen de beide perspectieven samen: straf als speciale preventie.'* Maar om het zover te krijgen is een wetswijziging nodig.

Minister Van den Broek van Buitenlandse Zaken heeft al laten weten daar niets voor te voelen. Dat zou gelegenheidswetgeving worden. De Regering is daar geen voorstander van. D'Oliveira daarover: *'Indien pogingen om mensenrechten te handhaven, rassendiscriminatie te bestrijden overeenkomstig door Nederland geratificeerde verdragen en misdrijven tegen de mensheid te veroordelen als 'gelegenheidswetgeving' worden afgedaan dan is er toch iets mis met het oordeelsvermogen van deze minister.'* En: *'Gelegenheidswetgeving. Als dat alles is. Daar draait een post-moderne wetgever zijn hand niet voor om, dat is dagelijks werk!'* Ook in de Tweede Kamer is men bijzonder terughoudend. De PvdA heeft het achterste van haar tong nog niet laten zien. De partijraad van het CDA nam vorig jaar zomer het standpunt in dat Nederlandse paspoorthouders in het Zuidafrikaanse leger maar moeten kiezen tussen één van hun twee nationaliteiten. De CDA-kamerfractie heeft daar tot nu toe geen conclusie uitgetrokken.

Als het doel is om te voorkomen dat Nederlanders dienstdoen in het Zuidafrikaanse leger dan is ook een 'positieve' benadering mogelijk. Te denken valt aan een actief voorlichtingsbeleid van Nederland in Zuid-Afrika. De Nederlandse ambassade en de consulaten zouden onze onderdanen moeten wijzen op hun verantwoordelijkheid en duidelijk moeten maken wat Nederland hen te bieden heeft. De ervaringen van Erik van Hoekelen wijzen erop dat we van zo'n gedragslijn nog ver verwijderd zijn. De Zuidafrikaanse dienstweigeraars roepen op tot morele ondersteuning. De officiële vertegenwoordigers van de Europese landen zouden de processen tegen de dienstweigeraars moeten bijwonen.

Zuidafrikaanse dienstweigeraars zouden op grond van een resolutie van de Verenigde Naties hier in Nederland eigenlijk zonder veel problemen asiel moeten krijgen. Vluchtelingenorganisaties hebben echter de sterke indruk dat het toelatingsbeleid juist steeds strikter wordt. Dat is evenmin een stimulans voor de leegloop van het Zuidafrikaanse leger.

Deze punten en nog enkele andere komen aan de orde op de manifestatie *'Weiger dienst aan apartheid'* (Andrée van Es). Sprekers zijn onder andere Alman Metten en een Zuidafrikaanse dienstweigeraar. De mogelijkheid van politieke stappen wordt bekeken in een forum van vertegenwoordigers van (in elk geval) CDA, PvdA en PSP**. Want als Van den Broek zegt dat dit een oplosbaar probleem is, omdat er alleen met gelegenheidswetgeving iets aan te doen zou zijn, dan zeggen wij: de gelegenheid is er ook naar.

KEES BALS

* die op 20 mei van 10.30-16.00 uur in Cultureel Centrum EKKO, Bemuurde Weerd nr.23, Utrecht wordt gehouden.

en kiezen voor

in het vrouwenweekblad van 8 maar jl. *'en ik heb niet de indruk dat een linkse economie nou zoveel beter is voor vrouwen dan een rechtse'*. Uitkeringsgerechtigden bijvoorbeeld, zouden als de drie linkse gefeminiseerde partijen meer invloed krijgen, een stuk beter af zijn.

Het initiatief heeft onverstandige en ondoordachte kanten. Als de woordvoersters van de Vrouwenpartij menen, dat men met het uitroepen van enige basispunten zoals individualisering, economische zelfstandigheid en de strijd tegen sexueel geweld, in het parlement een consistent beleid kan voeren hebben zij het mis.

In het parlement bijvoorbeeld, bij de vaststelling van de begroting, zal men toch moeten kiezen, voor handhaving van de defensiebegroting, of voor het verbeteren van de positie van uitkeringsgerechtigden. De aankondiging, dat het juist spannend zal zijn, om met vrouwen over politieke zaken te *'praten'* is mijn inziens naïef. De spanningen zullen spoedig hoog oplopen en van *'met elkaar praten'* zal niet veel terecht komen.

Conclusie: Voor linkse vrouwen is er links van de PvdA geen behoefte aan de nieuwe partij. Voor rechtse en vrouwen uit het midden zou de vrouwenpartij een goede functie kunnen krijgen. Omdat zij in de eigen partijen te weinig invloed hebben, is dit een goede kans om tot machtsvorming te komen. Dat zou ik zeer toejuichen. Ik heb bovendien het volste vertrouwen in de ontwikkeling, die vervolgens optreedt. Deze pittige vrouwen gaan wel inzien, dat een rechtvaardige feministische maatschappij alleen ter linkerzijde kan groeien en bloeien.

SAAR BOERLAGE

Na zonneshijn komt zure regen: ecologisch links als politieke stroming

Op 20 mei a.s. houdt Regenboog een thema-conferentie onder het motto 'Gif of groen' over het milieu in Europa. Voor deze themaconferentie verschijnt een discussiedagboek (nr. 5) waarin artikelen van John Hontelez (over de internationalisering van de milieubeweging), Lucas Reynders (over het Europese milieu-beleid), Herman Damveld (broeikasteffect), Marijke Vos (zure regen) en Alexander de Roo (ecologische belasting). Paul Lucardi schreef een inleidend verhaal over ecologisch links als politieke stroming, dat Bevrijding hierbij afdrukt.

Ecologisch links en ecologisch rechts

Ecologie is eigenlijk een tak van de biologie die zich bezig houdt met de verhouding tussen levende organismen en hun omgeving (oikos= huis, in het Grieks). In de politieke retoriek is 'ecologisch' langzamerhand een positief geladen term geworden die aanduidt dat de spreker enige aandacht aan het natuurlijk milieu wil schenken. Om begripsvervaging en woordinflatie te voorkomen zou ik de term alleen willen gebruiken wanneer het evenwicht tussen mens en milieu politieke voorrang krijgt boven andere idealen als economische groei, werkgelegenheid, vrijheid en solidariteit. Die idealen hoeven weliswaar niet met elkaar in strijd te komen; maar ze vormen evenmin een logisch onverbreeklijk geheel.

'Ecologisch links' is dan ook geen pleonasme, zoals 'natte regen' of 'veelkleurige regenboog'. Ecologische politiek kan zowel door links als door rechts bedreven worden. Linkse ecologen houden bij hun ijver voor het milieu ook nog de vrijheid en gelijkheid van de mens in het oog, terwijl rechtse ecologen eerder de vrijheid beperken en ongelijkheid aanvaarden. Wie daarbij het beste het milieu dient, is niet bij voorbaat vast te stellen. Vervuiling en verspilling komen zowel onder linkse als onder rechtse regimes voor. Linkse partijen wijzen er weliswaar terecht op dat kapitalisten naar maximalisering van winst streven en milieu- en andere externe kosten zoveel mogelijk negeren of afwentelen; maar daaruit volgt nog niet dat socialisten meer rekening houden met milieukosten. In het staatsocialistische Roemenië of in het (min of meer) radensocialistische Joegoslavië wordt het ecologisch evenwicht bij mijn weten niet beter bewaard dan in het liberaal-kapitalistische Zwitserland of het sociaal-kapitalistische Zweden.

Nu kunnen aanhangers van PSP, CPN of PPR tegenwerpen dat hun vrijheidslievende socialisme nog nergens gerealiseerd is en dus niet als milieuvijandig afgedaan kan worden. In hun verkiezingsprogramma's voor 1986-1990 hameren ze alle drie op 'ecologisch verantwoorde' en selectieve economische groei, rekening houdend met 'maatschappelijke behoeften' en de wensen van de arbeiders in de bedrijven. Het lijkt me echter nog maar de vraag of dat mogelijk is. Misschien moet de economische groei zoals we die nu gewend zijn - productie van steeds meer goederen en diensten - radicaal gestopt worden om het verstoorde evenwicht tussen mens en milieu te herstellen. Gedemocratiseerde, door arbeiders zelf bestuurde bedrijven zullen hun productie echter evenmin vrijwillig verminderen als door kapitalisten of bureaucraten bestuurde bedrijven.

Alleen bij de overgang naar zelfbestuur zou ik me kunnen voorstellen dat de arbeiders in ruil voor een groter aandeel in macht en winst bereid zouden zijn minder te gaan produceren. Eenmaal baas in eigen huis zullen ze echter ook belang hebben bij uitbreiding van productie of tenminste handhaving van hun marktaandeel.

Milieubescherming vereist dus ingrijpen van een overheid. Rechtse partijen zijn intussen ook tot die conclusie gekomen. Zowel CDA als VVD willen het 'ecologisch evenwicht' herstellen, volgens hun verkiezingsprogramma's van 1986-1990. Tegelijkertijd jagen ze echter meer economische groei na en willen ze 'meer markt en minder staat'. Wellicht zijn de kleine rechtse partijen nog het meest consequent in hun erkenning dat de mens slechts een rentmeester van de door God geschapen natuur is, die zich wat bescheidener zou moeten gedragen en meer aandacht aan geestelijke zaken zou moeten schenken. De term 'ecologisch' komt in de programma's van GPV, RPF en SGP niet voor - wel in dat van de Centruumpartij - maar 'milieu' weer wel.

Vergelijking van programma's leidt dus niet tot de conclusie dat linkse partijen in Nederland meer ecologisch denken dan rechtse.

Betekent dit dat ecologische politiek noch links noch rechts genoemd mag worden, zoals de Groenen in Nederland en elders al jaren beweren? Ideologisch hebben deze 'grasgroene' tegenstanders van rood-groene en bruin-groene partijen misschien wel gelijk, electoraal gezien echter niet. In veel Europese landen blijkt de links-rechts dimensie in de politiek vooralsnog overheersend; groene partijen die boven die dimensie uit proberen te stijgen krijgen óf geen voet aan de grond - de Nederlandse Groenen haalden in 1986 0,2% van de stemmen - óf wonnen een links tot uiterst links electoraat - in Duitsland, met name. Waarschijnlijk weten de Franse Verts en Zweedse Miljöpartiet meer kiezers uit het centrum en rechts van het midden te trekken. In Frankrijk en Zweden vullen communistische en links-socialistische partijen de ruimte links van de sociaal-democratie, in de Bondsrepubliek stellen dat soort partijen electoraal niet veel meer voor. In Nederland, Denemarken, Noorwegen en Italië zijn links-socialistische of links-radicalen partijen er tot op zekere hoogte in geslaagd zich groen te verven, in Duitsland gebeurde veeleer het omgekeerde en werden de Groenen steeds roder. 'Groen' en 'Rood' kunnen elkaar dus aanvullen of afstoten, afhankelijk van de electorale context, maar ook van andere omstandigheden: partijcultuur of mentaliteit en sociale basis.

Van proletarisch links naar ecologisch links

Toch is het een merkwaardige ontwikkeling die partijen als de PSP in Nederland, de PSU (Verenigde Socialistische Partij) in Frankrijk of de SF (Socialistische Volkspartij) in Denemarken hebben doorgemaakt. Bij hun oprichting rond 1960 beschouwden ze zich als revolutionaire voorhoede van het proletariaat, dat door de gevestigde sociaal-democratische en sectarische communistische partijen gemanipuleerd en vervreemd in plaats van klassebewust gemaakt werd. Een groot deel van de oprichters behoorde zelf weliswaar niet tot de arbeidersklasse, maar men identificeerde zich daar wel mee - in het spoor van de intellectueel Karl Marx. In 1968 leek het morgenrood van de revolutie althans in Frankrijk even te dagen. In de loop der jaren zeventig begon de arbeidersklasse echter te slinken, met de automatisering en inkrimping van industrie en nijverheid. Tegelijkertijd nam een nieuwe middenklasse van hoog opgeleide beambten, technici, ontwerpers, reclamemakers, wetenschappers en sociaal-culturele werkers in omvang snel toe. PSP, PSU en - in mindere mate - SF bleken in die nieuwe middenklasse vaak meer ahang te verwerven dan in de oude arbeidersklasse. Het duurde enige jaren voor dat inzicht in de partijtop doordrong en - vaak pas na conflicten en afsplitsingen - in partijprogramma en strategie verwerkt werd. Of misschien moet hier de tegenwoordige tijd gebruikt worden: het aanpassingsproces is nog steeds niet voltooid. Bij de PSP begon het al in de jaren zestig, toen een revolutionair-marxistische stroming zich begon af te zetten tegen de in haar ogen onduidelijke middenkoers van de partij. Later zou die stroming zich 'Proletarisch Links' gaan noemen. In 1971 verliet een groot deel van de groep de PSP; hieruit is de huidige Socialistische Arbeiderspartij voortgekomen. Marxisten bleven echter ook na het vertrek van Proletarisch Links binnen de PSP veel invloed uitoefenen. Pas in de jaren tachtig werden bewust ook andere ideologische bronnen aangeboord, met name feminisme en ecologisme, terwijl pacifisme een soort wedergeboorte beleefde. Sociale bewegingen speelden hierbij een grote rol.

De CPN maakte een vergelijkbare ontwikkeling door, alleen veel later, sneller en chaotischer: tot in de jaren tachtig behoorde zij in hart en ziel tot 'proletarisch links', daarna werd zij plots feministisch, en in mindere mate pacifistisch en ecologisch links. De proletarische linkervleugel haakte ten dele af en stichtte het Verbond van Communisten in Nederland. Bij de PPR verliep het proces nog sneller, maar ook vroeger: al kort na de oprichting van de partij in 1968 hield de proletarische vleugel (uit de katholieke vakbeweging) het voor gezien en keerde terug naar de KVP of sloot zich aan bij de PvdA, terwijl de nieuwe middenklasse in de partij alle aandacht op welzijn, milieu, ontwikkelingswerk en democratisering ging richten. Maar het meest voorop liep Provo: al in 1965 achtte deze neo-anarchistische groep het proletariaat 'ingedut achter zijn televisietoestel' en vroeg aandacht voor het milieu (witte schoorstenen en witte fietsenplannen). Hetzelfde patroon, met variaties, kan men waarnemen bij de PSU en de SF, haar Noorse zusterpartij, bij de Griekse 'binnenlandse' communisten en de Zweedse Links-communistische partij. In plaats van een zonnige toekomst voor het proletariaat verwachten deze links-socialisten en (ex-)communisten nu zure regen en broeikas effecten. Soms spinnen ze daarbij electoraal garen: vooral de Deense links-socialisten en de Zweedse

communisten doen het goed (gemiddeld meer dan 10% respectievelijk 5%), waarschijnlijk dank zij een geslaagde combinatie van ecologische en proletarische elementen. Of die combinatie duurzaam kan zijn, moet nog blijken. De Franse PSU is er veel minder in geslaagd om aan de concurrentie van enerzijds nog zeer proletarische communisten en trotskisten en anderzijds een grasgroene ecologische partij weerstand te bieden; bij landelijke verkiezingen komt zij er al lang niet meer aan te pas, alleen in gemeenteraden weet zij via lijstverbindingen nog enige zetels te winnen. De PSP weet zich beter te handhaven, maar leidt evenmin een bloeiend bestaan. Onveranderlijk proletarische partijen gaat het in de meeste Europese landen echter nog slechter af. De Duitse Communistische partij, eens de sterkste in West-Europa, haalde bij de laatste Bondsverkiezingen minder dan 1% van de stemmen. De Franse Communisten vielen in de loop der jaren van meer dan 20% naar krap 10%. In België, Denemarken, Oostenrijk en Noorwegen zijn ze nagenoeg van het toneel verdwenen. In Portugal zakten ze van 18% in 1983 naar 12,5% in 1987 – en dat in een lijstverbinding met een tamelijk merkwaardige Groene partij. Ook in Italië kleurt de partij zich een beetje groen, waarschijnlijk ook om de gestage teruggang (van ruim 34% in 1976 naar 27% in 1987) te stuiten. In Spanje is de partij gespleten in een orthodoxe en noodlijdende splinter rond de oude Carillo en een vernieuwingsgezinde groep die in een alliantie met linkse socialistische partijen nog een kleine 5% van het electoraat weet te trekken. Alleen in Griekenland handhaaft de proletarische en orthodoxe KKE zich zonder noemenswaardige problemen met circa 10% van het electoraat.

Ecologische partijen – zowel links als grasgroen – schieten intussen overal als groene paddestoelen uit de grond en springen over onoverkomelijk geachte kiesdrempels in Duitsland (5,6% in 1983, 8,3% in 1987), Zweden, Luxemburg, Oostenrijk, Zwitserland, Finland, België en Italië. Alleen in Groot-Brittannië, Denemarken, Ierland, Frankrijk en Nederland bleven ze onder de kiesdrempel steken – vooralsnog. De recente gemeenteraadsverkiezingen in Frankrijk wekken de verwachting dat de Verts in de jaren negentig ook daar door zullen breken op nationaal niveau.

De nieuwe middenklasse als basis

De zojuist beschreven verschuiving van proletarisch naar ecologisch links hangt zoals gezegd waarschijnlijk samen met de inkrimping van het industrieproletariaat en de opkomst van een nieuwe middenklasse. Deze nieuwe middenklasse zoekt overal een nieuwe ideologie en vindt die vaak in feminisme, pacifisme en ecologisme. Het marxisme heeft haar weinig te bieden, daar zij ver van het productieproces en de directe klassenstrijd tussen kapitalisten en arbeiders haar werk doet. Dat geldt minder voor de technici en leidinggevende beambten dan voor de sociaal-culturele middengroepen: sociologen, psychologen, maatschappelijk werkers, kunstenaars en onderwijzers die voornamelijk cultuur overdragen of voortbrengen. Technische en materiële vooruitgang spelen bij hun werk geen grote rol; immateriële zaken als welzijn, emancipatie en recreatie wel. In hun werk komen deze 'softies' vaak in aanraking met de externe – sociale en ecologische – kosten van het kapitalistische productieproces: overspannen en vervreemde werknemers, verstoorde verhoudingen, verminkte landschappen. In staatsocialistische

landen is het overigens niet anders; ook daar vinden we de sociaal-culturele middenklasse vaak in de voorhoede van milieu- groepen en andere protestbewegingen.

De sociaal-culturele middenklasse vormt geen gesloten front, evenmin als de oude middenstand of de arbeidersklasse. Een belangrijk deel steunt ecologische of radicaal-linkse bewegingen en partijen, maar daarnaast vinden vooral ook sociaal-liberale partijen als D66 en de PvdA hier veel aanhangers. Ook die partijen staan immers de laatste jaren open voor nieuwe ideeën, milieubehoud, vrouwenemancipatie, ontwapening en dergelijke.

De sociaal-culturele middenklasse deelt dan ook niet zozeer een bepaalde ideologie als wel een bepaalde mentaliteit, een waardenpatroon. De Amerikaanse politicoloog Inglehart noemt dat patroon 'post-materialisme': de materiële behoeften zijn grotendeels bevredigd, nu komen andere zaken aan de orde als zelfontplooiing, communicatie, welzijn, ontspanning, milieu.

Daarnaast kenmerkt deze klasse zich door een zeker non-conformisme en vernieuwingsdrang. Door de sociologisch getinte opleiding is men wellicht kritisch gaan staan tegenover heersende sociale normen en tradities; en dus open voor nieuwe denkbeelden, soms ook voor modegrillen en trends. Hier en nu zijn dat feministische en ecologische ideeën, in andere omstandigheden soms nationalisme, racisme en religieus fundamentalisme.

De non-conformistische en 'post-materialistische' mentaliteit van de sociaal-culturele middenklasse maken haar dus een vruchtbare voedingsbodem voor radicale, ecologische en linkse politieke idealen. Andere sociale groepen zijn nauwer bij de productie of distributie van goederen betrokken en meer in het kapitalistisch systeem geïntegreerd, zodat ze meer moeite hebben met een radicaal milieubeleid, 'nulgroei' van productie en dergelijke.

Regenbogen blijven niet

De regenboog is een prachtig symbool voor de politiek van de nieuwe sociale middenklasse: een veelkleurig palet van uiteenlopende denkbeelden, van klassiek socialisme tot ecologisme, pacifisme en feminisme. Regenbogen zijn echter zoals bekend vluchtige verschijnselen, ze verdwijnen wanneer zonneshijnsel en regen niet meer samen voorkomen.

Hiermee zij niet gezegd dat de samenwerking tussen communistische, links-socialistische, ecologische en andere radicale partijen in Europa en in Nederland geen vruchten zal kunnen dragen. Op den duur zal de veelkleurigheid echter verflitsen en vervagen tot één kleur overheerst: groen, vermoed ik.

De kans dat milieuproblemen in de nabije toekomst verdwijnen acht ik niet groot – tenzij het hele milieu verdwijnt, maar zo pessimistisch ben ik nu ook weer niet. De ecologische crisis zou echter wel het voortbestaan van onze beschaving kunnen bedreigen, meer nog dan militaire en sociale conflicten. Ecologische politiek is dan een absolute noodzaak, niet alleen voor links maar ook voor rechts en het midden. Ecologisch links, al dan niet verenigd in een Regenboogpartij, kan daarbij wel een voorhoederol vervullen door met radicale voorstellen te komen die door anderen vervolgens in verwaterde vorm overgenomen worden. Vermoedelijk gebeurt zo iets binnenkort met de ecologische belasting die Alexander de Roo hier heeft voorgesteld.

Voor een deel van de Regenboog is 'groen'

voorlopig nog slechts een schil die de vrucht bij elkaar houdt; het vruchtvlees blijft voornamelijk rood. Dat schrikt sommige groenen, binnen en buiten de betrokken partijen, af. De Duitse Groenen laten zien dat 'rood' en 'groen' best lang samen kunnen gaan, al vliegen de vonken er af en toe af en hebben conservatieve groenen een Oekologische Democratische Partei opgericht (zonder veel invloed). Een hoge kiesdrempel en sterke alternatieve subcultuur – aaneengesmeed in de buiten- parlementaire oppositie van de jaren zestig en de Bürgerinitiativen van de jaren zeventig – bevorderen daar de eenheid. In Nederland lijkt me die eenheid veel moeilijker te realiseren, gezien de lage kiesdrempel en onze verzuilde en versnipperde (sub)cultuur. Er ontbreekt ook nog een duidelijk 'project', dat wil zeggen een visie op de toekomst en de weg daarheen. Basisinkomen, directe democratie en ecologische belasting vormen wellicht de bouwstenen voor een dergelijk project.

Indien de zon nog even blijft schijnen en de Regenboog bij de verkiezingen van 1989 en 1990 aan blijkt te slaan – dus meer wint dan CPN, PSP en PPR samen in 1986 bijvoorbeeld – zal ecologisch links – of 'links ecologisch' – waarschijnlijk ook in Nederland een volwaardige politieke stroming worden, gedragen door de sociaal-culturele middenklasse. Proletarisch links blijft dan achter als fossiel, versplinterd over SAP, SP en VCN. Op zich jammer, vind ik, want ook het geslonken maar strijdbare industrieproletariaat heeft recht op een eigen vertegenwoordiging in het parlement. Naast de links-ecologische Regenboog komt misschien ook nog ruimte voor een centrum- of rechts-ecologische partij – niet de 'groen-bruine' Centruumpartij, maar een 'grasgroene' partij die ook liberale en christen-democratische kiezers kan trekken. Tenslotte: hoe meer groen, hoe beter. Misschien komt na de zure regen een groene zon tevoorschijn.

PAUL LUCARDIE

Paul Lucardie is als wetenschappelijk medewerker verbonden aan het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen van de Rijksuniversiteit Groningen

De themaconferentie 'Gif of groen' wordt op zaterdag 20 mei gehouden op een boot die van Arnhem naar Nijmegen vaart. In Nijmegen vindt daarna de startmanifestatie van de verkiezingscampagne van REGENBOOG plaats (hotel Belvoir, 15.30 uur). U kunt zich opgeven bij Regenboog; u krijgt dan discussiedagboek en programma van de dag toegezonden. Adres: postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel. 020-245515.

Interview met de PSJG 'Niet lullen, maar doen'

Komend uit de lift op de derde etage van het PSP-pand in Amsterdam loop je meteen tegen de gezelligste en mooiste ruimte aan, of, zoals ze het zelf zeggen, het jongeren-hok.

Een gigantische zoi papier en zaken die je nu niet één, twee, drie verwacht bij een politieke organisatie. Een voetbal, een tent, en een karretje van de groot grutter om de hoek vol met kringloop-enveloppen.

De deur hangt vol met papiertjes vol met boodschappen aan elkaar en een muur is in felle kleuren beschilderd met daarover in fel rood een gedicht van Pieter Jelles Troelstra:

Aan de strijder / o, strijders die Uw liefd' en leven uw geest Uw kracht / Uw heldenmoed aan heel den mensheid hebt gegeven / U brengen wij een broedergroet / Uit hopeloos donker nooit verdreven / waar wij verkwijnde geest verlamd / Hebt gij het licht voor ons ontstoken / waar bij ons nieuwe moed ontvlamd

Bevrijding sprak met Ellen Mookhoek, de politiek secretaris politiek economische zaken van de Pacifistisch Socialistische Jongeren Groepen over het in maar jl. verschenen rapport 'Jeugd 89', de activiteiten en de bedelcampagne van de PSJG.

Binnenkort kunnen alle PSP-leden boven de dertig peettante of peetoom worden van de PSJG. Want 'niet alleen pandabeertjes maar ook jonge PSP-leden hebben steun nodig. Op dit moment is nog geen tien procent van de PSP-leden onder de 25 jaar. Het visiestuk van de PSP maakt zich daar zorgen over.'

De folder gaat verder met de constatering dat de PSJG een groot aantal nieuwe leden geworven heeft. Jongeren met pacifistisch socialistische inborst zijn eenlingen, de enige radicale in klas of dorp. En daarom moeilijk te bereiken.

'Om deze zomer meer jongeren te bereiken hebben we niet alleen menskracht en ideeën nodig, maar vooral meer materiaal en hogere oplagen. Wij hebben ideeën en werk-lust genoeg, maar geen geld om de plannen uit te voeren.'

Daarom de vraag aan de PSP oudjes om het publiciteitsfonds te vullen. Niet alleen voor het bestwil van de PSJG, maar ook voor dat van henzelf. 'Jullie willen toch ook niet worden bijgezet in een rariteitenkabinet van bijna uitgestorven revolutionairen?'

Als de oudjes genoeg geld geven beloven de jongeren deze zomer te rennen van Pinkpop (met o.a. the Pixies, John Hiatt, Elvis Costello en R.E.M.) naar Parkpop in Den Haag en van studentendemonstratie naar FNV manifestatie.

Maar de jongeren doen nog meer deze zomer, zoals vakantie houden in Frankrijk. Daar ontmoeten jongeren uit in ieder geval West-Europa elkaar om een alternatief te bieden tegen alle gestructureerde overleggen. Het idee is vier jaar geleden ontstaan tijdens de studenten demonstraties in Parijs. Enkele leden van de PSJG waren daar ook aanwezig en kwamen in contact met leden van andere jongerengroepen. Daar werd het idee geboren om een zomervakantie 'for alternative left youth in Europe' te organiseren. De eerste vakantie werd gehouden in Griekenland. Gekeken werd hoe in de verschillende Europese landen linkse jongeren-politiek gevoerd wordt. Ook werd geprobeerd om een eenheid (zuster-broederschap) van jongeren in Europa te creëren.

'Europa komt eraan en is niet meer tegen te houden. Zaak is omdat een invulling te geven die ons zint.'

Er wordt vooral aandacht besteed aan politiek handelen: niet kletsen maar doen. Afgelopen zomer werd in Italië besloten om op 8 april van dit jaar internationale acties te voeren tegen de 40ste verjaardag van de NAVO.

De PSJG stond die dag op de Dam in de hoofdstad met een gigantische tentoonstelling, bestaande uit vier en twintig blokken. Deze blokken symboliseren niet alleen het blokdenken, maar zetten tevens de bedenkingen tegen de NAVO kracht bij.

Ellen noemt de tentoonstelling om het verschil tussen het politiek bedrijven van de PSP en de JG aan te geven. De PSP komt in Paradiso met mensen bijeen die het al weten. De JG treedt naar buiten om niet PSP-ers te laten zien wat zij ervan vinden en waarom. 'Vanuit onze persoonlijke interesse zijn we met politiek bezig. We hebben de tentoonstelling met veel plezier en enthousiasme gemaakt en hielden ons niet met het tellen van raketten bezig. Wij lullen niet over politiek maar doen wat.'

Janis Joplin

De acties tegen de veertig jarige NAVO ('niet gefeliciteerd' staat er op het affiche) werden op zestien april in Frankfurt geëvalueerd. Elk land stuurde een afvaardiging om te vertellen wat er gedaan is en om de vakantie voor te bereiden. Dan zie je ook goed de verschillen tussen de verschillende jongeren groepen, de Italianen kwamen met het vliegtuig, zij hebben geld zat, en de PSJG kwam met zoveel mogelijk mensen in een geleende auto. Bovendien was er ook geen geld genoeg om iets langer in de Bondsrepubliek te blijven om bijvoorbeeld te kijken hoe de jongeren van Die Grünen werken. Het blijft bij vluchtige contacten.

Het thema voor de vakantie van komende

zomer is de zin uit het lied 'Me and Bobby McGee' van de twintig jaar geleden overleden Janis Joplin. 'Freedom is just another word for nothing left to lose'.

De jongeren organiseren de Janis Joplin quiz. En willen zo op zoek naar het meest vrije land in Europa. Een quiz met koppels omdat deze populair zijn. De deelnemers moeten vragen beantwoorden over o.a. seksualiteit, uitkeringen en bezit. De zaal beslist over de antwoorden. Bij elk goed antwoord gaat er een bal in een koker. Het land dat het eerst de koker vol heeft is het meest vrije land.

Ellen durft geen uitspraak te doen over het land dat zij het meest vrij vindt. 'In Spanje bemoeit de overheid zich bijna niet met de invulling van het leven'. Zij verschilt van mening met ondergetekende of een van de gevolgen daarvan, geen uitkering, wel vrijheid is. In ieder geval willen de jongeren het vooroordeel proberen te doorbreken dat Nederland zo vrij is. Ondanks de joints en de naaktstranden.

Ook in eigen land zijn de jongeren groepen actief. Vorig jaar hebben ze een Rampspoed rondgedeeld op de introductiedagen van de HBO's en universiteiten.

Bovendien zijn er kisten folders uitgedeeld op de studentendemonstraties. Dat heeft driehonderd leden opgeleverd. Dit jaar wil men dat weer doen.

Jongeren groepen zijn belangrijk voor jongeren van vijftien tot twintig jaar vindt Ellen. Deze mensen vinden het fijn om met leeftijd genoten politiek te werken. 'Je spreekt dezelfde taal en bent in je eigen cultuur aan de gang'.

Een conclusie die je uit het rapport *Jeugd 89* zou kunnen trekken is dat de jeugd verrechtst. 'Gezeur', zegt Ellen, 'je moet positiever aan de gang, werken met de mensen die je hebt en dan komen er meer bij. Als je zegt dat links het moeilijk heeft omdat Nederland verrechtst komt er niets uit je handen.'

Verder wil ze er niet op ingaan. Ze heeft het rapport (nog) niet gelezen. Bovendien is het niet belangrijk. 'De commercie zal er veel interesse in hebben om de markt te bespelen.' De dertien procent die zich niet liet enqueteren zijn de mensen waar ze zich op wil richten. 'Die wilden niet aan het rapport mee werken en dat is goed'.

HENRI VAN WEZEL

Het bestuur van de Pacifistisch Socialistische Jongerengroepen

Da haben wir den Senat!

De eerste rood-groene coalitie in Berlijn

De week voor Pasen waren we voor een korte vakantie in Berlijn en maakten van de gelegenheid gebruik om meer te weten te komen van de eerste rood-groene coalitie in die stad. De Alternative Liste (de Berlijnse Groenen) maakt toch een veel geïnspireerder indruk dan de linkse partijen in Nederland. We staan er sympatiek tegenover en zijn vandaaruit zeer geïnteresseerd in het experiment. We hebben in Berlijn kranten gelezen, gesprekken gevoerd en een interview gehad met het AL-gemeenteraadslid Dieter Telge. Weer in Nederland hebben we het onderhandelingsresultaat vergelezen met het AL programma. Op basis van al die informatie hebben we dit stuk gemaakt*.

Positief en negatief

'Ons belangrijkste doel was het verhinderen van een CDU/FDP college. En dat gaat nu eenmaal alleen met de SPD' Met deze woorden beargumenteerde chefonderhandelaar Christian Ströbele van de Alternative Liste in een interview met de Berlijnse stadskrant Zitty het onderhandelingsakkoord tussen zijn partij en de SPD. En hij maakte vervolgens duidelijk dat de AL daartoe zijn drie strijdpunten: terugbrengen van de aanwezigheid van de geallieerden, de overname van de landswetten en het afbreken van het geweldsmonopolie van de staat had ingeleverd. 'De SPD heeft daar gewoon nee tegen gezegd zonder met argumenten te komen.' Wat is de inhoud van de onderhandelingsovereenkomst tussen de beide partijen? Heeft de AL nog veel meer ingeleverd of is er toch een behoorlijk progressief programma uitgekomen? Om maar eerst met het positieve te beginnen. Er zijn progressieve aanzetten op het gebied van emancipatie, gezondheidszorg, onderwijs en kunst en cultuur. De drie vrouwelijke senatoren van de AL hebben die terreinen in hun portefeuille. Ook over het voorgenomen beleid t.o.v. buitenlanders en vluchtelingen hoeft men zich niet te schamen. En het lijkt reëel om die punten op het conto van de AL te schrijven. Maar daar is wel wat voor ingeleverd. Alle

anti-kapitalistische analyses die in het AL-programma stonden, bijvoorbeeld op het terrein van milieu en woningbouw vonden we niet meer terug. In het akkoord staan veel korte termijnsafspraken, die bovendien vaak niet erg uitgewerkt zijn. Dieter Telge: 'Het is moeilijk geweest afspraken te maken op die punten waar de SPD rekening moest houden met de partijtop en voor een deel ook met de landelijke partij. En het was moeilijk als het over de invulling van punten ging. De SPD wilde niet te veel en te gedetailleerd van tevoren regelen, om na afloop wat bewegingsruimte te hebben... In verband met de financiële positie van de stad zal het in de komende jaren heel moeilijk zijn op het terrein van de werkloosheid, woningnood, te hoge huren, kortom de gehele sociale situatie iets wezenlijks te veranderen.' Volgens Dieter was er meer overeenstemming met de SPD te verkrijgen op het terrein van de democratische rechten: bijvoorbeeld het recht op seksuele zelfbeschikking, abortus, homosexualiteit. Ook daar speelt echter dat ze niet in vier jaar te realiseren zijn. Wat ons toch vooral heeft verbaasd was de collegeafpraak over de aanwezigheid van de geallieerden in Berlijn. De AL heeft veel campagne gevoerd op dat punt. In haar programma stond dat 'de militaire aanwezigheid van de westelijke geallieerden tot een symbolische rest moet worden afgebouwd'.

In het akkoord wordt de aanwezigheid van de geallieerden echter als één van de fundamenten voor de levensvatbaarheid van de stad beschouwd. Zowel Ströbele als Dieter Telge doen daar vrij laconiek over. 'De geallieerden en de overname van de landswetten waren punten waarop nooit iets te realiseren was,' meende Ströbele. En Dieter Telge zei ons: 'dat heeft de AL ook nooit geëist, dat was een wens, maar geen eis.' In onze ogen is het echter een onbegrijpelijke knieval.

Partijlidmaatschap

Hoe is één en ander bij de AL achterban gevallen? Dieter Telge: 'Om de twee weken was er een ledenvergadering die over de verschillende stappen: wel of niet onderhandelen, het onderhandelingsresultaat en het kiezen van de senatoren heeft besloten. Over het al of niet onderhandelen waren bijna geen tegenstemmen. Vervolgens zei 85% ja tegen het onderhandelingsresultaat. De senatoren zijn met 56 tot 60% gekozen, maar dat was omdat er meerdere kandidaten waren. Geen van hen is lid van de AL. Veel mensen die de partij zijn toegegaan hebben waarschijnlijk anders gestemd'. We merkten op dat we het vreemd vonden dat geen van de drie senatoren lid was van de AL. Dieter Telge: 'Ik ben zelf ook geen lid. Van de 17 gemeenteraadsliden zijn er twee geen lid. Als we besluiten dat we op deze plek politiek bedrijven hebben we toch onze beweegreden daartoe, anders zouden we ons toch tot een andere partij hebben gewend. En als we op onze werkterreinen op goede buitenparlementaire ervaringen kunnen wijzen, is dat voor de partij interessant... Het partijwerk zelf interesseert me weinig, de interne vleugelstrijd vind ik afschuwelijk, daarmee zou ik niets te maken willen hebben, in ieder geval zo weinig mogelijk, want je hebt er altijd mee te maken. Ik denk zelf dat degene die niet lid is een sterkere verantwoordingsplicht voelt. Je bent ook eerder kritiseerbaar voor wat je doet.'

De Springerpers

In dat verband was het interessant om in te gaan op het feit dat Dieter net een interview had afgegeven aan Bild am Sonntag, iets wat ongewoon is voor de AL. Het artikel kreeg als kop: onderwijs homosexualiteit op de scholen! 'Er was in de oude AL-fractie een afspraak om niet met Bild samen te werken, maar er zijn steeds individuele gevallen geweest, waarin het werd doorbroken. Het is erg moeilijk gebleken om in de loop van de afgelopen tien jaar principes overeind te houden, omdat men merkte dat de praktijk die inhaalde. Ik kom geheel nieuw in de fractie, ben zoals gezegd geen lid van de AL en heb op mijn terrein, de flikkerpolitiek, andere ervaringen. Dit artikel in Bild zet mensen in beweging. Mensen zijn verontwaardigd, ze zeggen dat het een schandaal is dat kinderen op scholen homosexualiteit onderwezen moet worden. Tegelijk is er het belang van flikkers en potten om onze levenswijze te tonen, vooral in deze media. De journalist had me allerlei onjuiste dingen in de mond kunnen leggen, maar dat heeft hij niet gedaan. Met dit artikel zal ik wel naar het AL perscentrum gaan en vragen wat zij ervan vinden. Ik wil laten zien dat er blijkbaar toch met Bild kan worden samengewerkt.' De pers blijkt veel aandacht te schenken aan het rood-groene experiment. Tijdens de onderhandelingen had de Springerpers het elke dag over chaotische perspectieven voor de stad, probeerde

© RALP RIETH

Links Dieter Telge, rechts Anne Klein

ze voortdurend de openbare mening op te hitsen en de onderhandelingen te torpederen. Dat blijkt echter geen succes te hebben gehad. Dieter vertelde dat er aan het eind van de vijf weken onderhandelingen een verkiezingsonderzoek was gedaan met een opmerkelijk resultaat. De SPD zou meer stemmen krijgen en ook het percentage van de AL zou met 3% stijgen. *'Mensen begrijpen dat we een andere politiek willen die in hun belang is. Dat percentage zal wel echter weer veranderen. Als men merkt dat we op vele sociale problemen in de stad niet van de één op de andere dag vat kunnen krijgen zullen velen zich weer teleurgesteld afwenden.'* Dieter Telge was wel van mening dat het college eerlijk moet zeggen dat men de problemen van de mensen begreep, dat men weet welke noodsituaties er bestaan, maar dat men niet direct kan helpen, omdat er gewoon niet genoeg geld is. *"We kunnen alleen maar hopen dat de bevolking dat begrijpt en accepteert. Maar we kunnen ze niet gaan voorliegen'.*

De eerste krachtproef

De eerste krachtproef voor het college kwam al naar een paar dagen. Krakkers hadden in Kreuzberg een achttal woningen bezet en de coalitie reageerde er paniekerig op. Het zou om renovatiepanden gaan, die noodzakelijkerwijs gedurende een korte periode leeg moeten staan. De bezettingen werden niet getolereerd en het college liet de huizen weer door de politie ontruimen. Ook de AL-senatoren en de AL-gemeenteraadsfractie hadden zich achter dat besluit gesteld. Dat was op de dag dat wij in Berlijn aankwamen. De dagen daarna stonden de kranten er vol van. Toen bleek ook dat er meer aan de hand was. Het ging niet alleen om renovatiepanden, maar ook om speculatiepanden. Volkomen onterecht had het college die panden over één kam geschoren. In een verklaring distantieerde de Berlijnse AL afdeling zich van het optreden van haar senatoren en fractie. Er werd nadrukkelijk een verschil gemaakt tussen de verschillende panden. Het was terecht dat speculatiepanden werden gekraakt, het bezetten van renovatie-woningen kon echter politiek niet worden getolereerd.

Nadrukkelijk nam de verklaring echter afstand van het politieoptreden. *'Het ging er in alle omstandigheden om politiek oplossingen te vinden'*, stelde de verklaring. Dieter Telge daarover: *'Dat betekent dat we ons tot de huiseigenaren moeten wenden, met gerechtelijke stappen gaan dreigen. Ze moeten zelf hun huizen gaan verhuren. We moeten niet wachten tot die huizen bezet worden, dat wil zeggen dat we snel moeten zijn. En daarbij zijn natuurlijk juridische problemen, men kan iemand niet dwingen te verhuren'*. Binnen de AL zou deze kwestie de volgende week worden uitgediscussieerd.

Hopelijk hebben we een beetje de positie van de AL duidelijk kunnen maken. De coalitie staan nog grote problemen te wachten. We zijn zeer kritisch geworden na het doorlezen van het akkoord en houden ons hart vast wat betreft de praktijk. Toch moet het ook een ontzaglijke uitdaging zijn om zo'n stad mede te besturen. We hopen dat het elan en de wervingskracht van de AL er niet door verdwijnen.

EVELINE BRUGGING/BERT FRERIKS

* zie voor een uitgebreider verslag de brochure Alternatief, te bestellen door f 7,50 (incl. portokosten) over te maken op girorekening 4027586, t.n.v. Evert de Vos, onder vermelding van brochure.

OPWINDEND

In Opwindend kunnen lezers en lezeressen hun reacties kwijt over de gang van zaken in de PSP. Graag kort en bondig formuleren. De redactie houdt zich het recht brieven in te korten of – met reden omkleed – te weigeren. Adres: redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Milieu-uitvinding in Goirle?

'Met dat zwerfvuil zal het allemaal wel meevallen'. Dat zijn niet de woorden van een sus-sende regeringsvertegenwoordiger, zeker niet van een milieu-activist, maar van een kleine ondernemer, die een uitvinding bij het Uitvinderscentrum Nederland heeft gedeponeerd.

Ik word voorzichtig, argwanen. Deze 'uitvinding' is inderdaad zo simpel, dat hij tevens te simpel is. Ik denk dat hij al in vele hoofden is opgekomen. Na een goede analyse van het probleem zal het idee daaruit ook weer verdwenen zijn.

Voorop staat dat we een schoner milieu nastreven. Daarbij gaat het om vuil dat in het milieu terecht komt. Je zou dat zwerfvuil kunnen noemen. Is het aanvaardbaar dat bij het terugdringen van het huisvuil met 10% er 1% ongecontroleerd zwerfvuil bij komt?

Huisvuil is één van de meest zichtbare milieuproblemen, maar het is beslist niet het grootste. Door dit afval simpel te weggooien gaan we voorbij aan de kwaliteit van dit afval. We weten nog weinig van de manieren die mensen hebben ontwikkeld om hun huisvuil zo veel mogelijk te reduceren. De beschreven proef zou daar informatie over kunnen verschaffen, door de mensen die heel weinig produceren aan het woord te laten. Deze informatie kan echter ook op een andere wijze worden verkregen.

Het verdient aanbeveling om die handelwijze te belonen waarbij het vuil op de juiste plek wordt gedeponeerd, vooral gescheiden. De proef zou daarom beter kunnen worden uitgevoerd via de schillenboer. Mensen die gebruik maken van de schillenboer of die hun organisch vuil tot compost verwerken, zouden minder reinigingsrechten moeten betalen. Bij mensen die papier inleveren, flessen, chemisch afval etc. moet de 'subsidie' komen. Niet bij mensen die hun afval in de sloot gooieren.

Een goede maat voor de productie van afval, voor de belasting van het milieu, is het gebruik van water, electriciteit en gas. De reinigingsrechten kunnen daar eenvoudig aan gerelateerd worden. De meters zitten er al op; de gegevens zijn bekend. De zuivering van water is ook een gigantisch probleem. Een vermindering van afval-water leidt niet tot een vergroting van de hoeveelheid zwerfvuil. Het gebruik van gas, electriciteit en water door een huishouding houdt direct verband met de grootte van het huishouden en met de milieubewustheid daarvan.

In de hoog geïndustrialiseerde landen wordt per inwoner 50-100x zoveel afval geproduceerd als in landen van de 3e wereld. We moeten nagaan hoe we dat afval dat we, soms 'tegen wil en dank', produceren, kunnen terugdringen.

PS

Ik heb een optie op een kleine vrachtwagen, waarmee ik huisvuil wil gaan ophalen tegen een gereduceerd tarief. Ik vind wel een gat

voor dat spul. Ik schilder de wagen groen en hij krijgt de naam 'Milieuservice'.

**GERRIT DE RUYTER -
WIJK BIJ DUURSTED**

Bevrijding voor alle PSP'ers

Op het laatste congres is niet alleen een procedurele beslissing genomen v.w.b. de gang van zaken rond de Tweede Kamer-verkiezingen maar ook nog een inhoudelijke beslissing betreffende een op te starten discussie in de PSP over de wenselijkheid van een eventuele invoering van een BASISINKOMEN. Wat zou nu meer te verwachten en te wensen zijn, dan dat de redactie van Bevrijding niet alleen aan het eerste besluit maar ook aan het tweede, een bijdrage zou leveren. Middels artikelen, boekbesprekingen, interviews, e.d. kan de discussie over het basisinkomen een stimulans krijgen op dezelfde wijze als nu met de uitslag van het referendum gebeurd eigenlijk.

Alhoewel het daarbij weer heel jammer is dat alleen de meerderheid aan het woord gelaten wordt. Waarom niet wat meer aandacht besteed aan de achtergronden en beweegredenen voor de meer op een zelfstandige lijst gerichte PSP-ers en hoe zij nu aankijken tegen de referendumuitslag. Waarom bijvoorbeeld geen interviews met Sander Doeve of Tom Pitstra?!

Als Bevrijding pretendeert een blad voor alle PSP-ers te zijn, lijkt het me duidelijk dat, dat ook in het redactionele beleid tot uitdrukking moet gaan komen.

De treurige constatering, in het partijbestuurs-verslag, over het ledenverlies en de daaraan verbonden financiële consequenties, zou daarbij ook wel eens in overweging genomen kunnen worden.

Hiermee roep ik de redactie van Bevrijding op, hun taak serieus te nemen en een echt, inhoudelijk, redactioneel beleid te gaan voeren in plaats van alle ruimte te geven aan het uitoefenen van persoonlijke hobbyismes.

**CORRIE VAN DER VELDEN -
AMSTERDAM**

Naschrift redactie

Hoewel wij juist over het laatste nummer vele complimenten ontvingen, is het moeilijk iedereen naar de zin te maken. Aan de discussiedag over het basisinkomen is voor en achteraf aandacht besteed. Het is aan de commissie die deze discussie stimuleert om voor interessante artikelen in Bevrijding te zorgen.

De discussie over zelfstandig deelnemen of een gemeenschappelijke lijst is vaak gevoerd. Wij zien niet in welk 'nieuws' gebracht kan worden met het interviewen van genoemde partijgenoten.

Tendentieus (1)

De hoofdredacteur van Bevrijding Leo Platvoet richt zich in zijn bijdrages vaak op Groningen. Dat is natuurlijk niet erg. Hoe meer discussie hoe liever, zou je kunnen zeggen. Alleen moet de inzet wel zuiver zijn, moet de kritiek wel fair zijn. En daar ontbreekt het de hoofdredacteur de laatste tijd aan. In de laatste Bevrijding staan weer twee bijdrages van Leo die zowel tendentieus zijn als onwaar. In het stukje De eerste stappen zijn gezet, weet Leo kunstig te manoevreren.

Aan de ene kant heb je de Groningse 'anti-samenwerkers' die een verklaring uitgeven over de referendum-uitslag. In twee aan elkaar geplakte zinnestelsels wordt die verklaring 'samengevat'. Daartegenover staat een verklaring van afdeling Amsterdam de Pijp. Dat zijn mensen die uit zijn op een fusie. En daartussenin construeert Leo de oproep van mensen die streven naar een gezamenlijke lijst, de weldenkende groep die beantwoordt aan de eisen van vandaag de dag, die weer gaat zorgen voor wervingskracht enz. Ik heb geen zin om op deze plek de werkelijke inhoud van de Groningse verklaring weer te geven. Hoewel dat eigenlijk wel zou moeten, want Leo's 'samenvatting' slaat nergens op. Het gaat er echter niet om of je voor of tegen samenwerking bent, dat weet Leo ook wel, maar het gaat om de inhoud van de politiek. Dat is ook het beeld dat je krijgt als je met mensen praat, die voor referendum-optie 2 hebben gestemd. Men wil parlementaire samenwerking, de één meer, de ander minder, maar je krijgt meteen van de meesten te horen dat de radicale standpunten van de PSP niet te veel mogen worden afgezwakt. Leg ze maar eens het stuk voor waarmee het partijbestuur de onderhandelingen in wilde. Dan zul je zien dat hetzelfde gebeurt als met de leden van de partijraad: die schrokken en haastten zich om er weer een herkenbaar PSP-stuk van te maken met scherpe standpunten. Daarom is Leo's constructie slim, maar niet slim genoeg, je kunt er gemakkelijk doorheen prikken.

Om die herkenbare radicale socialistische en pacifistische inhoud vast te houden is vanuit Groningen het initiatief genomen voor het beleggen van een bijeenkomst op 16 april. Leo weet dat bij ons de inhoud van de politiek voorop staat. Waarom moet hij dan in de column vanuit het partijbestuur schrijven dat er initiatief wordt ondernomen om een gemeenschappelijke lijst 'ongeacht de inhoud van het akkoord' tegen te houden. Daar kun je toch allen maar kwade wil in zien. Ik daag de hoofdredacteur uit met bewijzen te komen die zo'n uitspraak staven. En aangezien dat hem niet zal lukken verzoek ik hem vriendelijk maar wel zeer dringend om eens op te houden met dat tendentieuze geschrijf.

GRONINGEN - BERT FRERIKS

Naschrift Leo Platvoet:

In het partijbestuur deelde Henk Branderhorst mee een gesprek met Tom Pitsma te hebben gehad (op verzoek van Tom) waarin deze stelde dat de 'verontrusten' een eventuele gemeenschappelijke lijst zullen proberen tegenhouden, ongeacht de inhoud van het akkoord

Tendentieus (2)

Als auteur van de reactie van de afdeling Groningen op de uitslag van het referendum, moet ik Leo Platvoet corrigeren. In de Bevrijding van april maakt hij op pagina vier melding van drie reacties. In zijn ogen twee extremen (uit Groningen en de Amsterdamse Pijp) en een er tussen in (de zgn. open brief). Uit dat stukje blijkt dat Leo voor een gezamenlijke lijst is, mede gezien zijn aanprijzing van die open brief. Zijn naam zal wel geneuveeld zijn wegens 'plaatsgebrek'. De Amsterdamse reactie (na uitslag referendum nu snel een nieuwe partij uit PPR, PSP en CPN) laat hij kritiekloos passeren. De Groningse reactie voorziet hij van zijn 'kanttekeningen'. Daarmee probeert hij aan te tonen dat die lui uit Groningen dom en para-

noia zijn. Op de 'arme referendumtekst' laat Groningen twee tegengestelde exegesen (verklaring; JV) los, aldus Leo. Eerst zeggen ze dat de meerderheid misleid is omdat het leek te gaan om de vraag 'voor of tegen' samenwerking, en vervolgens zien ze een fusiespook.

Of Leo geeft de Groningse reactie opzettelijk niet goed weer, of hij leest niet goed. In elk geval leest hij, als hoofdredacteur zijn eigen blad slecht. De hele referendumbevrijding stond vol passages als 'ik ben voor samenwerking dus kies ik mogelijkheid twee' en 'ik ben daartegen en kies dus één'. Groningen constateert terecht dat het dus daarom leek te gaan.

Dan het fusiespook. Het zal Leo toch niet zijn ontgaan dat de hardnekkige groep mensen die voor een (liefst snelle) fusie met CPN en PPR is, aan invloed heeft gewonnen. Was op het congres in '85 nog maar zeven procent hiervoor, nu zitten voorstanders ervan zelfs in het partijbestuur (Joost Lagendijk in de maartbevrijding). Dat Leo een fusie wil heb ik nog niet gelezen, maar het is toch naïef te veronderstellen dat deze uitslag niet door de 'fusisten' wordt geclaimd. De door Leo geroemde open brief zit dan ook niet in het midden, het is een fusieuiterte. Een gezamenlijke lijst in 1990 wordt gezien als 'begin' van een noodzakelijke ommezwaari, aldus de begeleidende tekst. Een begin van wat? Niks praktisch uitproberen en zien of het werkt, nee, een opstapje voor wat anders dan een fusie? Over misleiding gesproken.

Wat Leo niet wil zien is dat het partijbestuur daar hard aan mee werkt. Allereerst door de 70% van het referendum maximaal op te rekenen. Alsof er geen flink gat zit tussen streven naar een gemeenschappelijke lijst en een puur zelfstandige deelname. Alsof er geen campagne is gevoerd om de middengroepen naar optie twee te trekken ('als je voor een zelfstandige lijst bent maar ook iets gezamenlijks wil, wordt dat met optie één onmogelijk gemaakt', heette dat). En wat te denken van de partijbestuursinzet over strategie en program? Die zijn inmiddels door de partijraad bijgesteld, maar het zegt toch veel over de keuzes in het partijbestuur?

Ik ben niet uit op een nederlaag van het partijbestuur op het komend congres. Maar als het gepresenteerde dan een gemeenschappelijke lijst is met PPR-overheersing in naam, kandidaten en programma, moet ik nog zien dat dit het haalt.

JOHN VELDMAN - GRONINGEN

Een slechte beurt

Met veel enthousiasme zijn we in Groningen in de PSP samen met anderen al weken bezig met activiteiten ter voorbereiding van de anti-Shell spektakelblokkade in Amsterdam. We vinden het een prima actie, goed doorzacht en goed van opzet. We waren dus zeer onaangenaam verrast toen we in Bevrijding het interview lazen met PSP-raads-lid Fred Kuller, die in het Shell-laboratorium werkt waar de blokkade zich op richt. Hoe kan een PSP-raads-lid zulke uitspraken doen? Mensen mogen wel demonstreren volgens Muller, maar een blokkade heeft te veel het karakter van een dwangfunctie. Dat is dezelfde taal die we altijd van rechtse of sociaal-democratische bestuurders te horen krijgen. De genuanceerde aanpak van de organisatoren wat betreft de blokkade is aan hem niet besteed: of je blokkeert, of je blokkeert niet. Punt uit. Ongerust merkt Muller nog op dat de werkzaamheden in het labora-

torium volledig verstoord zullen worden. Hm, dat is toch prettig te horen. Het verbaast ons niet meer dat Muller niet aan de actie zal deelnemen. Wat een ontbreken van elk gevoel van solidariteit met de aktievoerders, met de strijd tegen racisme en apartheid. Is het dan echt: Wiens brood men eet, diens woord men spreekt? En waarom vraagt Bevrijding niet door, over de noodzaak van een boycot van Shell bijvoorbeeld en wat de opstelling van het raadslid zal zijn als in de gemeenteraad wordt opgeroepen voor zo'n boycot? Want zelf zal het raadslid er wel niet mee komen. Een slechte beurt.

GRONINGEN - DREWES DE HAAN/ MAYA SISSING

Droom

Zo'n droom heb ik wel eens, ja.

Ik ben dan op een bijeenkomst van mijn partij, de PSP.

Er zijn alleen maar vrouwen, want het is een bijeenkomst van de PSP vrouwen. De opkomst is groot, totaal 60. Het gaat over economische zelfstandigheid van vrouwen, over basisinkomen, voorkeursbehandeling, positieve actie. Allemaal reuze belangrijke dingen voor ons, vrouwen. Opeens overvalt mij een soort woede, die ik - wonder boven wonder - ook nog onder woorden kan brengen.

Ik hef mijn vinger voor het alleenrecht op het woord, richt mij tot de aanwezige vrouwen en stel mijn vragen.

Hoeveel vrouwen onder jullie hebben kinderen? Er steken 35 vrouwen hun hand omhoog.

Hoeveel van deze 35 vrouwen hebben een partner die het initiatief neemt tot de hele organisatie van het huishouden? Er gaat geen vinger de lucht in.

Hoeveel vrouwen hebben een partner die kostwinner is? Alle 35 vingers zijn weer zichtbaar.

Hoeveel vrouwen verrichten betaald werk? Dit keer reageren 25 vrouwen.

Hoeveel van deze betaald werkende vrouwen nemen het initiatief bij het regelen van de opvang voor de kinderen? Alle 25 vrouwen reageren weer.

Hoeveel vrouwen met kinderen 'n initiatief in het huishouden én betaald werk én verantwoordelijkheid voor de opvang van de kinderen hebben nog zin om present te zijn op duffe - in linkse kringen zelden gezellige - partijvergaderingen?

Ik wacht dan tevergeefs op het overblijven van de 'supervrouw'. Wat zou zij gefrustreerd raken als ze steeds maar weer zou lezen dat - ondanks de vele inspanningen van de linkse politiek - er nog altijd maar zeer weinig vrouwen zijn die in het partij kader, in het centrum van de besluitvorming, meedraaien.

Gelukkig word ik dan wakker.

Of ik droom dit.

Ik ben op sollicitatie bezoek bij baas.

Het gesprek verloopt als volgt.

Baas: mevrouw, ik heb gelezen in uw sollicitatiebrief, u heeft een zeer goede staat van dienst. Goede opleiding, goede werkervaring met een onderbreking van slechts enkele jaartjes, wij kunnen u zeker gebruiken. Maar... u heeft kinderen en zou daarom de werktijden enigermate afgestemd willen zien op de schooltijden van uw koters.

Vrouw: ja, als dat zou kunnen, mijnheer.

ze voortdurend de openbare mening op te hitsen en de onderhandelingen te torpederen. Dat blijkt echter geen succes te hebben gehad. Dieter vertelde dat er aan het eind van de vijf weken onderhandelingen een verkiezingsonderzoek was gedaan met een opmerkelijk resultaat. De SPD zou meer stemmen krijgen en ook het percentage van de AL zou met 3% stijgen. *'Mensen begrijpen dat we een andere politiek willen die in hun belang is. Dat percentage zal wel echter weer veranderen. Als men merkt dat we op vele sociale problemen in de stad niet van de één op de andere dag vat kunnen krijgen zullen velen zich weer teleurgesteld afwenden.'* Dieter Telge was wel van mening dat het college eerlijk moet zeggen dat men de problemen van de mensen begreep, dat men weet welke noodsituaties er bestaan, maar dat men niet direct kan helpen, omdat er gewoon niet genoeg geld is. *'We kunnen alleen maar hopen dat de bevolking dat begrijpt en accepteert. Maar we kunnen ze niet gaan voorliegen'*.

De eerste krachtproef

De eerste krachtproef voor het college kwam al naar een paar dagen. Krakkers hadden in Kreuzberg een achttal woningen bezet en de coalitie reageerde er paniekerig op. Het zou om renovatiepanden gaan, die noodzakelijkerwijs gedurende een korte periode leeg moeten staan. De bezettingen werden niet getolereerd en het college liet de huizen weer door de politie ontruimen. Ook de AL-senatoren en de AL-gemeenteraadsfractie hadden zich achter dat besluit gesteld. Dat was op de dag dat wij in Berlijn aankwamen. De dagen daarna stonden de kranten er vol van. Toen bleek ook dat er meer aan de hand was. Het ging niet alleen om renovatiepanden, maar ook om speculatiepanden. Volkomen onterecht had het college die panden over één kam geschoren. In een verklaring distantieerde de Berlijnse AL afdeling zich van het optreden van haar senatoren en fractie. Er werd nadrukkelijk een verschil gemaakt tussen de verschillende panden. Het was terecht dat speculatiepanden werden gekraakt, het bezetten van renovatie-woningen kon echter politiek niet worden getolereerd.

Nadrukkelijk nam de verklaring echter afstand van het politieoptreden. *'Het ging er in alle omstandigheden om politiek oplossingen te vinden'*, stelde de verklaring. Dieter Telge daarover: *'Dat betekent dat we ons tot de huiseigenaren moeten wenden, met gerechtelijke stappen gaan dreigen. Ze moeten zelf hun huizen gaan verhuren. We moeten niet wachten tot die huizen bezet worden, dat wil zeggen dat we snel moeten zijn. En daarbij zijn natuurlijk juridische problemen, men kan iemand niet dwingen te verhuren'*. Binnen de AL zou deze kwestie de volgende week worden uitgediscussieerd.

Hopelijk hebben we een beetje de positie van de AL duidelijk kunnen maken. De coalitie staan nog grote problemen te wachten. We zijn zeer kritisch geworden na het doorlezen van het akkoord en houden ons hart vast wat betreft de praktijk. Toch moet het ook een ontzaglijke uitdaging zijn om zo'n stad mede te besturen. We hopen dat het elan en de wervingskracht van de AL er niet door verdwijnen.

EVELINE BRUGGING/BERT FRERIKS

* zie voor een uitgebreider verslag de brochure Alternatief, te bestellen door f 7,50 (incl. portokosten) over te maken op girorekening 4027586, t.n.v. Evert de Vos, onder vermelding van brochure.

OPWINDEND

In Opwindend kunnen lezers en lezeressen hun reacties kwijt over de gang van zaken in de PSP. Graag kort en bondig formuleren. De redactie houdt zich het recht brieven in te korten of - met reden omkleed - te weigeren. Adres: redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Milieu-uitvinding in Goirle?

'Met dat zwerfvuil zal het allemaal wel meevallen'. Dat zijn niet de woorden van een sussende regeringsvertegenwoordiger, zeker niet van een milieu-activist, maar van een kleine ondernemer, die een uitvinding bij het Uitvinderscentrum Nederland heeft gedeponeerd.

Ik word voorzichtig, argwanen. Deze 'uitvinding' is inderdaad zo simpel, dat hij tevens te simpel is. Ik denk dat hij al in vele hoofden is opgekomen. Na een goede analyse van het probleem zal het idee daaruit ook weer verdwenen zijn.

Voorop staat dat we een schoner milieu nastreven. Daarbij gaat het om vuil dat in het milieu terecht komt. Je zou dat zwerfvuil kunnen noemen. Is het aanvaardbaar dat bij het terugdringen van het huisvuil met 10% er 1% ongecontroleerd zwerfvuil bij komt?

Huisvuil is één van de meest zichtbare milieuproblemen, maar het is beslist niet het grootste. Door dit afval simpel te wegen gaan we voorbij aan de kwaliteit van dit afval. We weten nog weinig van de manieren die mensen hebben ontwikkeld om hun huisvuil zo veel mogelijk te reduceren. De beschreven proef zou daar informatie over kunnen verschaffen, door de mensen die heel weinig produceren aan het woord te laten. Deze informatie kan echter ook op een andere wijze worden verkregen.

Het verdient aanbeveling om die handelwijze te belonen waarbij het vuil op de juiste plek wordt gedeponeerd, vooral gescheiden. De proef zou daarom beter kunnen worden uitgevoerd via de schillenboer. Mensen die gebruik maken van de schillenboer of die hun organisch vuil tot compost verwerken, zouden minder reinigingsrechten moeten betalen. Bij mensen die papier inleveren, flessen, chemisch afval etc. moet de 'subsidie' komen. Niet bij mensen die hun afval in de sloot gooieren.

Een goede maat voor de productie van afval, voor de belasting van het milieu, is het gebruik van water, electriciteit en gas. De reinigingsrechten kunnen daar eenvoudig aan gerelateerd worden. De meters zitten er al op; de gegevens zijn bekend. De zuivering van water is ook een gigantisch probleem. Een vermindering van afval-water leidt niet tot een vergroting van de hoeveelheid zwerfvuil. Het gebruik van gas, electriciteit en water door een huishouding houdt direct verband met de grootte van het huishouden en met de milieubewustheid daarvan.

In de hoog geïndustrialiseerde landen wordt per inwoner 50-100x zoveel afval geproduceerd als in landen van de 3e wereld. We moeten nagaan hoe we dat afval dat we, soms 'tegen wil en dank', produceren, kunnen terugdringen.

PS

Ik heb een optie op een kleine vrachtwagen, waarmee ik huisvuil wil gaan ophalen tegen een gereduceerd tarief. Ik vind wel een gat

voor dat spul. Ik schilder de wagen groen en hij krijgt de naam 'Milieuservice'.

**GERRIT DE RUYTER -
WIJK BIJ DUURSTED**

Bevrijding voor alle PSP'ers

Op het laatste congres is niet alleen een procedurele beslissing genomen v.w.b. de gang van zaken rond de Tweede Kamer-verkiezingen maar ook nog een inhoudelijke beslissing betreffende een op te starten discussie in de PSP over de wenselijkheid van een eventuele invoering van een BASISINKOMEN. Wat zou nu meer te verwachten en te wensen zijn, dan dat de redactie van Bevrijding niet alleen aan het eerste besluit maar ook aan het tweede, een bijdrage zou leveren. Middels artikelen, boekbesprekingen, interviews, e.d. kan de discussie over het basisinkomen een stimulans krijgen op dezelfde wijze als nu met de uitslag van het referendum gebeurd eigenlijk.

Alhoewel het daarbij weer heel jammer is dat alleen de meerderheid aan het woord gelaten wordt. Waarom niet wat meer aandacht besteed aan de achtergronden en beweegredenen voor de meer op een zelfstandige lijst gerichte PSP-ers en hoe zij nu aankijken tegen de referendumuitslag. Waarom bijvoorbeeld geen interviews met Sander Doeve of Tom Pitstra?!

Als Bevrijding pretendeert een blad voor alle PSP-ers te zijn, lijkt het me duidelijk dat, dat ook in het redactionele beleid tot uitdrukking moet gaan komen.

De treurige constatering, in het partijbestuurs-verslag, over het ledenverlies en de daaraan verbonden financiële consequenties, zou daarbij ook wel eens in overweging genomen kunnen worden.

Hiermee roep ik de redactie van Bevrijding op, hun taak serieus te nemen en een echt, inhoudelijk, redactioneel beleid te gaan voeren in plaats van alle ruimte te geven aan het uitoefenen van persoonlijke hobbyismes.

**CORRIE VAN DER VELDEN -
AMSTERDAM**

Naschrift redactie

Hoewel wij juist over het laatste nummer vele complimenten ontvingen, is het moeilijk iedereen naar de zin te maken. Aan de discussiedag over het basisinkomen is vóór en achteraf aandacht besteed. Het is aan de commissie die deze discussie stimuleert om voor interessante artikelen in Bevrijding te zorgen.

De discussie over zelfstandig deelnemen of een gemeenschappelijke lijst is vaak gevoerd. Wij zien niet in welk 'nieuws' gebracht kan worden met het interviewen van genoemde partijgenoten.

Tendentieus (1)

De hoofdredacteur van Bevrijding Leo Platvoet richt zich in zijn bijdrages vaak op Groningen. Dat is natuurlijk niet erg. Hoe meer discussie hoe liever, zou je kunnen zeggen. Alleen moet de inzet wel zuiver zijn, moet de kritiek wel fair zijn. En daar ontbreekt het de hoofdredacteur de laatste tijd aan. In de laatste Bevrijding staan weer twee bijdrages van Leo die zowel tendentieus zijn als onwaar. In het stukje De eerste stappen zijn gezet, weet Leo kunstig te manoeuvreren.

Aan de ene kant heb je de Groningse 'anti-samenwerkers' die een verklaring uitgeven over de referendum-uitslag. In twee aan elkaar geplakte zinnestelsels wordt die verklaring 'samengevat'. Daartegenover staat een verklaring van afdeling Amsterdam de Pijp. Dat zijn mensen die uit zijn op een fusie. En daartussenin construeert Leo de oproep van mensen die streven naar een gezamenlijke lijst, de weldenkende groep die beantwoordt aan de eisen van vandaag de dag, die weer gaat zorgen voor wervingskracht enz. Ik heb geen zin om op deze plek de werkelijke inhoud van de Groningse verklaring weer te geven. Hoewel dat eigenlijk wel zou moeten, want Leo's 'samenvatting' slaat nergens op. Het gaat er echter niet om of je voor of tegen samenwerking bent, dat weet Leo ook wel, maar het gaat om de inhoud van de politiek. Dat is ook het beeld dat je krijgt als je met mensen praat, die voor referendum-optie 2 hebben gestemd. Men wil parlementaire samenwerking, de één meer, de ander minder, maar je krijgt meteen van de meesten te horen dat de radicale standpunten van de PSP niet te veel mogen worden afgezwakt. Leg ze maar eens het stuk voor waarmee het partijbestuur de onderhandelingen in wilde. Dan zul je zien dat hetzelfde gebeurt als met de leden van de partijraad: die schrokken en haastten zich om er weer een herkenbaar PSP-stuk van te maken met scherpe standpunten. Daarom is Leo's constructie slim, maar niet slim genoeg, je kunt er gemakkelijk doorheen prikken.

Om die herkenbare radicale socialistische en pacifistische inhoud vast te houden is vanuit Groningen het initiatief genomen voor het beleggen van een bijeenkomst op 16 april. Leo weet dat bij ons de inhoud van de politiek voorop staat. Waarom moet hij dan in de column vanuit het partijbestuur schrijven dat er initiatief wordt ondernomen om een gemeenschappelijke lijst 'ongeacht de inhoud van het akkoord' tegen te houden. Daar kun je toch allen maar kwade wil in zien. Ik daag de hoofdredacteur uit met bewijzen te komen die zo'n uitspraak staven. En aangezien dat hem niet zal lukken verzoek ik hem vriendelijk maar wel zeer dringend om eens op te houden met dat tendentieuze geschrijf.

GRONINGEN - BERT FRERIKS

Naschrift Leo Platvoet:

In het partijbestuur deelde Henk Branderhorst mee een gesprek met Tom Pitsma te hebben gehad (op verzoek van Tom) waarin deze stelde dat de 'verontrusten' een eventuele gemeenschappelijke lijst zullen proberen tegenhouden, ongeacht de inhoud van het akkoord

Tendentieus (2)

Als auteur van de reactie van de afdeling Groningen op de uitslag van het referendum, moet ik Leo Platvoet corrigeren. In de Bevrijding van april maakt hij op pagina vier melding van drie reacties. In zijn ogen twee extremen (uit Groningen en de Amsterdamse Pijp) en een er tussen in (de zgn. open brief). Uit dat stukje blijkt dat Leo voor een gezamenlijke lijst is, mede gezien zijn aanprijzing van die open brief. Zijn naam zal wel gesneuveld zijn wegens 'plaatsgebrek'. De Amsterdamse reactie (na uitslag referendum nu snel een nieuwe partij uit PPR, PSP en CPN) laat hij kritiekloos passeren. De Groningse reactie voorziet hij van zijn 'kanttekeningen'. Daarmee probeert hij aan te tonen dat die lui uit Groningen dom en para-

noia zijn. Op de 'arme referendumtekst' laat Groningen twee tegengestelde exegesen (verklaring; JV) los, aldus Leo. Eerst zeggen ze dat de meerderheid misleidend is omdat het leek te gaan om de vraag 'voor of tegen' samenwerking, en vervolgens zien ze een fusiespook.

Of Leo geeft de Groningse reactie opzettelijk niet goed weer, of hij leest niet goed. In elk geval leest hij, als hoofdredacteur zijn eigen blad slecht. De hele referendumbevrijding stond vol passages als 'ik ben voor samenwerking dus kies ik mogelijkheid twee' en 'ik ben daartegen en kies dus één'. Groningen constateert terecht dat het dus daarom leek te gaan.

Dan het fusiespook. Het zal Leo toch niet zijn ontgaan dat de hardnekkige groep mensen die voor een (liefst snelle) fusie met CPN en PPR is, aan invloed heeft gewonnen. Was op het congres in '85 nog maar zeven procent hiervoor, nu zitten voorstanders ervan zelfs in het partijbestuur (Joost Lagendijk in de maartbevrijding). Dat Leo een fusie wil heb ik nog niet gelezen, maar het is toch naïef te veronderstellen dat deze uitslag niet door de 'fusisten' wordt geclaimd. De door Leo geroemde open brief zit dan ook niet in het midden, het is een fusieuiterte. Een gezamenlijke lijst in 1990 wordt gezien als 'begin' van een noodzakelijke ommezwaai, aldus de begeleidende tekst. Een begin van wat? Niks praktisch uitproberen en zien of het werkt, nee, een opstapje voor wat anders dan een fusie? Over misleiding gesproken.

Wat Leo niet wil zien is dat het partijbestuur daar hard aan mee werkt. Allereerst door de 70% van het referendum maximaal op te rekenen. Alsof er geen flink gat zit tussen streven naar een gemeenschappelijke lijst en een puur zelfstandige deelname. Alsof er geen campagne is gevoerd om de middengroepen naar optie twee te trekken ('als je voor een zelfstandige lijst bent maar ook iets gezamenlijks wil, wordt dat met optie één onmogelijk gemaakt', heette dat). En wat te denken van de partijbestuursinzet over strategie en program? Die zijn inmiddels door de partijraad bijgesteld, maar het zegt toch veel over de keuzes in het partijbestuur?

Ik ben niet uit op een nederlaag van het partijbestuur op het komend congres. Maar als het gepresenteerde dan een gemeenschappelijk lijst is met PPR-overheersing in naam, kandidaten en programma, moet ik nog zien dat dit het haalt.

JOHN VELDMAN - GRONINGEN

Een slechte beurt

Met veel enthousiasme zijn we in Groningen in de PSP samen met anderen al weken bezig met activiteiten ter voorbereiding van de anti-Shell spektakelblokkade in Amsterdam. We vinden het een prima actie, goed doorzacht en goed van opzet. We waren dus zeer onaangenaam verrast toen we in Bevrijding het interview lazen met PSP-raadslid Fred Kuller, die in het Shell-laboratorium werkt waar de blokkade zich op richt. Hoe kan een PSP-raadslid zulke uitspraken doen? Mensen mogen wel demonstreren volgens Muller, maar een blokkade heeft te veel het karakter van een dwangfunctie. Dat is dezelfde taal die we altijd van rechtse of sociaal-democratische bestuurders te horen krijgen. De genuanceerde aanpak van de organisatoren wat betreft de blokkade is aan hem niet besteed: of je blokkeert, of je blokkeert niet. Punt uit. Ongerust merkt Muller nog op dat de werkzaamheden in het labora-

torium volledig verstoord zullen worden. Hm, dat is toch prettig te horen. Het verbaast ons niet meer dat Muller niet aan de actie zal deelnemen. Wat een ontbreken van elk gevoel van solidariteit met de aktievoerders, met de strijd tegen racisme en apartheid. Is het dan echt: Wiens brood men eet, diens woord men spreekt? En waarom vraagt Bevrijding niet door, over de noodzaak van een boycot van Shell bijvoorbeeld en wat de opstelling van het raadslid zal zijn als in de gemeenteraad wordt opgeroepen voor zo'n boycot? Want zelf zal het raadslid er wel niet mee komen. Een slechte beurt.

GRONINGEN - DREWES DE HAAN/ MAYA SISSING

Droom

Zo'n droom heb ik wel eens, ja.

Ik ben dan op een bijeenkomst van mijn partij, de PSP.

Er zijn alleen maar vrouwen, want het is een bijeenkomst van de PSP vrouwen. De opkomst is groot, totaal 60. Het gaat over economische zelfstandigheid van vrouwen, over basisinkomen, voorkeursbehandeling, positieve actie. Allemaal reuze belangrijke dingen voor ons, vrouwen. Opeens overvalt mij een soort woede, die ik - wonder boven wonder - ook nog onder woorden kan brengen.

Ik hef mijn vinger voor het alleenrecht op het woord, richt mij tot de aanwezige vrouwen en stel mijn vragen.

Hoeveel vrouwen onder jullie hebben kinderen? Er steken 35 vrouwen hun hand omhoog.

Hoeveel van deze 35 vrouwen hebben een partner die het initiatief neemt tot de hele organisatie van het huishouden? Er gaat geen vinger de lucht in.

Hoeveel vrouwen hebben een partner die kostwinner is? Alle 35 vingers zijn weer zichtbaar.

Hoeveel vrouwen verrichten betaald werk? Dit keer reageren 25 vrouwen.

Hoeveel van deze betaald werkende vrouwen nemen het initiatief bij het regelen van de opvang voor de kinderen? Alle 25 vrouwen reageren weer.

Hoeveel vrouwen met kinderen 'n initiatief in het huishouden én betaald werk én verantwoordelijkheid voor de opvang van de kinderen hebben nog zin om present te zijn op duffe - in linkse kringen zelden gezellige - partijvergaderingen?

Ik wacht dan tevergeefs op het overblijven van de 'supervrouw'. Wat zou zij gefrustreerd raken als ze steeds maar weer zou lezen dat - ondanks de vele inspanningen van de linkse politiek - er nog altijd maar zeer weinig vrouwen zijn die in het partij kader, in het centrum van de besluitvorming, meedraaien.

Gelukkig word ik dan wakker.

Of ik droom dit.

Ik ben op sollicitatie bezoek bij baas.

Het gesprek verloopt als volgt.

Baas: mevrouw, ik heb gelezen in uw sollicitatiebrief, u heeft een zeer goede staat van dienst. Goede opleiding, goede werkervaring met een onderbreking van slechts enkele jaartjes, wij kunnen u zeker gebruiken. Maar.... u heeft kinderen en zou daarom de werktijden enigermate afgestemd willen zien op de schooltijden van uw koters.

Vrouw: ja, als dat zou kunnen, mijnheer.

Uit de afdelingsbladen

In deze rubriek selecteert de redactie van *Bevrijding* enkele opvallende zaken uit de recente afdelingsbladen die zijn binnengekomen op het bekende adres: Partijbureau PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

CRISIS!

Opspraak

Het maart-nummer van het Tilburgse PSP-afdelingsblad is voorlopig het laatste. De reden daarvoor is dat Alex Stroom en Rutger van Santen door de ledenvergadering begin maart niet als bestuurslid zijn herkozen. Daarop besloten ook Marijke Jonkers en Will van Sprang af te treden, ook al waren zij wel gekozen. Al deze personen blijven overigens wel actief in de federatie Links Akkoord in Tilburg. De PSP in Tilburg is daarmee dus geheel bestuurloos geworden. Het bestuursconflict heeft zich voor een belangrijk deel in de lokale pers afgespeeld. Het Nieuwsblad noemde 'het regelmatig blijf geven van te weinig steun aan het samenwerkingsverband van PSP, PPR en CPN' als oorzaak voor het wegsturen van een aantal bestuursleden. De betrokken ex-bestuurders bestrijden deze opvatting heftig in een aantal zeer persoonlijke stukken in het blad. Met name dat de tegenstanders de pers en niet zozeer de ledenvergadering hebben gebruikt om hun kritiek te spuien en dat hun inzet voor het oppeppen van de Tilburgse PSP-afdeling kennelijk niet gewaardeerd werd, zit de betrokkenen nogal hoog. Het blad drukt de notulen af van de ALV waar het allemaal gebeurde. In de rondvraag meldde zich nog

iemand die een introducerend stukje voor de volgende Opspraak wilde schrijven: we zijn benieuwd of dat er nog van komt.

Spark

Het Groningse PSP-afdelingsblad bevat in het maartnummer een 'verontruste' reactie

op de referendum-uitslag. Verder besteedt Spark aandacht aan een PSP-actie tegen reclame-borden langs Rijksweg 7 tussen Zuidbroek en Nieuwe Schans. De Groningse PSP is het in deze van harte eens met minister Smit-Kroes van Verkeer en Waterstaat. Die is ook tegen reclameborden langs deze weg, in tegenstelling tot het provinciebestuur

vervolg van pagina 17

was het wederom raak. Het partijbestuur mocht Liesbeth Miltenburg begroeten die voortaan notulen van het partijbestuur zal maken. Daarmee wordt een oude gewoonte weer in ere hersteld. Een andere oproep in *Bevrijding* leverde ook resultaat op: Tjark Reininga werd benoemd als redaktielid van *Bevrijding*. Voor de laatste keer werd de stand van zaken van de anti-NAVO-manifestatie van 8 april doorgenomen. De response van de afdelingen stelt zwaar teleur en het rondkrijgen van het geplande programma stuit op moeilijkheden.

Joop Vogt is inmiddels weer teruggekeerd uit het verre Turkije en heeft een uitgebreid schriftelijk verslag opgesteld. Joop heeft veel contacten gelegd en heeft inmiddels via de VARA-radio zijn indrukken kunnen vertellen. Ook in het kamerwerk zal hij gebruik maken van zijn ervaringen ter plekke.

De onderhandelingen met PPR en CPN stonden, uiteraard, ook op de agenda van deze PB-vergadering. Elders in deze *Bevrijding* is daar al het nodige over geschreven.

Na de vergadering nam het partijbestuur afscheid van letje van Poll die vanwege het

aanvaarden van een full-time baan het secretariaatschap moest opgeven. Lokatie was opnieuw restaurant Sluizer, onderhand een vaste plek voor dit soort gebeurtenissen. Het is te hopen dat de PB-leden die tent voorlopig niet meer van binnen zien.

LEO PLATVOET

Voor een toekomst zonder NAVO

Het PSP-affiche 'Voor een toekomst zonder NAVO' (zie de voorkant van de april-*Bevrijding*) is uiteraard verkrijgbaar bij het partijbureau. Het affiche is in blauw-zwart gedrukt, heeft een formaat van 65x60 cm en is gemaakt door Jehanne van Woerkom. Het is verkrijgbaar door storting van f.3,50 op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam onder vermelding van 'NAVO-affiche'.

Van het affiche zijn ook postzegels gemaakt. Een vel van 25 postzegels (van 10 ct per stuk) is verkrijgbaar door storting van eveneens f.3,50 op hetzelfde gironummer o.v.v. 'postzegels'.

VVIO

De 'Verplegenden en Verzorgenden In Opstand' (VVIO) die de loonstrijd nieuw leven heeft ingeblazen, kan best wat geld gebruiken, want de pas opgerichte actiegroepen beschikt niet over jarenlang vetgemeste actiepotten. Financiële steun kan overgemaakt worden naar Verenigde Spaarbank NV Amsterdam, nr. 987229052, t.n.v. J. Diesveld, gironr. van de bank is 15368.

Auto-pamflet

Nieuw bij de PSP verschenen is de 'autofolder' met een daarbij behorend affiche. Met affiche en folders kunnen afdelingen actie voeren om de overlast van auto's tegen te gaan. Middels de afdelingspost zijn er verschillende suggesties voor actiemodellen gedaan. De folder is samen met de ENFB uitgegeven. Folders en affiches kunnen besteld worden bij het partijbureau.

en het Groningse bedrijfsleven. De Groningse PSP heeft daarom een persverklaring uitgebracht tegen deze vorm van horizonvervuiling en tegen de lobby van de ondernemers. Zij is bevreesd voor een precedentwerking elders als het plaatsen van de reclameborden langs Rijksweg 7 toch mocht doorgaan.

Rooddruk

Het april-nummer van het blad van de PSP-federatie Den Haag staat in het teken van de voortzetting van de samenwerking binnen Links Den Haag. Volgens het bestuur moet de samenwerking niet alleen de steunfractie omvatten, maar moet die ook in sterkere mate de partijen omvatten, bijvoorbeeld door een permanent Links Den Haag bestuur. De mogelijkheid wordt overwogen om een rechtstreeks lidmaatschap van Links Den Haag mogelijk te maken. Gepleit wordt om opnieuw een progressief college tot stand te brengen zonder CDA of VVD. Verder wil men onafhankelijke kandidaten op de lijst.

Verder geeft Rooddruk de uitslag van een leden-enquete onder Haagse PSP(st)ers. Daaruit blijkt dat de helft van de leden in het verleden ooit wel eens activiteiten in PSP-verband hebben ontplooid, maar dat nu niet meer doen. Als reden hiervoor werd het meest relatie, werk, studie of hobby genoemd. Niettemin zijn veel leden wel bereid om incidenteel - bijvoorbeeld bij de verkiezingen - konkrete dingen te willen doen. Uit de enquete spreekt ook een geringere hang naar activisme en meer gerichtheid op parlementair optreden. De helft van de respondenten ziet dit als een onvermijdelijke ontwikkeling. Uit de enquete blijkt tenslotte dat leden vinden dat de PSP meer moet doen aan punten als: milieu, bewapening, emancipatie en discriminatie. Klein linkse samenwerking en college-deelname worden in het Haagse overwegend positief gewaardeerd door de PSP-leden.

Radikaal

In het nummer van maart '89 van het blad van de PSP-Amsterdam staat een interview met de PSP-ers die namens het Links Akkoord in de stadsdeelraad van de Pijp zitten. Er wordt ingegaan op de voorbereidingen van die deelraadsverkiezingen in 1986 en het verloop van de kollege-onderhandelingen die uiteindelijk resulteerden in een kollege van PvdA en VVD. De PSP levert vier van de 7 Links Akkoord-raadsleden, de CPN de andere 3 en de PPR geen een. Ingegaan wordt op de PSP-inbreng. Door de PSP-ers is een nota geschreven over sport en buurtwerk met een plan voor een sportnetwerk in de Pijp. Dat plan is overgenomen door de deelraad. Bovendien probeert men buitenparlementaire geluiden te vertolken. Het lidmaatschap van de deelraad kost de PSP-ers veel tijd, al gauw 2 a 3 dagen per week. En er is geen steunfractie, maar die wil men gaan opzetten. Het interview besluit met een aantal tips voor beginnende deelraadsleden.

Linker

In Linker nummer 18, de maart-editie van het blad van Links Akkoord in Amsterdam, wordt uitgebreid aandacht besteed aan de 'internationale solidariteit' en hoe in de hoofdstad intenties worden omgezet in beleid. Amsterdam laat zich voorstaan op haar traditie van tolerantie. De gemeente keert zich regelmatig tegen racisme. Als eerste gaat het blad in op de stedenband met Managua in Nicaragua. Verder vroeg Linker de verschil-

algemeen voorzitter:

Saar Boerlage
p/a postbus 700
1000 AS Amsterdam
020-267374

vice-voorzitter:

Henk Branderhorst
Molenweg 15
3941 PT Doorn
03430-15927

algemeen secretaris:

Vacant

algemeen penningmeester:

Rob Steinbuch
Damhertlaan 129
3972 DD Driebergen
03438-12491

politiek secretaris SVS/WB:

Titia van Leeuwen
Herengracht 310
1016 CD Amsterdam
020-237587

politiek secretaris Buitenland:

Joost Lagendijk
Oude Waal 13 II
1011 BZ Amsterdam
020-382152

actie-coördinator/partijopbouw:

Hannah van Wijngaarden
Koningsvarenstraat 312
1531 SL Wormer
02982-3536

hoofdredacteur Bevrijding:

Leo Platvoet
Blasisusstraat 6III
1091 CR Amsterdam
020-6686177

voorzitter LWPW:

Erik Meijer
Schaepmanstraat 60
3027 CD Rotterdam
010-4158025

politiek secretaris onderwijs, welzijn en gezondheidszorg:

Ger Groeneboom
Petuniapad 4
3202 HX Spijkenisse
01880-14987

politiek secretaris milieu, technologie, energievoorziening, volkshuisvesting en planologie:

Fred Gersteling
Carillonstraat 13hs
1074 AT Amsterdam

lende solidariteits-komitees naar hun mening over het hoofdstedelijk anti-apartheids-beleid. Het blad gaat in op wat Links Akkoord heeft ondernomen om de gemeente te bewegen de blokkade-acties bij Shell positief te waarderen. Tenslotte bevat dit nummer van Linker nog artikelen over het Anti-Discriminatie Bureau in Amsterdam en over hoe de Amsterdamse vreemdelingen-politie het steeds restrictiever wordende beleid van Korte-Van Hemel denkt uit te voeren.

Vuist

Het februari-nummer van het Nijmeegse PSP-blad Vuist gaat in op de discussie over het basisinkomen. In een artikel schrijft Wim Schrieks dat volgens hem het basisinkomen geen oplossing biedt voor een betere verdeling van de werkgelegenheid of bij het tegengaan van een tweedeling op de arbeidsmarkt. Hij pleit voor drastische ATV samen met sterke nivellering van inkomens.

Intercom

Het februari-nummer van het mededelingenblad van de PSP-afdeling Maastricht gaat in op de wijze van deelname aan de gemeenteraads-verkiezingen in 1990. Daarover is in februari een vergadering gehouden. De keuze ging daar tussen zelfstandige PSP-deelname of verkennende gesprekken voor een gecombineerde radikaal-linkse lijst. Er zijn in Maastricht 'breekpunten' geformuleerd voor een samenwerkingslijst. Dat zijn: de naam van de lijst (opname van de naam PSP); alleen politieke partijen mogen aan de lijst meedoen; de kandidatenlijst en de mogelijkheid van afwijkende standpunten binnen de

samenwerking. Deelname aan een college waarin CDA of VVD meedoen wordt in de voorstellen afgewezen. Verder was er het voorstel dat raadsleden geen afdrachtplicht zouden hebben. Tenslotte zijn er een aantal programmatische eisen geformuleerd over financiën en economie, cultuur, minderheden, vredesbeleid en de platform-functie van de fractie. De keuze van Maastricht is ons nog niet bekend.

ROB SNEL

BEVRIJDINGSFONDS
KOMITEE
ZUIDELIJK AFRIKA

Dit jaar vrije verkiezingen in
Namibië. Er komt een einde
aan de Zuid-Afrikaanse
bezetting

De bevrijdingsbeweging
SWAPO en de Namibische
basisorganisaties bestrijden
gezamenlijk de apartheid.
Steun hen in de
verkiezingsstrijd.

GIRO 26655
AMSTERDAM

Oudezijds Achterburgwal 173 Tel. 020-270801
1012 DJ Amsterdam

Agenda

April

6. Partijbestuur*

9. Radiozendtijd PSP***
radio 5, 18.20-18.30 uur

9. PSP-ouderenwerkgroep

PSP-pand, Oudegracht 243 te Utrecht. We discussiëren over aspecten van de verzorgingsstaat, over het huidige beleid van Lubbers c.s., en over het opzetten van een strategie tot verandering.

Iedereen is welkom. We beginnen om 19.30 uur. Inlichtingen: Saar Boerlage, tel. 020-267374 te Amsterdam.

11. Op weg naar een schone toekomst

Openbare discussieavond over de nieuwe milieubrochure van de PSP in De Brakke Grond te Amsterdam; informatie zie elders in dit nummer.

13. Vrouwen en linkse politiek

PSP-Vrouwenbijeenkomst in het PSP-pand, Oudegracht 243, te Utrecht (tel. 030-319164). Begintijd 11.00 uur; eindtijd: 15.00 uur.

Ter voorbereiding van een grootscheepse vrouwenconferentie op 14 oktober, gaan we praten over de onderwerpen, die op deze dag aan de orde moeten gaan komen: - 'feminisme en linkse politiek in de jaren 90'

- deelname vrouwen in links politieke organisatie's

- individualisering versus collectivisering.

CPN en PPR willen meedoen en zullen ook in de voorbereidingen hun aandeel leveren.

Voor meer informatie of stukken kun je bellen met het partijbureau tel. 020-267374, Trudie Koek of met Corrie van der Velden, tel. 020-935470.

16. Partijbestuur*

17. Hongarije werkgroep

Plaats: Partijgebouw PSP, Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam. Contactpersoon: Gerrit Pas, tel. 02152-61456.

17. PSP-themagroep gezondheidszorg

19.30 uur, PSP-pand, Oudegracht 243 te Utrecht, informatie zie elders in dit nummer.

19. Europa en homosexualiteit

Met o.a. Bob van Schijndel, Annemarie Onstenk.

Plaats: Villa Lila, in de Betouwstraat 9, Nijmegen. Tijd: 20.00 uur.

20. Gif of groen

Themaconferentie van REGENBOOG over Europese milieupolitiek, alsmede start verkiezingscampagne; informatie tel. 020-245515.

23. Radiozendtijd PSP***

Radio 5, 18.20-18.30 uur.

27. Partijraad**

29. TV-uitzending PSP

Over milieu, Nederland 3, 19.41-19.51 uur.

De agenda en bijlagen voor de vergaderingen van partijbestuur en partijraad kunnen besteld worden bij het partijbureau.

Inlichtingen over de activiteiten van:

* Het partijbestuur: tel. 020-267374

** De partijraad, Floor de Kreij. Tel. 05120-30156.

*** De Radio & Televisiecommissie: Jos van Remundt, tel. 020-902672.

Opgaven voor de volgende agenda inclusief documentatie en verwijsadres opsturen naar partijbureau PSP, t.a.v. Johan Eland, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

ONDERSTE BOVEN

Niet alleen de PSP houdt zich bezig met **40 JAAR NAVO**. AMOK analyseert de aanwezigheid van de NAVO in de verschillende Nederlandse provincies. Op zich ook al een goed naslagwerk over militarisme in Nederland. Naast de gedetailleerde omschrijving van de plaatsen van NAVO-aanwezigheid is er een uitgebreide hoeveelheid informatie over allerhande aspecten van de NAVO.

Ideaal als naslagwerk bij allerhande activiteiten.

Te bestellen bij AMOK, Esdoornstraat 14, 3551 AJ Utrecht, 030-442122, giro 5567607.

Ook in **RAMPSPOED** uitgebreid aandacht voor de NAVO, naast een interview met een Chileens vluchteling die teruggaat en de journaliste Ineke van Bergen. De NAVO-katern is ook apart te bestellen. Rampspoed f 2,50 en de NAVO-katern f 0,50. Ook goed te gebruiken bij de NAVO-tentoonstelling van de PSJG. Dit alles is te bestellen bij

de PSJG, Nwe Looiersstraat 45, 1017 VB Amsterdam, 020-267374.

In **'T KAN ANDERS** een interview met PSP-oprichter Johan Riemens; en een verslag van een symposium van Aktie Strohalm over het broeikas-effect., Verder een artikel over Kees Koning en Co van Melle en over Gorbatsjov. kan anders, Vlamingstraat 82, 2611 LA Delft.

De **LANDELIJKE INDIA WERKGROEP** houdt op 12 mei een symposium over de rol van het nederlandse bedrijfsleven in India; in de Oude Manhuispoort in Amsterdam. Informatie: Landelijke India Werkgroep, Oudegracht 36, 3511 AP Utrecht, 030-321340.

Voor wie een keer een ontmoeting wil hebben met mensen uit het Warschau-pact zijn er **INTERNATIONALE ONTMOETINGSWEEKEN** in Oost-Europa, in zowel de DDR als in Polen. Informatie bij: Oost-West Groep, postbus 1667, 9701 BR Groningen. 050-414678.

Binnenkort wordt de Wet Persoonsregistraties van kracht. **PRIVACY EN REGISTRATIE**

geeft antwoord op de vraag wat er nu mag en niet mag, wat zijn je rechten en wat mag er allemaal uitgespookt worden met je gegevens. Verder een uitstapje naar de situatie in België en een artikel over de Chaos Computer Club. Te bestellen bij Stichting Waakzaamheid Persoonsregistratie, Schiemanstraat 2 Amsterdam, 020-271367.

Met pinksteren is er een **DERDE-WERELDFESTIVAL** voor jongeren in Gemert. In twee dagen tijd kun je een wereldreis maken door alle continenten. Informatie: Dr. Peelenstraat 6, 5831 EG Boxmeer, 08855-75454.

Tenslotte heeft **ALERTA** haar maart-nummer over Aids in Latijns-Amerika. Daarnaast een rondje met nieuws over diverse Latijns-Amerikaanse landen en achtergrondinformatie over een aantal nieuwe ontwikkelingen. Te bestellen bij Alerta, Nieuwe Herengracht 29, 1011 RL Amsterdam, 020-270307.

BEVRIJDING

MAANBLAD VAN DE PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ - JAARGANG 33 - NR. 6 - JUNI 1989

in dit nummer:

- * Vervroegde verkiezingen
- * Groen Links akkoord!
- * Interview John Hontelez
- * Basis-inkomen in discussie
- * Werkbezoek Euro Kandidaten
- * PSP & EG
- * Turkije
- * Interview Saar Boerlage

15 JUNI
EUROPESE VERKIEZINGEN

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon: 020-267374, fax 020-237248. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.

Informatie & Bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag (Johan Eland).

Stichting Vorming & Scholing/Uitgeverij De Bovenbouw/De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 - 16.00 uur (Ron Leyser en Bert van den Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 - 17.00 uur (Judith Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag, woensdag en donderdag van 10.00 - 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting/Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongerengroepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070 - 624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie PSP: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070 - 183040.

REGENBOOG (Eurofractie): Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel.: 020 - 245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 28, 9201 HA Drachten, tel.: 05120 - 30156 (Floor de Kreij).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Tjark Reininga, Rutger van Santen, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 267374, fax 020 - 237248.

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Zet- en drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

Kabinetscrisis

VVD trekt lijn tussen de eigen portemonnee en een schone toekomst

Het kabinet Lubbers is dan toch eindelijk gevallen. Velen hadden het niet voor mogelijk gehouden dat de CDA/VVD-coalitie hun kleine meerderheid in het parlement vervroegd in de waagschaal zouden stellen. Maar de VVD, opgestoot door de opportunist pur sang Wiegel, schatte de electorale mogelijkheden van een breuk blijkbaar positief in. De bezuinigingen zijn over de hele linie binnengehaald en voor de bescherming van de heilige koeien 'de eigen auto' en 'het eigen huis' vallen de VVD-kiezers spontaan in zwijm. Maar achter deze directe aanleiding tot deze kabinetscrisis schuilt een veel diepergaande milieucrisis. Jarenlang hebben groeperingen en partijen als de PSP geroepen en actie gevoerd voor een milieuvriendelijke politiek. Van consumentgerichte acties (spuitbussen, kringlooppapier) tot analyses waarin werd aangetoond dat de voortgaande vervuiling nauw samenhangt met de wijze waarop de kapitalistische economie functioneert. En zoals vaak gaat het massaal worden van het milieubewustzijn gepaard met een vervlaking van de analyse. Dat leidt ertoe dat zelfs het CDA zich afficheert als milieupartij en de VVD-minister Nijpels en Smit-Kroes verdacht verrassend omzwaaien. Het Nationaal Milieuplan fungeert al maandenlang als onbereikbare schaamlap voor het ontluikende, halfzachte milieubewustzijn van de regering. Maar de VVD-fractie trok scherp de lijn tussen de eigen portemonnee en een schone toekomst. Naast de milieuproblematiek speelde daarbij natuurlijk de steeds scherper wordende conflicten tussen VVD en CDA over allerlei zaken. De VVD leek moegebeukt te zijn door de niet aflatende stroom Lubberiaanse modder, die bij nadere analyse toch altijd hoofdzakelijk uit CDA-componenten bleek te bestaan.

Geen uitstel

De PSP Tweede Kamerfractie heeft, evenals de meeste andere partijen, aangedrongen op vervroegde verkiezingen. *'Het kabinet is nu gestruikeld over voornemens die nauwelijks de fundamentele beleidswijzigingen in gang zetten die noodzakelijk zijn voor een schoner milieu. En het milieu kan geen uitstel meer verdragen.'* Naast vervroegde verkie-

zingen pleitte de PSP er voor het Nationaal Milieuplan zo snel mogelijk aan de Tweede Kamer aan te bieden. *'De kiezers zullen op die manier de gelegenheid krijgen zich uit te spreken over de meningsverschillen met betrekking tot de te voeren milieupolitiek.'*

Congres

Het woord is dus aan de kiezers. En het is de taak van de PSP om de kiezers een alternatief politiek program voor te leggen dat wervend is door zijn aanpak, geloofwaardig door zijn uitvoerbaarheid en betrouwbaar door zijn analyse. Op grond van de referendumuitslag wordt op dit moment hard gewerkt aan een akkoord tussen PSP, PPR, CPN en ongebondenen dat gebaseerd is op een dergelijk programma. Op 1 juli zal het congres van de PSP daar een oordeel over vellen. De congreskrant vindt u bij dit nummer van Bevrijding. Oordeelt u zelf over het Groen-Linkse akkoord dat bereikt is en laat u niet onbetuigd op de afdelingsvergaderingen die in de loop van juni worden gehouden.

LEO PLATVOET

Rectificatie & mededeling

In het vorige nummer was de naam van de schrijver onder het artikel over de onderhandelingen weggefallen. Dit was Leo Platvoet. Bij dit artikel stond een bericht dat het concept-programma van CPN, PSP en PPR aangevraagd kon worden en dat er een discussiebijeenkomst over dit programma georganiseerd zou worden. Gezien de noodzakelijke versnelling i.v.m. de vervroegde verkiezingen komt deze discussiebijeenkomst te vervallen. Het concept-programma staat afgedrukt in de Congreskrant.

Voorts was ook de naam van de schrijver onder de nieuwe rubriek 'PSP'ers en hun werk!' weggefallen; dit was Liesbeth Miltenburg.

Kandidaatstelling & congres

In verband met de vervroegde kamerverkiezingen van 6 september houdt de PSP ook een vervroegd congres: op zaterdag 1 juli in Amsterdam (Noord). Begin juni ontvangen alle leden (hopelijk bij deze Bevrijding) de eerste congreskrant, met daarin de te nemen besluiten m.b.t. de deelname aan de verkiezingen en het verkiezingsprogramma. De afdelingen kunnen dan in de periode 5 tot 9 juni hun af-

delingsvergaderingen houden. Voor 10 juni moeten de kandidaten voor de kandidatenlijst gesteld worden, alsmede de amendementen op de congresstukken zijn ingediend. Rond 20 juni volgt dan een tweede congreskrant met de amendementen en de gestelde kandidaten. De afdelingen kunnen dan in de week voorafgaand aan het congres hun tweede ledenvergadering houden.

Onderhandelingen gemeenschappelijke lijst

Een brede groen-linkse formatie is in aantocht

In de vorige Bevrijding, die vanwege de produktietijd altijd op de helft van de maand de kopystop heeft, liep het verslag van de onderhandelingen over een gemeenschappelijke lijst tot de laatste bijeenkomst waar het PPR-bestuur bijzat. Op 24 april besloot het PPR-partijbestuur af te haken. Sindsdien is, mede door de kabinetscrisis, alles is een stroomversnelling geraakt. Een overzicht van de gebeurtenissen in de laatste weken tot half mei.

In de laatste vergaderingen tussen de delegaties van de partijbesturen in april spitste de discussie zich toe op de intenties, waarmee de drie partijen aan het onderhandelingen waren. Deze discussie was aangezwengeld door de PPR, die van CPN en PSP wilde horen dat men wilde komen tot een nieuwe partij. Dat ging CPN en PSP te ver. Wel werd een gezamenlijk concept-intentieverklaring opgesteld, waarin werd uitgesproken dat er 'een nieuwe parlementaire formatie met een op linkse en groene uitgangspunten gebaseerd programma' moet komen, die meer is 'dan een optelsom van de bestaande drie partijen'. Voorts stond in deze verklaring dat 'in de komende vier jaar wordt beoordeeld of en zo ja in welke vorm de beoogde nieuwe politieke formatie gestalte moet krijgen'. De besturen van PSP en CPN konden zich vinden in deze intenties, evenals de partijraad van de PSP, die met de nodige waardering de rol van de PSP-delegatie in de onderhandelingen besprak. Voor het PPR-bestuur ging het echter niet ver genoeg. Op 25 april besloot men af te haken; in een verklaring werd, ten onrechte, de CPN verweten verdere besprekingen zinloos te maken.

De PSP reageerde alert met een eigen verklaring, waarin de stap van de PPR werd betreurd. Hierin stelde de PSP dat door toedoen van de PPR de eerste noodzakelijke stap voor eventuele herformatie niet kan worden gezet: een nieuwe parlementaire formatie ter linkerkant van de PvdA. Dat lijkt een onlogische handelswijze van de PPR 'tenzij het afhaken gezien moet worden als een keuze van de PPR om zich om te vormen tot een groene middenpartij.'

Op 29 april kwam het voltallige PSP-partijbestuur bijeen en deze besloot er nog een verklaring tegen aan te gooien, die meer op de toekomst was gericht. 'De PSP blijft streven naar een sterke rood-groene formatie ter linkerkant van de PvdA. Hiervoor is het nodig dat CPN, onafhankelijken en buitenparlementaire groeperingen worden betrokken bij dit streven.' En in de wetenschap dat de partijraad van de PPR een week later zou vergaderen: 'indien de partijraad van de PPR besluit de onderhandelingen voort te willen zetten op grond van de eerder uitgesproken intenties van PSP en CPN staat niets meer de terugkeer van de PPR aan de onderhandelingstafel in de weg.'

Pleuris

Bij de PPR was inmiddels flink de pleuris uitgebroken over de eenzijdige besluit van de - smalle - PPR-top. Het initiatief werd genomen tot een spoed-partijraad op 7 mei, die een breed ondersteunde motie aannam die uitsprak dat op de kortst mogelijke termijn de

besprekingen moest worden hervat. Het partijbestuur van de PPR wenste deze motie niet uit te voeren en verwees besluitvorming door naar het PPR-congres in juni. Omdat het dan te laat zou zijn, besloten de indieners van de aangenomen motie zelf een delegatie te benoemen, die op basis van de motie zouden door onderhandelen.

Op woensdag 10 mei werden de besprekingen weer hervat. Uiteraard is er toen gesproken over de status van de PPR-'delegatie'. De PSP beschouwde deze als een delegatie 'vanuit' de PPR en schatte in dat het besluit van de partijraad (hervatten van de besprekingen) een breder draagvlak in de PPR heeft dan dat van het partijbestuur (breken). En aangezien het voor de PSP van groot belang is dat de PPR mee doet met het gewenste akkoord wilde ze verder praten met deze delegatie, omdat dit enige mogelijkheid is om de PPR mee te krijgen.

De besprekingen werden dus voortgezet met het doel om binnen 10 dagen een akkoord (inclusief programma) op tafel te krijgen dat de partijbesturen van PSP en CPN willen verdedigen op hun congres resp. conferentie en dat de delegatie vanuit de PPR wil voorleggen aan het congres van de PPR. Ik zal de lezer(es) verdere details besparen over de vele vergaderingen die, soms in hilariteit en soms met hard onderhandelen, in de meest uiteenlopende lokaties werden doorgebracht. In de congreskrant staat het akkoord integraal afgedrukt met daaraan voorafgaand een verantwoording van het partijbestuur. Op een later moment zal nog eens een kleurrijkere terugblik worden geschreven.

O Sole Mio

Kleurrijk en kritisch waren de reacties die losbarstten in de week na het afhaken van het PPR-bestuur. Lokale samenwerkingsverbanden kondigden aan op 19 mei een bijeenkomst te zullen houden met het doel om een landelijke rood-groene samenwerkingslijst te krijgen. 'Bij voorkeur een lijst waarop PSP, CPN, PPR en onafhankelijken voorkomen. Komt een dergelijke samenwerking met de landelijke partij-establishment's niet van de grond, dan pakken we samen met de mensen, en eventueel partijen die daar wel enthousiast voor zijn de handschoen op om tot een wervend alternatief te komen.' Faxen en brieven vanuit het land dwarrelden op de partijburelen neer, alle met één boodschap: grijp de kans om een doorbraak te bewerkstelligen ten gunste van een krachtige, radikaal-linkse groepering.

Ook de Italiaanse ijsbereiders beginnen zich, al dan niet met slagroom, in de discussie te mengen. Deze conclusie kan althans getrok-

ken worden uit het eerste nummer van 'O sole mio', het 'vaktijdschrift voor ijsverkopers'. Bij nader inzien lijkt dit vaktijdschrift volgeschreven te zijn door voorstanders van een zelfstandige PSP-lijst. Tom Pitstra verhaalt over de samenwerkingsdiscussie en Ronald Paping formuleert de contouren van een links programma. De bijdrage van Pitstra, gelijk aan de inbreng van zijn debat met Wilbert Willems begin dit jaar, bevat een aantal min of meer bekende argumenten tegen een radikaal-linkse samenwerking op landelijk niveau. Hij weet zeker dat bij een dergelijke samenwerking 'het rebelse en radikale PSP-geluid verdwijnt'. Alsof de PSP-leden, die toch dat geluid produceren, van de politieke aardbodem verdwijnen als er samengewerkt wordt! Pitstra stelt dat het onmogelijk is om het eens te worden met PPR en CPN over de hoofdpunten van een programma, zonder echter die hoofdpunten aan te geven. Ronald Paping doet dat wel: strijd tegen bewapening, NAVO ter discussie stellen, een milieubeleid met duidelijke, economische keuzen, rechtvaardige inkomensontwikkeling cq. verdeling, democratisering & ontplooiing en een financiële vertaling van de wensen. Me dunkt, contouren die goed aansluiten op het akkoordprogramma dat er aan komt.

Intrigerend is de bijdrage van PSP-jongerenwerkster Christa Compas over het feminisme van Andree van Es. Kern van haar betoog is dat Andree van Es zich in haar politieke opstelling meer laat leiden door herkenning dan door overtuiging. Zij zou meer hechten aan gevoel en moraal dan aan analyse en politieke standpunten. De bewijsvoering voor deze theorie wordt gehaald uit een aantal uitspraken van Van Es die met een zeer lenige betoogtrant op psycho-politieke manier aan elkaar worden verbonden. Die uitspraken komen met name uit de prive-sfeer, heldere analyses van Andree over de NAVO b.v. komen niet aan bod. Je vraagt je dan ook al lezend af waar dit geschrijf toe dient tot je het bij het eind van het artikel komt. Daar duikt ineens ... Van der Spek op die als man met een echt-radikale inborst die meer aan politieke standpunten en maatschappij-analyses hecht dan Van Es die 'veel en vaak over haar gevoelens' praat. De beoogde genadeklap zit in de laatste regels: 'De PPR schreef vorig jaar een prijsvraag uit waarin ze mensen opriep zich uit te laten over de vraag of 'de politicus zonder partij de toekomst heeft'. Als het antwoord op die vraag 'ja' is zou Van Es nog een glorieuze politieke toekomst tegemoet kunnen zien.'

En zo wordt getracht de vrouw die volgens zeer velen in en buiten de PSP de verworvenheden van het feminisme combineert met een prominente radikaal-linkse rol in het parlement (helder, kritisch, consequent, bewogen, principieel pacifistisch) los te weken van haar eigen partij. Onbegonnen werk.

'O sole mio' het 'vaktijdschrift voor ijsverkopers' is een aardig gekozen vlag waarin het 'Solo' gecombineerd wordt met de socialisatie van de ijscoke. De rock 'n' roll liefhebber weet dat dit operaliedje in juli 1960 door Elvis Presley werd opgenomen onder de titel 'It's Now or Never'. Dat lijkt me een betere aanduiding voor de keuze waarvoor de PSP thans staat.

LEO PLATVOET

'O Sole Mio' kan verkregen worden door storting van f.7,50 op giro 4027586 t.n.v. Evert de Vos te Rotterdam o.v.v. de titel.

Europese Verkiezingen

Kies kleurrijk & kritisch, kies REGENBOOG

Op 15 juni gaan de stembussen open voor de Europese Verkiezingen. Hoewel de kabinetcrisis het nationale karakter van deze verkiezingen ongetwijfeld zal oppoetsen, gaat toch om Europa. Het Europa van de multinationals of van de mensen. Moet de Europese integratie voortschrijden tot in alle uithoeken van het beleid of moeten alleen die zaken aangepakt worden die zo grensoverschrijdend zijn dat het niet anders kan? Moet er met alle macht gestreefd worden naar die ene Europese markt of juist naar een samenhangend milieubeleid, een rechtvaardige landbouwpolitiek en daadwerkelijke tolerantie?

De PSP neemt aan deze verkiezingen deel in REGENBOOG, het samenwerkingsverband van CPN, EVP, PPR, PSP, Groenen en onafhankelijken. De campagne van REGENBOOG moet in de eerste helft van juni op volle toeren komen. Het kleurrijke foldermateriaal is klaar, het verkiezingsprogramma 'De toekomst begint vandaag' mag gezien en gelezen worden en alle leden hebben via de 'Straatsburg Times' een raamaffiche ontvangen. (Een affiche voor het raam is de beste propaganda!)

De inbreng van REGENBOOG in de afgelopen jaren in het Europees Parlement (onder aanvoering van Bram van der Lek) is er een geweest die consequent kritiek op het ondemocratisch en kapitalistisch functioneren van de EG vergezeld heeft laten gaan met het indienen van alternatieven en het organiseren van buitenparlementaire bewegingen rond de EG-bureaucratie.

Het programma van REGENBOOG gaat op deze weg voort. Prioriteiten daarbij zijn: een democratisch en gedecentraliseerd Europa, verdeling van macht en inkomens voor de West-Europeanen, bestrijding van de milieuvervuiling door deze bij de bron aan te pakken, het bevorderen van vrede, ontspanning en samenwerking tussen Oost en West, een eind maken aan de uitbuiting van de Derde Wereld en een pluri-form, multiculturele samenleving.

Hierna staan enkele artikelen die met de EG te maken hebben: een nieuwe brochure van het Wetenschappelijk Bureau over de EG, de relatie met de Derde Wereld en aandacht voor de kandidaat van de PSP: John Hontelez, nummer 3 op de lijst. Handhaving van het huidige zetelaantal (2) zou al heel mooi zijn, maar wie weet als we er extra hard aan trekken...

LEO PLATVOET

Regenboog

Regenboog-Eurokandidaat John Hontelez:

'Als er een duidelijk alternatief zou zijn voor internationale samenwerking, zou ik wel kunnen instemmen met het opheffen van de EEG.'

John Hontelez (35), de uit de PSP afkomstige kandidaat voor de Regenboogfractie in het Europees Parlement, is een wat bescheiden man. Hij is geen type van grote verhalen en populistische standpunten. Eerder zou je hem kunnen kwalificeren als een twijelaar. Niet dat hij onzeker is over welke koers zijn politieke groepering moet gaan varen. Het tegendeel is het geval. Maar Hontelez onderkent dat er nauwelijks makkelijke problemen bestaan, laat staan dat daarvoor gemakkelijke oplossingen mogelijk zijn. John Hontelez is bedachtzaam als hij over zijn zaken spreekt. Kwesties hebben allemaal een voorkant en een achterkant en Hontelez houdt dat graag voor ogen. Bevlogenheid straalt niet zozeer van hem af, wel een enorme deskundigheid. Het is een eigenschap die een politicus in het schier onontwarbare doolhof van de Europolitic, met alle voetangels, klemmen en ingewikkelde procedures, uitstekend van pas komt. John Hontelez, die sinds 1985 persoonlijk medewerker is van PSP/GPA-europarlementariër Bram van der Lek, kent de Europese procedures en ook zijn zaakjes.

John Hontelez groeide op in het Brabantse Roosendaal, waar hij tijdens zijn middelbare schooltijd op het fameuze Norbertuscollege lid werd van de Vereniging Natuurbehoud. Het was een eerste stap op weg naar een actief leven waarin natuur en milieu centraal kwamen te staan. Na een eerste kennismaking met de actiegroep Strohalm - nog in Roosendaal - werd Hontelez in Amsterdam actief in die club. Naar de hoofdstad was hij als 18-jarige verkast voor een studie in de Niet Westerse Sociologie. In 1973 ving Hontelez een 3-jarige 'full-time loopbaan' aan als coördinator van de werkgroep Stop Kalkar, die zich beijverde om de ingebruikname van de West-Duitse kweekreactor te voorkomen. In 1975 trad John Hontelez toe tot het Landelijk Energiekomitee, waarin hij tot '82 actief bleef. In 1986 kwam de Eurokandidaat in het bestuur van de Vereniging Milieudefensie en inmiddels is hij ook voorzitter van de groepering Friends of the Earth International, een wereldwijde milieuorganisatie die 33 verschillende landengroepen bundelt. Daarnaast was en is Hontelez actief in de Stichting Kalkarproces, de club die de bekende boer Maas, juridisch en financieel bijstaat in zijn strijd tegen de snelle kweekreactor. Ook is hij nog voorzitter van de stichting Milieucontact Nederland Polen.

PSP

In 1973 werd John Hontelez lid van de PSP. Aanvankelijk niet zo actief. Het enige dat de toekomstige Europarlementariër zich uit die beginjaren herinnert is het samenstellen van een clubblad voor de afdeling Amsterdam Zuid. Na het afsluiten van zijn studie in 1978 werd Hontelez landelijk actief in de PSP. Een jaartje later trad hij toe tot het PB in de functie van politiek secretaris MITECH. Tot 1985 - toen hij medewerker werd van Bram van der Lek - bleef Hontelez actief in het PB. Hij was nog korte tijd algemeen secretaris en hield zich bezig met de sectie extern. Momenteel is Hontelez nog lid van de Partijraad.

Als nummer drie op de lijst van de Regenboog is de toekomst voor John Hontelez nog lang niet zeker. Het zal er van afhangen hoeveel zetels de groen-linkse groepering zal behalen op 15 juni a.s. Als het er maar één wordt - een niet onrealistische verwachting volgens velen - komt Hontelez in de mandaatsperiode van 5 jaar niet in aanmerking voor het pluche. Worden het er twee - een wat optimistischer

prognose maar zeker niet uitgesloten - dan komt John Hontelez volgens de interne Regenboogafspraken op of omstreeks 1 januari 1992 als tussentijds opvolger in het Europees Parlement terecht.

Dilemma

Dat Europees parlement is jarenlang een stiefkindje geweest, met name in kringen van links-radicalen. Het had eigenlijk geen echte bevoegdheden en er hing een geur omheen van decadentie en geldverspilling. Waarom wil iemand met uitgesproken radicale ideeën eigenlijk deel uitmaken van zo'n geheel?

John Hontelez: 'Het is inderdaad zo dat de gemeenschap en wat daar organisatorisch mee samenhangt heel lang maar enigszins aan kon rotzooien. Er waren geen echte bevoegdheden en wat er werd gedaan had nauwelijks invloed. Maar de laatste jaren zijn de bevoegdheden uitgebreid. Je kunt nu in principe zakendoen en regelingen tot stand brengen die invloed, gevolgen hebben. Tegelijkertijd is dat het dilemma. De vraag is of je niet teveel nationale bevoegdheden overdraagt waardoor je op termijn voor voldongen feiten geplaatst zou kunnen worden. Misschien zou de onomkeerbaarheid van de EEG zoals die nu in de praktijk bestaat meer bestreden moeten worden. Maar als dat alleen van groeperingen als de onze komt heeft dat geen enkel effect. Het zou anders zijn als er een voorstel van een grotere Europese politieke groepering - de socialisten bijvoorbeeld - zou komen. Als die zouden zeggen: we heffen de EEG op, dan zou ik daar wel mee in kunnen stemmen. Op voorwaarde natuurlijk dat er garanties komen voor internationale samenwerking. Want heel veel zaken moeten gewoon in internationale samenwerking geregeld worden. Zo'n alternatief zie ik niet, dus moeten we het voorlopig maar doen met de EEG. Trouwens, alle grote partijen in Nederland hebben ingestemd met de Europese Acte. En 11 van de 12 landen hebben dat gedaan. Alleen Denemarken heeft ooit een voorbehoud gemaakt. Dat is eigenlijk het afbreken van een stuk democratie. Want ik weet ook wel dat Europa een kapitalistische economie is die zichzelf door die eenwording beschermt. Tegen de invloed van vakbonden bijvoorbeeld of zelfs tegen linkse nationale regeringen, die binnen het geheel van de gemeenschap natuurlijk nauwelijks een eigen sociaal-economisch beleid kunnen voeren.'

Dat is de huidige situatie.'

Burgers

'Maar juist daarom moeten we ons er sterk voor maken dat het Europees Parlement de bevoegdheden krijgt van een echte volksvertegenwoordiging. Met wetgevende en controlerende bevoegdheden. Dan zouden de burgers meer greep kunnen krijgen op de gang van zaken in de gemeenschap en gebeuren de belangrijke dingen niet over hun hoofden heen.'

Rapport

John Hontelez heeft inmiddels 4 jaar ervaring met de gang van zaken in Brussel en Straatsburg. Ondanks het feit dat de invloed van het parlement nog gering is en de rol van een bescheiden fractie als het GPA/ Regenboog daarin natuurlijk bijna marginaal, ziet John Hontelez toch een paar winstpunten: 'In april van dit jaar is er een uitspraak gekomen van het Europees parlement dat er in alle lidstaten openbaarheid van milieuginformatie moet worden ingevoerd. Die kwestie heeft heel lang gelopen maar er is nu toch een besluit. Burgers moeten toegang krijgen tot milieuginformatie die bij overheden is opgeslagen. Dus als je als Nederlander wilt weten wat een bedrijf in bijvoorbeeld Italië met bepaalde stoffen doet, dan moet de Italiaanse overheid jou als Nederlander daarin inzicht geven. Bram van der Lek heeft die zaak in het parlement aangekaart. Hij heeft een heel uitgebreid rapport gemaakt waarin wordt aangegeven hoe het nu is geregeld in de 12 landen en dat afgezet tegen de Amerikaanse regeling - de freedom of information act - en die wet vervolgens als model gebruikt. In het parlement is dat uiteindelijk mis gegaan omdat met name de engelse Tories en de duitse christen-democraten allerlei bezwaren hadden. Die hadden een hele andere opvatting over wat directe democratie zou moeten inhouden. Maar de zaak is weer opgepikt in de bondsrepubliek zelf, door de Grünen en ook in Italië en daar wordt nu wetgeving gemaakt op basis van ons uitgangspunt. Dat is al iets. Een ander gevolg was dat de Europese Commissie wel oren had naar ons voorstel. En die zijn toen vervolgens weer met een eigen variant gekomen. Daar is het laatste jaar weer veel over gepraat. Wij hebben dat voorstel weer wat aangescherpt en dat haalde het weer wel in het parlement. Er komt nu dus een regeling aan.'

Hormonen

Het is een illustratief voorbeeld voor de gecompliceerde manier waarop de Europese politieke organen werken. Je zet hoog in en na heel veel omwegen en heel veel praten en schrijven komt er wellicht iets uit dat toch als een verbetering beschouwd kan worden vergeleken bij de oude situatie.

John Hontelez: 'Bram heeft ook een beslissende rol gespeeld bij de totstandkoming van het verbod op het gebruik van hormonen in de veeteelt in Europa. En die zaak heeft later veel stof doen opwaaien omdat de Verenigde Staten daar woedend over waren. Daar mogen wel allerlei hormonen worden gebruikt en er is geen enkele controle. De EEG had toen als reactie: dan kan er geen Amerikaans vlees meer geïmporteerd worden. Op het moment dat de Commissie en het parlement dreigden om een aantal hormonen toe te laten, heeft Bram door amendering en politieke actie - waarbij ie sterk werd gesteund door de consumentenorganisaties in Europa - de stemming laten omslaan. Blijkbaar was het zo dat andere politici daar niet hun nek voor wilden uitsteken.'

'We hebben, denk ik, ook een hele belangrijke bijdrage geleverd aan het uit de vergetelheid halen van de kwestie Oost-Timor. En in

John Hontelez

de zaak van Indonesië hebben we - vaak samen met Ien van den Heuvel van de PvdA -- ook regelmatig aan de bel getrokken.'

Wals

'Op mensenrechtengebied hebben we wel het een en ander kunnen doen en ook op het gebied van het milieu en bijvoorbeeld consumentenzaken. Op andere terreinen lag het veel moeilijker. Op economisch gebied hebben we natuurlijk de grote wals van het 1992 - project niet of nauwelijks kunnen tegenhouden. Dat komt ook omdat met name de sociaal-democraten er op beslissende momenten voor kiezen om het proces door te laten gaan.'

'Maar buiten het parlement - en dat is eigenlijk het belangrijkste - hebben we de sociale bewegingen in de EEG geholpen en gestimuleerd om netwerken en organisaties op te richten die zich gaan bezighouden met wat er in Brussel gebeurt. Er zijn veel conferenties georganiseerd, daar is geld voor uitgetrokken, we hebben die bewegingen opgezocht, we hebben er artikelen voor geschreven en meer van dat soort dingen. Dat is allemaal bij elkaar - denk ik - toch onze belangrijkste functie geweest. Ook een kwalitatief andere functie dan andere fracties hadden. Want die organiseren dat soort dingen nauwelijks.'

Vergrote fractie

'Wat ik zelf zal gaan doen, als ik in het parlement kom, is nog lang niet zeker. Het zou voor de hand liggen dat ik weer milieuwerk ga doen maar dat moet ik nog maar afwachten. Het is waarschijnlijk dat ik pas over tweeënhalve jaar in het parlement kom en dan hopelijk in een sterk vergrote fractie waarbij elke partij uit elk land wel milieucommissiewerk wil gaan doen en de vraag is of ik dat dan ook moet en kan gaan doen. Maar er is een aantal andere belangrijke commissies, zoals ontwikkelingssamenwerking, externe handelsbetrekkingen, de economische commissie, de commissie die zich bezighoudt met sociale politiek, die van de mensenrechten en ontwapening. Dus wat mij betreft liggen mijn toekomstige bezigheden nog een beetje open.'

Ecotax

'Maar wat ik heel belangrijk vind, los van wat je in het parlement doet, is die functie voort-

zetten en uitbouwen van het zorgen voor meer greep van sociale bewegingen op wat er gebeurt. Democratisering van de EG vind ik een belangrijk onderwerp maar daar versta ik niet alleen maar onder dat het parlement meer te zeggen krijgt, dat is daar maar een heel klein onderdeel van.'

'Voor wat betreft de directe toekomst en het werk in het parlement wordt voor ons de ECOTAX heel belangrijk. Er vindt al heel lang een hele ingewikkelde discussie plaats tussen de EEG-landen over de BTW en wij hebben daar een voorstel voor ingediend - Nel van Dijk heeft dat gedaan - om de BTW te laten vervallen en te vervangen door een ecologische belasting. Die BTW is een vrij ongerichte belasting en wij stellen voor dat stelsel te vervangen en het te gebruiken als een sturingsmechanisme om het milieu minder te belasten. Het is een gedachte waar in een aantal landen wel oren naar is - Nederland, België, Denemarken - en dat moeten we verder uitbreiden. En als niet de hele EEG ineens mee wil doen, dan moet in ieder geval voor die landen die wel willen, de vrijheid bevochten worden, om het wel te doen. De harmonisatie van de BTW mag niet zover gaan dat er helemaal geen ruimte is voor dit soort plannen.'

Drukmiddel

'Daarnaast moeten we verdergaan met de aanzetten die zijn gedaan op het gebied van de import van tropisch hout in de EG. En dat als drukkmiddel op de landen die hun wouden kappen. Bram heeft voor elkaar gekregen dat in juli '88 dat het Europees Parlement zich unaniem uitsprak voor een opschorting van de import van hout uit Maleisië. En ruwweg tussen de 60 en 70% van het hout dat Nederland importeert komt uit Maleisië en ook om en nabij de helft van de tropische hardhoutimport in de hele EEG. We hebben dat als speerpunt gekozen niet alleen vanwege de zaak zelf maar ook omdat er in Maleisië een sterke binnenlandse strijd plaatsvindt tegen die houtkap, deels door de milieubeweging en deels door de oorspronkelijke bewoners van die bossen. Het Europees Parlement wil die opschorting pas opheffen als er een echte garantie komt dat de exploitatie van de bossen op Maleisië op een aanvaardbare manier plaatsvindt.'

Initiatief

'Waar ook veel meer dan tot nu toe aan zou moeten gebeuren, dat is de Oost-West verhoudingen. Het is bijvoorbeeld een uitdagend punt om te praten over een mogelijk lidmaatschap van Hongarije van de EEG. Je moet er voorzichtig mee omgaan want de Hongaren moeten het eerst zelf willen maar het zou best aardig zijn als het initiatief van de EEG uitging. Dat moet natuurlijk in een context zijn van serieus bedoelde ontspanning en economische samenwerking en niet als een dolkstoot in de rug van het Warschaupact.'

Ervaringen

Als lid van de partijraad van de PSP heeft John Hontelez de nationale politiek niet uit het oog verloren. De recente perikelen rondom het al dan niet samenwerken binnen nationaal radicaal-links beoordeelt de Eurokandidaat als weinig verheffend. Hoewel Hontelez zichzelf plaats op de linkervleugel van de PSP is hij een voorstander van snelle bundeling van krachten. Niet vreemd natuurlijk voor iemand die al een aantal jaren in een Europese gezamenlijke constructie werkt en daar goede ervaringen mee heeft opgedaan.

Hontelez: 'Wat de PPR, althans het bestuur, onlangs heeft gedaan vind ik heel jammer. De argumentatie om te breken was er echt

met de haren bijgesleept. De PPR stelde onmogelijke eisen aan de twee andere partijen, die overigens ook nog onnodig waren. Het is zo jammer, omdat de tijd rijp is voor samenwerking. Ik geloof dat je in een aantal opzichten een enorme stap vooruit zou zetten als je nu overgaat tot het vormen van één lijst en één fractie in de kamer.'

'Je moet nieuwe mensen trekken en die nieuwe mensen vinden de verschillen tussen de partijtjes niet relevant. Je moet zorgen dat links sterk wordt naast de PvdA.'

Hoewel Hontelez toch een reëel uitzicht heeft op het nuttig moeten vullen van een tijdspanne van tweeënhalf jaar overweegt hij niet direct zich te mengen in de strijd op een kansrijke positie voor de komende tweede kamer verkiezingen. Hij moet daar eventueel nog heel veel over nadenken. Maar los daarvan ziet hij al ruimschoots geschikte PSP-kandidaten in bijvoorbeeld de figuren van Andrée van Es, Leo Platvoet, Henk Branderhorst en Joosje Lakmaker.

Perspectief

Maar ondanks het feit dat John Hontelez betreurt dat het in de vaderlandse radicaal-linkse hoek gaat zoals het gaat, moet hij er af en toe toch ook wel eens om grinniken. Dat heeft waarschijnlijk te maken met het perspectief van ons goede Nederland vanuit Europa bezien. Hontelez kwalificeert het in sommige opzichten als onbetekenend: *'Heel veel wordt in Brussel voor Nederland beslist.'* Maar toch leer je als Europeaan het kleine landje aan de Noordzee ook extra waarderen. Zo prijst Hontelez het liberale klimaat dat zich ondermeer uit in de drugswetgeving en de mores die er heersen in onze tweede- en eerste kamer. Die zijn waardig vergeleken bij het Europarlement dat hij als een toesprakenmachine omschrijft waarin het parlementaire spel oninteressant is. En dan heeft hij het nog niet gehad over de verhoudingen tussen de onderscheiden nationaliteiten die door elkaar in de Europese bankjes zitten. Het is één geheel maar ze zijn ook heel verschillend. Hontelez: *'De salarissen van de afgevaardigden zijn gerelateerd aan die in hun eigen nationale parlementen. Dat leidt er bijvoorbeeld toe dat de Franse Europarlementariër 10 keer zoveel verdient als zijn Portugese fractiegenoot die naast hem in de bankjes zit.'*

RUTGER VAN SANTEN

1992: Internationale PSP?

Hoewel de PSP staat in een internationale traditie is daarvan in de partij-discussie niet altijd evenveel te merken. De partijopvatting over internationale organen is met uitzondering misschien van de NAVO, nauwelijks ontwikkeld en degenen die er zich in beweging worden weinig geëerd. Zelfs 1992 heeft de PSP niet echt in beweging kunnen brengen.

Maar daarin moet verandering komen. Dat is althans het streven van Judit Klappe van het Wetenschappelijk Bureau van de partij, en de inzet van een door het Wetenschappelijk Bureau van de PSP uitgegeven brochure.

De aanduiding 'Europa' wordt tegenwoordig vaker gebruikt voor de landen die samenwerken in de EG dan voor het totale vasteland ten westen van de Oeral. De EG lijkt zich te ontwikkelen tot een volwaardig bestuursniveau dat boven de bestaande lidstaten staat. Althans, zo zal de oppervlakkige beschouwer dat al snel zien. In de 'Euroforie' van Europese Commissie, bedrijfsleven en nationale regeringen wordt elke vorm van kritiek op het beleid naar '1992' gesmoord. En ook het aloude standpunt van de PSP, uittreden en wel nu, laat weinig of geen ruimte voor politiek inhoudelijke discussie over deze zaak. De discussie over een andere inrichting van Europa en EG blijft hierdoor achterwege. De nieuwe brochure van het Wetenschappelijk Bureau moet hierin verandering brengen. Zij bevat naast een uitgebreide beschrijving en kritiek van de in gang gezette ontwikkeling naar een 'interne markt' beschouwingen over het politiek functioneren van de EG en de houding van de PSP ten opzichte van de Europese instellingen.

Europese Acte en Witboek

In een zogeheten 'Witboek' zijn door EG-commissaris Lord Cockfield 286 maatregelen opgesomd die er toe moeten leiden, dat in 1992 binnen de EG een gemeenschappelijke binnenmarkt bestaat, met vrij verkeer van kapitaal, goudere, diensten en personen. In de 'Europese Acte' heeft de 'Europese Raad' veranderingen in de EG-verdragen

vastgelegd. In de brochure wordt op deze wijzigingen uitgebreid ingegaan.

Gezien haar achtergrond, het initiatief tot het 'Witboek' kwam mede uit een club van Europese industriëlen met onder andere Philips' Wiese Dekker, verbaast het niet, dat de maatregelen vooral betrekking hebben op aspecten van het economisch beleid in de EG. De argumenten die de voorstanders van 1992 ter ondersteuning van de eenwording aandragen luiden vooral 'economische groei' en 'rendement' (= winst). Met diverse voorbeelden wordt duidelijk gemaakt, dat daarbij een roze bril is opgezet bekleed met 'Euroforie' van hoog gehalte. Met name het milieu, maar voor vrouwen, minderheden en andere economisch zwakke groepen hebben van dit Europa niet veel goeds te verwachten.

In een aantal paragrafen wordt kritisch ingegaan op de sociale en regionale componenten van het 1992-pakket, waarbij wordt duidelijk gemaakt hoe bedreigend die zijn, zeker voor de thans in Nederland bestaande situatie. De conclusie dat 1992 vooral een dereguleringsoperatie op Europese schaal betekent maakt niet optimistisch.

Democratisch deficit

Hoewel 1992 in de verkiezing voor het Europees Parlement een belangrijk thema is blijft de EG een ondemocratisch en ondoorzichtig geheel. In een kort tussendeel schetst

'1992'

de brochure en de verhouding tussen de diverse Europese organen (naast het parlement met name de Europese Commissie, de Europese Raad en de halfjaarlijkse Europese Top). De overheersende positie van de Europese Raad (en de Top) valt evenzeer op als de onmacht van het Europese Parlement. De gebrekkige controle door de nationale parlementen op de ministers die van de Europese Raden deel uitmaken maakt dat van een democratische controle op het EG-beleid nauwelijks sprake is.

Om verbetering hierin te brengen zijn onder andere in het Regenboog-programma een groot aantal maatregelen tot verbetering opgenomen. De brochure vat deze samen, het

gaat vooral om overheveling van bevoegdheden van de Europese Raad naar Commissie en EP.

Dat ook nu meer mogelijk is dan in Nederland praktijk is blijkt uit de beschrijving van de Deense benadering. De Deense vertegenwoordiger(s) in de Raden hebben van het parlement een beperkt mandaat. Mede hierdoor moeten zij regelmatig tijdens vergaderingen van de Raad met hun eigen parlement overleggen. De brochure lijkt een vergelijkbare aanpak ook in Nederland voor te staan.

Moet het anders?

1. standpunten van de PSP

Tot voor kort had de PSP een eenvoudig standpunt over de EG: de EG was een kapitalistisch project en dus verwerpelijk. In een brochure die in 1979 verscheen naar aanleiding van de eerste directe verkiezingen voor het Europese Parlement staat het volgende: 'In de EG (geven) de belangen van de grote ondernemingen de doorslag, en niet de belangen van de bevolking' en: '(Daarom wil de PSP) uittreden van Nederland uit de EG. Geen overdracht van bevoegdheden aan welk boven-nationaal orgaan dan ook.' Toch nam de PSP deel aan de Europese verkiezingen, want 'ook binnen het Europese Parlement liggen voor politieke partijen mogelijkheden om aan (die) tegenmacht te werken. Juist in zo'n Europees Parlement is een PSP-zetel broodnodig.'

In de brochure voor de Europese verkiezingen in 1984 staat een wat andere stellingname: 'De EG bemoeilijkt veranderingen in socialistische richting. Daarom bepleit de PSP de opheffing van de EG. Om te beginnen moeten de bevoegdheden van de EG drastisch ingeperkt worden. Wordt dit niet voldoende gerealiseerd en loopt Nederland in een proces van socialistische veranderingen op tegen de beperkingen van de EG, dan moet Nederland uit de EG treden.'

Eenzijds bepleitte de PSP dus opheffing van de EG, anderzijds zei ze dat de PSP uit zou treden als de EG socialistische ontwikkelingen in Nederland zou belemmeren.

In de jaren tachtig begint de PSP afscheid te nemen van het idee dat Nederland uit de EG zou moeten treden. In het manifest 'Voor een maakbaar socialisme' (februari 1989) worden de mogelijkheden van socialisme op nationale schaal besproken. Gekoncludeerd wordt dat 'de mogelijkheden voor socialistische politiek sterk worden bepaald door de krachtsverhoudingen op internationaal niveau. Dat probleem wordt niet opgelost door uit de EG te treden: uittreden doet de afhankelijkheid van het kapitalistische buitenland niet teniet. Ook als Nederland geen EG-lid was, zou het toch in sterke mate gedwongen zijn met de EG rekening te houden. De EG heeft de macht om Nederland economisch te breken en omgekeerd is deze mogelijkheid niet aanwezig.(...) Het is niet ondenkbaar dat een socialistisch Nederland op een gegeven moment noodgedwongen een nog niet-socialistische EG moet verlaten, maar om de inspanningen daarop te concentreren begint hoe langer hoe meer een steriel en overmatig defensief stand-

punt te worden.'

Een eerdere versie van het manifest 'Voor een maakbaar socialisme' werd besproken op het congres van de PSP in november 1988. Daar werden amendementen ingediend die teruggrepen op het oude standpunt. De indieners vonden de houding van de opstellers van het stuk te positief ten opzichte van de EG. Volgens hen is de PSP een 'nationale partij'. Zij vonden dat de PSP een fel anti-EG-standpunt in moest nemen. De amendementen werden echter afgewezen door het congres.

De partijraad besloot in het najaar van 1988 wel dat de PSP haar zetel(s) in het Europees Parlement zou moeten gebruiken om 'haar afwijkende visie op de EG duidelijk te maken. Juist in het Europees Parlement mag de kritiek op de EG niet ontbreken. De fractie moet vooral een steunpunt worden voor internationaal opererende progressieve bewegingen, zowel breed als radicaal. Zo kan een tegenwicht ontstaan tegen de rechtse partijen en de sterke lobby van ondernemers en traditionele landbouworganisaties.' Dit was een amendement op het ontwerpverkiezingsprogramma van het Groen Progressief Akkoord. In dat ontwerp werd over de rol van de PSP (en CPN/PPR) gezegd: 'Het GPA ziet zijn rol in het EP als een bijdrage aan de uitdaging om Europa in radikale zin een ander aanzicht te geven.'

Het is de vraag of deze verschillende formuleringen fundamenteel anders zijn. Wat is precies het verschil tussen 'een ander aanzicht geven' en 'afwijkende visie duidelijk maken'? In het definitieve programma zoals weergegeven in de derde kongreskrant werden deze formuleringen dan ook samengevoegd: 'De Regenboog ziet zijn rol in het Europese Parlement als een bijdrage aan de uitdaging om Europa in radikale zin een ander aanzicht te geven en om haar afwijkende visie op de EG duidelijk te maken.'

Misschien is het goed om hier op te merken dat serieus parlementair werk (dat inderdaad een zekere acceptatie van de EG betekent) en het duidelijk maken van onze afwijkende visie op de EG elkaar beslist niet uitsluit. Het handelsconflict tussen de EG en de VS dat nu gaande is, over het EG-verbod op invoer van hormonenvlees, is een direct gevolg van een door Bram van der Lek ingediende motie. Door mee te doen volgens de regels van het spel kan dus toch bereikt worden dat een belangrijke doelstelling van radicaal-links door de EG wordt overgenomen.

Uit de brochure

Het derde deel van de brochure gaat in op de wijzigingen die de PSP in haar standpunt ten opzichte van Europa zou moeten brengen. De inleidende paragraaf van dit deel, die betrekking heeft op de PSP-standpunten in de afgelopen jaren, nemen we volledig op. Tot op heden wordt de categorische afwijzing van de EG gekoppeld aan de eis, dat alle bevoegdheden van Europese organen worden teruggebracht naar het nationale niveau. Mede op grond van de overweging dat sommige bedreigingen zich niet door landsgrenzen laten inperken pleit Judit Klappe voor een meer genuanceerde benadering. Centralisatie en decentralisatie van bevoegdheden naar het relevant niveau, op basis van politieke discussie, moeten hiervoor in de plaats komen. Een belangrijk argument dat daarvoor wordt aangedragen is, dat de PSP op veel zaken ook thans geen invloed heeft. Het mag daarbij niet beperkt blijven tot bevoegdheden op economisch terrein, maar ook inzake sociale zekerheid, milieu en bijvoorbeeld monetair beleid past overdracht van bevoegdheden. Uitdrukkelijk wordt daarbij aangetekend, dat sprake moet zijn van afspraken inzake minimale niveaus waarboven nationale overheden aanvullend mogen regelen, zoals strengere milieu-maatregelen.

Schaalvergroting

Alleen al de ontwikkeling van de EG maakt de discussie over Europese eenwording ook voor de PSP noodzakelijk. De schaalvergroting die in het 'Europa van 1992' tot stand komt kan niet door de PSP, maar ook niet door Nederland gekeerd worden. En het is nog de vraag, of dat wenselijk zou zijn. De brochure maakt duidelijk, dat de ontwikkeling zoals die nu in gang gezet is tot een door de PSP ongewenste EG moet leiden. Het is daarom nodig onze bezwaren breder te verbreiden en alternatieven te ontwikkelen. Mede in verband met gebrek aan voorbereidingstijd, maar ook doordat de verschillende verkiezingsinitiatieven tegelijk met het ontstaan van deze brochure gelopen zijn, heeft Klappe weinig nieuwe suggesties nog te bieden. Dit is ook niet haar opzet geweest. De brochure moet voor, maar ook na de Euroverkiezingen, dienen om binnen de PSP de gewenste discussie over de houding ten opzichte van EG en Europa open te gooien. De aanzetten die ze hiervoor geeft zijn bruikbaar, en kunnen afdelingen behulpzaam zijn bij het voeren van de discussie. Het is daarbij de bedoeling dat in het najaar van 1989 een landelijke discussiedag over de toekomst van de PSP in de EG georganiseerd gaat worden. Het Wetenschappelijk Bureau is bereid intussen bij te dragen aan de discussie in de afdeling.

TJARK REININGA

Regenboog

NIO-brochure

Hoe de grondstoftoevoer van de EG te garanderen

De Europese Gemeenschap gaat graag prat op het verdrag van Lomé, een verdrag met 66 ACS-landen (Afrika, Caraïbisch gebied en Stille Zuidzee), allemaal voormalige kolonies van EG-landen. Volgens de EG is dit verdrag een garantie voor goede prijzen en een goede ontwikkeling van de ACS-landen. Het Lomé-verdrag zou exportbevorderend zijn. Jan Klugkist bekijkt in een nieuwe brochure van het NIO of dit wel klopt. Komen al die mooie woorden van de EG wel uit?

Maar wat houdt nu dit verdrag in? Het verdrag van Lomé bestaat uit drie hoofdregelingen:

- Een vrije toegang tot de EG-markt van een aantal produkten van ACS-landen.
- Fondsen om bepaalde exportinkomsten van de ACS-landen te garanderen.
- Projekthulp en andere vormen van ontwikkelings samenwerking.

Dit lijkt een vrij aardige regeling, maar er zitten een aantal addertjes onder het gras. Dit begint al gelijk bij de belangrijkste regeling van het verdrag van Lomé, de vrije toegang van produkten tot de EG-markt. Officieel mogen alle produkten van ACS-landen vrij in de EG ingevoerd worden, tenzij er een uitzonderingsregeling is. Nu is het echter zo dat bij vrijwel alle produkten van betekenis er een uitzonderingsregeling is. 'Voor produkten die concurreren met de landbouwprodukten van de EG zelf geldt geen vrije invoer.' De EG gebruikt hier de klassieke regelingen van quota's en heffingen. Voor industrieprodukten gelden ook uitzonderingen. 'Tot de ACS-produkten worden produkten gerekend die ofwel volledig in de ACS-landen zijn vervaardigd, ofwel in een ACS-land 'voldoende' bewerkt zijn. Dit laatste betekent doorgaans dat niet meer dan 5% van de waarde van een eindprodukt voor rekening mag komen van tussenprodukten gelden nog extra eisen.' 'Vooral voor gevoelige produkten (kleding, textiel, schoeisel) heeft de EG zware extra eisen. Zo moet kleding praktisch vanaf de oorspronkelijke draad in het land van herkomst zijn gefabriceerd om voor vrije toegang tot de EG in aanmerking te komen.' Is dit nog niet genoeg dan heeft de EG de vrijwaringsclausule achter de hand. 'Deze clausule geeft de EG het recht om maatregelen te treffen zodra er als gevolg van de vrije toegang van ACS-produkten tot de EG 'moeilijkheden rijzen die achteruitgang in een sektor van het economisch leven van de Gemeenschap of een regio van de Gemeenschap tot gevolg kunnen hebben.'

En als de ACS-landen al vrij mogen invoeren dan geldt dat vaak voor andere ontwikkelingslanden ook en soms zelfs voor dat produkt. Ze hebben dus weinig voordeel van hun lidmaatschap.

STABEX/SYSMIN

Een tweede regeling van het Lomé-verdrag is export-stabilisatie d.m.v. de Stabex- en Sysmin-fondsen. Deze fondsen geven een uitkering aan ACS-landen als een van hun belangrijkste landbouw (Stabex) of delfstoffen (Sysmin) produkten een sterke prijsdaling meemaken. Klugkist is vrij positief over deze regelingen, ondanks dat hij de beperkingen ervan inziet. 'Stabex is een uniek instrument. Toch kent ook deze regeling duidelijke beperkingen. Zo komen enkele belangrijke landbouwprodukten niet op de Stabex-lijst voor: suiker, tabak en citrusvruchten (sinaasappels, mandarijnen, citroenen, enzovoort). Dat zijn - niet toevallig - allemaal produkten die concurreren met de Europese produktie.' 'Ook het feit dat de Stabex-uitkering een lening is en geen gift (uitgezonderd voor de MOL's [Minst Ontwikkelde Landen, IM], geld als een belangrijkste beperking van de regeling.' 'Een andere beperking is dat sommige bijprodukten en verwerkingen van de grondstoffen die onder Stabex vallen niet worden meegerekend.' Uiteindelijk is Klugkist positief over het Stabex-fonds: 'Ondanks alle tekortkomingen blijft Stabex een van de belangrijkste instrumenten in het Lomé-verdrag. Het fonds zou echter beter toegerust moeten worden en uitgebreid met meerdere produkten om de exportinkomsten van ACS-landen daadwerkelijk te kunnen stabiliseren. Ook bij het Sysmin-fonds geeft hij aan waar de problemen liggen. 'De gedachte achter Sysmin is dat de exportcapaciteit van de ACS-landen in stand moet blijven, ook wanneer lagere prijzen of andere kalamiteiten de delfstoffen-sektor in gevaar brengen. Het is eigenlijk een fonds om de aanvoer van grondstoffen naar de Gemeenschap op peil te houden.' Ook bekritiseert hij het ontbreken van aardolie bij Sysmin.

Hulpprogramma's

Hulpprogramma's lijken door de EG steeds meer als zoethoudertje gebruikt te worden. 'De EG lijkt niet van plan de handelsprovisies in het verdrag uit te breiden; de nadruk komt steeds meer te liggen op financiële en technische hulp' Tot nu toe waren deze programma's in zoverre positief dat er niet zo'n zware eisen werden gesteld als bij andere hulpgevers. Dit is echter aan het veranderen. 'De EG is momenteel van plan deze programma's af te stemmen op de structurele aanpassingsprogramma's van IMF en Wereldbank.' De EG-hulpprogramma's gaan soms

lijnrecht in tegen de handelsregelingen, men stimuleert de produktie van bepaalde produkten, om ze vervolgens niet toe te laten. Produktie van voedsel werd in de Lomé-verdragen bevorderd, maar door de aanpassing van de Lomé-hulp aan de structurele aanpassingsprogramma's van IMF en Wereldbank komt dit steeds meer in het verdomhoekje. 'Het voedselstrategie-koncept lijkt ten prooi te zijn gevallen aan de aanpassingspolitiek van IMF en Wereldbank.'

Het resultaat

Het resultaat van al deze regelingen is duidelijk. 'De meest opvallende verschuiving in de positie van de ACS-landen op de Europese markt sinds de totstandkoming van het Lomé-verdrag is het afgenomen belang van ACS-produkten in de totale invoer van de EGK. Er is een tendens tot 'marginalisatie' van de ACS-landen op de Europese markt'. 'Een tweede konstatering is dat de ACS-landen slechter geboerd hebben dan de ontwikkelingslanden die buiten het Lomé-verdrag vallen.' Wel signaleert Klugkist diversifikatie van exportprodukten van ACS-landen, ook onder de arme landen. Klugkist is hierover positief, nu is het nog niet veel maar met opheffing van de handelsmaatregelen is er volgens hem een groei te bereiken. Hiermee komen we op het laatste gedeelte van de brochure; de verbeteringen die mogelijk zijn. Klugkist geeft een aantal concrete verbeteringspunten:

- Versoepeling van de regels van oorsprong van produkten;
- Verlaging of afschaffing van invoerheffingen, quota en seizoensbepalingen;
- Beperking van de overproduktie en dumping van de EG;
- Vergroting van het Stabex-fonds en Stabex-uitkeringen in de vorm van giften;
- Voorkoming van de negatieve gevolgen van 1992 voor de ACS-landen, waarvoor een grondige studie vereist is;
- De hulpprogramma's moeten gericht blijven op plattelandsontwikkeling en voedselproduktie, men moet zich niet conformeren aan het IMF-beleid.

Klugkist geeft in zijn brochure een uitstekende weergave van de feiten, daarop is niets aan te merken. Hij signaleert duidelijk de plekken waarop het mis gaat met het Lomé-verdrag. Wat ik mis in deze brochure is een duidelijke analyse hoe het Lomé-verdrag past in de Noord-Zuid verhoudingen. Af en toe geeft hij aan waarvoor het Lomé verdrag werkelijk dient, en hij rekent ook af met een aantal fabeltjes; maar de werkelijke effecten (en misschien ook redenen) van het Lomé-verdrag geeft hij niet aan. Het Lomé-verdrag houdt de ACS-landen bewust in een neo-koloniale positie. De EG gebruikt haar machtspositie om grondstoftoevoer en produktenafzet, voor zover nodig, te garanderen. Het is ook de vraag of binnen het huidige kapitalistische kader van de wereldeconomie wel een faire ruilverhouding tussen Noord en Zuid mogelijk is.

Over deze vragen heeft Klugkist het niet, toch een gemis. Aan de andere kant is deze brochure wel goed voor het feitenmateriaal over de EG. In ieder geval de moeite waard.

IVO MIESEN

KLUGKIST, Jan. 1988. *Ontwikkeling onder druk: onderhandelingen tussen de EG en 66 ontwikkelingslanden over handel en hulp.* Amsterdam, NIO-vereniging, WG-plein 61 020-121220. f 7,50

Werkbezoek Regenboog: Nuttig maar onopgemerkt

Een zojuist gefuseerd internationaal transportbedrijf, een provinciale milieu federatie, een vakbondsschool voor vrouwen en een regionaal centrum voor buitenlanders. Dat waren de vier doelen van een delegatie van Eurokandidaten Nel van Dijk en John Hontelez tijdens een werkbezoek in het kader van de verkiezingscampagne voor de verkiezingen van 15 juni a.s.

Alle vier de te bezoeken objecten zijn gevestigd in Tilburg en de lokale geestverwanten van de Regenboog, te weten de Federatie Links Akkoord, hadden het bezoek samen met een assistent uit de Europese fractie voorbereid.

De eerste stop was het internationale transportbedrijf van Casteren, dat tot verrassing van de delegatie inmiddels was omgedoopt tot SCANSPED HOLLAND. Het was onmiddellijk het eerste aanknopingspunt voor het gesprek tussen de Regenboog en een delegatie van het bedrijf waarin twee leden van de ondernemingsraad en een directielid waren afgevaardigd. De naamsverandering had volgens directeur/controller Luut Colson alles te maken met de aanstormende open grenzen van Europa '92.

Het bedrijf dat zelfstandig toch een zeer gezonde marktpositie bezat, was gefuseerd met een aantal andere Europese transporteurs om in het vervolg wat betreft eigen infrastructuur sterker te kunnen opereren binnen de Europese grenzen. Volgens de directie was het met name van belang om een betrouwbaar net van agenten en steunpunten te hebben zodat de concurrentie ook in de toekomst tegenspel geboden kon worden. Overigens maakte de transportdelegatie zich eigenlijk niet zo druk over de veranderingen binnen de grenzen van Europa. Colson hanteerde een pragmatisch uitgangspunt: *'De voordelen die wij erdoor ondervinden, krijgen onze concurrenten ook. En hetzelfde geldt voor de nadelen.'*

Ontslagen

Nel van Dijk stelde de positie van de werknemers in de transportsector aan de orde. En volgens de leden van de ondernemingsraad zou die na 1992 niet of nauwelijks verslechteren. Alleen de positie van het administratief personeel zou enigszins onder druk kunnen komen als gevolg van de vereenvoudigde papieren procedures. De directie verwachtte echter niet dat een en ander zou leiden tot gedwongen ontslagen omdat herplaatsing binnen de organisatie voor de hand lag. Een volgend gespreksonderwerp was het milieu. Volgens directeur Colson loopt zijn bedrijf relatief voorop als het gaat om toepassing van schone brandstoftechnologie, het inbouwen van katalysatoren en de toepassing van schone motoren. Het feit dat de holding waarin SCANSPED is ondergebracht een Zweedse eigenaar heeft, zou aan dat milieubewustzijn bijdragen. De transporteur meldde echter wel dat zijn bedrijf in de eerste plaats ondernemer was en daaraan dacht en dan pas aan het milieu. Colson benadrukte daarnaast dat het eenzijdig nationaal zwaarder belasten van dieselbrandstof een groot gevaar inhield voor de concurrentiepositie van zijn bedrijf. Nadat van Dijk, Hontelez en de transporteurs nog hadden gesproken over de mogelijke toename van het goedertransport per trein - waarbij beide delegaties vaststelden dat de Nederlandse Spoorwegen daarmee in Europa niet voorop lopen - vertrok de Regenboog naar de Brabantse Milieu Federatie waar met de medewerkers en de genodigde pers een werklunch was belegd.

Branden

De Koningin van de Aarde had echter kennelijk andere branden te verslaan want van de informerende beroepsgroep liet iedereen het afweten. Het verhinderde niet dat Hontelez en van Dijk uitgebreid van gedachten wisselden met een aantal bestuursleden en medewerkers van de BMF. Met name het in Brabant schier onoplosbare mestprobleem nam veel tijd in beslag. Er werden over en weer plannen uitgelegd en gegevens uitgewisseld waarbij bleek dat met name John Hontelez in zijn een-tje ongeveer evenveel data paraat heeft omtrent de milieuproblematiek als een kamer vol gewone lieden. De geplande tijd bleek veel te kort en nog nadruipend van de mest betrad men vervolgens de Annie van Dieren School.

Vrouwen

Het betreft hier een door de FNV opgerichte opleiding voor zogenaamde kansarme vrouwen die veelal opnieuw willen intreden op de arbeidsmarkt. Directeur Anne Buskes schetste de ontstaansgeschiedenis en de werkwijze van de opleiding die in de drie jaren van haar bestaan een indrukwekkende staat van dienst heeft opgebouwd. Er wordt een scala van veelal kortdurende (1 tot 1,5 jaar) maar buitengewoon intensieve cursussen en opleidingen verzorgd die grotendeels aansluiten bij vraag uit de arbeidsmarkt. De laatste jaren genereren speciaal de opleidingen op computergebied - adviseur, programmeur en desk top publishing - vermaardheid. De selectie is streng want er is een grote vraag naar opleidingsplaatsen. Ongeveer een derde van de aanvragen kan worden gehonoreerd. Dit alles overigens in nauwe samenwerking met de regionale arbeidsbureau's en het bedrijfsleven. Per opleidingsjaar is er een uitval die onder de 10 % blijft terwijl een zeer groot gedeelte van de opgeleiden onmiddellijk na beëindiging van de cursus een betaalde baan vindt.

Inkomsten

De Annie van Dieren School heeft een eigen kinderopvang opgezet die zo succesvol bleek dat men hem heeft uitgebreid en waarin nu ook bedrijven plaats kunnen inkopen. Het is een aardige alternatieve bron van inkomsten. Over die inkomsten waren de betrokkenen bij de AvDS ook enigszins somber. Financiële zekerheid voor de wat verdere toekomst is er niet. De diverse ministeries schuiven elkaar de bal toe en ook additionele financiering uit het Europees Sociaal Fonds staat de laatste jaren op een laag pitje. Men bleek overigens goede ervaringen te hebben met het nationaal en internationaal uitwisselen van gegevens, methoden en resultaten in de vrouweneducatie. Nel van Dijk beloofde dat zij zou onderzoeken of er ergens in de krochten van Europa niet een pot geld lag die die uitwisseling tussen Europese vrouwen kon helpen bevorderen. Ze had daar goede hoop op. Tot slot vertelden drie cursisten hun ervaringen

op de school. Een van hen was Annelies van Onzenoort uit Den Bosch. Zij is 42 jaar en moeder van 6 kinderen. Na een opleiding in de orthopedagogiek had ze gekozen voor het verzorgen van haar kinderen. Nu wilde ze weer betaald aan de slag maar niet meer in haar oorspronkelijke vak. Ze kwam bij de Annie van Dieren School terecht op de opleiding voor computer adviseur. Nu ze daarmee zo goed als klaar is, is het vrijwel zeker dat ze een betaalde baan krijgt. Het moet iets worden in de marketing- en aftersales sfeer.

Overigens is de oudste cursiste die Annie van Dieren afmaakte en direct aan het betaalde werk ging, 53 jaar.

Verpletterend

Het laatste bezoek betrof het Regionaal Centrum voor Buitenlanders. Daar wachtte directeur Mehmet Sar met een somber verhaal. Hij lichtte van Dijk en Hontelez in over de belabberde situatie waarin met name jongen Turken en Marokkanen verkeren. De werkloosheid is verpletterend hoog en als er niet snel maatregelen worden genomen ziet Sar een golf van criminaliteit en andere ellende op de Nederlandse samenleving afkomen. Zijn achterban bleek zich ook zorgen te maken over de gevolgen die de open grenzen van 1992 voor de allochtonen van buiten de EEG zullen hebben. Sar vreest dat het blijven bestaan van de visumplicht voor Turken en Marokkanen tot een verdere stigmatisering van deze groepen zal leiden. Sar illustreerde zijn verhaal met enkele navrante voorbeelden. Overigens vond de directeur het verheugend dat de politiek in toenemende mate belangstelling toont voor de problematiek van buitenlanders. Door de aanwezigen van de lokale Links Akkoord Federatie werden afspraken gemaakt voor een vervolgesprek.

Journaille

Op het eind van de middag was er een persconferentie belegd voor de belangstellende pers waar het in de bedoeling lag dat van Dijk en Hontelez verslag zouden doen van hun ervaringen. Het journaille liet het echter ten tweede male volstrekt afweten zodat de Europarlementariërs moesten volstaan met twee colleges van 6 minuten elk die ze voor de lokale radio mochten afsteken. Bij gebrek aan deskundige vragen liet de brave presentator van dienst het maar na, het duo in de rede te vallen.

Na afloop noemden van Dijk en Hontelez hun werkbezoek informatief en nuttig. Ze hadden er het nodige van opgestoken. Het was alleen jammer dat een en ander zo publicitair onopgemerkt voorbij was gegaan. Maar gelukkig was dat niet helemaal vreemd voor ze. Zodat eenieder toch nog opgewekt zijns dan wel haars weegs ging.

RUTGER VAN SANTEN

Regenboog

Basisinkomen ter discussie

De discussie betreffende het invoeren van een basisinkomen voor iedereen begint in de PSP vorm te krijgen. De trouwe lezers van 'Bevrijding' hebben in het maart-nummer bij voorbeeld een verslag kunnen lezen van de eerste levendige bijeenkomst over dit onderwerp. Op 10 juni is er een volgende debatronde onder de titel: 'het basisinkomen onder het mes'. Er verschijnt een tweede SEK-bulletin over dit onderwerp, en ook in kleinere kring wordt er over het basisinkomen gediscussieerd.

Velen blijken wel wat te zien in een basisinkomen. Vooral het idee, dat het vergaandst door de Voedingsbond FNV is uitgewerkt, om arbeidstijdverkorting en de invoering van een basisinkomen hand in hand te laten gaan, lijkt aantrekkelijk. De gedachte dat er een tegenstelling dient te bestaan tussen het streven naar atv en de invoering van een basisinkomen, wordt daarbij verlaten.

Een andere verheldering is de afbakening van het begrip basisinkomen. Het is natuurlijk erg verwarrend, dat rechtse auteurs ook een basisinkomen (van een paar honderd gulden) willen invoeren. In de werkplaats ba-

sisinkomen waarin uitkeringsgerechtigden, enige vakbonden en ook de PSP samenwerken is een dergelijk basisinkomen niet aan de orde. Voor hen is er pas sprake van een redelijk basisinkomen als het gaat om een waardevast gegarandeerd inkomen voor iedere volwassene, ongeacht de leefvorm of het arbeidsverleden, en dat hoger is dan de huidige bijstandsnorm voor een alleenwonende (rond de f 1100,- per maand).

Voor velen (en ook voor mij) is de invoering van een basisinkomen gecombineerd met arbeidstijd-verkorting (atv) een duidelijk alternatief voor het huidige systeem waarin men-

sen jaar in jaar uit afgescheept worden met een te lage uitkering en dan bovendien nog op een onfatsoenlijke wijze worden gecontroleerd door ambtenaren van de sociale dienst. Velen verliezen hun zelfrespect en hebben geen enkel vertrouwen meer in de toekomst.

Het debat

Maar, wordt er dan gevraagd, is een dergelijk systeem wel betaalbaar, zijn er niet te veel risico's aan verbonden, en worden alleenwonenden de dupe? Ook hoor ik vaak van mensen een emotioneel verweer. Voor hen geldt, dat een samenleving niet goed kan draaien als de flierefluiter door de hard werkende (arbeiders) onderhouden gaan worden. Er moet recht op arbeid zijn en daarnaast een goed uitkeringssysteem voor hen die arbeidsongeschikt zijn of tevergeefs betaald werk zoeken. Maar wie gezond is heeft de plicht arbeid te zoeken, of door scholing de kans op werk te vergroten.

Op deze vier argumenten tegen de invoering van een basisinkomen ga ik in dit artikel in, als voorzetje op de discussie op 10 juni.

De betaalbaarheid

Hoeveel kost een basisinkomen en waar zouden deze miljarden vandaan kunnen ko-

Milieu-discussieavond

Andrée van Es wil verbod op autoreclame

De nieuwe milieubrochure van de PSP 'Op weg naar een schone toekomst' was aanleiding voor de milieuavond op 11 mei. In een herkenbare opstelling met een forum zou gediscussieerd worden onder leiding van Joke van Kampen, medewerkster van de Groene Amsterdammer. Op de avond werd het broekaseffect in het zaaltje in de Brakke Grond in Amsterdam al snel te hoog. Hiervoor bleek geen structurele oplossing mogelijk te zijn. De video-opnames maakten de felle lampen immers noodzakelijk. Er werd daarom voor symptoombestrijding gekozen: de deuren werden opgezet. Zou het forum wél in staat zijn om de milieuproblemen structureel aan te pakken door het durven nemen van ingrijpende politieke keuzes?

De PSP vervult al jarenlang een voortrekkersrol op milieugebied. Al vroeg plaatste zij vraagtekens bij de zin van economische groei en materiële welvaart. Vanuit haar oriëntatie ziet de PSP een duidelijk verband tussen de dreigende milieucrisis en de huidige kapitalistische productiewijze. In 1972 verschijnt het bekende 'Milieuboekje' van Bram van der Lek, de eerste milieuspecialist in de Tweede Kamer. In haar visie op het milieubeleid heeft de PSP zich meestal laten leiden door de goed doordachte scenario's van milieu-organisaties. Dit valt ook weer op in de door Fokke de Jong geschreven milieubrochure 'Op weg naar een schone toekomst' die centraal staat op de thema-avond.

In het forum hebben zitting de Tweede Kamerleden Andrée van Es (PSP), mevrouw Van Rempt Hallmans de Jongh (VVD) en de milieu-deskundigen Peter Visser (PvdA) en Fokke de Jong (PSP). Tijdens de discussie maken de forumleden zich allemaal sterk voor het milieu, maar dan wel ieder op geheel eigen wijze. Mevrouw Smit-Kroes is dan misschien wel 'bekeerd', maar hoe zit dat met haar partijgenote? Mevrouw van Rempt maakt er geen geheim van, dat zij van mening is al veel voor het milieu te doen door geldpotten voor milieu-onderzoek beschikbaar te stellen. Peter Visser (PvdA) vergeet maar even, dat de auto een grote ruimtevre-

ter is wanneer hij beweert dat het autorijden wel maar het autobezit niet hoeft te worden afgeremd. Steeds weer valt op, dat de PSP als enige in staat blijkt tot het bedenken van echte creatieve oplossingen. Zo stelt Andrée van Es voor om onmiddellijk alle reclame voor auto's te verbieden. op elke wagen zou bovendien verplicht een sticker geplakt moeten worden met de tekst 'Autorijden is gevaarlijk voor het milieu en de volksgezondheid'. Autorijden zou het imago van asociaal gedrag moeten krijgen.

Het milieubewustzijn lijkt tot steeds meer lagen van de bevolking door te dringen. Toch laat de consument zich in de winkel en bij de keuze van haar/zijn vervoersmiddel nog maar zelden leiden door milieuoverwegingen. Gedrag is kennelijk hardnekkig. De forumleden verschilden van mening over de wijze waarop producent en consument moeten worden aangezet tot milieuvriendelijk gedrag. Fokke de Jong vindt dat een serie geen verboden nodig is om de grootste boosdoeners aan te pakken. Maar je kunt niet alles verbieden. Veel sturing zal moeten plaatsvinden via de portemonnaie. Wanneer een product aanzienlijk duurder wordt dan zijn schone(re) broertje of zusje zal de consument geprikkeld worden tot een milieuvriendelijkere aankoop. Fokke benadrukt dat voorlichting hierbij een belangrijke rol moet

hebben.

Kunnen de rijken dan maar blijven doorgaan met vervuilen, vraagt Joke van Kampen zich terecht af. Andrée van Es vindt dat het invoeren van een hogere accijns hand in hand moet gaan met verlaging van de sociale premies en inkomstenbelasting ter compensatie van het koopkrachtverlies.

Mevrouw van Rempt maakt zich er ook bij dit discussie-onderdeel makkelijk van af. Geld pompen in de verbetering van productieprocessen zou een afdoende milieumaatregel zijn.

Economische groei is pervers, aldus professor Pen in Vrij Nederland. VVD en PvdA kunnen echter nog steeds niet zonder; milieubeleid moet volgens hen gebaseerd zijn op groei. Professor Pen, de milieubeweging en de PSP zijn een andere mening toegedaan. Economische groei is dan misschien wel goed voor de schatkist, maar vervuult wel de aarde. Met schone productieprocessen geschiedt het kwaad alleen maar in een minder snel tempo. Ook schone auto's blijven vervuilers op vier wielen. Met een vasthouden aan economische groei zijn al die goedbedoelde milieumaatregelen slechts lapmiddelen. Fokke de Jong vindt dan ook dat we wat consumptie betreft duidelijk in volume terug moeten.

De conclusies uit Zorgen voor Morgen liegen er niet om. Om het milieu nog te kunnen redden zijn vergaande maatregelen nodig. Een echt milieubeleid is uit economisch opzicht behoorlijk impopulair. De weg naar een schone toekomst vraagt om een radicale aanpak en of het milieu uiteindelijk nog wel een toekomst heeft, hangt af van de politiek. Op de milieu-avond bleek dat veel politieke partijen helaas nog steeds vaak hun toevlucht nemen tot symptoombestrijding.

Naschrift:

De volgende dag roept Neelie Smit-Kroes de Volkskrantlezer op om op 15 juni en 6 september o.a. op de PSP te stemmen, want: 'al die half-gare geitenwollensokkendragers hadden gelijk!' Was Opland dan ook op de milieu-avond in de Brakke Grond?

MARIETTE KLEIN

KONGRESKRANT 1

EERSTE KONGRESKRANT VOOR HET 48e KONGRES VAN DE PSP OP 1 JULI 1989 IN AMSTERDAM

29 MEI 1989

Ten geleide

Voor u ligt de eerste kongreskrant voor het kongres dat op 1 juli a.s. in Amsterdam wordt gehouden. Dit kongres, dat eerder plaatsvindt dan gepland in verband met de vervroegde verkiezingen, is geheel gewijd aan de Tweede Kamerverkiezingen van 6 september a.s. In deze eerste kongreskrant staat het voorstel van het partijbestuur aan het kongres over de wijze van deelname: samen met PPR, CPN, EVP en onafhankelijken. Daartoe is het akkoord met deze partijen in deze krant opgenomen, alsmede het gezamenlijk programma. Voorts is ook nog de tekst voor een eigen PSP-programma opgenomen.

In een uitgebreide toelichting gaat het partijbestuur in op de onderhandelingen en het resultaat. Over de procedure met betrekking tot de amendering is een aparte tekst opgenomen. Hier wijzen wij er alvast op dat alleen de beide programma's zich voor amendering lenen en niet de tekst van het akkoord.

Het partijbestuur roept alle leden op de voorbereidende afdelingsvergaderingen te bezoeken, opdat de besluiten van dit kongres, evenals de referendum uitslag, door zoveel mogelijk leden worden gedragen.

Partijbestuur

AGENDA

1. Openingstoespraak voorzitter
2. Ordevoorstellen
3. Voorstel gezamenlijk programma
4. Voorstel akkoord Groen Links
5. Samenstelling kandidatenlijst / lijstgedeelte PSP
6. Toespraak lijsttrekker.

HOE LAAT VAN HUIS?

Van een aantal intercity-stations hebben we de uiterste vertrektijd alvast opgezocht. Wie op 1 juli om precies half elf de vergaderzaal wil komen binnen lopen vertrekt op de aangegeven tijd van de genoemde intercity-stations. Als je afgevaardigde van je afdeling bent is het aan te raden een half uur of een kwartier eerder op de trein te stappen: dan heb je voor het begin van het kongres nog ruimschoots de tijd om je stukken op te halen bij het kongres-loket en om je plaats in de zaal op te zoeken.

* Alkmaar: 9:08.	* Heerenveen: 7:56.
* Almelo: 8:17.	* Hengelo: 8:06.
* Amersfoort: 9:06.	* Hilversum: 9:20.
* Arnhem: 8:43.	* Hoorn: 9:07.
* Assen: 7:56.	* Leeuwarden: 7:35.
* Bergen op Zoom: 7:38.	* Leiden: 9:05.
* Den Bosch: 9:01.	* Maastricht: 7:30.
* Den Haag CS: 8:44.	* Meppel: 8:27.
* Den Haag HS: 8:50.	* Naarden/Bussum: 9:29.
* Den Helder: 8:28.	* Nijmegen: 8:14.
* Deventer: 8:45.	* Roermond: 8:02.
* Dordrecht: 8:15.	* Roosendaal: 7:52.
* Driebergen/Zeist: 9:06.	* Rotterdam CS: 8:35.
* Ede/Wageningen: 8:58.	* Sittard: 7:48.
* Eindhoven: 8:38.	* Steenwijk: 8:14.
* Enkhuizen: 8:38.	* Utrecht CS: 9:17.
* Enschede: 7:58.	* Vlissingen: 7:14.
* Groningen: 7:37.	* Zaandam: 9:32.
* Haarlem: 9:22.	* Zwolle: 8:48.

HUISHOUDELIJKE MEDEDELINGEN

De zaal: "De Open Vaart" is geheel toegankelijk voor gehandicapten: alle ruimten zijn gelijkvloers of met ruime liften te bereiken.

Alle aanwezigen worden verzocht het roken in de vergaderzalen zoveel mogelijk te beperken.

Het meebrengen van huisdieren wordt door de zaaleigenaar niet toegestaan.

Kinderen: In de onmiddellijke omgeving van de kongreszaal zal kinderopvang worden gerealiseerd. Het is absoluut noodzakelijk dat wie daarvan gebruik wil maken dat tevoren meldt. Afgevaardigden kunnen wanneer zij daarvan gebruik willen maken dat op hun geloofsbrief aantekenen. Anderen dienen **ruim tevoren** contact op te nemen met het kongresbureau (Tel: 020-313 956).

Eten en drinken: In "De Open Vaart" is op de kongresdag een tweetal koek-en-zopie standjes ingericht. Koffie, broodjes en dergelijke zullen daar gedurende de kongresdag beschikbaar zijn. Helaas zijn er in de buurt van de zaal slechts weinig eetgelegenheden boven het niveau "snack-bar". Houdt daar s.v.p. rekening mee. In de kongresmappen zal een lijst van beschikbare eetgelegenheden worden opgenomen.

48^e KONGRES

HET KONGRESBUREAU

De organisatie van het 48e PSP-kongres is in handen van een speciaal daartoe ingesteld bureau. Voor alle vragen over de organisatie van het kongres staat daar een telefoontoestel. Het nummer daarvan is (020) 313 956. 't Is vier-en-twintig uur per dag te bereiken: op het moment dat er niemand aanwezig is draait er een bandje waarop boodschappen kunnen worden ingesproken. Je wordt dan zonnodig teruggebeld.

Voor een routebeschrijving zie de achterkant van deze krant.

PSP Amsterdam Noord

HOE GROOT ZIJN DE AFDELINGSDELEGATIES?

De grootte van de delegaties van de afdelingen is voor het 48e PSP-kongres afgeleid van de omvang van die afdelingen aan het einde van het eerste kwartaal van 1989.

Drie afgevaardigden hebben de afdelingen: Amstelveen, Amsterdam-Oost, Arnhem, Breda, Bussum, Delft, Deventer, Dordrecht, Enschede, Hengelo, Hilversum, Hoorn, Leeuwarden, Wageningen, Zaanstad, Zeist, Zwolle.

Vier afgevaardigden hebben: Alkmaar, Amsterdam Centrum, Amsterdam Oud-West, Den Haag, Haarlem, Leiden, Nijmegen, Rotterdam, Tilburg.

Afdelingen met vijf afgevaardigden zijn: Amsterdam-Zuid en Groningen.

Utrecht heeft als enige afdeling recht op zes afgevaardigden.

Alle niet genoemde afdelingen hebben recht op een afvaardiging van twee personen groot.

KONGRESVOORSTEL

PROCEDURES M.B.T. GEZAMENLIJK PROGRAMMA

Door de val van het kabinet en de daardoor vervroegde datum van de verkiezingen voor een nieuw samengestelde Tweede Kamer, zijn de mogelijkheden m.b.t. de procedures voor het vaststellen van het akkoord, de lijst en het programma bij een gemeenschappelijke deelname nogal ingeperkt.

Het kongres waarop de PPR beslist is vastgesteld op zaterdag 17 juni, de CPN óf 25 juni óf 1 juli en de PSP in elk geval op 1 juli.

Op 26 juli moeten overal de kandidatenlijsten worden ingediend. Minimaal twee weken daarvoor moeten de benodigde handtekeningen voor alle kiesdistricten worden verzameld en gechecked.

Een en ander betekent dat er, ná ons Kongres, slechts enkele dagen beschikbaar zijn voor overleg met de andere partners over de amendementen die – met name door het PSP-kongres, en wellicht ook door dat van de CPN – zijn of worden aangenomen.

Met het oog op dat alles stellen wij het Kongres het volgende voor:

– alle door het PSP-kongres gewenste wijzigingen in het programma worden op 4 en 5 juli doorgesproken met de andere partners. De amendementen, waarover geen verschil van mening bestaat, worden in het programma verwerkt.

– de amendementen, waarover géén overeenstemming kan worden bereikt (althans niet in de beperkte beschikbare tijd) worden doorverwezen naar de in het akkoord genoemde werkgroep, bestaande uit de op 6 september gekozen fractie plus vertegenwoordigers van de in het akkoord samenwerkende partijen, die belast zijn met de op- en vaststelling van het fractiewerkprogramma.

Het Partijbestuur zal zich inspannen om hetzij in de preadviesering in de Tweede Kongreskrant, hetzij op het Kongres een indicatie te geven van de reacties van de andere partners op binnen de PSP voorgestelde amendementen.

Partijbestuur en onderhandelingsdelegatie zijn niet bereid van aangenomen amendementen – indien zij níet door de overige deelnemers in het akkoord worden overgenomen – een breukpunt te maken. De finale beslissing over het programma bij gemeenschappelijke deelname aan de verkiezingen op 6 september dient door het Kongres te worden genomen, op basis van het beschikbare materiaal en de beschikbare feiten.

KANDIDAATSTELLING TWEDE KAMER

Op het a.s. partijkongres van 1 juli moet de kandidatenlijst voor de komende verkiezingen voor de Tweede Kamer worden vastgesteld. Kandidaten daarvoor kunnen worden ingediend tot uiterlijk 10 juni a.s.

Indien mogelijk graag bij de kandidaatstelling de verklaring van bereidheid én de vermelding of die bereidheid geldt bij zowel zelfstandige deelname als bij deelname via een gemeenschappelijke lijst.

In de Tweede Kongreskrant worden alle kandidaten vermeld met een aantal persoonlijke en politieke gegevens.

Aangezien die gegevens door het PB bij de kandidaten moeten worden opgevraagd en de tijd dringt, verzoeken we de afdelingen potentiële kandidaten zo snel mogelijk bij het PB aan te melden.

TOELICHTING & VERANTWOORDING PARTIJBESTUUR BIJ HET AKKOORD VAN CPN, PPR, PSP EN EVP

In deze kongreskrant vindt u het akkoord tussen PSP, PPR, CPN en EVP voor de komende kamerverkiezingen van 6 september. Dit akkoord is tot stand gekomen na enkele maanden van intensief onderhandelen. De aanleiding voor die onderhandelingen vormde het referendum van de PSP, waarin ruim 70% van de deelnemende leden uitsprak dat er gestreefd moest worden naar een gemeenschappelijke lijst van partijen en groeperingen ter linker zijde van de PvdA.

Het akkoord zoals dat nu in deze kongreskrant staat afgedrukt heeft de enthousiaste instemming van het partijbestuur. Met dit akkoord wordt de uitspraak van de leden gehonoreerd op een wijze die in veel opzichten voor de PSP zeer herkenbaar is.

Hieronder volgt een toelichting op het akkoord waaruit blijkt, waarom het partijbestuur zo enthousiast is. Na de toelichting volgt een verantwoording over de gevolgde werkwijze van het partijbestuur m.b.t. de onderhandelingen.

TOELICHTING OP HET AKKOORD

Akkoord

Het akkoord wordt voorgelegd door de partijbesturen van CPN en PSP en door een delegatie vanuit de PPR. Zoals bekend heeft het partijbestuur van de PPR op 24 april de onderhandelingsstafel verlaten. Op 6 mei heeft de partijraad van de PPR middels een motie besloten dat het partijbestuur van de PPR weer moest gaan onderhandelen, maar het bestuur weigerde dat. De indieners van de motie hebben toen een delegatie samengesteld die op uitnodiging van de PSP met CPN en PSP is gaan onderhandelen. Het partijbestuur heeft dit gedaan, omdat deelname van de PPR aan het akkoord van groot belang werd (en wordt) geacht, en dit de enige manier was om dit te bereiken. De delegatie vanuit de PPR zal alsnog proberen het partijbestuur van de PPR achter het akkoord te krijgen. Lukt dat niet dan zal het akkoord op het PPR-congres behandeld worden met dezelfde status en procedure als was het een partijbestuursvoorstel.

Intentieverklaring

Het akkoord begint met een intentieverklaring waarin wordt gesteld dat de samenwerking meer is dan een gelegenheidscoalitie, zonder dat echter nu al een voorschot wordt genomen op waar deze samenwerking toe moet leiden. Duidelijk wordt vermeld dat in de komende vier jaar wordt beoordeeld 'of en zo ja in welke vorm' verdere samenwerking gestalte moet krijgen.

Naam

De naam van de te registreren lijst is Groen Links. Voor zover op dit moment bekend kan helaas achter deze akkoordnaam niet de deelnemende partijen worden opgesomd, omdat iedere partijnaam maar een keer geregistreerd mag worden. En de naam PSP staat automatisch reeds geregistreerd, voor het geval er toch zelfstandig wordt deelgenomen. In de verkiezingscampagne zullen de namen van de deelnemende partijen nadrukkelijk aan de orde komen. Er wordt een logo ontworpen, waar de partijnamen in voorkomen.

De naam voldoet aan de enige voorwaarde die de partijraad bij de inbreng van de onderhandelingen m.b.t. de naam heeft gesteld, nl. dat het begrip 'links' er in voorkomt. Het partijbestuur vindt Groen Links een uitdagende naam, die er hopelijk voor zorgt dat het ergerlijke 'klein' links verdwijnt. Bovendien dekt de naam het programma: een mix van ondogmatisch groen en analytisch links.

Lijstvolgorde

Over de lijstvolgorde is, zeker in de beginfase, lang onderhandeld. Al na een vergadering had de PSP-delegatie in de gaten welk enig haalbare compromis er tussen de tegengestelden

wensen van CPN en PPR mogelijk was voor de eerste 8 plaatsen. Na twee maanden waren beide zo ver te compromis te aanvaarden. De plaatsen die de PSP op de lijst inneemt zijn zonder meer redelijk te noemen: 3 bij de eerste 10, waarvan 2 met grote zekerheid verkiesbaar.

Dat de PPR de lijsttrekker heeft is logisch, deze partij is nu eenmaal de grootste, op grond van het enige bruikbare objectieve criterium, de laatstgehouden Tweede Kamer-verkiezingen, al scheelt het maar weinig met de PSP. Voorwaarde is uiteraard dat de kandidaten enthousiast moeten zijn t.a.v. deze groen-linkse samenwerking. Dat geldt in bijzondere mate voor de lijsttrekker, aangezien de PSP zich in hem/haar dient te herkennen. Voor het PSP-congres zal het partijbestuur een gesprek met hem of haar hierover hebben, indien het PPR-congres tenminste akkoord is gegaan met deze samenwerking.

Voor de ongebonden kandidaten op de lijst: zie verderop.

Groen Linkse Raad

Het spreekt voor zich dat een gezamenlijke fractie zich ook aan een gezamenlijk orgaan moet verantwoorden. In het akkoord is daarvoor de vorm van een Groen Linkse Raad gekozen die als een soort partijraad gaat functioneren. Het ontbrak aan tijd om alle bijzonderheden rond deze Raad in de korte tijd die restte goed te regelen. Dat gebeurt onmiddellijk na de verkiezingen.

Onafhankelijken

Om de samenwerking te verbreden en meer te laten zijn dan alleen een optelsom van de drie partijen staan er onafhankelijke kandidaten op de lijst. Het partijbestuur vindt dat deze kandidaten een uitstekende aanvulling vormen op de overige kandidaten. Zij komen voort uit verschillende maatschappelijke bewegingen en zullen de bekendheid van de lijst zeker verhogen. Het is logisch dat de onafhankelijken ook een eigen 'huis' krijgen binnen Groen Links, zodat zij dezelfde rechten hebben als de leden van PSP, CPN en PPR.

Werkgroep samenwerkingsproces

Het spreekt voor zich dat een gemeenschappelijke fractie een aantal organisatorische consequenties heeft m.b.t. de zendtijd, gesubsidieerde instellingen e.d. Er komt een werkgroep die in zorgvuldig overleg voorstellen zal doen om dit alles te regelen. Zolang de Groen Linkse Raad nog niet functioneert bestaat het bestuur van Groen Links uit (delegaties uit) de gezamenlijke partijbesturen.

Beslissingen over regeringsdeelname

Belangrijk voor de PSP is de afspraak dat alleen op basis van consensus tussen fractie en partijbesturen deelgenomen kan worden aan een regering.

Programma

Het programma bevat op hoofdpunten een groot aantal voor de PSP zeer herkenbare zaken. De volgende, niet volledige, opsomming laat dat zien.

1. in het sociaal economisch programma:
 - verhoging cq. koppeling van minimuminkomens, -uitkeringen en belastingen
 - consequent doorgevoerde individuealisering in inkomens, uitkeringen en belastingen
 - drastische atv naar 32 ('snel') en 25 uur (in 2000)
 - op grote schaal investeringen in maatschappelijk nuttige sectoren
 - consequente belastingverhogingen voor hoge inkomens, cq. op winsten
 - verregaande democratisering, o.a. socialisering van de economie en invoering van een sociaal-economisch plan
2. internationale zaken:
 - uittreding uit de NAVO en de WEU- afschaffing van het huidige leger

- afschaffing van alle nucleaire taken, wapenproductie, oefenterreinen e.d.
- ontwikkelingshulp verdubbelen, maar richten op ontwikkeling duurzame economie
- macht van multinationale ondernemingen inperken
- consequente, integrale aanpak van vrede-, milieu-, en ontwikkelingsbeleid
- identieke standpunten op het terrein van de internationale solidariteit met de PSP-prioriteiten sinds jaar en dag (Zuid-Afrika, Midden-Oosten, Indonesië, Midden-Amerika, Turkije)

3. milieu

- combinatie van verbod op schadelijke producten en ecotax
- drastische aanpak van het autoverkeer en stimulering van het openbaar vervoer
- goede aanpak afvalverwerking (in overheidshanden)
- prioriteit voor bodemsanering
- strenge aanpak milieudelicten
- verbinding van vervuiling en wijze van produceren
- geïntegreerd landbouwbeleid met kontingentering en gedifferentieerde landbouwprijzen

4. basisvoorzieningen

- prioriteit bij het openbaar onderwijs
- verkleining klassegrootte
- afschaffing school- en kollegegelden
- invoering volksverzekering gezondheidszorg zonder eigen bijdragen
- nadruk op preventie en eerstelijnsvoorzieningen
- specialisten in loondienst en betere arbeidsvoorwaarden verzorgend en verplegend personeel
- voldoende en betaalbare kinderopvang
- gedecentraliseerd geïntegreerd aanbod van welzijnsvoorzieningen
- goed uitgewerkt ouderenbeleid
- forse verhoging bouwprogramma woningwetwoningen
- goed uitgewerkte programmapunten verlaging woonlasten
- invoering woonlastensysteem naar inkomen

VERANTWOORDING VAN HET PARTIJBESTUUR OVER DE ONDERHANDELINGEN

Zodra de uitslag van het referendum bekend was, heeft het partijbestuur een uitnodiging gestuurd aan PPR en CPN om te praten over de wijze van deelname aan de Tweede Kamerverkiezingen.

De delegatie die het partijbestuur benoemde bestond uit Saar Boerlage, Henk Branderhorst en Leo Platvoet.

De eerste vergadering vond op 2 maart plaats. Er zijn toen afspraken over procedures gemaakt en een allereerste brainstorming over zaken als programma, lijst, samenwerkingscontract en betrekken van anderen bij de beoogde samenwerking.

In totaal zijn de delegaties van de drie besturen, tot het opstappen van het PPR-bestuur, 6 keer bijeen gekomen. Er is toen hoofdzakelijk gepraat over de lijstvolgorde, het betrekken van onafhankelijken en de intenties waarmee de partijen onderhandelden.

In de tweede vergadering heeft de PSP-delegatie een voorstel ingediend voor de kop van de lijst. Dit vonden wij nodig, omdat PPR en CPN strijdige opties hadden. Uiteindelijk is deze volgorde in het akkoord terecht gekomen.

De besprekingen tussen de drie delegaties van de partijbesturen hebben zich te lang voortgeslept. Een onvoldoende gebrek aan vertrouwen in elkaars intenties was daar debet aan. Het ging daarbij meer om interpretaties en verwachtingen dan zakelijke, heldere meningsverschillen.

Tegen 1 mei, een datum die door het PPR-bestuur al bij aanvang was genoemd als een tijdstip waarop duidelijkheid zou moeten zijn over het perspectief van de onderhandelingen, begon de discussie zich toe te spitsen op de intenties van de partijen. De drie partijen hebben toen elk hun intenties in een briefwisseling op

papier gezet. In een kleinere delegatie (Bram van Ojik, Boe Thio en Leo Platvoet) werd een concept-intentie verklaring opgesteld die voor CPN en PSP voldoende was, maar voor de PPR niet. (Deze intentieverklaring is terug te vinden in het thans voorliggende akkoord.) Op 24 april besloot het partijbestuur van de PPR te kappen met de onderhandelingen, omdat CPN en PSP niet wensten in te gaan op de fusie-eis. Na de breuk van het PPR-bestuur, door tussenkomst van een positieve besluitvorming van de partijraad van de PPR op 6 mei, zijn de onderhandelingen op 10 mei weer gestart, ditmaal met een delegatie 'vanuit' de PPR. In lange sessies (de vervroegde verkiezingen hadden de druk inmiddels vergroot) zijn de onderhandelingen vervolgens afgerond, waarbij de resultaten van de daaraan voorafgaande onderhandelingen als uitgangspunt zijn genomen. Het programma is in twee commissies vanuit de delegaties in concept opgesteld: inleiding (Wim de Boer, Ina Brouwer en Henk Branderhorst) en de hoofdstukken (Cox Merkelijn, Marius Ernsting en Leo Platvoet).

Dit alles heeft geleid tot het akkoord dat thans in de congreskrant is afgedrukt.

Niet onvermeld mag blijven dat met name tijdens de laatste fase van de onderhandelingen zeer veel reacties van afdelingen en fracties binnenkwamen met het verzoek alles in het werk te stellen om daar te onderhandelen. Ook onafhankelijken spraken zich daarvoor uit. Bovendien was de bijeenkomst van groenlinkse samenwerkingsverbanden op 19 mei een groot succes, mede omdat meegedeeld kon worden dat de delegaties akkoord waren. Op 22 april belooft het partijbestuur van de PPR alsnog in te stemmen met het akkoord.

De delegatie heeft elke vergadering teruggekoppeld naar het partijbestuur. De opstelling van de delegatie heeft geen enkele keer tot problemen in het PB geleid.

De delegatie heeft zich ingespannen om de SAP bij de onderhandelingen te betrekken, maar stuitte op onoverkomelijke bezwaren van de CPN en PPR. Wel ging men ermee akkoord dat een SAP-vertegenwoordiger op de PSP-lijst zou komen. Het partijbestuur besloot zo'n aanbod te doen, hetgeen echter door de SAP werd afgewezen.

Voor wat betreft de besluiten van het congres m.b.t. de uitvoering van de referendumuitspraak voor het geval er gekozen zou worden voor het streven naar een gemeenschappelijke lijst, het volgende.

a. De inzet van de onderhandelingen is in de partijraad van 18 maart besproken. Met name op het programma dat het PB had opgesteld heeft de PR een aantal amendementen aangebracht, waarmee het PB nog eens het signaal kreeg dat een voor de PSP herkenbaar programma van zeer groot belang is. De delegatie heeft de partijraadsleden wekelijks met een kort verslag op de hoogte gehouden van de voortgang. In de partijraad van 22 april werd de handelswijze van de delegatie positief beoordeeld.

b. In elk nummer van Bevrijding heeft de hoofdacteur Leo Platvoet, tevens lid van de onderhandelingsdelegatie, verslag gedaan van de ontwikkelingen. Zijn wijze van -journalistieke-verslaggeving heeft bij sommige uitgesproken voorstanders van zelfstandige deelname ergenis opgewekt. Hoewel zijn pennevruchten in eerste instantie onder de verantwoordelijkheid van hemzelf en de redactie vallen, wijst het partijbestuur er op dat, gezien de scherpe tegenstelling die er nu eenmaal op dit punt in de partij bestaat, een loyale uitvoering van de referendumuitspraak onvermijdelijk tegenspraak losmaakt.

c. Het was de bedoeling van het PB om over het concept-programma een discussiedag te organiseren. Gezien de vervroegde verkiezingen kon dit niet worden uitgevoerd. Het programma zal wel rondgestuurd worden naar sociale bewegingen,

die er hun opvattingen kenbaar over kunnen maken. Deze zullen, na discussie en weging, meegenomen worden in de definitieve versie, dan wel in het nog op te stellen werkprogramma van de fractie.

d. De uitvoering van het actieprogramma is helaas wel vertraagd. Reden daarvoor zijn niet allereerst de onderhandelingen, maar de vacatures van een aantal politiek-secretarissen én de val van Lubbers.

e. De onderhandelingen waren openbaar voor leden; een vergaderschema kon echter niet gepubliceerd worden, omdat hierover geen enkele zekerheid bestond. In de partijraad is mededeling gedaan van de waarschijnlijke vergaderdata. Van de openbaarheid is geen enkel gebruik gemaakt.

Nog een laatste woord. De opstelling van partijbestuur en delegatie is steeds geweest: loyale uitvoering van de referendumuitspraak, waarbij het PB er uiteraard van doordrongen was dat alleen een voor de PSP herkenbaar akkoord kan rekenen op steun van het congres. In de onderhandelingen heeft de PSP-delegatie zich laten leiden door wat het congres, Partijraad en Partijbestuur hebben besloten. Uiteraard is wel genoteerd wat er via de media zoal naar buiten kwam en is daar, mede door een nauw en goed contact met de Kamerfractie, op gereageerd. Wij hebben ons niet al te zeer proberen te laten verleiden door de waan van de dag en de kop van een krantenartikel. Omdat de verschillen in de onderhandelingen steeds overbrugbaar leken heeft het partijbestuur zich beheerst opgesteld. Het politieke samenwerkingsproces dat thans in gang is gezet zal nooit geruisloos verlopen. Politieke meningsverschillen zijn er om uitgediscussieerd te worden. Zolang het om die inhoud gaat en er niet getwijfeld wordt aan elkaars integriteit, zijn wij er van overtuigd dat er zowel binnen de PSP, als tussen PSP, CPN en PPR zeer vruchtbaar samengewerkt kan worden.

PARTIJBESTUUR PSP

AFDELINGSVERGADERINGEN

Voor de afdelingsvergaderingen, ter voorbereiding van het verkiezingscongres, zijn de leden van de onderhandelingsdelegatie én de voorzitter van de onderhandelingsgesprekken graag bereid een nadere toelichting te geven.

U kunt ons daarvoor telefonisch benaderen:

- Saar Boerlage: (partijburo) 020-267374
- Henk Branderhorst: 03430-15927
- Leo Platvoet: 020-6686177
- Joop Vogt: 08370-14229

Akkoord over één lijst bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer

Op vrijdag 19 mei 1989 hebben bestuursdelegaties van de PSP, CPN, EVP en een delegatie vanuit de PPR overeenstemming bereikt over een tussen PPR, PSP, CPN EN EVP te sluiten akkoord voor de kamerverkiezingen van 6 september 1989 en de daaropvolgende parlementaire periode.

Dit akkoord is ter bekrachtiging voorgelegd aan de partijbesturen van PPR, PSP, CPN en EVP. Alle besturen hebben het akkoord goedgekeurd.

Het akkoord en het daarbij horende verkiezingsprogramma zal ter besluitvorming voorgelegd worden aan de daartoe geëigende organen (doorgaans de kongressen) in de betrokken partijen.

Indien één der beoogde deelnemers onverhoopt zou besluiten deze overeenkomst niet te onderschrijven, dan is het bereikte akkoord voor de overblijvende partners de basis voor besluitvorming over voortzetting van de samenwerking.

Doelstelling

De vorming van GROEN LINKS is allereerst gericht op een krachtenbundeling van partijen en niet bij partijen aangesloten mensen, door met één lijst deel te nemen aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer op 6 september 1989. Deze gemeenschappelijke deelname houdt in: het indienen van één kandidatenlijst onder de gekozen naam, het presenteren van één gemeenschappelijk verkiezingsprogramma en het formeren van één fractie in de Tweede Kamer, die dat programma uitvoert.

Het programma van deze nieuwe parlementaire formatie is gebaseerd op linkse en groene uitgangspunten. De formatie is meer dan een optelsom van de er aan deelnemende partijen. Is de krachtenbundeling op zichzelf al een belangwekkend politiek feit, de meerwaarde zal vooral ontstaan als het lukt de sterke kanten van de participanten naar boven te halen en daarmee een vernieuwende en aanstekelijke politiek te ontwikkelen.

De nieuwe formatie is een aanzet tot verbreding en vernieuwing. Dit blijkt onder meer door deelname van niet bij partijen aangesloten mensen, die voortkomen uit belangrijke maatschappelijke bewegingen. Het blijkt ook uit het oprichten van een vereniging binnen het samenwerkingsverband, waar niet bij de deelnemende partijen aangesloten mensen lid van kunnen worden. De vernieuwing zal gestalte krijgen in het programma en de politieke stijl.

Het tot stand komen van dit akkoord heeft organisatorische gevolgen voor de deelnemende partijen. Activiteiten, die een directe relatie hebben met de voeding en uitstraling van de nieuwe formatie zullen in elkaar worden geschoven. Ook voor activiteiten die gebonden zijn aan subsidies gekoppeld aan de parlementaire aanwezigheid, zullen – in een zorgvuldig proces – nadere regelingen worden getroffen.

Met het aangaan van de samenwerking voor de TK-verkiezingen in 1989 is voor de deelnemende partijen een nieuwe politieke formatie aan de orde. Er wordt dan ook een gemeenschappelijk orgaan gevormd dat het verdere verloop van het samenwerkingsproces vorm geeft.

De fractie verantwoordt zich aan dit gemeenschappelijk orgaan. In de komende parlementaire zittingsperiode wordt beoordeeld of en zo ja in welke vorm, de nieuwe politieke formatie verder gestalte moet krijgen. Uiteraard zal de beoordeling van de groei in het samenwerkingsproces en de ervaringen bij het politieke werk in de fractie daarbij een belangrijke rol spelen.

Naam

Er wordt aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer op 6 september 1989 deelgenomen met één lijst onder de naam GROEN LINKS.

Programma

Er is overeenstemming bereikt over bijgaand verkiezingsprogramma. De eindredactie, die van de tekst een nog meer leesbaar en wervender geheel zal maken, moet nog plaats vinden.

Partijen hebben het recht om tot 4 juli 1989 nog voorstellen te doen voor aanvullingen of wijzigingen op het programma. Deze aanvullingen c.q. wijzigingen zullen in een gezamenlijk overleg serieus gewogen worden, maar komen alleen in de tekst als alle partners daarmee akkoord gaan. Het niet opnemen van eventueel voorgestelde teksten is voor geen van de partners reden om hun deelname aan het akkoord op zich nog ter discussie te stellen.

Direkt na de verkiezingen wordt een werkgroep geformeerd die, in samenwerking met de fractie, het verkiezingsprogramma uitwerkt (en waar nodig aanvult) tot een fractie-werkplan.

Lijst

Belangrijk onderdeel van het akkoord is de vaststelling en indiening van een gemeenschappelijke lijst van kandidaten voor de TK-verkiezingen op 6 september 1989. Bij het vaststellen van de volgorde is zoveel mogelijk recht gedaan aan het principe van een gelijkwaardige deelname van betrokken partijen, aan de bestaande krachtsverhoudingen tussen de deelnemende partijen én aan de wens de lijst te verbreden door het toedelen van plaatsen aan niet bij partijen aangesloten mensen.

De lijst is als volgt vastgesteld:

1. PPR	21. EVP.
2. PSP	22. PPR
3. CPN	23. ONAFH.
4. ONAFH.	24. CPN
5. PPR	25. PPR
6. PSP	26. PSP
7. PPR	27. ONAFH.
8. CPN	28. PPR
9. ONAFH.	29. PSP
10. PSP	30. CPN
11. EVP	31. EVP
12. PPR	32. ONAFH.
13. CPN	33. PSP
14. ONAFH.	34. CPN
15. PPR	35. PPR
16. PSP	36. ONAFH.
17. CPN	37. CPN
18. ONAFH.	38. PPR
19. PSP	39. PSP
20. CPN	40. ONAFH.

Voor de laatste vier plaatsen wordt gezocht naar landelijke bekende mensen als "lijstduwer". Afhankelijk van het resultaat kan de volgorde tussen de laatste vier plaatsen nog worden gewijzigd.

Bij onverhoopt uitvallen van een parlementariër wordt deze opgevolgd door een volgende op de lijst staande en tot dezelfde politieke groepering behorende kandidaat. Dat geldt ook voor de kandidaten uit de groep niet bij partijen aangesloten mensen.

Als onverhoopt een partij alsnog afhaakt en de overblijvende partijen het akkoord voort zetten, worden uit bovenstaande lijst de kandidaten van de niet deelnemende partij weggestreept. De volgorde tussen de overblijvende partijen blijft ook dan gehandhaafd.

Dit geldt ook als er niet voldoende onafhankelijke kandidaten zijn om hun plaatsen (tot het maximum van 40 kandidaten) volledig in te vullen.

Mocht bij een opvolgingssituatie van een parlementariër op een "onafhankelijke" zetel niemand van de niet bij partijen aangesloten kandidaten bereid of in staat zijn die zetel in te nemen, dan valt de zetel toe aan de eerstvolgende niet verkozen kandidaat op de lijst c.q. een partijgenoot daarvan.

Het staat partijen vrij om hun eigen zetels volgens eigen procedures in te vullen.

Partijen aanvaarden zonder enig voorbehoud de door partijen voorgedragen kandidaten. Wel wordt er sterk op aangedrongen dat alle partijen op hun kandidatenlijst, zowel op de bovenste plaatsen als op de totale lijst, evenveel vrouwen als mannen kiezen.

Over de namen en plaatsen van de niet bij partijen aangesloten mensen moet consensus bestaan.

Van alle kandidaten wordt gevraagd dit kontrakt en het programma te onderschrijven en deze groen-linkse samenwerking van harte te ondersteunen en tot een succes te willen maken.

Er is overeengekomen dat een eventuele verkiezing door middel van voorkeurstemmen niet van invloed kan zijn op de verdeling van de zetels tussen partijen. Een verkiezing door voorkeurstemmen moet, voorzover van toepassing, binnen de partij van de betreffende gekozen kandidaat worden opgelost.

Groen Linkse Raad

Nadat het akkoord door de partners is bekrachtigd wordt er zo snel mogelijk gewerkt aan de instelling van een groen linkse raad.

Deze raad fungeert als een soort partijraad v.w.b. de fractieverantwoording. Zij kan gevraagd en ongevraagd besluiten nemen over politieke kwesties, die niet in het programma zijn geregeld.

Samenstelling, bevoegdheden en werkwijze van de raad worden geregeld in een te ontwerpen reglement.

Elke deelnemende organisatie (dus ook de vereniging REGENBOOG van niet bij partijen aangesloten mensen) heeft recht op een minimum aantal zetels in de raad plus een aantal zetels dat gerelateerd wordt aan het ledental van de betreffende organisatie. De leden van de raad worden benoemd en ontslagen door de afvaardigende organisatie.

Gedacht wordt aan een raad van ca. 60 leden. De raad kiest uit haar midden een dagelijks bestuur, waarbij als bijzondere voorwaarde geldt dat in elk geval de besturen van de kontraktpartners met 1 lid in dit dagelijks bestuur vertegenwoordigd moeten zijn.

Het dagelijks bestuur van de groen linkse raad onderhoudt geregelde contacten met de fractie.

De besluitvorming in de raad vindt plaats bij gewone meerderheid van stemmen, tenzij voor specifieke besluiten in het reglement een andere meerderheid wordt bepaald.

Organisatie van de niet tot partijen horende mensen

De in het kader van de samenwerking voor de Europese verkiezingen opgerichte vereniging REGENBOOG wordt uitgenodigd tevens te willen functioneren als de organisatorische bedding voor de niet bij partijen aangesloten mensen, die willen participeren in de samenwerking GROEN LINKS.

Aan de "onafhankelijke" kandidaten op de lijst wordt gevraagd lid

te worden van deze vereniging. In deze opzet werft en organiseert deze vereniging de rechtstreekse leden voor het samenwerkingsverband.

Fractie

Direkt na de verkiezingen formeren de op de lijst van GROEN LINKS gekozen parlementariërs één fractie in de Tweede Kamer. In de eerste vergadering kiest de fractie een fractievoorzitter, fractiesekretaris en fractiepenningmeester.

De taakverdeling binnen de fractie wordt gebaseerd op volstrekte gelijkwaardigheid van de leden. De fractievoorzitter vervult de taken die deze functie in het parlement met zich mee brengt en fungeert overigens als "primus inter pares". De diverse portefeuilles worden onderling over de fractieleden verdeeld. De portefeuillehouders fungeren in het parlement als eerste woordvoerder.

De fractie verricht haar activiteiten en politieke stellingname op basis van het gemeenschappelijke verkiezingsprogramma. De politieke stellingname wordt in de fractievergaderingen vastgesteld.

Bij de standpuntbepaling over zaken die niet in het programma zijn geregeld, wordt beslist bij gewone meerderheid van stemmen. Het innemen van afwijkende standpunten moet door een meerderheidsbesluit worden toegestaan. Bij principiële en ethische kwesties, die niet in het programma zijn geregeld, moet via een zorgvuldige discussie en besluitvorming gewetensdwang worden uitgesloten.

In bijzondere gevallen raadpleegt de fractie het dagelijks bestuur van de Groen Linkse Raad.

Er wordt een stichting "Fractie Groen Links" opgericht. Deze stichting fungeert als werkgever voor alle medewerkers van de fractie.

De geldmiddelen van de Stichting bestaan uit de van het parlement ontvangen fondsen voor fractiewerk en ondersteuning kamerleden én de zgn. BIK-gelden (bewerktuiging individuele kamerleden).

Alle inhoudelijke en sekretariële medewerkers worden, via een open sollicitatieprocedure, voorafgegaan door een interne sollicitatieprocedure voor de huidige bij betrokken fracties functionerende medewerkers, door de fractie benoemd. Hiervoor zal een zorgvuldige procedure worden voorbereid.

Elk kamerlid heeft recht op persoonlijke sekretariële ondersteuning.

Er wordt een fractie-koördinator aangesteld die als taak krijgt van de fractie een goed georganiseerd en soepel lopend team te maken.

De werkwijze van de fractie wordt geregeld in een fractiereglement.

De fractie verantwoordt zich met kwartaal-verslagen aan de groen linkse raad en verder zo vaak door die raad nodig wordt geacht.

Over opstelling en standpuntbepaling tijdens de kabinetsformatie pleegt de fractie vooraf overleg met het dagelijks bestuur van de groen linkse raad, c.q. het tijdelijk overlegorgaan.

Eventuele deelname aan een regering heeft de goedkeuring nodig van alle delegaties in de groen-linkse raad.

Kampanje

Direkt na de bekrachtiging van het akkoord, wordt er overgegaan tot de instelling van een kampanjekommissie en een kampanje-koördinator.

Naast de lijsttrekker, die de specifieke daarbij behorende taken zal dienen uit te voeren, moet er een optimaal gebruik gemaakt worden van de kwaliteiten en bekendheid van de eerste vier kandidaten op de lijst.

Als er een foto-affiche gemaakt wordt, ligt het voor de hand dit een "kwartet-affiche" te laten zijn.

Er komt een kandidatenfolder waarin de eerste elf mensen van de lijst gepresenteerd worden.

Er moet een speels logo worden ontworpen waarin de transformatie van de partijen PPR, PSP, CPN, EVP en de REGENBOOG tot GROEN LINKS zichtbaar wordt gemaakt.

In de campagne zal duidelijk gemaakt worden dat PPR, PSP, CPN, EVP en de REGENBOOG de bouwstenen vormen van deze opzienbarende politieke formatie.

In teksten wordt de term GROEN LINKS sec gebruikt, nadat in een (standaard) verklarende zin oorsprong en doel zijn aangegeven.

Er wordt een verkiezingsfonds gevormd. De partijen PPR, PSP, CPN dragen daar in gelijke mate aan bij en stellen zich garant voor een minimale storting van f 100.000,—. De bijdrage van de EVP is f 10.000,—.

Ter financiering organiseren partijen zelf financiële akties onder de eigen leden.

Daarnaast wordt er in de campagne rechtstreeks geld gevraagd aan niet partijleden ter ondersteuning van de al zo lang door hen gewilde lijst.

Gezien de waarschijnlijk niet direkt-verkiesbare positie op de lijst

krijgt de EVP, bij uitzondering, de ruimte een voorkeurstemmen-aktie voor de eigen kandidaat te voeren.

Werkgroep samenwerkingsproces

Er wordt zo snel mogelijk een werkgroep ingesteld met de opdracht onderzoek te doen naar en voorstellen te ontwikkelen voor:

1. Regelingen voor de instellingen die subsidietechnisch samenhangen met het functioneren van een gemeenschappelijke fractie: wetenschappelijke buro's, de stichtingen voor scholing en vorming, de jongerenorganisaties.
2. Het instellen van één uitvoeringsgroep voor het begeleiden van de produktie van de politieke radio- en T.V. uitzendingen.
3. Mogelijkheden voor verdere intensivering van de samenwerking.

Tijdelijk overlegorgaan

Tot het moment dat de groen-linkse raad funktioneert wordt een paritair overlegorgaan (maximaal twee vertegenwoordigers van elke deelnemende organisatie) ingesteld, met dezelfde taken en bevoegdheden als het dagelijks bestuur van de raad.

Voorstel programma Groen-Links

VERDER KIJKEN

Het verrassende perspectief van groen-linkse politiek

"Een redelijk mens past zich aan, de onredelijke blijft proberen de wereld aan zichzelf aan te passen. Daarom hangt alle vooruitgang af van de onredelijke mens" (G.B.Shaw).

Laten we eens verder kijken dan de kortzichtigheid.

De jaren tachtig gaan de geschiedenis in als de periode van de gemiste kansen: de milieuvervuiling is de alarmfase voor bij, de werkloosheid blijft ontwrichtend hoog, volgzzaamheid is het kenmerk van 's lands internationale positie, het onderwijs is een puinhoop en de nieuwe armoede een cynisch feit. Zelfs de boekhouding – waar het toch allemaal om ging – kunnen ze niet kloppend krijgen.

Het ergste is het gebrek aan solidariteit.

En de kortzichtigheid.

Niet kunnen bedenken dat een domme bezuiniging je later dubbel opbreekt. Slecht onderwijs doet ons straks achterop raken. Een ingestorte kade muur kost veel meer geld dan hem nu onderhouden. Nu een gifbelt voorkomen is vele malen goedkoper dan hem later op te moeten ruimen.

Mensen afschrijven – op zich moreel al onaanvaardbaar – merk je later in de kosten van sociale zekerheid en gezondheidszorg.

Niet kunnen loskomen van de NAVO-kramp. Benepen verwarring tegenover de konstruktieve voorstellen van Gorbatsjov. De "vijand" biedt zich aan als goeie buur en het westen weet niets beters te verzinnen dan het ritueel van oude frasen. Wie tegen modernisering is, wordt verweten de NAVO uit elkaar te laten vallen. Nog even en de NAVO gaat wel aan zichzelf ten gronde. Hoezo een bondgenootschap gericht op vrede. De heren staan te kijk. Zonder hun speelgoed zijn ze ontregeld.

Niet kunnen aanvoelen wat hoogmoed te weeg brengt. Hoe bitter mensen worden, die niet meer meetellen. Hoe cynisch je wordt als je moet blijven zoeken naar werk, dat er niet is. Hoe vernederd door de hardere regelgeving in de sociale zekerheid. Hoe moedeloos als je steeds verder wegzakt in de spiraal van geen mogelijkheden en steeds minder geld. Hoe

1 bang niet erkend te worden als vluchteling. Hoe gekwetst door
2 al die welvarende, succesvolle mensen die langs je heen
3 zoeven zonder je zelfs maar te zien staan.
4 En vooral hoe kwaad je wordt als er geen donder aan gebeurt.

5
6 De arrogantie was aan de macht. Alles werd binnenskamers
7 geregeld, het regeerakkoord van CDA en VVD was heilig en
8 het parlement had het nakijken. Ook al regende het rapporten
9 en alternatieven en stond het Binnenhof wekelijks vol met
10 mensen die het niet meer namen. Studenten, boeren, vakbon-
11 den, onderwijzers, verpleegsters, politie, ze mochten hun
12 recht op vrije meningsuiting maximaal gebruiken. Dat nog wel.
13 Maar het meeste ging in de prullebak.
14 De politie vond een beetje gehoor.
15 En het bedrijfsleven natuurlijk.
16 En de mensen die toch al goed zitten.

17
18 De visie op de wereld verschrompelde tot een slaafs in de pas
19 lopen. De koopman heeft de prediker verjaagd: een laf stand-
20 punt over de boycot van Zuid-Afrika, geen vin durven verroer-
21 ren als de kollega's in Europa iets anders vinden, ontwikke-
22 lingsgeld koppelen aan de verdiensten van onze bedrijven,
23 een spijkerhard vluchtelingenbeleid in plaats van ruimhartige
24 gastvrijheid, Nicaragua als partner in de steek laten. Op deze
25 manier kun je een zelfbewuste en onafhankelijke buitenlandse
26 politiek wel vergeten.

27
28 *Het waren dure jaren.*

29 Democratisch en moreel is er veel ingeleverd.

30 Een politiek, die grote groepen in de samenleving buitenspel
31 zet is onhoudbaar. Je kunt de toekomst niet in met maar een
32 deel van het geheel. Dat eindigt in duurzame ontwrichting.
33 Een werkelijke democratie kan zich niet veroorloven zoveel
34 mensen, zoveel denkkraft en creativiteit buiten de discussie
35 en besluitvorming te houden.

We kunnen toch niet toestaan dat een samenleving teloor gaat aan korte termijn politiek en het veiligstellen van de belangen van groepen die toch al aan de goede kant van de streep zitten. We kunnen eenvoudigweg niet doorgaan met onze problemen op het bord van de volgende generatie te schuiven.

Natuurlijk moet het financieringstekort binnen redelijke perken blijven. Maar wat is de redelijkheid om dat vooral door de lagere inkomens te laten betalen. Als je de ongerichte subsidiestromen dempt, de rianten winsten van bedrijven en aandeelhouders binnen redelijke proporties terugbrengt, het veel te hoge defensieplafond fors verlaagt, dan heb je hetzelfde op een heel wat eerlijker manier bereikt.

En waarom belastingverlaging voor mensen die het eigenlijk niet nodig hebben. Dat beetje meer besteedbaar inkomen weegt toch niet op tegen het zorgen voor een solidaire maatschappij, goed onderwijs en een gezond milieu.

Als de generatie na ons nu mocht kiezen tussen wat meer betalen, maar niet omkomen in onze rotzooi, dan was die keus gauw gemaakt. Als de ozonlaag helemaal verdwijnt, is het met ons gedaan. Dan maar wat minder belastingverlaging.

Er is een bredere visie en meer creativiteit nodig dan de monoloog van financieringstekort en belastingverlaging.

Niet het haalbare van vandaag maar het mogelijk maken van morgen is in het geding.

Dat vraagt om durf. Politieke moed om te kiezen voor ingrijpende veranderingen. Het lef om tegen de kiezers te zeggen dat het zo niet langer kan. Dat er later aan je gevraagd zal worden waarom je nu niets hebt gedaan. Dat we voor een schone en menswaardige toekomst wat over moeten hebben: herverdeling van arbeid en inkomen, stoppen van ongerichte groei, afremmen van de consumptiedrift, geen dag langer wachten met invoering én handhaving van veel straffere milieuwetten, invoeren van een belasting op milieu vervuilende produkten.

De tijd is er rijp voor. Wij zien grote kansen voor het voeren van een politiek waarin de rechten van mens en milieu centraal staan. Het nieuwe milieubewustzijn kan brede lagen van de bevolking mobiliseren.

Hoogmoed kwam ten val.

Er zit verandering in de lucht. Je snuift het op. Je merkt het om je heen. Mensen en groepen zijn in beweging en zien weer perspectief. Dat is het moment om ook in de politiek een stap vooruit te zetten.

GROEN-LINKS heet de nieuwe politieke formatie, die na 6 september sterk en overtuigend de traagheid en kortzichtigheid van de gevestigde politieke hoofdstromen te lijf zal gaan. Wil het milieubeleid verder komen dan vage plannen of gezeur over reiskosten, wil de democratie de arrogantie voorbij komen, wil er echt iets gedaan worden aan het scheppen van betaald werk en de herverdeling van werk en inkomen, wil er vaart gezet worden achter stappen naar een ekologischer economie dan kan het parlement niet zonder een deskundige, hardnekkige "kritische faktor".

Dat wordt GROEN LINKS. De nieuwe politieke formatie waarin PPR, PSP, CPN en EVP, ieder van uit eigen inspiratiebronnen, hun sterke kanten samen brengen met de deskundigheid van onafhankelijke mensen uit belangrijke maatschappelijke bewegingen.

Met enthousiasme, vernieuwd élan en vindingrijkheid zal GROEN LINKS de konfrontatie aangaan en vasthoudend vechten voor een begaanbare weg naar de toekomst.

Kernpunt in onze opstelling is vernieuwing van de solidariteit. Solidair met de aarde en haar toekomstige bewoners. De milieuverpesting moet ophouden, niet morgen maar nu.

Solidair met mensen die er onderdoor gaan, die niet delen in de welvaart, die niets te zeggen hebben over hun eigen situatie.

Solidair met die andere wereld, ver van ons bed, waar het

1 gevecht om in leven te blijven elke dag opnieuw gevoerd moet
2 worden.

3 Solidair met mensen die proberen te ontsnappen aan het
4 verdomhoekje van ongelijke behandeling, diskriminatie, het
5 vooroordeel van de burgerlijke moraal of de greep van de
6 bureaucratie op hun persoonlijk leven.

7 Vanuit onze opvattingen over een solidaire samenleving van
8 zelfstandige mensen kiest GROEN LINKS het respect voor de
9 menselijke waardigheid en het behoud van de aarde als hart
10 van haar politiek.

11 Menselijke waardigheid betekent: bevrijding uit afhankelijke
12 situaties, feminisering en democratisering van de samenle-
13 ving, erkennen van ieders gelijkwaardigheid, gelijkwaardige
14 kansen op zelfontplooiing en bescherming van de persoonlijke
15 levenssfeer.

16 Behoud van de aarde betekent: een ontwapenende wereld,
17 erkenning van het zelfbeschikkingsrecht van ieder mens en
18 elk volk, bestrijding van onderdrukking en fascisme, geen
19 uitbuiting van mens en milieu, een ekologischer economie.

Een duurzame economie

23 De huidige economische groei bedreigt de aarde en dus het
24 menselijk bestaan. GROEN LINKS kiest voor de omvorming
25 van het economisch systeem naar een verantwoorde, duurzame
26 kringloopeconomie.

27 De bestaande wijze van produceren wordt gekenmerkt door
28 machts- en bezitsconcentraties, ongerichte groei, verspilling,
29 consumptiedwang en uitbuiting van mens en milieu. Dat moet
30 fundamenteel veranderen.

31 Dat kan ook veranderen. Door mentaliteitsverandering, wet-
32 geving en maatschappelijke strijd.

33 GROEN LINKS hanteert een nieuwe definitie van economi-
34 sche groei: groei die bijdraagt aan welvaart zonder schade
35 voor het milieu of bijdraagt aan herstel van het milieu. Alleen
36 deze groei is voor ons aanvaardbaar, ja zelfs gewenst. Veel
37 van wat in dit programma staat kost geld. Bij de groei die daar
38 mee gepaard gaat zullen de economische factoren echter
39 ekologischer verantwoord worden gebruikt. Dat geldt voor de
40 faktor arbeid die door de te hoge bruto kosten nu onderbenut
41 blijft. Dat geldt voor de faktor kapitaal (investeringen), die nu
42 onbelast is en mee daardoor arbeid uitstoot. Dat geldt ook
43 voor de faktor natuurlijke hulpbronnen, die nu verbruikt, ver-
44 vuild en vernietigd wordt zonder dat de producent de maat-
45 schappelijke kosten daarvoor betaald.

46 Voorkomen van verdere milieuvernietiging, herstel van wat
47 vervuild is, een omwenteling in het gebruik van schaarse
48 goederen als energie en sommige grondstoffen, strenge mi-
49 lieuwetten, een produktieverbod voor schadelijke en niet
50 noodzakelijke produkten, invoering van een milieuheffing
51 (groentax) op vervuilende produkten, stimulering van milieu-
52 vriendelijke en energiebesparende produktie, een lastenver-
53 schuiving van arbeid naar kapitaal en erkenning van het recht
54 op betaalde arbeid en een zelfstandig inkomen voor iedereen.
55 Dat zijn de peilers van een duurzame economie.

Een solidaire samenleving

59 Wie nu geen ingrijpende maatregelen durft te nemen op het
60 gebied van arbeid, inkomen en vernieuwing van de solidariteit,
61 legt zich neer bij vastgelopen arbeidsmarkt en een tweedeling
62 waarin groepen mensen zijn afgeschreven.

63 GROEN LINKS wil dat de onder de kabinetten Lubbers ontsta-
64 ne nieuwe armoede ongedaan wordt gemaakt. De uitkeringen
65 behoren weer gekoppeld te worden aan de inkomensontwik-
66 keling en er is een inhaal operatie nodig om de opgelopen
67 achterstand weg te werken. Om herverdeling van arbeid ook
68 daadwerkelijk mogelijk te maken is voor kansarme groepen
69 een doelgericht programma van opleiding, vorming en bij-
70 scholing nodig, gekoppeld aan een behoorlijk uitzicht op
71 werk.

Ieder mens heeft recht op werk. Daarom moet de werkloosheid worden teruggedrongen. Om dat te bereiken is het nodig dat de arbeidstijd drastisch wordt verkort en het betaalde en onbetaalde werk eerlijk verdeeld. Daarnaast zijn er forse investeringen nodig in het scheppen van zinvol werk, scholing en opleiding. Alleen zo kun je aan iedereen de kans geven het recht op betaald werk ook daadwerkelijk te realiseren.

Ieder mens, of hij nu betaald werkt of niet, heeft recht op een menswaardig inkomen. Een zekere ontkoppeling van arbeid en inkomen is voor zeer grote groepen in onze samenleving al een feit. Het zou een teken van vernieuwende solidariteit zijn als er nu de stap gezet werd naar afschaffen van de sollicitatieplicht, afbreken van de stigmatisering, volledige individualisering, en afschaffen van het kostwinnersbeginsel. Dan zouden we een heel eind op weg zijn naar een nog verder gaande solidariteit, die op langere termijn gestalte kan krijgen: een gegarandeerd inkomen voor iedereen, gekoppeld aan het recht op betaald werk en arbeidstijdverkorting, onder handhaving van de sociale zekerheid.

In dit verband wil GROEN LINKS een goed voorbereide, brede maatschappelijke discussie over het basisinkomen.

Solidariteit betekent ook opkomen voor de belangen van minderheden, migranten en vluchtelingen. Dat geldt te meer nu hun positie in verschillende landen van Europa onder druk komt te staan. Gelijkberechtiging is van wezenlijk belang en moet samengaan met een actieve bestrijding van racisme, fascisme en anti-semitisme.

Een ontwapenende wereld

Voor een nieuw perspectief op ontwapening is een andere manier van kijken nodig. Ook naar de internationale verhoudingen.

Terwijl de Sovjet Unie de wereld aangenaam verrast met drastische stappen naar ontwapening en hervorming, verstart de Navo zienderogen

bij ieder nieuw voorstel van Gorbatsjov. Men herhaalt de oude frasen en weet geen konstruktieve houding te bepalen.

Niemand vraagt zich af wat de NAVO nog bij elkaar houdt behalve de vijand uit de vijftiger jaren, die niet meer bestaat. Alle energie gaat op in het bijhouden van de NAVO-familie, terwijl men aan het ontwerpen van een nieuw concept voor gemeenschappelijke veiligheid niet toekomt.

Voorlopig lijkt het er op dat de militaire industrie en een logge bewapeningsburokratie alles in het werk stellen om nieuwe ontwikkelingen tegen te houden.

GROEN LINKS vindt dat onverteerbaar.

Het is hoog tijd voor nieuwe initiatieven ook en juist vanuit het Westen. Grote stappen naar ontwapening zijn nu mogelijk en nodig: afwijzen van iedere modernisering van kernwapens, geen kernwapens in Nederland, steun aan en beantwoording van voorstellen tot vermindering van kernwapensystemen, kernwapenvrije zones, stelselmatige verlaging van de konventionele bewapening. Er moeten budgetten vrijgemaakt worden voor samenwerking op grote schaal tussen Oost en West.

Het CDA/VVD kabinet heeft niets nagelaten om te trachten de eenheid in de NAVO te herstellen. Ze hadden hun tijd beter kunnen gebruiken. Je kunt niet achter je eigen hekken wegkruipen als de rest van de wereld in beweging komt. Wie ziet dat zijn bondgenoten het oude pad van de bewapening en konfrontatie niet willen verlaten, moet niet jammeren, maar op zoek gaan naar nieuwe vrienden: samenwerking met neutrale en niet gebonden landen.

De rol van de staat

GROEN LINKS heeft geen vertrouwen in een maatschappij die alles overlaat aan het vrije spel of het marktmechanisme. Maar wij zien ook niets in een samenleving die tot in alle

1 uithoeken wordt gedomineerd en gecontroleerd door de staat.
2 De overheid moet zoveel mogelijk aan mensen zelf overlaten
3 en daarvoor de voorwaarden en wettelijke kaders scheppen.
4 Niet een glurende maar een sturende staat. Minder centrale
5 macht, minder bureaucratie, minder betutteling. Meer decentrali-
6 satie, meer zeggenschap van de burgers. Meer wetgevende
7 kaders voor vergaande democratisering van de economische
8 en maatschappelijke verhoudingen.

9 De staat moet de garantie bieden voor individuele grondrech-
10 ten: gelijke rechten en gelijke behandeling, huisvesting, on-
11 derwijs, gezondheidszorg, en een menswaardig zelfstandig
12 inkomen voor iedereen.

13 Maar ook een actieve vredespolitiek, het verkleinen van de
14 kloof met de Derde Wereld, een milieuvriendelijke productie
15 en consumptie en een grotere invloed van de samenleving op
16 economische beslissingen horen tot het werkerterrein van de
17 overheid.

GROEN LINKS in Europa

21 Overall in Europa steekt een andere wijze van denken de kop
22 op. Met scherpe analyses en een hoge kwaliteit van argumen-
23 tatie en zeggingskracht wordt onvermoeibaar aangetoond dat
24 een ekologisch verantwoord economisch systeem niet alleen
25 de natuur intact houdt, maar ook positieve gevolgen heeft voor
26 de werkgelegenheid en noodzaakt tot herverdeling van arbeid
27 inkomen en zeggenschap en betere internationale verhoudin-
28 gen. De mensen die deze ekologische denkrichting vertegen-
29 woordigen vind je in de milieubeweging, onder technologische
30 vernieuwers, in organisaties en politieke partijen.

31 Ook zijn er processen van vernieuwing zichtbaar binnen links:
32 in de vakbeweging, in de arbeidersbeweging en politieke
33 stromingen die daar mee verbonden zijn, in de vrouwenbewe-
34 ging.

35 Overall waar het analytisch groene denken in contact komt met
36 vernieuwend links (ondogmatisch en zich richtend op solidari-
37 teit, zeggenschap, herverdeling, mensenrechten, ontwapen-
38 ning) levert dat belangrijke visies voor een op de toekomst
39 gerichte politiek.

40 Analytisch groen en vernieuwend links is een tandem waar je
41 de weg mee op kunt. De nieuwe formatie GROEN LINKS in
42 Nederland maakt dan ook deel uit van een ontwikkeling die
43 overall (tot in het Europese Parlement) zichtbaar is.

44
45 In dit verkiezingsprogramma voor de komende parlementaire
46 periode werkt GROEN LINKS de konsekwenties van boven-
47 staande plaatsbepaling verder uit.

48 Dat betekent niet dat we op elke vraag een sluitend antwoord
49 geven.

50 Sommige zaken vragen om verder denkwerk en onder-
51 zoek.

52 Enkele thema's zijn door de deelnemers aan deze nieuwe
53 politieke formatie nog niet grondig genoeg doorgepraat; een
54 open geformuleerde tekst is dan het voorlopig resultaat.

55 Maar uitgangspunten en grondtoon zijn glashelder. Het zal de
56 fractie straks geen moeite kosten in de praktische politiek te
57 zorgen voor een opvallend geluid en sterke alternatieven.

58 Belangrijk is daarbij een goede relatie met progressieve maat-
59 schappelijke bewegingen. Op grond van dit programma zal de
60 fractie van GROEN LINKS eensgezind de parlementaire dis-
61 kussie aangaan. En als er al eens verschil van visie bestaat,
62 dan zal het uitwisselen van argumenten en het elkaar overtui-
63 gen belangrijker zijn dan het afdwingen van fraktiediscipline.

64
65 Alle in dit programma geformuleerde standpunten leggen een
66 stevige bodem voor een uitdagend parlementair optreden. Er
67 komt een in getal en kwaliteit sterke GROEN LINKSE fractie in
68 het parlement. En dat zullen ze merken.

69 Andere keuzes, nieuwe alternatieven, fundamentele kritiek.
70 Strijdbaar zullen we de andere partijen dwingen tot discussie
71 en positiebepaling. De politieke agenda is niet langer uitslui-

tend in handen van CDA en VVD.
 Met een sterke fractie van GROEN LINKS valt er straks weer
 wat te beleven aan het Binnenhof.
 En laat ook duidelijk zijn: als er een progressieve regering

1 gevormd kan worden, met een voor ons voldoende herken-
 2 baar regeerprogramma, dan zal GROEN LINKS bij de tot
 3 standkoming daarvan zijn invloed maximaal tot gelding bren-
 4 gen.

wat is dat wonderlijk
 wat is dat wonderlijk
 alles is niet de som
 van alle dingen
 afzonderlijk (Martinus Nijhoff).

MET NADRUK WIJZEN WIJ ER OP DAT DE TEKST VAN HET VOLGENDE CONCEPT-PROGRAMMA NA VASTSTELLING NOG EEN DEGELIJKE EINDREDAKTIE ZAL ONDERGAAN. IN VERBAND MET DE SNELLE PROCEDURE WAS ER GEEN TIJD MEER VOOR EEN ZORGVULDIGE REDAKTIE. OOK ZIJN ENKELE ONDERWERPEN ONVOLDOENDE UIT DE VERF GEKOMEN. DIT HEEFT OVERIGENS NIETS TE MAKEN MET VERSCHILLEN VAN MENING TUSSEN DE DEELNEMENDE PARTIJEN, WANT ALLE VERSCHILLEN OP HOOFDPUNTEN ZIJN UITONDERHANDELD EN KOMEN IN ONDERSTAANDE TEKST AAN BOD. VOOR EVENTUELE HIATEN GELDT DAT DEZE GEVULD WORDEN IN HET NOG OP TE STELLEN WERKPROGRAMMA VAN DE GROEN LINKS FRACTIE.

sociaal-economische mensenrechten

KIEZEN EN DELEN

Er verandert veel in de economie. Oude industrieën zijn verdwenen, nieuwe bedrijvigheid komt op. Er is sprake van een proces van internationalisering. Economische machtscentra versterken zich om vanuit de grenzeloze EG de wereldmarkt te veroveren. De versterking van de internationale concurrentiepositie is de allesoverheersende norm, waar het milieu, sociale zekerheid, medezeggenschap, de loonontwikkeling en de Derde Wereld aan ondergeschikt worden gemaakt.

Het beleid van de beide kabinetten Lubbers had drie hoofddoelstellingen: herstel van de bedrijfswinsten, terugdringing van het financieringstekort en bestrijding van de werkloosheid.

Lubbers II formuleerde de bestrijding van de werkloosheid zelfs als de belangrijkste hoofddoelstelling. In de visie van CDA en VVD konden deze drie doelstellingen alleen in onderlinge samenhang worden bereikt. Onder invloed van internationale ontwikkelingen groeide de Nederlandse export waardoor de winsten groeiden. Door een strak bezuinigingsbeleid werd het financieringstekort teruggebracht. Maar de doelstelling bestrijding van de werkloosheid werd bij lange na niet gehaald. En daarmee is het failliet van de politiek van CDA en VVD voldoende aangetoond. De huidige groeiwijze van de economie veroorzaakt een onaanvaardbare milieuvervuiling. De verdeling van de opbrengst is zo ongelijk dat een nieuwe armoede opduikt; Vanaf 1982 zijn de minimumuitkeringen en -lonen er 15% op achteruit gegaan. Noodzakelijke investeringen in maatschappelijk nuttige zaken en het scheppen van werk blijven achterwege.

Groen Links wil een ander sociaal-economisch beleid waarin een eerlijke verdeling van werk en inkomen, milieubehoud, verregaande democratisering en een goed beheer van de collectieve voorzieningen centraal staan.

Daarom wil Groen Links:

INKOMENS EN UITKERINGEN

★ Er zijn twee basisvoorwaarden voor een menswaardig bestaan: recht op werk en recht op een gegarandeerd inkomen voor iedereen. Om deze basisvoorwaarden te realiseren is een brede maatschappelijke discussie nodig die Groen Links de komende regeerperiode zal initiëren.

De volgende elementen staan daarbij centraal:

- een structurele verhoging van de minimumuitkering
- herstel van de koppeling tussen lonen en uitkeringen

- 16 – de mogelijkheid en wenselijkheid van de gedeeltelijke ont-
- 17 koppeling tussen arbeid en inkomen en vrijwillige werkloos-
- 18 heid
- 19 – verruiming van de bijverdienmogelijkheden voor mensen
- 20 met een uitkering
- 21 – studeren met behoud van uitkering
- 22 – verbetering van de positie van vrouwen op de arbeidsmarkt
- 23 – herverdeling van betaald en onbetaald werk
- 24 – de gevolgen voor de inkomensverdeling.
- 25
- 26 ★ Het minimumloon en de minimumuitkeringen worden in de
- 27 komende jaren zodanig opgetrokken dat in ieder geval de
- 28 opgelopen achterstand t.o.v. de loonontwikkeling wordt weg-
- 29 gewerkt.
- 30
- 31 ★ De koppeling van de uitkeringen aan de lonen dient hersteld
- 32 te worden. De individuele minimumuitkering dient op 80% van
- 33 het minimumloon te worden gesteld.
- 34
- 35 ★ Toegankelijkheid van voorzieningen, huursubsidie, studiefi-
- 36 nanciering e.d. moeten zodanig zijn dat de laagste inkomens
- 37 niet in de schulden hoeven te raken.
- 38
- 39 ★ De loondervingsregelingen behoren weer teruggebracht te
- 40 worden op het nivo van 80% van het laatst verdiende loon.
- 41
- 42 ★ De inkomensontwikkeling in de niet-markt sector dient ge-
- 43 koppeld te worden aan die in de marktsector.
- 44
- 45 ★ Er wordt gestreefd naar een verkleining van de inkomens-
- 46 verschillen.
- 47
- 48 ★ Steun aan het streven van de vakbeweging om een deel
- 49 van de loonruimte te benutten voor verbetering van de koop-
- 50 kracht van de lage en middeninkomens.
- 51
- 52 ★ Groen Links is tegen de invoering van het woonlandbegin-
- 53 sel in het stelsel van sociale zekerheid.
- 54
- 55 ★ De kortingen op het jeugdloon worden ongedaan gemaakt.
- 56 Voor de '1990-generatie', dus voor hen die na 1990 18 jaar
- 57 worden, zal een volledig geïndividualiseerd sociaal zeker-
- 58 heidsstelsel moeten gelden, waardoor toekenning van rechten
- 59 niet meer afhankelijk is van woon- of leefsituatie.
- 60
- 61 ★ Verlaging van de leeftijd voor het jeugdloon van 23 naar 21
- 62 jaar.
- 63
- 64
- 65

ARBEID

* De voortgaande technologische veranderingen, de noodzaak van veiligere arbeidsomstandigheden en de meer gevarieerde individuele wensen van werkzoekenden vragen om een aangepaste strategie m.b.t. de arbeidsmarkt. Niet alleen dient meer dan vroeger aandacht te zijn voor een goed opleidingsnivo van iedereen, juist van buitenlanders, vrouwen en jongeren, maar ook zal met voortvarendheid de rechtspositie van thuiswerkers, oproepkrachten, flexi-kontraktanten e.d. verbeterd moeten worden. De rechtspositie van deeltijders dient zoveel mogelijk gelijk te zijn aan die van voltijders, bijv. waar het scholings- en medezeggenschapsfaciliteiten betreft.

* Groepen in achterstandsituaties (migranten, vrouwen, gehandicapten) worden middels scholingsfaciliteiten gestimuleerd een betere positie op de arbeidsmarkt te verwerven. Grote bedrijven en de overheid worden verplicht t.a.v. deze groepen een beleid van positieve actie te voeren, met behulp van streefcijfers en een quoteringsregeling als uiterste middel.

* Drastische arbeidstijdverkorting d.m.v. een snelle invoering van de 32-urige werkweek en middels een kaderwet een 25-urige werkweek in 2000. De vakbeweging speelt daarbij uiteraard een belangrijke rol. Daarom stimuleert de overheid het overleg tussen de sociale partners op dit punt en neemt, maatregelen die werkweken van meer dan 32 uur buitengewoon onaantrekkelijk maken. Uitgespaarde uitkeringsgelden worden gedeeltelijk ingezet om de uitvoering van atv te bevorderen. De koopkracht van lage- en middeninkomens kan gelijk blijven door een combinatie van inverdieneffecten, produktiviteitsstijging en inkomensnivellering. Om herverdeling van arbeid tussen mannen en vrouwen te stimuleren zorgt de overheid voor kinderopvang.

Arbeidstijdverkorting, welke per bedrijfstak verschillend kan worden ingevuld, dienen gepaard te gaan aan een maximale herbezetting.

* Een wenselijke vorm van herverdeling van arbeid kan invoering van het recht op een periodiek jaar betaald verlof zijn ('sabbatsjaar').

* Er dient op grote schaal geïnvesteerd te worden in de sectoren milieu, openbaar vervoer, sociale woningbouw, energiebesparing en milieuvriendelijke energie-opwekking. Belangrijke kollektieve voorzieningen zoals onderwijs, gezinszorg, kinderopvang, ouderenhuisvesting moeten worden uitgebreid.

Deze maatregelen leveren een aanzienlijk aantal arbeidsplaatsen op en grote besparing op de sociale zekerheidsuitgaven. Aanvullende middelen ervoor zijn beschikbaar door een herschikking binnen de overheidsuitgaven (defensie, bedrijfs- en landbouwsubsidies e.d.).

* Het zwangerschaps-/bevallingsverlof wordt uitgebreid tot 16 weken en aangevuld met een betaald verzorgingsverlof van zes maanden dat opgenomen kan worden door een der ouders/verzorgers of in deeltijd door beiden. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt naar leefvorm, gehuwd of ongehuwd, homo of lesbo.

BELASTINGEN, PREMIES EN HEFFINGEN

* Invoering van een groentax op milieuvriendelijke productie en producten in samenhang met maatregelen, waardoor de koopkracht tot aan modaal v.w.b. dit effect gelijk blijft. Door invoering van deze groentax wordt de prijs van schadelijke producten in overeenstemming gebracht met de werkelijke, maatschappelijke kosten. Uit de opbrengst worden de genoemde maatregelen betaald en geïnvesteerd in milieuvriendelijke productie en consumptie, waardoor alternatieven voor

1 schadelijke producten worden geboden. Milieuvrijdige gedrag
2 wordt daarmee belast, milieuvriendelijk gedrag beloond.

3
4 * Verhoging van vermogens- en vennootschapsbelasting en
5 successierechten.

6
7 * Invoering van het lage BTW-tarief op reparatie en diensten.

8
9 * Het ongedaan maken van de ongunstige effecten van de
10 invoering van het plan-Oort voor alleenwonenden.

11
12 * Het hoogste belastingtarief van 72% wordt weer inge-
13 voerd.

14
15 * Invoering van een progressief huurwaardeforfait die de
16 aftrek van rente van hypotheek boven de f 200.000 neutrali-
17 seert.

18
19 * De pensioenbreuk wordt opgeheven door een optimale
20 onderlinge afstemming tussen de pensioenfondsen. Flexibele
21 pensionering moet mogelijk gemaakt worden, waarbij opge-
22 bouwde pensioenrechten onverlet blijven.

23
24 * Het huidige systeem van premies, heffingen en lasten
25 bestendigt een economische orde die gebaseerd is op verspil-
26 ling, ongelijke verhoudingen en een onrechtvaardige verdeling
27 van de opbrengst. Veevoer wordt op grote schaal uit de Derde
28 Wereld geïmporteerd; zuivel- en vleesproducten worden naar
29 deze landen geëxporteerd. Groen Links bepleiten een funda-
30 mentele ommezwaai in dit systeem door een verschuiving van
31 lastendruk op arbeid naar investeringen, grondgebruik, ener-
32 gie, en grondstoffen.

DEMOCRATISERING

33
34
35
36 * Om een rechtvaardiger economisch stelsel te bereiken is
37 het nodig te streven naar een socialisering van de economie
38 die tot uiting komt in een democratisch beheer van de belan-
39 grijkste industrien en financiële instellingen. Het beleid van
40 deze ondernemingen moet passen in een op te stellen lande-
41 lijk sociaal-economisch plan.

42 In dit kader past het niet overheidsbedrijven te privatiseren;
43 integendeel, deze moeten verder gedemocratiseerd worden.

44
45 * Regering en parlement stellen een sociaal-economisch
46 plan op hoofdlijnen vast met als uitgangspunten behoud en
47 herstel van het milieu, energiebesparing, investeringen in
48 maatschappelijk nuttige sectoren en herverdeling van werk en
49 inkomens. Dit plan moet ruimte bieden aan een regionale en
50 bedrijfstakgewijze sturing en invulling.

51 De positie van het midden- en kleinbedrijf moet worden ver-
52 sterkt.

53
54 * Het aantal onderwerpen van bedrijfsbeleid waarvoor de
55 instemming van de Ondernemingsraad is vereist krachtens de
56 Wet op de Ondernemingsraden dient drastisch te worden
57 uitgebreid. In ieder geval moet dat gelden voor reorganisaties,
58 ingrijpende technologische vernieuwing, milieumaatregelen
59 en fusies en voor benoemingen van het management.
60 Daarnaast dienen vormen van zelfbestuur te worden bevor-
61 derd door middel van wetgeving en door een ruimere beschik-
62 baarheid van risico-dragend kapitaal voor zelfbesturende on-
63 dernemingen.

64
65 * Het is noodzakelijk om wetgeving te ontwikkelen die de
66 openbaarheid van en parlementaire controle op de belangrij-
67 ste investerings- en beleggingsbeslissingen van banken, ver-
68 zekeringsmaatschappijen, pensioenfondsen, beleggings-
69 maatschappijen e.d. op effectieve wijze regelt.

70 Openbaarheid van bedrijfsgegevens is een voorwaarde om
71 de controle door werknemers, vakbeweging, medezeggen-

schapsorganen, consumenten en politiek inhoud te geven. De Wet Openbaarheid van Bestuur dient daartoe verbreed te worden tot een Wet Openbaarheid van Bestuur en Bedrijf.

internationale mensenrechten

VREDE, VEILIGHEID,

ONTWIKKELING & SOLIDARITEIT

Wapenbeheersing, wapenvermindering en ontwapening zijn wezenlijke voorwaarden voor vrede en veiligheid. Maar de bestrijding van de wereldwijde aftakeling van het milieu en het verkleinen van de wijde kloof tussen de rijke landen en de ontwikkelingslanden zijn evenzeer noodzakelijk om te kunnen spreken van vrede. Het "Brundtlandrapport" van de Verenigde Naties ("Our common future") heeft nog eens overduidelijk de samenhang van al deze zaken onderstreept.

Het beleid mbt vrede en veiligheid is tot nu toe te veel geplaatst in het enge kader van de "militaire verdediging". Met voorbijgaan aan positieve ontwikkelingen in Oost Europa (differentiatie, democratisering, wapenvermindering) gaat het Westen nog steeds door op het oude stramien. Tegenover de alternatieven en het verzet van de vredesbeweging neemt de NAVO toch weer het voortouw tot een nieuwe bewapeningsronde: De modernisering van de (nucleaire) korte drachtwapens. Groen Links wijst deze ontwikkeling met kracht af: de "Koude Oorlog" is definitief afgelopen!!

Wij pleiten voor het nemen van maatregelen die het draagvlak voor ontspanning en toenadering vergroten. Initiatieven tot Oost-West samenwerking op het gebied van de economie, de cultuur, het milieu, het versterken van de mensenrechten. Initiatieven, gericht op verdergaande democratisering in Oost en West Europa, en gericht op het beëindigen van de deling van Europa, op basis van de akkoorden van Helsinki. De gemeenschappelijke veiligheid dient op sociale en niet op militaire middelen te worden geënt.

De Nederlandse politiek wordt gericht op de afbouw van beide militaire machtsblokken: NAVO en Warschaupakt.

Met andere woorden: het buitenlands beleid moet gericht worden op samenwerking met neutrale en niet gebonden landen, met als konsekwentie het uittreden uit de NAVO en de WEU.

Het leger, zoals dat nu bestaat, past niet in het door Groen Links voorgestane veiligheidsbeleid. Het zal moeten worden omgevormd tot een organisatie met taken die een werkelijke bijdrage kunnen leveren aan vrede en veiligheid op nationaal, Europees en mondiaal niveau. Voorbeelden van zulke taken zijn VN-vredesmissies en inzet bij calamiteiten.

Groen Links wil bovendien:

- ★ Geen modernisering van nucleaire korte afstandwapens, geen vervanging van de Lance-raket.

- ★ Het afstoten van de nucleaire taken van het Nederlandse leger

- ★ Geen nieuwe ("conventionele") wapensystemen maar een drastische vermindering van de bestaande conventionele bewapening.

- ★ Stopzetting van wapenproductie en wapenexport en omschakeling naar civiele productie.

- ★ Een stelselmatige verlaging van het defensiebudget.

- ★ Vorming van een vredesfonds.

- ★ het terugtrekken van de Nederlandse troepen uit de Bondsrepubliek

- 1 ★ Het bestrijden van initiatieven, gericht op een Europese kernmacht of andere vormen van een geïntegreerde Westeuropese defensie.

- 5 ★ Geen deelname aan buitenlandse militaire interventies (NAVO of WEU), of het verlenen van faciliteiten daartoe.

- 8 ★ Geen uitbreiding van militaire oefenterreinen; omvorming van bestaande militaire oefenterreinen tot nationale landschapsparken.

- 12 ★ Een verbod voor Nederlandse onderzoekscentra op verder onderzoek in de militair-technologische sfeer (o.a. SDI).

- 15 ★ Hervatting van het – onlangs stilgelegde – onderzoek naar sociale verdediging.

- 18 ★ Verbod van productie, bezit en export van bacteriologische en chemische wapens.

EUROPA

De economische eenwording, die zich nu nog beperkt tot de landen van west europa, zal, meer dan tot nu toe, moeten voldoen aan de eisen van rechtvaardigheid en democratie. Bovendien zal ze gericht moeten zijn op verbreding, ook tot landen van Oost Europa. Op die wijze kan de Europese gemeenschap een belangrijke bijdrage leveren aan de vermindering van de politiek-militaire konfrontatie tussen Oost en West en aan de uitwerking van de akkoorden van Helsinki.

Om deze rol op een verantwoorde wijze te kunnen spelen zal het Europeese parlement volledige wetgevende en controlerende bevoegdheden moeten krijgen. Alleen die beleidsterreinen worden naar EG niveau getild waarvoor werkelijk een internationale aanpak noodzakelijk is. Dit laat de bevoegdheden onverlet om op nationaal niveau betere en verdergaande maatregelen te nemen. Het tot een oplossing brengen van de milieuproblematiek, het ontwikkelen van een Europees sociaal beleid, het terugdringen van de structurele overproductie in de landbouw en de uitbreiding van economische, sociale en culturele overeenkomsten met de landen van Oost Europa zijn – naar ons inzicht – voor de EG de eerste prioriteiten.

De samenwerking tussen Oost en West zal niet alleen op staatsniveau vorm moeten krijgen: ook informele contacten tussen burgers of organisaties uit beide blokken betekenen een belangrijke bijdrage aan het proces van ontspanning en afbraak van het vijanddenken. Zulke contacten moeten daarom gestimuleerd en gesteund worden.

ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

De situatie in veel zgn.ontwikkelingslanden is explosief. Veel landen – met name in Afrika en Latijns-Amerika – kampen met torenhoge inflatie- en schuldenproblemen. Waar het Internationale Monetaire Fonds en de Wereldbank "te hulp" schieten is de prijs die voor deze hulp betaald moet worden een bezuinigingspolitiek die vaak leidt tot afschaffing van sociale voorzieningen voor de armsten, een nog grotere werkloosheid en bezuinigingen op onderwijs en gezondheidszorg. Tegelijkertijd worden door importbeperkingen, heffingen en quota de grenzen van de westerse markten voor de export van eind-(textiel, lederwaren) en landbouwprodukten van de armen vrijwel gesloten. De structurele ongelijkheid op wereldschaal is een voortdurende bedreiging van vrede en veiligheid. Ook op nationaal niveau is sprake van een grote structurele ongelijkheid in ontwikkelingslanden. In aan aantal landen wordt de situatie verergerd door spijzucht en corruptie van de elites. Hun prioriteit – het opbouwen van een moderne economie met behulp van dure technologieën – past wel goed in het straatje

van de multinationals, maar komt vooral die elites zelf ten goede.

Niet alleen de geïndustrialiseerde landen krijgen de rekening gepresenteerd van de verloedering van het milieu, ook de landen van de derde wereld zijn het slachtoffer. Zo worden zij gebruikt als goedkope dumpplaats voor chemisch en nucleair afval van het Noorden. Een andere dreiging is de op grote schaal optredende erosie, veroorzaakt door ontbossing en verkeerd bodemgebruik.

Ook in het buitenlands beleid en dus ook bij ontwikkelings-samenwerking moet herstel van het milieu een hoge prioriteit hebben.

Ontwikkelingssamenwerking moet erop gericht zijn de verschillen in economische kracht tussen landen af te breken, moet gericht zijn op de behoeften van de bevolking en op het versterken van de democratie en de mensenrechten, op een gemeenschappelijke aanpak van de wereldwijde milieuproblematiek en op een verbetering van de positie van vrouwen. Vaak wordt de indruk gewekt dat het in de Derde Wereld een en al ellende is. Ondanks de armoede bloeien er talrijke initiatieven. Men staat niet apathisch aan de kant maar neemt steeds meer het lot in eigen handen: op kleine schaal maar ook in breder verband. Zo zullen Derde Wereld-landen de ruimte krijgen om eigen prioriteiten te bepalen en zelf economische en sociale programma's uit te voeren.

Daarom wil Groen Links:

★ Het UNCTAD-voorstel om een aantal schuldenlanden tenminste 30% van de bestaande schuld kwijt te schelden, wordt door Groen Links ondersteund.

★ Ontwikkelingssamenwerking wordt allereerst gericht op het ontwikkelen van een duurzame, zelfvoorzienende landbouw en bestrijding van de armoede. Financiële en economische steun is gericht op de werkelijke behoefte en mogelijkheden van ontwikkelingslanden.

★ De rol van IMF en wereldbank wordt teruggedrongen ten gunste van (nieuwe) VN-organisaties, waarin de ontwikkelingslanden meer zeggenschap hebben.

★ De macht van multinationale ondernemingen moet worden ingeperkt, d.m.v. bilaterale handels- en investeringsverdragen. Het gaat hierbij om afspraken over arbeidsvoorwaarden, herinvestering van winsten technologie-overdracht en internationale zeggenschap van ondernemingsraden.

★ Nederland voert de begroting voor ontwikkelingssamenwerking op naar 2% van het BNP. De begroting wordt gezuiverd van posten die niet onder ontwikkelingshulp gerekend kunnen worden. Deze hulp dient ongebonden te zijn.

★ Nederland bepleit het tot stand komen van grondstoffen-overeenkomsten ter versterking van de positie van de ontwikkelingslanden.

★ Milieu-, vredes-, en ontwikkelingsbeleid moet door de basis van de samenleving worden gedragen. Aan lokale en provinciale overheden moet veel meer beleidsruimte gegeven worden om bewustwording en concrete betrokkenheid te realiseren. Daarvoor moeten ook meer geldmiddelen beschikbaar worden gesteld.

INTERNATIONALE SOLIDARITEIT

In haar buitenlands beleid zal Nederland konsekvent moeten opkomen voor herstel of versterking van zowel de sociale als

de politieke grondrechten van de mens. Zo mogelijk binnen organisaties als de VN, maar zo nodig ook daarbuiten, zelfstandig. Bevrijdingsbewegingen en oppositionele groepen, die zijn gericht op het beeindigen van onderdrukking en uitbuiting en op het creëren van een samenleving die wordt gekenmerkt door democratie, rechtvaardigheid en respect voor de mensenrechten, moeten door Nederland daadwerkelijk worden ondersteund.

Belangrijke prioriteiten voor Groen Links zijn:

★ De apartheid in Zuid Afrika wijzen wij ten scherpste af. Wij steunen het ANC en UDF. Op eigen initiatief en – waar mogelijk – in het kader van internationale organisaties bepleiten wij een economische, sociale en culturele boycot van het apartheidsregiem, zoals de opzegging van het luchtvaartverdrag en een kolenboycot.

★ Steun aan de Frontlijnstaten en aan de strijd van SWAPO voor een democratisch en onafhankelijk Namibië.

★ Nederland moet de Palestijnse staat, zoals die door de PLO is geproklameerd, erkennen. Wij zetten ons in voor een internationale conferentie, waaraan alle betrokken partijen deelnemen, inclusief de PLO als vertegenwoordiger van het palestijnse volk. Het doel van deze conferentie moet zijn een vredesregeling die uitgaande van de erkenning van het bestaansrecht van beide staten leidt tot veilige en erkende grenzen voor Israël en een toekomstige Palestijnse staat.

★ Vanwege de voortdurende schending van de mensenrechten verzetten we ons tegen opname van Turkije in de EG

★ Vanwege de voortdurende schending van de mensenrechten bepleiten wij de opschorting van de ontwikkelingshulp aan Indonesië in het kader van de IGGI. Onafhankelijkheid voor Oost-Timor en Irian Jaya.

★ De herstelbetalingen aan Suriname kunnen hervat worden.

★ Afschaffing van de visumplicht en verblijfsbeperkingen voor Surinamers naar/in Nederland.

★ De Sandinistische regering van Nicaragua, staat onder zware druk van vooral de VS. Het vredesproces in Midden Amerika o.l.v. de Contadora-groep wordt krachtig ondersteund. De bevolking van Nicaragua verdient onze solidariteit. Militaire interventies, al of niet verkapt, worden ten scherpste afgewezen.

ecologische mensenrechten

MILIEU

Een schoon milieu en een uitgebalanceerde natuur zijn basisvoorwaarden voor het bestaan en het welzijn van mensen. Daarom zijn ze voor ons tevens de randvoorwaarden voor onze politieke stellingname op alle terreinen. Dit heeft verstrekkende gevolgen voor onze visie op de inrichting van de economie: produktie en consumptie worden zo omgevormd dat recht wordt gedaan aan de noodzaak van duurzaamheid. Daarmee wordt bedoeld op een economie die zuinig omspringt met energie en grondstoffen en het milieu niet verder vervuult. (kringloopeconomie). De tijd dat onze natuurlijke leefomgeving ondergeschikt werd gemaakt aan streven naar winst zal als het aan Groen Links ligt snel tot het verleden behoren.

Daarom wil Groen Links:

★ De milieuproblematiek is internationaal. Daarom moeten er internationale afspraken komen over milieumaatregelen, milieunormen en daaraan gekoppelde methoden van controle en sankties.

Bekende voorbeelden van milieubedreigingen waarvoor dergelijke afspraken nodig zijn: aantasting van de ozonlaag, het broeikas effect, de zure regen, de oceaanvervuiling, de internationale afvalhandel, de sloop van het tropisch regenwoud. Het wel of juist niet bestaan van dergelijke afspraken mag geen argument vormen om zelf strenge milieumaatregelen achterwege te laten.

★ Op produkten die het milieu belasten, hetzij bij de productie, hetzij bij of na het gebruik, wordt een extra belasting (groentax, ecotax, milieuheffing) geheven waarmee de maatschappelijke kosten worden doorberekend aan de konsument, de producent, of beiden. Hiermee worden producenten en konsumenten gestimuleerd tot milieuvriendelijk gedrag en worden milieuvriendelijke alternatieven betaalbaar gemaakt. Dit neemt niet weg dat de vervuiling vooral bij de bron moet worden bestreden. M.a.w. vervuiling moet worden voorkomen, niet alleen maar bestreden.

Dit betekent dat productie en gebruik van nu nog aanvaarde milieubedreigende stoffen verboden worden, zoals niet-natuurlijke stoffen die puur om geur, smaak, kleur of glans aan voedingsmiddelen worden toegevoegd. Ook toepassing van CFK's (drijfgassen die de ozonlaag aantasten) wordt onmiddellijk verboden. Zo ook het gebruik van gevaarlijke stoffen in verpakkingen (b.v. cadmium in bierkratten) en batterijen.

★ Het autoverkeer moet worden geminimaliseerd om reden van het te grote beslag op energie, grondstoffen en ruimte en de ermee gepaard gaande verontreiniging van lucht, bodem en water. Om dit te bereiken moeten vooral de variabele autokosten (brandstof!) worden verhoogd en gelijktijdig het openbaar vervoer sterk worden verbeterd en verfijnd.

★ Bestaande treinverbindingen worden verbeterd door hogere frekwenties, meer materieel, comfort en personeel. Er worden geen lijnen opgeheven. De spoorlijn Amsterdam – Lelystad wordt doorgetrokken naar Groningen. Als aanvulling op het spoorwegnet komt er een goed systeem van overig openbaar vervoer (tram, metro, bussen, belbussen, buurtbussen, treintaxi): frekvent en laag in prijs. Service en informatievoorziening worden verbeterd. Dit betekent o.a. meer vrije busbanen, gebruik van de vluchtstrook door bussen, extra spitsbussen. De financiële drempel voor veelvuldig gebruik van het openbaar vervoer wordt geslecht door een drastische verlaging van de prijs van een OV-jaarkaart.

★ De maximumsnelheid voor auto's wordt verlaagd naar 100 km/u.

★ Infrastrukturele maatregelen dienen het autogebruik te ontmoedigen en alternatieven te bevorderen, zoals gebruik van de fiets. Wij denken hierbij aan woonerven, snelheidsbeperkingen, wegvernauwingen (op lokaal niveau) en het niet uitbreiden van het wegennet (op nationaal/provinciaal niveau)

★ Goederenvervoer per schip en trein wordt krachtig bevorderd, ten koste van vervoer over de weg.

★ Energiebesparingsprogramma's worden nieuw leven ingeblazen en onderzoek en promotie van gebruik van niet-fossiele energiebronnen wordt met kracht ter hand genomen (o.a. zonne- en windenergie). Kernenergie wordt mede om reden van milieubehoud afgewezen.

De bestaande kernenergiecentrales worden uit bedrijf genomen, alsmede de UCN in Almelo.

1 ★ Export van chemisch afval wordt verboden. Gescheiden
2 inzameling van afval wordt waar mogelijk gestimuleerd. De
3 afvalverwerking moet in handen komen van overheidsbedrij-
4 ven.

5
6 ★ Vrijwillige overeenkomsten tussen overheid en bedrijven
7 convenanten mogen nooit in de plaats komen van wettelijke
8 regelingen, verboden of normen.

9
10 ★ Storting van afval in en verbranding ervan op de Noordzee
11 wordt verboden, alsmede lozing van het milieu aantastende
12 afvalstoffen in de rivieren. Nederland zet zich in voor vergaan-
13 de internationale afspraken om de rivieren zo snel mogelijk
14 schoon te krijgen. Er komt een internationale milieu-aanspra-
15 kelijkheid, zodat ook buitenlandse bedrijven die illegaal lozen
16 voor de rechter gedaagd kunnen worden.

17
18 ★ Milieudelicten dienen veel strenger te worden gestraft dan
19 nu gebeurt. de sanktie op overtreding van de milieuwetten
20 dient veel hoger te zijn dan de kosten van een schoon
21 productieproces. Aan handhaving van de milieuwetgeving
22 wordt hoge prioriteit gegeven. Werknemers die milieudelicten
23 van hun werkgever aangeven krijgen wettelijke bescher-
24 ming.

25
26 ★ Uitvoering van het door ons voorgestane urgentieprogram-
27 ma bodemsanering richt zich op definitieve schoonmaak:
28 verwijdering van de vervuilde grond en reiniging ervan. Daar-
29 toe zal veel meer geld voor bodemsanering beschikbaar
30 moeten komen. Bij geconstateerde vervuiling wordt de dader
31 opgespoord en, indien gevonden, aansprakelijk gesteld. Prio-
32 riteit krijgt de aanpak van gifwijken.

33
34 ★ De Waddenzee wordt een nationaal landschapspark. Alle
35 militaire activiteiten aldaar worden onmiddellijk gestopt.

36
37 ★ Invoering van een milieukeurmerk voor milieuvriendelijke
38 produkten.

LANDBOUW

39
40
41
42
43 ★ Structurele overschotten van landbouwprodukten moet wor-
44 den tegengegaan. Kontigentering is daarvoor een goed instru-
45 ment.

46
47 ★ Met name voor kleine boeren levert de markt onvoldoende
48 zekerheid. In aanvulling op de kontigentering komen er inko-
49 menstoeslagen, die het inkomen uit de verkoop van produkten
50 indien nodig aanvullen.

51
52 ★ Op langer termijn kan een andere, rechtvaardige en verant-
53 worde landbouw- en voedselpolitiek worden bereikt door een
54 geïntegreerde invoering van gedifferentieerde landbouwprij-
55 zen, gekoppeld aan productieplafonds per bedrijf en produkt.
56 Zo wordt overproductie tegengegaan en kan de boer rekenen
57 op een behoorlijke arbeidsbeloning.

58
59 ★ Na de invoering van de vijfde (EG-)richtlijn gelijke behande-
60 ling mannen en vrouwen, waarin de positie van de meewer-
61 kende echtgenoten wordt geregeld, dient er krachtig gecontro-
62 leerd te worden op de naleving ervan, zodat boerinnen ook
63 werkelijk hun rechten krijgen.

64
65 ★ Voor de zeevisserij wordt eveneens een systeem van quota
66 ingevoerd. Hierdoor wordt overbevissing tegengegaan en
67 wordt de positie van kleine vissers beschermd.

68
69 ★ Geïntegreerde landbouw (minder kunstmest en bestrijdings-
70 middelen, een lagere opbrengst per ha, maar ook lagere
71 kosten) moet gestimuleerd worden, in plaats van braakligging

van de slechtste gronden en nog zwaardere belasting van de goede gronden. Hiertoe zal een heffing op kunstmest, bestrijdingsmiddelen en krachtvoer worden ingevoerd.

De akkerbouwpolitiek moet worden herzien. Het marktgerichte beleid van prijsverlagingen moet vervangen worden door kostendekkende prijzen, gekoppeld aan produktiebeperking.

★ De intensieve veehouderij dient gebonden te worden aan drastisch verlaagde normen voor aantallen varkens, kalveren en kippen per vierkante meter.

★ De toepassing van biotechnologische vindingen ten behoeve van de landbouw wordt aan een streng vergunningstelsel gebonden. Er komen scherpe richtlijnen tegen het door middel van genetische manipulatie degenereren en degraderen van dieren.

★ Dierproeven worden beperkt tot die proeven die noodzakelijk zijn voor de volksgezondheid. Zij vinden alleen onder strenge voorwaarden plaats. Voor ieder onderzoek moet een vergunning worden aangevraagd. Proefdiergebruik wordt door internationale afspraken over erkenning van onderzoeksgegevens teruggedrongen. Het fokken van proefdieren dient uitsluitend door de overheid te gebeuren; ze mogen niet geëxporteerd worden.

★ Er komt een betere wet voor het welzijn van dieren. Er komt een toelatingsbeleid voor nieuwe produktiesystemen. Legbat-terijen, het houden van kistkalveren, het fokken van pelsdieren, zeugen aan ketenen binden en andere vormen van dierenmishandeling worden verboden. Het (inter-)nationale transport van (slacht)dieren wordt zo veel mogelijk beperkt en aan strenge regels onderworpen.

sociale mensenrechten

BASISVOORZIENINGEN

Onverlet de verantwoordelijkheid die mensen zelf dragen om hun leven richting en vorm te geven, draagt de samenleving als geheel de verantwoordelijkheid om daarvoor een aantal noodzakelijke basisvoorzieningen te creëren en in stand te houden. Tot die basisvoorzieningen rekent Groen Links voorzieningen op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg, welzijn, kinderopvang en huisvesting. Deze voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk zijn – zonder financiële, sociale, kulturele of gewone, letterlijke drempels.

Op een groot aantal van de hierboven genoemde beleidsonderdelen is het CDA/VVD-beleid van de laatste jaren gericht geweest op het "terugtrekken" van de overheid. Onder het mom van het teruggeven van de verantwoordelijkheid aan het "maatschappelijk middenveld" en vaker nog, de "vrije markt", zijn grove bezuinigingen doorgevoerd, die zich het best laten omschrijven als afbraakpolitiek. Voor de samenleving essentiële voorzieningen zijn tot een onaanvaardbaar minimum teruggebracht en voor velen vaak onbereikbaar geworden.

ONDERWIJS

Door tal van maatregelen van het CDA/VVD-kabinet is de toegankelijkheid van het onderwijs sterk afgenomen. Met name de huidige studiefinancierings- en harmonisatiemaatregelen werpen drempels op voor studerenden uit minder draagkrachtige milieus. De schaalvergroting in het basisonderwijs brengt de kwaliteit ernstig in gevaar.

Bij het voortgezet onderwijs worden verschillende typen scholen vervangen door een basisvorming van vier jaar waar gewerkt kan worden op verschillende niveaus, aangepast aan

1 de capaciteiten van leerlingen.
2 Ook in instellingen voor voortgezet onderwijs dient naast
3 beroepsvorming veel aandacht aan algemene vorming (waar-
4 onder begrepen kunstzinnige vorming) gegeven te worden.
5 Studieduur en -inhoud moeten ruimte geven voor het ontwik-
6 kelen van kritisch denken en zelfstandig handelen.
7 Het onderwijs moet beter aansluiten bij de belevingswereld
8 van jongeren.

9
10 *Daarom wil Groen Links:*

11
12 ★ In kleine woonkernen of geïsoleerde wijken moet de basis-
13 school behouden blijven.
14 De grondwettelijk vastgelegde toegankelijkheid van het open-
15 baar onderwijs dient gewaarborgd te zijn.

16
17 ★ Verkleining van de klassegrootte.

18
19 ★ Voor 12-16 jarigen wordt een voortgezette basisschool de
20 enige onderwijsvorm.

21
22 ★ Het particuliere onderwijs moet ontmoedigd worden door
23 een actief aanbod van onderwijstypen door de bestaande
24 onderwijsvoorzieningen.

25
26 ★ De door de automatische gelijkstelling bestaande financiële
27 benadeling van het openbaar onderwijs moet beëindigd wor-
28 den.

29
30 ★ In het basisonderwijs en op de middenschool moet projekt-
31 matig en themagericht aandacht worden gegeven aan vredes-
32 opvoeding, racisme, het doorbreken van de traditionele rolver-
33 deling tussen de seksen en seksuele oriëntatie. Het vak
34 'verzorging' moet ingevoerd worden.

35
36 ★ Meer geld voor samenhangende investeringen in technische
37 apparatuur en leer- en hulpmiddelen.

38
39 ★ Aan leerlingen, die een achterstandssituatie in het onderwijs
40 hebben – zoals migranten – moet in het beleid prioriteit
41 worden gegeven; handhaving van het onderwijs in eigen taal
42 en cultuur. Er moeten meer middelen beschikbaar worden
43 gesteld voor begeleiding van migrantenkinderen.

44
45 ★ School- en kollegegelden worden afgeschaft; vanaf 18 jaar
46 geldt het recht op een zelfstandige studiekostenvergoeding op
47 uitkeringsniveau.

48
49 ★ Leerlingen met een handicap worden zo veel mogelijk
50 binnen het gewone onderwijs opgenomen; tegelijk dient het
51 speciaal onderwijs op peil te worden gehouden.

52
53 ★ Voor volwassenen die zich willen (om)scholen en/of vroeger
54 onderwijskansen hebben gemist, worden – zonder financiële
55 drempels – op alle niveau's scholingsmogelijkheden gekre-
56 eerd.

57
58 ★ Opheffing van de twee-fasenstructuur; scherpe aandacht
59 voor de kwaliteit van kennisoverdracht in het hoger onderwijs,
60 en toetsing van docenten daarop.

61
62 ★ Een voorkeursbehandeling voor vrouwen bij benoeming
63 m.n. in leidinggevende functies.

64
65 ★ Autonomie en budgetfinanciering mogen geen dekmantel
66 zijn voor bezuinigingen in het hoger onderwijs.

GEZONDHEIDSZORG

67
68 De toegankelijkheid van de gezondheidszorg voor iedereen
69 vraagt om een systeem van volksverzekering met als basis
70
71

een premie naar rato van inkomen. Vormen van eigen bijdragen of eigen risico passen daar niet in. Het beschikbare zorgpakket dient zo breed te zijn dat aanvullende verzekeringen onnodig zijn. In het pakket worden ook alternatieve geneeswijzen opgenomen; verzekerden hebben optimale keuzevrijheid en het recht na medisch onderzoek op een tweede onderzoek.

Het beleid moet gericht zijn op grotere mondigheid en onafhankelijkheid van gebruikers van gezondheidszorg-voorzieningen.

Daarom wil Groen Links:

★ Nadruk op preventie: voorkomen is beter dan genezen; in dat kader is o.m. meer onderzoek naar en aanpak van gezondheidsbedreigende omstandigheden in werk- en leefomgeving nodig.

★ Versterking van de eerstelijnsgezondheidszorg en basisgezondheidszorg; uitbreiding van gezinszorg en wijkverpleging.

★ Kostenbeheersing (geen bezuiniging) dient primair te worden gerealiseerd in structurele hervormingen in de organisatie van de zorg.

★ Specialisten komen in loondienst; huisartsenpraktijken worden verkleind. De arbeidsvoorwaarden van het verplegend personeel moeten worden verbeterd en hun zeggenschap moet worden vergroot.

★ De controle op de farmaceutische industrie wordt verscherpt waar het gaat om kwaliteit en prijsopdrijving; gezondheidszorg is geen winstobject.

★ Een verbod op de uitvoer van geneesmiddelen die verouderd, niet deugdelijk dan wel gevaarlijk of hier verboden zijn.

★ Het AIDS-beleid wordt aanmerkelijk uitgebreid – gericht op onderzoek, voorlichting, preventie en hulpverlening.

★ Elke vorm van diskriminatie van seropositieven en aids-patienten wordt wettelijk verboden.

★ Voor mensen met een lichamelijke of geestelijke handicap wordt de thuiszorg uitgebreid; waar die niet in voldoende mate kan worden gerealiseerd, is het beleid gericht op kleine, intramurale voorzieningen.

★ Voor algemene instellingen en voorzieningen wordt de (fysieke) toegankelijkheid in wettelijke eisen vastgelegd.

★ De invloed van patiënten en hun organisaties wordt versterkt door richtlijnen m.b.t. rechtspositie en subsidiering.

★ Verruiming van de mogelijkheden tot (alternatieve vormen van) ambulante, geestelijke hulpverlening zoals dagbehandeling, crisisinterventie en thuislozenzorg. Initiatieven van en voor vrouwen (vrouwenhulpverlening) moeten gesubsidieerd blijven.

★ De kosten van pil, abortus, kunstmatige inseminatie en kleuterconsultatie horen in het verzekeringspakket. Met de toepassing van kunstmatige inseminatie mag geen onderscheid gemaakt worden naar seksuele voorkeur of leefvorm.

KINDEROPVANG

Een van de belangrijkste voorwaarden voor de herverdeling van betaald en onbetaald werk voor vrouwen en mannen is het realiseren van voldoende en betaalbare kinderopvang.

1 *Daarom wil Groen Links het volgende:*

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

Daarom wil Groen Links het volgende:

★ De mogelijkheden voor kinderopvang worden zodanig uitgebreid tot aan de gebleken behoefte is voldaan; naast volledige dagopvang voor 0-4-jarigen geldt deze eis eveneens m.b.t. de buitenschoolse opvang van boven 4-jarigen.

★ Werkgevers worden verplicht een bijdrage te leveren aan het creëren van voorzieningen t.b.v. kinderopvang.

★ Het betaald ouderschapsverlof van zes maanden wordt wettelijk geregeld.

★ Projecten die de toegankelijkheid van kinderopvang vergroten m.n. voor kinderen uit ethnische groepen, worden gestimuleerd.

WELZIJN

Groen Links is van mening dat de noodzaak van een actief en samenhangend welzijnsbeleid op rijksniveau eerder groter dan kleiner is geworden. Vrije tijd als gevolg van werkloosheid en vervroegde pensionering, emancipatie van groepen als bejaarden, vrouwen en kulturele minderheden, de slechte maatschappelijke positie van jongeren en hun grote behoefte om in arbeid, wonen en cultuur een eigen weg te kiezen, het bestaan van racisme en vooroordelen dwingen de overheid tot een beleid dat daarop inspeelt, mensen kansen biedt en hen verder brengt.

Het streven naar meer kwaliteit en efficiency in het welzijns-werk – d.m.v. een systematische toetsing van de gestelde doelen aan de resultaten – is zeker acceptabel. Maar de verlaging van de rijksbijdragen in het kader van de Welzijns-wet – zoals door het CDA/VVD-kabinet in de laatste jaren is gerealiseerd – staat haaks op de door ons bepleite versterking van het welzijns-werk en moet dus worden teruggedraaid.

Zorg voor mensen die dat nodig hebben is een vorm van arbeid die misschien wel de meest fatsoenlijke vorm van arbeid die er is; dus moet die ook goed betaald worden. Niet alle, maar wel veel werk dat nu door vrijwilligers wordt gedaan moet gewoon (weer) betaald worden.

Daarom wil Groen Links:

★ Op gemeentelijk of buurtniveau dient een geïntegreerd aanbod van welzijnsvoorzieningen te worden gerealiseerd; daarnaast dient waar nodig ruimte gemaakt te worden voor categoriaal welzijns-werk voor specifieke groepen zoals migranten en jongeren.

★ Aan activiteiten gericht op edukatie, vorming en scholing, bestemd voor vrouwen en migranten wordt voorrang gegeven.

★ Speciale aandacht voor verzetsgepensioneerden en vervolgingslachtoffers; aan hun rechten en inkomen mag niet worden getornd.

★ Uitbreiding en verbetering van de voorzieningen voor ouderen, met name van verzorgingshuizen. Het is onaanvaardbaar dat ouderen steeds ouder en gebrekiger moeten zijn om voor een plaats in een verzorgingstehuis in aanmerking te komen. Daarnaast dienen de mogelijkheden om langer zelfstandig te kunnen wonen, vergroot te worden. Aangepaste vormen van ouderenhuisvesting, wijk- en dienstencentra, maaltijdvoorziening en alarmsystemen en een voldoende capaciteit van gezinszorg en wijkverpleging zijn daarvoor onontbeerlijk.

HUISVESTING

Het streven naar betaalbare en kwalitatief verantwoorde huisvesting voor iedereen is door de CDA/VVD-regering ingeruild voor het terugdringen van overheidsbemoeienis en een vermindering van overheidssteun ten behoeve van de volkshuisvesting.

In de visie van Groen Links behoort het juist tot de taak van de overheid om door middel van een eerlijke verdeling van de woonruimte en van de woonlasten bij te dragen aan een betaalbare en kwalitatief goede huisvesting voor iedereen. Vooral bij de stadsvernieuwing moet ervoor gewaakt worden dat deze geen exclusieve zaak voor hogere inkomens wordt.

Daarom wil Groen Links:

★ Het bouwprogramma voor betaalbare woningwetwoningen moet fors worden verhoogd.

★ Banken, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen worden verplicht een vast percentage van hun vermogen uit te lenen t.b.v. sociale woningbouw tegen een wettelijk geregeld, laag rentepercentage; ook rijksleningen worden tegen een laag rentepercentage verstrekt.

★ De anti-kraakmaatregelen in de huidige leegstandswet worden ingetrokken; gemeenten houden een leegstandsregister bij en gaan in principe na 6 maanden leegstand tot vordering over.

★ Er wordt een actief beleid gevoerd om de stijgende woonlasten terug te dringen, en deze eerlijker te verdelen over de verschillende inkomensgroepen. Het is onaanvaardbaar dat de laagste inkomens relatief de hoogste woonlasten betalen, en mede daardoor in een uitzichtsloze positie komen. Een dergelijk beleid bestaat uit de volgende maatregelen:

a) De bouwkosten gaan omlaag. Dit kan door de woningbouw onder het lage BTW-tarief te brengen en de woningwetbouw vrij te stellen van BTW; leningen voor de sociale woningbouw worden verstrekt tegen een lagere rente dan de marktrente; de grondkosten worden sterk teruggedrongen door de grond in stedelijke gebieden in gemeenschapshanden te brengen en t.b.v. de sociale woningbouw tegen lage erfpacht-tarieven beschikbaar te stellen.

b) De individuele huursubsidie wordt uitgebreid en verbeterd; de kwaliteitskortingen worden afgeschaft en de tabellen worden doorgetrokken tot de allerlaagste inkomens; de maximale huurgrens wordt gekoppeld aan de maximumhuur van een woningwetwoning. Daarnaast, en mede ter bekostiging daarvan, wordt het huurwaardeforfait voor eigen-huisbezitters verhoogd en progressief en wordt een huurtoeslag geheven op bewoners van huurwoningen die, gezien hun inkomen, te goedkoop wonen (naar analogie van de individuele huursubsidie).

RUIMTELIJKE ORDENING

Bij de uiteindelijke bestemming van de schaarse ruimte geven economische belangen vaak de doorslag. De 4de Nota Ruimtelijke Ordening is er vooral opgericht voorwaarden te scheppen om de concurrentiepositie van het bedrijfsleven te versterken.

De inrichting van de ruimte, zoals Groen Links die voorstaat, is erop gericht een zodanige integratie van wonen, werken en recreëren te bereiken dat er een minimum aan verkeersruimte en -bewegingen nodig zijn. Milieu, sociale en veiligheidsoverwegingen pleiten daarvoor.

1 *Daarom wil Groen Links:*

2

3 ★ Inspraakprocedures moeten al onmiddellijk starten bij de
4 planvorming en moeten ruimte geven voor ideeën en alterna-
5 tieven voor alle betrokkenen.

6

7 ★ Woongebieden en nieuwe recreatievoorzieningen komen
8 binnen of aan de rand van steden tot stand en moeten goed
9 met het openbaar vervoer bereikbaar zijn.

10

11 ★ Het Markermeer wordt niet ingepolderd.

12

13 ★ Het budget voor stads- en dorpsvernieuwing moet worden
14 verruimd.

15

16 ★ Er komt een stringent vergunningenstelsel om de spreiding
17 van bedrijfsvestigingen te realiseren.

18

19 ★ Gemeenschapsgrond wordt niet verkocht, maar in erfpacht
20 uitgegeven.

21

22 ★ Meer groen in de Randstad.

23

24

25

democratische mensenrechten

26

OVERHEID, DEMOKRATIE EN GELIJKE RECHTEN

27

28

29 Wanneer Groen Links gelijke rechten en gelijke behandeling
30 voor iedereen, een milieuvriendelijke productie en consump-
31 tie, een menswaardig inkomen voor iedereen, een actieve
32 vredespolitiek als uitgangspunt voor haar optreden be-
33 schouwt, dan is zij niet zo naïef om te denken dat als je nou
34 maar een overheid hebt die veel, zo niet alle bevoegdheden
35 heeft, het allemaal wel in orde komt.

36

37 Het is onze stellige overtuiging dat de overheid wel de voor-
38 waarden voor een dergelijke politiek moet scheppen, maar dat
39 de invulling, het waarmaken ervan, slechts tot stand komt door
40 de actieve bemoeienis en invloed van de mensen zelf.

41

42 Daarvoor is nodig dat de terreinen waarop mensen zeggenschap
43 kunnen uitoefenen worden uitgebreid. Allereerst gaat
44 het om het terrein van de economie: niet alleen het bestaan
45 van de mensen, maar ook de mogelijkheden van de overheid
46 om richting te geven aan de maatschappelijke ontwikkeling
47 worden sterk bepaald door beslissingen die ten aanzien van
48 de productie van goederen en diensten worden genomen:
49 investeringen, werkgelegenheid, arbeidsomstandigheden, in-
50 komensverdeling en de bestemming van de opbrengsten van
51 de productie liggen nu nog veelal in de handen van enkelen,
52 die daarover aan niemand verantwoording schuldig zijn. Het is
53 voor Groen Links ongerijmd dat zaken als zeebrapaden,
54 onderwijs en de aanschaf van oorlogsmaterieel wel voorwerp
55 zijn van democratische besluitvorming, terwijl de wijze waarop
56 het overgrote deel van ons nationaal inkomen wordt verdiend
57 en besteed daaraan niet onderworpen is. Terwijl daar uitge-
58 maakt wordt hoeveel geld er wordt besteed aan het vervuilen
59 van ons milieu en aan het schoonmaken ervan, hoeveel geld
60 er beschikbaar is voor winsten, voor werk, voor lonen en voor
61 uitkeringen. Daaruit blijkt dat de werking van onze democratie
62 tekort schiet. Dat is niet alleen met of door de overheid (of
63 meer overheid) op te lossen. Dat zou immers tot regelzucht
64 leiden die alleen effectief is als de overheid op alle hoeken van
65 de straat toeziet op de naleving. Het is ook een valse pro-
66 bleemstelling: als je niet alles wil overlaten aan, of afhangen
67 van, het marktmechanisme betekent dat niet automatisch dat
68 je dus voor de overheid als regelaar van het maatschappelijk
69 verkeer kiest. Er is meer op aarde dan markt of overheid: de
70 mensen zelf beschikken over tal van organisaties die heel wel
71 een belangrijke rol kunnen spelen in het proces van menings-
en besluitvorming over tal van zaken : vakbonden, woningcor-
poraties, medezeggenschapsorganen, ondernemingsraden,

levensbeschouwelijke organisaties, etc.

Oftewel: democratie is veel meer dan een formele overheid!

Daarom wil Groen Links het volgende:

★ Niet-Nederlanders die drie jaar in Nederland duurzaam verblijven en dus ingezetenen zijn, hebben gelijke rechten en worden gelijk behandeld. Dit betekent o.a. actief en passief kiesrecht voor alle ingezetenen op alle niveau's en een wettelijke garantie op gelijke behandeling.

★ Diskriminatie op grond van ras, huidskleur, levensbeschouwelijke overtuiging, sekse, seksuele voorkeur, of op welke grond dan ook, wordt actief bestreden. Groen Links zal het initiatief nemen tot een algemene Wet op gelijke behandeling, zonder uitzonderingsbepaling.

★ Uitbreiding van democratie, naar terreinen en ook naar vormen; volledige openbaarheid en decentralisatie van bestuur; dat betekent meer financiële armslag voor lagere overheden (o.a. 100% vergoeding bijstandskosten; geen uitbreiding eigen belastinggebied); overdracht van bevoegdheden naar zelforganisaties van direct betrokkenen; meer zeggenschap voor ondernemingsraden, versterking van de positie van consumenten- en patiëntenorganisaties; invoering van een vorm van referendum.

★ Versterking van de positie van gemeenteraden en Provinciale Staten: uitbreiding van bevoegdheden; verkiezing van burgemeesters en commissarissen der koningin door gemeenteraden resp. provinciale staten; positieverbetering voor raads- en statenleden; invoering van het duo-wethouderschap; meer ondersteunings- en onderzoeksmogelijkheden voor gekozenen. De functie van de Eerste Kamer dient heroverwogen te worden. Een orgaan voor toetsing van wetgeving is nuttig en nodig, maar de vorm en samenstelling daarvan is ter discussie.

Overigens is de PSP van mening dat erfelijke staatsfuncties in strijd zijn met democratische principes en dat de monarchie derhalve afgeschaft dient te worden.

★ Groen Links streeft naar een drastische verhoging van het percentage vrouwen in vertegenwoordigende lichamen en het openbaar bestuur.

★ Bij voorkomen en bestrijden van kriminaliteit dienen de grenzen van zorgvuldigheid scherp in acht te worden genomen: infiltratie, anoniem dagvaarden, anoniem getuigen, legitimatieplicht, onbepaald fouilleren en omkering van bewijslast zijn zaken die die grenzen overschrijden en daarom dienen te worden afgewezen.

★ Een actieve bestrijding van potenrammerij en seksueel geweld is noodzakelijk.

★ Bescherming tegen inbreuken op democratische rechten en vrijheden: effectieve democratische controle van inlichtingen- en veiligheidsdiensten; een onafhankelijke klachtenprocedure t.a.v. politie-optreden. De taken van de politie moeten in eerste instantie gericht zijn op dienstverlening en preventie. De democratische controle op het politie-optreden moet worden vergoed. Ten aanzien van het beleid op het gebied van openbare orde is de gemeenteraad het hoogste orgaan. De burgemeester behoort verantwoording af te leggen over het gehele politiebeleid en -beheer aan de gemeenteraad.

★ Beperking van het optreden van particuliere bewakingsdiensten; aanscherping van de privacywetgeving.

★ Voor iedereen toegankelijke en betaalbare rechtshulp; volledige handhaving van bezwaar- en beroepsmogelijkheden tegen overheidsbeslissingen.

1 ★ Een humaan en ruimhartig toelatings- en opvangbeleid voor
2 vluchtelingen die, als persoon of als lid van een groep, bloot
3 staan aan vervolging, onderdrukking of oorlogsgeweld.

4
5 ★ Een gedifferentieerd drugsbeleid, dat onderscheid maakt
6 tussen hard- en softdrugs, tussen handelaren en gebruikers:
7 concentratie op de harddrugs, harde bestrijding van de handel
8 daarin, goede opvang- en afkickvoorzieningen voor verslaaf-
9 de gebruikers. In dat kader kan selectieve en gecontroleerde
10 verstrekking overwogen worden. Op internationaal niveau
11 moet Nederland streven naar decriminalisering van drugsge-
12 bruikers.

13
14 ★ Er moet een wettelijke regeling voor euthanasie komen,
15 waarin de persoonlijke keuzevrijheid bepalend is en gegaran-
16 deerd wordt, en het levensbeëindigend handelen onder nade-
17 re bepalingen van zorgvuldig medisch handelen, niet strafbaar
18 wordt gesteld.

19
20 ★ De ontwikkeling op het terrein van technologie roept princi-
21 piele vragen op. De toegankelijkheid van die ontwikkelingen,
22 de bescherming van de privacy en de democratische controle
23 erop komen in het gedrang. Maximale openheid en controle,
24 zowel door democratische organen als door direct betrokke-
25 nen is vereist. Toetsing van ontwikkelingen dient plaats te
26 vinden met als criterium de bescherming van mens en milieu.
27 Normstelling t.a.v. genenmanipulatie en de ethische aspecten
28 daarvan is noodzakelijk.

29
30 ★ Een verscherpte wetgeving en een actiever vervolgingsbe-
31 leid op basis waarvan de rechter racistische organisaties kan
32 verbieden en ontbinden.

33
34 ★ De vijfde mei is een nationale feestdag en moet een vrije dag
35 zijn voor iedereen.

36
37 ★ Het recht op staking moet in de grondwet worden vastge-
38 legd.

39
40 ★ Groen Links vindt die vormen van buitenparlementair verzet
41 geoorloofd die geweldloos zijn en en als doel hebben wezenlij-
42 ke belangen of principiële zaken aan de orde te stellen.
43 Kriminialisering hiervan wijzen wij af.

44

45

sociaal-culturele mensenrechten

OM DE KWALITEIT VAN HET BESTAAN

46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71

Persoonlijke zelfstandigheid, democratisering, geweldloosheid, creativiteit, verdraagzaamheid en emancipatie zijn trefwoorden voor de kwaliteit van de samenleving die Groen Links die voor ogen heeft. Het zelfstandige tot ontplooiing komen middels een gelijkwaardige bereikbaarheid voor iedereen van werk, opleiding en voorzieningen is een omschrijving van die kwaliteit. Belangrijke voorwaarden hiervoor zijn een woon- en werkomgeving waarin de macht tot het nemen van beslissingen een door alle betrokkenen gedeelde macht is. De emancipatie van vele groepen in onze samenleving moet niet alleen door noodzakelijke regelgeving, maar ook door strijd en solidariteit afgedwongen worden.

Groen Links gelooft niet in 'de nieuwe mens', maar wel in de golfslag van een maatschappelijke ontwikkeling die kan leiden tot een aanmerkelijke verbetering van onderlinge menselijke verhoudingen.

Maar dan moet het CDA/VVD beleid van eenzijdige bezuinigingen, vergroten van sociale tegenstellingen en verloedering van immateriele zaken fundamenteel worden omgebogen.

Elders in dit programma worden al de belangrijke economische voorwaarden voor zo'n ander beleid geschetst: arbeidstijdverkorting, inkomensnivellering, herverdeling van betaald

en onbetaald werk en een geïndividualiseerd stelsel van sociale zekerheid en belastingen. Maar dat is niet voldoende. Er is meer nodig opdat mensen zelfvertrouwen opbouwen, weerbaar worden en hun verbeelding de vrije loop laten.

FEMINISERING/EMANCIPATIE

★ Hoewel de tweede feministische golf een groot aantal veranderingen ten goede teweeg heeft gebracht, zijn we nog ver af van een gefeminiseerde samenleving. Er bestaan nog vele vormen van directe en indirecte discriminatie: kostwinnersbevoordeling, lage status deeltijd, familierecht, arbeidsrecht, onderwijs en gezondheidszorg. De directe discriminatie moet bestreden worden door een zorgvuldige individualisering van alle wetgeving, die elk wettelijke achterstelling van vrouwen teniet doet. De indirecte discriminatie, die veroorzaakt door machocultuur en heteronormen, moet, naast de hiervoor genoemde veranderingen in wetgeving, vooral bestreden worden via emancipatoir onderwijs, zelforganisatie en een feminisering van alle maatschappelijk terreinen, van politie tot sport en van wijkraad tot Tweede Kamer.

★ De vele groeperingen die opkomen voor hun eigen emancipatie moeten volwaardig aan alle aspecten van het maatschappelijk leven deel kunnen nemen. Dit houdt in dat zelforganisaties van ouderen, gehandicapten, homo's, jongeren, vrouwen en migranten recht hebben op faciliteiten, structurele beleidsbeïnvloeding en zonodig aangepaste culturele-, vervoers-, gezondheids- en woonvoorzieningen.

MEDIA

★ Pluriformiteit is een belangrijke peiler voor de vrijheid van meningsuiting. Omdat monopolieposities hiermee op gespannen voet staan moeten mediaconcentraties wettelijk verboden te worden.

★ Er moet een doeltreffende regeling voor steunverlening aan zelfstandige dagbladen komen, zodat een pluriforme pers zonder afhankelijkheid van adverteerders mogelijk is.

★ De vaste boekenprijs blijft gehandhaafd met toepassing van het 0% BTW-tarief.

★ Groen links is voorstander van het huidige publieke omroepstelsel. Echter, lidmaatschap van een omroep en een abonnement op het omroepblad moet worden ontkoppeld. Verdere uitbreiding van reclame wordt afgewezen. Lokale en regionale omroepen moeten meer mogelijkheden krijgen.

SPORT & RECREATIE

★ De actieve en passieve sportbeoefening vervult een belangrijke rol in de ontspanning van veel mensen. De overheid heeft de taak om sportvoorzieningen beschikbaar te stellen, met name ook voor de recreatieve sportbeoefening.

★ Sterk milieuvervuilende sporten dienen verboden te worden.

★ Gehandicapten worden door financiële en facilitaire maatregelen in staat gesteld te sporten.

★ Om excessen bij voetbalwedstrijden te voorkomen wordt de verkoop van alcohol op en rond de velden verboden en een wettelijke verplichting tot het hebben van alleen zitplaatsen voor het betaald voetbal ingevoerd.

KUNST

★ De kwaliteit van de samenleving wordt in belangrijke mate bepaald door de ruimte die ze biedt aan kunst en cultuur. De inspirerende en verrijkende invloed hiervan is van onschatbare betekenis voor mens en maatschappij. Ze verruimt de blik, inspireert de hersenen en prikkelt de verbeelding. Die invloed wordt versterkt als aan een aantal basisvoorwaarden wordt voldaan, die een veelzijdiger aanbod mogelijk maken. Groen Links pleit voor een forse verruiming van het kunstbudget, werkfaciliteiten en bestaanszekerheid voor kunstenaars, een voldoende aantal, regionaal gespreide, podia, musea, oefenruimtes en kunstopleidingen.

★ Door het kabinet Lubbers zijn prioriteiten verlegd van traditionele kunstuitingen naar vernieuwende en controversiele uitingen. Maar omdat dit binnen een gelijkblijvend budget is gebeurd, is er nog steeds sprake van een schrale situatie. Stimulering van experimenten is derhalve een eerste vereiste. Dit geldt ook voor culturele initiatieven van migranten.

★ Een brede kunstzinnige vorming moet gevoed worden door bereikbare basisvoorzieningen. Derhalve pleit Groen Links voor gratis lidmaatschap van bibliotheken en een gratis museumjaarkaart.

★ Amateur kunstbeoefening en jongerencultuur zijn een belangrijke voedingsbodem voor een culturele traditie. Van volkstoneel tot muurschildering: het is de taak van de overheid om die faciliteiten te bieden waardoor deze kunstbeoefening tot in alle uithoeken van zijn bestaan kan bloeien.

★ Er moet een Ministerie van Cultuur komen, waar onderwijs, kunsten, wetenschappen en media onder vallen.

VERKIEZINGSPROGRAMMA PSP

TOELICHTING PARTIJBESTUUR.

De hierna volgende tekst is door het PB gebruikt als inbreng van onze kant bij de programmaonderhandelingen voor een gemeenschappelijk verkiezingsprogramma. Tegelijk is het de basis voor een eventueel zelfstandig verkiezingsprogramma. In de tekst zijn een aantal door de Partijraad aangenomen amendementen verwerkt.

Voor het geval het Kongres beslist tot zelfstandige deelname aan de verkiezingen is dit programma uitgangspunt voor de behandeling op het kongres. Het kan dus worden geamendeerd.

Het PB neemt overigens geen verantwoordelijkheid voor dit programma, dat door de tijdsdruk niet zo uitgebalanceerd kon worden vastgesteld als het programma dat als onderdeel van het akkoord met PPR, CPN en EVP wordt voorgelegd.

INLEIDING

De PSP vindt dat de maatschappij radikaal veranderd moet worden. Dat is noodzakelijk om mensen de kans te geven om tot ontplooiing te komen, waarbij de PSP uit gaat van een principiële gelijkwaardigheid van alle mensen. Politieke veranderingen zijn nodig om dit te realiseren. De PSP streeft daarbij naar de volgende doelstellingen:

- pacifisme: ontwapenen, voor het te laat is
- socialisme: economische activiteiten onder controle van de gemeenschap
- democratie: de macht tot het nemen van beslissingen in bedrijf, buurt of school moet een door alle betrokkenen gedeelde macht zijn
- ecologie: een schoon milieu om te kunnen overleven
- internationalisme: drastische verandering van mondiale economische verhoudingen
- tolerantie, emancipatie en culturele verscheidenheid voor en van de vele groepen in de Nederlandse samenleving.
- solidariteit: een actieve en bewogen verbondenheid met allen die soortgelijke doelstellingen nastreven.
- vrijheid & gelijkheid: 'het gaat erom alle omstandigheden te niet te doen, waarin een mens een vernederd, een geknecht, een verlaten en veracht wezen is'. (K. Marx)

Aan deze algemeen geformuleerde doelen wordt dagelijks in allerlei situaties door uiteenlopende groepen op deelterreinen gewerkt door linkse partijen vakbonden, belangenorganisaties en actiecomite's. Verheugend is dat steeds meer mensen en groepen inzien dat problemen en oplossingen met elkaar samenhangen en dat het er om gaat een samenhangende politiek te voeren die fundamentele veranderingen doorvoert.

MAAKBAARHEID VAN DE SAMENLEVING

Daarbij is de verleiding groot, ook voor de PSP, om allerlei veranderingen alleen via parlement en overheid door wetgeving tot stand te willen brengen. Verkiezingsprogramma's zijn wensenlijstjes bij uitstek. Het is met name de socialistische beweging geweest die het belang van het overheidsingrijpen altijd heeft benadrukt. Ervaren in Oost en West laten echter zien dat 'het overheidsingrijpen' geen garantie is voor een rechtvaardig, geweldloos, ecologisch beleid. De kleur van de politieke macht en een grote invloed van de bevolking op de besluitvorming zijn belangrijke voorwaarden voor de kwaliteit van de maakbaarheid van de samenleving. De PSP is overtuigd van de maakbaarheid van de samenleving, waarbij gestreefd wordt naar gelijkwaardigheid en produktie op basis van maatschappelijk behoeften, zonder dat de individuele vrijheid verdwijnt in het zwarte gat van een bureaucratische nachtmerrie.

VECHTMAATSCHAPPIJ

Die huidige maatschappij, gekenmerkt door een grote invloed van economische machthebbers, is door de achtereenvolgen-

1 de CDA/VVD-regeringen weer tot een vechtmaatschappij ge-
2 maakt. CDA en VVD hebben op alle niveau's de verschillen
3 tussen mensen en groepen vergroot. Hun beleid heeft de
4 rijken bevoordeeld, het milieu beschadigd, vluchtelingen on-
5 menselijk behandeld, de werkloosheid doen toenemen. Het
6 maatschappelijke/culturele klimaat is verschaald en verstikt.
7 Hun politiek is voor veel mensen die met hun inkomen,
8 scholing en welzijn daarvan afhankelijk zijn, een boeman
9 geworden.

SLAPPE PvdA-OPPOSITIE

10
11
12 Dit CDA/VVD-beleid is vaak en terecht bekritiseerd. Vele
13 acties zijn er tegen ondernomen. Zonder merkbaar resultaat in
14 de politieke besluitvorming, want CDA en VVD hebben im-
15 mers de meerderheid. En de oppositie, in en buiten het
16 parlement, is verdeeld. Toch lijkt er een groeiend aantal
17 mensen te zijn dat kiest voor een beleid dat in alle opzichten
18 rechtvaardiger, socialer en ecologischer is dan het huidige.
19 Voor het realiseren van een dergelijk beleid is de positie van
20 de PvdA van belang. Op papier en in de (oppositie)praktijk
21 heeft de PvdA de laatste jaren steeds verder afstand genomen
22 van een heldere, strijdvaardige, fundamenteel-kritische stel-
23 lingsname. Haar drang om te willen regeren met CDA of VVD is
24 daar debet aan. Maar ook een dergelijke regering zal niet
25 bereid zijn de beleidsveranderingen door te voeren die nood-
26 zakelijk zijn.

EUROPESE GEMEENSCHAP

27
28
29 Een recente ontwikkeling is het sterk toegenomen belang van
30 de politieke besluitvorming op EG-niveau. In het Europees
31 Parlement komt de PSP, via het REGENBOOG-samenwer-
32 kingsverband, voor dezelfde zaken op als in de Nederlandse
33 verhoudingen. De PSP stelt zich daarbij op het standpunt dat
34 het Europees Parlement die zaken moet regelen die op natio-
35 naal niveau niet langer afdoende behandeld kunnen worden,
36 waarbij het Nederlandse parlement altijd in de gelegenheid
37 moet zijn om verdergaande maatregelen in de 'goede' richting
38 te treffen.

GROEN ROOD ALTERNATIEF

39
40
41
42 De PSP zet zich in en buiten het parlement in voor die
43 noodzakelijke veranderingen. Daarbij zegt de PSP scherp
44 waarop het staat en vertolkt de gevoelens en wensen van de
45 velen die in beweging zijn. Het pleiten voor radikale verande-
46 ringen gaat goed samen met het steunen van kleine stappen
47 in de goede richting.

48
49 De PSP is er zich van bewust dat dit alles niet voldoende is.
50 Een andere regeringspolitiek kan er alleen komen, indien een
51 meerderheid van de bevolking daarvoor kiest en een meerder-
52 heid in de Tweede Kamer daar aan gehoor geeft. De PSP wil
53 zich daarvoor sterk maken. Ze heeft zich daarbij bijzonder
54 ingespannen om samen met PPR, CPN en buitenparlementai-
55 re groeperingen een groen-rode samenwerking op te bouwen
56

die de kiezers ter linker zijde van de PvdA een inspirerend en wervend alternatief zou kunnen bieden. Helaas heeft de houding van de beoogde partners dit onmogelijk gemaakt. Het maakt de bereidheid en inventiviteit van de PSP er niet minder om dit alternatief op eigen kracht vorm en inhoud te geven.

SOCIALISTISCHE EKONOMIE, ARBEID EN INKOMEN

De PSP streeft naar een klassenloze en geweldloze maatschappij, zonder (economische) onderdrukking. Dit ideaal is niet bereikbaar zonder de onevenredig grote macht van kapitaalverschaffers over de produktie en het productieproces onder controle te brengen. Slagen we daar niet in, dan zal de kloof tussen werkenden en niet-werkenden groter worden, technologische vernieuwingen en schaalvergroting zullen tot nog meer arbeidsuitstoot leiden, rijken zullen rijker en armen armer worden, zowel op nationaal nivo als internationaal.

De inzet van de PSP is gericht op een zodanige herverdeling van werk, onbetaalde arbeid en inkomen dat in het jaar 2000 iedereen een zelfstandig inkomen heeft.

Betaalde arbeid voor hen die willen en kunnen werken en een rechtvaardig inkomen voor hen die om wat voor reden dan ook buiten het arbeidsproces staan is geen utopie maar een reële doelstelling. Een economie waarin bij het nemen van (investerings)beslissingen rekening wordt gehouden met sociale en milieu-overwegingen, is geen utopie maar mogelijk en noodzakelijk. De technische mogelijkheden van deze tijd zijn groter dan ooit: we zullen ze moeten inzetten om produkten, productieprocessen en produktieverhoudingen mensen milieuvriendelijker te maken. Ook dat is geen utopie, maar maakbare toekomst. Om deze doelstellingen dichterbij te brengen, stellen wij voor de korte en middellange termijn de onderstaande maatregelen voor.

EKONOMIE

Er zijn forse beperkingen nodig in het vrije ondernemerschap om de verdere uitputting van grondstoffen en milieu en de uitbuiting van werkenden en van de economisch zwakke landen tot staan te brengen. De belangrijkste economische processen moeten daarvoor onder democratische controle worden gebracht. Bij de besluitvorming dient de hoogste prioriteit gegeven te worden aan efficiënte voorziening in de eerste levensbehoeften, de arbeidsomstandigheden van werknemers en de gevolgen voor natuur en milieu.

Het door het CDA/VVD-beleid op gang gebrachte proces van privatisering moet stoppen. Sterker nog: de overheid moet er naar streven om de grote ondernemingen in handen te krijgen.

* De overheid dient de markt te corrigeren waar economische, ecologische en sociale belangen dat vragen. Daarom wordt een economisch plan op hoofdlijnen ingevoerd. Het is bovendien noodzakelijk om wetgeving te ontwikkelen die de openbaarheid van en parlementaire controle op de belangrijkste investerings- en beleggingsbeslissingen van banken, verzekeringsmaatschappijen, pensioenfondsen, beleggingsmaatschappijen e.d. op effectieve wijze regelt. Een en ander dient te leiden tot nationalisatie van deze financiële instellingen.

* Het aantal onderwerpen van bedrijfsbeleid waarvoor de instemming van de Ondernemingsraad is vereist krachtens de Wet op de Ondernemingsraden dient drastisch te worden uitgebreid. In ieder geval moet dat gelden voor reorganisaties en fusies en voor benoemingen van het management. Daarnaast dienen vormen van zelfbestuur te worden bevorderd door middel van wetgeving en door een ruimere beschikbaarheid van risico-dragend kapitaal voor zelfbesturende ondernemingen.

1 * De vakbeweging dient meer wettelijke faciliteiten te krijgen
2 om in de bedrijven haar werkzaamheden te kunnen uitbreiden.
3 Haar werkterrein beperkt zich niet tot het arbeidsvoorwaardenbeleid, maar dient ook betrekking te hebben op de veiligheid, arbeidsomstandigheden en milieu-factoren.
4
5
6

7 * Openbaarheid van bedrijfsgegevens is een voorwaarde om
8 de controle door werknemers, vakbeweging, medezeggenschapsorganen, consumenten en politiek inhoud te geven. De
9 Wet Openbaarheid van Bestuur dient daartoe verbreed te
10 worden tot een Wet Openbaarheid van Bestuur en Bedrijf.
11

ARBEID

12 In plaats van groei moet in het economisch denken de kwalita-
13 tieve verbetering van de economie centraal staan. Daarom
14 geeft de PSP prioriteit aan atv en het vervullen van belangrijke
15 collectieve behoeften. De PSP houdt vast aan haar eis om een
16 vergaande herverdeling van betaald en onbetaald werk te
17 realiseren, teneinde eenieder die wil werken daartoe in de
18 gelegenheid te stellen. Het is onaanvaardbaar en ook onnodig
19 dat er miljarden aan uitkeringen wordt verstrekt aan mensen
20 die graag betaald werk willen verrichten, terwijl daarnaast de
21 werkweek van werkenden wordt verlengd, er veel nuttig werk
22 niet betaald kan worden, de hoge inkomens stijgen en de
23 winsten onaangetast blijven.
24
25

26 * Drastische atv d.m.v. een onmiddellijke invoering van de 32-
27 urige werkweek. Invoering van een kaderwet die de maximale
28 werkweek in 2000 op 25 uur stelt. Deze arbeidstijdverkorting,
29 welke per bedrijfstak verschillend kan worden ingevuld, dient
30 gepaard te gaan aan een maximale herbezetting.
31

32 * Er dient op grote schaal geïnvesteerd te worden in de
33 sectoren milieu, openbaar vervoer, sociale woningbouw en
34 milieuvriendelijke energie-opwekking. Belangrijke kollektieve
35 voorzieningen zoals onderwijs, gezinszorg, kinderopvang,
36 zelfstandige ouderenhuisvesting moeten worden uitgebreid.
37 Deze maatregelen leveren een aanzienlijk aantal arbeids-
38 plaatsen op en een even zo grote besparing op de sociale
39 zekerheidsuitgaven. Aanvullende middelen ervoor zijn beschik-
40 baar door een herschikking binnen de overheidsuitgaven (de-
41 fensie, bedrijfs- en landbouwsubsidies e.d.) en door benutting
42 van de produktiviteitsstijging.
43
44

45 * De voortgaande technologische veranderingen en de meer
46 gevarieerde individuele wensen van werkzoekenden vragen
47 om een aangepaste strategie m.b.t. de arbeidsmarkt. Niet
48 alleen dient meer dan vroeger aandacht te zijn voor een goed
49 opleidingsnivo van iedereen, dus ook van buitenlanders, vrou-
50 wen en jongeren, maar ook zal met voortvarendheid de
51 rechtspositie van thuiswerkers, oproepkrachten, flexi-kontrak-
52 tanten e.d. verbeterd moeten worden. De rechtspositie van
53 deeltijders dient zoveel mogelijk gelijk te zijn aan die van
54 voltijders, bijv. waar het scholings- en medezeggenschapsfa-
55 ciliteiten betreft.
56

57 * Groepen in achterstandsituaties (migranten, vrouwen, ge-
58 handicapt) worden middels scholingsfaciliteiten gestimu-
59 leerd een betere positie op de arbeidsmarkt te verwerken.
60 Werkgevers worden wettelijk verplicht t.a.v. deze groepen een
61 beleid van positieve actie te voeren, waaronder een quote-
62 ringsregeling.
63

INKOMEN

64 De PSP zal zich blijven inzetten voor een verdere individuali-
65 sering van de sociale zekerheid: ieder mens heeft recht op een
66 eigen inkomen, ongeacht met wie hij of zij samenwoont. Dit
67 inkomen dient bovendien zodanig te zijn dat je er redelijk van
68 kunt leven. Het huidige stelsel van sociale zekerheid biedt die
69 zekerheid in het geheel niet, het maakt mensen financieel van
70 elkaar afhankelijk en vergroot de verschillen tussen werken-
71

den en niet-werkenden. De afgelopen jaren is de inkomensongelijkheid drastisch toegenomen. De PSP wil de inkomensongelijkheid vergaand verminderen.

★ Binnen 10 jaar moet er een volledig geïndividualiseerd en betaalbaar systeem van lonen en uitkeringen tot stand zijn gebracht. Dit kan bereikt worden door het financieren van herverdeling van werk en inkomen uit een hogere belasting voor de hogere inkomensgroepen en op de winsten van bedrijven en door het schrappen van kostwinnersbepalingen in de belastingwetgeving.

★ In ieder geval zal voor de '1990-generatie', dus voor hen die na 1990 18 jaar worden, een volledig geïndividualiseerd sociaal zekerheidsstelsel moeten gelden, waardoor toekenning van rechten niet meer afhankelijk is van woon- of leefsituatie.

★ Het minimumloon en de minimumuitkeringen worden in de komende jaren zodanig opgetrokken dat in ieder geval de opgelopen achterstand t.o.v. de loonontwikkeling wordt weg-gewerkt. De koppeling van de uitkeringen aan de lonen dient hersteld te worden. De minimumuitkering dient op 80% van het minimumloon te worden gesteld.

★ Toegankelijkheid van voorzieningen, huursubsidie, studiefinanciering e.d. moeten zodanig zijn dat de laagste inkomens niet in de schulden hoeven te raken. Een gemeentelijk minimumbeleid, hoe noodzakelijk nu ook door het huidige regeringsbeleid, wordt daardoor overbodig.

★ De loondervingsregelingen behoren tenminste weer op een nivo van 80% van het laatst verdiende loon te komen. Voor jongeren zullen dezelfde rechten moeten gelden.

★ De huidige wijze van premieheffing maakt het aantrekkelijk om mensen te vervangen door machines. Om arbeid goedkoper te maken, zullen de sociale lasten niet meer op arbeid maar op de toegevoegde waarde in een bedrijf geheven worden. Ook daarvoor is in de jaren 90 een radicale wijziging van ons sociaal zekerheidssysteem noodzakelijk.

VREDE: ONTwapening & ONTWIKKELING

De PSP streeft naar een socialistische en geweldloze samenleving, niet alleen in eigen land, maar wereldwijd. De huidige situatie is van dat ideaal ver verwijderd. Een voorwaarde om daarin verandering te brengen is dat zowel de politiek/ideologische tegenstellingen tussen Oost en West als de economisch/kulturele tegenstellingen tussen Zuid en Noord worden afgebroken. Eénzijdige ontwapeningsstappen en een ongebonden buitenlandse politiek zijn daarvoor belangrijke middelen.

Het beleid van de CDA/VVD-kombinatie in de afgelopen jaren is er volledig op gericht geweest in de pas te lopen met de NAVO. Van eigen initiatieven om bestaande spanningen te doorbreken is geen sprake, elke aanzet om binnen NAVO-verband tot een enigszins kritische opstelling te komen, wordt in de kiem bezworen. En waar het gaat om de relatie met de landen van de Derde Wereld is niet de noodzaak om economische tegenstellingen te slechten de richtlijn, maar staan de eigen economische (eksport-)belangen voorop.

NA HET INF-AKKOORD

Het INF-akkoord van december '87 kan en moet de aanzet zijn tot een nieuwe fase in de Oost-West-relaties. Andere en verdergaande akkoorden behoren tot de mogelijkheden.

1 De PSP vindt dat in de jaren '90 met alle inzet gewerkt moet
2 worden aan verdergaande ontspanning en ontwapening –
3 uiteindelijk gericht op de opheffing van de beide militaire
4 blokken, NAVO en Warschaupakt. De PSP brengt dat streven
5 onder woorden in de eis: "Nederland uit de NAVO!". Voor de
6 komende jaren gaat het er om stappen in die richting te
7 realiseren en het proces te sturen in de richting van een
8 werkelijk vredes-en veiligheidsbeleid.

9
10 Naast de politiek/militaire opties op dat punt moet ook de
11 militair-industriële produktie in Europa worden omgebouwd tot
12 civiele produktie. Investerings in de wapenproduktie zijn van
13 zeer aantrekkelijke afzet verzekerd. Bovendien wordt die pro-
14 duktie vaak verdedigd met het argument van de werkgelegen-
15 heid. Een onzin-argument: dezelfde investeringen in de civiele
16 sektor leveren juist vaak méér arbeidsplaatsen op. Maar
17 uiteindelijk gaat het daar niet om, waar het om gaat is de
18 keuze vóór het leven, tégen (de koopman van) de dood. Hiér
19 of in de afzetgebieden in met name de Derde Wereld!

Wat wil de PSP op korte termijn?

20
21
22
23 ★ De "modernisering" van de nukleaire NAVO-taken wordt
24 niet gerealiseerd; het Nederlandse leger stoot haar nukleaire
25 taken af;

26 ★ de konventionele bewapening wordt drastisch verminderd;
27 nieuwe wapensystemen worden niet ingevoerd;

28 ★ Nederlandse onderzoekscentra worden verboden onder-
29 zoek met een militaire bestemming te verrichten (b.v. voor
30 SDI); bij subsidies voor technologisch onderzoek wordt de
31 voorwaarde gesteld dat geen bijdragen aan nieuwe wapen-
32 systemen worden geleverd;

33 ★ Nederland ziet af van deelname aan buitenlandse militaire
34 interventies, zowel in NAVO- als in WEU-verband; deelname
35 aan operaties in VN-verband blijft mogelijk;

36 ★ Nederland trekt haar troepen terug uit de Bondsrepubliek;

37 ★ Nederland steunt geen initiatieven die zijn gericht op een
38 Europese kernmacht of andere vormen van geïntegreerde
39 Westeuropese defensie;

40 ★ het defensiebudget wordt in tien jaar afgebouwd;

41 ★ ons land neemt initiatieven om op het gebied van economie,
42 het milieu en de cultuur overeenkomsten aan te gaan met de
43 landen in Oost-Europa om op die wijze een bijdrage te leveren
44 aan een verdergaande normalisering van de relaties tussen
45 de landen van West- en Oost-Europa;

46 ★ het onderzoek naar mogelijkheden voor sociale verdediging
47 wordt voortgezet en geïntensiveerd.

DE EUROPESE GEMEENSCHAP

48
49
50
51 De taak voor links in Europa -dus ook voor de PSP- is er voor
52 te zorgen dat de in gang gezette (West-)Europese éénwording
53 gaat voldoen aan eisen van rechtvaardigheid en democratie.
54 Verdergaande politieke samenwerking mag bovendien alleen
55 maar tot stand komen als die gaat in de richting van een
56 ongebonden en ontwapend Europa.

Wat wil de PSP op korte termijn?

57
58
59
60 ★ Het Europese Parlement dient volledige wetgevende en
61 kontrolerende bevoegdheden te krijgen op ál de terreinen die
62 aan de EG zijn toegekend;

63 ★ de oplossing van de milieuproblemen, het ontwikkelen van
64 een Europees sociaal beleid, een ruimhartig toelatingsbeleid
65 voor vluchtelingen en het terugdringen van de structurele
66 overproduktie van landbouwprodukten dienen voor de EG de
67 eerste prioriteiten te zijn;

68 ★ de lidstaten van de EG dienen de vrijheid te behouden zelf
69 verdergaande maatregelen op bovengenoemde terreinen te
70 treffen.
71

....& ONTWIKKELING

Ook voor een buitenlandse politiek in bredere zin gelden de uitgangspunten dat bestaande tegenstellingen en blokvorming doorbroeken moeten worden. Naast ontwapening is daarvoor nodig dat de verschillen tussen Noord-rijk en Zuid-arm worden afgebroken, dat de milieuproblematiek gemeenschappelijk wordt aangepakt en dat de naleving van de mensenrechten wordt gegarandeerd.

Milieu-, vredes- en ontwikkelingsbeleid moet door de basis van de samenleving worden gedragen. Activiteiten op het gebied van de bewustwording én het vorm geven aan concrete, persoonlijke betrokkenheid moeten vooral lokaal worden gerealiseerd. Aan lokale en regionale overheden moet dan ook veel meer beleidsruimte op deze punten worden gegeven. Ook moeten middelen beschikbaar komen om zo'n lokaal beleid daadwerkelijk vorm te geven.

Wat wil de PSP op korte termijn?

- * Kwijtschelding van de schuldenlast van in ieder geval de armste landen en de arme landen, die zich herstellen van een burgeroorlog of een militair bewind;
- * de rol van het IMF en de Wereldbank bij de hulpverlening wordt teruggedrongen en overgenomen door organisaties van de VN, waarin de Derde Wereldlanden zelf meer zeggenschap hebben;
- * Nederland komt in het buitenlandse beleid konsekvent op voor de naleving van (politieke en sociale) mensenrechten; waar diplomatieke en politieke druk onvoldoende effect sorteren zijn economische of andere boycotmaatregelen niet te vermijden;
- * vanwege de voortdurende schending van de mensenrechten verzet ons land zich tegen het opnemen van Turkije in de EG, streeft Nederland naar een totale boycot van Zuid-Afrika en wordt de ontwikkelingshulp voor Indonesië opgeschort;
- * de PSP erkent de Palestijnse staat en zet zich in voor een internationale conferentie waaraan alle betrokken partijen deelnemen, inclusief de PLO als vertegenwoordiger van het Palestijnse volk; doel van de conferentie is een vredesregeling die leidt tot veilige en erkende grenzen voor zowel Israël als een toekomstige palestijnse staat;
- * de PSPO steunt de bevrijdingsbewegingen in de landen van de Derde Wereld en de oppositionele groepen in het algemeen, voor zover die zijn gericht op beëindiging van onderdrukking en uitbuiting en op het creëren van een samenleving, die wordt gekenmerkt door democratie, rechtvaardigheid en garanties voor mensenrechten;
- * Nederland zet zich met kracht in voor de uitbouw en versterking van de Verenigde Naties, als bemiddelaar bij regionale conflicten en als internationaal orgaan bij het oplossen van economische en financiële problemen m.b.t. de Derde Wereldlanden.

MILIEU ZAL ONS EEN ZORG ZIJN

Een schoon milieu en een gevarieerde natuur vormen de basisvoorwaarden voor het bestaan en het welzijn van mensen. Economische en politieke inspanningen moeten – volgens de PSP – gericht op nationaal én internationaal nivo gericht zijn op het radikaal elimineren van de milieuvervuiling. Maatregelen daartoe moeten gekoppeld zijn aan de bestrijding van de armoede in met name de Derde Wereld. Dat betekent dat de kosten voor de bestrijding van de milieuverloeding een rechtvaardige verdeling van die kosten op wereldschaal vergt.

Het tegengaan van milieuvervuiling aan de bron is een noodzakelijke voorwaarde voor elke activiteit en/of produktie en van daarop gerichte financieringen en investeringen. Doelstel-

1 ling moet zijn een duurzame ontwikkeling, waarin de kwaliteit
2 van het milieu leidraad is voor het politiek en sociaal-ekono-
3 misch handelen.

4
5 In de visie van de PSP heeft de overheid bij uitstek een grote
6 verantwoordelijkheid bij het tegengaan van milieuvervuiling en
7 het realiseren van een schoon milieu. Die noodzakelijke regu-
8 lering strekt zich -naast het stellen van normen en het voor-
9 schrijven van maatregelen- ook uit tot het beheersen van het
10 produktievolume van industrie en landbouw.

11
12 De val van de CDA/VVD-koalitie in de marge van het debat
13 over het milieubeleid toont aan hoe de milieuproblematiek
14 misbruikt wordt om bepaalde stokpaardjes te blijven berijden.
15 De auto is in onze samenleving het symbool geworden van
16 wat onder welvaart wordt verstaan. Aantasting van dat bezit
17 kan tot heftige reacties leiden. De VVD heeft dat goed begre-
18 pen en speelt daar opportunistisch op in. Om in het gevele van
19 de fanatieke autobezitter te komen, liet men het kabinet met
20 het grootste gemak vallen. Samen met het CDA bedreef de
21 VVD broederlijk de politiek van de voortgaande matiging van
22 inkomens en uitkeringen met het argument dat voor het milieu-
23 beleid financieel ruimte gemaakt moet worden. Maar tegelij-
24 kertijd werd een gigantische belastingverlaging gerealiseerd,
25 die hoofdzakelijk ten goede komt aan de hogere inkomens. De
26 konsekwentie: dat geld kan dus níet worden aangewend om
27 een versterkte inzet van middelen voor milieubeleid waar te
28 maken. Een dubbelhartige politiek die nog eens ten overvloede
29 illustreert waar de échte belangen liggen. De huidige
30 toestand van het milieu vereist de inzet van een belangrijk deel
31 van het nationaal inkomen. Voor de PSP is een goed milieube-
32 leid per definitie gekoppeld aan een goed sociaal-economisch
33 beleid.

Wat wil de PSP op korte termijn?

- * Het beleid dient gericht te zijn op internationale afspraken over milieumaatregelen, milieunormen en daaraan te koppelen methoden van controle en sanktie. Het wel of niet realiseren van dergelijke internationale afspraken mag geen argument zijn om op nationaal nivo strengere milieumaatregelen achterwege te laten;
- * Nederland moet het initiatief nemen voor de aanpak van internationale milieuproblemen als de aantasting van de ozonlaag, het broeikas effect, de vervuiling van de oceanen, de internationale handel in afval en de aantasting van het tropisch regenwoud. Dichter bij huis gaat het om het radikaal terugdringen van de bijdrage van zowel ons eigen land als de buurlanden aan de verzuring, de vervuiling van rivieren en de risico's van het gebruik van kernreactoren;
- * internationale initiatieven op milieuterrein moeten worden ondersteund door het bevorderen van samenwerking tussen de milieubewegingen in het Westen, in Oost-Europa en de Derde Wereld;
- * initiatieven die de Derde Wereldlanden in staat stellen hun schulden (deels) te voldoen in de vorm van milieumaatregelen worden door ons land financieel ondersteund zowel rechtstreeks als in het kader van de Wereldbank en het IMF;
- * producenten en consumenten moeten worden aangezet tot een milieuvriendelijke produktie en consumptie door het invoeren van een ekologischer belasting op milieu-ónvriendelijke produkten en produktiemethoden;
- * convenanten tussen overheid en bedrijfsleven, gericht op het realiseren van milieuvriendelijke produktiemethoden c.q. produkten kunnen zinvol zijn, maar mogen niet in de plaats komen van in wetten vast te leggen doelen en normstellingen. Bij convenanten moet steeds binnen twee jaar worden bekeken of de gestelde doelen worden bereikt. Is dat níet het geval dan moeten verscherpte maatregelen worden getroffen – zoals b.v. ingrepen in het produktievolume van industrie en landbouw of het drastisch terugdringen van het autogebruik;

* in 2000 moet het autoverkeer zijn gehalveerd t.o.v. 1988 en moet een intensief openbaar vervoers-netwerk zijn gerealiseerd. De geregelde drieweg katalysator wordt verplicht ingevoerd. De hierboven bepleite ekologische belasting wordt toegepast op het vervoer per auto. Er komt een verbod op het maken van reclame voor auto's op radio en TV; bij de overige reclamemogelijkheden wordt de toevoeging "Schadelijk voor de volksgezondheid en het milieu" verplicht;

* de toepassing van biotechnologische vindingen wordt aan een streng vergunningstelsel gebonden. Toevoeging van chemische middelen aan consumptiegoederen om louter kleur, geur, smaak en/of glans te "verbeteren" wordt verboden. Het gebruik van drijfgassen wordt geheel gestopt. In de chemische industrie wordt een verdergaande recycling van chemische stoffen verplicht gesteld. De eksport van chemisch afval wordt verboden -elk land dient haar afvalprobleem in principe binnen eigen grenzen op te lossen;

* toepassing en gebruik van kernenergie wordt zo snel mogelijk afgeschaft. Een intensief ontwikkelingsprogramma van wind-, water en zonne-energie is noodzakelijk. Tegelijk wordt een intensief programma ter beperking van het energiegebruik in werking gezet;

* de verzuring en vermesting van het milieu moet in 2000 vrijwel geheel zijn teruggedrongen tot het nivo waarop een zodanige hoeveelheid mest wordt gebruikt dat de gewassen nodig hebben. Landbouwers moeten worden gestimuleerd tot het ontwikkelen van milieuvriendelijke produktiemethoden, mede door heffingen op kunstmest, krachtvoer en bestrijdingsmiddelen. Verdroging van gronden door polderpeilverlagingen en andere ingrepen moeten worden tegengegaan als daardoor de multi-funktionaliteit van de bodem wordt aangetast. De verspreiding van milieugevaarlijke stoffen zoals bestrijdingsmiddelen wordt stopgezet, als gevolg van het voorhanden zijn van milieuvriendelijke bestrijdingsmiddelen;

* bedrijven worden verplicht effectieve milieuzorgprogramma's op te stellen en uit te voeren, die mede zijn gericht op de veiligheid en de arbeidsomstandigheden;

* gegevens over de toestand van het milieu en de maatregelen die bedrijven en instanties moeten nemen, dienen volledig openbaar en controleerbaar te zijn. Bedrijven worden verplicht een stoffenboekhouding bij te houden. Via een systeem van heffingen en premies wordt het milieuvriendelijk gebruik van stoffen gestimuleerd en het "lekken" van stoffen naar het milieu tegengegaan;

* de afvalverwerking wordt genationaliseerd. Elke private activiteit op dit terrein wordt verboden;

* er komt een verbod op de bouw van nieuwe kolencentrales; bij nieuwbouw wordt het gebruik van gas verplicht gesteld.

BASISVOORZIENINGEN

Onverlet de verantwoordelijkheid die mensen zelf dragen om hun leven richting en vorm te geven, draagt de samenleving als geheel de verantwoordelijkheid om daarvoor een aantal noodzakelijke basisvoorzieningen te creëren en in stand te houden.

Tot die basisvoorzieningen rekent de PSP een verantwoorde opzet op het gebied van ruimtelijke ordening, verkeer & vervoer en voorzieningen op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg, welzijn, kinderopvang en huisvesting. Deze voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk zijn – zonder financiële, sociale, kulturele of gewone, letterlijke drempels.

Op een groot aantal van de hierboven genoemde beleidsonderdelen is het CDA/VVD-beleid van de laatste jaren gericht geweest op het "terugtrekken" van de overheid. Onder het mom van het teruggeven van de verantwoordelijkheid aan het "maatschappelijke middenveld" en vaker nog, de "vrije markt", zijn grove bezuinigingen doorgevoerd, die zich het best laten omschrijven als afbraakpolitiek. Voor de samenle-

ving essentiële voorzieningen zijn tot een onaanvaardbaar minimum teruggebracht en voor velen vaak onbereikbaar geworden.

ONDERWIJS

Door tal van maatregelen van het CDA/VVD-kabinet is de toegankelijkheid van het onderwijs sterk afgenomen. Met name de huidige studiefinancierings- en harmonisatiemaatregelen werpen drempels op voor studerende uit minder draagkrachtige milieus. De schaalvergroting in het basisonderwijs brengt de kwaliteit ernstig in gevaar. Voor de PSP staat m.b.t. het onderwijs voorop dat iedereen een brede basisvorming – tot en met de middenschool – moet krijgen. Ook in instellingen voor voortgezet onderwijs dient naast beroepsvorming veel aandacht aan algemene vorming (waaronder begrepen kunstzinnige vorming) gegeven te worden. Studieduur en -inhoud moeten ruimte geven voor het ontwikkelen van kritisch denken en zelfstandig handelen.

Wat wil de PSP op korte termijn?

* Bij het creëren van nieuwe scholen en bij de besluitvorming over de "laatste school" heeft handhaving van het openbaar onderwijs prioriteit;

* in kleine woonkernen of geïsoleerde wijken moet de basisschool behouden blijven;

* verkleining van de klassegrootte;

* voor 12-16 jarigen wordt de middenschool de enige onderwijsvorm;

* in het basisonderwijs en op de middenschool moet projectmatig en themagericht aandacht worden gegeven aan vredesopvoeding, racisme, het doorbreken van de traditionele rolverdeling tussen de seksen en seksuele oriëntatie;

* aan leerlingen, die vanuit een achterstandssituatie het onderwijs binnenkomen – zoals migranten – moet in het beleid prioriteit worden gegeven;

* school- en kollegegelden worden afgeschaft; vanaf 16 jaar geldt het recht op een zelfstandige studiekostenvergoeding;

* leerlingen met een handicap worden zoveel mogelijk binnen het gewone onderwijs opgenomen;

* voor vrouwen en mannen die zich op latere leeftijd willen omscholen en/of vroeger onderwijskansen hebben gemist worden – zonder financiële drempels – op alle nivo's om- en herscholingsmogelijkheden gekreëerd;

* opheffing van de twee-fasenstructuur;

* een voorkeursbehandeling voor vrouwen bij benoeming met name in leidinggevende functies.

GEZONDHEIDSZORG

De toegankelijkheid tot de gezondheidszorg voor iedereen vraagt om een systeem van volksverzekering met als basis een premie naar rato van inkomen. Vormen van eigen bijdragen of eigen risico passen daar niet in. Het beschikbare zorgpakket dient zo breed te zijn, dat aanvullende verzekeringen onnodig zijn. De recente invoering van de Dekkerplannen, onder het CDA/VVD-kabinet, voldoet op geen enkele manier aan de uitgangspunten.

Wat wil de PSP op korte termijn?

* Versterking van de eerstelijns gezondheidszorg en basisgezondheidszorg;

* de noodzakelijke kostenbeheersing (geen bezuiniging!) dient primair te worden gerealiseerd in structurele hervormingen in de organisatie van de zorg;

* specialisten komen in loondienst;

* de controle op de farmaceutische industrie wordt verscherpt waar het gaat om kwaliteit en prijsopdrijving;

* een verbod op de uitvoer van geneesmiddelen die verou-

derd, niet deugdelijk dan wel gevaarlijk of hier verboden zijn;
 * het AIDS-beleid wordt aanmerkelijk uitgebreid – gericht op onderzoek, voorlichting, preventie en hulpverlening;
 * elke vorm van diskriminatie van seropositieven en aids-patiënten wordt wettelijk verboden;
 * voor mensen met een lichamelijke of geestelijke handicap wordt de thuiszorg uitgebreid; waar dat niet in voldoende mate kan worden gerealiseerd, is het beleid gericht op kleine, intamurale voorzieningen;
 * voor algemene instellingen en voorzieningen wordt de (fysieke) toegankelijkheid in wettelijke eisen vastgelegd;
 * de invloed van patiënten en hun organisaties wordt versterkt door richtlijnen m.b.t. rechtspositie en subsidiëring;
 * verruiming van de mogelijkheden tot (alternatieve vormen) van ambulante geestelijke hulpverlening zoals dagbehandeling, crisisinterventie en thuislozenzorg.

KINDEROPVANG

Eén van de belangrijkste voorwaarden voor de herverdeling van betaald en onbetaald werk voor vrouwen en mannen is het realiseren van voldoende en betaalbare kinderopvang.

Wat wil de PSP op korte termijn?

* De mogelijkheden voor kinderopvang worden zodanig uitgebreid tot aan de gebleken behoefte is voldaan; naast volledige dagopvang voor 0-4 jarigen, geldt deze eis eveneens m.b.t. de buitenschoolse opvang van boven 4-jarigen;
 * werkgevers worden verplicht een bijdrage te leveren aan het creëren van voorzieningen t.b.v. de kinderopvang;
 * het betaald ouderschapsverlof wordt wettelijk geregeld;
 * projecten die de toegankelijkheid voor kinderopvang vergroten, met name voor kinderen uit etnische groepen, worden gestimuleerd.

WELZIJN

Het welzijnswerk moet worden versterkt. In het kader van de noodzakelijke kostenbeheersing (géén bezuiniging!) is het streven naar meer efficiency – d.m.v. een systematische toetsing van de gestelde doelen aan de resultaten – zeker acceptabel. Maar de verlaging van de rijksbijdragen in het kader van de Welzijnswet – zoals door het CDA/VVD-kabinet in de laatste jaren zijn gerealiseerd – staat haaks op de door ons bepleite versterking van het welzijnswerk en moet dus worden teruggedraaid.

Zorg voor mensen die dat nodig hebben is een vorm van arbeid – misschien zelfs wel de meest fatsoenlijke vorm van arbeid die er is; dus moet die ook fatsoenlijk betaald worden. Niet alle, maar wel veel werk dat nu door vrijwilligers wordt gedaan moet gewoon (weer) betaald worden.

Wat wil de PSP op korte termijn?

* Op gemeentelijk of buurtniveau dient een gecentraliseerd en geïntegreerd aanbod van welzijnsvoorzieningen te worden gerealiseerd; daarnaast dient waar nodig, ruimte gemaakt te worden voor categoriaal welzijnswerk voor specifieke groepen, zoals migranten;
 * aan alle activiteiten gericht op edukatie, vorming en scholing, bestemd voor vrouwen en migranten, wordt voorrang gegeven.

HUISVESTING

Het streven naar betaalbare en kwalitatief verantwoorde huisvesting voor iedereen is door de CDA/VVD-regering ingeruild voor het terugdringen van overheidsbemoeienis op dit punt en

1 een vermindering van overheidssteun ten behoeve van de
 2 volkshuisvesting.
 3 In de visie van de PSP behoort juist de taak van de overheid
 4 om door middel van een eerlijke verdeling van de woonruimte
 5 én van de woonlasten, bij te dragen aan een betaalbare en
 6 kwalitatief goede huisvesting voor iedereen.

Wat wil de PSP op korte termijn?

7
 8
 9
 10 * Het bouwprogramma voor woningwetwoningen moet wor-
 11 den verhoogd;
 12 * banken, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen
 13 worden verplicht een vast percentage van hun vermogen uit te
 14 lenen t.b.v. de sociale woningbouw, tegen een wettelijk gere-
 15 geld, laag rente-percentage;
 16 * de anti-kraakmaatregelen in de huidige leegstandswet wor-
 17 den ingetrokken;
 18 * er komt een systeem van woonlasten gekoppeld aan inko-
 19 men, waarbij heffingen worden opgelegd aan mensen die
 20 gezien hun inkomen te goedkoop wonen en subsidie wordt
 21 verstrekt aan mensen die gezien hun inkomen te duur wonen;
 22 * belastingfaciliteiten die eigenaars/bewoners bevoordelen
 23 boven huurders worden afgeschaft. De belastingaftrek van de
 24 hypotheekrente wordt ingeperkt tot de hypotheekrente over
 25 het deel van de koopsom onder de bovengrens van premie-B-
 26 woningen;
 27 * woonconsumentenorganisaties worden versterkt door mid-
 28 del van richtlijnen ten aanzien van rechtspositie en subsi-
 29 diëring.

RUIMTELIJKE ORDENING / VERKEER & VERVOER

32 Bij de uiteindelijke bestemming van de steeds minder beschik-
 33 bare ruimte blijken economische belangen bijna steeds door-
 34 slaggevend te zijn.

35 Ondanks alle lippendienst die wordt bewezen aan de uitbrei-
 36 ding van het openbaar vervoer als antwoord op de ontoelaat-
 37 bare verkeersdruk, ligt de prioriteit van het huidige CDA/VVD-
 38 kabinet bij het autoverkeer. De 4e Nota Ruimtelijke Ordening
 39 en de daaraan gekoppelde deelnota's – die de vragen van
 40 ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer voor de komende
 41 decennia bepalen – leveren het bewijs voor bovenstaande
 42 stellingen.

43 Ruimtelijke ordening, zoals de PSP die voor ogen staat, gaat
 44 uit van een dusdanige integratie van wonen, werken en re-
 45 kreëren, dat een minimum aan verkeersruimte en -bewe-
 46 gingen nodig is. Milieu, sociale en veiligheidsoverwegingen
 47 dienen een hoge prioriteit te krijgen. Om de belangen van
 48 milieu, natuur en landschap veilig te stellen is een intensieve
 49 overheidsbemoeienis op deze terreinen noodzakelijk.

50 Waar het gaat om verkeer en vervoer, ligt voor de PSP de
 51 hoogste prioriteit bij het openbaar vervoer. Dat openbaar
 52 vervoer moet worden ontwikkeld tot een hoogwaardig ver-
 53 voerssysteem. Een fijnmazig net van rail- en aanvullende
 54 busverbindingen met een hoge frekwentie moet iedereen in
 55 staat stellen zich met het openbaar vervoer te verplaatsen.
 56 Parallel daaraan kan dan aan het vervoer per auto paal en
 57 perk worden gesteld.

Wat wil de PSP op korte termijn?

58 * Inspraakprocedures bij RO moeten al starten bij de planvor-
 59 ming en moeten ruimte geven voor ideeën en alternatieven
 60 van alle betrokkenen;
 61 * eigendom, zeggenschap en gebruik en beheer van grond in
 62 gemeenschapshanden;
 63 * er komt een stringent vergunningenstelsel voor een goede
 64 spreiding van bedrijfsvestigingen;
 65 * voor stads- en dorpsvernieuwing komt meer geld beschik-
 66 baar;

- ★ als eerste stap naar gratis openbaar vervoer, worden alle OV-tarieven gehalveerd;
- ★ het openbaar vervoer wordt onder rechtstreekse parlementaire controle gebracht; over het lijnennet, de frekwentie en de inzet van materieel wordt resp. door gemeenteraden, provinciale staten en Tweede Kamer beslist;
- ★ goederenvervoer dient in principe via spoor- en waterverbindingen te worden gerealiseerd;
- ★ de verdere aanleg van autosnelwegen wordt drastisch beperkt, het autoverkeer dient uit de bebouwde kom teruggedrongen te worden;
- ★ het Rijkswegenfonds wordt aangewend om knelpunten in het spoorwegennet, in andere voorzieningen van openbaar vervoer en bij fietsroutes weg te nemen;
- ★ de toegankelijkheid van het openbaar vervoer voor mensen met een handicap, ouderen en mensen met kinderwagens krijgt prioriteit;
- ★ de motorrijtuigenbelasting wordt vervangen door een verhoging van de benzineaccijns;
- ★ aan vervoersmiddelen worden strenge eisen gesteld m.b.t. energieverbruik, milieuvervuiling en geluidsoverlast.

JE STAAT EN/IN JE RECHT.

In een democratische samenleving moet iedereen zich verzekerd kunnen weten van gelijke plichten maar óók van gelijke rechten. Maar zo is de situatie niet. In het geldende rechtssysteem wordt de bestaande maatschappelijke ongelijkheid vaak bevestigd.

De parlementaire democratie moet, volgens de PSP, op tenminste twee terreinen worden uitgebouwd: de economie moet worden gedemocratiseerd en in de andere maatschappelijke sectoren moeten vormen van directe democratie worden ingevoerd.

Daarnaast zal het bestuur verder moeten worden gedecentraliseerd; een zo groot mogelijke mate van openbaarheid moet worden gegarandeerd om dat bestuur meer doorzichtig te maken en bestuurlijk beleid zal meer ruimte moeten bieden voor beïnvloeding door middel van sociale actie.

De afgelopen jaren, onder het recente CDA/VVD-bewind, is er weinig vooruitgang geboekt in de strijd voor een verdere democratisering van onze samenleving. Eerder ging het in tegengestelde richting. De "terugtrekkende overheid" werd niet vervangen door democratische organen, waarin de burger een belangrijke stem had, maar beslissingen op steeds meer terreinen worden overgelaten aan het "vrije spel der maatschappelijke krachten", ofwel de markt-sektor. Waarin nu eenmaal het "recht van de sterkste" dé doorslaggevende faktor vormt.

Vele rechten in ons land zijn gekoppeld aan de Nederlandse nationaliteit. De konsekwentie ervan is dat buitenlandse ingezetenen vaak slecht af zijn. De verblijfspositie is onzeker, het kiesrecht is buiten het bereik, arbeidsmogelijkheden zijn door een beperkende wetgeving beperkt, er bestaat een legitimatieplicht.

De monarchie is het symbool van een niet bestaande en overigens ook ongewenste "volkseenheid". Het is in oorsprong een autoritaire bestuursvorm, gebaseerd op erfelijke macht. Hoe "gemoderniseerd" dan ook – zo'n staatsvorm past niet in een democratische samenleving.

De norm voor de regels op het gebied van het personen- en familierecht is het huwelijkskontraat, dat alleen gesloten kan worden door een vrouw en een man. Dat werkt diskriminerend voor alle andere relatievormen. Veel rechten, zoals m.b.t. adoptie, gezag over en omgang met kinderen, erfrecht, afstammingsrecht en toepassing van kunstmatige voortplan-

tingstechnieken zijn voorbehouden aan of op z'n minst gunstiger voor gehuwden. De PSP keert zich tegen deze vorm van diskriminatie.

Burgers moeten zich beschermd weten tegen inbreuken op democratische rechten en vrijheden. Het voorkomen en het bestrijden van kriminaliteit vereist dan ook een actief overheidsbeleid. Die eis creëert tegelijk een spanningsveld want de overheid verschaft zichzelf steeds meer bevoegdheden die óók een inbreuk vormen op democratische rechten en vrijheden: infiltratie, anoniem dagvaarden, anoniem getuigen, legitimatieplicht, het strafbaar stellen van voorbereidingshandelingen, het onbeperkt fouilleren, het omkeren van de bewijslast.

Een groot percentage van de kriminaliteit heeft betrekking op inbreuken op het eigendomsrecht: fraude, diefstal, vernieling van overheids-(eigendommen). Het is een illusie dat op dit terrein het strafrecht echt uitkomst biedt. Een rechtvaardige verdeling van goederen en middelen en bestaansperspektief voor iedereen vormen, naar het inzicht van de PSP, fundamentele voorwaarden om de kriminaliteit te verminderen.

De kriminaliteit in de sfeer van de drugs – althans de bestrijding daarvan – heeft de topprioriteit van politie en justitie. Terecht, want de overlast van en de dreiging door de drugskriminaliteit voor de bevolking is onaanvaardbaar. De harde aanpak van de drugshandel zal echter gepaard moeten gaan met het legaliseren van cannabisproducten en heroïne (waarvoor een gecontroleerd verstrekkingssysteem moet worden ontworpen) en de uitbreiding van de voorzieningen voor de opvang van drugsverslaafden.

De bestaande privacy-wetgeving is, volgens de PSP, onvoldoende, nu de automatisering van persoonsgegevens zo'n hoge vlucht heeft genomen.

Vervolging op grond van ras, nationaliteit, geloof, sekse of seksuele voorkeur, politieke overtuiging en dergelijke, dwingt velen hun toevlucht elders en dus ook in ons land, te zoeken. Het Westen – en dus ook ons land – draagt een grote verantwoordelijkheid in deze vlucht- en migratiebewegingen. Dat vereist een ruimhartig toelatingsbeleid voor beide categorieën, die gepaard moet gaan aan een rechtspositie, gelijk aan ingezetenen van de EG.

Wat wil de PSP op korte termijn?

- ★ Invoering van een wet gelijke rechten en behandeling van buitenlandse ingezetenen;
- ★ een actief bestrijdingsbeleid van diskriminatie en racisme in alle sectoren van de samenleving;
- ★ invoering van een kaderwet bedrijfsdemokratisering voor met name de grotere bedrijven;
- ★ de Eerste Kamer moet worden afgeschaft en het aantal leden van de Tweede Kamer moet worden uitgebreid tot 225;
- ★ burgemeesters en kommissarissen der koningin moeten door gemeenteraden resp. provinciale staten uit hun midden worden gekozen;
- ★ bij de juridische regulering van relaties moet kontraktvrijheid worden ingevoerd; het huwelijkskontraat in zijn huidige vorm wordt afgeschaft;
- ★ er komt een aparte wet voor het gezag over en de zorg voor kinderen, waarbij niemand bij voorbaat wordt uitgesloten van de ouderlijke macht. In dezelfde wet worden rechten van minderjarigen geregeld;
- ★ er komt een wettelijke regeling voor vrijwillige euthanasie, waarbij de persoonlijke keuzevrijheid het uitgangspunt vormt en hulp daarbij, onder nader te bepalen voorwaarden, niet strafbaar wordt gesteld;
- ★ inlichtingen- en veiligheidsdiensten zijn principieel in strijd met een democratische samenleving en worden dus afgeschaft;

- * cannabisproducten en heroïne worden gelegaliseerd. Voor heroïneverstrekking wordt een gecontroleerd verstrekkingssysteem ontworpen;
- * er komt een onafhankelijke klachtenprocedure om een democratische controle op het politieoptreden mogelijk te maken;
- * speciale politie-eenheden en partikuliere bewakingsdiensten worden opgeheven resp. verboden;
- * de eigen bijdragen voor rechtshulp voor de laagstbetaalden worden afgeschaft; de formatie voor de buro's voor rechtshulp wordt uitgebreid en er vindt geen verdere verlaging plaats van de vergoedingen voor toegevoegde advocaten;
- * er komen onafhankelijke buro's voor hulpverlening aan slachtoffers van geweldsmisdrijven en hun directe relaties en/of eventuele nabestaanden;
- * het gebruik van het SOFI-nummer wordt aan strakke regels gebonden voor wat betreft de koppeling van gegevens en de openbaarheid daarbij;
- * het akkoord van Schengen m.b.t. het beperken van het toelatingsbeleid voor vluchtelingen wordt niet ondertekend. In plaats daarvan ijvert Nederland binnen de EG voor een ruim toelatingsbeleid.

OM DE KWALITEIT VAN HET BESTAAN

Voor een samenleving, zoals die de PSP voor ogen staat, zijn begrippen als individualisering, democratisering, geweldloosheid, creativiteit, tolerantie en emancipatie de trefwoorden. Een voor iedereen gelijkwaardige bereikbaarheid van opleidingen, van voorzieningen en van werk – om daardoor zelfstandig tot ontplooiing te kunnen komen – is noodzakelijk om zo'n samenleving te kunnen realiseren. Daarvoor moet echter aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Eén van die voorwaarden is, dat de in ieders woon- en werkomgeving macht om beslissingen te nemen, door alle betrokkenen wordt gedeeld. Een andere voorwaarde is, dat de emancipatie van vele groepen in onze samenleving niet alléén gerealiseerd kan worden door middel van regelgeving, maar bereikt moet worden door strijd en solidariteit.

Zonder het geloof in "de nieuwe mens" te omhelzen, is de PSP overtuigd van de bijdragen die maatschappelijke ontwikkelingen kunnen leveren, om tot een aanmerkelijke verbetering van de onderlingen menselijke verhoudingen te komen. Het beleid van het CDA/VVD-kabinet in de afgelopen jaren is gericht geweest op eenzijdige bezuinigingen, het vergroten van tegenstellingen en een verdere verslechtering van de immateriële zaken. Dat beleid moet fundamenteel worden omgebogen.

Wat wil de PSP op korte termijn?

- * De vele vormen van directe en indirecte diskriminatie op het gebied van onder meer de kostwinnersbevoordeling, de lage status van deeltijdarbeid, onderwijs en volksgezondheid en familie- en arbeidsrecht moet ongedaan worden gemaakt. De herziening van alle wetgeving met als uitgangspunt een zorgvuldige individualisering, die elke achterstelling van vrouwen teniet doet, wordt in gang gezet. Indirecte diskriminatie wordt bestreden via emancipatoir onderwijs, de ondersteuning van zelforganisaties en het stimuleren van facetbeleid op alle beleidsterreinen;
- * verdere mediaconcentraties worden wettelijk verboden om de pluriformiteit, die een belangrijke peiler is voor de vrijheid van meningsuiting te kunnen handhaven;
- * om de literatuur toegankelijk te kunnen houden voor een ieder, wordt de vaste boekenprijs gehandhaafd, met toepassing van het 0%-BTW-tarief;
- * het huidige publieke omroepstelsel wordt gehandhaafd; het lidmaatschap van omroepverenigingen en het abonnement op omroepbladen worden ontkoppeld; verdere uitbreiding van

- 1 reclame op radio en TV wordt afgewezen; lokale en regionale
- 2 omroepen krijgen meer mogelijkheden en worden uit de alge-
- 3 mene middelen gefinancierd;
- 4 * gerichte scholingsactiviteiten voor achtergestelde groepen
- 5 (zoals vrouwen, migranten en mensen met een handicap)
- 6 worden gerealiseerd – met name om een betere positie op de
- 7 arbeidsmarkt te kunnen verwerven; bedrijfsleven en huisves-
- 8 tingsorganisaties worden verplicht wettelijke quoteringsrege-
- 9 lingen voor deze groepen toe te passen;
- 10 * overheidstaak is het beschikbaar stellen van faciliteiten en
- 11 voorzieningen op het terrein van de (recreatieve) sportbeoefe-
- 12 ning; aan milieuvervuulende sporten zoals auto- en motorraces
- 13 worden strenge voorschriften gesteld; om excessen bij bijv.
- 14 voetbalwedstrijden te voorkomen wordt de verkoop van alko-
- 15 hol op en rond sportvelden verboden; in stadions en op
- 16 sportvelden – met name bij het betaald voetbal – worden staan
- 17 plaatsen niet langer toegestaan;
- 18 * in het geheel van regelgeving op de terreinen van huisves-
- 19 ting, gezondheidszorg, vervoer en kulturele voorzieningen
- 20 worden de noodzakelijke aanpassingen doorgevoerd om voor
- 21 groepen als ouderen, jongeren, mensen met een handicap,
- 22 vrouwen, homoseksuelen en migranten de toegang tot deze
- 23 terreinen zo optimaal mogelijk te maken;
- 24 * zelforganisaties van bovengenoemde groepen, die opko-
- 25 men voor een gerechtvaardigd emancipatiestreven, verkrijgen
- 26 faciliteiten om hun werk mogelijk te maken en er worden
- 27 structurele vormen voor beleidsbeïnvloeding vanuit deze
- 28 groepen gerealiseerd.

KUNST EN KULTUUR

Kultuur vraagt niet alleen hoe het is, maar ook hoe het zou moeten gaan. En dus gaat een politiek programma ook over cultuur en over veranderingen daarin.

Eén van de meest opvallende veranderingen in onze eigen, Nederlandse cultuur van de laatste decennia is, dat ze zo veelkleuriger is geworden. Veel etnische groepen maken nu deel uit van onze samenleving en zorgen ervoor dat er geen sprake meer is van een monokultuur. Daar komt nog eens bij dat allerlei subkulturen, tegen de stroom in, een eigen plek opeisen.

Kultuur is, en moet steeds meer worden, een veld waarin honderd verschillende bloemen (kunnen) groeien.

Kunst is een heel specifiek element van cultuur. Beeldende kunst, literatuur, muziek, podiumkunst en media – het zijn vrije uitingen die op zichzelf geen maatschappelijk doel dienen. Wellicht daardoor neemt kunstbeleid zo'n marginale plaats in in het overheidsbeleid en is het voortdurend het doelwit van bezuinigingen. Kunstbeleid is bovendien vaak marktbeleid: steun aan wat "verkocht" wordt, geen of volstrekt onvoldoende steun aan wat (nog) niet wordt "verkocht". De minder goed in de markt liggende kunst dreigt daardoor uit het beeld te verdwijnen. Het gevolg daarvan is onder meer dat het noodzakelijk gevarieerd kunstaanbod verschaalt en de kwaliteit omhoog gaat.

De PSP staat voor een cultuurpolitiek die niet alleen opkomt voor de gevestigde belangen, maar juist gericht op vernieuwing.

De toegankelijkheid van de cultuur is er in de afgelopen tijd niet groter op geworden, nog steeds en waarschijnlijk zelfs steeds meer is cultuur voorbehouden aan een elite. Die elite is het die profiteert van de beschikbare subsidies. Wie sociaal-economisch aan de ondertkant zit, is bijna per definitie buiten gesloten, waar het gaat om de toegang tot een diversiteit aan kunstuitingen. Er is een waterscheiding ontstaan van enerzijds mensen die naar theater gaan, literatuur kopen, kunstbijlagen lezen en beeldende kunst lenen en aan de andere kant mensen die zo nu en dan een familieweekblad inkijken, soms een videotje huren, de roddelbladen lezen.

De PSP staat voor een cultuurpolitiek, die aan alle mensen de

kansen biedt aan het kulturele leven deel te nemen. Dat betekent ook dat kunstbeleid een veel centralere plaats krijgt in het brede overheidsbeleid. Versterking van minderheidskulturen hoort daarbij. Dat is noodzakelijk voor de eigen identiteit en vanuit een sterk gevoel van eigenwaarde kan een volwaardige deelname aan de samenleving, die wij samen vormen worden gerealiseerd.

Wat wil de PSP op korte termijn?

- ★ Het huidige budget voor kunst moet worden verdubbeld;
- ★ voor individuele kunstenaars, zoals schrijvers, beeldende kunstenaars en podiumkunstenaars moet weer een regeling worden opgezet, die aan betrokkenen een inkomensgarantie geeft;
- ★ kunstcentra, zoals musea, podia, kunstopleidingen en ateliers en oefenruimte moeten regionaal beter worden gespreid: er moeten meer werkruimtes beschikbaar worden gesteld;
- ★ vernieuwende kunstuitingen, die afwijken van het gangbare

- 1 patroon en dus vernieuwend werken, moeten worden gestimuleerd;
- 2
- 3 ★ via het onderwijs en gerichte voorlichting naar diverse
- 4 doelgroepen moeten bestaande drempels voor deelname aan
- 5 kunstuitingen worden weggenomen;
- 6 ★ kunstzinnige vorming moet worden gestimuleerd onder
- 7 meer door het instellen van een gratis lidmaatschap voor
- 8 bibliotheken en musea;
- 9 ★ in het onderwijs moet niet alleen aandacht worden gegeven
- 10 aan de Westerse cultuur, maar evenzeer aan de cultuur van
- 11 bijvoorbeeld de Derde Wereld;
- 12 ★ kultuuruitingen van etnische groepen maar ook van bijvoor-
- 13 beeld homo's en lesbiennes moet worden gestimuleerd;
- 14 ★ boeken, tijdschriften en kranten vallen onder het BTW 0
- 15 tarief;
- 16 ★ vertalingen van Derde Wereldliteratuur moeten worden ge-
- 17 subsidieerd;
- 18 ★ de Nederlandse literatuur in vertaling krijgt meer steun;
- 19 ★ er moet een apart ministerie van cultuur worden ingesteld.

DE ROUTE

Het 48e PSP-Kongres zal worden gehouden in Gebouw "De Open Vaart", **Hagedoornplein 1b** in Amsterdam-Noord. Op het kaartje is aangegeven hoe de zaal te bereiken is vanuit het centrum van Amsterdam.

Te voet of met de fiets: Achter het Centraal Station vaart acht keer per uur een (gratis) veerpont naar "Het Tolhuis". Neem die pont en volg daarna de **Buiksloterweg**. Loop met de grote weg mee tot de **tweede** splitsing. Op die splitsing moet je rechtsaf. (Vóór de deur van café "t Trefpunt" langs). Rechtdoor heet de straat Ranonkelkade, en dat is een omweg. Wij blijven de Buiksloterweg volgen. Ga ook niet de sluizen over het Noordhollandsch Kanaal over: ook dan loop je om.

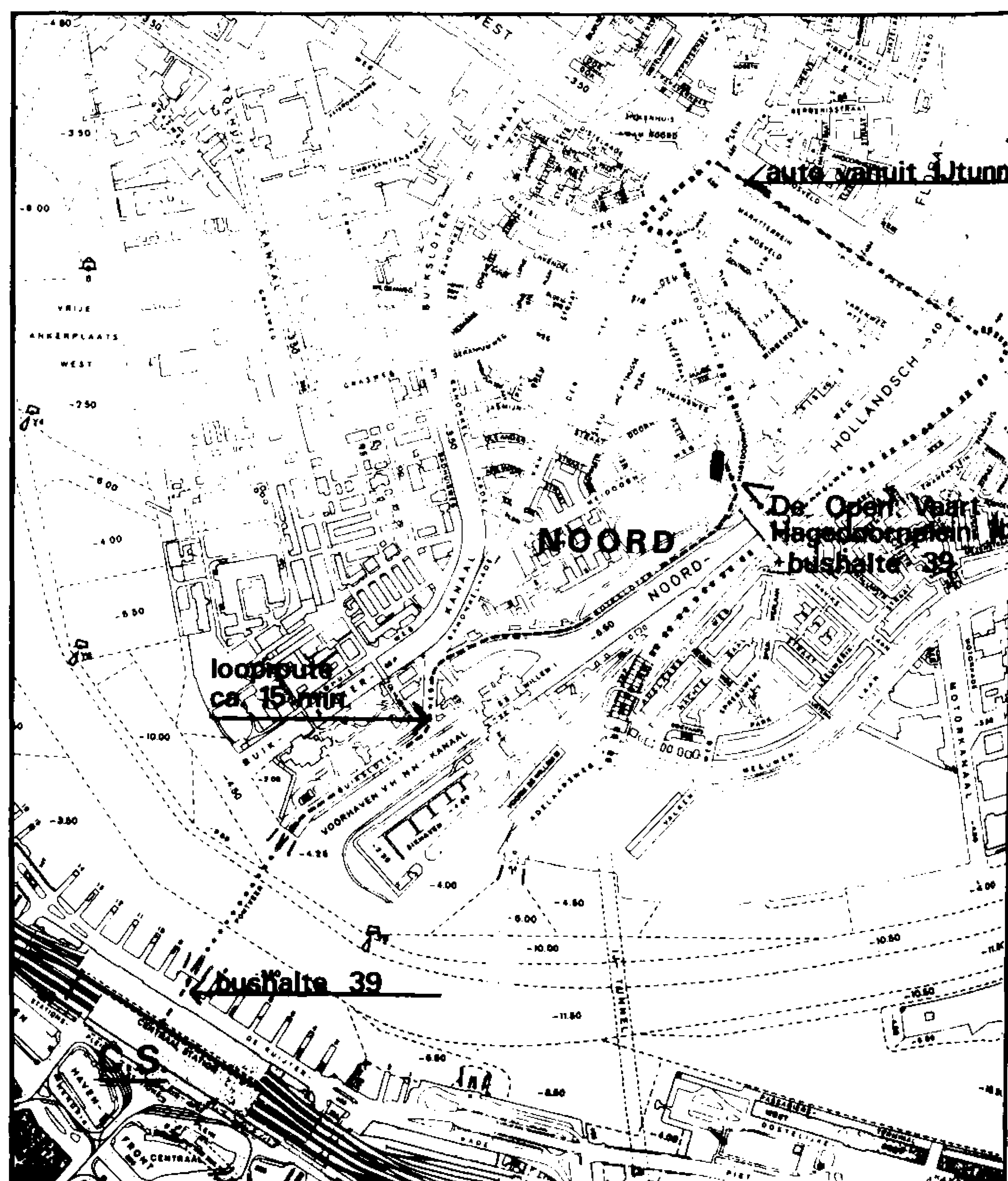
"De Open Vaart" vind je aan je linkerhand waar de eerste brug het Noordhollandsch Kanaal over gaat.

De ook in "De Open Vaart" gevestigde **Artotheek** is zo aardig geweest om overal pijlen neer te zetten. Als je die volgt kom je er ook.

Is, eenmaal met de pont in Noord aangekomen, de Buiksloterweg niet te vinden, dan heb je de verkeerde pont genomen. Geen paniek: loop dan rechtdoor, volg de Adelaarsweg tot aan de brug over het Noordhollandsch Kanaal, steek dat over en je bent er ook.

Met de bus: Op de meeste ponten naar "Het Tolhuis" vaart een rode bus van lijn 39 mee. Het IJ is de zone-grens. Stap dus pas **op de pont** in de bus: dat scheelt je een strip. Vanaf de aankomst van de pont in Noord is het vijf haltes tot het "**Hagedoornplein**".

Met de auto: Vanuit de IJ-Tunnel de eerste afslag naar "Noord". Dan linksaf, het Noordhollandsch Kanaal over. Na vierhonderd meter bij de stoplichten linksaf. Dan direkt op de rotonde linksaf de Hagedoornweg op. Zodra het Noordhollandsch Kanaal weer in zicht komt heb je de zaal aan je rechterhand.

men?

Op deze vraag zijn de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WWR), de Voedingsbond FNV en de PPR ingegaan. Maar omdat de WRR slechts uitgaat van een basisinkomen van f 450,- per maand, laat ik die studie buiten beschouwing.

De PPR (Bram van Ojik) heeft in 1985 een berekening gemaakt voor een basisinkomen van f 9000,- per jaar f 750,- per maand). Dit bedrag is ook te laag, maar de berekening is interessant. De kosten bij deze opzet bedragen 10,5 miljoen (inwoners van 18 jaar en ouder) maal f 9000,- is 94,5 miljard gulden. Er wordt vervolgens uitgegaan van een atv van 38 naar 25 uur per week. En voorts dient iemand met een minimum-loon (f 25.000,- bruto per jaar) er niet op achteruit te gaan. Bij evenredig inleveren zou het nieuwe minimum $25/38 \times f 25.000,-$ is f 16.450,- zijn. Met een basisinkomen van f 9000,- gaan de mensen met een minimum-loon er dus iets op vooruit.

De PPR komt vervolgens tot het volgende model:

	miljarden gulden	
Benodigd:	94.5	
<i>Besparingen bij atv en basisinkomen</i>		
Verlaging WAO: 50.000×9000	4.5	(1)
Verlaging AOW: 1500.000×9000	13.5	(2)
Verlaging ziektekosten/ziekengeld:	3.0	(3)
Extra premieopbrengst olksverzekeringen:	10.0	(4)
Verhoging heffingsgrondslag loon/inkomstenbelasting:	15.0	(5)
Vervallen werkloosheidsuitkeringen:	15.0	(6)
Korting subsidies bedrijfsleven:	5.0	(7)
TOTAAL BESPARINGEN	66.0	milj.
EXTRA FINANCIERINGSBEHOEFTE	28.5	milj.

Toelichting op de in de tabel genoemde besparingen.

- (1) Alle WAO-uitkeringen worden verlaagd met een bedrag van het basisinkomen.
- (2) Idem voor de AOW.
- (3) Van de drastische verkorting van de werkweek wordt een verlaging van ziektekosten en ziekteverzuim verwacht. Op een totaal aan uitgaven van 30 miljard voor beide posten, wordt een besparing van 10 procent verondersteld.
- (4) Aangezien het basisinkomen zoals we dat hier voorstellen tot extra inkomen en een verhoging van het aantal premiebetalers leidt zal ook de inkomensgrondslag voor de premies voor volksverzekeringen vergroot worden. Dit effect wordt nog versterkt als we, zoals de PPR wil, de premiegrenzen afschaffen. In een onderzoek van de Rijksuniversiteit van Leiden (zie Literatuurlijst) wordt de extra opbrengst bij een basisinkomen van in totaal 36 miljard (maar zonder arbeidstijdverkorting) geschat op 4 miljard, of wel: ruim 10 procent van het basisinkomen. Hanteren we dit percentage bij een basisinkomen van 94.5 miljard, dan komt er voor 10 miljard aan extra premieopbrengsten binnen.
- (5) Ook de heffingsgrondslag voor de loonen inkomstenbelasting neemt volgens deze redenering toe. In het Leidse voorstel (36 miljard) levert dit 7 miljard aan extra inkomsten op. Wij ronden de extra opbrengst voorzichtigshalve af op 15 miljard.
- (6) In totaal wordt er aan werkloosheidsuitkeringen 17 miljard uitgegeven. We laten de uitgaven in het kader van de

10 juni

Basisinkomen onder het mes!!!

Samen met de PSP-Vrouwen organiseert de SK een tweede discussiedag over het basisinkomen. De belangrijkste discussiepunten zijn:

- *De financiële onderbouwing;*
(sprekerster is Marion van Leeuwen, PPR)
- *Arbeidsplicht;*
(spreker Pieter van der Hijden, PSP-SEK)
- *Strategische kwesties;*
(spreker: Martien Bouwmans, PSP-SEK en FNV)

Een SVS-bulletin met verschillende artikelen over deze onderwerpen is aan te vragen op het partijbureau van de PSP: tel. 020-267374.

Een prima moment om aan congresvoorbereiding te doen; op **1 juli** moeten we ons verkiezingsprogramma vaststellen en waarschijnlijk is dit één van de niet geheel onomstreden programapunten.

De dag wordt gehouden in zaal Trinanon, Oude Gracht 252 (Tolst.z) te Utrecht (tel. 030-316939). Begintijd: 10.30 uur, eindtijd: 15.30 uur.

Voor meer informatie of kinderopvang:

PIETER VAN DER HIJDEN, tel. 020-275003
CORRIE VAN DER VELDEN, tel. 020-935470

WSW (sociale werkvoorziening) er buiten en gebruiken de uitgaven voor WW (3 miljard), WWV (5 miljard) en RWW (7 miljard) ter financiering van het basisinkomen.

Buiten deze 17 miljard blijft er voor 'overige bijstandsuitkeringen' - die niet gerelateerd zijn aan het arbeidsverleden - nog altijd ruim 3 miljard te besteden over. Dit geld wordt bestemd als aanvullende uitkering bovenop het basisinkomen voor mensen die vrijwillig werkloos blijven.

- (7) *Het bedrijfsleven ontvangt van de overheid jaarlijks voor ongeveer 20 miljard aan subsidies en dergelijke. We stellen voor om een gedeelte van deze subsidie, zeker voor zover deze bestemd is om werk te scheppen, rechtstreeks aan te wenden om door middel van een basisinkomen arbeidstijdverkorting te realiseren.*

De resterende 28.5 miljard gulden worden door de PPR op allerlei manieren bij elkaar gesprokkeld:

- de renteopbrengst van het vermogen van de pensioenfondsen (8.5 miljard).
- een selectieve verhoging van indirecte belastingen (extra invoerrechten en BTW op luxe artikelen)
- een bestemmingsheffing over het nationaal product
- andere overheidsopbrengsten zoals een extra aandeel in de aardgaswinsten, bestrijding van belastingfraude en eindelijk!!! verlaging van de defensielasten. (14 miljard)

De berekening van de Voedingsbond gaat ook uit van een gelijktijdige invoering van basisinkomen en een eerlijke verdeling van de betaalde arbeid onder allen die in het arbeidsbestel willen worden opgenomen. Ook bij deze bond gaan de mensen met een minimum-loon er niet op achteruit. Het einddoel bij de voedingsbond is een 20-urige werkweek. De hoogte van de compensatie, die het leeuwendeel van het basisinkomen vormt is derhalve hoger (f 12.000,-), dus f 1000,- per maand. De Voedingsbond gaat echter nog wat hoger zitten, zodat men aardig in de buurt komt van de f 11.000,- die de werkplaats basisinkomen voorstaat. Het zal duidelijk zijn, dat het rekenmodel bij hen op een hogere extra financieringsbehoefte uitkomt, maar deze is, volgens de economen van de

voedingsbond redelijk op te vangen.

Uit deze voorbeelden blijkt, dat het voorgestane basisinkomen zeker in een tijd waarin door de productiviteitsstijging ruimte is voor extra belasting-aanslagen haalbaar is. De koppeling met een drastische atv is bovendien in deze modellen geheel geïncorporeerd. Omdat er daardoor betaalde arbeid zal zijn voor iedereen die dat wenst en daartoe in staat is, worden de overheidsuitgaven veel lager, en de premie en belastinginkomsten hoger.

De risico's

Zoals bekend, is er in binnen- en buitenland in rechtse kringen ook enig enthousiasme voor een basisinkomen. Dat geeft een onaangenaam gevoel. Er is terecht wantrouwen over de vraag of het basisinkomen straks met vereende kracht wordt ingevoerd, maar dan wel in een vorm, die een 'regen, drup' effect heeft. In Nederland is door de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid een opzet gemaakt voor een uitgekleeft basisinkomen van nog geen f 500,- per maand.

In linkse kringen is men niet gelukkig met de verwarring die zo ontstaan is. Maar het gevaar onderkende, is het risico te vermijden: De invoering moet met garanties gepaard gaan, opdat er niet halverwege gestopt kan worden. De invoering mag bovendien pas plaatsvinden als er een brede ondersteuning is. Net als bij de AOW dient het basisinkomen gezien te worden als een overvangbaar recht, waar geen enkele regering aan durft te komen.

Het wordt steeds duidelijker voor de mensen in de vakbewegingen, voor de critici in de kerken, voor de vrouwen in organisaties van uitkeringsgerechtigden etc. etc., dat de werkloosheid ondanks banenplannen, ondanks economische opleving en ondanks wellicht een PvdA/CDA regering niet verdwijnt. Pas eerlijke verdeling van het werk (atv) zal effectief de oplossing van dit probleem blijken te zijn. De gehele maatschappij heeft te lijden onder de werkloosheid die in alle families voorkomt, die jongeren doet ontsporen, en die als een zwaard van Damokles boven het hoofd hangt van zeer velen, die nog wel een baan hebben. Het knaagt aan ons aller geluk. Na invoering van het basisinkomen zal het verdwijnen van dit kwaad een algemene opluchting geven. Het ligt dus voor de

hand dat het maatschappelijk draagvlak daardoor in lengte van jaren heel groot zal zijn. Meer valt daarover niet te voorspellen. Ik ben opgegroeid in een tijd, dat iedere toezegging van de overheid de volgende dag een vodge papier kon zijn. Niets is echt zeker te stellen, maar, duidelijke, voor velen geldende regels en rechten kunnen minder gemakkelijk worden weggewerkt als ondoorzichtige, voor iedere categorie anders geformuleerde rechten. Geconstateerd kan worden, dat de huidige zo diverse en onduidelijke uitkeringsrechten gemakkelijk voor een a-sociale regering konden worden uitgehouden. Voor een doorzichtig systeem gebaseerd op atv en basisinkomen is een betere bescherming van uit de maatschappelijke krachten te verwachten. Dus: risico's zijn er altijd, maar het invoeren van atv/basisinkomen is via betrekkelijk veilige wegen te realiseren. Als je de keus hebt tussen verschillende risico's, kies ik voor het nieuwe systeem, want het huidige stelsel is, hebben wij ervaren, heel gemakkelijk aan te tasten, waardoor velen bij voortdurende het kind van de rekening zijn en blijven.

De alleenwonende

Iemand die alleen een huis bewoont heeft veelal meer vaste lasten, dan voordeurdelers hebben. Daarom hebben veel alleenwonenden de grootste moeite om de touwtjes aan elkaar te knopen. Men is bang, dat bij de invoering van atv/basisinkomen de problemen nog groter worden. Dat is echter niet noodzakelijk het geval. Immers er geldt de afspraak dat mensen met een minimum-loon geen inkomsten verlies te incasseren krijgen. Dat is het principe, en mocht het zo zijn, dat er voor de financiering van het basisinkomen een hogere belasting zal worden ingevoerd, dan is het uiteraard mogelijk om de alleenstaande daarbij te ontzien.

Voor de werkenden met een hoger inkomen, kan er echter wel sprake zijn van inkomstenverlies, want bij hen wordt niet de gehele atv gecompenseerd. Bij huishoudens met meer dan een volwassene is dat niet zo erg, want daar is sprake van twee inkomens, hetzij omdat er door meer mensen betaald werk wordt verricht, hetzij omdat de, om welke redenen dan ook baanloze volwassene(n) allemaal het geïndividueerde basisinkomen krijgen. Dat is niet echt redelijk. Bovendien is het voortduren van de slechte positie van de laagst-betaalde alleenwonenden ook niet terecht.

De PSP heeft nog niet zo lang geleden het plan gelanceerd om de huurhoogte afhankelijk te laten zijn van de inkomsten van de leden van het huishouden. Anderen (waaronder ikzelf) zijn op een vergelijkbare wijze met voorstellen voor de alleenwonenden gekomen. Het komt er op neer, dat de oorzaak, van de financiële problemen-van-de-alleenwonende zwaarder drukken. Het voorstel is derhalve, deze vaste lasten te verlagen. Het betekent een ander tarief voor gas en electriciteit. Nu is de kleinverbruiker onvoordelig uit, maar in ons voorstel (ook goed voor het milieu en de energiebesparing) worden de prijzen duurder als er meer wordt afgenomen. Een zelfde systeem kan in de sociale woningbouw worden ingevoerd. Uiteraard zal er zo lang er woningnood is, distributie plaats vinden, en daar bij zal het inkomen een rol spelen bij de toewijzing. Maar er kan daarnaast bij de huurprijs het één en ander veranderen. Nu zijn de kleine woningen in verhouding duur, en dat zou juist andersom dienen te worden. Als in de sociale woningbouw de kleingebruikers een lagere huur krij-

Basisinkomen: wie zal dat betalen?

Op het in november vorig jaar gehouden PSP-congres te Zuthpen is besloten een open discussie te houden over het basisinkomen. De Vrouwengroep en de Sociaal-Economische Kommissie hebben hiertoe in februari een interessante themadag georganiseerd.

Door voorstanders worden grote voordelen aan de invoering van een basisinkomen toegedicht: betaalde arbeid wordt minder centraal gesteld, grotere onafhankelijkheid van mensen van hun partner en van werknemers ten opzichte van hun werkgever, inkomensnivellering en een effectievere bestrijding van armoede en een grotere vrijheid en ontplooiingsmogelijkheden. Tegenstanders zien grote gevaren en nadelen aan een basisinkomen: een grotere legitimatie van massa-werkloosheid, arbeidstijdverkortings en het recht van arbeid voor vrouwen worden tegengewerkt, een grotere afhankelijkheid van de staat, invoering zal leiden tot minder greep op het economisch proces en het gevaar van denivellering.

Ik zal hier niet verder ingegaan op vermeende voor- en nadelen. Deze zijn namelijk grotendeels afhankelijk van wat men onder een basisinkomen verstaat en hoe het gefinancierd zal worden hierover bestaat namelijk veel onduidelijkheid, waardoor de discussie een (voor mij in ieder geval) ongrijpbare indruk maakt.

Wat is een basisinkomen

Tijdens de themadag werd als werkdefinitie voor een basisinkomen gepresenteerd: 'een gegarandeerd uitkeringsrecht voor iedereen vanaf 18 jaar, waarbij het bedrag hoger zal zijn dan de bijstandsnorm voor een alleenstaande (thans f 1054,- per maand).' Deze definitie werd in het verslag van de dag in Bevrijding van april jongstleden herhaald. Tijdens de themadag bleek tegen een dergelijke

lijkt uitkeringsrecht (beter zou zijn: inkomensrecht) bij de tegenstanders van een basisinkomen weinig bezwaar te bestaan. In eerdere standpunten en brochures van de PSP (bijvoorbeeld 'Naar socialistische vernieuwing') is de invoering van een geïndividueerd inkomensrecht (zonder sollicitatieplicht) verder uitgewerkt. Dit leidt tot een grotere zelfstandigheid, inkomensvoortgang voor lage inkomens en vereenvoudiging en minder betutteling voor uitkeringsgerech-

gen zullen, het marktmechanisme kennende, ook in de particuliere sector de kleine woningen goedkoper worden. Een dergelijk systeem heeft het voordeel dat er geen controle is op de leefvorm. Mensen die niet constant alleen zijn of niet aldoor met dezelfde mensen samenwonen komen niet in moeilijkheden (ze zijn hooguit wat krap behuist). De inkomsten zijn niet meer af te pakken door sociale rechercheurs en de huur is onafhankelijk van leefvorm en inkomsten. Conclusie: de alleenwonende behoeft niet de dupe te worden van het voorgestane systeem, en de thans voor velen heel hinderlijke controle en privacy-aantasting zal verdwijnen.

Niet werken, niet eten

Wie niet werkt zal ook niet eten. Geldt dat nog?

Het basisinkomen wordt door velen afgewezen omdat men niet inziet waarom luiheid zou worden gehonoreerd. Daarbij komt, wordt dan verondersteld, dat het aantal fliefluiters aanzienlijk zal zijn.

Ik kan de emotionele kant van die bezwaar wel aanvoelen. Hele generaties hebben hard gewerkt, soms met opoffering van de eigen gezondheid. En nu zou dat een verkeerd, of in ieder geval niet meer noodzakelijk arbeidsethos zijn.

Eenzelfde situatie kennen wij vrouwen als wij het hebben over de door onze moeders en grootmoeders geaccepteerde positie van huisvrouw. Een sloverig bestaan, te veel berusting wellicht. Maar wij spreken wel met waardering over hen, die desondanks veel voor het gezin en de andere tijdgenoten betekend hebben.

De vraag, of het basisinkomen het aantal werkzoekenden zal verminderen is niet eenvoudig te beantwoorden. Er zijn echter aan-

wijzingen, dat de overgrote meerderheid betaald werk zal blijven doen. We zien dat nu ook, in huishoudens waarin het inkomen van een partner redelijk hoog is, gaan toch steeds meer vrouwen een (deeltijd) baan zoeken. De voorstanders van het atv/basisinkomen-systeem veronderstellen dat (mits er goede kinderopvang beschikbaar komt) zo'n 90% van de mensen die gezond zijn en de scholing hebben voltooid een (betaalde) baan gaan zoeken. Het werk zal overigens aantrekkelijker worden. Vanuit de werknemers kunnen er immers eisen gesteld worden, als de werkloosheid door de atv verdwenen is. En ook kan een werknemer gemakkelijker ontslag nemen als er de zekerheid is van f 1100,- per maand.

Maar, zal men zeggen, als er voldoende werk is, waarom dan gaan arbeidsplicht? Mijn antwoord is dat aan een dergelijke sollicitatieplicht weer een heel systeem van controle en regels vastzit. Een klein deel van de bevolking zal wellicht te lui zijn om zonder aanmoediging te gaan werken, maar daar staat veel tegenover. De kunstenaars, de studenten etc. etc. kunnen door het basisinkomen zonder verdere overheidscontrole zinvol bezig zijn.

Conclusie

Het basisinkomen heeft veel aantrekkelijke kanten, en de plannen van de werkplaats worden steeds realistischer. Nu er een stevige koppeling plaatsvindt tussen atv en basisinkomen ligt het in de lijn van de eerdere PSP uitspraken om ons aan te sluiten bij die werkplaats.

SAAR BOERLAGE

tigden.

Het bijzondere van een basisinkomen (zoals meestal wordt gedefinieerd) is echter dat iedereen er recht op heeft. Dus niet alleen mensen die momenteel geen of geen andere inkomensbron dan een uitkering. Maar bovendien mensen die momenteel al een inkomen uit arbeid of kapitaal hebben. Dit maakt de invoering van een basisinkomen ook zo'n omvangrijke operatie, waardoor de vraag hoe het gefinancierd moet worden erg belangrijk wordt.

En een belangrijk punt is de vraag of bij de hoogte van het basisinkomen wel of niet rekening gehouden moet worden met de samenstelling van het huishouden. In de PSP zijn we geneigd om voor een volledig geïndividualiseerd recht te zijn. Een aantal voordelen die voor een basisinkomen genoemd worden (economische zelfstandigheid en geen controle- en privacy-problemen) die voor een basisinkomen genoemd worden hebben hier ook betrekking op. Hierdoor zullen alleenstaanden t.o.v. meerpersoonshuishoudens er wel aanzienlijk op achteruit gaan. Momenteel bedraagt de uitkering voor een alleenstaande 70% van die van twee samenwonenden; bij volledige individualisering 50%. Indien het basisinkomen f 1054,- voor een alleenstaande bedraagt, zal dit voor samenwonenden f 2108,- bedragen. Dit heeft aanzienlijke gevolgen voor de financiering, waarop ik verderop nog terugkom.

Het is de vraag of volledige individualisering billijk is. Veel lasten zijn onafhankelijk van de grootte van het huishouden; denk bijvoorbeeld aan televisie, abonnementen en woonlasten. In PSP-brochures is met dit draagkrachtprobleem rekening gehouden door verschillen in woonlasten per persoon gelijk te trekken.

Financiering

Over de financiering van een basisinkomen zijn al verschillende berekeningen uitgevoerd. Sommige berekeningen hebben betrekking op de invoering van een gedeeltelijk basisinkomen van circa f 5000,- per jaar, de WRR-variant. Deze variant is voor ons echter niet bevredigend. Economische zelfstandigheid is dan nog niet gerealiseerd en allerlei rompslomp blijft bestaan.

Het moet dus gaan om een basisinkomen van ieder geval f 1054,- voor een alleenstaande. De berekeningen zijn dan grotendeels afhankelijk van de financieringswijze. Indien de extra gelden die voor een basisinkomen benodigd zijn uit de indirecte belastingen (bijvoorbeeld de verhoging van de BTW of de invoering van een eco-tax) komen zal een sterke denivellering optreden. De gevolgen van een financiering door een heffing op kapitaal zijn mij onduidelijk. Als gevolg van de doorberekening van de lasten in de prijzen, zou wellicht eveneens een denivellering kunnen optreden.

Het meest simpele zou zijn om de financiering via de loon- en inkomstenbelasting te realiseren. De Kam en de Graaf hebben dit in een artikel in ESB in 1982 berekend. De tarieven van de loon- en inkomstenbelasting gaan met 20 punten omhoog en er resulteert dan nog een tekort van 10 à 12 miljard gulden. Dit tekort zou aanzienlijk groter zijn als uitgegaan was van een volledig geïndividualiseerd inkomen. Er treedt een geringe nivellering op, maar een aanzienlijke achteruitgang voor alleenstaanden.

Wellicht kan een basisinkomen het best gefi-

nancierd worden door een speciale heffing in het leven te roepen. Wiemer Salverda heeft in een artikel in het Tijdschrift voor Politieke Economie (september 1984) hier enige berekeningen voor uitgevoerd. Alle inkomens tot aan het bedrag van het basisinkomen worden volledig wegbelast. Omdat er meer mensen een beroep op een basisinkomen doen dan er momenteel inkomensontvanger zijn (bijvoorbeeld niet-werkende partners) ontstaat er een tekort. Voor de financiering van dit tekort wordt een percentage over het inkomen geheven. De hoogte van dit percentage is afhankelijk van de vraag of er een volledig geïndividualiseerd basisinkomen wordt ingevoerd. Indien dit niet het geval is bedraagt de extra heffing zo'n 8%; bij volledige individualisering meer dan 50%. Dit percentage komt bovenop de belastingen. Gemiddeld 82,5% van het inkomen is dan afkomstig uit het basisinkomen.

De door Salverda berekende financieringswijze heeft nivellerende effecten. Het paradoxale is dat de individuele variant van basisinkomen juist ten koste gaat van mensen die momenteel individueel in hun levensonderhoud moeten voorzien. Overigens kan deze individuele variant door de torenhoge tarieven die ontstaan niet erg realistisch genoemd worden. Een nadeel van de door Salverda gepresenteerde heffing is bovendien dat alle inkomens tot het basisinkomen volledig wegbelast worden.

Conclusie

Over de definitie van een basisinkomen bestaan nog onduidelijkheden. Voor een goede discussie lijkt mij dit niet wenselijk. Ook de precieze vormgeving (geheel of gedeeltelijk basisinkomen, geïndividualiseerd of gebonden aan de samenlevingsvorm) blijft onduidelijk. Terwijl dit wel van groot belang is voor de financiering en inkomensgevolgen van een basisinkomen. Een volwaardig geïndividualiseerd basisinkomen lijkt niet erg realistisch, waardoor de doelstelling van economische zelfstandigheid en de oplossing van de privacy-problematiek met het basisinkomen niet opgelost wordt.

Of er daadwerkelijk sprake zal zijn van inkomensnivellering is voor mij de vraag. Het basisinkomen is namelijk een zeer indirect middel om dit te bereiken. Iedereen die al een inkomen heeft, heeft ook recht op een basisinkomen. Dit maakt een basisinkomen extra duur ten opzichte van een gegarandeerd, volwaardig minimuminkomen. Via belastingen moeten deze middelen weer bij de hoogste inkomens worden weggehaald. De tarieven worden dan erg hoog, waardoor het gevaar groot is dat hogere inkomens door ontduiking, ontwijking of politieke strijd dit met succes weten te voorkomen.

RONALD PAPING

COLUMN

Bidden

Het aardigste van een periode van demissionaire kabinetten, verkiezingstijd, verkiezingen en het daarop volgende gesodemierter over wie er met wie samen weer iets anders gaat doen, heb ik altijd gevonden, dat er toch weer een poosje zicht is op het CDA in de oppositiebankjes. Want dat lijkt me nu eens echt een zegen voor de natie. Confessionele politiek heb ik m'n bewuste leven lang een buitengewoon vies fenomeen gevonden en juist daarom ben ik ook steeds zo gefrustreerd als het CDA alweer het pluche bevult. Ze doen dat nu al zo'n 70 jaar aan een stuk. Het is bah en het is hypocriet. Het is opportunisme en machtswellust. En Lubbers is daarvan het zinnebeeld. Een diefachtige ondernemer die als persoon de zaak tilt bij het leven en vervolgens als vader des vaderlands in wolken van mist, alles dat al zwak en arm is, nog armer en zwakker maakt.

Ik snap dan ook niet dat er nog iemand bij zijn volle verstand kan beweren dat die man het knap, vaardig en waardig deed op de dag dat ie uiteindelijk van zijn stoel viel. Geef mij maar Voorhoeve, die voet bij stuk hield en precies zei wat Frank de Grave hem in z'n oor gooide. Laat ons bidden dat PvdA en VVD het samen gaan doen na 6 september. Dat wordt ook niks natuurlijk maar ik gun het Lubbers zo graag dat ie eindelijk eens mag toekijken.

Ik kan het ook niet helpen maar als ik aan Lubbers denk, zie ik vaak ineens Bas de Gaay voor me. Die zit wat mij betreft in dezelfde braak-categorie. Die man blijft maar leuren met zijn Groene PPR en tegenwoordig claimt ie zelfs dat hij de ecologie heeft uitgevonden. Niets en niemand deugt. Alleen Basjes groene partijtje en daar moeten wij beslist allemaal onderdoor. Want dan lopen we zo achter oom Bas het kabinetje in.

Als PvdA en VVD pastoor Lubbers met z'n CDA nou eens lekker buiten laten staan en PSP en CPN gooien dominee Bas met z'n partijtje overboord, wat zou het dan leuk worden in Nederland. In ieder geval eventjes. Maar ja, ik heb natuurlijk geen verstand van politiek.

RUTGER VAN SANTEN

Naar een sterke pacifistisch-socialistische analyse

Dinsdag 2 mei; ook in Nederland komt het neo-liberalisme ten val. Nadat in België al een centrum-linkse regering aan de macht is gekomen lijkt dit in Nederland ook een stuk dichterbij gekomen te zijn. En in ons andere buurland, Duitsland, komen er steeds meer rood-groene coalities. Plotseling lijken dingen mogelijk die we jarenlang niet voor mogelijk hadden gehouden. De laatste tijd zijn er echter meerdere, internationale, ontwikkelingen die meer mogelijk maken; de kruisraketten komen niet doordat de VS en de Sovjet-Unie tot een akkoord zijn gekomen; het vijandsbeeld wordt afgebroken door het aan de macht komen van Gorbatsjov; ook rechts gaat zich bemoeien met het milieu en weet er vervolgens geen raad mee; er is weer een nieuwe golf van protesten enz. enz.

Het wordt nu duidelijk dat het kapitalisme grote problemen begint te krijgen met het milieu. Ook bij rechts wordt het nu duidelijk dat het zo niet langer door kan. Maar hoe dan? Rechts komt voor een keuze te staan: of strenge milieumaatregelen die tegen hun basisideologie van een laat-maar-waaien-economie indruisen of hun liberale ideologie blijven volgen en het milieu gaat naar de knoppen. Om echt het milieu te beschermen is een totaal andere organisatie van de productie nodig. Nu telt alleen maar de winst. Geld is de enige meetmethode die men kent; aan geld wordt alles afgemeten. Men kan wel wat gaan schaven met exo-tax e.d. maar dit blijft pappen en nathouden. Als er echt veranderd moet worden dan moet het hele systeem op de helling en moet overgeschakeld worden op productie naar behoefte. En dat is iets waar socialisten altijd voor gestreden hebben. Het wordt steeds duidelijker: het milieu vereist een drastische verandering in de productiesfeer. De overheid zal veel meer invloed moeten krijgen en de economie moet gestuurd worden. Niet meer productie voor de winst maar productie naar behoefte. Daarvoor moeten natuurlijk de economische machtsverhoudingen veranderen, velen in invloedrijke posities zullen dit niet toestaan. Deze productie naar behoefte is nu precies iets dat socialisten al heel lang eisen.

Op het gebied van ontwapening heeft de PSP natuurlijk een duidelijke traditie. Een afbraak van het vijandsbeeld of beter gezegd een 'ontbreken van een vijand' maakt het voor rechts veel moeilijker om bewapening uit te breiden en de roep om te ontwapenen wordt nog logischer. Het 40-jarig bestaan van de NAVO wordt dan ook door de PSP passend herdacht.

De sociaal-economische strijd laait weer op nu 'de economie' beter lijkt te gaan; althans dat wordt ons voorgespiegeld. Steeds meer groepen eisen meer geld en betere arbeidsvoorwaarden. Tegelijkertijd neemt de werkloosheid niet af; ondanks de rekenkundige grapjes van het, inmiddels gevallen, kabinet. Voor de PSP biedt dit de mogelijkheid om opnieuw onze economische eisen te stellen; om opnieuw ons studiefinancieringsplan naar voren te halen. Nu wordt de noodzaak tot socialisme steeds duidelijker.

Deze ontwikkelingen bieden voor de PSP een mogelijkheid om zich sterk te profileren als een duidelijke en principiële pacifistisch-socialistische partij. Al die ontwikkelingen zijn voor ons prima, ze geven ons gelijk. Wij roepen al jaren om productie naar behoefte, afbraak van het vijandsbeeld en ontwapening. We steunen al jaren acties. Wij signaleren al jarenlang nieuw ontstane problemen.

liezen als we de verkiezingen ingaan met een gezamenlijke lijst. Wat dat betreft spreekt de onderhandelingsinzet van het partijbestuur duidelijke taal. Er ontbreken een aantal essentiële PSP-punten als grond in gemeenschapshanden; socialisatie van productiemiddelen; nivellering van inkomens; drastische arbeidstijdverkorting; drastische verlaging van de tarieven van het openbaar vervoer; koppeling tussen milieu en socialisme etc. Een passage, het onder controle brengen van de macht van de kapitaalverschaffers en het onder controle brengen van de belangrijkste processen economische processen lijkt eerder op een pleidooi voor nationalisatie. Het kenmerk van de PSP is nu juist dat wij veel waarde hechten aan een gedecentraliseerde socialisatie en niet een nationalisatie a la oostblok.

Wat het belangrijkste bij een gezamenlijke lijst is, is goed te zien als je naar de onderhandelingsvolgorde kijkt; eerst de lijstvolgorde en de mannetjes en vrouwtjes op die lijst, en dan pas de inhoud. Zijn wij een partij geworden die op de persoon moet spelen of

hebben we ook nog een visie!? Zo gaan we mee met de amerikanisering van de nederlandse politiek.

Juist op het inhoudelijke vlak zijn er veel verschillen; De Gaay Fortman pleit zelfs voor een basisinkomen van f 600,- per maand. Dit is nou precies het soort basisinkomen waar we altijd tegen waren. Een basisinkomen dat alleen maar uitgaat van het goedkoper maken van de nederlandse arbeidsskracht en het op die manier exporterende van de werkloosheid. Hier zit dus geen economische visie achter. Het pacifisme van de PSP vindt in de PPR en de CPN niet veel aanhang. Dit zullen we dus prijs moeten geven. En qua politieke stijl is er ook nog altijd veel verschil; kijk maar naar collegedeelname. Door de jaren heen was de CPN altijd heel happig op bestuursmacht. Zelfs als ze bijna niets te zeggen hadden/hebben ging/gaat de CPN meebesturen.

Juist nu het beter gaat moeten we niet onze principes opgeven voor een gezamenlijke lijst, waarbij alleen maar op de man/vrouw gespeeld wordt en er geen goede ideeën ontwikkeld worden. een gezamenlijke lijst, die gezien de tijdsdruk van de nieuwe verkiezingen alleen maar lapwerk kan worden; er is geen tijd om verschillen goed uit te praten.

Als er een partij zich groen mag noemen dan is de PSP dat wel. Sinds het ontstaan van de PSP hebben wij er ons mee bezig gehouden. We kunnen dus heel goed inspelen op deze milieutrend, we zijn in feite de eerste groene partij.

Laten we ons goed profileren als een partij met duidelijke ideeën op allerlei gebied, ideeën die nog altijd springlevend zijn en juist nu aan belang winnen nu in oost en west dezelfde problemen heersen en het vijandsbeeld steeds meer afneemt.

IVO MIESEN

Op 19 mei werd na een marathonvergadering van 20 uur om 6 uur 's morgens het akkoord gesloten tussen de delegaties van PSP, PPR, CPN en EVP

Principieel blijven

We lopen gevaar deze sterke punten te ver-

PSP-voorzitter Saar Boerlage:

'Ik vind de politiek karakterbederwend.'

Saar Boerlage werd drie maanden na de oprichting van de PSP in 1958 lid van de partij. Veel van haar toenmalige partijgenoten kende ze al eerder. Die kwam ze tegen in haar activiteiten als lid van de Werkgroep Anti-militaristische Studenten in Amsterdam, de plaats waar ze toen een opleiding in de sociale geografie volgde.

Al snel werd haar verzocht in het afdelingsbestuur van Amsterdam plaats te nemen als 2-de secretaris. In die functie was ze verantwoordelijk voor het uitgeven van het afdelingsblad. Niet lang daarna maakte ze promotie tot 1-ste secretaris om vervolgens in 1965 terecht te komen op de vierde plaats van de kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen van het jaar daarop. In 1966 werd ze gekozen in de raad. Het was het jaar van PROVO en de rellen. Saar Boerlage kon zich in de sfeer van toen wel vinden. Ze had veel contact met het milieu van Provo en later met de studenten die in opstand kwamen.

In de raad was ze verantwoordelijk voor jeugdzaken, volkshuisvesting, sociale zaken en planologie. Bij veel huuracties – een fenomeen dat in die jaren flink op gang kwam – was ze actief betrokken. Ze werd zelfs nog eens op de eerste mei van haar bed gelicht door de hoofdstedelijke hermandad van de toenmalige burgemeester van Hall omdat ze opruiende pamfletten zou hebben geschreven en verspreid. Het leverde een ochtend cel en een latere seponering op. Plus natuurlijk de nodige imagebuilding. Door mensen die haar in die tijd hebben meegemaakt wordt ze gekenschetst als een rebelse meid. Bij de lokale media – met name in het Parool – kon ze een potje breken. Daarmee werd ze bij de Amsterdam-mers redelijk populair maar er waren ook partijgenoten die haar dandrang minder zagen zitten. Saar Boerlage wil er zelf niet al te zeer op ingaan. Niet teveel oude koeien uit de sloot halen. Maar een feit is dat ze haar vierjarige raadsperiode niet volmaakte. In het najaar van 1969 ging ze, toen ze besloten had uit de raad te stappen, voor de verkiezingscampagne weg. Zelf zegt ze dat er wel 20 redenen waren waarom ze opstapte: *'Ik vind politiek karakterbederwend, althans voor mij. Je gaat anders naar de werkelijkheid kijken. Met een politiek oog. Zo van: daar maken we iets van en iets anders komt nu niet zo gelegen. Dat laten we maar even zitten. Dat is onrecht, vind ik. Dat was een van de redenen. Verder was er het lesbisch zijn. Ik had er vrij lang over gedaan maar ondertussen had ik wel ontdekt hoe ik zelf in elkaar zat. En dat lesbisch zijn was in de PSP in die tijd helemaal niet zo'n bespreekbaar onderwerp. Wat Henk Brandhorst daarover in Bevrijding zei, daar wil ik wel een paar vraagtekens bij zetten.'*

'Mijn vriendin wilde niet die rol spelen van mijn partner in de publiciteit. Dat lesbische verdedigen. Daar moet je ook tegenkunnen. Trouwens het was een vretend monster, die tijd en alles wat er gebeurde. Je had nauwelijks nog particuliere tijd. Mijn vriendin zei toen ook: als jij zo nodig door wilt gaan in de politiek, dan doe je dat maar, maar dan wel zonder mij.'

'En ik wilde op een gegeven moment ook gewoon een rustiger leven, ik wilde ook eens een keer af studeren want daar kwam ook niet veel van terecht. Nou toen ben ik uit de raad gestapt.'

Conflict

Er speelde ook nog een andere kwestie. Saar Boerlage was inmiddels ook lid geworden van Provinciale Staten van Noord-Holland in de partij was er een hevig conflict uitgebroken rond de kandidatuur van de PSP voor de Eerste Kamer. Het ging om Lankhorst versus Wieringa. Van de laatste was Saar Boerlage een supporter. Zij vond dat er eens een frisse, oostelijke wind nodig was in de fractie te Den Haag. Boerlage: *'Dat werd zeer onaangenaam. Ik merkte later ook dat er met modder werd gegooid. Ik kreeg dingen in m'n schoenen geschoven. Er werd beweerd dat ik expres dingen had achtergehouden. Daar was absoluut niets van waar maar er waren mensen die dat soort dingen schamteloos in de publiciteit gooiden. Tot nota bene in de Telegraaf aan toe. Ik heb me mede daarom toen teruggetrokken.'*

Korte tijd later zei Saar Boerlage haar lidmaatschap van de PSP op. Boerlage: *'Dat was eigenlijk helemaal niet de bedoeling, om ook uit de partij te stappen. Maar het bleek dat ik niet zomaar alleen uit de raad en de staten weg kon gaan. Ik werd nog steeds iedere avond en ochtend opgebeld met de vraag of ik toch op een bepaalde vergadering kwam. Want de ruzies gingen gewoon heftig door en als ik dan niet kwam werd dat ook weer verkeerd uitgelegd. Toen heb ik, gedacht: ik bedank. Ik heb dat ook niet in de krant laten zetten of zo want dat zou de partij schaden. Vanaf dat moment kreeg ik eindelijk de nodige rust.'*

Saar Boerlage kreeg in maart 1970 een baan aan de Universiteit van Amsterdam als kandidaat-assistent. Twee jaar later deed ze haar doctoraal examens, in de sociale geografie, en daarna studeerde ze ook af in de planologie. Vervolgens werd ze wetenschappelijk medewerker. Haar maatschappelijke betrokkenheid werd uitgeleefd in de universiteitsraad binnen de fractie van het progressief personeel, in het bestuur van de Schorestichting, tijdens buurtacties en als medewerker van de wetenschapswinkel en op de universiteit waar een hele serie leeronderzoeken werden geleid. De PSP volgde ze oppervlakkig. Als bewoner van de Amsterdamse stadionbuurt raakte Saar Boerlage in 1983 betrokken bij het comité Olympische Spelen Nee, kortweg Noolympics. Daarmee zou ze terugkeren in de spotlights van de publiciteit. Boerlage: *'Toen ik het mede oprichtte had ik absoluut niet het idee dat het zo*

spectaculair zou worden. Ik vind ook absoluut niet dat het uit de hand gelopen is zoals sommige mensen beweren. Wij wisten steeds heel erg goed wat we deden.' De activiteiten van het comité wekten de nodige agressie op die dankbaar gevoed werd door een hetze van de Telegraaf. Boerlage was er niet van onder de indruk: *'Ik denk dat je agressie opwekt als je de autoriteiten zo weinig accepteert als autoriteiten. En dat deden wij natuurlijk.'*

Nadat de Olympische spelen – het speeltje van de heren, zoals de PSP-voorzitter het noemt – aan de neus van Amsterdam was voorbijgegaan, was Saar Boerlage als woordvoerder van het 'winnende' Noolympics ineens een bekende Nederlander. Was dat wellicht de reden dat ze min of meer uit de blauwe lucht in de picture kwam als voorzitter voor de PSP?

Boerlage: *'Ik geloof absoluut niet in die directe koppeling. Ik ben voor de functie van voorzitter gevraagd door een aantal jongeren uit de ASVA, zeg maar Christa Compass en consorten. Die zeiden: Saar, je gaat binnenkort in de Deetmanregeling, waarom zou je niet PSP-voorzitter worden. En die mensen kenden me wel van de Universiteitsraad. Ze wisten wel wat voor mens ik was.'*

Tijdens het najaarscongres van de PSP in 1987 was Saar Boerlage de tegenkandidaat van de zittende voorzitter Marko Mazeland. Dat was op zich al een opmerkelijk fenomeen. Twee kandidaten voor die functie. Saar Boerlage: *'Mij was medegedeeld – en achteraf denk ik dat dat misschien wel gekleurde informatie was – dat Marko eigenlijk niet wou. Hij stond wel kandidaat omdat ie overgehaald was, maar dat ie er eigenlijk na vier jaar wel eens genoeg van had.'*

'Ik kreeg ook geen berichten dat het anders was, want ik schreef aan het PB dat ik wel kandidaat wilde zijn en ik vroeg toen of het niet zaak was daar eens met elkaar over te praten. Daar kreeg ik van het PB geen antwoord op. Ik had het idee dat ik Marko daar niet zo'n verdriet mee deed. En overigens vind ik het voor een partij best goed om twee kandidaten te hebben waaruit je kiest. En ik vond het ook goed dat het eens een vrouw zou worden. Ik vond trouwens ook dat Marko in die vier jaar weinig naar buiten was getreden, ik kende de naam nauwelijks.'

'Achteraf vind ik dat ik de perikelen in de PSP in de tussenliggende jaren te weinig heb bijgehouden. Ik ging er uit toen er ruzies waren en ik heb wel begrepen dat die er daarna ook weer waren, maar hoe die nou precies lagen, dat heb ik niet goed gevolgd.'

Ten dele

Als Saar Boerlage toen geweten had wat ze nu weet, zou ze zich dan ook gekandideerd hebben: *'Die anderhalf jaar tot nu toe hebben mijn karakter niet beïnvloed, dat geloof ik niet. En van spijt hebben over dingen hou ik niet. Misschien had ik me beter moeten informeren maar dan nog weet ik niet of ik het al dan niet gedaan had.'*

Hoe het ook zij, sinds het najaar van 1987 leidt Saar Boerlage de PSP. Tijdens het congres waarop ze werd verkozen had ze een tamelijk ambitieus pakket plannen voor de komende jaren. Heeft ze het gevoel dat ze op de goede lijn zit?

Boerlage: *'Wat ik wilde toen ik gekozen werd is maar ten dele gelukt. Maar ik zit daar niet echt mee. Het gaat vaak zo met de dingen die je plant. Dat wordt altijd anders dan je het je voorstelt. Dat lag bijvoorbeeld aan die*

Saar Boerlage

FOTO: HAPPEE SMEELE

zwangerschapsperikelen in de vorige zomer. Toen kon je al bijna met niets meer naar buiten toe. Dat was pas op de plaats maken. En dat kongres, dat had ik me ook niet gerealiseerd, dat dat zo arbeidsintensief was. Mijn hemel, wat een papiermolen, wat een amendementen, wat een toestanden.'

'Ik vind trouwens toch dat daar in de partij teveel de nadruk op ligt. Kongressen, met presidiums, met tonnen papier. De Partijraad met zijn eigen papierwinkel. Daar zou je eens over moeten nadenken of dat niet anders kan. Of je daar niet tijd kunt winnen door dingen in het reglement te wijzigen. Zoals ook bij de vertegenwoordigers van de PSP in raden en staten en de kamer. De partij zou zich de luxe moeten kunnen veroorloven om veel meer mensen korter in die raden, in de kamer, in de besturen te hebben. Zodat er veel meer mensen zouden rouleren. Als het aan mij lag zou ik het huishoudelijk reglement wel willen wijzigen van: na acht jaar kamerlidmaatschap eens een ander.'

'Nee, begrijp me goed, dat heeft niks met Andrée te maken, ik wil dat zeker niet op Andrée toespitsen. Ik vind dat we Andrée leegzuigen, uitbuiten.'

'Ik vind Andrée een heel goed kamerlid. Er is als je wat langer meeloopt natuurlijk altijd wel eens iets. Zoals die twee van Breda. Daar had ik heel graag gezien dat ze dat anders gedaan had.'

'Ik denk niet dat mijn persoonlijke verstandhouding met Andrée slecht is. Hij is meer zakelijk dan direct vriendschappelijk. Maar dat geldt voor zoveel mensen in de partij. Zoals Andrée de fractie leidt, dat vind ik uitstekend. Ze heeft iets heel efficiënts.'

Saar Boerlage heeft in de relatief korte periode dat ze voorzitter is al heel wat medebestuurders zien verdwijnen. Ze gingen om heel uiteenlopende redenen, maar toch ze gingen. Heeft Saar Boerlage het idee dat een en ander iets met haar manier van leidinggeven te maken heeft? Boerlage: 'Nee daar geloof ik niks van. Er waren er een paar bij in het begin - Frans Jansen en Lieke Thesingh - die zich eigenlijk hadden laten overhalen om het nog een tijdje te doen. Dat die weggingen, daar had ik wat minder moeite mee, dat kan ik me heel goed voorstellen. De anderen gingen om heel uiteenlopende redenen. En dat vind ik heel jammer. Bert van de Berg ging bij het WB werken, Bert Freriks had met bepaalde politieke zaken problemen, Luitje Douma koos voor een andere drukke taak en letje

van Poll ook. En Pieter v.d. Hijden haakte om nog weer andere reden af. Ik vind dat die zaken in BEVRIJDING teveel in het persoonlijke vlak werden getrokken. Er werden persoonlijke tegenstellingen gekweekt die er niet zijn of waren.'

'In het geval van Henk Branderhorst hoorde ik tot de meerderheid van het PB die niet voor zijn komst was. Hij is nu toch gekozen maar de oorzaak van die opstelling van de meerderheid van het PB is nooit echt uitgepraat. Het inwerken van mij kostte hem toendertijd teveel tijd. Dat wilde hij toen niet. Nogmaals, dat is nooit goed uitgepraat.'

Twijfel

Saar Boerlage weet nog niet of zij ook beschikbaar is voor een volgende termijn. Ze twijfelt: 'Ik weet het nog niet. Het ligt fifty/fifty. Het hangt van een aantal dingen af. In februari heb ik er tijdens mijn vakantie al wandelend over nagedacht. Ik weet nu wat het me kost. Ik heb voor twee jaar ingetekend en nu is de vraag: ga je door. Het kost me heel veel tijd. Het kost me veel moeite om daarnaast verantwoord te werken aan wat ik van plan ben te publiceren. Dat is jammer want ik hou er van om achter m'n machientje te zitten. Er zitten ook leuke kanten aan. Je wordt opgejuind je bezig te houden met dingen die je anders niet zou doen. En hoe is het met zo'n partij. Is het voor zo'n partij beter als je het blijft doen of niet. Derde punt is of je bereikt hebt wat je dacht dat je zou kunnen bereiken. Als je dat kunt zeggen kun je je met redelijk open ogen kandidaat stellen.'

Een van de grote klussen die Saar Boerlage op het ogenblik onderhanden heeft is het onderhandelen met PPR en CPN op basis van de uitslag van het referendum dat kort geleden in de PSP gehouden is. Er moet gezocht worden naar vergaande vormen van samenwerking voor de komende kamerverkiezingen van 1990.

Wat is eigenlijk het standpunt van Saar Boerlage zelf inzake de kwestie van het al dan niet samenwerken? Het is opvallend dat Boerlage een geheel eigen terminologie bezigt als ze spreekt over haar voorkeuren. Niks geen gezamenlijke lijsten, fracties, verbandingen etc, zoals die in het gangbare jargon worden gehanteerd maar meer het taalgebruik zoals de utopische anarchisten dat plachten te hanteren. Boerlage: 'Het zou me een lief ding zijn als er een stevige linkse vuist te maken zou zijn. En dan versta ik on-

der links niet de PvdA.'

'Het moet een bouwwerk worden, een links bouwwerk dat je met elkaar opzet. Het hoeft geen fusie te zijn. En in dat bouwwerk moet voor het pacifistisch socialisme en voor speelse, weinig autoriteitsgebonden vormen en gedachten, ruimte zijn. Als dat in dat bouwwerk zou kunnen zitten en er zou in dat bouwwerk weinig ruimte zijn om te komen tot laster, modder gooien, ruzies onderling, onderuit halen - dingen die PSP, PPR en CPN - de laatste jaren allemaal sterk gehad hebben - , als je dat allemaal een beetje zou kunnen geloven, dat dat door zou gaan, dan zou ik zeggen, dan moeten we dat doen.'

Sneller

Over de gang van zaken aan de onderhandelingsstafel is Saar Boerlage niet ontevreden hoewel ze zou wensen dat het allemaal wat sneller ging. Maar ze ziet ook wel complicaties: Boerlage: 'In alledrie de partijen zit zo'n 30% van de mensen die liever zelfstandig willen doorgaan. En die hebben ook hele redelijke argumenten om dat te willen. Ik kan me daar best in verplaatsen. Nou is het de kunst om een bouwwerk te maken waarin ook die mensen min of meer aan hun trekken komen. En ik denk dat dat wel kan. Nee, ik heb geen reden om pessimistisch te zijn.'

'Maar eigenlijk zou ik het wel een beetje anders willen. Dat onderhandelen over de plaatsen op de lijst. De EVP op 8 of 10 of weet ik veel. Dat je daar een avond over gaat onderhandelen. Dat vind ik geen boeiend soort onderwerp. Ik zou wel willen dat we daar eens overheen gingen.'

'Maar ja, misschien had het allemaal heel anders moeten lopen. Alle stromingen van links Nederland hadden eerst met elkaar over onderwerpen moeten praten om het daarover eens te worden en dan pas had dat politieke bouwsel moeten worden opgericht. Zo zou ik dat gezonder hebben gevonden. Zo had ik het liever gehad.'

'Ik vind dat het pacifistisch socialisme en bijvoorbeeld ook het feminisme voortdurend onderwerp van discussie moeten zijn om te komen tot nieuwe vergezichten. Dat kan in die linkse vuist. De inbreng van PPR en CPN daarin is natuurlijk ook mooi maar het gaat om het debat.'

'Ik hoor ook veel vragen van gezelschappen waar ik kom, bijstandvrouwen bijvoorbeeld en de kerken, over waarom er nu toch niet iets is naast de PvdA.'

Onderkent Saar Boerlage het risico van een eventuele scheuring in de partij als er op korte termijn tot vergaande samenwerking wordt besloten?

Boerlage: 'Als er mensen gaan weglopen zou ik dat een échec vinden. Maar ik geloof ook niet dat het nodig is. Als je maar zorgt dat je een bouwwerk hebt waar de eigen inbreng een grote rol kan spelen.'

Het is opmerkelijk dat met name de fervente supporters van de komst van Saar Boerlage als partyvoorzitter nu voor een belangrijk deel te vinden zijn in het kamp van de zogenaamde verontrusten die samenwerking afwijzen. Voelt Saar Boerlage nu voor deze groep een speciale verantwoordelijkheid?

Boerlage: 'Die mensen hebben iets anders van mij gedacht en die zullen daar misschien wel moeite mee hebben. Ik heb ze niets beloofd. Ik heb mijn eigen mening. En die is in anderhalf jaar uitgekristalliseerd in de geschetste richting.'

RUTGER VAN SANTEN

PSP-ers en hun werk

'Vuile handen maak je toch wel'

Fred Muller werkt als research-chemicus bij Shell; een in PSP-kringen omstreden werkgever. Sinds 1976 is hij lid van de partij en nu is hij voor de tweede en laatste periode raadslid in Purmerend.

Sinds oktober vorig jaar werk ik bij het Shell-laboratorium in Amsterdam. Daar probeer ik processen te ontwerpen om aardgas om te zetten in vloeibare brandstoffen. Voor ik bij Shell kwam heb ik mijn promotie gedaan en toen moest ik gaan bedenken waar ik zou willen werken. De universitaire wereld viel voor mij af; ik wil niet alleen maar fundamenteel onderzoek doen. De overheid vind ik niet aantrekkelijk. Jaren terug wilde ik juist bij de overheid werken: allerlei 'goede dingen' doen, maar dat werkt natuurlijk niet zo. Het bedrijfsleven bleef voor mij als enige keus over. Dan moet je bedenken of je bij een groot bedrijf of juist bij een klein bedrijf wilt werken. Ik heb gekozen voor een groot bedrijf, omdat je daar meer mogelijkheden hebt. De grote vijf, Shell, Akzo, Unilever, DSM, Philips, blijven dan over. Shell had niet mijn eerste voorkeur. Ik dacht dat daar allemaal streberige carrièremakers zouden zitten. Dat bleek een vooroordeel. Bij de andere grote bedrijven heb ik gesolliciteerd, maar om nu helemaal naar de andere kant van het land te gaan emigreren voor een baan zag ik niet zitten, en Shell nodigde mij uit voor deze baan. Dat Shell in Zuid-Afrika zit heeft geen invloed gehad op mijn besluit daar te gaan werken. De andere grote bedrijven hebben direct of indirect ook banden met Zuid-Afrika. Als je bij Shell werkt, hoef je je nog niet te identificeren met je werkgever, alles goedkeuren. Dat is een glijdende schaal: van niets met Shell te maken willen hebben, of alles maar goed keuren. Vuile handen maak je toch wel, dat is niet te voorkomen. Mijn grens ligt bij de weigering om voor Shell te gaan werken in Zuid-Afrika zelf. Ja, ik tank

Fred Muller

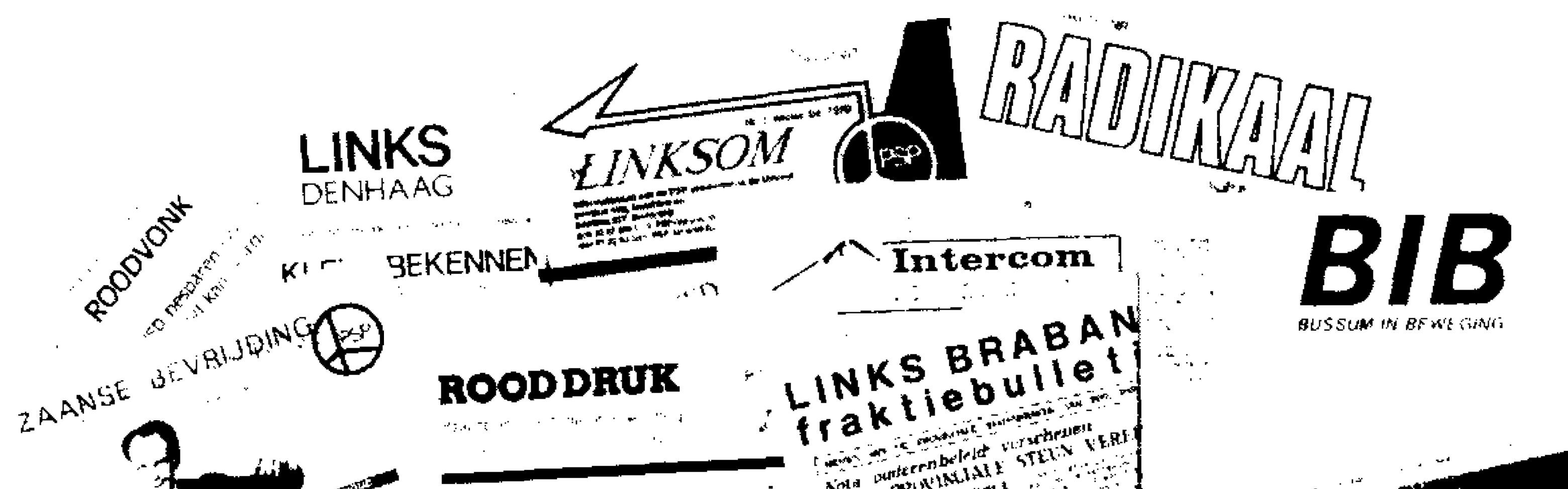
ook bij Shell. Het is natuurlijk belachelijk om wel je capaciteiten aan te bieden en dan geen Shell te tanken. Bovendien krijg ik korting. En ook hier geldt: andere bezinemerken hebben ook banden met Zuid-Afrika. Nee, die brief van Shell-werknemers met het verzoek aan Shell om zich uit Zuid-Afrika terug te trekken heb ik niet ondertekend. Ik kan zo moeilijk overzien wat de consequenties zijn voor de zwarte bevolking van zo'n boycot dat ik niet zo maar ja of nee daartegen kan zeggen. Tijdens de blokkade-acties was ik niet op mijn werk, ik had elders cursus. Als ik wel gewoon op het lab had moeten zijn, was ik ook gegaan. Als ik binnen was gekomen zou ik ook gewoon aan het werk zijn gegaan. Ik voel me niet onbehagelijk als ik andere PSP-

ers zou zijn tegengekomen. Op mijn werk is mijn PSP-lidmaatschap niet extra bijzonder, het hele politieke spectrum is wel vertegenwoordigd op het lab.

Vanuit milieu-oogpunt heb ik er geen moeite mee om bij Shell te werken. Shell is niet de grote gigant die de aarde leegplundert om maar winst te maken. Het is een gegeven feit dat de wereld afhankelijk is van fossiele brandstoffen. Dat moet je gewoon accepteren. Shell doet veel onderzoek naar het optimaler gebruik van aardgas, onderzoek naar verbetering van verwerkingsprocessen, zodat er minder vervuiling optreedt. Met mijn werk op het lab draag ik daar mijn steentje aan bij, dus ik voel mij niet de grote vervuiler, of medeverantwoordelijk voor die vervuiling. Mijn ideeën zijn niet veranderd vanwege mijn baan bij Shell. Het is eerder andersom. Doordat mijn ideeën zijn veranderd voelde ik geen bezwaar om bij Shell te gaan werken. Zo door de jaren heen zeg ik niet meer zo makkelijk dat ik ergens mordicus voor of tegen ben. Het is allemaal niet meer zo simpel dat een ja of nee voldoet. Er zijn zoveel - vaak onvoorziene - consequenties. Meestal zie ik ook de praktische haalbaarheid van allerlei oplossingen niet. Shell is een multinational; multinationals zullen er altijd blijven, dat is een gegeven feit. Nationalisatie is geen garantie dat dingen die nu fout gaan dan wel goed gaan. De PSP beschouwt nationalisatie een beetje als de oplossing voor al het kwaad. Met dezelfde gedachtengang heb ik tegen de samenwerking gestemd. Niet omdat ik samenwerking inhoudelijk af zou keuren, maar meer omdat ik praktische niet zie hoe drie zulke verschillende partijculturen zodanig bij elkaar gebracht kunnen worden dat daaruit een zinvolle samenwerking ontstaat. Daarnaast zijn drie klein-linkse partijen samen nog steeds een klein-linkse partij. Ik voel mij nog wel thuis in de PSP. Ooit ben ik vanwege het pacifisme lid geworden. Directe oplossingen om een pacifistische maatschappij te bereiken zie ik nog niet zo. Maar bij al die wapensystemen voel je intuïtief dat dat moreel fout is. Bij een heleboel andere zaken liggen de oplossingen minder duidelijk.

LIESBETH MILTENBURG

Uit de afdelingsbladen

In deze rubriek selecteert de redactie van *Bevrijding* enkele opvallende zaken uit de recente afdelingsbladen die zijn binnengekomen op het bekende adres: Partijbureau PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Mijnst(r)eek

In een extra editie besteedt dit nieuwsblad van de PSP-afdelingen Geleen en Sittard aandacht aan het plotselinge vertrek van het Geleense PSP-raadslid Jan Muijtjens. Na bijna 7 jaar raadslidmaatschap zal Jan Muijtjens worden opgevolgd door PSP-er Jan Coenen. Jan Muijtjens wil de prioriteit nu volledig gaan verleggen naar zijn privé-leven, iets wat voor hem onverenigbaar is met het raadswerk en zijn talloze activiteiten in de PSP-afdeling en het PSP-gewest. Het blad

drukt de volledige tekst af van de afscheidstoespraak die Jan Muijtjens hield in de Geleense gemeenteraad. 'Bedankt voor de momenten van inspirerende ergernis' was het motto van deze toespraak. Zijn aanwezigheid in en buiten de Geleense raad is in die zeven jaar zeker niet ongemerkt voorbijgegaan. Maar ook zijn vertrek niet, want de lokale pers heeft uitgebreid aandacht besteed aan het opstappen van dit links en rechts gewaardeerde raadslid. Gesproken wordt in verschillende krante-artikelen van 'het verlies van een luis in de pels' en van een man met 'inzet, kennis van zaken en taaie vasthoudendheid', ook in kranten die het politiek volstrekt niet eens zijn met de standpunten van Muijtjens. Kortom een zeer spraakmakend figuur die Muijtjens, jammer dat hij weggaat!

Zaanse Bevrijding

In het blad van de PSP-afdeling Zaanstad staat een uitgebreid artikel over het homoseksueel ouderschap. Ingegaan wordt op de plannen voor een nieuwe adoptie-wetgeving van het kabinet, die lesbische of homoseksuele paren geen recht wil geven een kind te adopteren. Met verwijzing naar recente onderzoeksgegevens bekritiseert Cees Janssen dit homo-discriminerend beleid. Hij ziet deze regeringsvoornemens als een provocatie van de vrouwenbeweging en de homobeweging.

Verder drukt de Zaanse Bevrijding een aan de PSP gerichte brief af van de VVD-afdeling Zaanstad. Tekst van de brief: 'Het bestuur van de VVD afdeling Zaanstad stelt het niet op prijs uw afdelingsblad te ontvangen. De oorzaak hiervan is de voor velen zeer kwetsende inhoud'. Naschrift van de redactie van

het blad: 'een groter compliment is nauwelijks denkbaar'.

Vuist

In het blad van de PSP-Nijmegen wordt aandacht besteed aan de 11e anti-militaristische wandeltocht die door de wandelclub Is Het Hier Oorlog? (IHHO) georganiseerd wordt. Na vijf jaar van alternatieve wandeltochten elders in het land is men weer terug in Nijmegen en zal een aantal mensen in de Nijmeegse Vierdaagse meelopen om te protesteren tegen de militaire propaganda in de Vierdaagse en tegen het militarisme in het algemeen.

Spark

Het Groningse PSP-blad Spark gaat voor het grootste deel over de gang van zaken bij de onderhandelingen over de komende Kamerverkiezingen na het afgelopen referendum. Uit alles blijkt dat men in het Groningse de manoeuvres van de onderhandelings-delegatie van het PSP-partijbestuur buitengewoon kritisch zo niet sterk argwanend worden gevolgd. Het oordeel over hun werk is tot nu toe vernietigend. In het blad Spark gebruikt John Veldman hiervoor in een hoofdartikel in Spark de termen 'onvoorstelbaar' en 'onaanvaardbaar'. Volgens Veldman zijn bij de gekozen programmatische inbreng veel, zo mogelijk alle scherpe PSP-standpunten daarin niet terug te vinden. Zo noemt hij het hoofdstuk 'vrede: ontwapening en ontwikkeling' in het voorlopige programma: 'voor de pacifisten onder ons het meest onthutsend'. Onder de titel 'zeven kleuren stront' schildert Jan Visser in een volgend artikel dat er een nieuwe fase is aangebroken in de zenuwenoorlog binnen de partij, namelijk die tussen 'puristen' en 'fusisten'. Volgens hem worden er veel te vergaande gevolgtrekkingen gemaakt uit de referendum-uitslag die groen licht gaf te streven naar een gezamenlijke lijst, en wordt er teveel in de richting van fusie gewerkt.

Rooddruk

Het blad van de PSP-federatie Den Haag gaat in zijn geheel over een polemiek tussen kandidaat-bestuurslid Gerard Van Alkemade en zittend bestuurslid Harrie Kampf. Er is nogal wat persoonlijke kritiek en al dan niet controleerbare verwijten over en weer geuit de laatste tijd. De tegenstelling lijkt als volgt in elkaar te zitten. Het zittende PSP-bestuur steunt van harte de PSP-deelname via Links Den Haag aan het kollege van B & W, zij wil zo vooral zichtbare resultaten bereiken, oftewel 'regeren'. Van Alkemade lijkt niet zo te geloven in een sterk parlementaire benadering van de politiek. Hij ziet meer in radicale acties die aansluiten op wat er in actieve bewegingen leeft, oftewel in 'protesteren'. De Haagse PSP-ledenvergadering zal door haar keuze voor een nieuw bestuur laten zien hoe de PSP-achterban zich in deze kwestie opstelt.

De toekomst

Het blad van de PSP-Alkmaar en omgeving maakt melding van een bestuurscrisis in de afdeling. Het voltallige afdelingsbestuur van vier mensen is opgestapt naar aanleiding van de referendum-uitslag over de verkiezingsdeelname, omdat zij allen van mening zijn dat een pacifistisch-socialistische politiek beter gediend is met een zelfstandige PSP in de Tweede Kamer. Twee van deze vier (Kees v.d. Putten en Cor Wijnings) zeggen tevens hierom hun lidmaatschap van de PSP op. Verder geeft in het blad Femke een som-

bere analyse van wat zij ziet als de teloor-gang van de vrouwenbeweging, zowel binnen als buiten de PSP. Crisis dus in het Alkmaarse PSP-wereldje!

Pspers

Apartheid en de Rotterdamse haven is een van de hoofdonderwerpen van het blad van de PSP-Rotterdam. De PvdA krijgt in een artikel het verwijt dat zij eerst naar de eigen portemonnee kijken onder het mom van de belangen van de Zwarte Zuid-Afrikaan of de werkgelegenheid. Het blad pleit er vurig voor dat Rotterdam geen Zuid-Afrikaanse kolen of fruit meer toelaat. De haven mist de capaciteit om daarin de funktie van andere havens over te nemen, en bovendien worden die produkten zo vanwege extra transportkosten onnodig duur.

De Raede Fries

In het 'orgaen fan de PSP-Fryslan' levert A. Wassenaar in een artikel stevige kritiek op het 'herenakkoord' tussen Wiegel en Vonhoff over het HBO-convenant en het opofferen van de Friese kunst-instellingen in Groningse richting. Hij beschrijft de desastreuze gevolgen van dit herenakkoord voor Friesland. Toenemende werkloosheid en toenemende militarisering ziet hij als mogelijke uitkomsten van deze koehandel.

Bussum in Beweging

Het nieuwsblad van de PSP in Bussum bevat onder meer een interview met leden van het plaatselijke woonlasten-komitee. Dat komitee voert momenteel actie tegen de plannen van staatssecretaris Heerma. Met name de plannen voor het invoeren van tijdelijke huurkontrakten ter bevordering van doorstroming, voor steeds grotere jaarlijkse huurverhogingen en aantasting van de huursubsidie staan daarbij centraal. Want in Bussum zijn helemaal geen mogelijkheden voor doorstroming. Ook verkoop van huurwoningen vindt het komitee onjuist. Verder drukt het blad een petitie af voor een stop van de huurexplosie en voor een stop van de aantasting van de huurbescherming.

De Vuurtoren

Het maart-nummer van het gemeenschappelijk ledenblad van de PSP, PPR, CPN en EVP (PPCE) in Wageningen gaat over het uiteenvallen van het linkse kollege in Wageningen afgelopen november. Na zes jaar ontstond er een breuk in het kollege toen een voorstel van PPCE-wethouder Cox Merkelijn om de planontwikkeling voor het stadsvernieuwingsgebied in het centrum in eigen hand te houden en veel ruimte te bieden voor inspraak en medezeggenschap van de kant van de bevolking in de gemeenteraad werd verworpen. De starre houding van de PvdA lijkt voorlopig de belangrijkste oorzaak voor het conflict, die de stad wil uitleveren aan een partikuliere projekt-ontwikkelaar. Radikaal-links heeft zich in deze kwestie sterk verbonden met de lokale actiegroep Wageningen Laag en dat is ze niet in dank afgenomen. Of deze breuk in het kollege ook gevolgen zal hebben voor de verdere radikaal-linkse samenwerking in Wageningen hangt af van het al dan niet slagen van voorstellen om die samenwerking beter te laten functioneren dan momenteel het geval is.

ROB SNEL

OPWINDEND

In Opwindend kunnen lezers en lezersessen hun reacties kwijt over de gang van zaken in de PSP. Graag kort en bondig formuleren. De redactie houdt zich het recht brieven in te korten of - met reden omkleed - te weigeren. Adres: redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Verontrusten

De PSP is een open en democratische partij. Binnen die partij is er ruimte voor en wordt rekening gehouden met andersdenkenden en wordt 'anderszijn' geaccepteerd. Daarbij is het irrelevant of het gaat om allochtonen, seksuele geaardheid of culturele verschillen. Maar als het gaat om politieke verschillen verdwijnt bij sommigen die tolerantie als sneeuw voor de zon. Het verketteren van politieke 'tegenstanders', het belachelijk maken van die mensen schijnt op zulke momenten het grootste goed te zijn. Een knap staaltje daarvan geeft de hoofdredacteur van 'Bevrijding' weg in de afgelopen editie op pagina 7 onder het subkopje 'rood & groen'. Alle nuances, alle objectiviteit, die een (hoofd)redacteur in acht behoort te nemen ontbreken. Ik betreur zulks temeer, omdat Leo Platvoet bij het aantreden van dit Partij Bestuur een van die mensen was waarin ik zeer veel vertrouwen had. Helaas laat Leo niets na om dit te beschamen. Het gaat te ver om in dit kader alle verdraaiingen, onjuistheden en uit zijn verband gerukte zinssneden aan te geven. Ik wil in het navolgende echter wel op enige dingen ingaan.

De programmatische en strategische inzet van het Partij Bestuur werd door de Partij Raad volstrekt onvoldoende geacht. Deze inzet werd dan ook door de Partij Raad aanzienlijk bijgesteld. De verwijten, die de Verontrusten het Partij Bestuur dienaangaande maakten worden dus door een groot deel van de partij gedragen. Dat het Partij Bestuur zulks niet leuk vindt is iets anders, maar in het wilde weg uithalen naar de Verontrusten gaat toch waarlijk te ver. Het Partij Bestuur probeerde de Verontrusten nog wel op andere gedachten te brengen, maar deze waren niet voor rede vatbaar. Inderdaad kregen de aanwezige Partij Bestuursleden alle gelegenheid hun standpunten te verduidelijken. Maar evenals de Partij Raad zich niet liet overtuigen deden de Verontrusten dat. Wie kennis neemt van de onderliggende stukken zal concluderen met rechte. In het PSP-pand vinden vele vergaderingen plaats tot veler genoegen en tevredenheid. Als de Verontrusten daar vergaderen is die kelder plotseling niet meer goed genoeg. Of probeert Leo Platvoet zo te verbergen, dat hij niet met argumenten de kritiek op 'Bevrijding' kan weerleggen?

De berichtgeving in 'Bevrijding' is reeds geruimte tijd niet objectief te noemen. De Verontrusten hebben dan ook gevraagd een eigen verslag in 'Bevrijding' te mogen plaatsen. In verband met de deadline was alleen een stuk van de hoofdredacteur mogelijk. 'We hoefden ons echter geen zorgen te maken'. Nu dat hebben we kunnen zien! Kortom de PSP'ster, die voor haar/zijn informatie met betrekking tot de activiteiten van de Verontrusten is aangewezen op 'Bevrijding' komt er zeer bekaaid en bekocht vanaf. Nadere informatie kan dan ook worden ingewonnen bij Bert Freriks, Graspad 45 te

Groningen, tel. 050-143806/130897. Of laat Leo Platvoet de Verontrusten eens redactionele ruimte geven hun standpunt voor het voetlicht te brengen. Dat zou getuigen van het feit, dat hij zijn functie serieus wenst te nemen.

ARNO VAN DEUZEN - AMERSFOORT

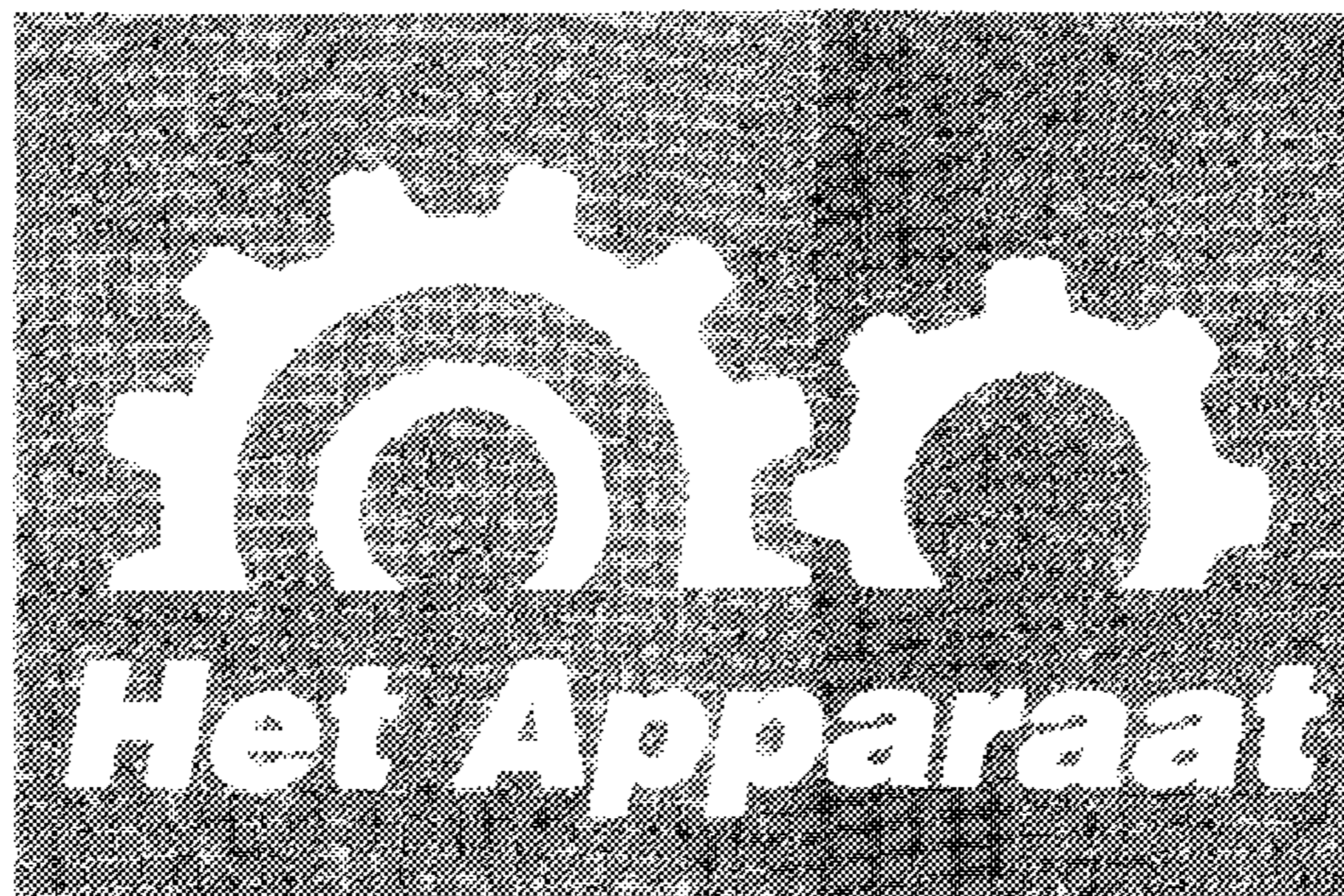
Naschrift Leo Platvoet

Het is altijd wat lastig reageren op brieven die veel suggereren maar weinig hard maken. Ik beschouw mensen die willen dat de PSP zelfstandig aan de kamerverkiezingen deelneemt in het geheel niet als 'politieke tegenstanders'. Nog afgezien van mijn persoonlijke mening, heeft het partijbestuur simpelweg niets anders te doen dan loyaal de referendumuitspraak van de leden uit te voeren: streven naar een gemeenschappelijke lijst ter linkerkant van de PvdA. Dat een groep leden het daar absoluut niet mee eens is, is een gegeven. Dat de 'verontrusten' op de door mij beschreven vergadering geen goed woord over hadden voor de inzet van het partijbestuur kan toch zeker niet ontkend worden? Iedereen die de moeite neemt het door Arno genoemde verslag aan te vragen, zal dat beamen. In de uitnodiging voor deze vergadering werd zelfs tuchtig gesteld dat het partijbestuur 'afgestraft' zou moeten worden. De heldhaftig beschreven rol van de partijraad ontgaat me enigszins. De partijraad heeft een aantal amendementen op de inbreng van het partijbestuur in de onderhandelingen aangebracht. Een vrij normale gang van zaken. Dat hieruit echter de conclusie wordt getrokken dat het partijbestuur de zaak wil verkwaselen om koste wat het kost een akkoord te bereiken, werp ik ver van mij. Een en ander maal heb ik gesteld, van het congres in Zutphen tot in deze Bevrijding, dat het partijbestuur alleen dan een akkoord zal voorleggen aan het congres als het programma op de hoofdpunten voor de PSP herkenbaar is. En wie in de congreskrant het akkoord bekijkt, kan zijn/haar eigen conclusie trekken. Het constant stellen, zoals de 'verontrusten' doen, dat het partijbestuur de PSP-uitgangspunten loslaat om zo een fusie tussen PSP, PPR en CPN te realiseren is een verdachtmaking die me de strot uitkomt en niet hard gemaakt kan worden. De partijraad heeft overigens op zijn vergadering in april alleen maar in waarderende zin over de inzet van het partijbestuur gesproken.

Dat de 'verontrusten' geen plaatsruimte in Bevrijding konden krijgen is zonder meer een leugen. Op de betreffende vergadering heb ik gezegd dat het (uiteraard!) geen enkel probleem is als de verontrusten hun opvatting in artikelvorm gieten. Elders gebeurt dit in deze Bevrijding door Ivo Miesen. Ach, en dan mijn schimpscheut aan het Utrechtse PSP-pand. In dit pand, maar nog veel meer in het Amsterdamse partijgebouw (een verschrikkelijk pand) heb ik mijn halve politieke leven doorgebracht. Als de ironie daarover zo wordt misverstaan, rest mij niets anders dan treurnis.

PPT/NAVO

Velen zullen wel zo onoplettend zijn geweest bij de aanschaf van postzegels van 75 ct om pas thuisgekomen te ontdekken dat ze pro-NAVO-zegels hebben gekocht. John Verpaalen, raadslid in Roosendaal, heeft zich zo aan deze zegel geërgerd dat hij zijn abonne-

PSJG'ers tevreden over haar club

Alhoewel haar omgeving het lidmaatschap van een politieke jongerenorganisatie belachelijk vindt, is de PSJG'er tevreden over haar club. De PSJG'er gaat haar eigen gang, verkondigt gevraagd en ongevraagd haar mening en laat zich daarbij veel minder dan de leden van andere jongerenorganisaties leiden door het feit dat vriendjes en vriendinnetjes lid zijn van dezelfde club. Ze heeft ook niet het idee dat het lidmaatschap van de PSJG goed is voor de carrière, dit in tegenstelling tot het JS of JOVD-lid. Het feit dat de PSJG'er haar eigen weg kiest blijkt ook uit het feit dat de PSJG'er meestal niet uit een politiek betrokken gezin komt. Dit in tegenstelling tot de PPR en de CDA jongeren. In het geval dat de ouders wel een duidelijke politiek voorkeur hebben, is dat minder dan bij de JS of het CDJA dezelfde kleur als dat van hun kind. Deze gegevens zijn afkomstig uit een onderzoek naar de identiteit van de leden van politieke jongerenorganisaties. De lange reeks van vragen die de leden van de organisaties kregen voorgelegd leverden meestal antwoorden op die slechts anecdotische waarde hebben. Het bestaande beeld werd over het algemeen bevestigd. Uitzondering hierop was de uitslag dat de PSJG meer leden met een lager opleiding heeft dan de andere jongerenorganisaties. De PSJG is minder elitair dan de andere organisaties, hetgeen niet wegneemt dat het gemiddelde nog altijd niet overeenstemt met de gemiddelde opleiding van jongeren. Voorts valt nog uit het onderzoek op te maken dat PSJG'ers een sterke band hebben met de moederpartij, ze zijn er vaak lid van. Tegelijkertijd vinden ze dat de jongerenorganisatie een zelfstandige positie moet hebben.

ment op de filatelistische uitgaven van de PTT heeft opgezegd. In een scherpe brief bekritiseerd hij de NAVO-propaganda die in het filatelistennieuws rondom deze zegel is gespuid. En hij vraagt wanneer de PPT eindelijk eens een zegel uitbrengt die gewijd is aan (inter)nationale vredesbeweging. Hij roept de lezers van Bevrijding die ook zo'n abonnement hebben op hetzelfde te doen. En de redactie roept alle lezers op de anti-NAVO zegel van de PSP aan te schaffen, die als het hoognodige tegengewicht op elk poststuk geplakt kan worden.

Uit het partijbestuur

Het partijbestuur heeft op 18 april, 6, 16, en 21 mei vergaderd. Verreweg de belangrijkste agendapunten waren de onderhandelingen en de vervroegde verkiezingen. Het heeft weinig zin om daar nu uitgebreid verslag van te doen, omdat de resultaten van deze vergaderingen elders in deze Bevrijding, of in de congreskrant te lezen zijn. De nodige voorbereiding worden inmiddels getroffen om een

Tot slot vindt de PSJG'er dat er meer naar buiten moet worden getreden, er meer aan ledenwerving moet worden gedaan. Maar daarmee ontstaat onmiddellijk een probleem: de PSJG'er zelf heeft geen zin om anderen te overtuigen lid te worden.

Gezinsuitbreiding

Een ouderwets groot gezin. De PSJG heeft de afgelopen weken te maken gekregen met een flinke uitbreiding van de familie. Ome Kees, tante Ans en nog heel veel andere ooms en tantes doen mee aan de actie voor de vergroting van het publiciteitsfonds van de PSJG. Op dit moment (8-5) is er ruim f 5000,- binnen. De familie kan ons, kinderen uit moderne gezinnen waarin we niet meer dan twee broertjes of zusjes hebben, niet groot genoeg zijn. Iedereen kan nog een Peetoom of Peettante van ons worden. De cadeautjes kunnen gestort worden op girorekening 3627817. Wij zijn inmiddels ons materiaal aan het slijten op Pinkpop, Parkpop, Parktpop en Torhout-Werchter.

Milieu in de gemeentelijke politiek

In het voorjaar van 1990 zullen er weer gemeenteraadsverkiezingen gehouden worden. De meeste politieke partijen besteden in hun vormingsprogramma's extra aandacht aan het scholen van bestaand en nieuw kader. De PSP gaat in samenwerking met de Vereniging Milieu Defensie extra aandacht besteden aan het gemeentelijk milieubeleid.

Eind september 1989 start de cursus 'Milieu in de gemeentelijke politiek'.

Doel van deze cursus is dat er in de gemeentelijke politieke besluitvorming meer rekening wordt gehouden met het milieu.

De cursus bestaat uit 4 avonden (bij grote belangstelling bestaat de mogelijkheid 2 zaterdagen te besteden).

Onderwerpen die aan de orde komen:

- Het milieu in de eigen gemeente. Verkeerverkeerscirculatieplannen gericht op verminderen luchtvervuiling en geluidshinder.
- Afval-mogelijkheden voor een gemeentelijk afvalbeleid.
- Energie - energiezuinige woningbouw - decentrale opwekking - energiebesparing.

korte en hevige campagne te voeren voor de komende verkiezingen. Er wordt gewerkt aan een campagneplan, de organisatie staat op papier en de eerste oproep om financiële bijdragen te storten is uitgegaan. Er is veel geld nodig, dus geef gul.

LEO PLATVOET

Puinhoop

Tot onze verbazing lazen wij in een advertentie in Bevrijding nr. 4 dat Frans Janssen penningmeester van de Regenboogfractie geworden was.

Hoe is het te verklaren dat iemand zich op een congres te elfder ure aanmeldt als kandidaat-penningmeester - terwijl er nota bene al een kandidaat is - er vervolgens een puinhoop van maakt en vertrekt, om even later namens de PSP penningmeester te worden van een andere, grotere club?????????????

MARGJE VAN DER WOLF - ALKMAAR
ROB WESSELIUS - ALKMAAR
LOUISE VAN DEN BOSSCHE - ALKMAAR

- Onderwerp naar keuze, bijvoorbeeld broei-kaseffect.

Voor meer informatie en opgave kunt u bellen: Hannah van Wijngaarden, tel. 020-267374 of 02982-3536.

Uitgelote obligaties lening partijgebouw

Voor 1989 zijn uitgeloot de obligaties met een nummer eindigend op 4 (vier). Obligatiehouders wordt vriendelijk verzocht aan het partijbureau te laten weten of men het bedrag van de uitgelote obligaties wil ontvangen dan wel wil schenken. In het eerste geval ontvangen wij graag ook de betreffende obligaties terug. De verschuldigde rente over alle obligaties wordt zo spoedig mogelijk overgemaakt, behalve wanneer indertijd door de obligatiehouders is opgegeven dat men deze rente niet hoeft te ontvangen.

ROB STEINBUCH - PENNINGMEESTER

Uit de partijraad

De extra-partijraadsvergadering van 22 april die gehouden werd om tussentijds de onderhandelingen over een gemeenschappelijke lijst te bespreken viel juist op het moment dat het PPR-bestuur een ultimatief voorstel had gedaan. Gevraagd werd om de toekomstige samenwerkende partijen op korte termijn op te heffen. De partijraad nam met instemming kennis van de handelwijze van het partijbestuur. Het partijbestuur had ingestemd met een compromistekst die beoogde om in de komende vier jaar te bezien hoe een nieuwe rood-groene politieke formatie gestalte zou moeten krijgen in de veronderstelling dat een nieuwe parlementaire formatie door de samenwerking van CPN, PPR en PSP reeds een feit is.

In de partijraad bestond geen eensluidende mening over hoe gehandeld zou moeten worden als de PPR daadwerkelijk zou afhaken. Er waren voor- en tegenstanders van het verder doorpraten met de CPN. Ook over het al of niet een beroep te doen uitgaan naar de PPR-

partijraad was geen consensus.

Overigens was er op het moment van de partijraad-vergadering tussen de drie partijen al wel overeenstemming over de lijstvolgorde en was het concept-verkiezingsprogramma grotendeels geschreven. De partijraad zou dan ook uiteengaan in de hoop dat de PPR zich bij de compromistekst zou aansluiten.

De partijraad nam ook nog de gelegenheid te baat om een aantal doorgeschoven agenda-punten te behandelen. Zo werden het werkprogramma partijbestuur 1989 en het werkplan SVS - WB 1989 goedgekeurd. Verder besloot de partijraad een aantal financiële stukken, haar voorgelegd door de algemeen penningmeester, van een fiat te voorzien: de jaarcijfers over 1987, de begroting 1989 en het financiële beleid van afdelings-, actie- en verkiezingsfondsen over 1987/88.

Bekrachtigd werd de benoeming door het partijbestuur van Tjark Reininga tot redactielid van Bevrijding.

FLOOR DE KREIJ

Agenda

Juni

3 Partijbestuur

11 13.00 uur **Manifestatie Regenboog** Sarphatieweg Amsterdam

14 Hongarije Werkgroep

Inleiding over het Friese nationalisme. Plaats: partijgebouw PSP, Nieuwe Looierstraat 45 te Amsterdam. Contactpersoon: Gerrit Pas, tel. 02152-61456.

15 Europese Verkiezingen

20 Partijbestuur

21 **Themawerkgroep** onderweg over basiseducatie. PSP-pand, Oude Gracht 243, Utrecht, 19.30-22.00 uur. Informatie: Ger Groeneboom, tel. 01880-14987.

Juli

1 PSP-congres in Amsterdam-Noord

De agenda en bijlagen voor de vergaderingen van partijbestuur en partijraad kunnen besteld worden bij het partijbureau.

Inlichtingen over de activiteiten van:

* **Het partijbestuur:** tel. 020-267374

** **De partijraad, Floor de Kreij.** Tel. 05120-30156.

*** **De Radio & Televisiecommissie:** Jos van Remundt, tel. 020-902672.

Opgaven voor de volgende agenda inclusief documentatie en verwijsadres opsturen naar partijbureau PSP, t.a.v. Johan Eland, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

ONDERSTE BOVEN

De **ONDERKRANT** analyseert in haar aprilnummer de verschillende plannen voor een basisinkomen van zowel links als rechts. Te verkrijgen bij de stichting Opstand, Postbus 11127, 1001 GC Amsterdam, f 2,-.

De **GHANA** Nieuwsbrief bespreekt o.a. de relatie tussen Nederland en Ghana. Verder artikelen over de districtsverkiezingen in Ghana en Ghanese kunstenaars tussen Afrika en Europa. Te bestellen bij de Landelijke Ghana Werkgroep, postbus 1504 6501 BM Nijmegen, tel. 080-221417, f 4,-.

In **SOEMOED** een aantal artikelen over

Europa en het Midden-oosten. Verder artikelen over onderwijs en de Intifada en de Islamitische beweging in Tunesië. Nederlands Palestina Komitee, Postbus 10520, 1001 EM Amsterdam, 020-246046, f 4,-.

Het Kommunikatieblad van **PAX CHRISTI** schrijft over de koerden in Turkije, de kerk en Zuid-Afrika en kontakten met Oost-Europa. Te bestellen bij Pax Christi, Postbus 85627, 2508 CH Den Haag, tel. 070-507100.

ALERTA besteedt veel aandacht aan Europa en de Cocaine. Verder een commentaar op de dood van Cornel Lagrouw en een artikel over 1 mei in Mexico. ALERTA, Nieuwe Herengracht 29, 1011 RL Amsterdam, Tel. 020-270307. f 4,-.

Tenslotte besteedt **IGLO** veel aandacht aan de huurbeschermingsacties, naast artikelen over de doorstromingsmaatregel van Heer-

ma en een interview met de Rotterdamse GGD-direkteur. Te verkrijgen bij het LOBH, Henri Polaklaan 12B, 1018 CS Amsterdam, 020-223505. f 3,50.

Op 27 juni a.s. organiseert de Stichting Burgerschapkunde, Nederlands Centrum voor Politieke Vorming, i.s.m. het vakblad Nieuwstribune een **DISCUSSIEAVOND** over de **ZENDTIJD VAN POLITIEKE PARTIJEN** op televisie.

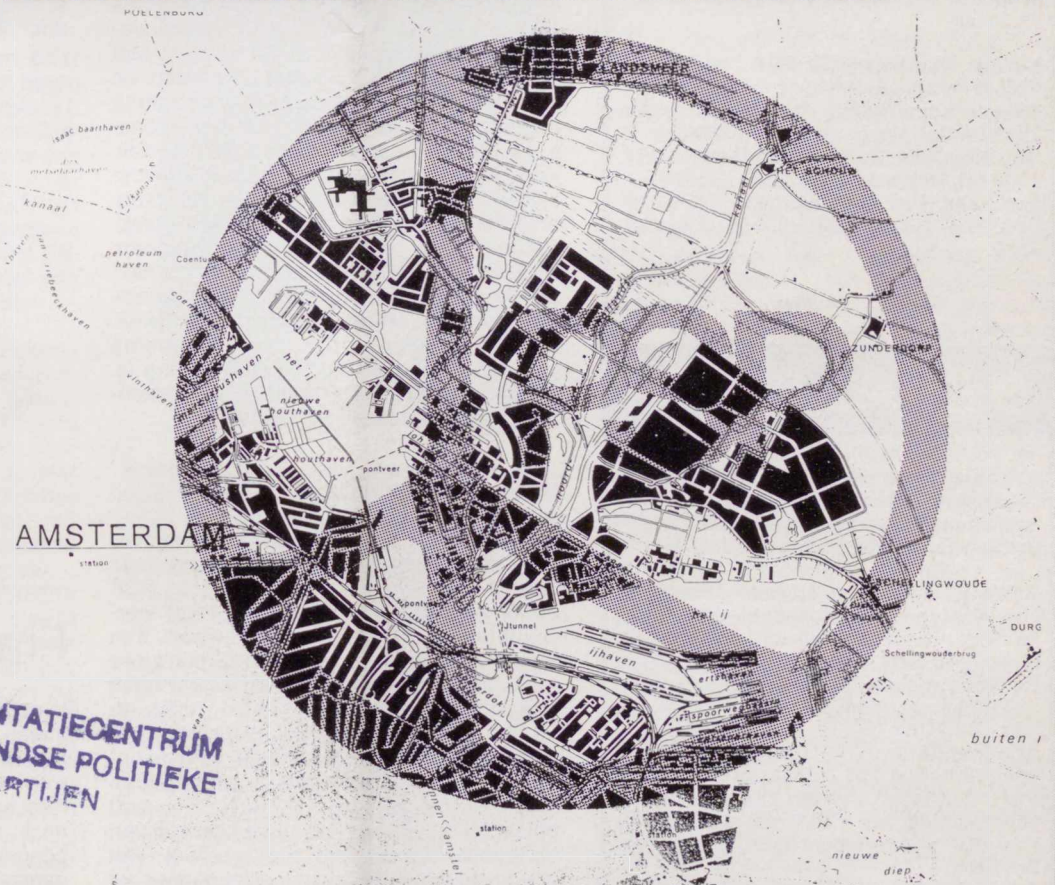
Het voorlopige programma omvat o.a.: een discussie tussen 2 politici, de visie van partijvoorlichters en reclamedeskundigen en vertoning van commercials uit binnen- en buitenland. De avond is bestemd voor journalisten, politieke commentatoren, voorlichters, politicologen, reclamemensen en belangstellenden. Plaats: Cultureel Centrum de Ijsbreker, Weesperzijde 23, Amsterdam. Aanvang 20.15 uur. Voor reserveringen en/of meer informatie: Stichting Burgerschapkunde, tel. 071-121841

BEVRIJDING

MAANDBLAD VAN DE PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ - JAARGANG 33 - NR. 7 - JUNI 1989

in dit nummer:

- * Groen Links veroverd Nederland
- * Interviewtjes met PSP-kandidaten
- * Interview Ria Beckers
- * De linker-vleugel van Groen Links
- * Basisinkomen
- * Binnenhof in Beweging
- * Tweede Congreskrant

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

1 JULI: CONGRES
DE PSP IN AMSTERDAM-NOORD
.... GROEN, LINKS EN IN BEWEGING

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon: 020-267374, Fax 020-237248. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.

Informatie & Bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag (Johan Eland).

Stichting Vorming & Scholing/Uitgeverij De Bovenbouw/De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 -- 16.00 uur (Ron Leyser en Bert van den Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 -- 17.00 uur (Judit Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag, woensdag en donderdag van 10.00 -- 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting/Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radicaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongeren-groepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070 - 624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie PSP: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070 - 183040.

REGENBOOG (Eurofractie): Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel.: 020 - 245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 28, 9201 HA Drachten, tel.: 05120 - 30156 (Floor de Kreij).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Tjark Reininga, Rutger van Santen, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 267374, fax 020 - 237248..

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Zet- en drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

Groen Links verandert Nederland

Al ruim 20 jaar is de PSP op gezette tijden in discussie over de samenwerking tussen linkse partijen. In de eerste 10 jaar werd nadrukkelijk de PvdA in die discussie betrokken, vanaf 1977 in toenemende mate beperkt tot partijen ter radicaal-linker zijde. In 1989 heeft deze discussie een verrassende wending gekregen. Met als motor de uitslag van het PSP-referendum is er na enkele maanden een akkoord op tafel dat PSP, PPR, CPN, EVP en onafhankelijken samenbindt onder de noemer Groen Links. Over de meeslepende gang van zaken tijdens deze onderhandelingen is in Bevrijding, en in toenemende mate door de Nederlandse media, uitvoerig bericht. Akkoord en verkiezingsprogramma zijn eind mei aan de pers gepresenteerd en in juni beslist de afzonderlijke partijen over het akkoord. Op 1 juli sluit het PSP-congres de rij, en zoals het er nu uitziet, waarschijnlijk ook het grootste deel der rijen.

Stroomversnelling

Onder druk van de val van het kabinet zijn de onderhandelingen in een stroomversnelling geraakt. Het programma en het akkoord moesten, mede door toedoen van de perikelen in PPR-kring, in 10 dagen geschreven en uitonderhandeld worden. De delegatie van de PSP heeft zich in die onderhandelingen bepaald niet onbetuigd gelaten. Met de juiste dosering van gevoel voor humor en het mes op tafel is er een programma uitgerold dat voor de PSP zeer herkenbaar te noemen is. Uittreden uit de NAVO, socialisering van de economie, radicale arbeidstijdverkortung, individualisering van uitkeringen en inkomens: het is slechts een greep. Natuurlijk zijn er ook concessies gedaan. Dat is onvermijdelijk bij dit soort onderhandelingen. En natuurlijk vertoont het programma door de haast nog een aantal gebreken. Desselnettemin is het een programma geworden dat radicaal van toonzetting is, samenhangend is en tegelijkertijd herkenbaar voor de deelnemende partijen.

Herkenbaar programma

Een belangrijk argument van voorstanders van het streven naar samenwerking, mits uiteraard op basis van een voor de PSP herkenbaar programma, is altijd het wervende en electorale argument geweest. Een argument dat in de korte tijd dat Groen Links er nu aan staat te komen aan kracht heeft gewonnen. De media berichten voluit, de electorale aanhang stijgt in de pols per week, het aantal enthousiaste aanmeldingen voor een Groen Links-lidmaatschap loopt in de vele honderden. En, wat belangrijk is, Groen Links maakt deel uit van de publieke discussie over politiek. Het marginale, waar de afzonderlijke partijen tot veroordeeld leken, is aan het verdwijnen. Natuurlijk zal dit alleen definitief gebeuren als Groen Links in vele opzichten een succes zal blijken te zijn.

Loyale opstelling

De PSP, tot voor kort vaak gezien als de

rem op radicaal-linkse samenwerking, heeft zich in de aanloopfase naar Groen Links ontpopt als een belangrijke stimulator en vormgever. Een positieve factor daarbij vormde het al veel genoemde referendum, waarin 70% van de leden zich uitsprak voor het streven naar de nu bereikte samenwerking. Het partijbestuur, en in het bijzonder de delegatie, heeft zich loyaal opgesteld in de uitvoering van die referendumuitslag, maar wist donders goed dat alleen een goed resultaat verdedigbaar zou zijn. Zelfverzekerd zijn we de onderhandelingen ingegaan, omdat we wisten dat vele PSP-standpunten de maalstroom van de onderhandelingen konden weerstaan.

Natuurlijk, het programma is nog verre van volmaakt. Het zal en moet nog verscherpt, verdiept én genuanceerd moeten worden. Maar de richting die erin zit, biedt goede perspectieven.

De PSP-leden die om uiteenlopende gronden tegen samenwerking zijn, raken hopelijk ook enthousiast door de krachten die Groen Links oproept en de politieke perspectieven die het programma biedt. De pluriforme politieke formatie die Groen Links wil zijn, moet en zal de ruimte bieden om vanuit het pacifistisch socialistisch gedachtegoed op een vruchtbare manier met de andere partners te discussiëren en een politiek neer te zetten die de maatschappij radicaal in de door ons gewenste richting wil veranderen.

LEO PLATVOET

Frans Janssen

In de vorige Bevrijding stond een ingezonden briefje waarin de voormalige PSP-penningmeester Frans Janssen onbeargumenteerd werd aangevallen. Door een vergissing is het naschrift weggefallen. Dit luidde dat het onzin is te beweren dat Frans Janssen als penningmeester er een puinhoop van heeft gemaakt. In de ruim tien jaar dat hij partijbestuurslid is geweest heeft hij met een zeer grote inzet gewerkt. Toen de post penningmeester in het dagelijks bestuur van REGENBOOG vacant kwam door het vertrek van Pierre Puts vond het Partijbestuur in de persoon van Frans Janssen een prima opvolger.

REDACTIE

Zes kandidaten

Zes PSP-leden, 1 vrouw en vijf mannen zijn kandidaat voor de eerste twee PSP plaatsen op de Groen Linkse lijst voor de komende kamerverkiezingen. Op de lijst van Groen Links zijn dat de plaatsen twee en zes en zoals de zaken er nu voorstaan zijn die mensen potentiëel tweede kamerlid.

Bevrijding stelt de zes kandidaten die het meest door afdelingen zijn gekandideerd, op alfabetische rangorde aan u voor. Meest opmerkelijke conclusie: de Groen Linkse kamerbankjes zullen veelal leeg zijn. Alle kandidaten hebben zich voorgenomen de buitenparlementaire actie te verbinden met het parlement. Vaak het land in gaan, spreekbeurten houden, goed luisteren en de buitenparlementaire bewegingen stimuleren.

Henk Branderhorst

Henk Branderhorst is -- met een paar onderbrekingen -- vrijwel vanaf het begin nauw bij de PSP betrokken geweest. Zowel op lokaal, provinciaal als landelijke niveau. Zijn functies in het verleden varieerden van partijraadslid voor Zeeland en later voor Utrecht tot hoofdredacteur van Bevrijding, algemeen secretaris en nu vice-voorzitter in het PB. Sinds twee jaar is hij ook voorzitter van de PSP/CPN-Statenfractie in Utrecht.

Branderhorst: 'Vier jaar geleden behoorde ik nog tot de pleitbezorgers van een zelfstandige PSP. Na de volgens mij desastreuze uitslag op het congres in Utrecht (zeg maar 50-50), ben ik gaan pleiten voor 'nieuwe meerderheden' in de partij. Met anderen nam ik het initiatief voor het referendum en de uitslag was wat mij betreft meer dan duidelijk. Met enthousiasme ben ik -- als lid van de PSP-delegatie -- de besprekingen met de andere partijen ingegaan. Over het resultaat -- zowel akkoord als program -- ben ik erg enthousiast. Een weg terug is voor mij dan ook uitgesloten. Voor het eerst hebben we nu de kans een rol van betekenis te spelen in de parlementaire politiek en ik wil er graag mijn bijdrage aan leveren om de nieuwe formatie op- en uit te bouwen.'

'Wat mij overigens bij de besprekingen en alles daaromheen, het meest gefraspeerd heeft, is dat de overeenkomsten veel groter zijn dan ik voor mogelijk had gehouden. De bestaande verschillen, die er natuurlijk zijn, wil ik daarmee niet verdoezelen, maar ze vormen geen legitimatie meer voor het gescheiden optrekken van radicaal-links.'

Branderhorst: 'Ook in het milieutijdperk blijft voor mij een nieuwe oriëntatie op het vredes- en veiligheidsbeleid essentieel. Op dat terrein ben ik nu al enkele tientallen jaren actief en ik zou dat het liefst ook in de

fractie willen voortzetten. De sociaal-economische- en de milieukant zijn in de kop van de lijst al stevig verankerd. Dat pleit volgens mij des te meer voor het leggen van een accent op vredesbeleid bij het invullen van tenminste één van de PSP-plaatsen bij -- pakweg -- de eerste tien. Zou vredes- en veiligheidsbeleid door anderen worden geclaimd, dan zou ik overigens ook best uit de voeten kunnen met de beleidsterreinen van WVC. Zowel de cultuurkant als de problematiek op het gebied van de volksgezondheid en het welzijnswerk zijn voor mij bekend terrein.'

Andrée van Es

Andrée van Es: **behoeft nauwelijks introductie. Kamerlid vanaf 1981 en sinds 1986 fractievoorzitter. Daarvoor 6 jaar fractie-assistente. Andrée is zeer tevreden met de totstandkoming van de Groen Linkse lijst, ze is altijd voorstander van samenwerking geweest.**

'Het kan de versplintering doorbreken en kan veel goeds opleveren, onafhankelijke nieuw en vers bloed inbrengen en met nieuwe ideeën aankomen'. Werken in een grotere fractie vergelijkt Andrée met het Walale, 'Ik kan meer tijd aan minder onderwerpen besteden. Bovendien heb ik meer tijd om het land in te gaan om spreekbeurten te houden en de contacten met buitenparlementaire groepen te leggen of aan te halen. Ik zal minder in de tweede kamer aanwezig zijn. Natuurlijk ben ik er wel als er gestemd moet worden.'

'In principe kan ik, zeker omdat ik een éénpersoonsfractie ben, alle onderwerpen aan. Maar de traditionele PSP-onderwerpen en justitie zijn m'n favoriete onderwerpen om me mee bezig te houden de komende periode. Denk dan aan NAVO,

defensie, ontwikkelingssamenwerking en feminisme.'

Tom Pitstra

Tom Pitstra, lid van de PSP vanaf het eind van de jaren zestig. Eerst in de afdeling Leeuwarden en vanaf 1971 in de afdeling Groningen. In 1974 werd Tom voorzitter. Tom is actief in het buurtverzet geweest en bemoeide zich daardoor met de gemeenteraad. Hij is nu zes jaar raadslid.

Andere activiteiten: lid van het P.B. (VoHup) en andere dingetjes.

Tom moet het één en ander uitleggen als het gaat om z'n waardering voor de Groen Linkse lijst. 'Een jaar geleden zou ik hier negatief tegen aan gekeken hebben. Maar ik heb het zelfde proces als Beckers en De Gaay-Fortman bij de PPR doorgemaakt. Zij redeneren dat de PPR breekt als zij zich tegen het accordo keren. Dat zou politieke zelfmoord zijn. Dat ben ik met de PSP ook niet van plan. 'Men mag blij zijn dat we meedoen want op deze manier voorkomen we een scheuring in de partij. Ik ben er nog niet van overtuigd dat de samenwerking een succes wordt, maar ik wil me er voor inzetten om het dat wel te laten worden. Ik wil het rebelse, radicaal socialistische geluid in de fractie laten horen. Het programma is redelijk al zet ik vraagtekens bij de Eco-tax. Het is een soort recht op vervuilen. Op fosfaat houdende wasmiddelen heb je geen tax. Je moet ze verbieden.' Pitstra hoopt dat de motie, die de pluriformiteit tussen de partijen benadrukt, op het congres wordt aangenomen. Groen Links mag geen eenheidsworst worden, maar een pluriformhuis.

Pitstra is blij met de FNV-er Paul Rosenmöller op de lijst. Op deze manier wordt het vakbondsgeluid in de fractie gehoord. Bovendien trekt het nieuwe mensen. Het is Pitstra opgevallen dat enkele CPN- en PSP-leden weer actief geworden zijn door het akkoord. 'Ik hoop dat we er een hoop nieuwe mensen bij krijgen.'

Als raadslid is Pitstra vertrouwd met alle politieke onderwerpen, maar z'n specialismen liggen op het terrein van Verkeer, Volkshuisvesting, Milieu, Energie en Politie.

Hij hoopt dat de nieuwe fractie een prikkelende, uitdagende formatie wordt die de gevestigde orde aan de kaak stelt. Geen brave kiesvereniging, maar een radicale club die offensief en zelfbewust aan de wegtimmerd. Dat kan mede door de buitenparlementaire acties te vertalen in het parlement.

Leo Platvoet

Leo Platvoet is hoofdredacteur van Bevrijding en één van de PSP-onderhandelaars. Hij is 10 jaar raadslid in Bussum geweest, heeft part-time bij Stichting Vorming en Scholing van de PSP gewerkt. Naast z'n PSP-werk is hij eindredacteur van een serie linkse reisgidsen.

Leo heeft altijd het standpunt gehuldigd dat samenwerking wenselijk is, maar dat dit niet tot verrechtsing mag leiden. Er moet voor hem een voor de PSP herkenbaar programma inzitten. Hij heeft zich daar in de onderhandelingen voor ingezet en het is er volgens hem ook uit gekomen. *'Ook al vertoont het sporen van een haastklus, en zitten er compromissen in het programma. Dat is niet iets om je voor te schamen. Een voorbeeld van een PSP-compromis is het verlagen van het jeugdloon tot de leeftijd van 21 jaar. De PSP is voor afschaffen van die leeftijdsgrens. Ook de CPN en PPR hebben compromissen moeten sluiten. Eén daarvan is de regeringsdeelname; de PSP niet wil met CDA of VVD regeren, zij wil eventueel alleen regeren met PvdA en D66.'*

Leo wil de kamer in omdat hij in de Groen Links-fractie een radicale visie wil verbinden met concrete voorstellen die velen zullen aanspreken en vertrouwen in Groen Linkse politiek zal doen toenemen. Hij weet waarover hij praat, want door creatief en actief politiek te bedrijven en een goede verbinding te leggen met groepen binnen en buiten het parlement is de PSP in 10 jaar Bussum gegroeid van 5% tot 20%.

Het parlementaire werk van Groen Links moet zich ook losmaken van geijkte patronen.

De media zal aan een grotere fractie en een anders werkende fractie aandacht besteden, maar volgens Leo mag je daar niet alleen afhankelijk van zijn. *'We moeten onze eigen informatie voorziening onder de loep nemen.'* De direct-mail methode is Leo's methode van werken. Je moet de mensen die het aangaan informeren over de initiatieven die je neemt. Daarvoor zal een goede sociale kaart van Nederland nodig zijn, kennis van de nieuwste communicatie mogelijkheden en creativiteit.

Ook Leo Platvoet omschrijft zich als een generalist, maar z'n voorkeur gaat uit naar Sociaal-Economische Zaken, Financiën, Ruimtelijke Ordening, Volkshuisvesting en Buitenland.

Bob van Schijndel

Bob van Schijndel wordt in juli 44 jaar. Is 20 jaar daarvan PSP-lid. Daarvan is hij 9 jaar raadslid in Amsterdam, waarvan de laatste drie voor Links Akkoord.

Hij kijkt positief aan tegen de samenwerking en hoopt op een grote fractie van ongeveer 8 zetels. *'Ik werk het liefst als individualist, maar ik heb m'n eigen eigenaardigheden.'*

Het programma zoals dat er ligt is goed. Een goed radicaal programma. Niet het haalbare staat centraal, dit gaat verder. Bob vindt dat hij voldoende ervaring heeft om de Tweede Kamer in te gaan. Hij is eraan toe: *'Ik ben een betrouwbaar PSP-lid, nooit weggelopen, en anti-militarist.'*

Politiek gezien heeft hij altijd de koers van Andrée van Es aangehangen: een middenkoers. Die koers wil hij ook varen in de Groen Linkse-fractie. *'Ik kan de eventuele extremen van de fractie binden.'* Verder staat ook bij hem een frisse manier van politiek bedrijven in een vorm die voor iedereen begrijpelijk is hoog in het vaandel. Maar de radicale standpunten van de buitenparlementaire actie-groepen moeten omgezet worden in concrete voorstellen, die gericht zijn op haalbaarheid. Een andere reden om zich kandidaat te stellen is z'n goede, vriendschappelijke contact met Andrée van Es. Hij heeft veel gesproken over de problemen als armoede en criminaliteit. Zaken die ook in Amsterdam spelen. Qua manier van werken komt het besturen van een stad als Amsterdam overeen met het besturen van een land.

Ook Bob van Schijndel hoopt wel veel op pad te zijn. Als hij in de kamer is zou hij het liefst aan drie beleidszaken aandacht besteden: derde wereld, oost-west en anti-apartheidspolitiek. Gezondheidszorg en ouderenproblematiek. Daar vinden mensonterende toestanden plaats, en homo-emancipatie. Daarnaast wil hij goede contacten onderhouden met de sociale- en emancipatiebewegingen.

Wilbert Willems

Toen Wilbert Willems in 1969 lid werd van de PSP is hij er gelijk vol ingedoken. Eerst in zijn woonplaats Tilburg met allerlei wijk- en buurtacties en vervolgens een spraakmakende periode in de gemeenteraad. Daarna was Willems een paar jaar politiek secretaris van het gewest Noord-Brabant. In 1981 zette het

PSP-congres in Den Bosch hem als voorstander van samenwerking met andere radicaal-linkse partijen als derde op de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer na Fred van der Spek en Andrée van Es. Willems werd vervolgens kamerlid. Dat bleef hij vijf jaar, tot 1986.

Na zijn kamerperiode koos Wilbert Willems enige tijd bewust voor een huiselijk bestaan: *'Ik wilde veel meer tijd in de kinderen (drie) en het huishouden steken, dat samen met mijn vrouw doen. En ik ben blij dat ik die tijd genomen heb, daardoor voel ik me nu weer vrijer om er volop tegenaan te gaan.'*

Overigens zwaaide Willems niet louter met de afwaskwast en de stofzuigerslang. Hij pakte ook zijn eerder ooit afgebroken studie Nederlands Recht weer op. En binnen twee jaar kreeg hij met lof zijn bul uitgereikt op de terreinen arbeids- en sociale verzekeringsrecht. Daarnaast was Willems van mening dat hij ook politiek actief diende te blijven en in juni 1987 werd het voormalig kamerlid voorzitter van de fractie van Links Brabant in Provinciale Staten in Den Bosch. De ervaring die Willems uit Den Haag meebracht gaf het linkse statenwerk een stevige oppepper.

In het najaar van 1988 aanvaardde Willems op een tijdelijk contract een baan bij het secretariaat uitkeringsgerechtigden van de FNV. Willems vindt het belangrijk werk. Toch wil hij nu serieus terug op het kamerpluche. Willems: *'Ik vind het heel belangrijk dat Groen Links een geïnspireerde start maakt. Daar wil ik graag mijn schouders onderzetten. Deze formatie, dat is waar ik altijd naar heb gestreefd en ik denk ook dat je in een grotere fractie veel vruchtbaarder kunt werken. Vanuit zo'n gezamenlijke fractie kun je veel effectiever bondgenootschappen maken met mensen die in het land bezig zijn met dezelfde doelstelling. Met de bewegingen. Ik vind dat zo'n boeiende uitdaging dat ik zeg: daar moet ik aan meedoen.'*

In het programma kan Willems zich wel vinden, met name het sociaal-economische onderdeel kan zijn goedkeuring wegdragen: *'Ik heb dat hoofdstuk indertijd zelf geschreven als PSP-concept. Ik heb me daarbij laten adviseren door zo'n 20 heel verschillende mensen uit de partij en het vervolgens aan de program-kommissie aangeboden. Het is leuk om te merken dat 90 % van het verhaal dat wij toen hebben geschreven voor de PSP, nu het gezamenlijk programma is.'*

**HENRI VAN WEZELI
RUTGER VAN SANTEN**

KONGRESKRANT 2

TWEDE KONGRESKRANT VOOR HET 48e KONGRES VAN DE PSP OP 1 JULI 1989 IN AMSTERDAM

19 JUNI 1989

MEDEDELINGEN VAN HET KONGRESPRESIDIUM

De partijraad koos de volgende mensen in het presidium voor het 48ste kongres: Marion Arends, Gerda Bosdriesz, Huup Dassen, Karin Dekker, Marko Mazeland, Liesbeth Miltenburg, Cora Mulder, Joop Vogt en Henri van Wezel.

Volgorde kongresagenda:

De partijraad heeft een wijziging aangebracht in de volgorde van de agenda zoals deze staat afgedrukt in de eerste kongreskrant. Na de openingstoespraak en de ordevoorstellen zal eerst het akkoord behandeld worden en daarna het gezamenlijke programma.

Ieder kongres waarop een verkiezingsprogramma plus lijst wordt vastgesteld levert het probleem van de volgorde van agendapunten op. Idealiter zou eerst het programma vastgesteld moeten worden, waarna men vervolgens de kandidaten kiest die het moeten uitvoeren. Doch praktisch is dit onuitvoerbaar. Het stemmen over kandidaten kost erg veel tijd, zeker bij meerdere kandidaten c.q. herstemmingen voor dezelfde plaats. Dit zal dus verspreid moeten worden over een zo groot mogelijk gedeelte van de dag.

Dit betekent dat het presidium begint met de stemming over de kandidaten ná de stemming over het akkoord. Bij de behandeling van het akkoord kan wel in een uitgebreide ronde het programma betrokken worden. Na stemming over het akkoord is er duidelijkheid voor kandidaten die alleen wel of juist niet voor een programma verkiesbaar zijn.

Wat betreft het aannemen van amendementen op het gezamenlijk programma door het kongres; er bestaat sowieso geen zekerheid over verwerking van de amendementen in het programma, instemming van andere partijen is daarvoor nodig, dus daar zal de kandidatuur niet van afhangen.

Amendementen:

Zoals gebruikelijk wordt er door het partijbestuur een indeling gemaakt in drie groepen amendementen:

kategorie 1: de belangrijkste amendementen op hoofdpunten, aan de hand waarvan op het kongres (en afdelingsvergaderingen) gediscussieerd wordt en waarover gestemd wordt.

kategorie 2: amendementen waarover gestemd wordt op het kongres en die eventueel bij de discussie genoemd kunnen worden.

kategorie 3: amendementen die niet besproken kunnen worden op het kongres. Ze worden afgehandeld volgens het pré-advies van het partijbestuur.

Afdelingen kunnen voorstellen amendementen uit de 3e naar de 2e kategorie te promoveren. Dit kan tot en met donderdag 29 juni bij het secretariaat van het presidium:

Huup Dassen

Reyckenborg 3

6228 CT MAASTRICHT

Tel.: 043-611843/254044

Fax nr.: 043-216124

Moties en ordevoorstellen

Zowel moties als ordevoorstellen kunnen tot op het kongres worden ingediend. Als ze reeds vóór het kongres zijn opgesteld verzoeken wij vriendelijk doch dringend deze op te sturen (of telefonisch door te geven), naar het sekretariaat (Huup D.) zodat een optimale kongresvoorbereiding mogelijk is.

Vrouwen

Wederom zullen wij aan vrouwen extra spreektijd toekennen. Andere stimulerende voorstellen worden verwacht van kongres-

gangers. In het presidium is geopperd vrouwen en mannen om en om te laten spreken...

Roken

In de eerste kongreskrant werd vermeld dat het roken in de vergaderzaal beperkt zou moeten worden.

Vanzelfsprekend is dit een vergissing: in de vergaderzaal wordt NIET gerookt.

Verder hopen we dat de afgevaardigden eerdere treinen nemen dan die aangekondigd staan in de kongreskrant want met die treinen kunnen we natuurlijk nooit op tijd beginnen.

Cora Mulder

MEDEDELINGEN VAN HET KONGRESBUREAU

Het kongres wordt gehouden op 1 juli aanstaande in gebouw "De Open Vaart" aan het Hagedoornplein 1b te Amsterdam-Noord. De aanvang is om 10.30 uur (half elf precies).

Tot de kongresdatum is voor huishoudelijke kongreszaken het kongresbureau te bereiken op telefoonnummer (020) 313 956.

Op de *kongresdag zelf* is de zaal te bereiken op nummer (020) 36 06 17. Op alle andere dagen dan 1 juli dit nummer *niet* gebruiken. Dan is er het eerder genoemde nummer.

De afgevaardigden die zich via de geloofsbrief, of telefonisch bij het kongresbureau, hebben gemeld als gegadigde voor kinderopvang, ontvangen een kaartje thuis met de route naar de kresj. Vanaf de kresj is het ongeveer tien minuten lopen naar de Open Vaart.

PARTIJRAAD

De Partijraad nam op 27 mei j.l. de volgende besluiten die betrekking hebben op de gang van zaken op het komende kongres:

– De PR besloot dat in het geval de Groen Linkse samenwerking níet doorgaat, dat op het kongres een procedurevoorstel behandeld wordt voor de samenstelling van de het zelfstandige PSP-programma. (Dit voorstel wordt voorbereid door het presidium.)

– De PR besloot dat in het geval de Groen Linkse samenwerking doorgaat, dat het partijbestuur de opdracht krijgt een PSP-dokument te kreëren waarin het eigene van de PSP wordt verwoord. Dit dokument wordt voorgelegd aan het Novemberkongres.

Motie 1

Bergen op Zoom

Bij huishoudelijke mededelingen

'Alle aanwezigen worden verzocht het roken in de vergaderzalen zoveel mogelijk te beperken' vervangen door 'Het is verboden in de vergaderzalen te roken'

Toelichting: Sinds jaren is er een rookverbod in de kongreszaal of vergaderzaal waar het kongres van de PSP bijeenkomt.

Waarom deze goede afspraak nu veranderen?

Slechts een minderheid rookt. Waarom moeten de niet-rokers hier last van hebben?

Dus NIET ROKEN in de vergaderzalen!

Preadvies: overnemen.

Motie 2:**afd. Wageningen****Bij agendapunt 4: Akkoord Groen Links.**

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam, overwegende dat, op tal van plaatsen in Nederland lokale en provinciale samenwerkingsverbanden tussen PSP, PPR, CPN en evt. EVP en onafhankelijken functioneren, constaterende dat bij verschillende van deze samenwerkingsverbanden plannen bestaan om te komen tot de oprichting van lokale, resp. provinciale verenigingen van Groen Links, geeft PSP leden toestemming lid te worden en zich verkiesbaar te stellen voor een dergelijke kiesvereniging, spreekt uit dat het wenselijk is dat de landelijke partijbesturen een model van statuten en huishoudelijk reglement voor deze verenigingen opstellen, draagt het partijbestuur op samen met de partijbesturen van PPR, CPN, EVP te komen tot model statuten voor plaatselijke verenigingen van Groen Links. en gaat over tot de orde van de dag.

Preadvies: geen preadvies, PB is verdeeld.**Motie 3:****afd. Wageningen e.o.****Bij agendapunt 4: Akkoord Groen Links.**

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam, overwegende dat, op tal van plaatsen in Nederland lokale en provinciale samenwerkingsverbanden tussen PSP, PPR CPN en evt. EVP en onafhankelijken functioneren, overwegende dat de huidige lokale en provinciale samenwerkingsverbanden een groot aantal verschillende namen en constructies hanteren, constaterende dat, bij tal van onafhankelijken de behoefte bestaat (aktief) lid te worden van deze samenwerkingsverbanden, spreekt uit: dat het wenselijk is tot de oprichting te komen van een landelijke vereniging Groen Links, met plaatselijke afdelingen draagt het partijbestuur op de nodige stappen te ondernemen om vóór 1990 tot de oprichting van een dergelijke vereniging te komen.

en gaat over tot de orde van de dag.

Preadvies: Niet van toepassing. Een dergelijke vereniging bestaat sinds kort!**Motie 4:****afd. Wageningen, e.o.****Bij agendapunt 4: Akkoord Groen Links.**

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam, overwegende: dat op tal van plaatsen in Nederland lokale samenwerkingsverbanden tussen PSP, PPR, CPN en evt. EVP en onafhankelijken functioneren, dat landelijk gekomen is tot een gemeenschappelijke lijst van PSP, PPR, CPN, EVP en onafhankelijken, constateren dat de huidige lokale en provinciale samenwerkingsverbanden een groot aantal verschillende namen hanteren, spreekt uit: dat het wenselijk is dat lokale en provinciale samenwerkingsverbanden hun naam wijzigen in Groen Links en gaat over tot de orde van de dag.

Preadvies: overnemen.**Motie 5:****Bij agendapunt 4: Akkoord Groen Links.**

Het 48e kongres van de PSP, bijeen te Amsterdam op 1 juli 1989, Overwegende dat het uitsluiten van de Socialistische Arbeiderspartij (SAP) van de onderhandelingen over en het tot stand komen van Groen Links een gemiste kans is geweest voor de versterking van het socialistische karakter van dit samenwer-

kingsverband, draagt het partijbestuur op om onmiddellijk na de Tweede Kamer-verkiezingen van 6 september aanstaande een structureel overleg van Groen Links met de SAP te bewerkstelligen met als doel de volwaardige deelname van de SAP aan Groen Links op zo kort mogelijke termijn.

Toelichting: De SAP blijkt anders dan de EVP niet als volwaardige partner te zijn uitgenodigd, waardoor zij niet de gelegenheid kreeg om mee te praten over het program en een of meer voor ieder herkenbare SAP-kandidaten op de lijst kon krijgen. Dat heeft haar – tegen haar aanvankelijke bedoelingen in – genoodzaakt om toch weer met een aparte lijst aan de kamerverkiezingen deel te nemen. In Rotterdam hebben we een uitstekende ervaring met samenwerking met de SAP in een gezamenlijke raadsfractie, en vinden we het bitter dat wel de EVP maar niet de SAP landelijk in de combinatie is opgenomen. Voor onze beoordeling van Groen Links is onder meer van belang of daarbinnen ook serieus plaats is voor de SAP.

Preadvies: afwijzen. De PSP-delegatie heeft getracht de SAP binnen Groen Links te loodsen. Dat is (helaas) niet gelukt. Bovendien: de SAP heeft inmiddels publiekelijk verklaard, het Groen Links-programma niet te kunnen onderschrijven. De motie is derhalve onuitvoerbaar.

Motie 6:**Bij agendapunt 4: Akkoord Groen Links.**

Het 48e kongres van de PSP, bijeen te Amsterdam op 1 juli 1989, Konstaterende:

– dat in de afgelopen tijd de PSP in het algemeen en het partijbestuur in het bijzonder zich in belangrijke mate heeft bezig gehouden met samenwerkingsvormen op landelijk-parlementair nivo,

– Dat de desintegratie van de PSP voortschrijdt, steeds meer leden het voor gezien houden en afdelingen ophouden te functioneren,

– Dat het gevaar dreigt dat de PSP zo verwordt tot niet meer dan (een onderdeel van) een kiesvereniging, van mening zijnde:

– Dat een sterke pacifistisch socialistische partij een absolute voorwaarde is voor radikaal linkse politiek, ook op landelijk-parlementair nivo,

– Dat een dergelijke partij slechts kan bestaan bij de gratie van sterke afdelingen en veel gemotiveerde leden,

Draagt het partijbestuur hierbij op om direct na de komende kamerverkiezingen aandacht en energie te steken in de instandhouding en zo mogelijk versterking (tot het moment van een eventuele fusie met andere in Groen Links samenwerkende partijen) van een sterke pacifistisch socialistische partij gedragen door enthousiaste afdelingen.

Toelichting: Wij willen voorkomen dat de PSP na 6 september verder verwaarloosd wordt en afsterft, terwijl onze inbreng in Groen Links nog volstrekt niet is veilig gesteld. Dat zou ertoe leiden dat onze vertegenwoordigers in parlementaire organen wegvlugten naar de structuren van Groen Links en de 'gewone' PSP-leden politiek dakloos worden. Zolang Groen Links niet functioneert als één partij, blijft een naar behoren functionerende PSP onmisbaar.

Preadvies: overnemen; tekst spreekt voor zich, zoals het ook voor zich spreekt dat het partijbestuur zich in zal zetten voor het realiseren van het voortgaand samenwerkingsproces binnen Groen Links.

Motie 7:**Bij agendapunt 4: Akkoord Groen Links.**

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam, konstaterende dat in het Groen Linkse akkoord over de besluitvorming t.a.v. deelname aan een regering slechts wordt vastgesteld dat daarvoor de goedkeuring nodig is van alle delegaties in de Groen Linkse raad, dat samenstelling, bevoegdheden en

werkwijze van de raad nog moeten worden geregeld in een te ontwerpen reglement

spreekt uit dat een belangrijke beslissing tot het deelnemen aan een regering door de PSP-delegatie in Groen Links alleen genomen kan worden nadat zo mogelijk het PSP-kongres, maar in ieder geval de partijraad, haar goedkeuring daaraan heeft gegeven

en verzoekt de partijraad op korte termijn daartoe een procedure vast te stellen.

Preadvies: overnemen met de intentie dat zo mogelijk een gezamenlijk kongres deze beslissing neemt.

Motie 8:

Utrecht (minderheid)

Bij agendapunt 3: Programma Groen Links.

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam, spreekt uit dat door de concept-tekst van het Groen-Linkse programma dichtbij onze politieke visie te brengen, op bepaalde punten zelfs dichterbij dan het concept PSP-verkiezingsprogramma, de onderhandelingsdelegatie en alle overige betrokkenen bij de totstandkoming hiervan zichzelf overtroffen hebben en alle waardering verdienen.

Toelichting: (wat betreft het feit dat het Groen-Linkse programma zelfs dichterbij onze idealen staat dan de eigen PSP-tekst, zie bijvoorbeeld de paragrafen over socialisering van de economie en over de NAVO!)

Preadvies: afwijzen, wij hebben onszelf bepaald niet overtroffen!

Motie 9:

A'dam-Zuid

Bij agendapunt 'samenstelling kandidatenlijst Groen Links'

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam,

Overwegende dat:

- samenwerking bedoeld is om te verbreden en meer te laten zijn dan een optelsom van partijen;
- hiervoor de deelname van onafhankelijke kandidaten, vanuit buitenparlementaire bewegingen, van groot belang is;
- naast een gezamenlijk verkiezingsprogramma, een gemeenschappelijke lijst, éñ fractie en een nieuwe naam; vernieuwing ook in de lijstvolgorde tot uitdrukking moet komen;
- alleen een onafhankelijke kandidaat in staat is om deze vernieuwing te symboliseren;
- de nummer 1 op de lijst een bindende en herkenbare functie moet vervullen voor mensen met een Groen Links hart;

Spreekt als haar mening uit dat, voor de 1e plaats naar een voor deze taak geschikte candidate, gezocht moet worden;

Draagt de PSP-vertegenwoordigers op om dit in te brengen tijdens de onderhandelingen over de definitieve samenstelling van de kandidatenlijst.

En gaat over tot de orde van de dag.

Preadvies: afwijzen. Met instemming en inspanning van alle betrokkenen is getracht een onafhankelijke lijsttrekker te vinden. Wij zijn daarin niet geslaagd. Het heeft geen zin dit proces nog eens - en dan in sneltreinvaart - te herhalen.

Motie 10:

Utrecht

Bij agendapunt 3: Programma Groen Links.

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam, konstaterende dat het lot van door het PSP-kongres aangenomen amendementen op het programma van Groen Links afhankelijk is van het vetorecht van CPN en/of PPR

overwegende dat:

- akkoord en programma van Groen Links nog veel lacunes vertonen en veel formuleringen daarin voor meerderlei uitleg vatbaar zijn
- Groen Links een pluriforme samenstelling heeft
- er binnen Groen Links ruimte moet zijn voor een rebels,

radikaal-socialistisch geluid

is van mening dat door het PSP-kongres aanvaarde en door een veto van CPN en/of PPR getroffen amendementen toch richtinggevend dienen te zijn voor alle PSP-vertegenwoordigsters in Groen Links, binnen de gemaakte samenwerkingsafspraken, en verzoekt alle PSP-vertegenwoordigsters in Groen Links, inclusief de Kamerleden, bij het afleggen van verantwoording over hun werkzaamheden expliciet aandacht te besteden aan hun inzet voor het verwezenlijken van de in de genoemde amendementen neergelegde uitgangspunten.

Preadvies: afwijzen. De leden van de Groen-Linkse fractie worden gekozen op het Groen-Linkse programma en leggen verantwoording af aan de Groen Linkse Raad. Er zullen geen 'frakties' binnen de fractie functioneren. Naast het Groen-Linkse programma zal het (nog op te stellen) fraktiewerkplan, richtlijn voor alle fractieleden zijn.

Motie 11:

Groningen, Den Haag, Rotterdam, Zoetermeer, Deventer, Utrecht, Hengelo, A'dam-Zuid, A'dam-Z.O., Land van Cuyk

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam,

Overwegende dat:

- Akkoord en programma van Groen Links nog veel lacunes vertonen, en veel formuleringen daarin voor meerderlei uitleg vatbaar zijn;
- Groen Links een pluriforme samenstelling heeft;
- Er binnen Groen Links de ruimte moet zijn voor een rebels radikaal-socialistisch geluid;

van mening dat:

- Er een goede wisselwerking moet bestaan tussen parlementair optreden en zowel brede als radikale progressieve buitenparlementaire bewegingen, en dat deze bewegingen ondersteund moeten worden;
- Er harde voorwaarden moeten worden verbonden aan het aanvaarden van bestuurlijke verantwoordelijkheid (regeringsdeelname);
- Standpunten als uittreden uit de NAVO, eenzijdige ontwapening en afschaffing van het leger niet afhankelijk gemaakt mogen worden van de ontwikkelingen in Oost-Europa;
- Socialisering van de economie als alternatief voor de huidige kapitalistische ordening noodzakelijk is voor een daadwerkelijke beëindiging van de uitbuiting van mens en milieu;
- Repressieve staatsorganen, zoals inlichtingendiensten, afgeschaft dienen te worden;

Verzoekt alle PSP-vertegenwoordig(st)ers, inclusief de Kamerleden, binnen Groen Links (-organen en -overlegplatforms) zich hiervoor in te zetten.

Toelichting: Hoe Groen Links zich de komende jaren zal ontwikkelen valt op dit moment nog volstrekt niet te overzien. Voorlopig is het meedoen aan deze combinatie dan ook een avontuur. Als we daar desondanks ja tegen zeggen, is het nodig dat duidelijk wordt wat de inbreng van de PSP daarbinnen is en moeten we ons inspannen om de linkervleugel van onze partij er voldoende bij betrokken te houden.

Het zou prachtig zijn als Groen Links in de praktijk gaat functioneren als een versterkte en gerevitaliseerde PSP, die de nadruk legt op socialistische doeleinden en op die groepen (radikale activisten, laagbetaalde loonafhankelijken en uitkeringsgerechtigden, huurders van woningwetwoningen, e.d.) die vanouds door de PvdA verwaarloosd worden. Maar het is helaas ook mogelijk dat het gaat in de richting van een vrijblijvende kiesvereniging voor hoogopgeleide middengroepen, die weinig te maken heeft met buitenparlementaire actie en de opbouw van een socialistische toekomst.

Deze motie is erop gericht dat de inbreng van de PSP binnen de nieuwe formatie zoveel mogelijk ruimte krijgt en te voorkomen dat partijgenoten teleurgesteld afhaken uit Groen Links (en daarmee uit de PSP).

Preadvies: Het partijbestuur waardeert deze poging, maar vindt de motie onzorgvuldig geformuleerd.

Motie 2:**afd. Wageningen****Bij agendapunt 4: Akkoord Groen Links.**

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam, overwegende dat, op tal van plaatsen in Nederland lokale en provinciale samenwerkingsverbanden tussen PSP, PPR, CPN en evt. EVP en onafhankelijke functioneren, constaterende dat bij verschillende van deze samenwerkingsverbanden plannen bestaan om te komen tot de oprichting van lokale, resp. provinciale verenigingen van Groen Links, geeft PSP leden toestemming lid te worden en zich verkiesbaar te stellen voor een dergelijke kiesvereniging, spreekt uit dat het wenselijk is dat de landelijke partijbesturen een model van statuten en huishoudelijk reglement voor deze verenigingen opstellen, draagt het partijbestuur op samen met de partijbesturen van PPR, CPN, EVP te komen tot model statuten voor plaatselijke verenigingen van Groen Links. en gaat over tot de orde van de dag.

*Preadvies: geen preadvies, PB is verdeeld.***Motie 3:****afd. Wageningen e.o.****Bij agendapunt 4: Akkoord Groen Links.**

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam, overwegende dat, op tal van plaatsen in Nederland lokale en provinciale samenwerkingsverbanden tussen PSP, PPR CPN en evt. EVP en onafhankelijke functioneren, overwegende dat de huidige lokale en provinciale samenwerkingsverbanden een groot aantal verschillende namen en constructies hanteren, constaterende dat, bij tal van onafhankelijke de behoefte bestaat (aktief) lid te worden van deze samenwerkingsverbanden, spreekt uit: dat het wenselijk is tot de oprichting te komen van een landelijke vereniging Groen Links, met plaatselijke afdelingen draagt het partijbestuur op de nodige stappen te ondernemen om vóór 1990 tot de oprichting van een dergelijke vereniging te komen. en gaat over tot de orde van de dag.

*Preadvies: Niet van toepassing. Een dergelijke vereniging bestaat sinds kort!***Motie 4:****afd. Wageningen, e.o.****Bij agendapunt 4: Akkoord Groen Links.**

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam, overwegende: dat op tal van plaatsen in Nederland lokale samenwerkingsverbanden tussen PSP, PPR, CPN en evt. EVP en onafhankelijke functioneren, dat landelijk gekomen is tot een gemeenschappelijke lijst van PSP, PPR, CPN, EVP en onafhankelijke, constaterende dat de huidige lokale en provinciale samenwerkingsverbanden een groot aantal verschillende namen hanteren, spreekt uit: dat het wenselijk is dat lokale en provinciale samenwerkingsverbanden hun naam wijzigen in Groen Links en gaat over tot de orde van de dag.

*Preadvies: overnemen.***Motie 5:****Bij agendapunt 4: Akkoord Groen Links.**

Het 48e kongres van de PSP, bijeen te Amsterdam op 1 juli 1989, Overwegende dat het uitsluiten van de Socialistische Arbeiderspartij (SAP) van de onderhandelingen over en het tot stand komen van Groen Links een gemiste kans is geweest voor de versterking van het socialistische karakter van dit samenwer-

kingsverband, draagt het partijbestuur op om onmiddellijk na de Tweede Kamer-verkiezingen van 6 september aanstaande een structureel overleg van Groen Links met de SAP te bewerkstelligen met als doel de volwaardige deelname van de SAP aan Groen Links op zo kort mogelijke termijn.

Toelichting: De SAP blijkt anders dan de EVP niet als volwaardige partner te zijn uitgenodigd, waardoor zij niet de gelegenheid kreeg om mee te praten over het program en een of meer voor ieder herkenbare SAP-kandidaten op de lijst kon krijgen. Dat heeft haar – tegen haar aanvankelijke bedoelingen in – genoodzaakt om toch weer met een aparte lijst aan de kamerverkiezingen deel te nemen. In Rotterdam hebben we een uitstekende ervaring met samenwerking met de SAP in een gezamenlijke raadsfractie, en vinden we het bitter dat wel de EVP maar niet de SAP landelijk in de combinatie is opgenomen. Voor onze beoordeling van Groen Links is onder meer van belang of daarbinnen ook serieus plaats is voor de SAP.

Preadvies: afwijzen. De PSP-delegatie heeft getracht de SAP binnen Groen Links te loodsen. Dat is (helaas) niet gelukt. Bovendien: de SAP heeft inmiddels publiekelijk verklaard, het Groen Links-programma niet te kunnen onderschrijven. De motie is derhalve onuitvoerbaar.

Motie 6:**Bij agendapunt 4: Akkoord Groen Links.**

Het 48e kongres van de PSP, bijeen te Amsterdam op 1 juli 1989, Konstaterende:

- dat in de afgelopen tijd de PSP in het algemeen en het partijbestuur in het bijzonder zich in belangrijke mate heeft bezig gehouden met samenwerkingsvormen op landelijk-parlementair nivo,

- Dat de desintegratie van de PSP voortschrijdt, steeds meer leden het voor gezien houden en afdelingen ophouden te functioneren,

- Dat het gevaar dreigt dat de PSP zo verwordt tot niet meer dan (een onderdeel van) een kiesvereniging, van mening zijnde:

- Dat een sterke pacifistisch socialistische partij een absolute voorwaarde is voor radikaal linkse politiek, ook op landelijk-parlementair nivo,

- Dat een dergelijke partij slechts kan bestaan bij de gratie van sterke afdelingen en veel gemotiveerde leden,

Draagt het partijbestuur hierbij op om direct na de komende kamerverkiezingen aandacht en energie te steken in de instandhouding en zo mogelijk versterking (tot het moment van een eventuele fusie met andere in Groen Links samenwerkende partijen) van een sterke pacifistisch socialistische partij gedragen door enthousiaste afdelingen.

Toelichting: Wij willen voorkomen dat de PSP na 6 september verder verwaarloosd wordt en afsterft, terwijl onze inbreng in Groen Links nog volstrekt niet is veilig gesteld. Dat zou ertoe leiden dat onze vertegenwoordigers in parlementaire organen wegvluchten naar de structuren van Groen Links en de 'gewone' PSP-leden politiek dakloos worden. Zolang Groen Links niet functioneert als één partij, blijft een naar behoren functionerende PSP onmisbaar.

Preadvies: overnemen; tekst spreekt voor zich, zoals het ook voor zich spreekt dat het partijbestuur zich in zal zetten voor het realiseren van het voortgaand samenwerkingsproces binnen Groen Links.

Motie 7:**Bij agendapunt 4: Akkoord Groen Links.**

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam, konstaterende dat in het Groen Linkse akkoord over de besluitvorming t.a.v. deelname aan een regering slechts wordt vastgesteld dat daarvoor de goedkeuring nodig is van alle delegaties in de Groen Linkse raad, dat samenstelling, bevoegdheden en

werkwijze van de raad nog moeten worden geregeld in een te ontwerpen reglement

spreekt uit dat een belangrijke beslissing tot het deelnemen aan een regering door de PSP-delegatie in Groen Links alleen genomen kan worden nadat zo mogelijk het PSP-kongres, maar in ieder geval de partijraad, haar goedkeuring daaraan heeft gegeven

en verzoekt de partijraad op korte termijn daartoe een procedure vast te stellen.

Preadvies: overnemen met de intentie dat zo mogelijk een gezamenlijk kongres deze beslissing neemt.

Motie 8:

Utrecht (minderheid)

Bij agendapunt 3: Programma Groen Links.

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam, spreekt uit dat door de concept-tekst van het Groen-Linkse programma dichtbij onze politieke visie te brengen, op bepaalde punten zelfs dichterbij dan het concept PSP-verkiezingsprogramma, de onderhandelingsdelegatie en alle overige betrokkenen bij de totstandkoming hiervan zichzelf overtroffen hebben en alle waardering verdienen.

Toelichting: (wat betreft het feit dat het Groen-Linkse programma zelfs dichterbij onze idealen staat dan de eigen PSP-tekst, zie bijvoorbeeld de paragrafen over socialisering van de economie en over de NAVO!)

Preadvies: afwijzen, wij hebben onszelf bepaald niet overtroffen!

Motie 9:

A'dam-Zuid

Bij agendapunt 'samenstelling kandidatenlijst Groen Links'

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam,

Overwegende dat:

- samenwerking bedoeld is om te verbreden en meer te laten zijn dan een optelsom van partijen;
- hiervoor de deelname van onafhankelijke kandidaten, vanuit buitenparlementaire bewegingen, van groot belang is;
- naast een gezamenlijk verkiezingsprogramma, een gemeenschappelijke lijst, én fractie en een nieuwe naam; vernieuwing ook in de lijstvolgorde tot uitdrukking moet komen;
- alleen een onafhankelijke kandidaat in staat is om deze vernieuwing te symboliseren;

- de nummer 1 op de lijst een bindende en herkenbare functie moet vervullen voor mensen met een Groen Links hart;

Spreekt als haar mening uit dat, voor de 1e plaats naar een voor deze taak geschikte candidate, gezocht moet worden;

Draagt de PSP-vertegenwoordigers op om dit in te brengen tijdens de onderhandelingen over de definitieve samenstelling van de kandidatenlijst.

En gaat over tot de orde van de dag.

Preadvies: afwijzen. Met instemming en inspanning van alle betrokkenen is getracht een onafhankelijke lijsttrekker te vinden. Wij zijn daarin niet geslaagd. Het heeft geen zin dit proces nog eens - en dan in sneltreinvaart - te herhalen.

Motie 10:

Utrecht

Bij agendapunt 3: Programma Groen Links.

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam, konstaterende dat het lot van door het PSP-kongres aangenomen amendementen op het programma van Groen Links afhankelijk is van het vetorecht van CPN en/of PPR

overwegende dat:

- akkoord en programma van Groen Links nog veel lacunes vertonen en veel formuleringen daarin voor meerderlei uitleg vatbaar zijn

- Groen Links een pluriforme samenstelling heeft

- er binnen Groen Links ruimte moet zijn voor een rebels,

radikaal-socialistisch geluid

is van mening dat door het PSP-kongres aanvaarde en door een veto van CPN en/of PPR getroffen amendementen toch richtinggevend dienen te zijn voor alle PSP-vertegenwoordigers in Groen Links, binnen de gemaakte samenwerkingsafspraken, en verzoekt alle PSP-vertegenwoordigers in Groen Links, inclusief de Kamerleden, bij het afleggen van verantwoording over hun werkzaamheden expliciet aandacht te besteden aan hun inzet voor het verwezenlijken van de in de genoemde amendementen neergelegde uitgangspunten.

Preadvies: afwijzen. De leden van de Groen-Linkse fractie worden gekozen op het Groen-Linkse programma en leggen verantwoording af aan de Groen Linkse Raad. Er zullen geen 'frakties' binnen de fractie functioneren. Naast het Groen-Linkse programma zal het (nog op te stellen) fractiewerkplan, richtlijn voor alle fractieleden zijn.

Motie 11:

Groningen, Den Haag, Rotterdam, Zoetermeer, Deventer, Utrecht, Hengelo, A'dam-Zuid, A'dam-Z.O., Land van Cuyk

Het PSP kongres, bijeen op 1 juli te Amsterdam,

Overwegende dat:

- Akkoord en programma van Groen Links nog veel lacunes vertonen, en veel formuleringen daarin voor meerderlei uitleg vatbaar zijn;

- Groen Links een pluriforme samenstelling heeft;

- Er binnen Groen Links de ruimte moet zijn voor een rebels radikaal-socialistisch geluid;

van mening dat:

- Er een goede wisselwerking moet bestaan tussen parlementair optreden en zowel brede als radikale progressieve buitenparlementaire bewegingen, en dat deze bewegingen ondersteund moeten worden;

- Er harde voorwaarden moeten worden verbonden aan het aanvaarden van bestuurlijke verantwoordelijkheid (regeringsdeelname);

- Standpunten als uittreden uit de NAVO, eenzijdige ontwapening en afschaffing van het leger niet afhankelijk gemaakt mogen worden van de ontwikkelingen in Oost-Europa;

- Socialisering van de economie als alternatief voor de huidige kapitalistische ordening noodzakelijk is voor een daadwerkelijke beëindiging van de uitbuiting van mens en milieu;

- Repressieve staatsorganen, zoals inlichtingendiensten, afgeschaft dienen te worden;

Verzoekt alle PSP-vertegenwoordig(st)ers, inclusief de Kamerleden, binnen Groen Links (-organen en -overlegplatforms) zich hiervoor in te zetten.

Toelichting: Hoe Groen Links zich de komende jaren zal ontwikkelen valt op dit moment nog volstrekt niet te overzien. Voorlopig is het meedoen aan deze combinatie dan ook een avontuur. Als we daar desondanks ja tegen zeggen, is het nodig dat duidelijk wordt wat de inbreng van de PSP daarbinnen is en moeten we ons inspannen om de linkervleugel van onze partij er voldoende bij betrokken te houden.

Het zou prachtig zijn als Groen Links in de praktijk gaat functioneren als een versterkte en gerevitaliseerde PSP, die de nadruk legt op socialistische doeleinden en op die groepen (radikale activisten, laagbetaalde loonafhankelijken en uitkeringsgerechtigden, huurders van woningwetwoningen, e.d.) die vanouds door de PvdA verwaarloosd worden. Maar het is helaas ook mogelijk dat het gaat in de richting van een vrijblijvende kiesvereniging voor hoogopgeleide middengroepen, die weinig te maken heeft met buitenparlementaire actie en de opbouw van een socialistische toekomst.

Deze motie is erop gericht dat de inbreng van de PSP binnen de nieuwe formatie zoveel mogelijk ruimte krijgt en te voorkomen dat partijgenoten teleurgesteld afhaken uit Groen Links (en daarmee uit de PSP).

Preadvies: Het partijbestuur waardeert deze poging, maar vindt de motie onzorgvuldig geformuleerd.

Het PB stelt de volgende motie voor.

Het congres enz.

overwegende dat

– Akkoord en programma van Groen Links nog veel lacunes vertonen, en veel formuleringen voor meerderlei uitleg vatbaar zijn;

– Groen Links een pluriforme samenstelling heeft;

– Er binnen Groen Links ruimte moet zijn voor een pacifistisch-socialistisch geluid.

Van mening dat:

– In een onderhandelingsproces noodzakelijkerwijs compromissen gesloten worden;

– desalniettemin het Groen-Links-programma zeer herkenbaar is voor de PSP

– verdere discussie binnen de organen van Groen-Links noodzakelijk is om verdere verscherping, verdieping en nuancering van standpunten te bereiken.

Verzoekt de PSP-leden in die organen deze discussie te voeren vanuit het gedachtegoed van de PSP.

BEREIDHEID PER PLAATS VAN DE KANDIDATEN

Hieronder volgen de kandidaten, gerangschikt naar bereidheid van plaats. Sommige kandidaten hebben een (1) achter hun naam; deze zijn ook bereid op een zelfstandige PSP-lijst te gaan staan. Sommigen van hen hebben ook nog een (2), bij de kandidatenbeschrijving vindt u dan een bepaald voorbehoud m.b.t. de kandidatuur.

Alle kandidaten hebben in hun bereidheid-verklaring ondertekend dat zij de passage in het Groen Links akkoord waarin een hartelijke ondersteuning van het programma en akkoord wordt gevraagd en dit tot een succes willen maken, ondertekend. Ook gaan allen akkoord met de bepalingen in het Huishoudelijk Reglement van de PSP m.b.t. Tweede Kamerleden (o.a. afdrachtregeling, terugroeprecht, opvolging e.d.).

vanaf PSP-plaats 1: *gesteld door de afdelingen*

Sander Doeve (1)(2) A'dam Zuidoost, A'dam Zuid
Andree van Es (1) A'dam Oost, Den Haag, A'dam Zuidoost, Alkmaar (m), Dordrecht, Nijmegen, Tilburg, A'dam Zuid, Westelijke Mijnstreek, Utrecht, A'dam Noord, Amersfoort, Roermond, Bussum, Rotterdam, PSP-Homogroep, Maarssen, Delft, Zoetermeer, A'dam Centrum, Purmerend, A'dam Oudwest

Matty Siersema PSP-Vrouwen
Rob Steinbuch (4) A'dam Noord

vanaf PSP-plaats 2

Henk Branderhorst Den Haag, Nijmegen, Smallingerland, Westelijke Mijnstreek, Utrecht, A'dam Noord, Amersfoort, Roermond, Maarssen, Zoetermeer, A'dam Centrum, Purmerend

John Hontelez (1)(2) Nijmegen, Westelijke Mijnstreek
Pieter van der Hijden (1) Rotterdam
Johan Janssen Maarssen
Liesbeth Miltenburg (1) PSP-Homogroep

Tom Pitstra (1)

Leo Platvoet (1)(2)

Bob van Schijndel

Thof Thissen
Wilbert Willems

Jan Wijnia
Henk Zandvliet

vanaf PSP-plaats 3

Martien Bouwmans (1) Rotterdam, A'dam Centrum
Chris Huinder Rotterdam
Karin Hulsman A'dam Oudwest
Joosje Lakmaker Den Haag, Alkmaar (m), Dordrecht, Nijmegen, Utrecht, A'dam Noord, A'dam Centrum

Erik Meijer (1)(2)
Leonie Sipkes

Harrie Slegh
Lex Spaans (1)

vanaf PSP-plaats 4

Saar Boerlage A'dam Zuid, A'dam Noord, Rotterdam, PSP-Homogroep, PSP Vrouwen
Ellen Mookhoek (1) A'dam Centrum
Annelies Schutte Alkmaar (m), A'dam Noord, A'dam Centrum

Janneke Waijering

vanaf PSP-plaats 5

Gerda Bosdriesz Den Haag, Alkmaar (m), Dordrecht, A'dam Noord, Maarssen, A'dam Centrum
Joost Lagendijk Rotterdam, A'dam Centrum
Joe Simmons Maarssen
Corrie van der Velden (1)

vanaf PSP-plaats 6

Rutger Hageraats Bussum

Land van Cuijk, Den Haag (m), A'dam Zuidoost, Groningen, Breda, A'dam Zuid, Westelijke Mijnstreek, Utrecht, Hengelo, A'dam Noord, Amersfoort (m), Rotterdam

A'dam Oost, Den Haag, Alkmaar (m), Nijmegen, A'dam Zuid, Smallingerland, Westelijke Mijnstreek, Utrecht, A'dam Noord, Bussum, Rotterdam, Maarssen, Zoetermeer, A'dam Centrum, Purmerend

A'dam Oost, Alkmaar (m), Nijmegen, Groningen, A'dam Zuid, A'dam Noord, Rotterdam, PSP-Homogroep, A'dam Centrum, A'dam Oudwest

Westelijke Mijnstreek, Roermond A'dam Oost, Den Haag, Alkmaar (m), Nijmegen, Tilburg, Breda, A'dam Zuid, Utrecht, Bussum, Rotterdam, Maarssen, Delft, Zoetermeer, A'dam Centrum, Purmerend, A'dam Oudwest

Nijmegen
Utrecht, A'dam Centrum

Rotterdam, A'dam Centrum
Rotterdam

A'dam Oudwest
Den Haag, Alkmaar (m), Dordrecht, Nijmegen, Utrecht, A'dam Noord, A'dam Centrum
Rotterdam
Apeldoorn, Den Haag, Groningen, Nijmegen, Utrecht
Alkmaar (m)
PSP-Homogroep

A'dam Zuid, A'dam Noord, Rotterdam, PSP-Homogroep, PSP Vrouwen
A'dam Centrum
Alkmaar (m), A'dam Noord, A'dam Centrum

Den Haag, Alkmaar (m), Dordrecht, A'dam Noord, Maarssen, A'dam Centrum
Rotterdam, A'dam Centrum
Maarssen

vanaf een onverkiesbare plaats (3)

Jacqueline Ansem A'dam centrum
Karen Bosma A'dam Noord
Bert Freriks (4) Rotterdam
Harry van Heijster (4)
Karien Kienhuis Westelijke Mijnstreek, Mergelland
Wim van Kooy PSP-Homogroep

(1) ook kandidaat voor een zelfstandige PSP-lijst vanaf deze plaats.

(2) heeft een bepaald voorbehoud, zie kandidatenbeschrijving

(3) Volgens het HR (art 85 lid 3) zijn de plaatsen 1 t/m 8 verkiesbaar.

(4) alleen voor een PSP-lijst (m) minderheid

Titia van Leeuwen Alkmaar (m), Nijmegen, Smallingerland, Westelijke Mijnstreek, A'dam Noord, Maarssen, Zoetermeer
 Saskia Mispelblom (1) Oost-IJsselmonde
 Ineke Mot A'dam Zuidoost
 Janneke Waijerink (4) PSP-Vrouwen

niet bereid:

Titia Bos Groningen, A'dam Noord, Rotterdam
 Bouwe Kalma Rotterdam
 Hans Reij PSP-Homogroep
 Peter Zwart A'dam Zuid, A'dam Noord, PSP-Homogroep

wel kandidaat gesteld, maar geen bereidverklaring ontvangen:

Josje Adriaansen Maarssen
 Hans Cramer Bussum
 Herbert Goedings A'dam Noord
 Anje Henriques de Castro Weesp
 Truut Knappstein Nijmegen, A'dam Centrum
 Frank Köhler A'dam Zuid, Westelijke Mijnstreek, A'dam Noord
 Christa Kompas Rotterdam
 Peter Korzelius A'dam Zuid
 Bep van der Lee A'dam Noord
 Bram van der Lek Westelijke Mijnstreek, Maarssen
 Jeannine Molier Den Haag
 Cora Mulder Den Haag, A'dam Zuidoost, A'dam Noord
 Jan Muytjens A'dam Noord, Rotterdam, A'dam Centrum
 Marinus Oostenbrink Bussum
 Els den Os Bussum
 Pyt Jon Sikkema Smallingerland
 Lucy Smit Wormer
 Arie van Soolingen Wormer
 Peter Tange Wormer
 Wil van der Vlies Amersfoort
 Evert de Vos Rotterdam
 Hannah van Wijngaarden A'dam Noord, Rotterdam, Zoetermeer

KANDIDATEN

JACQUELINE ANSEM
 (1959, Amsterdam)
 lid sinds 1981

Activiteiten
 Afdeling en federatie Amsterdam, Links Akkoord, partijraad, PSP-vrouwen, platform kinderdagopvang Amsterdam, milieu & vredesactiviteiten en themawerkgroep gezondheidszorg (1981-1986).

Bereid vanaf PSP-plaats 6 (onverkiezbaar) op de Groen Links-lijst.

Opmerking: ik vind dat de lijst voor 50% uit vrouwen moet bestaan en ben daarom bereid.

SAAR BOERLAGE
 (1932, Amsterdam)

lid sinds 1987 en in de jaren '50 en '60.

Activiteiten
 Voorzitter partijbestuur, werkgroep/onderzoek werkplaats basisinkomen; voorzitter scenariogroep toekomstonderzoek Universiteit van Amsterdam, redactielid 'Gepakte Stad' enz.

Bereid vanaf PSP-plaats 4 op de Groen Links-lijst.

Specialismen: ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, vrouwenemancipatie, basisinkomen en economie.

GERDA BOSDRIESZ
 (1955, Dordrecht)
 lid sinds 1978

Activiteiten
 In PSP: nu: gemeenteraadslid Dordrecht, lid congrespresidium; vroeger: medewerkster Tweede Kamerfractie, partijbestuur, congrescommissie feminisme-socialisme, afdelingsbestuur, PSP vrouwen, organisatiecommissie enz.
 Buiten PSP: medewerkster positieve actiebeleid, bestuurslid vrouw- en wereldwinkel.

Bereid vanaf PSP-plaats 5 op de Groen Links lijst

Specialisatie: emancipatie-, personeelsbeleid, milieu, welzijn, werkgelegenheid.

KAREN BOSMA
 (1957, Amsterdam)
 lid sinds 1981

Activiteiten
 In PSP: voorzitter en secretaris Amsterdam-Noord, werkgroep tegen racisme/fascisme
 Werkzaam als verpleegkundige

Bereid voor een onverkiesbare plaats op de Groen Links lijst

Specialisatie: gezondheidszorg.
 Opmerkingen: Als er voldoende vrouwen kandidaat zijn voor de lijst (m.i. 50%) mag mijn kandidatuur worden geschrappt. Ik ben geen grote 'stemmentrekster'.

MARTIEN BOUWMANS
 (1952, Utrecht)
 lid sinds 1976

Activiteiten
 Ex-medewerker Tweede Kamerfractie PSP

Bereid vanaf PSP-plaats 3 op de PSP- en Groen Links-lijst.

Specialisatie: sociale zekerheid, sociaal-economisch en gezondheidszorg.

HENK BRANDERHORST
 (1939, Doorn)
 lid sinds 1960

Activiteiten:
 vice-voorzitter partijbestuur, lid provinciale staten van Utrecht.

Bereid vanaf PSP-plaats 2 op de Groen Links lijst

Specialisatie: vrede/veiligheidsbeleid, WVC-terreinen.

SANDER DOEVE
 (1950, Amsterdam)
 lid sinds 1969

Activiteiten
 Nu: directeur Stimezo-kliniek, mede verzorgende ouder, zelfstandig organisatieadviseur, bestuurslid kinderopvangkoepel, steunfractie PSP-deelgemeenteraadsfractie en initiatiefnemer Links Forum. Vroeger: diverse actiecomite's (breed en radicaal), lokale functies in PSP en PSP-jg, PSP-raadslid, lid strategiecommissie visie 3, lid PB, lid programcommissie 1986-1990 enz.

Bereid op PSP- en Groen Links lijst vanaf 1 (alleen niet tegenover Andrée van Es en Tom Pitstra).

Opmerkingen: mijn inzet is vooral om de linkervleugel binnen Groen Links te versterken en te werken aan concrete vormgeving van rebelse strategie en radicale inhoud.

ANDRÉE VAN ES
(1953, Amsterdam)
lid sinds 1975

Activiteiten

Tweede Kamerlid PSP, in verband daarmee alle overige activiteiten stopgezet, behalve 'publicitaire' activiteiten als een column in het Parool.

Bereid vanaf PSP-plaats 1 op de PSP- en de Groen Links-lijst.

BERT FRERIKS
(1949, Groningen)
lid sinds 1976

Activiteiten

lid gemeenteraadswerkgroep PSP Groningen, actief in anti-militaristische beweging, redakteur tijdschrift LINKS

Bereid vanaf PSP-plaats 10 op de PSP-lijst.

RUTGER HAGERAATS
(1961, Bussum)
lid sinds 1977

Activiteiten

Jongerensecretaris/propagandist/voorzitter PSP-Bussum, sedert 1986 gemeenteraadslid, voorzitter PSP-Gewest Gooi- en Vechtstreek en andere PSP klussen. Beleidsmedewerker drugsbeleid bij gemeente Amsterdam sinds juni 1987, daarvoor stafmedewerker politiek/kultureel centrum De Balie (voorheen Populier) in Amsterdam en andere (vrijwillige) activiteiten her en der.

Bereid vanaf PSP-plaats 6 op de Groen Links-lijst.

Specialismen: een beetje generalist.

HARRY VAN HEIJSTER
(1945, St. Anthonis)
lid sinds 1972

Activiteiten

Vroeger: gewestbestuur Brabant, lid Provinciale Staten N.-Brabant. Nu: afdelingsvoorzitter, fractiemedewerker Links Brabant statenfractie. Verder: medewerker linkse gemeenteraadfractie, vrijwilligerswerk in Vluchtelingenwerk, Anesty International.

Bereid voor een onverkiesbare plaats op een zelfstandige PSP-lijst.

JOHN HONTELEZ
(1954, Nijmegen)
lid sinds 1973

Activiteiten

Huidige: persoonlijk medewerker Europarlementarier Bram van der Lek, kandidaat REGENBOOG, partijraad, voorzitter Friends of the Earth International, voorzitter Stichting Milieukontakt Nederland-Polen, lid bestuur Milieudefensie, lid werkgroep Kalcarproces.

Bereid vanaf PSP-plaats 2 op PSP (1)- en Groen Links (2)-lijst.

(1) Alleen als niet doorgaan Groen Links z'n oorzaak vindt in veranderende opstelling andere partijen.

(2) Indien REGENBOOG 2 zetels behaalt vanaf PSP-plaats 5.

Opmerkingen: Ik wil mijn 20-jarige ervaring in de Nederlandse en internationale milieubeweging inzetten voor een radicaal milieubeleid. Juist nu alle partijen ineens 'groen' zijn is een huidige fractie die het motto van 'selectieve economische groei ten bate van het milieu' doorprijkt.

De EG is met een integratieproces bezig met volstrekt de verkeerde prioriteiten. Ik wil mijn ervaring als medewerker van Van der Lek in het Europarlement gebruiken om de Groen Linksfractie als

waakhond te laten functioneren naar het regeringsbeleid inzake EG-besluiten en de gevolgen van die besluiten voor sociale bewegingen in Nederland blootleggen.

Andere terreinen waar ik me mee bezig wil houden: ontwikkelingssamenwerking, energiepolitiek, Oost-Europa, mensenrechten, evt. economisch beleid.

CHRIS HUINDER
(1950, Geldrop)
lid sinds 1980

Activiteiten

Coordinator XminY beweging, bestuur Stichting In Zicht, medewerker van De Helling.

Bereid vanaf PSP plaats 3 op de Groen Links lijst.

Specialisatie: ontwikkelingssamenwerking, buitenlandse zaken, cultuur.

KARIN HULSMAN
(1963, Amsterdam)
lid sinds 1982

Activiteiten:

Secretaris PSP-Deventer, federatiebestuur Amsterdam, anti-militaristische acties en vrouwenzaken.

Bereid vanaf PSP-plaats 3 op de Groen Links lijst.

Specialisatie: emancipatie, sociale zaken, anti-militarisme; verder breed georiënteerd (generalist).

PIETER VAN DER HIJDEN
(1949, Amsterdam)
lid sinds 1974

Activiteiten

Vroeger: mede-oprichter en bestuurslid PSP-Nijmegen (interne organisatie en scholing); plaatselijk SEK-werk, partijbestuur (1986-1988, Sociaal-Economisch secteraris), partijraadslid; ABVA-kaderlid Universiteit Nijmegen, derde wereldgroepen, volkspetitionnement.

Nu: voorzitter PSP/SEK, mede-organisator basisinkomendiscussie

Bereid op zowel PSP- als Groen Links lijst vanaf PSP-plaats 2.

Specialisatie: opleiding natuurkundig ingenieur; beroep: organisatie en informatica-adviseur.

JOHAN JANSSEN
(1952, Wageningen)
lid sinds ca 1970

Activiteiten

Voor 1982 van alles en nog wat (in afdeling en gewest), 1982-1984 gemeenteraadslid PSP/PPR/CPN Wageningen, 1984-heden Statenlid Links Gelderland, sinds kort fractievoorzitter.

Bereid vanaf de 2de PSP plaats op de Groen Links-lijst (na Andree van Es).

Opmerking: bevorderen van groen-linkse samenwerking.

KARIN KIENHUIS
(1947, Margraten)
lid sinds 1974

Activiteiten

Provinciale Staten Limburg, afdelingsvoorzitter Mergelland; bestuurlijke taken sociaal-cultureel werk, kinderopvang.

Bereid vanaf een onverkiesbare plaats op de Groen Links lijst.

Specialisatie: ik houd me met alle terreinen bezig, maar de 'echte' specialisatie is kinderopvang.

WIM VAN KOOIJ
(1948, Utrecht)
lid sinds 1971 (?)

Activiteiten

Roze front, buurt/renovatie-comite, PSP-afdeling en JUPOL, PSP homo's, maatschappelijk werker, werkzaam in het Pieter Baan centrum (psychiatrische observatiekliniek van het gevangeniswezen).

Bereid vanaf plaats 30 op een zelfstandige PSP-lijst en PSP-plaats 30 op de Groen Links-lijst.

JOOST LAGENDIJK
(1957, Amsterdam)
lid sinds 1978

Activiteiten

Vroeger: afdelingsbestuur en lid steunfractie utrecht (1980-1984), partijraadslid (1981-1985), voorzitter WB/SVS/PB-lid (1987), voorlichter en fractieassistent Tweede Kamerfracties en campagne-secretaris (1986). Nu: buitenlandsecretaris partijbestuur.

Buiten de PSP, vroeger: boekverkoper bij Van Genneep, redacteur Uitgeverij SUA, mede-oprichter De Helling; nu: directeur stichting TMW, uitgever van het welzijnsweekblad en het Tijdschrift voor de Sociale Sector, bestuurslid De Helling.

Bereid vanaf PSP-plaats 5 op de Groen Links lijst.

Specialisatie: Generalist met als specialismen buitenlandse zaken, welzijn en cultuur.

JOOSJE LAKMAKER
(1950, Amsterdam)
lid sinds 1983

Activiteiten

Fractiemedewerkster Tweede Kamer (vanaf 1982), lid anti-racisme werkgroep en voorbereiding anti-racisme congres 1984.

Bereid vanaf PSP-plaats 3 op de Groen links-lijst.

Specialisatie: onderwijs, Buitenlandse Zaken, defensie, ontwikkelingssamenwerking.

TITIA VAN LEEUWEN
(1950, Amsterdam)
lid sinds 1974)

Activiteiten

Voorzitter SVS/WB en lid partijbestuur, Breed Platform Vrouwen voor Economische Zelfstandigheid, voorzitter Stichting Meander, werkzaam bij VROM, Directoraat-Generaal Milieubeheer.

Bereid op de Groen Links lijst voor een niet-verkiesbare plaats.

Specialisatie: van 1984 t/m 1988 lid Eerste Kamer en van daaruit breed georiënteerd.

ERIK MEIJER
(1944, Rotterdam)
lid sinds 1963

Activiteiten: 5 jaar landelijke bestuursfuncties in socialistische jeugd- en studentenbeweging, 4 jaar gemeenteraadslid, 7 jaar provinciale statenlid, 9 jaar partijbestuur, 10 jaar partijraadslid, 10 jaar bestuur WB, 12 jaar redacteur PSP-bladen (Bevrijding/De Rode Draad)

Bereid op zowel PSP als Groen Links lijst na Tom Pitstra.

Opmerkingen: Ik ben altijd voorstander geweest van de daadwerkelijke uitvoering van ons congresbesluit van 16-12-1967, dat inhield dat de PSP streeft naar opgaan in een grotere formatie die met meer kracht de strijd voor socialisme en pacifisme kan

voeren. Dat Groen Links er pas komt nu de deelnemende organisaties in de afgelopen jaren zijn verzwakt, vergroot het risico dat het een vooral parlementaire club (kiesvereniging) wordt. Wel slim in het electoraal uitbuiten van kortstondige modeverschijnselen, maar voorlopig slecht georganiseerd in bedrijven, buurten, plattelandsgemeenten, buitenparlementaire bewegingen en belangenorganisaties.

Gelukkig bestaat nog steeds de kans dat Groen Links echt iets beters wordt dan de PvdA. Dat lukt als we erin slagen om een volwaardig alternatief voor die partij te bieden, niet alleen op ecologisch, feministisch en pacifistisch terrein, maar vooral door een duidelijk socialistisch toekomstperspectief voor arbeiders en huurders. Pas dan krijgen de mensen die nu door de PvdA worden verwaarloosd eindelijk weer hun volwaardige plaats.

Wat Groen Links in de komende jaren wordt, hangt nu sterk af van de personen die het moeten gaan invullen, vooral in het parlementaire werk. Hoewel een actiegroep mij 12 jaar geleden uitriep tot 'Groenste raadslid van Amsterdam', reken ik mijzelf tot de 'rode' vleugel binnen Groen Links en hoop ik op voldoende kamer-kandidaten vanuit die vleugel. Ik vind het belangrijker dat Paul Rosenmöller (voor de strijd op het gebied van werken) en Tom Pitstra (voor de strijd op het gebied van wonen) in de Kamer komen dan ik er zelf in zit. Mocht ik daarin desondanks via een grote fractie terecht komen, dan heb ik 4 prioreiten:

1. Democratisering van het binnenlands bestuur (decentralisatie, schaalverkleining en financiële ruimte voor gemeenten en provincies, onder parlementaire controle brengen van waterschappen en gedeconcentreerde rijksdiensten, ruimte scheppen voor directe democratie aan de basis).

2. Een alternatief financieel beleid (belastingverschuiving naar hogere inkomens en bedrijven, bekostiging van de noodzakelijke groei van de collectieve sector).

3. Het openbaar vervoer (uitbreiding railvervoer, plattelandsvoorzieningen, ruimtelijke ordening voor een Nederland zonder auto's).

4. Onze inbreng effectief maken; laten zien dat Groen Links klaar staat om Nederland te veranderen (vanuit een sterke positie zaken doen met PvdA en D66, dus meer dan alleen getuigenispolitiek).

LIESBETH MILTENBURG
(1957, Nijmegen)
lid sinds 1984

Activiteiten

In de PSP: redactie Bevrijding, organisatiecommissie, positieve actie vrouwen, homogroep, notuliste partijbestuur.

Buiten PSP: homobeweging, vrouwenadviescommissie Woningbouw

Bereid vanaf PSP plaats 2 op PSP- en Groen Links-Lijst.

Specialisatie: homo/lesbobeleid, ruimtelijke ordening en woningbouw.

SASKIA MISPELBLOM
(1952, Zwijndrecht)
lid sinds 1984

Activiteiten

Raadslid geweest (PPR/PSP), op dit moment beleidsmedewerker emancipatie bij de gemeente Zwijndrecht; milieudefensie afd, Zwijndrecht.

Bereid voor een onverkiesbare plaats op PSP- en Groen Links-lijst.

Opmerkingen: ik heb geen behoefte me zelf te 'verkopen'.

ELLEN MOOKHOEK

(1968, Amsterdam)
lid sinds 1988

Activiteit:

PSJG-lid, politiek secretaris sociaal-economisch in PSJG-bestuur, lid PSJG-Amsterdam. Meegewerkt aan notitie 'Jongerenbeleid: het kan beter' van diverse jongerenorganisaties.

Bereid vanaf PSP-plaats 4 op de PSP- en de Groen Links-lijst.

INEKE MOT

(1942, Amsterdam)
lid in 1968-'69 en sinds 1977

Activiteiten

Penningmeester sinds '82, bestuurlijke activiteiten in (geestelijke) gezondheidszorg vanaf 1978, gezondheidsgroep PSP-Amsterdam '80-'85, ondersteunende activiteiten tbv ons deelraadslid met gezondheidszorg in de portefeuille, hoerenbeweging '79-'88

Bereid vanaf plaats 9 op de PSP- en de Groen Links-lijst.

Specialismen: armoede, incest, invaliditeit.

TOM PITSTRA

(1949, Groningen)
lid sinds 1970

Activiteiten

Diverse bewegingen (studenten, anti-kernenergie, volkshuisvesting), partijbestuur (1981/1983 VOHUP), brochure 'Wonen is een recht' en-reactie op Structurnota Verkeer en Vervoer; vanaf 1974 actief in de PSP-Groningen en van daaruit betrokken bij acties, verzet en bewegingen; vanaf 1981 full-time PSP-activist, voorzitter PSP-Groningen, laatste 6 jaar raadslid, van hieruit intensief bezig gehouden met milieu, energie, politie, volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en verkeer; actief in de Davidstraatbuurt als tegenspeler van Max vd Berg.

Opleiding: pedagogische academie, Andragogie (RUG)

Bereid vanaf PSP-plaats 2 op een zelfstandige PSP-lijst en de Groen Links-lijst.

Opmerkingen: De PSP-Groningen heeft door noeste arbeid een naam opgebouwd in de stad en wordt als betrouwbare bondgenoot gezien van diverse progressieve en sociale bewegingen.

LEO PLATVOET

(1951, Amsterdam)
lid sinds 1972

Activiteiten

Vroeger: afdelings- en gewestbestuur, partijraad, gemeenteraadslid Bussum (1978-1987), medewerker SVS (1977-1988), organisatiecommissie, campagnecommissie Tweede Kamerverkiezingen 1981 en 1982, LWPW-bestuur, redactie De Rode Draad, partijbestuur, afdelingsbestuurder ABVA/KABO, secr. diverse actiecomite's.

Nu: hoofdredakteur Bevrijding/PB-lid, organisator themaconferenties REGENBOOG, eindredakteur Odyssee-reisgidsen (voor de ondernemende, zelfstandige, kritische reizigers!).

Opleiding: socioloog.

Bereid vanaf PSP-plaats 2 op de PSP-(1) en de Groen Links-lijst.

(1) indien de Groen Links-lijst buiten de 'schuld' van de PSP om niet door zou gaan.

Opmerkingen: Ik beschouw mijzelf als generalist, al zijn er wel enkele terreinen die mijn grote interesse hebben: sociaal-economisch, financiën, RO en Volkshuisvesting, binnenlands bestuur en buitenland.

Vanaf het begin van de samenwerkingsdiscussie heb ik me op het standpunt gesteld dat het streven naar samenwerking wense-

lijk is en een gezamenlijk optrekken politiek noodzakelijk om macht te vormen voor de radicale veranderingen die de PSP nastreeft. Een voor de PSP herkenbaar programma is daarbij echter een absolute voorwaarde. Het huidige Groen Links-programma is dat, al kan en moet het zeker nog verbeterd (d.w.z. verscherpt, verdiept en genuanceerd) worden.

In de Groen Links-fractie zal ik een politieke werkwijze stimuleren die een radikaal-scherpe stellingname combineert met het lanceren van aansprekende, concrete voorstellen die bij veel mensen het vertrouwen in de Groen Linkse oplossingen doet groeien. Zowel inhoudelijk als publicitair is een nauwe band tussen het parlementaire en het buitenparlementaire werk noodzakelijk, om zo een optimale herkenbaar en haalbaarheid te bereiken.

BOB VAN SCHIJNDEL

(1945, Amsterdam)
lid sinds 1969

Activiteiten

Voorheen: bestuur afdelingen Haarlem en Amsterdam-Zuid, partijbestuur, studentenbeweging, bestuurslid Schurerstichting.

Nu: gemeenteraadslid PSP en Links Akkoord sinds 1980, homo-emancipatiebeweging.

Specialisatie: Gezondheids- en maatschappelijke zorg (w.o. psychiatrie en ouderenzorg), vredesbeleid (in en buiten de PSP), AIDS-beleid, anti-repressiebeleid, homo-emancipatiebeleid, anti-discriminatiebeleid, volkshuisvesting, gehandicaptenbeleid, EG-beleid.

ANNELIES SCHUTTE

(1951, Amsterdam)
lid sinds 1980 of 1981

Activiteiten

Vijf jaar werkzaam als fractiemedewerkster PSP Tweede Kamer, sinds 1 maart 1989 bij VluchtelingenWerk. Bestuurslid Vrouw en Werkwinkel Amsterdam en St. Medisch Advieskollektief.

Bereid vanaf PSP-plaats 4 op de Groen Links lijst.

Specialisatie: strafrecht, vreemdelingenrecht, vluchtelingenbeleid, emanicipatie.

MATTY SIERSEMA

(1945, Zuidbroek)
lid sinds 1977

Activiteiten

Vanaf 1982 gemeenteraadslid; beroep: psychologe

Bereid vanaf plaats 1

JOE SIMMONS

(1951, Amsterdam)
lid sinds 1982

Bereid vanaf PSP-plaats 5 op de Groen Links-lijst.

LEONIE SIPKES

Bereid vanaf de 3de PSP-plaats op Groen Links

HARRIE SLEGH

(1953, Utrecht)
lid sinds 1977

Activiteiten

Voorzitter PSP fed. Utrecht, 7 jaar raadslid in Utrecht, onderwijs-medewerker vakgroep milieukunde RUU, lid redactieraad Milieu-defensie, redactielid De Rode Draad.

Bereid vanaf PSP-plaats 3 op de Groen Links-lijst.

Specialismen: Milieu, sociaal-economisch, sociale zake, energie-beleid.

LEX SPAANS

(1947, Amsterdam)

lid 1971-1980 en vanaf 1988

Activiteiten: gemeenteraadslid Boskoop, oprichter PSP-homogroep (1978), redacteur Bevrijding, nu: persvoorlichter Tweede Kamerfractie, daarnaast uitgeverij (literair) bij een kleine uitgeverij.

Bereid van PSP-plaats 3 op de PSP- en Groen Links-lijst.

ROB STEINBUCH

(1931, Driebergen)

lid sinds 1968

Activiteiten

penningmeester

Bereid vanaf plaats 1 op een zelfstandige PSP-lijst.

TOF THISSEN

(1957, Roermond)

lid sinds 1978

Activiteiten

Voorzitter Afdeling Roermond/N. Limburg vanaf 1984, IKV vanaf 1977 (o.a. provinciaal kernenbegeleider tot 1987), medecoördinator van het Limburgs Komitee Kruisraketten Nee (t/m 1985), vluchtelingenwerk, meldpunt discriminatie, anti-racisme; medeschrijver brochure 'Militarisme in de Euregio'; gemeenteraadslid Roermond Links! (PSP, PPR e.a.) vanaf 1986.

Bereid vanaf PSP-plaats 2 op de Groen Links lijst

specialisatie: ontwikkelingssamenwerking, Derde wereld, vredesvraagstukken, migranten- en minderhedenbeleid, militarisering, welzijn en onderwijs.

CORRIE VAN DER VELDEN

(1953, Amsterdam)

lid sinds 1979

Activiteiten

Steunfractie PSP-Utrecht, PSP Vrouwen (Utrecht en landelijk), partijbestuur (1983-1987), stadsdeelraad Indische Buurt i.o. Links Akkoord, basisinkomendiscussie.

Bereid vanaf PSP-plaats 5 op PSP- en Groen Links-lijst.

Specialisatie: feminisme, arbeid en inkomen, organisatievraagstukken, Zuid Afrika dienstweigeren..

JANNEKE WAIJERINK

(1948, Lelystad)

lid sinds 1982

Activiteiten

Provinciale Staten Flevoland.

Bereid vanaf plaats 12 op een zelfstandige PSP-lijst en PSP-plaats 4 op de Groen Links-lijst.

WILBERT WILLEMS

(1946, Tilburg)

lid sinds ca 1973

Activiteiten

Statenlid Links Brabant, beleidsmedewerker Uitkeringsgerechtigden FNV, voorzitter Stichting Fractie-assistentie PSP; Kamerlid (1981-1986), diverse bestuursfuncties binnen en buiten de PSP.

Bereid vanaf plaats 2 op de Groen Links lijst.

Opmerkingen: Voor mij is het een enorme uitdaging om Groen links tot een politieke factor van betekenis te maken: kritisch, constructief, prikkelend en betrouwbaar; de cultuurverschillen en politieke meningsverschillen binnen en tussen de deelnemende organisaties moeten op een vruchtbare manier worden benut om

aansprekende voorstellen te ontwikkelen. Mijn prioriteiten (en deskundigheden) liggen op sociaal-economisch terrein (vernieuwing sociale zekerheid, democratische arbeidsverhoudingen, rechtvaardiger inkomensbeleid) en op milieugebied (voorkomen i.p.v. opruimen, Noordzee- en Waddemilieu, schone energie). Van het grootste belang daarbij is de wisselwerking tussen Groen Links en progressieve maatschappelijke initiatieven en bewegingen.

JAN WIJNIA

(1954, Nijmegen)

lid sinds 1974

Activiteiten

In de PSP: afdelingsbestuur Nijmegen, partijraad, themawerkgroep vredesvraagstukken, socialisme-discussiecommissie; gemeenteraadslid Nijmegen.

Buiten PSP: studentenbeweging, vredesbeweging, dienstweigeren.

Nu aan het afstuderen op 'gemeenten en radicaal beleid'. Politicoloog per 1-7-1989.

Bereid vanaf PSP-plaats 2 op de Groen Links lijst

Specialisatie: ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, milieu, energie, economie, vredesvraagstukken en ontwikkeling.

HENK ZANDVLIET

(1953, Utrecht)

lid sinds 1973

Activiteiten

Vroeger: o.a. lid afd.bestuur Aalsmeer en Utrecht, lid partijraad, lid gemeenteraad Utrecht ('78-'86), div. activiteiten in derde wereld- en anti-kernenergiebeweging.

Nu: koördinator/beleidsmedewerker landelijk inspraakorgaan Marokkanen en Tunesiërs, o.a. bestuurslid Stichting Beheersorganisatie Etnische Groepen Utrecht en Stichting Milieu-Educatie.

Bereid vanaf PSP-plaats 2 op de Groen Links-lijst.

Specialismen: brede interesse, actueel specialisme 'minderheden'-beleid.

- 38. Utrecht** ★★
 blz. 10, kolom 1, r. 4, 'progressieve regering' vervangen door: 'linkse regering zonder rechtse partijen'.
Toelichting: onder een 'progressieve regering wordt soms ook wel verstaan: een regering waarin progressieve partijen in de meerderheid zijn, zoals indertijd het kabinet-den Uyl. Maar wij willen geen kabinet met CDA of VVD erin, ook niet als PvdA, Groen Links en D'66 daarin een meerderheid hebben).
Preadvies: overnemen.
- 42. Rotterdam** ★★
 blz. 10, kolom 1, r. 51, tussen 'demokratisering' en 'en een goed beheer' toevoegen: ', socialisatie van de voornaamste produktie-middelen'
Preadvies: afwijzen; komt elders aan de orde.
- 43. Rotterdam** ★★
 blz. 10, kolom 1, r. 52, na 'staan' toevoegen: 'als belangrijke stappen op weg naar een klassenloze samenleving.'
Preadvies: overnemen.
- 47. Nijmegen** ★★
 blz. 10, kolom 1 & 2, r. 62 tot r. 24, tussen 'initiëren' en 'inkomens-verdeling' vervangen door: 'In die discussie moet centraal staan de mogelijkheid en wenselijkheid van de gedeeltelijke ontkoppeling tussen arbeid en inkomen en vrijwillige werkloosheid, en de consequenties daarvan voor de strijd voor herverdeling van betaald en onbetaald werk, de verbetering van de positie van vrouwen, jongeren en migranten op de arbeidsmarkt en voor de inkomensontwikkeling.
- 47a. Nijmegen** ★★★
 blz. 10, kolom 1 & 2, r. 62 tot r. 24, als aparte eis in programma opnemen: 'studeren moet mogelijk worden met behoud van uitkering.
Toelichting 47, 47a: Bij de opsomming van elementen voor de brede maatschappelijke discussie staan een aantal zaken die we gewoon eisen in dit programma. Daar hebben we zelf dus al een duidelijke stellingname ingenomen. Terwijl die b.m.d. suggereert dat we er zelf nog niet uit zijn. Dat geldt echter alleen voor het basisinkomen en de consequenties daarvan. Laten we de discussie daar dan ook op concentreren. Door dit amendement vervalt 'verruiming van de bijverdienmogelijkheden voor mensen met een uitkering'. Dat vinden we geen goede eis. We eisen optrekken van de uitkeringen en koppeling op 80%-niveau aan het minimumloon. Als je dan nog mensen met een uitkering wil laten bijverdienen komen zij al makkelijk boven mensen met een minimumloon uit. Of we daar voor moeten zijn is afhankelijk van de discussie over het basisinkomen, want zo'n situatie zet de verhouding tussen het hebben van een baan en wat bijverdienen behoorlijk op z'n kop.
Preadvies: overnemen: zal ongetwijfeld opnieuw over onderhandeld worden.
- 52. Amsterdam-Oost** ★★
 blz. 10, kolom 2, r. 32 tot r. 33, tussen 'De individuele' en 'gesteld': schrappen.
Toelichting: Waar komt deze 80% vandaan. Als het gaat om de verhouding tussen het individuele sociale minimum en dat voor gezinnen lijkt het niet gewenst de verhouding 70-100 te veranderen in 80-100. Dat brengt de individualisering van uitkeringsrechten alleen verder weg. Ook op grond van budgetonderzoek is deze verschuiving niet hard te maken.
Preadvies: afwijzen, PB ziet in dat het 'n onduidelijke tekst is, wordt opnieuw ingebracht in de onderhandelingen met het doel uitkeringen voor alleenstaanden en tweepersoonshuishoudens te koppelen en op een hoger nivo te brengen.
- 57. Amsterdam-Oost** ★★
 blz. 10, kolom 2, r. 47, na 'verschillen' toevoegen: De inkomens van meer dan F 50.000,- bruto per jaar dienen in te leveren ten gunste van de inkomens van minder dan f 30.000,- bruto per jaar.
Preadvies: overnemen als volgt:
 57'. 'De inkomens van meer dan twee keer modaal per jaar dienen...
- 60. Groningen, Rotterdam** ★
 blz. 10, kolom 2, r. 62, toevoegen: 'zolang dit onrecht voor jongeren niet volledig is opgeheven.'
Toelichting: We hebben jeugdloon altijd gezien als een vorm van diefstal, waarmee de ondernemers jongeren een deel van hun rechtmatige loon onthielden. We moeten voorkomen dat nu opeens de indruk ontstaat dat we met het bestaan van een jeugdkorting kunnen instemmen. De voorgestelde formulering roept het misverstand op dat we jeugdloon beneden 21 jaar wel aanvaardbaar zouden vinden.
Preadvies: overnemen: dit is een kompromis; inbreng van de PSP was: afschaffing van het jeugdloon.
- 60a. Rotterdam** ★
 blz. 10, kolom 2, r.62, na 'jaar' toevoegen: 'als eerste stap op weg naar de volledige afschaffing van dit onrecht voor jongeren.'
Toelichting: We hebben jeugdloon altijd gezien als een vorm van diefstal, waarmee de ondernemers jongeren een deel van hun rechtmatig loon onthielden. We moeten voorkomen dat nu opeens de indruk ontstaat dat we met het bestaan van een jeugdkorting kunnen instemmen.
Preadvies: afwijzen; voorkeur voor 60.
- 61. Wageningen, Rotterdam, Amsterdam Zuid-Oost** ★
 blz. 10, kolom 2, r. 61, '21 jaar' vervangen door: '18 jaar'.
Toelichting: wij vinden dat jongeren op hun 18e meerderjarig worden, dan moeten zij ook economisch volwaardig worden behandeld.
Preadvies: afwijzen; zie 60.
- 62. Amsterdam Zuid-Oost, Nijmegen, Hengelo, Amsterdam Noord, Den Haag, Utrecht, Breda, Amsterdam Centrum** ★
 blz. 10, kolom 2, r. 61 tot r. 62, vervangen door: afschaffen jeugdloon.
Toelichting: een 18-jarige heeft recht op dezelfde beloning voor hetzelfde werk als een 25-jarige!
Preadvies: afwijzen; zie 60.
- 63. Amsterdam Oost** ★
 blz. 10, kolom 2, r. 64, toevoegen: De kinderbijslag voor de mensen met lage inkomens dient verhoogd te worden, met name voor het eerste kind.
Preadvies: overnemen.
- 69. Amsterdam Zuid** ★★
 blz. 11, kolom 1, r. 15 tot r. 20, vervangen door: Grote bedrijven en de overheid worden verplicht t.a.v. groepen in achterstandssituaties, met name migranten, vrouwen en gehandicapten, een beleid van positieve actie te voeren, o.a. met behulp van een quoteringsregeling. Scholingsactiviteiten voor deze groepen om een betere positie op de arbeidsmarkt te verwerven worden gestimuleerd.
Toelichting: strakkere formulering die meer nadruk legt op positieve actie en quoteringsregelingen.
Preadvies: afwijzen.
- 71. Utrecht (minderheid)** ★★
 blz. 11, kolom 1, r. 23 tot r. 24, '32-urige werkweek in 2000' vervangen door: 25-urige werkweek.
Preadvies: afwijzen; het is wenselijk de stappen te noemen in de kaderwet.

- 72. Rotterdam** **
blz. 11, kolom 1, r. 24, 'in' vervangen door: 'voor'.
Preadvies: afwijzen.
- 73. Amsterdam Oost** **
blz. 11, kolom 1, r. 30, 'middeninkomens' vervangen door: modale inkomens.
Toelichting: Dit maakt de financiële onderbouwing van dit punt reëler. Bovendien mogen 'middeninkomens' van f 60.00,- of f 70.000,- per jaar best inleveren. Willen we ons program uitvoeren dan zal dat wel moeten.
Preadvies: overnemen.
- 80. Nijmegen** **
blz. 11, kolom 1, r. 64 tot kolom 2, r. 2
'Invoering ... 'beloond' vervangen door: 'De BTW wordt vervangen door ecologische belastingen. Die belastingen worden geheven op bepaalde grondstoffen en produkten als onderdeel van het milieubeleid. De opbrengst van de ecologische belastingen dient zodanig hoog te zijn dat behalve de afschaffing van de BTW een zodanige reductie van de (laagste tarieven van) de loonbelasting en sociale premies betaald kan worden dat de koopkracht tot modaal gehandhaafd blijft. Hierdoor ontstaat een verschuiving in prijsniveau ten nadele van milieubelastende naar milieuvriendelijke en arbeidsintensieve productie en consumptie. Bij slinkende opbrengsten van ecologische belastingen kan gekozen worden uit verhoging van die belastingen, wederinvoering van de BTW of verhoging van de directe belastingen. Zolang ecologische belastingen nog niet ingevoerd zijn worden reparatie en diensten onder het lage BTW-tarief gebracht'.
Toelichting: Dit amendement geeft beter aan hoe de ecologische belastingen dienen te gaan functioneren. Het werkt alleen als het drastisch is, dus om hoge bedragen gaat. Genoeg om de BTW af te schaffen en bijsturend inkomensbeleid te voeren. De uitwerking dient in het milieu-hoofdstuk te komen evenals een deel van de toelichting die nu in r. 24-32 staat.
Preadvies: Overnemen.
- 81. Groningen** **
blz. 11, kolom 1, r. 64
Toevoegen voor 'invoering': 'Voor produkten die niet vanuit milieudoelstellingen verboden moeten worden en waarvoor geen direkt alternatief is ...'
Toelichting: echt milieuvervuilende produkten moeten verboden worden ipv er belasting op te heffen. Voorbeelden: invoering statiegelden ipv wegwerpverpakking, geen fosfaten, geen wegwerpbatterijen, CFK's etc. Zelfs Nijpels wilde al dat alle produkten die op de markt kwamen eerst getoetst moesten worden aan milieunormen en zonodig verboden moesten worden. Groen Links gaat echt in de fout als ze de inkomsten uit eko-tax nodig gaan hebben om hun programma te financieren. Dan krijg je belang bij (betaalde) milieuvervuiling!
Preadvies: Afwijzen, verbod en alternatieven komen in de milieu-paragraaf aan de orde.
- 82 Wageningen e.o.** **
blz. 11, kolom 1, r. 65-66
Schrappen: 'in samenhang ... gelijk blijft'
Toelichting: Uiteraard moet de koopkracht tot modaal gelijk blijven, maar het is niet zo dat een inkomen onder modaal een vrijbrief is om te vervuilen.
Preadvies: Afwijzen, zie 80
- 83. Utrecht** **
blz. 11, kolom 2, r. 8
Toevoegen: 'BTW-heffingen op woningisolatie blijft achterwege'
Preadvies: Uitwerking in fractie-werkprogramma
- 85. Adam-Zuid, Adam-Noord, Adam-Oud-west, Utrecht, Rotterdam** **
blz. 11, kolom 2, r. 12-13
Vervangen door: 'Invoering van een belastingtarief van 100% voor inkomens boven 100.000 gulden.'
Toelichting: de nivellering mag wel verder gaan dan een tarief van 72%. Bovendien is dat ook nodig wil je de wensen uit het programma, zoals uitkeringen met 15% omhoog, en verbetering van de koopkracht voor lage en midden-inkomens (sinds wanneer heeft dat laatste prioriteit??), ook nog kunnen betalen.
Preadvies: Overnemen
- 86. Groningen** **
blz. 11, kolom 2, r. 13
Toevoegen na 'ingevoerd': 'Boven een jaarinkomen van twee maal modaal wordt alles wegbelast'.
Toelichting: Bij individualisering van de inkomens lijkt ons een jaarinkomen van twee keer modaal meer dan genoeg (zeker in verhouding tot het huidige niveau van de minimale uitkeringen).
Preadvies: Afwijzen, zie 85
- 87. Amsterdam-ZO** **
blz. 11, kolom 2, r. 16
Schrappen: 'boven de 200.000 gulden'
Toelichting: Geen onevenredige bevoordeling van het eigen woningbezit.
Preadvies: Afwijzen, het eigen woningbezit tot 200.000 gulden is vaak gedwongen vanwege gebrek aan alternatief in de huursector.
- 91. Amsterdam-Zuid** *
blz. 11, kolom 2, r. 37-38
Toevoegen na 'socialisering van de economie': 'ter vervanging van de kapitalistische economische ordening'
Toelichting: in het programma wordt nergens expliciet een analyse gemaakt van het kapitalisme, of wordt dat als economisch stelsel afgewezen.
Preadvies: Afwijzen. Gebeurt dat nu met aannahme van dit amendement wel? Woordenspelletje? Het moge duidelijk zijn dat dit een zeer aanvaardbare compromistekst is, die zeer goed aansluit bij het in '88 aanvaarde visiestuk.
- 92. Amsterdam-ZO** *
blz. 11, kolom 2, r. 37-39
Toevoegen tussen 'streven naar' en 'financiële': 'socialisatie van de bedrijven'
Toelichting: Deze term geeft duidelijker weer dat het gaat om gemeenschapsbezit en democratisch beheer in de bedrijven en instellingen.
Preadvies: Afwijzen, zie 91
- 93. Den Haag** *
blz. 11, kolom 2, r. 38-39
Toevoegen tussen 'beheer van de' en 'industriën': 'de belangrijkste'
Preadvies: Afwijzen, zie 91
- 94. Breda** *
blz. 11, kolom 2, r. 41
Toevoegen tussen 'democratisch beheer' en 'van de belangrijkste industrieën':
'bezit'
Toelichting: Socialisatie van de belangrijkste produktiemiddelen is een noodzakelijk programma-onderdeel van een groen-links akkoord
Preadvies: Afwijzen, zie 91

- 98. Hengelo** **
blz. 11, kolom 2, r. 52
toevoegen na 'versterkt': ', mits gesocialiseerd'
Preadvies: Afwijzen, in strijd met visie-stuk 'Voor een maakbaar socialisme', zie verder 91.
- 99. Utrecht** **
blz. 11, kolom 2, r. 54-64
'Het aantal onderwerpen ... zelfbesturende ondernemingen' vervangen door:
'* In grote en middelgrote bedrijven dient een democratisch gekozen personeelsvertegenwoordiging het hoogste orgaan in het bedrijf te worden, dat de eindbeslissing heeft (voor zover deze tenminste niet aan openbare organen is voorbehouden). In ieder geval moet dat gelden voor reorganisaties, ingrijpende technologische vernieuwingen, milieumaatregelen, fusies en benoemingen in het management.
Zolang hiervoor geen politieke meerderheid te vinden is streeft Groen Links naar drastische uitbreiding van het aantal onderwerpen waarvoor de instemming van de Ondernemingsraad is vereist krachtens de Wet op de Ondernemingsraden, opheffing van juridische en fiscale belemmeringen voor (het oprichten van) zelfbesturende ondernemingen en ruimere beschikbaarheid van risico-dragend kapitaal voor dergelijke ondernemingen.'
Toelichting: De schrijver van deze toelichting zit zelf in een ondernemingsraad en heeft ervaring met het instemmingsrecht dat een OR op het ogenblik al heeft op een aantal punten. Dat is een nuttig recht, en uitbreiding ervan is natuurlijk nooit weg; maar het geeft de OR nog geen enkel machtsmiddel om een directie te dwingen de eisen van de OR over te nemen: je kunt er alleen maar dingen mee tegenhouden. Dat is toch niet het ideaal van Groen Links? Ook de CPN en de PPR streven, dachten wij, naar arbeiderszelfbeheer. In een program moet niet alleen staan wat (door andere partijen) als 'haalbaar' wordt beschouwd, maar vooral wat je zelf wilt. Dat laat onverlet dat je in de praktijk probeert om ook 'kleinere' punten binnen te halen wanneer dat kan.)
Preadvies: Overnemen
- 101. Hengelo** **
blz. 12, kolom 1, r. 4
Toevoegen na 'Bestuur en Bedrijf':
'* Staatsleningen ter financiering van overheidstekorten worden niet op de geldmarkt geleend, maar betrokken van de pensioenfondsen. Pensioenfondsen komen onder volledige zeggenschap van werknemersorganen.'
Preadvies: Afwijzen. Het is zeer de vraag of deze twee eisen met elkaar in overeenstemming te brengen zijn.
101'. tweede zin overnemen
- 102. Rotterdam** **
blz. 12, kolom 1, r. 39
'afbouw' vervangen door: 'onmiddellijke afbraak'
Preadvies: Afwijzen, overbodige krachtpatserij
102'. 'afbouw' vervangen door 'opheffing'.
- 103. Utrecht** **
blz. 12, kolom 2, r. 44
Toevoegen na 'WEU': 'tijdens de komende kabinetsperiode'
Toelichting: voor de duidelijkheid... Je schrijft tenslotte een program voor de duur van 4 jaar, nietwaar?
Preadvies: Afwijzen. Duidelijk moge zijn dat deze paragraaf voor de PSP goed uitonderhandeld is. Het amendement van Utrecht is in die zin overbodig dat dit programma inderdaad voor 4 jaar geldt.
- 104. Rotterdam** **
blz. 12, kolom 1, r. 44
Toevoegen: 'Eenzijdige ontwapeningsstappen en een ongebonden buitenlandse politiek zijn daarvoor belangrijke middelen'
Preadvies: Afwijzen, dubbelop
- 105. Rotterdam** **
blz. 12, kolom 1, r. 45-50
'Het leger ... inzetten bij calamiteiten' vervangen door:
'Een staand leger past niet in het door Groen Links voorgestane veiligheidsbeleid. Het zal moeten worden vervangen door een organisatie die een werkelijke bijdrage kan leveren aan vrede en veiligheid op nationaal, Europees en mondiaal niveau, met inbegrip van taken van vredesmissies van de Verenigde Naties.'
Preadvies: Afwijzen. De passage over het leger is vakkundig uitonderhandeld door de PSP-delegatie. Het bevat elementen van het door de PSP al sinds de oprichting voorgestane beleid, zoals de VN-taken. De omvorming heeft duidelijk een vredesfunctie; het defensiebudget wordt gefaseerd vervangen door een vredesfonds.
- 106. Hengelo** **
blz. 12, kolom 1, r. 46
'het zal moeten' vervangen door: 'Bruikbare delen van de infrastructuur'
Preadvies: Afwijzen, zie 105
- 107. Amsterdam-ZO** **
blz. 12, kolom 1, r. 47
'omgevormd tot' vervangen door: 'vervangen door'
Preadvies: Overnemen
- 108. Dordrecht** **
blz. 12, kolom 1, r. 46-49
'Het zal moeten ... niveau' vervangen door:
'Het zal moeten worden omgevormd tot een gedemocratiseerde organisatie. Deze organisatie dient te zijn ontwapend.'
Preadvies: Afwijzen, zie 105
- 109. Amersfoort** **
blz. 12, kolom 1, r. 45-50
In 'Het leger ... bij calamiteiten' schrappen:
r. 45 'zoals dat nu bestaat' en r. 46 vanaf 'het zal moeten' t/m r. 50 'bij calamiteiten'.
Toelichting: Het leger dient te worden afgeschaft. Wij zijn tegen een leger in welke vorm dan ook. Niet de verdediging van een grondgebied moet centraal staan, maar de verdediging van de organisaties en de democratische en sociale rechten van de mensen zelf. Daarbij past geen leger. Voor eventuele andere taken bij calamiteiten is geen leger nodig, maar een andere organisatie, die juist niet op een leger lijkt.
Preadvies: Afwijzen, zie 105
- 110. Hengelo** **
blz. 12, kolom 1, r. 45
Schrappen: 'zoals het nu bestaat'
Preadvies: Afwijzen
- 111. Amsterdam-Noord** **
blz. 12, kolom 1, r. 46-50
'Het zal moeten ... calamiteiten' vervangen door:
'Het zal moeten worden vervangen door organisaties met taken die een werkelijke bijdrage kunnen leveren aan vrede en veiligheid. Voorbeelden van zulke taken zijn VN-vredesmissies (waarvoor geen dienstplicht of dwang behoef te gelden) en inzet – ongewapend uiteraard – bij calamiteiten.'
Toelichting: Het 'omvormen' van het leger laat te veel vragen open betreffende handhaving van de dienstplicht, bewapening e.d. Beter is het om niet alles in één organisatorisch verband samen te brengen, maar taken te splitsen, bijv.:
– VN vredesmissies (waarnemers, politietaken) op basis van vrijwillige inzet; bewapening volgens noodzakelijke taken, (vgl. de politie)
– Inzet bij calamiteiten (binnen- en buitenland), waarvoor iedereen oproepbaar zou moeten zijn (ook vrouwen). In dat kader geen bewapening, wel valt te denken aan verplichting tot het halen van EHBO-diploma's e.d.

Preadvies: Afwijzen, zie 107, en overnemen de toevoeging '-ongewapend uiteraard -'

112. Rotterdam

★★

blz. 12, kolom 1, r. 50

Na 'calamiteiten' toevoegen: 'Het spreekt voor zich dat een dergelijke organisatie geen wapens draagt'.

Preadvies: Zie 111

113. Amsterdam-ZO

★★

blz. 12, kolom 1, r. 50

'bij' vervangen door: 'rampen'

Toelichting: Chinees verzet op het plein van de hemelse vrede wordt ook als calamiteit gezien!

Preadvies: Zie 111

114. Utrecht

★★

blz. 12, kolom 1, r. 45-50

'Het zal moeten ... bij calamiteiten' vervangen door: 'Het wordt afgeschaft'

Preadvies: Afwijzen, zie 105

116. Rotterdam

★★

blz. 12, kolom 1, r. 53

Toevoegen: 'Afschaffen van het leger. Geen oorlogsvoorbereiding, maar voorlichting over ontwapening en bestrijding van vijanddenken en militarisme. Geen nieuwe atoomschuilkelders en andere vormen van civiele oorlogsvoorbereiding. Afschaffing van militaire propaganda, zoals parades, taptoes, open dagen en wapenbeurzen. Verbod van militair vertoon bij civiele evenementen zoals de vierdaagse van Nijmegen. Afschaffing van militaire rechtspraak en het tuchtrecht. Ontbinding van de militaire inlichtingendiensten.'

Preadvies: Afwijzen, eerste zin zie 105. Overige wensen naar fractie-werkplan.

117. Rotterdam

★★

blz. 12, kolom 1, r. 53

Toevoegen: 'Nederland uit de NAVO en de NAVO uit Nederland'

Toelichting: Gewoon een duidelijk standpunt innemen, laat zien wat je wilt!!!!!!

Preadvies: Afwijzen, staat reeds duidelijk verwoord op r. 39-44.

119. Breda

★

blz. 12, kolom 1, r. 59-60

Tussen 'drastische vermindering' en 'van de bestaande' toevoegen: 'en afschaffing'

Preadvies: Afwijzen, deze eis moet in samenhang met de inleiding worden gelezen, waarin het leger duidelijk een andere – vredes – functie krijgt.

120. Rotterdam

★

blz. 12, kolom 1, r. 59

'Een drastische vermindering' vervangen door: 'afschaffing'

Preadvies: Zie 119

121. Den Haag (minderheid)

★

blz. 12, kolom 1, r. 61

Toevoegen na 'conventionele bewapening': ', uitmondend in volledige ontwapening.'

Preadvies: Zie 119

122. Hengelo

★

blz. 12, kolom 1, r. 61

Toevoegen na 'conventionele bewapening': ', met de bedoeling ze af te schaffen.'

Preadvies: Zie 119

123. Hengelo

★

blz. 12, kolom 1, r. 62

Toevoegen: '★ Afschaffing van het leger'

Preadvies: zie 119

126. Utrecht

★

blz. 12, kolom 1, r. 66

'Een stelselmatige ... het defensiebudget' vervangen door: 'Het defensiebudget wordt in de komende kabinetsperiode gehalveerd.'

Preadvies: Afwijzen, stelselmatige verlaging leidt praktisch tot nul. In samenhang met de rest van het programma blijkt duidelijk dat het een snelle, forse verlaging zal zijn, zonder echter getallen te noemen die alleen maar schijnzekerheid bieden.

127. Amsterdam-Oud-West

★

blz. 12, kolom 1, r. 66

'Een stelselmatige ... defensiebudget' vervangen door: 'Het defensiebudget wordt zodanig afgebouwd dat het binnen 4 jaar opgeheven is'.

Preadvies: Afwijzen, zie 126

128. Amsterdam-ZO

★

blz. 12, kolom 1, r. 66

Vervangen door: 'Afbouw van het defensiebudget in 4 jaar met gelijktijdige aanwending daarvan voor conversie en andere maatschappelijke doeleinden.'

Preadvies: Afwijzen, zie 126. Conversie is al genoemd. Uiteraard komen de te bezuinigen defensiegelden in de financiële vertaling.

129. Breda

★

'blz. 12, kolom 1, r. 66

'Een stelselmatige verlaging' vervangen door: 'Afbouwen tot 0 in 10 jaar'

Preadvies: Afwijzen, zie 126

130. Rotterdam

★

blz. 12, kolom 1, r. 60

'Een stelselmatige ... defensiebudget' vervangen door: 'een snelle drastische verlaging van het defensiebudget, leidend naar een volledig verdwijnen ervan vóór 2000.'

Preadvies: Afwijzen, zie 126

134. Wormer/Jisp

★

blz. 12, kolom 2, r. 4

Toevoegen na 'Geen deelname aan': 'Bij accepteren van regeringsverantwoordelijkheid binnen 4 jaar uittreden uit NAVO en WEU-bondgenootschappen.'

Toelichting: Dit is de eerste taak van een pacifistische partij.

Preadvies: Afwijzen. Over het accepteren van regeringsverantwoordelijkheid zijn (nog) geen inhoudelijke afspraken gemaakt, anders dan in het akkoord opgenomen. Het spreekt voor zich dat dit een harde PSP-eis is, evenals een aantal andere. In de Groen Linkse Raad zal deze discussie echter gevoerd moeten worden.

138. Wormer/Jisp

★★

blz. 12, kolom 2, r. 17

Toevoegen: 'Militaire dienstplicht wordt omgezet in sociale dienstplicht. Tijdens de sociale dienstplicht wordt training in geweldloze weerbaarheid gegeven.'

Toelichting: Voor de problemen vergrijzing, milieu-defensie, criminaliteitsbestrijding is veel handkracht en solidariteit nodig. Door iedereen (ongeacht sociale klasse en sekse) tijdelijk in deze probleemgebieden in te zetten, wordt het tekort aan jonge krachten opgevuld zonder de fokideeën van het CDA.

Preadvies: Naar fractie-werkprogramma

- 139. Rotterdam** **
blz. 12, kolom 2, r. 18
'verbod ... wapens' vervangen door: 'alle wapens afschaffen'
Preadvies: Afwijzen, zie 126
- 140. Amsterdam-Centrum** **
blz. 12, kolom 2, r. 20
Toevoegen:
'* Schepen waarvan niet onomstotelijk vaststaat dat ze geen kernwapens aan boord hebben, alsmede schepen aangedreven door kernenergie, worden niet in Nederland toegelaten.'
Preadvies: Naar fractie-werkprogramma
- 142. Amsterdam-ZO** **
blz. 12, kolom 2, r. 21
Toevoegen na 'wapens':
'* geen propaganda en werving voor het leger en geen militair vertoon
* Volledig recht op dienstweigeren zonder vervangende dienstplicht Een briefkaartje is voldoende.
* De NAVO uit Nederland, Nederland uit de NAVO'
Toelichting: Dit misten wij. Redactioneel tussenvoegen.
Preadvies: Eerste twee * naar fractie-werkprogramma. Derde * zie 117.
- 143. Amsterdam-ZO** **
blz. 12, kolom 2, r. 23
Toevoegen:
'Samenwerking van volkeren kan het beste plaatsvinden in het internationale forum van de Verenigde Naties. De bevoegdheden en financiële armslag van haar regionale en speciale organisaties dienen daartoe verbeterd te worden. In dat kader is opheffing van de EG en overheveling van de bevoegdheden naar nationaal en regionaal niveau de beste weg, met als mogelijke consequentie uittreden uit de EG. De huidige ontwikkelingen naar economische eenwording binnen Europa vereisen ook uitspraken over deze ingeslagen weg.'
Preadvies: Afwijzen. de hier geschetste opvatting over de EG is een inmiddels verlaten PSP-standpunt.
- 146. Amsterdam-Noord** **
blz. 12, kolom 2, r. 43
Toevoegen na 'prioriteiten': 'Als dit niet lukt en als de EG een verbetering van de samenleving in Nederland in de weg staat, moet Nederland uit de EG treden.'
Preadvies: Afwijzen, een dergelijke standpuntwijziging m.b.t. het verlaten van de EG kan niet per amendement geregeld worden.
- 147. Hengelo** **
blz. 12, kolom 2, r. 43
Toevoegen na 'prioriteiten':
'Als dit niet lukt en als de EG een socialisering van de Nederlandse samenleving in de weg staat moet Nederland uit de EG stappen. Dan wordt samenwerking gezocht met landen die dat wel willen.'
Preadvies: Afwijzen, zie 146
- 153. A'dam-Centrum** **
blz. 13, kolom 1, r. 32, toevoegen tussen 'schuldenlanden' en 'tenminste': 'om te beginnen'.
Preadvies: overnemen.
- 154. Groningen, A'dam-Oost** **
blz. 13, kolom 1, r. 33, toevoegen na 'ondersteund': 'Voor de armste landen dient de volledige schuldenlast te worden kwijtscholden.'
Toelichting: Ook bij de 30%-kwijtschelding blijven arme landen gebukt gaan onder enorme verplichtingen voor rentebetaling en aflossing.
Preadvies: Afwijzen, voorkeur voor 153.
- 156. Rotterdam** **
blz. 13, kolom 1, r. 33, toevoegen na 'ondersteund': 'als eerste stap voor een selectieve kwijtschelding'
Preadvies: Afwijzen; voorkeur voor 153
- 164. A'dam-Centrum** **
blz. 13, kolom 2, r. 33, toevoegen: 'Kulturele autonomie voor de koerden in Turkije, Iran en Irak.'
Preadvies: fractiewerkprogramma.
- 165. Rotterdam** **
blz. 13, kolom 2, r. 37, toevoegen tussen 'voor ... Oost-Timor': 'de Zuid-Molukken,'.
Toelichting: Als hier wordt gekozen voor het toekennen van onafhankelijkheid aan de nationale minderheden die tegen hun wil bij Indonesië ingelijfd zijn, moeten we beginnen met dat gebied waarmee vanuit Nederland (via de hier wonende Zuid-Molukse ballingen) de grootste betrokkenheid bestaat. Dat ligt zelfs wat meer voor de hand dan Iria Jaya; in 1962 organiseerde de PSP zelfs al eerder dan de PvdA een betoging voor de overdracht van dit gebied door Nederland aan Indonesië.
Preadvies: fractiewerkprogramma
- 167. A'dam-Oost** **
blz. 13, kolom 2, r. 39, toevoegen na 'hervat worden': 'Op een zodanige wijze dat deze niet ten goede komen aan de rijken en het leger.'
Preadvies: Afwijzen; voorkeur voor 168.
- 163. A'dam-Centrum** **
blz. 13, kolom 2, r. 39 tot r. 40, vervangen door: 'Herstelbetalingen aan Suriname in de vorm van goederenhulp aan non-gouvernementele organisaties. Geen ontwikkelingshulpo zolag de rol van het leger niet is teruggedrongen.'
Preadvies: overnemen.
- 169. A'dam-Zuid** **
blz. 13, kolom 2, r. 39 tot r. 41, toevoegen tussen 'herstelbetalingen Suriname' en 'afschaffing visumplicht': 'Erkenning van het recht van de Nederlandse Antillen en Aruba zelf over hun toekomst te beslissen. Steun voor hun sociale, economische, kulturele en politieke ontwikkeling in het perspectief van hun onafhankelijkheid.'
Preadvies: overnemen.
- 170. Dordrecht** **
blz. 13, kolom 2, r. 39, schrappen: 'De ... worden'.
Toelichting: Dit punt is o.i. te afhankelijk van de ontwikkelingen om dit in deze vorm op te nemen.
Preadvies: Afwijzen; zie 168.
- 171. Wageningen** **
blz. 13, kolom 2, r. 39, 'kunnen hervat' vervangen door 'moeten gestart'.
Toelichting: De tot nu toe gedane betalingen aan suriname worden door ons niet beschouwd als 'herstelbetalingen' maar als subsidies aan (o.a. het Nederlandse) bedrijfsleven.
Preadvies: Afwijzen, zie 168.
- 175. Nijmegen** **
blz. 13, kolom 2, r. 68, toevoegen na 'behoren': 'Het in November 1988 verschenen rapport 'Zorgen voor Morgen' geeft o.i. duidelijk aan hoever Nederland over de ecologische schreef is gegaan. Bovendien wordt erin aangegeven dat Nederland een verantwoordelijkheid heeft in het bijdragen aan het herstel van het wereldmilieu en de speciale milieuproblemen die in de Derde Wereld optreden. Dit rapport geeft concreet aan op welke schaal de uitstoot van verzurende stoffen, chemicaliën, zware metalen, meststoffen en CO2 (voornaamste veroorzaker van het broeikas-effect) moeten worden teruggedrongen. Groen Links neemt deze opdracht als uitgangspunt voor haar beleid. Technische

aanpassingen zijn niet voldoende, zoals ook 'Zorgen voor Morgen' aangeeft. Naast het verbieden van schadelijke activiteiten die vervangen of gemist kunnen worden zal op een aantal terreinen een volumeverminderend beleid gevoerd moeten worden, zoals in het weg- en vliegverkeer, de landbouw en veeteelt, de import van tropisch hout e.d. Daarbij moet als conclusie worden getrokken dat de in het rapport verwachte economische groei, tot uitdrukking komend in de groei van de consumptie van grondstoffen en energie, voorkomen dient te worden.

Toelichting: De inleiding van de milieuparagraaf is zwak. Het niet expliciet noemen van de milieu-analyse die Zorgen voor Morgen is een gemiste kans. Dit rapport heeft een grotere betekenis dan het rapport van de Club van Rome in de jaren zeventig, met name omdat vrijwel niemand in Nederland het openlijk heeft durven aanvallen. Aan dit rapport afgemeten is het Nationaal Milieubeleids Plan een variant op 'Na ons de zondvloed' en ook de PvdA is onvoldoende radikaal in haar voorstellen. Groen Links heeft aan Zorgen voor Morgen houvast, laten we het daar dan ook voor gebruiken.

Preadvies: overnemen.

182. Wormer/Jisp **

blz. 14, kolom 1, r. 36-37, 'bereiken ... worden verhoogd' vervangen door: 'Om dit te breken moet er een distributiesysteem voor brandstoffen komen. Ook moet er om de week een autovrije zondag komen.'

Toelichting: de enige manier om tegen te gaan dat alleen de rijken mogen vervuilen.

Preadvies: Afwijzen.

188. Rotterdam **

blz. 14, kolom 1, r. 43, tussen 'Groningen' en 'Als aanvulling' toevoegen: 'Om het ruimtevreterende, geluidsoverlast veroorzakende en luchtverontreinigende auto- en vliegverkeer drastisch te kunnen inperken, dient een spoedige aansluiting van Nederland op het Europese net van hogesnelheidsspoorlijnen met kracht te worden bevorderd.'

Toelichting: Zolang luchthavens en autosnelwegen wel aan de modernste eisen voldoen maar het spoorwegnet beperkt blijft tot 19e eeuwse voorzieningen is het een illusie dat we het vervoersgedrag echt kunnen wijzigen. In ons Europese program wordt dan ook terecht gekozen voor de hoge snelheidstrein. Dit mag in ons programma voor de kamer-verkiezingen absoluut niet ontbreken.

Preadvies: fractiewerkprogram.

189. Utrecht **

blz. 14, kolom 1, r. 46, na 'laag in prijs' toevoegen: 'Om te beginnen dient de prijs van het openbaar vervoer te worden gehalveerd.'

Toelichting: Een lage prijs voor het openbaar klinkt sympathiek, maar is vaag. Halvering van de prijs in de komende 4 jaar is een concrete maatregel.

Preadvies: Afwijzen; uitwerking moet komen in fractiewerkprogram ; halvering komt tot uitdrukking in de drastische verlaging van de ov-kaart én de reeds bestaande R.A.K.-kaarten.

191. A'dam-Noord,Hengelo **

blz. 14, kolom 1, r. 51, toevoegen na 'ov-jaarkaart':, een halvering van de prijs van andere kaartjes en uiteindelijk een gratis openbaar vervoer. Voor verdere uitwerking valt te denken aan het 'trendbreukscenario'.*

* van de vereniging Milieudefensie .

Preadvies: zie 189.

192. Rotterdam **

blz. 14, kolom 1, r. 52, na 'ov-jaarkaart' toevoegen: 'als eerste onmiddellijke stap naar gratis openbaar vervoer binnen vijf jaar.'

Preadvies: zie 189.

193. Utrecht, Amsterdam-ZO **

blz. 14, kolom 1, r. 51, na 'ov-jaarkaart' toevoegen: 'als eerste stap op weg naar gratis openbaar vervoer'.

Preadvies: zie 189.

Telefonische enquête

Toen het referendum over de wijze van deelname van de PSP aan de komende kamerverkiezingen voorlag, besloot de redactie van Bevrijding telefonisch en vrij willekeurig individuele PSP'ers in den lande te benaderen met de vraag wat zij van de zaken vonden. Het leverde een aardige doorsnee op van wat er leefde in de achterban. Nu de stukken voor het congres waarop gekozen moet worden tussen PSP alleen of Groen Links, bij de leden zijn, leek het de redactie aardig om nog eens zo'n telefonische 'enquête' te houden.

Eiko de Vries uit Eemsummond is van mening dat het congres voor het Groen Links Akkoord moet stemmen. Zelf had hij meer twijfels dan ooit of die keuze wel de juiste weg was maar na de uitslag van het referendum lijkt de zaak voor hem duidelijk. De Vries: 'Het PB is terecht niet om de uitslag van het referendum heengelopen. En nu rijdt de trein zo hard, daar kun je niet meer afspringen. Dat zou politieke zelfmoord betekenen. Dat is wellicht een iets te negatieve benadering. Groen Links levert toch ook uitdagingen op. Je slaagt er nu toch ook in mensen als Paul Rosenmöller te bereiken, ik bedoel daarmee: mensen uit de linkervleugel van de vakbond. Dat vind ik goed. En ik hoor nu ook in mijn omgeving dat mensen overwegen om Groen Links als alternatief te kiezen voor de PvdA. In het geval van een zelfstandige, heel kleine PSP, zouden ze dat nooit gedaan hebben.'

Anne Frank Zwart uit Heerenveen heeft zich de afgelopen tijd vooral beziggehouden met verhuisperikelen. De politiek is er een beetje bij ingeschoten. Hij weet er dus nog niet het fijne van. Toch is Zwart enthousiast: Op zich is het akkoord heel positief. Op deze manier trek je mensen, kun je mensen naar je toehalen. Zowel PSP, als PPR en CPN en EVP hebben goeie dingen. Als je die goede dingen bundelt sta je een stuk

sterker naar de PvdA.'

Dat de partijen op termijn zouden fuseren, dat ziet Zwart nog niet direct zitten: Iedere partij heeft tenslotte zijn eigen gezicht en dat lijkt me ook een goede zaak. Misschien moet je kijken wat er hier of daar nog meer samen kunt doen. Maar dat is dan toch meer het bijelkaar halen van de specialiteiten van de clubs. Verder wil ik voorlopig niet gaan.'

Jeroen Tiegens uit Utrecht had tijdens het referendum blanco gestemd. Het Groen Links programma valt hem erg tegen, hij vindt het magertjes en erg vaag en had gehoopt op een beter programma. Een aantal PSP-uitgangspunten staan er volgens hem niet in: socialisme en ontwapening. Hij weet nog niet wat hij op het congres zal stemmen.

Diny Hayen uit Amersfoort gaat akkoord met het akkoord. Ze heeft het gevoel dat het programma consistenter is dan het PSP-programma ooit is geweest. Haar stokpaardjes staan in het programma. Volgens haar moet er iets mee te doen zijn. Verder kent ze nog overtuigde pacifisten in de CPN en PPR; dat biedt perspectief. Bij een fusie moet er duidelijk gesteld worden wat de belangrijkste punten zijn. Er moet iets mee te doen zijn.

Henk Claasen uit Zeist kan zich in grote lijnen wel in het programma vinden. Het pacifisme had er nadrukkelijker in gemogen. Er wordt veel en vergaand gesproken over de NAVO; maar daar houdt het pacifisme niet op. Dat mag iets verder. De socialistischer stokpaardjes worden algemener geformuleerd dan we gewend waren. Er zijn wat nuanceverschillen met het socialismecongres. Hij vindt het echter merkwaardig dat er een kabinetscrisis en nieuwe verkiezingen nodig waren om dit allemaal mogelijk te maken. Blijkbaar moest men voor het blok geplaatst worden. Hij is redelijk enthousiast over wat er nu gaat gebeuren. Hij is echter niet voor een fusie. Er zijn nog allerlei redenen voor het voortbestaan van een zelfstandige PSP. Samenwerking moet per periode bekeken worden. Het akkoord is een aardig eindprodukt, maar meer hoeft eigenlijk niet.

Jan Wijnia uit Nijmegen is bijzonder blij dat er een akkoord is. In het programma moeten een aantal punten nog verbeterd worden, er zitten wat hiaten in vanwege de haast. Vooral de eco-tax is niet goed uitgewerkt; het kan een aardige gedachte te zijn. Het niet achteruitgaan van de lage inkomens kan ook in het werkprogramma van de fractie. In de financiering zitten nog wel wat gaatjes en een aan een basisinkomen heeft hij wat minder behoefte. Hij heeft echter niets tegen een soort brede maatschappelijke discussie over het basisinkomen. Voor de rest is hij positief. Het aangeven van de grote lijnen is genoeg, een helemaal uitgewerkt programma hoeft niet.

IVO MIESEN
RUTGER VAN SANTEN

Beoogd Groen Links lijsttrekker Ria Beckers

Al die mensen die op ruzie wachten zullen we eens wat anders laten zien

Ria Beckers (50), fractievoorzitster van de PPR sinds 1977, is de beoogd lijsttrekker van Groen Links. Sinds 1969 is ze lid van die partij ('daarvoor stemde ik PSP') waarvan ze tussen 1974 en 1976 - in de periode dat de PPR deel uit maakte van het kabinet Den Uyl - voorzitter was.

Een vraaggesprek met de vrouw die totnutoe de identificatie was van de PPR, maar nu herkenbaar moet zijn voor pacifisten, communisten en progressieve christenen.

Tijdens de onderhandelingen heb je je steeds uitgesproken tegen een gezamenlijke lijst, tot er een accoord lag, dat blijkbaar acceptabel was. Is die ommezwaai wel geloofwaardig?

Mensen hebben vaak een slecht geheugen. In 1986 heb ik het initiatief genomen om een Regenboogfractie te vormen met een pluriform karakter. In de PPR sta ik bekend als iemand die voor samenwerking is. Toen de PSP na het referendum het initiatief nam om te onderhandelen heeft de PPR gezegd dat zo'n samenwerking meer moet zijn dan een optelsom van partijen. We wilden niet opnieuw lang bezig zijn met onderhandelen, maar duidelijk onze grenzen aangeven:

een nieuwe politieke formatie en geen samenraapsel van compromissen. De PPR heeft na 6 weken gekapt omdat ze inschatte dat er niet meer inzat dan een optelsom.

Toen de partijraad echter besloot toch te willen dooronderhandelen heb ik gezegd: we moeten er geen prestigezaak van maken. Laat die andere PPR-delegatie doorgaan en een eventueel accoord op de inhoud beoordelen.

Maar de intenties die in het accoord zijn geformuleerd zijn dezelfde waarop het PPR-bestuur meende te moeten breken...

Het is nooit mijn mening geweest dat

partijen zich binnen één jaar moeten opheffen. Daar komt bij, dat geef ik eerlijk toe, dat de PPR, méér dan de andere partijen wellicht, het gevoel had van 'we kunnen het ook zelfstandig'. De kabinetscrisis heeft de onderhandelingen echter bespoedigd en het feit dat de politieke wil naderhand wel aanwezig was.

Ik ben nu erg enthousiast over het bereikte accoord. Het zal de inbreng van de deelnemende partijen versterken. Wederzijdse vooroordelen zullen overwonnen worden, omdat mensen van verschillende partijen met elkaar werken. Dat zal makkelijker gaan dan velen denken. We moeten nieuwe antwoorden zoeken in een open discussie met elkaar. Daarom ben ik ook blij met de deelname van onafhankelijke bewegingen kennis en ervaringen worden ingebracht.

Herkenbaar

Is het nou verstandig dat iemand de lijst

aanvoert die 12 jaar voor de PPR het gezicht heeft bepaald en nu ook voor o.a. PSP en CPN herkenbaar moet zijn?

Ik ben me er heel goed van bewust dat ik nu een andere rol krijg en namens een grotere, pluriformere club moet spreken. De PPR was in voor een onafhankelijke lijsttrekker maar die kon niet gevonden worden. Maar het heeft ook voordelen dat Andrée van Es, Ina Brouwer en ik vertrouwde gezichten zijn. Groen Links begint met mensen die ervaring hebben en

Ria Beckers

Foto: Angelo M. Goedemondt

herkenbaar zijn voor de achterbannen. Ik heb er geen enkele moeite mee dat die pluriformiteit duidelijk naar buiten komt.

Het is duidelijk dat het concept-programma van Groen Links punten bevat die tot nu toe niet door alle partijen echt omarmd werden. Niet zo zeer dat deze standpunten zijn afgezwakt, maar meer doordat ze zijn overgenomen, zoals het typische PSP-item van uittreden uit de NAVO en het CPN-stokpaardje van 15% erbij voor de laagste inkomens. Herkenbaarheid betekent ook dat dit soort programmapunten loyaal worden uitgevoerd.

Ik vind de vredesparagraaf heel goed uitgewerkt, inclusief de passage over het uittreden uit de NAVO. De beide machtsblokken moeten afgebouwd worden en daarbij zijn eenzijdige stappen van Nederland nodig.

Maar waarom heeft de PPR dan tegen een PSP-motie gestemd die het uittreden uit de NAVO bepleitte?

Omdat wij vonden dat die motie op dat moment niet opportuun was. Duidelijk is dat met dit nieuwe programma dit soort belangrijke programmapunten, zoals ook de Groentax en de wens van 15% erbij voor de lage inkomens goed uitgediscussieerd en uitgewerkt moeten worden. Maar ik ben er van overtuigd dat we elkaar zullen vinden.

Concessies

Welke concessie heeft de PPR gedaan?

Moet die vraag nou?

Ja, omdat in een eerlijk samenwerkingsproces men de bereidheid moet hebben toe te geven dat er ook concessies zijn gedaan. Dat is helemaal geen schande.

Het basisinkomen had er natuurlijk harder geformuleerd ingekund. Al vind ik de punten die er nu in staan, zoals het gegarandeerde inkomen, het recht op werk, de afschaffing van de sollicitatieplicht en de arbeidstijdverkorting, al heel belangrijk. Ik begrijp ook wel dat het basisinkomen niet in 4 jaar is te realiseren, en dat die brede maatschappelijke discussie nodig is wil je zover komen.

Wat ik nou een aardige overeenkomst vindt met jouw manier van politiek bedrijven en

dat van de PSP is het centraal stellen van de inhoud. Bekend is dat je niet veel moest hebben van die 'vrolijk links' campagne van de PPR.

Het is belangrijk dat je de mensen waarvoor je in de politiek opkomt ook weet te bereiken. Een goede presentatie is dus belangrijk. Maar het moet daarbij wel om de inhoud gaan. Overigens vind ik Andrée van Es ook wel iets van vrolijk links hebben, maar dan in de zin van verrassend, niet zo voorspelbaar, geen platgetreden paden.

Het zal anders worden in zo'n Groen Links-fractie: een groter en gemeleerder gezelschap.

We hebben een goed werkende PPR-fractie gehad en die veilige kaders laat je nu los. Maar het is een enorme uitdaging om in deze nieuwe fractie te werken. Het moet geen eenheidsworst worden, maar veel discussie en initiatieven. Al die mensen die op ruzie wachten zullen we eens wat anders laten zien.

Je staat bekend als iemand die veel aandacht besteedt aan integriteit in de politiek, geen zetelvastheid en zo. Toch zit je nu al 12 jaar in de Tweede Kamer. Hoe ziet de toekomst eruit?

Wat de PPR betreft was ik al aan opstappen toe, althans die geluiden hebben geklonken. Toch adviseerde het partijbestuur me dat ik me kandidaat moest stellen. Dat besluit heb ik zelf genomen en de uitdaging is nu, met Groen Links erg groot. Ik vind inderdaad dat partijen als de onze mensen niet te lang op zetels moet laten zitten. Het lijkt me fantastisch om dit van de grond te tillen, maar in de volgende periode moet het overgenomen worden door nieuwe mensen.

LEO PLATVOET

Bijeenkomst van linkse Groen links heeft linkervleugel nodig

Zondag 4 juli; in de gezellige kelder van PSP-Utrecht vond weer een vergadering plaats van PSP-leden die tijdens het referendum voor een zelfstandige deelname hadden gestemd. Velen hadden het gevoel dat het akkoord niet meer tegen te houden is. Als je nu tegen stemt is dat politieke zelfmoord. De pers is zo ingesprongen op Groen Links dat iedereen die op redelijke en inhoudelijke gronden tegen Groen Links is, zal worden afgeschilderd als een sectariër. De kans om het akkoord weg te stemmen werd nihil geacht.

Het akkoord is nu niet bepaald het voorbeeld van een rebelse, radicale en analytische partij die men zich kan voorstellen. Er ontbreken een aantal typische PSP-standpunten, of ze staan er heel onduidelijk in, bijvoorbeeld het punt regeringsverantwoordelijkheid en de verhouding tot buitenparlementaire bewegingen. Ondanks dat werd er gevonden dat we ons maar bij het akkoord moeten neerleggen. Het is niet reëel om zelf een nieuwe partij te beginnen en opstappen als lid (dus politieke dakloosheid) trok de meeste aanwezigen niet.

Nieuwe perspectieven

Er zijn echter ook nog positieve kanten aan deze ontwikkeling. Groen Links biedt een

Basisinkomen:

Brede maatschappij ook in de PSP

Het ontwerp programma van Groen Links spreekt zich uit voor een verdergaande ontkoppeling van arbeid en inkomen: het afschaffen van de sollicitatieplicht, volledige individualisering, afschaffen van het kostwinnersbeginsel zouden tekenen zijn van vernieuwde solidariteit. Op de langere duur wil Groen Links in dit verband een goed voorbereide brede maatschappelijke discussie over het basisinkomen.

Wij in de PSP zijn al bezig een voorschot op die discussie te nemen. De Bevrijding heeft al enkele malen aandacht besteed aan het basisinkomen, er zijn al twee SVS-SEK-Bulletins over verschenen (de nummer 132 en 134) en vele tientallen partijgenoten hebben met elkaar gediscussieerd op twee themadagen, waarvan de laatste op 10 juni plaatsvond.

PSP-leden een sterke

aantal nieuwe mogelijkheden. Juist nu zal er een grote discussie losbarsten over de doelstellingen en basisprincipes van Groen Links. In deze discussie zal iedere PSP-er/ster die waarde hecht aan zijn/haar principes zich moeten mengen en moeten we de principes waar we zo veel aan hechten sterk naar voren brengen. Als je in deze principes gelooft dan ga je ervan uit dat ze kloppen en dat je anderen hiervan kunt overtuigen.

Perspresentatie van het verkiezingsprogramma van Groen Links.

foto DE WAARHEID © BERT ZIJLMA

Tijdens het congres wordt een motie ingediend waarin de pluriformiteit van Groen Links zal worden benadrukt. PSP-ers/sters in Groen Links zullen hun ideeën sterk naar buiten moeten brengen. Andrée van Es doet dit nu al op een aantal punten zoals inlichtingendiensten. Dit moeten we allemaal blijven doen zodat het PSP-geluid niet verloren gaat in Groen Links. De PSP-ers/sters die we kiezen voor de fractie zullen ook zo pluriform mogelijk moeten zijn; ook linkse PSP-ers/sters zullen in de fractie moeten kunnen zitten. We zullen als PSP-ers/sters samen met gelijkgezinden in de PPR, de CPN, bij de onafhankelijken en mensen buiten Groen Links moeten streven naar een sterk, rebels en radikaal Groen Links waarin wij het als pacifistisch-socialisten het goed kunnen vinden.

IVO MIESEN

Binnenhof in BEWEGING

De ziekenhuis-CAO

Het debat over de looneisen in de gezondheidszorg, dat op donderdag 20 april werd gehouden, kende voor de PSP-fractie een zeer verrassend moment. Andrée van Es was nog niet uitgesproken of een fors applaus brak los op de publieke tribune. En meteen daarop Eversdijk, plaatsvervangend voorzitter van de kamer: *'Ik heb toegelaten, dat de publieke tribune uiting gaf aan een bepaald medeleven. Ik moet waarschuwen tegen een herhaling, want dan zal ik maatregelen moeten nemen.'*

Andrée van Es benadrukte dat het niet alleen ging om een gerechtvaardigde looneis van 5%, maar dat de massale acties aangeven dat de gezondheidszorg lijdt aan een overmatige werkdruk, slechte arbeidsomstandigheden, onduidelijke juridische bescherming en een niet goed afgebakende arbeidsdeling tussen verplegenden en behandelaars, artsen en specialisten. 'Het beeld, het voetstuk van Florence Nightingale wankelt. Die trouwe, verantwoordelijke, onverwoestbare, maar slecht betaalbare verpleegster, was haar leven immers niet: offeren? Die verpleegster protesteert. ...Was de verpleging een traditioneel mannenberoep, dan had het nooit zover kunnen komen. Dan hadden de bonden er veel eerder brood in gezien. Het zijn vooral de vrouwen, die de gevolgen hebben ondervonden van de beddenreductie, inkrimpende budgetten, lichtijdverkorting en toename van de specialistische handelingen.'

Niks loongolf. Een premieverhoging, in 1990 gecompenseerd door de verlaging van andere premies (overschoten in WW en AAW-fondsen) moet de salarisverbetering mogelijk maken. En: 'Staatssecretaris Dees zou wat mij betreft onmiddellijk overleg moeten starten met de verpleging en verzorging, om te komen tot een reddingsplan waarin aandacht besteed wordt aan de werkdruk, de arbeidsdeling, de juridische positie en de verdeling van middelen in de gezondheidszorg'.

Het publiek kon het waarderen. De minister niet. En nu het kabinet is gevallen, zal de gevraagde ruimte er in het arbeidsvoorwaardenoverleg er voorlopig niet komen.

KEES VENDRIK

elike discussie

Zullen mensen nog wel geprikkeld worden om te werken als ze een basisinkomen hebben volgens het model dat in deze discussie aan de orde is: een individueel recht voor iedereen vanaf 18 jaar op een inkomen van minimaal 1100 gulden schoon per maand? Immers in een stelsel dat een basisinkomen waarvan te leven valt fatsoenlijk financiert zal loonarbeid naast dat basisinkomen netto per uur veel minder opleveren dan een werkuur thans, zo rekenen ons links en rechts de economen voor. Een aanverwant probleem is de vraag of maatschappelijke noodzakelijke, maar niet geliefde taken nog wel uitgevoerd zullen worden bij een basisinkomen of dat daarvoor een soort corveeplicht zou moeten gelden. Over dit soort kwesties is uitgebreid gepraat op 10 juni, en het laatste woord is er nog lang niet over gezegd.

Bij de discussie over het basisinkomen

werkt het verbazing dat er problemen naar voren komen die we als partij eigenlijk allang uitgewerkt zouden moeten hebben. Dat het individuele basisinkomen zou leiden tot een situatie waarin alleenwonenden relatief achter zouden blijven in welvaart is immers geen bijverschijnsel van het basisinkomen maar van individualisering van het recht op inkomen, een principe dat onze partij vertrouwd zou moeten zijn. Min of meer hetzelfde zou gezegd kunnen worden van het bezwaar, dat door het basisinkomen echtparen met een traditionele rolverdeling bevoordeeld worden.

De bedoeling van de discussie over het basisinkomen, waartoe besloten is na het najaarscongres 1988 van onze partij, is dat ze zou leiden tot een partijstandpunt met het oog op het verkiezingsprogramma. Door de vervroegde verkiezingen is het niet gelukt tot een afronding te komen. Erg is dat niet, want het ziet ernaaruit, dat we via Groen Links alle gelegenheid krijgen het onderwerp te bestuderen. Ook PSP-ers/sters zullen daar een behoorlijk aandeel in leveren, naar het zich laat aanzien.

HANS ENDE

Kunstmatige bevruchting en draagmoederschap

Begin april boog de Kamer zich over de nota 'kunstmatige bevruchting en draagmoederschap'. Hieronder zal ik de belangrijkste issues en het standpunt van de PSP-fractie bespreken.

Het kabinet gaat er blijkens de nota vanuit dat kunstmatige bevruchting bij voorkeur alleen bij heteroparen mag worden toegepast.

In haar reactie daarop stelde Andrée dat juist voor alternatief ouderschap pleit dat in die gevallen altijd zeer bewust voor kinderen wordt gekozen, wat bij 'natuurlijk ouderschap' nog lang niet altijd het geval is. De beschikbare technieken moeten daarom ook voor iedereen gelijkelijk beschikbaar zijn. Leefvorm, sexuele voorkeur etcetera mogen daarbij niet als onderscheiden criteria worden gehanteerd. De PSP ondertekende daarom met VVD, PvdA en PPR de motie van D'66 waarin discriminatie van alleenstaanden en lesbiennes wordt afgewezen. Die motie is inmiddels in de kamer aangenomen.

Met betrekking tot het al dan niet opheffen van de anonimiteit van de donor gaf Andrée aan dat het kiezen voor donorschap iets anders is dan het kiezen voor vaderschap en dat daarom anonimiteit gehandhaafd moet blijven. Dit betekent ook dat aan donorschap geen rechten en plichten ten opzichte van het kind mogen vastzitten.

Je kunt de draagmoeder beschouwen als de vrouwelijke tegenhanger van de zaaddonor. De opvatting van Staatssecretaris Korte-van Hemel dat draagmoederschap middels verboden het liefst onmogelijk moet worden gemaakt is inconsequent. 'De slavin Hagar was draagmoeder van Abraham, omdat zijn vrouw Sara geen kinderen baarde. Later werd Hagar door Sara verstoten' herinnerde Andrée de Staatssecretaris aan het verhaal uit de bijbel. 'Daar moeten we dus niet naartoe terug'. Hoewel Andrée op zich het verschijnsel draagmoederschap niet toegejuicht, diende zij een motie in om in het belang van het kind en van de draagmoeder een behoorlijke wettelijk kader te scheppen, zodat draagmoederschap in voorkomende gevallen kan leiden tot gewenst sociaal ouderschap. Deze motie werd slechts ondersteund door Ria Beckers, en heeft geen meerderheid gehaald.

MARIA MEIJERS

Euthanasiedebat

Op donderdag 27 april j.l. werd in de Tweede Kamer een begin gemaakt met het debat over de euthanasiewetgeving. Het was de bedoeling dat dit debat zou worden afgerond op 2 mei, maar zoals bekend luidde op

die datum het eindsignaal voor het kabinet Lubbers.

De behandeling van het euthanasievraagstuk is daarmee voorlopig van de baan. Hieronder zal ik desondanks in het kort de huidige stand van zaken in deze materie aan te geven.

Er liggen twee wetsvoorstellen ter behandeling, enerzijds het initiatiefvoorstel van D'66, daarnaast het door de regering ingediende voorstel. Het voorstel van D'66 beoogt rechtszekerheid te bieden aan artsen, verplegend personeel en patiënten en stelt een strafuitsluitingsgrond voor, voor artsen die zorgvuldig te werk zijn gegaan bij euthanasie. In het regeringsvoorstel daarentegen wordt strafbaarheid van levensbeëindiging op verzoek uitdrukkelijk gehandhaafd. Andrée van Es citeerde in het debat de ethicus Hannes de Graaf die in 1985 o.a. stelde dat steeds meer mensen zich bezighouden met het probleem van en rondom de euthanasie, wat te maken heeft met bewuster levenskeuzen. 'Het feit dat de dood soms te laat komt begint deel uit te maken van de ervaringswereld van de mens van vandaag'.

Het wetsontwerp van de regering roept meer vragen op dan het antwoorden geeft, het moet twee heren dienen en een coalitie bij elkaar houden die twee lijnrecht tegenover elkaar staande opvattingen tracht te lijmen.

(Die doelstelling is met de val van het kabinet tenminste verleden tijd geworden!) Korthals Altes ging er vanuit dat de ontwikkeling in de jurisprudentie op basis van het wetsontwerp kan doorgaan, terwijl de CDA'er Borgman in het zelfde ontwerp leest dat een absoluut verbod op euthanasie gehandhaafd blijft, waardoor de huidige praktijk teruggedraaid wordt.

Andrée wees Korthals Altes er daarom op dat de vervolgingspraktijk op basis van het regeringsvoorstel er heel anders uit zou zien als Borgman minister van justitie was of wordt.

De PSP-fractie steunt om die reden het initiatiefvoorstel van D'66 omdat daarin het recht van de patiënt erkend wordt. Het gaat daarbij om het respect voor de persoon voor eigen leven en levenseinde en het respecteren van het recht zelf te beoordelen welk lijden ondraaglijk wordt geacht.

Door de politieke toestand van dit moment heeft dat wetsvoorstel nog een kans. Voorlopig verandert er niets.

MARIA MEIJERS

COLUMN

Ruzie

We praten weer wat af, recentelijk. En dat is al winst natuurlijk. Want tot voorkort viel er steeds minder te babbelen en met steeds minder mensen ook vooral. Afdelingsvergaderingen met een halfje bestuur en een gemankeerde fractie en gewestbijeenkomsten met anderhalve functionaris en een paardekop. Het was de politieke dood in de pot. Dat lag ook aan de tijdgeest of was het slechts de ultieme consequentie van het individualiseringstijdperk (26 letters) ? Of wellicht iets anders sociologisch ? Toen was daar ineens GroenLinks. Met een grote knal werd GL geboren. (zoals dat hoort na een urenlange nachtelijke bevalling) Plotsklaps was iedereden weer wakker. De partijpanden (voor zover nog niet opgedoekt of vanwege hypotheekschulden in de publieke aanbidding) zijn ineens weer te klein om alle vergaderingen en vergaderaars te bergen. En van die kwalijke tijdgeest heeft ook nooit iemand meer iets gehoord. Velen zijn enthousiast, een aantal is bedroefd. En vanwege die verdrietigen - die zo graag hun politiek-culturele huisraad zouden handhaven - hoor ik steeds vaker een uiteindelijk argument waarom de jonge GL eigenlijk maar zo snel mogelijk postnataal geaborteerd moet worden. We zouden in de nieuwe club namelijk veel teveel ruzie krijgen ! Dat kan toch niet. Overtuigde pacifistische republikeinen met godbevlogen milieuwollensokken en verstokte socialisten die koninginnedag vieren. Nee mensen, dat wordt geheid gedonder in de tent. Ik zie dat wat anders. Ik heb de laatste tien jaar - op PSP-kongressen bijvoorbeeld - nog nooit iets anders meegemaakt dan ruzie. Het was gekrakeel voor en onenigheid na tussen de haarzuivere pacifistisch-socialisten. Ik mag dat wel dus je hoorde mij niet klagen.

Maar toch, onderhand kende ik ze wel. Het werd een beetje vervelend en voorspelbaar. De spelers bleven en hun thema's raakten een tikkeltje uitgekauwd. En juist op dat moment dient zich een vers blik - wat zeg ik: vele verse blikken - potentiële ruziepartners aan. Waarmee helemaal fris van de lever gebakkeleid kan worden over onbekende, leuke, godgeklaagde, radicale, arbeideristische, doortrapte, evangelische en andere items. Wat willen we nou nog meer ! Alleen al daarom sluit ik de boreling met liefde aan de borst. Die ik tegelijkertijd nat maak.

RUTGER VAN SANTEN

in dit nummer:

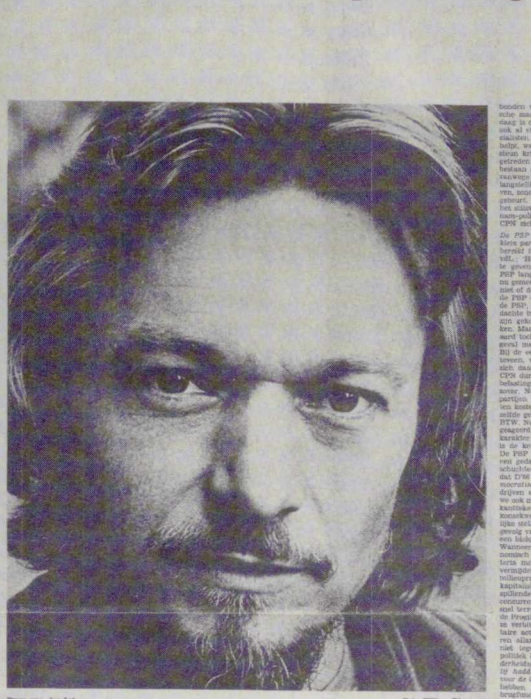
- * Regenboog kleurt Groen Links
- * Gemeenteraadsverkiezingen 1990
- * Joop Vogt in Turkije
- * De bedreigde vrijheid van Namibië
- * Weiger dienst aan apartheid
- * Eerherstel voor Indonesiëweigeraars

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

18 NOVEMBER 1972

VRIJ NEDERLAND

PSP kiest de langste weg

Bruin van der Lek

Van der Lek: 'De PSP wil op dit moment geen regeringsverantwoordelijkheid dragen'

De PSP heeft zich niet kandidaat gesteld voor de Tweede Kamerverkiezingen van 1989. Dit is de langste weg die de partij heeft gekozen om haar politieke standpunt te verduidelijken.

De PSP heeft zich niet kandidaat gesteld voor de Tweede Kamerverkiezingen van 1989. Dit is de langste weg die de partij heeft gekozen om haar politieke standpunt te verduidelijken. De partij heeft zich niet kandidaat gesteld voor de Tweede Kamerverkiezingen van 1989. Dit is de langste weg die de partij heeft gekozen om haar politieke standpunt te verduidelijken.

SPP-PPR-PVDA

De SPP, PPR en PVDA zijn drie partijen die samenwerken in de Tweede Kamer. Ze hebben een gezamenlijk programma en werken samen aan de verbetering van de Nederlandse samenleving.

Steeds meer mensen

De PSP heeft steeds meer mensen gewonnen. Dit is een teken van groei en populariteit. De partij wil de belangen van de gewone Nederlander behouden.

HANS SMITS

De PSP heeft een nieuwe leider gekozen. Hans Smits is de nieuwe voorzitter van de partij. Hij zal de partij leiden naar de volgende verkiezingen.

Op de laatste indertien dagen van de PSP...

De PSP heeft de laatste indertien dagen van de Tweede Kamerverkiezingen van 1989. Dit is een belangrijke periode voor de partij. Ze willen hun politieke standpunt duidelijk maken.

Socialistische partij

De Socialistische Partij heeft een nieuw programma. Het gaat om de verbetering van de sociale zekerheid en de werkgelegenheid.

Waarom kwam de PSP niet op de PSP...

Waarom kwam de PSP niet op de PSP? Dit is een vraag die veel mensen stellen. De partij heeft een aantal redenen hiervoor.

IN HET VIZIER

De PSP heeft een aantal belangrijke punten in het vizier. Dit zijn de thema's die de partij wil aanpakken.

Prijzen

De PSP heeft een aantal prijzen gewonnen. Dit is een erkenning van de partij's werk en inzet.

BRAM VAN DER LEK
EEN POLITIEUS AN BIJZONDERE ORIGINE

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon: 020-267374, Fax 020-237248. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.

Informatie & Bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag (Johan Eland).

Stichting Vorming & Scholing/Uitgeverij De Bovenbouw/De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 -- 16.00 uur (Ron Leyser en Bert van den Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 -- 17.00 uur (Judith Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag, woensdag en donderdag van 10.00 -- 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting/Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongerengroepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070 - 624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie PSP: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070 - 183040.

REGENBOOG (Eurofractie): Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel.: 020 - 245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 28, 9201 HA Drachten, tel.: 05120 - 30156 (Floor de Kreijl).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Tjark Reininga, Rutger van Santen, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 267374, fax 020 - 237248..

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f 30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Zet- en drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

ISSN 0167-0735

Groen Links kleurt Regenboog

Drie maanden gelden stonden de REGENBOOGpartijen in de polls nog op nul Europese zetels. De uitslag van de 15 juni jl. gehouden verkiezingen geeft gelukkig een beter resultaat te zien: twee zetels, zeven procent rond. Met dit resultaat komen CPN, PPR en PSP ieder weer aan bod in Straatsburg: Nel van Dijk de volle vijf jaar, Herman Verbeek wordt op de helft van de rit opgevolgd door John Hontelez.

Het Europa van de EG blijkt in afnemende mate kiezers te interesseren. Voor de derde achtereenvolgende keer daalde het opkomstpercentage. In Nederland bedroeg dat 47,2% (in 1984 50,5%), zodat er door de cruciale grens van 50% is heen gezakt. Niet langer is vol te houden dat die 25 Europarlementariërs, in al hun verscheidenheid, 'de Nederlandse bevolking' vertegenwoordigen. Dit gegeven zal de discussie bemoeilijken om reële bevoegdheden aan het Europees Parlement over te dragen, hoewel het parlement een veel democratischere structuur heeft dan de Europese Commissie en de Raad van Ministers. Commissie en Raad zullen nu doorgaan met het achter gesloten deuren verder voorbereiden van die ene interne markt die er in 1992 van de grote ondernemingen moet komen. En het parlement, in een groenere en linkere samenstelling, kan nog zo hard roepen om een sociale en ecologische dimensie, de nationale regeringen zullen daar niet wakker van liggen. Wat moet gebeuren is een open en directe greep van de nationale parlementen op het doen en laten van hun regeringen op Europees niveau. Dat zal de belangstelling voor Europese politiek doen vergroten en de voorwaarde scheppen voor een tweede democratische hervorming: meer bevoegdheden voor het Europees Parlement voor een afgebakend aantal beleidsterreinen die niet zonder internationale aanpak kunnen.

Hoopvol

De uitslag is voor de Groen-linkse Regenboog zonder meer goed en, met het oog op 6 september, hoopvol te noemen. De twee zetels werden geheel op eigen kracht binnengehaald en zeven procent op 6 september zou goed zijn voor 11 kamerzetels. Natuurlijk, de veel hogere opkomst in september (80-85%), geeft vanzelfsprekend een andere kleur aan de uitslag. Er zal dan ook een goede campagne gevoerd moeten worden om de huidige thuisblijver dán ervan te overtuigen dat het er niet om gaat wie groter wordt, PvdA of CDA, maar dat CDA/VVD onder de 50% blijven en er een zo groot mogelijke Groen Linkse-invloed gerealiseerd wordt. Interessant hierbij is dat in toenemende mate 'opinie-leiders' beginnen in te zien dat het PvdA-dogma 'de PvdA moet de grootste worden' geen hout snijdt. Immers, indien dit gebeurt geeft het geen enkele garantie dat de PvdA het regeringsbeleid domineert, integendeel. Eigenlijk is daarvoor, ook bij een PvdA/CDA-coalitie, maar één garantie: een progressieve kamermeerderheid. De Groen-Linkse samenwerking heeft een autonoom werkende aantrekkingskracht en biedt tegelijkertijd de PvdA de ruimte om strategisch (nog) meer een middenpositie te zoeken. Dat brengt een progressiever kamermeerderheid dichterbij. De uitkomst hiervan zou wel eens kunnen zijn dat rechtse (VVD), gematigd rechtse (CDA), gematigd linkse (PvdA) en linkse (Groen Links) partijen het politieke speelveld van de jaren '90 beheersen. 'Een stem op Groen Links is een stem op Lubbers' is dan even onzinnig

als 'een stem op de VVD is een stem op Kok'. Het zuiver spelen op een progressieve regering lijkt op dit moment niet zinvol, aangezien dit (m.i. wenkend) perspectief nauwelijks onder de kiezers leeft. Maar genoeg stratego.

Tweede Partij

REGENBOOG heeft in aantal gemeenten forse cijfers geboekt: Wageningen spant de kroon met 21,6%, maar ook Amsterdam (19,2%), Nijmegen (18,9%), Utrecht (17,9%) en Groningen (16,4%) mogen er zijn. Overal zo'n 50% winst in vergelijking met de vorige Euroverkiezingen en een verdubbeling t.a.v. de laatst gehouden kamerverkiezingen. Nog interessanter is het deze cijfers met de gemeenteraadsverkiezingen van 1986 te vergelijken, omdat de opkomst bij deze verkiezingen ook vrij laag is, zij het minder dramatisch laag. De cijfers waren toen: Wageningen 15,2%, Amsterdam 13,1%, Utrecht 11,6% en Groningen 12,6%. Ook in vergelijking met deze cijfers een spectaculaire groei, waarbij in Amsterdam en Groningen een Groen Linkse lijst in de raad na de PvdA de tweede partij zou zijn... Alleen, in de Groningse lokale politiek trekken de verschillende Groen Links-partijen tot op heden gescheiden op. Maar als ik de geruchten moet geloven, zit daar verandering in.

Verontrustend is dat extreem-rechts (Janmaat) 0,8% scoorde, wat in september goed zou zijn voor één zetel. De SP bleef daar met 0,7 net onder. Te verwachten is dat beide het niet zullen bolwerken tegen de verhoogde opkomst in september, maar het verdwijnen van dit sujet uit de Tweede Kamer in 1986, zijn electorale aantrekkingskracht niet geheel is verdwenen. Groen Links is het aan zich zelf verplicht te proberen de electorale voedingsbodem voor het racisme zo smal mogelijk te laten zijn.

Links in Europa

De Nederlandse REGENBOOG-fractie (wanneer verandert de naam in Groen Links, zodat er een eind komt aan de namenbrei?) zal in het EP deel gaan uitmaken van een sterk gegroeide Groen Linkse fractie en samen met socialisten en communisten een linkervleugel vormen die net geen meerderheid heeft. Alom werd deze 'linkse' ommezwaai verzacht met de opmerking dat er weinig is dat Groenen, socialisten en communisten in het EP bindt. Wat heeft John Hontelez gemeen met een Franse socialist die het atoombijperk verdedigt? Dat moge nu zo zijn; het is te verwachten dat de opkomst van Les Verts in Frankrijk en Greens in Engeland zijn invloed krijgt op de sociaal-democratie. En als in West-Duitsland het aantal SPD/Grünen coalities toeneemt lijkt daarmee een basis voor toenadering aanwezig tussen de verschillende linkse stromingen. Wellicht een aardig punt voor de linkse Nederlanders in Straatsburg om iets in die richting te proberen?

LEO PLATVOET

Gemeenteraadsverkiezingen 1990

Groen Links moet ook het platteland veroveren

Op 21 maart 1990 worden alle gemeenteraden vernieuwd. Dat is ruim een half jaar na het verwachte grote succes van Groen Links bij de Kamer-verkiezingen. Met landelijk 6 tot 10% van de stemmen kunnen we raadszetels halen in vele gemeenten waar we in 1986 helemaal niet deelnamen. Het is hard nodig dat dit nu wel lukt. Omdat onze strijd voor veranderingen in Nederland en de wereld begint met successen op het plaatselijke niveau. Maar ook om onze nieuwe grote kamerfractie behoorlijk te kunnen voeden vanuit de gemeentepolitiek. Alleen zo kan zij voldoende aandacht geven aan het binnenlands bestuur.

In de jaren '60 en '70 waren PSP en CPN in een groot aantal raden van plattelandsgemeenten vertegenwoordigd. Vooral in de vanouds 'rode' provincies Groningen en Noord-Holland, maar ook in zuidoost Friesland, oostelijk Drenthe en het zuiden van Zuid-Holland. Vaak beperkte die vertegenwoordiging zich niet tot één raadszetel. Naast de Oost-Groningse gemeenten Finsterwolde en Beerta met een CPN-meerderheid waren er ook gemeenten als Oosterbroek en Westzaan waar de PSP twee van de elf raadszetels bezette.

Maar ook in de vanouds door christelijke partijen beheerste delen van het platteland lagen er kansen. De PPR nam in 1968 bij haar afscheuring uit de CDA-partijen een eigen aanhang mee in de kleinere gemeenten van Brabant, Limburg en Gelderland. Die wist zij jarenlang vast te houden. Zelfs in Voorhout in de rechtse Zuidhollandse Bollenstreek was zij tot 1986 sterker dan de PvdA. Alleen de EVP is apart nergens aan gemeentepolitiek toegekomen.

Afgenomen deelname

Een aantal jaren leek het erop dat de nu landelijk in Groen Links samenwerkende partijen zich terugtrokken op de universiteitssteden. Ze zijn nog altijd sterk in Amsterdam, Delft, Groningen, Leiden, Nijmegen, Tilburg, Utrecht en Wageningen, maar in andere steden veel zwakker dan vroeger en op het platteland vrijwel afwezig. Dat de PSP in een gemeente als Bussum tegen deze trend in is gegroeid naar 20%, berust zuiver op een bekwaame plaatselijke aanpak.

Nederland telt ruim 700 gemeenten. Slechts in 175 daarvan is Groen Links op uiteenlopende manieren in de raad vertegenwoordigd. Soms nog op aparte lijsten van PSP, CPN en PPR, maar meestal samen. Dat laatste in vele gevallen vermomd als zuiver plaatselijke groepering die liever niet wil weten dat ze iets te maken heeft met de landelijke verliezers van 'Klein Links'. Daarnaast zitten we in zo'n 20 gevallen in combinaties met de PvdA en zelfs D'66.

In veruit de meeste gemeenten werd niet door Groen Linkse partijen aan de verkiezingen deelgenomen. In 1986 gebeurde dat zelfs in gemeenten waar we tot die tijd wel in de raad zaten. Daar zag toen niemand het meer zitten om opnieuw campagne te voeren of zelf als raadslid aan het werk te moeten. In veel van die gemeenten zijn bij gebrek aan kader de te klein geworden plaatselijke partij-afdelingen van PSP, CPN en PPR inmiddels opgeheven. De resterende leden werden toegevoegd aan een partijafdeling in de meest nabije stad.

Plaatselijke opbouw

Een landelijk succes van Groen Links biedt nieuwe kansen voor een plaatselijke terugkeer of zelfs voor een bruisende nieuwe start. PSP-ers en andere Groen Linksen in kleine gemeenten moeten dus nu snel aan de slag. In zulke plaatsen zijn de mensen vaak veel gemakkelijker te benaderen en te organiseren dan in grote steden, waar toch al zo veel gebeurt en de individualisering het sterkst heeft toegeslagen.

Als de Westduitse Grünen en het Vlaamse Agalev wel in staat blijken te zijn om delen van het platteland te veroveren, moet dit ook ons kunnen lukken! Een voedingsbodemp voor Groen Linkse gemeentepolitiek bestaat vaak al. Omdat de rechtse meerderheid in de raad nog niet meteen tegenspel krijgt namens de buitenparlementaire activisten op het gebied van huurstrijd, werklozenbelangen, welzijnsvoorzieningen, het oprukken van kassen, bollen en bio-industrie, opslag en uitstoot van gif, verkeersoverlast, voor vrouwen onveilige openbare ruimten, vluchtelingen hulp en het veroveren van meer democratie op vastgeroeste regenten. Of omdat een terplaatse sterke PvdA bestuurt op een manier die de verwachtingen van het linkse deel van haar aanhang onvoldoende waarmaakt.

Voor onze herkenbaarheid naar de kiezers en voor de opbouw van een sterke landelijke organisatie is het gunstig als bestaande fracties met spoed worden omgebouwd tot raadsfracties van Groen Links. Dat geldt zowel voor de afzonderlijke fracties van PPR, PSP en CPN als voor de onder een veelheid van namen opererende samenwer-

kingsfracties en de voornamelijk door partijlozen gevormde onafhankelijk linkse of progressieve fracties in kleine gemeenten. De raadsfractie Radicaal Links in Nijmegen en de PSP-fractie in Geleen zijn daar al mee bezig. En in de kleine Brabantse gemeente Schaijk wordt nu gewerkt aan de opbouw van zo'n fractie vanuit het niets.

Nu aan de slag

Waar we pas op 6 september verbaast constateren dat er één of twee raadszetels geogst kunnen worden, starten we rijkelijk laat. Want serieuze deelname aan verkiezingen betekent heel wat meer dan alleen het indienen van een lijst en dan maar afwachten hoe die gok uitpakt. Verkiezingsdeelname begint met een beraad van de plaatselijke leden van PSP, PPR, CPN en EVP. Daarin wordt bekeken wat er in de gemeentepolitiek aan de orde is, wat er nu al aan beweging bestaat en hoe je die beweging bij het initiatief kunt betrekken. Als de geschiktste lijst-aanvoerder een tot nu toe partijloze plaatselijke activist blijkt te zijn, dan moet deze niet als onafhankelijk individu op de raad worden losgelaten. Zulke sympatisanten, die niet willen kiezen tussen de vier bestaande partijen, moeten worden opgevangen in de als vijfde poot binnen Groen Links te organiseren landelijke vereniging Regenboog.

Vanuit de plaatselijke actie, het landelijke program en voorbeelden uit andere gemeenten moet een verkiezingsprogram worden opgesteld. Met de plaatselijke afdelingen van PvdA, D'66 en waar aanwezig SP is overleg nodig over lijstverbinding, mogelijke gezamenlijke collegevorming of voorzover nuttig zelfs over een gecombineerde lijst zoals 'Partij van de Arbeid/Groen Links'. Half december moet onze naam op het gemeentehuis worden geregistreerd. Al die voorbereidingen maken het mogelijk dat Groen Links zich het komende half-jaar plaatselijk naar buiten laat kennen als een actieve organisatie, die serieuze alternatieven heeft te bieden en kandidaten klaarstoomt voor de raad.

PSP-leden die wat willen ondernemen in kleine gemeenten kunnen voor het aanmelden van hun plannen of voor vragen om informatie terecht bij PSP-LWPW, postbus 700, 1000 AS Amsterdam. Of in spoedgevallen tel. 010-4158025 (Erik Meijer) of 072-155346 (Bert van den Berg).

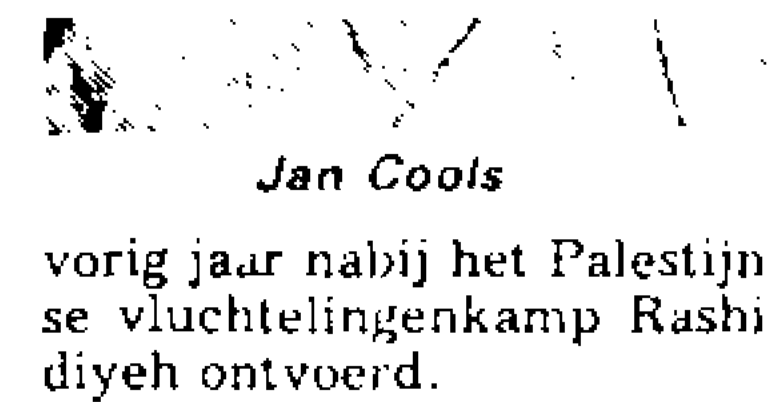
ERIK MEIJER

Kees Post moet noodgedwongen in de nok tussen de balken slapen. Desalniettemin was zijn ogb-aanslag in Amsterdam 832% hoger dan vorig jaar. Foto: Theo Terwiel

van zijn gevangenschap inluidde.

Cools, die namens de groepering Geneeskunde voor de Derde Wereld voor de Noorse hulporganisatie Norwac in Libanon werkte, werd 21 mei

Jan Cools

vorig jaar nabij het Palestijnse vluchtelingenkamp Rashediyeh ontvoerd.

een regeringscrisis geleid. Met name de rol van minister Robert Urbain, die mee zou hebben onderhandeld over de vrijlating, is inzet van een ruzie geworden. Zie verder pagina 17

Prognose na Euro-verkiezing: Coalitie verliest meerderheid

Winst Groen Links, gevoelige klap VVD

ve hoopt
herstel
ntember

Van onze parlementaire redactie
DEN HAAG, vrijdag
Volgens het bureau InterView heeft de coalitie van CDA en VVD bij de gisteren gehouden Europese

Joop Vogt in Turkije

'Verbetering' in gevangenis, niet principieel maar gradueel'

In de tweede helft van maart dit jaar heeft het PSP Eerste Kamerlid Joop Vogt een vijfdaags bezoek gebracht aan Turkije. Niet om te zonnen of te genieten van de overheerlijke Turkse keuken. Hij hield zich met serieuze zaken bezig. De grove schending van de mensenrechten.

Op uitnodiging van DEV YOL bezocht hij een militair proces en sprak met mensen van mensenrechtencomité's en met mevrouw Tuncel, de naaste medewerkster van de Turkse minister van Buitenlandse Zaken op het gebied van mensenrechten en Westeuropese betrekkingen.

Wat is DEV YOL voor een organisatie?

'DEV YOL betekent 'de revolutionaire weg' en is een politieke groepering die al lang bestaat en in 1980, na de militaire coup verboden is. Qua politieke opvattingen komen ze een eind in onze buurt. Maar, geweld bijvoorbeeld zweren zij niet af.

Ik wil echter benadrukken dat DEV YOL geen cent aan de reis besteed heeft. Zij benaderden eerst de Tweede Kamer fractie maar die had geen gaatje in de agenda. Deze heeft ze doorverwezen naar ons.

Om ook maar enige schijn en/of partijstrijd te vermijden ben ik op fractiekosten op reis gegaan.

De verdienste van DEV YOL in deze is het feit dat zij het initiatief hebben genomen en dat zij de contacten voor mij hebben gelegd. Zonder die voorbereiding was deze reis zinloos geweest.

De verdienste van hun vrienden in Turkije is geweest dat mijn contacten daar veel breder zijn geweest dan alleen met aanhangers van links socialistische groeperingen. Behalve met mensen uit links socialistische hoek heb ik veel contact gehad met leden van de mensenrechtenorganisatie, die soms ook socialist waren maar zich op dit ogenblik alleen bezig hielden met het herstel van de mensenrechten!

Directe aanleiding voor jouw bezoek was het proces tegen 37 aanhangers van DEV YOL, die al vanaf 1980 vastgehouden worden.

Kun je iets vertellen over de gang van zaken tijdens het proces?

'Ik heb maar een dag van het proces meegemaakt, omdat ik er niets van verstond. Bovendien waren er vaak misverstanden tussen mijn Engels sprekende tolk en ik. Dat hoeft overigens niet altijd aan hem gelegen te hebben; ik ben niet zo'n talenwonder.

Het belangrijkste is dat ik er ben. Zowel voor de gevangenen en de familie, die krijgen moed door de aanwezigheid van een lid van het Nederlandse parlement, als ook voor de krijgsraad en de Turkse regering. Die weten dat het proces kritisch gevolgd wordt in een land dat ook lid is van de NAVO.'

Concentratiekamp

In het verslag n.a.v. je bezoek schrijf je dat de sfeer tijdens het proces een onuitwisbare indruk op je gemaakt heeft.

'Het kamp waarin het proces gehouden

wordt doet qua grootte en uiterlijk denken aan een concentratiekamp. Het ligt op een heuvel die wat hoger is dan de meeste anderen in de omgeving.

Bij een door militairen bewaakt hek mogen we één voor één naar binnen. Buitenlanders moeten hun paspoort afgeven en de Turken hun persoonsbewijs. Na een zeer intensieve fouillering mogen we verder.

Met de bus gaan we naar de barak waar het proces plaatsvindt voor de militaire krijgsraad. De krijgsraad bestaat uit drie juridisch geschoolde militairen in toga en een in uniform. Deze is de hoogste in rang en zou dus volgens de militaire hiërarchie zijn wil aan de anderen kunnen opleggen.

Binnen een omheining zitten de door twee gewapende militairen bewaakte 'verdachten' daarachter een aantal banken waarop een aantal ongewapende militairen zitten en daarachter weer de publieke tribune met familieleden. Ook deze tribune wordt bewaakt door een zwaar bewapende militair. Verder zijn bij de vier deuren nog licht bewapende militairen, evenals links en rechts voor het podium van de krijgsraad.

Direct nadat we op de vuile tribune hebben plaats genomen krijgt mijn buurman, een Zwitserse advocaat, een aanwijzing dat hij

zijn benen niet over elkaar mag slaan, dat is minachting van het hof.'

In de uitzonderingstoestand van de eerste twee jaar na de coup, was het wettelijk mogelijk iemand 90 dagen vast te houden, zonder dat de gearresteerde contact mocht hebben met familie, arts of advocaat. Volgens Amnesty International zijn veel mensen bezweken aan martelingen omdat bekentenissen, ook al zijn ze verkregen door martelingen, een doorslaggevende rol spelen in de bewijsvoering. Is de situatie ten goede veranderd?

'Volgens de Turkse regering is het aantal slachtoffers dat bezweken is aan de martelingen lager dan Amnesty beweert. Feit blijft intussen, dat vrijwel alle mensen hebben verklaard dat hun bekentenissen onder druk van martelingen zijn gedaan; bekentenissen die voor een overgroot deel van de verdachten het enige bewijsstuk zijn. Martelingen vormen een onderdeel van het systeem. Ook nu wordt nog gemarteld, niet bij wijze van incident, maar ter verkrijging van een wettelijk bewijs. Hoogstens kan gezegd worden dat het subtieler gebeurt, omdat verdachten zonder contact met wie dan ook nu nog 'slechts' vijftien dagen mogen worden vastgehouden. Na verloop van tijd mogen de gevolgen van de martelingen niet meer aantoonbaar zijn. Zoals een cynicus het uitdrukte, het voltage van de electroshocks mag niet meer zo hoog zijn dat brandwonden ontstaan. Er is gradueel wel iets veranderd, maar principieel niet!'

Hongerstaking

Via via kwam je in contact met mensen die familieleden in de AMASYA gevangenis hebben zitten. Door de regering worden ze als terroristen aangeduid.

'Een deel van de politieke gevangenen is in hongerstaking geweest. Deze staking is afgelopen omdat de meeste eisen ingewilligd zijn.

Vragen van Joop Vogt

Joop Vogt heeft een tiental vragen gesteld aan de regering over de situatie in Turkije. Hieronder twee vragen met antwoord.

Is de minister op de hoogte van het feit dat in Ankara al meer dan twee jaar een proces wordt gevoerd door een krijgsraad tegen een aantal aanhangers van de links socialistische Dev Yol, ondanks het feit dat dit burger 'verdachten' zijn en de staat van beleg allang weer is opgeheven? Weet hij dat de hoogste militair in dat proces volgens de advocaten de (formeel) hoogst verantwoordelijke is voor de martelingen op deze 'verdachten' (ook van mensen die voor die martelingen gestraft zijn)?

Kan de staatssecretaris ook in de laatste beide gevallen uiteenzetten in hoeverre deze situaties kloppen met zijn eerder genoemde uitlatingen?

Antwoord

Van officiële Turkse zijde is aangevoerd

dat het proces voor een militaire rechtbank tegen Dev Yol-aanhangers reeds was begonnen voordat de staat van beleg, c.q. de uitzonderingstoestand was opgeheven. Het eventueel in gang zetten van een nieuw proces voor een burgerlijke rechtbank zou volgens de Turkse autoriteiten leiden tot aanzienlijke vertraging. Naar verluid hoopt men rond de zomer van dit jaar het proces af te ronden.

Wij beschikken niet over aanwijzingen als zou de president van de rechtbank zijn betrokken bij martelpraktijken.

Uit de uiteenzettingen van de kant van de Regering zal duidelijk zijn, dat de ontwikkelingen in Turkije in het vlak van de mensenrechten door haar met onverminderde kritische aandacht worden gevolgd. Aan officiële Turkse zijde is men zich, zoals ook tijdens het recente verblijf van de Staatssecretaris in Ankara mocht blijken, van deze Nederlandse aandacht alleszins bewust.

Maar de administratie houdt zich niet aan de afspraken en de gevangenen zijn opnieuw in hongerstaking gegaan.

Enkele eisen zijn: alle boeken en periodieken die niet verboden zijn moeten toegankelijk zijn, taperecorders en schrijfmachines behoren vrij te zijn, voedsel dat familie geeft behoort aan de gevangenen te worden verstrekt, er moeten tafels en stoelen aan de gevangenen worden verstrekt en de regering dient de kosten voor medische hulp te dragen.

Geen uitzonderlijke verlangens en in ieder geval voor de gevangenen van voldoende belang om leven en gezondheid op het spel

te zetten.'

Welke taken zie je weggelegd voor de PSP en in iets breder verband voor het Nederlandse parlement?

'Ondanks alles blijven de mensen die ik gesproken heb optimistisch. Waarschijnlijk heb je dat optimisme ook nodig om voldoende moed te houden om door te gaan. Familieleden en gevangenen zitten niet bij de pakken neer, maar zijn trots op wat hun familie voor de goede zaak heeft gedaan. Aan ons de taak solidair te zijn met hen en de gevangenen.

Mensen zijn blij dat West-Europeanen zich verdiepen in hun problematiek. Zij hopen dat druk vanuit die hoek (waar Turkije vanwege zijn aanvraag voor het lidmaatschap van de EG gevoelig voor is) gunstig voor hen zal uitwerken.

Het is van groot belang dat alle politieke groeperingen in ons land meehelpten om hetzij rechtstreeks, hetzij via het ministerie van Buitenlandse Zaken druk uit te oefenen op Turkije. Tenslotte zit dat land samen met ons in een bondgenootschap dat als doelstelling heeft de democratie te verdedigen.'

HENRI VAN WEZEL

Vrijheid voor Namibië nu al bedreigd

In november vinden er voor het eerst vrije verkiezingen in Namibië plaats. Na 74 jaar bezetting trekt Zuid-Afrika zich terug uit Afrika's laatste colonie. De SWAPO, de nationale bevrijdingsbeweging van Namibië bereidt zich voor om Namibië te gaan leiden. De toekomst is echter minder rooskleurig dan op het eerste gezicht lijkt. Zuid-Afrika werkt de SWAPO op alle mogelijke manieren tegen. Ze krijgt daarbij vrij spel van de Verenigde Naties, die toezicht moeten houden op het onafhankelijkheidsproces. De wereld op z'n kop.

In Namibië staat de wereld op zijn kop. Na de inwerkingtreding van de eerste fase van het vredesproces hebben de hevigste gevechten uit de 24 jaar durende bevrijdingsstrijd plaatsgevonden. SWAPO-strijders die zich in het noorden van Namibië hergroepeerden om zich aan de VN-vredesmacht over te geven, werden door Zuidafrikaanse politie-eenheden aangevallen. Daarbij zijn ruim 300 doden gevallen. De Zuidafrikaanse politiemacht in Namibië bestaat in werkelijkheid uit leden van het beruchte moordcommando Koevoet. Koevoet had volgens het vredesakkoord ontbonden moeten worden, maar is door Zuid-Afrika geïntegreerd in het politiekorps.

Dat Zuid-Afrika het niet zo nauw neemt met internationale afspraken en de wapenstilstand schond, kwam voor veel Namibiërs niet als een verrassing. Op 1 april, de eerste dag van het onafhankelijkheidsproces, waarschuwde SWAPO-leider Kameeta nog voor al te hoge verwachtingen: 'We zijn vandaag op de top van de berg, maar niet aan de finish' hield hij de feestende menigte op een SWAPO-bijeenkomst voor. 'Aan de voet van de berg moeten we nog een rivier vol krokodillen oversteken. De krokodillen van het kolonialisme, de apartheid, die van P.W. Botha en van de Namibische onenigheid.'

De crisis in Namibië maakt duidelijk dat de Namibische bevolking ook van de Verenigde Naties weinig goeds te verwachten heeft. VN-commissaris Ahtisaari gaf Zuid-Afrika niet de opdracht om de strijd onmiddellijk te staken, maar verleende Zuid-Afrika toestemming om nog meer militairen op de SWAPO-strijders los te laten. Al eerder had de VN blijk gegeven van een schromelijke onderschatting van haar taak in Namibië. Uit zuinigheidsoverwegingen stemde de Veiligheidsraad van de VN in met een hartewens van Zuid-Afrika: ze reduceerde de VN-vredesmacht van 7500 tot 4650 personen. Het

is voor deze gekortwiekte vredesmacht onmogelijk het uitgestrekte Namibië te controleren.

Lacunes in het vredesakkoord

Het door Zuid-Afrika, Angola en Cuba gesloten vredesakkoord schiet op een aantal punten ernstig tekort. De vraag wat er moet gebeuren met SWAPO-strijders in Namibië (het punt waarover de moeilijkheden begonnen) is onbeantwoord. De VN-vredesmacht blijkt bovendien niet goed op de hoogte te zijn van de inhoud van het vredesakkoord. De belangrijkste afspraken zijn niet gepubli-

ceerd. Rond de tweede fase van het onafhankelijkheidsproces, die na de verkiezingen in november ingaat, hangt een nog grotere mist van onduidelijkheid. Op welke wijze wordt een nieuwe grondwet ingesteld; wie wijst een nieuwe regeringsleider aan? Wat gebeurt er met de ambtenaren die nu in dienst zijn van Zuid-Afrika? Allemaal zaken waarover geen afspraken zijn gemaakt.

Misser

De grootste misser van het vredesakkoord is echter het buitensluiten van de SWAPO, de partij die een hoofdrol zal spelen na de onafhankelijkheid van Namibië. En dat terwijl de SWAPO in 1973 door de VN erkend is als 'de authentieke vertegenwoordiger van het Namibische volk'. De SWAPO vecht al meer dan 25 jaar tegen de Zuidafrikaanse bezetter. Ondanks enorme militaire uitgaven (de laatste jaren 2 miljoen Rand per dag) is Zuid-Afrika er niet in geslaagd de SWAPO te verslaan. SWAPO heeft ingestemd met het vredesakkoord dat over haar hoofd heen is afgesloten, maar is nauwelijks geïnformeerd over de gemaakte afspraken. De SWAPO moest lijdzaam toezien hoe de onderhandelaars steeds meer concessies aan Zuid-Afrika deden. Ze zag dat de VN zich zonder protest neerlegde bij de Zuidafrikaanse weigering om de terreureenheid Koevoet te ontbinden. Het is de totale ontkenning van de SWAPO als vertegenwoordiger van het Na-

mibische volk, die de SWAPO er toe bracht zich duidelijk in Namibië te manifesteren. SWAPO wilde zich aan de Namibiërs presenteren als deelnemer aan het vredesproces en protesteren tegen het halfslachtige VN-optreden. De VN heeft dit signaal nog steeds niet opgepakt. Voor de besprekingen die gehouden werden om de crisis op te lossen werd de SWAPO weer niet uitgenodigd.

Lastercampagne

Anders dan velen denken zijn het niet de Verenigde Naties, maar Zuid-Afrika die de verkiezingen in Namibië organiseert. Het ambtenarenapparaat is tot de verkiezingen in Zuidafrikaanse handen. De Zuidafrikaanse gouverneur van Namibië, Louis Pienaar, is tot november in feite alleenheerser in Namibië. Pienaar die fel pro-apartheid is, heeft het administratieve beheer over Namibië. De Verenigde Naties houden slechts toezicht op de naleving van de afspraken. Zuid-Afrika is al maanden bezig met het creëren van een sfeer van verwarring. Ze moedigt de tribale tegenstellingen aan en organiseert een lastercampagne tegen de SWAPO. Zuid-Afrika heeft 100.000 anti-SWAPO-pamfletten verspreid. Daarin staat te lezen dat na een SWAPO-overwinning 'zwarte mannen vrouwen mogen verkrachten en winkels geplunderd mogen worden.' Berichten over intimidatie van Namibiërs door Zuidafrikaanse soldaten houden aan. Het mensenrechtencentrum in Oshakati heeft sinds 1 april veel klachten ontvangen. Volgens het centrum worden Namibiërs die weigeren zich tegen de SWAPO uit te spreken mishandeld door Zuidafrikaanse soldaten.

Steun aan SWAPO hard nodig

De SWAPO moet van de grond af een nieuwe structuur opbouwen in een vijandige omgeving. De Namibische media zijn met uitzondering van de anti-apartheidskrant 'The Namibian' pro-Zuid-Afrika. De SWAPO heeft één belangrijke troef in handen: ze kan rekenen op massale steun van de zwarte bevolking. Verder bezit ze niets: geen drukpers, geen vervoermiddelen, niet eens een eigen telex of kantoor. Voor de organisatie van de verkiezingscampagne moet de SWAPO het hebben van steun uit het buitenland. Ondanks alle tegenwerking zal Zuid-Afrika er niet in slagen om de SWAPO van een verkiezingsoverwinning af te houden. De kans is wel aanwezig dat de overwinning door de Zuidafrikaanse manipulatie te krap wordt om zich in de toekomst aan de Zuidafrikaanse invloed te onttrekken. Om de apartheidgrondwet te wijzigen heeft de SWAPO een tweederde meerderheid nodig.

Het Komitee Zuidelijk Afrika voert tot november een grote campagne om de SWAPO te ondersteunen. Samen met Europese en Amerikaanse anti-apartheidsgroepen wordt politieke druk uitgeoefend op de westerse regeringen en de Verenigde Naties om het VN-toezicht meer inhoud te geven. In Nederland zamelt het Komitee Zuidelijk Afrika geld in voor de opvang van vluchtelingen, voor de verkiezingscampagne van de SWAPO, voor vakbonden en jongerenorganisaties en voor projecten die een onafhankelijke nieuwsvoorziening mogelijk maken.

DITTY EIMERS

Bevrijdingsfond Komitee Zuidelijk Afrika.
Giro 26655
Oudezijds Achterburgwal 173
1012 DJ Amsterdam

Weiger dienst aan apartheid

Sinds een aantal jaren organiseren een aantal internationale dienstweigerorganisaties, verenigd in de International Conscientious Objectors Meeting (ICOM), op 15 mei de internationale dienstweigerdag. Op deze dag wordt aandacht besteed aan en solidariteit betoond met dienstweigeraars in slechte omstandigheden. De afgelopen jaren stonden Griekenland en Polen hierbij centraal.

In 1989 wordt aandacht gevraagd voor Zuid Afrika. De Vereniging Dienstweigeraars (VD) organiseerde daarom op 20 mei een manifestatie waarop Zuid-Afrika centraal stond. Daar werd niet alleen nog eens aangegeven wat de situatie is, er werden ook initiatieven aangekondigd in de richting van de Nederlandse politiek.

De betrokkenheid van landgenoten bij de handhaving van het apartheidregime werd duidelijk gemaakt door Europarlementariër Alman Metten (PvdA). Deze zette zijn onderzoek naar de betrokkenheid van Europeanen bij het Zuidafrikaanse leger uiteen ('Fighting for Apartheid: a job for life', Amsterdam, 1988).

Behalve dat 27% van de blanken in Zuid-Afrika een Europese nationaliteit heeft kan 15% daarop aanspraak maken. Sinds ook voor deze groep de dienstplicht geldt (1984) kan gesteld worden, dat ongeveer een derde van de Zuidafrikaanse dienstplichtigen aanspraak heeft op een EG-status.

De Zuidafrikaanse dienstplicht, met tot in lengte van jaren herhalingsverplichtingen, is daarbij een 'job-for-life'. Daarbij is het regel, dat de werkgever van een herhalingsplichtige diens wedde aanvult tot ongeveer de hoogte van zijn normale salaris. Europese bedrijven in Zuid-Afrika doen hieraan meestal gewoon mee. Noch de EG noch de Nederlandse regering hebben tot op heden hierin echter aanleiding gezien maatregelen tegen deze onderdanen of bedrijven te nemen.

Wel is er intussen een uitspraak van het Europees Parlement, waarin wordt aangedrongen op

- stappen naar de dienstplichtigen toe;
- steun aan dienstplichtigen die daadwerkelijk weigeren in het apartheidleger te dienen;
- instelling van een alternatieve, niet-militaire, niet-gouvernementele dienstplicht; en
- het opnemen van vergelijkbare eisen in nationale programma's.

Bovendien pleitte Metten er voor, dat via druk op de Nederlandse politieke partijen de opstelling van de regering aangepakt wordt.

Jan Bart Gewald, 6 maanden oud met zijn

ouders van Emmen naar zuidelijk Afrika geëmigreerd en die in 1986, net voor zijn inlijving in de strijdmacht van Zuidwest Afrika (Namibië), naar Nederland terugkwam, vertelde over zijn ervaringen. Hij ging daarbij ook in op de voorlichting, die de Nederlandse ambassade hem gegeven had. Voorlichting, die in hoofdzaak neerkwam op de informatie van de Zuidafrikaanse autoriteiten en de boot afhield rondom verhuizing naar Nederland. Voorlichting, waarin het standpunt van Nederland over apartheid nauwelijks aan de orde komt en alles gedaan lijkt te worden om bij de Zuidafrikaanse autoriteiten maar niet uit de toon te vallen.

Ook ging hij in op de opvang van dienstweigeraars die naar Nederland komen. Ook al door het steeds beperkter asielbeleid is van opvang nauwelijks sprake, terwijl niet-Nederlanders ontvangst goeddeels kunnen vergeten. (Eerder dit jaar vertelde hij in Groningen hoe zijn eerste kennismaking met de Nederlandse autoriteiten in Nederland had plaatsgevonden: via een keuringsoproep voor het Nederlandse leger.

Twee zaken bracht Gewald onder de aandacht:

- de noodzaak dat de Nederlandse regering zelf een veel ruimer asielbeleid voert voor dienstweigeraars tegen apartheid, en
- het uitoefenen van druk op Nederlanders in Zuid-Afrika om de apartheidsdienst te weigeren. Wat dit laatste betreft bieden de komende verkiezingen, waarvoor ook deze groep stemrecht heeft, een uitstekende mogelijkheid.

Harrie Aarts niet

Na een indrukwekkende voordracht door Johan Muller (van COSAWR) en enthous

HELP MEE aan de ontwikkeling van PORTUGAL

Steun één van de volgende projecten: gehandicapte kinderen, vakbeweging, anti-facisme, kleine boeren, alfabetisering of landhervorming.

Stort een bijdrage op giro 5010300 en ontvang tevens meer informatie.

TULIPA VERMELHA,
Postbus 22060,
1100 CB Amsterdam Zuid-Oost

siaste klanken van het koor 'Dwarsklank' kwam de Nederlandse politiek aan het woord. Een door advocaat Theo de Roos voorgezeten forum met Andrée van Es, Josephine Verspaget (PvdA) en Theo Brinkel (wetenschappelijk bureau CDA, verving kamerlid Harrie Aarts) moest zich uitspreken over de nationaliteitenkwesie en de relatie tussen dienstweigeraars in Zuid-Afrika en hun opvang hier.

Andrée van Es constateerde nog maar eens, dat ook door minister Van de Broek de door Metten en Goodison opgedolven cijfers niet worden weersproken. De discussie over de ontneming van de Nederlandse nationaliteit is bij behandeling van de wetgeving over het Nederlanderschap gevoerd, maar een

gekondigde notitie zal Van de Broek ook in moeten gaan op de strafbaarstelling van dienstneming in het apartheidsleger en eventuele afneming van de Nederlandse nationaliteit. Ook andere (europese) landen zouden hiertoe gestimuleerd moeten worden.

Ook de rol van de ambassade moet duidelijk veranderen. Deze zal, om de opvatting van Nederland over apartheid uit te dragen, actief de voorlichting ter hand moeten nemen. Eventueel kunnen daartoe advertenties geplaatst worden in Zuidafrikaanse kranten. Brinkel wijst op het onlangs verschenen rapport van zijn bureau over de relatie met Zuid-Afrika ('Zuid-Afrika - mensenrechten en internationaal beleid', Deventer, 1989), dat

dat de huidige wet niet deugt en pleit, in navolging van het rapport, voor een wet die ruimte moet bieden voor weigering 'om politieke redenen'. Hij spreekt daarbij een voorkeur uit voor een EG-verband.

Vanuit de zaal wordt verder gepleit voor het aanpakken van bedrijven, die salaris van dienstplichtigen doorbetalen. Van Es onderschrijft de noodzaak deze vorm van collaboratie aan te pakken en verwijt de regering dit niet te willen. De eigen Nederlandse opvattingen hierover zijn te belangrijk om ze, zoals Van de Broek wil, aan de CAO-onderhandelingen over te laten. Zij wil ook niet op het tempo van de machthebbers wachten, zoals het CDA-rapport, maar de (zwarte) oppositie steunen. Ook Verspaget verwijt de regering in haar houding naar de bedrijven 'fout binnen fout' te maken.

Theo de Roos meldt op dit moment betrokken te zijn bij een initiatief tot wetgeving, aanhakend bij het anti-racisme-verdrag. De ideeën die hij en Van Es naar voren brengen zijn nieuw voor Brinkel, die voor het CDA meer tijd vraagt; vooralsnog kiest zijn rapport een andere route.

De forumdiscussie wordt door VD en de deelnemers afgesloten met oproepen tot steun aan Zuidafrikaanse weigeraars en toelating in Nederland indien dat gewenst wordt. Andrée van Es steunt deze en wijst er op, dat dit niet alleen voor blanken mag gelden. Ook de PvdA-fractie lijkt zich, bij monde van Verspaget, hieraan te verplichten. Hoewel de teneur van het CDA-rapport in de goede richting lijkt te wijzen is de fractie, en zeker de minister, hieraan (nog?) niet gebonden; Brinkel heeft in eigen kring nog het nodige missiewerk te verrichten.

v.l.n.r. Theo Brinkel, Josephine Verspaget, Theo de Roos, Andrée van Es

FOTO: JAN WILLEM VAN EIJK

kamermeerderheid wilde, op aandrang van Van de Broek, geen lijstje met uitzonderingen waarin dienstneming in vreemde krijgsmacht tot vervallen van het Nederlanderschap leidt. Dit zou een niet gewenste vorm van gelegenheidswetgeving zijn.

Het door Van de Broek aangevoerde argument dat het gaat om een wettelijke verplichting waaraan men zich niet mag onttrekken, noemde zij een schijnargument. De betrokkenen weten immers wat zij doen en hebben, indien Nederland een sanctie zou willen opleggen, een alternatief: zij kunnen zonder meer naar Nederland terugkomen. Na herhaald aandringen heeft Van de Broek nu wel toegezegd met een notitie over mogelijke sancties te komen.

Verspaget stelde, dat met name wanneer ook meisjes in dienst moeten de problematiek groter zal worden. Zij benadrukt bovendien, dat het niet alleen om Zuid-Afrika gaat, maar ook om de omringende gebieden. Dat er wel degelijk mogelijkheden zijn is duidelijk aangetoond door de opstelling tegenover Suriname en de opschorting van de ontwikkelingsgelden bij die gelegenheid.

De nationaliteitenkwesie speelt feitelijk nog maar kort. Door de betrokkenheid van Nederland bij de UNO-macht voor Namibië is ze veel actueler geworden. Daar zal het immers kunnen voorkomen, dat Nederlanders tegenover elkaar komen te staan. In de aan-

aansluit bij de bestaande veroordeling van de Apartheid. Hierin wordt onder andere gepleit voor het voorkomen van betrokkenheid van Nederlanders bij het apartheidsleger, een regeling voor gewetensbezwaarden, voorlichting en bijstand aan dienstplichtigen door de ambassade en eventueel het verlenen van politiek asiel. De uitgangspunten van het rapport zijn bovendien in een resolutie door de CDA-partijraad ondersteund.

Verspaget vraagt op dit punt naar de volgorde en het tempo waarin het rapport dit verwezenlijkt wil zien; Van Es vraagt naar de binding van de CDA-kamerfractie (m.n. Harrie Aarts) aan het rapport. Brinkel antwoordt hierop dat zijn bureau bij de opstelling van het CDA-programma betrokken is, maar dat hij (helaas) Harrie Aarts niet is. Hij zal dit nog vaker herhalen.

Politieke redenen

Kees Bals (VD) vraagt naar de opvattingen over verruiming van de dienstweigerwetgeving. En krijgt te horen, dat een door Zuid-Afrika getroffen regeling niet alleen onwaarschijnlijk is, maar een beroepen daarop ook hypocriet is. Iedere wet terzake zal immers het regime legitimeren, meent Andrée van Es. Verspaget beaamt dit, en ziet liever dat sancties genomen worden. Brinkel geeft aan

Dienstplicht uitbreiden

Na het forum werd de manifestatie afgesloten met een verhaal over de internationale dienstweigerdag, waaruit bleek dat in vele landen op deze dag aan Zuid-Afrika aandacht is besteed. Pieter van Reenen deed daarnaast verslag van zijn bezoek aan Zuid-Afrika. Hij meldde ook vanuit zwarte kring te zijn aangesproken over de invoering van een algemene dienstplicht (nu zijn alleen blanken dienstplichtig) en sprak over de levende wens van invoering van een alternatieve dienstplicht.

De hele manifestatie gaf een aantal aanknopingspunten voor verdere actie en werd, ondanks (Zuid-)Afrikaanse weersomstandigheden, redelijk bezocht.

TJARK REININGA

Bram van der Lek

Een politicus van bijzondere origine

In 1967 kwam de toen 36-jarige Bram van der Lek voor de PSP in de Tweede Kamer. In juni 1989 heeft hij afscheid genomen van het Europees Parlement. In de tussentijd heeft hij er blijk van gegeven een politicus van bijzonder origine te zijn. Tweede en Eerste Kamer, Europees parlement: Van der Lek werd, zoals hij het zelf ooit uitdrukte, er heen gestuurd 'om een zo groot mogelijke gemene deler van de partij te vertegenwoordigen'.

Het afscheid van zijn -parlementaire- loopbaan wilden de PSP en REGENBOOG niet ongemerkt voorbij laten gaan. Op 9 juni organiseerden zij in -of all places- Des Indes een drukbezochte afscheidsreceptie voor familie en bekenden. Bevrijding drukt hierbij, als een hommage aan de man die van 1963 tot 1969 hoofdredacteur van dit blad was, de -soms ingekorte- speeches af die enkele mensen op speciaal verzoek van de organisatoren hielden.

De Gaay-Fortman sr.

De wetenschapper die zijn stem

niet verheft, maar de argu- menten laat spreken

W.F. de Gaay-Fortman, minister van Binnenlandse Zaken in het kabinet Den Uyl, beet de spits af.

'Twee verrassingen zijn er vanmiddag. De organisatoren wilden iemand uit een van de grote partijen laten spreken. Het is een verrassing dat ik dat mag zijn. Ik spreek u niet toe namens deze grote partijen, maar behorend tot een van hen. Ik heb Bram van der Lek meegemaakt in Eerste en Tweede Kamer en in het Europees Parlement. Dat laatste overigens pas sinds tien dagen, omdat ik voor een bezoek in Straatsburg was.

De tweede verrassing is dat deze receptie plaatsvindt in Hotel des Indes, een bolwerk van het kapitalisme dat ooit werd gebouwd door een baron. Eerste en Tweede Kamerleden konden hier vroeger overnachten voor een 'prix d'amis'; ik kan u verzekeren dat Bram er nooit gebruik van maakte, al ken ik anderen uit uw kring die dat wel deden.

In de politiek mag je de strijd niet schuwen. In het Nederlandse parlement is de gewoonte ontwikkeld dat de tegenstander wordt ontzien en het liefst nog wordt gewaardeerd. Vroeger werd er nog wel eens echt geruzied, zoals tussen Savorin Lohman en Schaper. Maar langzamerhand is er een verzachting van de zeden opgetreden. De verschillende stromingen in dit geestelijk verscheurde land gaan niet met elkaar op de vuist, maar voeren wel overleg en strijd. In de Tweede Kamer overheerst de strijd, in de Eerste Kamer het overleg. In het Europees Parlement, waar ik in heb gezeten in de tijd toen de leden nog door de Kamervoorzitter werden aangewezen, worden felle, persoonlijke debatten gevoerd, maar is ook sprake van overleg.

Hoewel Bram nog geen oude man is heeft hij een aantal parlementen afgewerkt. In al die parlementen heeft hij waardering oogst. Dat komt niet in de eerste plaats door zijn aimabele persoonlijkheid, maar omdat hij een man van de wetenschap is, die het goede in de tegenstander weet te waarderen. Wat de tegenstander zegt hoeft immers niet per se onwaar te zijn. In de wetenschap heeft zelden de een helemaal ongelijk en de ander geheel gelijk. Het tweede kenmerk van de wetenschapper is dat hij zijn stem niet verheft, maar de argumenten laat spreken. Ook dat is een kenmerk van het optreden van Bram.

Er zijn twee thema's die het belangrijkste zijn in het politieke werk van Van der Lek:

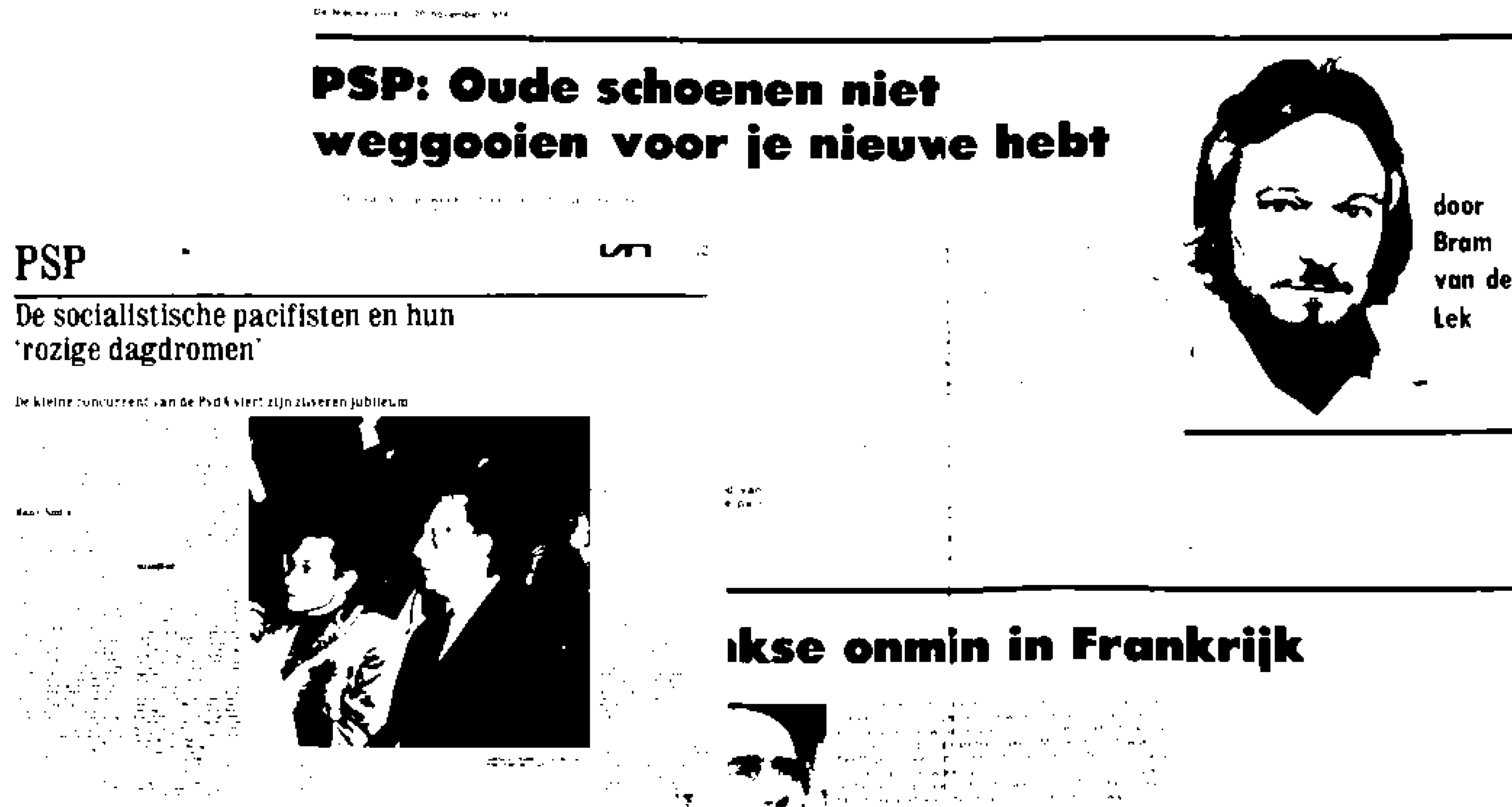
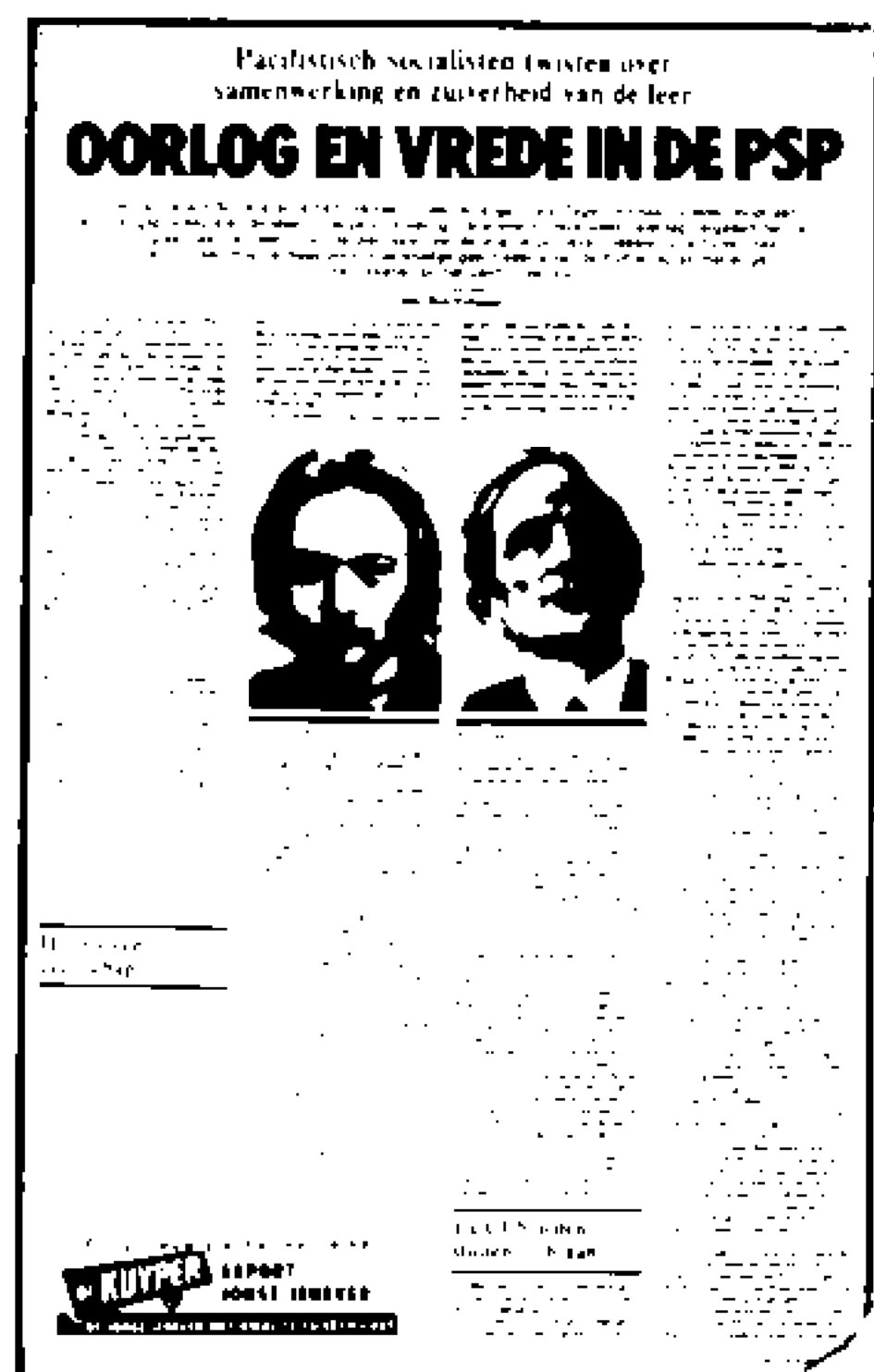

De Gaay-Fortman sr.

FOTO: ANNE VAILLANT

ontwapening en milieu. Nu zijn dit twee zaken die ons hele volk raken, al is men het niet altijd eens met de manier waarop ze benaderd moeten worden.

Nu verlaat Bram de parlementaire politiek op het moment dat zijn partij in de REGENBOOG aan de Europese verkiezingen meedoet. In het boek Genesis staat de regenboog symbool voor het in stand houden van de schepping. De regenboog houdt een bevestiging en een opdracht in: de wereld in een goede verhouding brengen met de medemens en de natuur. Bram, bedankt voor je kameraadschap.'

KLEINE STAPJES

Bram van der Lek heeft nieuwe plannen met Nederland

'De PSP is alleen geïnteresseerd in regeringsdeelname als het niet gaat om een aandeel in het medebeheer van het kapitalisme'

Bram van der Lek

Andrée van Es

Met Bram kwam het steeds goed

Op 1 mei van dit jaar spraken Bram en ik beiden op de 1 mei bijeenkomst van de PSP-afdeling Groningen.

Vlak voordat het begon trof ik Bram, zittend in een kelderachtige ruimte op een onduidelijk bankje. Hij was nog bezig met zijn speech, want onderweg naar Groningen had iemand, anders dan de bedoeling was, onophoudelijk tegen hem aangekald.

Wij raapten samen onze moed bij elkaar om onze Groningse partijgenoten te melden, hoe noodzakelijk de rood-groene coalitie was.

De volgende dag reisden wij samen naar Den Haag. Voor het eerst sinds jaren deed Bram mee aan de fractievergadering, waarin wij de PSP-reactie op de mogelijke val van het kabinet bespraken. De rolwisseling op eigen terrein.

Want: Ik mag dan één van Brams opvolgers zijn, jarenlang partijgenoot, meegemaakt hebben hoe hij voorzitter was en eerste kamerlid en lid van het Europese parlement, eigenlijk blijf ik natuurlijk gewoon altijd, net als Rudi Boon, Geert Mak en Joost Schipper, Brams fractiemedewerker.

Toen ik in 1975 fractiemedewerker werd bij de PSP-fractie van Bram van der Lek en Fred van der Spek, toen maakte dat alles op mij een verpletterende indruk. Met gespitste oortjes begreep ik dat het jaar daarvoor de groep 'Oosterhesselen' was uitgetreden en naar de PvdA was gegaan. 'Samenwerkers' waren dat geweest en de fractie had in datzelfde jaar een poging afgeslagen om in een 'broodjesoverleg' met PPR en PvdA geperst te worden. (Met CPN waren de betrekkingen nog volledig bevroren).

Wist ik veel. Ik kende Bram van der Lek van Dennendal en Fred van der Spek van Chili-bijeenkomsten.

Bram die voor mij in zijn eentje politiek waarmaakte, dat het omverwerpen van de gevestigde orde ook voor de psychiatrie, of de zwakzinnigenzorg gevolgen moest hebben.

Hij is in die tijd op tal van onderwerpen gewoon doorgeslagen met PPR-kamerleden als Eric Jurgens en Dilia van der Heem om samen de politieke strijd aan te binden.

Zo ging hij in november 1975 samen met Dilia van der Heem op weg naar de Mozes en Aäronkerk in Amsterdam. Daar waren 182 Marokkanen in hongerstaking gegaan.

FOTO: ANNE VAILLANT

Tevergeefs hadden Bram en Dilia eerder geprobeerd de verfoeide 'regularisatieregeling' voor illegale buitenlanders te vervangen door een 'generaal pardon'. (Vraag me nu niet hoe dat zat met de PPR in de regering, die finesses, daar begreep ik nog niet veel van.)

Nu hadden zij een moeilijke missie te vervullen: het overtuigen van de hongerstakers van de noodzaak weer te gaan eten. Want een hongerstaking, dat leek een hopeloze actieform.

Het ging anders. De kamerleden bleven de hele avond in de kerk. Toen ze terugkwamen, meldden ze ons dat wij de actie steunden. De fractiemedewerkers van de PSP hebben daarna enige weken in de Mozes en Aäron doorgebracht en Bram kreeg de liefkozende bijnaam 'de Baard'.

Intussen werd er veel 's nachts getelefoneerd. Dat leek mij wel het duidelijkste bewijs, dat hier toch wel belangrijke revolutionaire zaken werden gedaan: dat Bram om 1 uur 's nachts nog lang belde met medefractiemedewerkers om een strategie uit te zetten. Jaren later heb ik nog lang gedacht dat er toch niets echt politiek gewichtigs meer

gebeurde, of dat ik niet helemaal functioneerde zoals een gedreven links-radicaal betaamt: ik belde nooit om 1 uur 's nachts om de strategie te bespreken.

Nu was er met die telefoontjes nog iets anders aan de hand, dat mij in de loop der jaren duidelijk werd: Bram heeft een klankbord nodig. Daar is hij altijd zeer openhartig over geweest. Hij heeft iemand nodig om tegenaan te praten. Eerlijk is eerlijk: de anders soms enigszins gefrustreerd achterlatend, als hij dan toch uiteindelijk zijn eigen zin had gedaan. 'Running gag' was bij ons, fractiemedewerkers: 'Je was lang in gesprek'. 'Oh, Bram belde'. 'Wat was er dan?' 'Oh, hij was zijn pen kwijt'.

Maar voor mij was het bijna dierbaar, dat Bram later, toen hij geen kamerlid meer was en moest spreken op het 25-jarig bestaan van de PSP, mij gewoon, zoals het hoorde, om half tien 's morgens opbelde met de mededeling, dat hij nog geen letter op papier had van zijn speech en ook niet wist waarover hij het moest hebben.

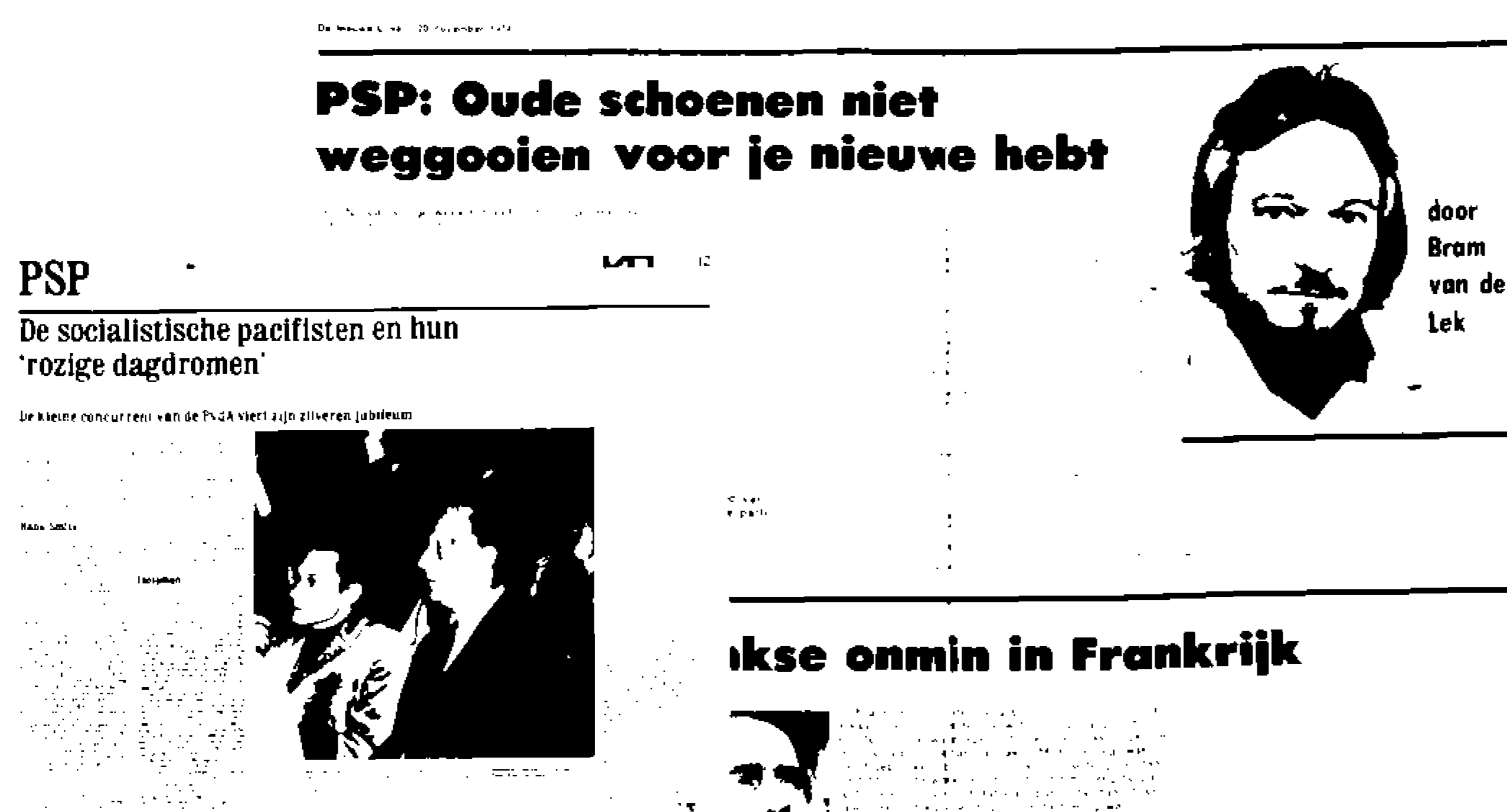
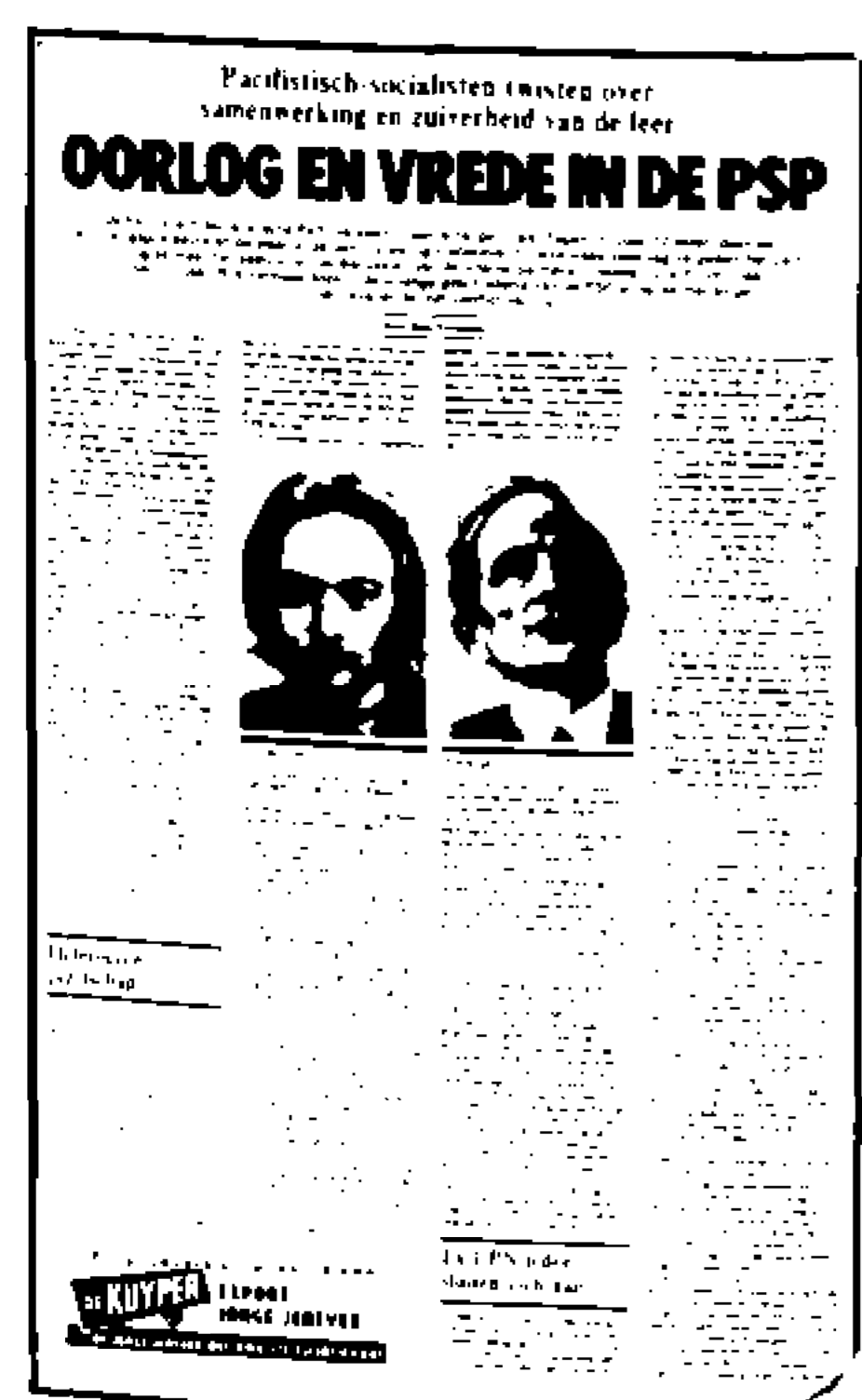
Of nog later, toen Bram al in Straatsburg en Brussel zat en opbelde met de mededeling: 'Ik sta hier helemaal alleen in Straatsburg'...

Het kwam steeds goed.

Want Bram tobde wel of hij nu voor of tegen fluor in het drinkwater moest zijn (Bram en Fred stemden uiteindelijk verdeeld, zou dat nog mogen bij Groen Links?), Bram jaagde ons de schrik op het lijf door in 1977 te melden dat hij toch echt niet zeker wist of je nu wel tegen kernenergie moest zijn, Bram kwam wanhopig op de fractie toen hij in een interview in de Haagse Post vlak voor de verkiezingen al zijn vraagtekens en twijfels had laten afdrukken, Bram wist (en weet) nooit of hij door wil gaan of stoppen: Bevrijding '77, diezelfde Bram kon in de Kamer als het erop aan kwam uitroepen: 'Waarom zou Uw God mij mogen voorschrijven wat ik moet doen', naar aanleiding van het kamerdebat over een wettelijke regeling voor abortus. Of hij kon standvastig melden hoe 'belachelijk en wreed' hij het koningshuis vond. En hij schreef in De Gids over het realisme van ontwapenaars.

Hij ging af op de Molukse wijk in Bovensmilde toen die in 1977 van huis tot huis werd doorzocht door de politie. En hij spande daarover helemaal in zijn eentje een kamerdebat aan.

ANDREE VAN ES

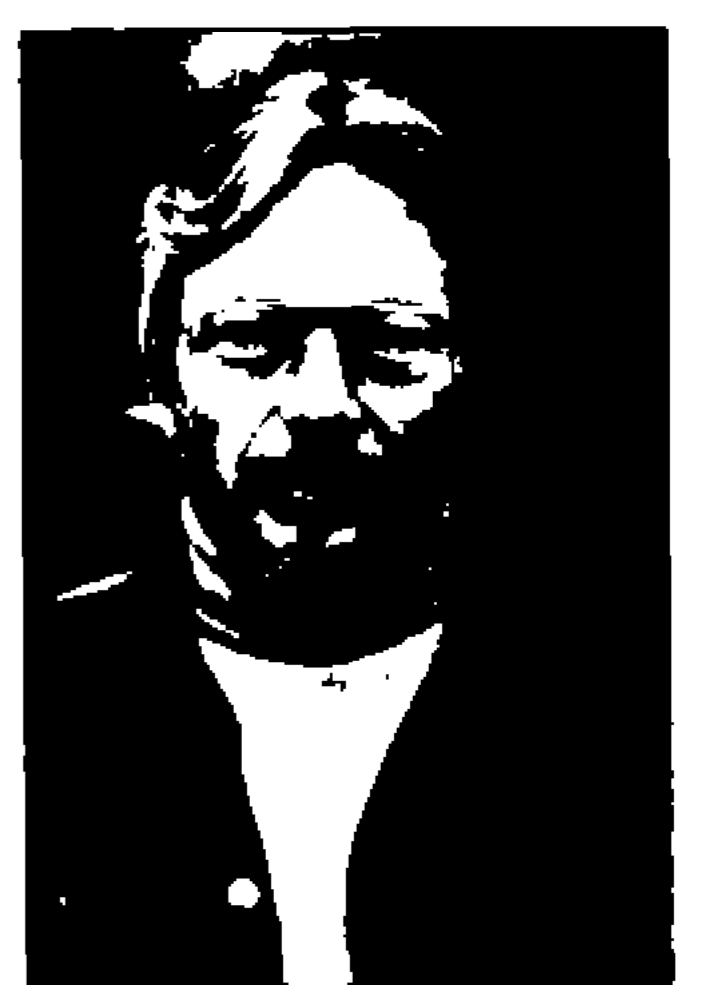

KLEINE STAPJES

Bram van der Lek heeft nieuwe plannen met Nederland

De PSP is alleen geïnteresseerd in regeringsdeelname als het niet gaat om een aandeel in het medebeheer van het kapitalisme

Hans Smits

Hans Smits

Er zijn dingen verbeterd, mede dank zij Bram

In de bio van Bram van der Lek, op de afdeling documentatie van mijn krant, vond ik interviews over 'zéér' uiteenlopende onderwerpen. Het begon met 'de door licht beïnvloede verplaatsingen van de pigmentkorrels van de staartvin van de klauwpad' waarover zijn proefschrift handelde. Dat was in maart 1967, Bram zat toen net een maand in de Tweede Kamer. Het gesprek dat een verslaggever van het Algemeen Dagblad met hem had nam een onverwachte wending. Van de klauwpad naar de BVD. Had van der Lek wel eens gemerkt dat zijn gangen werden nagegaan? Het antwoord was niet helemaal ontkennend. Soms weet iemand iets van je en je snapt niet hoe. Ik denk dat de verantwoordelijke ministers van binnenlandse zaken het ook niet altijd snappen. Of wel meneer De Gaay Fortman? Vijf jaar later, omstreeks de tijd dat minister De Gaay Fortman en zijn confessionele collega's in het kabinet-Den Uyl hun ontslag hadden aangeboden, gingen de interviews met Van der Lek voornamelijk over de vraag of 'hij' het progressieve kamerlid was dat volgens Elseviers Magazine was opgetreden als bewust dan wel 'onbewust' KGB-agent.

Een interessant interview stond er in januari 1971 in Trouw. Rudi van Meurs, ook altijd in de gaten gehouden door de BVD, sprak met Bram van der Lek in diens hoedanigheid van enige bioloog in de Tweede Kamer. Het ging over de drastische verslechtering van onze leefomgeving, een mooi Nederlands woord voor milieu. Van der Lek wees de kapitalistische productie aan als boosdoener, een systeem dat niet gericht is op de behoefte van de mensen maar op het maken van winst, met onbeperkte groei als essentiële economische factor.

Van der Lek toonde toen al het voor hem typerend gebleven relativiseringsvermogen. Hij zei: de Oosteuropese landen bewijzen dat het met een 'socialistisch' productiesysteem niet beter gaat. Daar is het met het milieubederf even slecht gesteld als hier. Nog slechter weten we nu.

De boodschap van de bioloog was dat mensen altijd al roofbouw hebben gepleegd, maar dat dit nu gebeurde op wereldschaal. Het ging in de eerste plaats om een technisch probleem: de afvalproducten moeten in de biologische kring terugkeren, en er moet voor worden gezorgd dat de hulpbronnen het ecologisch systeem van de biosfeer niet schaden. Zo is het nu meer dan ooit. Er is zelfs een rechts kabinet over gestruikeld.

Maar we zijn w l achttien jaar verder en de milieuverni ting is in versneld tempo doorgegaan.

In het begin van die jaren zeventig werd Bram van der Lek milieumedewerker van Vrij Nederland. Hij schreef ook het Milieuboeekje dat helaas minder publiciteit kreeg dan 'het advies van de commissie van zes aan het permanent overlegorgaan van PvdA, D66 en PPR'. Deze commissie-Mansholt boog zich, in het voetspoor van de Club van Rome, over milieubederf en grondstofverspilling en kwam grof gezegd tot drie in dat verband verrassende en inmiddels vrijwel vergeten conclusies: Nederland moet gidsland zijn, er moet een Europese Politieke Unie ontstaan en er moet worden gestreefd naar de geleidelijke totstandkoming van een vooruitstrevende volkspartij.

Dat laatste was één van de onderwerpen in het eerste interview dat ik voor Vrij Nederland met Van der Lek had, in november 1972. Dat interview viel vooral op door het prachtige portret van Willem Diepraam, door een voor velerlei uitleg vatbare kop 'De PSP kiest de langste weg' en door een kleine advertentie aan het slot van het stuk: Gevraagd drie dingen:

1. Stem!
2. Stem progressief!
3. Stem PPR.

De PSP-fractie in de Tweede Kamer was inmiddels gehalveerd door het geweld van het progressieve schaduwkabinet, Bram was weer uit de Kamer verdwenen maar vervolgens gekozen tot lijsttrekker omdat er na het fiasco van het kabinet-Biesheuvel nieuwe verkiezingen zouden worden gehouden. Er vonden besprekingen plaats over een eventuele toetreding van de PSP tot de Keerpunt-club, die overigens het graf voor de PSP al aan het graven was via het districtenstelsel, de bijdrage van D'66 aan een betere wereld.

Mijn retorische vraag aan Van der Lek was: waarom heft de PSP zichzelf niet op? Waarop Van der Lek er in alle bescheidenheid op wees dat de PSP als eerste partij de ontspanningsgedachte introduceerde, dat de PSP het stilzwijgen over de Amerikaanse Vietnampolitiek had doorbroken, dat de PSP lang voordat D'66 bestond had gehamerd op democratisering en medezeggenschap in de bedrijven en in het bestuur, dat de PSP zich, eerder dan de CPN, verbonden wist met buitenparlementaire actiegroepen en dat de PSP als eerste partij het economisch proces

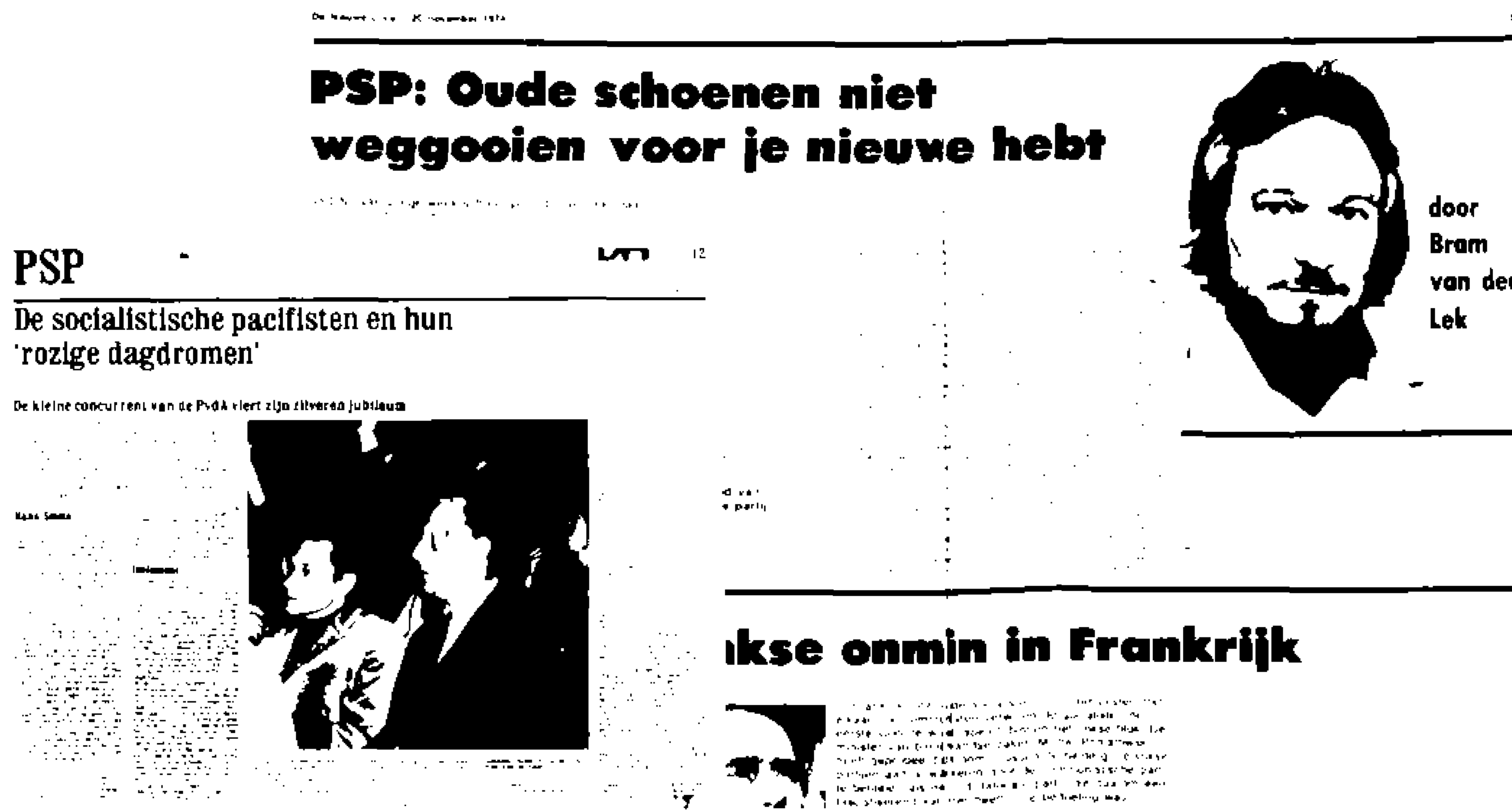
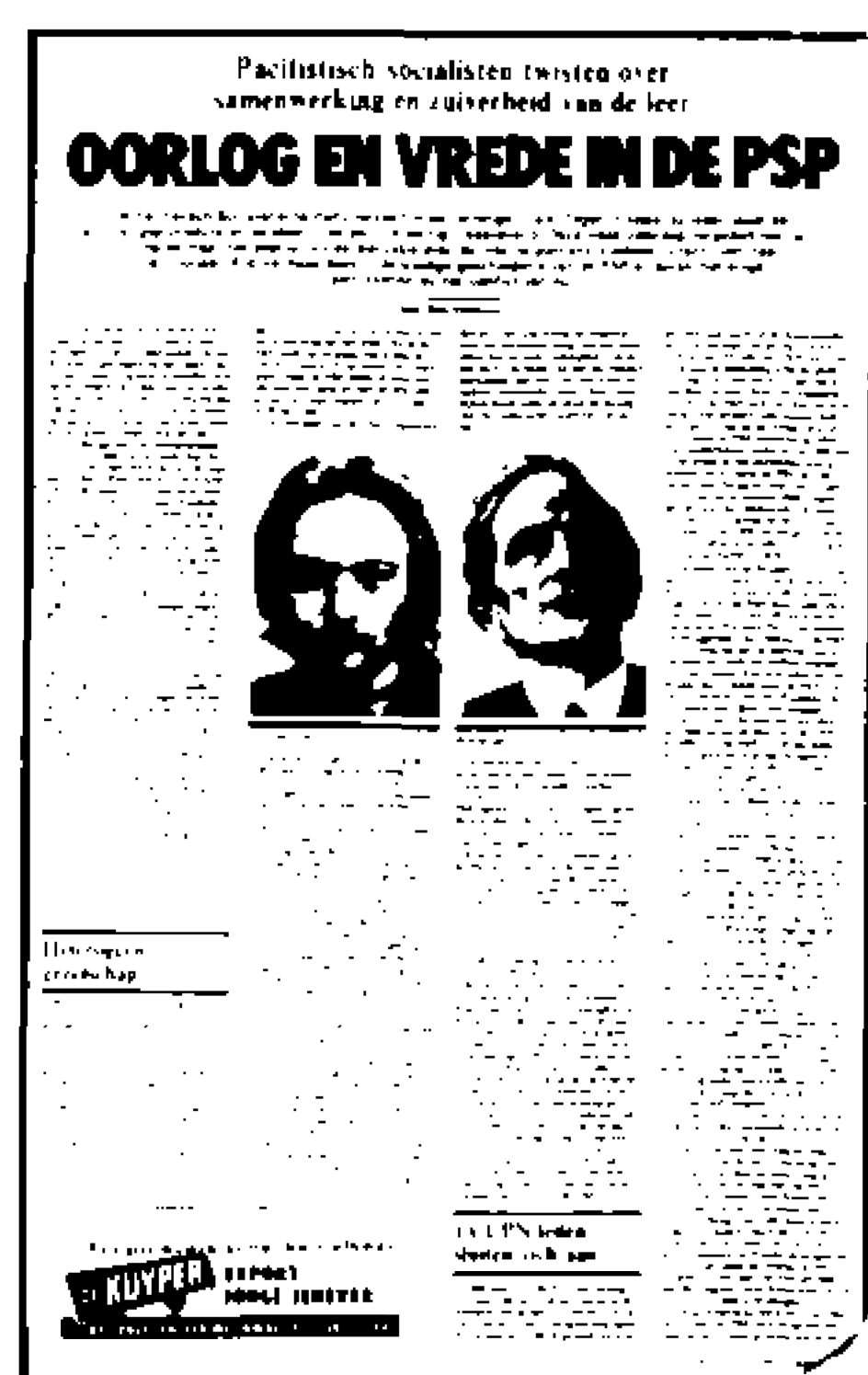

FOTO: ANNE VAILLANT

aan maatschappelijke en ecologische criteria wilde toetsen. Er moest een partij overblijven die het goede voorbeeld gaf. De andere etiketten van de PSP (anti-militarisme, pacifisme, socialisme zonder atoombom, voorkeur voor een republiek) waren veel moeilijker voor het kabinet-Den Uyl dat een jaar later ontstond. De bijdrage die Van der Lek leverde aan het kamerdebat over de Lockheed-affaire en de prins-gemaal vormden voor mij het beste bewijs dat ik niet voor niets op de PSP was blijven stemmen.

Overigens, en dit terzijde, in De Tijd heb ik eens gelezen: Van der Lek mag dan geen rood-wit-blauwe vlag bezitten, nooit hoera roepen voor de koningin en weigeren het Wilhelmus mee te zingen, hij woont toch mooi aan de Julianalaan.

Ik heb in de tijd dat ik mij als verslaggever met de vaderlandse politiek bezig hield vaak met Van der Lek gesproken. Wat mij opviel was dat hij zeer bewogen werd als het ging om de milieubedreiging en de wapenwedloop, maar bijna nooit onaardige dingen zei over politieke tegenstanders. Die waren er ook in zijn eigen partij in alle soorten en maten. Binnen de soms chaotische botsing van meningen in de PSP bleef Van der Lek aanspreekbaar over de zaken waarover het werkelijk ging. Soms schoot hij uit zijn slof. Ik herinner mij zijn stellingname tegen Bart Tromp die het verbijsterend vond dat het Interkerkelijk Vredesberaad zoveel sympathie ondervond in linkse kringen. Tromp had het over de weerzinwekkendheid van de vermenging van godsdienst en politiek, alsof hij in Zuid-Afrika, Noord-Ierland of Iran woonde. Van der Lek vond het een naïeve, steriele en historisch-domme gedachte dat religieuze inspiratie per definitie reactionair is. Filosofisch gezien is het socialisme erfgenaam van bepaalde elementen in het christelijk geloof: bijvoorbeeld het streven naar een betere wereld. De grootse visioenen, die Den Uyl niet vreemd waren maar inmid-

KLEINE STAPJES

Bram van der Lek heeft nieuwe plannen met Nederland

'De PSP is alleen geïnteresseerd in regeringsdeelname als het niet gaat om een aandeel in het medebeheer van het kapitalisme'

Hans Smits

dels door Kok aan de wilgen zijn gehangen. Een andere keer dat ik Bram van der Lek in een bozige bui trof was na het PSP-congres over de strijd tegen het 'systeem van heteroseksualiteit', waarbij expliciet was vastgesteld dat 'alle' mensen 'potentieel homoseksuele gevoelens' hebben. Bram van der Lek was toen voorzitter en het partijbestuur wilde het woordje 'alle' schrappen. Bovendien leek de term 'systeem van seksegebonden rolverdeling' iets zinniger dan systeem van heteroseksualiteit. Maar het partijbestuur kreeg het verwijt uit 'verstokte macho's' te bestaan. Van der Lek zei in het interview op gekwetste toon: het klinkt pretentief maar ik heb mijzelf toch nooit als seksist gezien. Eerlijk gezegd zijn de feministische verlangens voor mij in het geheel niet nieuw.

Inmiddels is Groen Links van de grond gekomen, aangevoerd door drie vrouwen. Ik heb niet de indruk dat Van der Lek daar moeite mee heeft. Niet met drie vrouwen en zeker ook niet met de samenwerking tussen

PSP, PPR en CPN onder een groene vlag. Hij was tenslotte de eerste lijststaande van een Groen Progressief Akkoord. En hij werkt al jaren samen met de groenen, die in de meeste Europese landen zijn doorgebroken als niet meer weg te denken politieke beweging. Ik heb ze zelf in de afgelopen jaren gevolgd in de Bondsrepubliek. Opvallend was dat juist aanhangers van de Partij van de Arbeid niet begrepen dat je belangstelling kon opbrengen voor ongewassen jongeren die tegen windmolens vechten. Wie wil er nu de vooruitgang tegenhouden? Terug naar de natuur, dat is so wie so verdacht in Duitsland. Pas toen de groenen wilden meeregeren werden zij door de SPD, en dus ook door de PvdA, serieus genomen. Bram van der Lek heeft, in een interview met De Volkskrant, de tactiek van het oppositie-voeren het eeuwige dilemma genoemd: 'We zullen de PvdA het leven zuur moeten maken, omdat we vinden dat er écht iets moet veranderen. Maar als ooit een linkse

regering komt, dan moet je dat toch weer samen met de PvdA doen'.

Dat is de aarzelend-klinkende maar zorgvuldige-afwegende Lek, zoals hij zich altijd onderscheidde van de zeker-wetende Spek. Als duo waren zij trouwens ijzersterk in de Tweede Kamer. Met een dekking naar alle kanten.

Ik vind het een grote prestatie om met een van nature buitenparlementaire instelling 22 jaar vrijwel onafgebroken parlementair werk te doen, zonder gefrustreerd of verbitterd te raken. Want er zijn dingen veranderd en verbeterd, mede dank zij Bram. Ik begrijp zijn voldoening over de uitspraak van Nijpels dat de geitenwollen sokken-mensen van toen toch gelijk hadden.

HANS SMITS

Hans Smits, redacteur van het weekblad Vrij Nederland.

Willem van Bennekom Koppigheid en introspectie

'Spijt heb ik (nog) niet. 't Is wel rustig zo. De reacties in mijn omgeving zijn alle begrijpend en positief, al schijnen velen gedacht te hebben dat ik er nachten van wakker lag. Quod non'

Dit brieffragment is volgens mij in al zijn onderdelen typisch 'Lekkiaans'. Er is ten eerste het zelfonderzoek. Maar ook de mogelijkheid, bijna de voorspelling, dat dit zelfonderzoek op een later moment anders zal uitpakken. Natuurlijk is er vervolgens de aandacht voor de omgeving. Die aandacht wordt echter op de voet gevolgd door de verbazing, de lichte verkneukeling zelfs, van degenen die constateert dat de anderen het toch maar mooi mis hebben. Een -- enigszins -- deftige uitsmijter tot besluit.

De brief waaruit dit fragment afkomstig is had gisteren door Bram geschreven kunnen zijn, een overpeinzing ter gelegenheid van zijn vertrek uit Straatsburg. Maar dat is dus niet het geval. De brief is, in keurig handschrift, geschreven te Bilthoven, op 2 april 1980.

Ik kwam haar tegen in de ca. 5 kilo papier die bij elkaar de procesdossiers Van der Lek/Elsevier (c.s.) vormen, een monument van ambitieus actievoeren uit de jaren zeventig dat nog steeds mijn archief belast, -- en af en toe ook mijn herinnering onveilig maakt.

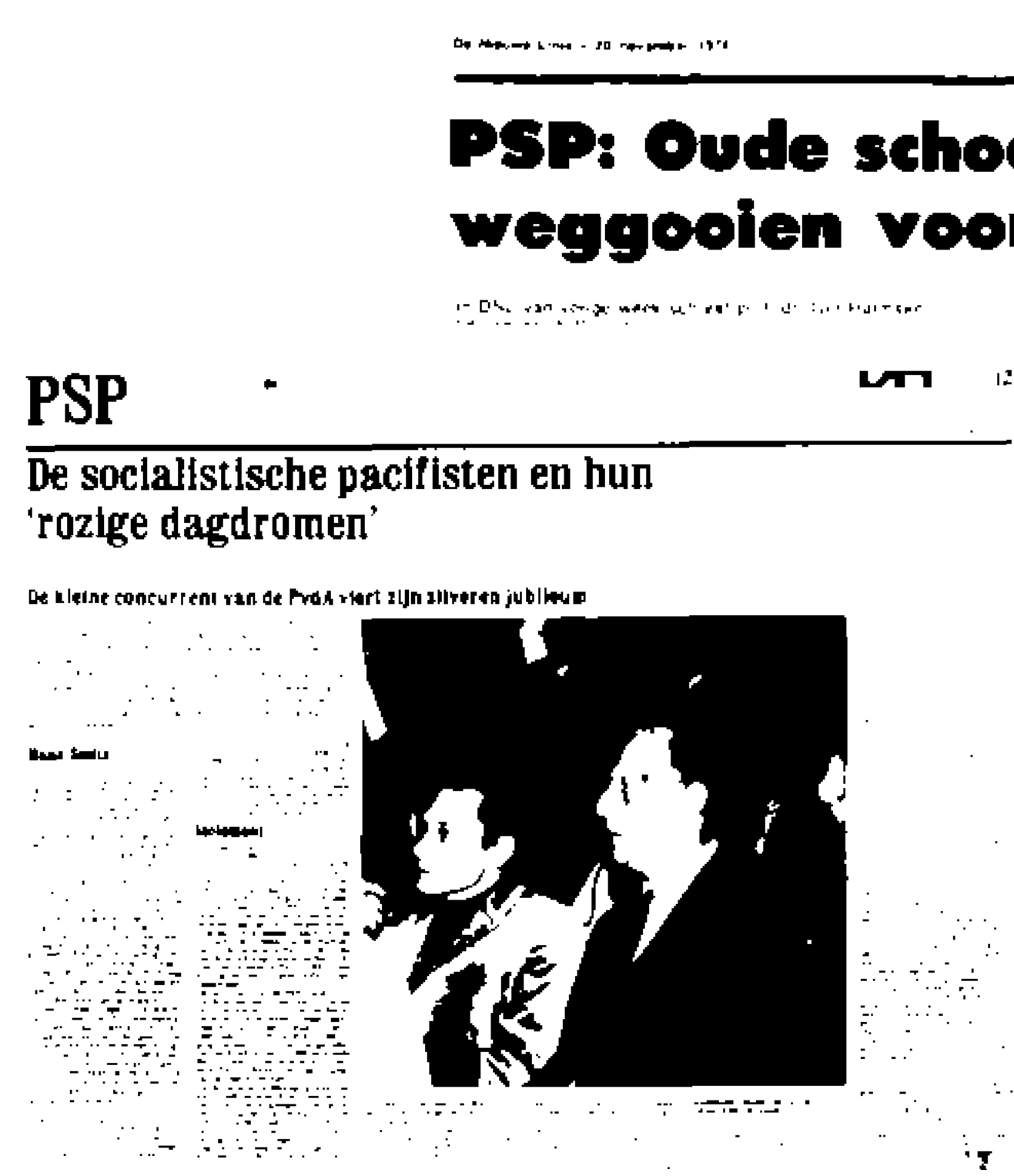
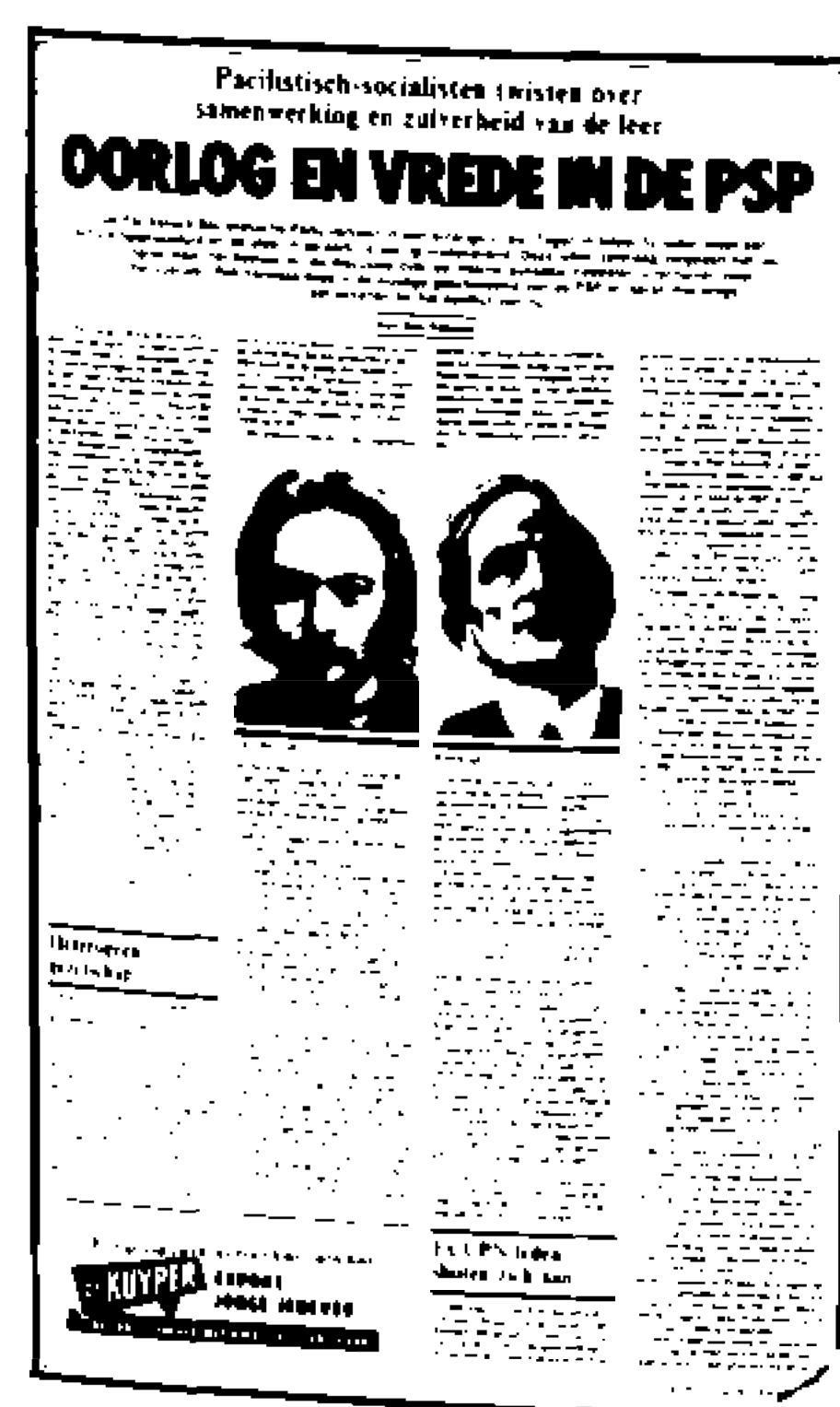
Bram schreef die brief nadat we de strijdbijl hadden begraven. We hadden 4 jaar tegen informatievervuiling geprocedeerd. Tegen Elsevier, Ferry Hoogendijk, en wie al niet. De zogenaamde 'KGB-affaire'. Donquichotterie, zeiden sommigen. Een bedreiging voor de persvrijheid, riepen anderen. Onzin natuurlijk. Het was een gevecht tegen politieke riooljournalistiek. Maar uiteindelijk moesten we constateren dat we wel enkele journalisten, en misschien zelfs wel enkele kranten tot de bedelstaf konden brengen, maar dat we waarschijnlijk nooit zouden bereiken wat we wilden. De betrokken journalisten speelden liever de martelaar dan hun verplichtingen als burger na te komen. In die impasse was het contraproductief om door te procederen. Daarom stopten we, -- met als enig tastbaar resultaat een vorstelijke donatie aan het project voor gedetineerde journalisten van Amnesty International.

Eigenlijk was ook de KGB-affaire in veel opzichten typisch voor Bram van der Lek. Wie gaat er nu procederen tegen zoiets als slechte journalistiek? Bram deed het -- zij het na veel aarzeling, -- en wetend dat hij zich in een wespennest stak. Han Lammers, door Elsevier en/of enkele provinciale bladen ook in de verdachtenbank geplaatst, trok zich schielijk terug nadat minister De Gaay Fortman, verantwoordelijk voor het

doen en laten van de BVD, had laten weten dat de 'feiten' van Elsevier volgens hem een 'fake' waren. Bram niet. Met verklaringen van hoogwaardigheidsbekleders had hij nooit genoeg genomen. Hij deed dat ook nu niet. Een andere typische Lekkiaanse benadering was het probleem van de gijzeling. Na ongeveer een jaar procederen, medio 1977, kwam vast te staan dat Bram van der Lek de journalisten in kwestie mocht gijzelen. Tegen een spotprijze. Een kietelende gedachte. De verschrikkelijke Ferry Hoogendijk in het gevang. Voor onbepaalde tijd, tot hij zou spreken. Ook voor Bram was de gedachte niet zonder verleiding, maar hij deed het niet. Er zijn tenslotte grenzen. In plaats daarvan vroeg en verkreeg hij een -- opzettelijk laag gekozen -- dwangsom. Maar ook in de executie van de dwangsom bleef hij de redelijkheid zoeken. Terwijl hij het in zijn macht had om de dwangsommen tot astronomische hoogte te laten oplopen besloot hij uiteindelijk de zaak te laten rusten.

Wat uit al deze bewegingen naar voren komt is een combinatie van eigenschappen die in het politieke bedrijf zelden voorkomt, maar die Bram niettemin in hoge mate typeren. Een aan koppigheid grenzende kritische zin gaat hand in hand met een permanente en structurele behoefte aan introspectie, waarbij uiteindelijk het verlangen naar maat en redelijkheid de uitkomst bepaalt.

Die gegevens hebben het doen en laten van Bram van der Lek de afgelopen decennia in aanzienlijke mate vorm gegeven. Of het nu ging om informatievervuiling, zoals in de KGB-affaire, of om een van de talloze andere vervuilingproblemen waar onze sa-

KLEINE STAPJES

Bram van der Lek heeft nieuwe plannen met Nederland

'De PSP is alleen geïnteresseerd in regeringsdeelname als het niet gaat om een aandeel in het medebeheer van het kapitalisme'

Hans Smits

menleving zo rijk aan is. Daarom is het, ook al is het 'wel rustig zo', jammer dat Bram er nu mee ophoudt, althans in Straatsburg, Luxemburg en Brussel. Al kan het Europese Parlement in veel opzichten nog steeds geen vuist maken, aan personen als Bram van der Lek bestaat ook daar, denk ik, onverminderd behoefte. Je moet je niet voorstellen hoe treurig het politieke landschap er uit zou zien als zij hun stem niet zouden verheffen.

WILLEM VAN BENNEKOM

Willem van Bennekom, advocaat, kon tot zijn grote spijt niet op de afscheidsreceptie aanwezig zijn, maar leverde zijn speech in artikelvorm aan.

Willem Hogendijk Opstand

Willem Hogendijk was in de jaren '60 een van de oprichters van Actie Strohalm en dus, samen met Bram van der Lek, een van de milieuactivisten van het eerste uur.

'Bram is nu weer terug van weggeweest. Misschien gaat het nu, net als in de Sovjet-unie, gebeuren. Daar moet of de partij groen worden, of het gebeurt allemaal buiten de partij om, onder luid applaus van velen.

Bij Bram was er in het begin weinig applaus. Actie Strohalm bezocht in die tijd het NIVON-congres. Bram sprak daar en wij hadden een standje. Na afloop werd de Internationale gezongen. De pick-up werd aangedreven door een windmolen, maar er stond niet veel wind...

Ik herinner me nog de eerste milieubeurs in Utrecht; wij deelden er pamfletten uit met een sleuteltje. Al onze huizen hadden we doorzocht om zoveel mogelijk sleuteltjes in te zamelen. Dat sleuteltje stond dan symbool voor onze oplossing. Allerlei heren in driedelige pakken reageerden van 'ach jongens, ga toch eerst eens afstuderen'. Maar de een was doctor en de ander bijna prof!

Na die beginjaren van Actie Strohalm is Bram lange tijd uit ons zicht verdwenen. Tweede Kamer, Europees Parlement namen zijn tijd in beslag.

Nu is het misschien weer tijd voor een vernieuwende inbreng. Actie Stuip trekking. Ook al vergaat morgen de wereld, dan plaats ik vandaag nog mijn boompje.

Een woord geeft aan wat er moet gebeuren: Opstand. Opstand van de stadsbewoners tegen de auto, van het Europees Parlement tegen de Europese Commissie.

Ik hoop dat Bram de Opstand mede vorm blijft geven en versterken.'

Een zonneboiler voor een leuke mopperaar

REGENBOOG-voorzitter Wim de Boer, die tijdens al die toespraken naast Bram zat, onthulde dat Bram behoorlijk had zitten te mopperen op wat er zoal werd gezegd. 'Bram is één van de leukste mopperaars en aardigste aarzelaars die ik ken' sprak hij, terwijl hij het cadeau overhandigde dat Van der Lek van de PSP en REGENBOOG ontving: een boiler die verwarmd wordt op zonne-energie.

Staand v.l.n.r.: Bram van der Lek en John Hontelez
Zittend v.l.n.r.: Tineke Mak, Wim de Boer en Peter van Westering

FOTO: ANNE VAILLANT

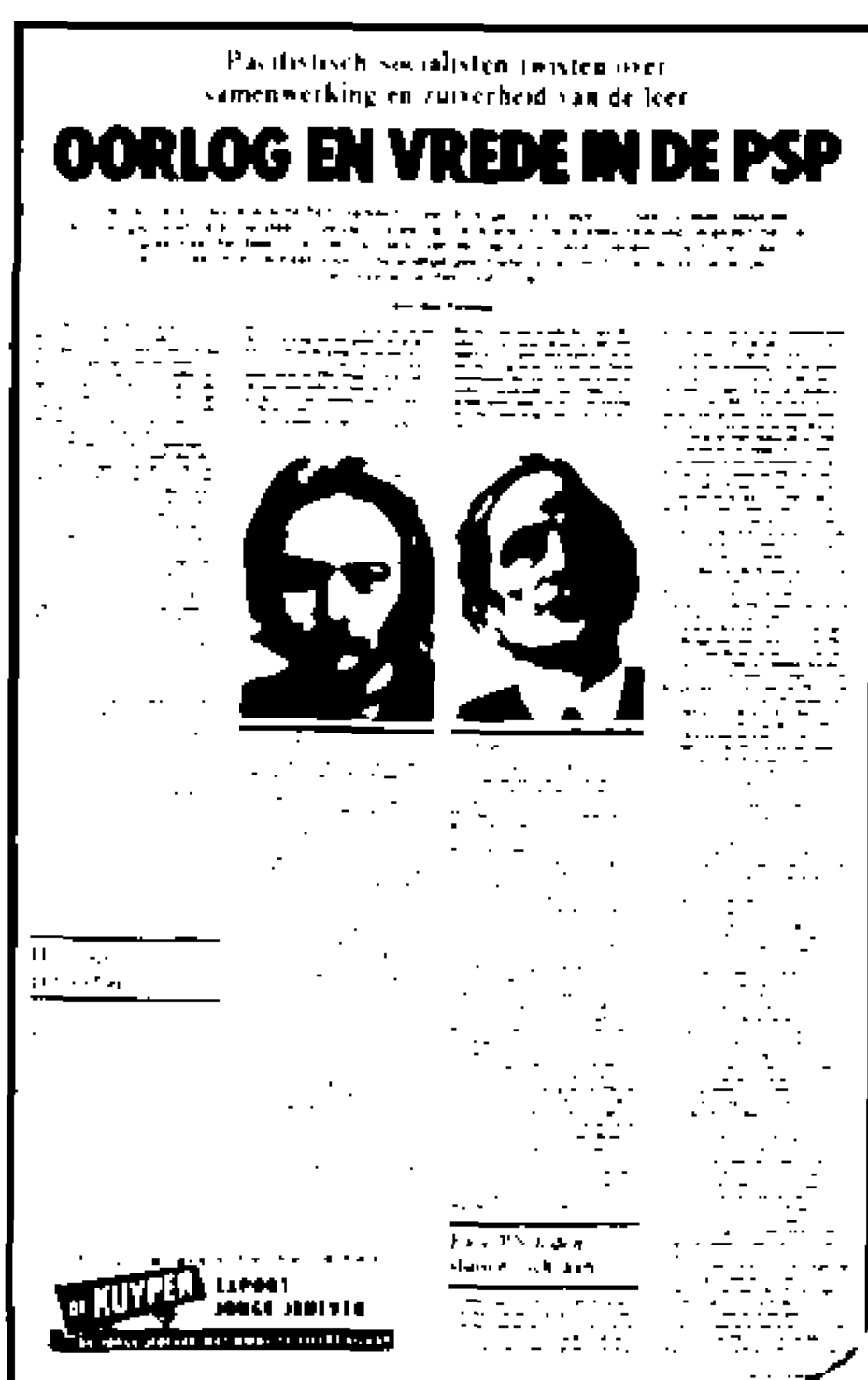
Ben ik wel een echte revolutionair?

In zijn bedankwoord vroeg Bram zich af: *'Ben ik wel een echte revolutionair als ik zo vriendelijk wordt toegesproken door een rechtse bewindsman. Ik zal daar nu niet over uitwijden: ik schrijf het allemaal nog eens op.*

Waar neem ik eigenlijk afscheid van? Ik ga niet met pensioen! Toch ben ik dankbaar voor al die aandacht. Anderen die hier nu wel aanwezig zijn, hebben dat bij hun vertrek uit de politiek niet gekregen.

Het is een dilemma: 100% gelijk hebben of even wachten tot er meer mensen overtuigd zijn. Ik heb me altijd proberen te verplaatsen in de huid van de regeerder en misschien daarom ben ik af en toe zo kwaad geweest.'

'Ik heb onlang de open brief nog eens gelezen die ik naar aanleiding van de affaire Dennendal aan Den Uyl heb geschreven. De rillingen lopen nu over mijn lijf als ik mijn taalgebruik van toen zie. Maar het blijft onaanvaardbaar hoe dat prachtige experiment van onschuldige mensen kapot is gemaakt door de marechaussee.'

PSP: Oude schoenen niet weggooien voor je nieuwe hebt

PSP

De socialistische pacifisten en hun 'rozigge dagdromen'

De laatste concurrent van de PvdA viert zijn zilveren jubileum

door
Bram
van der
Lek

ikse onmin in Frankrijk

KLEINE STAPJES

Bram van der Lek heeft nieuwe plannen met Nederland

De PSP is alleen geïnteresseerd in regeringsdeelname als het niet gaat om een aandeel in het medebeheer van het kapitalisme'

Hans Smits

Eerherstel voor Indonesië-weigeraars

Het koloniale verleden van Nederland laat tot in de huidige tijd een erfenis na. Dit werd vorig jaar nog eens duidelijk toen dienstweigeraars uit de late jaren veertig bijeen waren in Dronten. Bij die gelegenheid werd gepleit voor eerherstel voor deze jongens, die sinds hun daad stelselmatig zijn genegeerd. Ook het PSP-bestuur heeft die oproep toen ondersteund.

De betrokkenheid van Nederlandse dienstplichtigen bij de politieke acties en met name ook de weigering van een aantal van hen is in de geschiedschrijving onderbelicht gebleven. De oorzaak hiervan is ongetwijfeld mede gelegen in de weinig fraaie positie die de meeste Nederlandse partijen in dit koloniale conflict hebben gekozen. Ook nu nog aarzelen partijen om zich over deze zaak en eventueel eerherstel uit te spreken. Het is daarom goed dat Kees Bals en Martin Gerritsen het initiatief genomen hebben tot geschiedschrijving over deze zaak. Hun onlangs verschenen boekje geeft duidelijk inzicht in de hele kwestie en de nasleep, die voor veel weigeraars tot lang na zelfs de overdracht van Nieuw Guinea heeft geduurd. Met aan interviews en tijdsdocumenten ontleende citaten verslaan zij een uitermate pijnlijke geschiedenis.

Koloniaal conflict

De oorsprong van de kwestie ligt in de nasleep van de Japanse bezetting van 'Nederlands' Indië. Aanvankelijk melden zich op oproepen voor dienst in Indië, dat nog van de Japanners bevrijd moet worden, ruim voldoende gegadigden (in juni 1945 ruim 120.000 mannen). Het gaat daarbij vooral om mensen die na de oorlog hun draai nog niet gevonden hebben en weinig mogelijkheden zien om een bestaan op te bouwen. Ook het zoeken van het avontuur speelt volgens de schrijvers een rol.

Na de Japanse capitulatie werd door Soekarno en Hatta een zelfstandige staat (de 'Republiek Indonesia') uitgeroepen. De Nederlandse regering (gedomineerd door KVP en PvdA) wilde, onder het mom van het belang van de inlandse bevolking, de kolonie behouden. Zij besloot de oorlogsvrijwilligers in te zetten om deze opstand te bedwingen, onder het mom van bevrijding van de bevolking van buitenlandse, lees communistische, overheersing.

Hoewel aanvankelijk alleen vrijwilligers zouden worden ingezet was het verzet zo sterk, dat al snel ook dienstplichtigen moesten worden gestuurd.

Met name in kringen van het linkse oorlogsverzet stuitte dit op bezwaren. Bezwaren, die vooral samenhangen met het koloniale karakter van het conflict en de opvatting, dat een land dat juist zelf verlost was van een bezetting niet als bezetter op mocht treden. Voor circa 6000 dienstplichtigen was dit aanleiding dienst in Indonesië te weigeren.

Wanneer in 1946 de eerste dienstplichtigen moeten vertrekken komt een groot deel (10%) niet op. Velen van hen duiken onder, sommigen zoeken hun toevlucht in het buitenland. Wanneer op 22 september 1946 in Amsterdam een weigeraar door de militaire politie wordt opgepakt breken rellen uit. Voor CPN en EVC is dit gebeuren reden voor het uitroepen van een algemene staking. 20000 mensen geven aan deze oproep gehoor.

Opvang en hulp

De opvang van de weigeraars is gering. De CPN, die zich als enige partij uitsprekt tegen de koloniale oorlog in Indonesië, verleent in individuele gevallen steun, maar ziet af van buitenparlementaire actie. Verschillende betrokkenen schuiven dit op het conto van Paul de Groot, die de parlementaire positie van de partij niet in gevaar heeft willen brengen. Met name linkse mensen helpen wel, tot en met het verzorgen van onderduikadressen en een vluchtroute.

Sommige dienstweigeraars houden hun onderduiking jaren vol. De meesten worden echter snel gearresteerd en ondergebracht in militaire strafinrichtingen. De eerste groep wordt zelfs met een transport meegezonden naar Indonesië, om daar opnieuw te worden vastgezet. Het misbaar om de eerste weigeraars die in Nederland bestraft worden leidt tot een speciale behandeling: in Schoonhoven wordt op hen ingesproken tot een groot deel alsnog bereid is 'vrijwillig' te vertrekken. De rest wordt voor een speciale Krijgsraad-ter-velde berecht. In zaken van 20 minuten wordt hun misdaad afgedaan, de vonnissen lopen uiteen van vrijspraak tot 5 jaar. De van rijkswege toegewezen verdediger benadert zijn cliënten veeleer als patiënten. Bals en Gerritsen citeren uit een nota van zijn hand: 'Globaal genomen zijn twee van de drie Indië-deserteurs geestelijk onvolwaardig. (...) De oorspronkelijke veronderstelling dat de groep Indië-deserteurs dooreengenomen zou bestaan uit asociale, onvaderlandslievende, recalcitrante of 'laffe' elementen vindt

geen steun in dit voorlopige onderzoek.' Politieke motieven worden door hem, noch door rechter of psychiater onderkend.

Bals en Gerritsen wijzen fijntjes op een incongruentie in deze nota, die er volgens hen op wijst, dat de verdediger erg gemakkelijk uitgaat van 'horizonangst'. Hij constateert wel dat velen van het platteland komen, maar verzuimt te verklaren waarom dat in overwegende mate het noordelijk platteland is, terwijl in het zuiden weigering nauwelijks voorkomt. Voor beide auteurs toont dit aan, dat politieke overtuigingen wel degelijk hebben meegespeeld.

Oorlogsmisdaden

Ronduit schrijnend wordt het boekje waar de auteurs ingaan op de behandeling die de veroordeelde dienstweigeraars hebben ondergaan. Niet alleen de omstandigheden waaronder zij hun straf uitzaten, in afgelegen strafinrichtingen ver van huis en in voormalige concentratiekampen, waren schandelijk. Dat zij veelal in het gezelschap kwamen van veroordeelde oorlogsmisdadigers en collaborateurs verergerde hun straf. Voor sommigen was het bovendien een hernieuwde kennismaking met het kamp, waarin zij ook in de oorlog al verbleven hadden.

Erger nog is, dat in de strafmaat bij voorbaat rekening werd gehouden met eventuele gratiëring. Ook eventuele vervroegde invrijheidstelling wegens 'goed gedrag' werd reeds tevoren in de strafmaat verdisconteerd. Alles werd in het werk gesteld om te voorkomen, dat weigeraars eerder in de maatschappij konden terugkeren dan dienstplichtigen die naar Indië waren uitgezonden. Hierdoor kwamen voor veel zwaardere misdaden veroordeelde oorlogsmisdadigers door gratie vervroegd vrij, terwijl weigeraars hun volledige straf moesten uitzitten.

Onderduikers die pas na vele jaren hun berechting ondergingen werden op dezelfde manier behandeld. Deze nasleep is een zwarte pagina in de Nederlandse rechtspraktijk. Het boek meldt zelfs dat de zoon van een Indonesië-weigeraar alleen om die reden niet werd toegelaten tot de politieopleiding.

Patrouille van de mariniersbrigade in een brandende dessa op Oost Java.

De CPN

De schrijvers hekelen de opstelling die de leiding van de CPN in de hele kwestie gekozen heeft. De politieke opvatting over het conflict, afwijzing van de koloniale oorlog, lijkt bij haar minder zwaar te wegen dan de parlementaire positie van de partij. Nadat zij aanvankelijk oproept deelname aan de koloniale oorlog te weigeren besluit de partijleiding al snel, dat het verzet in het leger gevoerd moet worden. In 1947 roept zij de tot dat moment ondergedoken weigeraars op zich alsnog voor vertrek te melden en verbiedt partijleden de weigeraars verder te ondersteunen. Hierover zegt Ella Hazenberg-Kooima in het boek:

'Ik was het daar absoluut niet mee eens. De jongens krijgen eerst te horen dat een klassebewust arbeider niet mee mag doen aan een koloniale oorlog. Anderhalf jaar later moeten ze ineens als klassebewust arbeider naar Indonesië. En dat moest ik ze gaan vertellen.'

En haar man, die om de problematische ondersteuning van weigeraars te vergemakkelijken steun, en vooral verblijfsmogelijkheden, zoekt in de DDR, wordt hierin door de CPN-leiding actief tegengewerkt. Hij konkludeert nu:

'Die jongen had beter geen partijlid kunnen zijn. De SED had dan over zijn verblijf kunnen beslissen. Nu moest de officiële weg worden bewandeld en was het fiat van de CPN noodzakelijk.'

De schrijvers tekenen daarbij aan, dat de-

de Indonesië-weigeraars

Kees Bals en Martin Gerritsen

Materiaalfonds Vereniging Dienstweigeraars

zelfde CPN-woordvoerders die de Indonesië-weigeraars en hun helpers destijds voor een gesloten deur lieten staan nu de gekonstateerde beleidswijziging ontkennen. Ook

nu nog zien zij deze tegenstrijdigheid echter liever niet gepubliceerd.

Eerherstel gewettigd

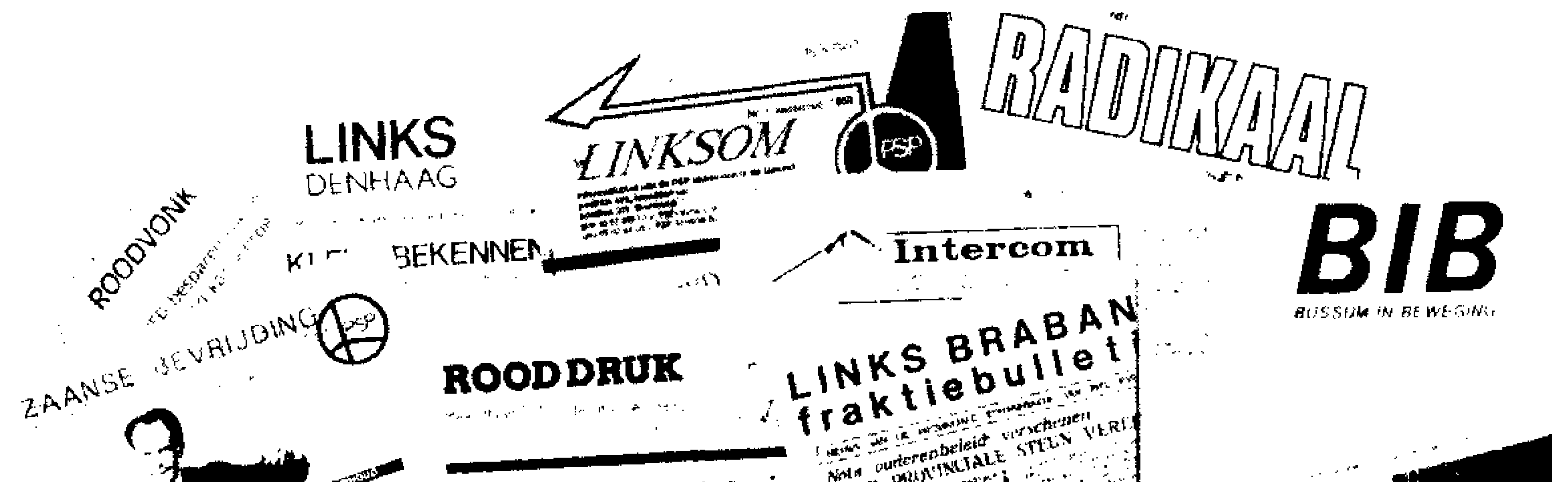
Het boekje vraagt om uitgebreider behandeling. Zowel de zaak als de overvloed aan voorbeelden maakt duidelijk, dat de poging eerherstel voor de Indonesië-weigeraars te verkrijgen gewettigd is. Dat dit voor velen van hen minder belangrijk geworden is, en dat sommigen zelfs betreuren dat de kwestie weer is opgerakeld, doet hieraan niets af. Het is van Bals en Gerritsen een goed initiatief om deze kwestie op te pakken en het siert de uitgever dat die dit mogelijk maakt. De Vereniging Dienstweigeraars rehabiliteert hiermee de dienstweigerorganisaties, die destijds van de Indonesië-weigeraars niet veel moesten hebben.

Het resultaat is een helder geschreven en vlot leesbaar boekje, dat op zichzelf al een zeker eerherstel betekent. Het is te hopen dat het daarbij niet zal blijven, maar dat ook in de Kamer eerherstel, en materiële genoegdoening, zal volgen. Stappen hiertoe zullen door de PSP ondersteund moeten worden.

TJARK REININGA

Kees Bals, Martin Gerritsen, *De Indonesië-weigeraars*, Amsterdam, 1989; uitg. Materiaalfonds Vereniging Dienstweigeraars, ISBN 90-71124-23-1; f 15,00.

Uit de afdelingsbladen

In deze rubriek selecteert de redactie van *Bevrijding* enkele opvallende zaken uit de recente afdelingsbladen die zijn binnengekomen op het bekende adres: Partijbureau PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Noorderrood

In deze maandelijkse uitgave van de PSP in Amsterdam Noord is uiteraard een verslag te vinden van de kort geleden gehouden blokkade-acties bij het Shell-laboratorium in datzelfde Amsterdam Noord. Marcel van de Koppel laakt in een aantal persoonlijke aantekeningen het persoffensief van Shell, dat zich voordeed als de grootste bestrijder van apartheid. Verder onderstreept bij het geweldloze gedrag van de demonstranten en het geweldadige optreden van de politie. Volgens Van de Koppel hebben aan de acties partijgenoten uit het hele land meegedaan. Zijn impressie gaat vergezeld van een foto-reportage. Overigens heeft de PSP-fractie in de deelraad in Amsterdam Noord vragen gesteld over de plotselinge plaatsing van een hek met prikkeldraad rond het Shell-lab.

Verder in *Noorderrood* uitgebreid aandacht voor het milieu. Remco van Blokland bespreekt in het blad het rapport 'Zorgen voor morgen' en de rekeningen van het nationaal

milieubeleidsplan. Van Blokland constateert dat er in 'Zorgen voor morgen' van uitgegaan wordt dat het beleid voorlopig nog niet schokkend verandert en dat de 'welvaart' groeit. De ruimtelijke schalen van de milieuproblemen worden besproken. Dan komen de problemen en oplossingen uit het rapport: de uitstoot van drijfgassen (CFK's) moet uitgebannen worden om verdere afbraak van de ozonlaag tegen te gaan. De gigantische ophoping van kooldioxide (CO₂) veroorzaakt het broeikas effect en moet met minstens 80% omlaag. Ook de uitstoot van verzurende stoffen moet volgens het rapport met 80-90% omlaag. Het gebruik van bestrijdingsmiddelen moet minstens met driekwart terug net als dat van kunstmest. Hergebruik en recycling en milieu-investeringen worden genoemd. Van Blokland noemt als probleem dat het effect van milieu-investeringen haast niet is te meten. Verder signaleert hij een gebrek aan echte politiek steun voor de milieuplannen: 'anderen' moeten de zwaarste lasten maar dragen of de grootste inspanningen doen. En wie zal alles betalen? Het principe 'de vervuiler betaalt' geeft wel enige duidelijkheid, maar kan ertoe leiden dat de (ondernemende) betaler mag blijven vervuilen.

Progressief Gouda

In deze gezamenlijke uitgave van CPN, PPR en PSP in Gouda gaat het over het

chemiebedrijf Unichema. Dit bedrijf dreigt een nieuwe hinderwetvergunning te krijgen. De bewoners ter plaatse zijn er echter allesbehalve van overtuigd dat Unichema op dit moment al aan de (nieuwe) eisen voldoet. Er zijn door hen bezwaarschriften-procedures gestart. Het grootste probleem zit hem in de stankoverlast en verder in de gebrekkige informatie die het bedrijf verstrekt. Gevreesd wordt dat er door de provincie nu een vergunning zal komen alleen op basis van een stank-saneringsprogramma dat niet uitvoerbaar zal zijn. Er hangt dus nog een vreemd luchtje in Gouda.

Rooddruk

Het blad van de PSP-federatie Den Haag gaat opnieuw over de polemiek in de Haagse PSP-bestuurskringen waarbij het gaat om de keuze tussen een strategie van vooral zichtbare resultaten bereiken, oftewel 'regeren', en die voor meer radicale acties samen met actieve bewegingen, oftewel 'protesteren'. Nu doet ook Pierre van Daal een duit in het zakje. Hij stelt dat er langs elkaar heen wordt geredeneerd en roept op tot wat meer wederzijds begrip.

Verder in *Rooddruk* kort aandacht voor de pas verschenen anti-apartheidsnota van de gemeente Den Haag. In plaats van een boycot van bedrijven met belangen in Zuid-Afrika, gaat het college niet verder dan een

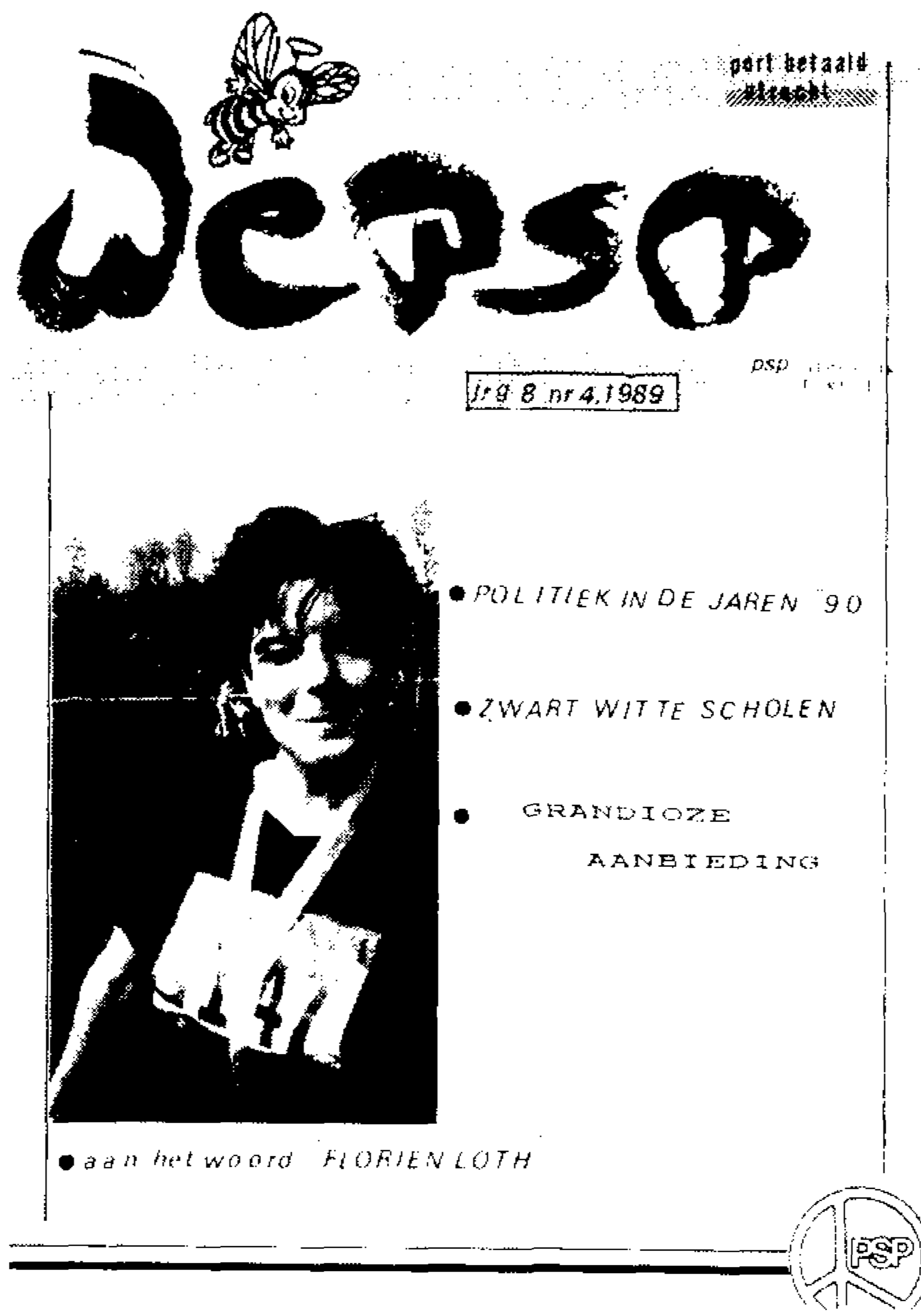
voorkeursbehandeling van bedrijven die dergelijke belangen niet hebben. Wellicht zal Links Den Haag nu gaan pleiten voor het vertrek van alle Shell-vestigingen uit Den Haag zo verzucht Pierre van Daal.

Vuist

In het blad van de PSP-Nijmegen staat in het teken van de diverse verkiezingen die op de rol staan. De meeste aandacht wordt besteed aan de vernieuwing van het samenwerkingscontract voor de Radikaal Links gemeenteraadsfractie. Een heet hangijzer is tot nu toe de lijstvolgorde gebleken. De PSP zet zich in voor een 'evenwichtige' samenstelling van de lijst. Voor onafhankelijke kandidaten zal plaats zijn op de staartlijst. De SP doet niet mee aan de besprekingen.

Wesps

In het blad van de PSP-afdeling Utrecht staat de discussie centraal over een eventuele samenwerking van PSP, PPR en CPN in Utrecht bij de komende raadsverkiezingen. In april is het eerste oriënterende gesprek geweest tussen de partijen, in mei het twee-

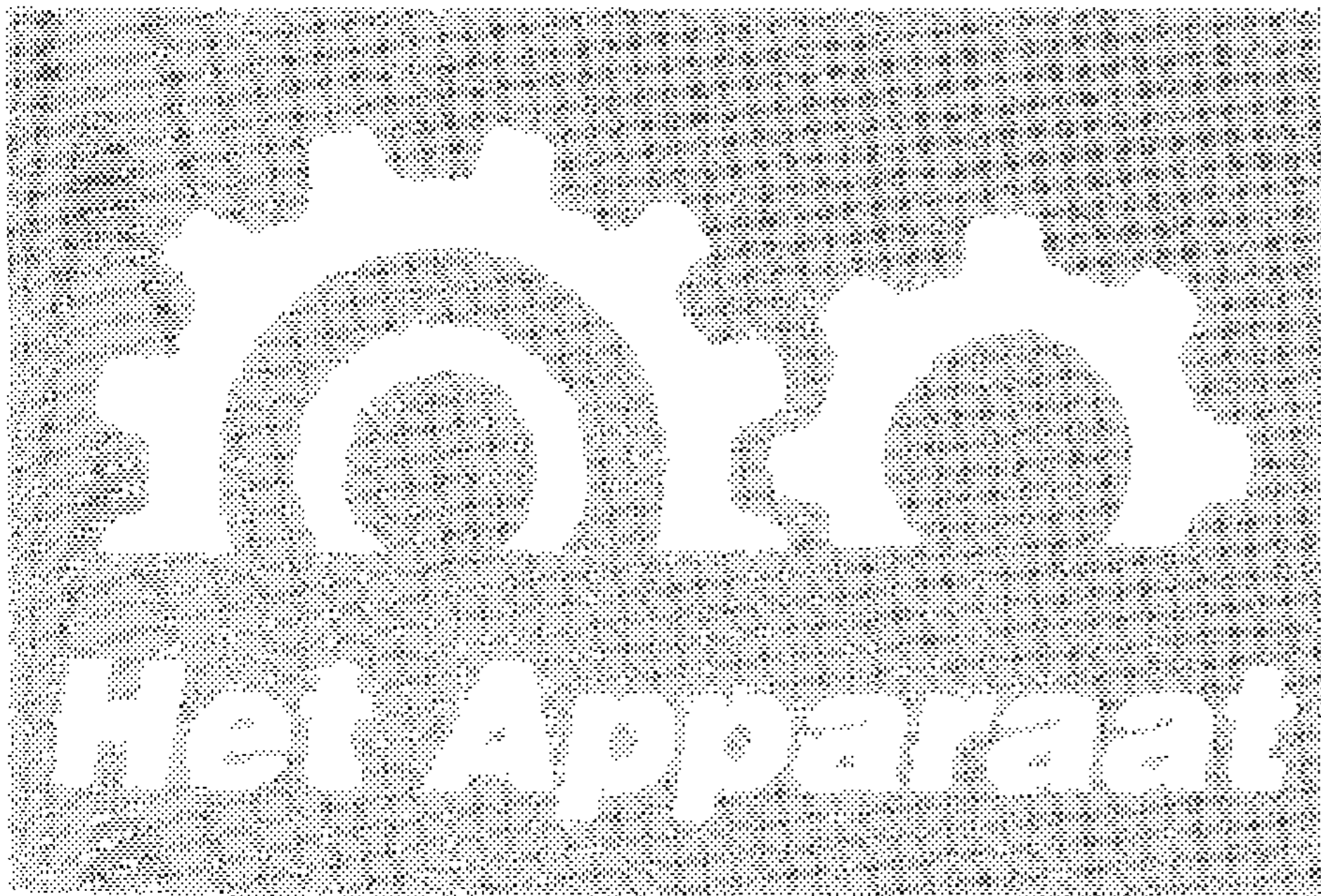

de en derde. Daarmee is de oriënterende fase afgesloten. In juni zal worden begon-

nen met de feitelijke onderhandelingen. Ook daar zal, net als bij de onderhandelingen over het Groen Linkse Akkoord, de PPR een belangrijke rol vervullen. Het is nog niet duidelijk welke van de twee stromingen binnen de PPR in Utrecht de overhand heeft.

Verder in Wesps aandacht voor de steun van de PSP aan de actie tegen het doortrekken van de sneltram door de binnenstad. De tegenstanders van het sneltramproject hebben zich verenigd in een werkgroep. Die vindt doortrekking geen hoogwaardige oplossing van de vervoersproblemen in Utrecht. Gewezen wordt op de geluidsoverlast (gierend de bocht door) en het ontstaan van veel gevaarlijke verkeerssituaties. Verder wordt gevreesd dat huidige ruimte voor fietsers en voetgangers ten offer zal vallen aan het sneltramtracé. Tenslotte voorspelt de werkgroep grote verliezen voor de tramlijn. Als alternatief wordt gepleit voor een net van vrije busbanen, stimulering van het fietsverkeer door aanleg van fietsroutes, en inzetten van gelede bussen. In de loop van juni beslist de gemeenteraad van Utrecht over het plan.

ROB SNEL

Uit de Partijraad

Andrée van Es houdt grote problemen met de uitspraken die Erik Meijer op 28 januari, naar aanleiding van de stemming in het parlement over de Twee van Breda, aan haar adres heeft gemaakt. Zij zei dit volgend op het feit dat de partijraad van 27 mei 1989 had verklaard Eriks optreden te betreuren en het verslag van een gesprek tussen Erik en het partijraadsbestuur voor kennisgeving was aangenomen. Uit het verslag bleek dat Erik nog steeds onvrede heeft met het functioneren van Andrée als kamerlid, niettemin is hij ook nog steeds partij-bestuurslid. De communicatie tussen beide is dan ook te omschrijven als minimaal en zakelijk.

Het belangrijkste onderwerp van de Partijraadsvergadering was het akkoord tussen de besturen van PPR, PSP, CPN en EVP over een gemeenschappelijke lijst bij de Tweede Kamerverkiezingen van 6 september a.s. Groen Links dus. De overgrote meerderheid van de partijraadsleden was enthousiast over het bereikte akkoord. Wel werden allerlei vragen gesteld over het toen nog bij de leden niet bekende gemeenschappelijke programma. Bovendien is er in het akkoord nog veel wat nadere uitwerking en invulling verlangt. De Partijraad bracht daartoe vanuit haar hoedanigheid van platform van de in de partij levende gedachten op een constructieve wijze wensen en suggesties naar voren. Vele hiervan zullen on-

getwijfeld op het congres worden herhaald. Niet alle partijraadsfracties waren gelukkig met het bereikte resultaat. Met name de meerderheid van Utrecht en de fracties van Overijssel en Groningen hadden liever gezien dat een akkoord, ondanks de referendumuitspraak, niet tot stand was gekomen. Dezelfde fracties waren ook ontevreden over de verslaggeving van de hoofdredacteur van Bevrijding, Leo Platvoet. Dit gold vooral voor zijn berichtgeving over een bijeenkomst van de 'verontrusten'. Voor Overijssel en Groningen was dit zelfs aanleiding om te spreken over een vertrouwensbreuk. Als consequentie wilden zij de partijraad het partijbestuur in overweging laten geven Leo niet te benoemen in het tijdelijk overlegorgaan van Groen Links. Een motie van deze strekking werd op aanraden van het partijraadsbestuur niet ontvankelijk verklaard, daar in geval van een vertrouwensbreuk hoor en wederhoor dient te worden toegepast en de behandeling daarvan vooraf geagendeerd behoort te zijn. De motie werd daarna door de indieners ingetrokken.

De partijraad benoemde een presidium voor het 48 congres. Marion Arends, Gerda Bosdriesz, Huup Dassen, Karin Dekker, Marko Mazeland, Liesbeth Miltenburg, Cora Mulder, Joop Vogt en Henri van Weezel zullen diensgevolge het congres leiden.

Aan de congresagenda werd nog het punt resoluties toegevoegd. Verder gaf de partijraad aan op welke wijze zij de behandeling van het PSP-programma wenst. Indien er geen samenwerking tot stand komt, zal het presidium aan het congres een voorstel doen voor de samenstelling van een zelfstandig programma. Komt de samenwerking er wel, dan krijgt het partijbestuur de opdracht om een PSP-document te creëren waarin het eigene van de PSP wordt verwoord. De partijraad sprak ook uit dat regelingen betreffende de Groen Linkse Raad en de stichtingen Vorming en Scholing en het Wetenschappelijk Bureau tijdens het novembercongres aan de orde dienen te komen.

FLOOR DE KREIJ

OPWINDEND

In Opwindend kunnen lezers en lezessen hun reacties kwijt over de gang van zaken in de PSP. Graag kort en bondig formuleren. De redactie houdt zich het recht brieven in te korten of – met reden omkleed – te weigeren. Adres: redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

'Waarom zou je lid worden van een politieke partij?'

Deze vraag werd me gesteld op 5 mei jl. toen ik meehielp bij de PSP-kraam in het Vondelpark. Ik weet niet of mijn antwoord de vraagsteller, een voorbijganger, heeft kunnen overtuigen. Ik noemde bijvoorbeeld dat je als partijlid, althans bij de PSP, 'directer' invloed kan uitoefenen op de politiek. De voorbijganger: 'Als ik maar niet actief hoeft te worden'.

Ieder heeft zo z'n redenen om actief te worden binnen een partij. Bij mij was 'de wens vader van de gedachte'. Ik hoopte, tegen beter weten in, dat ook ik, als 'gewoon' partijlid niet alleen maar een naam op een adressen lijst zou zijn. Dat ik, kortom, ook mijn ideeën naar voren zou kunnen brengen en vooral, dat er ook iets mee gedaan zou worden. Dat blijkt nog naïver dan ik alvorens lid te worden had kunnen bedenken. Ik heb sterk de indruk dat de belangen die nagestreefd worden, met name door de bureaucratie binnen de partij, andere zijn dan de belangen van bijvoorbeeld de werklozen, waar ik er één van ben. De belangen die de PSP pretendeert te behartigen.

Ik heb weinig aan weer een 'notitie' over werkloosheid. Ik weet zelf, uit ervaring, heel goed wat mijn situatie als werkoze is. Tsjja, ik noem het probleem 'bureaucratie'. Waarschijnlijker is dat een tijd 'functioneren' binnen een partij je 'vanzelf' 'doof' en 'blind' maakt. Buitenparlementaire actie heet het deftig; beter gezegd, 'de straat op' en 'bezet-

ten'. Daar kan ik beter mijn energie, mijn woede over bijvoorbeeld 'corruptie' in al z'n vormen en uitbuiting kwijt. 'De politiek' staat ver van 'de mensen' af. Daar ben ik het mee eens, met deze opmerking. Daarom heb ik een groot respect voor mensen die niet blijven stil zitten maar kiezen voor bepaalde vormen van actie, buiten de 'reguliere' poli-

tiek. Onafhankelijk van de 'gevestigde' belangen van welke aard ook, bijvoorbeeld politieke, opkomen voor je rechten. Het lijkt er op dat er weinig andere keus is. Een reden om lid te worden van een politieke partij kan zijn, dat je leert waar je niet moet zijn met je vraag om 'solidariteit'. Actie, met name op initiatief van jongeren moet serieus

worden genomen. Daarmee bedoel ik dat alles, maar dan ook alles er voor opzij moet. Een jongere die uit zich zelf in actie komt, bewust wordt, is heel waardevol. Steun daarom jonge actievoerders, zoveel je kan.

RAYMOND TON - AMSTERDAM

Agenda

Juli

8 Partijbestuur

18 Partijbestuur

5 Partijbestuur

Voor de rest lijkt alles en iedereen met vakantie, hoewel de voorbereidingen voor de Tweede Kamerverkiezingen van 6 september volop in gang zijn.

De agenda en bijlagen voor de vergaderingen van partijbestuur en partijraad kunnen besteld worden bij het partijbureau.

Inlichtingen over de activiteiten van:

* Het partijbestuur: tel. 020-267374

** De partijraad, Floor de Kreij. Tel. 05120-30156.

*** De Radio & Televisiecommissie: Jos van Remundt, tel. 020-902672.

Opgaven voor de volgende agenda inclusief documentatie en verwijsadres opsturen naar partijbureau PSP, t.a.v. Johan Eland, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

ONDERSTE BOVEN

DE ZWARTE STER is het eerste progressieve computernetwerk van Nederland. Het is gratis toegankelijk en voor iedereen 24 uur per dag bereikbaar. De Zwarte Ster is een verzamelpunt van berichten, nieuws en informatie over allerlei actuele politieke vraagstukken zoals milieu, wapenrusting, anti-racisme en anti-fascisme. Eenieder kan met behulp van zijn/haar computer en een modem gebruik maken van De Zwarte Ster, die gerund wordt door mensen die het leuk vinden om op een linkse manier met computers bezig te zijn. De Zwarte Ster is met een communicatieprogramma bereikbaar op 010-4365200, of ouderwets via Postbus 35039, 3005 DA Rotterdam.

OP KAMERS is een handzame brochure van de LOBH, waarin een vracht aan nuttige informatie aan bod komt voor kamerbewoners en diegenen die dat moeten worden. Het is de zevende, bijgewerkte druk alweer die verkrijgbaar is door storting van f 2,50 op giro 3067398 t.n.v. LOBH-informatie te Amsterdam, o.v.v. 'Op Kamers'.

De **GUATEMALA-NIEUWSBRIEF** van mei bevat informatie over dit Zuidamerikaanse

Spektakelblokkade

FOTO: MICHIEL DE RUITER

In juni is het boek 'De Spektakelblokkade, een fotoverslag' uitgekomen, waarin ruim vijftig foto's staan afgedrukt van de blokkade van het Shell-complex in Amsterdam-Noord op 19, 20 en 21 april jl. Naast het fotoverslag bevat het boek een interview met een van de de organisatoren van het spektakel. Het boek is een fraai tijdsdocument van de anti-apartheidsstrijd. Het boek kost f 15,- en is verkrijgbaar in de betere boekhandel, of door storting van f 19,25 (incl. porto) op giro 253383 t.n.v. KALK, postbus 12022 te Utrecht o.v.v. 'Fotoboek Spektakelblokkade'.

land dat de krantenkolommen nauwelijks haalt. Het verhaalt over zo'n 20.000 mensen die al jaren op de vlucht zijn voor het leger en over een stakingsgolf die de zuidkust overspoelt. Verder o.a. informatie over de toenadering die Groot Brittannië en de erkenning die de Communistische Partij zoekt. De Guatemala-nieuwsbrief is voor f 17,50 per jaar verkrijgbaar door storting op giro 4177441 t.n.v. het Guatemala Komitee Nederland.

ESPERANTO. De Nederlandse Esperanto-Jeugd, NEJ, organiseert van 16 t/m 23 juli in Kerkrade een internationaal jongerencongres. Thema is 'transport', waarop middels lezingen en werkgroepen wordt ingegaan. Zo komt de relatie tussen milieu en transport aan bod. Verder zijn er culturele, creatieve en sportieve activiteiten. Informatie: Paul Drenth, Gen. van Merlenstraat 3/D, 5623 GC Eindhoven, tel: 040-456800.

BEVRIJDING

MAANDBLAD VAN DE PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ - JAARGANG 33 - NR. 9 - AUGUSTUS 1989

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

in dit nummer:

o.a.:

- * Congres verslaggeving
- * Interviews
- * Congres besluitenlijst
- * Links Forum
- * Blackmail in partijbestuur

Ellin Robles, de black magie woman van Groen Links

FOTO: BERT ZIJLSTRA

Spanning vooral bij stemmingen

PSP-congres kiest voor Groen Links

Verdriet, woede, opluchting, verbijstering, bewondering, verontwaardiging, vrolijkheid, verbazing, cynisme, blijheid, ontroering en bovenal een hevig doordringende pizzalucht. Het waren stuk voor stuk ingrediënten van het 48-ste congres van de PSP te Amsterdam-Noord op 1 juli j.l.

Met ingang van die datum in het jaar onzes heren 1989 rond de klok van drie uur is de PSP dus ook formeel participant in de nieuwe politieke formatie Groen Links. Als laatste van het oorspronkelijke drietal initiatiefnemers PPR, CPN en PSP, en nog net even nadat de zich conformerende EVP elders in den lande plenair had besloten onder de Groen Linkse paraplu plaats te nemen.

(vervolg op pag. 3)

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon: 020-267374, Fax 020-237248. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.
Informatie & Bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag (Johan Eland).

Stichting Vorming & Scholing/Uitgeverij De Bovenbouw/De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 - 16.00 uur (Ron Leyser en Bert van den Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 - 17.00 uur (Judith Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag, woensdag en donderdag van 10.00 - 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting/Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongerengroepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070 - 624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie PSP: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070 - 183040.

REGENBOOG (Eurofractie): Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel.: 020 - 245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 28, 9201 HA Drachten, tel.: 05120 - 30156 (Floor de Kreij).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Tjark Reininga, Rutger van Santen, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 267374, fax 020 - 237248.

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f 30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Zet- en drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

ISSN 0167-0735

PSP kiest voor Groen Links

De zwarte magie van het eigen gelijk

Het PSP-congres dat op 1 juli in Amsterdam-Noord bijeen kwam, heeft met haar keuze voor toetreding tot Groen Links een in vele opzichten 'historische stap' gezet. Het aantal voorstemmers was zeer groot (85%), een beduidend hoger percentage dan de referendumuitslag van 70%.

Die keuze voor Groen Links verdient een politieke beoordeling vanuit een historisch PSP-kader. Vanaf het begin van de jaren '80 heeft de 'samenwerkingsdiscussie' binnen de PSP gewoed. Het is een bij tijd en wijle felle discussie geweest die diepe sporen in de partij heeft achtergelaten.

De voorstanders van samenwerking stelden zich steeds op het standpunt dat een gezamenlijk politiek optrekken ter linkerzijde van de PvdA noodzakelijk is om macht te vormen voor de radicale veranderingen die de PSP nastreeft. Uiteraard was en is een voor de PSP herkenbaar programma daarbij een absolute voorwaarde.

De tegenstanders hebben altijd gewezen op de onaanvaardbare verwatering van standpunten en het gevaar van het verdwijnen van de PSP. Daarbij werden argumenten gehanteerd als: de CPN is tegen afschaffing van het leger, de PPR is tegen het uitreden uit de NAVO, de PPR is tegen socialisering van de economie, de CPN wil geen stelling nemen tegen Oost-Europa enz.

Een eerlijke beoordeling van het programma van Groen Links moet tot de conclusie leiden dat het programma zeer herkenbaar en dus zeer aanvaardbaar is voor de PSP. Een politieke beoordeling moet ook leiden tot de conclusie dat de vooroordelen t.a.v. PPR en CPN vaak (niet altijd!) spookbeelden waren, de zwarte magie om het eigen gelijk te bewijzen.

Natuurlijk er zijn nog vele discussies nodig. Het akkoord en het programma vormen niet de afsluiting, maar eerder de start tot die discussie. Onderhandelen over een gemeenschappelijke deelname aan de verkiezingen was noodzakelijk om tot die discussie te komen. Het verder samengaan in Groen Links is noodzakelijk om die discussie diepgang te geven. En om perspectief te bieden op politieke machtsvorming, in en buiten het parlement, die noodzakelijk is om ons programma te realiseren.

Wiegedood

De PSP zou de PSP niet zijn als er, ondanks de grote meerderheid voor Groen Links, toch niet geprobeerd zou worden een eigen draai aan het geheel te geven. Dat gebeurde middels een motie waarin PSP-ers in Groen Links werden opgeroepen om op te komen voor een aantal, volgens de indieners, herkenbare PSP-zaken. Het partijbestuur zag de motie niet zo zitten. Zo werd het eigene van de PSP plotsklaps gedefinieerd als 'rebels radicaal-socialistisch' in plaats van het enige slijtvast gebleken etiket: pacifistisch socialistisch. Voorts stonden in de motie enkele interpretaties van het Groen Links programma opgesomd die niet strookten met de letterlijke tekst. De motie werd met klassieke cijfers (52% voor, 48% tegen) aangenomen en is een duidelijk, maar m.i. overbodig, signaal om in Groen Links de discussie vanuit de scherp omliggende PSP-visie te voeren, maar dan wel op een open manier over de grenzen van de 'bloedgroepen' heen.

Sommigen misten in Groen Links een buitenparlementaire strategie. Niet zo onbegrijpe-

lijk, omdat de onderhandelingen zich moesten beperken tot het streven naar een gemeenschappelijke lijst. Wat heb je echter nodig voor een optimale wisselwerking tussen binnen en buitenparlementair optreden? Een gemeenschappelijke lijst (inderdaad, Groen Links) en een gemeenschappelijke partij-organisatie! Opvallend was dat tegenstanders van samenwerking erkenden dat die ene partijorganisatie nu een noodzakelijke voorwaarde is. Want Groen Links is er niet gekomen om de PSP (of de CPN of de PPR) uit het slop te halen. Groen Links is er gekomen om een sterk vernieuwende impuls te geven aan radicaal-linkse politiek en zal van nature een pluriform karakter hebben. Als alle partijen aan Groen Links beginnen te trekken ten eigen bate zal het nieuwgeboren kind een wiegedood sterven.

Anderen misten het woord socialisme in het programma. Maar is het Groen Links programma daarmee een niet-socialistisch programma? Het is geschreven voor een periode van vier jaar en bevat zowel analyses als een reeks van radicale programmapunten die, indien uitgevoerd, een fundamentele breuk met het kapitalisme betekenen en forse stappen zet op weg naar de socialistische maatschappij zoals de PSP die omschrijft. In Groen Links moet de PSP zich niet laten verleiden tot woord-fetisjisme. De laatste programma's van de PSP stonden bol met woorden als socialisme en kapitalistische produktiewijze. Voor ons herkenbare en waardevolle termen voor analyses en oplossingen. Maar die honderden woorden op tientallen blz. papier brengen die socialistische maatschappij niet dichterbij, ook al herhaal je het duizend maal. Om die woorden, om die dromen, te realiseren is politieke machtsvorming nodig, samen met gelijkgezinden. Groen Links, met alle terrechte kritiek op het nog onvolmaakte programma, biedt daartoe de mogelijkheid.

Kandidaten

De kandidaten die het PSP-congres invoegde op de Groen Links-lijst zijn allen, zonder uitzondering, voorstanders van de nu ontstane samenwerking. Natuurlijk, Andrée van Es werd zonder probleem op de eerste PSP-plaats gekozen. Wilbert Willems en de tot voor kort onbekende Leonie Sipkes kwamen na een herstemming tegen Tom Pitstra op de PSP-plaatsen 2 en 3. Er was geen bereidheid om de stroming die zeer kritisch tot afwijzend tegenover Groen Links staat een vertegenwoordiger in de persoon van Tom Pitstra een (hoge) plaats op de lijst te gunnen.

Groen Links is in zijn korte bestaan niet meer weg te denken uit de politieke discussie. Programma's van allerlei bewegingen (zoals de FNV) blijken ineens van een hoog 'Groen Links-gehalte'. De bundeling blijkt onvermoe-de krachten los te maken. Met de goede campagne die nu wordt voorbereid en een maximale inzet van de vele duizenden actieve leden die Groen Links heeft moet op 6 september een klinkend resultaat gehaald kunnen worden.

LEO PLATVOET

(vervolg van voorpagina)

Spanning vooral bij stemmingen

PSP-congres kiest voor Groen Links

Het congres van de PSP maakte zich er overigens niet met een Jantje van Leiden vanaf. De onderhandelingsdelegatie van het PB die zich toch al uit de naad gewerkt had om met de overige bestuurders het bombardement van moties en amendementen uit de diverse afdelingen van een doordacht preadvies te voorzien, krijgt alsnog een fors karwei op te knappen. Het congres besloot namelijk in nogal wat gevallen van die preadvies af te wijken en een ander standpunt vast te leggen. Het is nu aan de delegatie om al die wensen en verlangens weer voor te leggen aan de onderhandelingspartners teneinde daarover vervolgens weer overeenstemming te bereiken. Het ligt in de lijn der verwachting dat daardoor in ieder geval een deel van de welverdiende vakanties van de onderhandelars Leo Platvoet en Henk Branderhorst in het water zal vallen. En dat terwijl dit tweetal daarnaast toch al een ferme knip op de neus kreeg van het congres.

Klinkend

Branderhorst en Platvoet waren namelijk allebei prominent kandidaat voor een - naar verwachting - verkiesbare plaats - op de Groen Links lijst voor de verkiezingen van 6 september a.s. Het liep allemaal anders dan zij zelf wellicht gewild en bijna alle congresgangers gedacht hadden.

De verkiezing van de zeven kandidaten voor de voor de PSP beschikbare plaatsen op de gezamenlijke lijst was één van de belangrijkste punten op de congresagenda. Hij was over de hele dag uitgesmeerd. De keuze voor de eerste plaats leverde de verwachte klinkende overwinning op voor Andrée van Es. Met dik 99 procent van de stemmen koos het congres voor het zittende kamerlid. De volkomen onbekende en ook nog afwezige Matty Siersema die door de PSP-vrouwen als tegenkandidaat was gehandhaafd verwerf een verwaald stemmetje, maar daar bleef het bij. Waarom Andrée de eerste PSP-kandidaat werd bleek nog eens overduidelijk in de briljante toespraak die zij hield om haar kandidatuur te aanvaarden. Die toespraak staat elders in dit nummer. Het was buitengewoon jammer dat de cameraman en geluidsvrouw van het NOS-journaal juist op dat moment in een ingewikkeld gevecht verstrikt waren met hun apparatuur anders had de vaderlandse tv-kijker ook even mogen meegenieten hoe achtereenvolgens de heren Lubbers, Evenhuis, de Graaf en Kok tot hun ware - kleinburgerlijke - proporties, werden teruggebracht.

Pitstra

De verkiezing voor de tweede plaats verliep een stuk spannender. Nadat een stuk of wat kandidaten zich had teruggetrokken dienden er uiteindelijk zes namen op de stembriefjes te worden ingevuld. Voordat de stemming zijn beslag kreeg gonsde het in de wandelgangen van de geruchten en er werd gelobbyd bij het leven. De groep die de kandidatuur van Tom Pitstra steunde had hooggestemde verwachtingen. Zij baseerden die mede op de eerder op de dag aangenomen motie 11 die was bedoeld om een stevige links-socialistische en pacifistische inbreng te garanderen in het Groen Linkse ontwikkelingsproces. Pitstra was een van de ontwerpers van de motie en zijn supporters vonden dat het Groningse raadslid zelf de beste bewaker van die inbreng zou zijn.

De uitslag van de eerste ronde voor de tweede plaats gaf aan dat de kandidatuur van Pitstra inderdaad op dat moment de meeste steun had. Hij verwerf 1252 stemmen. De overige kandidaten moesten het met minder doen. Wilbert Willems werd tweede met 869 stemmen, Leo Platvoet vergaarde er 773, Henk Branderhorst 415 en Bob van Schijndel 386. Terwijl de onvermijdelijke Matty Siersema 8 hele stemmen binnensleepte. Volgens het reglement was een tweede ronde nodig waaraan de hoogst scorende kandidaten deelnamen die samen minstens de helft van het totale stemmen-aantal hadden vergaard. Dat waren dus Tom Pitstra en Wilbert Willems die Leo Platvoet met slechts 96 stemmen voorbleef.

Kleine afdelingen

Veel van de congresgangers hadden de volgorde Willems-Platvoet eerder andersom ingeschat. Er was tenslotte druk voor Leo gelobbyd, er waren brieven het land ingegaan en een paar grote afdelingen hadden hem

hun steun toegezegd. Wat veel van de in de wandelgangen meedelibererende afgevaardigden - die toch weer veelal uit de grote centra afkomstig bleken - echter vergaten is dat ook kleine afdelingen stemrecht hebben. En veel van die kleine afdelingen die samen een substantieel deel van de stemmen leveren, hadden hun keus op Wilbert Willems bepaald. Dat hoorde je dus niet zozeer in het geroezemoes buiten de congreszaal maar het bleek wel op papier.

Willems

In ieder geval moesten Tom Pitstra en Wilbert Willems tegen elkaar in de ring om de tweede plaats op de lijst. Toen was de vraag aan wie de op dat moment even uitgeschakelde kandidaten hun stemmen zouden geven. Dat bleek in overgrote meerderheid aan Wilbert Willems te zijn die er bijna 1200 aan zijn eerdere score toevoegde. Tom Pitstra moest het doen met 300 extra stemmen. De einduitslag was sprekend: Wilbert Willems 2059, Tom Pitstra 1548. Waarmee Wilbert gekozen was. In Wilbert Willems bezit de PSP overigens een prima Groen Links kandidaat, met veel ervaring. Elders in dit nummer een gesprek met hem.

Taboe

Vervolgens was de congreskeuze voor de derde plaats aan de orde. De verwachting was dat de keuze voor die plaats redelijk open lag. Eerder op de dag namelijk was een motie van de vrouwengroep om alle on-even plaatsen op de PSP-lijst te reserveren voor vrouwen, verworpen. Opvallend was wel dat er een vijftal kongangers het spreekgestoelte beklom om het aannemen van de motie te bepleiten terwijl slechts een - mannelijke - vertegenwoordiger van de afdeling Tilburg kwam vertellen waarom zijn afdeling tegen de motie zou stemmen. Die kon tijdens zijn praatje rekenen op het nodige afkeurende roepwerk uit de zaal. Toch werd de motie vervolgens ruim weggestemd. Dat geeft te denken. Het lijkt erop dat de bespreekbaarheid van het onderwerp van positieve discriminatie voor vrouwen nog altijd een tikkeltje taboe is. Men zwijgt er liever over en stemt het in voorkomende gevallen

De vrouwenvoorkeurmotie haalde het niet op het congres

FOTO: ANNE VAILLANT

Rectificatie

Door een misverstand bij de eindredactie is een viertal bijdragen aan de enquête uit nr. 7 weggefallen. We bieden Johan, Arno, Sjon en Ellen hiervoor onze verontschuldiging aan.

namens de redactie
TJARK REININGA

van tafel.

Fatsoenlijk

Toch leverde de verkiezing van de kandidaat voor de derde plaats een verrassing op. Het congres koos uiteindelijk voor Leonie Sipkes uit Apeldoorn. Deze politicologe die zich had gekandideerd vanaf de derde plaats kwam voor veel congresgangers 'uit de blauwe lucht vallen'. Er waren maar weinig mensen die haar kenden.

Het betekende de teloorgang van veel bekendere kandidaten als Leo Platvoet, Henk Branderhorst, Bob van Schijndel en vooral van Tom Pitstra. De laatste werd alweer in een tweede ronde door Sipkes verslagen.

Veel congresgangers gaven als hun mening te kennen dat het congres met dit besluit alsnog uitvoering had willen geven aan de motie van de vrouwengroep omtrent de bezetting van de oneven plaatsen. Veel waarschijnlijker is echter dat het congres in meerderheid koste wat kost, Tom Pitstra wilde weren van de kandidatenlijst. Het is de vraag of dat fatsoenlijk was, op de manier waarop het ging. Uiteraard is het ieders goed recht om tegen kandidaten te stemmen, maar dan mag tegelijkertijd verwacht worden dat zo'n keuze helder en duidelijk geformuleerd wordt. Over Pitstra werd veel gezegd maar niet dat hij per se niet op de lijst zou mogen. Daartegenover werd de kandidatuur van Sipkes nauwelijks aanbevolen. Dat is ook al geen aansporing om overtuigd op een - zo onbekende - kandidaat te stemmen. En toch deed het congres dat in meerderheid. Overigens is dat geen diskwalificatie van Leonie Sipkes, laat het gezegd zijn.

Teleurgesteld

Een andere vraag is of het congres er verstandig aan deed om zo rigoreus om te springen met de kandidatuur van Pitstra, die nadat hij het niet redde voor de derde plaats, de pijp aan Maarten gaf en zich volledig terugtrok uit de kandidaatstelling voor lagere plaatsen. Hoe men dat ook waardeert, een feit is dat Pitstra werd gesteund door een substantieel deel - zo'n 30 % - van de PSP-achterban. Door de wensen van dat deel van de actieve aanhang te negeren bestaat de mogelijkheid dat mensen teleurgesteld afhaken en hun heil elders gaan zoeken. En dat is het laatste dat de hele PSP zou moeten willen. Ook het radicale, wat linkere geluid van de 'Pitstra's' is hard nodig om van Groen Links een succes te maken.

In ieder geval was de woede en de frustratie onder een fors deel van Pitstra's aanhangers groot in Amsterdam-Noord. Direct na afloop van het congres was er een eerste bijeenkomst om de toekomst te bezien. Er werden nog geen besluiten genomen maar wel afspraken gemaakt voor overleg in de nabije toekomst. Waar daar uitkomt zal de tijd leren.

Tuimelaars

Ondertussen waren ook andere prominente

kandidaten 'de dupe' geworden van de dans om de zetels, die algemeen werd gekarakteriseerd als 'een loterij met veel nieten'. Leo Platvoet die maar op het nippertje de tweede plaats had gemist, Henk Branderhorst, en Bob van Schijndel, die toch kon scherpen met een groot pakket voorkeurstemmen bij de Euroverkiezingen, waren nu gedwongen samen met zo'n twintig anderen deel te nemen aan de blokstemming om de plaatsen 4 tot en met 7. Na veel procedureel gekrakeel, het opnieuw invullen van talloze stembriefjes en eindeloos gereken door het stemburo, kon rond een uur of acht 's avonds de balans worden opgemaakt. Bob van Schijndel belandde op plaats 4, Leo Platvoet op de 5-de plaats, Annelies Schutte op 6 en Henk Branderhorst op 7. Joe Simmons werd eerste reserve en Sander Doeve belandde - als eerste vertegenwoordiger van de 'groep Pitstra' - op de tweede plaats van de reservebank. PSP-voorzitter Saar Boerlage, die kandidaat was vanaf de vierde plaats verzeilde in de grote groep zogenaamde lijst-tuimelaars. Zij vergaarde slechts 632 van de welgeteld 17.567 uitgebrachte blokstemmen. Dat waren toch nog 632 stemmen meer dan het aantal dat op Saskia Mispelblom uit Zwijndrecht werd uitgebracht. Die kreeg er precies 0. Een rond getal, dat wel. Maar het geeft wellicht weer eens aan dat je iets moet doen om mee te mogen doen in een pacifistisch-socialistische stoelendans. Saskia - namelijk - maakte in de congreskrant waarin haar personalia stonden vermeld, de opmerking dat zij er geen zin in had zichzelf te 'verkopen'. Een prima standpunt toch, maar ondank is nu eenmaal 's werelds loon.

Robles

Overigens had het 48-ste PSP-congres toch al een hoog Groen Links gehalte. Afgevaardigden van PPR, CPN en EVP bezochten de pacifistische beraadslagingen en mochten stuk voor stuk het congres toespreken. Zij kweten zich van hun taak maar de meeste congresgangers zullen moeite hebben te recapitulieren wat de heren en dame te berde brachten. Het was ook meer bedoeld als pep-talk. We zijn met z'n allen in de winning-mood en laten we dat toch vooral even vasthouden, daar kwamen de boodschappen op neer. Anders lag dat bij Paul Rosenmöller, de onafhankelijke kandidaat voor de 4-de Groen Links plaats, die op 6 september de FNV verruult voor de Tweede Kamer. Hij hield een gedreven toespraak die aangaf wat er met de vaderlandse politiek loos is. Dat hij een week eerder bij de CPN hetzelfde verhaal had afgestoken was van minder belang. Maar degene die de meeste indruk maakte was de tweede onafhankelijke Groen Links kandidaat, Ellin Robles. Binnen de korste keren kreeg de Amsterdamse juriste het congres misstijl. (En dat lukt maar aan weinigen.) Zij sprak over het thema 'de nieuwe mens' en maakte een analogie tussen de vrijwording van de slaven in de colonie Suriname en de ontwikkelingen in 1989. Het leek wel of ze met de minuut meer uitstraling kreeg. Ze heeft dan ook een stem waarmee ze bijkans kan toveren. Dan weer hard, dan weer bijna fluisterend, soms fel en dan weer ingetogen. Het congres beloonde

haar met een ovatie. Robles mag na 6 september met recht een aanwinst voor de parlementaire democratie genoemd worden. In de wandelgangen werd na haar toespraak al met liefde over 'onze black magic woman' gesproken.

Pizza's

Het congres eindigde rond acht uur 's avonds met het bedanken van de organisatie. Saar Boerlage maakte daar een soort van slapstick-performance van. Ze rommelde wat met microfoons, noemde een serie namen op, miste een batterij bloemen, knipte een lint door, rende terug naar het spreekgestoelte en haalde een verkeerd feestvarken naar voren om hem een fles drank ('Waar ik zelf tegen ben') te overhandigen. Vervolgens diende het congres de internationale te zingen. Dat werd een vertoning die maar beter afgeschaft kan worden, als het niet wat waardiger kan. Een krakende plaat en hier en daar een groepje zichzelf overschreeuwende congresgangers zouden de oude Karl Marx doen omkieperen in zijn grafombe. Maar ere wie ere toekomt: het congres was goed georganiseerd. Al moeten we de volgende keer toch maar weer in een wat ruimer gebouw, want dat hield niet over. Zowel de congreszaal als de wandelgangen bleken een tikkeltje aan de krappe kant. En het idee om pizza's te laten bezorgen aan de congreszaal was ook wat minder gelukkig. Nog los van feit dat het voor velen wat minder aangenaam is om een groot deel van de dag tegen kauwende partijgenoten aan te kijken, was de lucht in het gehele gebouw te snijden. Je kunt er van houden natuurlijk, maar overdaad schaadt.

EO

Rond een uur of half negen konden de provincialen hun woonplaats gaan opzoeken terwijl de Amsterdammers werden verzocht de zaal te helpen kuisen.

In de trein naar het zuiden werd stevig nagepraat. Er heerste een opgewekte sfeer, die niet in de laatste plaats te maken had met het feit dat 'de regionale kandidaat' Wilbert Willems de door de zuiderlingen gewenste, prominente plaats op de kandidatenlijst had veroverd. Een van de congresgangers, Jan Hellemons uit Deurne, zorgde voor een collectieve lachaanval met een schitterende Freudiaanse verspreking. Hij had bij een Amsterdamse vriend het NOS-journaal gezien. Daarin, zo vertelde hij was er aandacht geweest voor een drietal partijcongressen. De VVD en D'66 waren redelijk aan hun trekken gekomen met de sprekend opgevoerde nieuwgekozen lijsttrekkers Voorhoeve en van Mierlo. Van Andrée van Es waren alleen wat beelden te zien geweest. Jan was daarover ontstemd. 'Maar ja', zei hij ernstig, doelend op het ook gehouden EVP-congres, 'aan de EO hebben ze helemaal geen aandacht besteed.' Het is een pluriforme club, Groen Links, en zo hoort het.

RUTGER VAN SANTEN

Andrée van Es:

'Men denkt terecht dat ik binnen Groen Links een PSP-geluid herkenbaar kan maken'

Andrée van Es werd met een superovergrote meerderheid van 99 procent of daaromtrent gekozen als eerste PSP-vertegenwoordiger op de lijst van Groen Links. Van Es woonde het congres bij en was achteraf redelijk tevreden. Hier en daar maakt ze een kanttekening.

Op het congres was veel te doen omtrent motie 11 die een opdracht voor de PSP'ers in de nieuwe formatie behelsde om het gedachtengoed en de standpunten van de PSP aldaar 'te bewaken'. Met die motie op zich kon zowat iedereen nog heel goed leven. Alleen werd het hier en daar wat eigenaardig gevonden dat het kamp Pitstra kennelijk van mening was dat alleen de naamgever van de groep zelf, in staat zou zijn de motie uit te voeren.

Andrée van Es: 'Ik vind dat tamelijk pretentius. Ik vind het nogal vreemd om dat zo aan een persoon te koppelen en als ze dat nou echt vinden, dan begrijp ik niet dat er naar aanleiding van mijn kandidatuur geen vraagtekens zijn gezet. Ik ben natuurlijk met die idiote meerderheid gekozen en eigenlijk is er geen één inhoudelijke vraag aan me gesteld. Dat betekent toch dat de mensen het vertrouwen hebben dat ik daar in dat geheel een PSP-geluid herkenbaar kan maken. En ik denk - zonder daar nou opschepperig over te worden - dat dat ook wel terecht is.'

'Ik kan best leven met die motie 11. Ik heb daar ook best wel begrip voor. Dat er mensen zijn die bang zijn dat er PSP-dingen verloren dreigen te gaan. Maar ik heb tegen de indieners op het congres gezegd: als motie 11 in strijd komt met het Groen Links programma, dan gaat het Groen Links programma vóór. Het spijt me maar zo is het echt. Dat moeten ze zich wel realiseren.'

Gevolg

Het feit dat het congres Tom Pitstra niet koos op een verkiesbare plaats waarop deze zich helemaal terugtrok, ziet Andrée van Es als een gevolg van het functioneren van de democratie. Van Es: 'Hij had de steun van zo'n dertig procent van de achterban maar ook niet meer. Het congres heeft het beeld bevestigd dat al sprak uit het referendum. De meerderheid wil enthousiast samenwerken en Groen Links krachtig uitbouwen. Daarbij kiest men voor mensen die daar aan willen gaan staan. En niet voor de waakhond, zoals Tom Pitstra zichzelf presenteerde. Politiek vind ik dat heel goed. Het is eenduidig. Het is absoluut duidelijk wat de meerderheid van de partij wil.'

Bits

Vanuit de afdeling Breda kreeg Andrée van Es tijdens het congres de vraag voorgelegd of zij kon garanderen dat ze hele periode van vier jaar voor de fractie beschikbaar zou blijven. Van Es ging het antwoord enigszins bits uit de weg met een verwijzing naar de rol die dezelfde afdeling heeft cq. zou hebben gespeeld, tijdens de zwangerschapsaffaire van het vorig jaar. Van Es praat ook nu niet in termijnen en dat is haar goed recht: 'Mijn bedoeling is om de start van Groen

Andrée van Es, met ruim 99% de PSP-superster
FOTO: ANNE VAILLANT

Links mee te dragen en zo stevig mogelijk te laten zijn. Dat betekent ook een krachtige inbreng vanuit de PSP. Dat moet lopen. Als dat het geval is vind ik in principe dat het ook door nieuwe mensen gedragen moet worden. En of dat nou over vier jaar is of iets eerder, dat maakt niks uit. Het gaat ook niet zozeer om mij persoonlijk, het gaat om dat beeld van: je maakt een nieuwe start en alle mensen die in de top van de lijst zitten, dat zijn allemaal oude..... mensen dus. Het heeft het voordeel van de ervaring en zo, maar het moet niet te lang duren, het moet gewoon doorstromen en dat kan ook. Want ik ben er van overtuigd dat er nu veel nieuwe jonge mensen enthousiast worden.'

Duf

Andrée van Es is zeer te spreken over de lijst van Groen Links. En met name de 9-de plaats voor Ellin Robles vindt ze prachtig. Niet verwonderlijk als men weet dat de tip om Robles te polsen afkomstig was van

Andrée van Es, die de onafhankelijke kandidate kende uit het Amsterdamse migrantenwereldje.

Van Es: 'Ellin is heel goed, ze is onconventioneel en ze heeft een heel andere inbreng. Ze komt niet uit dat duffe wereldje.'

Magertjes

Andrée van Es wordt in de nieuwe fractie een van de leden en zal zich dan ook meer moeten specialiseren. In de vorige periode was zij in haar eentje generalist. Nu gaat haar voorkeur uit naar een deel van buitenland en defensie en naar justitie.

Om de desbetreffende hoofdstukken in het programma er naar de zin van van Es te laten uitzien, is naar haar verwachting nog wel enige discussie nodig. Hier en daar ramelt het nog wel. De buitenlandparagraaf is magertjes. Er zijn wat buitenland opgesomd en wat problemen en daar blijft het bij. Veel van de concrete invulling van de standpunten moet nog gebeuren.

Maar ook de opvattingen over de opiumwet zoals ze nu in het programma staan, kunnen de goedkeuring van Andrée nog niet geheel en al wegdragen.

Mordicus

Echte obstakels voor een gesmeerde gang van zaken in de nieuwe fractie ziet Andrée van Es niet. Wel nog een paar stevige robbers. Zoals bijvoorbeeld de opstelling van de fractie in de kwestie van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Moet je in de kamercommissie gaan zitten die door de minister vertrouwelijk wordt ingelicht over die diensten. Van Es is daar mordicus tegen. Ze is van mening dat zoiets apert in strijd is met elke democratische controle. En de fractie zou dat standpunt moeten overnemen en dus niet in de commissie moeten plaatsnemen. Andrée van Es verwacht daar een pittige discussie over. Verder is zij optimistisch over de komende gang van zaken. Ze denkt dat het een hele aardige verkiezingscampagne kan worden en dat de uitslag voor Groen Links 'goed' zal zijn. Wat dat concreet inhoudt komt na enige aarzeling: minimaal 6 en maximaal 10. Van Es loopt natuurlijk al te lang mee om niet alle valkuilen te zien die er in twee maanden tijd nog kunnen opdoemen. Zelfs de valkuilen die nu nog niet gegraven zijn. Vandaar die voorzichtigheid.

Roofbouw

Wat betreft de toekomst van Groen Links als formatie wil Andrée van Es nog wel een keer kwijt dat GL binnen vier jaar een nieuwe partij moet zijn. Dus binnen vier jaar moeten de deelnemers aan Groen Links fuseren en gewoon samen een nieuwe partij stichten. Er moet ook niet geëxperimenteerd worden met partijvormen, dat leidt tot verwarring. Gewoon fuseren en samen doorgaan dus.

Voorlopig gaat Andrée van Es even op vakantie, uitrusten van een jaar waarin ze - zoals ze zelf zegt - toch enigszins roofbouw op zichzelf heeft gepleegd. Daarna gaat Andrée weer fris en vooral ook degelijk aan het werk. Wim de Boer - campagneleider van Groen Links - zei onlangs in een weekblad dat van Es 'degelijker' zou moeten worden. Hoe heeft Andrée dat opgepakt?

van Es: 'Ik heb dat niet als persoonlijk ervaren. de Boer heeft me een paar keer gezien op spreekbeurten en dan sprak ik vanaf

kleine briefjes met wat krabbels erop. Dat vond hij niet degelijk. Ria Beckers heeft altijd dagen van te voren een tekst op papier en zo moet het kennelijk volgens hem. Maar ja, zo zit ik niet in elkaar. Ik heb altijd een beetje de spanning van het laatste mo-

ment nodig om een goede toespraak voor te bereiden. En ik denk ook niet dat dat zal veranderen.'

RUTGER VAN SANTEN

De linkervleugel bij Groen Links Teleurstelling overheerst bij verontrusten

Voorafgaand aan het PSP-congres was al duidelijk geworden dat ook de linkervleugel van de PSP het Groen-Linkse akkoord als 'een gegeven' zou accepteren. Daarmee stond eigenlijk niets het ook door de PSP aanvaarden van dit akkoord meer in de weg. Maar toch bleek er binnen de PSP een fikse dosis scepsis te bestaan ten aanzien van Groen Links. En de sceptici hadden zich daarom ook een aantal zaken gemaakt tot doel om te bereiken op het PSP-congres. Ten eerste wilden ze voldoende ruimte claimen voor het inbrengen van specifieke PSP-standpunten binnen Groen Links, en ten tweede wilden ze een vertegenwoordiger van de kritische linkervleugel op een verkiesbare plaats, in de persoon van Tom Pitstra. Uiteindelijk zou de teleurstelling overheersen.

Op het congres kreeg ik, net als elke congresbezoeker, een folder uitgereikt over Links Forum. Volgens de folder is Links Forum 'de ontmoetingsplaats van gelijkgezinde linkse mensen uit PPR, PSP, CPN en andere partijen, of ook zonder (huidige) binding aan een partij, die samen vorm willen geven aan een sterke, rebelse en radicale linkse vleugel bij Groen Links'. Anders gezegd is Links Forum bedoeld als een platform voor degenen die zeer kritisch of zelfs afwijzend staan tegenover het Groen Linkse akkoord. Verder is het bedoeld als plaats voor leden van de partijen die vanwege dat akkoord hun partij verlaten.

Wat heeft deze linkervleugel bereikt? In de eerste plaats werd motie 11 aangenomen (zie elders in dit nummer), die was bedoeld om ruimte te claimen binnen Groen Links voor het geluid van de linkervleugel. Verder

werd een aantal radicale amendementen op het Groen-Links programma, tegen de preadvisering van het partijbestuur in, door het PSP-congres aangenomen. Daarentegen werd Tom Pitstra noch op de tweede, noch op de derde PSP-plaats gekozen. Dat Pitstra het tegen Willems moest afleggen was voor zijn aanhangers teleurstellend, maar toch niet helemaal onverwacht. Maar dat vervolgens Tom Pitstra het ook verloor van de onbekende Leoni Sipkes, dat was veel moeilijker te accepteren. Tom Pitstra zelf zag na zijn nederlaag toch nog wel enig perspectief. *'Het minste wat we kunnen doen is een fusie straks tegenhouden'*. Pitstra zei ook actief te zullen blijven in de partij en niets te zien in een nieuwe partij. Verder constateerde Pitstra droogjes: *'De motie voor vrouwen op oneven plaatsen is dan afgestemd, maar wel door het congres uitgevoerd'*.

Aan het eind van het congres kwamen een vijftigtal 'verontruste' congresgangers vanuit die linkervleugel in een apart zaaltje bij elkaar om de balans op te maken. *'Het congres heeft duidelijk gemaakt geen behoefte te hebben aan een vertegenwoordiger van de linkervleugel in de kamerfractie'*, aldus vatte Herbert Goedings de gevoelens van velen kernachtig samen. Er waren naast een aantal mensen die de partij wilden verlaten minstens zo veel die zeiden te zullen blijven. Wel was er een gevoel dat de critici van Groen Links samen iets moesten ondernemen in plaats van één voor één af te druipen. In dat verband werd Links Forum veel

Radikaal Linkse Forum naar een Links Forum

Die kelder in Utrecht kan veel verhalen. Op zondag 25 juni zag zij een laatste congresvoorbereiding van de groep die intussen als de 'verontrusten' bekend is geworden. Rond dertig mensen spraken over akkoord, amendementen en het vervolg op het congres. De meeste aanwezigen willen de PSP niet verlaten. Zij vinden het rebelse en radicale PSP-geluid belangrijk genoeg om binnen de partij actief te blijven en verwachten dat anderen dat ook vinden. Een forum voor radikaal linkse inbreng in de politiek, dat is het belang waarvoor zij zich in willen zetten.

De discussie concentreert zich vooral op de korte termijn, met name op de opstelling op het congres. Bewondering voor het akkoord is er nog steeds niet, maar realisme overheerst ten aanzien van de mogelijkheden via amendering verbeteringen aan te brengen. Op het congres zal de nadruk moeten liggen op het programma en de moties, hierin zal de PSP haar eigen positie moeten vastleggen. Duidelijk is, dat daarnaast de personele invulling van de fractie en de Groen Linkse Raad, die bepalend worden voor de invulling en uitvoering van het programma, van groot belang zijn.

Met name de moties 10, 11 en 12 (de formulering die door het PB wordt voorgesteld voor motie 11), de opstelling ten opzichte van regeringsdeelname en de kandidaten worden besproken. Kritiek is er daarnaast op de opstelling ten opzichte van de SAP en de pré-advisering door het partijbestuur van de betreffende motie. Ook het PB is achteraf, meldt Saar Boerlage, niet gelukkig met de tijdsdruk waaronder de pré-advisering heeft plaatsgevonden.

De inzet

Mogelijkheden om Groen Links tot een radicale politieke groepering te ontwikkelen zijn er wel, maar dat zal tijd en energie kosten. De aanwezigen willen zich hiervoor inzetten en nadenken over de manier waarop het vorm gegeven kan worden. Inzet daarbij is niet primair de handhaving van de PSP als instituut, maar het radicale gedachtegoed op het gebied van maatschappij-structuur, pacifisme en ontwapening en socialisme. Om deze inbreng in Groen Links te versterken wordt niet alleen een duidelijke congresuitspraak gevraagd (via de al genoemde moties), maar ook de mogelijkheid dat in de

De afdeling Zaanstad heeft haar twijfels

FOTO: ANNE VAILLANT

genoemd, terwijl elders in het gebouw de overige congresgangers de Internationale zongen. Want na de Tweede Kamerverkiezingen wil Links Forum op 9 september a.s. in Trianon te Utrecht de ontwikkelingen van Groen Links kritisch beoordelen en dan vervolgens te komen tot een eigen plaatsbepaling ten opzichte van Groen Links, eventueel met behulp van een eigen organisatie. Het is nu aan Groen Links te laten zien wat het bij de verkiezingen waard is en hoe groot de pluriformiteit zal zijn die Groen Links in zich kan verenigen.

ROB SNEL

Politiek: Forum

fractie dit radikale geluid naar voren blijft komen.

Tom Pitstra heeft zich kandidaat gesteld voor de tweede PSP-plaats. Hij heeft dit gedaan op basis van een opstelling die vergelijkbaar is met die van Ria Beckers en Peter Lankhorst: de ruimte die Groen Links biedt is groot genoeg om er in mee te doen, het avontuur moet worden aangegaan. Zijn kandidatuur wordt, vanuit de wens konstruktief mee te doen, begroet en ondersteund. Met name zijn ervaring en deskundigheid in de volkshuisvesting en milieu, zijn verbondenheid met sociale bewegingen en zijn parlementaire ervaring als raadslid worden belangrijk gevonden. Groen Links moet, vindt men bovendien, niet te veel een zaak van de Randstad worden, Groningen en Brabant horen er ook bij! Tenslotte wordt van Tom de herkenbaarheid van de rebelse en radikale

PSP-inbreng verwacht.

Werkplaats 'LINKS FORUM'

Vooraf om de betrokkenheid bij linkse politiek te vergroten is op eerdere vergaderingen gesproken over de oprichting van een werkplaats voor inhoud en strategie van radikaal linkse politiek, bij Groen Links. Daarbij wordt vooral gemikt op de relatie tussen parlementair en buiten-parlementair werk, en op de bijdrage van mensen die zich niet aan een partij willen binden. In het najaar* zal daartoe het 'Links Forum' worden opgericht. Dit zal zich, zoals ook het voorbeeld bij de Grünen in Duitsland, moeten gaan bezighouden met het ontwikkelen van een radikale politiek en een rebelse strategie, op gebieden als ontwapening, milieu, socialisme en dergelijke, daarmee het gedachtengoed van links versterkend.

Dit Links Forum zal openstaan voor belangstellenden van binnen en buiten de Groen Links partijen. Het wil zich concentreren op inhoudelijke discussie over de standpunten die links, en Groen Links in het bijzonder, in moet nemen. Het wil radikaal linkse ideeën en standpunten inbrengen in Groen Links en zo een verbreding geven aan de band tussen de parlementaire en buitenparlementaire politiek. Tijdens het PSP-congres wordt het Links Forum geïntroduceerd met een brief en een folder, zodat mensen kunnen nadenken over deelneming in een later stadium.

Grün voorbeeld

Vooraf sinds de beweging parlementaire en regeringsposities in ging nemen is in Duitsland gespeculeerd over de stabiliteit van de Grünen. Realo's en Fundi's bestreden elkaar op het scherp van de snede, daarin royaal aangemoedigd door de andere politieke partijen en de media. De koalitiëkwestie stond centraal. Vanuit 'Ondogmatisch

Links' kwamen daarom initiatieven om de radikale eisen van de Fundi's pragmatisch te hanteren in de politieke discussie. De fundamentele wijziging van de maatschappij verhoudt zich slecht tot het aanpassingsproces (maatschappij-hervorming) dat sociaal-democraten en linksliberalen voorstaan, maar kan verhelderd worden door op pragmatische wijze bondgenootschappen met deze groepen aan te gaan. De heersende polarisatiecultuur moest, zo meenden zij, worden vervangen door een op integratie gericht beleid op basis van radikale doelstellingen.

Bij het Duitse Links Forum ligt de nadruk niet op het ideaal van de andere samenleving (de lange termijn), noch op realiseerbare korte termijn oplossingen. Het zoekt naar oplossingen op middellange termijn die het lange termijn ideaal concreet bevorderen. Hiermee moet de samenleving worden omgevormd. Het blijft zich echter bewust van de noodzaak van het lange termijn ideaal, om niet in de korte termijn te blijven steken. De situatie die in Duitsland bestaat laat zien hoe radikaal linkse politiek binnen een grote politieke combinatie mogelijk is. Ook Groen Links loopt het risico van stammenoorlogen, strijd tussen de oude partijen en conflicterende opvattingen. Links Forum wil daarbij positie kiezen, los van de bestaande partijen. Vanaf de rand van Groen Links, met zowel leden als niet-leden van die partij in haar midden, wil het radikaal linkse politiek verwoorden en vooral voeren. Een brug wil het leggen naar de buiten-parlementaire aktie en sociale bewegingen.

Links Forum is geen politieke partij, geen afscheidingsbeweging, maar een discussieplatform, een werkplaats waarbinnen aan de linkse omvorming van de samenleving gewerkt wordt. Het heeft daarbij Groen Links nodig, maar meent dat Groen Links ook Links Forum nodig heeft.

Randvoorwaarden

Duidelijk werd, dat de zonnige sfeer van kelder en kade de aarzeling over Groen Links niet kan wegnemen. De meeste aanwezigen willen dit avontuur echter vanuit de strijdbare houding die de PSP altijd gekenmerkt heeft aangaan. De randvoorwaarden die door het PSP-congres en de rest van Groen Links hieraan gesteld zullen worden zullen bepalend zijn voor de mogelijkheden die hen, en Links Forum, geboden worden.

Naschrift: Na het congres

Teleurstelling over de resultaten van het congres overheerst, als een aantal betrokkenen elkaar nadien treffen. Verschillende aanwezigen trekken voor zichzelf verschillende konklusies. Het belang van Links Forum voor Groen Links en de radikaal linkse politiek staat recht overeind, zoals ook afgeleid kan worden uit een aantal inhoudelijke bijstellingen van het programma door het congres en uit de reacties in de media. Dat in het voorlopig machtscentrum, de kamerfractie, geen positie is verkregen is een handicap waarmee gewerkt moet worden, het sterfhuis dat de PSP door de congresbesluiten geworden is bevat te veel waardevolle mensen en elementen om het zomaar te laten vervallen.

* De oprichtingsvergadering van Links Forum zal op zaterdag 9 september 1989 plaatsvinden in 'Trianon', Oude Gracht 252 in Utrecht, aanvang 12.00 uur.

IVO MIESEN
TJARK REININGA

Links Forum

voor een
sterke, rebelse
linkervleugel
bij Groen Links

Zo (goed) oogt de brochure van Links Forum

Het lukt wel met de onafhankelijk Groen-Links kandidaten

FOTO: ANNE VAILLANT

Vanuit het congresbureau

Twee maanden geleden werd de PSP-afdeling Amsterdam-Noord gevraagd om het verkiezingscongres te organiseren. De PSP in Amsterdam-Noord pleit altijd voor een buurtconomie en de economische ontwikkeling van Amsterdam-Noord. Landelijke gebeurtenissen moeten ook ten noorden van het IJ komen. Het verkiezingscongres van de PSP was dan ook een goede gelegenheid om er zelf iets aan te doen. Door de beperkte tijd en de weinige mensen wisten we van tevoren dat het een hele klus zou worden. Het afdelingsbestuur werd prompt omgeformeerd tot congresbureau en vanuit het landelijk bestuur aangevuld met een drietal mensen. Als alles goed zou gaan; dan zou het moeten lukken. Alles ging goed en op 29 juni begon het grote werk.

Donderdag 29 juni:

De congresdriedaagse voor PSP Amsterdam-Noord begint. De stencilmachine heeft de afgelopen dagen stapels papier geproduceerd en dit moet allemaal in de bijbehorende mappen gestoken worden. Om kwart voor tien is het congresbureau present en begint het gepuzzel. De mappen voor de verschillende personen (hoofdafgevaardigden, afgevaardigden, genodigden, pers en kader) hebben niet dezelfde inhoud. Gelukkig is dit goed uitgewerkt en zijn we rond 2 uur klaar met het eerste deel van onze driedaagse.

Vrijdag 30 juni:

De sectie transport begint. Apperatuur, electronica, propaganda- en ander materiaal moet van vele plaatsen uit de stad naar de Open Vaart (congresgebouw) gebracht worden. Gelukkig hebben we een auto tot onze beschikking zodat dit relatief makkelijk kan. Voor het zaterdagochtendtransport moet er een bakfiets gehaald worden. Om half zeven 's avonds beginnen de vrijwilligers/sters binnen te stromen. In het achterste gedeelte van de zaal is na chten een dansgroep bezig en voordat die begint moeten stoelen en tafels naar voren gehaald worden. Tegen acht uur kunnen we beginnen aan de instructie voor de vrijwilligers/sters; het actieve kader van de afdeling aangevuld met mensen van de andere kant van het IJ. Het presidium was ook aanwezig zodat we gelijk kennis konden maken. Na instructie en kennismaking kon het echte werk weer beginnen; het inrichten van de zaal. De maten van de tafeltjes bleken niet te klopp

pen met de voorafberekende maten dus dat vergt wat passen en meten voordat alles zo stond als moest. De zaal was een stuk lager dan voorafgaande congreszalen zodat de grote wandkleden niet pasten. Na veel en hard werken verlieten de laatsten het gebouw om 1 uur, inmiddels zaterdag 1 juli, congresdag.

Zaterdag 1 juli:

Na een korte nachtrust komen de eerste vrijwilligers/sters al om 7 uur aan in de Open Vaart. Allereerst moeten alle computers in de stromende regen per bakfiets opgehaald worden. het grote paars-rode PSP-spanendoek (socialisme zonder atoombom) kan mooi dienen als regenzeil, dat droogt toch wel. Verder moet nog de laatste hand aan de zaalaankleding worden gelegd en moet de apperatuur uitgetest worden. Intussen begint de repro te draaien met inmiddels gearriveerde stukken.

Vanaf half 10 beginnen de afgevaardigden binnen te stromen. De receptie draait op volle toeren om hen op te vangen. De info-markt is inmiddels ook al opgebouwd. Daarna begint het congres te draaien. De eerste stemmingen beginnen, begeleid door de eerste sprekers/sters. Voor de tellers en het stembureau is het nog rustig. Gaandeweg worden de stemmingen ingewikkelder en zijn de twee computers vol bedrijf. De stemming om de 2e plaats is door het grote aantal kandidaten behoorlijk moeilijk te verwerken. (Het programma slikt niet meer dan 8 kandidaten). De stemmingen worden ook wat minder duidelijk. Bij motie 11 is het zelfs nodig dat er schriftelijk gestemd wordt, zo

Nummer 2 voor de PSP

Wilbert Willems

Na een spannende stemming heeft het PSP-congres Wilbert Willems gekozen als de tweede PSP-kandidaat voor de lijst van Groen Links. In de eerste stemmingsronde ging het tussen Henk Branderhorst, Tom Pitstra, Leo Platvoet en Wilbert Willems, maar geen van die vier haalde toen een meerderheid. Met 2059 stemmen won bij de tweede stemmingsronde Wilbert Willems van Tom Pitstra, die uiteindelijk 1598 stemmen kreeg. Daarmee staat Willems op de zesde plaats van de Groen Links-lijst voor de komende tweede kamerverkiezingen. Op basis van de uitslag van de EG-verkiezingen en van de laatste opiniepeilingen is daarmee zijn terugkeer in de bankjes van de Tweede Kamer zo goed als zeker. Wilbert moest in 1986 de Tweede Kamer verlaten, toen er voor de PSP na de verkiezingen in dat jaar maar één zetel overbleef. Bevrijding sprak kort met de kersverse nummer twee van de PSP, die een half uur voor de uitslag van de stemming nog geen stuiver voor zijn verkiezing had gegeven.

Bevrijding: 'Had je verwacht op de tweede plaats te worden gekozen?'

Willems: 'Nee, al had ik er wel een beetje rekening mee gehouden, maar er waren sterke concurrenten. Als ik in de Kamer gekozen wordt, zal ik weggaan bij de FNV. Ik zal het er daar na dit weekend maar eens over hebben en over mijn opvolging praten.'

Bevrijding: 'Wat vindt je van Groen Links?'

Willems: 'Ik ben daar 100% geëngageerd voor. Voor een afzonderlijke PSP-lijst had ik me niet zo druk willen maken. Ik had dan de voorkeur aan de FNV gegeven.'

Bevrijding: 'Denk je eventueel met Leoni Sipkes te kunnen samenwerken in de Kamer?'

Willems: 'Het samenwerken met Leoni lijkt me spannend. Ik heb vertrouwen in haar kennis en inzet. Op het samenwerken met Andrée verheug ik me. Het is een prima meid om mee samen te werken. We zijn aan elkaar gewaagd.'

Bevrijding: 'Hoe ga je om met de motie 11, die het congres heeft aangenomen?'

Willems: 'Ik vind die motie eigenlijk vanzelfsprekend. Inhoudelijk ben ik het er mee eens, maar hij is erg ongelukkig gesteld. Het is tactisch niet slim daar je eigen vertegenwoordigers mee te balasten. Een

klein is het verschil! Vooral tijdens het laatste gedeelte, de amendementsstemmingen, hebben de tellers het druk. En zo wordt agendaonderwerp na agendaonderwerp afgemaakt en nadert het congres zijn eind. Tegen een uur of acht klinkt de internationale en gaan de afgevaardigden naar huis. Voor de vrijwilligers/sters begint het nu pas goed, de zaal moet ontruimd worden en de apparatuur teruggebracht. Met assistentie van een aantal Amsterdamse afgevaardigden is deze klus voor middernacht geklaard.

IVO MIESEN

'bloedgroependiscussie' hoeft van mij niet zo.'

Bevrijding: 'Hoe denk je om te gaan met de 'verontrusten' binnen Groen Links, zeker nu Tom Pitstra niet is gekozen?'

Willems: 'Ik ben blij dat die 'verontrusten' toch mee willen doen aan Groen Links. Met de komst van Groen Links is een 'point of no return' gepasseerd. Intensivering staat nu voorop, zodat de samenwerking zo breed mogelijk gedragen wordt. De vleugel Pitstra moet net zoveel sceptis opzij zetten als de vleugel Lankhorst in de PPR. Ik vind zo'n Links Forum eigenlijk een prima idee. Door druk daaruit wordt de discussie opgestookt en daar kan de fractie weer haar voordeel mee doen. Ik ben niet bang dat het radicale geluid binnen Groen Links verstomt.'

ROB SNEL

De 2e PSP-plaats is zeker voor Willems. Pitstra kijkt sceptisch over zijn schouder.

FOTO:
ANNE VAILLANT

Motie 11

Ruimte voor typische PSP-inbreng

Eigenlijk het eerste punt waarover op het PSP-congres een echte discussie ontstond was de door een tiental afdelingen ingediende motie 11. Volgens de toelichting van de indieners was deze motie erop gericht om zoveel mogelijk ruimte te krijgen voor de inbreng van de PSP binnen Groen-Links en te voorkomen dat partijgenoten te leurgesteld zouden afhaken uit Groen-Links, en daarmee uit de PSP. De motie riep alle PSP-vertegenwoordig(st)ers, inclusief de Kamerleden, op zich binnen Groen-Links in te zetten voor harde voorwaarden voor regeringsdeelname en voor standpunten als: uittreden uit de NAVO, eenzijdige ontwapening, afschaffing van het leger, socialisering van de economie en afschaffing van repressieve staatsorganen.

Het Partijbestuur stelde in het preadvies deze poging te waarderen, maar vond de motie onzorgvuldig geformuleerd. Het PB stelde een andere motie voor. Daarin stond dat het PB van mening is dat verdere discussie binnen Groen-Links noodzakelijk is om verdere verscherping, verdieping en nuanceren van standpunten te bereiken. De motie van het PB verzocht de PSP-leden in

Groen-Linkse organen deze discussie te voeren vanuit het gedachtengoed van de PSP. Na een rij sprekers kwam de motie dan in stemming. Het opsteken van peilkaarten gaf niet de gewenste duidelijkheid, dus moest er schriftelijk gestemd worden. Met 1753 stemmen vóór en 1592 tegen bleek de motie te zijn aangenomen.

Bevrijding vroeg voor- en tegenstanders een reactie op het aannemen van de motie. Partijbestuurslid Leo Platvoet zei 'geen moeite' te hebben met deze motie. Hij vond het eigenlijk 'vanzelfsprekend' wat erin gevraagd werd, maar dat het niet echt bijdraagt tot iets, omdat binnen Groen-Links voldoende mogelijk is. 'Het aannemen van deze motie is een congresgebeuren dat erbij hoort' zei Platvoet. Het Groningse PSP-raadslid Tom Pitstra zag het aannemen van de motie als een steun in de rug. 'We moeten deze standpunten binnen Groen-Links inbrengen en onze positie als PSP-ers daar zo goed mogelijk gebruiken.' Het aannemen van deze motie 11 zou echter niet blijken te betekenen dat het congres ook de kandidatuur van Pitstra zou steunen. Het congres deed nog wel iets anders. Nadat motie 11 met een kleine meerderheid was aangenomen, nam het congres óók nog, nu met een zeer grote meerderheid, de alternatieve motie van het partijbestuur aan. Naar mijn mening heeft het congres daarmee willen aangeven dat het eigenlijk vooral ging om de strekking van beide moties en in veel mindere mate om de exacte formulering ervan.

ROB SNEL

Leonie Sipkes:

'We moeten meer de nadruk leggen op een heel ander veiligheidsconcept'

Het PSP-congres in Amsterdam koos Leonie Sipkes als derde pacifistisch-socialistische kandidaat voor de Groen Links lijst voor de verkiezingen van 6 september a.s. Leonie Sipkes? Ja, Leonie Sipkes! En wie is Leonie Sipkes dan? Het is absoluut niet onvriendelijk bedoeld (zoals ik het hier opschrijf) maar een redelijk getrouwe weergave van menig onderonsje in de wandelgangen van het congres. Het congres koos iemand op een verkiesbare plaats die een relatief lage bekendheid heeft in kringen van partijgangers. Maar het blijkt dat ze haar sporen wel degelijk verdiend heeft. Haar verkiezing is ook een signaal aan de achterban dat je niet per se tot over je oren in het partijleven hoeft te steken om toch voor een prominente vertegenwoordigende functie in aanmerking te kunnen komen.

Leonie Sipkes werd net 40 jaar geleden geboren in Den Haag. Ze groeide op in Voorburg. Op haar 20-ste trad ze in het huwelijk om vervolgens snel achterelkaar drie kinderen te krijgen. In Apeldoorn waarheen ze was verhuisd werd Leonie Sipkes actief in de vredesbeweging. Dat hield ze een aantal jaren vol maar het bevredigde haar niet echt. Naar eigen zeggen lag dat aan het gebrek aan opleiding dat ze op dat moment had. Alleen het diploma van de Mulo lag in de kast. In 1980 nam ze het besluit haar activiteiten een theoretische, wetenschappelijke grondslag te geven. Ze ging in Nijmegen politicologie studeren. Vijf jaar later studeerde ze af op polemologie en feministische theologie. Sipkes trad in dienst als coördinatrice van de NIO-vereniging, de vereniging voor Nieuw Internationaal Ontwikkelingsbeleid. Daardoor was ze betrokken bij tal van ontwikkelingsprojecten. Ze onderzocht bijvoorbeeld de gevolgen van het IMF-beleid op de positie van vrouwen in Jamaica en Tanzania. De vredesbeweging die Sipkes als gevolg van haar drukke werkzaamheden

enigszins had verwaarloosd bleef toch trekken. Uiteindelijk ging ze terug naar het studiecentrum voor vredesvraagstukken en daar is ze nu hoofd van de Nederlandse Vereniging voor Medische Polemologie, zeg maar de Artsen tegen Kernwapens. Ze werkt daar nu bijna een jaar.

Neutronenbom

In 1978 werd Leonie Sipkes lid van de PSP. De SALT-onderhandelingen begonnen maar tegelijkertijd werd er in Nederland gepleit voor de invoering van de neutronenbom en de modernisering van het chemisch wapenarsenaal. Daarover ontstak Sipkes in woede en spontaan meldde ze zich aan bij de paci-

voor verkiezingen en ze vroeg zich af hoe dat kwam, of ze wellicht iets misdaan had. Toen maakte iemand haar er op attent dat ze haar lidmaatschap ooit had opgezegd. Twee jaar na Steenwijk meldde Sipkes zich weer aan want ze wilde toch mee blijven doen aan de discussie over en het vormgeven aan wat nu Groen Links is.

Pré

Voor een kandidatuur voor de lijst van Groen Links werd Leonie Sipkes gevraagd door Ina Brouwer die haar eigenlijk op het oog had als een van de onafhankelijke kandidaten. Toen bleek dat Sipkes PSP-lid was kwam de kandidatuur binnen die partij snel

Leonie Sipkes neemt de gelukwensen van PSP-vrouwen in ontvangst

FOTO: ANNE VAILLANT

fisten. In haar dagelijkse praktijk kwam ze al veel PSP'ers tegen. In het IKV zat ze in een werkgroep met bijvoorbeeld Gied ten Berge en ook in Kerk en Vrede waren de PSP-leden goed vertegenwoordigd. Als er in Apeldoorn iets moest gebeuren was Sipkes regelmatig van de partij zonder overigens in het partijwerk op zich te duiken. In het begin van de jaren '80 ontwikkelde Leonie Sipkes nog enige activiteiten in het gewest en wat later werd ze even lid van de partijraad. Sipkes: 'Die partijraad, dat was een ongehoorlijk orgaan! Het was de enige vergadering waar ik eigenlijk nooit m'n mond opendeed. Ik was stomverbaasd.'

Heel kort was Sipkes ook nog lid van de commissie buitenland. Sipkes: 'Toch had ik nooit het gevoel dat ik niks in de PSP deed. Ik was met van alles bezig vanuit het IKV en Kerk en Vrede en daar stikte het van de PSP'ers, dus met die mensen werkte ik voortdurend samen.'

Misdaan

Na het congres in Steenwijk zegde Sipkes haar lidmaatschap op. Ze was niet gediend van de Hoekse en Kabeljauwse twisten die toen werden uitgevochten. Toch bleef ze gewoon doorpraten met allerlei PSP'ers en ze had niet het gevoel dat ze geen lid meer was van de club. Na een jaar of twee merkte ze dat ze niet meer voorkwam op groslijsten

rond. Haar verkiezing op de derde plaats had Sipkes niet voorzien maar achteraf kan ze wel wat zaken aanhalen die een rol gespeeld kunnen hebben bij de keuze. Sipkes: 'Ik was nieuw, niet bekend bij allerlei stromingen, dat was een pré. Verder speelde mijn vrouw zijn natuurlijk mee. Ik heb dat zelf zo langzamerhand geaccepteerd. Ik zit al jaren in allerlei clubs met alleen maar mannen en ik specialiseer me enigszins op militaire strategie en dat is nogal uitzonderlijk voor een vrouw. En ik wist heel duidelijk dat er eigenlijk geen harde vrede-kandidaten waren. En tenslotte had ik de vrouwenactie nooit voorzien. Die maakten een pamflet dat werd verspreid en dat ook veel heeft bijgedragen aan m'n verkiezing.'

Actieplek

Leonie Sipkes loopt nog niet vooruit op wat er eventueel na 6 september in haar leven verandert. Ze heeft nu nog een baan die vrij veel tijd eist en daar blijft ze zich vooralsnog mee bezighouden. Als ze wordt gekozen of als ze op termijn voor opvolging in aanmerking komt, dan ziet ze wel weer. Ze is overigens dol op organiseren, dus daar past ze wel een mouw aan. Ze had zich so wie so al voorgenomen het een en ander aan de campagne te gaan doen en daar heeft ze eind augustus, begin september al wat tijd voor vrijgemaakt. In de lijst van kandidaten

Toespraak André het PSP-congres

Congres, vriendinnen en vrienden,

Afgelopen donderdag vergaderde de Tweede Kamer voor de laatste keer voor het zomerreces.

De laatste stemming voor het reces en de PPR en de PSP stemden verdeeld.

Ria Beckers, Peter Lankhorst en ik hebben dat gepast gememoreerd. 'Na de zomer vechten we dat wel uit in de Groen-Links fractie', graptten we tegen elkaar. Het was niet wat je noemt een principiële of ethische punt.

En dat was dat.

Het was niet de allerlaatste dag van de zelfstandige PSP-fractie, natuurlijk, die komt nog in september, de dag voor de installatie van de nieuwe Tweede Kamer.

Maar toen Joosje Lakmaker, tot het laatste moment ter plekke, en ik om tien uur 's avonds het tweede kamergebouw verlieten, bekwam mij toch het gevoel dat we op dat moment die vele duizenden PSP-voetstapen achterlieten in het documentatiecentrum van de Tweede Kamer.

Maar eerlijk is eerlijk. Ook het gevoel: 'We hebben het gered'. We zijn niet ten onder gegaan aan interne ruzies en conflicten en strategiediscussies. We zijn er uit gekomen. We zijn herkenbaar gebleven. Herkenbaar gebleven als meer dan het geweten van de natie, als meer dan die ene stem, die genoeg was om te zeggen wat gezegd moet worden.

Herkenbaar gebleven als dat onderdeel van de linkse beweging, dat uit is op grote veranderingen en dat daarvoor meer wil dan die ene stem in de tweede kamer.

Ja, ik verwacht veel van Groen Links. Niet alleen als nieuwe, grotere fractie in de Tweede Kamer, maar veel meer als steviger cristallisatiepunt voor al diegenen, die politieke betrokkenheid al bijna hadden in-

voor Groen Links mist Leonie Sipkes het milieu nog enigszins. In zijn algemeenheid is er wel goede wil en deskundigheid beschikbaar maar de echt inhoudelijke kennis van de materie ziet ze nog niet in de toekomstige fractie van Groen Links.

Het kamerwerk lijkt haar prachtig om te doen al was het alleen maar omdat ze dol is op discussie. Maar ze ziet de kamerzetel toch vooral als een actieplek.

Europees

Als Leonie Sipkes in de kamerbankjes terecht komt zal haar portefeuille zeker ook het vredes- en veiligheidsbeleid omvatten. Het onderdeel van het Groen Links programma dat daar nu voor beschikbaar is kan haar goedkeuring wel wegdragen maar er dient nog wel het een en ander aan geschaafd te worden. Sipkes: 'Taaltechnisch klopt er nog het nodige niet. Daarnaast mis ik nog het je duidelijk afzetten tegen ideeën als flexible response etc., die allemaal wortelen in een traditioneel beeld van veiligheid. We moeten meer de nadruk leggen op het feit dat er een heel ander concept, een Europees concept nodig is, om ooit tot

Andrée van Es tijdens het referendum van 1 juli 1989

geleverd voor 'iets is beter dan niets'. Wat dat betreft was de Shell-blokkade in Amsterdam en de aanloop daartoe een voorbode: Een PSP-wethouder, een PSP-raadslid, een PPR-wethouder en zelfs een Groen raadslid samen op een bankje voor de rechtbank, gedagvaard door Shell, omdat ze samen met anderen óók CPN-raadsleden opgeroepen tot de blokkade.

Dat hebben die 70% van de PSP-leden die bij het referendum voor samenwerking hebben gestemd in februari goed begrepen. 70% van de leden, afkomstig uit alle zogenaamde 'vleugels', midden, links en rechts. Dit referendum heeft gelukkig eindelijk bewezen, dat die heilloze indeling 'linkervleugel' - 'rechtvleugel' met betrekking tot de vraag hoe en met wie de PSP haar politieke idealen wil bevechten, dat die indeling op dat punt van de baan is.

Op het congres in Hilversum, in november 1987, zei ik over samenwerking met PPR en CPN: Die samenwerking is nodig, juist om je gedachtengoed als het ware veilig te stellen, door de ideologische confrontatie aan te gaan met politieke partijen met politieke tradities die niet nast de onze liggen.

De feministe van de eerste golf Mathilde Wibaut heeft ooit gezegd: 'Oude ideologieën leiden een taai leven. Ook in onze hoofden zit nog veel spinrag'.

Ik heb in elk geval zo veel waarde gehecht aan PSP-politiek, omdat het levende politiek is, gericht op verandering, gebasserd op, om de beroemde woorden van Hannes de Graaf maar weer aan te halen, een bewegende ideologie.

En dat blijkt nu al: De aantrekkingskracht van Groen Links is naar mijn stellige overtuiging niet:

Het 'nieuwe', de 'andere' politiek. Ik ben ook tamelijk huiverig voor dergelijke niet

doorbraken en verdergaande ontwapening te komen. Ik mis het antwoord op de vraag: hoe ziet Europa er uit los van de Verenigde Staten, hoe doen we het als we met Duitsland samengaan etc. Dat soort dingen mis ik een beetje. We moeten ook duidelijker zijn over de vraag hoe je contacten maakt met Oost-Europa, hoe je omgaat met de ongebonden landen maar ook hoe je met de gebonden landen omgaat en daarmee onderhandelt.'

Goeie uitslag

Leonie Sipkes zal het allemaal inbrengen in de fractie/onderhandelingsclub waar ze dezer dagen veel en lang mee om de tafel zal zitten. Ze heeft er duidelijk zin in. Haar hoop is een elftal kamerleden maar haar realistisch vermogen houdt het op 8, na 6 september. Een goeie uitslag wordt het in ieder geval want de mensen zien het weer zitten, aldus Leonie Sipkes, derde vertegenwoordiger van de PSP en nummer 10 op de lijst van Groen Links.

RUTGER VAN SANTEN

Andrée van Es

nader gedefinieerde kwalificaties. In het zogenaamde 'cultuurdebat' woedt de laatste tijd een ook voor Groen Links behar-

tenswaardige discussie over de wurgende druk om toch vooral 'nieuw' en anders te zijn. Kunstenaars schieten als een komeet

(lees verder op pag. 12)

Besluitenlijst 48e PSP-congres in Amsterdam-Noord

0. Aanwezig waren 75 van de 126 afdelingen. Het congres besloot het congres doorgang te laten vinden, ondanks het feit dat niet alle stukken tijdig bij de deelnemers waren.

218, 229, 247, 254, 274, 281a, 293, 301, 303, 310, 313, 313a, 314a, 318, 324, 335, 345, 353, 362, 363.

Een motie van de afdeling Rotterdam waarin het congres werd opgeroepen zijn afkeuring uit te spreken over de wijze van pré-advisering van het partijbestuur werd verworpen.
1. Het akkoord moet PPR, CPN, EVP en onafhankelijken met betrekking tot de lijst Groen Links werd door het congres goedgekeurd (3117 v, 461 t, 112 b).

Daarvoor werd een aantal moties aangenomen, te weten de nummers 7, 10, 11 en 12 (zie congreskrant nummer 2). Van motie 10 werd een door de indieners gewijzigde versie aangenomen. Motie 12 is identiek aan het pré-advies van het partijbestuur op motie 11. Het presidium was van mening dat dit aan aprt voorstel betrof. Over motie 11 is schriftelijk gestemd (1942 v, 1753 t, 5 b).

Na goedkeuring van het akkoord werden nog goedgekeurd de moties 4 en 6. Motie 9 was inmiddels ingetrokken.
2. Het gezamenlijk programma van Groen Links werd met een ruime meerderheid aangenomen. Van de ingediende amendementen uit de derde categorie werden er 19 naar de tweede categorie bevorderd en kwamen op het congres in stemming. Bovendien kwam een groot aantal amendementen in stemming die op foutieve wijze door afdelingen waren ingediend. Deze zijn in de hieronder volgende opsomming van aangenomen amendementen te herkennen aan de letter a of b.

Aangenomen werden, 11, 17, 37', 38, 43, 47, 50a, 57, 62, 63, 63a, 73, 80, 83, 85, 99, 101', 105, 112, 116, 117, 120, 121, 125, 140, 142, 145, 153, 164, 165, 168, 169, 173a, 175, 177, 191, 195, 195a, 199a, 204b, 211, 218, 229, 247, 254, 274, 281a, 293, 301, 303, 310, 313, 313a, 314a, 318, 324, 335, 345, 353, 362, 363.

Plaats 1: Andrée van Es 3460, Matty Siersema 18, blanco 1, g.d.k. 99.

Plaats 2: na herstemming: Wilbert Willems 2059, Tom Pitstra 1548, g.d.k. 87, blanco 2.

Plaats 3: na herstemming: Leonie Sipkes 2209, Tom Pitstra 1353, g.d.k. 54, blanco 12.

Blokstemming plaatsen 4 t/m 9: Bob van Schijndel 2994, Leo Platvoet 2188, Annelies Schutte 2144, Henk Branderhorst 1788.

Op voorstel van het presidium besloot het congres geen herstemming te houden voor de overgebleven twee (reserve) plaatsen, maar de twee mensen met het grootste stemmen-aantal als gekozen te beschouwen. Het zijn Gerda Bosdriesz 1417 en Joe Simmons 982.
3. Bij de vaststelling van het PSP-deel van de lijst werd een motie van de PSP-vrouwen die tot doel had de on-even plaatsen op de lijst voor vrouwen te bestemmen verworpen.

Plaats 1: Andrée van Es 3460, Matty Siersema 18, blanco 1, g.d.k. 99.

Plaats 2: na herstemming: Wilbert Willems 2059, Tom Pitstra 1548, g.d.k. 87, blanco 2.

Plaats 3: na herstemming: Leonie Sipkes 2209, Tom Pitstra 1353, g.d.k. 54, blanco 12.

Blokstemming plaatsen 4 t/m 9: Bob van Schijndel 2994, Leo Platvoet 2188, Annelies Schutte 2144, Henk Branderhorst 1788.

Op voorstel van het presidium besloot het congres geen herstemming te houden voor de overgebleven twee (reserve) plaatsen, maar de twee mensen met het grootste stemmen-aantal als gekozen te beschouwen. Het zijn Gerda Bosdriesz 1417 en Joe Simmons 982.
4. Tenslotte werd een drietal resoluties aangenomen:
 - één tegen het bezoek van met kernwapens uitgeruste oorlogsschepen aan de Amsterdamse haven;
 - één ter ondersteuning van de eisen van de VVIO; en
 - één over de maatregelen die Nederland moet treffen tegen de Volksrepubliek China.

omhoog, opgestuwd door overmatige belangstelling van de media, gaan daar vervolgens ook op werken. Schrijvers moeten hoe dan ook 'anders' zijn. En pas op, voordat je weet, ben je een oude zak en het je last van 'novofobie'.

Het resultaat? Kan volgens mij niets anders zijn dan grote leegte. Geperverteerd door steeds opdringeriger reclame over wasmiddelen en overbodig voedsel, wordt ook de lezer, de museumbezoeker, en de toneelliefhebber meegesleurd in de opgedrongen behoefte mee te kunnen praten over het 'alernieuwste'.

Dat nu moet Groen Links niet gebeuren. 'Wat is er nu nieuw aan?' heb ik al een aantal malen gehoord. Maar ook: Groen Links is 'nieuwe politiek'.

Groen Links heeft gelukkig een aantal beproefde opvattingen en overtuigingen neergelegd in het programma en een aantal traditionele afspraken met betrekking tot de interne democratie. Wat dat betreft: Niets nieuws. Want de lakmoesproef blijft voor mij: Het democratisch gehalte. Dat betekent: Intern radicaal democratische regels en extern radicaal democratische standpunten.

Nieuw is wat mij betreft wel: De bereidheid en het enthousiasme om de eigen politieke identiteit in te zetten in een politieke formatie die er weer op uit is anderen te overtuigen, over de streep te trekken waar het gaat om ontwapening, ecologisch verantwoord productie, eerlijke verdeling van eigendom en zeggenschap, democratie, feminisme en anti-racisme. Want als die bereidheid er niet was gekomen, dan weet ik zeker, dat die vraagstukken en de oplossingen daarvoor meer en meer in discrediet of in de vergetelheid zouden zijn geraakt.

Ondergesneeuwd in de waan van de dag, die voorschrijft dat het 'milieu' en nieuw en 'in' is en ontwapening 'uit'.

Dat weet ik zeker, dat socialisme langzaam maar zeker alleen nog geïdentificeerd zou worden met fascistoïde onderdrukking in China of Kampuchea, of met de afbrokkende macht van de Nomenklatura in de Sowjet-Unie.

Dan weet ik zeker, dat de ruimte voor idealen of zelfs visioenen als vanzelfsprekend steeds kleiner zou worden. Totdat er geen ander visioen meer over zou zijn dan het visioen dat voor de PvdA alle andere visioenen overbodig maakt, dat blindmakende visioen: 'Wim Kok-Minister-President'.

7 magere jaren

Ik durf het hier wel te zeggen: Ik heb veel grotere visioenen en idealen.

Na zeven jaar kabinet Lubbers is dat, denk ik, met veel mensen het geval.

Zeven jaren, waarin het afknijpen van uitkeringsgerechtigden afgewisseld werd met financiële schandalen waarbij steeds meer bewindslieden betrokken waren. Oh, kapitalisme, zo slim gebruik gemaakt van overheidssubsidies, oh kleine krabbelaars, tot de laatste dag van het parlementaire jaar gedwongen tot aftreden, zoals VVD-Staatssecretaris Evenhuis. Diezelfde laatste dag, waarop voor de zoveelste keer bleek hoe het CDA zijn vertegenwoordigers graag ziet ingebed in maatschappelijke organisaties: Een premier die dagelijks worstelt met deze 'handicap', maar zijn broer toch ook niet achter wil stellen bij het overige bedrijfsleven.

Het CDA, dat nu jaar in jaar uit verantwoordelijk is voor groeiende inkomensongelijk-

heid, dat modernisering van kernwapens doordrukt, dat met droge ogen beweert tegen discriminatie te zijn en intussen discriminatie van homoseksuelen met steeds grotere geldingsdrang verdedigt.

Het CDA, dat naar eigen keuze straft en beloont. Voorhoeve straft, Wim Kok beloont. Of andersom. Dat het concept van de 'verantwoordelijke samenleving' weet aan te prijzen als solidair. Maar dat er niet voor terugdeinst de uitkeringen en de minimuminkomens met maar liefst 15% te laten dalen om vervolgens diezelfde uitkeringsgerechtigden bestraffend toe te spreken. 'Schuld' gaat er immers in als Gods woord in een ouderling.

Het CDA, comfortabel in het centrum van de macht. Ruud Lubbers, de 'macher'. Nee, Wim Kok, zoek daarmee geen consensus, want je wordt gesmoord.

Wim Kok, leer dit van deze Groen Linkse feministe: Gedraag je niet als de eeuwige tweede sexe, altijd weer hunkerend naar de aandacht en de waardering van de 'Grote Man' in je leven. Het levert je niets dan teurstelling en verlies van zelfrespect op.

Congres,

Deze PSP'er is blij met Groen Links. Laat haar niet als excuus-Truus staan. Ik ben het niet gewend om zo weinig te hoeven doen voor een verkiezing. Het maakt me onwennig.

Blijf kritisch, maar niet zuur.

Op mijn netvlies kleeft dat ene beeld, minutenlang op de televisie getoond:

Een Chinese man, een plastic tasje in de hand, houdt een tank tegen, houdt een colonne tanks tegen. Deze week stond in de krant dat hij waarschijnlijk al geëxecuteerd is.

Het is dat beeld, dat jaar in jaar uit, waar ook ter wereld opduikt:

Het beeld van een leger, NAVO-leger, Warschaupactleger, of volksleger, dat vroeg of laat met al zijn geweld ingezet wordt tegen de geweldloze eigen bevolking.

Het is de bestrijding van die werkelijkheid, die mij altijd zal blijven drijven.

ANDREE VAN ES

In memoriam Joke Roos

Op 15 juni jl. overleed Joke Roos. Zij was niet alleen één van de PSP-leden van het eerste uur, ze was ook tot voor kort nog actief binnen de partij. Haar voornaamste belangstelling ging echter uit naar de vredesbeweging. Al voor de Tweede Wereldoorlog nam ze deel aan protesten tegen de oorlogsvoorbereiding. Demonstraties die een wat ander karakter hadden dan tegenwoordig meestal het geval is. 'Dat waren de vrouwenvredesgangen. We liepen met duizenden door de grote steden. We droegen alleen een witte bloem. Doodstil liepen we daar. De mannen namen hun hoeden af.'

Het pacifisme is voor Joke steeds de belangrijkste drijfveer geweest. Het vredeswerk binnen de kerk nam daarbij een voorname plaats in. Ze was lid van Kerk en Vrede en in later jaren natuurlijk ook van het IKV. Aanvankelijk was ze niet erg actief in de politiek, maar dat veranderde na de oprichting van de PSP. Ze behoorde in 1957 tot één van de oprichters van de PSP. Haar man, Freek Roos, werd secretaris van de afdeling Groningen. Joke werd enkele jaren later in diezelfde plaats lid van de gemeenteraad. Ze was er één van de weinige vrouwen en viel er, volgens eigen zeggen, op doordat ze de stukken altijd zo goed bestudeerde. In 1968 bedankte ze voor de PSP nadat de ex-CPN groep rond Jan de Jong was toegetreten, die het niet zo nauw nam met het pacifisme. Daarna verhuisde ze naar Utrecht waar ze opnieuw lid werd van de PSP.

Zelf heb ik haar in de jaren tachtig onder

andere meegemaakt als lid van de landelijke themawerkgroep vredesvraagstukken. Onze prioriteiten en activiteiten liepen niet altijd gelijk met die van Joke. Terwijl wij de te volgen strategie in het Comité Kruisraketten Nee bediscussieerden, nam Joke deel aan de stiltekringen en protesteerde ze tegen de verkoop van oorlogsspeelgoed. Joke vroeg onze solidariteit met ons soms onbekende groepen en maakte ons attent op plaatselijke activiteiten. Zo stuurde ze ook vrienden en bekenden knipsels toe van dingen die haar waren opgevallen of aankondigingen van akties. Geweldloosheid was voor haar daarbij een principe keuze. Een keuze die gepaard ging met een onverwoestbaar vertrouwen in de mogelijkheden voor een ander beleid, gericht op daadwerkelijke vrede. Pacifisme was voor haar geen achterhaalde ideologie, maar een uitgangspunt waarnaar je je handelen richt - als mens en zeker ook als partij die het pacifisme in haar naam draagt.

INE MEGENS

Verder kijken:

Een alternatief veiligheidsbeleid

Het is alweer een aantal jaren geleden dat het zogenaamde PALME-RAPPORT verscheen: 'Bondgenoten in Veiligheid'. Het bevatte een reeks van voorstellen en concrete uitwerkingen om tot - wat werd genoemd - 'gedeelde veiligheid' te komen. Veiligheid als gemeenschappelijk (gedeeld) belang van oost én west.

Het was géén rapport, waarin werd voorgesteld, de hele militaire handel in één keer bij de vuilnishoop te dumpen, maar een pleidooi voor het stap-voor-stap elimineren van het aanvallend vermogen van de strijdkrachten in beide blokken, tot een zó minimaal niveau dat geen der partijen in Europa meer in staat is om een verrassingsaanval uit te voeren. Op dát niveau zijn kernwapens overbodig geworden en de nucleaire strijdmachten in Europa kunnen dus worden opgedoekt. De conventionele bewapening is dan tegelijk teruggebracht tot een minimaal - zeg maar: bijna symbolisch - niveau.

Er staan voor de komende jaren grote veranderingen in Europa op de agenda. '1992' leidt natuurlijk ook tot steeds nauwere samenwerking op het gebied van de buitenlandse politiek en het veiligheidsbeleid. Dat zal z'n invloed op de samenwerking binnen de NAVO hebben - zeker op de relatie van West Europa tot de VS. De druk op West Europa om meer te gaan betalen voor haar eigen defensie zal toenemen en het is bepaald niet ondenkbaar dat één en ander kan leiden tot de opbouw van een eigen, westerse strijdmacht, inclusief een nucleaire poot. Zo'n ontwikkeling heeft natuurlijk ook een uitstraling van het Warschaupakt. Voor de ontspanningsmogelijkheden tussen Oost en West geen vrolijk vooruitzicht. Deze gehele ontwikkeling vraagt steeds dringender om een alternatief.

Initiatief Groen Links

De vier politieke partijen die deel uitmaken van de Groen-Linkse-formatie (EVP, CPN, PPR en PSP) hebben gezamenlijk het plan opgevat om in het komende voorjaar een groot opgezette conferentie te organiseren rond het 'gedachtengoed' van het eerder genoemde rapport-Palme. In tegenstelling tot bijvoorbeeld de Bondsrepubliek, is er in ons land nauwelijks op dat rapport gereageerd - laat staan dat er serieus over is gediscussieerd. Ons veiligheidsbeleid wordt nog steeds geheel door de NAVO gedictieerd. En als er binnen de NAVO al eens iemand een stapje opzij doet (Kohl's voorstellen over de korte-drachtwapens) en anderen daar panisch op reageren (VS, Engeland, Frankrijk) dan is Lubbers er als de kippen bij om de NAVO-gelederen weer aaneen te laten sluiten.

Maar ook de vredesbeweging - én de linkse partijen - komt niet veel verder dan enig gesputter tegen de moderniseringsplannen (zeg ik nu maar wat badinerend) en enige bespiegelingen over de wenselijkheid van meer uitwisselingen en contact tussen oost en west. Dat is onvolgende - er moet meer

In het begin van de jaren '80 werd er nog danig geprotesteerd tegen leger-propaganda. Hier in Tilburg op een horeca-beurs

FOTO:
MIRIAM V. D. GUGTEN

gebeuren.

Met het organiseren van een conferentie willen de partijen in Groen Links de aanzet geven tot dat méér.

Palme's ideeën van 'gedeelde veiligheid' hebben de laatste tijd een verrassende aktu-

aliteit gekregen door de stroom van ontwapeningsvoorstellen, die door de Sovjet Unie is gedaan. Ook dié voorstellen vragen om een ándere reactie dan de verkrampde en obligate reacties die daarop uit het NAVO-kamp komen. Elk land afzonderlijk dient bij te dragen aan verdergaande ontspanning en ontwapening. Een idee, dat ook nog eens past in de Helsinki-akkoorden.

Met de genoemde conferentie wil Groen Links het debat in ons land over de ideeën van het Palme-rapport een fikse stimulans geven. In die discussie moeten dan ook twee andere, in het Groen-Links-programma genoemde zaken (de 'non-provocatieve defensie' en 'sociale verdediging') aan de orde komen en worden uitgewerkt.

Wie een alternatief voor de NAVO bepleit, is gehouden tot het analyseren van alternatieven voor dat beleid en tot het formuleren van een strategisch kader waarbinnen politieke partijen en vredesbeweging hun activiteiten zouden moeten plaatsen. Daar gaat het dus om. En zo'n conferentie draagt dan tevens bij tot het stimuleren van de vredesbeweging en de ontwikkeling van het bewustzijn van de publieke opinie.

Manifest

Op niet al te lange termijn zal een 'Manifest' verschijnen, waarin de uitgangspunten voor alternatieve strategieën staan verwoord. Dit manifest zal worden voorgelegd aan politici en andere smaakmakers en zal breed worden verspreid. De commentaren op het manifest vormen dan op hun beurt het uitgangspunt voor de conferentie.

De conferentie zal groots worden opgezet. Sprekers uit de VS, de Sovjet Unie, Zweden, India, de Bondsrepubliek en uiteraard eigen land worden gevraagd. Bekenden als Brandt, Lafontaine, George McBundy, Inga Thorsson en Georgi Arbatov. Die namen zullen er ongetwijfeld toe bijdragen dat een brede publiciteit kan worden verzekerd.

De voortgang van de voorbereidingen zal in Bevrijding worden gemeld. Er staat weer wat te gebeuren. Ook náást de gezamenlijke lijst voor de verkiezingen krijgt GROEN LINKS meer body!

HENK BRANDERHORST

Propaganda voor de wapenwedloop in het Pretpark?

Saar Boerlage chanteert haar eigen bestuur

Gekrakeel in partijbestuur rond het congres

In het partijbestuur van de PSP heeft zich rond het 1 juli congres in Amsterdam een zeer ernstig conflict afgespeeld. Als gevolg daarvan is de positie van voorzitter Saar Boerlage vrijwel onhoudbaar geworden. Allereerst de feiten.

In afwachting van de instelling van de zogenaamde Groen Linkse Raad is er enige tijd geleden een overlegorgaan van de deelnemende partijen aan Groen Links gevormd. Een en ander is formeel geregeld in het Akkoord tussen PSP, CPN, PPR en EVP. De afspraak was dat ieder van de deelnemende partijbesturen 2 leden zou afvaardigen en dat de vereniging Groen Links ook twee vertegenwoordigers zou leveren naar dit 'voorlopig bestuur'.

Voor de PSP-partijbestuur vergadering van 13 juni jl. besloot het DB dat Leo Platvoet en Henk Branderhorst de PSP in het 'voorlopig bestuur' zouden vertegenwoordigen. Het overlegorgaan koos vervolgens Henk Branderhorst tot voorzitter. Branderhorst accepteerde zijn verkiezing onder voorbehoud dat hij in de partijbestuurs-vergadering van 13 juni formeel zou worden afgevaardigd.

Tijdens die partijbestuurs-vergadering waren er alsnog drie kandidaten voor de twee plaatsen. Naast Branderhorst en Platvoet stelde ook voorzitter Boerlage zich kandidaat. Er waren acht partijbestuursleden aanwezig. De uitslag van de stemming was: Branderhorst 8 stemmen, Platvoet 5 en Boerlage 3. Waarmee Branderhorst en Platvoet officieel waren gekozen als PSP-vertegenwoordigers.

Drie dagen later deelde Henk Branderhorst het voorlopig bestuur van Groen Links mee, dat hij het voorzitterschap definitief accepteerde.

Aftreden

Tijdens een extra PSP-dagelijks bestuurs-vergadering op 20 juni kwam Saar Boerlage met de mededeling dat ze had nagedacht over de stemming van een week eerder en dat ze tot de slotsom was gekomen dat ze de uitslag niet kon en wilde accepteren. Ze was zeer emotioneel en eiste dat het partijbestuur haar alsnog in plaats van Platvoet of Branderhorst zou benoemen in het (voorlopig) Groen Links bestuur.

Alle partijbestuursleden (uitgezonderd penningmeester Rob Steinbuch) waren van mening dat dit absoluut niet kon, gezien de democratisch en reglementair verlopen stemming van een week eerder. Boerlage wilde echter per sé haar zin en dreigde - als dit niet gebeurde - in het openbaar, tijdens het PSP-congres van 1 juli, af te treden als PSP-voorzitter.

Oneens

Henk Branderhorst, die heel veel energie geïnvesteerd had in de totstandkoming van Groen Links, wilde absoluut geen rel tijdens het congres, omdat zoiets ongetwijfeld zwaar zou worden uitgespeeld in de publiciteit. Daarom deelde hij mee dat hij zijn plaats in het Groen Links bestuur af zou staan aan Saar Boerlage. Niet omdat hij de argumen-

ten van Boerlage deelde maar alleen om een rel te voorkomen. Vrijwel alle aanwezige partijbestuurs-leden waren het overigens oneens met de stap van Branderhorst.

Aan het eind van de PSP-partijbestuur vergadering van 20 juni kwam Erik Meyer met het voorstel om in de dagen daarna met Saar Boerlage te praten om te bezien of zij wellicht op andere gedachten te brengen zou zijn. Dat gesprek haalde niets uit. Boerlage bleef bij haar standpunt en bevestigde een en ander nog eens op een partij-

bestuurs-vergadering tijdens de avond voor het 1-juli congres. Als er op dat moment geen voor haar gunstige beslissing zou worden genomen, zou ze de volgende dag, publiekelijk, tijdens het congres haar aftreden bekend maken.

Branderhorst koos noodgedwongen voor het voorkomen van een rel en heeft nog dezelfde avond laten weten dat hij aftrad als voorzitter van het bestuur van Groen Links.

Groen Links

Inmiddels heeft Branderhorst een brief op poten geschreven aan de partijraad waarin hij de gang van zaken op een rijtje zet en zich beklagt over de handelwijze van Saar Boerlage. Hij schrijft dat hij tot zijn aftreden is gekomen om een rel te voorkomen maar wel 'met de pest in m'n lijf, omdat ik het volstrekt onacceptabel vind, zo'n stap te moeten zetten onder druk van de chantage - de chantage van Saar om publiekelijk, en nog wel tijdens het congres, af te treden als voorzitter van de PSP.'

Branderhorst wil van de partijraad een uitspraak over de zaak. Hij schrijft: 'Als partijbestuurs-besluiten, onder de dreiging van chantage (van in dit geval haar eigen voorzitter) niet alleen niet kunnen worden uitgevoerd, maar zelfs geheel anders moeten worden uitgevoerd, is er met het democratisch functioneren van de partij iets grondig mis.'

Geloofwaardig

Die mening blijkt te worden gedeeld door vrijwel alle leden van het PSP-partijbestuur. Er is overigens niet al te veel bereidheid om dieper op de zaak in te gaan. Zonder uitzondering is men bang dat de zaak escaleert en dat daardoor Groen Links schade zal ondergaan. Ook de partners van de andere partijen hullen zich grotendeels in stilzwijgen. Wel wil men kwijt dat Saar Boerlage en - helaas - daarbij de PSP zich niet geloofwaardiger gemaakt heeft.

Boerlage zelf schuift de hele zaak op 'een misverstand'. Boerlage: 'Ik vond het feit dat ik niet gekozen werd niet leuk en in eerste instantie heb ik ook gezegd dat ik dat niet

wilde accepteren. De andere partijvoorzitters zitten ook in dat bestuur dus ik vond dat ik daar ook in moest zitten. Maar ik heb het allemaal niet zo scherp bedoeld. Ik heb nog voorgesteld om de zaak maar te laten sukkelen tot na 6 september of tot bij het najaarscongres. Maar toen bleek Henk al te zijn afgetreden als bestuurslid van Groen Links. Maar ja, er zitten nou eenmaal een paar hele ambitieuze mensen in het partijbestuur, dan krijg je dat.'

In haar lezing staat Boerlage wél alleen. De feiten zoals ze hierboven zijn weergegeven worden door niemand, behalve door de voorzitter zelf, betwist.

Leeg

Het leidt vrijwel automatisch tot de conclusie dat Saar Boerlage maar beter zo snel mogelijk, in alle stilte haar zetel leeg kan maken. Als zij het tenminste goed meent met zowel de PSP als met Groen Links.

RUTGER VAN SANTEN

Het nieuwe Groen Links-logo: Synthese van vormtaal

Het akkoord tussen PSP, PPR, CPN en EVP dat resulteerde in Groen Links heeft niet alleen gevolgen op het politieke vlak. Ook grafisch laat het zijn invloed gelden. Zoals de lijstvolgorde voor de kamerverkiezingen van 6 september a.s. werd vastgesteld door het samenvoegen en integreren van kandidatenlijstjes van pacifisten, radicalen, communisten, 'evangelisten' en onafhankelijken, zo diende de nieuwe politieke formatie ook een nieuw beeldmerk te krijgen. Een symbool in vormtaal, een logo, een huisstijl.

Vanwege het voorlopig bestuur van Groen Links werd een aantal grafici en ontwerpers benaderd met het verzoek een nieuw logo te ontwikkelen. Uiteindelijk werd uit de diverse voorlopige ontwerpen dat van de Rotterdammer Reinout Meltzer gekozen. Meltzer heeft in de havenstad een klein maar actief ontwerpstudio en hij heeft al veel logo's ontwikkeld, met name voor wat kleinere bedrijven en organisaties. De opdracht die de ontwerper werd verstrekt luidde dat er een herkenbaar logo moest komen waarin de oorsprong van de aan Groen Links deelnemende partijen herkenbaar zou zijn.

Oeroud

Reinout Meltzer is daar ondanks het feit dat de tijd die hij kreeg erg krap bemeten was, ruimschoots in geslaagd. Meltzer is iemand die houdt van de directe aanpak. Waarom zou je allerlei omwegen bewandelen als het ook helder en dus duidelijker kan. Zodoende dat het voor hem vaststond - en ook voor de opdrachtgevers trouwens - dat het nieuwe beeldmerk in ieder geval in groen en rood ontworpen moest worden. Dat was overigens niet de makkelijkste opgave want juist die twee kleuren zijn heel moeilijk te combineren. Toch kwam Meltzer met een bevredigende oplossing. De vormtaal die hij voor z'n ontwerp heeft gebruikt is ook duidelijk en direct. De driehoek staat voor de binnen

Groen Links gevoerde en te voeren emancipatiestrijd terwijl ook de homobeweging als associatie naar voren komt. Het ban-de-bom teken spreekt eigenlijk voor zich. Het is een bijkans oeroud symbool binnen radicaal-links. De cirkel tenslotte - die het derde hoofdelement vormt van het nieuwe logo - symboliseert de zon en daarmee het leven op aarde en dus het milieu. Meltzer slaagde erin tussen die drie elementen een synthese tot stand te brengen. De vormen zijn herkenbaar zonder overigens er overigens 'keihard vanaf te knallen', want dat was ook de bedoeling niet.

Bij het ontwerpen - dat overigens op de APPLE gebeurde, dit voor de kenners - , heeft Meltzer rekening gehouden met de mogelijke technische toepassingen van het logo. Dat heeft de verhoudingen in vorm, omvang en kleur mede bepaald. Daarmee schiep Meltzer zich de mogelijkheid het logo te gebruiken als basis voor de verdere huisstijl van Groen Links. Met die (vervolg-)opdracht is hij nu druk doende. Binnenkort zullen de affiches wel op straat verschijnen. Meltzer, die zelf 100 % tevreden is over het afgeleverde ontwerp hoopt dat Groen Links het goed zal doen bij de verkiezingen en daarna. En dat uitdrukkelijk niet omdat in dat geval zijn geesteskind ook veel aan de weg zal timmeren.

RUTGER VAN SANTEN

COLUMN

Dom

Het periodiek *Rampspoed* van de *Pacifistische Jongeren Groepen*, dat zichzelf 'een onredelijk jongerenblad' noemt, heeft in het juli/augustus nummer een interview met twee kopstukken van de *Vrouwenpartij*. De redacteurs Rian en Christa aanhoorden de standpunten van mevrouw Marga Doodeman (Ik kan het ook niet helpen, het is echt niet zo'n flauwe naamgrap) en van mevrouw Barbara Vrieling.

Wat gaat dat mij aan, als lezer van *Bevrijding*, zult u nu wellicht denken. En daarin heeft u volkomen gelijk. Want het lag en ligt in het geheel niet in de bedoeling van dit blad om redactionele aandacht te schenken aan 'het fenomeen *Vrouwenpartij*'.

Uit een telefoontje dat ik mocht ontvangen van mevrouw Doodeman bleek mij echter dat zij in de veronderstelling verkeerde dat een dezer dagen een ferm verhaal over de *Vrouwenpartij* in de kolommen van *Bevrijding* zou verschijnen. Dat had zij begrepen van Christa en daarom had zij ook graag een avond vrijgemaakt om haar denkbeelden uiteen te zetten.

Een misverstandje tussen de dames dus. Of zou Christa gedacht hebben dat het 'redelijke' *Bevrijding* wellicht beter in de pul zou vallen dan het 'onredelijke' *Rampspoed*?

Onzin natuurlijk, maar hoe het ook zij, toch maar even het stuk in het overigens zeer aardige blad van de jongeren gelezen. En daar werd weer eens duidelijk waarom uw eigen serieuze periodiek geen aandacht besteed aan de zich op de dames organiserende dames. En dan heb ik het niet eens over de klucht van *Snijders-Borst* en het advertentieprogramma en de huilbuien en de gebroken koffiekopjes op het *ruzieewekeind* dat voor het oprichtingskongres van de *Vrouwenpartij* doorging. Nee, uit het verhaal van de dames Doodeman en Vrieling blijkt weer eens zonneklaar dat de *Vrouwenpartij* géén standpunten heeft. Het kan zus, het kan zo, het kan links, het kan rechts. Een onsje meer of minder maakt niets uit. Eigenlijk maakt niets iets uit. Alles kan en mag als je maar over het juiste geslachtdeel beschikt. En dat zootje ongeregeld denkt serieus dat ze tien zetels gaan halen bij de komende kamerverkiezingen.

Het is me wat.

Ondertussen geeft het weer eens aan dat het verschil tussen mannen en vrouwen een simplificatie is. Want er zijn weliswaar mannen en vrouwen en die zullen zeker verschillen. Maar je ontkomt er niet aan om het onderscheid hier en daar enigszins te expliceren. Je hebt bijvoorbeeld ook het verschil tussen vrouwen en domme vrouwen.

Die laatsten lijken nu stuk voor stuk deel uit te maken van het actieve kader van de *Vrouwenpartij*.

Op 6 september zal blijken dat het met de domheid van de rest van vrouwelijke bevolking van ons goede vaderland, heel erg meevalt.

RUTGER VAN SANTEN

OPWINDEND

In Opwindend kunnen lezers en lezeressen hun reacties kwijt over de gang van zaken in de PSP. Graag kort en bondig formuleren. De redactie houdt zich het recht brieven in te korten of – met reden omkleed – te weigeren. Adres: redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Haalt de PSP/Groen Links 1992????

Het zal niemand ontgaan zijn, dat de PSP op haar congres van zaterdag 1 juli 1989 in grote meerderheid (ongeveer 90%) heeft ingestemd met de Groen Linkse samenwerking. Met een nog grotere meerderheid (99,8%) werd Andrée van Es tot PSP-lijsttrekker gekozen. Het congres verliep in een sfeer van pais en vree: de spreeksters lieten elkaar uitpraten, men had respect voor elkaars standpunten, er viel geen onvertogen woord. Op het eerste gezicht zou je dus zeggen, dat het een uitstekend verlopen congres geweest is: de partij gaat eensgezind haar toekomst (lees opheffing) tegemoet. Maar zoals zo vaak bedriegt de schijn. Onder de schijn van eensgezindheid sluimert (een nieuwe) verdeeldheid. De verdeeldheid tussen de samenwerkers en de opheffers.

Diverse voorstandsters pur sang van de Groen Linkse samenwerking hebben bij diverse gelegenheden beklemtoond, dat men voor opheffing van de PSP is. Bijvoorbeeld Andrée van Es in 'Het Capitool', Wilbert Willems in het referendumdebat, Joost Lagendijk in 'Bevrijding' en Henk Branderhorst bij de presentatie van het Akkoord. Overigens is zulks ook te lezen in het Groen Links Akkoord zelve. Diezelfde voorstandsters benadrukken echter ook, dat Groen Links pluriform van samenstelling dient te zijn, het dient een kleurrijk geheel te zijn. Mede daarom (en vanwege de 'meerwaarde') werden onafhankelijke kandidates gevraagd op de lijst te gaan staan voor de komende Tweede Kamerverkiezingen. Dit is een aanwinst.

Aan de andere kant is er een belangrijke vleugel, stroming binnen de PSP (ongeveer 30%), die bij de Groen Linkse samenwerking niet bij voorbaat staat te juichen. Men beschouwt de samenwerking en de resultaten daarvan zeer kritisch, alhoewel men Groen Links wel aanvaard als een gegeven, als een politiek feit. Op het PSP-congres heb ik dan ook opgemerkt, dat ik een enigszins ambivalente houding heb ten aanzien van de Groen Linkse samenwerking. Enerzijds zijn er een drietal factoren te noemen, die zeer kritisch stemmen, te weten, de reeds eerder gememoreerde opheffingstendenzen. Ten tweede het feit, dat het Groen Links Akkoord en het programma bewust zo vaag gehouden zijn, dat iedereen daarin kan lezen wat hij/zij wil. Reeds nu blijkt dan ook dat het Akkoord en programma op zeer diverse wijze wordt uitgelegd. Men heeft slechts de weekbladen en aktualiteitsprogramma's te lezen en te bekijken voor het bewijs daarvan. Ten derde zijn in het programma veel typische PSP uitgangspunten/-principes verdwenen. Men heeft het (concept) hoofdstuk 'Vrede en veiligheid' daarop maar na te slaan.

Anderzijds heb je te maken met de eigen dynamiek van het samenwerkingsproces, dat mede gestalte kreeg door de overweldigende aandacht van de pers, waarvan de onderhandelingsdelegatie handig gebruik gemaakt heeft. Groen Links werd daarmee een politiek feit en alle partijen hebben dan ook besloten de samenwerking aan te gaan. De constatering, dat Groen Links een politiek feit is betekent nog niet, dat je kritiekloos akkoord mag en kunt gaan met de inhoud van de Groen Linkse samenwerking, een tendens die bij sommigen binnen de partij te bespeuren valt. Daarmee garandeer je zeker dat het rebelse, radicale, socialistische en pacifistische geluid van de PSP in en buiten het parlement zal verstommen. Die consequentie wens ik niet te aanvaarden.

Eerdergenoemde vleugel, die voorheen ook wel werd aangeduid als de 'Verontrusten' accepteert de Groen Linkse samenwerking dus wel degelijk, doch plaatst daarbij een groot aantal kritische kanttekeningen.

De PSP en ook Groen Links heeft behoefte aan een sterke, rebelse, radicale, socialistische en pacifistische vleugel. Deze vleugel, die zich inmiddels verzameld heeft rondom 'Links Forum' om die inbreng te waarborgen dan ook op het afgelopen congres Tim Pitstra gekandideerd voor één van de verkiesbare PSP-plaatsen op de Groen Linkse lijst. Of om met Tom's eigen woorden te spreken: *'Mijn kandidatuur kan betekenen, dat de radikalere vleugel in de PSP zich ook in Groen Links kan herkennen en er kan ook door bevorderd worden, dat het niet leidt tot breuken en verwijdering in de PSP. De vraag wordt aan het congres gesteld: krijgt de radikalere vleugel in de PSP een redelijke positie of is er voor hen geen plaats?'*

Het congres heeft inderdaad gekozen. Nadat Tom Pitstra zowel in de 1e ronde voor plaats 2 en 3 de meeste stemmen vergaarde moest hij het uiteindelijk afleggen tegen Wilbert Willems en Leoni Sipkes. Het congres koos hiermee voor een opheffer en een vrouw. Op zich zou deze keuze acceptabel geweest zijn ware het niet, dat met deze keuze ook zeer duidelijk de Links Forumstroming de deur gewezen werd. Een groot aantal afdelingen koos niet zozeer voor de één als wel tegen Tom Pitstra en daarmee ook duidelijk tegen behoud van de radikalere vleugel binnen de partij. De deur, die nog op een kier stond werd met een ferme klap dichtgesmeten. Te vrezen valt dan ook dat een bij de PSP niet geheel onbekend verschijnsel weer de kop zal opsteken: een (massale) uittocht binnen de PSP en/of verlies van actief kader.

Reeds bij een eerdere gelegenheid schreef ik, dat de PSP zeer goed weet om te gaan c.q. opkomt voor allerlei (minderheids) groeperingen binnen de samenleving: allochtonen, homo's, vrouwen, asielzoekers, culturele minderheden enz. enz., maar met minderheden binnen de eigen partij weet men niet om te gaan, houdt men geen rekening. Een ware democratische partij kenmerkt zich niet door het feit of alle leden mee mogen praten, maar kenmerkt zich door de wijze waarop men omgaat met minderheden. Gemeten naar dit criterium krijgt de PSP een dikke onvoldoende.

Met de mond wordt beleden, dat men de radikalere vleugel binnen de partij wil houden. De tijd van woorden is nu voorbij, de tijd van daden is nu aangebroken. De radikalere vleugel heeft de partij inmiddels verlaten of zal deze verlaten als haar geen perspectief geboden wordt. Wil men haar dit perspectief geven dan zal het ook mogelijk moeten zijn, dat dit eigen geluid binnen de PSP gehoord

kan en mag worden bijvoorbeeld in 'Bevrijding'. Maar zulks is uiteraard niet voldoende om echt serieus genomen te worden. Het juli congres heeft de uitgestoken hand - bewust of onbewust - niet gegrepen. De vraag, die nu gesteld dient te worden luidt dan ook: komt er een tweede ronde of heeft men voor de definitieve knock out gekozen? Het antwoord is aan de partij. Laat echter wel duidelijk zijn, dat dit antwoord niet te lang op zich zal kunnen laten wachten.

ARNO VAN DEUZEN - AMERSFOORT

Verkiezingslijjn

Met het oog op de Tweede Kamerverkiezingen van 6 september a.s. heeft de in Leiden gevestigde Stichting Burgerschapskunde, Nederlands Centrum voor Politieke Vorming, een Verkiezingslijjn ingesteld.

De Verkiezingslijjn is het telefoonnummer waarop 24 uur per dag informatie wordt gegeven over actualiteiten rond en achtergronden van de komende verkiezingen. Iedere morgen, van maandag t/m zaterdag, is vanaf 9.30 uur het belangrijkste verkiezingsnieuws uit de vier landelijke ochtendbladen te beluisteren.

Vanaf 12.30 uur tot 15.00 uur volgt een vergelijking van de verschillende partijprogramma's op vijf hoofdpunten, waarbij iedere werkdag één van deze hoofdpunten centraal staat. Op maandag is dit *milieu*, dinsdag *defensie*, woensdag *werkgelegenheid*, donderdag *gezondheidszorg* en vrijdag *inkomens belastingen*.

Om 15.00 uur begint een korte uitleg over de gang van zaken bij verkiezingen. Vanaf 17.00 uur tot de volgende morgen 9.30 uur volgt de Agenda, met spreekbeurten van politici en verkiezingsbijeenkomsten van partijen. Speciaal voor de Verkiezingslijjn gaven alle lijsttrekkers van de politieke partijen uit de Tweede Kamer hun persoonlijke stemadvies. Dit stemadvies is iedere zaterdag (vanaf 12.30 uur) en zondag te beluisteren.

De lengte van de verschillende rubrieken varieert van drie minuten (gang van zaken bij verkiezingen) tot zes minuten (stemadvies lijsttrekkers).

De Verkiezingslijjn is te beluisteren via het nummer 071-141644.

BEVRIJDING

MAANDBLAD VAN DE PACIFISTISCHE SOCIALISTISCHE PARTIJ - JAARGANG 33 - NR. 10 - SEPTEMBER 1989

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

in dit nummer:

o.a.:

- ☆ Start campagne Groen Links
- ☆ PSP-kandidaten over Groen Links
- ☆ De banenplannen van Lubbers
- ☆ Dierenleed
- ☆ Verder Kijken financieel vertaald
- ☆ De laatste week van de campagne

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon: 020-267374, fax 020-237248. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.
Informatie & Bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag (Johan Eland).

Stichting Vorming & Scholing/Uitgeverij De Bovenbouw/De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 - 16.00 uur (Ron Leyser en Bert van den Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 - 17.00 uur (Judith Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag, woensdag en donderdag van 10.00 - 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting/Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongerengroepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070 - 624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie PSP: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070 - 183040.

REGENBOOG (Eurofractie): Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel.: 020 - 245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 28, 9201 HA Drachten, tel.: 05120 - 30156 (Floor de Kreij).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Rutger van Santen, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 267374, fax 020 - 237248.

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Zet- en drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

ISSN 0167-0735

Groen Links maakt veel los

FOTO: ANGELO M. GOEDEMONT

Het ontstaan van Groen Links, de verrassende samenwerking tussen PPR, PSP, CPN, EVP en onafhankelijken, heeft veel losgemaakt. Zowel bij de kiezers, die in grote getalen erover denken op Groen Links te stemmen, als bij andere, concurrerende partijen die de meest vreemde capriolen uithalen om Groen Links te bestrijden. Het PvdA-kamerlid Wallage denkt met een 15 jaar oud voorbeeld uit de Groninger gemeentepolitiek te kunnen aantonen dat Groen Links toch echt niet zo milieubewust is als ze zich voordoet. Van Mierlo (D66) weet, met al zijn belezen welbespraaktheid, het niet veel verder te brengen dan tot opmerkingen als 'wat Groen Links wil is onbetaalbaar'. Weer anderen menen dat de prioriteit die Groen Links aan het milieu geeft een opportunistische is.

Dat PPR, PSP, CPN en EVP hun kristallisatie Groen Links hebben genoemd is in het geheel niet verwonderlijk. De PSP was in 1967(!) de eerste partij met een aparte milieuparagraaf in het verkiezingsprogramma. PPR en EVP hebben vanaf hun oprichting (1968 en 1981) het milieu een centrale plaats in hun politiek handelen gegeven. En de CPN is, als oudste van de vier (ruim 70 jaar), er in geslaagd zich op tal van terreinen fundamenteel te vernieuwen. Het etiket Groen Links is dus zonder meer slijtvast te noemen.

Groen en Links

Maar Groen is onverbreekelijk verbonden met Links. En dat staat voor solidariteit, democratisering, gelijkwaardigheid en geweldloosheid. Daarom is in het programma van Groen Links nadrukkelijk gekozen voor een integratie van deze kwaliteitskenmerken in alle hoofdstukken, van economie tot sport. De samenhangende visie die daaruit voortvloeit leidt er b.v. in het sociaal-economische hoofdstuk toe dat gekozen wordt voor een duurzame, gedemocratiseerde kringlooeconomie. Dat is niet alleen noodzakelijk voor een leefbaar milieu, maar ook voor het opheffen van allerlei vor-

men van ongelijkheid tussen groepen mensen. In het programma worden concrete maatregelen opgesomd die een eind maken aan bezits- en machtconcentraties, de ongerichte groei, de verspilling, de consumptiedwang, de uitbuiting van mensen en milieu. Alleen door dit samenhangend beleid, waarin Groen en Links als een Siamese tweeling samengaan, kan de wereld op verantwoorde wijze teruggeven worden aan de volgende generatie.

Opvallend ZES-affiche

De verkiezingscampagne is deze week op haar hoogtepunt. Deze Bevrijding staat vol met campagnenieuws. Een verslag van de flitsende start op 10 augustus: sporend tussen Roodeschool en Groenlo. De SAP hebben we in Roodeschool gemist... Persoonlijke impressies van de PSP-topkandidaten op de lijst en een wat diepgravender artikel over de financiële vertaling van het verkiezingsprogramma. Het Groen Links campagnebureau heeft vanaf 1 juli uitstekend werk verricht. Een huisstijl is ontwikkeld. Met het goede foldermateriaal en een opvallend ZES-affiche kunnen we de kiezers bewegen Groen Links te stemmen. De start liep volgens het boekje en op 3 september volgt een knallens slotfeest in het Amsterdamse Oosterpark. In de tussentijd stropen de Groen Links-kandidaten al die honderden zalen af waar politieke discussie plaatsvindt. Buitenlandse journalisten staan in de rij en op de Gooise matras is nu plaats voor vijf lijsttrekkers.

Hoewel sommigen het er nog wel moeilijk mee hebben, overheerst in de Groen Links-partijen het enthousiasme. Plaatselijk wordt hard gewerkt. De bestellingen aan materiaal dwingen de drukkers tot overuren: de algemene folder gaat in een oplage van 1,2 miljoen het land in. Op de laatste pagina van deze Bevrijding vindt u informatie over wat er in de laatste week voor de verkiezingen nog staat te gebeuren. Groen Links kan alleen een blijvend succes worden als het gedragen wordt door de achterbannen van de deelnemende partijen!

LEO PLATVOET

Kampanjestart Groen Links in de trein

Een kabouter in Groenlo en andere verhalen

De prijs voor de meest actieve kandidaat tijdens de Groen Links kampanjestart ging ongetwijfeld naar Ellin Robles. Waar de trein ook stopte, de springerige Amsterdamse was altijd als een van de eersten uit de trein en begon dan onmiddellijk op geheel eigen wijze met het uitdelen van folders, het schudden van handen, het uitdelen van kusjes aan kinderen. Ze was nooit te beroerd om een opgewekt praatje te maken met deze of gene. Daarin was ze zeer ad rem. In Den Bosch bijvoorbeeld sprak Ellin een jonge vrouw aan, die wat achteraf en met een sceptische uitdrukking op het gezicht de toespraak van Wilbert Willems volgde. Ellin overhandigde de toeschouwerster een folder en zei erbij dat deze maar onder het hoofdkussen gelegd moest worden. De jonge Bossche antwoordde dat daar al de bijbel lag. Waarop Ellin onmiddellijk riep: "Dat is toch prima, de EVP zit ook bij ons, toch. Yeahh, Jezus is ook Groen Links!!"

In Den Bosch viel toch al veel te lachen. Zo kon de ijverige Peter Lankhorst onder het oog van de camera's van een aantal fotojournalisten en het ZDF, niet voorkomen dat hij een flinke kwak behangselplak in de gesoigneerde manen kreeg. En dat allemaal omdat er zo'n mooi hoog verkiezingsbord op het stationsplein stond, waar natuurlijk even demonstratief een affiche op geplakt moest worden. Wilbert Willems mocht op zijn thuisbasis, het lettelijk "zonnige zuiden", de aanwezigen toespreken. In de drie jaar dat hij uit de Haagse politiek weg was, bleek hij dat nog niet verleerd te zijn. Van het "land van melk en honing", zoals het Brabantse ook wel bekend staat, maakte de Tilburgse kandidaat, "het land van mest en smog". En het zal niemand verbazen dat Willems dat zeer betreunde, dat daar snel iets aan gedaan moest worden, en dat Groen Links daar wel raad mee zou weten. De goedge getroffen metaforen rolden Wilbert spontaan van de lippen. Met een laatste kwinkgeslagen oproep aan een paar toevallig aanwezige taxichauffeurs beëindigde kandidaat nr. 6 van de lijst zijn verhaal. En dat was niet eens zo erg veel langer geweest dan de door kampanjefchef Wim de Boer toegestane 3 minuten. Terwijl ingewijden weten dat het enige probleem dat Wilbert heeft met spreken in het openbaar, het vinden van de stopknop is.

Sprekerds

Groen Links heeft toch een opmerkelijk aantal sprekerds in huis. Of ze nu in Assen voor het station stonden, in Utrecht in een winkelcentrum, te Arnhem op een enorm terras, in Zwolle in de regen of in het Groenlose café, de kandidaten hadden stuk voor stuk hun praatjes klaar. En niemand deed het van een briefje. Alles ging uit het blote hoofd, spontaan. Zo werd in de loop van de dag een heel scala van onderwerpen over het voetlicht gebracht. Veelal werd tijdens de rit naar weer een volgend station bij verrassing en vaak op het laatste moment bekendgemaakt wie van de kandidaten het woord moest voeren. Ik weet niet of het bewust zo was uitgedacht, maar in ieder geval hield Wim de Boer zijn gezelschap zo wel alert. Ze moesten bij de les blijven. In de stationshal van Utrecht op de grens van het aanpalende winkelcentrum Hoog Catharijne leek het wel of de crew van een nieuwe Nederlandse speelfilm was aangekomen. Een stuk of zes zeven tv-ploegen verdrongen elkaar rond de hoofdrolspelers en lieten die allemaal stukjes opvoeren. Tientallen fotografen bleven maar knippen en de aanwezige schrijvende pers wist bijkans niet waar men kijken en luisteren moest. Volkskrantverslaggever Jan Tromp stond er een beetje zurig bij. Toch had hij zijn in een stemmig blauw kos-

tuum en zwarte glimschoenen gestoken, petieterige gestalte zo geposteerd dat hij ervan op aankon zeker door een of meer van de aanwezige tv-teams in beeld gebracht te worden. Vanover zijn gouden halve brillette had hij zo mooi zicht op de sprekers. Tromp kon zo heel goed zien dat Ria Beckers een beige mantelpakje droeg, een feit dat hij vervolgens in zijn kranteverslag ook vermeldde. Omdat zo iets relevant is, uiteraard. In de trein naar de volgende stopplaats onderzoekt de nijvere Volkskrantverslaggever het wervend gehalte van de Groen Links lijstrekker. Hij keurt de foto van Ria Beckers op de folder in ieder geval af, terwijl dat nog wel de beste was "uit hele stapels". Dat moet dus ook in de krant. Want het persoonlijke is politiek natuurlijk, en foto's weten wat. Zo vraagt mijn zoon ook al jaren wie toch "die snor op beentjes" is, die voorkomt op een foto van het voetbalelftal van de parlementaire pers in mijn eigen archief. "Dat is nu de sterverslaggever in politieke zaken van de Volkskrant, m'n jongen.", zeg ik dan, "Ik kan het ook niet helpen."

Bolwerk

Van Utrecht gaat het naar Den Bosch en vervolgens naar Nijmegen. Dat is een Groen Links bolwerk, zo zal blijken, want er worden maar liefst drie sprekers ingezet. Vooral Leoni Sipkes maakt indruk. Ze houdt een helder betoog waarin vrede en veiligheid centraal staan. Daarmee maait ze wellicht een klein beetje het gras weg voor de voeten van Andrée van Es die na Leoni het spreekgestoelte – overigens een authentieke zeepkist – bestijgt. Andrée wilde het ook graag over Navo en aanverwante zaken hebben maar moet nu haar verhaal spontaan een tikkeltje aanpassen. Maar daarin slaagt ze volledig en als er al dingen "dubbel" zijn gezegd, dan kan dat geen kwaad want het onderwerp is zeker niet het minst belangrijke. Als eerste spreker kreeg Nijmegen Ellin Robles voorgeschoteld, die als vanouds aan het "toveren" slaat. Aan Ellin is te merken dat ze in Amerika heeft gewoond en veel naar Jesse Jackson moet hebben geluisterd. Ze heeft dezelfde meeslepende spreektrant met veel repeterende trefwoorden. Haar speeches hebben veel weg van elegieën. Het geeft de club van Groen Links een prachtig exotisch accent.

Aanwassend

Van Nijmegen gaat het naar Arnhem waar een stuk moet worden gelopen omdat het station enigszins uit het stadscentrum ligt. Het gezelschap begeeft zich naar de Varkensmarkt die in het vriendelijke zomerzonnetje is omgetoverd tot een gigantisch terras. Maarten van Poelgeest spreekt de Arnhemmers toe. Hij heeft het over onderwijs en aanpalende problemen. Het publiek luistert welwillend toe terwijl Ellin Robles de terrassen afschuimt om al "canvassend" folders aan de mens te brengen. Er moet een beetje haast betracht worden in Arnhem omdat het tijdschema een deukje opliep. Bij aankomst werd de kampanjetrein opgewacht door een gezelschap Turkse Koerden die de aandacht vroegen voor hun zaak. Andrée van Es stond de Koerden te woord. Ze zegde toe hun problemen aan te kaarten in de kamer zoals ze dat al eerder had gedaan. Na een gedachtenwisseling van een minuut of tien ging een ieder zijns weegs. Na Arnhem werd de stemming in de trein een tikkeltje melig. Hetgeen niet verwonderlijk was na een reis van een half etmaal. De grappen over de "broodjes van Wim de Boer" werden veelvuldiger. De kampanjeleider bleek zich

FOTO: ANGELO M. GOEDEMONTD

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon: 020-267374, fax 020-237248. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.

Informatie & Bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag (Johan Eland).

Stichting Vorming & Scholing/Uitgeverij De Bovenbouw/De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 - 16.00 uur (Ron Leyser en Bert van den Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 - 17.00 uur (Judit Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag, woensdag en donderdag van 10.00 - 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting/Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongerengroepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070 - 624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie PSP: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070 - 183040.

REGENBOOG (Eurofractie): Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel.: 020 - 245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 28, 9201 HA Drachten, tel.: 05120 - 30156 (Floor de Kreij).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Rutger van Santen, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 267374, fax 020 - 237248..

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Zet- en drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

ISSN 0167-0735

Groen Links maakt veel los

FOTO: ANGELO M. GOEDEMONTD

Het ontstaan van Groen Links, de verrassende samenwerking tussen PPR, PSP, CPN, EVP en onafhankelijken, heeft veel losgemaakt. Zowel bij de kiezers, die in grote getalen erover denken op Groen Links te stemmen, als bij andere, concurrerende partijen die de meest vreemde capriolen uithalen om Groen Links te bestrijden. Het PvdA-kamerlid Wallage denkt met een 15 jaar oud voorbeeld uit de Groninger gemeentepolitiek te kunnen aantonen dat Groen Links toch echt niet zo milieubewust is als ze zich voordoe. Van Mierlo (D66) weet, met al zijn belezen welbespraaktheid, het niet veel verder te brengen dan tot opmerkingen als 'wat Groen Links wil is onbetaalbaar'. Weer anderen menen dat de prioriteit die Groen Links aan het milieu geeft een opportunistische is.

Dat PPR, PSP, CPN en EVP hun kristallisatie Groen Links hebben genoemd is in het geheel niet verwonderlijk. De PSP was in 1967(!) de eerste partij met een aparte milieuparagraaf in het verkiezingsprogramma. PPR en EVP hebben vanaf hun oprichting (1968 en 1981) het milieu een centrale plaats in hun politiek handelen gegeven. En de CPN is, als oudste van de vier (ruim 70 jaar), er in geslaagd zich op tal van terreinen fundamenteel te vernieuwen. Het etiket Groen Links is dus zonder meer slijtvast te noemen.

Groen en Links

Maar Groen is onverbreekelijk verbonden met Links. En dat staat voor solidariteit, democratisering, gelijkwaardigheid en geweldloosheid. Daarom is in het programma van Groen Links nadrukkelijk gekozen voor een integratie van deze kwaliteitskenmerken in alle hoofdstukken, van economie tot sport. De samenhangende visie die daaruit voortvloeit leidt er b.v. in het sociaal-economische hoofdstuk toe dat gekozen wordt voor een duurzame, gedemocratiseerde kringloopeconomie. Dat is niet alleen noodzakelijk voor een leefbaar milieu, maar ook voor het opheffen van allerlei vor-

men van ongelijkheid tussen groepen mensen. In het programma worden concrete maatregelen opgesomd die een eind maken aan bezits- en machtconcentraties, de ongerichte groei, de verspilling, de consumptiedwang, de uitbuiting van mensen en milieu. Alleen door dit samenhangend beleid, waarin Groen en Links als een Siamese tweeling samengaan, kan de wereld op verantwoorde wijze teruggeven worden aan de volgende generatie.

Opvallend ZES-affiche

De verkiezingscampagne is deze week op haar hoogtepunt. Deze Bevrijding staat vol met campagnenieuws. Een verslag van de flitsende start op 10 augustus: sporend tussen Roodeschool en Groenlo. De SAP hebben we in Roodeschool gemist... Persoonlijke impressies van de PSP-topkandidaten op de lijst en een wat diepgravender artikel over de financiële vertaling van het verkiezingsprogramma. Het Groen Links campagnebureau heeft vanaf 1 juli uitstekend werk verricht. Een huisstijl is ontwikkeld. Met het goede foldermateriaal en een opvallend ZES-affiche kunnen we de kiezers bewegen Groen Links te stemmen. De start liep volgens het boekje en op 3 september volgt een knallens slotfeest in het Amsterdamse Oosterpark. In de tussentijd stropen de Groen Links-kandidaten al die honderden zalen af waar politieke discussie plaatsvindt. Buitenlandse journalisten staan in de rij en op de Gooise matras is nu plaats voor vijf lijsttrekkers.

Hoewel sommigen het er nog wel moeilijk mee hebben, overheerst in de Groen Links-partijen het enthousiasme. Plaatselijk wordt hard gewerkt. De bestellingen aan materiaal dwingen de drukkers tot overuren: de algemene folder gaat in een oplaag van 1,2 miljoen het land in. Op de laatste pagina van deze Bevrijding vindt u informatie over wat er in de laatste week voor de verkiezingen nog staat te gebeuren. Groen Links kan alleen een blijvend succes worden als het gedragen wordt door de achterbannen van de deelnemende partijen!

LEO PLATVOET

Kampanjestart Groen Links in de trein

Een kabouter in Groenlo en andere verhalen

De prijs voor de meest actieve kandidaat tijdens de Groen Links kampanjestart ging ongetwijfeld naar Ellin Robles. Waar de trein ook stopte, de springerige Amsterdamse was altijd als een van de eersten uit de trein en begon dan onmiddellijk op geheel eigen wijze met het uitdelen van folders, het schudden van handen, het uitdelen van kusjes aan kinderen. Ze was nooit te beroerd om een opgewekt praatje te maken met deze of gene. Daarin was ze zeer ad rem. In Den Bosch bijvoorbeeld sprak Ellin een jonge vrouw aan, die wat achteraf en met een sceptische uitdrukking op het gezicht de toespraak van Wilbert Willems volgde. Ellin overhandigde de toeschouster een folder en zei erbij dat deze maar onder het hoofdkussen gelegd moest worden. De jonge Bossche antwoordde dat daar al de bijbel lag. Waarop Ellin onmiddellijk riep: "Dat is toch prima, de EVP zit ook bij ons, toch. Yeahh, Jezus is ook Groen Links!!"

In Den Bosch viel toch al veel te lachen. Zo kon de ijverige Peter Lankhorst onder het oog van de camera's van een aantal fotojournalisten en het ZDF, niet voorkomen dat hij een flinke kwak behangselplak in de gesoigneerde manen kreeg. En dat allemaal omdat er zo'n mooi hoog verkiezingsbord op het stationsplein stond, waar natuurlijk even demonstratief een affiche op geplakt moest worden. Wilbert Willems mocht op zijn thuisbasis, het lettelijk "zonnige zuiden", de aanwezigen toespreken. In de drie jaar dat hij uit de Haagse politiek weg was, bleek hij dat nog niet verleerd te zijn. Van het "land van melk en honing", zoals het Brabantse ook wel bekend staat, maakte de Tilburgse kandidaat, "het land van mest en smog". En het zal niemand verbazen dat Willems dat zeer betreunde, dat daar snel iets aan gedaan moest worden, en dat Groen Links daar wel raad mee zou weten. De goedgetroffen metaforen rolden Wilbert spontaan van de lippen. Met een laatste kwinkgeslagen oproep aan een paar toevallig aanwezige taxichauffeurs beëindigde kandidaat nr. 6 van de lijst zijn verhaal. En dat was niet eens zo erg veel langer geweest dan de door kampanjefchef Wim de Boer toegestane 3 minuten. Terwijl ingewijden weten dat het enige probleem dat Wilbert heeft met spreken in het openbaar, het vinden van de stopknop is.

Sprekerds

Groen Links heeft toch een opmerkelijk aantal sprekerds in huis. Of ze nu in Assen voor het station stonden, in Utrecht in een winkelcentrum, te Arnhem op een enorm terras, in Zwolle in de regen of in het Groenlose café, de kandidaten hadden stuk voor stuk hun praatjes klaar. En niemand deed het van een briefje. Alles ging uit het blote hoofd, spontaan. Zo werd in de loop van de dag een heel scala van onderwerpen over het voetlicht gebracht. Veelal werd tijdens de rit naar weer een volgend station bij verrassing en vaak op het laatste moment bekendgemaakt wie van de kandidaten het woord moest voeren. Ik weet niet of het bewust zo was uitgedacht, maar in ieder geval hield Wim de Boer zijn gezelschap zo wel alert. Ze moesten bij de les blijven. In de stationshal van Utrecht op de grens van het aanpalende winkelcentrum Hoog Catharijne leek het wel of de crew van een nieuwe Nederlandse speelfilm was aangekomen. Een stuk of zes zeven tv-ploegen verdrongen elkaar rond de hoofdrolspelers en lieten die allemaal stukjes opvoeren. Tientallen fotografen bleven maar knippen en de aanwezige schrijvende pers wist bijkans niet waar men kijken en luisteren moest. Volkskrantverslaggever Jan Tromp stond er een beetje zurig bij. Toch had hij zijn in een stemmig blauw kos-

tuum en zwarte glimschoenen gestoken, petieterige gestalte zo geposteerd dat hij ervan op aankon zeker door een of meer van de aanwezige tv-teams in beeld gebracht te worden. Vanover zijn gouden halve brillette had hij zo mooi zicht op de sprekers. Tromp kon zo heel goed zien dat Ria Beckers een beige mantelpakje droeg, een feit dat hij vervolgens in zijn kranteverslag ook vermeldde. Omdat zoiets relevant is, uiteraard. In de trein naar de volgende stopplaats onderzoekt de nijvere Volkskrantverslaggever het wervend gehalte van de Groen Links lijsttrekker. Hij keurt de foto van Ria Beckers op de folder in ieder geval af, terwijl dat nog wel de beste was "uit hele stapels". Dat moet dus ook in de krant. Want het persoonlijke is politiek natuurlijk, en foto's weten wat. Zo vraagt mijn zoon ook al jaren wie toch "die snor op beentjes" is, die voorkomt op een foto van het voetbalelftal van de parlementaire pers in mijn eigen archief. "Dat is nu de ster-verslaggever in politieke zaken van de Volkskrant, m'n jongen.", zeg ik dan, "Ik kan het ook niet helpen."

Bolwerk

Van Utrecht gaat het naar Den Bosch en vervolgens naar Nijmegen. Dat is een Groen Links bolwerk, zo zal blijken, want er worden maar liefst drie sprekers ingezet. Vooral Leoni Sipkes maakt indruk. Ze houdt een helder betoog waarin vrede en veiligheid centraal staan. Daarmee maait ze wellicht een klein beetje het gras weg voor de voeten van Andrée van Es die na Leoni het spreekgestoelte – overigens een authentieke zeepkist – bestijgt. Andrée wilde het ook graag over Navo en aanverwante zaken hebben maar moet nu haar verhaal spontaan een tikkeltje aanpassen. Maar daarin slaagt ze volledig en als er al dingen "dubbel" zijn gezegd, dan kan dat geen kwaad want het onderwerp is zeker niet het minst belangrijke. Als eerste spreker kreeg Nijmegen Ellin Robles voorgeschoteld, die als vanouds aan het "toveren" slaat. Aan Ellin is te merken dat ze in Amerika heeft gewoond en veel naar Jesse Jackson moet hebben geluisterd. Ze heeft dezelfde meeslepende spreektrant met veel repeterende trefwoorden. Haar speeches hebben veel weg van elegieën. Het geeft de club van Groen Links een prachtig exotisch accent.

Aanwassend

Van Nijmegen gaat het naar Arnhem waar een stuk moet worden gelopen omdat het station enigszins uit het stadscentrum ligt. Het gezelschap begeeft zich naar de Varkensmarkt die in het vriendelijke zomerzonnetje is omgetoverd tot een gigantisch terras. Maarten van Poelgeest spreekt de Arnhemmers toe. Hij heeft het over onderwijs en aanpalende problemen. Het publiek luistert welwillend toe terwijl Ellin Robles de terrassen afschuimt om al "canvassend" folders aan de mens te brengen. Er moet een beetje haast betracht worden in Arnhem omdat het tijdschema een deukje opliep. Bij aankomst werd de kampanjetrein opgewacht door een gezelschap Turkse Koerden die de aandacht vroegen voor hun zaak. Andrée van Es stond de Koerden te woord. Ze zegde toe hun problemen aan te kaarten in de kamer zoals ze dat al eerder had gedaan. Na een gedachtenwisseling van een minuut of tien ging een ieder zijns weegs. Na Arnhem werd de stemming in de trein een tikkeltje melig. Hetgeen niet verwonderlijk was na een reis van een half etmaal. De grappen over de "broodjes van Wim de Boer" werden veelvuldiger. De kampanjeleider bleek zich

FOTO: ANGELO M. GOEDEMONTD

Groen Links is het radikale geluid

Verkiezingsstrijd? Volgens van Dale is dat de 'wedijver der partijen om haar kandidaten de meerderheid van de stemmen te bezorgen'. Volgens mij is dat een periode van veel zuchten, slikken en diep ademhalen. Niet alleen om die keiharde knoop daar ergens onder mijn middenrif weer enigszins op een maag te laten lijken, maar vooral om mijn woede de baas te blijven. Want het is verkiezingstijd dus mag je vooral niet praten over datgene wat echt belangrijk is. Moet je je mond houden over de noodzakelijke keuzes die in de komende periode gemaakt zullen moeten worden. Milieu mag desnoods, maar dan ook niet al te grondig. Serieuze bestudering van het probleem en een 'verantwoorde' aanpak onderbouwd door de betrouwbare cijfers (!) van het Centraal Plan Bureau is dan wel geboden. Dat Nederland het meest vervuilde land ter wereld is wordt weggestopt; dat met het Nationaal Milieubeleids Plan in het jaar 2000 de Veluwe en de Drentse bossen echt opgegeven kunnen worden, daar praat je als echt serieuze partij niet over. De milieuvervuiling gebruik je als symbool, als een nationale vijand die wij gezamenlijk gaan bestrijden. Het geeft een veilig, knus gevoel en dat mag toch wel na al die commotie van de afgelopen jaren over Russen en raketten. Woensdrecht blijft leeg, Gorbatsjov is een aardige vent waarmee te praten valt. Ontspanning en daarmee gepaard gaande wapenvermindering gaat toch vanzelf? Mient Jan Faber verdedigt in Elsevier het defensieprogramma van zijn PvdA: 'Het is geen tijd voor radikale posities. De huidige tijden zijn zo veranderlijk, het is onverstandig om heel scherp op een bepaalde richting te

FOTO: ANNE VAILLANT

zetten.' Onder radikale posities verstaat hij dan 5% minder defensie-uitgaven, welke besteed moeten worden aan conversie en ontwikkelingshulp. Volgens Faber is een duidelijke stellingname niet meer nodig: 'het enige wat we zeker weten is dat die uitgaven terug gaan lopen'. Vooral niet praten over modernisering van Lance-raket, niet over zgn. stand-off wapens voor de F-16, niet over de circa

400 vanuit zee te lanceren kruisraketten die aan de NAVO worden toegevoegd. Deze NAVO niet ter discussie stellen gegeven de grote uitdaging waar zij voor staat: hoe het Europa van '92 te verdedigen? De Europese Programma Groep beveelt extra impulsen aan voor de defensie-industrie. De Europese landen moeten op 11 terreinen gaan coördineren en samenwerken, variërend van radartechnologie en micro-electronica tot onderwater-acoustiek en kunstmatige intelligentie. Samenwerking en harmonisatie van de Europese defensie-industrie is nodig om te kunnen concurreren met de VS. Het loont ook, want ondanks al het ontspanningsgepraat zullen de defensie-uitgaven die in 1985 slechts 880 miljard dollar per jaar bedroegen, in 1990 oplopen tot 1000 miljard dollar.

Als er iets nodig is in deze verkiezingsstrijd, dan is het wel een echt radikaal geluid. De totstandkoming van Groen Links had niet op een beter tijdstip gekund. Van de bloedarmoede en de hierboven genoemde zwijgzaamheid waaraan de gevestigde partijen schijnen te lijden is geen sprake. En dat straalt uit, heeft effect en vermindert de vieze smaak die velen gekregen hebben van de politiek.

En dat maakt de verkiezingsstrijd leuk en veel slikken en zuchten waard. Stemmen weghalen bij de PvdA of D66, ach daar zorgen zij wel voor. Proberen de niet (meer)-stemmers terug te krijgen in het stemhokje en daarna weer actief mee te laten denken over het beleid, gewoon wat democratie invoeren, dat maakt deze tijd spannend.

LEONI SIPKES

FOTO: ANGELO M. GOEDEMONTD

Groentax, de prijs voor een schoon milieu

'Wie weet hoe een milieubelasting van vijftig miljard in kunt voeren, zonder er een gigantische rotzooi van te maken, mag het zeggen.' Aan het woord is Hans van Mierlo, de politiek leider van D66. Begin juli spreekt hij zijn kongres toe. Net als zijn politieke vrienden van de PvdA begint Van Mierlo het benauwd te krijgen. Groen Links slaat aan en dat gaat stemmen kosten. En daarom moet de groentax het ontgelden.

In de op 22 augustus gepresenteerde Groen Links-brochure over groentax geven Bram van Ojik en Alexander de Roo aan hoe het mogelijk is om, met een grootscheepse en fijnmazige belastingoperatie, in een aantal jaren voor ruim 40 miljard aan groentax binnen te halen, zonder er een puinhoop van te maken. Niet de milieubelasting, maar de milieuvervuiler maakt er een rotzooi van. En milieuvervuiler zijn we allemaal. Was het maar allemaal de schuld van de regering of van het kapitaal. Dan zou de schade wellicht nog te overzien zijn. Maar, hoewel de één twee auto's heeft en de ander op de fiets gaat, is niemand – als het om milieuvervuiling gaat – vrij van zonde. En juist omdat dat zo is, kunnen we ook allemaal aan de oplossing bijdragen. Milieubehoud is niet een zaak van technocraten die er met steeds weer nieuwe vindingen voor zorgen dat we niet in ons eigen vuil ten onder gaan. Milieubehoud kan alleen effectief zijn als het een breed draagvlak heeft en als iedereen precies weet wat het oplevert en kost.

Voor een dergelijke aanpak van de problemen is groentax het ideale instrument. Het berekent de kosten van de vervuiling door aan de vervuiler. Het zorgt ervoor dat het gebruik van schadelijke produkten afneemt. Het voorkomt daarmee verdere milieuverniëting. En het levert geld op waarmee het milieubeleid kan worden betaald en waarmee de koopkracht van de mensen met de lagere inkomens beschermd kan worden.

Om het verbruik van milieuvervuilende produkten tot aanvaardbare proporties terug te brengen zijn forse belastingen nodig – van 20 tot 220% – op zo'n vijftienvijftig verschillende produkten. Daar zitten auto's bij en plastic; het ongevraagd drukwerk valt er onder, maar ook het gebruik van pesticiden in de landbouw; het gebruik van water moet worden belast en de chemische industrie draagt de kosten van de door haar veroorzaakte verontreiniging van lucht, bodem en water.

Kortom: er gaat nogal wat veranderen. Veel zaken worden duurder en op de langere termijn krijgt de overheid voor tientallen miljarden aan extra belastinginkomsten binnen. In de brochure wordt aangetoond hoe die miljarden op een verantwoorde wijze besteed kunnen worden ten behoeve van het milieu, werkgelegenheid en koopkracht.

Drie vragen

Tegen de groentax worden door links en rechts steevast dezelfde argumenten gehanteerd. In de brochure worden in een 'vraag en antwoord'-vorm de meest gehoorde argumenten weerlegd. Deze drukken we hieronder af.

1. Groentax is ongewenst, want op lange termijn zijn de inkomsten van de overheid niet stabiel, omdat de groentax precies dat wegbelast wat de bron van de groentax is.

Antwoord: Voor produkten die makkelijk vervangen kunnen worden door schone en gelijkwaardige alternatieven stellen we geen groentax voor. Zulke produkten kunnen het beste

verboden worden. Ook emissies die, bij de huidige stand van de techniek, met 90% gereduceerd kunnen worden stellen we geen groentax voor. Hier is het beste middel: scherpe normen in combinatie met milieuheffingen op de emissie. Groentax stellen we voor op die milieubelastende produkten die niet of nauwelijks vermeden kunnen worden. Bijvoorbeeld: energieverbruik, autoverkeer, vliegverkeer, waterverbruik. Dit zijn produkten met een relatief geringe elasticiteit. Bij de meeste van deze produkten geldt dat een hogere groentax ook een hogere opbrengst tot gevolg zal hebben. Dat is bij meer dan 90% van de hier voorgestelde vormen van groentax het geval.

Indien de opbrengst van de groentax langzamer zou groeien dan het Bruto Nationaal Produkt, dan zijn er drie manieren om daarop een antwoord te geven:

1. een langzame verhoging van de groentax.
2. invoering van nieuwe vormen van groentax.
3. langzaam verhogen van de verlaagde belastingen en premies.

Zelfs wanneer in de verre toekomst alle milieuproblemen opgelost zijn, dan is het geen enkel probleem om de verlaagde belastingen en premies weer te verhogen. Maar bedenk wel dat de omschakeling van het verstoken van fossiele brandstoffen naar een kringloop-economie gebaseerd op duurzame energiebronnen en waterstof waarschijnlijk meer dan een generatie zal duren.

2. Groentax verhoogt het aandeel van de indirecte belastingen en is daarom sociaal. De laagste inkomensgroepen worden weer de dupe.

Antwoord: Tegelijk met de invoering van de groentax worden andere belastingen en premies verlaagd. Voor ons is randvoorwaarde dat de inkomensgroepen tot modaal er door de invoering van de groentax financieel niet op achteruit mogen gaan. De studie van het Heidelbergse Umwelt- und Prognose Instituut heeft ook gegevens verzameld over dit vraagstuk. Er is geen reden om aan te nemen dat de Nederlandse situatie hier veel van zal af-

wijken. Bij de uitkomsten van dat onderzoek viel op, dat alleen bij de energiekosten de minima meer dan evenredig hoge kosten hebben. Dat ligt waarschijnlijk aan het feit dat minima over het algemeen in oude, slecht geïsoleerde woningen wonen. Daarom staat er bij de directe milieu-maatregelen ook een grote post voor het isoleren van oud-bouwwoningen. Bij auto's en brandstof voor auto's ligt het precies omgekeerd. Daar maken minima, waarschijnlijk juist omdat ze relatief arm zijn, veel minder gebruik van. Hier worden de minima door de groentax juist ontzien en drukt zij harder op de midden- en hoge inkomens. Ook bij het woon-werk verkeer per auto doet zich dit verschijnsel voor. Naar mate iemand meer inkomen heeft woont hij of zij (meestal hij) verder van de werkplek. Dit verband is zelfs recht evenredig met het inkomen. Indien iemand 1,5 keer zoveel verdient als zijn buurman, dan woont hij ook 1,5 keer zo ver van zijn werkplek. (Zie Nieuwe Bèta juni/juli.)

3. Groentax is in de EG niet haalbaar, want voor de geplande interne markt moeten vanaf 1993 alle accijnzen geharmoniseerd zijn.

Antwoord: Een aantal van de voorgestelde vormen van groentax raken helemaal niet aan de interne markt. Dat geldt bijvoorbeeld voor de bouwbelasting, het waterverbruik, afvalwarmte, vele vormen van 'Weg met de weg-werpmatenschap'.

Voor de vliegtuigbenzine stelt de Europese Commissie een accijns van ongeveer één gulden per liter voor. Dat is precies hetzelfde als de door Groen Links voorgestelde groentax.

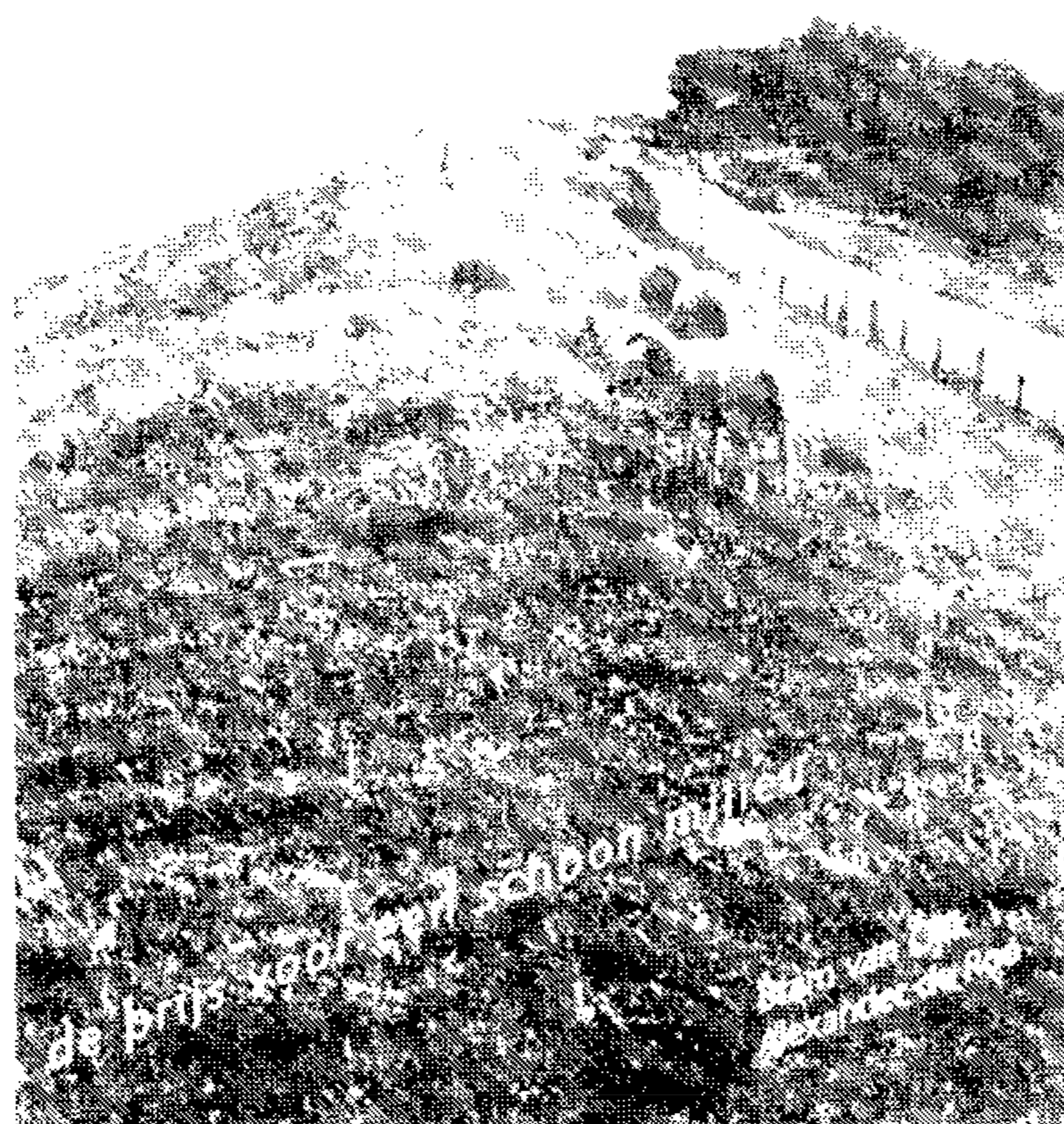
De harmonisatie van de indirecte belastingen is het moeilijkste en meest omstreden deel van de interne markt van de EG. Bijvoorbeeld bestaande BTW-tarieven lopen uiteen van 12% in Luxemburg en Spanje tot 22% in Denemarken en 25% in Ierland. Bovendien kennen België, Frankrijk, Italië, Portugal en Spanje verhoogde BTW-tarieven van 33 tot 38%.

Ook bij de accijnzen zijn er enorme verschillen. De belasting per liter benzine loopt uiteen van 53 cent in Luxemburg tot 129 cent in Italië. De accijns op tabak loopt uiteen van 4 cent per sigaret in Griekenland tot bijna 37 cent in Denemarken.

Besluiten in EG-verband over de harmonisatie van de belastingen moeten met eenstemmigheid genomen worden. Alle 12 landen moeten het er mee eens zijn. Elk land, ook de kleinste, heeft veto-recht. Tot nu toe is er nog niet één accijns geharmoniseerd! Kortom, het is nog helemaal de vraag of en hoe de harmonisatie van de indirecte belastingen plaats zal vinden. Omdat geen enkele regering, van welke politieke kleur ook, het leuk vindt als de belasting-opbrengst daalt, ligt het voor de hand, dat eventuele compromissen op een hoog belastingniveau plaats zullen vinden.

De Europese Commissie heeft bovendien – in antwoord op vragen van de Groen Linkse Euro-afgevaardigde Nel van Dijk laten weten dat nationale vormen van groentax toelaatbaar zijn, mits ze geen controles aan de grens betekenen. Doordat de groentax bovenop de eindprijs van een bepaald produkt komt, is dat geen probleem.

De brochure 'Groentax, de prijs voor een schoon milieu' kost 5 gulden en is verkrijgbaar bij Groen Links, postbus 267, 1000 AG Amsterdam.

De werklozenbestrijding van de jaren tachtig

De kabinetten-Lubbers hebben de bestrijding van de werkloosheid een hoge prioriteit gegeven. Al jarenlang worden met name de media en de werklozen bestookt met ambitieuze banenplannen. De ene maatregel is nog niet op de rails gezet of de andere ligt al op de tekentafel. Het lijkt dat de overheid het probleem serieus aanpakt. De werkelijkheid ziet er anders uit. In samenwerking met de PSP-Tweedekamerfractie heeft de Stichting Weerwerk de banenplannen sinds 1980 onderzocht. In dit artikel geven de onderzoekers de belangrijkste resultaten weer.

Tijdens de Algemene Beschouwingen van oktober 1988 werd de werkloosheid opnieuw uitgebreid besproken. Alle grote fracties kwamen met nieuwe en ambitieuze banenplannen, die de werkloosheid met rond de 100.000 mensen binnen korte tijd moesten verminderen. Andrée van Es was de zoveelste ronde van het banenplannencircus zat. Ruim tien jaar banenplannen had de werkloosheid niet verminderd. Bovendien vermoedde zij, dat de uitvoering nogal wat onregelmatigheden zou bevatten. Tijd dus voor een evaluatie. Zij vroeg daarom om een spoedig te houden parlementaire enquête over het actieve werkgelegenheidsbeleid. Dat werd genegeerd door de andere fracties. De Stichting Weerwerk te Nijmegen, een onderzoekscollectief van baanlozen, reageerde wel. De fractie en dit onderzoekscollectief startten eind november 1988 een onderzoek, wat resulteerde in de onlangs verschenen publikatie "De Reserves van de B.V. Nederland" (1).

Banenplannen

Het onderzoek strekt zich uit over alle banenplannen van de landelijke overheid, die sinds 1980 in werking zijn geweest. Dat zijn er ongeveer twintig, met welluidende namen als het Jeugdonthoofplanningsbanenplan (JOB), Maatregel ter Ondersteuning van de Arbeidsinpassing (MOA) en dergelijke. Grofweg zijn er twee soorten banenplannen te onderscheiden. In de eerste plaats gaat het om loonkostensubsidies, die verstrekt worden aan werkgevers als ze iemand van een bepaalde doelgroep in dienst nemen. Daarnaast zijn er de werkverruimende maatregelen, waarbij de overheid zelf gesubsidieerde arbeidsplaatsen

mogelijk maakt, meestal in de collectieve sector.

Het succes van alle banenplannen bij de bestrijding van de werkloosheid hangt uiteindelijk natuurlijk af van het aantal banen, dat ermee gecreëerd wordt. Dat is ook de invalshoek van het onderzoek geweest, de banenplannen zijn onderzocht op de werkgelegenheidsverruimende werking.

Wanneer men de plannen hierop beoordeelt, blijkt het totale bereik van de plannen (in verhouding tot de geregistreeerde werkloosheid) bijzonder gering. In de jaren 1980-84 bedroeg de nieuwe werkgelegenheid 12.000-33.000 banen. Hierin speelde het naitien van plannen van Den Uyl nog een belangrijke rol. In 1985-1987 was de nieuwe werkgelegenheid beduidend minder: 8.800-12.000. Vorig jaar creëerden de maatregelen 10.500 tot 15.000 nieuwe banen. Dit betekent, dat het aantal nieuwe banen maximaal 2,6% van de geregistreeerde werkloosheid is geweest. De conclusie is gerechtvaardigd dat de banenplannen nauwelijks bijdroegen aan vermindering van de werkloosheid. Het bedrag, dat de schatkist heeft betaald voor dit magere bereik, is tesamen ongeveer 5 miljard gulden in de jaren 1980-89.

Actief beleid?

Deze conclusie is des te opvallender als men bedenkt, dat deze plannen het gehele actieve werkgelegenheidsbeleid van de landelijke overheid hebben uitgemaakt. Alle kabinetten sinds Den Uyl hebben een actief beleid willen voeren voornamelijk via uitbreiding van de collectieve sector, arbeidstijdverkorting en banenplannen. Het blijkt, dat met name in de

jaren tachtig de banenplannen de belangrijkste zijn geworden. De overheid wilde zichzelf afslanken, zodat daar in ieder geval geen uitbreiding van werkgelegenheid mogelijk was. Arbeidstijdverkorting werd vooral in de vorm gegoten van rationalisering zonder herbezetting en flexibilisering van de arbeid. Alleen de banenplannen bleven gespaard, hoewel de opzet van de plannen dratisch wijzigde, zodat soms nauwelijks meer sprake was van een echt banenplan.

Den Uyl reageerde op de opkomende werkloosheid met de zogenaamde Aanvullende Werken, een programma van 5 miljard, dat veel nieuwe banen heeft geschapen, zij het onvoldoende om de oplopende werkloosheid te keren. Deze plannen werden door van Agt en later Lubbers, snel afgebouwd. De genoemde werkverruimende maatregelen vielen eveneens ten prooi aan de bezuinigingsdrift. Wat resteerde was een snelle opeenvolging van loonkosten- en begeleidingskostensubsidies, waarbij het bereiken van bepaalde doelgroepen steeds belangrijker werd.

Deze subsidies zijn bedoeld voor "de zwakken" op de arbeidsmarkt en kennen alle een hoog verdringingspercentage. Een werkgever heeft bijvoorbeeld een vacature, waarop twee sollicitanten komen, één met en één zonder subsidie. De werkgever kiest bij gelijke kwaliteit dan voor de gesubsidieerde sollicitant. De andere sollicitant wordt verdrongen en blijft dus nog een tijd werkloos, terwijl de (bijvoorbeeld langdurig) werkloze een baan heeft gevonden. In deze situatie is echter geen nieuwe baan geschapen. Het blijkt, dat bij alle subsidies een verdringing optreedt van minimaal 70%. Slechts 30% van de geplaatste deelnemers bezetten een nieuwe baan.

Deze subsidies zijn vrijwel het enige instrument van de overheid geweest om direct de werkloosheid te verminderen en stonden in geen verhouding tot de geregistreeerde werkloosheid. Het direct creëren van nieuwe banen is met deze instrumenten onzeker. Afgelopen jaar werd al duidelijk, dat bij de uitvoering van de Wet Vermeend-Moor (subsidiering van zeer langdurig werklozen) de markt al verzadigd lijkt, zodat de doelstelling van het aantal plaatsingen bijgesteld moest worden.

Dat deze subsidies weinig nieuwe banen opleverden, was niet zo vreemd. Het beleid richtte zich steeds meer op doelgroepen, het positief discrimineren van jongeren, herintredende vrouwen, migranten en langdurig werklozen. Het werkgelegenheidsbeleid kreeg daardoor een ander aanzien dan bijvoorbeeld onder Den Uyl, toen rechtstreeks door de overheid nieuwe werkgelegenheid werd geschapen. De filosofie van Lubbers was juist een ondernemervriendelijk klimaat te creëren, waardoor de werkloosheid vanzelf zou afnemen. In een brandbrief in 1976 hadden negen grote ondernemers hier al om gevraagd. Zij zijn door Lubbers op hun wenken bediend: de jeugdlonen werden verlaagd, de premiedruk verlicht, de venootschapsbelasting verlaagd, en de lonen gematigd. Het werkgelegenheidsbeleid kreeg het karakter van arbeidsvoorzieningsbeleid. Voornamelijk scholing en bemiddeling en heroriëntering moesten de arbeidsmarkt soepeler laten functioneren. Op de "moeilijke" gevallen konden loonkostensubsidies worden toegepast. Een werkelijke vermindering van de werkloosheid werd niet meer actief nagestreefd. Daarvoor moest gewacht worden op de ontwikkelingen binnen de marktsector.

FOTO: H.P. SMEELE

Werklozenbestrijding

Het arbeidsvoorzieningsbeleid, dat onder Lubbers zo belangrijk werd, richtte zich alleen op de werklozen zelf. Het probleem van de werkloosheid werd daarmee geïndividualiseerd. Dat er eigenlijk sprake was van een maatschappelijk probleem, een tekort aan banen, werd niet meer erkend. De werkloze had een te hoge uitkering, te lage scholing, gebrek aan arbeidsritme en zal bij aanvang teveel verdienen, gezien de beperkte capaciteiten van betrokkenen. Werkloosheidsbestrijding werd daarmee gedegradeerd tot werklozenbestrijding.

Roulatie

Het beleid van subsidiëring van doelgroepen heeft slechts tot roulatie en herverdeling van de werkloosheid geleid. De werkloosheid wordt meer gespreid en de concentratie daarvan bij enkele groepen wordt tegengegaan. De verstrekking van subsidies kan op geen enkele wijze de creatie van nieuw werk garanderen, dan wel verdringing tegengaan. En zelfs als men de doelstelling van roulatie accepteert (tegenaan van langdurige werkloosheid via positieve discriminatie) is het resultaat mager. Nog geen 7% van de alle langdurig werklozen werden in 1988 aan een (tijdelijke) baan geholpen dankzij de plannen. Bovendien is gebleken, dat vrijwel alle plannen wat betreft het bereiken van de juiste doelgroep, verbeteren van de arbeidsmarktpositie en het juist verstrekken van subsidies, grote mankementen vertonen. Bovendien worden de plannen zelden volledig geëvalueerd. Van een aantal is helemaal geen evaluatiestudie verschenen.

Nieuwe plannen

Lubbers heeft zijn 500.000 alleen maar kunnen halen door de introductie van het "opgeschoonde cijfer". De voortschrijdende werkloosheid is niet weggewerkt en concentreert zich meer en meer bij dezelfde groepen van mensen. De nieuwe plannen van minister de Koning richten zich speciaal op hen: (zeer dure) werkervaringsplaatsen moet worden geschapen, waarop langdurig werklozen kunnen intekenen. Daarnaast worden de loonkosten-

subsidies voor verschillende groepen in een zogenaamd traject gestopt, dat langdurig werklozen, jongeren, ouderen, migranten, herintredende vrouwen kunnen doorlopen. Bovendien verhardt het beleid. De Tv-GWJ (voorloper van het Jeugwerkgarantieplan) kent nu nog een vrijwillige deelname van de jongeren, als het aan de minister ligt, wordt dat veranderd in een verplichte deelname op straffe van verlies van de uitkering. Zoals dat netjes heet: de garantie op inkomen wordt vervangen door de garantie op werk. Het niet deelnemen aan heroriënteringsgesprekken en het daaruit volgende traject levert de werkloze in de meeste gemeente een sanctie op. En na vele jaren van discussie staat nu ook een algemene verlaging van het wettelijk bruto-minimumloon op het programma. Hoeveel extra werk dit gaat creëren is slechts met een zeer natte vinger te schatten; de werkgevers zijn tot niets verplicht.

Ondanks de magere resultaten van de banenplannen tot nog toe, zoals uit het onderzoek blijkt, gaat het kabinet door op de ingeslagen weg. De individuele werkloze blijft het object van beleid, maar wordt dankzij Zweedse inspiratie harder aangepakt. Geen enkele garantie op nieuwe creatie van werk. Zoals de ex-directeur-generaal voort de Arbeidsvoorziening F. Kruse al opmerkte: "Het grootste kwaad dat ons bedreigt is dat we wennen aan de massa-werkloosheid". Uit onderzoek van het beleid blijkt, dat men daar al aan gewend is geraakt. Zoals de arbeidsmarkt zich nu vrij naar de grillen van de markt ontwikkeld lijkt het erop, dat naast de goedverdienende witte man van ca. 35 jaar, het scala van doelgroepen zich steeds verder uitbreidt, die hetzij onderwerp van beleid worden, danwel in de marge van de arbeidsmarkt functioneren: slecht betaald, in deeltijd en op flexibele basis.

Alternatieven

Het falen van arbeidsvoorzieningsbeleid als vorm van actieve werkloosheidsbestrijding kan niet worden opgelost met betere banenplannen of, zoals nu geprobeerd wordt, nog meer scholing en subsidie. Wat betreft scholing moet opgemerkt worden, dat de graad van scholing van de betaald werkenden in Nederland over het algemeen te hoog is ge-

zien de functie die hij zij bekleedt, zoals een nieuw onderzoek (dat binnenkort uitkomt) heeft aangetoond. En scholing schept geen werk, maar verscherpt alleen de concurrentiestrijd op de overvolle arbeidsmarkt. Erkend moet worden, dat de werkloosheid een *maatschappelijk* en dat de oplossing ervoor niet gezocht moet worden bij de werkloze. Structurele oplossingen zullen ook de mensen met een baan raken.

Verdere economische groei is niet wenselijk vanuit milieu-oogpunt en een op deze wijze bereikte uitbreiding van de werkgelegenheid zou op termijn weer ingehaald worden door stijging van de arbeidsproductiviteit. Oplossing van het werkloosheid moet dus gevonden worden in een eerlijke verdeling van het bestaande werk. Arbeidstijdverkortening en herverdeling van betaald en onbetaald werk zijn noodzakelijk. Een andere optie is de invoering van het basisinkomen. Loskoppeling van arbeid en inkomen zal ervoor zorgen dat het werkloosheidsprobleem anders gedefinieerd wordt.

Bovendien kan het basisinkomen de weg vrijmaken voor een drastische arbeidstijdverkortening.

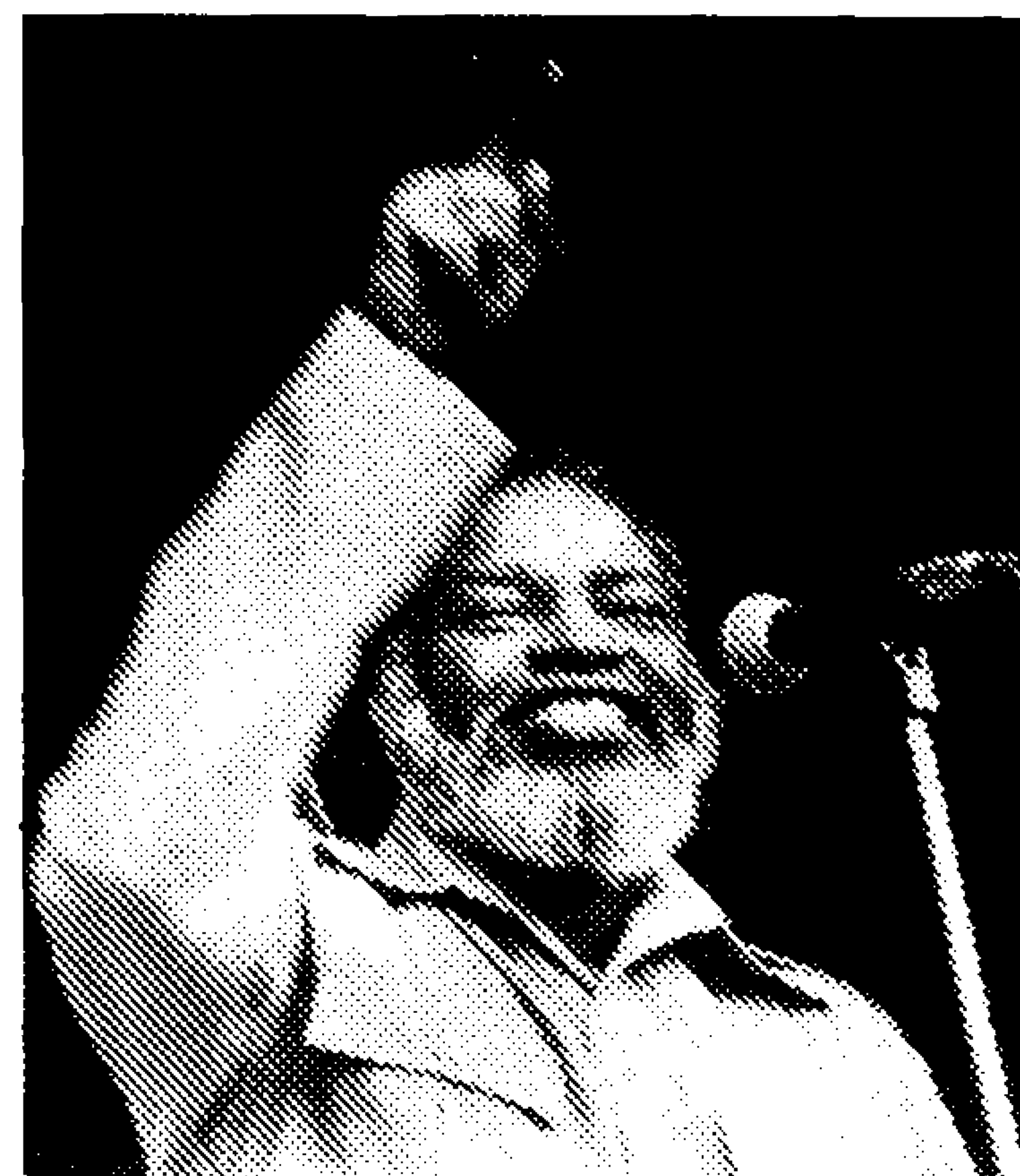
STICHTING WEERWERK

(1) De publicatie kan besteld worden bij de Stichting Weerwerk, De Ruyterstraat 17, 6512 GA Nijmegen, 080-221090.

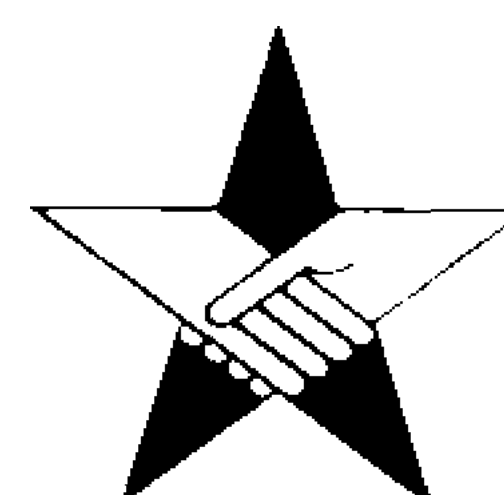
Steun de bevrijding van Namibië

Dit jaar vrije verkiezingen in Namibië. Er komt een einde aan de Zuidafrikaanse bezetting.

De bevrijdingsbeweging SWAPO en de Namibische basisorganisaties bestrijden gezamenlijk de apartheid. Steun hen in de verkiezingsstrijd.

SWAPO President Sam Nujoma

BEVRIJDINGSFONDS
Komitee Zuidelijk Afrika
Oudezijds Achterburgwal 173
1012 DJ Amsterdam
tel. 020 - 27 08 01

GIRO 26655

Cijferen

Op de dag waarop dit verhaal zijn vorm begint te krijgen lees ik in de krant, dat het Centraal Planburo (CPB) een nieuwe berekening van de economische groei voor de komende jaren heeft gepubliceerd, die lager uitkomt dan de 2,5% waarvan het tot nu toe uitging. Eens te meer maakt dit duidelijk, hoe relatief het cijferwerk is, dat politieke partijen tegenwoordig doen om de door hen geformuleerde eisen, wensen en voornemens te rechtvaardigen. Maar zelden zien we, dat ze zelf deze relativering ook in hun propaganda uitspreken. Integendeel, met name sinds het optreden van Ruding lijken de cijfers haast belangrijker dan de politieke afwegingen waarvan zij het gevolg zijn.

De financiële onderbouwing die Groen Links van haar programma gepresenteerd heeft laat althans iets zien van deze relativering. De partij geeft in een aparte paragraaf aan, hoe zij aankijkt tegen de (financiële) mogelijkheden en gevolgen van de realisering van haar programma en presenteert behalve een scenario dat op de door het CPB gehanteerde veronderstelling gebaseerd is een tweede scenario voor een veel lagere groei-verwachting. Hiermee wordt erkend, dat het beleid zoals Groen Links dat voorstaat zal leiden tot een minder hoge economische groei. Een mindere economische groei, die duurzamer is en het predikaat "selectief" verdient. De doorrekening presenteert deze echter als een (ongewenst?) gevolg van het beleid, niet als de bewuste keuze die het volgens velen zou moeten zijn.

Het kader

"Het kabinet Lubbers heeft de Nederlandse economie in een zorgwekkende staat achtergelaten. Er is sprake van een nieuwe armoede, de milieuproblemen worden onvoldoende aangepakt en de werkloosheid is nog steeds onaanvaardbaar hoog. Een ander beleid is dringend noodzakelijk; er moet ook veel worden hersteld.

Dat andere beleid kost veel geld. Deze financiële toelichting bij het program van Groen Links laat zien hoe dat kan worden gefinancierd. Dat geschiedt met name door een andere verdeling van de lasten, niet door de overheid meer te laten lenen.

Het gaat de winsten en de hoge inkomens zeer voor de wind, mede doordat CDA en VVD de lastenverlagingen steeds daarheen schoven. Toch wordt voortdurend op de smalle marges van het beleid' geweest. Andere partijen houden vast aan de stelregel dat de collectieve sector in verhouding hoe dan ook niet mag groeien. Groen Links is op dit punt realistischer. Een verantwoord beleid ten aanzien van de koopkracht van de sociale uitkeringen en het milieu kan niet binnen die stelregel worden gerealiseerd. Een zekere uitbreiding van de collectieve sector is met zoveel nieuwe taken onvermijdelijk."

De inleiding van de financiële verantwoording van het Groen Links verkiezingsprogramma is duidelijk. De partij wil een andere politiek met andere keuzes, en beseft daarmee af te wijken van het financiële kader, dat door de andere politieke partijen geaccepteerd wordt. Dat desondanks deze verantwoording gepresenteerd wordt past niet alleen in de geest van

Ontwikkeling collectieve uitgaven en inkomsten in 1994

	variant 1		variant 2	
	kosten	batens	kosten	batens
ruimte		18.7		9.0
koppeling ambt./trendv.	12.6		12.6	
sociale zekerheid	9.9	2.4	9.9	2.4
arbeidsvoorw. ambt./trendv.	15.0	7.0	15.0	7.0
aanvullende werkgelegenheid	0.5		0.5	
milieu	4.0	5.0	4.0	7.3
verkeer	2.2	3.4	2.2	3.4
defensie		3.0		3.0
ontwikkelingssamenwerking	2.4		2.4	
onderwijs	3.1		3.1	
volksgezondheid	0.8	1.6	0.8	1.6
volkshuisvesting	3.3	2.9	3.3	2.9
welzijn/kultuur	0.7		0.7	
diversen		0.6		0.6
fiskale maatregelen		14.1		17.3
sluitpost	4.2			
totaal	58.7	58.7	54.5	54.5

De cijfers zijn gegeven als afwijkingen in het jaar 1994 ten opzichte van voortzetting van het thans gevoerde beleid over die jaren ("bij ongewijzigd beleid"). In de berekende ruimte is al rekening gehouden met verplichtingen die voor de tussenliggende jaren zijn aangegaan. Variant 1 gaat uit van een voortgezette economische groei van (conform het CPB) 2,5% per jaar

Variant 2 gaat uit van (selectieve) economische groei, die gesteld wordt op 1% per jaar. De baten die onder milieu zijn opgevoerd komen voor rekening van de invoering van de groentax, die per saldo 1 tot 3,3 miljard oplevert

In de berekening van de post defensie is uitgegaan van de vrij besteedbare ruimte en nog geen rekening gehouden met mogelijk niet door te zetten geplande investeringen. Aanvullende middelen kunnen hier zeker worden gevonden, al moet bedacht worden dat iedere bezuiniging ook weer lasten (o.a. wachtgelden en uitkeringen) met zich mee brengt.

De sluitpost kan vrij worden aangewend en wordt door Groen Links voorlopig gereserveerd voor doorvoering van lastenverlichting. In het lage groei scenario blijft deze lastenverlichting vanzelfsprekend achterwege.

deze tijd maar weerlegt tevens verwijten aangaande het financieel realisme van de partij. Tegelijkertijd wordt er mee aangegeven, dat ook de financiële exercities van andere partijen betrekkelijk zijn en nooit normgevend mogen worden voor het voorgestane beleid. Waar een (politieke) wil is is ook altijd een (financiële) weg, lijkt Groen Links te willen zeggen.

Het publiceren van financiële scenarios brengt ook een zeker risico met zich mee. Zoals uit de eerste politieke reacties en perscommentaren blijkt richten de tegenstanders zich allereerst op die aspecten, die ten opzichte van de eigen inzichten minder gewenst zijn en wordt het verband met het totaalprogramma uit het oog verloren. Minder populaire gevolgen van het programma worden in de burgerlijke pers breed uitgemeten, de kern van de analyse uit de aandacht verdrongen.

Lasten en belastingen

De financiële doorrekening van het programma van Groen Links (zie het kader elders op deze pagina) laat zien, dat het met betrekkelijk beperkte verschuivingen van middelen op macro-nivo mogelijk is een totaal ander beleid vorm te geven. Een verschuiving van 58,7 miljard wordt gerealiseerd met een lastenverzwaring die beperkt blijft tot 9,9 miljard. Zelfs bij een veel lager ingeschatte economische groei blijft, volgens de sommetjes van Groen Links, de lastenverzwaring beperkt. De verschuiving in de lasten is (conform het programma) wel aanzienlijk, duidelijk is dat meer dan andere partijen voor Groen Links de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. Dit wordt mede bereikt door meer

dan anderen doen de gevolgen van milieu-maatregelen door te berekenen aan de bedrijven, die de problemen ook veroorzaken. Dat die vervolgens de kosten weer in hun prijsstelling doorberekenen wordt buiten beschouwing gelaten.

Het meest wordt dit duidelijk aan de uitwerking van de groentax. Deze belasting op milieubelastende producten moet grotendeels de huidige BTW-grondslag gaan vervangen op een manier die arbeid goedkoper maakt ten opzichte van kapitaal en energiegebruik. Er wordt daarbij gezocht naar een vorm, die compensatie biedt voor de nadelige inkomenseffekten die van de heffing uitgaan op met name de lage inkomensgroepen. Hoewel Groen Links stelt vooral het milieu-effekt van de groentax te beogen wordt de opbrengst, per saldo 5 miljard, niet alleen gebruikt voor investeringen in de sfeer van milieu-verbetering en behoud. Een deel van de opbrengst wordt ingezet voor andersoortige uitgaven. In het scenario met lage groei is dit deel zelfs aanzienlijk, wat kan wijzen op een zwakke steun in de financiële dekking van de plannen.

Extra uitgaven

Al uit het concept-programma van Groen Links blijkt, dat de partij belangrijke extra uitgaven wil op een aantal terreinen. Het recht-trekken van de maatregelen die de kabinetten Lubbers genomen hebben ten aanzien van sociale zekerheid, ambtenaren en trendvolgers beslaat hiervan een groot deel, maar ook onderwijs, ontwikkelingsamenwerking, welzijn en volkshuisvesting delen hierin mee. De maatregelen op het vlak van het verkeer en de volkshuisgezondheid kunnen zichzelf financieren.

Met name pacifisten zullen de bezuiniging op defensie mager vinden, hoewel de bezuiniging de helft van de vrij besteedbare ruimte betreft. Van de geplande bezuinigingen op personeel (ca. 4 miljard) is geen bijdrage voor de begroting geraamd aangezien hiervoor civiele compensaties (vervangend werk, uitkeringen e.d.) nodig zullen zijn. Vooral in het lage groei-scenario lijkt het nodig en mogelijk op juist deze post verdere bezuinigingen door te voeren.

Evenmin als andere politieke partijen of het CPB slaagt Groen Links er in alle effecten van het door haar voorgestane beleid volledig door te rekenen. Met name de inverdieneffecten waarop de partij rekent, door arbeidsduurverkortingen e.d., zijn buiten de onderbouwing gehouden. Hierdoor kan het uiteindelijk effect van de uitvoering van het Groen Links programma zowel gunstiger als ongunstiger zijn dan thans wordt voorzien.

Maar, zoals al werd gezegd, niets is meer relatief dan de doorrekening van de goede voornemens van politieke partijen. Ook de

doorrekening die het CPB in augustus wil publiceren moet in dit licht worden gezien. En al op Prinsjesdag zal uit de Macro-Economische Verkenning blijken, dat het toch allemaal weer anders ligt.

Realisme

De financiële uitwerking van het programma maakt duidelijk, dat het verwijt van onrealistisch optreden Groen Links niet meer gemaakt kan worden dan andere partijen. De uitwerking is zelfs realistischer dan die van andere partijen in die zin, dat zij de bereidheid toont aan te geven, waar de partij bij tegenvallende economische groei de nodige middelen denkt te verkrijgen.

Interessant is, dat daarbij veel mogelijk blijkt zonder dat het heilige financieringsstekort vergroot hoeft te worden. Ook Groen Links verkondigt de stelling, dat dit ongewenst is vanwege de hoge rentelasten, die reële uitgaven dreigen te verdringen. Wel moet in het lage groei-scenario de verlaging van het fi-

nancieringsstekort worden beperkt. Hoewel Groen Links een dergelijke selectieve groei voorstaat presenteert zij het 1%-scenario als een soort minimum, dat alleen bij tegenvallers aktueel is. Electoraal misschien logisch, de schijn van "kiezersbedrog" kan niet helemaal worden vermeden.

Belangrijk voor de politieke discussie is daarnaast, dat niet alle plannen eenzijdig uit bezuinigingen op (met name) Defensie worden gedeckt. Ten opzichte van andere politieke partijen is dit een "gedegener" opstelling dan voorheen door de Groen Links partijen meestal werd ingenomen.

De cijfermatige doorrekening van het programma van Groen Links biedt al met al weinig verrassingen ten opzichte van het inhoudelijk programma. Degenen die verrechtsing vreesden kunnen er zeker argumenten aan ontlenuen, maar het karakter van de partij wordt er niet door aangetast.

TJARK REININGA

Nieuwe uitgave Wetenschappelijk Bureau PSP Geen cent teveel

'Geen cent teveel' is de titel van een nieuwe brochure van het Wetenschappelijk Bureau. De brochure gaat over jongeren en inkomen. Jongeren zijn het zwaarst getroffen door de bezuinigingen van de kabinetten-Lubbers, zo gaf staatssecretaris De Graaf van Sociale Zaken onlangs toe in een VPRO-programma. Bij iedere bezuinigingsronde werden de jongereninkomens 'meegenomen'. Alsof dat nog niet genoeg was kwam het kabinet in 1988 met nieuwe plannen om jongeren te korten: de Inkomensvoorziening Jongere Werkloze Werknemers (IJW). Dit wetsontwerp behelst een verlaging van de bijstandsuitkeringen voor jongeren tot en met 26 jaar; een onderscheid tussen jongeren met en zonder arbeidsverleden; en een beperking van het recht op de uitwonendennorm in de bijstand. Tegen deze regeringsvoornemens kwam een storm van protest, niet alleen van jongerenorganisaties, maar ook van gevestigde adviesinstanties zoals de Emancipatieraad en de Raad voor het Jeugdbeleid.

Ook het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) hield zich met jongeren bezig. In 1988 publiceerde het SCP een rapport over jongereninkomens getiteld 'Naar een geïntegreerd beleid voor jongvolwassenen'. Dit rapport was samengesteld op speciaal verzoek van premier Lubbers. In het rapport stelt het SCP voor om alle jongereninkomens op elkaar af te stemmen. Alle werkloze en studerende jongeren krijgen een bepaald basisbedrag, afhankelijk van de leeftijd. Studenten kunnen er wat bijlenen en iedereen mag 300 gulden per maand bijverdienen.

In de brochure wordt uitgebreid ingegaan op de inhoud van beide voorstellen. In een apart hoofdstuk wordt het zogeheten meisjesbeleid besproken, de 1990-maatregel. De tweede helft van de brochure schetst de achtergronden van het jongereninkomens-beleid. Waarom worden jongeren steeds als aparte groep behandeld? Wat zijn de ideeën van bewindslieden en politieke partijen over jongeren en hoe komt dat tot uiting in het beleid?

De brochure telt 40 pagina's en is te bestellen bij het Wetenschappelijk bureau van de PSP.

JUDIT KLAPPE

medewerkster Wetenschappelijk Bureau PSP

JONGEREN KIEZEN

GROEN

Dierenwelzijn

Het lijden in de bio-industrie

Op 25 en 26 mei j.l. boog de Tweede Kamer zich eindelijk over de ontwerp-Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren. Eindelijk, want reeds in 1975 nam de Tweede Kamer een motie aan, dat er regels voor het welzijn van het vee moesten worden opgesteld. Nu, 14 jaar later, heeft de regering dat nog steeds niet gedaan. Er ligt slechts een voorstel voor een raamwet op basis waarvan regels kunnen (niet moeten!) worden gesteld.

De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren heeft in 1985, uit onvrede met de bestaande wetgeving en met het voorliggende regeringswetvoorstel, een eigen voorstel gepresenteerd voor een Welzijnswet voor dieren. Een voortreffelijk voorstel, dat wat de PSP-fractie betreft vrijwel ongewijzigd door het kabinet overgenomen had mogen worden. De Dierenbescherming had haar lobbywerk bij de Tweede kamerfracties goed gedaan. Op vrijwel alle belangrijke punten had zij één van de grotere fracties bereid gevonden een amendement in te dienen. Het resultaat was een stortvloed van maar liefst 48 amendementen. Minister Braks van Landbouw wees op acht na alle amendementen, inclusief de drie van de PSP, af.

Gekwetste zeden of dierenbescherming

Het betoog van Andrée van Es over dierenwelzijn bevatte een viertal hoofdpunten.

Allereerst wijst zij er op dat dierenkwelling en dierenmishandeling tot op de dag van vandaag niet strafbaar zijn gesteld om het dier te beschermen, maar 'ter voorkoming van kwetsing van zedelijke gevoelens van de mens'. De PSP juicht het toe dat deze antropocentrische benadering nu eindelijk wordt verlaten en dat nu alom wordt erkend dat dieren wezens met gevoel en met een eigen, beschermenswaardige, waarde zijn. Optreden tegen dierenmishandeling op basis van de bestaande strafbepalingen is nooit een groot succes geweest, en de grote welzijnsaantastingen in de bio-industrie en de proefdierenlaboratoria zijn hiermee al helemaal niet tegen te houden geweest. Maar ook bij bijvoorbeeld grove verwaarlozing van een hond kost het de Dierenbescherming vaak drie jaar procederen bij de strafrechter voor het dier van z'n kweller kan worden afgepakt. Vandaar dat de PSP een amendement indiende om het mogelijk te maken dat de Dierenbescherming bij de civiele rechter opkomt voor de belangen van dieren. Bij de civiele rechter kan bijvoorbeeld de onmiddellijke inbeslagname van een mishandeld dier worden gevraagd en toegestaan worden.

Dieren in het wild vogelvrij

In tal van wettelijke regelingen worden diersoorten beschermd bijvoorbeeld in de Natuurbeschermingswet en in de Vogelwet. Bij een geringe populatie-omvang van een diersoort tracht men de groei van de populatie te stimuleren. Zijn er naar menselijke maatstaven gemeten veel exemplaren van een diersoort, dan wordt nogal eens gegrepen naar het jachtgeweer, de gifspuit of naar vallen en klemmen. Nergens zijn regels gesteld om het individuele dier in het wild dan bescherming te bieden tegen doden, of onnodig lijden. Dat in de Bestrijdingsmiddelenwet, de Visserijwet en de Jachtwet volgens Minister Braks het welzijn afdoende is geregeld, betwijfelt de PSP. Temeer daar hierin 'plezierjacht' en 'sportvisserij' zijn geregeld, activiteiten die de PSP

afkeurt. De PSP heeft daarom een voorstel ingediend om in de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren een algemene bepaling op te nemen, die ook ten aanzien van in het wild levende dieren tot een afweging van hun welzijn verplicht.

Intensieve veehouderij

Het grootste deel van het PSP-betoog was gewijd aan de intensieve veehouderij, waarin het dierenwelzijn decennia lang volkomen veronachtzaamd is en het heeft moeten afleggen tegen economische belangen.

Andrée schetste de economische ontwikkelingen die tot ware dierenfabrieken hebben geleid, met daaromheen een bio-industrieel complex van stallenbouwers, veevoederfabrieken, dierengeneesmiddelenhandel, vleesverwerkende industrieën en kapitaalverstrekkers. De PSP heeft van meet af aan tot de critici hierop behoord:

– de intensieve veehouderij levert veel milieuvervuiling op;

– ten behoeve van ons vee wordt in de Derde Wereld veevoer verbouwd in plaats van voedsel voor de mensen daar;

– de kwaliteit van dierlijke producten is regelmatig in opspraak door de geforceerde groei en het overmatig diergeneesmiddelengebruik;

– het dierenwelzijn wordt ernstig aangetast;

– de meeste veehouders worden er niet veel beter van. Vaak zitten ze diep in de schulden. Lange werkweken en meewerkende familieleden leveren slechts een minimum-inkomen.

De enorme jaarlijkse exportopbrengst rechtvaardigt alles. De maatschappelijke kosten, hier, in de Derde Wereld en in de toekomst, laten zich moeilijk in geld uitdrukken.

Het mestprobleem lijkt tot een kentering in het denken over de veehouderij te leiden. Maar de oplossingen worden vooralsnog gezocht in het technisch verwerken van mest en niet in het verkleinen van de veestapel.

Sanering bio-industrie

Werken aan een oplossing van het dierenwelzijnsvraagstuk in de intensieve veehouderij vergt een aanpak die de behandeling van het wetsvoorstel overstijgt.

Het is nu tijd voor een abonnement op

DE WAARHEID

Dagblad voor Groen Links

- Ja, ik maak kennis met De Waarheid en neem om te beginnen een speciaal zaterdag-abonnement voor f 8,90 per maand
- Ja, ik maak kennis met De Waarheid en wil direct een volledig abonnement voor f 22,10 per maand

Naam:

Adres:

Postcode:Plaats:

Telefoon:

BON INVULLEN EN OPSTUREN naar:

De Waarheid, antw. nr. 2518, 1000 PA Amsterdam (postzegel niet nodig) of bel: 020-262565.

Bedrijven moeten worden geholpen over te schakelen op milieu- en diervriendelijker produktiewijzen, zonder dat de boer er financieel op achteruit gaat.

Het succes van het scharrelei bewijst dat dit kan. De introductie van 'scharrelvarkensvlees', 'scharrelkalfsvlees' en 'ekomelk' in de supermarkten laat niet lang meer op zich wachten. Ook in West-duitsland, waar het grootste deel van de Nederlandse landbouwexport naartoe gaat, is de bevolking bereid iets meer te betalen voor milieu- en diervriendelijker producten.

De kosten van omschakeling moeten door de overheid worden bestreden uit de algemene, naar draagkracht geheven belastingen. Voor zover dit blijvende kostenstijgingen geeft, moet bekeken worden in hoeverre de consument dit moet betalen en welke kosten de overheid voor zijn rekening neemt.

Zo kunnen wantoestanden in de bio-industrie worden gesaneerd. De PSP heeft de Minister van Landbouw gevraagd hiertoe een 'beleidsplan veehouderij en samenleving' op te stellen en de Kamer jaarlijks verslag te doen van de vorderingen in de uitvoering.

Preventieve toetsing

Voorstellen om bijvoorbeeld de legbatterij te verbieden, worden afgewezen met de mede-

Partijbestuur & Groen Links

Er zijn enkele brieven binnengekomen n.a.v. het gebeuren in het PSP-partijbestuur m.b.t. de vertegenwoordiging in het Groen Links-bestuur en de verslaggeving hiervan in Bevrijding. Op 16 september staat dit punt op de agenda van de partijraad. In de volgende Bevrijding wordt hiervan verslag gedaan en zullen de reacties worden geplaatst.

REDAKTIE

49ste Congres op 25 november

Op zaterdag 25 november houdt de PSP haar jaarlijks najaarscongres. Op de agenda staan o.a. de volgende zaken:

- beleidsverslagen partijbestuur, fracties en stichtingen
- verkiezing nieuw partijbestuur
- reglement Groen Linkse Raad en andere organisatorische gevolgen van de totstandkoming van Groen Links.

De plaats waar het eendaagse congres wordt gehouden is op dit moment nog niet bekend. Op 3 oktober valt, tegelijk met het oktobernummer van Bevrijding, de eerste congres-

deling dat dit onverantwoorde kapitaalvernietiging is. Het lijkt dan ook logisch nieuwe veehouderijssystemen, voor ze in series de fabriek uitrollen, te toetsen op hun toelaatbaarheid uit een oogpunt van dierenwelzijn. Maar nee, Minister Braks houdt stug vol dat het genoeg is achteraf hierop te controleren en zo nodig een dierenvriendelijk systeem uit de markt te nemen. In de Tweede Kamer krijgt Braks voor dit merkwaardige standpunt voornamelijk de steun van zijn eigen CDA. De overige fracties, inclusief de kampioen van de vrije markt, de VVD, zijn voor invoering van een preventieve toetsing.

Bio-technologie

De enorme intensivering van de veehouderij in de laatste decennia vraagt aan de dieren aanpassingen die zij niet meer kunnen opbrengen. In plaats van de stal aan het dier aan te passen, wordt het dier aan de stal of het hok aangepast. Als dat met fokken niet lukt, wordt soms naar zeer banale middelen gegrepen. Kippesnavels worden afgebrand, nagels drastisch ingekort, varkensstaarten gecoupeerd, in het veevoer worden kalmerende middelen gestopt, de dieren worden in het donker gezet, enz.

De bio-technologie belooft geheel nieuwe mogelijkheden om het dier aan de productieomstandigheden aan te passen. Met geneti-

krant in bus. Afdelingen kunnen dan tussen 4 en 13 oktober hun ledenvergaderingen houden. Voorstellen en kandidaten voor het partijbestuur moeten voor 14 oktober worden gesteld. De tweede congreskrant, met deze voorstellen en de gestelde kandidaten verschijnt op 5 november.

Uit het partijbestuur

De laatste Bevrijdingen is er geen verslag gedaan van de vergaderingen van het partijbestuur. De belangrijkste reden hiervoor is het feit dat het partijbestuur zich vooral heeft beziggehouden met de totstandkoming van Groen Links en de voorbereiding van het 1 juli-congres.

Op 8 juli besprak het partijbestuur een uitgebreide notitie van Erik Meijer over de gevolgen van Groen Links voor de gemeenteraadsverkiezingen. Uitgangspunt is te streven naar een Groen Linkse samenwerking in alle gemeenten, maar uiteraard is het aan afdelingen zelf om hierover te beslissen. In Bevrijding van oktober zal uitgebreid aandacht worden besteed aan die gemeenteraadsverkiezingen.

Op 18 juli besprak het partijbestuur een voorstel van de organisatiecommissie over haar taakinvulling. Het partijbestuur was het niet met deze commissie eens dat haar werk zich zou moeten richten op het ontwikkelen van een vrijwilligersbeleid of op het mogelijk toekomstige samengaan van partij-organen binnen Groen Links, maar op het een zo efficiënt mogelijk stroomlijnen van de PSP-organisatie in de organisatorisch ingewikkelde periode waar de PSP nu voor staat.

Groen Links is een vast agendapunt in de partijbestuursvergadering. Er worden dan voorstellen besproken die in het Groen Links Bestuur aan de orde zijn of komen, zodat de PSP-delegatie de opvatting van het partijbestuur kent. Op 18 juli en 9 augustus is er vooral gepraat over de taken van de Groen Linkse Raad. Uiteindelijk koos het partijbestuur voor de constructie waarin zowel sprake is van een Groen Linkse Raad als een Groen

sche manipulatie wordt volop geëxperimenteerd. Door de overheidsbezuinigingen op wetenschappelijk onderzoek krijgt het bedrijfsleven hierop steeds meer invloed. De gevolgen voor het milieu, voor het welzijn van de dieren, voor de veeteelt als bedrijfstak en voor de ontwikkeling van de humane genetische manipulatie zijn volstrekt onbekend. De PSP bepleit dan ook een algemeen verbod. Het alleen toestaan van toelaatbaar bevonden zaken en verder wachten op de bevindingen van een commissie voor ethiek en bio-technologie bij dieren.

Opnieuw uitstel

Door de val van Lubbers II wordt de afhandeling van het voorstel voor de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren opnieuw uitgesteld. CDA-Minister Braks was niet erg genegen de Kamermeerderheid op de vele kritiekpunten tegemoet te komen. Of een volgende minister dat wel wil is maar de vraag. Niet alleen de Dierenbescherming krijgt nu weer de tijd om te lobbyen, maar ook het Groene Front (de landbouwlobby). Op concrete welzijnsregels voor het vee zal nog wel enkele jaren moeten worden gewacht. Onderwijl gaat het lijden van het vee in de bio-industrie gewoon verder.

BERT VAN DEN BERG

Links Bestuur (zie verder het artikel over het Groen Links Bestuur).

Op 9 augustus werd verder voornamelijk de nodige voorbereidingen voor het novembercongres getroffen. Het partijbestuur besprak een stuk van Joop Vogt waarin de gevolgen van Groen Links voor het Huishoudelijk Reglement waren geïnventariseerd. Dit stuk zal, eventueel aangevuld met nieuwe wijzigingsvoorstellen, aan het congres worden voorgelegd. Verder besloot het partijbestuur de partijraad voor te stellen de omvang van het nieuwe bestuur op 9 te stellen met de volgende functies: voorzitter, vice-voorzitter, secretaris, penningmeester, politiek secretaris sociaal-economisch, politiek secretaris milieu, politiek secretaris buitenland / vredesvraagstukken, hoofdredakteur Bevrijding/propaganda/voorlichting, politiek secretaris parlementair werk / afdelingsorganisatie.

U kunt vast nadenken of u er trek in hebt.

LEO PLATVOET

Gevraagd: Leden voor het congrespresidium

Op 25 november 1989 houdt de PSP haar 49e congres. Op de agenda o.a. de verkiezing van een nieuw partijbestuur en regelingen omtrent de taken, de bevoegdheden en de samenstelling van de in te stellen Groen Linkse raad.

De partijraad zal op 16 september een presidium voor dit congres benoemen. Daartoe zoekt het partijbestuur candidates/n voor het presidiumlidmaatschap.

Voor inlichtingen over de werkzaamheden van het presidium en aanmelding van candidates/n wendde men zich tot Huup Dassen, Richtersdael 54, 6045 DH Roermond. telefonisch 04750-31373 of 043-254044.

FLOOR DE KREIJ

Dierenwelzijn

Het lijden in de bio-industrie

Op 25 en 26 mei j.l. boog de Tweede Kamer zich eindelijk over de ontwerp-Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren. Eindelijk, want reeds in 1975 nam de Tweede Kamer een motie aan, dat er regels voor het welzijn van het vee moesten worden opgesteld. Nu, 14 jaar later, heeft de regering dat nog steeds niet gedaan. Er ligt slechts een voorstel voor een raamwet op basis waarvan regels kunnen (niet moeten!) worden gesteld.

De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren heeft in 1985, uit onvrede met de bestaande wetgeving en met het voorliggende regeringswetvoorstel, een eigen voorstel gepresenteerd voor een Welzijnswet voor dieren. Een voortreffelijk voorstel, dat wat de PSP-fractie betreft vrijwel ongewijzigd door het kabinet overgenomen had mogen worden. De Dierenbescherming had haar lobbywerk bij de Tweede kamerfracties goed gedaan. Op vrijwel alle belangrijke punten had zij één van de grotere fracties bereid gevonden een amendement in te dienen. Het resultaat was een stortvloed van maar liefst 48 amendementen. Minister Braks van Landbouw wees op acht na alle amendementen, inclusief de drie van de PSP, af.

Gekwetste zeden of dierenbescherming

Het betoog van Andrée van Es over dierenwelzijn bevatte een viertal hoofdpunten.

Allereerst wijst zij er op dat dierenkwellen en dierenmishandeling tot op de dag van vandaag niet strafbaar zijn gesteld om het dier te beschermen, maar 'ter voorkoming van kwetsing van zedelijke gevoelens van de mens'. De PSP juicht het toe dat deze antropocentrische benadering nu eindelijk wordt verlaten en dat nu alom wordt erkend dat dieren wezens met gevoel en met een eigen, beschermenswaardige, waarde zijn. Optreden tegen dierenmishandeling op basis van de bestaande strafbepalingen is nooit een groot succes geweest, en de grote welzijsaantastingen in de bio-industrie en de proefdierenlaboratoria zijn hiermee al helemaal niet tegen te houden geweest. Maar ook bij bijvoorbeeld grove verwaarlozing van een hond kost het de Dierenbescherming vaak drie jaar procederen bij de strafrechter voor het dier van z'n kweller kan worden afgepakt. Vandaar dat de PSP een amendement indiende om het mogelijk te maken dat de Dierenbescherming bij de civiele rechter opkomt voor de belangen van dieren. Bij de civiele rechter kan bijvoorbeeld de onmiddellijke inbeslagname van een mishandeld dier worden gevraagd en toegestaan worden.

Dieren in het wild vogelvrij

In tal van wettelijke regelingen worden diersoorten beschermd bijvoorbeeld in de Natuurbeschermingswet en in de Vogelwet. Bij een geringe populatie-omvang van een diersoort tracht men de groei van de populatie te stimuleren. Zijn er naar menselijke maatstaven gemeten veel exemplaren van een diersoort, dan wordt nogal eens gegrepen naar het jachtgeweer, de gifspuit of naar vallen en klemmen. Nergens zijn regels gesteld om het individuele dier in het wild dan bescherming te bieden tegen doden, of onnodig lijden. Dat in de Bestrijdingsmiddelenwet, de Visserijwet en de Jachtwet volgens Minister Braks het welzijn afdoende is geregeld, betwijfelt de PSP. Temeer daar hierin 'plezierjacht' en 'sportvisserij' zijn geregeld, activiteiten die de PSP

afkeurt. De PSP heeft daarom een voorstel ingediend om in de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren een algemene bepaling op te nemen, die ook ten aanzien van in het wild levende dieren tot een afweging van hun welzijn verplicht.

Intensieve veehouderij

Het grootste deel van het PSP-betoog was gewijd aan de intensieve veehouderij, waarin het dierenwelzijn decennia lang volkomen veronachtzaamd is en het heeft moeten afleggen tegen economische belangen.

Andrée schetste de economische ontwikkelingen die tot ware dierenfabrieken hebben geleid, met daaromheen een bio-industrieel complex van stallenbouwers, veevoederfabrieken, dierengeneesmiddelenhandel, vleesverwerkende industrieën en kapitaalverstrekkers. De PSP heeft van meet af aan tot de critici hierop behoord:

– de intensieve veehouderij levert veel milieuvervuiling op;

– ten behoeve van ons vee wordt in de Derde Wereld veevoer verbouwd in plaats van voedsel voor de mensen daar;

– de kwaliteit van dierlijke producten is regelmatig in opspraak door de geforceerde groei en het overmatig diergeneesmiddelengebruik;

– het dierenwelzijn wordt ernstig aangetast;

– de meeste veehouders worden er niet veel beter van. Vaak zitten ze diep in de schulden. Lange werkweken en meewerkende familieleden leveren slechts een minimuminkomen.

De enorme jaarlijkse exportopbrengst rechtvaardigt alles. De maatschappelijke kosten, hier, in de Derde Wereld en in de toekomst, laten zich moeilijk in geld uitdrukken.

Het mestprobleem lijkt tot een kentering in het denken over de veehouderij te leiden. Maar de oplossingen worden vooralsnog gezocht in het technisch verwerken van mest en niet in het verkleinen van de veestapel.

Sanering bio-industrie

Werken aan een oplossing van het dierenwelzijnsvraagstuk in de intensieve veehouderij vergt een aanpak die de behandeling van het wetsvoorstel overstijgt.

Het is nu tijd voor een abonnement op

DE WAARHEID

Dagblad voor Groen Links

- Ja, ik maak kennis met De Waarheid en neem om te beginnen een speciaal zaterdag-abonnement voor f 8,90 per maand
- Ja, ik maak kennis met De Waarheid en wil direct een volledig abonnement voor f 22,10 per maand

Naam:

Adres:

Postcode/Plaats:

Telefoon:

BON INVULLEN EN OPSTUREN naar:

De Waarheid, antw. nr. 2518, 1000 PA Amsterdam (postzegel niet nodig) of bel: 020-262565.

Bedrijven moeten worden geholpen over te schakelen op milieu- en diervriendelijker produktiewijzen, zonder dat de boer er financieel op achteruit gaat.

Het succes van het scharrelei bewijst dat dit kan. De introductie van 'scharrelvarkensvlees', 'scharrelkalfsvlees' en 'ekomelk' in de supermarkten laat niet lang meer op zich wachten. Ook in West-duitsland, waar het grootste deel van de Nederlandse landbouwexport naartoe gaat, is de bevolking bereid iets meer te betalen voor milieu- en diervriendelijker producten.

De kosten van omschakeling moeten door de overheid worden bestreden uit de algemene, naar draagkracht geheven belastingen. Voor zover dit blijvende kostenstijgingen geeft, moet bekeken worden in hoeverre de consument dit moet betalen en welke kosten de overheid voor zijn rekening neemt.

Zo kunnen wantoestanden in de bio-industrie worden gesaneerd. De PSP heeft de Minister van Landbouw gevraagd hiertoe een 'beleidsplan veehouderij en samenleving' op te stellen en de Kamer jaarlijks verslag te doen van de vorderingen in de uitvoering.

Preventieve toetsing

Voorstellen om bijvoorbeeld de legbatterij te verbieden, worden afgewezen met de mede-

Partijbestuur & Groen Links

Er zijn enkele brieven binnengekomen n.a.v. het gebeuren in het PSP-partijbestuur m.b.t. de vertegenwoordiging in het Groen Links-bestuur en de verslaggeving hiervan in Bevrijding. Op 16 september staat dit punt op de agenda van de partijraad. In de volgende Bevrijding wordt hiervan verslag gedaan en zullen de reacties worden geplaatst.

REDAKTIE

49ste Congres op 25 november

Op zaterdag 25 november houdt de PSP haar jaarlijks najaarscongres. Op de agenda staan o.a. de volgende zaken:

- beleidsverslagen partijbestuur, fracties en stichtingen
- verkiezing nieuw partijbestuur
- reglement Groen Linkse Raad en andere organisatorische gevolgen van de totstandkoming van Groen Links.

De plaats waar het eendaagse congres wordt gehouden is op dit moment nog niet bekend. Op 3 oktober valt, tegelijk met het oktobernummer van Bevrijding, de eerste congres-

deling dat dit onverantwoorde kapitaalvernietiging is. Het lijkt dan ook logisch nieuwe veehouderijssystemen, voor ze in series de fabriek uitrollen, te toetsen op hun toelaatbaarheid uit een oogpunt van dierenwelzijn. Maar nee, Minister Braks houdt stug vol dat het genoeg is achteraf hierop te controleren en zo nodig een dierenvriendelijk systeem uit de markt te nemen. In de Tweede Kamer krijgt Braks voor dit merkwaardige standpunt voorsnog alleen de steun van zijn eigen CDA. De overige fracties, inclusief de kampioen van de vrije markt, de VVD, zijn voor invoering van een preventieve toetsing.

Bio-technologie

De enorme intensivering van de veehouderij in de laatste decennia vraagt aan de dieren aanpassingen die zij niet meer kunnen opbrengen. In plaats van de stal aan het dier aan te passen, wordt het dier aan de stal of het hok aangepast. Als dat met fokken niet lukt, wordt soms naar zeer banale middelen gegrepen. Kippesnavels worden afgebrand, nagels drastisch ingekort, varkensstaarten gecoupeerd, in het veevoer worden kalmerende middelen gestopt, de dieren worden in het donker gezet, enz.

De bio-technologie belooft geheel nieuwe mogelijkheden om het dier aan de productieomstandigheden aan te passen. Met geneti-

krant in bus. Afdelingen kunnen dan tussen 4 en 13 oktober hun ledenvergaderingen houden. Voorstellen en kandidaten voor het partijbestuur moeten voor 14 oktober worden gesteld. De tweede congreskrant, met deze voorstellen en de gestelde kandidaten verschijnt op 5 november.

Uit het partijbestuur

De laatste Bevrijdingen is er geen verslag gedaan van de vergaderingen van het partijbestuur. De belangrijkste reden hiervoor is het feit dat het partijbestuur zich vooral heeft beziggehouden met de totstandkoming van Groen Links en de voorbereiding van het 1 juli-congres.

Op 8 juli besprak het partijbestuur een uitgebreide notitie van Erik Meijer over de gevolgen van Groen Links voor de gemeenteraadsverkiezingen. Uitgangspunt is te streven naar een Groen Linkse samenwerking in alle gemeenten, maar uiteraard is het aan afdelingen zelf om hierover te beslissen. In Bevrijding van oktober zal uitgebreid aandacht worden besteed aan die gemeenteraadsverkiezingen.

Op 18 juli besprak het partijbestuur een voorstel van de organisatiecommissie over haar taakinvulling. Het partijbestuur was het niet met deze commissie eens dat haar werk zich zou moeten richten op het ontwikkelen van een vrijwilligersbeleid of op het mogelijk toekomstige samengaan van partij-organen binnen Groen Links, maar op het een zo efficiënt mogelijk stroomlijnen van de PSP-organisatie in de organisatorisch ingewikkelde periode waar de PSP nu voor staat.

Groen Links is een vast agendapunt in de partijbestuursvergadering. Er worden dan voorstellen besproken die in het Groen Links Bestuur aan de orde zijn of komen, zodat de PSP-delegatie de opvatting van het partijbestuur kent. Op 18 juli en 9 augustus is er vooral gepraat over de taken van de Groen Linkse Raad. Uiteindelijk koos het partijbestuur voor de constructie waarin zowel sprake is van een Groen Linkse Raad als een Groen

sche manipulatie wordt volop geëxperimenteerd. Door de overheidsbezuinigingen op wetenschappelijk onderzoek krijgt het bedrijfsleven hierop steeds meer invloed. De gevolgen voor het milieu, voor het welzijn van de dieren, voor de veeteelt als bedrijfstak en voor de ontwikkeling van de humane genetische manipulatie zijn volstrekt onbekend. De PSP bepleit dan ook een algemeen verbod. Het alleen toestaan van toelaatbaar bevonden zaken en verder wachten op de bevindingen van een commissie voor ethiek en bio-technologie bij dieren.

Opnieuw uitstel

Door de val van Lubbers II wordt de afhandeling van het voorstel voor de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren opnieuw uitgesteld. CDA-Minister Braks was niet erg genegen de Kamermeerderheid op de vele kritiekpunten tegemoet te komen. Of een volgende minister dat wel wil is maar de vraag. Niet alleen de Dierenbescherming krijgt nu weer de tijd om te lobbyen, maar ook het Groene Front (de landbouwlobby). Op concrete welzijnsregels voor het vee zal nog wel enkele jaren moeten worden gewacht. Onderwijl gaat het lijden van het vee in de bio-industrie gewoon verder.

BERT VAN DEN BERG

Links Bestuur (zie verder het artikel over het Groen Links Bestuur).

Op 9 augustus werd verder voornamelijk de nodige voorbereidingen voor het novembercongres getroffen. Het partijbestuur besprak een stuk van Joop Vogt waarin de gevolgen van Groen Links voor het Huishoudelijk Reglement waren geïnventariseerd. Dit stuk zal, eventueel aangevuld met nieuwe wijzigingsvoorstellen, aan het congres worden voorgelegd. Verder besloot het partijbestuur de partijraad voor te stellen de omvang van het nieuwe bestuur op 9 te stellen met de volgende functies: voorzitter, vice-voorzitter, secretaris, penningmeester, politiek secretaris sociaal-economisch, politiek secretaris milieu, politiek secretaris buitenland / vredesvraagstukken, hoofdredacteur Bevrijding/propaganda/voorlichting, politiek secretaris parlementair werk / afdelingsorganisatie.

U kunt vast nadenken of u er trek in hebt.

LEO PLATVOET

Gevraagd: Leden voor het congrespresidium

Op 25 november 1989 houdt de PSP haar 49e congres. Op de agenda o.a. de verkiezing van een nieuw partijbestuur en regelingen omtrent de taken, de bevoegdheden en de samenstelling van de in te stellen Groen Linkse raad.

De partijraad zal op 16 september een presidium voor dit congres benoemen. Daartoe zoekt het partijbestuur candidates/n voor het presidiumlidmaatschap.

Voor inlichtingen over de werkzaamheden van het presidium en aanmelding van candidates/n wendde men zich tot Huup Dassen, Richterdael 54, 6045 DH Roermond. telefonisch 04750-31373 of 043-254044.

FLOOR DE KREIJ

Verkiezingsagenda

Hieronder volgt een overzicht van verkiezingsbijeenkomsten van 31 augustus t/m 6 september.

plaats	tijd	organisatie	sprekerster
donderdag 31 augustus			
Amsterdam ZO	20.00	Zw. migr. blok	Ellin Robles, Tara Oedayraj Singh Varma, Astrid Roemer
Assen	20.00	Politiek Cafe	Ria Beckers
De Bilt	20.00	Groen Links	Leonie Sipkes
Ede	20.00	PvdA	Leo Platvoet
Gorredijk	20.00	PION	Paul Rosenmöller
Harderwijk	20.00	Groen Links	Tara Oedayraj Singh Varma
Heerenveen	10.00	NBDO-school	Paul Rosenmöller
Helmond	?	FNV-Helmond	Wilbert Willems
Maastricht	13.15	Sted. Scholeng.	Ellin Robles
Nijmegen	20.00	Groen Links	Andrée van Es/Jeannette van Beusekom
Nijmegen	20.00	Werklozencentrum	Tineke v/d Klinkenberg
Oosterwolde	13.00	Geert Lameris	
Sittard	20.00	Groen Links	Ellin Robles/Nel van Dijk
Utrecht	20.00	Groen Links	Peter Lankhorst
Utrecht	20.00	Openb. Bibl.	Marion van Leeuwen
Veenendaal	20.00	Groen Links	Bram van Ojik
Voorburg	20.00	PvdA	Ina Brouwer
Winsum	20.00	Groen Links	Herman Verbeek
Zaanstad	20.00	gez. pol. part.	Marius Ernsting
Zuidlaren	19.30	Patientenraden N.	Geert Lameris

vrijdag 1 september

Alkmaar	20.00	Werkgr. Z-Afrika	Peter Lankhorst
Alphen a/d Rijn	20.00	gez. pol. part.	Andrée van Es
Beverwijk	14.00	Anti-discr.	Astrid Roemer
Den Haag	14.30	Gevangenis	Kees Diepenveen
Deurne	20.00	Groen Links	Bram van Ojik
Groningen	mid/av	Groen Links	Ria Beckers, Paul Rosenmöller, Marius Ernsting, Henk Branderhorst
Hilversum	11.30	Comeniuscollege	Ellin Robles
Leiden	20.00	Groen Links	?
Rotterdam	20.00	GROS	Hein Albeda
Scheveningen	14.30	Gevangenis	Peter Lankhorst
Schiedam	mid/av	Groen Links	Ina Brouwer
Zeist	16.00	Groen Links	Tara Oedayraj Singh Varma
Zutphen	20.00	Platf. Uitk.ger.	Ellin Robles

zaterdag 2 september

Amsterdam ZO	middag	Groen Links	Bob van Schijndel
Amsterdam	20.00	Homodemo	Peter Lankhorst
Delft	dag	Groen Links	Ina Brouwer, Marion van Leeuwen
Flevoland	dag	Groen Links	Bram van Ojik
Houten			
Rotterdam	middag	Groen Links	Paul Rosenmöller, Andrée van Es
Utrecht	20.00	Groen Links	Ria Beckers
Vlaardingen	och/mid	politieke markt	Andrée van Es

maandag 4 september

Apeldoorn	20.00	Groen Links	Ina Brouwer
Arnhem	20.00	Groen Links	Leoni Sipkes, Bob van Schijndel
Assen	middag	Hogesch. Drente	Bram van Ojik
Breda	?	FNV	Andrée van Es
Bunnik	20.00	Groen Links	Paul Rosenmöller
Castricum	20.00	Forum	Ellin Robles
Harderwijk	20.00	politiek cafe	Bram van Ojik
Hilversum	20.00	Groen Links	Marius Ernsting
Hoorn	?	MTS/MEAO	Luuk Heylman
Nijmegen	20.00	Nijm. jeugdraad	Peter Lankhorst
Poeldijk	20.00	EVO	Maarten van Poelgeest
Sevenum	19.15	LOS	Wilbert Willems
Tiel	20.00	politiek cafe	Marion van Leeuwen

dinsdag 5 september

Ameide	13.30	Erasmiaan College	Herma Hofmeyer
Amsterdam	11-15	Groen Links	Paul Rosenmöller
Roermond	11.00	PABO/M. Limburg	Maarten van Poelgeest
Weert	?	Bissch. College	Inge v/d Broek

zondag 3 september

Amsterdam
13.00-18.00 uur
slotfeest Groen Links in het Oosterpark met veel cultuur (Herbie White Orchestra, Kanaljerood, Sue Chaloner Band en Gruppo Sportivo) en weinig politiek (maar toch nog: Ria Beckers, Andrée van Es, Ina Brouwer en Paul Rosenmöller).

dinsdag 5 september
's avonds op de televisie:
lijsttrekkersdebat
met
Ria Beckers

woensdag 6 september
Utrecht
19.00 uur
Tivoli
Groen Links
uitslagenavond

Voor preciese plaats en karakter van de bijeenkomst kun je contact opnemen met Groen Links in plaats van de bijeenkomst of het campagnebureau van Groen Links. tel: 020-245515/202212.

BEVRIJDING

MAANDBLAD VAN DE PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ - JAARGANG 33 - NR. 11 - OKTOBER 1989

in dit nummer:

- ☆ Zes zetels voor lijst zes
- ☆ Groningen proeftuin
- ☆ Kabinetsformatie
- ☆ Marko Mazeland en zijn werk
- ☆ Voortplantingstechnieken
- ☆ De affaire Boerlage - Branderhorst
- ☆ Links Forum
- ☆ Boycot de EG

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon 020-267374, fax 020-237248. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.

Informatie & bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag.

Stichting Vorming & Scholing / Uitgeverij De Bovenbouw / De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 - 16.00 uur (Ron Leijser en Bert van de Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 - 17.00 uur (Judit Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag en donderdag van 10.00 - 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting / Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongerengroepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070-624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie Groen Links: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070-183040.

Groen Links: Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel. 020-245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 28, 9201 HA Drachten, tel.: 05120-30156 (Floor de Kreij).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Rutger van Santen, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020-267374, fax 020-237248.

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f 30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Zetwerk: Ruparo, Amsterdam.

Drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

ISSN 0167-0735

Tweede Kamerverkiezingen

Is er een weg terug?

Zes september, lijst zes, zes zetels. De liefhebbers van exorcisme vreesden deze uitslag: drie zessen vormen immers een duivels getal. Gelukkig hoeft Groen Links niet bij duistere, occulte krachten te raden om deze voor velen toch wat teleurstellende uitslag te verklaren. Somber stemt wel de terugkeer van de racist Janmaat in de Tweede Kamer. Het politieke racisme is, met het verdwijnen van Janmaat uit de Tweede Kamer in 1986, wat in de vergetelheid geraakt. En dat wreekt zich blijkbaar.

De uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen van 6 september jl. geeft een verlies voor de regeringscoalitie (CDA gelijk; VVD verliest vijf zetels) te zien en een winst van elk drie zetels voor de progressief-liberale (D66) en Groen-Links oppositie. En hoewel de PvdA drie zetels verloor, lijkt ze de grote winnaar te worden: terug op het regeringspluche. Opmerkelijk is dat met deze uitslag de tendens een halt toegeroepen is dat de grote drie partijen steeds meer kamerzetels bezet houden. Alleen de middelgrote en kleine partijen wonen.

De regering die op grond van deze uitslag gevormd gaat worden is wellicht van CDA/PvdA-signatuur, aangevuld met D66. Ook Groen Links heeft zich hiervoor uitgesproken in haar advies (zie kader). Aan de formatie ging echter de verkiezingsuitslag vooraf. Daarover nu meer.

Verdubbeling

Het is door scherpzinnigen al meteen opgemerkt: de verdubbeling van het zetelaantal (van drie naar zes) oogt natuurlijk fraai. Groen Links is daarmee in relatieve zin de grote winnaar van deze verkiezingen: 100% zetelwinst, tegenover D66 33% winst. Maar daar staat tegenover dat D66 ook werkelijk zo'n 26% (138.000) aan kiezers won in vergelijking met 1986, terwijl Groen Links slechts zo'n 15% (55.000) kiezers won. De clou zit hem in het feit dat, als Groen Links ook in 1986 had bestaan, er op basis van die uitslag 5 zetels zouden zijn behaald.

Er is dus winst geboekt en daarmee is de teruggang bij kamerverkiezingen, die in 1986 zo hard aankwam, weer omgebogen in een stijgende tendens. Dat is van belang, maar geruststellend is het geenszins. De vele verkiezingsonderzoeken tonen immers aan dat de vaste basis van kiezers die voor 100% zeker op Groen Links stemmen, aan heftige schommelingen onderhevig is. De volgende peilingen, die in de weken voor de verkiezingen werden gehouden, geven dit aan:

voorkeur Groen Links in procenten	19-8	26-8	2-9
Eerste voorkeur			
absoluut zeker	3,8	3,4	5,1
tamelijk zeker	3,3	3,3	1,5
niet zo zeker	0,5	0,5	0,4
Totaal eerste voorkeur	7,6	7,2	7,0
Tweede voorkeur			
mogelijk	0,3	0,5	0,6
onwaarschijnlijk	3,2	3,0	0,8
Totaal tweede voorkeur	3,5	3,5	1,4
Maximaal %	12,4	13,1	10,6
Minimaal %	3,8	3,4	5,1

(Bron: NIPO/Adformatie nrs 34-36)

Het percentage kiezers dat vier dagen voor de verkiezingen absoluut zeker wist op Groen Links te stemmen (5,1%) was precies 1% hoger dan het percentage dat dit uiteindelijk ook deed. De laatste dagen voor de verkiezingen zijn nog van invloed, niet alleen op zevende kiezers, maar ook op 'vaste' kiezers. De bliksemenquete van het NIPO, onmiddellijk na het grote lijsttrekkersdebat op 5 september, gaf dit ook aan: 78% van de mensen die voor het debat Groen Links zei te stemmen hield ook na het debat vast aan die keuze. Het grote probleem was, ondanks de vele aandacht die Groen Links in de media heeft gekregen, de laatste week. In toenemende mate werd de aandacht gericht op het debat tussen PvdA en CDA. Een krant als De Volkskrant, niet onbelangrijk voor Groen Links, bleef wel schrijven over Groen Links, maar in toenemende mate uiterst negatief.

Machtsvraag

Het grote probleem van Groen Links blijft een politieke: een begrijpelijk en overtuigend antwoord vinden op de machtsvraag. Want opnieuw heeft iedereen kunnen constateren dat de laatste week de zuigkracht van de PvdA op potentiële Groen Links kiezers enorm was. Natuurlijk, wij denken die vraag bevredigend te kunnen beantwoorden ('het gaat erom dat CDA/VVD onder de 75 zetels duiken, om dat te bereiken kun je ook Groen Links stemmen', 'het gaat om parlamentsverkiezingen: een zo sterk mogelijk Groen-Linkse fractie heeft gevolgens voor het beleid', 'de kans is groter dat de PvdA op goede wijze met het CDA kan samenwerken als ze kleiner is' enz), maar veel kiezers denken er toch anders over. Als die machtsvraag niet aan de orde is, scoort Groen Links ook beter. Het meest overtuigende bewijs daarvoor is 3 maanden geleden geleverd bij de Europese verkiezingen, toen de Groen-Linkse Regenboog 7% scoorde. Ondanks de veel lagere opkomst (toen 50,5%, nu 80,1%), was dat zo'n 4000 stemmen meer stemmen dan op 6 september (365.596 resp. 361.274).

Bij de Statenverkiezingen in 1987 werden door de uiteenlopende radicaal-linkse lijsten 345.659 stemmen gehaald (4,9%).

VCN en SP

Heeft de vorming van Groen Links, die volgens een aantal critici een verrechtsing van radicaal-linkse programmapunten heeft veroorzaakt, de partijtjes ter linker zijde voordeel gegeven?

Zowel de SAP, de SP als de VCN hebben in hun campagne voortdurend gehamerd op de voosheid van Groen Links, het groene gelegenheidskarakter, het laten varen van socialistische principes enz. De volgende cijfers geven een afdoende antwoord:

	1986	1989
SAP	3.939 0,0%	4.305 0,0%
SP	31.983 0,4%	38.789 0,4%
VCN	4.683 0,1%	7.730 0,1%

De VCN behaalde bijna de helft van het aantal stemmen in Groningen en Noord-Holland. Zoals bekend wonen daar ook de meeste orthodoxe communisten. Een aantal van hen is nog

steeds lid van de CPN, blijkens een stemoproep die een aantal CPN-bestuurders (waaronder de enige CPN-burgermeester, Hanneke Jagersman van Beerta) liet uitgaan om op de VCN te stemmen. Haar benoeming als burgemeester van een heringedeelde grotere gemeente in Oost-Groningen heeft zij daarmee nog minder kansrijk gemaakt.

De SP, die met haar populistische aanpak een electoraat wil aanspreken dat eerder op de PvdA zal stemmen dan op Groen Links, had het toch ook op Groen Links gemunt. In de verkiezingskrant (oplaag 3,5 miljoen volgens SP-opgave, maar een mini-enquete in mijn eigen omgeving wees uit dat maar 30% de krant in de bus had ontvangen) werd de kiezers voorgehouden dat het programma van Groen Links een lastenverzwaring van enkele duizenden gulden per jaar zou betekenen voor 'de gewone man'. Toen Milieudefensie en Natuur & Milieu hun verkiezingsvergelijking publiceerden en constateerden dat Groen Links, zowel in woord als in daad als in geld uitgedrukt, het meest 'groen' was, stikten de ex(?)-maoïsten haast van woede. In een brief op poten werden de beide milieu-organisaties te verstaan gegeven een debat te organiseren tussen de lijsttrekkers van Groen Links en SP. Het verwijt van de SP is overbekend: Groen Links heeft het milieu 'sinds kort ontdekt', terwijl de SP al jaren lang 'eerlijk en actief' is. Nu bestaat Groen Links slechts enkele maanden, maar voor o.a. PPR en PSP slaat dit verwijt nergens op. Bram van der Lek schreef zijn rode milieuboekje in een tijd dat Jan Marijnissen c.s. met een ander rood boekje in de vuist zwaaiden naar de toch niet als groen bekend staande Grote Roerganger op het Plein van de Hemelse Vrede. De SP heeft ruim fl. 700.000 uitgegeven aan de campagne. Oftewel fl. 100 per gewonnen kiezer. De SP is nu vanaf 1977 bezig om vanuit het platteland de stad te veroveren. Dat heeft ze de volgende scores opgeleverd:

1977:	24.420	0,3%
1981:	30.357	0,4%
1982:	44.690	0,5%
1986:	31.983	0,4%
1989:	38.789	0,4%

SAP en Groenen

Dan de SAP. Voor de PSP het meest relevant omdat deze afsplitsing in haar campagne het meest tamboureerde op die idealen en scherpe socialistische analyses die van oudsher op rekening van de PSP worden geschreven. De SAP heeft welgeteld 366 stemmen gewonnen in vergelijking met 1986, maar kwam opnieuw niet boven het (afgeronde) percentage van 0,0 uit.

De conclusie kan niet anders luiden dan dat voor (radikaal-linkse) kiezers Groen Links althans een verrechtsing betekende. Integendeel, de totstandkoming van Groen Links, en de hoge scores in de polls, heeft ertoe geleid dat meer dan ooit tevoren media en andere politieke partijen 'serieus' aandacht besteedden aan programmapunten van Groen Links. De algemeen gehoorde kritiek was dan ook niet dat het 'te behoudend' zou zijn, maar te 'radikaal', 'hemelfietserij', 'sinterklaaspakket' enz.

De Groenen van Roel van Duijn ('wij zijn niet links, wij zijn niet rechts, wij zijn groen') hebben nog het meest gewonnen: 12.619 stemmen: zij gingen van 0,2% naar 0,4%. Dat lag enigszins in de lijn van de verwachting; niet die van henzelf, want ook De Groenen overschreeuwden zich nestelend in de warmte van Groen Links. Egotripper Van Duijn smeekte mediagevoelig om een debat met Groen

Advies Groen Links Kabinetsformatie

Onderstaand advies heeft Ria Beckers namens Groen Links uitgebracht aan de koningin over de kabinetsformatie.

De verkiezingsuitslag wijst uit dat de coalitie van CDA en VVD heeft verloren, al heeft het CDA haar zetelaantal kunnen handhaven. Een lichte verschuiving is opgetreden in progressieve richting.

Het ligt daarom niet voor de hand opnieuw een CDA-VVD-coalitie te vormen. Als verzwakte en ontredderde partij kan de VVD daaraan ook geen solide basis geven.

De progressieve partijen hebben gezamenlijk drie zetels gewonnen. Dat pleit voor een zo progressief mogelijk kabinet. Aangezien een progressieve meerderheid ontbreekt, ziet Groen Links voor zichzelf daarin geen rol weggelegd. Het gaat dus om een kabinet van PvdA, D66 en CDA.

Wij verwachten de komende jaren een adequaat beleid inzake milieu, werkgelegenheid, inkomensachterstanden, ontwapening en emancipatie. Ook de aanwezigheid van de Centrum Democraten in de Tweede Kamer vraagt een niet mis te verstaan antwoord, in de vorm van een strikt antiracismebeleid.

PvdA en D66 zijn samen duidelijk groter dan het CDA en D66 is de enige van de drie partijen die meer zetels heeft behaald. Het eerste is een reden om het premierschap niet bij het CDA te leggen. (De heer Lubbers is daarvoor ook teveel het gezicht van zeven jaar CDA-VVD beleid.) Het tweede is een reden om D66 bij de formatie een eigen rol te geven. Daarvoor zijn ook andere argumenten aanwezig.

In het advies dat U is uitgebracht na de

kabinetscrisis heb ik een probleem onder Uw aandacht gebracht, dat voor welke coalitiebesprekingen dan ook keer op keer een obstakel vormt. Het feit dat het CDA als politieke minderheid de noodzaak van coalitievorming gebruikt om de meerderheid van het Parlement haar wil op te leggen inzake euthanasie en gelijke behandeling. Het is onze opvatting dat deze zaken buiten de eigenlijke onderhandelingen over een regeerakkoord horen te blijven en dat een aparte afspraak nodig is om democratische besluitvorming in deze te waarborgen. D66 deelt die opvatting. Wij hebben ons in de afgelopen jaren bovendien zorgen gemaakt over de diverse tekenen van falend bestuur en de onduidelijke wijze waarop is omgegaan met de politieke verantwoordelijkheid van bewindslieden. D66 heeft inmiddels voorgesteld daarvoor met de gehele Kamer tot afspraken te komen. Dit punt verdient echter al in het formatieproces de nodige aandacht.

Dit alles overwegend adviseer ik U een informateur van D66-huize te benoemen, om de mogelijkheid te onderzoeken van een PvdA-, D66-, CDA-kabinet. Een kabinet met een sterke bezetting (mannen en vrouwen), dat de problemen van de komende jaren het hoofd kan bieden én de discussie met de Kamer aandurft.

Het regeerakkoord zal ruimte moeten bieden voor een effectieve dialoog met de Kamer, zodat op nieuwe ontwikkelingen alert kan worden gereageerd.

Zowel uit inhoudelijke als uit getalsmatige overwegingen zou de Partij van de Arbeid de premier moet leveren.

RIA BECKERS

Ondanks een ergerlijk publiciteitsbeleid (of dankzij?) maakten De Groenen geen schijn van kans. In Groenlo hoopte Roel van Duijn, hier in gesprek met André van Es, nog op enkele zetels.

FOTO: JOHN SCHOLTEN

Links. Na enig onbeschoft gestuntel van Groenen-zijde kreeg hij dat. Het handjevol mensen dat het debat bijwoonde kon constateren dat Bram van Ojik zijn voormalige partijgenoot alle hoeken van het zaaltje liet zien.

Winst en verlies

Intomart heeft ook deze keer uitgebreid onderzoek gedaan naar winst en verlies van partijen. Opvallend voor Groen Links was dat de PSP van de deelnemende partijen het grootste aantal kiezers leverde (d.w.z. mensen die in 1986 PSP stemde en nu Groen Links), nl. 21% van het Groen Links totaal. Omgerekend naar 1986 betekent dit dat 69% van de PSP-kiezers in 1986 nu Groen Links stemde. Het volgende staatje geeft de cijfers van de Groen Links-partijen:

	Herkomst	'86-Kiezers nu Groen Links
PSP	21%	69%
PPR	14%	44%
CPN	9%	56%
EVP	2%	33%

Zo'n 46% van het Groen Links-electoraat is dus afkomstig uit de 'eigen gelederen'. De rest komt van PvdA (25%), niet-stemmer (7%), nieuwe stemmers (7%), CDA (6%), D66 (4%), VVD (3%), klein rechts (1%) en overig (1%).

Hiertegenover staat dat 12% van de 'winst' van de PvdA en 6% van die van D66 afkomstig is van een der Groen Links-partijen. De uitwisseling tussen PvdA en radikaal-links is van oudsher groot. Zo ging in 1982 57% van het PPR-verlies naar de PvdA en in 1986 40% van het CPN/PSP-verlies.

Interpretaties

Al deze cijfers geven veel informatie, verklaren doen zijn niet alles. Daarvoor moet er geïnterpreteerd worden en het leuke daarvan is dat dit verschillend kan gebeuren. Dat houdt de discussie levendig.

Is het allemaal de schuld van de (Interview) opiniepeilingen die Groen Links lekker hoog lieten scoren, toen de PvdA ver achter lag op de CDA en op die manier het linkse kiezersvolk wilde bewegen alsnog voor de PvdA te kiezen? Het lijkt aantrekkelijk om deze samenwerkingstheorie aan te hangen, maar daar staat tegenover dat ook Intomart en NIPO hoog opgaven over de kansen van Groen Links en niet alleen Maurice de Hond. De verwachtingen zijn inderdaad door de opiniepeilingen hoog opgeschroefd, maar ook door het verwachte electorale effect waar voorstanders van deze samenwerking op hoopten. Hoe vaak is niet in Bevrijding, niet in het minst door ondergetekende, gewag gemaakt van het onderzoeksgegeven dat het potentiële electoraat van Groen Links zo'n 10 tot 15% bedraagt? Ook Intomart gaf op 26 augustus nog een maximale score van 13,1%. Aan de potentiële aantrekkingskracht ligt het dus niet.

Is de campagne van Groen Links te vroeg begonnen? Nee, de start met de trein van Rodeschool naar Groenlo kreeg veel aandacht, juist omdat Groen Links de eerste partij was die het startschot gaf. De campagne eindigde echter enkele dagen te vroeg: op 3 september in het Oosterpark. Natuurlijk was het lijsttrekkersdebat er nog, maar evenals de andere partijen had Groen Links er verstandig aangedaan om op maandag 4 september nog

een landelijke verkiezingsavond te houden. Over de campagne in zijn algemeenheid valt natuurlijk wel het een en ander aan te merken, maar in zijn algemeenheid bestaat er alom waardering voor de manier waarop deze in korte tijd vorm is gegeven.

Ligt het dan aan de inhoud van Groen Links? Daarover vallen meer noten te kraken. Over de vermeende 'rechtsheid' van het programma is hiervoor al geschreven: dat kan nooit de reden zijn voor het feit dat er minder zetels zijn gehaald dan werd verwacht, want de potentiële kiezers liepen niet naar 'links', maar naar 'rechts'.

Zijn de radicale keuzen van het Groen Links-programma te zwak onderbouwd? Kenners van het radikaal-linkse spectrum hadden al ontdekt dat het programma (uitgezonderd de zwaar belaagde groentax) niet zoveel nieuws bevatte. Dat was een juiste constatering, want het was juist een dosering van herkenbare PSP-, PPR- en CPN-standpunten. Voor ons geen enkel probleem, maar dan moet het wel geloofwaardig en sterk worden verdedigd, omdat, anders dan voorheen, we er nu op werden aangevallen. Hier wreekt zich wellicht de te korte tijdspanne: de Groen Links-kandidaten zijn er niet geheel in geslaagd de kleurrijke inhoud van Groen Links op vertrouwenwekkende wijze eigen te maken.

Het niet laten doorberekenen van het programma en de financiële vertaling door het Centraal Plan Bureau is een ander veel gehoord kritiekpunt. Het is van tweeen een: of het programma wil alleen een radicaal alternatief bieden en zich niet bezig houden met de noodzakelijke kleine stappen. In dat geval is een financiële vertaling niet nodig. Maar als het programma ook de uitvoerbaarheid op de korte termijn in zich wil herbergen is een financiële vertaling nodig. En als je dan A zegt, moet je ook B zeggen: het laten doorberekenen door het CPB. De tegenwerping dat je goede contacten moet hebben met het CPB om de financiële vertaling van het Groen Links-verkiezingsprogramma voor hen verwerkbaar te maken, lijkt plausibel. Die contac-

ten moeten dus de komende tijd worden gelegd.

Heeft Groen Links zich te veel met de PvdA bezig gehouden? Ook een kritiekpunt dat regelmatig opduikt. Inderdaad is de neiging onweerstaanbaar om in debatten de discussie met de PvdA op te zoeken. Voor zover het de programmatische verschillen betreft is dat onvermijdelijk en nuttig. Bij de discussie over de machtsvraag werd het vaak wat ingewikkelder. Het heldere standpunt is: alleen bij een progressieve meerderheid is regeringsdeelname voor Groen Links mogelijk, in alle andere gevallen kiest Groen Links voor de zo noodzakelijke oppositierol. Dit kwam niet altijd helder over, maar ook al was dit wel het geval geweest dan nog is het de vraag of onze (potentiele) kiezers hier zo blij mee zijn. Gezien de stroomcijfers naar PvdA en D66 is het antwoord hierop nee.

Bloedgroepen

In de media is wel geprobeerd Groen Links een bloedgroepenstrijd aan te smeren. Herhaaldelijk werd geopperd dat zo niet voor, dan in ieder geval vlak na de verkiezingen de Groen Linkse eenheid doorgeprikt zal worden. Knetterende ruzies zijn in het vooruitzicht gesteld en de kleinste gebeurtenissen, zoals de portefeuilleverdeling in het Groen Links Bestuur werden als voorboden gezien. De aasgiere zullen echter teleurgesteld worden. In toenemende mate wordt het velen binnen de partijen steeds duidelijker dat er geen weg terug is. Wat er gebeurt zou zijn bij een gescheiden optrekken laat zich natuurlijk slechts raden, maar argumenten voor een goed resultaat zijn er nauwelijks te vinden. De denkbare kritiekpunten op drie maanden Groen Links leiden er juist toe dat de komende tijd gebruikt moet worden voor een vergaande inhoudelijke discussie over programma, uitgangspunten, doelstellingen en organisatorische vormgeving van Groen Links.

LEO PLATVOET

FOTO: JOHN SCHOLTEN

FOTO: ANGELO M. GOEDEMONTD

Het grote publiek lust het niet: Groen Links en moderne dans

Bevrijding was aanwezig bij de afsluiting van de campagne van Groen Links op 3 september en de verkiezingsavond op 6 september.

Een vrolijk, zonnig park in Amsterdam en een wat kale ruimte in Utrecht. Een hoopvolle stemming op zondagmiddag en een beetje een teleurgestelde sfeer op woensdagavond.

Drie september. Een zonnige zondag om in een stadspark de campagne strijdbaar en muzikaal af te sluiten. Een opgewekte sfeer van rondkuieren langs informatie-kraampjes, praatjes, hapje-drankje en vooral veel kinderen er omheen.

Daar tussendoor toespraken van kopstukken en onafhankelijken, zoals Astrid Roemer (schrijver) en Rudi van Dantzig (choreograaf). De verhalen van deze twee kunstenaars zijn een verademing na alle toch wel heel bekend in de oren klinkende praatjes. Beiden zijn 'cultuurdragers' en hebben ieder hun eigen manier om vanuit de kunst naar de politiek te redeneren. Astrid Roemer geeft cultuur de plaats van drager/uiting van de geschiedenis, van de ontwikkeling van een volk, stam, een groep. Die drager moet de kans krijgen zich te ontwikkelen, op te bloeien en tot wasdom te komen. Ook en vooral die cultuur die niet door de grote massa bezocht wordt. Roemer sluit mijns inziens aan bij de cultuurvisie van B. Breytenbach zoals hij dat omschrijft in zijn boek 'De andere kant van de vrijheid'.

Van Dantzig gaf de overeenkomst tussen zijn werk en Groen Links. Het grote publiek lust het allebei niet. Hij beschouwt politiek als de kunst om mensen – en zichzelf – zover te krijgen dat ze vrijwillig, dus uit overtuiging, een

aantal dingen nalaten die schadelijk zijn voor het milieu. Zijn toespraak was van een ontwapenende eerlijkheid.

Zo rondkijkend zag ik weinig jongeren, veel dertigers met kinderen en, opvallend en verheugend, veel mensen die tot een etnische groep behoren. De muzikale klasse kwam vooral van de groep en in mindere mate van Gruppo Sportivo, die hun backing vocals (de dames) er weer rap bij moeten halen!

Na deze zondag nog een paar hoopvol gestemde dagen en dan is het verkiezingsdag en -avond in Utrecht. Een wat kaal zaaltje, opgesierd met Groen Linkse vlaggen en doeken en de uiterst fraaie bloemstukken van Aad Splunter. Stukje bij beetje druppelen lijsttrekkers en andere belangstellenden binnen in de wat matte sfeer. De prognoses stemden ook niet echt vrolijk: 5 à 6 zetels. Vrolijk Links zou vrolijk links niet zijn als we ons daardoor lieten teneer drukken. Na de toespraak van Ria Beckers en het zingen van de Internationale – toch even wennen voor de PPR- en EVP-aanhanger – verheugde het publiek zich maar in de goede resultaten die in de diverse steden werden behaald. Opvallend is dat in plaatsen waar een al of niet geformaliseerde vorm van samenwerking bestaat, de resultaten over het algemeen goed waren.

Genoeg reden dus voor vertrouwen in de Groen Linkse combinatie.

Deze avond eindigde swingend, met ook woorden van dank van en aan de mooiste man van Groen Links, onze onvolprezen campagneleider, Wim de Boer.

LIESBETH MILTENBURG

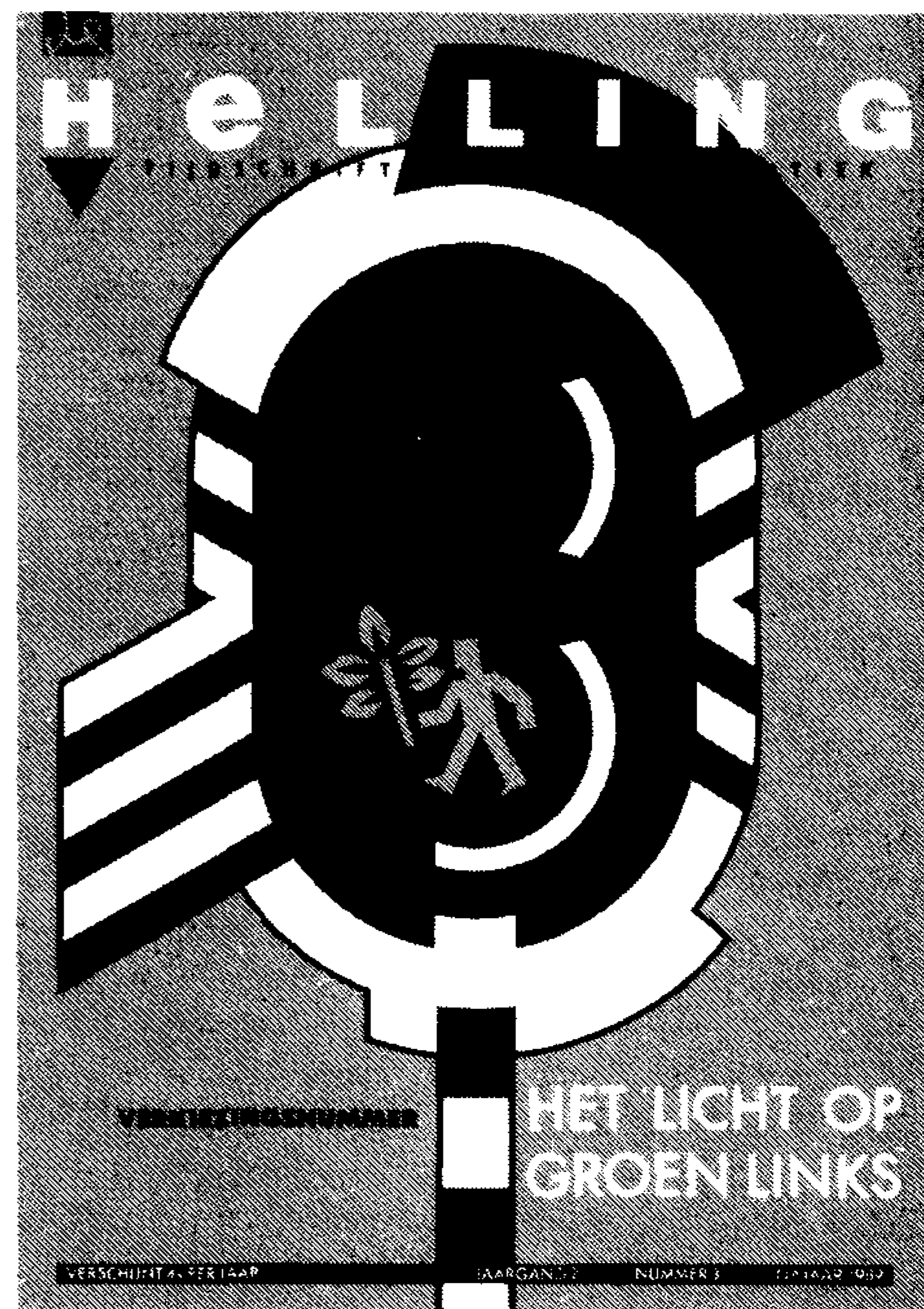
De Groen Linkse HELLING

Het nieuwste nummer van DE HELLING is geheel gewijd aan Groen Links. Eindredacteur Henk Krijnen gaat solidair-kritisch in op de Groen Linkse belofte. ('Groen Links moet ideologische openingen zien te forceren, de benauwenis van de tijdgeest te lijf gaan, idealen uit de verdachte hoek halen. 't Gaat erom een treffende combinatie te vinden van kritiek op ongewenste toestanden, latente maar waardevolle idealen en 'praktische hervormingsvoorstellen'.) Voor wie wil weten hoe de onderhandelingen leidden tot Groen Links verschaffen de in dit nummer gepubliceerde dagboekantekeningen van Leo Platvoet het nodige inzicht. Het campagnevoeren wordt in een algemeen en een op Groen Links gericht artikel doorgeleefd. Marcus Bakker besluit zijn bijdrage met de constatering dat communisten met vuur voor Groen Links moeten optreden en een open oog moeten hebben voor 'de politieke en organisatorische consequenties van de weg die, noodzakelijkerwijs, is ingeslagen'. Verder aandacht voor de Vrouwenpartij, het milieu, lokaal Groen Links, Paul Rosenmöller en de politieke strategie van Groen Links.

Kortom een boeiend en intrigerend nummer van DE HELLING, waaruit overduidelijk blijkt dat de redactie blij is met deze ontwikkeling, waar het blad overigens zelf naar vermogen getracht heeft bij te dragen.

Het verstopt zich niet achter de zeewering om te schuilen voor de Groen-Linkse golf maar gaat de confrontatie aan om gezamenlijk de kwaliteit van 'politiek en cultuur' te verbeteren.

DE HELLING verschijnt 4 keer per jaar. Abonnement: f. 39,50; los nummer f. 10; dit Groen Links-nummer heeft een speciale prijs van f. 5. Gironummer: 268784 t.n.v. DE HELLING, adres: Postbus 15240, 1001 ME Amsterdam.

Groningen toch Groen Links

Groen Links staat op de rails. De campagne heeft op alle fronten veel aandacht voor de partij gebracht en dat is bemoedigend. In Groningen waren de Jaarbeurs, de grote campagne-avond en het cultureel gebeuren succesvol.

De stad kreeg op 1 september ruimschoots compensatie voor het erg korte oponthoud op de openingsdag van de campagne.

Op die dag bezochten Paul Rosenmöller en Henk Branderhorst de Groninger Jaarbeurs. Deze had dit jaar plek ingeruimd voor politieke partijen, waar Groen Links zich presenteerde naast PvdA, CDA, VVD en GPV. Na de aankondiging van beider aanwezigheid via de Jaarbeursomroep werden de aanwezigen op de stand zowat onder de voet gelopen.

De stand van Groen Links werd gedomineerd door een videoscherm met beelden uit de campagne. Regelmatig kwamen daarop de lijsttrekkers aan het woord. Ook kreeg het publiek de kans door het voorspellen van het aantal kamerzetels voor Groen Links een taart te winnen. Zelfs het jaarbeurspubliek bleek zeer geïnteresseerd in wat de partij te bieden heeft, de folders, programma's en (vooral) affiches werden ruim afgenomen.

Koning Lubbers

Op 1 september vond daarnaast een grote verkiezingsavond plaats, waar naast Rosenmöller en Branderhorst ook Marius Ernsting en Ria Beckers het woord voerden. Voor een volle zaal kon Rosenmöller uitleggen hoe Groen Links milieubeleid dacht te voeren, ging Marius Ernsting in op het sociale en werkgelegenheidsbeleid en riep Henk Branderhorst op tot doorgaand verzet tegen de bewapening en de NAVO.

Ria Beckers besteedde daarna uitgebreid aandacht aan 'koning Lubbers', die naar haar smaak veel te veel de centrale persoon in alle campagneberichten (maar dus ook in haar verhaal) was. Verder wees zij op het belang van het doorbreken van de rechtse meerderheid in de kamer en de rol die Groen Links daarbij wil spelen. En ze herhaalde haar voorstel met de niet-confessionele partijen afspraken te maken over een wettelijke regeling van euthanasie en gelijke behandeling. De machtspositie van het CDA kan hierdoor adekwaat doorbroken worden en dat is voor de belanghebbenden hard nodig.

Vanuit de zaal werd ingegaan op de houding van Groen Links ten opzichte van de internationale criminaliteitsbestrijding, de looneisen van verplegenden en verzorgenden en kern-energie. Hoe vermoeid de campagnedeelnemers na 14 dagen campagne zijn bleek uit de manier waarop avondvoorzitter Wim de Boer milieu-activist Herman Damveld het woord ontnam tijdens diens (inderdaad technische) vragen over opslag van (kern-)afval in zoutkoepels en bestrijding van CO₂-uitstoot. De zaal kon hiervoor nauwelijks begrip opbrengen.

Manifest aanwezig

Ook elders in de provincie werden goed bezochte avonden gehouden. Zeventig belangstellenden zagen Ellen Robles in Hoogezand enthousiast optreden en hoorden Fré Meis de verbondenheid met de volkeren van Oost-Europa belijden. Meis mocht voor Radio Noord bovendien uitleggen, dat voor zijn CPN groen en rood beleid altijd al waren samengegaan en dat altijd al breed in de acties werd samengewerkt. In Winsum trok de avond met Herman Verbeek veel, ook agrarisch (en kritisch), publiek en kwam Tom Pitstra op de markt vertellen hoe belangrijk het is dat naast de PvdA een radikaal GROEN LINKSe fractie werkelijke alternatieven voor het beleid kan aangeven op gebieden als milieu, volkshuisvesting en vrede en veiligheid. En in de Eemmond wist Paul Rosenmöller uitstekend aan te tonen hoe volgens Groen Links milieubehoud en werkgelegenheid zeer goed samen gerealiseerd kunnen worden.

De culturele manifestaties in Groningen hadden over belangstelling niet te klagen, ondanks het vooral 's morgens slechte weer. Zowel aanhangers als politieke tegenstanders lieten zich daar graag tekenen voor het campagnebudget van Groen Links.

Wennen

Hoe zeer Groen Links bij het publiek aanslaat blijkt pas goed op de vele optredens op markten en manifestaties. De stand van Groen Links trekt meer belangstellenden dan vele andere. Dat inderdaad gevolgd wordt wat zich in de partij afspeelt blijkt uit de vragen waarmee de campagnevoerders zich gekonfronteerd zagen. Vragen die het stramien van de

Ex-wethouder buiten bewustzijn

Kiezers slaags bij stemlokaal

FINSTERWOLDE — Een korte, maar hevige veldslag tussen aanhangers van Groen Links en het Verbond van Communisten Nederland heeft gistermorgen in Finsterwolde, nog voor de opening van de stemlokalen, voor de nodige opschudding gezorgd. Tijdens een felle woordenwisseling kreeg ex-wethouder Albert Schweertman (een VCN'er) een duw van de vader van wethouder Gretha Volders, een sympathisant van Groen Links. Schweertman raakte daarop buiten bewustzijn en moest onder doktersbehandeling worden gesteld. Enkele uren na het incident, waarvan geen aangifte werd gedaan bij de politie, kon Schweertman alsnog zijn stem uitbrengen.

wedstrijd Kok-Lubbers ver te buiten gingen. De positie van de oude partijen in Groen Links is de kiezer niet ontgaan, zoals blijkt wanneer iemand vraagt hoe te rijmen is dat Cor Offman zegt zich bij meningsverschillen altijd op zijn EVP-programma te kunnen baseren en Wilbert Willems laat weten zich aan de PSP nauwelijks meer gebonden te voelen. Ook het verschil met Roel van Duijns Groenen roept vragen op. En regelmatig moet worden uitgelegd, zelfs hier, dat links toch eigenlijk iets anders is dan de PvdA, en een stem op Ria er een is op links, niet op Ruud. Dat ook kiezers twijfelen aan de houdbaarheid van de Groen Links combinatie kan niet alleen op het conto van de publiciteit daarover geschreven worden. Zeer duidelijk was het in ieder geval in het noorden aan de reacties merkbaar.

Ook blijkt duidelijk, dat het voor de partijen zelf nog wennen is. Zo laat de CPN in een pamflet weten dat Groen Links op zal komen voor CPN-burgemeester Hanneke Jagersma (wier gemeente Beerta door herindeling verdwijnt) op dezelfde dag dat deze in een brief oproept tot een stem op de VCN. En hoort Ineke van Gent, door de campagne-leiding gevraagd voor een forum in Zuidhorn, van de organisatie ter plaatse dat zich daar ook kandidaat Berghuis heeft gemeld. En blijken sluitende afspraken zo nu en dan toch tot gaten in de organisatie te leiden.

Maar voor degenen die zich in de campagne hebben igezet hoort dit allemaal bij het gewenningsproces dat van Groen Links één hechte partij moet maken.

De uitslagenavond op 6 september staat in het teken van de analyse. Het resultaat valt niet mee, maar de stemming in de volle zaal is gematigd positief. Zetelverlies in de Groninger raad en maar net handhaving in de staten, aangevuld met verlies in Oost-Groningen (in Beerta van 21 naar 6 %!) geven desondanks te denken. In de rest van de provincie wordt het landelijke beeld beter bevestigd. Doorgaan is toch de teneur, ook al verklaart Hanneke Jagersma via Radio Noord dat de CPN in haar gebied zelfstandig het beeld zal blijven bepalen.

Al met al kunnen we terugzien op een geslaagde campagne. Bij de raadsverkiezingen van december kan en zal worden doorgeborduurd op deze ervaring.

ER KAN ER MAAR
EEN PREMIER ZIJN

Lubbers, Kok, Rosenmöller

FOTO: JOHN SCHOLTEN

TJARK REININGA

Vervroegde raadsverkiezingen Groningen Groen-Linkse proeftuin

Al voor de kamerverkiezingen treffen in 11 nieuwe gemeenten in Groningen partijen voorbereidingen voor raadsverkiezingen die door herindeling nodig zijn. In verschillende gemeenten wil ook Groen Links een poging wagen om mee te dingen naar de kiezersgunst. Groningen wordt daarmee, mede natuurlijk door de historische verhoudingen in de provincie, een ideale proeftuin voor de GROEN LINKSE samenwerking. In Bevrijding willen we daarvan aan de hand van enkele voorbeelden verslag doen.

De huidige gemeenten Adorp, Baflo, Ezinge en Winsum gaan op 1 januari 1990 in één nieuwe gemeente op. Op de openingsdag van de campagne kreeg Ria Beckers al het concept-verkiezingsprogramma voor deze gemeente aangeboden. In de huidige raden wordt in verschillende verbanden samengewerkt door PPR (de grootste), PSP, CPN (nauwelijks aanwezig), EVP en anderen. In een overwegend christelijke omgeving kunnen daardoor toch resultaten behaald worden.

Plaatselijke vereniging

In **Winsum**, de grootste van de vier gemeenten, bestaat een éénpersoonsfractie van Progressief Akkoord (PAK). Daarbij is gekozen voor een plaatselijke vereniging, waarvan belangstellenden lid kunnen worden en die betrekkelijk los van de denkbeelden van de "samenstellende" partijen (m.n. PPR en PSP) funktioneert. Hoewel het ledenbestand van 60 langzamerhand is afgenomen blijkt het PAK goed te functioneren en wil het in de komende periode als Groen Links verder gaan, samen met leden uit de andere plaatsen in de gemeente.

Milieu, onderwijs en ouderenbeleid zijn de terreinen waarop de afgelopen jaren succes kon worden geboekt. Met vredesbeleid werd wel aan de weg getimmerd, maar door de afwijzende houding van de PvdA (die voor het eerst na 50 jaar gelijke stand groter was dan het CDA) werden veel PAK-voorstellen tegengehouden. Hierdoor kon goed duidelijk gemaakt worden hoe de plaatselijke PvdA funktioneert. Steunfractievoorzitter Reinhilde van der Sommen noemt als voorbeeld de bibliotheek, die door B&W met goedvinden van de PvdA tot bezuiniging op een maar net sluitende begroting gedwongen werd, ten koste van de dienstverlening.

Kleine successen konden wel geboekt worden. Zo werd na veel zeuren de uitvoering van de sociale wetgeving versoepeld en werd met regelmaat het clientelisme van PvdA en CDA op gebied van (culturele) subsidieverlening zichtbaar gemaakt. Ook kon in het gemeentelijk rampenplan worden opgenomen, dat de gemeente feitelijk op het voorkomen van rampen geen invloed kan uitoefenen.

In regionaal verband is ook het milieu van belang. In het kader van de bescherming van het Reitdiepdal kon de vestiging van pelsdierfokkerijen worden tegengehouden. Maar onder de agrarische bevolking moet nog heel wat bewustwording tot stand gebracht worden.

Een poging voor niet-raadsleden het spreekrecht in commissies te regelen is mislukt. Met VVD en GPV samen kon wel een door de PvdA gewenste uitbreiding van het aantal ad-

viescommissies worden tegengehouden, door te dreigen met een boycot van deze commissies.

Ook buitenparlementair weet PAK zich geprofileerd. Van diverse zijden wordt de fractie met informatie gevoed en anderzijds wordt er regelmatig om ondersteuning aangeklopt.

Voorzieningennivo

In de nieuwe gemeente zullen de uitgezette lijnen verder worden gevolgd. De bestaande samenwerking met andere partijen is niet zodanig, dat die een belemmering voor Groen Links heeft opgeleverd, wel kon contact met de leden van de Groen Links partijen niet altijd even soepel gelegd worden.

Met name de integratie van de 4 gemeenten speelt in het programma een rol. Dat het voorzieningennivo daarbij gehandhaafd moet worden spreekt voor zich, maar zal niet gemakkelijk gerealiseerd kunnen worden. Ook

zal verkeer een belangrijk thema zijn. Het openbaar vervoer is zo sterk uitgekleeft, dat de plaatsen nauwelijks meer met elkaar verbonden zijn. Met name in de kleinere dorpen is anderzijds de doorgaande weg van Groningen naar Lauwersoog daarnaast een groot obstakel.

De bescherming van het Reitdiepdal, zonder dat de lasten hiervan eenzijdig op de agrarische sektor worden afgeschoven, is een ander kernpunt van het programma dat onverminderd actueel is.

Ook in de komende raadsperiode zal een zelfstandige vereniging waarschijnlijk de basis zijn voor de lijst. Hiervan kunnen naast de leden van de partijen ook onafhankelijke lid zijn. Op basis van de huidige vertegenwoordiging in de raden en de verkiezingsresultaten (521 van de 8472 stemmen) verwacht Groen Links ook in de nieuwe gemeenteraad tenminste één van de vijftien raadszetels te kunnen bemachtigen.

TJARK REININGA

Verkiezingsuitslag: meer kamerzetels, minder stemmen dan bij Euroverkiezingen

De Tweede Kamerverkiezingen hebben voor Groen-Links een vrij bescheiden winst opgeleverd ten opzichte van het slechte resultaat bij de Kamerverkiezingen van 1986. Het aantal Kamerzetels ging van 3 naar 6. Het percentage Groen-Links stemmers steeg van 3,3 % naar 4,1 %. Maar het goede resultaat van de Europese verkiezingen van juni 1989, een stemmenpercentage van 7,0 %, is bij lange na niet gehaald.

Het resultaat van Groen-Links bij de afgelopen Tweede Kamerverkiezingen van 6 september is verheugend, omdat het een winst heeft gebracht van 3 kamerzetels. Een verdubbeling van het aantal kamerzetels is natuurlijk mooi, maar we hadden eigenlijk veel meer verwacht dan 6 zetels. Het percentage stemmers van Groen-Links steeg ten opzichte van 1986 van 3,3 % naar 4,1 %. Het resultaat van de Europese verkiezingen van afgelopen juni was de aanleiding voor het optimisme dat Groen-Links wellicht in staat zou zijn om 10 à 11 zetels in de nieuwe Tweede Kamer te veroveren. In juni bracht immers 7,0 % van de kiezers haar stem uit op de Regenbooglijst, die veelal als voorloper van de Groen-Links lijst werd gepresenteerd. De opiniepeilingen aan het begin van de verkiezingscampagne versterkten dat optimisme.

Het resultaat van de Euroverkiezingen heeft zich echter niet doorgezet naar de afgelopen Kamerverkiezingen. In plaats van op 7,0 % kwam het stemmenpercentage uit op niet meer dan 4,1 %. Ook in absolute aantallen kiezers heeft Groen-Links het resultaat van de Regenboog niet kunnen evenaren. Bij de Euroverkiezingen brachten 365.596 kiezers hun stem uit op de Regenboog, bij de Tweede Kamerverkiezingen stemden 361.274 mensen op Groen-Links, ofwel 4.322 stemmen minder dan afgelopen juni. Ondanks de veel lagere opkomst bij de Europese verkiezingen is het absolute aantal Groen-Links stemmers dus niet toegenomen. Dat betekent dat uitein-

delijk Groen-Links in het geheel geen baat heeft gehad van de veel grotere opkomst bij de Kamerverkiezingen. En dat is natuurlijk teleurstellend. Het is heel goed denkbaar dat de campagne van de PvdA, die er steeds meer om ging om groter te worden dan het CDA, uiteindelijk toch zeer veel potentiële Groen-Links stemmers ertoe heeft gebracht om toch maar PvdA te stemmen, vanwege de mogelijke regeringsdeelname van die partij.

Het mindere resultaat bij de Kamerverkiezingen ten opzichte van de Euroverkiezingen is het sterkst geweest in de provincies Groningen en Gelderland, waar elk ongeveer drieduizend stemmen verloren gingen. In een aantal provincies werd ondanks een lager stemmenpercentage dan bij de Europese verkiezingen, toch een hoger aantal stemmen behaald. Dit betrof de provincies Zuid-Holland, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg. In Noord-Brabant en Zeeland steeg het absolute aantal Groen-Links stemmers met meer dan tien procent, landelijk gezien een uitzonderlijk resultaat.

Uitgaande van de veronderstelling dat het resultaat bij de Kamerverkiezingen sterk zijn beïnvloed door de kwestie van de omvang van de eventuele regeringspartijen, is het straks bij de gemeenteraadsverkiezingen in maart 1990 weer heel interessant om plaatselijk te kijken naar het resultaat van de Euroverkiezingen. Dan speelt de nationale machtsvraag niet meer mee, en kan het resultaat van juni '89 een goede indicatie zijn van het stemmenpotentieel voor lokale samenwerkingslijsten. Voor zelfstandige PSP-lijsten zal het veel moeilijker zijn om uit de laatste verkiezingsuitslagen zinnige conclusies te trekken over wat ter plaatse aan raadszetels haalbaar geacht kan worden. Maar dat er bij de komende gemeenteraadsverkiezingen voor de PSP of samenwerkend radikaal links meer in zit dan bij deze Tweede Kamerverkiezingen, lijkt mij haast evident.

ROB SNEL

Politieke dilemma's rond de nieuwe voortplantingstechnologieën. Toveren met een ei!

In het laatste decennium lijkt zich een aardverschuiving te voltrekken op het gebied van de voortplanting van de mens. Kenmerken de zestiger en zeventiger jaren zich als het tijdperk van de sex zonder voortplanting, in de jaren tachtig kun je spreken van de voortplanting zonder sex. Nieuwe technieken zijn ontwikkeld om de bevruchting kunstmatig tot stand te brengen, zoals in vitro fertilisatie, (vormen van) draagmoederschap en prenatale diagnostiek. Daarbij is de angst voor het sleutelen aan de erfelijkheid door de ontwikkelingen op het gebied van de genetische manipulatie gegroeid.

Alom klint de vraag naar wetgeving om de ethische grenzen van deze komende ontwikkelingen vast te leggen. Zoals bij alle ethische vraagstukken is de uitdaging voor de politiek om in de snel veranderende situatie een balans tussen belangen en moraal te vinden. De belangrijkste politieke dilemma's op dit moment zijn vragen rondom de toegang tot en de beslissing over de toepassingen van deze technieken. Over de toegang tot de technieken is mijn uitgangspunt dat zij een alternatief voor de natuurlijke bevruchting vormen. Dit standpunt staat haaks op de stellingname van de vorige regering Lubbers, verwoord in de nota *'Kunstmatige bevruchting en draagmoederschap'*. Deze nota gaat uit van de stelling dat het toepassen van kunstmatige technieken een medische behandeling van onvruchtbaarheid is. Hiermee pogen de (ex)bewindslieden de kwestie te depolitiseren, hetgeen onmogelijk is. Het krijgen van kinderen blijft op deze wijze een heteroseksuele aangelegenheid. Een situatie die de regering zegt na te streven in het (onbewezen) belang van het kind. Om een seksueel identiteitsbesef te krijgen moet een kind een zo duidelijk mogelijk identificeerbare relatie met een vader en een moeder hebben, aldus de nota. Een beleid gebaseerd op dit uitgangspunt ontnemt mensen perspectieven die graag de zorg en verantwoording voor kinderen willen hebben, maar daarvan tot nu toe door hun levensstijl (alleenwonend) en/of partnerkeuze (lesbische vrouwen en homoseksuele mannen) van waren afgesneden. Er zijn echter ook andere standpunten. In feministische kringen is de afgelopen jaren kritiek op (met name) de IVF-methode ontstaan. Sinds 1985 is de groep FINRRAGE (Feminist International Network of Resistance to Reproductive and Genetic Engineering) actief. In Nederland is FINRRAGE vertegenwoordigd door de werkgroep Rhea (Godin uit de oudheid, die de bron van het leven symboliseerde). Het uitgangspunt van hun stellingname is dat vrouwen de controle over hun reproductieve vermogens dreigen te verliezen. De medische wetenschap is er volgens hen op uit om het lichaam en de geest van vrouwen aan zich te onderwerpen om de voortplanting te kunnen beheersen. Volgens FINRRAGE kan de enige reactie op de IVF-methode een hartgrondig nee zijn. Andere feministen bekritisieren deze stellingname als een complottheorie: alle artsen en onderzoekers zouden erop uit zijn vrouwen te overheersen.

Al deze verschillende meningen zijn te herleiden tot de achterliggende vraag: vergroten of verkleinen de nieuwe voortplantingstechnieken de keuzemogelijkheid van vrouwen. Over deze vraag willen wij graag in bredere kring verder discussiëren.

Democratisering van gezondheidszorg

De tweede vraag betreft de beslissingsbevoegdheid over de te leggen grenzen bij het

wetenschappelijk onderzoek en de toepassingsmogelijkheden van de nieuwe technieken. Zo neemt het onderzoek naar het opsporen van afwijkingen aan embryo's en het zoeken naar oplossingen om een gezond nageslacht te waarborgen steeds grotere vormen aan. De meeste opwinding ontstaat over de vraag of en hoe erfelijke afwijkingen door middel van genetische manipulatie te veranderen zijn. Daarachter zit de angst voor de totale beheersbaarheid, voorspelbaarheid en daardoor manipuleerbaarheid van het menselijk leven. Over de kansen daarop lopen de meningen, ook in wetenschappelijke kringen, zeer uiteen. Om die tegenstrijdige berichten uit de wetenschappelijke wereld te kunnen beoordelen is toezicht en medezeggenschap van patiëntenorganisaties en ethische commissies noodzakelijk. Maatschappelijke consensus over de grenzen van toelaatbare manipulaties kan alleen ontstaan als betrokkenen via democratische kanalen de mogelijkheid krijgen gevolgen te overzien en af te wegen. De democratisering van de gezondheidszorg is het tweede punt waarvan op korte termijn een politieke vertaling moet komen.

Politiek café op 21 oktober 1989

Op 21 oktober a.s. vindt een politiek café plaats in De Eenhoorn te Amersfoort. Deze dag vaart onder de Groen Linkse vlag, omdat bleek dat zowel in de PPR, de PSP als in de CPN bovenstaande vragen rond de nieuwe technologieën in discussie zijn. Bij de PPR verschijnt begin oktober de brochure *'Moderne voortplantingstechnieken en humane genetica'*. Bij de PSP was ook een brochure in voorbereiding. Daarnaast is in juni een artikel van ondergetekende, getiteld *'Dilemma's rond reproductieve technologieën'*.

In het vrouwenoverleg van de CPN bestond het plan om een discussiedag over het thema te organiseren. De krachten zijn nu gebundeld en het resultaat is een politiek café op 21 oktober a.s. Het ochtendprogramma bestaat uit twee inleidingen: *Annemiek Onstenk*, medewerkster van het Women's bureau in Brussel, zal ons informeren over de ontwikkelingen in de moderne voortplantingstechnologieën en over de discussies en standpunten van groepen binnen de vrouwenbeweging. Vervolgens zal *Ivan Wolffers* ingaan op het vraagstuk van de democratisering van de gezondheidszorg. Na de lezingen volgt aansluitend discussie.

Het middagprogramma bestaat uit een forum met deskundigen van de PvdA, D66, CDA en Groen Links. Centraal staan de standpunten van de partijen over de vraag of de nieuwe technieken de keuzemogelijkheid van vrouwen vergroot en hoe burgers zeggenschap kunnen krijgen over deze ontwikkelingen. Het gaat om de politieke vertaling van de gevoerde discussie tijdens het ochtendprogramma. Tot slot wordt de PPR-brochure aan de Groen

Linkse fractie aangeboden. Mensen die zich van tevoren op de hoogte willen stellen kunnen vanaf begin oktober de PPR-brochure bestellen. Mensen die meer informatie willen kunnen bellen naar Marie-Jose Burger bij de PPR (op maandag, woensdag en vrijdag) tel. 020-247570 of naar ondergetekende bij de PSP (op dinsdag en donderdag) tel. 020-267374. De kosten van de dag zijn f 10,- (entree, inclusief de brochure). Noteer alvast in je agenda op zaterdag 21 oktober om 11.00 uur: De Eenhoorn (tegenover het N.S. station) te Amersfoort 'Toveren met een ei'.

TRUDI KOEK
emancipatiewerkster PSP

KONGRESKRANT 1

EERSTE KONGRESKRANT VOOR HET 49e KONGRES VAN DE PSP OP 25 NOVEMBER 1989 IN NIJMEGEN ■ OKTOBER 1989

TEN GELEIDE

Het 49e (huishoudelijke) kongres van de PSP wordt gehouden op zaterdag 25 november in NIJMEGEN.

Naast de gebruikelijke agendapunten – zoals de verslagen van Partijbestuur, Tweede en Eerste kamerfractie, diverse stichtingen, etcetera – bevat de agenda van dit kongres de verkiezing van een nieuw Partijbestuur, de verkiezing van een PSP-delegatie in de Groen Linkse Raad, een afdrachtregeling voor Raads- en Statenleden, enkele wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement, het definitieve voorstel voor de instelling van de GLR en een (politieke) intentieverklaring over de relatie PSP/Groen Links.

In deze eerste kongreskrant zijn de onderdelen opgenomen, waarop door de afdelingen en autonome groepen amendementen kunnen worden ingediend. In de 2e kongreskrant zullen de diverse verslagen worden gepubliceerd. Daarnaast zullen in de 3e kongreskrant (die alleen voor afgevaardigden naar het kongres beschikbaar is) de verslagen van de individuele PB-leden worden opgenomen.

Amendementen op de voorstellen in de 1e kongreskrant worden opgenomen in de 2e kongreskrant. Hetzelfde geldt voor de kandidaten die door de afdelingen worden gesteld voor Partijbestuur en Groen Linkse Raad.

Namens het Partijbestuur,
Henk Branderhorst.

KANDIDAATSTELLING PARTIJBESTUUR

Door de Partijraad zijn omvang en samenstelling van het nieuw te kiezen PB vastgesteld. Afdelingen en autonome groepen kunnen kandidaten stellen voor de volgende functies:

- voorzitter,
- vice-voorzitter, tevens lid van het Groen Links-bestuur.
- algemeen sekretaris,
- algemeen penningmeester,
- algemeen propagandist,
- hoofdredacteur Bevrijding,
- politiek sekretaris sociaal-ekonomisch,
- politiek sekretaris buitenland/vredesvraagstukken,
- politiek sekretaris milieu
- politiek sekretaris parlementair werk,
- sekretaris partijopbouw/ombouw,
- partijbestuurslid, tevens lid Groen Links-bestuur,
- koördinator emancipatie.

KANDIDAATSTELLING GROEN LINKSE RAAD

De samenstelling van de Groen Linkse Raad is zó geregeld dat elke in Groen Links deelnemende organisatie (PPR, PSP, CPN, EVP, Vereniging Groen Links) daarin een aantal vertegenwoordigers benoemt. Op het moment dat deze kongreskrant moet worden gedrukt is nog niet helemaal duidelijk om hoeveel PSP-leden van de Groen Linkse Raad het zal gaan. Het aantal zal liggen tussen minimaal 11 en maximaal 15 PSP-vertegenwoordigers.

In de vergadering van de Partijraad van 16 september j.l. is besloten dat de verkiezing van PSP-leden in de GLR op een regionale wijze zal dienen plaats te vinden. Dit, om een zo groot mogelijke spreiding en betrokkenheid van de hele partij bij het werk van de Groen Linkse Raad te garanderen.

In de 2e kongreskrant zal een voorstel worden opgenomen m.b.t. de regionale indeling.

Voor nú is het van belang dat door de afdelingen kandidaten voor de GLR worden gesteld. We willen er nadrukkelijk op wijzen dat óók regionale kandidaten worden voorgedragen. Het blijft overigens uiteraard zó, dat elke afdeling elk PSP-lid kan kandideren – met uitzondering van de PSP-leden die lid zijn van de Tweede Kamer, de Eerste Kamer en het Europees Parlement. Deze fracties zijn nl. verantwoordelijk schuldig aan de GLR.

Ook PSP-leden die kandidaat zijn voor het Partijbestuur kunnen in principe deel uitmaken van de GLR – met uitzondering van de twee PB-leden die deel zullen uitmaken van het Groen Links Bestuur (zie daarvoor de functies die zijn genoemd bij het voorstel samenstelling Partijbestuur).

Kandidaten dienen er rekening mee te houden dat de Groen Linkse Raad minimaal 6 x per jaar zal vergaderen.

KANDIDAATSTELLING KASKONTROLEKOMMISSIE EN FBU.

Door het kongres dienen drie leden te worden benoemd in de kaskontrolekommissie én 2 leden voor het beheer van het Fonds Biezonere Uitgaven.

TERMIJN KANDIDAATSTELLING.

Kandidaten voor Partijbestuur, Groen Linkse Raad, FBU en kaskontrolekommissie dienen vóór 10 oktober bij het PB te worden aangemeld – zo mogelijk mét bereidverklaring.

TERMIJN AMEDEMEMENTEN.

Amendementen op in deze kongreskrant vermelde voorstellen moeten vóór 10 oktober bij het PB worden ingediend.

BENOEMING BESTUREN DIVERSE STICHTINGEN.

Het Partijbestuur stelt voor de huidige samenstelling van de besturen voor het Wetenschappelijk Buro en de Stichting Vorming en Scholing plus de Henk Lankhorst Stichting te continueren. Binnen het kader van Groen Links komt een andere organisatievorm tot stand. Ter zijner tijd zal dan aan de Partijraad worden gevraagd besluiten te nemen m.b.t. de PSP-inbreng in die nieuwe bestuursvorm.

VOORSTEL WIJZIGINGEN HUISHOUELIJK REGLEMENT

Als gevolg van het besluit van het 1-juli-kongres (Groen Links Akkoord) is het noodzakelijk een aantal wijzigingen aan te brengen in het Huishoudelijk Reglement van de PSP. Hieronder volgen de voorstellen voor de teksten, zoals ze naar de mening van het Partijbestuur in het vervolg zouden dienen te luiden.

Omdat het in de komende periode nodig zal zijn om tal van bevoegdheden van het Kongres, respectievelijk van de PR, in handen te leggen van de Groen Linkse Raad en om de mogelijkheid te geven dat een dergelijke ontwikkeling ook in afdelingen en provincies mogelijk wordt stellen we onderstaande wijzigingen en aanvullingen van het huishoudelijk reglement voor. Wij willen er op wijzen dat bij elke overdracht van bevoegdheden de nadrukkelijke goedkeuring van het kongres, respectievelijk van de afdelingsvergadering of de provinciale vergadering wordt vereist. De goedkeuring van het kongres kan – zoals gewoonlijk – in spoedeisende gevallen ook door de partijraad worden verleend.

Toevoegen aan art 17 een lid 3: Indien in een gemeente een fractie is of wordt gevormd met andere partijen en/of groepen, kan de verkiezing van de kandidaten en de verantwoording van de fractie – door de ledenvergadering – eenmalig of voor onbepaalde tijd worden overgedragen aan een gezamenlijke ledenvergadering van de partijen en/of groepen die aan de samenwerking deelnemen. Voor deze gezamenlijke ledenvergaderingen kunnen regels worden opgesteld die de goedkeuring behoeven van de afdelingsvergadering.

Toevoegen aan art. 46 een lid 3: Indien in een provincie een fractie is of wordt gevormd samen met andere partijen en/of groepen, kan de verkiezing van de kandidaten en de verantwoording van de fractie – door de provinciale vergadering – eenmalig of voor onbepaalde tijd worden overgedragen aan een gezamenlijke provinciale vergadering van de partijen en/of groepen die aan de samenwerking deelnemen. Voor deze gezamenlijke provinciale vergadering kunnen regels worden opgesteld die de goedkeuring behoeven van de provinciale vergadering.

Toevoegen aan art. 57 een nieuw artikel 57-2, met gelijktijdige vernummering van 57-2 en 57-3 naar resp. 57-3 en 57-4: Indien in Eerste of Tweede Kamer of in het Europees Parlement een fractie is gevormd of wordt gevormd samen met andere partijen en/of groepen, kan de kandidaatsstelling en de verantwoordingsplicht van de fractie worden overgedragen aan een orgaan dat daarvoor in een door het Kongres goedgekeurd kontrakt is aangewezen.

Toevoegen aan art. 59-3 een vierde gedachtenstreepje: Indien in

Politieke dilemma's rond de nieuwe voortplantingstechnologieën. Toveren met een ei!

In het laatste decennium lijkt zich een aardverschuiving te voltrekken op het gebied van de voortplanting van de mens. Kenmerken de zestiger en zeventiger jaren zich als het tijdperk van de sex zonder voortplanting, in de jaren tachtig kun je spreken van de voortplanting zonder sex. Nieuwe technieken zijn ontwikkeld om de bevruchting kunstmatig tot stand te brengen, zoals in vitro fertilisatie, (vormen van) draagmoederschap en prenatale diagnostiek. Daarbij is de angst voor het sleutelen aan de erfelijkheid door de ontwikkelingen op het gebied van de genetische manipulatie gegroeid.

Alom klint de vraag naar wetgeving om de ethische grenzen van deze komende ontwikkelingen vast te leggen. Zoals bij alle ethische vraagstukken is de uitdaging voor de politiek om in de snel veranderende situatie een balans tussen belangen en moraal te vinden. De belangrijkste politieke dilemma's op dit moment zijn vragen rondom de toegang tot en de beslissing over de toepassingen van deze technieken. Over de toegang tot de technieken is mijn uitgangspunt dat zij een alternatief voor de natuurlijke bevruchting vormen. Dit standpunt staat haaks op de stellingname van de vorige regering Lubbers, verwoord in de nota 'Kunstmatige bevruchting en draagmoederschap'. Deze nota gaat uit van de stelling dat het toepassen van kunstmatige technieken een medische behandeling van onvruchtbaarheid is. Hiermee pogen de (ex)bewindslieden de kwestie te depolitiseren, hetgeen onmogelijk is. Het krijgen van kinderen blijft op deze wijze een heteroseksuele aangelegenheid. Een situatie die de regering zegt na te streven in het (onbewezen) belang van het kind. Om een seksueel identiteitsbesef te krijgen moet een kind een zo duidelijk mogelijk identificeerbare relatie met een vader en een moeder hebben, aldus de nota. Een beleid gebaseerd op dit uitgangspunt ontnemt mensen perspectieven die graag de zorg en verantwoording voor kinderen willen hebben, maar daarvan tot nu toe door hun levensstijl (alleenwonend) en/of partnerkeuze (lesbische vrouwen en homoseksuele mannen) van waren afgesneden. Er zijn echter ook andere standpunten. In feministische kringen is de afgelopen jaren kritiek op (met name) de IVF-methode ontstaan. Sinds 1985 is de groep FINRRAGE (Feminist International Network of Resistance to Reproductive and Genetic Engineering) actief. In Nederland is FINRRAGE vertegenwoordigd door de werkgroep Rhea (Godin uit de oudheid, die de bron van het leven symboliseerde). Het uitgangspunt van hun stellingname is dat vrouwen de controle over hun reproductieve vermogens dreigen te verliezen. De medische wetenschap is er volgens hen op uit om het lichaam en de geest van vrouwen aan zich te onderwerpen om de voortplanting te kunnen beheersen. Volgens FINRRAGE kan de enige reactie op de IVF-methode een hartgrondig nee zijn. Andere feministen bekritisieren deze stellingname als een complottheorie: alle artsen en onderzoekers zouden erop uit zijn vrouwen te overheersen.

Al deze verschillende meningen zijn te herleiden tot de achterliggende vraag: vergroten of verkleinen de nieuwe voortplantingstechnieken de keuzemogelijkheid van vrouwen. Over deze vraag willen wij graag in bredere kring verder discussiëren.

Democratisering van gezondheidszorg

De tweede vraag betreft de beslissingsbevoegdheid over de te leggen grenzen bij het

wetenschappelijk onderzoek en de toepassingsmogelijkheden van de nieuwe technieken. Zo neemt het onderzoek naar het opsporen van afwijkingen aan embryo's en het zoeken naar oplossingen om een gezond nageslacht te waarborgen steeds grotere vormen aan. De meeste opwinding ontstaat over de vraag of en hoe erfelijke afwijkingen door middel van genetische manipulatie te veranderen zijn. Daarachter zit de angst voor de totale beheersbaarheid, voorspelbaarheid en daardoor manipuleerbaarheid van het menselijk leven. Over de kansen daarop lopen de meningen, ook in wetenschappelijke kringen, zeer uiteen. Om die tegenstrijdige berichten uit de wetenschappelijke wereld te kunnen beoordelen is toezicht en medezeggenschap van patiëntenorganisaties en ethische commissies noodzakelijk. Maatschappelijke consensus over de grenzen van toelaatbare manipulaties kan alleen ontstaan als betrokkenen via democratische kanalen de mogelijkheid krijgen gevolgen te overzien en af te wegen. De democratisering van de gezondheidszorg is het tweede punt waarvan op korte termijn een politieke vertaling moet komen.

Politiek café op 21 oktober 1989

Op 21 oktober a.s. vindt een politiek café plaats in De Eenhoorn te Amersfoort. Deze dag vaart onder de Groen Linkse vlag, omdat bleek dat zowel in de PPR, de PSP als in de CPN bovenstaande vragen rond de nieuwe technologieën in discussie zijn. Bij de PPR verschijnt begin oktober de brochure 'Moderne voortplantingstechnieken en humane genetica'. Bij de PSP was ook een brochure in voorbereiding. Daarnaast is in juni een artikel van ondergetekende, getiteld 'Dilemma's rond reproductieve technologieën'.

In het vrouwenoverleg van de CPN bestond het plan om een discussiedag over het thema te organiseren. De krachten zijn nu gebundeld en het resultaat is een politiek café op 21 oktober a.s. Het ochtendprogramma bestaat uit twee inleidingen: *Annemiek Onstenk*, medewerkster van het Women's bureau in Brussel, zal ons informeren over de ontwikkelingen in de moderne voortplantingstechnologieën en over de discussies en standpunten van groepen binnen de vrouwenbeweging. Vervolgens zal *Ivan Wolffers* ingaan op het vraagstuk van de democratisering van de gezondheidszorg. Na de lezingen volgt aansluitend discussie.

Het middagprogramma bestaat uit een forum met deskundigen van de PvdA, D66, CDA en Groen Links. Centraal staan de standpunten van de partijen over de vraag of de nieuwe technieken de keuzemogelijkheid van vrouwen vergroot en hoe burgers zeggenschap kunnen krijgen over deze ontwikkelingen. Het gaat om de politieke vertaling van de gevoerde discussie tijdens het ochtendprogramma. Tot slot wordt de PPR-brochure aan de Groen

Linkse fractie aangeboden. Mensen die zich van tevoren op de hoogte willen stellen kunnen vanaf begin oktober de PPR-brochure bestellen. Mensen die meer informatie willen kunnen bellen naar Marie-Jose Burger bij de PPR (op maandag, woensdag en vrijdag) tel. 020-247570 of naar ondergetekende bij de PSP (op dinsdag en donderdag) tel. 020-267374. De kosten van de dag zijn f 10,- (entree, inclusief de brochure). Noteer alvast in je agenda op zaterdag 21 oktober om 11.00 uur: De Eenhoorn (tegenover het N.S. station) te Amersfoort 'Toveren met een ei'.

TRUDI KOEK
emancipatiewerkster PSP

KONGRESKRANT 1

EERSTE KONGRESKRANT VOOR HET 49e KONGRES VAN DE PSP OP 25 NOVEMBER 1989 IN NIJMEGEN ■ OKTOBER 1989

TEN GELEIDE

Het 49e (huishoudelijke) kongres van de PSP wordt gehouden op zaterdag 25 november in NIJMEGEN.

Naast de gebruikelijke agendapunten – zoals de verslagen van Partijbestuur, Tweede en Eerste kamerfractie, diverse stichtingen, etcetera – bevat de agenda van dit kongres de verkiezing van een nieuw Partijbestuur, de verkiezing van een PSP-delegatie in de Groen Linkse Raad, een afdrachtregeling voor Raads- en Statenleden, enkele wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement, het definitieve voorstel voor de instelling van de GLR en een (politieke) intentieverklaring over de relatie PSP/Groen Links.

In deze eerste kongreskrant zijn de onderdelen opgenomen, waarop door de afdelingen en autonome groepen amendementen kunnen worden ingediend. In de 2e kongreskrant zullen de diverse verslagen worden gepubliceerd. Daarnaast zullen in de 3e kongreskrant (die alleen voor afgevaardigden naar het kongres beschikbaar is) de verslagen van de individuele PB-leden worden opgenomen.

Amendementen op de voorstellen in de 1e kongreskrant worden opgenomen in de 2e kongreskrant. Hetzelfde geldt voor de kandidaten die door de afdelingen worden gesteld voor Partijbestuur en Groen Linkse Raad.

Namens het Partijbestuur,
Henk Branderhorst.

KANDIDAATSTELLING PARTIJBESTUUR

Door de Partijraad zijn omvang en samenstelling van het nieuw te kiezen PB vastgesteld. Afdelingen en autonome groepen kunnen kandidaten stellen voor de volgende functies:

- voorzitter,
- vice-voorzitter, tevens lid van het Groen Links-bestuur.
- algemeen sekretaris,
- algemeen penningmeester,
- algemeen propagandist,
- hoofdredacteur Bevrijding,
- politiek sekretaris sociaal-ekonomisch,
- politiek sekretaris buitenland/vredesvraagstukken,
- politiek sekretaris milieu
- politiek sekretaris parlementair werk,
- sekretaris partijopbouw/ombouw,
- partijbestuurslid, tevens lid Groen Links-bestuur,
- koördinator emancipatie.

KANDIDAATSTELLING GROEN LINKSE RAAD

De samenstelling van de Groen Linkse Raad is zó geregeld dat elke in Groen Links deelnemende organisatie (PPR, PSP, CPN, EVP, Vereniging Groen Links) daarin een aantal vertegenwoordigers benoemt. Op het moment dat deze kongreskrant moet worden gedrukt is nog niet helemaal duidelijk om hoeveel PSP-leden van de Groen Linkse Raad het zal gaan. Het aantal zal liggen tussen minimaal 11 en maximaal 15 PSP-vertegenwoordigers.

In de vergadering van de Partijraad van 16 september j.l. is besloten dat de verkiezing van PSP-leden in de GLR op een regionale wijze zal dienen plaats te vinden. Dit, om een zo groot mogelijke spreiding en betrokkenheid van de hele partij bij het werk van de Groen Linkse Raad te garanderen.

In de 2e kongreskrant zal een voorstel worden opgenomen m.b.t. de regionale indeling.

Voor nú is het van belang dat door de afdelingen kandidaten voor de GLR worden gesteld. We willen er nadrukkelijk op wijzen dat óók regionale kandidaten worden voorgedragen. Het blijft overigens uiteraard zó, dat elke afdeling elk PSP-lid kan kandideren – met uitzondering van de PSP-leden die lid zijn van de Tweede Kamer, de Eerste Kamer en het Europees Parlement. Deze fracties zijn nl. verantwoordelijk schuldig aan de GLR.

Ook PSP-leden die kandidaat zijn voor het Partijbestuur kunnen in principe deel uitmaken van de GLR – met uitzondering van de twee PB-leden die deel zullen uitmaken van het Groen Links Bestuur (zie daarvoor de functies die zijn genoemd bij het voorstel samenstelling Partijbestuur).

Kandidaten dienen er rekening mee te houden dat de Groen Linkse Raad minimaal 6 x per jaar zal vergaderen.

KANDIDAATSTELLING KASKONTROLEKOMMISSIE EN FBU.

Door het kongres dienen drie leden te worden benoemd in de kaskontrolekommissie én 2 leden voor het beheer van het Fonds Biezonere Uitgaven.

TERMIJN KANDIDAATSTELLING.

Kandidaten voor Partijbestuur, Groen Linkse Raad, FBU en kaskontrolekommissie dienen vóór 10 oktober bij het PB te worden aangemeld – zo mogelijk mét bereidverklaring.

TERMIJN AMENDEMENTEN.

Amendementen op in deze kongreskrant vermelde voorstellen moeten vóór 10 oktober bij het PB worden ingediend.

BENOEMING BESTUREN DIVERSE STICHTINGEN.

Het Partijbestuur stelt voor de huidige samenstelling van de besturen voor het Wetenschappelijk Buro en de Stichting Vorming en Scholing plus de Henk Lankhorst Stichting te continueren. Binnen het kader van Groen Links komt een andere organisatievorm tot stand. Ter zijner tijd zal dan aan de Partijraad worden gevraagd besluiten te nemen m.b.t. de PSP-inbreng in die nieuwe bestuursvorm.

VOORSTEL WIJZIGINGEN HUISHOUDELIJK REGLEMENT

Als gevolg van het besluit van het 1-juli-kongres (Groen Links Akkoord) is het noodzakelijk een aantal wijzigingen aan te brengen in het Huishoudelijk Reglement van de PSP. Hieronder volgen de voorstellen voor de teksten, zoals ze naar de mening van het Partijbestuur in het vervolg zouden dienen te luiden.

Omdat het in de komende periode nodig zal zijn om tal van bevoegdheden van het Kongres, respectievelijk van de PR, in handen te leggen van de Groen Linkse Raad en om de mogelijkheid te geven dat een dergelijke ontwikkeling ook in afdelingen en provincies mogelijk wordt stellen we onderstaande wijzigingen en aanvullingen van het huishoudelijk reglement voor. Wij willen er op wijzen dat bij elke overdracht van bevoegdheden de nadrukkelijke goedkeuring van het kongres, respectievelijk van de afdelingsvergadering of de provinciale vergadering wordt vereist. De goedkeuring van het kongres kan – zoals gewoonlijk – in spoedeisende gevallen ook door de partijraad worden verleend.

Toevoegen aan art 17 een lid 3: Indien in een gemeente een fractie is of wordt gevormd met andere partijen en/of groepen, kan de verkiezing van de kandidaten en de verantwoording van de fractie – door de ledenvergadering – eenmalig of voor onbepaalde tijd worden overgedragen aan een gezamenlijke ledenvergadering van de partijen en/of groepen die aan de samenwerking deelnemen. Voor deze gezamenlijke ledenvergaderingen kunnen regels worden opgesteld die de goedkeuring behoeven van de afdelingsvergadering.

Toevoegen aan art. 46 een lid 3: Indien in een provincie een fractie is of wordt gevormd samen met andere partijen en/of groepen, kan de verkiezing van de kandidaten en de verantwoording van de fractie – door de provinciale vergadering – eenmalig of voor onbepaalde tijd worden overgedragen aan een gezamenlijke provinciale vergadering van de partijen en/of groepen die aan de samenwerking deelnemen. Voor deze gezamenlijke provinciale vergadering kunnen regels worden opgesteld die de goedkeuring behoeven van de provinciale vergadering.

Toevoegen aan art. 57 een nieuw artikel 57-2, met gelijktijdige vernummering van 57-2 en 57-3 naar resp. 57-3 en 57-4: Indien in Eerste of Tweede Kamer of in het Europees Parlement een fractie is gevormd of wordt gevormd samen met andere partijen en/of groepen, kan de kandidaatsstelling en de verantwoordingsplicht van de fractie worden overgedragen aan een orgaan dat daarvoor in een door het Kongres goedgekeurd kontrakt is aangewezen.

Toevoegen aan art. 59-3 een vierde gedachtenstreepje: Indien in

'LWPW's' (in de PSP landelijke werkgroep parlementair werk; bij PPR en CPN heten ze anders) ineen geschoven worden. Het ligt ook voor de hand dat alle Groen Links vertegenwoordigers – ongeacht hun partij van herkomst – naar evenredigheid in de kosten daarvan bijdragen.

Bovenstaande overwegingen zijn voor het partijbestuur reden om te streven naar één uniforme afdrachtregeling voor ALLE vertegenwoordigers van Groen Links, ongeacht of ze behoren tot PSP, PPR, CPN, VGL of EVP. Over een dergelijke regeling kon echter tot nu toe geen overeenstemming worden bereikt. De minste problemen zijn er in dit opzicht met de PPR. De PPR kent een afdrachtregeling van 10%. de opbrengst daarvan is vergelijkbaar met die van de 25% mét dispensatie van de PSP. De CPN kent daarentegen vanouds een stelsel van zuiver individuele afspraken over het gehele uit vertegenwoordigend werk verworven inkomen, zonder openbare normen en percentages. Zij hecht er echter vooralsnog aan om haar regeling te behouden.

Dit leidt ertoe dat we de nieuwe raadsperiode zullen moeten beginnen met een voorlopige regeling, in afwachting van een eventuele volledig uniforme regeling voor Groen Links.

9. Uitgangspunt 10%

Het partijbestuur stelt nu, net als aan het kongres in 1985, voor om een algemene afdrachtverplichting van slechts 10% in te stellen, op voorwaarde dat dan inderdaad ook echt 10% van het uit parlementair werk verkregen inkomen binnenkomt en dus met zekerheid in de begroting van de PSP en/of gezamenlijke Groen Linkse instellingen verwerkt kan worden. We denken dat te bereiken doordat bij hoge uitzondering toegestane afwijkingen naar beneden voor de laagste inkomens (zie punt G) worden gecompenseerd door een hogere heffing over de bovenste schijven van de hogere inkomens (zie punt F2, F3).

Ons kongres in 1985 gaf echter de voorkeur aan ewen hogere afdracht van 25% met behoud van ontheffingsmogelijkheden op grond van persoonlijke omstandigheden. Gezien de met die 25%-regeling opgetreden problemen en het ontstaan van Groen Links stelt het PB nogmaals de in 1985 aan het kongres voorgelegde regeling voor. Dus een lage afdracht, maar in principe zonder ontheffingen.

Op het ontbreken van ontheffingen moet één duidelijke uitzondering worden gemaakt. We garanderen dat diegenen die tot hun verkiezing een inkomen hebben op het niveau van de Algemene Bijstands Wet er niet op achteruit gaan. Het zou immers onaanvaardbaar zijn als onze vertegenwoordigers als gevolg van de afdracht een lager inkomen zouden krijgen dan datgene waarop alle andere inwoners van Nederland recht hebben. Bovendien voorziet de bijstand in het vrijlaten van een beperkte toeslag als gevolg van bijverdiensten voor mensen die werk verrichten. Ook met die toeslag houden we rekening.

Een hoger inkomen dan dit in onze opvatting eigenlijk te lage nivo kan de PSP haar vertegenwoordigers niet garanderen. Bovendien doet het probleem van het bijstandsnivo zich alleen voor in het geval dat het vertegenwoordigend werk niet de volledige werktijd opeist en de betrokkene dus voor de overige uren werkloos/werkzoekend is. Voltijd-vertegenwoordigers zitten – afgezien van Tweede Kamerleden en wethouders in grote steden – weliswaar op een relatief laag inkomen, maar boven het bijstandsnivo. Het feit dat we hen best een wat hoger inkomen gunnen, kan geen reden zijn om af te zien van de afdrachtplicht. Zeker nu we die met 60% verlagen moet voortaan ieder daaraan kunnen voldoen.

Voor het geval het kongres desondanks de voorkeur zou geven aan de oude bewerkelijke en niet in Groen Links inpasbare regeling, legt het PB als alternatief voor de punten F en GT de alternatieven F2 en G2 voor.

10. Voorstel afdrachtregeling 1989 en volgende jaren

A● De uitvoering van de regeling is opgedragen aan het partijbestuur.

B● Alle leden van de PSP die vertegenwoordigend werk verrichten in een parlementair orgaan, al dan niet onder de naam PSP, zijn afdrachtplichtig aan de daartoe landelijk door de partij aangewezen girorekening.

C● Onder vertegenwoordigend werk wordt in deze regeling verstaan:

●1 op gemeentelijk nivo leden van gemeenteraden, duoraadsleden en commissieleden, leden van besturen van gemeenschappelijke regelingen, leden van deelgemeenteraden, wethouders.

●2 op provinciaal nivo leden van provinciale staten, leden van binnenprovinciale bestuurscommissies, gedeputeerden.

●3 op landelijk nivo leden van Tweede Kamer, Eerste Kamer, Europees Parlement.

D● Alle afdrachtplichtige PSP-leden doen binnen een maand na hun aan- resp. aftreden bericht daarvan aan het partijbestuur.

E● De afdracht wordt berekend over het als bruto-inkomen aan te merken bedrag, te weten de vergoeding voor de werkzaamheden voor raads- en statenleden, de presentiegelden voor leden van deelgemeenteraden en andere commissies, de jaarwedde van wethouders en gedeputeerden, alsmede de schadeloosstelling voor leden van de Tweede Kamer en het Europees Parlement. De tegevoetkoming in de kosten en de vergoeding voor reiskosten blijven buiten beschouwing.

Uitsluitend voor leden van de Eerste Kamer wordt de onkostenvergoeding tot het inkomen gerekend voor zover daar geen reële kosten tegenover staan.

F● Over het in punt E genoemde bruto-inkomen wordt afgedragen aan de landelijke partij volgens een schijventarief als volgt:

●1 Eerste schijf: Van f 0,- tot en met de maximale vergoeding voor een raadslid in gemeenten met meer dan 375.000 inwoners: 10% (tien procent).

●2 Tweede schijf: Van de maximale vergoeding voor een raadslid in gemeenten met meer dan 375.000 inwoners tot en met het inkomen van een gewoon lid (niet-fraktievoorzitter) van de Tweede Kamer: 25% (vijfentwintig procent).

●3 Derde schijf: over het resterende hogere inkomen: 50% (vijftig procent).

G● In afwijking van het onder punt E gestelde hoeft in zoverre niet aan de partij te worden afgedragen als betrokkene kan aantonen dat zolang overige inkomsten ontbreken daardoor zijn/haar gehele inkomen zou zakken onder het basisbedrag van de Algemene Bijstands Wet (inclusief de premie ziekteverzekering, voorzover men daadwerkelijk verzekerd is), vermeerderd met de maximaal vrijgelaten verdiensten.

In gevallen waarin iemand door bijzondere omstandigheden anderszins van een onaanvaardbaar laag inkomen moet rondkomen, kan op diens verzoek het partijbestuur – gehoord de door het partijbestuur samengestelde afdrachtcommissie – voor telkens niet langer dan een jaar gehele of gedeeltelijke vrijstelling geven van de afdrachtverplichting.

H● In mindering op de landelijke afdracht mogen worden gebracht:

●1 Het bedrag dat de leden van de Tweede Kamer volgens overeenkomst afdragen aan groen Links (15%), voor zover dit lager is dan de volledige afdrachtverplichting;

●2 Het bedrag dat de leden van het Europese Parlement afdragen aan de stichting Groen Links in de Europese Gemeenschap, voor zover dit lager is dan de volledige afdrachtverplichting.

I● Niet in mindering op de landelijke afdracht mogen worden gebracht de eventuele afdrachten van raads- en statenleden aan afdelingen, plaatselijke en regionale samenwerkingsverbanden, e.d.

J● Bovenop de afdracht wordt aan alle vertegenwoordigers een bedrag van f 15,- in rekening gebracht t.b.v. de aan hun functie gekoppelde toezending van De Rode Draad.

K● Aan het begin van elke zittingsperiode en vervolgens aan het begin van elk kalenderjaar ontvangen alle afdrachtplichtigen van het partijbestuur een afdrachtformulier waarin zoveel mogelijk staat aangegeven hoe de afdrachtregeling werkt en over welk inkomen de afdracht wordt berekend, en tevens welke eventuele betaling over het vorige jaar nog is verschuldigd.

L● Voor 1 maart van elk kalenderjaar ontvangt iedere afdrachtplichtige een bewijs van de betaalde afdracht in het voorgaande jaar t.b.v. de inspecteur der directe belastingen.

M● Indien een afdrachtplichtige in gebreke blijft te betalen, meldt het partijbestuur dit feit bij het voor de kandidering verantwoordelijke orgaan. Aan ieder afdrachtplichtig lid dat een betalingsachterstand van tenminste hetzij één jaar, hetzij f 1.000,- heeft, kan – indien na een herhaalde schriftelijke aanmaning deze situatie voortduurt – door het partijbestuur op grond van art. 7.4.b. van de statuten een royementsprocedure in werking worden gesteld wegens het niet nakomen van de financiële verplichtingen jegens de partij.

N● Deze regeling geldt voor de genoemden onder C1 tot 1 mei 1994, voor de genoemden onder C2 tot 1 mei 1995, en voor de onder C3 genoemden tot minstens het einde van de zittingstermijn waarin de datum 1-1-1990 valt en vervolgens tot de eerstvolgende nieuwe vaststelling van de regeling.

O● In afwijking van punt N en van art. 76 van het Huishoudelijk Reglement van de PSP kan voor de afloop van de periode waarvoor deze afdrachtregeling geldt een gezamenlijke regeling voor alle vertegenwoordigers van Groen Links worden vastgesteld door het kongres van de PSP en vergelijkbare organen van de andere in Groen Links deelnemende groeperingen, of door een gezamenlijk orgaan waaraan zij hun bevoegdheden hebben overgedragen (hun rechtsopvolger).

P● Ieder lid van de PSP wordt geacht deze regeling te kennen en door het instemmen met de kandidaatstelling voor een vertegenwoordigend lichaam de daaruit voortvloeiende verplichtingen te aanvaarden. Daartoe ondertekent het PSP-lid bij de kandidaatstelling voor een vertegenwoordigend lichaam een exemplaar van de tekst van deze regeling.

ALTERNATIEF

Indien het kongres NIET instemt met de wijziging van 25% met ontheffing in 10% zonder ontheffing, legt het partijbestuur het volgende alternatief voor voor de punten F en G:

F2. Over het in punt E genoemde bruto-inkomen wordt 25% afgedragen aan de landelijke partij.

G2. In afwijking van het onder punt E gestelde kan een afdrachtplichtige het partijbestuur verzoeken op grond van persoonlijke omstandigheden gehele of gedeeltelijke vrijstelling van de afdrachtverplichting te verlenen. De beoordeling van het verzoek vindt plaats door het partijbestuur op grond van een voorstel van de door het partijbestuur samengestelde afdrachtcommissie.

VOORSTEL PARTIJBEGROTING

(Amendeerbaar)

Bijgaand het voorstel voor de partijbegroting 1990, met daarnaast de begroting 1988, de uitkomst 1988 en de begroting 1989. Het is op dit moment nog niet mogelijk een betrouwbare uitspraak te doen over de uitkomst voor 1989, vooral door de nog onduidelijke situatie met betrekking tot SVS en WB.

Voor 1990 is t.o.v. 1989 een daling van de kontributie inkomsten ingezet. Bij afdracht kamerleden is gerekend op twee leden. Voor de afdracht raads- en statenleden is hetzelfde bedrag aangehouden als begroot voor 1989.

Het bedrag voor afdracht aan afdelingen en gewesten is berekend met het oude percentage 36% van (425-84). In 1989 is 33% afgedragen maar ik stel nu voor om nu weer naar 36% terug te keren. Dat stimuleert ook het afdelingswerk, zeker in een jaar van raadsverkiezingen.

Bij centraal bureau zijn de computerkosten omlaag gegaan omdat de computer is afgeschreven. De overige uitgaven zijn op het niveau van 1989 gehouden, behalve de afdracht aan SVS/WB, die verondersteld wordt te worden opgebracht door de 15% afdracht van de Tweede Kamerleden.

Nieuw is de post 'Groen Links'. Dit betreft:

- bijdrage ondersteuning parlementair werk	10
- bijdrage Groen Linkse Raad	10
- bijdrage Groen Links bestuur	10

30

Een en ander zijn schattingen. Ook is niet duidelijk of in 1990 toch nog een beroep op de partij wordt gedaan voor aanvullend subsidie voor SVS en/of WB.

Daarom is een post diversen/onvoorzien van 40 opgevoerd. Dit is geen verkapt overschot, maar gezien de diverse onzekerheden een m.i. noodzakelijke voorziening.

FINANCIËN PSP

	begr. 1988	uit- komst 1988	begr. 1989	begr. 1990
Inkomsten				
1. kontributie	460.0	505.3	450	405
2. afdracht kamerleden	22.0	24.9	25	20
3. afdracht raadsleden	90.0	58.2	90	90
4. verkoop prop. mat.	5.0	8.5	6	5
5. giften (part.)	5.0	6.2	5	5
6. giften afd. en gew.	3.9	2.4	-	-
6. rente	8.0	11.3	10	10
TEKORT	29.8	53.0	-	-
TOTAAL	623.7	669.7	586	535
Uitgaven				
7. afdelingen en gew.	131.4	145.2	115	122
8. centraal bureau	186.9	211.0	193	172
9. centraal bestuur	82.7	71.6	73	69
10. partijblad	78.0	86.8	85	84
11. subs. SVS	53.6	18.4	28	-
12. subs. WB	42.4	55.8	50	-
13. subs. PSJG	13.2	13.0	13	13
14. PSP vrouwengroep	-	0.4	-	-
15. buitenlandgroep	-	0.5	-	-
16. radio en televisie	12.0	-	4	-
17. subs. Henk Lankh.St.	-	-	-	-
18. propaganda	23.5	48.4	25	5
19. Groen Links	-	-	-	30
20. diversen/onvoorzien	-	18.7	-	40
TOTAAL	623.7	669.7	586	535

GEVOLGEN BALANS

Eigen vermogen eind vorig jaar	225.0	207	207
Resultaat boekjaar	-53.0	-	-
Balanscorrecties	-	-	-
Afboeking leningen	-	-	-
Bijzondere baten	35.4	-	-
Nieuw eigen vermogen	207.4	207	207

Specificaties

	begr. 1988	uit- komst 1988	begr. 1989	begr. 1990
Centraal bureau				
netto salarissen	110.5	109.6	94	96
boekhouding (uitbesteed)	14.0	11.6	12	12
komputer	15.0	30.3	23	10
kosten prop. materiaal	5.0	4.8	5	5
huisvesting en telefoon	10.1	8.0	8	8
inningskosten	8.0	6.6	6	6
portokosten (inkl. afd. post)	11.0	24.9	25	25
overige kosten en korr.	13.3	15.2	10	10
totaal	186.9	211.0	193	172
Centraal bestuur				
partijbestuur:				
reiskosten	15.0	10.7	14	14
huisvesting en telefoon	15.7	7.6	10	10
overige kosten	19.0	13.9	9	9
subtotaal	49.7	32.2	33	33
partijraad	7.0	5.0	6	6
kongres-organisatie	9.0	19.0	19	15
kongreskranten	17.0	15.3	15	15
totaal	82.7	34.3	73	69
Partijblad uitgaven:				
drukkosten	73.0	68.4	87	87
portokosten	24.0	30.6	19	19
illustraties	3.0	1.6	2	2
redactie	4.0	1.6	2	2
inning	1.0	-	1	-
subtotaal	105.0	102.2	111	110
inkomsten:				
abonnementen	19.0	13.7	12	12
advertenties	8.0	1.8	14	14
subtotaal	27.0	15.5	26	26

Aantekeningen:

PSP-ers op/aan het werk

Ondernemen met Groen Links kan prima!

Marko Mazeland (36), o.a. ex-voorzitter van de PSP, mede-initiatiefnemer tot het referendum, is nu mede-eigenaar/directeur van een bureau voor informatie-technologie.

'Dit bureau bestaat sinds begin dit jaar. Daarvoor had ik een éénpersoonsbedrijfje en was ook nog elders in loondienst. Op een gegeven moment was fusie met een ander bedrijfje noodzakelijk in verband met het verwerven van een opdracht. Dit nieuwe bedrijf heeft vier mensen in loondienst die elk vier dagen werken. Ons bedrijf houdt zich bezig met het op een bruikbare manier presenteren van complexe materie met behulp van advies- en berekeningsprogramma's. Bijvoorbeeld de financiële gevolgen van ontslag. Dat is een vraag die bij de Sociaal Raadslieden vaak gesteld wordt. Vroeger waren die financiële gevolgen nog makkelijk te overzien. Nu is er zo'n wirwar aan regels dat zo'n vraag niet snel te beantwoorden is. Wij presenteren die wirwar zó overzichtelijk dat die vraag wel snel beantwoord kan worden. Nee, dat kost geen arbeidsplaatsen. Uit het veld blijkt dat de tijdwinst gebruikt wordt voor 'het gesprek er om heen'.

Waarom ik een eigen zaak wilde? Je kan dan

zelf beslissen over de invulling van je ideeën. Ook is het spannend om te zien of je zo'n uitdaging aankan. Daar zit inderdaad iets in van jezelf waarmaken. Ik wéét dat ik niet geschikt ben voor routinewerk. Nu is er altijd de spanning of je de volgende maand nog bestaat of failliet bent. Ik ben formeel directeur, maar de sfeer in ons bedrijf is niet zo afstandelijk; de directeur, dan een tijd niets en dan het personeel, dat past niet bij ons. We werken met z'n zessen op een grote kamer. Het is voor mij wel zes dagen per week werken.

Eén onderdeel van al dat werk is personeel aannemen. De PSP stelt nadrukkelijk voorkeur voor vrouwen, gehandicapten, etnische groepen. Dat is niet altijd waar te maken. 5% gehandicapten in je bedrijf is moeilijk te vertalen in één persoon als er maar drie in dienst zijn. In je aannamebeleid hoop je toch dat vooroordelen t.a.v. bijvoorbeeld migranten en gehandicapten niet doorspelen.

Bij zwangere vrouwen of – wat nu overal speelt – aidspatiënten, vraag je je toch af: 'Heb ik de verwachting dat hij de noodzakelijke productie levert?' De andere kant is dat je als werkgever veel meer voorzieningen treft dan het wettelijk minimum voorschrijft.

Of we voor iedere klant zouden werken? Shell

denk ik niet. Een deel van onze programma's verkopen we via de tussenhandel. Je weet natuurlijk nooit aan wie zij verkopen. En het is natuurlijk altijd zo: je moet uiterst solvabel zijn om klanten te kunnen weigeren, keuzes te maken.

Nee, het kost geen klanten als de directeur het gebroken geweepte draagt. Dat geeft duidelijkheid en daar hebben klanten geen problemen mee.

Wat ik heel leuk gevonden zou hebben was, om tijdens de campagne met een aantal Groen Linkse ondernemers een ondersteunende advertentie te plaatsen. Maar er waren toch minder Groen Linkse ondernemers dan ik dacht, en ze waren ook niet rijk genoeg. Het had een hart onder de riem van Groen Links moeten zijn; 'ondernemers kunnen geloven in Groen Links!'

LIESBETH MILTENBURG

Boycot Europa 1992?

PvdA neemt PSP-idee over

De socialistische fractie in het Europees Parlement (EP), waar ook de Nederlandse PvdA deel van uitmaakt, dreigt verdere medewerking aan de interne markt (1992) op te zeggen als er niet snel ernst wordt gemaakt met een Europees sociaal beleid. Vertraging van de eenwording van West-Europa en zelfs een boycot worden in het vooruitzicht gesteld.

Om de interne markt tot stand te laten komen eind 1992 moet de Europese Gemeenschap (EG) nog vele Europese wetten vaststellen. Al die wetten moeten in het Europees Parlement worden besproken en goedgekeurd. Als de socialisten (en de andere linkse partijen, zoals Groen Links (v/h Regenboog)) daaraan niet meer willen meewerken wordt de Europese eenwording vertraagd. Aangezien de socialisten met 182 zetels de grootste fractie in het Europees Parlement zijn kunnen ze hun dreigement waarschijnlijk wel ten uitvoer brengen. De socialistische fractie zal in de tweede week van september een resolutie in het EP indienen, die grote kans maakt aangenomen te worden.

Dit is een interessante ontwikkeling. Tot voor kort waren de Europese socialisten enthousiaste voorstanders van de interne markt. De socialisten hadden geen fundamentele kritiek op het eenzijdige karakter van de interne markt: ruim baan voor het bedrijfsleven, maar geen Europees sociaal beleid of strenge Europese milieumaatregelen. De kritiek beperkte zich tot enkele kanttekeningen. Bij ieder onderwerp dat ter sprake kwam in het EP werd

zachtjes geroepen dat er eigenlijk ook nog iets van een sociaal beleid moest komen. Nu duidelijk wordt dat er nog geen enkele concrete stap is genomen in die richting hebben de socialisten er genoeg van. 'Ons geduld is op (...) We hebben allang genoeg met beloften genoeg genomen' zei Hedy d'Ancona, Europarlementariër voor de PvdA, vorige week. Door niet mee te werken aan de behandeling van voorgestelde Europese richtlijnen op economisch en monetair gebied hopen de Europese socialisten de Europese Commissie

en de Europese ministerraden voor het blok te zetten.

Daarmee gaan de socialisten aan de slag met een idee dat eerder al door een parlementariër van de Regenboog-fractie in het EP was geopperd: zet de economische integratie stop totdat het 'sociale Europa' het 'bedrijven-Europa' heeft ingehaald. Dit idee was ook in een publicatie van het Wetenschappelijk Bureau van de PSP¹ over 1992 als een van de mogelijke strategieën genoemd om een andere draai te geven aan de interne markt. Een veelbelovende ontwikkeling in de EG dus. Nu maar hopen dat de Europese socialisten hun poot stijf houden. Dan komt er misschien echt 'vuurwerk in Europa'.

JUDIT KLAPPE
medewerkster Wetenschappelijk Bureau PSP

1 1993. De Europese eenwording en de PSP. mei 1989

Acties in Nederland voor verhoging van de bijstand

FOTO: ANNE VAILLANT

oprichtingsvergadering Links Forum

Tegen de stroom

Utrecht, 9 september 1989. – Hoewel de verwachte dijkdoorbraak van Groen Links is achterwege gebleven zijn een kleine honderd hulptroepen verzameld in Trianon. Daar presenteert zich Links Forum, om een tegenwicht te bieden aan de vervlakking van de Nederlandse politiek. Het wil daartoe inhoud geven aan linkse politiek, in samenspraak met radicale en brede bewegingen en de bedrijvers van parlementaire politiek. Links Forum stelt zich daartoe op "bij Groen Links", ongeveer zoals in Duitsland zich bij de Grünen een "Links Forum" heeft ontwikkeld.

De bijeenkomst is vooral bedoeld voor het ontwikkelen en uitwisselen van ideeën, en biedt daarnaast gelegenheid voor de presentatie van het blad van de nieuwe beweging, "Achter de Zeewering".

Namens Links Forum zet Christa Compas de ideeën van de groep uiteen. Volgens haar is er veel pessimisme over Groen Links; pessimisme over het conformisme en over de tolerantie ten opzichte van de critici van Groen Links. Bij veel mensen die zich hebben neergelegd bij Groen Links, en nu toch maar meedoen heersen twijfels: twijfels over samenwerken en over met wie; met groot of met klein; twijfels over de toekomst. Het programma en de andere stukken van Groen Links kunnen deze twijfels niet wegnemen. Daaruit spreekt een sterke individualisering, er is wel af en toe sprake van solidariteit, maar dit blijft beperkt. Met Frank Köhler (De Groene 1987) constateert ze een gebrek aan aandacht voor de productiesector van de maatschappij. Verder bekritiseert ze de sterke staatsvisie in het programma, de kijk op de BVD, en de visie op ontwapening. Het stukje over buitenparlementaire bewegingen rammelt ook behoorlijk. De stukken lijken gericht te zijn op de grachten-YUP.

Anderzijds blijft discussie wel mogelijk, radikaal-linkse standpunten blijven gehoord maar de twijfel is gebleven. Radikaal-linkse ideeën moeten niet alleen naar buiten komen in woorden, in de reclame, maar ook in contacten met sociale bewegingen. Christa hoopt echter dat optimisme toch de basis van de aanwezigheid is.

Links Forum wil de plek worden om ideeën te ontwikkelen. Daarvoor ziet het een tweetal vertrekpunten. De morele pijn over problemen in de wereld (apartheid, honger, uitbuiting). En anderzijds een nieuwe invulling van het begrip burgerschap, de (on)mogelijkheden van socialistische experimenten en de ontwikkeling van een nieuwe, inspirerende ontwikkelingsstrategie. Het moet een vrij forum zijn zonder het kiezen van vertegenwoordigers en het aannemen van moties. De discussie zal gekoppeld worden aan concrete buitenparlementaire projecten; alleen het verbinden van parlementair en buitenparlementair is onvoldoende. Links Forum wil niet afwachten welke ruimte Groen Links geeft, maar zelf beginnen met het inrichten van het kader waarbinnen Groen Links werkt.

Anti-militarisme

De aktiepoot werd vertegenwoordigd door Guido van Leemput van MariNEE, een onderzoeks/aktiegroep rond het militair gebruik van het Noordzeekanaalgebied. MariNEE onderzoekt welke marineschepen er door dit kanaal varen en wat hun rol in de NAVO-strategie is. MariNEE heeft de hoop dat hun activiteiten een uitstraling hebben naar andere havengebieden in Nederland.

30 november a.s. is het weer zover. Een NAVO-marine-eskader bezoekt de haven van Amsterdam. Het gaat om een permanent showonderdeel samengesteld uit schepen uit

verschillende NAVO-landen. Onder die 9 schepen is er één zeker met kernwapens aan boord (Mahan, USA) en waarschijnlijk twee. Guido gaf een drietal redenen waarom een aktie tegen dit eskader zo belangrijk is. Het eskader past in de nieuwe strategie van de NAVO om de Atlantische Oceaan voor Sovjetschepen af te sluiten en hun mogelijk al in de havens, in een vroeg stadium van een oorlog, met kruisraketten te vernietigen. Tijdens de laatste Wintex/Cimex-oefening werd deze optie gebruikt. Er gebeuren veel ongelukken met (kern)schepen. En een protest tegen de kanoneerbootpolitiek tegen de 3e wereld, o.a. tegen Libië, Nicaragua en Libanon is op zijn plaats. Het moet lukken om tegen dit bezoek een kwalitatief hoogwaardige en goede aktie te voeren. Links Forum kan hier praktisch haar plannen vorm geven.

Linkervleugel

Na deze twee inleidingen gaven een aantal aanwezigen een reactie op het ontstaan en de toekomst van Links Forum. Veel discussie was er over de plaatsbepaling van Links Forum; linkervleugel binnen Groen Links, alleen buiten Groen Links opererend of beide?

Arnoud Menkveld vond dat we vertrouwen in Groen Links moesten blijven houden in de overgangperiode. *'Groen Links moet de kans hebben haar basis terug te vinden. We moeten Groen Links zelf laten ondervinden dat het fout zit.'* Volgens Tom Pitstra heb je alleen invloed als je in Groen Links zit. *'Tijdens de campagne heb ik bewust radicale verhalen gehouden voor Groen Links.'* Hij pleitte daarbij voor ingrijpende veranderingen van het kapitalisme. *'Ook de PPR- en CPN-ers/sters vonden dat een goed verhaal. Links Forum moet zich jammer genoeg tevreden stellen met bescheiden posities tegenover een fractie waarin Andrée van Es al snel de linkervleugel zal vormen. Op lokaal, nivo zullen we erbovenop moeten zitten, meedoen binnen Groen Links met stimulerende discussies.'* Volgens Moniek, partijloos en buitenparlementair actief, moet de sociale strijd voorop staan, met discussies naar Groen Links stappen doe je later. Robbert Went (SAP) is het eens met de kritiek van Tom (in 'Achter de Zeewering', het blad van Links Forum) op het programma van Groen Links. *'De SAP vindt samenwerking nodig, ook plaatselijk. De formule van Links Forum bij Groen Links, waarbij je zowel binnen als buiten Groen Links kijkt en initiatieven ontplooit is voor de SAP heel interessant.'* Henk Spaan, o.a. ex-CPN'er en actief in Groen Links Wageningen, wil dat alle leden van de deelnemende partijen in Groen Links gaan zitten en de structuur van Groen Links democratischer maken. *'Het Links Forum moet ervoor zorgen dat Groen Links iets wordt; er ontstaan daar dan discussies*

terwijl de mensen aan het roer van Groen Links dit niet willen. Democratie in Groen Links staat lijnrecht t.o.v. wat Wim de Boer wil.'

Die Grünen

Veel aandacht heeft Links Forum voor het Westduitse voorbeeld. In "Achter de Zee-

wering" zet Bert Freriks uiteen hoe dit voorbeeld binnen de Grünen funktioneert. Ludger Volmer, lid van de Grüne bondsdagfractie licht deze opstelling uitgebreid toe. Hij begint zijn verhaal met gelukwensen aan de aanwezigen met het succes van Groen Links en wijst op het belang van dergelijke successen voor nieuwe impulsen binnen de Westduitse beweging. Hij vindt het belangrijk de dreigende impasse rondom de coalitiekwestie te bestrijden, nu de coalitie-optie duidelijk zichtbaar wordt. De ondogmatische linksen die zich in de Grünen tot Links Forum verenigd hebben, hebben zich vooral ingespannen de radicale politieke opties uit te werken tot een pragmatische opstelling. Het is deze discussie, die voor de verdere ontwikkeling van de Grünen cruciaal is in de dynamiek die zij geeft. Integratie van radicale opvattingen in beleidsvoering, geen polarisatie binnen de beweging, daar ligt de kern van de inbreng van Links Forum.

Als voorbeelden noemt hij de uitwerking op twee terreinen. Op het economisch gebied is met de SPD de moderniseringsdiscussie gaande. Met name in de verwoording neemt deze de opvattingen van de Grünen over, waaruit realo's een bij elkaar komen van opvattingen destilleren. Links Forum huldigt de opvatting dat ekologisering van de kapitalistische economie, als verzoening niet mogelijk is. In de moderniseringsdiscussie moet over de grenzen van het kapitalisme worden heen-gestapt waar dit nodig is, zowel voor de oplossing van sociale, economische als ekologische problemen.

Ook in de internationale politiek wordt integratie nagestreefd. Waar realo's met de SPD streven naar een "Sicherheitspartnerschaft" en tweezijdige ontwapening vanuit de NAVO zoekt Links Forum uittreding uit de NAVO op gang te brengen door confrontatietactieken. Links Forum ziet geen heil in het maskeren van radicale politieke stellingnames om een coalitie met de SPD tot stand te brengen, het wil de tegenstellingen met de SPD juist duidelijk laten zien. Het streven is daarbij een transformatie te bewerkstelligen die de tegenstelling evolutie-revolutie overstijgt; een transformatie die vooral gegrondvest is op buitenparlementaire druk. Haar oplossingsgericht pragmatisme verdraagt geen star historisch model, maar baseert zich op concrete belangenstrijd, welke volgens Volmer automatisch leidt tot een soort "eko-socialisme".

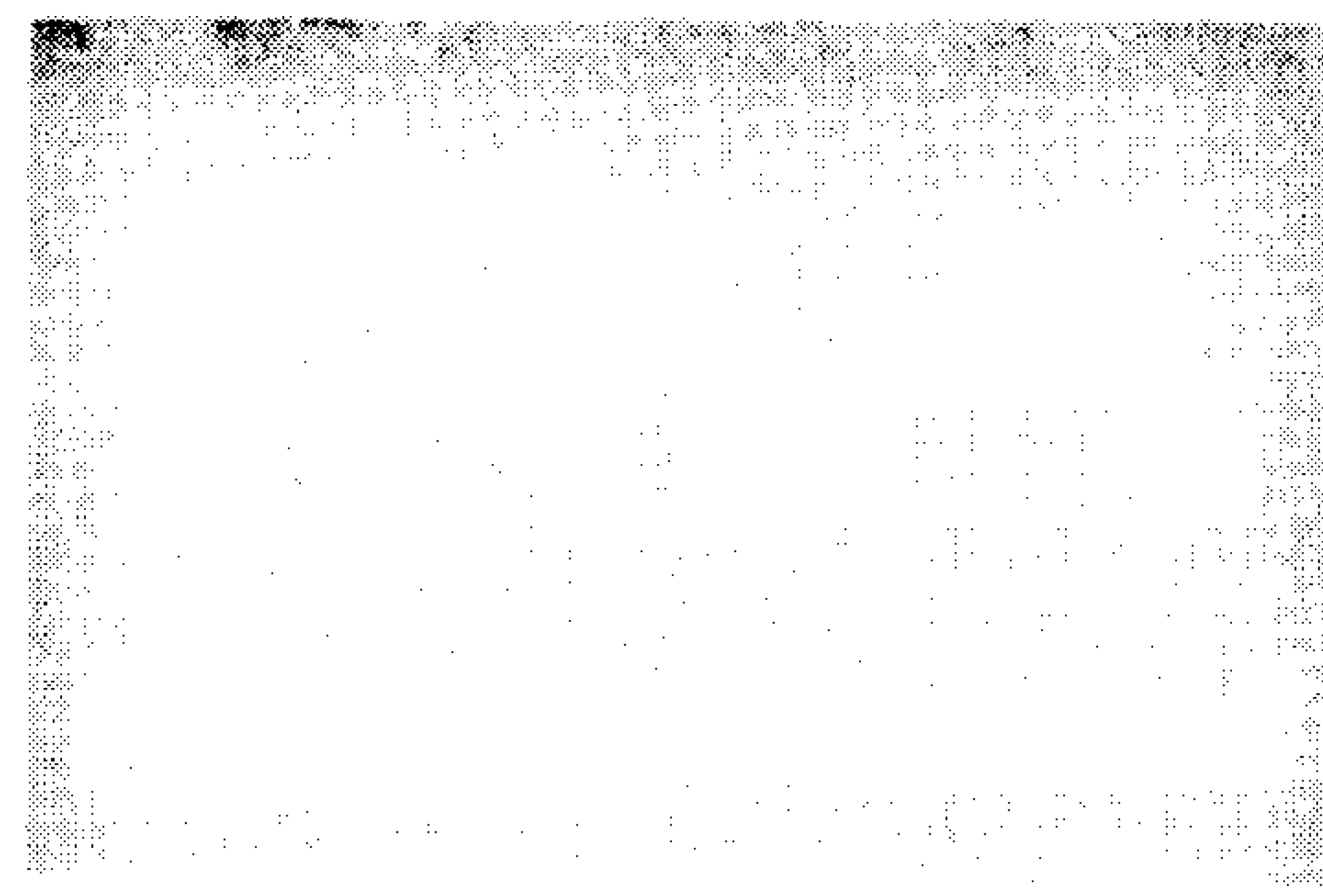
Het maatschappelijk draagvlak voor een coalitie is voor Volmer belangrijk. Een coalitie moet altijd tot stand komen uit druk van beneden; als er aan de basis een rood-groene coalitie is kan dit ook op regeringsniveau.

Uit het verhaal van Volmer wordt goed duidelijk waarom Links Forum zich dit voorbeeld gesteld heeft. Minder dan in Nederland speelt de vraag "in of bij" wel vormt Links Forum voor sommigen de brug naar de Grünen. De band tussen buiten-parlementaire en parlementaire politiek is niet de enige, gewerkt moet ook worden aan dingen als bedrijfsdemocratie en direkte zeggenschap.

Links Forum mocht zich op de eerste bijeenkomst in een ruime belangstelling verheugen. De meeste aanwezigen kiezen inderdaad voor een positie bij Groen Links, manifest op de linkervleugel. Links Forum moet zich echter niet op de parlementaire, maar op de buitenparlementaire aktie richten, daar ligt de kern, daar ook zitten de groepen die nu binnen Groen Links mogelijk minder aandacht gaan krijgen. Sander Doeve, die zich als onafhankelijke presenteerde, hoopt in Links Forum te vinden wat hij ook in de PSP zocht: radikalisering van brede beweging en verbreding van radicale posities, in discussie tussen de straat en het parlement.

Een nieuwe beweging herkent men aan haar manifestaties. De eerste bijeenkomst van Links Forum geeft daarom hoop. Hoop die ook gevoed wordt door het 0-nummer van haar tijdschrift "Achter de Zeewering". Daarin naast het al genoemde artikel over Links Forum in Duitsland onder meer een portret van Ellin Robles ("De vaardigheden van de witte mensen die in de fractie zitten zijn daarvoor niet genoeg. Daarom moet ik erbij."), een beoordeling van het Groen Links programma door Tom Pitstra ("Het totale programma van Groen Links is zonder meer groen en ook wel links te noemen" en "Er is voor linkse mensen in Nederland op dit moment geen alternatief voor Groen Links") en een artikel over radicale bewegingen in Chili. Het nummer oogt professioneel en helder, en kan een goede bijdrage voor de inhoudelijke discussie leveren. De eerste jaargang belooft voor f 40,- 240 pagina's tekst, opgeven kan men zich aan het adres Graspad 45, 9713 NH Groningen.

IVO MIESEN
TJARK REININGA

PSP-Privé

De voorzitter van de partijraad, Huup Dassen, is verhuisd. Zijn nieuwe adres is: Richterdal 54, 6045 DH Roermond, tel: 04750- 31373; tel werk: 071-178750.

Feminisme en linkse politiek in de jaren negentig

Op zondag 12 november a.s. kunnen feministen uit de linkse partijen elkaar ontmoeten in het Vrouwenhuis te Amsterdam. Deze dag kan een startpunt betekenen voor de voortgang en ontwikkeling van een feministische praktijk binnen radikaal-links. Op deze dag spreken feministen van toen en meiden van nu met elkaar over bestaande en nieuwe politieke items. Iedereen kan actief meedoen in workshops over onder andere positieve actie, economische zelfstandigheid, vrouwenmacht in de gemeentepolitiek en over de relatie tussen het feminisme en linkse politiek. De openingslezing zal Atrid Roemer houden. Zet deze datum vast in je agenda. Een conferentie om naar toe te gaan om met nieuwe inspiratie de jaren negentig in te stappen. wil je er meer over weten? Bel dan op dinsdag of donderdag tel. 020 - 267374 en vraag naar Trudi Koek (emancipatiewerkster PSP)

ACHTER DE

ZEEWERING

De affaire Boerlage-Branderhorst

De vertegenwoordiging van de PSP in het Groen Links Bestuur heeft rond het 1 juli-congres en in augustus voor enige beroering gezorgd in de PSP. Aanleiding voor de opwinding was dat het partijbestuur op 13 juni uit de drie kandidaten die voor de twee PSP-plaatsen in dat bestuur beschikbaar waren Henk Branderhorst en Leo Platvoet kozen en niet Saar Boerlage. De besluitvorming impliceerde dat ze als reservelid was aangewezen, maar dat accepteerde ze niet. Voorzitter Boerlage was zo verbolgen dat zij op 20 juni dreigde af te treden op het congres van 1 juli als de besluitvorming niet zou worden teruggedraaid. Op 20 juni werd afgesproken dat op 30 juni, de avond voor het congres, de kwestie opnieuw in het partijbestuur aan de orde zou komen. In de tussentijd zou partijbestuurslid Erik Meijer met Saar Boerlage een gesprek hebben teneinde haar ertoe te bewegen niet af te treden, maar de besluitvorming te accepteren.

Congres

Op donderdag 29 juni deelde Henk Branderhorst in het Groen Links Bestuur mee zijn zetel beschikbaar te stellen. Op deze wijze wilde hij voorkomen dat Boerlage op het PSP-congres met veel tromgeroffel zou aftreden, waardoor de toetreding van de PSP tot Groen Links overschaduwde zou worden door dit conflict. Hij had namelijk gehoord dat het gesprek tussen Boerlage en Meijer niets had opgeleverd en dat ze bij haar standpunt bleef: 'ik moet in het bestuur van Groen Links, anders treed ik op het congres af als voorzitter van de PSP'. Tijdens de partijbestuursvergadering van vrijdag 30 juni bleek dat Boerlage toch bereid was het reservelidmaatschap te aanvaarden ('maar ik ga er van uit dat Henk of Leo in de Tweede Kamer

komen en dat ik dus toch in het Groen Links Bestuur kom'), maar toen was dat al een gepasseerd station, omdat Henk Branderhorst de avond tevoren bedankt had en er dus een vacature was, die door Saar Boerlage werd vervuld.

In de wandelgangen van het congres zoemde het conflict rond. De razende Bevrijding-reporter Rutger van Santen snoof het op, ging op onderzoek uit en rapporteerde in het augustusnummer het gebeuren onder de kop: 'Saar Boerlage chanteert haar eigen bestuur, gekrakeel in het partijbestuur rond het congres'.

Opstappen

Met de publikatie van dit artikel waren de poppen echt aan het dansen. De media doken er op en de spanningen in het partijbestuur namen wederom toe. Henk Branderhorst had inmiddels per brief de kwestie bij de partijraad aangekaart en Saar Boerlage schreef in augustus daar een reactie op. Op 9 augustus besloot het partijbestuur de kwestie voorlopig te laten rusten tot de partijraad er op 16 september over zou vergaderen. De slotconclusie van het artikel (nl. dat Saar Boerlage maar beter kan opstappen) werd door het partijbestuur (en de redactie) betreurd. Omdat het partijbestuur wel aan zag komen dat er op de partijraad van 16 september ook een standpunt van 'het' partijbestuur gevraagd zou worden, werd besloten een commissie in te stellen, bestaande uit Joost Lagendijk en Ger Groenenboom. Op 9 september besprak het partijbestuur het rapport van deze commissie en besloot de visie van het partijbestuur in besluitvorming vast te leggen. In een brief aan de partijraad heeft de commissie deze besluitvorming van het partijbestuur verwoord.

Weinig vertrouwen

Het partijbestuur constateert dat achtergrond van deze kwestie het feit is dat 'in het partijbestuur herhaaldelijk blijkt dat een meerendeel van de partijbestuursleden weinig vertrouwen heeft in haar voorzitter'. Het gegeven dat het congres de voorzitter kiest geeft geen garantie dat deze voorzitter in het vervolgens gekozen partijbestuur voldoende vertrouwen geniet. Wat de affaire zelf betreft constateert het partijbestuur unaniem dat Saar Boerlage getracht heeft de besluitvorming t.a.v. de vertegenwoordiging in het Groen Links Bestuur terug te draaien en dat zij, indien dat niet zou gebeuren, op 1 juli op het congres zou aftreden. Het partijbestuur wees hiermee tegelijkertijd de conclusies af die Saar Boerlage zelf in haar brief aan de partijraad had geformuleerd. Hierin stelde zij dat zij niet had gechanteerd en evenmin had bedreigd met aftreden om de besluitvorming te veranderen. Het partijbestuur stelde tevens vast dat Henk Branderhorst er beter aan had gedaan de vergadering van 30 juni af te wachten in plaats van zich op 29 juni uit het Groen Links Bestuur terug te trekken. Tenslotte sprak het partijbestuur, met de kleinst mogelijke meerderheid, uit dat het onverstandig van de redactie van Bevrijding is geweest om voor 6 september (de dag van de verkiezingen) aandacht aan deze kwestie te besteden.

Tot zover een overzicht van de gang van zaken. Verderop vindt u een verslag van de partijraadsvergadering van 16 september en enkele ingezonden brieven. Laten we hopen dat met de komst van Groen Links een eigenschap van de PSP definitief zal verdwijnen: de passie voor geruzie van gekwetste ego's.

LEO PLATVOET

PSP-delegatie Groen-Links Bestuur

Conflict loopt in partijraad met sisser af

Op zaterdag 16 september j.l. vergaderde de partijraad van de PSP onder meer over de controversie over de PSP-vertegenwoordiging in het voorlopig Groen Links Bestuur. Over deze kwestie heeft in het augustusnummer van Bevrijding een artikel gestaan, dat het nodige stof heeft doen opwaaien. Inzet van de discussie in de partijraad was dat deze een uitspraak zou moeten gaan doen in deze netelige kwestie. Bevrijding was uiteraard ook aanwezig.

De PSP-partijraad heeft voor de vergadering van 16 september ter beoordeling brieven van Henk Branderhorst en van Saar Boerlage voorgelegd gekregen. Daarnaast is er een stuk van het PSP-partijbestuur naar aanleiding van de PB-vergadering van 9 september, waarin een interpretatie van de feiten is vastgesteld die kan rekenen op een brede ondersteuning in het PB. Branderhorst geeft in zijn brief aan dat hij van de partijraad wil weten of de PR het gedrag van de partijvoorzitter in deze zaak akseptabel vindt. Boerlage vraagt aan de partijraad in haar brief om het volgende te doen: "a. Een onderzoek instellen naar de

juiste gang van zaken op de PB-vergaderingen van 20 en 30 juni (het achterhalen van de waarheid). b. Het in Bevrijding en zo mogelijk ook elders (persbericht) rehabiliteren van mijn goede naam (er was geen sprake van chantage of van bedreiging, de hetze tegen Saar Boerlage wordt betreurd etc.). c. De redactie tot de orde roepen (zo ga je niet met mensen om)/Rutger van Santen ontslaan."

PR als arbiter

Het verzoek van Saar Boerlage om de waarheid te achterhalen is door het PB zelf uitgevoerd en neergelegd in het PB-stuk aan de partijraad. Verder kan de partijraad geen redactieleden van Bevrijding ontslaan. Alleen het PB kan, op voordracht van de hoofdredacteur, redactieleden ontslaan en de PR kan dan zo'n besluit al of niet bekrachtigen. Maar er ligt geen voordracht van de hoofdredacteur. Met betrekking tot het verzoek van Saar Boerlage om de redactie tot de orde te roepen heeft het PB de uitspraak gedaan dat het PB betreurd dat het artikel in Bevrijding afgesloten werd

met de conclusie dat Saar beter op kon stappen. Tenslotte heeft het PB, in meerderheid, besloten dat het PB vindt dat het onverstandig is geweest om vóór 6 september in Bevrijding aandacht te besteden aan deze kwestie. Voor de partijraad rest derhalve de ondankbare taak de handelwijze van de partijvoorzitter in deze kwestie te beoordelen.

Meningen verdeeld

Na een eerste sprekersronde vanuit de partijraad blijkt dat de meningen sterk uiteen lopen. Bepaalde fracties hebben helemaal geen behoefte aan een veroordeling van de handelwijze van Boerlage, andere voelen er het meest voor de standpunten van de overgrote meerderheid van het partijbestuur te onderschrijven. Alleen Gelderland heeft als standpunt dat Boerlage de eer aan zichzelf moet houden en als voorzitter moet aftreden.

Joost Lagendijk stelt als woordvoerder van het PB dat er sprake is van een conflict tussen het PB en haar voorzitter. Het PB is in meerder-

heid van mening dat er wel degelijk sprake is geweest van chantage en dat er sprake is geweest van een poging om onder het dreigement van aftreden een PB-besluit te veranderen. De grondslag van het interne PB-conflict berust niet op politieke meningsverschillen. Lagelijk konstateert dat herhaaldelijk blijkt dat een meerderheid van de PB-leden weinig vertrouwen heeft in haar voorzitter. Henk Branderhorst benadrukt nogmaals dat Saars' dreigement om af te treden voor hem de reden was om terug te treden als voorzitter van het voorlopig Groen Links Bestuur en zo een rel op het kongres te voorkomen. Saar Boerlage betoogt dat het conflict gaat over de inhoud van de functie van de partijvoorzitter. Verder zegt ze: "De eer aan mezelf houden? Ik denk niet dat daar sprake van kan zijn."

Toch chantage

Het eerste besluit dat de partijraad neemt is om een voorstel vanuit Gelderland om over de handelwijze van Boerlage het "onaanvaardbaar" uit te spreken, niet op deze PR-vergadering in behandeling te nemen.

Vervolgens spreekt de partijraad haar oordeel uit over de handelwijze van Saar Boerlage aan de hand van een aantal in de brief door haarzelf geformuleerde stellingen.

De PR verwerpt de stelling "de beschuldiging van chantage (afpersing) is onjuist" (5 vóór, 9 tegen, 6 onthoudingen) en sluit zich daarmee aan bij het standpunt van het partijbestuur.

De PR verwerpt de stelling "de beschuldiging dat ik (= Saar Boerlage; red.) al dreigend met aftreden, een besluit van het PB wilde veranderen/niet uitvoeren is ook onjuist" (géén vóór, 12 tegen, 8 onthoudingen) en sluit zich ook hier bij het PB aan.

De PR aanvaardt vervolgens de stelling "ten alle tijde mag, ja zelfs dient, een bestuurslid af te treden als er de overtuiging bestaat dat er grote en langdurige tegenstrijdigheden zijn in het eigen takenpakket" (6 vóór, géén tegen, 14 onthoudingen). Het PB heeft deze stelling als "niet relevant" gekwalificeerd.

De PR aanvaardt met overgrote meerderheid de stelling "bestuursleden dienen te wachten met het trekken van conclusies over vermeende standpunten van anderen, totdat het agendapunt is afgehandeld" (16 vóór, géén tegen,

4 onthoudingen), een stelling die het PB overigens eveneens heeft onderschreven.

Na deze beoordeling van de handelwijze van de partijvoorzitter is er nog een voorstel vanuit Gelderland om het partijbestuur dringend te verzoeken het PB-besluit van 13 juni (Branderhorst als voorzitter voorlopig Groen-Links Bestuur en Boerlage als plaatsvervangend delegatielid) alsnog uit te voeren. Dit voorstel wordt door de partijraad verworpen.

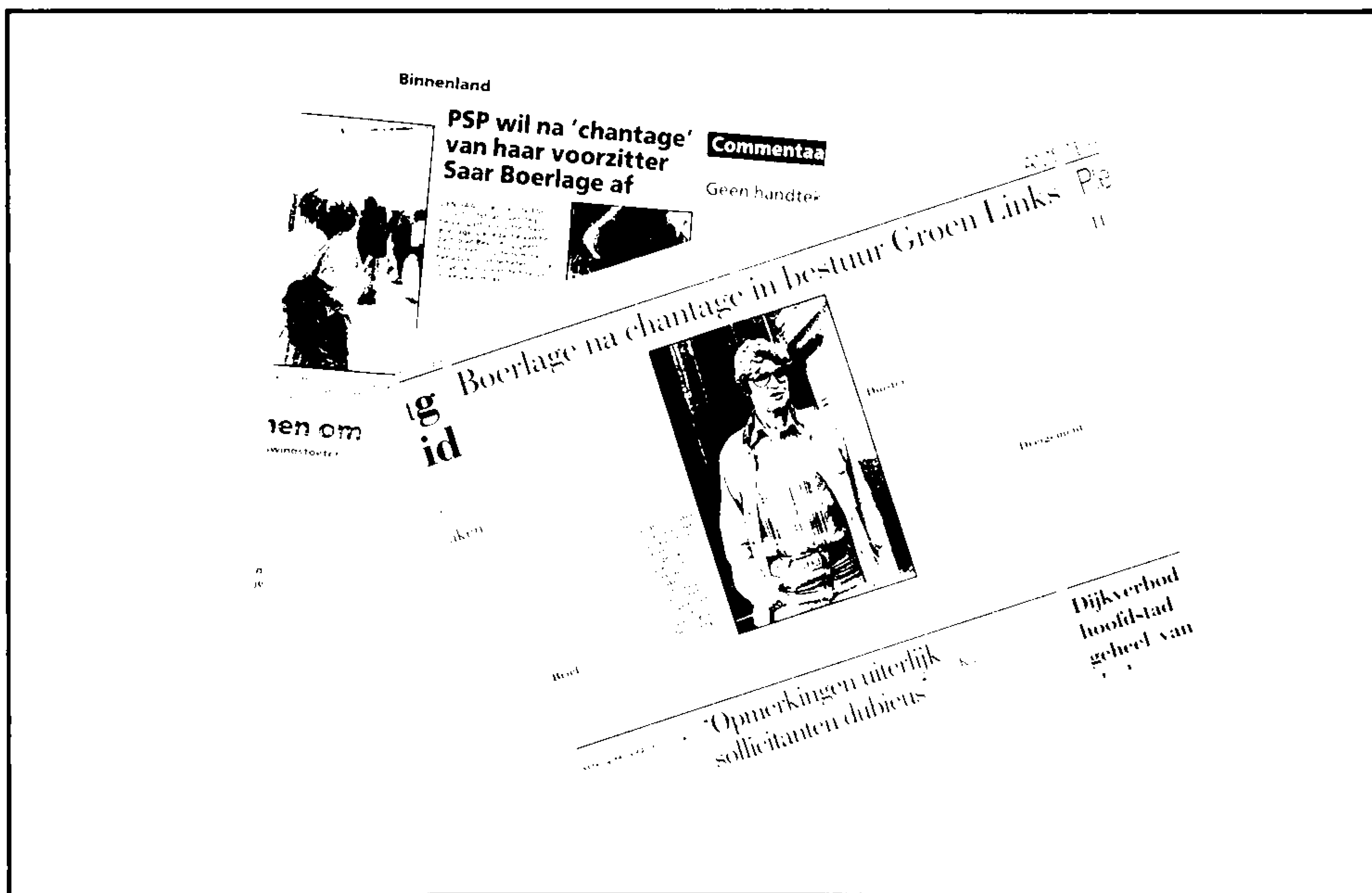
Boerlage blijft aan

Daarmee wordt dit agendapunt afgesloten. De redactie van Bevrijding vraagt dan aan Saar Boerlage haar commentaar op de besluitvorming in de PR. Zij blijkt nogal gemengde gevoelens over het gebeurde te hebben. Het onderschrijven van de laatste twee stellingen ervaart zij als een steun in de rug. Daarnaast blijkt Boerlage bijzonder teleurgesteld te zijn over het feit dat de PR heeft uitgesproken dat er sprake is geweest van "chantage". Ze vindt dat "uitermate beledigend". Welke consequenties Boerlage uit deze PR-uitspraak zal trekken, kan zij op dit moment nog niet zeg-

gen. Zij zal zich daarover nog nader beraden. Verder blijft Boerlage bij haar eerdere uitspraak dat nu van aftreden geen sprake kan zijn. Voor Henk Branderhorst zou na deze PR-uitspraken de kous af moeten zijn. Desgevraagd zegt hij tevreden te zijn met de beoordeling die de PR heeft gemaakt, maar hij kan zich niet voorstellen hoe Saar Boerlage nu nog denkt in het PB te kunnen blijven functioneren, maar "Ikzelf houd het nog wel vol tot het kongres". Het partijbestuur zal zich op de eerstvolgende vergadering moeten beraden over wat de betekenis van de PR-besluitvorming is.

Het conflict is dus met een sisser afgelopen. Saar Boerlage blijft naar alle waarschijnlijkheid in ieder geval tot het komende kongres aan als partijvoorzitter, en blijft tot die tijd ook in het voorlopig Groen-Links bestuur zitten (deze twee functies zullen overigens in de toekomst ontkoppeld worden, zo heeft de PR ook nog besloten). Maar de verstandhouding tussen de partijvoorzitter en de overige partijbestuursleden is er niet beter op geworden.

ROB SNEL

OPWINDEND

In Opwindend kunnen lezers en lezeressen hun reacties kwijt over de gang van zaken in de PSP. Graag kort en bondig formuleren. De redactie houdt zich het recht brieven in te korten of – met reden omkleed – te weigeren. Adres: redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Affaire Boerlage – Branderhorst (1)

Er is door zeer velen hard gewerkt. Jammer, dat de uitslag toch een beetje beneden onze verwachtingen bleef. Maar toch, we hebben nu een fractie waarin op een verantwoorde wijze gewerkt kan worden. Ook Andrée en Wilbert zijn enthousiast. En we kunnen met elkaar Groen Links buiten het parlement uitbouwen tot een organisatie, die politieke alternatieven gaat lanceren en er bovendien samen met anderen voor gaat zorgen, dat die dan ook gerealiseerd worden.

In het partijbestuur was afgesproken, dat we de kwestie die Rutger van Santen in het augustusnummer van 'Bevrijding' als een 'zeer ernstig conflict' beschreef, zouden laten rusten tot na de verkiezingen. Daarmee hebben wij de schade die door plaatsing van dit artikel (en de daardoor ontstane negatieve berichtgeving in de dagbladen), binnen de perken kunnen houden.

Het was voor mij, die, zoals dat heet, door de persberichten in haar maatschappelijke functioneren werd aangetast, een moeilijke opgave om te zwijgen, maar het is me gelukt. Er zijn partijgenoten en vrienden geweest, die niet begrepen, dat ik mijn verweer uitstelde. Ik antwoordde dan, dat ik graag direct Rutger en ook Henk Branderhorst publiekelijk zou willen wijzen op de feitelijke onjuistheden in hun stukken, maar dat ik niet in dezelfde fout wilde vervallen om in de verkiezingstijd tegenstanders in de kaart te spelen met onderling gekraakel. Het is daarom, dat ik pas nu met een antwoord kom onder het motto: al is de leugen nog zo snel, de waarheid achterhaald hem wel.

Toegegeven moet worden, dat in juni wel enige wrijving geweest is over de vraag wie er in het Voorlopige Bestuur van Groen Links zouden gaan zitten.

Maar het partijbestuur heeft, mede omdat er overvolle agenda's waren, daar niet te veel tijd aan besteed. Er is toen en ook daarna gewoon hard en enthousiast doorgewerkt. En toen er op 20 juni met name bij de bemensing van de reserveplaats een dilemma opdoende, is er duidelijk afgesproken, dat er door het voeren van gesprekken en nog eens rustig na te denken, weloverwogen gehandeld zou worden.

Maar, vraagt u zich nu af, waar komt dan de beschuldiging van chantage vandaan?

Rutger (en Henk) duiden dan op het feit, dat ik op 20 juni, constateerde dat partijgenoten mij over netelige kwesties betreffende de samenwerking in Groen Links belden, en dat ze van mij informatie en activiteiten verwachtten. Omdat ik echter door het partijbestuur niet in het Groen Links bestuur was gekozen (dat waren Leo Platvoet en Henk Branderhorst geworden), kon ik daaraan niet meer voldoen. Dat nu, leek mij, vooral als er op termijn geen verandering zou plaatsvinden, onwenselijk. En dus vroeg ik de bereidheid om na te denken over een voor iedereen aanvaardbare constructie. Ik dacht daarbij aan de mogelijkheid (er van uitgaande dat hetzij Henk, hetzij Leo op een verkiesbare plaats voor de Twee-

de kamer zouden worden gekozen) daarop vooruit te lopen bij de invulling van de vervangersplaats.

Er werd echter op dit voorstel door de meeste partijbestuurleden negatief gereageerd, waarna ik constateerde zo moeilijk verder te willen gaan.

Een soort lege huls-positie vond ik op termijn onacceptabel. Ik heb toen gezegd, dat ik overwoog de consequentie te trekken en af te treden op het congres van 1 juli. Ik vond dat het congres, dat mij indertijd gekozen had, daar dan recht op had.

Tot mijn verbazing vatte o.a. Henk een dergelijk idee op als chantage. Achteraf denk ik, dat men veronderstelde dat ik op 1 juli (twee maanden voor de verkiezingen) een rel wilde veroorzaken. Nou, niets is minder waar.

Op 20 juni kwamen we er niet uit. Er werd toen een bedenktijd van tien dagen ingesteld, waarin Erik Meijer en ik een gesprek zouden hebben.

Op 30 juni deelde ik het partijbestuur mee, dat ik nog steeds van mening was, dat de voorzitter in het Groen Links Bestuur hoorde te zitten, maar dat ik tot 6 september de lege hulsituatie zou blijven accepteren. Ik had mij laten overtuigen, dat een aftreden op een verkiezingscongres ook al zou je dat verstandig aanpakken toch aanleiding zou kunnen zijn voor negatieve berichtgeving. Vervolgens bleek echter, dat Henk Branderhorst de vergadering van 30 juni niet had afgewacht, maar reeds had bedankt voor het bestuur van Groen Links. Dit zo zijnde werd ik als opvolger van Henk aangewezen.

Tot zover de feiten, waarbij mijns inziens geen sprake is van chantage.

Het artikel van Rutger van Santen was ten aanzien van mij onheus (dat ben ik inmiddels van hem gewend) maar ondanks de nadrukkelijke bewering van het tegendeel ook niet in overeenstemming met de feiten.

Ik noem enige onjuistheden: regel 13 t/m 25. het is niet waar dat Henk en Leo door het dagelijks bestuur in het Groen Links Bestuur werden gekozen, en dat ik later alsnog kandidaat werd. Het dagelijks bestuur heeft in mei geconstateerd, dat er drie kandidaten waren, dat de afvaardiging een partijbestuur-zaak was, en dat (omdat ik eind mei met vakantie ging) Leo en Henk tot de eerste partijbestuurvergadering (die van 13 juni) de aangewezen personen waren.

Onder het kopje 'Aftreden' beschrijft Rutger op zijn eigen wijze de boven reeds beschreven situatie op de vergadering van 20 juni. Ik ontken, dat ik een benoeming wilde afdwingen en dat ik (zoals onderaan gesuggereerd wordt) zou hebben bedreigd met een rel.

In de volgende kolom bericht Rutger ten onrechte, dat ik op 30 juni bekend maakte op het congres te gaan aftreden als ik mijn zin niet kreeg. In werkelijkheid zei ik op die partijbestuurvergadering het tegenovergestelde.

In de zin daaronder, waarin uitgelegd wordt waarom Branderhorst voor het voorzitterschap van Groen Links bedankte, klopt ook niet.

Henk bedankte een dag eerder. Hij maakte op grond van foute informatie een verkeerde inschatting. Voor mij is het onbegrijpelijk, maar hij schijnt er van overtuigd te zijn geweest, dat ik op de dertigste zou aankondigen op een rellerige wijze te gaan aftreden. Onbegrijpelijk is ook dat hij de vergadering van de dertigste niet afgewacht heeft. Vooralsnog houd ik het bij de veronderstelling dat Henks aftreden in Groen Links op een misverstand is terug te voeren. (Zie laatste kolom.)

Conclusie: In 'Bevrijding' wordt er vaak zeer kritisch over mij geschreven. En dit keer is Rutger wel heel ver over de schreef gegaan.

Dat gebeurde bovendien tijdens een belangrijke verkiezingstijd. Was er te weinig tekst beschikbaar? En was dit de gemakkelijkste vulling? Had dan mijn congresspeech geplaatst, die lag klaar en het is meen ik bovendien traditie dat jullie die opnemen.

Kortom, redactie, schrijf en plaats s.v.p. artikelen met een politieke inhoud, en laat de rest van de journalistiek aan de Telegraaf over.

SAAR BOERLAGE - AMSTERDAM

Affaire Boerlage – Branderhorst (2)

Bij deze deel ik u mee dat ik, indien u niet mocht besluiten de would-be journalist Rutger van Santen onmiddellijk met pek en veren besmeurd de redactie burelen uit te jagen, uw periodiek niet meer wens te ontvangen.

RICHARD POLLÉ - UTRECHT

Affaire Boerlage – Branderhorst (3)

Naar aanleiding van het artikel van R. v. Santen in Bevrijding nr. 9 waarin hij Saar Boerlage van chantage beschuldigd en een persoonlijke conclusie trekt: 'Saar moet weg', het volgende verzoek.

Laat Bevrijding a.u.b. weer een informatief PSP orgaan worden en niet een middel om kwaad te spreken van anderen.

Dit noem ik machtsmisbruik van figuren die een dikke vinger in de Bevrijdingspap hebben.

HANNAH VAN WIJNGAARDEN - WORMER

Affaire Boerlage – Branderhorst (4)

Al geruime tijd kan ik me niet meer vinden in ons partijblad Bevrijding. Het gevoel dat het blad de spreekbuis van een paar mensen is neemt toe.

Deze keer maakt Rutger van Santen het wel erg bont. Zijn afkeer voor Saar Boerlage was – volgens mij – al algemeen bekend, maar enkele van zijn stukjes (met name over haar) kunnen wat mij betreft absoluut niet door de beugel.

Over de kwestie van het lidmaatschap van het Groen Links Bestuur van Henk, Leo of Saar laat ik mijn stem wel horen in de partijraad. Ik snap echter niet waarom er nu een stuk van dit kaliber in bevrijding moet verschijnen. Ik weet niet wat er precies gebeurd is; het lijkt me zinnig het te bespreken in de partijraadsvergadering.

Maar als vrijwel iedereen geen escalatie wil en zo weinig mogelijk negatieve publiciteit, waarom dan nu zo'n vooringenomen stuk in een blad dat ons visitekaartje is?

Ook het verslag van Rutger over het congres wekt mijn wrevel. Saar kreeg 632 van de 17.567 stemmen en Saskia Mispelblom 0. Wat heerlijk dat ik dat nu weet!

Ik was ook kandidaat voor de 2e kamerverkiezingen en ik ben blij dat ik enige tientallen stemmen had. Ik zou het niet leuk gevonden hebben op deze manier in de publiciteit te komen.

Tenslotte over het stukje over de vrouwenpartij. Laat ik voorop stellen dat ik er geen heil in zie. Maar om deze vrouwen nu dom te noemen, gaat mij te ver.

Onze eigen congressen liepen meestal ook niet over van vreedzaam gedrag en verdraagzaamheid (één van onze idealen, waar we zelf niet aan hoeven te voldoen?).

Maar bij de vrouwenpartij waren er zelfs huilbuien en gebroken koffiekopjes. Die dames toch!

Het zal voor mij een plezier zijn voortaan verschoond te blijven van de negatieve en vooringenomen stukjes van Rutger en ik hoop ook op een beleid van de redactie dat niet stoelt op macht en eigen gelijk, maar op een open en tolerante kijk op mensen.

LUCIE SMIT - ZAANDAM

Affaire Boerlage – Branderhorst (5)

Rutger van Santen zet zijn op 1-11-1988 begonnen strijd tegen PSP-voorzitster Saar Boerlage voort in 'Bevrijding' van augustus 1989. En op het eerste gezicht nu met betere argumenten. Door een gebrek aan inzicht in de verhoudingen binnen het partijbestuur komt Rutger echter tot een mijns inziens verkeerd oordeel.

Kern van de zaak is dat een deel van het partijbestuur er nooit een geheim van heeft gemaakt dat het Saar in de functie van voorzitter volstrekt niet zag zitten. Dat was al zo toen Saar in 1987 vanuit de linkervleugel naar voren werd geschoven tegenover haar voorganger Marko Mazeland, en dat bleef zo toen ze die strijd tot veler verrassing had gewonnen. De positie van Saar is eind 1988 verder verzwakt na het uittreden van de tot de linkervleugel behorende partijbestuurleden Luitje Douma, Bert Freriks en Pieter van der Heijden en het verkiezen van de door haar sterk ontraden Henk Branderhorst in de vacature van vice-voorzitter.

Terwijl in de CPN het partijbestuur uit zijn midden een voorzitter en andere functionarissen kiest, gebeurt dit in de PSP rechtstreeks door het congres. Als ons partijbestuur in de huidige samenstelling uit zijn midden een voorzitter had mogen kiezen, was Saar dat zeker niet geworden. Dit tekort aan steun stelt haar steeds voor een vrijwel onmogelijke keuze. Ze kan terwille van de lieve vrede toegeven aan de druk om haar meest voor de hand liggende taken aan anderen over te laten. Of ze kan, zoals op 20 juni, openlijk het gevecht aangaan om alsnog volwaardig haar taak als voorzitter te kunnen uitoefenen.

De tussentijds veranderde samenstelling van het partijbestuur schiep voor Leo Platvoet en Henk Branderhorst de ruimte om de onderhandelingen over een gezamenlijke kamerlijst naar zich toe te trekken. En vervolgens akkoord te gaan met het in de ogen van veel PSP-ers toch wel erg groene, reformistische, kleinburgerlijke en parlementaire karakter van de onvermijdelijke nieuwe combinatie met de naam Groen Links. Gezien hun aanpak is het alleszins begrijpelijk dat zij de bemoeienis met hun geesteskind liever niet overlaten aan partijbestuurleden met een wat radicaal-socialistische visie, die de goede verstandhouding met PPR en EVP zouden kunnen bederven.

Een onvermijdelijk gevolg daarvan is wel dat andere partijbestuurleden soms de indruk krijgen dat ze zich moeten beperken tot de interne zaken van een langzaam tot sterfhuisconstructie vervallende PSP. En dus volledig buiten spel staan waar het de Groen Linkse toekomst betreft. Dat knelt des te meer omdat ook onze voorzitster tot zo'n rol als 'tweederangs' partijbestuurslid veroordeeld leek te worden. Daarmee vraag je om ongelukken.

Mede daarom stemde ik op 13 juni voor de deelname van Saar aan het voorlopig Groen Links bestuur. Maar ik vond het voor de PSP en Groen Links schadelijk om een week later op verzoek van Saar de voor haar bedroevende uitkomst van die stemming open te breken.

Vanuit die opvatting heb ik Henk toen weerhouden van zijn in spontane verontwaardiging aangekondigde aftreden, dat hem tot 'martelaar' zou maken, en mijn bemiddeling aangeboden. In een langdurig gesprek heb ik Saar sterk ontraden om zich tijdens de verkiezingsstrijd opeens in de rol van de 'onredelijkste' partij te laten dringen. Ik stelde voor om haar op zich redelijke eis tijdens de eerstvolgende partijbestuurvergadering op te schorten, in de verwachting dat het novembercongres haar achteraf volkomen in het gelijk zou stellen.

Overigens zou er volstrekt niets aan de hand zijn geweest als Henk Branderhorst zich niet in paniek had laten brengen door al af te treden als voorzitter van het Groen Links bestuur vóórdat ons partijbestuur zich op 30 juni over het verlangen van onze voorzitster had kunnen uitspreken. Gezien de verhoudingen binnen het partijbestuur zou Saar de strijd daar hebben verloren. Nu kon het partijbestuur echter weinig anders dan zonder te-

genstem aanvaardden dat Saar de door Henk geschapen vacature innam.

ERIK MEIJER - ROTTERDAM

Vrouwenpartij

Even voorstellen. Ik ben Bep Schrama, lid van het landelijk overleg van de Vrouwen Partij, tevens lid van de PSP, ongeveer 10 jaar. Je stukje Column in de Bevrijding no. 9 gelezen. Je hebt het er bovenstaan 'DOM'. Nu, dat is het juiste woord, kinderachtig zo dom als van een puber van een jaar of twaalf. Ik denk ook niet dat je dit namens de partij geschreven hebt, het is geschreven vanuit jouw visie tegen vrouwen. De Vrouwen Partij is sinds haar oprichting 8 Maart, door de heren journalisten door de mangel gehaald, maar niet één is op die leuke grap gekomen in zake de naam van Marga Doodeman. Hoe kom je erop: koppie, koppie.

Verder uit jouw stukje begrepen, dat je nog veel moet leren over politiek fatsoen. Ik vind dat de PSP onwaardig.

Over huilbuien, gebroken koffiekopjes, ruziënde en kluchtendames, enz. enz. Als ik de Bevrijding doorlees is er anders flink ruzie over kandidaten, spanningen bij stemmingen

en de klucht Saar Boerlage enz. Ook gehuild? Gebroken bierglazen? Wat wil je dat niet in een beginnende partij voorkomt, met als grote tegenslag de vervroegde verkiezingen. Natuurlijk brengt dat spanningen met zich mee, niet meer en minder dan bij andere partijen. Alleen wordt dit door sommige partijen en journalisten breed uitgemeten, huilende vrouwen, viswijven.

Verder heb je het over een zootje ongeregeld. Nu, dat zootje denkt heel serieus Rutger. Vrouwen zijn die uitspraken van die mannen zoals jij wel gewend. Want in de hele vrouwen-geschiedenis zijn vrouwen op die manier uitgescholden. Jij gaat er ook weer mee door. Dat blijkt uit jouw stuk, niets dan schelden, flauwe woordspelingen en aangeven van geslachtsdelen. Het ontbreekt totaal aan politieke instelling. Welke politiek wil de Vrouwen Partij, hoe is die en waarom willen vrouwen in de Vrouwen Partij, ook vrouwen van de PSP. Maar je daar politiek in te verdiepen is denk ik teveel van jou gevraagd.

Schelden en belachelijk maken van vrouwen is veel gemakkelijker, lachers op je hand krijgen en succes is verzekerd. Eén ding moet ik toegeven, je hebt zelfkennis. De titel van je stukje geeft dat aan want je bent D.O.M.

BEP SCHRAMA - BUSSUM

De geschiedenis van de PSP verder onderzocht

De geschiedenis van de PSP is, zeker vergeleken met andere politieke partijen, vrij uitvoerig beschreven met 'Ontwapenend, geschiedenis van 25 jaar PSP' en 'Onstuimig, maar geduldig, interviews en biografische schetsen uit de geschiedenis van de PSP', terwijl er ook nog een proefschrift is geschreven door Lucas van der Land over de oprichting van de PSP. Daarmee is de geschiedenis van de PSP helaas nog lang niet aan iedereen bekend, zoals een redakteur van dit blad regelmatig bewijst in zijn interviews. Terwijl juist interviews over het verleden van de partij zo mooi de belangstelling voor haar geschiedenis kunnen wekken.

Maar met bovengenoemde boeken is de geschiedschrijving over de PSP natuurlijk nog lang niet voltooid. Vele belangrijke aspecten verdienen nog veel meer aandacht zoals de lokale geschiedenis (wie schrijft eindelijk eens het verhaal over de PSP in Rotterdam met al haar tegenstellingen tussen de radicale havenarbeiders en principiële pacifisten?) en het werk in de Tweede Kamer van de partij. Eind vorig jaar kwam de doktoraalscriptie van de Groningse geschiedenisstudent Paul van Gurp klaar: 'de verhouding tussen de Partij van de Arbeid en de Pacifistisch Socialistische Partij in de periode 1957-1963' (Het staat me overigens bij dat een aantal jaar geleden een studente in Utrecht met ongeveer hetzelfde onderwerp bezig was). Het is een degelijk stuk werk, met opvallend weinig slordigheden, waarvoor vooral de partijperiodieken en de notulen van partijbesturen en fracties bestudeerd zijn. Ik kan het de lezers van Bevrijding niet direkt aanraden als leesvoer, daarvoor is het teveel een opsomming van citaten en te weinig een verhaal. Het is nu ook alleen een privé-uitgave en ik vermoed dat het nooit als boek zal verschijnen. Toch zou het jammer zijn als de strekking van Van Gurps verhaal geen verdere verspreiding zou krijgen en ik hoop dat hij er een artikel van kan maken.

In zo'n artikel kan hij dan nogmaals duidelijk zijn hoofdconclusie uitwerken: de onterechtheid van de claim van de PvdA in die jaren dat

de oprichting van de PSP onterecht was en dat de ideeën van de PSP heel goed hun plaats hadden vinden binnen de PvdA. Het feitelijk verbieden door de partijleiding van de linkse oppositie van het Sociaal Democratisch Centrum en het sterk binnen de perken houden van de invloed van de kleine groep pacifisten in de PvdA laten dat duidelijk zien, maar Van Gurp geeft met zijn onderzoek een veel gedetailleerdere onderbouwing. Een conclusie waarmee hij zelf, hij noemt zich zelf links van de PvdA staand, niet ontevreden zal zijn. Het is overigens geen correctie op wat er in 'Ontwapenend' staat.

Hopelijk zullen nog vele onderzoeken van studenten en anderen over onze geschiedenis volgen. Vanuit de oude PSP-geschiedenis-groep is er nog steeds de bereidheid mensen daarbij te helpen. En natuurlijk blijven wij graag op de hoogte van de vruchten van dit onderzoek.

PAUL DENEKAMP

FOTO: ANGELO M. GOEDEMONT

ONDERSTE BOVEN

Het **INTERNATIONAAL VROUWENVERBOND VOOR VREDE EN VEILIGHEID** organiseert op 24 oktober (Dag van de Verenigde Naties) een stille tocht langs de ambassades van landen die kernproeven nemen. De tocht begint om 11.30 uur op het Malieveld in Den Haag. Aansluitend is er een korte samenkomst. Informatie: IVVV Utrecht, F.C. Dondersstraat 23, 3572 JB Utrecht, 030-712121, giro 236494.

De **AKTIEWEEK VOLKSHUISVESTING** heeft een **FOTOBEEK** opgeleverd. Het 60 pagina's tellende boek is te koop voor f 10,- (instellingen/organisaties f 17,50) bij LOS-Alkmaar, giro 2996099.

De Afrika Groep van de **STICHTING INTERNATIONALE VRIJWILLIGERSPROJECTEN SIW** organiseert regionale organisatiecursussen. Daarbij wordt ingegaan op aspecten van cultuur, samenleving en problemen van ontwikkelingslanden en het arm-rijk-vraagstuk. De deelnemers kunnen zelf voor een deel de inhoud bepalen en voorbereiden. De bijeenkomsten worden gehouden tussen november en juni a.s. Sekretariaat SIW, Willemstraat 7 3511 RJ Utrecht.

De **STICHTING TOT WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK OMTRENT SEXUALITEIT EN GEWELD (WOSG)** stimuleert onafhankelijk onderzoek naar vormen van dwang en seksueel geweld in de privésfeer en in werkverhoudingen. Zij heeft onlangs een steunfonds,

"vriendinnen en vrienden van WOSG" opgericht om meer geld voor onderzoek beschikbaar te hebben. Informatie onder de telefoonnummers 020-5255338 en 5255369.

Het septembernummer van **RAMPSPOED** is uit. Deze keer een fotoserie over Turkije, een interview met Hilario 'un Jun' Bustamante, een Filipijnse jongere in verzet en een verslag over een internationaal jongerenzomerkamp en (opnieuw) kritische informatie over McDonalds. Te verkrijgen bij PSJG, 020-267374.

De **VERENIGING VAN VOLKSHOGESCHOLEN EN VORMINGSCENTRA, PROJECT VREDESEDUCATIE** organiseert een drietal cursussen voor dienstweigeraars. Deze cursussen kunnen gevolgd worden in het kader van het vormingsverlof voor dienstweigeraars en gaan over Bevrijdend denken, Alternatieven voor geweld en Geweld en Onderontwikkeling. Vereniging van Volkshogescholen en Vormingscentra project Vredeseducatie, postbus 36, 3970 AA Driebergen, 03438-16141 (Erik Boer)

Ook **ZEGGENSCHAP**, onafhankelijk discussiemaandblad voor bedrijfsdemocratisering besteedt aandacht aan Europa 1992. Verder geeft Wilbert Willems inzicht in de discussie over gewetensbezwaren en werk en bekijkt men het aandelenbezit als werknemersstrategie. Zeggenschap kost f 8,- per nummer en f 40,- per jaar (steunabo f 75,-) en is te verkrijgen via giro 326711 of Hollandse Koopmansbank 635011514.

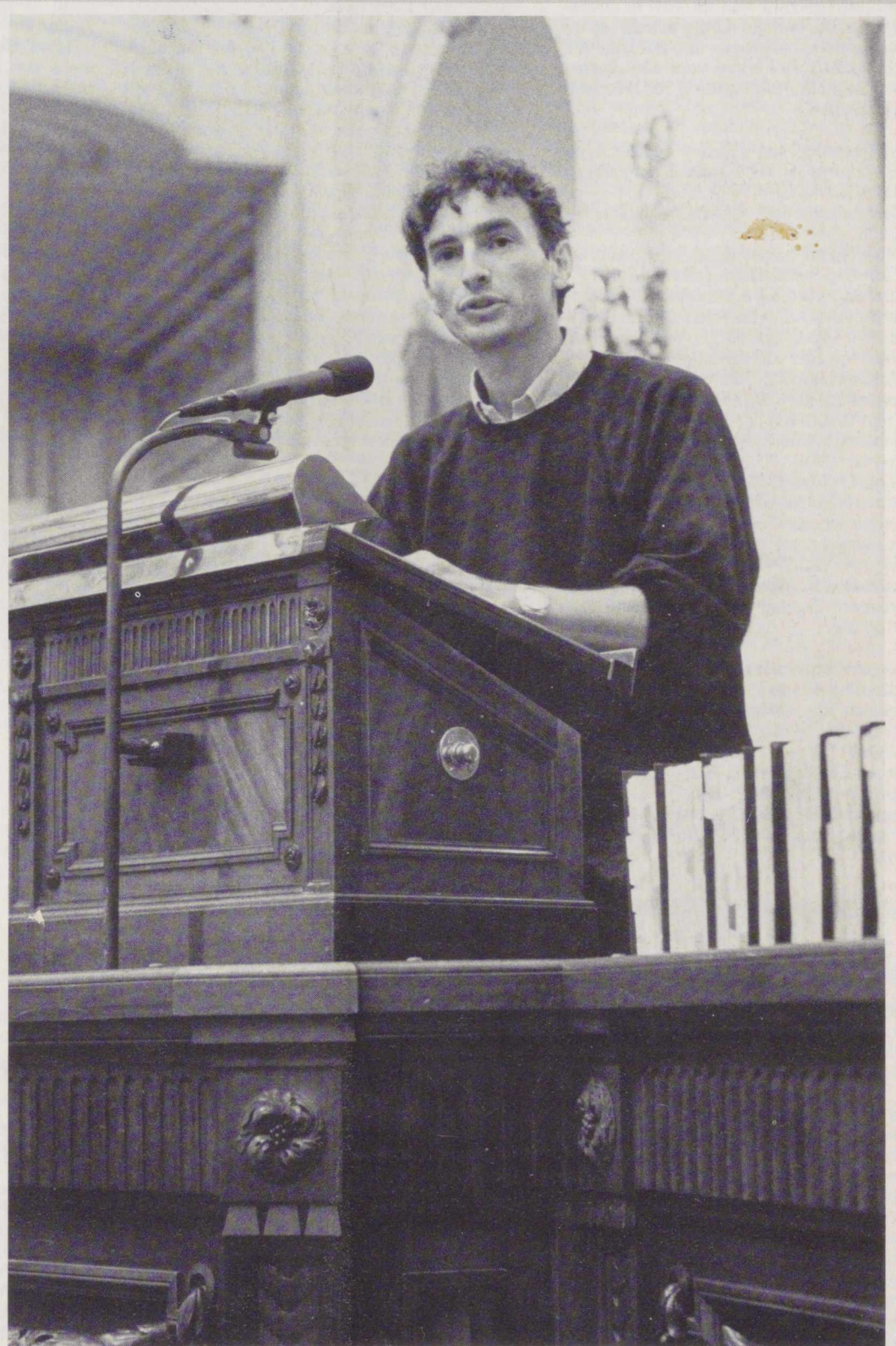
Het zomernummer van **ALERTA** bespreekt het ontwikkelingsbeleid van de drie grootste partijen in Nederland. Verder besteedt men aandacht aan Panama, Chili en Paraguay. ALERTA, Nieuwe Herengracht 29 1011 RL Amsterdam, 020-270307

BEVRIJDING

MAANDBLAD VAN DE PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ - JAARGANG 33 - NR. 12 - NOVEMBER 1989

in dit nummer:

- ☆ Interview met-
Mariet Klein
- ☆ Groen Links
en de media
- ☆ Marinee
- ☆ Groen Links in
Groningen

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon 020-267374, fax 020-237248. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.

Informatie & bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag.

Stichting Vorming & Scholing / Uitgeverij De Bovenbouw / De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 - 16.00 uur (Ron Leijser en Bert van de Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 - 17.00 uur (Judit Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag en donderdag van 10.00 - 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting / Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongerengroepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070-624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie Groen Links: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070-183040.

Groen Links: Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel. 020-245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 28, 9201 HA Drachten, tel.: 05120-30156 (Floor de Kreij).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Rutger van Santen, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020-267374, fax 020-237248.

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f 30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Zetwerk: Ruparo, Amsterdam.

Drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

ISSN 0167-0735

Redactioneel

Dit nummer van Bevrijding mag worden aangemerkt als een tikkeltje rommelig. Dat zou eigenlijk niet moeten maar het geeft wel precies de manier weer, waarop deze krant tot stand kwam. Ingetrokken toezeggingen, niet nagekomen toezeggingen, vertraagde toezeggingen, defecte tekstverwerkers, broodnodige vakanties, moeheid en pech in het algemeen, zorgden ervoor dat het niet makkelijk was om er weer een Bevrijding van te brouwen. Dat is jammer omdat juist de partijkrant in tijden van lagere politieke hoogconjunctuur een goed middel is om over zaken geïnformeerd te blijven. De mogelijkheden van de redactie van Bevrijding zijn echter beperkt. Zowel in fysiek als in financieel opzicht.

En hetzelfde geldt in grote lijnen voor de bladen en periodieken van de andere deelnemers in Groen Links. De Radikalenkrant van de PPR, De Ledenkrant van de CPN, EVP-INFO en de Straatsburg Times. Het is een van de redenen waarom er momenteel bekeken wordt of er vanuit al die kranten niet één, nieuw blad zou kunnen ontstaan dat op een degelijke, verantwoorde, kritische en aangepaste manier bericht over het reilen en zeilen van Groen Links en Groen Linksen. Zo op het eerste oog lijken er veel voordelen aan zo'n

samengaan te kleven. Een groter budget, meer betrokken mensen en een wat wijdere blik. De redactie van Bevrijding zou echter ook wel willen weten wat de lezers van dit blad vinden van het idee. Het zou namelijk betekenen dat Bevrijding gaat verdwijnen. Is dat goed, is dat slecht. Kan het mits, mag het tenzij. De redactie verwelkomt schriftelijke reacties die vervolgens in de komende nummers van de huidige PSP-partijkrant zullen worden afgedrukt.

Het eerstvolgende nummer van Bevrijding zal overigens twee weken later verschijnen dan in de oorspronkelijke planning staat aangegeven. De redactie wil zo snel en actueel mogelijk verslag doen van het kongres dat op 25 november in Nijmegen wordt gehouden. Hadde we de oude planning aangehouden, dan zou de PSP'er pas halverwege januari van het volgend jaar geïnformeerd worden over de besluiten van dat kongres. En dat lijkt ons te laat. Daarom is de sluitingsdatum van copy voor het volgende nummer; 26 november a.s.

**namens de redactie,
RUTGER VAN SANTEN**

STEUN HET WERK VAN DE STICHTING WOSG,

Wetenschappelijk Onderzoek omtrent
Seksualiteit en Geweld.

Incest, seksueel misbruik van meisjes in het gezin. Geweld tegen vrouwen in relaties. Mishandeling van kinderen. Decennia zijn deze problemen binnen de muren van relaties en gezinnen gebleven. De laatste jaren wordt na vele acties van de vrouwenbeweging steeds meer onderkend dat fysiek en seksueel geweld tegen vrouwen en kinderen een ernstig maatschappelijk probleem vormt. Met deze ontwikkeling is de behoefte aan informatie bij het publiek, hulpverlenende instanties en overheden toegenomen. De WOSG levert deze informatie door gedegen wetenschappelijk onderzoek te doen, deskundigheid te bundelen en kennis actief te verspreiden. De onderzoeken van Nel Draijer naar seksueel misbruik van meisjes door verwanten en van Renée Römken naar geweld tegen vrouwen in man/vrouwverhoudingen zijn bij de Stichting WOSG uitgevoerd. Het onderzoek bij de WOSG, een kleine ideeële onderzoeksstichting, gebeurt echter onder zeer beperkte condities. Daarom ons beroep op u het werk van de WOSG te steunen door een eenmalige of periodieke bijdrage te storten op **giro 4758150, Amsterdam o.v.v. 'Vriendinnen en vrienden van de WOSG'.**

Sovjet-invasie op partijbureau

Onlangs kreeg de PSP bezoek van een opmerkelijke journalistieke delegatie. De Russische journalist Vasili Zhuravlev bezocht samen met een Amerikaanse collega Nederland, op zoek naar de drijfveren van de vaderlandse ecologische beweging. Namens de "groene politieke partij" (volgens Zhuravlev) PSP stonden Saar Boerlage en Hannah van Wijngaarden de journalisten te woord. Bevrijding zat erbij. Er werd in korte tijd veel informatie versprekt over het wel en wee van de PSP en Groen Links, alsmede over de vervuilde stand van zaken in het vaderland. Een en ander moet resulteren in een verhaal dat over enkele weken in een geïllustreerd tijdschrift in de Sovjet Unie verschijnt. In een oplage van enkele miljoenen maar liefst. En dat zet tenminste zoden aan de dijk qua ideeëxport.

Media en Groen Links

„Niet remmen op de laatste wagen”

DOCUMENTEN-CENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Het mediabeleid is nu niet bepaald een van de pijlers waarop de partijen die deelnemen in Groen Links, in het verleden hun gedachtengoed hebben gegrond. En toch is het een onderwerp dat in de Nederlandse politiek al jaren voor heftige opschudding zorgt. Kabinetten struikelen erover en er moeten hele bossen zijn gekapt om het papier te produceren waarop over de kwestie geschreven is en wordt.

Onlangs maakten we als een van de eerste parlementaire "hoogtepunten" na de verkiezingen van 6 september weer zo'n mediastorm mee. Of eigenlijk een dubbele storm. Het ging over het mediabeleid van de Nederlandse regering en de media stonden er bol van. Want die zijn altijd zeer happig om bericht te doen van hun eigen mogelijke sores. Het vaderland werd via krant, radio en tv gebombardeed met meningen, standpunten en opvattingen van alle mogelijke figuren uit alle denkbare politieke en maatschappelijke hoeken. Van de kant van Groen Links echter bleef het nogal stil. Hier en daar werd gemeld dat mediawoordvoerder Paul Rosenmöller namens Groen Links ook een steentje had bijgedragen aan het debat, maar wat dat steentje precies inhield liet men veelal achterwege.

reclame

In het verkiezingsprogramma van Groen Links wordt niet erg uitgebreid over het mediabeleid. Groen Links is voor het publieke omroepbestel, tegen uitbreiding van reclame en beschouwt pluriformiteit als een hoog goed. Zo kan de vrijheid van meningsuiting het best worden gewaarborgd. Een prima standpunt op zich maar het geeft geen antwoord op veel vragen die nu te beantwoorden zijn.

Dus hoe moest de fractie reageren op de komst van TV 10 en Veronique? De entree van die twee commerciële zenders had en heeft alles te maken met de tekst van de mediawet die in 1986 door de Tweede Kamer werd aangenomen. Die wet rammelt aan alle kanten en is eigenlijk wereldvreemd ten opzichte van ontwikkelingen die zich toen al aandienen en nu volop realiteit zijn. Eigenlijk is het dus een beetje kinderachtig van bijvoorbeeld partijen als het CDA en de PvdA om nu steen en been te klagen als Veronique en TV 10 binnenkomen in omroepland met de tekst van de wet in de hand. Ze hadden in 1986 gewoon beter bij de les moeten blijven en een betere, of een andere wet moeten maken. Want ze waren gewaarschuwd. Ondermeer door de PSP die toen tijdens het debat in de kamer al op openstaande achterdeuren wees.

op slot

De PPR had in 1986 een wat andere opstelling dan de PSP. De PPR was een groot voorstander van het bestaande Hilversumse, pluriforme bestel en schaarde zich achter de voorliggende wetstekst, met de bedoeling de deur op slot te houden voor commerciële televisie. De PPR zag toen geen achterdeuren en wilde vooral snelheid in de wetgeving. Inmiddels zijn alle goede bedoelingen door middel van u-bocht constructies en "kennelijke bedoelingen" achterhaald. Het commissariaat voor de media en de Raad van State zijn van mening dat een constructie als die van Veronique legaal is op basis van de huidige wet.

Ik vind dat je daar niet moeilijk over moet doen. Of je het nu waardeert of niet. En zelfs

het CDA heeft die opstelling gekozen.

De fractie van Groen Links echter, heeft de minister gevraagd het besluit van het commissariaat bij de kroon voor te dragen voor vernietiging en zich publiekelijk uit te spreken tegen de uitspraak van de Raad van State. Mij lijkt dat een achterhoedegevecht waarmee geen enkele eer te behalen is. Temeer omdat de fractie bij mijn weten nog geen ideeën heeft uitgedragen over de vormgeving van het toekomstige medialandschap in Nederland. Men zegt voor een duaal bestel te zijn onder voorwaarden. Het publieke bestel mag niet lijden onder de komst van commerciële televisie. Maar dat is uiterst vaag. Zeker als je niet duidelijk maakt waar nu echt de waarde zit van dat publieke bestel en zonder dat je je afvraagt of Hilversum, zoals dat vandaag de dag functioneert nog wel het publieke bestel is, zoals dat ooit werd bedoeld. Sinds de ontzuiling heeft toegeslagen wordt het verschil tussen de diverse omroepverenigingen voortdurend diffuser. En dat is een ontwikkeling waar je evenzeer mee te maken hebt als met Europe-

se wetgeving die op het punt staat ook voor Nederland bindend te worden.

Engeland

Het lijkt mij toe dat we binnen Groen Links niet al te krampachtig moeten vasthouden aan "het bestaande", omdat "er anders wel eens Amerikaanse toestanden kunnen ontstaan." Dat is onzin. Er zijn nu eenmaal allerlei nieuwe ontwikkelingen en commercie hoeft echt niet persé een vies woord te zijn. In Engeland bestaat een systeem van commerciële omroep en publiek bestel dat heel goed werkt. Waarom zou dat in Nederland niet kunnen. Maar dan moeten we wel onbevungen openstaan voor de mogelijkheden die er zijn. En niet in de laatste wagen van de trein alleen maar op de rem trappen. Het mediabeleid zoals dat door Groen Links wordt voorgestaan lijkt me overigens een uitstekend thema voor een conferentie. Ik hoop dat iemand die een dezer dagen organiseert. Daarop vooruitlopend zou ik wel eens willen weten hoe in de PSP wordt gedacht over de kwestie. Uw bijdragen zijn van harte welkom in Bevrijding.

RUTGER VAN SANTEN

De Tweede Kamerfractie van
Groen Links vraagt

- zo spoedig mogelijk -

fractiemedewerk(st)er

voor het secretariaat
voor 32 uur per week

De werkzaamheden bestaan vooral uit het ondersteunen van de fractie en de fractieleden, organisatie en coördinatie van praktische werkzaamheden, typen, archiveren, notuleren en het onderhouden van contacten naar buiten toe.

Vereisten:

- opleiding op Havo-niveau;
- zeer goede secretariële vaardigheden;
- goede schriftelijke en mondelinge uitdrukkingsvaardigheden;
- ervaring met tekstverwerking;
- algemeen politiek inzicht en affiniteit met de ideeën van Groen Links.

Salaris minimaal f 3350,- bruto per maand op basis van een 38-urige werkweek.

Sollicitaties kunnen binnen 10 dagen schriftelijk worden gezonden aan de Tweede Kamerfractie Groen Links, Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag.

Telefonische inlichtingen: 070 - 183030

Nieuwe PSP-bestuurder voor milieuvraagstukken Mariët Klein: "Ik ben absoluut geen doemdenker, maar het zal niet meevallen Nederland nog schoon te krijgen."

Onlangs trad Mariët Klein toe tot het partijbestuur van de PSP om de vacature Gersteling te vervullen. Zij gaat zich bezighouden met het milieu en aanverwante zaken. Niet de makkelijkste portefeuille in tijden waarin de kranten dagelijks volstaan met verhalen over gifbelten, zeeverontreiniging, vervuilde auto's en andere items die de leefomgeving bedreigen. Mariët Klein heeft er echter wel zin in; "Ik ben blij dat er zoveel belangstelling is voor het milieu. Daar zal op de duur toch een mentaliteitsverandering van uit moeten gaan. Want anders redden we het niet. Er moet heel veel gebeuren, met praten alleen komen we niet veel verder. De tijd is erg kort en het is van het grootste belang dat iedereen wakker wordt geschud. Daaraan wil ik graag actief bijdragen."

Mariët Klein is 36 jaar geleden geboren in Hengelo. Ze bracht haar jeugd door in Amsterdam, Heiloo en Alkmaar. Aanvankelijk was ze na de MMS en een HBO-opleiding werkzaam als diëtiste in een tweetal Amsterdamse ziekenhuizen. Dat bevredigde niet helemaal

en ze besloot aan de Universiteit van Amsterdam biologie te gaan studeren. In 1986 sloot ze die studie met succes af. Bestuurskunde en milieutoxicologie waren belangrijke vakken in het pakket van Mariët Klein. Tijdens haar studie was ze ook actief in de faculteitsraad.

FOTO: ANGELO M. GOEDEMONTD

Sinds januari van het vorig jaar is Klein verbonden aan de wetenschapswinkel van de Vrije Universiteit in Amsterdam. Daar bemiddelt ze tussen de universiteit en allerlei maatschappelijke organisatie die graag onderzoek willen laten verrichten.

Hoewel Klein zolang ze zich kan herinneren op de PSP stemde was ze nooit lid van de partij. Tot ze anderhalf jaar geleden vond dat de partij steun verdiende en ze zich aanmeldde. Zo werd ze ontdekt door de steeds actievere talent-scout in het PSP-bestuur Jos van Remundt. Die vroeg haar lid te worden van milieuclubs in de PSP. Hetgeen uiteindelijk resulteerde in haar benoeming als partijbestuurder.

oud zeer

Mariët Klein; "Het is wel even wennen in het bestuur. Toen ik binnenkwam merkte ik dat er een hoop oud zeer zat. En daar moet je rekening mee houden. Ik wil liever meer tijd besteden aan zaken die met mijn portefeuille van doen hebben, maar soms komen we daar nauwelijks aan toe. Medebestuurders verontschuldigen zich ook regelmatig over die gang van zaken. Maar ik verwacht dat dat binnenkort wel beter zal gaan lopen."

"Daarnaast ben ik op veel contactavonden geweest. Ik heb daar heel veel mensen ontmoet en dat inspireert. Ook met de fractie-assistentie wordt veel werk verzet."

"Ik ben niet voor niets lid van de PSP. Die partij heeft een maatschappijopvatting die volgens mij essentieel is om het milieu weer schoon te krijgen, of althans de zaken niet verder uit de hand te laten lopen. Daarvoor is een andere maatschappij nodig, zijn andere structuren onontbeerlijk."

auto

"Het Nationaal Milieu Beleidsplan is een leuke aanzet, maar ook niet meer dan dat. Er moet vooral veel meer geld voor worden uitgetrokken. Dat is momenteel nauwelijks het geval. Wanneer je het huidige beleid afzet tegen de aanbevelingen die te vinden zijn in "Zorgen voor Morgen", dan blijkt al dat de zaken volstrekt tekort schieten. We moeten investeren om het zelfreinigend vermogen van het milieu te herstellen. Naast geld is daar een mentaliteitsverandering voor nodig. Een ander idee van wat welvaart betekent. Ik vind bijvoorbeeld dat het bezit van een auto helemaal niet bijdraagt aan de individuele welvaart van mensen. Dat moet je zien duidelijk te maken. Of dat lukt? Ik ben geen doemdenker, eigenlijk eerder optimistisch. Maar of het ooit nog helemaal goedkomt?"

Mariët Klein is enthousiast over Groen Links. Ze gelooft in die ontwikkeling. Maar ze vindt het gevaarlijk om al te rigoreus termijnen te stellen voor bijvoorbeeld een fusie van de deelnemende partijen. Klein; "Dat moet gaan in het natuurlijke tempo. Je moet het niet forceren en er vooral voor zorgen dat er met het verdwijnen van de PSP, geen waardevol gedachtengoed verloren gaat."

RUTGER VAN SANTEN

Gemeenteraadsverkiezingen 1990: Groen Links mikt op 350 raads- en 20 wethouderszetels

Rond deze tijd zullen bij veel PSP leden de conceptteksten voor het programma voor de komende raadsverkiezingen in de bus vallen. Spannende en leuke tijden breken aan: de definitieve teksten moeten met de kandidatenlijst worden vastgesteld en de campagnes gaan beginnen.

In veel gemeenten zijn de voorbereidingen voor de komende verkiezingen 'hinderlijk' onderbroken door de laatste verkiezingen, waardoor een en ander vrij laat van start gaat. Door de geboorte van Groen Links vlak voor de landelijke verkiezingen kwamen de raadsverkiezingen pas laat onder de aandacht van het bestuur van Groen Links. Bevrijding sprak met Bert v.d. Berg over de landelijke ondersteuning van de komende verkiezingen.

Konklusie: misschien wat laat, maar er wordt enthousiast en voortvarend gewerkt.

Bert v.d. Berg werkt betaald voor de PSP met o.a. als taak ondersteuning van het raads- en staten werk. Hij heeft een computeruitdraai bij zich met daarop de gemeenten in Nederland en de percentages stemmen die Groen Links haalde bij de afgelopen twee verkiezingen. Europees en landelijk. Gerelateerd aan de Europese verkiezingen maakt Groen Links kans op zo'n 350 raadszetels, hetgeen een toename van ongeveer honderd betekent.

De Europese verkiezingen zijn een betere graadmeter voor de zetelprognose dan de landelijke van vorige maand, omdat daar het 'gevecht' tussen Lubbers en Kok centraal stond. Veel potentiële Groen Links stemmers hebben op de sociaal democraten gestemd om deze in de regering te helpen, plaatselijk spelen dit soort zaken niet.

Bij de raadsverkiezingen kan Groen Links door de plaatselijke naam en faam veel gemakkelijker boven op haar trouwe aanhang meer kiezers aan haar binden. De vraag wie er in het Catshuis gaat 'wonen' is niet aan de orde. Het gaat om dat voorstel van Groen Links om als gemeentebestuur rond de tafel te gaan zitten en desnoods dwangmiddelen te gebruiken om arbeidsplaatsen voor vrouwen, migranten, gehandicapten en jongeren af te dwingen. Het gaat om de politieke inhoud waarvoor een partij staat en om zaken dicht bij huis is Groen Links traditioneel sterk.

De stand van zaken

Overall waar de PSP meedoet aan de raadsverkiezingen zal zij dit doen onder de naam Groen Links. Ook die steden die bekend stonden om hun anti-samenwerkings-opstelling lijken de partijen (veelal: CPN, PSP, PPR) het programmatisch eens te worden. Alleen op niet onbelangrijke punten als collegedeelneming en de samenstelling en vooral personele invulling van de lijst kunnen (onoverkomelijke) problemen ontstaan. Raadsleden die willen blijven zitten en elkaar tot nu toe bestreden zullen in een toekomstige Groen Links fractie met elkaar moeten samenwerken.

Ook aan de kiezers is dat niet altijd makkelijk te verkopen. Bovendien zullen die net gevormde fracties door vooral de PvdA in de collegeonderhandelingen niet serieus genomen worden. 'Bewijs eerst maar eens of jullie het wel redden', zal een veel gehoord argument worden.

In die gemeenten waar al vanaf 1986 samenwerkt wordt zal waarschijnlijk geoogst worden. De fracties maken kans op 6 tot 8 zetels. Eén of twee wethouders leveren moet mogelijk zijn. Bert v.d. Berg gokt op zo'n twintig wethouderszetels in totaal. 'Bovendien', zo voegt hij toe, 'wordt 1994 belangrijk, dan hebben alle fracties er vier jaar samenwerken

opzitten en hebben ze bewezen wat ze kunnen.'

Op de bijeenkomsten voor raadsleden zullen in de toekomst veel nieuwe gezichten te zien zijn. Veel raadsfracties zullen groter worden dan dat haast traditionele ene persootje. Dat maakt de afweging voor veel mensen om zich kandidaat te stellen makkelijker.

De toename van raadsleden zal niet alleen positieve financiële gevolgen hebben voor Groen Links. Van ieder raadslid wordt verwacht dat zij of hij een bepaald percentage van de raadsvergoeding in de partijkas stort. Hoe meer zielen hoe meer pegels in dit geval.

Groen Links kan in pressiegroepen van gemeenten, commissies van de VNG, maar ook gemeenten die zich inzetten voor de minima, tegen apartheid, zetels opeisen en op deze manier invloed doen gelden. Landelijk zou dit door Groen Links gestimuleerd en geïntegreerd moeten worden.

Campagneplan

Maar op landelijk niveau wil Groen Links meer.

Een groep leden van de verschillende partijen heeft een campagneplan voor de raadsverkiezingen opgesteld. Het plan is in het Groen Linkse bestuur besproken en zal binnenkort definitief worden vastgesteld. Uitgangspunt van het plan is: ondersteuning van de lokale campagnes. Dit neemt niet weg dat het aanbeveling verdient dat vanuit de landelijke organisatie er richtlijnen komen over het beeld en toonzetting van de campagne, zodat er over het gehele land een eenduidig beeld bestaat van Groen Links.' De landelijke ondersteuning richt zich op drie poten: propaganda, ondersteuning en uitbouw.

Gepoogd wordt een affiche te ontwerpen met ruimte voor lokale tekst en lijstnummer. Ook zullen er landelijke advertenties in de dagbladen verschijnen en folders in de turkse- en Arabische taal geschreven worden. Ook alle radio en T.V. uitzendingen in februari en maart zullen als thema de raadsverkiezingen hebben. Tenslotte wordt er aan gedacht de tweede kamerfractie in te schakelen d.m.v. een werkbezoek en een landelijke openbare avond.

Om de eenduidigheid in de campagne te ondersteunen stelt de commissie voor vijf thema's centraal te stellen. Op deze thema's kunnen de afdelingen zich richten en er zal voldoende landelijke ondersteuning zijn. De thema's zijn - en dat zal niemand verbazen - milieu, minima, feminisering, mondiale bewustwording en democratisch bestuur. Traditioneel sterke punten waar veel kennis over is en waar in het politieke werk veel mee gedaan

kan worden. De gedachten voor de landelijke ondersteuning gaan uit naar: scholing, uitbrengen en actualiseren brochures.

Nieuwe gemeenten

Uitgaande van de behaalde stemmen bij de Europese verkiezingen is een lijst van gemeenten opgesteld waar Groen Links een kans heeft om voor het eerst of weer in de raad te komen. Deze lijst bevat vijftienzeventig middelgrote gemeenten verspreid over het land. Afgaande op het behaalde percentage van 0,7% van de stemmen zit een zetel er dik in.

Alle leden in die gemeenten zijn aangeschreven met het verzoek actief te worden. Bedoeling: publiciteit halen waardoor de kiezers in de betreffende gemeente bekend worden met Groen Links. Uit het LWPW-archief zijn actievoorstellen gehaald, die meteen gebruikt kunnen worden. Voor deze groep gemeenten is een subsidiepot gecreëerd waaruit zij voor hun politieke arbeid kunnen putten. Voor de verkiezingen zal een begin gemaakt worden met scholingen over actuele of voor Groen Links belangrijke politieke punten. Ook staan er sprekers (V/M) op het programma.

Al deze activiteiten zullen na de verkiezingen doorgaan en uitgebreid worden. Immers al die honderden raadsleden en tientallen wethouders zullen op de hoogte moeten blijven om het Groen Linkse gedachtegoed te blijven verspreiden. Gestimuleerd zal worden om de provinciale bijeenkomsten van raads- en statenleden (weer) leven in te blazen. Eerdere ervaringen met dit regelmatig terugkerende overleg tussen raads- en statenleden per provincie waren zeer positief. Vooroordelen over de andere partijen kunnen worden afgebroken en het uitwisselen van tips en problemen werkt positief. Bovendien kunnen politieke punten doorgespeeld worden naar 'hogere' organen als bijvoorbeeld de provincie.

En terwijl de Groen Linkse politici begin jaren negentig wat af vergaderen, scholen, actie voeren en ook nog proberen een sociaal leven te leiden richten Bert v.d. Berg c.s. zich alweer op de volgende verkiezingen: de provinciale van 1991. Daarna wordt het 'rustig'. Deze tijd zal nuttig besteed worden. de plattelandsgemeenten worden bewerkt. In 1994 zijn er weer verkiezingen.

Voor die tijd zult u ongetwijfeld nog het een en ander horen van al die mensen die zich met de lokale politiek bezig houden. Dat zal hoogstwaarschijnlijk altijd onder de noemer Groen Links gebeuren. Ik zal ze missen de komende tijd, die drie letters: PSP.

HENRI VAN WEZEL

Bezoek NAVO-eskader aan Amsterdam Is 't oorlog op 't Noordzeekanaal?

"Is 't oorlog op 't IJ?" Onder dit motto werd drie jaar geleden actie gevoerd tegen de komst van een grote NAVO-vloot aan Amsterdam. Toentertijd was dit in het kader van de evaluatie van de NAVO-oefening "Northern Wedding". In de drie jaar daarna hebben zo'n 300 marineschepen een bezoek aan de Amsterdamse haven gebracht. Onder deze 300 schepen waren er ongeveer 20 met kernwapens aan boord. Ook veel andere havensteden, waaronder Den Helder en Rotterdam, worden regelmatig door marineschepen bezocht. Vanaf 30 november is het weer zover; dan wordt de Amsterdamse haven opnieuw bezocht door een NAVO-eskader.

De laatste tijd krijgt de oorlogsvoering op zee steeds meer aandacht van de NAVO; op die manier kan men o.a. de ontwapeningsafspraken te land ontwijken. Net zoals te land (met voorwaartse defensie) is de nieuwe NAVO-marinestrategie offensief. Deze strategie is gericht op de noordelijke sovjet-vloot, gebaseerd op het Kola-schiereiland (Moermansk). In eerste instantie was het de bedoeling dat de russische marine de lijn Groenland-IJsland-GB (GIUK-kloof) niet overschrijdt. De informatiemap van het amsterdamse anti-militaristies café is hierover duidelijk: "Het is inmiddels dan ook de bedoeling om de Sovjet-marine, in ieder geval de reserve, in hun havens op te sluiten en met bombardementen vanaf zee of door vliegtuigen in hun havens te vernietigen. dit is de taak van de Amerikanen en de Britten. De andere NAVO-landen waken over de GIUK-kloof." Deze strategie lijkt relatief 'normaal'. "Gevaarlijk wordt het echter als in de strategie besloten ligt om deze vloten te vernietigen voordat ze gevaar kunnen stichten, bijvoorbeeld in tijden van crisis. Dus nog voor de oorlog is verklaard." Bij deze vernietiging wordt gebruik gemaakt van (atomaire) kruisraketten; kruisraketten waar we jarenlang zo fel tegen gevochten hebben.

De aktie

Het STANAVFORLANT-eskader (Standard Naval Force Atlantic), het NAVO-eskader dat de Amsterdamse haven bezoekt heeft als taak

het bewaken van de GIUK-kloof. Dit eskader heeft naast een militaire ook een publicitaire functie. Het is samengesteld uit schepen uit 8 NAVO-landen. (De onderzeër FGS U 18 en het oppervlakteschip FGS Emden uit Duitsland, de Witte de With uit Nederland, de Wielingen uit België, de Ottawa uit Canada, de Tumleren uit Denemarken en de Narvik uit Noorwegen; alle zonder kernwapens; de Edinburgh uit het Verenigd Koninkrijk met de mogelijkheid om kernwapens te gebruiken en de Mahan uit de VS met zeker kernwapens aan boord). Hetzelfde eskader bezocht rond 28 oktober de haven van Zeebrugge.

Zo kun je ook naar bootjes kijken

In het hele Noordzeekanaalgebied zullen door PSP-raads- en statenleden vragen gesteld worden, het anti-militaristies café van 23 november gaat over deze aktie, er is een benefiet in Vrankrijk in de Spuistraat in Amsterdam (25 november) en in Amsterdam wordt op 2 december een demonstratie gehouden met veel muziek, aangevuld met boten. De demonstratie begint om 14.30 uur op de Dam of het Beursplein. Ter gelegenheid van deze aktie worden er speciale MariNEE T-shirts gemaakt.

Informatie bij het telefoonnummer 463975 (Jannie)

Giften zijn welkom op gironummer 618400 t.n.v. MariNEE, Amsterdam, o.v.v. W. de Vries.

De informatiemap van het anti-militaristies café over de NAVO-strategie is te bestellen door overmaking van f 4,- op giro 1684404 t.n.v. S. de Vries in Amsterdam o.v.v. aktie tegen marineschepen.

IVO MIESEN

Uit de partijraad

Na het artikel van Rob Snel in de vorige Bevrijding over de controversie Boerlage-Branderhorst en het verschijnen van de kongreskrant 1 valt er niet veel meer te melden over de partijraadsvergadering van 16 september j.l.

Formeel behoeven sinds het ontstaan van de Groen Linkse fractie in de Tweede Kamer, de PSP-leden daarin geen verantwoording meer af te leggen aan de partijraad. Toch werd met Wilbert Willems, die mede namens Andrée van Es aanwezig was, afgesproken dat de PSP-fractieleden wel overleg zullen blijven voeren met de partijraad, zodat actuele 'Haagse' politiek onderwerp van beschouwing in de PR blijft.

De partijraad benoemde, op de valreep voor het komende congres, Jos van Remundt tot algemeen secretaris en Mariëtte Klein tot politiek secretaris milieu.

Instemming vond het jaarverslag van Joop Vogt, het PSP-Eerste-Kamerlid. Verder werden er besluiten genomen t.b.v. het komende congres, zoals vaststelling agenda en benoeming presidium (gelijk aan het presidium van het vorige congres m.u.v. Ben Koeleman i.p.v. Henri van Wezel).

De PR deed suggesties en gaf aanbevelingen mee aan het partijbestuur over de samenstelling, werkwijze, etc. van de in te stellen Groen Linkse Raad en het te vormen Groen Links Bestuur. De besluitvorming hierover vindt plaats op het congres.

De partijraad zal in de maanden oktober en november niet vergaderen. De volgende vergadering is gepland op 16 december a.s.

FLOOR DE KREIJ

Realo's

De PSP-afdeling Groningen heeft besloten overleg aan te gaan met PPR, CPN en EVP over de vorming van een Groen Links lijst voor de gemeenteraadsverkiezingen. Een toch emotionele ledenvergadering koos voor een stevige inbreng, gebaseerd op het beleid dat

de fractie in de afgelopen jaren gevoerd heeft.

In de raad en daarbuiten heeft de PSP zich de afgelopen jaren ingezet voor behoud van de stad, tegenover een beleid van stadsvernietiging dat door de PvdA, veruit de grootste raadsfractie, gevoerd is. In het verlengde hiervan kiest de afdeling voor behoud van karakteristieke gebouwen en wijken en tegen groot-schalige prestige-objecten als het nieuwe museum. Verder bepleit de afdeling actief gemeentelijk verzet tegen het afbraakbeleid van de rijksoverheid en delen van het bedrijfsleven, en kritiseert zij de hang van de PvdA naar de marktsector. Openbaar vervoer en milieubeleid zijn andere punten waarvoor de afdeling zich sterk wil maken.

Belangrijke onderwerpen voor de onderhandelingen zullen daarnaast het karakter van de campagne zijn en de vertegenwoordiging van de partijen op de lijst. Gekozen wordt voor een campagne die zich richt op het gewenste andere beleid en zich keert tegen zowel VVD en CDA als PvdA. De huidige zetelverdeling in de raad (PSP 2, CPN en PPR/EVP elk 1) wil de afdeling op de lijst gehonoreerd zien, onder andere in het lijsttrekkerschap. Het dragen van collegeverantwoordelijkheid wordt door de afdeling, gezien het programma en de ervaring van de afgelopen jaren, weinig voor de hand liggend gevonden.

TJARK REININGA

KONGRESKRANT 2

TWEDE KONGRESKRANT VOOR HET 49e KONGRES VAN DE PSP OP 25 NOVEMBER 1989 IN NIJMEGEN ■ NOVEMBER 1989

GEGEVENS CONGRES

49-ste PSP-congres is een gewoon ééndaags congres wat op zaterdag 25 november in Gebouw De Vereeniging aan het Keizer Karelplein in Nijmegen gehouden wordt.

Het congres begint om 10.30 u. precies. Hiernaast vindt men een rijtje vertrektijden vanaf belangrijke stations. Als deze tijden aangehouden worden is men ruim op tijd om voor het begin van het congres de nodige formaliteiten af te handelen. Op bijgevoegd kaartje staat de route van het station naar de congreszaal aangegeven; de looptijd is ± 5 minuten. Degenen die met de auto komen dienen er rekening mee te houden dat op zaterdagochtend de parkeerplaatsen in de buurt van het congresgebouw reeds vroeg bezet kunnen zijn.

Zowel gebouw als zaal zijn uitstekend toegankelijk voor rolstoelgebruikers. Er is een crèche aanwezig. Zaal en gebouw zijn niet toegankelijk voor honden en in de congreszaal mag uiteraard niet gerookt worden.

Voor meer informatie wende men zich tot het congresbureau: telefoon 080-228488 (Truut Knapstein) of 080-562777 (Wim Schrieks) of schriftelijk: Trompstraat 53 6512 GJ Nijmegen.

ENKELE VERTREKTIJDEN

Alkmaar	7.37	Groningen	7.37
Almelo	8.46	Haarlem	7.57
Amersfoort	8.28	Heerlen	8.00
Amsterdam CS	8.19	Hilversum	8.48
Apeldoorn	8.39	Leiden	7.51
Arnhem	9.52	Leeuwarden	7.35
Breda	8.50	Lelystad	7.15
Delft	7.58	Maastricht	7.55
Den Bosch	9.25	Rotterdam CS	8.10
Den Haag CS	8.01	Roosendaal	8.25
Den Helder	6.51	Tilburg	9.08
Deventer	9.14	Utrecht CS	8.50
Dordrecht	8.26	Venlo	9.14
Eindhoven	8.43	Vlissingen	7.14
Emmen	7.24	Zaandam	8.14
Enschede	8.28	Zwolle	8.49

Wederom welkom in Nijmegen!

Na de feminisme-socialisme-discussie zal het 49 ste PSP-congres in de Waalstad plaats vinden. Op 25 november staat de Vereeniging open voor afgevaardigden en bezoekers. De zaal is vanaf half 10 toegankelijk. De Vereeniging is eenvoudig te bereiken en ligt op loopafstand van het Centraal Station (Ongeveer 5 minuten).

LOOPROUTE

Staan voor het Centraal Station kijk je recht op de Van Schayk Mathonsingel (rechts naast het gebouw Metterswaene). Deze singel aflopend kom je vanzelf op het Keizer Karelplein. Het kan gewoon niet missen. Je kunt dan rechts afslaan, langs BAZ-gebouw lopen, Graafseweg oversteken, huizen passeren, St. Annastraat oversteken en dan rijst de Vereeniging aan je rechterhand op.

Je kunt ook voor de culturele annex kapitalistische route kiezen. Ga dan op het eind van de van Schayk Mathonsingel links af, langs de Schouwburg, steek de Nassausingel over, loop langs de Amro bank, steek de Bisschop Hamerstraat over, laat de Amrobank links liggen, steek vervolgens de Oranjesingel over en je loopt zo tegen de Vereeniging op.

Staan voor de Vereeniging is de ingang links. Je moet daarvoor het parkeerterrein naast de Vereeniging op.

De Vereeniging is toegankelijk voor rolstoelgebruikers.

MOCHT JE MET DE AUTO KOMEN

Mensen die vanuit het zuiden via Venlo naar Nijmegen komen, rijden via de St. Annastraat rechtstreeks naar het Keizer Karelplein. Wachtend voor de stoplichten vóór het Keizer Karelplein zie je de Vereeniging rechts liggen. Rij het Keizer Karelplein op, pak de eerste afslag (richting Arnhem) en na het stoplicht meteen de ventweg rechts op.

Komend vanuit het zuiden maar nu via Den Bosch naar Nijmegen.

Je komt Nijmegen binnen via Dukenburg, je rijdt langs de blokken van Struyken (gevaarlijke kruising), rijdt de brug van het kanaal over, steeds rechtdoor totdat je via de Graafseweg bij het Keizer Karelplein

komt. Hier sla je rechtsaf en neemt de tweede afslag rechts (richting Arnhem), na het stoplicht meteen de ventweg rechts op.

Komend uit het noorden kun je er voor kiezen via Arnhem naar Nijmegen te komen. Via Els en Lent (laat je rechts van de snelweg liggen) rij je via de Waalbrug Nijmegen binnen.

Volg de borden Den Bosch / Venlo tot je bij het Keizer Karelplein aankomt. Hier rechts afslaan, het hele plein rond rijden en de zesde afslag (is weer richting Arnhem) nemen.

Metten na het stoplicht rechts de ventweg op, rechts ligt de Vereeniging.

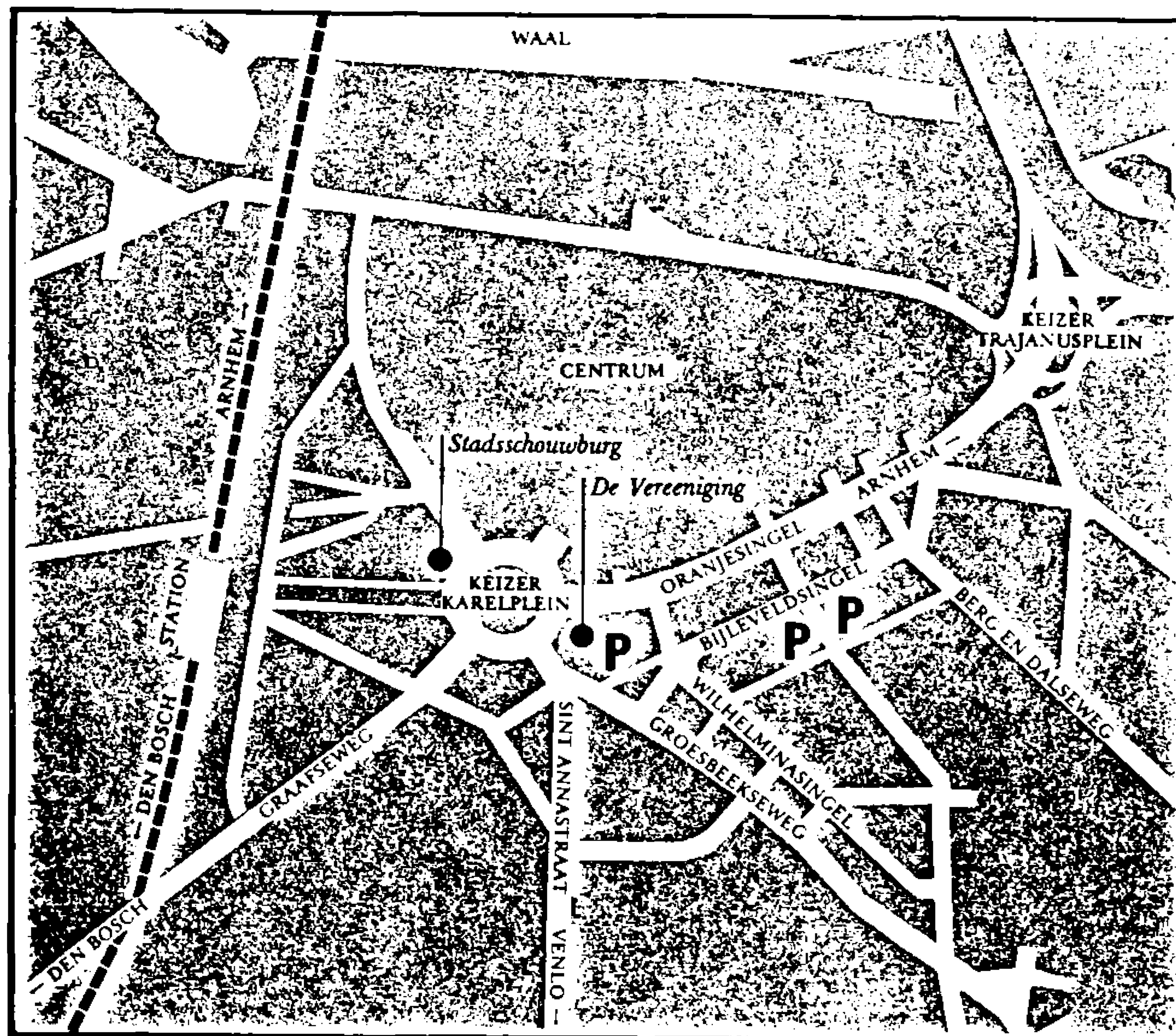
Het kan zijn dat je niet via het centrum van Arnhem naar Nijmegen rijdt maar voor Arnhem de aangegeven richting Nijmegen neemt. Je komt dat via die weg het zuiden van Nijmegen binnen. Volg dan de route beschrijving voor mensen die uit Den Bosch komen.

Voor de rest: voor openbaarvervoerders of autorijders, zie het afgedrukte kaartje.

Kontaktpersonen in Nijmegen zijn:

Wim Schrieks
Hofdijkstraat 14
6531 BV Nijmegen
080-562777

Truut Knapstein
Trompstraat 53
6512 GJ Nijmegen
080-228488

CONGRESAGENDA

NB : De volgorde kan door het presidium worden gewijzigd.

1. Opening voorzitter
2. Ordevoorstellen en instelling resolutiecommissie
3. Beleidsverslag partijbestuur
4. Begroting 1990
5. Intentieverklaring m.b.t. Groen Links
6. Verkiezing Partijbestuur
7. Beleidsverslag Tweede Kamer-fractie
8. Beleidsverslag Eerste Kamer-fractie
9. Beleidsverslag Partijraad
10. Wijzigingen Huishoudelijke Reglement
11. Reglement Groen Linkse Raad
12. Wijze van verkiezing PSP-ers in Groen Linkse Raad
13. Verantwoording m.b.t. Groen Linkse Raad
14. Verkiezing PSP-leden in Groen Linkse Raad
15. Afdrachtregeling raads/statenleden etc.
16. Verkiezing Kaskontrolecommissie en FBU
17. Besluitvorming m.b.t. besturen WB/SVS en HLS
18. Resoluties
19. Slottoespraak nieuwe voorzitter.

MEDEDELINGEN VAN HET CONGRESPRESIDIUM

De taak van het congrespresidium bestaat uit het voortzetten van het congres, er voor te zorgen dat de regels voor een correcte besluitvorming, zoals opgenomen in het Huishoudelijk reglement, in acht worden genomen en over het algemeen zorg te dragen voor een vlotte afwikkeling van de agenda. Het congrespresidium wordt voor ieder congres opnieuw gekozen door de partijraad en legt ook verantwoording af aan de partijraad. Het congrespresidium heeft geen politiek inhoudelijke taak. De partijraad van 16 september j.l. heeft de omvang van het presidium vastgesteld op 9 personen en de volgende personen in het presidium gekozen: Marion Arends, Gerda Bosdriesz, Huup Dassen, Karin Dekker, Ben Koeleman, Marko Mazeland, Liesbeth Miltenburg, Cora Mulder en Joop Vogt.

Het partijbestuur

Het partijbestuur deelt de binnengekomen amendementen in in 3 categorieën. categorie A amendementen kunnen op het congres worden besproken en er wordt over gestemd, over categorie B amendementen wordt alleen gestemd, categorie C amendementen worden in principe afgehandeld volgens het préadvies van het partijbestuur. Indien voldoende afdelingen een categorie C amendement voordragen voor promotie zal zo'n amendement op het congres als categorie B amendement worden behandeld. Over het algemeen kan gesteld worden dat categorie A amendementen duidelijke discussie en beslispunten zullen bevatten en categorie B amendementen belangrijk genoeg geacht worden om het congres daarover te laten stemmen.

Afdelingen die categorie C amendementen willen voordragen voor promotie kunnen dat (bij voorkeur schriftelijk) doen bij Cora Mulder, Columbusstraat 106, 2561 AR, Den Haag, tel. 070-631348. Aanmelden kan geschieden tot donderdag 23 november 23.00 uur.

Het secretariaat van het congrespresidium is in handen van Cora Mulder (adres zie hierboven).

N.B. Alle ingediende amendementen zijn door het partij bestuur in categorie A geplaatst. De hierbovengenoemde procedure m.b.t. (eventuele) C-amendementen komt dus te vervallen.

Ordemoties

Het congrespresidium verzoekt afdelingen die ordemoties willen indienen dit zo vroeg mogelijk te doen. Indien het te laat is voor de congreskrant de ordemoties graag aanmelden bij het presidium.

ORDEVOORSTEL PARTIJBESTUUR

Het Partijbestuur stelt voor de afhandeling van de individuele beleidsverslagen van de leden van het PB én de beleidsverslagen van de verschillende stichtingen te delegeren aan de Partijraad.

BELEIDSVERSLAG PARTIJBESTUUR

(nov. 1988 – okt. 1989)

Inleiding

Er is in het afgelopen jaar zeer veel gebeurd. In de openingsspeech van het 47ste congres in Zutphen stond o.m.:

'Het is de hoogste tijd, dat er veranderingen worden afgedwongen, ern wij zullen als PSP mee werken aan het gestalte geven van het verzet en het formuleren van nieuw beleid. Dat doen we traditiegetrouw niet als PSP alleen, maar samen met allen, die al of niet georganiseerd in de diverse linkse en pacifistische organisaties, dezelfde uitgangspunten hebben. In de jaren negentig zal er, zodoende, meer aandacht en geld besteed worden aan het gezondmaken van ons milieu, zal de bewapening worden verminderd en zal een rechtvaardiger sociaal-economisch stelsel gerealiseerd worden.

Of de PSP dan in de huidige vorm nog zal bestaan, is de vraag. Een deel van de PSP-ers streeft naar samenwerking tussen de PSP, PPR, CPN en anderen. Een ander deel doet dat niet. Maar voor ons allen geldt, dat wij zowel theoretisch als praktisch een bijdrage willen leveren aan een wereld die een menswaardig bestaan voor de toekomstige generaties garandeert.'

Voor optimisten waren een jaar geleden de scheuren in de regering Lubbers-II al zichtbaar, maar weinigen zullen hebben durven voorspellen, dat niet alleen de PSP samen met andere partijen ter linkerzijde van de PvdA met succes aan de Europese Verkiezingen zou meedoen, maar ook – zij het met een wat minder goed resultaat – aan de nationale.

Intern is er wel kritiek geweest over de weinige inspraak die er geboden werd, maar de vervroegde verkiezingen noopten ons tot snel handelen.

Op het congres in Zutphen was besloten om een referendum te organiseren over de vraag, of er gestreefd diende te worden naar een gemeenschappelijke lijst van partijen en groeperingen ter linkerzijde van de P.v.d.A.

Het referendum vond in februari 1989 plaats. Van de inzenders(sters) zei 70.2% 'ja' tegen het streven naar de gemeenschappelijke lijst, waarna het PSP-bestuur een overleg initieerde, eerst alleen met vertegenwoordigers uit de PPR en de CPN, later ook met EVP-ers.

Dit leidde tot een concept-accord op 19 mei j.l. Er is door het bestuur hard gewerkt aan deze taak of aan de zaken die anders zouden zijn verwaarloosd. Het resultaat is dat ondanks de toenemende onderbezetting op het partijbureau en ondanks het vertrek van enige bestuursleden de onderhandelingen met de linkse partners en de werkzaamheden rond de vervroegde verkiezingen redelijk zijn uitgevoerd. Er was een extra-congres, er waren twee conceptverkiezingsprogramma's, de amendementen zijn, zij het te haastig, becommentarieerd, er waren goede kandidaten en er was het reeds vermelde konsept 'accord' met de linkse partners.

Na het kongres in Amsterdam Noord is er door ons getracht een zo groot mogelijk aantal PSP-amendementen door onze partners geaccepteerd te krijgen. Het resultaat was:

Van de PPR werden 75 amendementen aangenomen. 16 werden verwezen naar de redactie en 5 naar de discussie over het fractiewerkplan. 22 werden er verworpen.

De PSP was met 85 amendementen succesvol, 15 werden verwezen naar de redactie, 96 naar het fractiewerkplan en 29 amendementen sneuvelen.

30 CPN amendementen haalden 'Verder Kijken', 9 werden verwezen naar de redactie, 7 naar het fractiewerkplan en 19 haalden de eindstreep niet.

13 Amendementen van de EVP werden aangenomen, 2 komen terug bij het fractiewerkplan, 30 werden verworpen.

Het fractiewerkplan is bedoeld als uitwerking en aanvulling (geen wijziging) van het verkiezingsprogram. Daarin komen aan de orde prioriteiten van de fractie, eigen initiatieven, politieke en organisatorische werkwijze van de fractie, relatie met andere parlementaire geledingen van Groen Links (Europa, Eerste Kamer, provincie en gemeente), de verwezen amendementen en toegestuurde eisenpakketten van belangenorganisaties. Er wordt naar gestreefd in één van de eerste vergaderingen van de Groen Linkse Raad het fractiewerkplan vast te stellen.

Het resultaat is, vinden wij, positief te waarderen. Dat geldt ook voor onze partij als geheel. De PSP staat nog overeind en door het ontstaan van 'Groen Links' is er het perspectief op een toekomst, waarin met nieuwe moed en met meer mensen aan datgene waar wij PSP-ers ons voor inzetten, gewerkt kan worden.

De voornemens

Naast de gewone werkzaamheden en de boven reeds beschreven activiteiten rond het referendum, hebben wij op het congres in Zutphen enige concrete taken op ons genomen:

1. het organiseren van activiteiten rond het 40-jarig bestaan van de NAVO,
2. het entameren in de partij van een discussie rond het basisinkomen,
3. het entameren van studies betreffende een aantal sociaal-economische onderwerpen, zoals verzelfstandiging en solidariteit, arbeid en technologie, arbeid en inkomen, de strijd om de verzorgingsstaat, planning versus markt en een discussie over de ecologische grenzen,
4. het ondersteunen van de voorbereidingen van de raadsverkiezingen in 1990,
5. na het congres van 1 juli j.l. zagen wij het ook als onze taak, om op het najaarscongres een meer concrete invulling van het Groen Linkse Akkoord aan u voor te leggen.

ad 1 Aan deze werkzaamheden is met wisselend succes gewerkt. De conferentie ter gelegenheid van 40 jaar NAVO was zeer slecht bezocht en het geplande feest ging niet door. Naast het tekort aan voorbereidingstijd en aan menskracht speelde gebrek aan belangstelling een rol.

Met steun van medewerkers van WB/SVS is er overigens wel degelijk door ons aan het debat rond de 40-jarige NAVO goed meegedaan: twee publicaties vanuit WB/SVS, bijdragen in De Volkskrant en in het Utrechts Nieuwsblad, en het uitbrengen van een affiche en van anti-NAVO zegeltjes.

ad 2 De discussie over het basisinkomen is door de vrouwengroep en de SEK georganiseerd. Tijdens de twee bijeenkomsten en in de daarvoor uitgebrachte publicaties zijn voor- en tegenstanders aan het woord geweest. Veel aspecten kwamen aan de orde waaronder enige onderwerpen die in punt 3 genoemd zijn. De discussies leidden

tot meer inzicht maar (nog) niet tot een eensgezind standpunt. Hetgeen thans in het verkiezingsprogramma staat over het streven naar een brede maatschappelijke discussie rond het basisinkomen ligt in het verlengde van datgene wat op de twee goed bezochte bijeenkomsten in de eerste helft van 1989 betoogd werd.

ad 3 De voornemens die in punt 3 verwoord staan, zijn slechts zeer ten dele uitgevoerd. Naast enige aandacht tijdens de discussie rond het basisinkomen, is er in de ouderengroep met name ten aanzien van de verzorgingsstaat een discussie geëntameerd. Door de tijdverslindende onderhandelingen en de daarop volgende verkiezingen hadden de diverse partijbestuurders geen tijd beschikbaar om daaraan verder te werken. Vanuit de SEK kwamen (naast de organisatie van het debat rond het basisinkomen) geen initiatieven. Met name de plannen betreffende een zomeruniversiteit zijn een jaar opgeschort.

ad 4 Voor de Raadsverkiezingen in maart a.s. is er door het partijbestuur een voorstel geformuleerd over de afdrachtregeling. Ook werken wij aan een gezamenlijke ondersteuning van het Groen Linkse Raads- en Statenwerk. Daartoe behoort een landelijke aanpak van deze verkiezingen die met name gericht is op de deelname in veel meer gemeenten dan in 1986 het geval was.

ad 5 Ten aanzien van Groen Links leggen wij het a.s. congres zowel een nadere uitwerking van de werkzaamheden en bevoegdheden van de Groen Linkse Raad voor, als ook de daarbij aansluitende wijzigingen in ons reglement. Ook hebben wij gemeend een het congres voor te stellen om, als de ervaringen zich positief blijven ontwikkelen, initiatieven te nemen tot omvorming van het Groen Linkse samenwerkingsverband tot één partij, waarbij de besluitvorming uiteraard op een PSP-congres dient plaats te vinden.

Samenstelling partijbestuur

Op het 47ste congres werden in twee vacatures nieuwe partijbestuursleden gekozen: Henk Branderhorst en Titia van Leeuwen. Na het congres was de samenstelling:

in het DB:	en voorts:
Saar Boerlage	Joost Lagendijk
Henk Branderhorst	Fred Gersteling
letje van Poll	Erik Meijer
Rob Steinbuch	Hannah van Wijngaarden
Leo Platvoet	Titia van Leeuwen
	Ger Groenenboom

In januari kreeg letje van Poll een fulltime-baan. Zij trad om deze reden terug. Feitelijk is Fred Gersteling in 1989 niet meer actief geweest. Na herhaalde brieven onzerzijds heeft hij formeel bedankt als partijbestuurslid. In januari stelde Jos van Remundt zich beschikbaar voor de vacaturevervulling van de propagandist. De partijraad heeft hem vervolgens gekozen. Het partijbestuur is er ook in geslaagd tussentijds de vacature van politiek secretaris milieu en VO-HUP op te vullen. Sinds juli 1989 bezoekt Mariëtte Klein onze vergaderingen. Zij is op de PR-vergadering van 16 september daarin officieel gekozen. Samengevat kan gesteld worden dat enige belangrijke posten dit gehele jaar onbezet zijn gebleven. De werkzaamheden zijn door de aanwezige bestuursleden opgevangen, waarbij noodgedwongen niet alles optimaal werd afgehandeld.

Ernstig was ook, dat de ondersteuning door anderen verminderde. Els Hofman, onze notuliste, haakte af en op het partijbureau was ziekte de oorzaak van weinig hulp bij ons werk. Partijbestuurders kregen extra taken te doen. Gelukkig is sinds enige maanden Liesbeth Miltenburg bereid om te notuleren, zowel bij PB als DB vergaderingen. En ook de werkzaamheden op het partijbureau worden thans – nu de ziekte-ervanging is geregend – redelijk opgevangen.

Werkzaamheden en besluiten

In de periode 26 november 1988 tot september 1989 vergaderde het partijbestuur 24 maal. In principe was dat op de eerste zaterdag van de maand en op de derde dinsdagavond, maar er waren tamelijk veel uitzonderingen op deze regel. Zo vergaderden wij een keer een geheel weekend in februari. Het DB vergaderde in principe op twee dinsdagavonden in de maand. Naast de activiteiten die wij op het 48ste congres hebben verantwoord konden de belangrijkste onderwerpen op de partijbestuursvergaderingen aangeduid worden als organisatorisch:

- anti-NAVO manifestatie
- verenigingsstructuur 'Regenboog'
- gewijzigd logo en huisstijl
- afdachtsperikelen
- overleg met PSJG
- verdeling bestuurstaken
- congresvoorbereiding (48ste en 49ste)
- organisatorische taken rond 'Groen Links'
- de verkiezingscampagnes
- disfunctioneren apparatuur en inrichting gebouw
- personeelsbeleid
- stappen richting verkoop gebouw

Daarnaast waren er ook meer politieke onderwerpen aan de orde. Zo waren er discussie rond het PvdA-stuk 'om de kwaliteit van de toekomst', over het Nationaal Milieubeleids Plan, basisinkomen en over de vrijlating van de 'Twee van Breda'. Bovendien is er op het weekend in februari uitvoerig gepraat over toekomstidealen en de positie van de PSP.

Niet al deze onderwerpen hebben uitspraken opgeleverd waarmee 'naar buiten' werd getreden. In de debatten die wij gevoerd hebben bij de vaststelling van de concept-verkiezingsprogramma's kwamen deze onderwerpen ook weer aan de orde.

Publicaties

'In vredesnaam' is vernieuwd herschenen en voorts gaven we een anti-auto folder uit, alsmede de anti-NAVO en de anti-auto affiches.

Vertegenwoordiging/commissies

Voor de PSP zaten Saar Boerlage en Leo Platvoet in het Links Overleg dat later is overgegaan in het Voorlopig Groen Links Bestuur. Samen met vertegenwoordigers van de PPR en de CPN bereidden we vanaf het najaar gemeenschappelijke activiteiten voor. Voorts kwam onze houding tegenover de PvdA en tegenover buitenparlementaire aangelegenheden aan de orde.

In het Progressief Overleg Orgaan, een slechts drie maal (in dit jaar) bijeenkomende commissie, vond het gesprek plaats tussen een vertegenwoordiger van de PvdA en vertegenwoordigers van PPR, PSP, CPN en EVP. Voor de PSP waren dat Leo Platvoet en Henk Branderhorst. Deze commissie krijgt thans een meer bevredigende samenstelling. Vanuit de PvdA zullen twee bestuursleden met wat meer volmacht daaraan deelnemen. De delegatie vanuit 'Groen Links' krijgt een steviger (en kleiner) formaat. Tot 1 januari is Henk Branderhorst voorzitter van deze delegatie uit 'Groen Links'.

De vertegenwoordiging in het bestuur van de Regenboog (Frans Janssen, Erik Meijer, Joost Lagendijk en Saar Boerlage) is nog niet opgeheven, maar ook daar wordt gewerkt aan een andere structuur. Regenboog heet thans al 'Groen Links in de EG'.

Er zijn dit jaar twee speciale commissies aan het werk geweest. De referendum-commissie waarvan het verslag op 1 juli is goedgekeurd en de commissie bestaande uit Marko Mazeland, Peter Korzelijs en Henk Roor, die als taak heeft te onderzoeken op welke wijze er een ontkoppeling kan plaatsvinden van de eigendomsrechten van het gebouw Nieuwe Looiersstraat 45. Met de werkenden in drukkerij Bevrijding zijn contacten daarover gelegd. In de volgende bestuursperiode dient o.i. te worden overwogen om het gebouw te verkopen of op een andere wijze te gaan exploiteren.

Kwesties

Zoals lezers van Bevrijding weten, waren die er ook in het afgelopen jaar. Een meerderheid van het partijbestuur sprak zich uit tegen de vrijlating van de 'twee van Breda'. De fractie in de Tweede Kamer stemde voor vrijlating. Het tweede conflict ging over de delegatie van het Voorlopig Groen Links bestuur. Beide kwesties zijn behandeld in de partijraad.

Personeel

Er was in de vorige bestuursperiode een begin gemaakt in het verbeteren van de personeelssituatie. Dit gebeurde met hulp van een externe deskundige en in overleg met de personeelsleden. Direct na het congres in Zutphen bleek een personeelslid niet aan aan de geplande gesprekken te willen meedoen. Na enige tijd nam hij ontslag uit de werkzaamheden, die vallen onder het partijbureau.

Met de drie andere personeelsleden werd door een commissie bestaande uit vier leden van het bestuur een voorstel geformuleerd. In februari bleek voor dit voorstel geen meerderheid te zijn. Besloten werd om een coördinator te gaan aantrekken en om de commissie op te heffen. De plannen betreffende de coördinator bleken, toen twee weken later de financiële consequenties duidelijk waren, echter niet haalbaar.

Bij de desbetreffende personeelsleden is er in de eerste maanden van 1989 sprake geweest van grote spanningen. Twee van hen zijn ziek geworden en zijn dat thans nog. Lineke Dammers is nu de vervangster van Johan Eland en Anne Read neemt de taak waar van Joop Huybregts.

Ledenbestand

Op 1 oktober 1988 had de PSP 4.972 leden. Dat zijn er thans ruim 4.000. Deze achteruitgang is vooral veroorzaakt door het kleine aantal nieuwe leden, nu Groen Links is ontstaan. Voorts is het opmerkelijk hoeveel leden als wanbetaler zijn afgeschreven. Naar schatting hebben ruim 100 leden om politieke redenen bedankt. Met name de kwestie rond de vrijlating van 'de Twee van Breda' en de keuze om samen te gaan in Groen Links, gaven daartoe aanleiding.

Op 1 oktober 1988 had de PSP 132 afdelingen. Thans zijn dat er 122.

Activiteiten

Veel activiteiten worden thans in samenwerking met anderen georganiseerd. Dat geldt voor plaatselijke initiatieven en dat geldt ook voor de heropgerichte homo-groep en voor de vrouwengroep. De ouderengroep werkt nog niet samen met PPR en CPN.

Slotopmerkingen en aanbevelingen voor het volgende bestuur

Het partijbestuur had geen gelegenheid om de opdracht die de partijraad eind mei formuleerde 'Een PSP-document te creëren waarin het eigene van de PSP wordt verwoord', uit te voeren. Er dient overwogen te worden of een dergelijke publicatie in 1990 prioriteit heeft.

Wij veronderstellen dat het volgende bestuur veel kan overdragen aan op te richten instanties in Groen Links verband. De daarbij te betrachten zorgvuldigheid betreffende personeelsbelangen zal veel aandacht opeisen. Titia van Leeuwen is nog korte tijd bereid om in het nieuwe bestuur te blijven functioneren totdat ons wetenschappelijk bureau en ons scholingsinstituut zijn opgegaan in een groter geheel. (1-4-1990)

Daarnaast is het nodig er voor te zorgen dat de politieke inbreng die wij vanuit de PSP in Groen Links naar voren brengen, goed onderbouwd is. De juiste impulsen vanuit de verschillende politieke standpunten kunnen we in de opbouwfase van Groen Links niet missen.

Hoewel sommige taken door het samengaan in Groen Links minder zwaar zullen worden, is er toch voor het gehele bestuur veel werk aan de winkel. Wij raden onze opvolgers aan om de afbakening van taken niet te strikt op te vatten en elkaar dus te ondersteunen. Het moet mogelijk zijn dat de nieuwe bestuursleden allen op het 50ste congres PSP-congres met voldoening kunnen rapporteren over de resultaten die dan samen bereikt zijn.

AMENDEMENTEN OP BEGROTING 1990

Amendement partijbestuur

Zoals ook bij de ontwerp-afdrachting is aangegeven, is het waarschijnlijk dat er op korte termijn een uniforme afdrachting voor Groen Links zal komen. Dat zal dan een aantal consequenties hebben voor de PSP-begroting. Het effect op het exploitatie-saldo is overigens nogal beperkt.

Per 1 april zullen in het kader van Groen Links de bureaus voor WB en SVS worden samengevoegd. Tot dat moment moet de PSP haar eigen bijdragen aan het werk van deze bureaus blijven financieren. Daar staat tegenover dat tot diezelfde datum ook de afdracht van de (2) kamerleden aan de PSP zal worden voldaan. Tot aan de installatie van de nieuwe raadsleden blijft ook de afdracht van raads- en statenleden bij ons binnenkomen, de afdracht voor de nieuwe zittingsperiode gaat dan hoogstwaarschijnlijk rechtstreeks naar Groen Links.

Een en ander betekent dat we in 1990 27.000 gulden binnen zullen krijgen via de afdrachting voor Tweede Kamerleden - dat is 7.000 gulden meer dan in de concept-begroting is aangegeven. In 1990 zullen we van raads- en statenleden (plus Eerste Kamer) 30.000 ontvangen in plaats van de in de concept-begroting aangegeven 90.000 gulden. Per saldo een VERMINDERING VAN INKOMSTEN van 53.000 gulden.

Voor de periode 1 januari tot en met 31 maart zullen we nog voor een bedrag van 7.000 moeten bijdragen aan de kosten van het WB en voor een bedrag van 13.000 aan het werk van SVS. Samen dus een VERHOOGING VAN DE UITGAVEN van 20.000 gulden.

De in de concept-begroting genoemde bijdrage aan Groen Links (30.000 gulden) en de post diversen/onvoorzien (40.000 gulden) komen dan te vervallen.

Het netto-resultaat van deze wijzigingen is een nadelig saldo van 3.000 gulden. Een bedrag dat het nieuwe Partijbestuur moet verwerken in de daarvoor in aanmerking komende uitgavenposten (de nummers 7 tm 10).

NB. Ter informatie m.b.t. de financiële situatie van de partij volgen hier de Balans en de Staat van Baten en Lasten per 31 december 1988.

PSP jaarrekening 1988

BALANS PER 31 DECEMBER 1988 (bedragen in guldens)

	1988	1987		1988	1987
ACTIVA			PASSIVA		
VASTGELEGDE MIDDELEN			EIGEN VERMOGEN	207.377,51	225.013,99
Inventaris	3.974,59	1.522,27	VREEMD VERMOGEN		
Leningen u/g	437.744,78	441.244,78	OP LANGE TERMIJN		
Materiaal voorraden	25.173,33	25.173,33	Leningen o/g	304.121,14	304.421,14
	----- +	----- +	VREEMD VERMOGEN		
	466.892,70	467.940,89	OP KORTE TERMIJN		
VLOTTENDE MIDDELEN			Crediteuren	73.349,57	39.592,20
Vorderingen	103.473,14	56.519,02	Diverse rekeningen courant		
Vooruitbetalingen	5.461,09	599,11	PSP-instellingen	163.336,10	159.134,53
Diverse rekeningen courant			Vooruitontvangsten	1.706,—	1.850,—
PSP-instellingen	120.369,60	93.552,36		----- +	----- +
Depotbedrag PTT	4.325,—	5.590,36		238.391,67	200.576,73
	----- +	----- +			
	233.628,83	156.620,49			
LIQUIDE MIDDELEN	49.368,79	105.450,99			
	----- +	----- +			
	749.890,32	730.011,86		749.890,32	730.011,86

PSP jaarrekening 1988

STAAT VAN BATEN EN LASTEN (bedragen in guldens)

BATEN	1988			LASTEN	1988		
	1988	1987	begroting		1988	1987	begroting
Contributie	505.287,68	522.406,31	460.000	Afdrachten afde- lingen en gewesten	145.168,63	160.914,25	131.400
Afdracht Kamerleden	24.935,21	28.985,42	22.000	Centraal Bureau	211.018,82	228.640,02	186.900
Afdracht Raads- en Statenleden	58.155,82	71.110,25	90.000	Centraal bestuur	71.551,06	62.805,87	82.700
Verkoop propaganda- materiaal	8.527,82	8.867,94	5.000	Partijblad Bevrijding	86.772,11	68.241,26	78.000
Giften	8.589,78	14.013,94	8.900	SVS	18.443,26	34.741,53	53.600
Rente	11.250,36	11.633,20	8.000	Wetensch. Bureau	55.844,29	72.618,21	42.400
Saldo tekort	52.981,62	32.919,61	29.800	PSJG	13.000,00	13.195,00	13.200
				Vrouwen	418,40	193,60	-
				Buitenland	503,92	2.810,38	-
				Radio/TV csie	-	14.836,75	12.000
				Henk Lankhorst St.	-	2.200,00	-
				Propaganda	48.350,09	17.709,46	23.500
				30 jaar feest	-	11.030,34	-
				Diversen	15.848,13	-	-
				Emancipatieproj.	734,63	-	-
				Positieve Actie csie	1.686,50	-	-
				Conferentie 28 mei	388,45	-	-
	----- +	----- +	----- +		----- +	----- +	----- +
	669.728,29	689.936,67	623.700		669.728,29	689.936,67	623.700

AMENDEMENTEN BIJ INTENTIEVERKLARING VERDERGAANDE SAMENWERKING GROEN LINKS

1. MOTIE AFDELING ZAA NSTAD.

Het PSP-congres, bijeen op 25 november 1989 te Nijmegen, konsta-
terende:

- dat het PB zich uitermate positief opstelt tegenover de vorming van
een politieke partij "Groen Links",

- dat het PB de indruk wekt liever vandaag dan morgen de PSP op te
heven.

- dat het PB in de komende periode initiatieven wil nemen om het
"Groen Links"-samenwerkingsverband om te vormen tot een par-
tij,

IS VAN MENING dat het PB iets te hard van stapel loopt in haar
enthousiasme om de PSP op te heffen en onderdeel uit te laten
maken van de nieuwe partij "Groen Links", IS VAN MENING dat
tenminste twee jaar het functioneren van de Groen Linkse-fractie in
de tweede kamer kritisch moet worden gevolgd alsvorens eventuele
initiatieven tot omvorming van het Groen Linkse-
samenwerkingsverband mogen worden genomen.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

De huidige samenwerking binnen Groen Links gaat al verder dan het
gezamenlijk optreden in de Tweede Kamer (én Europees Parlement
overigens!) - ook de stichtingen zij er nauw bij betrokken, terwijl al
allerlei thema- en autonome groepen vergaand samenwerken of
bezig zijn daaraan vorm te geven. Een verplichte "pas op de plaats"
van twee jaar frustreert het proces. Het is vanzelfsprekend dat de
ervaringen die nu op tal van terreinen worden opgedaan, een belan-
grijke rol spelen bij het initiëren van nieuwe zaken - dat staat ook in de
tekst van de konsept-Intentieverklaring.

Het PB is van mening dat geen tijd verloren mag gaan. Als we twee
jaar wachten met het aanpakken van nieuwe zaken, zitten we bij de
nieuwe kamerverkiezingen ook weer met dezelfde problemen als het
afgelopen jaar: getrapte verkiezingen voor het samenstellen van de
lijst en onvoldoende mogelijkheden voor de leden (de basis) om

voldoende invloed uit te kunnen oefenen op het programma. Ook uit
democratische overwegingen is verdergaande samenwerking o.i.
noodzakelijk.

Een ander aspect van deze zaak is dat de PSP naar onze mening
méér invloed kan uitoefenen als we er enthousiast tegenaan gaan;
dat werkt altijd beter dan aan "de rem te gaan hangen".

Ten overvloede nogmaals: besluitvorming, die gaat in de richting van
de vorming van één partij blijft uiteraard voorbehouden aan het
Kongres. Zo'n besluit dient overigens ook nog eens met een twee/
derde meerderheid te worden genomen.

AMENDEMENT 1 AMSTERDAM NOORD.

Aanvulling op punt 1 Intentieverklaring:
"en een gezamenlijk ledenblad".

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

In het Akkoord zijn wél afspraken gemaakt m.b.t. de Stichtingen en
radio/tv, niét over een blad. In dit punt gaat het om de opsomming van
de al gemaakte afspraken. Het punt "gezamenlijk ledenblad" komt in
diverse amendementen bij punt 4 terug - voorzien van een POSITIEF
pré-advies van het PB.

AMENDEMENT 2 GRONINGEN

Punt 2 schrappen.

Dan punt drie aanvullen met:

"Bij een positieve beoordeling van dit verslag door het Kongres kan
het PB initiatieven nemen tot het omvormen van het Groen Links-
samenwerkingsverband tot één partij".

TOELICHTING:

Het PB loopt wel weg hard van stapel. Het betekent een blanco
cheque voor PB en PR om de partij op te heffen. We voegen daarom
een extra toetsting in door het Kongres. Pas als het Kongres een
positief oordeel over de ontwikkelingen uitspreekt, waarbij de aange-

nomen Motie-11 van het vorige Kongres ongetwijfeld een rol zal spelen, kan het licht DOOR HET KONGRES op groen worden gezet om deze initiatieven te nemen.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

De argumentatie daarvoor is deels al gegeven in het pré-advies bij de Motie van Zaanstad. Indien amendement 2 van Groningen wordt aangenomen, wordt de huidige situatie bevroren, m.a.w. mogen geen nieuwe samenwerkingsinitiatieven op deelreinen worden genomen – anders dan die al in het Akkoord zijn afgesproken. En stilstand betekent in zo'n geval achteruitgang.

In het voorstel van het PB is geen sprake van het passeren van het Kongres. Er zal uitermate zorgvuldig worden gehandeld. "Opheffingsbesluiten" behoren daar niet bij – dát zijn zaken die alléén het Kongres regarderén. Op geen enkele wijze wil het PB daaraan tornen.

AMENDEMENT 3 ZAAANSTAD.

Punt 2 schrappen. Tekst vervangen door:

"Het PB zal zich positief opstellen in de komende periode t.a.v. het Groen Links-samenwerkingsverband. Zij zal een en ander kritisch volgen en acht hiertoe een termijn van tenminste 2 jaar noodzakelijk. Besluitvorming tot het omvormen naar 1 partij is uiteraard voorbehouden aan het Kongres".

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

Voor de argumentatie zie het gestelde in het pre-advies bij de Motie van Zaanstad en Amendement 2 van Groningen. Het bevriezen van het proces voor een periode van 2 jaar loopt o.i. uit op "doodbloeden".

AMENDEMENT 4 DEVENTER.

Punt 2 schrappen en vervangen door:

"Indien de ervaringen zich positief blijven ontwikkelen, zulks ter beoordeling van PB en Kongres, zal het PB van de PSP, na goedkeuring daartoe van het Kongres, in de komende periode initiatieven nemen tot omvorming van het Groen-Links-samenwerkingsverband tot één partij. Besluitvorming hiertoe is uiteraard voorbehouden aan het Kongres".

TOELICHTING:

Voorkomen moet worden dat het Kongres pas in een laat stadium van de besluitvorming een rol mag spelen.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

Zie pre-adviesering amendementen 2 en 3. In het amendement van Deventer wordt "de Partijraad" vervangen door "het Kongres". Dat betekent dat steeds een jaar tussenruimte wordt gekreëerd, dat is een te lange periode om adequaat op ontwikkelingen te kunnen reageren. In het HR staat niet voor niets dat de Partijraad het hoogste orgaan is in de Partij tussen twee Kongressen in!

AMENDEMENT 5 VOORNE.

Punt 2, regel 1. Tussen de woorden "blijven ontwikkelen" en "zulks ter beoordeling" invoegen: "mede gelet op het pacifistisch socialistisch gedachtegoed van de PSP".

TOELICHTING:

Naast een loyale en enthousiaste samenwerking van de partners binnen het Groen Linkse-samenwerkingsverband als beoordelingskriterium voor positieve ervaringen, dient o.i. ook gelet te worden op de mate van herkenbaarheid van PSP-uitgangspunten als het vrijheidslievend socialisme, het anti-militairisme en het beginsel van de geweldloosheid. Alle partners moeten zich in GROEN LINKS kunnen herkennen. Deze punten zijn met name voor PSP-ers, maar zeker niet voor hen alleen, van belang.

PREADVIES PARTIJBESTUUR: OVERNEMEN.

AMENDEMENT 6 NIJMEGEN.

Punt 2, 3e regel, wijzigen: "in de komende periode" door: "in deze zittingsperiode van het PB".

PREADVIES PARTIJBESTUUR: OVERNEMEN.

AMENDEMENT 7 AMSTERDAM OOST

Punt 2, 3e regel, wijzigen: "in de komende periode" door: "in bovengenoemde periode".

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR:

We hebben een voorkeur voor de formulering, voorgesteld in het amendement van Nijmegen. Wordt dat afgewezen, dan geen bezwaar tegen dit amendement.

AMENDEMENT 8 VOORNE

PUNT 2, REGEL 3: Tussen "initiatieven nemen" en "tot de omvor-

ming" INVOEGEN: "om op zo kort mogelijke termijn te komen".

TOELICHTING:

Wij vinden de gekozen formulering juist, maar menen dat door deze toevoeging meer duidelijkheid wordt geschapen. Het is van groot belang dat er zo snel mogelijk duidelijkheid ontstaat over de omvorming van het samenwerkingsverband tot één partij. Deze omvorming zou, volgens ons, voor de eerstvolgende kamerverkiezingen een feit moeten (kunnen) zijn. Eén partij heeft veel voordelen boven de huidige apart opererende partners. Eén Kongres kan dan de besluiten nemen over de volgorde van de kandidatenlijst, de samenstelling van het bestuur, etc. We zijn dat eindelijk af van die ellendige verdeelsleutels. Onze (potenciele) kiezers verdienen en verwachten duidelijkheid hierover, die moeten we ze kunnen geven.

We hebben in onze formulering niet gekozen voor een exacte termijn (uitgedrukt in bv. een aantal jaren) om het PB de nodige speel- c.q. onderhandelingsruimte te geven.

PRE ADVIES PARTIJBESTUUR: OVERNEMEN.

We onderschrijven de toelichting van Voorne - zie ook ons pre-advies bij de Motie van Zaanstad.

AMENDEMENT 9 ALMERE

Punt 2, AANVULLING: "De PSP zet zich er voor in dat Groen Links op korte termijn een Vereniging wordt waarvan alle leden van alle aangesloten partijen individueel lid zijn (tenzij iemand dat expliciet niet wil). Wat de PSP betreft spreekt het Kongres uit dat bij een gunstige ontwikkeling van Groen Links afzonderlijk voortbestaan van de PSP niet nodig is".

TOELICHTING:

Het is niet te verwachten dat alle aangesloten partijen op korte termijn voor een fusie willen kiezen. Om Groen Links toch een democratische en werkbare structuur te geven, moet het op korte termijn een vereniging van individuele leden worden. Elke partij kan daarna zelf bezien hoeveel jaar men de eigen organisatie in stand wil houden - in principe kan dat in deze structuur onbepaald. In elk geval ontstaat er in deze structuur geen enkel probeem als b.v. twee partijen nog zeer lang zelfstandig willen blijven en twee andere partijen willen opgaan in Groen Links. Een nog groter voordeel is dat Groen Links op deze manier snel verlost kan worden van uiterst ingewikkelde besluitvormingsprocedures.

PREADVIES PARTIJBESTUUR: OVERNEMEN.

Het PB onderschrijft de argumentatie van Almere. Bij een fusieproces bepaalt de langzaamste deelnemer het tempo. Op deze wijze kan het voordeel van één organisatie worden gekombineerd met de wens van één of meer partners in het samenwerkingsverband om voor een langere periode als zelfstandige partij te blijven voortbestaan.

AMENDEMENT 10 HENGELO

Punt 3, vervangen door: "A.- Degenen die nanens de PSP praten met leden van andere partijen van Groen Links in het kader van de mogelijke vorming tot één partij doen dat aan de hand van een agenda met concrete politieke punten waarop de eventueel te vormen partij zich wezenlijk onderscheidt van de andere Nederlandse politieke partijen. Deze agenda omvat minimaal de volgende punten:

- * Milieu, energie, verkeer en vervoer
- * Ontspanning en ontwapening
- * Sociaal economische vraagstukken
- Gewenste sociaal-economische ontwikkelingen
- Opkomen voor achtergestelden in de samenleving
- Koppeling met milieuvraagstukken
- * Immatriële aspecten van de samenleving
- Emancipatie
- Anti-diskriminatie
- Welzijn en gezondheidszorg
- rechtszekerheid - Justitie, politie, inlichtingendiensten

B.- Deze agenda speelt niet alleen een rol in discussies tussen partijen maar ook in discussies binnen de PSP zelf. Rond ieder agendapunt wordt een themagroep georganiseerd van een zekere maximale omvang (15 à 20 personen) van mensen die binnen de PSP op dat gebied actief zijn of daar een zekere expertise in hebben. De themagroep dient zo te worden samengesteld dat eventuele belangrijke verschillen van inzicht (d.w.z. gedragen door een groot aantal leden) daarin zijn vertegenwoordigd. De themagroepen worden ingesteld door de Partijraad na een open oproep in Bevrijding.

Een themagroep bepaalt wat voor de PSP de belangrijkste items zijn die vertegenwoordig(st)ers namens de PSP in besprekingen met andere partijen naar voren moeten brengen. De vertegenwoordig(st)ers zijn gebonden door de wat de themagroep vindt. Voor zover blijkt dat er belangrijke verschillen in zicht zijn met de andere partijen geeft de themagroep in eerste instantie een ruimte aan voor eventuele compromissen. Mocht daarmee een overlap ontstaan met

de standpunten van andere partijen dan kan het betreffende punt in die vorm uiteindelijk aan het congres worden voorgelegd. Mocht dat niet tot een overlap leiden dat is het aan het (eventueel voor speciale belangrijke gevallen bijeen te roepen) congres om ofwel de compromisruimte te vergroten ofwel te besluiten dat de grond voor de vorming van één enkele partij onvoldoende is.

C.- Het partijbestuur suggereert de andere partijen vanuit het kader van een democratische besluitvorming intern een zelfde procedure te volgen."

TOELICHTING:

De in de kongreskrant voorgestelde gang van zaken betekent dat een beperkt aantal mensen (uit PB en PR) direkt is betrokken bij besprekingen met andere partijen die uiteindelijk zouden kunnen leiden tot één partij. Uiteindelijk beslist het kongres of die samensmelting ook doorgaat. Dat lijkt heel democratisch maar is het niet gegeven wat er op het spel staat.

De besprekingen met andere partijen met als inzet de mogelijke vorming van één partij betekenen dat iedere huidige partij op een aantal punten 'water bij de wijn' zal moeten doen. Dat hoeft op zich niet erg te zijn als de punten waar dat gebeurt op brede steun in de partij kunnen rekenen. De voorgestelde opzet garandeert dat echter geenszins. Een relatief klein aantal mensen komt in discussie met vertegenwoordig(st)ers van andere partijen tot een 'totaalpakket' dat voor de respectievelijke kongressen nauwelijks meer amendeerbaar zal zijn omdat dat de discussie met de andere partijen weer zou heropenen. (Hetzelfde verschijnsel speelde ook rond het gezamenlijke verkiezingsprogramma van Groen Links)

Een belangrijke vraag is dan hoe zoveel mogelijk partijleden in een zo vroeg stadium kunnen worden betrokken bij één van de belangrijkste besluiten in haar geschiedenis, nl. of de partij zichzelf zal opheffen. Indien er niet tijdig wordt getracht een breed draagvlak te creëren voor de discussie over de vraag onder welke voorwaarden dat al dan niet zou moeten gebeuren, dan is er een levensgroot risico dat het uiteindelijk besluitvormende kongres tot een grote scheuring zal leiden. Het mogelijke gevolg is ofwel een nog veel kleinere PSP ofwel één gezamenlijke partij die kleiner is dan de PSP voordat er sprake was van Groen Links. En die grootte is nog niet eens het ergste maar wel dat grote groepen linkse Nederlanders meer elkaar in de haren zullen zitten dan dat ze zich inzetten voor een verantwoordelijke en rechtvaardige samenleving.

Natuurlijk is er het probleem dat je niet met z'n tienduizenden om de tafel kunt gaan zitten om besprekingen met andere partijen te voeren. Het voorgestelde amendement is dan ook een poging om een compromis te vinden tussen effectief praten enerzijds en het zoveel mogelijk garanderen dat de mensen die met de andere partijen praten bij voortdurend 'worden gehinderd' door wat partijleden vinden. Dit voorstel garandeert niet dat het uiteindelijk besluitvormende kongres tot ieders tevredenheid zal verlopen maar maakt de kansen daarop wel groter dan in het voorstel van het PB waarin de inspraak van partijleden veel te indirekt en te laat komt. Mocht de door ons voorgestelde opzet besprekingen bemoeilijken of langer maken dan lijkt ons dat deze prijs waard voor een besluit dat door veel mensen wordt gedragen en dat tot een krachtadige partij, in welke vorm dan ook, zal leiden.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

Het is volstrekt duidelijk dat bij een verdergaand integratieproces, niet alleen over allerhand organisatorische zaken, maar eveneens over zaken betreffende politieke inhoud diepgaand door-gediskussieerd zal moeten worden.

Het Partijbestuur geeft er echter verre de voorkeur aan dat deze discussies (over het skala van door Hengelo genoemde onderwerpen én andere) plaatsvinden in groepen die zijn samengesteld uit leden van de onderscheiden partners in Groen Links. Op dit moment worden al pogingen in het werk gesteld om gemeenschappelijke werkgroepen te vormen op b.v. het gebied van het milieu, vrede en veiligheid, ontwikkelingssamenwerking, sociaal-ekonomisch beleid, etc. Ook tussen een aantal autonome groepen (vrouwen, homo's) ontstaan vergaande samenwerkingsprojecten. We zullen er alles aan doen, die samenwerking tot allelei andere gebieden uit te breiden. Binnen die kaders kan veel beter de politieke discussie plaatsvinden.

Overigens zit er ook een praktische onmogelijkheid aan het voorstel van Hengelo: de afgelopen jaren is eens te meer gebleken dat het niet mogelijk blijkt binnen de PSP alléén dergelijke groepen bemensd te krijgen - hoezeer we dat ook steeds hebben betreurd en hoeveel pogingen er ook zijn gedaan om themagroepen van de grond te krijgen of uit te bouwen.

AMENDEMENT 11 ALMERE

PUNT 4, AANVULLING: "De PSP spreekt uit dat het gewenst is per januari 1990 een gezamenlijk ledenblad uit te geven voor Groen Links. Het Kongres machtigt het Partijbestuur en de Partijraad om Bevrijding daarin op te laten gaan, inclusief de middelen daarvoor op

de PSP-begroting, waarbij verzekerd moet worden dat er een middel blijft om PSP-leden op de hoogte te stellen van PSP-informatie.

TOELICHTING:

Er zou gekozen kunnen worden voor een gezamenlijk ledenblad met (soms) een afzonderlijke katern voor partijnieuws aan de eigen leden.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: OVERNEMEN.

Het partijbestuur onderschrijft de INTENTIE, hoewel het de vraag is of e.e.a. al per januari a.s. gerealiseerd zou kunnen worden. De gezamenlijk middelen, die de verschillende partijen (en "Groen Links in de EG") nú uitgeven voor de ledeninformatie, zou kunnen leiden tot een goed, frekwent verschijnend en gevarieerd blad voor alle leden van de in Groen Links samenwerkende partijen. Volgens het PB zou een vast onderdeel van zo'n gezamenlijk ledenblad moeten zijn óf een (per partij eventueel wisselende) katern met eigen partij-informatie of ruimte binnen zo'n blad voor mededelingen etc. vanuit de participerende partijen.

AMENDEMENT 13 WESTELIJKE MIJNSTREEK

PUNT 4, schrappen en vervangen door: "4. Het Partijbestuur krijgt van het PSP-kongres de opdracht om te bewerkstelligen dat er op korte termijn een blad komt voor alle bij Groen Links aangesloten partijen en de leden van de Vereniging Groen Links, welk blad dient te worden uitgegeven onder verantwoordelijkheid van het Groen Linkse Bestuur (onder controle van de Groen Linkse Raad). Zolang een gezamenlijk Groen Links ledenblad nog niet bestaat, zal dmv Bevrijding regelmatig verslag worden gedaan over de ontwikkelingen binnen Groen Links.

TOELICHTING:

De PSP-afdeling Westelijke Mijnstreek acht het van belang dat er op korte termijn een gezamenlijk Groen Links blad gaat verschijnen. Nu er sprake is van een gezamenlijke TK-fractie, een gezamenlijke Europese fractie en naar alle waarschijnlijkheid in vele gemeenten gemeenschappelijke fracties, is het van belang dat alle Groen Links-leden actuele informatie ontvangen over het politieke werk van Groen Links. Zo'n gezamenlijk ledenblad kan ook de onderlinge discussie en het buitenparlementaire werk van Groen Links stimuleren.

Zolang de partijen nog afzonderlijk bestaan kan, b.v. via een inlegvel of een pagina. per partij afzonderlijke informatie worden opgenomen. (Zie b.v. Amandla, waarin het KZA, de BOA e.d. een aparte pagina in het geheel van het blad hebben).

Een gezamenlijk Groen Links blad kan ook propagandistisch zijn waarde hebben. Door te streven naar een blad met een redactie kan tijd, geld en energie bespaard worden en kan dat ingezet worden om een twee-wekelijkse verschijning mogelijk te maken.

Het in de begroting 1990 gereserveerde geld voor Bevrijding kan voor dit doel worden ingezet (per partij wordt per lid een bedrag afgesproken voor dit gezamenlijk Groen Linkse ledenblad).

Op de langere termijn kan de positie van De Waarheid binnen het geheel nader worden besproken en wie weet ontstaat dan de mogelijkheid om wekelijks een professioneel en aansprekend Groen Links blad uit te brengen dat ook buiten de direkte kring van leden een belangrijke politieke funkie kan vevullen.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR:

Het PB is het eens met de uitgesproken intenties, maar geeft de voorkeur aan het voorstel van de afdeling Almere (amendement 12). Met name de verantwoordelijkheid en de controle moeten (indien het Kongres het Almeerse amendement aanneemt) grondig met de partners in Groen Links worden doorgesproken. In dat geval zal de uitwerking ervan aande Partijraad moeten worden voorgelegd.

AMENDEMENT 14 VOORNE

PUNT 4, AANVULLING: "Daarnaast bepleit het Partijbestuur bij de andere partners van Groen Links het op korte termijn tot stand brengen van één gezamenlijk blad voor de leden van alle partners in het samenwerkingsverband.

TOELICHTING:

Het tot stand brengen van een gezamenlijk blad is o.i. wenselijk gezien de vele gezamenlijke organen (fracties, bestuur, raad - om er enkele te noemen) en activiteiten. Het is onzinnig als alle partners hun berichtgeving daarover naar de leden apart blijven verzorgen. Bovendien kan door zo'n blad de onderlinge eenheid worden versterkt. Met name ook voor de leden van de Vereniging Groen Links die het nu zonder ledenblad moeten stellen, is dit van belang. Bevrijding kan wellicht in een andere vorm, voorlopig als zelfstandig blad blijven bestaan voor de leden van de PSP.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR:

De intentie van dit amendement komt overeen met die van de amendementen 12 en 13 - daar zijn we het dus mee eens. Wel moet worden opgemerkt dat het vrijwel uitgesloten is om bij een gezamenlijk ledenblad voor Groen Links óók Bevrijding te handhaven. Het geld

voor twee bladen ontbreekt volledig. Om in de opzet van een gezamenlijk blad tóch de "eigen" nieuwsvoorziening te garanderen, is al eerder verwezen naar de mogelijkheid van een wisselpagina per partij in het nieuwe blad of naar een speciale katern in dat blad.

AMENDEMENT 15 AMSTERDAM NOORD

PUNT 4 WIJZIGING BESTAANDE TEKST IN: "Bevrijding en een gezamenlijk ledenblad zullen de leden regelmatig informeren over de ontwikkelingen binnen Groen Links".

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

Zie de argumentatie daarvoor bij de amendementen 12, 13 en 14. We zijn vóór een gezamenlijk ledenblad (met garanties voor de "eigen" nieuwsvoorziening), maar áls dat gerealiseerd kan worden zijn er geen financiën meer beschikbaar om daarnaast óók Bevrijding in stand te houden.

AMENDEMENT 16 DORDRECHT

PUNT 4, TOEVOEGEN AAN BESTAANDE TEKST: "En met name over de plaats van de PSP hierin".

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

Gezien de amendementen 12 t.e.m. 15 én de pre-advisering daarover, is dit voorstel niet meer relevant.

AMENDEMENT 17 ALMERE

TEKST NIEUW PUNT 5: "Het Kongres spreekt uit dat het wenselijk is in het voorjaar van 1990 een Kongres van Groen Links te beleggen".

TOELICHTING:

Groen Links is een zaak van de leden. Het zou goed zijn als er kongressen van Groen Links komen, waar meningsvorming kan plaatsvinden over actuele thema's. Ook een kongres zonder formele bevoegdheden kan stimulerend werken (vergelijk de konferentie van 1 juni 1985 in Amsterdam)".

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: OVERNEMEN.

Met de kanttekening dat het de bedoeling is een bijeenkomst (of meerdere) te organiseren met een manifest-achtig karakter - voor alle duidelijkheid: dus géén (zoals Almere ook zelf stelt) besluitvormend Kongres.

KANDIDATENLIJST PARTIJBESTUUR

kandidaat	gesteld door:	bereid:		
voorzitter			Politiek secretaris sociaal-economisch	
Saar Boerlage	Rotterdam, A'dam-noord, Wormer, PSP-vrouwen	nee	Pieter v/d Heyden	Rotterdam nee
Joop Vogt	partijbestuur, Nijmegen, Zoetermeer, Den Haag, A'dam oost, Rotterdam	Ja, onder voorbehoud*	Saar Boerlage	Groningen, Dordrecht nee
Joost Lagendijk	A'dam oost	nee	Herbert Goedings	Rotterdam nee
Leonie Sipkes	Rotterdam	nee	Harry Slegh	Rotterdam nee
Titia Bos	A'dam noord	nee	Martien Boumans	Rotterdam nee
Truut Knapstein	Dordrecht	nee	Ronald Paping	Rotterdam nee
Hannah van Wijngaarden	A'dam noord	nee		
Marko Mazeland	Hilversum	nee	Politiek secretaris vrede/buitenland	
Vice voorzitter			Joost Lagendijk	Rotterdam nee
Saar Boerlage	Rotterdam, Groningen, A'dam noord	ja	Leonie Sipkes	PSP-vrouwen, Groningen, A'dam noord nee
Joost Lagendijk	Almere, Den Haag, Nijmegen, West. Mijnstreek, Roermond, Veenendaal, Tilburg, Zoetermeer	ja	Ger Groenenboom	PSP-vrouwen nee
Henk Branderhorst	Hilversum, A'dam noord, A'dam oost	nee	Joosje Lakmaker	PSP-vrouwen nee
Leo Platvoet	Dordrecht, A'dam noord	nee	Ruud Bosgraaf	Partijbestuur ja
Algemeen secretaris			Politiek secretaris milieu	
Tom Pitstra	Rotterdam	nee	Ger Groenenboom	Rotterdam nee
Gerda Bosdriesz	PSP-vrouwen	nee	Mariette Klein	Partijbestuur, Rotterdam, PSP-vrouwen, Nijmegen ja
Liesbeth Miltenburg	Almere, Den Haag, West. Mijnstreek, Dordrecht, Nijmegen, PSP-vrouwen	ja, onder voorbehoud*	Politiek secretaris LWPW	
Algemeen penningmeester			Erik Meijer	Rotterdam, West. Mijnstreek, A'dam noord, Nijmegen, Almere, Groningen, Partijbestuur ja
Rob Steinbuch	Rotterdam, West. Mijnstreek, A'dam noord, Zoetermeer, Dordrecht	nee	Secretaris partijop/ombouw	
Jan Visser	Rotterdam	nee	Titia van Leeuwen	Dordrecht nee
Algemeen propagandist			Hannah van Wijngaarden	West. Mijnstreek, Zaanstad, PSP-vrouwen, Nijmegen, Zoetermeer, Wormer, A'dam noord, Groningen, Rotterdam, Partijbestuur ja
Karin Hulsman	Rotterdam, PSP-vrouwen	nee	Lid partijbestuur/bestuur Groen Links	
Evert de Vos	Rotterdam	nee	Johan Janssen	Rotterdam nee
Ineke van Gent	PSP-vrouwen	nee	Joost Lagendijk	A'dam noord nee
Joost Lagendijk	A'dam noord	nee	Henk Branderhorst	Veenendaal, A'dam noord nee
Henri van Wezel	Dordrecht	nee	Leo Platvoet	Rotterdam, Hilversum, West. Mijnstreek, Zoetermeer, Nijmegen, A'dam noord, A'dam oost, Den Haag, Almere, Partijbestuur ja
Hannah van Wijngaarden	Den Haag	nee	Coördinator emancipatie	
Jos van Remundt	A'dam oost, Zoetermeer, Nijmegen	ja, onder voorbehoud*	Gerda Bosdriesz	Rotterdam nee
Hoofdredakteur Bevrijding			Hannah van Wijngaarden	Dordrecht nee
Leo Platvoet	Rotterdam, Veenendaal	nee	Trudi Koek	Rotterdam nee
Rob Snel	Groningen, A'dam noord	nee	Saskia Mispelblom	Rotterdam nee
Tom Pitstra	Dordrecht	nee	Christa Compas	Groningen, A'dam noord onbekend
Rutger van Santen	Zoetermeer	nee	Anneke van Hoorn-Wams	Wormer, PSP-vrouwen ja
Henk Branderhorst	A'dam noord	nee	Diana Adams	Nijmegen ja

*) Zie bereidverklaring

BEREIDVERKLARINGEN / BELEIDSVOORNEMENS PB-KANDIDATEN

ALGEMEEN SEKRETARIS

LIESBETH MILTENBURG.

GEGEVENS: Leeftijd 32 jaar, woont in Nijmegen. Werkt als secretaresse bij de Vereniging Vluchtelingenwerk te Amsterdam.

Na ruim een half jaar het bestuursbedrijf als notuliste te hebben bekeken, en gezien de positieve ontwikkelingen t.a.v. Groen Links, vind ik de tijd nu rijp om me kandidaat te stellen als algemeen sekretaris.

BELEIDSVOORNEMENS: Vijf jaar geleden werd ik lid van de PSP. Was actief in het afdelingsbestuur en rond het afdelingsblad. Korte tijd maakte ik deel uit van de steunfractie in Nijmegen. Ik zit als reservelid in de Partijraad en werk sinds twee jaar mee aan de redactie van Bevrijding. Daarnaast ben ik lid van de Positieve Aktie Kommissie en - nu voor de 2e keer - van het Presidium.

Buiten de PSP ben ik actief in o.a. de Vrouwen Advies Kommissie voor de Woningbouw.

Zo door de jaren heen heb ik de partij in haar diverse geledingen aardig leren kennen - voor mij een voorwaarde om als een goed bestuurder te kunnen functioneren.

Het belangrijkste voor het nieuwe bestuur vind ik de verdergaande samenwerking binnen Groen Links, zoals ook verwoord in de konsept Intentieverklaring (Eerste Kongreskrant). Daarnaast is het van belang de samenwerking binnen het PSP-bestuur zodanig te laten verlopen dat daar plezierig én efficiënt gewerkt kan worden.

Omdat mijn tijd beperkt is, wil ik plezierig en efficiënt kunnen werken en dáár zit dan ook mijn "mits" bij deze kandidaatstelling.

Het gaat er dan níét om of je iemand wél of níét aardig vindt. Het gaat wél om bestuurlijke kwaliteiten - die maken dat je plezierig én efficiënt kunt werken. Dié kwaliteiten zie ik níét bij de huidige voorzitter, zodat ik samenwerking met haar uitsluit.

Na deze forse uitspraak, zie ik met vertrouwen het komende PB tegemoet - zeker gezien de kwaliteiten van de tot nu toe bekende kandidaten.

ALGEMEEN PROPAGANDIST

JOS VAN REMUNDT

GEGEVENS: Huidige functie in de PSP: Algemeen propagandist PB. Studeerde theologie met als specialisatie onderwijs en sociologie. Buiten de PSP werkzaam in een onderwijs begeleidingsdienst en actief in verschillende maatschappelijke sectoren zoals het Chilikomitee, milieugroep, onderwijs-projekt-ontwikkeling; verschillende bestuursfuncties in cultureel en maatschappelijke groepen.

BELEIDSVOORNEMENS: Het is voor mij van belang dat de PSP een bestuur krijgt dat onderling goed functioneert en kommuniqueert. Aan de relatie met leden, het actieve kader en de raads/staten/kamerleden moet hard worden gewerkt.

Daarnaast moet de PSP de sterkst mogelijke inbreng hebben in de nieuwe politieke formatie "Groen Links". De PSP-ideeën en principes moeten zo duidelijk mogelijk herkenbaar blijven in die nieuwe formatie.

Ik ben voor zo'n PB beschikbaar - in de functie van algemeen propagandist - waarbij ik wel de kanttekening moet maken, dat ik - in het geval de huidige voorzitter óók deel van deze nieuwe PB zou uitmaken - deze kandidatuur opnieuw moet overwegen.

SECRETARIS LWPW

ERIK MEIJER

GEGEVENS: Adres: Schaepmanstraat 60, 3027 CD Rotterdam. tel 010-415 80 25. Leeftijd: 44 jaar. Lid PSP sinds: 1963.

Politieke ervaring: 5 jaar landelijk bestuursfuncties socialistische jeugd- en studentenbeweging, 4 jaar gemeenteraadslid, 7 jaar provinciale statenlid, 9 jaar lid partijbestuur PSP (waarvan 5 jaar sekretaris parlementair werk), 10 jaar partijraadslid, 10 jaar bestuurslid wetenschappelijk buro, 12 jaar redacteur PSP-bladen (Bevrijding en Rode Draad).

BELEIDVOORNEMENS: Voortzetten en afronden waarmee ik bezig ben. D.w.z. de opbouw van een herkenbaar en gecoördineerd raads- en statenwerk van Groen Links en het aanleveren van de PSP-inbreng daarin. Dat loopt in 1991 uit in afschaffing van deze PB-functie. Zie verder mijn verslag over 1989.

KOÖRDINATOR EMANCIPATIE

DIANA ADAMS

OP PLAATS 13 IN HET PB: EEN UITDAGEND IDEE!

Dag PSP-sters!

Mijn naam is Diana Adams. Ik ben 33 jaar, woon in Nijmegen en stel me graag beschikbaar voor de functie van koördinator emancipatie in

het Partijbestuur.

Omdat ik landelijk nog niet zo duidelijk op de voorgrond ben getreden, volgt een korte schets van mijzelf. Daarna geef ik aan welke beleidsvoornemens ik aan deze functie koppel.

Sinds 1980 ben ik werkzaam geweest in het LBO als docente Nederlands en als Dekaan. Vanaf 1987 begeleid ik groepen volwassenen (veelal herintredende vrouwen en leden van de Molukse gemeenschap) in een om- en bijscholingsinstituut en heb ik een part-time functie als onderwijsdeskundige bij dezelfde instelling.

Sinds 1981 ben ik actief in de PSP. Eerst als lid van de vrouwenwerkgroep, daarna in het afdelingsbestuur van de PSP en de uitgebreide (gemeenteraads)fractie. In de vrouwengroep lagen mijn activiteiten op het vlak van de buiten-parlementaire strijd (o.m. meidenwiegloophuis) en was ik lid van de landelijke koördinatie goep (LKG) van de PSP-vrouwen.

Binnen het PSP-afdelingsbestuur en de uitgebreide fractie van Radikaal Links heb ik een aantal zaken op de rails gezet zoals de introductiescholing, thema avonden over gemeenteraadspolitiek, prostitutiebeleid, economische zelfstandigheid en heb ik de nota "Stop geweld tegen vrouwen" en het hoofdstuk vrouwenstrijd van het politiek programma (1986) meegeschreven.

Daarnaast heb ik meegewerkt aan het opzetten van de lesbische werkgroep-Nijmegen.

De laatste 2 jaar heb ik het politieke toneel eens een tijdje van de andere kant bekeken: als reserve-lid van de Partijraad, als kongresafgevaardigde en als lid van de werkgroep "Meiden en Techniek". Dát heeft me een frisse kijk op de politiek van alledag gegeven én heel veel energie opgeleverd.

Dit laatste wil ik gebruiken om als koördinator emancipatie op alle politieke terreinen initiatieven te ontplooiën, die betrekking hebben op de emancipatie van meiden, vrouwen, potten en flikkers, ouderen en ethnische en culturele minderheden - i.s.m. de andere partijen van Groen Links.

Ook wil ik binnen het Partijbestuur het draagvlak voor bovengenoemde initiatieven vergroten, zodat het facetbeleid inhoudelijk uitgebouwd wordt.

Deze functie heeft m.i. naast een coördinerende óók een procesbewakende kant:

ik wil een konstruktieve bijdrage leveren aan de samenwerking binnen het Partijbestuur, want mijn grote hobby is het "werken" met mensen en dié maken gelukkig nog altijd de politiek.

Mocht je als persoon of als afdeling nog vragen hebben: ik ben elke maandag thuis bereikbaar (tel. 080-223621). Schrijven mag natuurlijk ook.

Diana Adams, Dr. J. Berendsstraat 21, 6512 HA Nijmegen

VOORZITTER

JOOP VOGT

Onder een aantal voorwaarden ben ik bereid het voorzittersschap van de partij voor de komende twee jaar op me te nemen. Indien aan die voorwaarden zal worden voldaan door het kongres ben ik van plan met onderstaande beleidsvoornemens aan het werk te gaan.

VOORWAARDEN:

1. Ons huishoudelijk reglement verklaart het lidmaatschap (en dus zeker het voorzittersschap m.i.) van het PB. onverenigbaar met het lidmaatschap van Eerste of Tweede Kamer. Ik heb zelf deze regel altijd verdedigd en doe dat nog. Het is dus zeer inkonsekvent me nu te laten kandideren. Nu denk ik wel dat inkonsekventie zo nu en dan bij de mens hoort, maar erg gelukkig ben ik er toch niet mee. Dat neemt niet weg dat een belangrijke reden van het niet mogen verenigen van beide functies, nl. dat te veel macht bij e 'e 'n persoon wordt gelegd in mijn geval niet opgaat. De Eerste Kamer heeft weinig macht, de partij heeft nog minder macht en ik hou na deze periode op met het kamerlidmaatschap. Bovendien denk ik dat de partij in een moeilijke positie verkeert, mede veroorzaakt door enkele konflikten in het PB van de afgelopen tijd. Ik denk dat ik in staat ben de partij in ieder geval uit die impasse te helpen en wil daar mijn best voor doen. Maar omdat die onverenigbaarheid mij toch dwars zit stel ik als voorwaarde dat ik tenminste twee derde van de uitgebrachte geldige stemmen krijg voor wat betreft de verleende dispensatie. Ik wil bovendien nadrukkelijk stellen dat ik bereid ben mijn kandidatuur direkt terug te trekken als er een kandidaat wordt gesteld waarvan het mij duidelijk is dat hij voldoende vertrouwen van de partij heeft om datgene te doen wat ik mezelf heb voorgenomen.

2. Als tweede voorwaarde stel ik dat de intentieverklaring door het kongres wordt aanvaard. Natuurlijk wil ik niet stellen dat die door amendering niet mag worden veranderd, maar de portee van de zaak moet overeind blijven.

3. Ik wil alleen de functie aanvaarden als de partij niet van mij

verwacht dat ik politiek op de voorgrond zal treden. Ik acht dat slecht verenigbaar met het kamerlidmaatschap in de Groen Linkse samenwerking van de drie fracties.

4. Ik wil graag samenwerken met een stel volwassen mensen. Daar hoort m.i. niet bij dat er meteen al op het Kongres of later in het PB. geluiden worden vernomen dat die en die niet wil zolang die en die in het PB. zit. Ook met mensen die we niet als onze persoonlijke vrienden hebben uitgekozen moeten we als volwassen mensen toch kunnen samenwerken.

BELEIDSVORMINGEN:

1. Ik beschouw het als een eerste taak het nieuwe partijbestuur weer om te werken tot een soepel werkend geheel zonder interne tegenstellingen. Daarmee bedoel ik niet dat er geen politieke of organisatorische verschillen van inzicht mogen zijn, maar ik denk dat genomen besluiten moeten worden uitgevoerd ook door diegenen die niet onverdeeld gelukkig met het besluit zijn.

2. De verhouding tussen D.B. en bureau personeel is niet optimaal te noemen. Om het intergratieproces niet moeilijker te maken dan het toch al zal zijn, zal die verhouding moeten verbeteren. Ik hoop daar het nodige aan bij te kunnen dragen.

3. De voornaamste taak van het komende PB. zal zijn (als de intentie verklaring wordt aanvaard) om zoveel mogelijk van ons pacifistische socialistische gedachtegoed te integreren in het Groen Linkse denken. Dat zullen de twee vertegenwoordigers in het G.L. bestuur en de vertegenwoordigers in de G.L. Raad voornamelijk moeten uitvoeren maar het gehele P.B. heeft daar een medeverantwoordelijkheid voor.

4. Naast dit politieke doel zullen een groot aantal prakties organisatorische zaken op het komende PB afkomen, in verband met het samengaan in Groen Links. Denk bv. maar aan de positie van personeel in dienst van stichtingen en partij, het eventueel afstoten van het gebouw, de positie van de drukkerij in dit verband enz. Ik stel me voor ook daar een aantal zaken in positieve richting te kunnen beïnvloeden.

TENSLLOTTE:

Met een goed team en een goede mentaliteit zijn bovenstaande zaken te halen. Onze pacifistische socialistische opvattingen zijn toch iets anders dan alleen wat beslissingen nemen in parlementaire lichamen en het voeren van buiten parlementaire akties. Die opvattingen stelen op een levenshouding. En al is die voor ieder van ons mogelijk niet dezelfde, het uitsluiten van mensen hoort daar niet bij.

VICE-VOORZITTER

JOOST LAGENDIJK

GEGEVENS: Geboren in 1957, lid van de PSP sinds 1978.

Vroegere activiteiten: boekinkoper bij boekhandel Van Gennep; als dienstweigeraar werkzaam als fractie-assistent bij de Tweede-Kamerfractie; redacteur bij uitgeverij SUA.

Binnen de PSP: afdelingsbestuurder in en partijraadslid namens Utrecht; voorzitter WB/SVS; lid socialisme-commissie.

Huidige activiteiten: uitgever van het Welzijnsweekblad en het Tijdschrift voor de Sociale Sector; bestuurslid van De Helling.

Binnen de PSP: buitenland-secretaris.

BELEIDSVORMINGEN: Door de partijraad is bepaald dat de vice-voorzitter automatisch lid is van het Groen Links Bestuur. Dat zal betekenen dat een groot deel van mijn beschikbare tijd daaraan besteed zal worden.

Mijn inzet daarbij is dat binnen twee jaar de integratie van de verschillende partijen in Groen Links voltooid moet zijn. Die termijn moet toereikend zijn om op een zorgvuldige manier de waardevolle kenmerken van alle partners samen te smelten tot een uitgebalanceerde organisatie en een aansprekende politiek. Dat betekent dat stapsgewijs op gebieden waarop dat mogelijk en wenselijk is, door Groen Links activiteiten worden overgenomen van de afzonderlijke partijen. Het spreekt voor zich dat de taak van de PSP-vertegenwoordigers daarbij gericht moet zijn op het inbrengen van voor de PSP kenmerkende opvattingen over pacifisme en een democratische controle van de economie.

Als dat mogelijk is wil ik me in het Groen Links Bestuur vooral bezig gaan houden met buitenlandse zaken en vredesvraagstukken.

Als toekomstig lid van het DB wil ik me inzetten voor het door de PSP voeren van een helder en zorgvuldig personeelsbeleid, iets wat de afgelopen tijd helaas heeft ontbroken.

SAAR BOERLAGE

Zoals bekend, heb ik thans in het Voorlopig Groen Links Bestuur de portefeuille: het uitbouwen van het contact met de buitenparlementaire groeperingen. Voor 'Groen Links' is het volgens mij van wezenlijk belang om goed op de hoogte te zijn van de inzichten die bij de diverse groeperingen bestaan t.a.v. de samenleving, het overheidsbeleid en veranderingsstrategieën. In 'Groen Links' moet de bereidheid zijn naar anderen te luisteren. Dan komt er omgekeerd ook

ruimte om de ideeën van 'Groen Links' aan mensen die actief zijn op een buitenparlementair terrein door te geven.

Aan deze wisselwerking wil ik graag werken.

Ik besef, dat een dergelijke taak veel tijd en energie zal kosten. Maar, vanwege mijn Vut-regeling is dat geen probleem. Bovendien ken ik een groot aantal buitenparlementaire bewegingen van binnenuit: (delen) van de vrouwenbeweging, de homobeweging, de vakbeweging, organisaties van uitkeringsgerechtigden, de vredesbeweging, stedelijke actiegroepen en migrantengroepen. Als sociaal-geograaf ben ik, hoewel van huis uit een stedeling, redelijk op de hoogte van de problemen in de verschillende regio's.

In het Groen Links Bestuur komen naast organisatorische zaken ook politiek inhoudelijke aspecten aan de orde. Van belang is daarbij om op een verstandige wijze de PSP-idealen en inzichten naar voren te brengen. Een ruime informatieverstrekking reken ik tot mijn taak. Aan het feminisme besteed ik in het Groen Links bestuur extra aandacht. Van een evenwichtige samenstelling is n.l. geen sprake: thans ben ik daarin de enige vrouw...

Het werk in 'Groen Links' is, omdat ik tijd beschikbaar heb en in Amsterdam woon, te combineren met het vice-voorzitterschap. Als DB-lid zal ik mij niet onttrekken aan de klussen die op ons partijbureau ongetwijfeld straks weer opdoemen. Met Joop Vogt denk ik goed te kunnen samenwerken. Omdat ik ingevoerd ben, zal het niet moeilijk zijn om hem (hopenlijk slechts incidenteel) te vervangen.

TENSLLOTTE: Partijgenoten hebben mij kandidaat gesteld voor nog twee bestuursfuncties, n.l. voor die van voorzitter en voor die van politiek secretaris sociaal-economisch. Omdat ik er van overtuigd ben dat Joop Vogt op dit moment voor de PSP de beste voorzitter is, stel ik mij niet kandidaat voor die functie. Ik hoop en verwacht dat de gestelde tweederde meerderheid ruimschoots gehaald wordt. U zult begrepen hebben dat mijn voorkeur uitgaat naar de combinatiefunctie PSP/'Groen Links'. Deze voorkeur is, mede omdat ik mij de laatste maanden in deze taak verdiept heb, zodanig sterk, dat ik voor de derde kandidatuur het enthousiasme niet zou kunnen opbrengen.

LID PARTIJBESTUUR / GROEN LINKS BESTUUR

LEO PLATVOET

GEGEVENS: (38) / socioloog / freelance schrijver / eindredacteur / Amsterdam. vroegere functies in PSP: afdelings, gewest, partijbestuur, partijraad, gemeenteraadslid, medewerker Stichting Vorming en Scholing. Nu: hoofdredacteur Bevrijding, voorzitter Groen Links Bestuur.

BELEIDSVORMINGEN: In het Groen Links Bestuur wil ik mij blijven inzetten voor een verdere uitbouw van Groen Links, waarbij de herkenbaarheid van het PSPgedachtegoed voor mij het doorslaggevende criterium blijft. De verdere besluitvorming in het kader van Groen Links moet op een open en democratische manier gebeuren. Dat betekent dat partijbestuur, partijraad en congres (uiteeraard al naar gelang hun verschillende posities) in een zo vroeg mogelijk stadium geïnformeerd moeten worden over de ontwikkelingen binnen Groen Links en geraadpleegd moet worden over de stappen die de PSPvertegenwoordigers zetten in het samenwerkingsproces. Via bevrijding zullen bovendien regelmatig de leden geïnformeerd moeten worden over de bestuursontwikkelingen binnen Groen Links.

VERSLAG TWEDE KAMERFRACTIE

Bij het sluiten van deze congreskrant was het verslag van de Tweede Kamerfractie niet binnen. Dit verslag zal in de vorm van een 'derde congreskrant' met nog enkele nagekomen beleidsvoornemens aan alle **afgevaardigden** worden toegezonden.

VERSLAG EERSTE KAMERFRACTIE

(6 september 1988-4 juli 1989)

Nadat ik in mei te horen kreeg dat de mogelijkheid erin zat dat ik opnieuw in de Eerste Kamer zou komen, werd dat begin augustus zekerheid. Diegene die op het kongres is geweest toen de nieuwe fractie werd gekozen kan zich mogelijk herinneren dat ik niet bereid was op nr. 1 te staan, omdat ik geen zin had (nogmaals) 4 jaar mijn (volledige) baan te combineren met het E.K. werk. Op een toen gestelde vraag wat ik zou doen als Titia zou stoppen, heb ik gezegd dat ik dan met de VUT zou gaan, hoewel ik er geen serieuze rekening mee had gehouden dat zij inderdaad na een jaar weer zou stoppen. Maar ja, wie kon ook weten dat Nijpels haar op VROM wilde hebben?

Toen ik begin augustus zekerheid had dat ik per 6 september weer terug zou zijn, heb ik VUT aangevraagd, wat per 1 november werd verleend. Sedert 1 november vorig jaar ben ik dus full time eerste kamerlid. Dat is vooral plezierig omdat ik nu tenminste tijd heb

regelmatig ook andere partijvergaderingen bij te wonen, voornamelijk partijbestuursvergaderingen.

Het lijkt me weinig zinvol opnieuw uiteen te zetten, dat de Eerste kamer in de vorm waarin hij functioneert en waarin hij gekozen wordt, in mijn ogen weinig zinvol kan worden geacht. Op dat punt is er geen verschil van mening tussen het officiële partijstandpunt en het mijne. Mogelijk kan er nog wel een moeilijk punt komen, omdat PPR en CPN meer waarde aan de E.K. hechten, maar dat zien we dan wel. Een probleem blijft het echter om zinvol te functioneren in een lichaam dat doot jezelf niet zinvol wordt geacht. Maar evenals vroeger wil ik dat toch proberen.

Het werk heeft weinig problemen en weinig hoogtepunten gehad; het kabellede om zo te zeggen rustig voort. In feite zijn er maar drie zaken die een aparte vermelding waard zijn. De eerste en de derde betreffen het eigenlijke kamerwerk, de tweede was eigen initiatief.

Het eerste feit deed zich voor vlak voor (en voor de publiciteit ook vlak na) Kerstmis vorig jaar. Er waren daarbij in feite twee wetsvoorstellen betrokken. Het ene de wet persoonsregistratie was volledig schriftelijk voorbereid en dus klaar voor behandeling. Het andere het sociaal fiscaal nummer was net door de Tweede Kamer aanvaard en dus helemaal nog niet in schriftelijke voorbehandeling geweest. De commissies en het seniorenconvent hadden bepaald dat op 24 januari 1989 beide wetsvoorstellen samen zouden worden behandeld.

Op 21 december lag er plotseling een brief van de sociale verzekeringsraad dat het 'sofi'-nummer voor de jaarwisseling moest worden aanvaard, anders kon het niet meer worden ingevoerd en dan zou de invoering van OORT voorstellen (belastingvereenvoudiging of voor de goedverstaander belastingverlaging vooral voor de betere inkomens) niet mogelijk zijn per 1 januari 1990. Nu kun je natuurlijk zeggen 'Nou, so what?' Maar niet aldus het CDA, waarvan de woordvoerder Franssen het presteerde om te stellen dat een hogere instantie het nodig maakte dat we de wet tussen Kerst en Nieuwjaar gingen behandelen. Dat ontlokte mij de interruptie dat ik hoewel kritisch t.o.v. de Eerste Kamer het toch onjuist vond dat een deel van het parlement als een lagere instantie werd gezien als de sociale verzekeringsraad. Dat riekt immers naar een corporatieve staat. het betreffende lid was overigens uit de KVP afkomstig, waar het denken in de richting van een corporatieve staat zeker niet vreemd was..... De CDA voorzitter van de Kamer (Steenkamp) gaf mij overigens gelijk. De 'linkse' fracties stelden toen voor om dan de wet te behandelen op 2 januari en de commissievergaderingen te stellen op 27 december. Maar er werd besloten dat de commissievergaderingen nog die dag zouden plaats hebben en de afhandeling op 27 december. Hierop besloot de 'linkse' oppositie die vergadering te boycotten. Niet omdat het in de kerstvakantie viel, zoals bijvoorbeeld de Telegraaf stelde, maar omdat een dergelijk wetsvoorstel niet behoorlijk kan worden behandeld zonder gedegen commissievergaderingen. Dankzij de ijzeren fractiediscipline kwamen de rechtse leden terug van hun vakanties. de wetsvoorstellen werden aanvaard.

Het tweede feit was de groen linkse samenwerking in de Eerste Kamer. daartoe werd besloten na een initiatief van mij. Kritiek heb ik in de partij gehoord over het feit dat Fenna Bolding (CPN) eerste woordvoerdster van de samenwerking is geworden. Ik ben daarmee akkoord gegaan in de overweging dat zij ook na deze periode waarschijnlijk mee gaat en ik toch echt ga stoppen aan het eind van deze periode. Mogelijk heb ik het te persoonlijk beoordeeld. Overigens houdt het weinig meer in dan dat zij de algemene beschouwingen (met inbreng van ons drie#en) zal uitspreken.

We blijven wel drie fracties (we zijn als zodanig gekozen) maar gaan nauw samenwerken en zullen in de meeste gevallen maar met één woordvoerder optreden. De commissies zijn verdeeld. Er is een beetje touwgetrokken om buitenlandse zaken (is uiteindelijk verdeeld) en VROM (is ook verdeeld, maar net andersom als ik graag had gewild).

Bas doet: alg. zaken en Huis der Koningin, ontwikkelingssamenwerking en Europese zaken van buitenlandse zaken, justitie, financi#en, economische zaken, cultuur en burgerlijk wetboek.

Fenna doet: Navo/ontwapening van buitenlandse zaken, onderwijs, sociale zaken, welzijn en volksgezondheid, defensie en volkshuisvesting van VROM.

Joop doet: Ned-Antilliaanse en Arubaanse zaken, buitenlandse zaken (de rest), binnenlandse zaken, verkeer en waterstaat, landbouw en visserij, ruimtelijke ordening en milieu van VROM.

De derde zaak deed zich op de op één na laatste vergadering voor. De behandeling van de wet op de onroerend goed belasting was aan de orde. Namens de drie groen linkse fracties zou ik daar dus het woord over voeren. Die wet was eerst voor ons aanvaardbaar maar werd door amendering van VVD (gesteund door het CDA) en PvdA (gesteund door CDA en VVD) voor ons onaanvaardbaar. Met name het PvdA amendement (onroerend goed waarde werd sterk verlaagd voor een aanslag, waardoor mensen die in zeer goedkope huizen zitten plotseling onroerend goed belasting moeten betalen) was voor ons onverteerbaar en grappig genoeg ook voor de PvdA in de E.K. Voor het eerst in mijn 'loopbaan' als E.K.lid kreeg ik een compliment van een regeringslid (in dit geval staatssecretaris Koning) over de

inhoud van mijn verhaal. Het was duidelijk dat ook de Regering zelf niet gelukkig is met de amendering die de belasting opbrengsten voor de gemeenten verhoogt.

BELEIDSVERSLAG PARTIJRAAD

Gewoonlijk wordt het beleidsverslag van de partijraad vooraf in de raad vastgesteld. Als gevolg van het feit dat de vergaderdata van de raad nogal ongelukkig vielen, is dat dit jaar niet het geval. Vandaar dat dit verslag wordt uitgebracht door en onder verantwoordelijkheid van het partijraadsbestuur.

Het schrijven van een verslag van de partijraad is tot op zekere hoogte dubbel werk. De huidige redactie van Bevrijding heeft namelijk de goede gewoonte aangenomen om van iedere vergadering het haar aangeboden verslag te publiceren. Tevens werd in een aantal gevallen redactionele aandacht besteed aan de partijraad. Het partijraadsbestuur is daar zeer over te spreken, omdat op die manier het gebeuren in de partijraad in brede kring binnen de partij bekend raakt. Wij hopen dat een binnenkort nieuw te benoemen redactie deze gewoonte zal voortzetten.

De eerste vergadering in de verslagperiode diende om allerlei zaken af te handelen die na het congres in Zutphen waren blijven liggen, zoals de behandeling van individuele beleidsverslagen en een aantal benoemingen. De vergadering erop, op 28 januari, werd voor een belangrijk deel beheerst door de vrijlating van de Twee van Breda, die net in de week ervoor door de Tweede kamer toegestaan was. Met name het feit dat Andrée van Es voor de vrijlating gestemd had, riep de nodige reacties op, waarbij PB-lid Erik Meijer, overigens op grond van zeer begrijpelijke emoties, een aantal uitlatingen deed die later door een formele PR-uitspraak werden betreurd.

Overigens steunde de meerderheid van de PR de opvatting van Andree waar het ging om de vrijlating van de twee, al waren de gevoelens over de gevolge en door haar gesteunde procedure gemengd.

In de vergadering van 28 januari werd ook uitgebreid gesproken over de voorlichting rond het (toen inmiddels begonnen) referendum. Omdat een meerderheid deze eenzijdig vond, werd besloten om een commissie van drie personen in te stellen die, middels een publicatie voor aanvullende informatie heeft gezorgd.

De consequenties van de uitslag van het referendum over de samenwerking met andere partijen ter linkerkant van de PvdA, vormde de feitelijke hoofdmoot van de PR-vergadering van 18 maart. Op tafel lagen voorstellen over de manier waarop de onderhandelingen met deze partijen ingezet zouden moeten worden; zowel in procedurele als inhoudelijke zin. De tekst die het PB als inzet had opgesteld werd op een groot aantal plaatsen geamendeerd en het PB zegde toe deze amendementen in het definitieve onderhandelingsvoorstel te zullen verwerken. Om het verloop van de onderhandelingen te kunnen vervolgen, werd besloten om op 22 april in een extra vergadering bijeen te komen. Die vergadering besprak de voortgang van de onderhandelingen tot dan toe, diende het partijbestuur van advies, overigens zonder nadere besluiten te nemen. Wel vielen besluiten over de partijbegroting voor 1989: die werd goedgekeurd.

Toen werd het mei en legde Joris Voorhoeve een ei. De vervoegde verkiezingen en de daaruit voortvloeiende haast om tot een akkoord te komen en de inhoud van zo'n akkoord vormden de hoofdmoot van de PR-vergadering van 27 mei. Ook nu werd met het PB van gedachten gewisseld over de PSP-inbreng in de onderhandelingen, waaronder het conceptprogramma. Deze discussie vormde wat de PR betreft de aanloop naar het congres van 1 juli, waar de definitieve besluitvorming plaats had.

De laatste vergadering van de verslagperiode vond plaats op 26 september. Deze kende twee hoofdonderwerpen: de 'kwestie Boerlage - PB'. Voor een verslag daarvan verwijzen wij naar het nummer van Bevrijding waarin de eerste congreskrant verscheen. Daarnaast besteedde de vergadering veel tijd aan de ideeën over de manier waarop de Groen Linkse samenwerking verder gestalte krijgt. De onvrede over de toenmalige stand van zaken heeft hopelijk effect gehad voor de voorstellen die hierover gedaan worden. Al met al kan gezegd worden dat de PR het afgelopen jaar een tamelijk actieve politieke rol heeft kunnen spelen, ook al was deze vooral adviserend en opiniërend van aard. De toekomstige positie van de PR zal mede afhangen van de bevoegdheden die de Groen Linkse raad krijgt. Die staan op de agenda van dit congres.

AMENDEMENTEN BIJ VOORGESTELDE WIJZIGINGEN HUISHOUDELIJK REGLEMENT

AMENDEMENT 1 DEVENTER

MBT artikel 59, lid 3.

Laatste regels van dit lid: "of in spoedeisende gevallen van de Partijraad" SCHRAPPEN.

TOELICHTING:

Het gaat hierbij om dermate vergaande overdracht van bevoegdheden dat de beslissing daarover niét door de Partijraad mag worden genomen. Overigens kan de afdeling Deventer zich geen enkel spoedeisend geval voorstellen, waarin de beslissing niet door het Kongres genomen zou kunnen worden.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

We zijn het met Deventer eens dat er slechts in uitzonderlijke gevallen sprake zal zijn van "spoedeisende" gevallen. Nietemin is een HR er juist voor om in bijzondere gevallen helderheid te geven over wie waarover beslissen mag/kan. De Partijraad is - door het hele HR heen - het hoogste orgaan in de partij, tussen twee Kongressen in. Het lijkt ons juist daar ook op dit punt geen misverstand over te laten bestaan.

AMENDEMENT 2 AMSTERDAM OOST

MBT ARTIKEL 86, LID 6,

INVOEGEN TUSSEN: "twee" en "partijen": "of meer".

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR:

OVERNEMEN, als volgt:

"In geval van samenwerking tussen de afdelingen van partijen en/of groepen" - etcetera.

AMENDEMENT 3 DEVENTER

MBT Artikel 86, lid 6, SCHRAPPEN:

"of in haastgevallen van de Partijraad" (3 x - regel 3, 6 en 10).

TOELICHTING:

Het gaat hierbij om de overdracht van bevoegdheden waarover de besluitvorming o.i. nooit en te nimmer aan de Partijraad mag worden overgelaten. Ook ontgaat ons welke spoedeisende gevallen het Partijbestuur op het oog heeft.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

Argumentatie: zie pre-advies bij hetzelfde amendement van Deventer bij artikel 59, lid 3.

AMENDEMENT 4 DEVENTER

MBT Artikel 89 lid 6

gelijk aan de inhoud vorige amendement.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

Argumentatie zie pre-advies bij amendement 3 Deventer.

AMENDEMENT 5 AMSTERDAM OOST

MBT Artikel 88 lid 6, laatste regel:

"haastgevallen" VEVANGEN door "spoedgevallen".

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: OVERNEMEN.

ONTWERP-REGLEMENT VAN DE GROEN LINKSE RAAD

I. ALGEMEEN

artikel 1.

Dit is het reglement van de Groen Linkse Raad, als bedoeld in het Groen Links Accoord d.d. 6 juli 1989 van de organisaties: Communistische Partij van Nederland, Evangelische Volkspartij, Pacifistisch Socialistische Partij, Politieke Partij Radikalen en Vereniging Groen Links.

artikel 2.

In dit reglement wordt verstaan onder:

a. Raad: de Groen Linkse Raad als bedoeld in artikel 1;

b. Raadsbestuur: bestuur van de Groen Linkse Raad;

c. deelnemende organisatie: elke organisatie, als genoemd in artikel 1;

d. fractie: elk van de navolgende fracties:

· de fractie van Groen Links in de Tweede Kamer der Staten-Generaal,

· de fractie van de Communistische Partij van Nederland, de fractie van de Pacifistisch Socialistische Partij d en de fractie van de Politieke Partij Radikalen in de Eerste Kamer der Staten-Generaal (te zamen ook genoemd: de fractie van Groen Links in de Eerste Kamer

der Staten-Generaal) en

· de fractie van Groen Links in het Europees Parlement.

II. ZITTINGSPERIODE

artikel 3.

De Raad heeft een zittingsperiode van twee jaar, samenvallend met twee kalender jaren.

III. SAMENSTELLING

artikel 4.

1. De Raad is samengesteld uit vijf delegaties, te weten een delegatie van elk van de deelnemende organisaties.

1. Elke delegatie telt drie zetels, welk aantal wordt verhoogd met één voor elke 500 leden die de betreffende organisatie telt per 1 juni voorafgaande aan de aanvang van de zittingsperiode.

3. Elke deelnemende organisatie zal jaarlijks vóór 15 juni schriftelijke opgave aan de secretaris van het Raadsbestuur doen van haar ledenaantal per 1 juni.

4. Het Raadsbestuur doet aan de Raad en aan de deelnemende organisaties uiterlijk 1 juli voorafgaande aan de aanvang van de nieuwe zittingsperiode schriftelijke mededeling van het aantal zetels dat elke delegatie bij de aanvang van die zittingsperiode zal tellen.

artikel 5.

1. Het aantal zetels dat een delegatie telt wordt voor het restant van de zittingsperiode verhoogd indien en voor zoveel als het ledenaantal van de betreffende deelnemende organisatie per 1 juni zodanig is gestegen dat op basis van artikel 4 lid 2 een hoger zetelaantal kan worden berekend.

2. Het aantal zetels dat een delegatie telt wordt voor het restant van de zittingsperiode verlaagd indien en voor zoveel als het ledenaantal van de betreffende deelnemende organisatie per 1 juni zodanig is gedaald, dat op basis van artikel lid 2 een lager zetelaantal kan worden berekend. Deze verlaging van het aantal zetels gaat pas in op het moment dat en voor zoveel als er in de delegatie tussentijdse vacatures ontstaan.

3. Het Raadsbestuur doet aan de Raad en aan de deelnemende organisaties telkens wanneer dat wegens wijziging nodig is, schriftelijke mededeling van het aantal zetels dat elke delegatie telt.

artikel 6.

1. Elke deelnemende organisatie is vrij in de wijze waarop zij de zetels van haar delegatie bezet. Echter is zij gehouden er nadrukkelijk naar te streven dat ten minste de helft van haar delegatie uit vrouwen bestaat, dat ook migranten daarin deelnemen en dat regionale spreiding wordt bevorderd.

2. De delegaties zijn gemandateerd om besluiten te nemen op alle terreinen die volgens dit reglement toevallen aan de Raad.

artikel 7.

1. Leden van de Raad worden als zodanig benoemd door elk van de deelnemende organisaties naar het aantal zetels dat er door betreffende organisatie te vervullen zijn.

2. Elke deelnemende organisatie geeft vóór de eerste vergadering van de zittingsperiode en voorts telkens wanneer dat wegens wijziging nodig is, een schriftelijke opgave aan de secretaris van het Raadsbestuur van de namen en adressen van degenen die zij heeft benoemd als lid van de Raad.

3. De benoeming treedt in werking, mits tijdig gemeld, bij de aanvang van de eerstvolgende vergadering van de Raad.

artikel 8

1. Niet benoembaar tot lid van de Raad is:

a. een lid van een fractie;

b. een medewerker in dienst van een fractie of lid van een fractie of van een speciaal voor de assistentie van een fractie werkende stichting;

c. een lid van het Groen Links bestuur;

d. een medewerker in dienst van of gedetacheerd bij het Groen Links bestuur.

2. Het lidmaatschap van de Raad eindigt van rechtswege op het moment dat het lid van de Raad een in lid 1 genoemde functie bekleedt.

artikel 9.

1. Het lidmaatschap van de Raad eindigt door opzegging door de deelnemende organisatie die het lid heeft benoemd. Deze opzegging dient schriftelijk te gebeuren aan de secretaris van het Raadsbestuur.

2. Het lidmaatschap van de Raad eindigt ook door opzegging door het lid zelf aan de eigen organisatie. De desbetreffende organisatie

draagt zorg voor de zo spoedig mogelijke schriftelijke melding van deze opzegging aan de secretaris van het Raadsbestuur.

3. De opzegging treedt terstond in werking nadat de Raad of het Raadsbestuur daarvan kennis heeft genomen, c.q. op een latere datum indien dat bij de opzegging is vermeld.

artikel 10.

Elke deelnemende organisatie kan voorts maximaal vijf plaatsvervangende leden van de Raad benoemen. De artikelen 7, 8 en 9 zijn van overeenkomstige toepassing.

artikel 11.

Het raadsbestuur doet aan de Raad en aan de deelnemende organisaties, bij de aanvang van de zittingsperiode en voorts telkens wanneer dat wegens wijziging nodig is, schriftelijke mededeling van de namen, adressen en benoemende organisaties van de leden en de plaatsvervangende leden.

IV. TAKEN EN BEVOEGDHEDEN

artikel 12

De taken van de Raad zijn:

- a. de controle op de fracties;
- b. het stimuleren van de goede werking van de fracties;
- c. het gevraagd en ongevraagd doen van uitspraken over politiek inhoudelijke kwesties;
- d. de controle op het Groen Links bestuur;
- e. het stimuleren van het ontwikkelingsproces van de verdere samenwerking van de deelnemende organisaties.

artikel 13

1. De Raad is bevoegd tot:

- a. het ter verantwoording roepen van een fractie en het verzoeken om rapportage door een fractie;
- b. het (doen) bemiddelen in conflictsituaties binnen een fractie of tussen een fractie en een deelnemende organisatie;
- c. het beslissen over politieke standpunten, met inachtneming van het verkiezingsprogramma van Groen Links en van hetgeen m.b.t. de mening- en besluitvorming in een fractie is overeengekomen in het in artikel 1 genoemde Groen Links Accoord;
- d. het nemen van beslissingen, uitsluitend op voorstel van het Groen Links bestuur, met betrekking tot het ontwikkelingsproces van de verdere samenwerking van de deelnemende organisaties. Een rechtsgeldige beslissing op zodanig voorstel moet, in de vorm waarin dat voorstel door de Raad, al of niet na amendering, is aangenomen, de instemming hebben c.q. alsnog verkrijgen van de deelnemende organisaties;
- e. het gevraagd en ongevraagd aan het Groen Links bestuur adviseren over diens beleid;
- f. het besluiten over beleidsvoorstellen van het Groen Links bestuur, al of niet na amendering.

2. De Raad kan, bij de aanvang van de zittingsperiode en voorts telkens wanneer dat nodig is, één of meer leden van de Raad aanwijzen voor het onderhouden van contact met een fractie.

artikel 14.

1. De Raad kan vaste of tijdelijke commissies, werkgroepen, enz. instellen, waarin zowel leden van de Raad als anderen zitting kunnen hebben.
2. Aan deze commissies, werkgroepen, enz. kunnen geen bevoegdheden van de Raad worden overgedragen.
3. De Raad bepaalt wanneer de commissies, werkgroepen, enz. over hun werkzaamheden rapporteren aan de Raad of, indien dat bij de instelling is bepaald, aan het Raadsbestuur.
4. De benoeming van leden van de commissies, werkgroepen, enz. geschiedt door de Raad bij de aanvang van de zittingsperiode en voorts telkens wanneer dat nodig is.

artikel 15.

1. De Raad verantwoordt zich schriftelijk tweemaal per jaar over zijn werkzaamheden aan de deelnemende organisaties.
2. Elke deelnemende organisatie is vrij in de wijze waarop zij de verantwoording van de Raad behandelt.
3. Elke deelnemende organisatie is vrij in de wijze waarop zij door haar delegatie en de leden van haar delegatie verantwoording aan de eigen organisatie doet afleggen.

V. VERGADERINGEN VAN DE RAAD

artikel 16

1. De Raad wordt ten minste zesmaal per jaar bijeengeroepen volgens een rooster dat jaarlijks door de Raad wordt vastgesteld, en overigens bij besluit van de Raad.

2. Een bijzondere vergadering van de raad wordt uitgeschreven indien daarom wordt verzocht:

- a. door 10 % of meer van de leden van de Raad;
- b. door alle leden van één delegatie;
- c. door het Groen Links bestuur.

Het verzoek moet schriftelijk aan het Raadsbestuur worden gedaan, met omschrijving van de onderwerpen die aan de orde moeten komen. De vergadering wordt binnen twee weken na ontvangst van het verzoek uitgeschreven en zal binnen vier weken na ontvangst van het verzoek worden gehouden.

3. Voor de toepassing van lid 2 sub a. wordt uitgegaan van 10 % of meer van het aantal zetels van de Raad zoals dit geldt op grond van de artikelen 4 en 5, en wordt een verzoek van een plaatsvervangend lid niet geteld.

artikel 17.

1. In beginsel zijn alle vergaderingen van de Raad openbaar. In vergaderingen kunnen leden van de deelnemende organisaties het woord voeren met inachtneming van de in het reglement van orde van de Raad en door de voorzitter van de vergadering te stellen regels.

2. Slechts wanneer vertrouwelijke zaken ter sprake zullen komen, kan een vergadering of een gedeelte van een vergadering besloten worden verklaard.

artikel 18.

1. Een plaatsvervangend lid als bedoeld in artikel 10 geldt voor de toepassing van dit hoofdstuk als lid van de Raad tijdens een vergadering van de Raad:

- a. in de plaats van een in die vergadering afwezig lid van de Raad, of
- b. ter waarneming in een, bij aanvang van die vergadering bij het Raadsbestuur bekende, vacature.

2. Het plaatsvervangend lid en het lid dat wordt vervangen moeten door dezelfde deelnemende organisatie als zodanig zijn benoemd. Hetzelfde geldt voor het plaatsvervangend lid dat waarneemt in de vacature en het lid dat de vacante zetel bezette.

3. Het lid van de Raad dat volgens het in lid 1 sub a. bepaalde wordt vervangen, geldt tot na afloop van die vergadering niet als lid van de Raad.

artikel 19

1. De Raad kan uitsluitend rechtsgeldig beslissen over tevoren geagendeerde onderwerpen, tenzij het de orde van die vergadering betreft.

2. De Raad kan uitsluitend rechtsgeldig beslissen, indien bij de aanvang van de vergadering ten minste de helft van het aantal leden van de Raad aanwezig is. Voor de toepassing wordt uitgegaan van ten minste de helft van het aantal zetels van de Raad zoals dat geldt op grond van artikelen 4 en 5.

artikel 20

1. Besluiten worden door de Raad genomen met gewone meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen van de aanwezige leden. Elk aanwezig lid kan per in stemming gebracht voorstel één stem uitbrengen.

2. Blanco stemmen worden meegerekend voor de vaststelling van het aantal aanwezige leden.

3. Over personen dienst schriftelijk te worden gestemd.

4. Indien de stemmen staken wordt het voorstel geacht te zijn verworpen.

artikel 21

1. Al hetgeen verder regeling behoeft voor het goede verloop van de vergaderingen van de Raad wordt door de Raad geregeld in het reglement van de orde van de Raad.

2. Het reglement van orde van de Raad mag niet strijdig zijn met het onderhavige reglement van de Raad.

3. Het reglement van orde en wijzigingen daarin worden vastgesteld door de Raad, gehoord het Groen Links bestuur.

4. In het reglement van orde worden onder meer bepalingen opgenomen betreffende de volgende onderwerpen:

- a. wijze en termijn van bijeenroeping en vergaderingen;
- b. wijze en termijn van bekendmaking van de agenda en bijbehorende stukken;
- c. wijze en termijn van indiening van voorstellen, waaronder amendementsvoorstellen en ontwerp-moties;
- d. voorziening in de leiding van de vergaderingen;
- e. regeling van het spreekrecht;
- f. vaststelling van de presentie van leden, daaronder begrepen de aanwezigheid van plaatsvervangende leden; bij deze laatste wordt aangeduid voor wie zij plaatsvervangend optreden c.q. voor welke vacatures zij waarnemen;
- g. wijze van verslaglegging en verspreiding daarvan.

VI. HET RAADSBESTUUR

artikel 22

1. De Raad kiest, bij de aanvang van de zittingsperiode en voorts telkens wanneer dat nodig is, uit zijn midden een voorzitter, een secretaris, een penningmeester en eventuele overige leden van het Raadsbestuur. De functie van penningmeester kan door de Raad worden gecombineerd met de functie van secretaris.
2. Het Raadsbestuur telt een door de Raad te bepalen aantal leden, welk aantal ten minste drie en in elk geval oneven zal zijn.
3. In het reglement van orde van de Raad kunnen nadere regelingen worden opgenomen met betrekking tot de samenstelling, kandidaatstelling en verkiezing van de leden van het bestuur.

artikel 23.

1. De taken van het Raadsbestuur zijn:
 - a. het doen houden, voorbereiden en leiden van de vergaderingen van de Raad;
 - b. het zorgdragen van de verslaglegging van de vergaderingen van de Raad;
 - c. het zorgdragen voor verwerking en zo nodig publicatie van genomen besluiten van de Raad;
 - d. in het reglement van orde van de Raad kunnen nadere regelingen worden opgenomen met betrekking tot de taken en bevoegdheden van de verschillende leden van het Raadsbestuur.

VII. WIJZIGINGEN VAN DIT REGLEMENT

artikel 24

Tot wijziging van dit reglement beslist de Raad, op voorstel van het Groen Links bestuur. Een rechtsgeldige beslissing op zodanig voorstel moet, in de vorm waarin dat voorstel door de Raad, al of niet na amendering, is aangenomen, de instemming hebben c.q. alsnog verkrijgen van de deelnemende organisaties.

VIII. OVERGANGSBEPALINGEN

artikel 25.

1. De eerste zittingsperiode vangt aan op 1 januari 1990.
2. Per 1 januari 1990 telt elke delegatie drie zetels, welk aantal wordt verhoogd met één voor elke 500 leden die de betreffende organisatie telt per 1 november 1989
3. Elke deelnemende organisatie zal vóór 15 november 1989 schriftelijke opgave aan de secretaris van het Voorlopig Groen Links bestuur doen van haar ledenaantal per 1 november 1989.
4. Het voorlopig Groen Links bestuur doet aan de deelnemende organisaties uiterlijk 1 december 1989 schriftelijk mededeling van het aantal zetels dat elke delegatie bij de aanvang van de eerste zittingsperiode zal tellen.

artikel 26.

Omstreeks 1 januari 1991 zal de Raad de werking van dit reglement evalueren.

KONGRESVOORSTELLEN M.B.T. GROEN LINKSE RAAD

Voorstel 1 VERANTWOORDING PSP DELEGATIE

De PSP-delegatie in de Groen Linkse Raad legt jaarlijks aan het PSP-KONGRES schriftelijk verantwoording af van haar werkzaamheden. De wijze waarop is analoog aan die van de Partijraad. Aan deze verantwoording wordt het verantwoordings-verslag van de Groen Linkse Raad als geheel, toegevoegd.

Voorstel 2 BEHANDELING VERANTWOORDING GROEN LINKSE RAAD

De verantwoording van de Groen Linkse Raad in zijn geheel (volgens het Reglement van de Raad- 2x per jaar, schriftelijk) wordt steeds geagendeerd in de eerst daarvoor in aanmerking komende vergadering van de Partijraad van de PSP.

WIJZE VAN VERKIEZING GROEN LINKSE RAAD

Toelichting

Een van de gevolgen van de in 1989 aangegane structurele landelijke samenwerking van de PSP met PPR, CPN, EVP en VGL is dat met ingang van 1990 naast een gezamenlijk bestuur en een gezamenlijke Tweede Kamerfractie ook een Groen Linkse Raad wordt ingesteld. Het PSP-aandeel in deze raad, die in totaal ongeveer 60 leden zal tellen, moet op 25 november door ons kongres worden gekozen. Voor het kiezen van de PSP-leden in die raad zijn verschillende

systemen mogelijk. Onze partijraad heeft op 16 september de vrees uitgesproken dat leden die één van de bij een groot deel van de partij levende minderheidsopvattingen vertegenwoordigen wel eens te weinig kans zouden kunnen krijgen om gekozen te worden. Of dat leden uit bijvoorbeeld Groningen en Limburg worden weggedrukt door kandidaten uit de drie Randstad-provincies, waar nu eenmaal bijna 60% van de PSP-leden woont.

Algemeen werd aangedrongen op een kiesstelsel dat naar evenredigheid ruimte geeft voor minderheidsopvattingen en minderheidsregio's. Hieraan werd meer waarde gehecht dan aan bijvoorbeeld het optreden van een min of meer eensgezind PSP-blok in de Groen Linkse Raad of aan het verkiezen van zo veel mogelijk vrouwen, ongeacht hun woongebied of hun standpunt. Als middel om dat te bereiken werden twee mogelijkheden genoemd:

* 1. Een lijstenstelsel, waarbij concurrerende kandidaten-lijsten met vooraf uitgesproken opvattingen over de toekomst van de PSP en Groen Links elk proberen zo veel mogelijk medestanders achter zich te scharen. Zo krijgt een stroming binnen de PSP die bijvoorbeeld 23% van de stemmen op het kongres behaalt ook 23% van de PSP-zetels in de Groen Linkse Raad.

* 2. Een meervoudig districten-kiesstelsel, waarbij het land wordt verdeeld in een aantal gebieden (een provincie of een aantal provincies tezamen) die elk enkele zetels mogen invullen. Daartoe wordt het kongres bij dit agendapunt opgesplitst in een aantal deelkongressen, waarbij de afgevaardigden van de afdelingen in het desbetreffende gebied de kandidaten uit hun gebied bespreken en vervolgens daarover stemmen.

Zeker nu het gaat om de invulling van slechts ongeveer een kwart van de samen te stellen raad geeft het partijbestuur de voorkeur aan het tweede model. Doordat de stromingen niet gelijkmatig over het land verdeeld zijn, geeft dit stelsel ook wat meer ruimte voor opvattingen die landelijk geen meerderheid hebben maar in een bepaalde regio wel.

Voorstel 3 INDELING KIESKRINGEN

Als uitwerking van dit tweede model stelt het partijbestuur de volgende indeling in vijf kieskringen voor.

- I. NOORD-OOST** (17,5% van de leden, 2 tot 3 zetels. Omvat de gewesten Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel).
- II. MIDDEN** (22% van de leden, 2 tot 3 zetels. Omvat de gewesten Gelderland, Utrecht en flevoland).
- III. NOORD-HOLLAND** (30,5% van de leden, 3 tot 5 zetels. Omvat de gewesten Noord-Holland Noord, Noord-Holland Zuid, Gooi en Vechtstreek).
- IV. ZUID-HOLLAND** (18% van de leden, 2 tot 3 zetels. Omvat de gewesten Rijnmond en Midden-Holland).
- V. ZUID** (12% van de leden, 2 zetels. Omvat de gewesten Zeeland, Noord-Brabant en Limburg).

Op basis van het huidige ledental van de PSP (net boven de 4000) krijgen wij 11 zetels in de GLR. Zakken we beneden de 4000 dan verliezen we één plaats in de Raad, komen we weer boven de 4500 dan komt er één bij.

De omkaderde aantallen geven de verdeling aan per regio, zoals die nu gelden. Komt de PSP uit op 10 zetels, dan geldt de verdeling, zoals aangegeven onder '10'.

Kieskring	I	2,	2,	2,	2,	2,	3,	3.
Kieskring	II	2,	2,	3,	3,	3,	3,	3.
Kieskring	III	3,	3,	3,	3,	4,	4,	5.
Kieskring	IV	2,	2,	2,	3,	3,	3,	3.
Kieskring	V	1,	2,	2,	2,	2,	2,	2.
TOTAAL	:	10	11	12	13	14	15	16.

N.B.-1: Voordat het kongres overgaat tot de verkiezing van het PSP-aandeel in de Groen Linkse Raad zal het kongres zich moeten uitspreken voor of tegen dit distrikten-kiesstelsel. Bij een eventuele afwijzing kiest het kongres als geheel alle PSP-leden in dit orgaan.

N.B.-2: Bij aanvaarding van het distrikten-kiesstelsel, wordt voor elk distrikt 1 plaatsvervangend lid gekozen; in het andere geval dient het kongres 5 plv leden van de Groen Linkse Raad te kiezen.

KANDIDATENLIJST GROEN LINKSE RAAD

kandidaat gesteld door: bereid:

regio noord (Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel)

Ronald Paping	Rotterdam, Deventer	nee
Tom Pitstra	Groningen, Rotterdam, Deventer, West. Mijns-treek, A'dam noord	ja
Sjon Reimink	Rotterdam, Groningen, A'dam noord	??
Eiko de Vries	Groningen, Rotterdam, Eemsmond	ja
Alex Wassenaar	Rotterdam	??
Ruud Wijsma	Groningen	ja
Floor de Krey	Smallerland	ja
Jos Robroek	Sneek	ja
Dick Kampman	Groningen	ja

Regio centrum (Gelderland, Flevoland, Utrecht)

Frans Janssen	Rotterdam	??
Johan Janssen	Rotterdam	nee
Leonie Sipkes	Rotterdam	??
Harry Slegh	Rotterdam	ja
Hugo v/d Steenhoven	Rotterdam	??
Fred de Vries	Rotterdam	??
Loes de Jong	Den Haag	??
Jan Gravesteyn	Groningen, A'dam noord	??
Pieter de Hoogh	Groningen, A'dam noord	??
Ebba Voswinkel	A'dam noord	??
John Hontelez	Nijmegen	??
Jan Wynia	Nijmegen	ja
Henk Branderhorst	Nijmegen, Almere, West. Mijnstreek, A'dam noord, Tilburg, Zoetermeer	ja

Regio Noord Holland

Eugène Stuik	Hilversum	ja
Herbert Goedings	West. Mijnstreek, Groningen	??
Frank Köhler	Almere, West. Mijns-treek, Rotterdam, A'dam noord, A'dam oost	??
Annelies Schutte	A'dam oost	ja
Saar Boerlage	Rotterdam, A'dam noord	nee
Bert v/d Berg	Rotterdam	??
Ed van Dalsum	Rotterdam	??
Joosje Lakmaker	Rotterdam	??
Titia van Leeuwen	Rotterdam	ja
Hannah van Wijngaarden	Rotterdam, A'dam noord	??
Els den Os	Rotterdam	??
Karin Hulsmann	A'dam oost	??
Peter Zwart	A'dam noord, Groningen	??
Bob van Schijndel	Groningen, A'dam noord	??
Hans Metz	A'dam noord	??
Christa Compas	A'dam noord	??
Titia Bos	A'dam noord	??
Ron Leyser	A'dam noord	??
Bart Groeneveld	A'dam noord	ja
Leo Platvoet	A'dam noord	nee
Joost Lagendijk	A'dam noord	nee

Regio Zuid Holland

Ate Flapper	Leiden, Rotterdam	??
Eric Dijkhuizen	Vlaardingen, Schiedam	ja
Ger Groenenboom	Rotterdam, A'dam noord	??
Pedro van Hoek	A'dam noord, Groningen, Rotterdam, Den Haag	ja
Benschi de Levie	Rotterdam	??
Marion Stein	Rotterdam	??
Corrie v/d Velden	Rotterdam	??
Evert de Vos	Rotterdam, Groningen	??
Cora Mulder	Den Haag	ja
Pieter de Jong	Den Haag	ja
Gerda Bosdriesz	Dordrecht	ja
Josje Adriaanse	Dordrecht	ja
Giel Bremmers	Delft	ja
Jan Varwijk	A'dam noord	??

Regio Zuid (Limburg, Zeeland, Noord Brabant)

Eef v/d Berg	Rotterdam	??
Nico Garretsen	Rotterdam, Groningen, Deventer, A'dam noord	??
Cor Hoek	Rotterdam	??
Karin Kienhuis	Rotterdam	??
Hanny van Leeuwen	Rotterdam	??
Jan Muytjens	Rotterdam, Groningen	??
Harry van Heyster	Groningen	??
Rutger van Santen	A'dam noord	??
Marjanne Sas	Eindhoven	ja
Thof Thissen	West. Mijnstreek, Ge-west Limburg, Rotterdam	ja
Fred Greve	West. Mijnstreek	ja
Fred van Tankeren	West. Mijnstreek, Ge-west Limburg	ja

NB. De kandidaten zijn hierboven weergegeven per voorgestelde regio.

Van veel kandidaten is niet bekend of zij al dan niet verkiesbaar zijn. het partijbestuur probeert bereidverklaringen te achterhalen. Aan de afdelingssecretariaten zal z.s.m. opgave gedaan worden van de resultaten van die pogingen

AMENDEMENTEN BIJ AFDRACHTREGELING PSP-LEDEN VERTEGENWOORDIGENDE LICHAMEN

MOTIE 1 WAGENINGEN.

Het PSP-Kongres, bijeen in Nijmegen op 25 november 1989, overwegende dat

1. de tactiek om regels aan te passen omdat men er zich niet aan houdt, recentelijk bewezen heeft niet te werken (120 km/u),
2. het inkomensverschil per jaar zowel als per uur tussen vertegenwoordigers in diverse vertegenwoordigende lichamen zeer groot is,

konstaterende dat

het huidige voorstel van het Partijbestuur gelet op bovenstaande een typisch zwakgebod is,

besluit het Partijbestuur op te dragen haar huiswerk beter te doen en met een meer afgewogen voorstel inzake de afdrachtregeling naar de Partijraad te komen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1990.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

Met alle begrip voor het door Wageningen aangeduide probleem van de inkomensverschillen tussen de diverse "soorten" vertegenwoordigers, is het in de rede niet mogelijk een regeling te ontwerpen (én uit te voeren), die daarin kan voorzien op een wijze die tegemoet komt aan ieders individuele situatie.

AMENDEMENT 1 ZAA NSTAD

Punt F 1 t.m. 3 VERVALLEN, nieuwe tekst:

"Eerste schijf van 0% tot en met de maximale vergoeding voor een raadslid in gemeenten met meer dan 375.000 inwoners. Een gewoon lid (niet fractievoorzitter) van de Tweede Kamer: 25% Tweede Schijf: over het resterende inkomen 50%

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN

Dit amendement komt neer op het afschaffen van een afdrachtregeling, m.u.v. een regeling voor Tweede Kamerleden. Voor de inkomenspositie van de partij zou dat een desastreus besluit zijn.

AMENDEMENT 2 DORDRECHT.

Punt "F"- toevoegen, als 4e punt:

"Drieëndertig % van de afdracht van een raadslid wordt overgemaakt aan de betreffende afdeling".

TOELICHTING:

Wij zijn van mening dat, konform de afdracht van de contributiegelden, ook een deel van de afdracht van de raadsleden moet toekomen aan de afdeling.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN

Voor de inkomsten van de partij (of: Groen Links) betekent dat een vermindering van één/derde. Een vermindering met grote consequenties, ook gezien onze financiële situatie. Als afdelingen niet kunnen toekomen met de afdracht van het geldende percentage van de contributieinkomsten, dan moet die problematiek op dát punt aan de orde worden gesteld.

AMENDEMENT 3 DEN HAAG

Punt "G" INVOEGEN tussen de woorden " maximaal vrijgelaten verdienen" en "In gevallen ...":

In gevallen waarin een raadslid kan aantonen dat het raadswerk een volledige dagtaak is en zij/hij voor haar/zijn inkomensvorming volledig afhankelijk is van de vergoeding voor het raadswerk, kan op verzoek van de betrokkene, het Partijbestuur, gehoord de door het PB samengestelde afdrachtkommissie - gehele of gedeeltelijke vrijstelling geven van de afdrachtregeling.

TOELICHTING: Gelet op de werkbelasting van de voltijd-vertegenwoordigers (in de grote steden) en de relatief lage beloning, die daar tegenover staat is er - in tegenstelling tot wat wordt gezegd in de toelichting van het kongresvoorstel - alle redenen af te zien van de afdrachtplicht. De drempels voor mensen om zich kandidaat te stellen voor het raadswerk zijn al hoog genoeg.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

In de "oude" regeling (25% afdracht i.p.v. de nu voorgestelde 10%) kon ontheffing worden gevraagd, o.m. op de gronden, die nu door Den Haag worden aangevoerd. In de praktijk bleek dit een uitermate moeilijk te beoordelen situatie te zijn. Wat is "voltijd"? Om arbitraire besluiten te voorkomen, is nu deze (lagere) afdrachtregeling voorgesteld - met ingebouwde garanties voor een "inkomensvloer" - die, als ons pre-advies bij het amendement van Eindhoven (6) wordt gevolgd, neerkomt op een gegarandeerd minimum-loon.

AMENDEMENT 4 GRONINGEN.

PUNT "G"- toevoegen, na "verdiensten" (regel 7):

In steden boven 100.000 inwoners, waar het raadsinkomen de enige verdienste is, wordt uitgegaan van het minimumloon".

TOELICHTING:

Voor raadsliden in grotere steden, waarvoor het gemeenteraadswerk een volledige baan is (30-40 uur), betekent het voorstel van het PB een gevoelige inkomensdaling. Het kleine ekstra inkomen boven bijstandsnivo, waarvan uit talloze budgetonderzoeken blijkt dat dat het leven leuk maakt. (Vakantie, kleding, abonnementen, kadootjes) zal in het PB-voorstel worden afgemaakt. Voor de partijkas natuurlijk nuttig, maar niet bepaald motiverend om dit soort klussen aan te nemen.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

Zie argumentatie bij amendement Den Haag (3).

AMENDEMENT 5 AMSTERDAM OOST

Punt "G", toevoegen:

Voor raadsleden in grote gemeenten (meer dan 375.000 inwoners) die fulltime hun raadswerk te verrichten is vrijstelling van afdracht mogelijk.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

Zie argumentatie bij amendement 3 Den Haag.

AMENDEMENT 6 EINDHOVEN.

Punt "G" 4e regel VERVANGEN VANAF "Het basisbedrag" tot en met "verdiensten" door:

het wettelijk minimumloon (inclusief de premie ziektekostenverzekering).

TOELICHTING:

Het Partijbestuur lijkt in te gaan tegen het algemeen groeiend inzicht dat raadswerk in grotere steden meer en meer een dagtaak wordt. Naar de mening van de afdeling Eindhoven dient het PB dit in te zien en raadsleden in de (grotere) steden een (moreel) duwtje in de rug te geven. De realiteit is dat raadsliden er na 1990 niet beter op zullen worden (plan-Oort?!).

Bovendien moet het besef doorbreken dat eks-raadsleden, die fulltime hebben gewerkt veelal een achterstand hebben opgelopen op de arbeidsmarkt. Vanuit de partij worden geen voorzieningen getroffen, die de aantrekkelijkheid van het raadslidmaatschap verhogen voor m.n. mensen met een laag inkomen en (relatief) laag opleidingsnivo. Een bijscholingsfonds voor eks-raadsleden zou een stap in de goede richting zijn. Vooralsnog moeten raadsleden in eigen gemeenten actief zijn voor verbetering van arbeidsvoorwaarden.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: OVERNEMEN.

Het Partijbestuur is gevoelig voor de argumentatie van de afdeling Eindhoven en neemt het concrete voorstel dan ook over. We gaan er daarbij overigens van uit dat bedoeld is dat voor iedereen het wettelijk minimuminkomen dient te gelden als regel, ongeacht de leeftijd van het raadslid (dus: geen wettelijk minimum JEUGD-loon voor mensen beneden de 27).

Het Eindhovense idee voor een "bijscholingsfonds" e.d. zal door ons in Groen Links verband aan de orde worden gesteld.

AMENDEMENT 7 NIJMEGEN

Punt "G", 4e regel:

het begrip "bijstand" vervangen door "minimuminkomen", zodat de zin luidt: "...door afdracht heeft iedereen minimaal een nettoinkomen te besteden".

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN

Wij geven de voorkeur aan de formulering, zoals die in amendement 5 Eindhoven wordt voorgesteld.

AMENDEMENT 8 DEN HAAG

PUNT "H", TOEVOEGEN:

Het bedrag dat wethouders c.q. gedeputeerden afdragen aan plaatselijke resp. provinciale samenwerkingsverbanden, voorzover dit lager is dan de volledige afdrachtverplichting.

PREADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN

Zie de argumentatie bij amendement 2 Dordrecht.

AMENDEMENT 9 PARTIJBESTUUR

PUNT "O" TOEVOEGEN:

Indien binnen Groen Links vóór de aanvang van de raadsperiode 1990-1994 overeenstemming is bereikt over een gezamenlijke afdrachtregeling die in hoofdlijnen gelijk is aan die welke hier wordt voorgesteld, is het Partijbestuur - gehoord de Partijraad - gemachtigd daarmee in te stemmen.

TOELICHTING

Het ziet er nu naar uit dat tenminste tussen PSP, PPR EVP en VGL overeenstemming bereikt kan worden over een regeling op grondslag van gemiddeld 10% aan inkomsten, zoals die nu aan ons Kongres wordt voorgesteld. Indien deze voor de CPN moeilijkheden oplevert, zou zij (CPN) eventueel kunnen volstaan met uit haar (hogere) afdrachtregeling 10% van het inkomen uit raads- en statenwerk af te zonderen voor gemeenschappelijke Groen Links doelen- waardoor het betalingsaandeel voor haar leden kollektief wordt voldaan. Hiermee ontstaat, naast de afdracht van de kamerleden, de vereiste financieringsstroom voor de bekostiging van het niet-gesubsidieerde deel van het Groen Linkse WB en het scholingswerk, alsmede andere gezamenlijke taken. Een machtigingskonstruktie is nodig om niet eerst op een Kongres over een jaar te moeten wachten, maar meteen vanaf 1 mei 1990 (aantreden nieuwe gemeenteraden) met een gezamenlijke regeling te kunnen werken.

AMENDEMENT 10 PARTIJBESTUUR

NIEUW PUNT Q

PSP-leden in vertegenwoordigende lichamen, die níet per mei '90 worden vernieuwd (dus: Provinciale Staten, Eerste Kamer) blijven gedurende de rest van hun huidige zittingsperiode gebonden aan resp. verzekerd van dezelfde afspraken die tot nu toe gelden.

TOELICHTING:

Het zou onjuist zijn voor deze categorie PSP-leden de afspraken die zijn gemaakt 'tijdens de rit' ééenzijdig te wijzigen.

AMENDEMENT 11 DEVENTER

NIEUW PUNT Q

Voor de op het moment van vaststelling van deze regeling in vertegenwoordigende lichamen zitting hebbende leden van de PSP blijft de dispensatiemogelijkheid van kracht tot aan het eind van de huidige zittingsperiode dan wel tot het moment dat zij tijdens deze zittingsperiode voortijdig het lidmaatschap van dit lichaam beëindigen.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR

Dit amendement is overbodig geworden als het Kongres amendement 10 van het Partijbestuur aanneemt.

AMENDEMENT 12 ROTTERDAM

MBT ALTERNATIEF (1e Kongreskrant, pagina 5) punt G2 AANVULLEN:

Voltijd-vertegenwoordigers zoals radikaal-linkse raadsleden in de grote steden, zitten (zo konstateert het PB terecht) op een relatief laag inkomen. Het feit dat we de partijkas best wat hogere inkomsten gunnen, kan geen reden zijn om deze partijgenoten nu netto met enkele honderden guldens per maand te gaan korten. kernpunt hierbij is dat voor deze categorie vertegenwoordigers andere inkomsten in de praktijk niet haalbaar zijn.

PRE-ADVIES PARTIJBESTUUR: AFWIJZEN.

Als het 10%-voorstel niet wordt aangenomen, en de oude afdrachtregeling (25%) dús gehandhaafd blijft, zal niet alleen voor raadsleden in de grootste steden vrijstelling tot de mogelijkheden moeten behoren.

Het bestaande (alternatieve) voorstel voorziet in de mogelijkheid dat dan elke PSP-vertegenwoordiger in raden of staten om vrijstelling kan verzoeken.

KANDIDATEN KASKONTROLEKOMMISSIE

kandidaat	gesteld door:	bereid:
Chris v.d. Born	Rotterdam	onbekend
Marko Mazeland	Rotterdam	onbekend
Peter Korzelius	Rotterdam	onbekend
	A'dam Oost	
Geert Hoogeveen	Almere	ja
Henk Roor	Veenendaal	ja
Josje Adriaanse	Veenendaal	onbekend
Marcel v.d. Koppel	A'dam Noord	ja

KANDIDATEN FBU

kandidaat	gesteld door:	bereid:
Chris v.d. Born	Rotterdam	onbekend
Peter Korzelius	Rotterdam	onbekend
Marcel v.d. Koppel	A'dam Noord	ja
Josje Adriaanse	Dordrecht	ja

AANVULLEND VOORSTEL M.B.T. BESTUUR WB/SVS

In de eerste kongreskrant is het voorstel gedaan om de huidige besturen van WB/SVS en HLS te continuëren tot 1 mei 1990 – de ingangsdatum van de gemeenschappelijke projecten van Groen Links op deze terreinen.

Aanvullend stellen we voor de voorzitter van WB/SVS voor diezelfde periode verkozen te verklaren als lid van het partijbestuur. Titia van Leeuwen is daartoe bereid.

BELEIDSVERSLAGEN INDIVIDUELE PARTIJBESTUURSLEDEN

verslag Saar Boerlage, voorzitter nov. 1987 – nov. 1989)

Inleiding.

Het is nu bijna twee jaar geleden dat ik door u tot voorzitter van de PSP werd gekozen. Geleid door het reglement en door adviezen van ervaren partijgenoten heb ik verleden jaar (naast het algemene verslag) geen persoonlijk verslag gemaakt. Later bleek men in de partijraad graag een verslag van de voorzitter te bespreken.

Het is mij daarom nu een genoegen om een verslag in te sturen over twee drukke jaren.

Een aantal activiteiten mijnerzijds is reeds elders besproken. Daarop ga ik nu slechts sumier in. Het lijkt bovendien onjuist om de eigen bijdrage in de werkzaamheden die in team-verband plaatsvonden te gaan isoleren, maar er valt desondanks voldoende te rapporteren.

De sfeer

Ondanks de naam die de PSP had, was ik bij mijn aantreden toch verrast over de heftige tegenstellingen in de PSP. Op veel plaatsen in bestuurlijke organen, op het partijbureau, in de werkgroepen en in vele afdelingen was het gemeenschappelijk werken en optreden daardoor niet optimaal. Ik heb getracht de onderlinge sfeer te verbeteren. Graag kwam ik op bezoek op afdelingsvergaderingen, ging ik naar werkgroepen en discussiebijeenkomsten, bezocht ik de PSJG, de vrouwen, of bijeenkomsten van raad- en statenleden. Daarnaast waren er de tweewekelijkse bestuursvergaderingen, kam het dagelijks bestuur geregeld bijeen en waren er diverse commissievergaderingen. Tot mijn genoegen werd na een jaar daaraan werkend, op verscheidene plaatsen een betere onderlinge verstandhouding zichtbaar.

Mijn algemene indruk is, de twee jaar overziende, ook positief als het de externe samenwerking betreft. Gekonstateerd kan worden, dat er op een konstruktieve wijze is gewerkt in de delegaties waar ik samen met andere partijbestuurders inzat: GPA (thans Groen Links in de EG geheten), Links Overleg, (later voorbereidingsgroep Links Akkoord en thans Voorlopig Groen Links Bestuur geheten), en het Progressief Overleg Orgaan (een overleg met de P.v.d.A., dat zelden plaatsvond en waaraan ik thans niet meer meedoe). Ook intern was de sfeer meestal goed. Omdat er in het partijbestuur over politiek gevoelige onderwerpen geen eensgezindheid was, vroeg het handhaven van een goede verstandhouding wel veel aandacht en soms ook zelfbeheersing. Het is in de PSP niet vanzelfsprekend dat men als team tracht op te treden. Velen voelen zich meer verantwoordelijk voor de aan hen toegewezen deeltaak, dan voor het geheel. Interne zaken worden als dat in de eigen strategie past op een eenzijdige, afbrekende en kwetsende manier naar buiten gebracht. Vooral toen de kandidaatstelling voor nieuwe functies aan de orde was, bleek er van de eerdere teamgeest niet veel over te zijn.

Het blijkt in de PSP niet altijd mogelijk te zijn om ontsporing te voorkomen. Na de daardoor ontstane negatieve persberichten is er echter, gelukkig (ik heb dat driemaal in deze twee jaar meegemaakt) vervolgens de gelegenheid om, na raadpleging van de partijraad, de zaken tot de juiste proporties terug te brengen.

Politieke opstelling

Aan de door het partijbestuur geformuleerde of geamendeerde stukken heb ik intensief meegedaan. Meestal nadat ik daartoe was uitgenodigd, leverde ik schriftelijk of mondeling eigen bijdragen aan de politieke meningsvorming: over Zuid-Afrika, over feminisme, (op 8 maart-bijeenkomsten) over Domela Nieuwenhuis, over het basisinkomen en over de ruimtelijke ordening. Na enige tijd kwam ik tot de konklusie dat het voortbestaan van de PSP als kleine, kritische partij wel mogelijk leek, maar dat dit een onevenredige inzet zou vergen, en met het risico dat er steeds weer aanleiding zou zijn tot slopende onenigheid. Te veel mensen hadden onder weinig inspirerende omstandigheden een deel van hun leven aan de partij gegeven en dat als een ondankbare taak ervaren. Uiteraard zag ik wel de uitzonderingen. In enige afdelingen werd er enthousiast gewerkt aan de ter plekke goed funktionerende PSP.

Vanuit een groot aantal buitenparlementaire groepen kwam echter heel ondubbelzinnig het verlangen naar voren, om te komen tot een linkse vuist ter linkerzijde van de P.v.d.A. Dat feit, plus mijn rotsvaste overtuiging dat ideeën niet teloor gaan als men in een groter verband komt te verkeren, nee, dat onze idealen dan juist een grotere armslag krijgen, heeft mijn inzet in het afgelopen jaar bepaald. De vorming van Groen Links heeft zeer veel tijd aan vergaderen, overleg, stukken produceren en terugkoppelen gekost. Andere werkzaamheden en partikuliere kontakten kwamen dit voorjaar daardoor wel eens in het gedrang.

Het werk

Zoals reeds aangeduid werd, waren het drukke jaren. Gelukkig ben ik

goed gezond. Afwezig was ik zelden, mede omdat ik mijn vakanties kon aanpassen aan de PSP-agenda.

Op het kongres in Dordrecht beloofde ik op werkdagen tussen 9 en 10 uur op het partijbureau bereikbaar te zijn. Dat heeft goed gewerkt, ook al was ik wel eens door verplichtingen elders, 's morgens niet aanwezig. Op andere tijden was ik trouwens ook wel op het partijbureau aan te treffen. En op de universiteit heeft u mij ook intensief gebeld.

Doordat ik wel wat tijd beschikbaar had, en in Amsterdam woon, heb ik vaak als invaller gefunktioneerd. In 1988 is veel werk, dat de propagandist zou opzetten, door mij uitgevoerd. Een jaar later, na het vertrek van de algemeen sekretaris, kreeg ik meer te doen aan: het contact met het personeel, het verzendklaar maken van stukken, het schrijven van verslagen, en aan interne organisatie.

Het personeelsbeleid, waarvoor ik als DB-lid vooral na het vertrek van de sekretaris, mede-verantwoordelijk ben, is, nadat er veel tijd was gestoken in de gesprekken onder leiding van een extern deskundige, niet gegaan volgens de door de commissie uitgestippelde route. (zie het verslag van het partijbestuur) Het heeft mij moeite gekost om de konsekwenties van het door de meerderheid van het bestuur gevoerde beleid te vertalen in een werkbaar situatie. Het feit, dat twee personeelsleden al maanden ziek zijn, doet mij oprecht verdriet.

De verantwoordelijkheid voor de gang van zaken in het partijgebouw is, mede omdat wij geen beheerder hebben, maar er wel door velen, op onvoorspelbare wijze gebruik gemaakt wordt van ons gebouw, vaak bij mij, -makkelijk opbelbaar en snel aanwezig- terecht gekomen. Als voorbeeld noem ik de (in 1988 in een weekend) gestarte bezetting van Turkse migranten. En deze zomer is het herhaaldelijk voorgekomen dat ik, omdat ik de sleutels van de diverse kamers heb, de telefoonploeg na de t.v.-uitzendingen, heb opgevangen.

Konklusie

In de twee jaren waarin ik voorzitter was van de PSP heb ik mij niet beperkt tot het "passen op een winkel". Ik heb met voldoening gewerkt aan een aantal taken. Ik heb ook veel vriendschap ondervonden en ik heb zeer veel respect gekregen voor hen, die jaar in jaar uit zoveel werk verzetten voor onze partij. Naast positieve gevoelens zijn er, zoals u begrijpt ook negatieve, dat zij zo. Terugkomend op de voornemens van twee jaar geleden, moet ik toegeven, dat de, voor de PSP kenmerkende neergaande lijn, niet is omgebogen. Maar er is wel een nieuw perspectief. Mijn ideeën om, samen met anderen, de buiten-parlementaire oppositie te intensiveren worden, zij het in een wat andere vorm, dan ik voorstond, nu door veel meer mensen gedeeld. Ik hoop in de komende jaren als lid van het Groen Links Bestuur aan de buiten-parlementaire activiteiten veel aandacht te kunnen besteden en ik stel mij gaarne beschikbaar voor deze post, die in combinatie met het vice-voorzitterschap in de PSP voor mij een zeer aantrekkelijke uitdaging inhoudt.

verslag Henk Branderhorst, vice-voorzitter

Het afgelopen PB-jaar werd, wat mij betreft, gekenmerkt door Groen Links. Op hetzelfde congres waar ik – tussentijds – gekozen werd tot vice-voorzitter, werd het voorstel aangenomen een referendum m.b.t. de samenwerking te houden onder de leden van de PSP.

En dus kwam eerst de organisatie van dat referendum aan de orde, direct gevolgd door de onderhandelingen met PPR en CPN en – later – ook EVP. Samen met Saar Boerlage en Leo Platvoet maakte ik deel uit van de onderhandelingsdelegatie, in het tweede en laatste stadium fungeerde ik als voorzitter. Ik zie – voor een belangrijk deel, in elk geval – met veel plezier terug op die periode, hoewel de noodzakelijke tijdsinvestering gigantisch was. Voor een deel werd dat veroorzaakt door het ontbreken van een (professioneel) organisatorisch kader, waardoor alle werkzaamheden door de delegatieleden zelf verricht moesten worden. Over gang van zaken en resultaten hoeft hier verder niets gemeld te worden – het is allemaal al aan de orde geweest op het congres van 1 juli j.l.

De val van het kabinet Lubbers zorgde er voor dat – na het congres waarop Groen Links werd gecreëerd – we zonder pauze met onze neus in de verkiezingscampagne vielen. het PB benoemde mij in de campagnecommissie – die overigens al vóór 1 juli aan het werk was gegaan. De samenwerking in deze commissie verliep perfect, hoewel de resultaten van de campagne mij nogal zijn tegengevallen.

Tussen de bedrijven door ben ik ook nog een week of zes voorzitter geweest van het (voorlopige) bestuur van Groen Links. – Een situatie, waaraan voor mij een nogal onfortuinlijk en moeilijk pruimbaar einde kwam. Maar ook die historie hoeft hier niet herhaald te worden. Via Bevrijding is ieder daarover geïnformeerd en de partijraad heeft er op 16 september het hare over gezegd.

Overige activiteiten

Aan de bovengenoemde werkzaamheden zaten nog een aantal 'extra's'. Zo benoemde het partijbestuur mij tot coördinator voor het produceren van de (programmatische) PSP-inbreng voor het Groen-Linksprogramma én een eigen concept PSP-programma. In kleinere clusters werden een 20-tal partijgenoten betrokken bij dit werk. Zelf schreef ik de concept-hoofdstukken 'vrede en veiligheid' en 'basisvoorzieningen' – die vrijwel volledig in het uiteindelijke Groen-Linksprogramma zijn terechtgekomen. Voor met name het hoofdstuk 'vrede en veiligheid' heb ik nauw samengewerkt met Gerrit Pas (medewerker WB) – een plezierige en vruchtbare ervaring – waarvoor ik hem ook op deze plaats nog eens wil bedanken. Een opdracht van de partijraad om óók nog een concept programma voor de PSP zélf voor te leggen, is niet uitgevoerd omdat daarvoor de tijd ontbrak. Die opdracht zal dus moeten worden doorgeschoven naar het nieuw te kiezen partijbestuur.

Na een botsing tussen de Tweede-Kamerfractie van de PSP en (een deel van) het PB m.b.t. de 'Twee van Breda', trok het PB Saar Boerlage terug als vaste vertegenwoordiger van het PB bij de fractie. In haar plaats werden Hannah van Wijngaarden en ik benoemd. Een plezierige taak, die (opnieuw!) erg veel tijd kostte – we waren er ieder zo'n hele dinsdag per week mee bezig. Bij het aantreden van de Groen Linkse fractie is die functie overigens beëindigd.

Het afgelopen jaar functioneerde ik als voorzitter van het POO (progressief partijen overleg van PvdA, PPR, PSP, CPN en EVP). Een niet zo'n intensieve bezigheid – er vonden 4 vergaderingen plaats, die eigenlijk weinig om het lijf hadden. Recent is besloten in het vervolg een gemeenschappelijke Groen Links-delegatie de gesprekken met de PvdA te laten voeren. In oktober zal de eerste bijeenkomst 'nieuwe stijl' plaatsvinden – en hopelijk met meer inhoud.

Het PB benoemde mij als vaste vertegenwoordiger van het PB bij de PR. Ik woonde dus alle PR-vergaderingen bij en trachtte daarmee de relatie tussen beide organen te verbeteren. Vooral door het verstrekken van zoveel mogelijk informatie.

Partijbestuur

Naast gemelde 'specialistische' bezigheden, was er natuurlijk het 'gewone' PB-werk – 2 PB-vergaderingen per maand plus 2x dagelijksbestuur. Door de bank genomen ervoer ik de sfeer in het PB wel als goed – ondanks het chaotische verloop van de meeste vergaderingen – die ronduit gezegd, abominabel werden geleid. Daarnaast legden een aantal min of meer scherpe conflicten, die weinig of niets te maken hadden met politieke verschillen van inzicht, maar wél met taakopvatting, een nogal zware cleim op het functioneren van het PB.

Eén van de grootste frustraties – met name in het DB – was het geen grip kunnen krijgen op het personeelsbeleid. De vastgeroeste verhoudingen konden ook in deze periode niet los worden geweekt. Een en ander wordt ook bemoeilijkt door de steeds teruglopende inkomsten (ledenverlies), waardoor we er maar niet in kunnen slagen een behoorlijke bezetting van het partijbureau te realiseren. En dat heeft dan weer z'n weerslag op het functioneren van PB-leden, die alles op hun eigen bordje krijgen. Het komt er uiteindelijk op neer dat een aantal PB(DB)functies eigenlijk neerkomen op part-time banen. Hetgeen in de praktijk betekent dat daarvoor slechts een beperkt aantal beschikbaar zijn, waarop vervolgens in feite eigenlijk roofofbouw wordt gepleegd.

Door het ontbreken van een politiek secretaris vredesvraagstukken, is het werk dat bij deze – voor de PSP essentiële – functie hoort het afgelopen jaar verdeeld tussen Joost Lagendijk en mij. In dat kader heb ik – opnieuw samen met Gerrit Pas (WB) – rond het 40-jarig bestaan van de Navo een tweetal artikelen gepubliceerd (Volkskrant en Utrechts Nieuwsblad). In datzelfde kader nam ik deel aan enkele fora en debatten – zoals in Nieuwegein, waar een debat tussen PSP en Atlantische Commissie werd georganiseerd door de VVD/JOVD.

Terugkijkend op het geheel een toch wel zinvol jaar met veel belangrijke zaken en enkele treurigmakende dissonanten. En een uitputtingslag. Maar dat zal in de politiek wel onvermijdelijk zijn.

Verslag van Rob Steinbuch, algemeen penningmeester; over de periode herfst 1988 tot herfst 1989.

In juni 1988 ben ik tussentijds door de partijraad benoemd, maar door vertraging van de overdracht van stukken kon ik pas in september met mijn werk beginnen. Zoals ik in mijn beleidsverslag aan het najaarskongres 1988 heb vermeld ging het er allereerst om weer orde op zaken te stellen. Dat is inderdaad gebeurd, vooral dank zij het vele werk dat door de externe administrateur Leendert Vreeswijk is ver-

richt en mede dankzij de actieve inzet van de partijburomedewerkers Johan Eland en Peter van der Veen.

In de partijraadsvergadering van 22 april 1989 werden de jaarstukken 1987 en de begrotingen 1988 en 1989 goedgekeurd. De partijraad besloot ook om uit het Fonds Bijzondere Uitgaven f 30.000,- te storten in het Verkiezingsfonds om daarmee de bestaande schuld aan de partij af te lossen en de tekorten over 1987 en 1988 (samen f 90.000,-) aan te zuiveren uit de reserves van dit Fonds.

De voorlopige indruk voor 1989 is dat exploitatie en begroting elkaar niet veel zullen ontlopen.

Behalve het weer op orde brengen van het financiële beheer moesten twee zaken met voorrang worden aangepakt: de afdrachten aan afdelingen en gewesten en de afdrachten van raads- en statenleden.

Aan afdelingen en gewesten die dringend geld nodig hadden werden voorschotten uitbetaald. De eindafrekeningen over 1987 en 1988 konden door de opgelopen administratieve achterstand pas dit najaar worden vastgesteld en zijn nu verrekend met afdelingen en gewesten die hun stukken hebben opgestuurd. Met de financiële commissie van de partijraad werd een richtlijn afgesproken voor een verantwoord nivo van de reserves; dit met het oog op eventuele toepassing van art. 70 lid 3 van het HR. Een aantal afdelingen was zo vriendelijk om akkoord te gaan met ons voorstel om geheel of gedeeltelijk af te zien van de afdracht. Over de 'sluimerende' afdelingen en gewesten bestaat overleg met de organisatiecommissie waarbij gestreefd wordt naar re-aktivering, evt. in Groen Links verband.

Met de raads- en statenleden werd zover nodig contact opgenomen en een afspraak gemaakt over de hoogte van de afdracht. Dit laatste gebeurde zoveel mogelijk in overleg met de overige leden van de PB commissie voor de afdrachten. Aangezien er nogal wat mutaties in het bestand van raads- en statenleden voorkomen en deze door de betrokkenen alleen worden doorgegeven aan de administratie van De Rode Draad, heeft het PB in februari 1989 aan het bestuur van SVS/WB gevraagd deze mutaties ook aan mij te laten doorgeven. Ondanks herhaald aandringen is dit echter nooit gebeurd. Dit heeft de partij ongetwijfeld geld gekost. Wanneer het nieuwe PB dit probleem niet oplost zal de betreffende begrotingspost slechts een symbolische betekenis krijgen.

De algemeen penningmeester is automatisch penningmeester van de Stichting Partijgebouw en van de Stichting Drukkerij Bevrijding, waarover het volgende kan worden opgemerkt.

Het partijgebouw heeft een sluitende exploitatie, maar dit gaat wel ten koste van noodzakelijke onderhouds- en veiligheidsvoorzieningen. Het eigen vermogen is nihil, hetgeen o.m. met zich meebrengt dat de PSP geen bankleningen meer kan opnemen. Vroeger kon dit wel omdat het pand als zekerheid kon worden ingebracht. Aangezien het bestuur van de Stichting Partijgebouw niet functioneerde heeft het dagelijks bestuur (DB) van het PB als zodanig gefunctioneerd, ten behoeve van de meest spoedeisende zaken. Wij zijn blij dat wij één der drukkerijmedewerkers bereid vonden om het technisch toezicht op het gebouw te verzorgen.

Het bestuur van de Stichting Drukkerij Bevrijding heeft wel goed gefunctioneerd, mede dankzij de stimulansen vanuit bedrijfsleiding en medewerkers. De drukkerij draait met een sluitende exploitatierekening, maar het eigen vermogen bestaat geheel uit werkkapitaal. Gezien de slechte financiële positie van partij en partijgebouw moest daarom in de noodzakelijke aanschaf van een nieuwe (kleinere) drukpers door leasing worden voorzien.

Aan de reeds genoemde financiële commissie van de partijraad is gevraagd advies uit te brengen over de financiële gevolgen van de evt. ontkoppeling van partij, drukkerij en/of partijgebouw. Dit gezien de politieke ontwikkelingen van de partij. De commissie heeft inmiddels een eerste rapport uitgebracht.

Naast het financiële beheer heeft ook het personeelsbeleid de nodige tijd gevraagd. Daarbij bleken in het PB fundamentele verschillen te bestaan over de gezagsrelatie tussen PB en betaalde medewerkers. Aangezien het DB belast is met het personeelbeleid en dit onderwerp dus steeds weer terugkwam was e.e.a. niet bevorderlijk voor de sfeer in het DB.

De sfeer in het PB, waarover ik in het vorig beleidsverslag nog optimistisch kon zijn is na het najaarskongres 1988 er niet beter op geworden, niet door politieke tegenstellingen maar door slechte onderlinge relaties. Ik heb mijn collega's daarbij steeds voorgehouden dat een verdeeld links het beste geschenk is dat rechts zich maar wensen kan. Ik heb niet de indruk dat dit enig effect heeft gehad.

Namens het PB was ik samen met Corrie van der Velden betrokken bij de voorbereiding van de Nederlandse activiteiten in het kader van de internationale dienstweigerdag 1989. Deze was dit jaar gewijd aan de dienstweigeraars in de Republiek van Zuid Afrika, een onderwerp dat m.i. ook om strategische redenen meer aandacht verdient. Voor een verslag van de bijeenkomst op 15 mei zie het verslag van Tjark Reininga in Bevrijding nr. 78 van juli 1989, pag. 6 en 7.

verslag Jos van Remundt, algemeen propagandist (februari '89 – november '89)

Ik ben als algemeen propagandist benoemd door de PR (tussentijds) – kandidaat gesteld door het partijbestuur. De redenen hiervoor waren dat men mij kende als propagandist van de federatie Amsterdam – daar bedreven we actieve propaganda en ledenwerving.

Op amsterdams nivo werden in 1988 een aantal pamfletten uitgegeven, zoals 'Vluchtelingen toen en nu – 1938-1988', 'De stem des volks in Chili', 'Ze doen maar in Den Haag' en andere. Veel van het genoemde materiaal is ook landelijk gebruikt. Eenmaal algemeen propagandist zette ik deze 'traditie' voort. Samen met de PSP-milieugroep maakte ik een aktiekalender, we gaven een pamflet en affiche uit rondom de problematiek van het autogebruik. De activiteiten rondom 40-jaar Navo ondersteunde ik met een affiche en de uitgave van de anti-Navo-zegels.

In mei-juni kwam Groen Links tot stand – dat had grote gevolgen voor de PSP-propaganda. Tot begin juli hebben we nog vrij intensief voor de PSP geadverteerd – o.m. met de leus: 'Groen Links komt er aan'. Vanaf juli tot en met 6 september gold de onderlinge (Groen Linkse-) afspraak dat de partijen niet afzonderlijk propaganda zouden voeren. De verkiezingscampagne voor Groen Links werd opgezet. In de kampagnekommissie zat vanuit elke partij één vertegenwoordiger – logischerwijs vrijwel altijd degene die met propaganda was belast. Maar het leek mij beter als daar vanuit de PSP iemand zou zitten, die meer ervaring had met landelijke campagnes. Ik heb toen Henk Branderhorst gevraagd in mijn plaats in die commissie te gaan zitten. Het PB ging daarmee akkoord. Er was nog een reden waarom ik Henk vroeg – hij was al goed in Groen Links ingewerkt (onderhandelingen) en bekend met de mensen uit de andere partijen. Overigens heeft Henk wekelijks contact met mij onderhouden over alle zaken die zich op het nivo van de kampagnekommissie afspeelden.

Terugziend op mijn activiteiten als algemeen propagandist, wil ik twee zaken aan de orde stellen:

1. Het is opvallend dat de PSP eigenlijk geen AKTIEpartij meer is te noemen. Dat blijkt o.m. uit de magere reacties vanuit de afdelingen op bv de door ons opgezette akties rond de auto en 40-jaar Navo. Die konstatering heeft gevolgen voor het verder optreden van de PSP.
2. Het functioneren van het PB. Ik ben er destijds enthousiast aan begonnen maar ben al vrij snel afgeknapt op het bestuursgebeuren. Het PB bestaat uit mensen met verschillende karakters en inzichten – op zich is dat geen probleem. Het probleem zit hem in de voorzitter. Zij wist en weet de mensen niet samen te brengen – ze speelde ze eerder tegen elkaar uit. Ze leverde geen enkele bijdrage aan het ongedaan maken van strubbelingen of het oplossen van problemen – eerder versterkte zij die. De voorzitter heeft er een handje van besluiten die het PB nam via verschillende wegen ongedaan te maken, te laten verslonsen of gewoon te weigeren uit te voeren. Mijn ervaringen met de huidige voorzitter zijn zo slecht, dat het voor mij eigenlijk niet langer zinvol is met haar in één PB te zitten. Het een en ander uitspreken met haar heeft geen zin, want zij heeft toch altijd gelijk en gedraagt zich tegenover de andere bestuursleden bevoogdend en paternalistisch. Ik vind dat zowel jammer voor mij als voor de PSP in zijn geheel dat ik dat moet neerschrijven, maar het is niet anders.

verslag Leo Platvoet, hoofdredacteur Bevrijding

beleid

De jaargang 1989 van Bevrijding heeft in belangrijke mate in het teken gestaan van het referendum, de onderhandelingen die daarop volgden en de totstandkoming van Groen Links. De redactie heeft naar vermogen getracht op een evenwichtige manier aandacht aan deze zaken te geven. Dat dit niet tot ieder tevredenheid is gelukt, lijkt onvermijdelijk gezien de diepgaande meningsverschillen die er op dit punt in de partij bestonden.

Het eerste nummer van de jaargang 1989 was voor een belangrijk deel gewijd aan het referendum. De manier waarop dit gebeurde leidde tot een discussie in de partijraad, waarin geconcludeerd werd dat de informatie te eenzijdig pro samenwerking was, waarna de partijraad een commissie instelde die een eigen stuk naar alle leden heeft toegezonden. Ik wil hier nog eens herhalen dat de kritiek op de eenzijdigheid met name de stellingnames van het partijbestuur betrof (waar ik het overigens van harte mee eens was) en derhalve niet de redactie aangerekend kunnen worden.

De wijze waarop de hoofdredakteur verslag heeft gedaan over de voortgang der onderhandelingen en de reacties daarop van de 'verontrusten' heeft in de kringen van de laatsten tot boze reacties geleid. De redactie heeft zich telkens op het standpunt gesteld dat de loyale uitvoering van de referendumsuitslag door het partijbestuur alle steun in Bevrijding verdiende.

Het voorafgaande moge duidelijk maken dat ook deze jaargang van Bevrijding in belangrijke mate een partijblad is geweest, waarbij de nadruk op berichtgeving over het partijgebeuren is gelegd. Naast de hiervoor genoemde artikelen blijkt dat uit de voortzetting van de interviews met partijbestuursleden, kandidaat-kamerleden, PSP'ers op hun werk, het speciale congres- en verkiezingsnummer.

Die aandacht voor het interne PSP-gebeuren heeft in ieder geval een gerucht makend artikel opgeleverd: over de affaire Boerlage m.b.t. de PSP-vertegenwoordiging in het voorlopige bestuur van Groen Links. Dit artikel is geplaatst, omdat de ik van mening ben dat Bevrijding op een journalistieke wijze het nieuws uit de partij moet 'coveren', ook als dat conflictueus nieuws is. De conclusie die aan het eind van het betreffende artikel ('Gekrakeel in partijbestuur rond het congres' nr 9/1989 blz. 14) door de schrijver, redaktielid Rutger van Santen, werd getrokken, had beter achterwege gelaten kunnen worden. Het partijbestuur heeft echter uitgesproken dat dit voor het gehele artikel had moeten gelden, een uitspraak waar ik het overigens niet mee eens ben.

Het overgaan van een driewekelijkse naar een maandelijkse frequentie is goed bevallen. Daarmee heeft Bevrijding een herkenbare regelmaat van verschijnen gekregen. De uitbreiding van pagina's is, vanwege noodzakelijke bezuinigingen, minder geweest dan gehoopt. Daarmee is voor een deel de verbreding van de inhoud (meer discussie, boekrecensies e.d.) slechts ten dele uit de verf gekomen.

redactie

De redactie die aan het eind van de vorige verslagperiode bestond uit Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet, Henri van Wezel, Rutger van Santen en Rob Snel is in de loop van dit jaar uitgebreid met Tjark Reininga, die met name de sociaal-ekonomische berichtgeving voor zijn rekening neemt. De redactie komt eens in de maand in een goede sfeer bijeen.

overige activiteiten

Zoals ik in mijn beleidsvoornemens aankondigde was (en ben) ik bereid tot ander bestuurswerk. Dit jaar heeft voor een zeer belangrijk deel in het teken gestaan van de totstandkoming van Groen Links. Ik maakte deel uit van de onderhandelingsdelegatie van de PSP, waar zeer veel (achteraf welbestede) tijd in is gaan zitten. Het lidmaatschap van het Groen Links Bestuur was voor mij een logisch vervolg, waarvan ik sinds 29 juni tevens voorzitter ben. Daarnaast ben ik lid van het dagelijks bestuur, voorzitter van de Stichting Drukkerij Bevrijding en Stichting Partijgebouw.

funktioneren partijbestuur

Het functioneren van het partijbestuur is dit jaar in toenemende mate onder druk komen te staan. Het referendum, de onderhandelingen en de verkiezingen hebben het werk, terecht, onder een zeer grote druk gezet, waardoor veel ander partijbestuurswerk onvermijdelijk is komen stil te leggen. Het partijbestuur heeft zich in die woelige periode loyaal en tamelijk eensgezind opgesteld, met name ook naar de onderhandelingsdelegatie toe. Irritaties hebben meer op het persoonlijke dan op het politieke vlak gespeeld, waarbij vooral het gebrek aan vertrouwen in de voorzitterskwaliteiten van Saar Boerlage bij een groot deel van het partijbestuur (waaronder ik) in het geding was.

verslag van Ger Groenenboom, politiek sekretaris onderwijs, gezondheidszorg en welzijn oktober 1988 tot oktober 1989

Eind 1988 ben ik gestart met een thema-werkgroep onderwijs, er zijn een viertal bijeenkomsten geweest. De onderwerpen die ter sprake kwamen waren: Eigen Taal en Cultuur Onderwijs en vooral de Basedukatie. Over dit laatste onderwerp is enig onderzoek verricht. Het was de bedoeling om een afgerond stuk te maken en dit met de fractie te bespreken, om daarna te bezien of actie mogelijk en nuttig zou zijn. Door de vervoegde verkiezingen en het daarmee samenhangende Groen Links gebeuren heeft dat contact met de fractie niet plaatsgevonden. De laatste thema-werkgroep bijeenkomst was in juli. Een geplande bijeenkomst in september ging niet door. Op het gebied van het onderwijs zijn een tweetal verklaringen uitgegeven. Eén naar aanleiding van studentenakties en de andere, door de afdeling Groningen in samenwerking met mij, tegen de sluiting van kleine scholen.

Ook op het terrein van de gezondheidszorg zijn een aantal verklaringen uitgegeven ter ondersteuning van de akties van de VVIO. Ook is een financiële bijdrage verstrekt. Een poging om een thema-werkgroep gezondheidszorg te starten is mislukt bij gebrek aan animo. Met Josje Adriaanse, Trudie Koek en Annelies Schutte is een

concept tekst geschreven voor een stuk betreffende voortplantingstechnieken. Hiervoor zijn we diverse malen bijeengewest. Door Groen Links kontakten kwam Trudie er achter dat de PPR een soortgelijk stuk persklaar had. Besloten is toen om met ons stuk te stoppen. Door de gezamenlijke partijen wordt een dag over dit onderwerp georganiseerd. Verder vertegenwoordig ik de PSP bij Vrouwen Blijven Eisen.

Samen met Saar Boerlage en Hannah van Wijngaarden zijn een aantal ouderenbijeenkomsten georganiseerd. Hiervoor bestond grote belangstelling. Wel is gebleken door afnemende belangstelling en navraag daarnaar, dat dit soort bijeenkomsten overdag moeten plaatsvinden i.p.v. in de avonduren.

Ik zou mij volgens afspraak binnen het PB, samen met Henk Branderhorst, bezighouden met de Modernisering van de Bewapening. Wat mij betreft is daar niets aan gebeurd. Wel ben ik aanwezig geweest bij een drietal rechtszaken/demonstraties betreffende Kees Konings en andere onthekkers. Ook was ik aanwezig bij de Vredesdemonstratie in Brussel, bij de Shell-blokkades in Amsterdam en bij de demonstratie tegen de installatie van Janmaat.

Naar aanleiding van de uitslag van het referendum heb ik, hoewel ik zelf een tegenstandster was van samenwerking, loyaal medegewerkt aan de besluitvorming en daardoor aan de totstandkoming van de samenwerking. Ik voel echter weinig affiniteit met Groen Links, ik vind de vredesparagraaf bijvoorbeeld slecht en dat is één van de redenen dat ik mij niet herkiesbaar stel voor het PB.

Een andere reden is dat mijns inziens een uitholling plaatsvindt van het partijgebonden werk van politiek sekretarissen, omdat het contact met de fractie en met buiten-parlementaire groepen via Groen Links zal gaan plaatsvinden.

Een derde reden is de onzorgvuldige wijze waarop in de laatste periode met mensen is omgegaan binnen het PB.

Hoewel ik liever daadwerkelijk actie voer, heb ik het werk in het partijbestuur als nuttig en leerzaam ervaren.

verslag van Hannah van Wijngaarden, aktiecoördinator – partijopbouw

Bij de start in 1987 vulde ik mijn functie-omschrijving als volgt in:

1. Aktiveren van de PSP-afdelingen door ondersteuning te bieden bij akties en het aanbieden van scholing.
2. De service-verlening van het landelijk buro verstevigen.
3. Verbeteren van de PSP-organisatie door het O.K. advies (SVS bulletin 115) uit te voeren.

Na 2 jaar zijn zowel positieve als negatieve resultaten te noemen. Zoals:

– Het emancipatieproject dat ten doel heeft het aantal (aktieve) vrouwen in de PSP te vergroten. Het beleidsplan 'Positieve Aktie in de PSP', is door het partijbestuur goedgekeurd (sept. 1988).

Echter de respons vanuit de afdelingen was nihil (mei 1989).

– De werkgroep PAV Positieve Aktie Vrouwen, heeft als nieuw speerpunt gekozen 'Meer vrouwen in de Gemeenteraad'. Men heeft gewerkt aan de voorwaarden om participatie van vrouwen mogelijk te maken. Daarvoor zijn spreekstertrainingen georganiseerd (11). Momenteel loopt de training gemeenteraadspolitiek voor vrouwen. Door vertrek en ziekte is de werkgroep uitgedund tot 2 leden. Hierdoor dreigt een stagnatie op te treden in de uitvoering van de plannen. Mogelijk zou een onderzoeksaanvraag bij de Wetenschapswinkel gedaan kunnen worden naar de factor die ongelijkheid in participatie tussen mannen en vrouwen binnen radikaal-links bestendigen. (I)

– Eveneens door vertrek en ziekte en door moeilijke arbeidsomstandigheden is het werk van de organisatiecommissie op een wel zeer laag pitje komen te staan. Tevens ontstond, door de Groen Links ontwikkelingen, een discrepantie in mijn functieomschrijving en de werkelijke stand van zaken: Partijopbouw werd Partijombouw. Om bij deze verandering geen al te grote brokken te maken doet de organisatiecommissie het voorstel

– een vrijwilligersbeleidsplan op te stellen. Dit om de instroom van leden te bevorderen en de uitstroom tegen te gaan. Hierbij kunnen de gegevens van bovenvermeld onderzoek van belang zijn. (zie I)

– Sinds kort zijn de milieukadertrainingen gestart. De belangstelling rechtvaardigt de gedachte dat een training in 1990 zeker moet volgen.

– vanaf februari heb ik gezamenlijk met de vice-voorzitter de kontakten onderhouden met de fractie van de Tweede Kamer. Voor mij betekende dat voornamelijk het slechten van een hoge drempel. De discussies waren voornamelijk politiek inhoudelijk. Later is de Groen-Links discussie de hoofdmoot gaan vormen. Ik denk dat aan de opdracht: verbeteren van contact PBC-Kamer is voldaan.

– In maart bezocht ik het Dev Sol proces in Turkije, de positie van politieke gevangenen is slecht, was mijn voornaamste bevinding. Joop Vogt heeft daarover o.a. vragen gesteld in de Eerste Kamer. Tevens wordt door Joost Lagendijk de mogelijkheid onderzocht om te komen tot de oprichting van een Turkije committee.

– De ouderen werkgroep is reeds verscheidene keren bijeen geweest. Hans Achterhuis was al eens gast. De samenwerking met Saar en Ger was hierbij erg prettig.

Hoewel er natuurlijk minder prettige momenten aan deze baan kleven, wil ik mij met hart en ziel inzetten voor een volgende periode.

verslag Erik Meijer, sekretaris parlementair werk

De periode van november 1988 tot oktober 1989 (afsluiting van dit verslag) leverde onverwachts snel een aantal ingrijpende veranderingen in het parlementaire werk van de PSP op. Aan het begin van dit verslagjaar waren we langzamerhand terecht gekomen in een structurele samenwerking in het raads- en statenwerk tussen PSP, CPN en PPR, drie partijen die zich echter afzonderlijk bleven manifesteren. De samenwerking op dit terrein kwam tot uiting in het feit dat de meerderheid van de raads- en statenfrakties waarin de PSP deelneemt voortkwam uit samenwerkingslijsten, dat samen halfjaarlijks op de ondersteuning van dit werk gerichte landelijke conferenties plaatsvonden en dat de uitgave van het in 1982 alleen door de PSP opgezette maandblad 'De Rode Draad' een gezamenlijke uitgave was geworden.

De verwachting voor de raads- en statenverkiezingen van 1990 en 1991 was dat vrijwel overal gezamenlijke lijsten tot stand zouden komen, maar wel opnieuw onder uiteenlopende namen en volgens de beproefde optelsom-formule. D.w.z. dat de partijen overal eerst afzonderlijk kandidatenlijsten en soms ook verkiezingsprogramma's maken, en vervolgens een contract sluiten waarbij die ineen worden geschoven. Ons kongres van 26 en 27 november 1988 benadrukte de wenselijkheid van gedetailleerde contracten en droeg het partijbestuur op om samen met de partners te zoeken naar een vaste samenwerkingsnaam waarin zeker niet het voor socialisten vreemde woord 'Groen' zou mogen voorkomen.

Nieuw was het besluit om voor het eerst sinds 1966 openlijk toe te staan dat de PSP deel mag uitmaken van frakties die niet alleen streven naar deelname aan een volledig links college (onze eerste voorkeur), maar zonodig ook aan een zo links mogelijk college. Dat is een college waarin naast PvdA ook rechtse wethouders of gedeputeerden zitting hebben. Dit middel om bij de volgende raads- en statenverkiezingen beter in staat te zijn om over te komen als 'nuttig' en 'gericht op praktische machtsvorming voor snelle veranderingen', nam tegelijk ook de laatste belangrijke hindernis voor gezamenlijke raads- en statenlijsten met CPN en PPR weg. Het kongres sprak nu trouwens ook voor het eerst uit dat lijsten met CPN, PPR, SAP en EVP zonder meer zijn toegestaan, zonder vetorecht van PB of PR.

Ondertussen tekende zich af dat de PSP in 1990 opnieuw in minder gemeenten dan de vorige keer aan de verkiezingen zou deelnemen. Dit omdat als gevolg van het dalende ledental het aanbod van kandidaten in vele plaatsen opdroogde en de steunfracties werden uitgedund. Pas tijdens de zomer van 1989 werd dit beeld overspoeld door de landelijke ontwikkeling van Groen Links. Het PSP-congresbesluit van 16-12-1987 dat was gericht op partijpolitieke hergroepering en bundeling ter linkerzijde van de PvdA wordt – nadat het 20 jaar in de ijskast heeft gelegen – opeens in een duizelingwekkend tempo uitgevoerd. Vanaf dat moment is de aandacht volledig verschoven van het moeizaam plaatselijk aan elkaar koppelen van afzonderlijke partijen naar het vrijwel overal tot stand brengen van Groen Links. Als aanloop tot de verkiezingen zijn veel fracties inmiddels al officieel van die naam voorzien. Van het in het congresbesluit van 1988 nagestreefde optelsom-model is steeds minder sprake. Zeker in de wat kleinere plaatsen en daar waar de samenwerking al een tijd goed loopt komt er een integratie-model voor in de plaats, waarbij de afdelingen van de partijen ineen worden geschoven en men gezamenlijk verantwoordelijk is voor lijstsamenstelling, opvolging, program, en het vele werk daaromheen.

Het werk van de LWPW is daardoor sterk van karakter veranderd. Door de vervroegde TK-verkiezingen en het daarvoor benodigde congres moest de LWPW-jaarvergadering in juni worden afgelast. In diezelfde tijd besloot het partijbestuur dat het wenselijk is om de werkgroepen parlementair werk van de Groen Linkse partijen volledig in elkaar te schuiven. Op grond daarvan startte een frequent overleg van de secretarissen parlementair werk uit de partijbesturen van PSP, CPN en PPR over het gezamenlijk aanpakken van gemeenten waar Groen Links nog niet in de raad zit, over het wegnemen van belemmeringen voor de samenwerking waar we tot nu toe gescheiden optrokken en over de gevolgen van de nieuwe Kieswet voor lijstnaam-registratie, lijstverbinding, waarborgsommen, lijstnummers, e.d. Sinds september maakt van dit overleg ook de vertegenwoordi-

ger van de Vereniging Groen Links (Paulus de Wilt) deel uit, die inmiddels in het voorlopig bestuur van het PPR, PSP, CPN, EVP en VGL omvattende samenwerkingsverband Groen Links de portefeuille parlementair werk behartigt.

Deze gang van zaken verandert ook mijn in 1964 ingestelde functie: van voorzitter van een PSP-werkgroep in die van lid van een Groen Links werkgroep. Ik ga er van uit dat de in november te kiezen secretaris parlementair werk in het partijbestuur van de PSP de allerlaatste zal zijn, met de taak om goed door de verkiezingen van '90/'91 heen te komen en de PSP-inbreng op dit gebied in Groen Links af te ronden. Inmiddels is de aandacht toegespitst op de vervroegde raadsverkiezingen in herindelingsgemeenten op 29 november. In het oosten van de provincie Groningen is binnen de PSP irritatie ontstaan over het feit dat in vele gemeenten de daar vanouds sterke CPN-afdelingen het initiatief volledig naar zich toe getrokken hebben. Bij de afsluiting van dit verslag ziet het er niet naar uit dat alle problemen tijdig kunnen worden opgelost. Wel zijn deze verkiezingen een goede leerschool voor een veel betere voorbereiding van de normale verkiezingen op 21-3-1990.

Het gezamenlijke werk heeft onder meer een brief naar leden in gemeenten waar we tot nu toe nog niet bij het raadswerk betrokken zijn, een omrekening van de resultaten van Europese en TK-verkiezingen naar de gemeenteraden en een aan alle afdelingen toegezonden informatiebrochure 'Wenken voor Groen Linkse deelname aan de gemeenteraadsverkiezingen' opgeleverd. Dit werk wordt evenals dat voor 'De Rode Draad' en de konferenties in belangrijke mate ondersteund door de onder meer met het raads- en statenwerk belaste betaalde krachten van de scholingsstichtingen van PSP (Bert van de Berg) en PPR. Het streven is dat ook de overige leden van het LWPW-bestuur (Els den Os, Tom Pitstra, Joop Vogt) worden opgenomen in een nieuwe gezamenlijke werkgroep van Groen Links.

Samen met de PB-leden Rob Steinbuch en Ger Groenenboom maak ik deel uit van de afdrachtcommissie. Als les uit de ervaringen daarmee wordt aan het congres een vereenvoudigde afdrachtregeling voorgelegd, die met veel minder zorg en complicaties evenveel geld voor de (ondersteunende instellingen van) PSP/Groen Links moet opleveren.

Tenslotte de persoonlijke noo(d)t in dit verslag. Op 27-1-1989 ben ik volledig afgeknapt op het feit dat namens de PSP in de Tweede Kamer werd gestemd voor het loslaten van twee mij helaas maar al te goed bekende racistische massa-moordenaars. Een standpunt dat ik wel vreesde van het meest onfatsoenlijke deel van de rechterzijde, maar nooit van partijgenoten. Op dat moment was mijn conclusie dat er in zo'n onherkenbaar geworden PSP voor mij geen plaats meer is. Dat Saar Boerlage en anderen een dringend beroep op mij deden om te blijven, terwijl bovendien een meerderheid van het PB mijn bezwaren bleek te delen, heeft mij na lang aarzelen van weglopen afgehouden. Maar ook daarna moest ik me blijven afvragen hoe herkenbaar de PSP of Groen Links nu nog is als linkervleugel van de socialistische arbeidersbeweging. Als socialist ben ik niet geïnteresseerd in een wat groener en radikaler soort D66, maar alleen in een partij die – beter dan de PvdA – de mensen met de laagste inkomens en opleiding hun aandeel in de staatsmacht en de economie helpt geven. Of de vanuit dat laatste perspectief 20 jaar lang door mij bepleite linkse hergroepering is gediend met de komst vna Groen Links zal nog moeten blijken. De gekozen naam, de prioriteiten in het program en de doelgroepen waarop de verkiezingscampagne zich richtte wijken nogal af van wat mij altijd voor ogen heeft gestaan. Maar het resultaat kan in de praktijk meevallen. Zolang ik die hoop nog niet definitief kwijt ben blijf ik beschikbaar om daaraan mee te werken.

verslag Joost Legendijk, secretaris buitenland

In mijn vorige beleidsverslag, over het jaar 1988, maakte ik melding van het feit dat als gevolg van de vele tijd die was gaan zitten in de voorbereiding van de Europese verkiezingen, er weinig terecht was gekomen van het adequaat volgen van de door mij in 1987 gestelde prioriteiten (Turkije, Midden-Oosten, Indonesië, Zuid-Afrika, Midden-Amerika). Tevens sprak ik in dat verslag de verwachting uit me in 1989 meer en beter aan die prioriteiten te kunnen wijden.

Eind 1989 moet echter geconstateerd worden dat ook dit voornemen slechts gedeeltelijk kon worden waargemaakt. Belangrijkste reden daarvoor was de omstandigheid dat er vanaf oktober '88 een vacature is voor de functie secretaris vredesvraagstukken. Vanaf die tijd behoort ook dit onderwerp tot mijn portefeuille en dat was in het jaar dat de NAVO 40 jaar bestaat geen sinecure.

Hieronder volgt een opsomming van mijn belangrijkste activiteiten in de periode van 1 dec.'88 tot 1 okt.'89.

NAVO-manifestatie

Samen met Jos van Remundt en Ron Leyser was ik vanaf half

december verantwoordelijk voor de organisatie van deze manifestatie. Toen bleek dat er door de politiek verantwoordelijken tot dan toe nog bitter weinig was geregeld, zijn we afgestapt van het oorspronkelijke idee om een inhoudelijke conferentie en een aparte manifestatie te organiseren. In de korte tijd die ons gegeven was om zowel het inhoudelijke als het manifestatieve gedeelte van de dag rond te krijgen, werden we geconfronteerd met een opeenvolging van afzeggingen en late afmeldingen van beoogde sprekers en performers. Dat zorgde er voor dat pas in een laat stadium het definitieve programma bekend was. Met name voor de publiciteit buiten de PSP was dat een handicap. Dat kan echter geen afdoende verklaring zijn voor het feit dat de opkomst op deze dag beneden peil was. Binnen de PSP was de dag immers reeds vanaf begin '89 aangekondigd.

Door de bijbehorende brochure en het lijvige boek van WB-medewerker Gerrit Pas, kan over de inhoudelijke bijdrage van de PSP aan de verjaardag van de NAVO niet geklaagd worden. De basis voor deze activiteiten in de partij blijkt echter verrassend smal.

Turkije

Samen met een aantal mensen uit de CPN en PPR heb ik dit voorjaar het Comité voor Democratie in Turkije opgericht. Doel is het organiseren van structurele aandacht voor de schending van democratie en mensenrechten in Turkije.

Belangrijkste kwesties waar het comité zich tot nu toe mee heeft beziggehouden is de terugkeer van politieke vluchtelingen naar Turkije en de diverse processen tegen leden van linkse organisaties.

Op dit moment wordt gewerkt aan uitbreiding van het comité met geïnteresseerden op persoonlijke titel uit PvdA, D66, vakbeweging en andere betrokken organisaties.

Eind 1988 heb ik als lid van de jury in Keulen deelgenomen aan een internationaal tribunaal over de mensenrechten in Turkije.

Internationale contacten

* Eind januari heb ik in Brussel de 5e bijeenkomst van het Noordse Overleg bezocht, waar vertegenwoordigers van verwante partijen uit Noord-West Europa elkaar ieder jaar treffen.

* Samen met John Lambert (Agenor) en Bernard Ravenel (PSU) heb ik in maart in Brussel een bijeenkomst georganiseerd van personen uit diverse Europese linkse partijen, om te praten over de komende verkiezingen en vormen van samenwerking in de toekomst. Tijdens de END-conferentie in Spanje is dit overleg voortgezet.

Diversen

* Begin juni heb ik met drie partijgenoten de 8e conferentie voor nucleaire ontwapening in Europa (END) in Vitoria bezocht.

* Als bestuurslid namens de PSP in het GPA/Regenboog/Groen Links in de EG, was ik lid van het groepje dat voor de Europese verkiezingen de advertenties maakte.

* Tijdens de gehele periode is er regelmatig overleg geweest met de buitenland-secretarissen van PPR en CPN. Naast afstemming van activiteiten en standpunten, heeft dit ook geleid tot een zekere mate van taakverdeling. Op dit moment wordt er gewerkt aan het opzetten van één Groen Links-buitenlandwerkgroep.

* In de Groen Links-campagne was ik voorzitter van het campagne-beraad (kop van de lijst + bestuursleden) en lid van het klupje dat de advertentieteksten schreef.

Vanaf juni ben ik plaatsvervangend lid van het Voorlopig Groen Links Bestuur.

Algemeen functioneren PB

Positief in het functioneren van dit PB was de grote mate van overeenstemming over de politieke koers van de PSP. Met als ruggesteun de duidelijke uitslag van het referendum, had dit tot gevolg dat, ondanks meningsverschillen over onderdelen, tijdens de energievretende onderhandelingen over de totstandkoming van Groen Links, er in het PB op een constructieve wijze gepraat en besloten kon worden over deze voor de toekomst van de partij vitale beslissing.

Deze politieke eensgezindheid wordt echter steeds vaker overschaduwd door wrijvingen in de persoonlijke sfeer, die voor het grootste deel terug te voeren zijn op het gebrekkig functioneren van de voorzitter. Het conflict over de bezetting van de PSP-zetel in het Voorlopig Groen Links Bestuur was daar slechts de meest pregnante uitdrukking van.

verslag Titia van Leeuwen, voorzitster SVS/WB

Op het partijcongres van november 1988 werd ik tussentijds in het partijbestuur benoemd als voorzitster SVS/WB. In mijn beleidsvoornemen schreef ik onder meer dat ik mede wilde zorgen voor het goed draaiend krijgen/houden van een in structuur en personele samen-

stelling gedeeltelijk vernieuwde organisatie.

Dat al redelijk snel gewerkt moest gaan worden aan de opbouw van weer een nieuwe organisatie vanuit de bestaande bureau's binnen Groen Links, kon ik toen nog niet bevroeden.

In december 1988 begonnen mijn werkzaamheden voor SVS/WB rond de voorbereiding en begeleiding van het bestuursvergaderingen. Het werkoverleg met de medewerk(st)ers van SVS/WB dat tussen de bestuursvergaderingen door regelmatig plaatsvindt, moest naar de avonduren worden verplaatst omdat ik een volledige dagtaak elders heb.

De bestuursvergaderingen van SVS/WB worden ongeveer eens in de zes weken gehouden. Al direkt stond het werkplan op de agenda en daarmee het voor een jaar vastleggen van de inhoudelijke werkzaamheden. Omdat de produktiviteit dit jaar erg hoog was werden verschillende bestuursvergaderingen gewijd aan het bespreken van door WB-medewerk(st)ers geschreven brochures. Daarbij bleek steeds dat het een half jaar met een projekt bezig zijn goed werkt, maar dat de follow-up, dus de publiciteit en bijvoorbeeld het organiseren van discussiebijeenkomsten erg veel tijd vergt die daarbij nog niet voldoende inberekend wordt.

De behoefte aan scholing hangt samen met de vitaliteit van de partij. Dat was de verklaring voor de weinige scholingsactiviteiten die nog vanuit SVS werden ondernomen. Toch werd getracht daar weer nieuw leven in te blazen en werden in het voorjaar plannen opgesteld voor konkrete nieuwe scholingsactiviteiten. Een daarvan, een milieuscholing voor raads- en statenleden is recent van start gegaan. Verder heeft de medewerkster emancipatie afgelopen jaar erg veel aan het organiseren van scholingen en trainingen gedaan. En er liggen nog verschillende plannen, net zoals er ook nog plannen liggen die het WB, na de nu tot in maart 1990 doorlopende projekten, zou kunnen gaan oppakken.

Maar de werkelijkheid haalde de plannen in. De val van het kabinet en de vorming van Groen Links heeft ook voor SVS/WB veel betekend. Vanaf juni werd in toenemende mate vergadertijd besteed aan de onderhandelingen over het samenvoegen van de instellingen van de verschillende partijen binnen een Groen Links bureau.

Ik zit voor SVS/WB zowel in de Groenlinkse commissie voor de wetenschappelijke bureau's, als in die voor de scholingsstichtingen, als in die voor het vrouwenbureau.

Dit heeft het voordeel van overzicht en de mogelijkheid de boel op een lijn te krijgen en het nadeel van erg veel vergaderen in de avonduren naast al die reguliere vergaderingen die ook gewoon doorgaan. Maar het is wel spannend om op deze manier konkret vorm proberen te geven aan de inhoudelijke inbreng van de PSP-instellingen in de samenwerking binnen Groen Links, als ook aan de opvattingen van de PSP over hoe je organisaties zo democratisch mogelijk vorm geeft.

Met het voorzitterschap van SVS/WB maak je ook deel uit van het partijbestuur. In het begin, in december, raakte ik gelijk betrokken bij het opstellen van een nieuw partijprogramma. Met name werkte ik aan het hoofdstuk milieu, dat later voor een groot deel in het Groenlinkse programma werd overgenomen.

De periode van maart tot en met juni werd mijn tijd en energie door gebeurtenissen in de privesfeer erg opgeslokt. Ik probeerde mijn SVS/WB taken nog zoveel mogelijk door te zetten, maar het mijn PB-activiteiten raakten wat in de verdrukking. Zodoende heb ik de intensieve onderhandelingsperiode meer terzijde meegemaakt. Vanaf juni draai ik weer gewoon mee, hoewel ik de PB-vergaderingen doorgaans niet als een toppunt van een efficiënte en zinvolle tijdsbesteding ervaar.

Met Groen Links en de komende samenvoeging van de bureau's verdwijnt mijn functie in het PB. Ik ben niet in voor een andere functie. Wel wil ik om de lopende onderhandelingen tot een goed resultaat te brengen en een goede start te geven aan de nieuwe Groenlinkse instellingen nog tot 1-4-1990, voorzitter van SVS/WB en daarmee ook lid van het PB blijven. Een dergelijk voorstel wordt aan het kongres voorgelegd.

Titia van Leeuwen
oktober 1989

JAARVERSLAG WETENSCHAPPELIJK BUREAU / STICHTING VORMING EN SCHOLING PSP (oktober 1988-oktober 1989)

De afgelopen periode wordt voor SVS/WB gekenmerkt door een nieuwe personele bezetting bij het WB en een groot aantal publicaties. Op 1 september 1988 trad Judit Klappe in dienst als medewerkster sociaal-ekonomisch en democratie. Zij volgde daarmee Herman Krommendijk op. Op 1 november 1988 werd Gerrit Pas de opvolger van Ine Megens als medewerkster vredesvraagstukken en buitenland. Daarnaast bleef Ron Leyser voor scholing en vorming en de uitgeverij werken en Bert van den Berg voor de ondersteuning van raads- en

statenwerk en de partijorganisatie. Verder was Trudi Koek als emancipatiemedewerkster aan SVS verbonden. Fokke de Jong was tijdelijk op projektbasis in dienst van september 1988 tot februari 1989 om een brochure over milieupolitiek samen te stellen.

Op de vergadering van 8 februari stelde het bestuur van SVS/WB het werkplan voor 1989 vast. Op 25 januari werd het plan in het PB besproken en op 22 april in de partijraad.

In 1989 zijn tot nu toe de volgende brochures, geschreven door de medewerkers van het wetenschappelijk bureau verschenen:

1. Voor een toekomst zonder navo

Een pleidooi voor ontwapening en vergaande samenwerking tussen Oost en West.

2. Op weg naar een schone toekomst

Een discussienota over milieupolitiek.

3. 1993

De Europese eenwording en de PSP.

4. Geen cent teveel

Jongeren en inkomen.

Daarnaast is door SVS/WB meegewerkt aan de uitgave van de volgende brochures:

5. Groentax

De prijs voor een schoon milieu.

6. Wonen is een recht

Over volkshuisvestingspolitiek. (van de themagroep VOHUP)

Verder werd een door WB-medewerkster Gerrit Pas geschreven boek over de crisis in de NAVO 1979-1986 uitgegeven 'Spanning in de band', (uitgeverij de Bovenbouw).

In een bundel van de Stichting Burgerschapskunde, die in mei uitkwam onder de titel 'tussen burgerschap en eigenbelang, participatie, legitimiteit en politieke vorming in de jaren '90' staat 'een pacifistisch-socialistische visie op politiek vormingswerk'. Dit stuk is geschreven door Jos Eilert en verscheen onder verantwoordelijkheid van het SVS/WB bestuur.

Het beleid van het WB van de PSP is dat de medewerkers steeds maximaal een half jaar aan een bepaald projekt besteden. Dat kan dan uitmonden in een brochure, de organisatie van studiedagen, een artikel(enserie) o.i.d.. De praktijk is dat een projekt meestal tot een publikatie in brochurevorm leidt, met daaraan gekoppeld een aantal artikelen, een persbijeenkomst, spreekbeurten en/of een discussiebijeenkomst.

Het bestuur van SVS/WB was in deze periode als volgt samengesteld: Titia van Leeuwen, voorzitter (gekozen op het kongres in november 1988), Jaap Woldendorp, vice voorzitter, Paul Denekamp, sekretaris, Bop Dijkstra, penningmeester, Rein Bijkerk, Christa Compas, Erik Meijer, Nikkel Reinhoud, Lieke Thesingh, Fred de Vries en Hannah van Wijngaarden. In deze periode traden Hans Koot als lid en Jos Eilert als sekretaris af.

Vredesvraagstukken en buitenland

Het eerste projekt van de medewerkster vredesvraagstukken en buitenland Gerrit Pas was het schrijven van een brochure in het kader van de 'anti-NAVO-kampagne'. Behalve deze brochure verschenen ook artikelen van hem hierover in Bevrijding, Volkskrant en Utrechts Nieuwsblad en kwam zijn doktoraalscriptie uit als uitgave van de Bovenbouw. Veel tijd heeft hij evenals Ron Leyser ook gestoken in de organisatie van de PSP-manifestatie 'Voor een toekomst zonder NAVO' op 8-4-89 in Amsterdam. Deze bijeenkomst was inhoudelijk geslaagd maar stelde teleur als wervende manifestatie.

Daarna is hij beziggegaan met het vervolgprojekt 'Westeuropese veiligheidssamenwerking' wat hij begin 1990 hoopt af te ronden met een publikatie. Hier goed bij aansluitend heeft Janneke van Hattum, stagiaire van de Universiteit van Nijmegen, een onderzoek gedaan naar 'de nederlandse houding ten aanzien van de militaire aspecten van de Conferentie voor Europese Veiligheid en Samenwerking (CVSE) in de periode eind jaren zestig tot heden'. Gerrit Pas ondersteunt ook de Hongarije werkgroep, die momenteel bezig is met het projekt 'nationalisme' en die in Hongarije veel kontakten heeft.

Sociaal-ekonomisch en democratie

De medewerkster sociaal-ekonomisch en democratie Judit Klappe heeft dit voorjaar haar projekt afgerond over de betekenis en de gevolgen van '1992', de interne markt die de EG eind 1992 gerealiseerd wil zien. Dit projekt resulteerde in de brochure '1993, de Europese eenwording en de PSP' en in een paar artikelen voor Bevrijding en de Regenboog. Ook werden discussies hierover georganiseerd in de SEK en in een afdeling. Het ligt in de bedoeling hierover nog een discussiebijeenkomst te organiseren in samenwerking met Groen Links in Europa.

Vervolgens heeft zij op verzoek van de jongerenorganisaties van PSP (en PPR) een onderzoek gedaan naar de plannen met betrekking tot de inkomens van jongeren en daarover de brochure 'Geen cent teveel' geschreven. Aan de jongerenorganisaties wordt ge-

vraagd welke activiteiten zij rond de brochure op touw zullen zetten. Recent is Judit Klappe in het kader van een projekt werkloosheidsbestrijding begonnen met een bewerking van haar skriptie over de Zweedse werkgelegenheidspolitiek tot een boek dat de discussie in (links) Nederland daarover moet stimuleren.

Judit Klappe nam ook deel aan het werk van de SEK, waarvoor ze o.a. twee artikelen over basisinkomen schreef.

Uitgeverij de Bovenbouw

Voor de uitgeverij is 1989 tot nu toe een zeer produktief jaar geweest. Behalve het eerdergenoemde boek en de zes uitgegeven brochures verschenen ook nog twee SVS-bulletins, te weten nr. 132 'Basisinkomen en de herverdeling van arbeid' en nr. 134 'Basisinkomen onder het mes', als ook het PSP-jaarwerkboek 1989. Behalve de 'groentax-brochure' zijn deze publikaties in een kleine oplage (500 of minder) vervaardigd. De meeste verkopen redelijk tot goed. Veel aandacht is besteed aan gerichte publiciteit.

Deze hoeveelheid aan uitgaven kon gerealiseerd worden doordat de SVS-medewerker Ron Leyser het afgelopen jaar het grootste deel van zijn werktijd aan de uitgeverij heeft besteed.

Ondersteuning raads- en statenwerk en partijorganisatie

De medewerker voor de ondersteuning van het raads- en statenwerk en de partijorganisatie Bert van den Berg heeft dit jaar in Tilburg en Lelystad landelijke konferenties voor radikaal-linkse fracties georganiseerd. Verslagen daarvan zijn verschenen in de Rode Draad. Veel tijd is gaan zitten in de ondersteuning van de LWPW in de voorbereiding van de komende raadsverkiezingen en het pogen zoveel mogelijk groen-linkse combinaties te laten deelnemen. Nog dit jaar verschijnen publikaties van hem over kinderopvang en over minimabeleid. De Rode Draad is dit jaar weer tien keer verschenen. Daarnaast heeft Bert van den Berg samen met Hannah van Wijngaarden een milieuscholing voor raads- en statenleden opgezet die recent van start is gegaan. Het werk van de organisatiekommissie waarvan hij sekretaris is heeft o.a. door interne meningsverschillen in de kommissie alleen het Jaarwerkboek 1989 opgeleverd.

Na een konflikt met het partijbureau nam Bert ontslag voor het deel van zijn tijd dat hij daar werkzaam was en bleef wel medewerker voor SVS. Sindsdien werkt hij nogal solitair en is ook zijn kommunikatie met zijn kollega's van SVS/WB en met het SVS/WB bestuur vrij minimaal te noemen..

Emancipatie

Op een aparte subsidie van het Ministerie van Sociale Zaken, die helaas eind van dit jaar afloopt, was ook dit jaar Trudi Koek als emancipatiewerkster werkzaam bij de PSP. Haar succesvolste activiteiten waren het in nauwe samenwerking met de emancipatiemedewerksters van CPN en PPR organiseren en uitvoeren van een groot aantal trainingen voor vrouwen. Eerst waren dat acht spreekvaardigheidstrainingen, daarna een training met 36 deelnemers (en een flinke wachtlijst) voor gemeenteraadswerk, terwijl een training 'public relations' en 'onderhandelen' in voorbereiding is.

De uitvoering van het beleidsplan 'Positieve actie in de PSP' is een teleurstellende aangelegenheid gebleken, vooral door de geringe activiteit van de meeste afdelingen. Het positieve actiebeleid wordt nu gericht op de gemeenteraads(steen)frakties, waarbij in het kader van Groen Links wordt gepleit voor een evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in de frakties. Op dit moment wordt gewerkt aan een Groen Links vrouwenburo, dat ook een plaats zal moeten krijgen binnen de fuserende instellingen.

Een studie naar de ontwikkelingen op het gebied van geboortetechologie leidde tot een gezamenlijk studiedag op 21-10-89 met CPN en PPR.

Tijdens de verkiezingskampagne hebben de medewerk(st)ers van SVS/WB zich volop ingezet. Hierdoor werden hun gebruikelijke werkzaamheden in augustus en begin september een tijdlang opgeschort.

Perspektief

Nog geen drie jaar na de vorige reorganisatie van het wetenschappelijk buro en de Stichting Vorming en Scholing, die leidde tot een intensieve samenwerking en een gezamenlijk bestuur van deze instellingen komt er weer een nieuwe en nog ingrijpender reorganisatie door het ontstaan van Groen Links. Omdat de subsidie voor SVS en WB gekoppeld is aan het hebben van een fractie in de tweede kamer, houdt de subsidie voor de aparte partijen binnen Groen Links per 1-4-1990 op. Vanaf die datum gaat de subsidie naar Groen Links. In de zomer zijn nu al intensieve besprekingen gestart tussen vertegenwoordig(st)ers van de besturen van de instellingen van de vier partijen over hoe samenwerking en mogelijk fusie van de bureaus vorm kan krijgen. Van de kant van de PSP is daarbij onder andere inzet het relatief zelfstandige karakter van met name WB en in zekere mate ook SVS voort te zetten en de werkplek voor de huidige

medewerk(st)ers te behouden. Momenteel wordt in verschillende verbanden aan de samenwerking gewerkt. Er zijn aparte commissies voor de Wetenschappelijke bureaus en voor de vorming en scholingsstichtingen die nu bezig zijn met een organisatorische en inhoudelijke afstemming voor de overgangperiode tot, en het samengaan na 1-4-1990. Daarnaast bereidt een aparte commissie de oprichting van een vrouwenbureau, als onderdeel van de fuserende instellingen voor en wordt op het terrein van het raads- en statenwerk al heel concreet samengewerkt. De voorstellen van de commissies zullen aan Groen Links en de verschillende partijen /groeperingen daarbinnen ter goedkeuring worden voorgelegd. Gestreefd wordt naar een gezamenlijke lokatie voor de Groenlinkse instellingen. Voor de overgangperiode tot 1-4-1990 wordt voorgesteld het huidige SVS/WB bestuur in functie te laten blijven.

Bestuur SVS/WB
oktober 1989

HENK LANKHORSTSTICHTING **Verslag 1989**

De Henk Lankhorststichting concentreert de aandacht volledig op de medewerking aan Lenl-lokaal en Internationaal- steunpunt voor mondiale lokale politiek.

Uitgangspunt is de opvatting, dat lagere overheden en plaatselijke groepen in ruime mate aanspraak moeten maken op een zelfstandig buitenlands beleid daar waar dat beleid van de regering in gebreke blijft.

Voor Lenl is er dus veel werk aan de winkel. De HLS behoorde destijds tot de oprichters van deze organisatie. Lenl houdt zich bezig met acties waarbij op plaatselijk niveau concreet voor mondiale kwesties mensen worden gemobiliseerd. dit jaar bijvoorbeeld in verband met vluchtelingen, milieu, discriminatie. In het komende jaar zullen plaatselijke initiatieven worden gesteund die uitgaan van de resultaten van het rapport van de commissie Brundtland. Voor de iets langere termijn wordt een studieprogramma opgezet over het onderwerp lokale autonomie.

Jaap Spelberg, sekretaris.

Het eten is lekker!!

De jongeren van de PSJG zijn weer een ervaring rijker in hun ontlukende politieke leven. Het bijzondere aan deze ervaring was dat het alweer voor de derde keer een Utopische is. Wat was er zo Utopisch aan dit weekeinde dat ze georganiseerd hadden? Ik zou de plaats waar het allemaal plaatsvond niet zo Utopisch noemen; boven een acht meter diepe teerput, slechts verborgen door de betonnen vloer van het kraakpand 'de Grote Weiver'. Was het soms zo Utopisch om met z'n veertigen de nacht door te moeten brengen in een beroekte en bezweette ruimte, luisterend naar het gesnurk van degenen die al sliepen? Ook niet bijzonder Utopisch was het vroege tijdstip waarop iedereen geacht werd op te staan, gedwongen door de harde hand van een vol programma. Nog minder Utopisch was dat we de voortijdige dood van Rosa Luxemburg en twee franse politieagenten moesten aanschouwen.

Utopischer was de revolutionaire sfeer die er hing en mijn ontdekking dat de jeugd van tegenwoordig binnen de kortste keren het revolutionaire jargon van welke ideologie dan ook onder de knie krijgt. Bijzonder Utopisch was ook het eten, hoewel de vegetarische hamburgers waarschijnlijk wel erg ver hun tijd vooruit waren. Utopisch was ook de hulp die we ontvingen van alle oude rotten in het vak. Gelukkig gaven de jaren die ze op ons voor hebben hen niet het cynisme om onze Utopische verlangens de kop in te drukken.

huisregels

Wat voor een programma was het draaiboek voor deze indringende gebeurtenis? Vrijdag werden we als eerste geconfronteerd met de huisregels in de kleinschalige Utopie van Koen Wessels. Koen is op dit moment een predikant in Heerenveen, maar was ooit een kraker in Amsterdam. In de Utopische woongroep van de 'krakerdominee' golden drie huisregels: iedereen zet zich in voor het huis.

Het eten is lekker. En huisgenoten vrijen niet met elkaar. Na Koen was het de beurt aan de vreemde franse film 'Themrock'. Een 'gewone' franse arbeider wordt ontslagen oop de fabriek en verandert in een oermens. Misschien werd dat gegeven ingegeven door de noodzaak om kosten te besparen bij de productie van de film, want het maakt ondertiteling overbodig; in de hele film wordt alleen maar gegromd en gegild. De oerdriften van de held werken aanstekelijk en binnen de kortste keren is een hele woonwijk veranderd in een grommende en brommende samenleving, die weet te overleven door het eten van geroosterde politieagenten, die ruim voor handen zijn.

Groen Links

Gelukkig werkten de door 'Themrock' opgeroepen oerdriften niet zo aanstekelijk dat ze het PSJG congres dat de volgende morgen plaatsvond onmogelijk maakten. Iedereen bleek nog heel goed in staat om uit haar/zijn

woorden te komen. Belangrijkste uitkomst van het congres is dat de PSJG het komende jaar voorzichtig doorgaat met kijken wat de (fusie)consequenties zijn van de vorming van Groen Links. De PSJG is nu bovendien gezegend met een monsterbestuur van 15 leden. Na één ochtend hadden we weer genoeg van de vergadercultuur en was het Tijd om ons weer te wenden tot de Utopisten. Hannah van Wijngaarden besprak ecologische Utopiën. Daniël Engelsman besprak het Bolsjewisme. Er draaide een video over de Utopiën en idealen achter de Spaanse Burgeroorlog. Christa Kompas beschreef de Utopische seksualiteit van Fourier. En aan het einde van de middag besprak Evert de Vos de Utopie? van basisdemocratie bij acties. Na alweer een lekkere maaltijd gaven we de vloer aan Ellin Robles die met ons het Utopische van een gefeminiseerde maatschappij besprak. De dag sloten we af met een film over het leven en de dood van Rosa Luxemburg.

schoenendoos

's Zondags waren we eindelijk zelf alleen aan het woord. In één dag bouwden we wel vijf verschillende Utopiën en braken we ze ook weer af. Het meest tragische einde was dat van de anarchisten die hun Utopia hadden opgebouwd in een schoenendoos, de wereld was er blijkbaar nog niet rijp voor, want Utopia belandde in de prullebak bij het gescheide afval.

MATTHIJS VELDT

ONDERSTE BOVEN

Het najaarsnummer van 't kan anders is alweer uit met daarin o.a. een artikel over de vredesbeweging en de NAVO, verslagen van END en War Resisters' International congressen een artikel over interestvrij geld en milieu en een recensie van het boek Spanning in de band van PSP-er Gerrit Pas.

De **Werkgroep Medische Ontwikkelingssamenwerking** organiseert een discussieavond over familyplanning op 6 november om 20.00 uur in de Tijgerzaal van Artis. WEMOS 020-6653115.

In het blad **VROUWEN** een artikel over Vrouwen voor Vrede, een interview met een Turks vluchteling die teruggaat naar Turkije een artikel over de economische zelfstandigheid van vrouwen en een recensie over een boek over meisjesspensionaten. Vrouwen, Nieuwe Herengracht 95, 1011 RX Amsterdam, 020-256903

In het kader van de campagne **10 jaar naast Nicaragua** organiseert de stichting NIKO (Nicaragua Koschappengroep) uit Nijmegen op 2 december een symposium "Volksparticipatie en gezondheid: hand in hand? De rol van hulporganisaties in gezondheidsprojecten in Midden Amerika. Het symposium wordt ge-

houden in de aula, Comeniuslaan 2 in Nijmegen. Informatie bij het telefoonnummer 080-223949.

Het anti-militaristisch tijdschrift **AMOK** heeft het in haar oktobernummer over oorlog om het milieu. Verder worden de achtergronden van artikel 140 besproken en heeft men het over noodwetten. AMOK, Esdoornstraat 14, 3551 AJ Utrecht, 030-442122.

De nieuwe **NOVIB/Gast aan tafel** kalender is weer uit. Te bestellen via de Novib, 070-421766

De kleine aarde organiseert op 11 november een studiedag met als thema "Financiële milieumaatregelen: wie betaalt het gelag? informatie en opgave bij Jol Moors, De Kleine Aarde, Postbus 151, 5280 AD Boxtel, 04116-84921.

Ook het nieuwe nummer van het **Portugal Bulletin** is uit. Daarin o.a. een artikel over de

nieuwe landhervormingswet, schoenenfabrieken in Portugal en een overzicht over de gebeurtenissen in Portugal in de laatste maanden. Tulipa Vermelha, postbus 22060, 1100 CB Amsterdam ZO.

Vrouwen in de CPN, PPR en PSP organiseren een discussie over **Feminisme en linkse politiek in de jaren negentig**. De discussie wordt gehouden in het vrouwenhuis in Amsterdam op zondag 12 november. Meer informatie bij 020-267374 Trudi Koek of 020247570 Ella Bartowska.

De **Werkgroep Solidariteit** organiseert alternatieve rondvaarten in de haven van Rotterdam waarbij ook de schaduwzijden van de haven worden belicht. Werkgroep Solidariteit, p/a Dirk Smitsstraat 76 3031 XE Rotterdam, 010-4118824

In het kader van de **Boycot MC Donalds Campagne** zijn er informatiefoldertjes verschenen die gebruikt kunnen worden bij lokale acties tegen Mc Donalds. Te bestellen bij de PSJG, 020-267374.

Geweldloos Aktief besteedt veel aandacht aan de Honger hoeft niet week. Verder activiteiten rond Sociale Verdediging en een artikel over de Baltische staten. Geweldloos Aktief, Laan van Klarenbeek 38, 6824 JR Arnhem, 085-437125/433529.

Welke organisatiestructuur krijgt Groen Links?

Op 20 augustus werd er in Amsterdam een openbare discussiedag gehouden over 'Groen Links en een andere politieke cultuur', onder het motto 'Sterft gij oude vormen en gedachten'. Wie zich op de discussie wilde voorbereiden, kon een 'reader' bestellen, waarin het hoofdartikel was geschreven door Wim de Boer. Nu is Wim de Boer niet de eerste de beste: oud-voorzitter van de PPR en met daar kennelijk nog steeds een zo grote meerderheid achter zich, dat hij de Groen-Linkse samenwerking in de PPR kon doordrukken op een moment, waarop het partijbestuur o.l.v. Bram van Ojik die al had afgeblazen. In verkiezingstijd was hij de campagneleider van Groen Links. Waar de PPR zich in de Groen-Linkse samenwerking tot nu toe de rol heeft aangematigd van de senior-partner, die zowel voor het Euro-parlement als voor de Tweede Kamer de lijsttrekker leverde, is het eens te meer goed van De Boer's denkbeelden kennis te nemen. Dan zijn we voorbereid op wat ons mogelijk te wachten staat.

Wim de Boer blijkt in de PPR de auteur te zijn geweest van het concept 'Vrolijk Links', waarmee die partij zich enige tijd geleden trachtte te profileren. In de PSP is op dit concept door iedereen uitsluitend sarcastisch gereageerd, en dat heeft met meer te maken dan alleen met een verschil in sfeer. Goed, ook in de PPR kende een minderheid zo zijn bezwaren. Die stelde – om De Boer te citeren –: 'Wat een oppervlakkigheid. Alsof de problemen waar wij voor staan niet gigantisch zijn. Alsof de wereld niet aan hongersnood, uitbuiting en verloedering ten gronde gaat. Er is geen enkele reden tot optimisme. Integendeel, wij moeten ons grote zorgen maken.'

Ongepraedestineerden

Zeer juist, zou je zeggen. Maar De Boer schrijft deze overwegingen toe aan een andere religieuze beïnvloeding. 'Hollandse wereldverbeteraars blijven calvinisten', zo verzucht hij.

Welnu, de PSP is absoluut geen calvinistische partij. De overgrote meerderheid bestaat uit heidenen, godloochenars en andere ongepraedestineerden, die naar gereformeerde normen eeuwig zullen roosteren in de hel. Niettemin krijgen ook wij de kouwe rillingen, als we geconfronteerd worden met die enge geforceerde Roomse blijmoedigheid. Kunnen we de jolijt echt niet beter overlaten aan Van Agt en Luns en Steenkamp en dat soor 'Bourgondiërs'?

Yuppen

Verrassend is ook welke achterban De Boer hoopt te werven, nadat hij zijn Vrolijk Links-concept aan heel Groen Links heeft opgedrongen. Een citaat: 'Recentelijk onderzoek heeft uitgewezen dat de young-urban-private-professional, independant and educated haar/zijn twintig-dertigjarige leven niet rechts georiënteerd doorbrengt, maar tot veler verrassing behoorlijk progressief denkt, een bewuste milieupolitiek wil en open staat voor een eerlijker verdeling van inkomen en zeggenschap.'

Yuppen als belangrijke doelgroep! Daar heeft de PSP nog nooit naar gestreefd. En men mag aannemen, dat het ook voor CPN en EVP wel even wennen zal zijn.

Maar moeten we als Groen links nu echt onze oren laten hangen naar dat soort oppervlakkige geldverdienertjes? Die hebben toch partijen genoeg, die zich op hen oriënteren? Heel D66 bijvoorbeeld. Plus de Ed Nijpels-vleugel in de VVD. En zelfs Wim Kok heeft zich in de verkiezingstijd danig uitgesloofd om te laten zien hoezeer de inkomensontwikkeling van de middengroepen hem ter harte gaan.

De PSP daarentegen heeft zich steeds ingezet voor hen, die in Lubbersland tussen de

wielen raakten, de achtergestelden, de gediscrimineerden. Van hen behoren wij de betrouwbare spreekbuis te blijven, ook als dat géén stemmenwinst kan opleveren, zoals bij illegale buitenlanders of demente bejaarden.

PF 2000

De Boer vermoedt, dat zijn verlangde aanhang van Yuppies – vlotte levenskunstenaartjes als die immers zijn – wel een geen boodschap zou kunnen hebben aan saai afdelingsvergaderingen en ingewikkelde Congressen. Aan het slot van zijn artikel geeft hij een schets van zijn beoogde nieuwe Politieke Formatie (afgekort PF 2000). Dat gaat zo:

"De politieke formatie die het jaar 2000 wil halen én het creatieve, kritische en intellectuele deel der natie kan aanspreken, zal er werl heel anders uit moeten zien dan onze politieke partijen nu. (...)

"Bij anders moet je denken aan:

– Veel lossere organisatie-vormen zonder alerhande vergaderculturen, congressen, stemprocedures, enz. De organisatie als servicebureau, informatieverstrekking en kaartenbak.

– Meer een netwerk van per interesseveld geïnteresseerden dan partijvorming, waarbinnen van iedereen verwacht wordt dat hij/zij overal bij betrokken is.

– Vergaande professionalisering van de organisatie, informatie en politieke vertegenwoordiging. Sleutelwoorden: hoge kwaliteit, aantekelijke presentatie, een integere, open en controleerbare werkwijze.

– Afdelingsvergaderingen, congressen, huishoudelijk gedoe en gezwaai met amendementen en stemkaarten zullen grotendeels vervangen worden door ad-hoc werkgroepen met duidelijke doelen en beperkte tijdsduur. De huishoudelijke organisatie wordt overgelaten aan professionals die het leuk vinden om zich van tijd tot tijd te laten controleren door een (ad-hoc) controlegroep.

Besluitvormende vergaderingen worden alleen uitgeschreven als er wat belangrijks te besluiten valt. (...)

Als de organisatie al eens een bijeenkomst (regionaal een paar keer per jaar) belegt, dan zijn ze het dubbel en dwars waard om voor uit je stoel te komen. PF 2000-dagen worden in plaats van een zeurend corvee een must waar je opgelaten en gemotiveerd vandaan komt.

– Het vertegenwoordigende werk wordt gedaan door gekozen mensen, gecontroleerd en ondersteund door de zogenaamde steunfracties. Als er niets bijzonders gebeurt kunnen die voor de time-being hun werk doen. Als hun kritische stemmers het niet goed genoeg meer vinden, ondernemen ze wel actie"

Aldus Wim de Boer, en nog steeds onder het motto: Sterft gij oude vormen en gedachten. Het kenmerkende van zijn vormen en gedachten is nu juist, dat zij oer-oud zijn. Wat hij

wil is een *regenten*-model. Maar zo wordt er in Nederland al sinds de middeleeuwen bestuurd. Het doet trouwens ook Rooms aan: een professionele priesterkaste, die de touwtjes in handen heeft, terwijl aan de leken af en toe wat schijn-inspraak wordt verleend door ze in ad-hoc commissies te praten.

oligarchievorming

In de PSP hebben zich in de loop der jaren regels van interne partijdemocratie gevormd, die ongetwijfeld nog voor verbetering vatbaar zijn, maar waar in de praktijk mee te werken valt en die waarschijnlijk geleid hebben tot minder oligarchievorming, tot meer discussie en tot meer controle op de bobo's dan in andere partijen gebruikelijk is. Dat heeft niet alle standpunten van de PSP onfeilbaar juist gemaakt, maar wel de PSP minder inhoudelijke fouten laten begaan dan andere partijen. Bovendien bevordert interne democratisering ook de betrokkenheid van de achterban. Voor een partij als de PSP, waarin de activiteit van de leden uitsluitend wordt veroorzaakt door politiek engagement en niet door religieus groepsgevoel of door standssolidariteit is het *dodelijk*, wanneer de leden zouden gaan beseffen geen zeggenschap meer te hebben, maar gemanipuleerd te worden door een elite van beroepsbestuurders. Dan lopen ze weg.

Meer bescheidenheid

En als de trouwe PSP-aanhang zou wegllopen, wat blijft er dan nog van Groen Links over? Bij de jongste Kamerverkiezingen heeft 21% van de Groen Links-kiezers de vorige maal op de PSP gestemd, tegen slechts 14% op de PPR, 9% op de CPN en 2% op de EVP. Het is duidelijk: slechts dankzij de PSP-kiezers zijn CPN en PPR nog in de Tweede Kamer vertegenwoordigd. Op eigen kracht hadden ze het niet gehaald. Dit alleen al zou de PPR-woordvoerders tot meer bescheiden moeten manen.

Waar er nu al op lager niveau zeggenschap verlegd is van afdelingsvergaderingen naar kongsi's van partij-afgevaardigden is het dringend geboden met spoed een democratiseringsbeweging in héél Groen Links op touw te zetten, zodat de basis het voor het zeggen krijgt in plaats van de baasjes. Lukt dat niet, dan kan men Groen Links binnen afzienbare tijd wegens gebrek aan leden ten grave dragen.

PEDRO VAN HOEK
(met instemming van de afdeling
Den Haag van de PSP)

De trein van Groen Links rolt voort

De verkiezingen nog maar net achter de rug en de fractie kersvers geïnstalleerd of het Voorlopig Groen Links Bestuur (VGLB) stort zich man- en vrouwmoedig (verhouding 8 : 2) op zijn verdere taak: intensivering van de samenwerking. Zo staat het in het samenwerkingscontract en zo gebeurt het. Met enthousiasme en in een goede sfeer. Maar wel voetje-voor-voetje. Want het VGLB heeft maar weinig bevoegdheden, moet voor alles weer terug naar de partijbesturen en die dikwijls weer naar hun partijraden. Daarom mag het geen wonder heten maar gewoon pure transpiratie van een groepje taaie volhouders dat er al zoveel is bereikt.

Het reglement van de Groen Linkse Raad is in zijn laatste vorm gereed om door de partijen geaccepteerd (of verworpen) te worden. De partijen moeten daarna hun delegaties kiezen en dan kan de Raad in januari van start gaan. En dat is uiterst belangrijk want het wordt niet alleen het eerste democratisch gekozen orgaan van Groen Links, maar het gaat zich controlerend en stimulerend opstellen t.o.v. het Groen Links Bestuur, dat daardoor ook meer een 'echt' bestuur gaat worden.

1 april

De fusies van wetenschappelijke bureaus en die voor Scholing & Vorming zijn al enige tijd onderwerp van gesprek, o.a. door werkgroepen van betrokkenen uit de partijen. Gelukkig hebben we bericht gekregen dat de subsidie aan de bestaande bureaus (die van PSP en PPR) nog tot 1 april doorgaat. Dat betekent dat we nog tot die datum de tijd hebben om de fusie zorgvuldig voor te bereiden. En dat is maar goed ook, want dit moet de groenlinkse denktank worden, de bakermat van groenlinks denken en doen. En daar mag je wel even over nadenken voor je tot handelen overgaat. Maar op 1 april moet het toch echt gedaan zijn, al was het maar om financiële redenen.

Het VGLB denkt aan een samenvoeging van de bureaus voor Scholing & Vorming, het

Job van Keulen maakt namens de PPR deel uit van het voorlopig Groen Links bestuur. Wij vroegen hem om de PSP-achterban op de hoogte te stellen van de vorderingen in de club die aan de basis staat van de Groen Linkse samenwerking.

Wetenschappelijk bureau, het Emancipatiewerk en het Raads- en Statenwerk (Lokale Politiek) in één organisatorisch verband. Inmiddels is er ook een groep gevormd uit de penningmeesters van de groenlinkse partners die gaat werken aan de materiële bundeling van de groenlinkse partners. Het maken van een financiële begroting voor Groen Links in 1990 en het bedenken van een vorm waarin alle andere 'middelen' (medewerkers, gebouwen, inventaris) op den duur onder één verenigd groenlinks beheer worden gebracht en in een nieuwe rechtsvorm. Zo wordt de doelmatigheid van onze organisatie bevorderd en verspilling van geld en energie voorkomen. En de rechtspositie van onze medewerkers duidelijker gesteld.

campagneplan

De samenwerking op het gebied van de lokale politiek is al veel verder gevorderd, geholpen door de ervaringen met 'De Rode Draad' uit het verleden. Er hoefde geen groep te worden samengesteld, die bestond al. En dat is gelukkig, want we moeten voortmaken: de gemeenteraadsverkiezingen staan voor de deur. Inmiddels is er door de werkgroep een eerste concept voor een campagneplan gepresenteerd dat er fris bij staat. Het houdt rekening met een grote vraag naar landelijke ondersteuning, omdat er voor veel gemeenten nieuwe kansen, maar ook problemen liggen door de groenlinkse samenwerking. En landelijk gezien biedt deze campagne de kans op verdere groei van Groen Links in de publiciteit en in electorale aanhang.

Zonder er veel ophef over te maken zijn de

secretarissen Buitenland van de partijen bij elkaar gaan zitten om samen te werken en de taken te verdelen. Logisch eigenlijk want op dit terrein is bundeling zeker geboden. We hebben zoveel buitenland.

Grote behoefte wordt gevoeld aan het bundelen van de informatie naar de leden. Temeer omdat de leden van de Vereniging Groen Links verstoken zijn van elke vorm van informatie. Het is begrijpelijk dat plannen over samengaan van de ledenbladen niet zomaar uit de lucht rollen. Op dit punt zal nog veel gestudeerd, gepraat en gerekend moeten worden alvorens het Groen Links Ledenblad in ons aller bus rolt. Maar er is wél haast bij. Gelukkig komt Groen Links in de EG (wellicht meer bekend als Regenboog) ons te hulp door de nog komende twee nummers van de 'Straatsburg Times' aan te bieden als informatie-medium (over Groen Links in Nederland) aan de leden van de groenlinkse partijen en de Vereniging Groen Links.

antwoord

En dan is in het VGLB en tegelijk in de besturen van de partners nu ook de discussie gestart over de vraag welke vorm het samenwerkingsproces in de nabije toekomst moet krijgen. Worden we binnenkort één partij, wordt het een federatie van zelfstandige partijen en de Vereniging Groen Links of bedenken we nog wat anders? Die vraag moet nu eerst beantwoord worden, want in het accordéon kun je het antwoord niet vinden. Dat spreekt slechts van 'krachtenbundeling' en van een 'nieuwe politieke formatie'. En dat antwoord is toch bepalend voor een aantal verdere stappen. Als het aan het VGLB ligt komt er nog dit jaar een 'Ontwikkelingsplan voor de groenlinkse formatie' dat aangeeft waar we heen gaan, hoe en hoe snel. En het zou best wel eens kunnen zijn dat velen daarop zitten te wachten.

Hoe dan ook: de trein van Groen Links is niet meer te stoppen. Die rolt gewoon voort.

JOB VAN KEULEN

Feminisme en Groen Links in de jaren negentig

*'Het patriërchaat, de onderdrukking van vrouwen door mannen, kent vele verschijningsvormen. Nu en hier wordt het gekenmerkt door het systeem van heteroseksualiteit.'**

De huidige discussie over de inhoud van het feminisme en de betekenis voor Groen Linkse politiek in de jaren negentig staat ver af van de bovenstaande stelling. Niemand heeft het meer over het patriërchaat, vrouwenonderdrukking en het systeem van heteroseksualiteit. De termen zijn uit de mode en verleden tijd geworden. Maar wat zijn dan wel de termen waarin de feministische discussie binnen Groen Links in de komende jaren wordt gevoerd? Als ik de afgelopen anderhalf jaar overzie dan speelt de feministische discussie zich af op drie terreinen: positieve actie, het basisinkomen en geboortetechnologie. Het gaat niet meer om het zoeken naar een algemeen verklarende model om de positie van vrouwen te verklaren. Deze discussie is overal stil gevallen, omdat alle pogingen zijn ge-

strand. De aandacht is gericht op concrete vraagstukken die noodzaken tot een politieke stellingname. Toch veronderstellen ook deze concrete vraagstukken het voortleven van feministische uitgangspunten en idealen. Daarbij is mijn ervaring dat in de partijpolitiek van alledag sekse altijd en overal een factor van betekenis is en invloed uitoefent op de werkwijze en uitkomst van het politieke besluitvormingsproces. Kortom, de noodzaak van feministische bemoeienis is aanwezig en legitiem. Om nieuwe inspiratie op te doen en onze idealen van weleer uit de schoenendoos te halen en op te poetsen organiseren een aantal vrouwen van de CPN, PSP en PPR een conferentie. In het onderstaande zal ik het programma uit de doeken doen en inleiden met de verwijzing naar de 'oude' idealen.

Conferentie op zondag 12 november

Op 12 november a.s. ben je welkom in het Vrouwenhuis te Amsterdam. Het programma

begint om 12.00 uur precies en **Astrid Roemer** zal de conferentie openen. Zij zal omzien naar het feministisch verleden en vooruitzien naar de toekomst van een Groen Linkse feministische politiek.

Van 13.00 tot 15.00 uur zijn er de volgende workshops:

1. Positieve Actie

Dit onderwerp zal worden ingeleid door **Gerda Bosdriesz** en heeft als centrale vraag: Hoe kan positieve actie een impuls geven aan een feministische politiek? In 1983 stond er nog het volgende in de uitgangspunten van de PSP:

'De PSP is bij benoemingen in vakatures en bij nieuwe arbeidsplaatsen bij overheid, instellingen en bedrijven voor een positieve diskriminatie van vrouwen. Onder positieve diskriminatie verstaan we dat uit de groep sollicitanten vrouwen voorgaan als ze over voldoende geschiktheid beschikken.'

De term positieve discriminatie is vervangen

door positieve actie, maar verder is de bovenstaande omschrijving nog steeds een radicale vorm van voorkeursbehandeling die je in de praktijk (ook binnen de PSP) niet vaak tegenkomt. Tijdens deze workshop willen we niet zozeer ingaan op de praktijk van positieve actie, maar op de vraag op welke punten positieve actie tekort schiet op het gebied van feministische politiek of hoe het andersom daar juist aan bijdraagt.

vrouwen en gemeentepolitiek

Over de vraag of en hoe vrouwenmacht op gemeentelijk niveau georganiseerd kan worden om het emancipatiebeleid verder te brengen zal **Annemiek Onstenk**, medewerkster van het vrouwenbureau te Brussel, een inleiding houden. Aan de hand daarvan praten we verder over bijvoorbeeld de mogelijkheid van netwerken op drie niveau's: politica's, ambtenaren en vrouwengroepen.

3. De 1990-maatregel

'De PSP streeft naar een herverdeling van alle arbeid tussen de seksen. een belangrijke voorwaarde is de invoering van de 5-urige betaalde werkdag of 25-urige betaalde werkweek voor iedereen.'

Kijkend naar de politieke realiteit van alledag is de herverdeling van betaalde en onbetaalde arbeid nog steeds een toekomstdroom. In plaats daarvan is in de vorm van de 1990-maatregel de arbeidsplicht van meisjes vanaf 18 jaar ingevoerd. Wat staat er tegenover? Geen zorgplicht voor jongens, bijvoorbeeld vertaald door het vak verzorging in het vervolgonderwijs op te nemen.

Gerda Verburg, werkzaam bij de CNV-jongeren, zal over de vraag op de 1990-maatregel kan bijdragen aan economische zelfstandigheid van vrouwen, een inleiding houden.

Het basisinkomen

Binnen de PSP is dit onderwerp al vele jaren in discussie.

'De PSP is voor verzelfstandiging in lonen, sociale uitkeringen en belastingwetgeving en keert zich tegen iedere vorm van kostwinnersbeginsel. Invoering van een basisinkomen kan wellicht een hulpmiddel zijn om die verzelfstandiging te realiseren. (...) Het basisinkomen mag geen belemmering vormen om betaald werk buitenshuis te krijgen. Het streven naar werkgelegenheid voor iedereen blijft onverkort gehandhaafd.'

Ook de afgelopen twee jaar is er binnen de PSP heftig gediscussieerd en lijkt er een verschuiving naar een veel positievere stellingname ten opzichte van het basisinkomen. Op deze dag willen we geen herhaling van een discussie tussen voor- en tegenstanders. Centraal staat de vraag of het basisinkomen in relatie tot de herverdeling van arbeid iets oplevert. **Ute Breithaupt** heeft een scriptie over het basisinkomen geschreven en zal de inleiding op het thema verzorgen.

5. Theorievorming

Is feminisme een linkse aangelegenheid of is linkse politiek altijd feministisch? Begin jaren tachtig leken voor de PSP zowel het socialisme als het feminisme nog rotsen in de woelige branding van de kapitalistische realiteit. Zo lezen wij in het verkiezingsprogramma 1981-1985:

'Socialisme betekent voor de PSP de samenleving die ontstaat door het opheffen van alle uitbuiting en onderdrukking die voortvloeien uit het kapitalisme en het patriarchaat.'

De afgelopen jaren is binnen de PSP uitgebreid gediscussieerd over de socialistische uitgangspunten en zijn, weliswaar aarzende, vernieuwende stappen gezet. De discussie

over de relatie met het feministische gedachtegoed is nauwelijks gevoerd. Het is wonderlijk dat de meeste mensen veronderstellen dat feministische uitgangspunten als vanzelfsprekend, zonder openbaar debat, bij het herformuleren van politieke uitgangspunten en strategieën worden meegenomen. De bovenstaande formulering maakt duidelijk dat de noodzaak tot theoretische overdenking hard nodig is. De termen zijn onbruikbaar geworden om als theoretisch kader te fungeren. Binnen vrouwenstudies is de theorievorming verder gegaan en het onderdrukkingsperspectief is al lang verlaten.** De discussie gaat over constructies van vrouwelijkheid en mannelijkheid en de relatie met praktische politiek lijkt moeizaam te leggen. In deze workshop zal **Hella v.d. Velde**, politicologe bij de Universiteit van Leiden, ons informeren over de stand van zaken in de wetenschap ten aanzien van de relatie feminisme en linkse politiek.

De theepauze van 15.00 tot 15.30 uur zal opgeluisterd worden door het **Midzomernachttrio**. Het trio, bestaande uit een celliste en twee violistes, werd geboren op een warme midzomernacht (juni 1978) en zij brengen zigeuner en klassieke muziek ten gehore.

Van 15.30 tot 17.00 uur kunnen wij vernemen hoe de meiden van nu tegen feminisme en politiek aankijken. Aan het **meidenforum** nemen vertegenwoordigsters van de PPR- en CPN-jongerenorganisaties en de PSJG deel. Hun terugblik op de idealen van feministen van toen komt aan de orde en ook zal de discussie in de workshops hier weer terugkomen. De aanwezigen in de zaal krijgen alle gelegenheid hierop te reageren.

Aan het einde van de dag bestaat de gelegenheid om met elkaar na te praten met opnieuw een optreden van het Midzomernachttrio en een drankje.

Als je nog vragen hebt kun je op dinsdag en donderdag bellen naar Trudi Koek op het partijbureau tel. 020-267374 of op maandag naar Ella Bartowska bij de PPR tel. 020-247570.

Bij deze hoop ik dat wij veel vrouwen op zondag 12 november kunnen verwelkomen om op de drempel van de jaren negentig de discussie over Feminisme en Linkse Politiek weer op te pakken en op zoek te gaan naar nieuwe inspiratie.

TRUDIE KOEK
Emancipatiewerkster PSP

Eén

Alles heeft altijd twee kanten.

Fenna Bolding prikt een vorkje met Erich Honecker namens de Groen Links Eerste Kamer Fractie terwijl buiten de eetzaal Erichs knokploegen op vreedzame demonstranten jagen.

Maar Fenna toch, hoe kun je dat nu doen?

Fenna mompelt wat over oude banden met de DDR en het zich niet kunnen onttrekken aan de invitatie en het chique gezelschap.

Twee weken later loopt Andrée van Es tussen de DDR-demo's en noemt Egon Krenz oude wijn in een nieuwe zak. En wellicht dat ze nog mee-

maakt dat de laatste vertrekkende DDR-burger die de grens overgaat, het licht uitdoet.

Inmiddels is Erich Honecker weg, Fenna terug en ook Andree weer aan het Binnenhof.

Toch weer een week of drie commotie met Groen Links aan het front. Maar alles blijft hetzelfde.

Alles heeft twee kanten.

De PSP-partijraad spreekt uit dat Saar Boerlage inderdaad chantage heeft gepleegd en ongeoorloofde druk heeft uitgeoefend op haar eigen partijbestuur.

Saar verklaart dat ze door die uitspraak gesterkt is en er met frisse moed tegenaan zal gaan.

Een week of vier opschudding en niets dat zich wijzigt.

Waarom zou alles toch altijd twee kanten hebben?

Voor mij is één kant vaak al te veel. Maar ja, ik ben natuurlijk bevooroordeeld.

RUTGER VAN SANTEN

*) Uit: de visie van de PSP op feminisme en Socialisme. Amsterdam, mei 1984. In de brochure staan de stellingen, die op het congres van de PSP in 1983 in Nijmegen zijn aangenomen met bijbehorende toelichtingen. De citaten in dit stuk betreffen zinsnedes uit de stellingen.

***) Zie bijvoorbeeld het artikel van Joyce Oudshoorn: feminisme en marxisme: het relaas van een echtscheiding op zoek naar een omgangsregeling. In: Tijdschrift voor Vrouwenstudies 7, 1981.

Proeftuin 2: programma of persoon

Al voor de kamerverkiezingen treffen in 11 nieuwe gemeenten in Groningen partijen voorbereidingen voor raadsverkiezingen, die door herindeling nodig geworden zijn. In verschillende gemeenten wil ook GROEN LINKS een poging wagen om mee te dingen naar de kiezersgunst. Groningen wordt daarmee, mede natuurlijk door de historische verhoudingen in die provincie, een ideale proeftuin voor de GROEN LINKS samenwerking. In Bevrijding willen we daarvan verslag doen aan de hand van enkele voorbeelden.

Meeden, Muntendam en Oosterbroek vormen per 1 januari 1989 samen één nieuwe gemeente met bijna 10000 inwoners en een gemeenteraad met 15 zetels. Bij de Europese verkiezingen haalde GROEN LINKS voldoende stemmen om met een zetel in de raad te komen (373 van de uitgebrachte 4975), en na een goede plaatselijke campagne lijken dit er twee te kunnen worden. Bij de kamerverkiezingen werden 348 van de 7848 stemmen behaald.

bewustmaking

Matty Siersema zit sinds 1982 voor de PSP in de raad van Oosterbroek. De klinisch psychologe heeft voordien in het onderwijs, de gezondheidszorg en een schooladviesdienst gewerkt. Ik spreek haar op zonnig 3 oktober in haar tuin in Zuidbroek.

Als onderwerpen waarvoor zij zich in haar raadswerk heeft ingezet noemt zij milieu, welzijn en ontwikkelingssamenwerking. Steeds heeft zij daarbij naast het politieke werk geprobeerd bij te dragen aan de bewustwording van degenen die een beroep op haar inzet deden en hen tot eigen activiteit aangezet.

In de agrarische gemeente Oosterbroek hangen milieu en ruimtelijke ordening vaak samen. De PSP uitte kritiek op de plaatsing van varkensmesterijen en mestilo's. Zij gaf van voortschrijdend inzicht blijkt bij de beslissing over het kerkhof en keerde zich alsnog tegen een beplantingsplan dat voorzag in nieuwe heesters en daarvoor oude beuken, waarin onder meer een uil huisde, wilde kappen.

Al een aantal jaren pleitte Siersema voor gifvrije onkruidbestrijding, hetgeen onlangs werd "beloond" met een motie van de PvdA (die 6 van de 11 raadszetels bezet), die ook om een dergelijk beleid vroeg.

Belangrijk vindt Siersema verder dat het vorige verkiezingsprogramma een passage over ontwikkelingssamenwerking bevatte, met nadruk op projektkoppeling. Toen de PvdA hierop later terugkwam kon een projekt gericht op herbebossing worden ontwikkeld. Vanuit deze betrokkenheid zit ze nu in de plaatselijke stichting, die zich met de uitwerking van het projekt bezighoudt. Die hoopt het binnenkort concreet te maken.

programma

Voor de komende periode acht zij naast de integratie van de gemeenten vooral het op peil houden van (goed gespreide) voorzieningen (o.a. renovatie van het zwembad in Zuidbroek) en het milieubeleid belangrijk. In het programma moeten daarvoor zonnig middelen worden uitgetrokken.

Voor de PSP in Oosterbroek is duidelijk, dat samenwerking in GROEN LINKS voor de hand ligt. Daarom is contact gezocht met de CPN en met leden van PPR en EVP in de drie gemeenten. Met drie CPN raadsleden (waaronder een wethouder) in Muntendam en PSP-ster Matty Siersema in Oosterbroek bespreken de partijen over goede kandidaten voor de eerste plaatsen. Aan een eerste gesprek nemen bovendien enkele onafhankelijken en de Groepering Gemeentebelangen Oosterbroek deel.

Al snel gaat het gesprek over de volgorde van de beschikbare kandidaten op de lijst. Zowel Muntendam's CPN-wethouder Daan Grofsmid als Matty Siersema zijn als lijsttrekker beschikbaar. Met de voorkeur van een meerderheid voor Grofsmid kunnen ook de aanwezige PSPsters instemmen, Siersema kan dan op 2 komen. Voor de derde plaats op de lijst is de PPR de aangewezen leverancier, bij voorkeur met iemand uit de derde fusie-gemeente, Meeden. Na eventueel een onafhankelijke kandidaat zullen in dezelfde volgorde de partijen de rest van de lijst kunnen bezetten, evenredig verdeeld over de diverse plaatsen uit de gemeente.

Tevens wordt een afspraak gemaakt voor een gesprek over de het programma. Vooral daarom gaat het tenslotte. De door PSP en PPR gewenste onderhandelingen hoeven volgens de CPN weinig problemen op te leveren, ieder kan voor de eigen gemeente een stukje maken, die daarna aan elkaar worden geschreven. Op 23 september meldt de PSP zich op de afgesproken plaats voor gesprekken over het programma. Daar verneemt zij, dat Grofsmid deze vergadering heeft geannuleerd.

registratie

De CPN werpt zich op de registratie van de lijstnaam en geeft te kennen samenwerking met de PSP hierbij niet nodig te vinden. Van hun kant vinden PSP en PPR gezamenlijke registratie voor de hand liggen en blijven hierop hameren. Onduidelijk blijft, of partijen zich ook zelfstandig zullen registreren.

Via gewestelijk secretaris Geert Laméris krijgt de CPN intussen de beschikking over registratietoestemming van het GROEN LINKS bestuur. Ook bij hem wordt daarop door de PSP aangedrongen op gezamenlijke registratie. Een afspraak voor overleg hierover wordt gemaakt voor de dag waarop lijstregistratie dient plaats te vinden. Ook dat gesprek biedt geen

Matty geheel in het lichtblauw

oplossing, de CPN blijft een alleingang voorstaan.

Wel blijkt aan Maarten Keuning, die zekerheidshalve een lijst "Progressief Groen" registreert voor het geval geen overeenstemming met de CPN bereikt wordt, dat die ochtend, voor het gesprek hierover, door de CPN de lijst GROEN LINKS is geregistreerd. Het laatste vertrouwen in de samenwerking binnen GROEN LINKS is daarmee weg.

Door PSP, PPR en enkele onafhankelijken wordt een afspraak gemaakt voor gesprekken over een programma. Tevens wordt alsnog de lijstnaam PSP/PPR/Onafhankelijken geregistreerd. De CPN wordt als steeds hierover geïnformeerd.

CPN'er Grofsmid blijkt tegen een journalist van de Noord-Ooster gezegd te hebben dat CPN en PSP overeenstemming over een GROEN LINKS lijst zouden hebben. Ook de PSP zet haar visie vervolgens aan de betreffende journalist uiteen en verneemt via hem, dat een oud PvdA-raadslid uit Oosterbroek, nadien enige tijd PSPlid, intussen "namens de PSP" met de CPN in gesprek zou zijn.

pijnlijk

Het lijkt er echter op, dat in dit perceel van onze proeftuin naast GROEN LINKS (gedomineerd door de CPN) een lijst van PSP, PPR en onafhankelijken met een sterk milieuprogramma mee zal doen. Die laatste combinatie heeft intussen haar onvrede over de gang van zaken met de registratietoestemming bij het GROEN LINKS bestuur aanhangig gemaakt en dringt aan op intrekking van de goedkeuring van het gebruik van de naam GROEN LINKS.

Terwijl in het noorden van de provincie GROEN LINKS goed op gang komt laat het oosten van de provincie (met zijn kern van communistische hardliners) zien dat samenwerken een kunst op zich is, die nog steeds met pijnlijke confrontaties gepaard gaat. De druk die het landelijk GROEN LINKS akkoord hierop legt draagt zeker niet bij aan een soepele ontwikkeling in deze regio. Ook in de komende nummers van Bevrijding houden we u op de hoogte.

TJARK REININGA

Uit de afdelingsbladen

In deze rubriek selecteert de redactie van *Bevrijding* enkele opvallende zaken uit de recente afdelingsbladen die zijn binnengekomen op het bekende adres: Partijburo PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Linker

In het tijdschrift van het Links Akkoord in Amsterdam staat het thema positieve actie ten aanzien van vrouwen en migranten centraal. Het blad bespreekt de stand van zaken rond positieve actie, wat na jarenlange inspanningen van het Links Akkoord onderdeel is geworden van het gemeentelijk personeelsbeleid. In een serie artikelen laat Linker zien dat ondanks de goede intenties zowel bij de vrouwen als bij de migranten de resultaten van de positieve actie in Amsterdam de resultaten nog te zeer uitblijven. De gemeente neemt weliswaar vaker dan voorheen allochtonen of vrouwen in dienst, maar het gaat nog om relatief geringe aantallen banen. In één van de artikelen schrijft Joe Simmons dat er volgens hem boze tongen zijn die beweren dat het met de huidige snelheid zeker tot 'the year 2525' zal duren voordat het ambtenarenapparaat een afspiegeling zal zijn van de Amsterdamse bevolking.

Links Den Haag

In deze uitgave van de fractie van PSP-CPN-PPR (Links Den Haag) staan de dagboekantekeningen van Links Den Haag-raadslid Janine Molier over de (voorlopige) apotheose van de Haagse stadhuis-affaire. In de nacht van 6 op 7 juli werd namelijk het voorstel om te beginnen met de bouw van het stadhuis te beginnen aangenomen. Vervolgens begon de reconstructie van het college van B&W van Den Haag, met het inmiddels bekende resultaat: Links Den Haag maakt sinds 11 juli geen deel meer uit van het nieuwe college. Het verhaal bestaat uit een aardige mengeling van persoonlijke betrokkenheid, ontgoocheling en nuchterheid.

Noorderrood

In de uitgave van de PSP Amsterdam-Noord gaat het behalve over het resultaat van de kamerverkiezingen ("een stimulans om door te gaan") over de toekomst van het Sixhavengebied, het centrale deel van de noordelijke IJ-oever recht achter het Centraal Station. Het stadsdeelraadsbestuur wil dit gebied een "stedelijke ontwikkeling" geven, ook al is niet duidelijk wat dat is. De PSP heeft in de stadsdeelraad gepleit om te praten over mogelijke alternatieven. Eén alternatief is volgens de PSP-deelraadsfractie een groen-recreatieve ontwikkeling: een grotere en vernieuwde jachthaven, botenverhuur, fietsvoorzieningen, en een camping of bungalowpark. Maar de PSP staat alleen in haar pleidooi om de discussiëren over alternatieven. De PSP gaat nu de achterban raadplegen over het eventueel opnemen van een Six-haven-paragraaf in het verkiezingsprogramma voor de deelraad.

Rooddruk

Het blad van de PSP-federatie Den Haag gaat over de uitslag van Groen Links bij de Kamerverkiezingen van 6 september. Onder de titel "Groen Links: de links-radikale TGV komt hard aan" trekt Bram Kragtwijk de conclusie dat Groen Links de grootste winst heeft gehaald in de landsdelen waar ze van ouds her al haar stemmen haalden: grote steden en verstedelijkte plattelands-agglomeraties. Verder stelt hij dat "hoe zeer Groen Links ook beschuldigd is van konformisme en het verloochenen van links-radikale idealen en beginselen, er ter linkerzijde naast ons een zwart gat gaapt". Kragtwijk besluit met een oproep om er bij de komende raadsverkiezingen hard tegenaan te gaan. Al met al een feestelijke stemming in radikaal-links Den Haag.

Spark

Het maandblad van de PSP-afdeling Groningen en het PSP-gewest Groningen gaat alleerst in op het feit dat drie prominente leden onlangs hun PSP-lidmaatschap hebben opgezegd: Eveline Bruggink, Betsy Nieuwhof en Bert Freriks. Ronald Paping geeft in een artikel enkele van zijn persoonlijke herinneringen over dit vertrekkende trio weer. Ook Spark geeft voor het Groningse zijn analyse van de uitslag van de Kamerverkiezingen voor Groen Links. Tjark Reininga trekt hierover als zeer voorlopige conclusie dat Groen Links voor Groningen niet de oplossing is, die het elders wel biedt en dat na de euforie over Groen Links na de Euroverkiezingen nu enige bescheidenheid past. Verder geeft in een eerste van twee artikelen Tom Pitstra zijn persoonlijke indrukken ervaringen van de verkiezingscampagne voor Groen Links in de provincie Groningen. In zijn verhaal gaat het over hoe Pitstra met twijfels, soms weer met enig enthousiasme, maar ook met lichte aversie en soms walging zelf deel-

nam aan die campagne. Ook vertelt hij hoe hij als spreker voor Groen Links nog geregeld zijn eigen radikale standpunten heeft uitgedragen.

Vuist

Het blad van de PSP-Nijmegen staat vrijwel geheel in het teken van de komende gemeenteraadsverkiezingen. Het blad drukt de bereidverklaringen af van de kandidaten. Jan Wijnia lijkt de gedoodverfde nummer één voor de PSP in Nijmegen. Ook in Vuist een analyse van de verkiezingsuitslag. Daarin stelt Wil Evers al met al niet ontevreden te zijn. Volgens hem heeft Groen Links de kiezers van de Euroverkiezingen weten vast te houden, heeft Groen Links flinke groeikansen en heeft het program van Groen Links een erg radikaal karakter gekregen. Wel konstateert Evers dat Groen Links er onvoldoende in is geslaagd een antwoord te geven op de machtsvraag en daardoor veel stemmen aan de PvdA heeft moeten laten.

De Vuurtoren

In het gezamenlijke blad van PSP, PPR, CPN en EVP in Wageningen wordt melding gemaakt van de oprichting van een vereniging Groen-Links Wageningen. Voor de PSP-afdeling zou dat kunnen betekenen dat allerlei traditionele partijfuncties, zoals afdelingsblad, raadswerk en buitenparlementaire contacten, overgenomen worden door de vereniging Groen Links. Voor de PSP-afdeling zouden dan voornamelijk resteren: landelijke kongressen en manifestaties, financiën en (leden)administratie. Een flink deel van het afdelingsgeld zou in die situatie kunnen worden afgedragen aan Groen Links. Het is te verwachten dat iets dergelijks ook elders zal gaan plaatsvinden.

ROB SNEL

OPWINDEND

In *Opwindend* kunnen lezers en lezeressen hun reacties kwijt over de gang van zaken in de PSP. Graag kort en bondig formuleren. De redactie houdt zich het recht brieven in te korten of – met redenen omkleed – te weigeren. Adres: redactie *Bevrijding*, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Affaire Boerlage-Branderhorst

De vrije pers is een groot goed, maar aan de PSP hebben we haar niet te danken. Die indruk wordt althans gewekt door de reactie van het partijbestuur op het artikel van Rutger van Santen in *Bevrijding* nr. 9, over de chantage-affaire Boerlage-Branderhorst. Het PB vindt, zo meldt nr.11 van hetzelfde blad, 'dat het onverstandig van de redactie van *Bevrijding* is geweest om voor 6 september (de dag van de verkiezingen) aandacht aan deze kwestie te besteden.' Zo'n uitspraak getuigt niet van veel respect voor de taak van *Bevrijding* om de PSP-leden zo snel en volle-

dig mogelijk te informeren over belangrijke ontwikkelingen in hun partij. Natuurlijk, het is onprettig voor het PB als de vuile was wordt buitengehangen uit een raam waar nog verkiezingsaffiches aan kleven. Van je eigen stront houd je buitenstaanders liever onwetend. Zorgwekkender is dat sommige leden van de PSP, blijkens de ingezonden brieven in *Bevrijding* nr. 11, ook onwetend willen blijven. Liever dan de veroorzaker, helpt men de bringer van het slechte nieuws om zeep. Optimistische agitprop en de illusie van een gesloten front, dat is kennelijk wat men, zeker in verkiezingstijd, avn *Bevrijding* verwacht. En als, behalve het nieuws, ook de logica van het politiek fatsoen moet wijken voor het heilige doel van het stembusresultaat, dan is de suggestie dat chanterende voorzitters behoren af te treden natuurlijk uitermate schandalig... Van Santen moet weg bij *Bevrijding*, daarin hebben zijn aanklagers gelijk. Een veel belovend, kritisch journalist als hij verdient een echte, onafhankelijke krant.

RICHARD WOUTERS - AMSTERDAM

BEVRIJDING

MAANDBLAD VAN DE PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ - JAARGANG 33 - NR. 13 - DECEMBER 1989

in dit nummer:

- ☆ Spanning in de band
- ☆ Noorwegen
- ☆ Marinee
- ☆ Oost-Europa
- ☆ Interview Joop Vogt
- ☆ PLO
- ☆ Raadsverkiezingen
- ☆ Belast geweten
- ☆ Interview Jos van Remundt

Veel Congresnieuws:
toespraken, vertrekkers & nieuwkomers,
verslagen, commentaren, intenties

PSP adressen

Het partijgebouw van de PSP is gevestigd in de Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam, telefoon 020-267374, fax 020-237248. Het adres voor alle correspondentie is PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Partijbestuur: het dagelijks bestuur is op vele momenten in de week in het partijgebouw bereikbaar.

Adreswijzigingen: gaarne altijd schriftelijk.

Informatie & bestellingen: bij voorkeur op woensdag- en donderdagmiddag.

Stichting Vorming & Scholing / Uitgeverij De Bovenbouw / De Rode Draad: maandag t/m vrijdag van 10.00 - 16.00 uur (Ron Leijser en Bert van de Berg).

Wetenschappelijk Bureau: dinsdag en woensdag van 10.00 - 17.00 uur (Judith Klappe en Gerrit Pas).

Emancipatiewerkster: dinsdag en donderdag van 10.00 - 17.00 uur (Trudy Koek).

Henk Lankhorst Stichting / Lokaal & Internationaal (steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein): 3e Oosterparkstraat 88hs, 1091 KB Amsterdam, tel.: 020-927826.

Pacifistisch Socialistische Jongeren-groepen: dinsdag en vrijdag van 10.00 - 18.00 uur.

Eerste Kamerfractie PSP: tel.: 070-624571 (alleen op dinsdag).

Tweede Kamerfractie Groen Links: Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel.: 070-183040.

Groen Links: Postbus 267, 1000 AG Amsterdam, tel. 020-245515.

Partijraad: secr. Schuttersveld 28, 9201 HA Drachten, tel.: 05120-30156 (Floor de Kreijl).

BEVRIJDING

Bevrijding is een uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij en verschijnt 1 keer per maand onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur van de PSP.

Redactie: Ivo Miesen, Liesbeth Miltenburg, Leo Platvoet (hoofdredacteur), Rutger van Santen, Tjark Reininga, Rob Snel en Henri van Wezel.

Redactie & Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020-267374, fax 020-237248.

Abonnementen: het abonnement is inbegrepen bij het lidmaatschap van de PSP. Niet-leden kunnen zich abonneren door storting van f 30,- op giro 194240 t.n.v. PSP te Amsterdam o.v.v. 'abonnement Bevrijding'.

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract is mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Zetwerk: Ruparo, Amsterdam.

Drukwerk: Drukkerij Bevrijding, Amsterdam.

ISSN 0167-0735

Het laatste nummer

Bevrijding stopt als maandblad. Op het jongste PSP-congres is besloten dat Bevrijding op moet gaan in het nieuwe Groen Links ledenblad. De plannen voor dit blad zijn inmiddels in een vergevorderd stadium. Het ziet er naar uit dat het eerste nummer in februari 1990 zal verschijnen. In december en januari verschijnt er nog een nummer van 'de Vergezicht' als tussentijdse Groen Linkse informatievoorziening.

Het partijbestuur heeft op 2 december j.l. besloten m.i.v. januari 1990 de maandelijkse uitgave van Bevrijding te stoppen om zo ruim baan te geven aan het nieuwe Groen Linkse blad.

De naam Bevrijding verdwijnt niet, maar zal gebruikt worden voor een beknopt mededelingenblad dat het partijbestuur een keer per kwartaal zal uitgeven.

Dit is dus het laatste nummer van de 'echte' Bevrijding. Met enig weemoed, natuurlijk. Maar als Groen Links het blad krijgt dat het verdient is de weemoed snel verdwenen.

LEO PLATVOET

Leden partijbestuur

Het PSP-congres in Nijmegen koos het volgende partijbestuur:

Joop Vogt (Wageningen) – voorzitter
 Joost Lagendijk (Haarlem) – vice-voorzitter
 Marcel van der Koppel (Amsterdam) – secretaris
 Frans Janssen (Almere) – penningmeester
 Jos van Remundt (Amsterdam) – algemeen propagandist
 Hannah van Wijngaarden (Wormer) – actievoordinator
 Anneke van Hoorn-Wams (Wormer) – sociaal-economisch
 Ruud Bosgraaf (Amsterdam) – buitenland/vredesvraagstukken
 Mariette Klein (Amsterdam) – milieu
 Erik Meijer (Rotterdam) – parlementair werk
 Titia van Leeuwen (Amsterdam) – voorzitter SVS/WB
 Diane Adams (Nijmegen) – emancipatie
 Leo Platvoet (Amsterdam) – bestuur Groen Links

Het dagelijks bestuur wordt gevormd door Joop Vogt, Joost Lagendijk, Marcel van der Koppel, Frans Janssen en Jos van Remundt.

Intentieverklaring Groen Links

Hieronder volgt de intentieverklaring m.b.t. de verdergaande samenwerking binnen Groen Links, zoals deze door het PSP-congres op 25 november 1989 te Nijmegen vastgesteld.

1. Het partijbestuur van de PSP zal zich in de periode 1989-1991 positief opstellen t.a.v. de ontwikkelingen die binnen Groen Links plaatsvinden in het verlengde van het gesloten Akkoord. Dit impliceert het meewerken aan de totstandkoming van een Groen Links Wetenschappelijk Bureau, een Groen Linkse Vorming en Scholing en een commissie voor de zendtijd op radio en TV.
2. Indien de ervaringen zich positief blijven ontwikkelen mede gelet op het pacifistisch socialistisch gedachtegoed van de PSP, zulks ter beoordeling van partijbestuur en partijraad, zal het partijbestuur van de PSP in deze zittingsperiode van het PB initiatieven nemen om op zo kort mogelijke termijn te komen tot de omvorming van het Groen Linkse samenwerkingsverband tot een partij. Besluitvorming hiertoe is uiteraard voorbehouden aan het congres.
 De PSP zet zich er voor in dat Groen Links op korte termijn een Vereniging wordt waarvan alle leden van alle aangesloten partijen individueel lid zijn (tenzij iemand dat expliciet niet wil). Wat de PSP betreft spreekt het congres uit dat bij een gunstige ontwikkeling van Groen Links afzonderlijk voortbestaan van de PSP niet nodig is.
3. Voor de politieke beoordeling of de herkenbaarheid van het PSP-gedachtegoed in de politieke lijn van Groen Links aanwezig blijft, zal het partijbestuur aan het congres schriftelijk verantwoording afleggen.
4. Bevrijding zal de leden regelmatig informeren over de ontwikkelingen binnen Groen Links. De PSP spreekt uit dat het gewenst is per januari 1990 een gezamenlijk ledenblad uit te geven door Groen Links. Het congres machtigt het partijbestuur en de partijraad om Bevrijding daarin op te laten gaan, inclusief de middelen daarvoor op de PSP-begroting, waarbij verzekerd moet worden dat er een middel blijft om PSP-leden op de hoogte te stellen van PSP-informatie.
5. Het congres spreekt uit dat het wenselijk is in het voorjaar van 1990 een congres van Groen Links te beleggen.

Congres

Grote eensgezindheid in lauwe sfeer

Het 49ste congres van de PSP, dat op 25 november in Nijmegen bijeen kwam, werd gekenmerkt door een grote eensgezindheid, een slechte opkomst en een lauwe sfeer. Een unieke beschrijving, want veel congressen van de PSP kenmerkten zich door heftige verdeeldheid, veel deelnemers en kookpunttaferelen. Hebben de leden met de voeten gestemd, zoals een der sprekers opmerkte, voor de verdergaande integratie binnen Groen Links? Een bouté conclusie, die meer als 'wishful thinking' beschouwd kan worden. Hoewel: geven al die honderden gemeenten waar PSP-leden samen met anderen druk in de weer zijn om Groen Links bij de komende raadsverkiezingen een goed figuur te laten slaan, daar niet al voldoende antwoord op?

De aanwezigen op het congres lieten er geen twijfel over bestaan. In overgrote meerderheid namen zij de intentieverklaring van het partijbestuur m.b.t. de verdergaande samenwerking binnen Groen Links aan. De intenties werden zelfs nog aangescherpt door overname van enkele amendementen. Er moet nu 'op zo kort mogelijke termijn' gestreefd worden naar een partij. Er moet een Groen Links ledenblad komen, waar Bevrijding in op gaat en de integratie moet gestalte krijgen via het dubbel lidmaatschap (zie kader voor de aangenomen intentieverklaring).

Dubbel lidmaatschap

Het dubbel lidmaatschap wierp wat vragen en discussie op. De essentie van het dubbel lidmaatschap is dat alle leden van de PSP, PPR, CPN en EVP lid worden van Groen Links. Groen Links krijgt dan een democratische partijstructuur, waarbinnen de leden directe invloed uitoefenen op de samenstelling van het bestuur, het verkiezingsprogramma, kandidatenlijsten enz. Door invoering van het dubbel lidmaatschap wordt een discussie over fusie, en dus impliciet opheffing van de afzonderlijke partijen, overbodig. Iedere partij moet zelf maar beoordelen hoe lang de eigen organisatie in stand moet worden gehouden; Groen Links krijgt een eigen dynamiek die zowel op parlementair als partijorganisatorisch gebied tot een zelfstandige partijvorming zal leiden. Dit laatste is hard nodig omdat alleen op deze manier Groen Links het karakter van een pure kiesvereniging ontstijgt en ook buitenparlementair iets kan gaan betekenen. Ook de andere partijen buigen zich in deze periode over het dubbel lidmaatschap. Indien hiertoe wordt besloten, worden eerst de gevolgen van de invoering hiervan op een rij gezet, zodat de individuele leden weten waar ze 'ja' tegen zeggen. Want het gebeurt natuurlijk niet middels een druk op de computerknop: ieder lid wordt geïnformeerd en heeft, uiteraard, het recht om het dubbel lidmaatschap te weigeren.

Opheffing

Sommigen vonden dat de intentieverklaring die het partijbestuur het congres voorlegde, een min of meer verkapt vorm van een opheffingsbesluit was. Hoewel de verklaring inderdaad rept over het nemen van initiatieven om te komen tot een partij, is opheffing nu niet aan de orde. In de intenties wordt immers ook gesproken over de noodzaak van positieve ontwikkelingen binnen Groen Links, herkenbaar voor het gedachtegoed van de PSP. Het partijbestuur ziet het als haar plicht om de strijdbare, radikaal-socialistische politiek, die de PSP zo eigen is, ook binnen Groen Links tot gelding te brengen. Over eventuele opheffing kan pas worden besloten, als deze inbreng is gewaarborgd. Het volgende congres zal uiteraard geïnformeerd worden over de intensiteit van de inhoudelijke-politieke relatie

tussen de PSP en Groen Links.

Te snel, te langzaam

Slechts terzijde werd door enkele sprekers (Ineke van Gent, Groningen; Frank Köhler, Amsterdam) ingegaan op de kritiek die hier en daar van binnenuit op Groen Links wordt afgevuurd. Dit n.a.v. een tweetal brieven die aan de Groen Links fractie en het Groen Links Bestuur zijn gestuurd, waarin werd gesteld dat de fractie te weinig van zich laat horen en het bestuur stuurloos, achteruitkijkend, ronddobbert, cq. de afgrond tegemoet gaat. Deze onheilsprofetie werd niet ondersteund. Natuurlijk, het is noodzakelijk dat Groen Links snel allerlei politiek-wervende initiatieven neemt, maar tegelijkertijd was men zo realistisch in te zien dat het politieke handwerk van de fractie pas echt aan bod kan komen, als het kabinet Lubbers-Kok van start gaat. En het Groen Links bestuur heeft de (ondankbare) taak om in korte tijd de organisatorische bedding te scheppen, waarbinnen discussie en politieke initiatieven kunnen opbloeien. Bovendien moet de verdergaande integratie op een zorgvuldige manier plaatsvinden, d.w.z. dat de afzonderlijke partijen hun eigen democratische procedures moeten kunnen doorlopen voor ingrijpende besluiten als b.v. invoering van het dubbel lidmaatschap. En dat kost nu eenmaal tijd.

Groen Linkse Raad & Partijbestuur

Voor de Groen Linkse Raad, die zaterdag 27 januari voor het eerst bijeen komt, levert de PSP elf leden. Om de regionale spreiding te waarborgen werden kandidaten per regio gekozen. Dat droeg er tevens toe bij dat ook in politiek opzicht de PSP-leden in de Groen

Linkse Raad representatief zijn te noemen. Niet alleen min- of meer enthousiaste voorstanders van Groen Links, maar ook mensen als Tom Pitstra en Sjon Reimink, die zich veel kritischer plegen op te stellen. Ook het streven naar voldoende vrouwen werd waargemaakt: zes vrouwen en vijf mannen zullen het PSP-gedachtegoed in al zijn verscheidenheid inbrengen.

Het congres koos ook een nieuw partijbestuur, dat als opdracht kreeg de intentieverklaring uit te voeren. Alleen voor de functie vice-voorzitter kon het congres kiezen uit meer dan een kandidaat: nl. tussen Saar Boerlage en Joost Lagendijk. Deze functie werd door beiden geambieerd, omdat het lidmaatschap van het Groen Links Bestuur er aan gekoppeld is. Met een klein verschil versloeg Joost Lagendijk de ex-partijvoorzitter. Saar Boerlage kreeg daarmee toch de rekening gepresenteerd van haar door velen als stuitend ervaren gedrag t.a.v. de bezetting van een PSP-plaats in het Groen Links Bestuur, een half jaar geleden. Bovendien zal het gebrek aan voorzitterskwaliteiten, waar vele collega-bestuurders in hun beleidsverslagen over schreven, haar ook steun onder de congresgangers hebben gekost. Jammer dat ze niet de sportiviteit kon opbrengen om Joost Lagendijk de hand te schudden, iets wat twee jaar geleden toenmalig voorzitter Marko Mazeland wel kon opbrengen, die met een even klein verschil door de geparachteerde Boerlage verrassend werd verslagen. De rest van het partijbestuur werd zonder problemen gekozen. Opmerkelijk is dat er maar liefst vijf vrouwen in het twaalfkoppige bestuur zitten (Hannah van Wijngaarden, Mariette Klein, Titia van Leeuwen, Diane Adams en Anneke van Hoorn-Wams). Verrassend is de terugkeer van oude rot Frans Janssen (weer als penningmeester). Verheugend is dat de ervaren Joop Vogt met praktisch volledige steun tot voorzitter werd gekozen. Het huidige Eerste Kamerlid was al eerder, in 1964/1965, partijvoorzitter en lijkt bij uitstek de geschikte persoon om de PSP in deze, toch moeilijke en in sommige opzichten ook pijnlijke, periode te leiden.

LEO PLATVOET

Toch nog enige opwinding achter de presidiumtafel

FOTO: ANNE VAILLANT

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Congrestoespraak nieuwe voorzitter Joop Vogt

Solidariteit met hen die geknecht en vernederd worden

Het congres koos Eerste Kamerlid Joop Vogt tot voorzitter van de PSP. Door zijn lange ervaring in de partij lijkt hij de meest geschikte figuur om de PSP in deze periode te leiden. Zijn slottoespraak drukt Bevrijding hierbij af.

In de afgelopen tijd zijn we geconfronteerd met een stormachtige ontwikkelingen in de landen van het 'reëel bestaande socialisme'. In het algemeen kunnen we die ontwikkelingen als positief zien, maar er zijn ook grote gevaren aan verbonden.

En met die gevaren bedoel ik o.a. het soort gevaren dat NATO-freaks als Minister van der Broek en CDA kamerlid Gualterie van Wezel voor ogen hebben. Zij vinden de NATO nu ineens weer noodzakelijk vanwege een machtsvacuüm in Europa. Maar als dat machtsvacuüm door de NATO wordt opgevuld dan pleegt die NATO toch agressie? Voor PSP-ers zou dat geen verrassing zijn, maar dat dat openlijk zou worden bepleit door NATO-freaks, dat is nieuw!

En als ik de Bondskanselier van de B.R.D., Helmut Kohl, hoor, dan word ik helemaal niet goed. Hij probeert het volk en diegenen die nog enige macht in de DDR hebben te paaien met geld. Maar dan moeten ze wel doen wat hij, de Heer Kohl, wil. Immers, volgens Kohl, heeft het socialisme bewezen niet te werken en dus moeten ze maar omschakelen op het onvolprezen kapitalisme.

Maar vrienden, laten we wel wezen, datzelfde kapitalisme is gebaseerd op de uitbuiting van de arbeiders en op dat deel van de wereld dat nu neerbuigend vanuit het zg. vrije westen wordt betiteld als 'de Derde Wereld'. Dat systeem is er ook nog steeds verantwoordelijk voor dat in het rijkste land ter wereld, de Verenigde Staten van Amerika, zich miljoenen mensen onder de armoede grens bevinden.

De PSP heeft er nooit enige twijfel aan laten bestaan dat we het zg. reëel bestaande socialisme zeer kritisch beschouwden. We hebben er nooit enige twijfel aan laten bestaan dat in dat zg. reëel bestaande socialisme de vrijheid ontbrak. De vrijheid die de mens - naast zijn gebondenheid en solidariteit tot de medemens - nodig heeft om optimaal te functioneren. Maar die vrijheid is ook nodig omdat de machthebbers bij voortdurend op hun vingers moeten worden gekeken. Anders ontstaan immers uitwassen in de vorm van corruptie en in de vorm van machtswellust, die alleen maar negatief kunnen werken. Die vrijheid is bovendien nodig om voortdurend kritisch te zijn tegenover je eigen systeem dat je hebt opgezet met de beste bedoelingen, maar dat mogelijk fouten kan bevatten. En die fouten kunnen alleen gecorrigeerd worden als ieder de vrijheid heeft om het systeem zelf kritisch te **blijven** beschouwen. Anders ontstaat verstar- ring.

Karl Marx

Het socialisme is ontstaan omdat het bestaande systeem in het midden van de vorige eeuw tot onvoorstelbare armoede en onvoorstelbaar onrecht had geleid. Het was opgezet - om met Karl Marx te spreken - omdat het er om ging alle factoren weg te nemen die de mens tot een geknecht en vernederd wezen maakten.

Dat socialisme - beste vrienden en vriendinnen - is niet dood. Dat socialisme, dat ook altijd aan de basis van het denken van onze partij heeft gestaan, is - in tegenstelling tot wat de heren Bush en Kohl denken - niet

gebasserd op het percentage markt dat in het economisch handelen is verweven, maar op de solidariteits gedachte van de ene mens tot de ander.

Wij willen de nieuwe vrijheid die in de Oost-europese landen is ontstaan enthousiast begroeten. We hopen dat die vrijheid blijvend zal zijn en niet zal verworden tot het soort vrijheid dat de heren Bush en Kohl zo graag zien, de vrijheid om er handel mee te drijven ten bate van enkelingen in het westen. Het is niet ter wille van de handelsbelangen van sommige multinationals dat de massa's in de Oost-europese landen de straat op gingen. Ook niet ter wille van een hereniging van de beide Duitslanden zou ik tegen de Heer Kohl willen zeggen. Zij wilden meer vrijheid en zij hebben

door Ruding opgeleide ambtenaren en als er dan ook nog bij de komende CAO-onderhandelingen te veel gerechtvaardigde verlangens van de werkers worden waargemaakt, dan valt ook die solidariteitsgedachte van het podium af. Die zwakte moet in mijn visie toch wel worden afgedaan als meer dan 'het niet verdienen van een schoonheidsprijs'. Overigens zullen we de komende regering op zijn daden beoordelen.

De beide andere partijen die in het parlement vertegenwoordigd zijn en naar een socialistische samenleving streven, de PSP en de CPN, willen - met PPR en EVP - samen werken in één Groen Links verband. Sedert deze zomer is een wat moeizaam verloopende samenwerking ook werkelijk ontstaan in de vorm van een Groen Linkse fractie in de Tweede Kamer en een Groen Linkse samenwerking van de fracties van PPR, PSP en CPN in de Eerste Kamer, een voorlopig Groen

Joop Vogt

FOTO: ANNE VAILLANT

daar recht op. Maar een herstel van het kapitalisme zou dan **misschien** wel de vrijheid herstellen in staatkundige zin, maar niet in economische zin. De mens moet noch ter wille van zijn regerings chef, noch ter wille van zijn werk chef vernederd en geknecht worden. Dat moet ook voor **ons** de achtergrond van de ontwikkeling in Oost Europa zijn.

Groen Links

Laten we mede vanuit die ontwikkelingen het socialisme in ons eigen land bekijken. Er bestaan nog drie in het parlement vertegenwoordigde partijen in ons land die naar een vorm van socialisme zeggen te streven. In de grootste daarvan, de PvdA, wordt openlijk gepraat over het afschaffen van het socialisme als achterhaald. De panelen zijn op een gegeven moment aan het schuiven gegaan, tot ze zo ver verschoven waren dat de wet gelijke behandeling en het liberaliseren van de euthanasie van het podium zijn afgedrukt. De solidariteit is nog wel aanwezig in de vorm van een koppeling van de uitkeringen aan de lonen, maar van inhalen van de achterstand kan geen sprake zijn.

En als Kok nog meer onverwachte tegenvallers op zijn buro krijgt voorgeschoteld van de

Links Bestuur en een Groen Linkse Raad. Met dat moeizaam verlopen bedoel ik niet de incidentjes die zo graag door de pers worden opgeblazen zoals bv. Delfzijl, maar ik doel veel meer op het zoeken naar de uiteindelijke vorm waarin Groen Links moet worden gegoten. Organisatorisch en politiek moeten we daar uit komen en wel binnen enkele maanden. Natuurlijk is er al veel bereikt, maar we zijn nog niet op de helft. Organisatorisch komen we er m.i. op korte termijn uit, politiek moeten we er voor zorgen dat ondogmatisch links en kritisch groen over deze vormen niet te lang in discussie blijven, waardoor het beste van beide mogelijk zou kunnen worden ondergesneeuwd.

Optimist

Beste Vrienden, ik ben socialist en dus optimistisch. De ontwikkeling van het onomkeerbare proces van de Groen Linkse samenwerking gaat verder. Het is wellicht tekenend voor het vrije, het libertijnse denken in de echt linkse kringen dat de ontwikkeling het snelst gaat aan de basis. Talloze afdelingen van de vier in Groen Links samenwerkende partijen zijn bezig samen te smelten. Op talloze plaatsen waar nog geen samenwerking bestond

voor de gemeenteraadsverkiezingen is die samenwerking nu of afgerond of bijna afgerond. Maar daarover hoor je – in tegenstelling tot een enkel voorkomend incident – niets.

Ik denk dat we deze ontwikkeling moeten toejuichen. We hebben op dit congres enkele wijzigingen van het huishoudelijk reglement bekrachtigd die door een aantal afdelingen in feite al worden toegepast. We hebben een intentieverklaring aangenomen die het mogelijk maakt dat partijbestuur en partijraad in de komende twee jaar de ontwikkeling naar één Groen Linkse partij voorbereiden.

Natuurlijk stemt het wat weemoedig voor een aantal oudgedienden in deze partij, waaronder ik me zelf reken, dat die drie letters PSP straks alleen nog maar in woorden als opspraak, opspringen en opsporen aan elkaar verbonden zullen zijn.

Laten we als Groen Links dus zorgen niet in opspraak te komen door kleine Delfzijl incidenten. Laten we er als PSP voor zorgen dat het pacifistisch socialistisch denken opspringt in Groen Links, zodat het opsporen van onze uitgangspunten gemakkelijk is. Als we daarin kunnen slagen, liefst binnen zeer korte tijd, dan zijn we er niet voor niets geweest. Het

komend partijbestuur zal daar alles aan gaan doen. We zijn dan misschien gekozen om een euthanasie voor te bereiden, maar dan wel een goede dood die gevolgd zal worden door een wedergeboorte van alle goede gedachten van onze partij, verbonden met de goede gedachten van onze partners in Groen Links.

Er mag wat mij betreft in Groen Links gediscussieerd worden over het percentage markt dat wel en dat niet meer aanvaardbaar is. Er mag gediscussieerd worden of je het begrip 'socialisme' nu wel of niet moet hanteren.

Er moet gediscussieerd worden over bomen, vogels en bloemen. Er mag over dat alles gediscussieerd worden. Maar er moet ook besloten worden. En daarbij mag meer of minder markt niet gaan ten koste van de verworpenen der aarde hier en in de achtergehouden wereld. Daarbij mag de zo noodzakelijke solidariteit met ons leefmilieu niet gaan ten koste van die andere solidariteit die we als socialisten altijd al hebben nagestreefd. De solidariteit met de verdrukten in onze samenleving door economische uitbuiting, door racisme en vreemdelingenhaat. Als we erin slagen om die uitgangspunten overeind te houden in Groen Links, dan kunnen we inderdaad

afscheid nemen van de PSP, omdat iets beters er voor in de plaats is gekomen. Het is nog niet zo ver, maar we werken er met zijn allen aan om het snel zo ver te brengen. Het Partijbestuur zal daarbij zeker initiatieven nemen. Rest mij nog alle afgetreden partijbestuurders namens U allen te bedanken. Ze hebben een moeilijke en drukke periode achter de rug, waarin veel bereikt is, maar ook nog veel is blijven liggen. Ze hadden het soms moeilijk met elkaar en met de PSP, maar ondanks die moeilijkheden hielden ze vol. Bedankt mensen.

Een woord van dank is natuurlijk namens U allen ook op zijn plaats voor het congresburo, dat het Congres als vanouds technisch volmaakt liet lopen en ook aan het presidium dat het congres ook vergadertechnisch tot een succes heeft gemaakt.

Ik wens ieder sterkte bij de komende gemeenteraadsverkiezingen, sterkte bij eventuele moeilijkheden rondom de samenwerking en vooral veel sterkte bij het hoog houden van de solidariteit met ieder die ook nu nog geknecht en vernederd wordt.

JOOP VOGT

Dieptepunt in opkomst

Begravenissen zijn nooit populair en worden derhalve niet druk bezocht. Dat was in de loop van de kongreszaterdag een van de veel gehoorde verklaringen voor het historische dieptepunt in opkomst dat het 49-ste PSP-kongres in Nijmegen kenmerkte. Opvallend daarbij was dat niet alleen kleine afdelingen verstek lieten gaan. Zoiets gebeurt wel vaker. Maar zelfs bastions van door de wol geverfde kongresgangers door de jaren heen lieten hun gezicht niet zien.

Die begrafenissfeer werd overigens opgeroepen door lieden van nostalgisch pluimage, die zich over het algemeen niet kenmerken door groot enthousiasme voor Groen Links. En wellicht dat weemoed hun ogen vertroebelde want de PSP – waaraan juist zij refereerden als overledene – werd op 25 november in het geheel niet ten grave gedragen. En ging zelfs niet teloor.

Nee, de geringe opkomst te Nijmegen moet eerder worden toegeschreven aan het feit dat de agenda van het kongres voornamelijk volstond met huishoudelijke zaken, iets wat nooit groot enthousiasme onder PSP'ers vermag op te roepen en aan het feit dat er binnenlands politieke windstille heerst. Het kabinet sleutelde nog driftig aan de regeringsverklaring en het parlement kon slechts afwachten. Weliswaar woedde in Oost-Europa de witte tornado van de liberalisering maar die zaken staan weer zover van het partijpolitieke bed van kongresgangers, dat ze daarvoor niet in de trein stappen om hun afvaardigende taken te gaan verrichten.

Duizelig

Hoe het ook zij, het leverde in de comfortabele zaal van het gebouw de Vereniging een scala van kale plekken op. Plukjes afgevaardigden zaten links en rechts door de zaal gestrooid en dat bevorderde niet dat er een krachtig geheel ontstond. Dat krachtig geheel vertaalt zich in de regel zo leuk in televisiebeelden. Nu hadden wij het geluk dat er in het geheel geen tv aanwezig was, dus dat was weer mooi meegenomen. De wel aanwezige pers had overigens niet veel te doen want de hele dag door bleef de sfeer lauw. Het ene na het andere agendapunt werd er doorgejast met een snelheid waar menigeen duizelig van werd. Het leverde voor het eerst in mijn PSP-historie tijdwinst op. We waren met z'n allen beduidend eerder klaar dan de kongresplanning

voorzag. Hetgeen een goede zaak was voor de Nijmeegse horeca.

Emotie

Toch moeten we No. 49 te Nijmegen niet afdoen als "van voorbijgaande aard". Dat is te oneerbiedig. Er werden tenslotte ook een paar spijkers met koppen geslagen. De intentie werd aangescherpt goedgekeurd. Er werd een PSP-bataljon naar de Groen Linkse Raad afgevaardigd en we kwamen in het bezit van een nieuw partijbestuur.

Dat was het enige agendapunt waarbij enige emotie viel te bespeuren. Blijdschap om de verkiezing van Joop Vogt als nieuwe voorzitter was er algemeen. Maar bij de verkiezing van een nieuwe vice-voorzitter was er ook verdriet en zelfs woede te bespeuren. Het werd de déconfiture van Saar Boerlage. Zij legde het af tegen Joost Lagendijk. Ondanks het feit dat Saar werd aangeprezen door een hele trits sprekers en spreeksters en Joost slechts mocht genieten van een verdwaalde verbale supporter, werd Lagendijk gekozen tot stand-in voor Joop en – belangrijker – tot afgevaardigde naar het Groen Links Bestuur. Opvallend was dat Saar louter positieve eigenschappen werden aangewreven vanaf het spreekgestoelte terwijl ik persoonlijk toch wel eens iets meen te hebben opgevangen over wat mindere kwaliteiten. Maar ja. Saar Boerlage verdween dus na twee jaar. In de wandelgangen sprak een veteraan: "Wellicht dat Saar nu begrijpt hoe Marko Mazeland zich twee jaar geleden voelde." En hij glimlachte minzaam.

In die zelfde wandelgangen werd toch druk geconverseerd. Zo mocht de verslaggever van Bevrijding er ook nog vernemen vanwege de groepering Boerlage dat hij "er door twee jaar lang stelselmatig lasteren en bekladden", in geslaagd was een prima vrouw van haar voetstuk te krijgen. De verslaggever wees dit

compliment van de hand met de opmerking dat "die prima vrouw" mens genoeg was geweest om zelf zorg te dragen voor haar tuimeling.

Tijdens de verkiezing van de leden voor de Groen Linkse Raad bleek eens temeer dat vooroverleg tussen delen een zegen voor het geheel kan zijn. Keer op keer moest er overgestemd worden omdat niet duidelijk was wie wie had gesteund en op welke plaats. De Zuidelijke afvaardiging gaf wel het goede voorbeeld. Brabant, Limburg en Zeeland trokken zich terug in de foyer en na ampel beraad wist eenieder welke naam hij of zij op de stembriefjes moest invullen. Terug in de zaal verliep alles vlotjes én naar wens.

Köhler

Het aannemen van resoluties op een kongres is gewoonlijk een kwestie van klappen. Ik kan mij het feit niet heugen dat ooit een kongresganger tegen een voorliggende resolutie stemde. In Nijmegen gebeurde het toch. Het betrof een uitspraak over het conflict in de Jongerenbeweging verbonden met de FNV. Er werd geen keuze gemaakt voor een van de strijdende partijen maar eerder opgeroepen de zaken nog eens tegen het licht te houden alvorens onherstelbare brokken te veroorzaken. Het hele kongres minus een afgevaardigde ging akkoord. En wie was dat dan wel. Het betrof hier niet de eerste de beste. Frank Köhler stemde tegen. Helaas kwam het er niet meer van dat Frank zijn opstelling publiekelijk duidde. Maar we mogen niet uitsluiten dat het hele kongres een grove blunder heeft begaan. Gelukkig komt ook bijeenkomst nummer 50 er nog ooit, zodat de zaken eventueel rechtgetrokken kunnen worden.

Opera

Laten we voor dat 50-ste kongres, dat wellicht het laatste wordt uit de PSP-geschiedenis, overigens een ding afspreken. Ook al begrijp ik dat zulks diep cultureel-historisch in het vlees zal snijden. Maar zoals de Internationale aan het slot van Nijmegen gezongen werd, dat verdient geen herhaling. Dus agendapunt één voor de volgende keer: we schaffen het slotlied af tenzij het Amsterdams Operakoor het ten gehore komt brengen.

RUTGER VAN SANTEN

Congrestoespraak Andrée van Es

CDA en PvdA in dodelijke omhelzing

Het is natuurlijk verleidelijk om deze dagen op welk spreekgestoelte dan ook uitgebreide beschouwingen te wijden aan de ontwikkelingen in Oost-Europa. Als het jullie net zo is vergaan als mijzelf, dan hebben jullie de afgelopen weken ook ademloos alles gelezen en op de buis gevolgd wat er gebeurde van de Brandenburger Tor in Oost-Berlijn tot aan het Wenceslasplein in Praag.

Sterker dan ooit ben ik me deze dagen bewust van het feit een kind van de Koude Oorlog te zijn. Hoezeer de politieke bewustwording van mijn generatie als het ware langs die Berlijnse Muur is gegroeid. Zijn wij niet opgegroeid met de vanzelfsprekendheid van de tweedeling van Europa, van de feitelijke militaire bezetting van de Oost-Europese landen, van de feitelijke onmogelijkheid voor de bevolking van Oost-Europese landen het heft in eigen hand te nemen, de democratische veranderingen af te dwingen die wij, pacifistische-socialisten, in Nederland mondiaal noodzakelijk vonden en vinden.

Mijn generatie is politiek opgegroeid met de groeiende overtuiging dat het militaire 'macht-sevenwicht' dat voorstanders van NAVO en bewapening hartstochtelijk verdedigden als voorwaarde voor het bewaren van de vrede in de wereld – zoals ons deel van de wereld zo vaak wordt genoemd – op zijn minst keihard ten koste ging van het zelfbeschikkingsrecht van de bevolking van Oost-Europa.

Wij gingen door met onze strijd voor ontwapening, milieuverbetering, socialistische veranderingen in West-Europa. Wij stelden en stellen aan de orde dat de verdere integratie van de landen in de EG niet alleen een versterking van kapitalistisch nationalisme, maar ook een

democratisch gat oplevert. En intussen knaagde het steeds meer: Het 'reel bestaande socialisme' heeft niets te maken met onze idealen. In de DDR stelt men het zo: 'Veertig jaar heeft men ons gedwongen te leven met een leugen. Wij zijn daartoe niet meer bereid.'

De beweging van onderop heeft in Oost-Europa de ruimte gepakt. De ruimte die is ontstaan doordat feitelijk aan de vooravond van het laatste decennium van deze eeuw de militaire bezetting is opgeheven. De soldaten zijn er nog, maar ze zullen niet als in '56, '68, in '89 nog de volksopstand neerslaan. 'Er is geen weg meer terug', zeiden mensen van de DDR-oppositiegroep Neues Forum tegen ons op de dag dat Honecker aftrad.

Er is geen weg meer terug. De democratische veranderingen zullen nu worden afgedwongen in Oost-Europa. De grootste, ingrijpendste politieke ontwikkeling in het na-oorlogse Europa vindt deze dagen plaats. En wij zouden er slechts getuige van kunnen zijn, slechts de uitkomst kunnen afwachten, de veranderingen voor heel Europa als toeschouwer kunnen zien gebeuren. Maar het politiek, economisch en culturele failliet van de communistische wereld heeft zich afgespeeld in de veertig jaar, dat de grootmachten Europa militair hebben verdeeld.

Waar de basis voor het isolement van onze Oost-Europese bondgenoten een militaire is geweest, moet de basis voor het verwelkomen van de veranderingen een anti-militaristische zijn.

Ik zou hier vandaag kunnen spreken over het regeerakkoord, de tegenvallers van Wim Kok en het gemak waarmee de nieuwe Minister van Financiën het geld voor 'sociale vernieu-

wing' ogenblikkelijk halveerde. Ik heb redenen genoeg om te sneren over het korten op Ontwikkelingssamenwerking en over het inkomensbeleid, dat het nieuwe PvdA/CDA kabinet van plan is te gaan voeren. Ik zou kunnen stellen dat het kabinet en vooral het smaldeel van de PvdA daarin de belofte waar moet maken dat er meer ruimte zal komen voor initiatieven van onderop, voor echte maatschappelijke veranderingen geïnspireerd door actieve groepen en mensen, zoals Wim Kok op het applauscongres van de PvdA heeft gesteld.

Ik kies er voor om hier vandaag slechts dit te stellen: De omvangrijkste initiatieven van onderop, de grootste maatschappelijke beweging, de moedigste, actiefste mensen met de meest vergaande politieke eisen zien we op dit moment op de televisie, op krantefoto's, op de Muur, in Praag.

Luisteren naar die mensen, inspelen op die initiatieven kan niet anders betekenen, dat CDA en PvdA elkaar loslaten uit die dodelijke omhelzing, die voorschrijft, dat de eerste twee jaar de defensie-uitgaven nog moeten stijgen. Groen Links zal dat niet accepteren: de volgende week zullen we het kabinet vragen af te stappen van deze gevaarlijke weg en af te zien van stijging van de defensieuitgaven en Groen Links zal bij de behandeling van de defensie-begroting ontwapeningsvoorstellen doen om dat IJzeren Gordijn, waarmee ik en mijn generatie zo vanzelfsprekend zijn opgegroeid, te openen, neer te halen. Drastische verlaging van de bewapeningsuitgaven, PSP-congres, is er een mooier moment om onze opheffing tegemoet te gaan?

ANDRÉE VAN ES

Verkiezingen partijbestuur

Saar Boerlage niet gekozen

Het enige 'spannende' agendapunt van het PSP-kongres van 25 november 1989 is de verkiezing van de leden van het nieuwe PSP-partijbestuur. Deze spanning heeft te maken met de post van vice-voorzitter, tevens lid Groen Links Bestuur, de enige PB-zetel waarvoor meer dan één kandidaat is. Aftredend partijvoorzitter Saar Boerlage moet het opnemen tegen voormalig sekretaris buitenland Joost Lagendijk.

De spreekronde over de kandidaten die verkozen kunnen worden in het nieuwe PSP-partijbestuur gaat in hoofdzaak over de strijd om het vice-voorzitterschap. In tegenstelling tot andere agenda-punten wordt nu door een groot aantal sprekers het woord gevoerd. Het gaat er natuurlijk om of Saar Boerlage, die zich niet meer voor het partijvoorzitterschap beschikbaar heeft gesteld, wel of niet opnieuw in het partijbestuur gekozen zal worden. Haar tegenstander is Joost Lagendijk, uitgesproken voorstander van snelle integratie van de partijen binnen Groen Links en tot dan toe sekretaris buitenland binnen de PSP. Verschillende sprekers prijzen Boerlage vanwege haar werklust, haar neus voor zaken die in sociale bewegingen spelen, en haar feministische inbreng binnen het voorlopig Groen Links Bestuur. Lagendijk wordt geprezen vanwege zijn grote deskundigheid op het gebied van (vrede en) buitenland, zijn bestuurlijke kwaliteiten en zijn inzet voor eenwording binnen Groen Links.

Boerlage verliest

Kritiek is er ook op de kandidaten. Het functioneren van Saar Boerlage binnen het partijbestuur wordt door een aantal sprekers scherp bekritiseerd, waarbij gewezen wordt op interne conflicten uit het recente verleden. Ook over haar stijl van leiding geven aan de PSP blijkt zeer verschillend te worden gedacht. Twijfel wordt tenslotte geuit over de vraag of zij binnen het Groen Links Bestuur wel een geschikte vertegenwoordigster van de PSP kan zijn. Ook Joost Lagendijk krijgt de nodige kritiek. Twijfels worden geuit ten aanzien van zijn vermogen om rekening te houden met sociale bewegingen en over zijn feministisch invoelingsvermogen.

Al na de eerste stemming over het vice-voorzitterschap is het lot van Saar Boerlage bezegeld. Van de 2729 uitgebrachte stemmen zijn er 1352 voor Joost Lagendijk en 1247 voor Saar Boerlage (en 130 voor géén der kandidaten). Daarmee is een eventuele verkiezing van Boerlage definitief van de baan. Een herstemming moet vervolgens uitwijzen of Lagendijk wel als vice-voorzitter in het PB benoemd kan worden. Met 1827 stemmen voor Lagendijk en 649 voor géén der kandidaten wordt Lagendijk in tweede instantie gekozen.

Afscheid van Boerlage

Het wegstemmen van een voormalig partijvoorzitter is een emotionele gebeurtenis. Dat blijkt ook deze keer direct na het bekend worden van de uitslag van de stemming over het vice-voorzitterschap. PB-voorzitter Hannah van Wijngaarden beklamt sochtzaam het sprekerstoel en bedankte Saar Boerlage voor alles wat ze van haar geleerd had, voor haar werklust, "ze was er altijd" voor haar feining voor het buitenparlementaire en voor alles wat Boerlage, ondanks alle interne strubbelingen, voor de PSP heeft gedaan. Hierna spreekt Saar Boerlage het kongres nog eenmaal toe.

Ze stelt dat het kongres met Joost Lagendijk zeker geen slechte keus heeft gemaakt. Wel uit ze haar twijfels over de mate waarin Lagendijk het feministische en buitenparlementaire geluid binnen Groen Links zal kunnen inbrengen. Verder zegt Boerlage: "Maar wellicht is dat niet zo erg, want misschien kan dat geluid eigenlijk veel beter maar buiten dat Groen Linkse Bestuur worden vorm gegeven". Tenslotte bedankt Saar Boerlage iedereen die haar in de afgelopen periode gesteund heeft.

"Wat ga je nu doen, Saar?", is een veelgehoorde vraag bij de mensen die Boerlage na afloop van de stemming opzoeken. Daarover heeft Saar Boerlage al wel ideeën. Ze gaat verder met haar werk voor het blad Gepakte Stad, ze voelt wel iets voor een post in de Stadsdeelraad Zuid, en ze wil meer tijd steken

in het verbeteren van de ouderenzorg. "Ik ben iemand die geen enkel probleem heeft om de agenda vol te krijgen", zegt ze. Op de vraag of de uitslag onverwacht is, antwoordt Boerlage dat het net als bij haar verkiezing als voorzitter niet duidelijk was. "Toen ben ik met 51% tegen 47% gekozen, en nu ben ik met dezelfde percentages weggestemd." Als oorzaak voor deze niet-verkiezing wijst Boerlage op de negatieve publiciteit rond haar positie in het PB, die zij nog steeds als 'hetze' ervaart. Terugblikkend op de afgelopen periode zegt Saar Boerlage dat het haar getroffen heeft hoe slecht mensen in de PSP met elkaar omgaan. "Gewone mensen kunnen eigenlijk niet in de PSP functioneren", zegt ze. Tenslotte stelt ze vast dat haar eerdere uitspraak dat politiek karakterbedervend is, nog steeds opgaat. Daarmee nemen we afscheid van een vrouw die op haar hoogst eigen wijze een tweetal jaren wel degelijk een duidelijk stempel heeft gedrukt op het reilen en zeilen van de PSP.

ROB SNEL

Vanr: Joost Lagendijk, Hans van Oel, Leo Platvoet en Saar Boerlage

FOTO: ANNE VAILLANT

Openingstoespraak Saar Boerlage

Een succesvolle toekomst voor Groen Links

Twee jaar geleden koos het PSP-congres met een nipte meerderheid Saar Boerlage tot voorzitter. Erg gladjes verliep die twee jaar niet voor haar, vandaar dat ze niet in was voor een nieuwe periode als voorzitter. Wel wilde ze doorgaan als vice-voorzitter, maar het congres verkoos Joost Lagendijk.

Hieronder drukt Bevrijding de toespraak af waarmee Saar Boerlage het congres opende.

Er is goed nieuws uit Oost Europa

Dit congres wordt gehouden in een wereld waarin op een vreedzame wijze positieve veranderingen op gang komen. We houden natuurlijk onze adem in, want in Oost Europa kan, mede door de spanningen tussen de nationaliteiten, ook veel mis gaan, maar tot nu toe overheerst bij ons de blijdschap en het vertrouwen in een goede afloop.

We zijn wel sterk betrokken bij de gebeurtenissen maar toch vooral als toeschouwers. De mensen in Oost Europa zijn bezig de onderdrukking van zich af te schudden. En dat gebeurt van binnenuit. Hoopvol is de wijze waarop men een andere samenleving denkt in te richten. Men streeft naar een vorm, die naast vrijheid de goede kanten van een modern socialisme zal bevatten.

De ontwikkelingen in Oost Europa stemmen ons, pacifistisch socialist, heel vreugdevol, maar het is nog te vroeg om zonder aarzelen van dit congres een feestcongres te maken. Dat doen we hopelijk op ons vijftigste congres. Het verdwijnen van de koude oorlog is niet het enige waarnaar wij streven. 'Socialisme zonder atombom' was onze leus dertig jaar geleden en dat schreven we toen neer op een rood-groen affiche. En nog steeds zijn die bommen er, zelfs in Nederland. En ook nog steeds zijn er PvdA-bewindslieden die de handhaving van deze bewapening voorstaan. Nee, de afschaffing van dit wapentuig komt tot stand door de voorstellen van anderen. Dankzij mensen als Gorbatsjov komt de ontwapening op gang en wij zijn hem daar dankbaar voor.

Groen speelt hoofdrol

In de loop der jaren is duidelijk geworden dat het voortbestaan van de mensheid, van onze aarde, niet alleen afhangt van nucleaire oorlogen maar dat ook andere menselijke activiteiten een reële bedreiging vormen. Het groen van onze eerste affiches gaat, als dit congres de bestuursvoorstellen overneemt, voor ons PSP-ers in de nabije toekomst zelfs een hoofdrol spelen in de naam waarmee wij bij alle verkiezingen naar buiten treden. En dat is een terechte zaak. Want de aantasting van de natuur gaat nog steeds in versneld tempo verder.

Er zijn mensen in de linkse beweging, die de combinatie groen-links als een tegenstelling ervaren. Immers er zijn ook liberale 'groenen'. De feministen onder ons kennen dit de debat. Er zijn inderdaad liberale feministen maar, zo werd er nog onlangs op het congres over linkse feministische politiek gezegd, mensen die echt veranderingen voorstaan zijn voor het bestrijden van alle machtsuitoefening. Die zijn dus niet alleen feminist maar ook socialist.

Bij de begrippen en eisen die onder de verzamelnaam 'groen' te vangen zijn is hetzelfde aan de gang. Liberale 'groenen' bestrijden veelal en soms op verdienstelijke wijze, uitwassen. Maar zij doen dat mede om zodoende de huidige machtsstructuren overeind te houden. Met dergelijke politici is, als het gaat om concrete zaken, soms goed samen te werken, maar wat men voorstaat is onvol-

doende vergaand en is inhoudelijk tegengesteld. Immers, slechts als veel macht over de wijze van produceren in gemeenschapshanden is, of als de controle op de producten doeltreffend is, kan er van behoud van een leefbare aarde sprake zijn. Liberalen zoals Nijpels of Van Mierlo zijn voor een vrije ondernemersmaatschappij en daarmee tegen vergaande structurele maatregelen om het milieu echt te behouden.

Onze eerste affiches waren niet voor niets rood-groen.

Socialisten streven hardnekkig naar een eerlijke verdeling van de welvaart. Een dergelijke

Joop Vogt bedankt de vertrekkende partijbestuursleden. vlnr. Henk Branderhorst, Saar Boerlage, Ger Groeneboom en Rob Steinbuch

FOTO: ANNE VAILLANT

verdeling is alleen mogelijk als de winsten meer worden afgeroomd en de hogere inkomensgroepen stevig worden belast. Daarnaast kunnen (en moeten) de defensielasten drastisch omlaag. Het huidige kabinet schiet te kort ook op dit voor socialist, zeer belangrijke onderdeel. Net zo min als we de groene politiek kunnen overlaten aan de liberalen kunnen wij de sociale politiek overlaten aan PvdA-socialisten. Echte structurele wijzigingen staat men daar niet voor. Het is sleutelen in de marge, terwijl de tweedeling in de samenleving steeds schrijnender wordt.

Onze bereidheid om de betaalde arbeid en de inkomens echt eerlijk te verdelen is samen met onze groene politiek te verwezenlijken. Wij zijn, weten we, nadat we van de zomer een nog wat provisorisch verkiezingsprogramma hebben opgesteld, in staat om een consequent antwoord te gaan geven op de belangrijkste vragen van onze samenleving.

Groen links

Het klinkt eigenwijs, maar dat moet dan maar: alleen socialist, hebben de juiste toerusting om de antwoorden op de dreigende milieuramp en de steeds erger wordende tweede-

ling te formuleren. Immers socialist, hebben geen moeite om het marktmechanisme aan banden te leggen, hoge belastingen te vragen aan mensen met een goed inkomen en milieumaatregelen door te voeren, ook als dat de autobezitter betreft.

Als men mij vraagt of ik voor voor Groen Links een succesvolle toekomst zie weggelegd kan ik met volle overtuiging antwoorden, dat ons takenpakket zeer omvangrijk is en dat Groen Links, ondanks allerlei onvolkomenheden in de opbouwfase, een belangrijke rol zal gaan vervullen. Veel journalisten lijken nu graag kolommen te vullen met het opkloppen van tegenstellingen die ontstaan door ongeduld en menselijke zwakheden, maar dat zal een tijdelijk verschijnsel blijken te zijn. Daarvoor zijn wij te verstandig, maar vooral is daarvoor in de wereld te veel aan de hand. Zowel de minima als de volgende generatie zijn gebaat bij een sterke groen-linkse beweging. En

daarom is Groen Links echt noodzakelijk. Wij zijn niet onder de indruk van wat gestook hier en daar. In tegendeel, we gaan met veel vertrouwen Groen links verder uitbouwen. Wij staan achter de mensen die het moeilijk hebben en die actie voeren op buurtniveau. Daarop zijn we trots en met al deze mensen samen bestrijden wij de politiek van het establishment. Groen Links kan daarbij rekenen op veel steun van de mensen waarom het gaat.

Kortom, we zien de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart met vertrouwen tegenmoet. En ook op langere termijn zal Groen Links een belangrijke politieke factor zijn en worden.

SAAR BOERLAGE

Afscheid van de PSP-fractie

Veel waardering door de jaren heen

Namens het partijbestuur bedankte vice-voorzitter Henk Branderhorst de (laatste) PSP Tweede Kamerfractie voor haar inzet, kennis en doorzettingsvermogen. En mét haar werden alle voorgangers nog even in het zonnetje gezet

Misschien is niet iedereen zich ervan bewust, maar dit is een historisch moment. Het is de laatste keer in de geschiedenis van de PSP dat de eigen Tweede Kamerfractie verantwoording aflegt aan het congres.

Het is een lange weg geweest, die van de PSP in de Tweede Kamer. Van Nico van der Veen en Henk Lankhorst naar Andrée van Es. We begonnen met twee zetels en eindigden er met één. Ooit hadden we er – tussendoor – ook nog eens vier. Namen als Van der Lek, Van der Spek, Burggraaf, Bruggeman, Slotemaker de Bruïne, Wiebenga, Gortzak, Willems komen boven als je die dertig jaar in herinnering probeert te krijgen. Stuk voor stuk mensen, die – ieder op zijn of haar eigen manier – het geluid van de pacifistisch-socialistische politiek in het parlement onder woorden brachten. Vaak (in het begin wellicht meer dan later) beschimpt en gehoond door de vertegenwoordigers van andere partijen en niet te vergeten door de media, maar even vaak gewaardeerd om hun inzet, hun kennis, hun doorzettingsvermogen. Hun onophoudelijk pleidooi voor een samenleving, anders dan de onze: vrij van geweld, van uitbuiting, van onderdrukking. Grote woorden misschien, maar daar ging en gaat het toch wel om.

Altijd werd de PSP-fractie ook intensief gevolgd door een kritische achterban. Die nogal eens vergat dat 'onze' mensen daar óók geen ijzer met handen konden breken, dat zij ook maar 24 uur in een dag telden. We waren en zijn vaak ongeduldig. Er is zoveel te melden,

er moet op zoveel worden gereageerd, er moeten op zoveel punten initiatieven worden genomen. We wilden van onze parlementariërs altijd meer, dan ze in redelijkheid konden opbrengen. En – dat moet maar eens hardop worden gezegd – we vergaten nogal eens écht duidelijk te maken dat we – ondanks die druk, ondanks die kritiek (die bij tijden vaak niet mals werd en wordt verwoord) óók ontzettend veel waardering hadden. Door de jaren heen. Van Nico en Henk tot aan Andrée.

Vandaag behandelen we voor de laatste keer op een PSP-congres het verslag van de Tweede kamerfractie. Sinds enkele maanden maken PSP'ers (want het zijn er gelukkig inmiddels weer twee geworden) deel uit van de Kamerfractie van Groen Links. En die fractie heeft zo haar eigen kanalen, waarlangs in het vervolg verantwoording zal worden afgelegd. Onze 'eigen' fractie staat hier voor het laatst in die functie. Dat gegeven stemt sommigen van ons nogal treurig. Het zal ook best even wennen zijn dat de PSP in de Tweede Kamer niet meer in een eigen hokje zit, maar één van de hoekstenen is van het nieuwe bouwwerk, dat we samen met anderen in de laatste maanden hebben opgetrokken – Groen Links.

De geschiedenis neemt soms een merkwaardige loop. Toen we in 1957 de PSP oprichtten, was dat op het hoogtepunt in wat de Koude Oorlog werd genoemd. De PSP stond voor de doorbraak in de opgetrokken stellingen tussen Oost en West. En – merkwaardige speling van het lot – op het moment dat Honecker in de DDR van zijn troon viel (of werd gestoten) was Andrée van Es druk doende in diezelfde DDR de contacten met het verzet, met de vernieuwings- of bevrijdingsbeweging daar te verstevigen. En het was nog maar een kwes-

tie van dagen of ook de Muur, symbool van de Koude Oorlog bij uitstek, donderde in elkaar.

Europa – Oost én West – staat aan het begin van een nieuw tijdperk. In dat nieuwe tijdperk moeten nieuwe politieke structuren, dus ook nieuwe politieke formaties worden opgebouwd. En zo nodig als de PSP in 1957 was, om de verstarring in het Koude Oorlogdenken te doorbreken, zo nodig is nu, in 1989 Groen Links om het voortouw te nemen in de opbouw van een solidaire en ecologische samenleving.

Andrée, we leveren jou (en Wilbert natuurlijk) graag aan dat Groen Links over. In de zekerheid dat dát waar jij, waar jullie, in de PSP voor stonden, in dat kader zal worden gecontinueerd. We sturen je niet – zoals Jan Blokker suggereerde – naar de DDR. Ze zijn daar mans en vrouws genoeg hun eigen zaken te regelen. De arrogantie om te denken dat Europa dat ene huis voor ons allen kan worden, zonder dat er ook hier verbouwingen moeten worden gerealiseerd, moet worden afgestraft. Ons werk, maar zeker ook dat van jou, ligt dus hier. Daar is vooralsnog meer dan genoeg te doen.

We blijven jou en jullie kritisch volgen. Kritisch, intensief, bij tijden lastig. Dat zullen we nooit afleren. En dat willen we ook nooit afleren, óók niet in het kader van Groen Links. Maar we blijven jullie ook volgen met een diep gevoel van herkenning en met warmte.

Andrée, ontzettend bedankt voor wie en wat je voor ons was – en naar wij hopen – zult blijven

HENK BRANDERHORST

PSP-kongres

Verkiezing Groen Linkse Raad

Eigenlijk zou je verwachten dat dit agendapunt op het 49-ste PSP-kongres tot een hevige discussie zal gaan leiden, in de traditie van de gang van zaken rond de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer. Van enig vuurwerk is nu echter in het geheel geen sprake.

Eén van de belangrijkste agendapunten van het kongres is de verkiezing van de PSP-delegatie in de Groen Linkse Raad. Voordat de verkiezing van de kandidaten kan plaatsvinden, moeten eerst nog enkele hiermee samenhangende voorstellen worden behandeld. Zonder enige discussie, geen enkele spreker voert hierover het woord, wordt het ontwerp-reglement van de Groen Linkse Raad goedgekeurd. Vervolgens wordt besloten dat de PSP-delegatie in de Groen Linkse Raad jaarlijks schriftelijk aan het PSP-kongres verantwoording aflegt. Verder besluit het kongres dat de Groen Linkse Raad als geheel (2 keer per jaar), eveneens schriftelijk, bij de Partijraad van de PSP verantwoording aflegt. En tenslotte kiest het kongres voor het hanteren van een distriktenkiesstelsel bij het kiezen van het PSP-aandeel in de Groen Linkse Raad.

Het kiezen van de kandidaten is al evenmin een aangelegenheid die de gelederen tot beroering kon brengen. Het in vijf zalen bespreken van de kandidaten blijkt in het geheel niet nodig. Slechts drie sprekers voeren het woord. Hannah van Wijngaarden pleit voor het kiezen van een zo groot mogelijk aantal vrouwen, en vraagt de vrouwelijke kandidaten met nadruk om zich niet ten gunste van andere (mannelijke) kandidaten terug te trekken. De andere twee sprekers bevelen bepaalde kandidaten nadrukkelijk aan, met succes overigens. De stemming is weliswaar niet spannend maar wel langdurig. Elke regio wordt namelijk apart afgehandeld en voor een aantal regio's zijn herstemmingen nodig om vast te kunnen stellen wie er nu precies formeel gekozen zijn. Het enige incidentje is dat op een gegeven moment de stemmen van de

afdeling Groningen ongeldig blijken, omdat men abusievelijk 10 leden teveel op het stemformulier heeft opgegeven.

Elf mensen worden gekozen als PSP-delegatie in de Groen Linkse Raad, afkomstig uit vijf verschillende regio's.

Regio Noord: Tom Pitstra en Sjon Reimink (reserve: Floor de Krey);

Regio Centrum: Henk Branderhorst en Leoni Sipkes (reserve: Jan Gravestein);

Regio Noord Holland: Annelies Schutte, Frank Köhler en Joosje Lakmaker (reserve: Karin Hulsman);

Regio Zuid Holland: Gerda Bosdriesz en Cora Mulder (reserve: Benji de Levie);

Regio Zuid: Tof Thissen en Marianne Stas (reserve: Fred Greve).

De verkiezing van de PSP-delegatie in de Groen Linkse Raad wordt door deze gang van zaken royaal binnen de daarvoor uitgetrokken tijd afgehandeld.

ROB SNEL

Den Haag en Rotterdam zingen de Internationale

FOTO: ANNE VAILLANT

Crisis in de NAVO

Spanning in de band

Het lijkt zo eenvoudig. Het chronologisch op een rijtje zetten van gebeurtenissen in een bepaalde periode. Gerrit Pas, wetenschappelijk medewerker van de PSP, deed het met de NAVO in de periode 1979-1986. Zijn boek 'Spanning in de band' kwam in het voorjaar uit. Maar het is o zo moeilijk. Gerrit Pas, met dit boek als politicoloog afgestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam, heeft een belangrijke periode in de geschiedenis van de NAVO in kaart gebracht. Een periode van Weinberger en Reagan met op de achtergrond de schaduw van Kissinger of Kissinger in levende lijve zelf met hun sterke conservatieve opvattingen, tegenover West-Europese leiders van christen-democratische, liberale of sociaal-democratische huize. In elf thema-hoofdstukken behandelt Gerrit Pas de spanningen tussen vooral de Amerikanen en de West-Europeanen over de structuur en het beleid van het Westerse veiligheidsstelsel. De thema's zijn: de ideologische functie van de NAVO, de kwesties Afghanistan en Polen, de Oost-West-handel, de wapenbeheersing, de verdeling van de defensielasten, de materieel-samenwerking, het politiek-militaire optreden buiten het NAVO-verdragsgebied. Tot slot wordt een overzicht gegeven van de denkbeelden over de toekomst van de NAVO.

Hier alvast een eerste opmerking over het karakter van de studie. Wat er aan meningen en opvattingen wordt weergegeven, het zijn ze niet van mensen uit de vredesbeweging of academische polemologen, maar voornamelijk van regeringsleiders, invloedrijke 'opinion leaders' en van hoge militairen. Door die opzet biedt het boek alras een inkijk in de keuken van de beleidsmakers, die er eerder op uit zijn hun eigen gerechten aan te prijzen dan werkelijk met elkaar een debat uit te voeren over het beste gerecht.

Het boek eindigt waar misschien wel sprake is van een begin van de totale ondermijning van de NAVO en van het blokdenken in koudeoorlogsstijl. Niet door ruziënde generaals of op straat buitelandse politieke leiders, maar door Gorbatsjov's glasnost en perestrojka, run op de stembussen in héél West-Berlijn wordt de politieke opbouw van het na-oorlogse Europa fundamenteel ondersteboven gegooid.

Deze niet voorziene gebeurtenissen in een redelijke korte termijn – zo'n vier jaar – geven aan het boek meteen een belegen karakter. Het zou in de kast gelegd kunnen worden, omdat de Koude Oorlog en de blokdeling in Europa definitief voorbij lijken te zijn. Jammer genoeg weten onze Nederlandse en andere West-Europese generaals – en naar het schijnt ook het nieuwe kabinet Lubbers-Kok – dat nog niet. De nieuwe positieve vrede moet blijikbaar nog met de wapens van de oude negatieve vrede uitgevochten worden.

Toch zou ik, beste lezer, het boek van Gerrit Pas niet al te vlot op de bovenste boekenplank zetten. De studie vormt immers een geschiedschrijving van een periode die van eminent belang is geweest voor de tijd van nu. Net zoals we minstens van de Franse en Amerikaanse revoluties, het kolonialisme en het imperialisme, de grote Europese oorlogen en het fascisme gehoord moeten hebben – al was het maar op middelbaar school-nivo –, zo moeten we ook weten van de NAVO en het Warschaupact, Amerikaanse hegemonie en Europees blokdenken om iets van Europa 1989 te begrijpen.

De NAVO vormde de ruggegraat en de spil van de buitenlandse politiek van vele West-Europese landen. Het lijkt er nu zelfs veel op, dat de politieke leiders van de West-Europese landen geen buitenlands of veiligheidsbeleid weten te voeren los van de NAVO. Het nog steeds regelmatig optredende circus van militaire vergaderingen, die de volgende oorlog voorbereiden, en van politici, die gestaalde slotverklaringen aannemen, werken niet alleen op mijn lachspieren, maar roepen bij velen vraagtekens op over het vermogen van

Westerse leiders een nieuw, vredesgericht buitenlands beleid te ontwikkelen. Of Ter Beek of van Eekelen/Bolkenstein nu defensie doet, Hans van den Broek blijft. En die zegt

Gerrit Pas

SPANNING IN DE BAND

crisis in de NAVO 1979-1986

de Bovenbouw

desnoods: 'ontwikkelingshulp voor Polen en Hongarije, maar de NAVO blijft erbuiten'. Als Relus ter Beek werkelijk pit in zijn donder heeft, begint die niet alleen met het bevriezen van elke NAVO-cent, maar van elke NAVO-generaal, NAVO-soldaat en NAVO-tank, die zich buiten de kazerne durft te tonen.

Confrontatiepolitiek

Goed, Gerrit Pas kon natuurlijk ook niet weten, boven zijn studeertafel ijverig over de NAVO-communiqué's en beleidsdocumenten gebogen, welke veelbetekenende ontwikkelingen in Oost-Europa zich zouden voordoen. Dat was de taak die hij zich gesteld had ook niet. Die taak was: breng in kaart voor de relevante periode (1979-1986, het Reagan-era) de politieke stromingen binnen de NAVO. Van die taak heeft Gerrit Pas zich consciëntieus gekweten. De mannen die de morele kruistocht tegen de Sovjet-Unie als het Rijk van het Kwaad wilden, gaan in de clinch met hen die voorstander van het spel van geven en nemen zijn. Bij Afghanistan ('79) zien we nog een zwakke leider, big-smile Carter, harde taal tegen softe West-Europeanen bezigen, maar bij Polen ('80/'81) hebben we de gespierde Reagan die West-Europa op sleeptouw neemt voor een harde confrontatie tegen

de Russen.

Een heel aardig hoofdstuk, het laatste, gaat over Genève. Meer dan een plaatsnaam is Genève een begrip voor wapenvermindering geworden. Bij het lezen van dit hoofdstuk halen alle demonstranten in Amsterdam en Den Haag, dus alle PSP'ers (behalve zij die een verkeerde smoes hadden) hun hart op. Eindelijk gebeurde er dan toch een beetje aan wapenvermindering, waar we al jarenlang onze schoenen voor gesleten hadden.

Gerrit Pas stelt, dat vooral de Amerikaanse confrontatiepolitiek oorzaak van de spanningen in de NAVO is geweest. Met alle permissie zie ik dat genuanceerder. Liever gezegd: de Amerikanen konden confronteren, omdat de West-Europeanen geen eenduidig alternatief beleid voorstonden inzake de verschillende thema's, zoals door Gerrit Pas hoofdstuksgewijs geanalyseerd. De West-Europeanen rommelden maar wat aan. De één wilde handel met Oost-Europa, een ander wilde niet al te veel handel. Een derde wilde niet al te veel defensielasten op zijn magere schouders nemen. Maar allen wilden niet al te openlijk en al te hard big brother Amerika voor het hoofd stoten. Vergelijk het met het krachtige, met

Gerrit Pas

Spanning in de band;
crisis in de NAVO 1979-1986;
uitg. De Bovenbouw,
Amsterdam; 1989.

270 blz.

Boekhandelsprijs f 39,50;
voor PSP-leden f 35,00 (incl.
porto),
overmaken op giro 2782482
t.n.v. WB/SVS te Amsterdam
o.v.v. NAVO-boek

één stem sprekende CDA, die de verdeelde VVD voortdurend wegspeelde. Geen traan laten we daarom trouwens voor de VVD, noch voor de wankelmoeidige West-Europese leiders.

De confrontatiepolitiek van de VS was uitdrukking van zijn hegemonie. Zolang die hegemonie tegenover een verdeeld of verenigd West-Europees gehandhaafd blijft, zo lang zal de NAVO er wel zijn. Misschien moeten we zelfs een nog drastischere konklusie trekken: waarschijnlijk zal de NAVO pas verdwijnen, als de gedemocratiseerde Oost-Europese landen dat gaan eisen: 'Weg met de NAVO en weg met het Warschaupact'.

Dat zou een zeer mooi resultaat zijn, waar de PSP al zo'n 32 jaar voor ijvert, maar indien dat gebeurt – en die tijd schijnt toch warempel niet ver meer – moeten we ons meteen zeer kritisch afvragen: hadden we niet eerder en meer voor democratie en zelfbeschikking in Oost-Europa moeten opkomen? Gaat rechtvaardigheid niet voor vrede en zelfbeschikking niet voor pacifisme en antimilitarisme?

CHRIS HUINDER

PB'er Jos van Remundt:

"Alles wat de EVP zegt en denkt fungeert als stoorzender in de Groen Linkse politiek."

Jos van Remundt, PSP-partijbestuurder werd naar eigen zeggen geboren in een mooi jaar. "Mooi", in de zin van historisch, dan. Het jaar van de Hongaarse opstand, 1956. Hij is nu 33 jaar oud. En dat was weer de leeftijd waarop Jezus aan het kruis ging. Het zijn geen toevallige referenties, die van Remundt maakt.

Jos van Remundt is theoloog. Eentje van de strijdbare soort. Kort na haar oprichting werd de PSP wel "de domineespartij" genoemd, vanwege alle rode theologen die er actief in waren. In die mensen herkent Jos van Remundt zich.

Van Remundt kwam ter wereld in Leiden. Omdat zijn omgeving meende dat hij doof geboren was, bezocht hij eerst een dovenschool. Daar werd ontdekt dat er toch nog gehoorresten aanwezig waren. Via een slechthorendenschool kwam van Remundt terecht in het regulier middelbaar onderwijs om vervolgens een studie theologie te beginnen aan de Katholieke Universiteit Amsterdam. Zijn belangstelling ging uit naar de pedagogische richting en daarin studeerde hij ook af. Hij is nu verbonden aan een stichting voor onderwijsbegeleiding in Amsterdam en Waterland waar hij lesmateriaal ontwikkelt. Daarnaast werkt hij als docent in het onderwijs. Een belangrijk accent in zijn werk ligt op het verschaffen van informatie over godsdienst, of beter gezegd, geestelijke stromingen. Verder behandelt van Remundt zaken als ethiek en levensvragen. Onderwerpen als vredesonderwijs, milieu, omgaan met elkaar, leefvormen, het rollenpatroon tussen mensen. Het is dagelijkse kost voor van Remundt.

Miereneukerij

Omstreeks 1980 werd van Remundt lid van de PSP. Na het dubbelbesluit over de kernwapens van 1979 waarbij een kamermeerderheid tegen werd genegeerd besloot van Remundt dat hij actief aan politiek moest gaan doen. Omdat hij altijd al een sterk pacifistische inslag had gehad koos hij voor de PSP. van Remundt: "Ik koos de PSP en niet de PPR, hoewel ik uit een traditioneel katholiek

nest kwam. Maar ik vond en vind het heel belangrijk dat je je politiek ideologisch onderbouwt. Dat zag ik wel in het socialisme van de PSP en niet in de PPR."

"De CPN heeft me nooit aangetrokken. Daar zag ik toch teveel de cultuur van de mannetjesmakerij met Marcus Bakker en Fré Meis en zo."

Van Remundt werd actief in de Amsterdamse Bijlmer. Na wat negatieve ervaringen die hij afdoet als het gevolg van "miereneukerij" over vermeend sexistisch taalgebruik (Hij zei ooit "bemannen" in plaats van "bemensen" en "manuren" waar het "mensen" zou moeten zijn), meldde van Remundt zich bij de Federatie Amsterdam waar hij al snel in het bestuur kwam.

Van Remundt: "Daar ging het ook over stads-politiek voor heel Amsterdam en dat vond ik toch veel leuker dan al dat gedoe met die stadsdeelraden en zo."

Varkentjes

In het federatiebestuur deed van Remundt veel aan ledenwerving en propaganda en dat viel op bij het landelijk bestuur. Dat vroeg hem om in die club plaats te nemen. In januari 1989 trad van Remundt aan als landelijk bestuurder en op het kongres van 25 november jl. werd hij herkozen. Formeel behelst zijn portefeuille nog steeds het propagandawerk voor de PSP maar van Remundt verwacht niet dat hij daar nog veel aan zal doen. Het nieuwe PB heeft namelijk de taak er voor zorg te dragen dat de PSP zo snel en pijnloos mogelijk opgaat in de nieuwe politieke formatie Groen Links. Van Remundt is daar een groot voorstander van. Maar dan moeten er nog wel wat varkentjes gewassen worden.

Van Remundt: "Ik was zelf allang voorstander van het opheffen van mijn eigen portefeuille. Ik stel me voor dat ik de komende tijd inspring als er gaten vallen op andere terreinen. Zoals bijvoorbeeld in het secretariaat of zo. Daarnaast moeten we met z'n allen beleid gaan ontwikkelen voor de nieuwe organen van Groen Links zodat die goed kunnen gaan functioneren. En daar schort het nog aan."

"Bijvoorbeeld het functioneren van de EVP, daar ben ik absoluut niet blij mee."

Slaven

Van Remundt gaat er eens voor zitten. De deelname van de EVP aan Groen Links beviel hem so wie so al matig en de opstelling van de evangelische partner ergert hem eigenlijk steeds meer.

Van Remundt: "Om te beginnen ben ik absoluut tegen christelijke politiek. Dus overal waar in dat verband een 'c' of een 'e' wordt ingevuld, daar ben ik faliekant op tegen. Gewoon omdat je onmogelijk op basis van oude geschriften politiek kan bedrijven, dat kan gewoon niet. Die geschriften zijn in een hele andere politieke en culturele kontekst tot

stand gekomen. En om nou te gaan lopen koeren van: dat staat in de bijbel, als ze het ergens over hebben. Dat is volstrekt irreëel. Het punt is, dat de bijbel een boek is waar vreselijk veel dingen instaan die elkaar tegen spreken. Het is een boek waarin oorlog voorkomt en verheerlijkt wordt, waar mensen in worden verkracht maar waar ook in wordt opgeroepen om goed met elkaar om te gaan.

Het gevaar van zo'n boek – en van zo'n grondslag dus – is dat iedereen op zijn eigen manier kan interpreteren wat er staat.

Er staat bijvoorbeeld in de tien geboden ergens 'dat de slaven een dag vrij moeten hebben'. Zuid-Afrika hanteert die tekst als legitimering voor het hun opvatting dat zij slaven mogen hebben, dus meesters mogen zijn. En zo blijft de apartheid in stand.

Elke groepering kan uit de bijbel halen wat men er in wil vinden. De EVP doet dat ook weer."

Verkeerde plek

"Het gevaarlijke van christelijke politiek, of het nou het CDA of de EVP is, is dat het nooit gaat over rationele overwegingen maar inspeelt op gevoel. Als je maar roept dat je christelijk bent, dan zijn er al heel wat mensen bereid om met je mee te lopen. Dat stoort me geweldig. Ik vind het daarom ook een slechte zaak dat de EVP betrokken is bij Groen Links."

"Nou las ik net weer in de krant dat Ria Beckers heeft toegezegd dat een bestuurslid van de EVP bij de Groen Linkse fractie in Den Haag mag komen zitten. Daarmee geeft je die mensen onevenredig veel invloed. Dat vind ik verkeerd. Maar ook dat ze bij de EVP hebben verklaard dat ze pas in het najaar van 1990 al evoluerend gaan bekijken of ze verder in zee willen met Groen Links. Dat vind ik een duidelijke stoorzender. Ze hebben zelfs de pretentie om te zeggen dat ze hun inspiratie, het evangelie, willen verbreiden bij de andere partijen. Alles wat ze zeggen en denken fungeert eerder als stoorzender in de hele Groen Linkse politiek. En dat bevordert de discussie op een politieke wijze niet. Die wordt er eerder door geblokkeerd en belemmerd."

"Als de EVP toch over politiek wil discussieren, dan horen ze thuis binnen het CDA. Het zijn meer de mensen die binding hebben met groepen zoals vroeger in het CDA rond Scholten en Dijkman. Daar moeten ze dus mee praten. Maar ze zitten op de verkeerde plek als ze die discussie aan willen gaan met de PSP of de CPN."

"Ik heb deze mening altijd aangehangen maar binnen mijn eigen partijbestuur is er nog nooit inhoudelijk gediscussieerd over de EVP. Toch vind ik dat dat nu heel snel moet gebeuren. En niet alleen in de PSP maar ook in de PPR en de CPN. Daar ken ik ook theologen, zoals ik zelf, die de principiële keuze hebben gemaakt voor de politiek en niet in de eerste plaats voor het evangelie. Die mensen hebben heel bewust niet gekozen voor de EVP. Daar moet nu heel snel over gepraat gaan worden. Als dat niet gebeurt wordt het pappen en nathouden, dan krijg je ruzie en spanningen op de lange termijn. En dat allemaal over een clubje dat niets voorstelt maar dat denkt en discussieert op een heel ander niveau. Ik vind dat daar snel een eind aan moet komen."

Ongezonderd

"Ik hoor echt vanuit alle mogelijke kringen dat er nu al geklaagd wordt over de EVP. Of het nu gaat om de fractie of om het voorlopig Groen Links bestuur. Overall worden ze beschouwd als stoorzender. Dat moet afgelopen zijn."

"De EVP hoeft wat mij betreft nog niet eens uit Groen Links op te stappen maar dan moeten ze wel zeggen ; we zijn bereid de club op te heffen, en geen gekoer meer over evangelische inspiratie want dat doe je op je eigen manier in de kerk. Als ze daar niet toe bereid zijn, moeten ze maar naar het CDA gaan en daar lid van worden. Dan kunnen ze in de diverse werkgroepen discussie voeren. Want die zitten wel op die golflengte en wij niet. Misschien gaat het CDA dan ook nog weer een beetje leven op hun manier."

"Ik wil die discussie nu in Groen Links op gang brengen en heel snel want zoals de zaak nu gaat, dat is ongezond. Dat blijft maar dooretteren. Ik wil me als Groen Linkser niet laten associëren met fundamentalisten, ook al zijn ze links. Want ze willen bij de EVP de samenleving natuurlijk op precies dezelfde manier voorschrijven en opleggen wat er moet gebeuren als bij de kleine christelijke partijen aan de rechterkant. Dat is een golflengte waarop ik – en met mij heel veel anderen in de PSP, de PPR en de CPN – absoluut niet wil gaan zitten."

Geduld

Zoals gezegd wil Jos van Remundt snelheid in de discussie over de EVP omdat die kwestie in zijn ogen alleen maar ligt te woekeren en moeilijker oplosbaar wordt naarmate er meer tijd verstrijkt.

Daarnaast zou hij wensen dat sommige mensen in Groen Links wat meer geduld konden opbrengen.

Van Remundt: "Mensen als Wim de Boer en Rouke Broersma van de PPR bijvoorbeeld hebben de neiging om alles iets te snel te willen doen. Het moet allemaal in een klap en als het dan niet gebeurt zijn ze teleurgesteld. Dat is niet goed. We moeten wat mij betreft veel meer in generaties denken en niet in maanden of jaren. Je kunt nu wel roepen dat alles zo langzaam gaat maar wie had mij vorig jaar kunnen vertellen dat er een jaar later een Groen Linkse fractie zou zijn, een Groen Links bestuur, een Groen Linkse raad. Niemand toch !"

"Je moet geen verwachtingen oproepen die niet waar te maken zijn. Er zijn mensen in onze club die geweldige bellen kunnen opletten in de media maar als die dan weer ontploffen is het teleurstellingseffect weer des te groter. Dat moet je nalaten. Je moet je in die toekomstverwachtingen veel reëler opstellen, dan val je ook niet zo hard uit de boom."

"De PSP heeft waarschijnlijk ook wel een wat andere manier van denken dan bijvoorbeeld PPR of CPN. Bij ons denken ze niet zo snel in termen van ; we moeten heel groot worden, burgemeesters leveren, in het kabinet. Dus is bij ons ook de kater nooit zo groot als er niet uitkomt wat je misschien gehoopt had, zoals bij de verkiezingen van 6 september."

Prachtig

"Het heeft te maken met hoe je omgaat met de realiteit. En daar komt weer dat denken in generaties om de hoek kijken. De PSP heeft nooit dat snelle gehad. Ik vind het prachtig als ik iemand als Cor Hoek hoor vertellen op het kongres dat de PSP nu pas bereikt heeft waarvoor ie ooit is opgericht; de Muur zakt in elkaar dus de partij ook. Prima toch. En dan

gaan we verder met het bouwen aan een volgend projekt. En dat hoeft niet persé volgend jaar klaar te zijn. Je moet daar een beetje geduld voor hebben. Zoals Cor Hoek, die straalt nog steeds dezelfde rust en hetzelfde vertrouwen uit als 30 jaar geleden. Een ander voorbeeld vind ik iemand als Hannes de Graaff. Die man is inmiddels ver over de zeventig maar weet nog steeds zeer flexibel met de realiteit om te gaan. Er is vreselijk veel gebeurd in die periode maar die mensen hebben veel voldoening beleefd aan hun actieve leven en zijn nooit zuur in een hoekje gaan zitten. Dat vind ik prachtig."

Ploffen

"Voor wat betreft de directe toekomst ben ik niet bijster optimistisch. Ik ben eerder bezorgd. Eerst moet die kwestie met de EVP de

wereld uit maar ook in het Groen Links bestuur hoor ik idealen waarvan ik denk: is daar de boog niet wat te strak gespannen, dat kan alleen maar tot teleurstelling leiden. Als de lijn zo strak wordt aangehouden en het lukt niet binnen één, twee jaar, dan zou de boel dus kunnen ploffen. Daar maak ik me wel zorgen over."

"Maar als iedereen dat realiteitsbesef een beetje aanvoelt en de zaken niet teveel op de spits drijft komt er op de duur best iets heel moois tot stand, daar geloof ik wel in en in die zin ben ik dus best optimistisch. Maar ja, ik geloof ook wel een beetje in Berthold Brecht. Die zei: 'Je moet niet zeggen dat iets morgen moet, dan gebeurt het nooit. Nee, het moet vandaag.' Nou gaat het er maar om hoe je dat uitlegt."

RUTGER VAN SANTEN

Boekjes in de aanbieding

De komende vier weken bestaat voor PSP-leden de laatste gelegenheid om de privéverzameling van PSP-geschriften compleet te maken. Na 15 januari 1990 worden alle hieronder genoemde uitgaven van vóór 1986 opgeruimd.

De boekjes zijn gratis af te halen op het partijgebouw, Nieuwe Looiersstraat 45, Amsterdam of tegen portokosten te bestellen. Bestellingen s.v.p. **schriftelijk** opgeven. Van een aantal publicaties (m.n. een aantal nummers van Socialistisch Perspectief) is de voorraad beperkt.

Haast U en bedenk dat sommige publicaties over 10 jaar wellicht een collector's item zullen zijn!

Boeken en brochures:

1977

Aktieprogramma 1977-1981

1978

Socialisme theorie en beweging I

Socialisme theorie en beweging II

1979

Baas in eigen buurt en bedrijf (verslag PSP-manifestatie 1978)

Over eurokommunisme

Linksomkeert (over dienstweigeren)

Wat willen socialisten

(introductiebrochure)

1980

Nadagen monarchie

1981

Verkiezingsprogramma 1981-1985

Visie PSP op oorlog en Vrede

Visie PSP op energie

Visie PSP op volkshuisvesting

Heksentoer (feminisme-brochure)

Het socialistisch Alternatief (beknopte geschiedenis PSP)

Ban de Bom (geschiedenis ban-de-bom beweging uit de jaren zestig)

Politie, diender of commando

1982

Met socialistisch elan (economisch plan van PSP bij verkiezingen 1982)

Socialisme voor beginners I

Socialisme voor beginners II

De ondernemingsraad

Tussen lokalisme en socialisme

1983

Wat organisatie vermag (kaderboek 1)

Wat propaganda vermag (kaderboek 2)

Visie PSP op openbaar vervoer

1984

Beheersen, niet bestrijden (PSP-visie op automatisering)

Visie PSP of feminisme en socialisme

(uitkomst feminisme-kongres van 1983)

Geen afschrikking maar ontwapening

(PS-antwoord op defensienota)

Visie van de PSP op de EG (eigen

programma Euroverkiezingen 1984)

Wat gemeentepolitiek vermag

(kaderboek 3)

1985

Bevrijdend beleid (buitenlands beleid

Tweede Kamer-fractie in de jaren

zeventig en tachtig)

Wat scholing vermag (kaderboek 4)

Dames en Heren (vrouwenscholing)

Konferentiemap 1 juni 1985

Nog leverbare nummers van Socialistisch Perspectief:

1 t/m 14, 16, 19 t/m 26, 30 t/m 32

Weigeren defensiebelasting Belast geweten

Op hoeveel manieren mensen betrokken zijn bij de instandhouding van het leger dringt maar tot weinigen door: iedereen die belasting betaalt is daardoor mede verantwoordelijk voor het betalen van militaire uitgaven.

Sinds jaar en dag wordt hier, met name in de Verenigde Staten, actie tegen gevoerd. In Nederland voerden leden van de Beweging Defensiebelasting nog enkele jaren geleden actie tegen het aandeel van de defensieuitgaven in de BTW op de energie-rekening. En sinds ruim een jaar is er nu het Initiatiefwetsvoorstel Gewetensbezwaren militaire bestemming belastingelden.

Belastingweigering is een van vele vormen van burgerlijke ongehoorzaamheid. Een vrij algemeen aanvaarde definitie¹ beschouwt een handeling als "burgerlijk ongehoorzaam" wanneer het een publieke, gewetensvolle en toch politieke handeling is tegen de wet, die is begaan met de bedoeling een verandering van de wet of het beleid te bewerkstelligen. Demonstraties, blokkades, stakingen, bezettingen (ook kraken), non-coöperatie, etcetera zijn bekende vormen van burgerlijke ongehoorzaamheid. Maar ook het negeren van verkeersbepalingen (rechtsaf door rood, snelheidslimieten) en het gebruik van "afwijkende" betalingsmethodes (giroblauw) kunnen we er toe rekenen.

Met name in de Doodewaard-akties en de strijd tegen de kruisraketten is ook in Nederland de discussie over burgerlijke ongehoorzaamheid gevoerd. Onder andere een commissie van de Raad van Kerken heeft zich met burgerlijke ongehoorzaamheid beziggehouden. Haar discussie is uitgemond in een brochure², waarin zij analyseert welke vormen van burgerlijke ongehoorzaamheid zich kunnen voordoen en hoe daarop gereageerd zou moeten worden. De brochure konkludeert, dat kerken zich niet afzijdig kunnen houden wanneer mensen om gewetenswille tot vormen van verzet komen.

Defensiebelasting

Het inhouden door belastingplichtigen van het defensiedeel van hun belastingafdracht, en het doorgeven daarvan aan een of ander fonds, is een vorm van burgerlijke ongehoorzaamheid die vooral in de angelsaksische landen is aangeslagen. De deelnemers aan de actie maken openlijk kenbaar dat zij deze afdracht weigeren en waarom, en blijken bereid de gevolgen te dragen. Wel maken zij daarna gebruik van de mogelijkheden die de wet biedt. Zo worden bijvoorbeeld wegens belastingachterstand openbaar verkochte goederen veelal teruggekocht door mede-actievoerders, vrienden en kennissen.

Op initiatief van meer radicale kerkgenootschappen als Doopsgezinden en Quakers heeft een werkgroep een initiatiefwet voorbereid, waarin een regeling wordt getroffen voor gewetensbezwaarden tegen militaire besteding van belastinggelden. Dit ontwerp concentreert zich op de instelling van een vredesfonds. Het biedt een strikt individuele oplossing voor een even strikt individueel geacht probleem: de medeverantwoordelijkheid van de belastingbetaler voor de defensieuitgaven. Uitdrukkelijk heeft voor de opstellers vanuit hun eigen overtuiging het volgen van het eigen geweten centraal gestaan.

Via een simpel verzoek aan zijn inspecteur kan de belastingplichtige een vastgesteld deel³ van zijn af te dragen loon-, inkomsten- en vermogensbelasting in het ingestelde vredesfonds laten storten. Uit dit vredesfonds kunnen onderzoekprojecten gefinancierd wor-

den op het vlak van internationale conflicten en konfliktbeheersing, geweldloze konfliktoplossing, alsmede de situatie van de "minst bedeeden". Maar ook directe (hulpverlenende) projecten mogen er uit worden betaald. Het fonds wordt beheerd door de minister van Defensie en maakt dus deel uit van de defensiebegroting.

Uitdrukkelijk zien de initiatiefnemers af van ingrijpen in de begroting zelf. Zij gaan zelfs zo ver, dat zij in hun toelichting voorstellen doen voor verschuivingen binnen de begrotingen, waardoor het door de wetgever gewenste nivo van de defensieuitgaven gehandhaafd blijft. Daarvoor willen zij delen van Ontwikkelings-samenwerking en Sociale Zaken uit het vredesfonds laten financieren.

Het grootste bezwaar aan het voorstel is voor mij het individualiserende en dé-politiserende karakter ervan. Het treffen van een regeling zal, zoals dat ook met de dienstweigering is gebeurd, het protest ontcrachten: niet alleen omdat het nu geregeld kan worden, maar ook omdat er geen moment meer is waarop het protest manifest wordt en aanhang kan worden gemobiliseerd. De mogelijkheden die het vredesfonds zou kunnen bieden om middelen voor een andere veiligheidspolitiek vrij te maken zijn bewust beperkt gehouden.

Reakties

Omdat organisaties zelf niet de mogelijkheid hebben wetsontwerpen in te dienen hebben de initiatiefnemers hun ontwerp aangeboden aan een aantal kamerleden, die zich eerder met zaken als deze hebben beziggehouden. Men is daarbij expliciet het verzoek gedaan het ontwerp aanhangig te maken.

De PSP-fractie in de Tweede Kamer heeft de initiatiefnemers laten weten positief te staan tegenover het doel van het voorstel. Als vorm van burgerlijke ongehoorzaamheid is het aktiemiddel belastingweigering zinvol vindt de fractie, maar een wettelijke regeling garandeert op geen enkele manier een daling van de totale besteding aan militaire defensie. De fractie wil bekijken of het voorstel zo gewijzigd kan worden, dat ook de PSP het kan steunen.

Andere kamerleden hebben ook gereageerd. Zo liet Fenna Bolding namens de CPN weten dat zij bij behandeling in de Eerste Kamer een standpunt zal bepalen, maar niet onwelwillend staat tegenover het idee. CDA-kamerlid De Kwaadsteniet, van wie een positieve benadering van het voorstel verwacht mocht worden, is helaas uit de kamer verdwenen. Piet de Visser (PvdA) en Ria Beckers (PPR) hebben in de loop van april het ontwerp inderdaad bij de Tweede Kamer aanhangig gemaakt.

In een aangevuld voorstel (met name met praktische regelingen betreffende het beheer van het vredesfonds) en een uitgebreide memorie van toelichting geven zij hun overwegingen aan. Intussen is het initiatiefontwerp aan de Raad van State gezonden om het voor behandeling gewenste advies.

Direkte democratie

Mede door het (tijdelijk?) verdwijnen van De Visser uit de kamer ligt het lot van het initiatief in handen van GROEN LINKS. Wilbert Willems, die zich met kwesties van gewetensbezwaren gaat bezighouden, wil hierover nog niet veel kwijt. Hij wijst er op, dat GROEN LINKS pleit voor een initiatiefrecht voor burgers, wat op zich pleit voor doorzetten van dit initiatief. Hiermee wordt dit voorstel een experiment op het gebied van directe democratie. Dat het een voorstel uit een beweging betreft, waarmee heel GROEN LINKS zich verbonden weet pleit hier ook voor.

Aan de andere kant moet wel worden afgewogen, dat de besteding van overheidsgelden een zaak van het parlement is. Zou over defensie langs het parlement heen beslist worden, dan moet een dergelijke mogelijkheid ook op andere terreinen (gezondheidszorg, onderwijs, ontwikkelingssamenwerking) geschapen worden en wordt een consequent beleid wel erg moeilijk. Uiteindelijk vindt belastingheffing juist plaats, opdat voor een veelheid van activiteiten van de overheid geen doelheffingen behoeven te worden geheven.

Willems is er niet bang voor, dat in de afhandeling van dit wetsontwerp een soortgelijke situatie zal ontstaan als eerder bij zijn initiatief voor verkorting van de duur van de vervangende dienst. Toen reageerde de PSP-fractie zeer kritisch, met name waar het ging over de aanvaarding van het defensiebeleid op zich en het geringe effect van het initiatief op de inperking daarvan. Wel zal de fractie van GROEN LINKS ook dit aspect moeten meewegen in haar discussie. Terzijde zegt Willems ook genoemd initiatief weer te willen opvatten, alsmede eventueel een regeling voor gewetensbezwaarden in dienstbetrekking.

Steun van buiten

Een wettelijke regeling voor gewetensbezwaarden tegen defensiebelasting zal er waarschijnlijk nog niet snel zijn. Buiten de GROEN LINKS fractie is steun voor een dergelijke regeling vooral te verwachten uit christelijke hoek, waar men dan meteen ook zaken als abortus en euthanasie zal willen regelen. Hoewel al jaren geleden een CDA-rapport pleitte voor een regeling als deze is de kamerfractie op dit vlak weinig toeschietelijk gebleken. En ook de PvdA zal, gezien de ervaring in vorige gevallen, niet zondermeer het initiatief van een van haar leden overnemen.

Het is daarom belangrijk dat de voorstanders van een wettelijke regeling druk blijven uitoefenen op de politiek. De steun van de Raad van Kerken en vele andere organisaties kan daarbij meewegen, maar zal alleen niet voldoende zijn. Zoals in sommige gemeenten een vredesfonds kon worden afgedwongen van de lokale politiek is dat misschien ook mogelijk op landelijk nivo. Veel strijd zal daarvoor waarschijnlijk nog nodig zijn.

TJARK REININGA

Noten

1. ontleend aan de filosoof John Rawls
2. "Hier sta ik", Amersfoort, 1989.
3. het aandeel van de defensiebegroting in de totale begroting in het vorige jaar

Joop Vogt:

"De politieke verschillen zijn miniem, maar we moeten nog wennen aan elkaars culteren."

Precies 25 jaar nadat een PSP-kongres hem de eerste keer tot partijvoorzitter koos, werd Joop Vogt op 25 november 1989 opnieuw geroepen. In de periode 1964-1965 bekleedde hij de functie een jaar en hij vond het absoluut niet leuk. Hij was naar eigen zeggen nou eenmaal geen receptieganger en het werk dat hij te doen kreeg was hem allemaal wat te representatief. Overigens was hij voorafgaande aan dat eerste voorzitterschap wel zeer actief geweest in allerlei doe-functies en na 1965 zou er ook nog een eindeloze reeks partijbezigheden volgen. De carrière van Joop Vogt rechtvaardigt onderhand dat hem het predikaat "mister PSP" wordt toegevoegd.

Maar de moeilijkste klus uit zijn partijloopbaan staat hem wellicht nog te wachten. Van hem wordt verwacht dat hij leiding geeft aan het PSP-bestuur dat een eind moet maken aan het bestaan van die partij om vervolgens leden en gedachtengoed onder te brengen in de nieuwe formatie Groen Links.

Vogt wil het voorzitterschap maximaal twee jaar bekleden maar verwacht zelf dat er eerder een einde komt aan zijn functie. In de zin dat hij hoopt dat het zogenaamde "stervens- en wedergeboorteproses" aanzienlijk minder tijd in beslag zal nemen dan twee jaar. Vogt, met een Engels aandoend gevoel voor understatement: "Ik geloof zelfs dat dat nodig is."

Tijd

Joop Vogt ergert zich blauw aan allerlei regelmatig opduikende berichten als zou het zo'n ruziënde rommel zijn binnen Groen Links. "Dat is gewoon niet waar. We bestaan nog maar amper als Groen Links en we hebben ook nog nauwelijks de kans gehad om iets te doen. Het parlement is als het ware nog in ruste, er valt ook nog niets te doen. Dat heeft allemaal zijn tijd nodig. En ook binnen de organen van Groen Links moeten mensen hun positie nog vinden. We zijn net klaar met het reglement voor de Groen Linkse raad en naar mijn gevoel is dat een heel aardig stuk geworden maar echt eenvoudig was het niet. En zo moeten we eerst een heleboel organisatorische rommel opruimen die er nog ligt." Het kongres vond Joop Vogt buitengewoon saai en hij is dan ook niet tevreden: "Er was veel te weinig weerwerk van het kongres en wat me ook stoorde was het feit dat er zo veel afdelingen afwezig waren. En dan heb ik het niet over de kleintjes die er bijna nooit zijn maar ik miste ook een fors aantal grote afdelingen."

Inbouw

Over de samenstelling van het nieuwe partijbestuur is Joop Vogt zeer te spreken en met die mensen denkt hij ook de taak aan te kunnen die voor de deur staat. Vogt: "Het partijbestuur van de moet eerst gaan werken aan de inbouw van de PSP in Groen Links en daarna aan de afbouw van de PSP als zelfstandige organisatie. Naar mijn oordeel - en let op: een voorzitter is geen dictator - moeten we vooral gaan praten over de richting die de Groen Linkse mensen moeten gaan. We moeten zorgen dat onze vertegenwoordigers in Groen Links een goede terugkoppeling naar dit bestuur hebben. Dat is onze voornaamste politieke taak."

"Ik denk niet dat de verdere functies leeg zijn. Alleen die van propagandist misschien een beetje. We hebben daarnaast nog een vacature voor de hoofdredacteur van Bevrijding maar als dit echt de laatste BEVRIJDING wordt, dan hebben we die ook niet meer no-

dig. Overigens moeten we wel iets vinden om een communicatieweg open te houden als het nieuwe Groen Linkse blad er komt. Dat vind ik belangrijk zolang de PSP nog bestaat als zelfstandige partij."

Op de weg naar de vorming van DE PARTIJ GROEN LINKS ziet Joop Vogt eigenlijk weinig echte obstakels, alleen de factor tijd zou nog een rol van betekenis kunnen spelen.

Joop Vogt (vierde van Links) heeft jarenlang deel uitgemaakt van het kongrespresidium, dat hier poseert.

FOTO: TJABRING VAN EG TEN

Hobbels

Vogt: "Ik denk dat de PSP en de PPR geneigd zijn de zaak snel af te handelen. Maar hoewel ik minder zicht heb op de EVP en de CPN begrijp ik uit uitlatingen van diverse mensen dat die partijen zichzelf nog niet zien verdwijnen. Daar zouden dus nog wat hobbels kunnen liggen. Maar tegelijkertijd vind ik het niet zo'n probleem als die partijen wel zouden blijven bestaan. Maar dan moet je wel een stel afspraken maken. Ze mogen dus niet meer zelfstandig aan provinciale of landelijke verkiezingen meedoen. En dan moet opnieuw de samenstelling van de Groen Linkse raad op de helling want die moet dan rechtsstreeks benoemd worden door de leden en niet meer via de partijen. Als dat eenmaal rond is dan zie ik absoluut niet in wat een PSP nog voor zin heeft."

"Verder worden we natuurlijk nog geconfronteerd met een aantal praktische zaken als het tot liquidatie komt. Wat doe je met bezittingen en hoe handel je ten opzichte van personeel. Daar moet je zorgvuldig naar kijken maar ik meen dat die zaken wel te regelen zijn."

"Het is ook nodig dat Groen Links een wat

betere uitstraling naar buiten krijgt, dat er een opflukking komt. Je moet ook optimistisch zijn. Pessimisme heeft geen zin. Je moet niet te snel teleurgesteld raken, een neiging die je nu al ziet bij sommige ongeduldige PPR'ers. Je moet zorgen dat dat er enthousiasme ontstaat en dat enthousiasme is alleen maar te wekken door een optimistische instelling."

Joop Vogt denkt en hoopt dat hij de laatste voorzitter zal zijn van een zelfstandige PSP: "Ik hoop dat binnen twee jaar de liquidatie ook technisch kan zijn afgehandeld. Persoonlijk zou ik het bijzonder leuk vinden als we de zaken konden afsluiten bij het 50-ste kongres maar dat verwacht ik niet. Ik denk dat er een ding nog beroerder is dan een wat langere periode en dat is een geforceerde situatie. Je moet niemand forceren. Bovendien heb je een

tweederde meerderheid nodig voor een opheffingsbesluit. Als dat zou betekenen dat 68 % voor is en 32 % tegen - die er dan ook meteen uitloopt - dan denk ik dat je beter nog wat kunt wachten."

Een actuele prioriteit in de ogen van Joop Vogt is het totstandkomen van het zogenaamde dubbeldidmaatschap.

Vogt: "De besluitvorming in Groen Links op dit ogenblik is natuurlijk weinig bevredigend. Dat moet beter. En niet zomaar uit de losse pols. Ik ben wel een beetje anarchist maar tever doorgevoerd anarchisme is natuurlijk toch de nekslag voor organisaties. Nee, dat moet netjes en uniform geregeld worden."

"Daarnaast moet de Groen Linkse Raad snel van de grond komen. Het is goed dat die mensen elkaar tegenkomen, aan elkaar wennen. De politieke verschillen zijn naar mijn smaak miniem maar we moeten nog wennen aan elkaars culturen. Daar moet aan gewerkt worden."

RUTGER VAN SANTEN

Proeftuin

Vernieuwing of restauratie?

Al voor de kamerverkiezingen troffen in 11 nieuwe gemeenten in Groningen partijen voorbereidingen voor raadsverkiezingen die door herindeling nodig zijn. In verschillende gemeenten wilde ook GROEN LINKS een poging wagen om mee te dingen naar de kiezersgunst. Groningen werd daarmee, mede natuurlijk door de historische verhoudingen in de provincie, een ideale proeftuin voor de GROEN LINKS samenwerking.

In vorige nummers deden we uitgebreid verslag van de percelen Winsum en Oosterbroek. Verslagen die voor een deel werden achterhaald door de gebeurtenissen in Delfzijl. In dit nummer vooral een verslag van de oogst.

Deelname¹

In 9 van de 11 nieuwe gemeenten is inderdaad door een GROEN LINKS lijst aan de verkiezingen deelgenomen. In zes gemeenten (Hefshuizen, Loppersum, Scheemda, Ulrum, Winsum en Zuidhorn) zijn zonder veel problemen breedgedragen lijsten tot stand gekomen. In Beerta heeft de CPN met een eigen lijst aan de verkiezingen meegedaan en in Grootegast waren de partijen te weinig aanwezig om een lijst tot stand te brengen. Over de deelname in de nieuwe gemeente Oosterbroek schreven we eerder al.

In Pekela kregen de leden van EVP, PPR en PSP van de CPN gelegenheid zich kandidaat te stellen voor de GROEN LINKS lijst. De CPN vond dat dit pas vanaf de vijfde (volstrekt onverkiesbare) plaats mocht en dat tegenkandidaten vanuit de CPN gewoon naar deze plaats mee konden dingen. Voor de betrokken leden was dit standpunt onaanvaardbaar. Desondanks heeft de CPN haar eigen lijst als GROEN LINKS ingediend.

Het geval Delfzijl is in diverse media al uitgebreid aan de orde geweest. In de onderhandelingen konden CPN, EVP, PPR en PSP het niet eens worden over lijstvolgorde en lijsttrekker. EVP, PPR en PSP wilden provinciaal PPR-voorzitter Klaas Mulder als lijsttrekker, de CPN gaf de voorkeur aan CPN/PSP-raadslid Femke Ketting. De CPN meende hierop recht te hebben vanwege haar historische positie, ook in de fusiegemeente Termunten. Het daar zittende CPN-raadslid heeft bij de kamerverkiezingen overigens nog opgeroepen tot een stem op het VCN.

De CPN heeft ook in Delfzijl de machtiging tot naamsregistratie gemonopoliseerd. Hoewel is afgesproken het GROEN LINKS Bestuur om arbitrage te vragen, en deze arbitrage haar in het ongelijk stelde, heeft de CPN de machtiging gebruikt om een GROEN LINKS lijst met eigen kandidaten in te schrijven. Terwille van GROEN LINKS hebben EVP, PPR en PSP daarna van deelneming op een naamlijst afgezien. Deze partijen hebben intussen wel een afdeling van GROEN LINKS opgericht. De CPN is door het GROEN LINKS Bestuur gebruik van materiaal en logo van de vereniging onthouden. De PSP heeft de samenwerking met de CPN in de huidige Delfzijlster raad verbroken.

De oogst binnenhalen

De kranten melden op 30 november een herstel van de CPN, met name in Oost-Groningen. Inderdaad laten de cijfers een aanmerkelijk betere uitslag zien voor de CPN en GROEN LINKS daar, maar dat moet mede gezien worden in het licht van het niet meedoen van het VCN in deze gemeenten.

In Scheemda is het resultaat van GROEN LINKS negatief beïnvloed doordat daar enkele

horizontale CPN-leden op een eigen naamlijst hebben deelgenomen. De uitslag in Delfzijl heeft de historische positie van de CPN bevestigd; ondanks de nieuwe naam werd de dalende tendens in de aanhang voortgezet, de kiezers hebben de inzet van het konflikt kennelijk goed begrepen.

Reinhilde van de Sommen (PSP-Winsum) is blij met de twee zetels voor GROEN LINKS in de nieuwe raad. Vooral voor het milieu-beleid verwacht ze in de nieuwe raad meer te kunnen bereiken dan in het verleden mogelijk was. Zowel de uitspraken tijdens de campagne van verschillende PvdA-kandidaten als de komst

Hypotheek

Al met al lijkt GROEN LINKS in Groningen redelijk aan te slaan. In 9 van de 11 gemeenten heeft een lijst GROEN LINKS deelgenomen, in 7 gemeenten is de kiesdeler gehaald.

Zoals gezegd dekt in drie gemeenten de vlag "GROEN LINKS" de lading niet of nauwelijks. De gang van zaken in deze gemeenten heeft intussen vooral binnen de PPR mensen aan het denken gezet. Dit heeft al gevolgen gehad voor de opstelling van die partij in de onderhandelingen, die in de stad Groningen over de komende raadsverkiezingen gevoerd worden. Hier heeft de CPN vervolgens gekozen voor een eigen weg. Op enkele uitzonderingen na komen ook in de andere gemeenten initiatieven van de grond.

Helaas moeten we konstateren, dat de opstel-

Verkiezingsresultaat 29 november 1989

gemeente	EP'89	TK'89	RAADSVERKIEZINGEN 1989		
			totaal	Gr.Li.	zetels
Beerta	978	436	4345	—	—
— over.(VCN)	—	435	—	—	—
— CPN	—	—	—	1591	5
Delfzijl	788	681	13262	485	0
Grootegast	130	138	5489	—	—
Hefshuizen	337	316	9004	272	0
Loppersum	360	300	5903	485	1
Oosterbroek	373	348	5900	675	2
— PSP/PPR/Onafh.	—	—	—	242	0
Pekela	743	674	6766	1350	3
Scheemda	441	295	7389	387	1
— lijst MM	—	—	—	474	1
Ulrum	357	309	6145	430	1
Winsum	583	521	6851	649	2
Zuidhorn	476	329	8977	422	1

N.B. De GROEN LINKS lijsten in Delfzijl, Oosterbroek en Pekela zijn feitelijk te beschouwen als CPN-lijsten onder "valse" vlag, de lijst MM in Scheemda is een personenlijst van horizontale CPN-kandidaten.

van het GPV in de nieuwe raad bieden hiervoor perspectief. Als voorzitter van GROEN LINKS WINSUM wil Reinhilde nu vooral gaan werken aan het uitbreiden van de contacten in de verschillende plaatsen in de gemeente. Blij is zij ook met de resultaten in de rest van het Westerkwartier, waar eindelijk een bres in het christelijke blok geslagen kon worden.

Teleurstellend is de uitslag voor Matty Siersema in Oosterbroek. Weliswaar hebben de GROEN LINKS partijen een grote stemmenwinst geboekt ten opzichte van de beide eerdere verkiezingen, maar deze is vooral gegaan naar de GROEN LINKS (=CPN) lijst, PSP/PPR/Onafhankelijken heeft de kiesdeler niet gehaald. Onbegrijpelijk vindt Siersema dit, omdat alom mensen het programma van PSP/PPR/onafhankelijken als "het beste" kwalificeren; maar ze blijken toch niet voor dat programma te kiezen. Een analyse van de precieze herkomst van de stemmen is nog niet beschikbaar, een verklaring daarom nog moeilijk te geven. Gelukkig is Siersema met de bruggen die zijn geslagen tussen PSP/PPR/onafhankelijken enerzijds en kandidaten van "GROEN LINKS" anderzijds; die bieden hoop voor de toekomst. PSP en PPR hebben afgesproken de politiek in de nieuwe gemeente kritisch te blijven volgen, om vooral GROEN LINKS te stimuleren.

ling van de CPN in met name Oost-Groningen een hypotheek op de ontwikkeling van de partij legt. De vereniging GROEN LINKS zal er niet aan kunnen ontkomen om over de status van deze enclave duidelijkheid te scheppen. Meer nog dan voor de komende raadsverkiezingen, waarvoor de ontwikkelingen al goeddeels op gang gebracht zijn is dit van belang voor de statenverkiezingen van 1991. Dan immers kan een sterk GROEN LINKS een machtsfactor van enige betekenis worden in de Groninger staten, maar een verdeelde beweging alleen maar tot verwarring leiden. Voor de PSP-vertegenwoordigers in GROEN LINKS ligt hier een belangrijke verantwoordelijkheid.

TJARK REININGA

¹ ontleend aan Eiko de Vries en Jan Hein in SPARK jrg 3 nr 9

N.B. Gelijktijdig met de tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen in Groningen waren er ook verkiezingen in vier gemeenten in Noord-Holland. Hier deed Groen Links alleen mee in de nieuwe gemeente Langedijk. De CPN had hier twee raadszetels en de nieuwe combinatie Groen Links wist deze ruimschoots vast te houden.

Verkiezingen Noorwegen

Milieubewust socialistisch links wint sterk

De Noorse parlamentsverkiezingen van 11 september leverden een andere verrassing op dan de opiniepeilers hadden voorspeld. Ieder rekende op een opmars van extreem rechts, de racistische en tegen belastingen rebellerende Vooruitgangspartij. Terwijl de winst voor die partij tegenviel, was er wel een tweede grote winnaar. De vanouds met de PSP verwante Socialistisk Venstreparti (SV) steeg onverwachts van 5,5 naar 10,1% en klom daarmee van 6 zetels naar 17. Waar Groen Links nog van droomt is in Noorwegen werkelijkheid geworden.

De SV, partij van Socialistisch Links, heeft een geschiedenis die flink wat overeenkomsten vertoont met die van de PSP en Groen Links. Ze is in 1973 ontstaan uit een op de kamerverkiezingen gericht parlementair samenwerkingsverband, het Socialistisk Valgverband (SV, Socialistisch Kiesverband). Daarin werkte een aantal kleine linkse groeperingen samen, waaronder de Socialistische Volkspartij (SF) en de kommunisten (NKP).

Oude linkse traditie

Tussen de SF en de PSP bestonden al lang daarvoor nauwe betrekkingen. De oorsprong van onze Noorse zusterpartij lag binnen de

sociaal-democratie (DNA). Die DNA heeft een naar verhouding zeer linkse traditie. Zo stapte zij rond 1920 over van de Socialistische Internationale naar de toen verse Kommunistische Internationale.

Nadat ze een aantal jaren later volledig afknapte op de Stalin-terreur in en buiten de Sowjet-Unie, bleef ze tot de Tweede Wereldoorlog verder buiten de twee in haar ogen falende internationale samenwerkingsverbanden van links. Ondertussen groeide ze uit tot de grootste partij van het land.

De Duitse bezetting maakte een eind aan de linkse en pacifistische traditie van de DNA. Als regeringspartij van een land dat nu eenmaal vanuit het westen was bevrijd en Amerikaanse

financiële steun nodig had, sleepte ze Noorwegen de NATO binnen. Sindsdien werd ook de vóór 1940 opgebouwde grote staatssector in de economie bedreigd door het toelaten van buitenlandse particuliere investeringen. Een groot deel van de DNA-aanhang pikte die sterk veranderde militaire en economische koers niet. In de jaren '50 ging de linkervleugel van de socialisten een eigen weekblad uitgeven. Toen de partijleiding die pacifistische en links-socialistische stroming probeerde te vernietigen door medewerking aan dit blad onvermogbaar te verklaren met het partijlidmaatschap, betekende dat een breuk. Naar het voorbeeld van de twee jaar eerder ontstane en snel succesvolle SF in Denemarken, werd in 1961 in Noorwegen een partij met dezelfde naam opgericht.

Groen als scheldwoord

In het licht van de latere geschiedenis is het opmerkelijk dat socialisten die niet waren meegegaan de SF er toen van beschuldigden dat zij niet consequent 'rood' was maar 'groen'. Ruim 15 jaar voordat enige beweging zichzelf groen ging noemen was die aanduiding bedoeld als scheldwoord, om bij linkse mensen afschuw op te roepen. Het verwijt kwam voort uit het feit dat de SF veel goedbetaalde en hoogopgeleide mensen in haar aanhang meenam, een sterke aanhang op het platteland verwierf, veel deed aan de belangen van boeren en vissers en sterk opkwam voor het milieu. Tegenstanders verweten haar dat ze daarmee de industrie-arbeiders in de steek liet en uiteindelijk terecht zou komen bij de vanouds met de kleur groen getooide en in het politieke midden opererende boerenpartij (thans Centruumpartij). De SF heeft die beschuldiging altijd scherp afgewezen. Zij profileerde zich als een partij van radicale vakbondsactivisten, die vooral rood en socialistisch wilde zijn. Een tijd lang zag een groot deel van de partij het China van Mao als voorbeeld, net zoals veertig jaar eerder de DNA dat in het Rusland van Lenin had gezocht. Toen de partij die koers uiteindelijk niet volgde, leverde dat een flinke maoïstische afsplitsing op.

Bij de eerste verkiezingsdeelname in 1961 haalde de SF met 2,3% twee kamerzetels binnen. In 1965 groeide ze tot 7%. Inmiddels zat de SF op de wip. De sociaal-democratische minderheidsregering was van haar steun afhankelijk geworden. Vanwege bezwaren tegen het beleid op de terreinen defensie, economie en milieu liet zij die regering soms vallen. Dan regeerde de rechtse oppositie een paar weken, waarna deze door DNA en SF samen werd weggestemd en het hele spel opnieuw begon. De SF wilde daarmee duidelijk maken dat de DNA niet onvoorwaardelijk over haar steun kon beschikken, maar daarvoor steeds concessies naar links moest doen.

Die destijds door de 'Spekkianen' in de PSP toegejuichte opzet is helaas nooit echt geslaagd. De sociaal-democraten gingen na hun tijdelijke nederlaag op de oude voet verder met dezelfde ministers uit haar rechtervleugel. De tactiek van de SF keerde zich zelfs tegen haarzelf. Veel SF-kiezers vonden dat hun partij door samen met rechts tegen de regering te stemmen de rode solidariteit had doorbroken. Een nieuwe hetze tegen het veronderstelde 'groene' karakter van de SF had daardoor succes. Alle linkse sentimenten tegen de 'ver-

Socialisten gered ondanks verlies

Oslo — Bij de Noorse parlamentsverkiezingen van gisteren hebben de kiezers zich afgewend van de grote partijen in het politieke midden ten gunste van extreem-links en extreem-rechts. De socialistische premier, mevrouw Gro Harlem Brundlandt, wist ondanks een fors verlies evenwel haar linkse minderheidsregering waarschijnlijk te redden. De Socialistische Partij van Brundlandt scoorde naar slechtste resultaat sinds 1945, door zeven van haar 71 zetels kwijt te raken. Dit verlies werd echter goedgepraakt door de Socialistische Linkse Partij, die een winst van 11 zetels boekte. De Conservatieve Partij leed het zwaarste verlies: zij viel terug van 50 op 37 zetels in het 165 zetels tellende parlement, het Storting. Maar het meest spectaculair was de winst van de rechts-populistische Vooruitgangspartij. Onder Carl Hagen werd het zeteital meer dan vertienvoudigd, van twee naar 21. Daarmee is de Vooruitgangspartij de derde partij van het land geworden. Met zijn oproep de belastingen te verlagen, het sociale stelsel in te krimpen en de buitenlandse werknemers terug te sturen wist Hagen veel proteststemmen te trekken.

Coalitie

Ondanks het verlies van haar partij lijkt Brundlandt verder te kunnen regeren, zoals zij voor de televisie ook aankondigde te zullen doen. Haar regeringscoalitie met de Socialistische Linkse Partij kan nu rekenen op 82 zetels, één te weinig voor een meerderheid. Maar nog altijd één meer dan in het vorige parlement. Minder reden voor optimisme is er aan conservatieve zijde. „Dit is geen goede situatie”, liet de conservatieve leider Jan Syse weten. De twee andere centrum-rechtse partijen, de Christelijke Volkspartij en de Centruumpartij, leden een licht verlies. Hagen is bereid een rechtse regering te steunen, mits zijn partij daar deel van uitmaakt. Deze

combinatie zou met 83 zetels op een meerderheid in het parlement kunnen rekenen. Maar centrum-rechts weigert het met Hagen op een akkoordje te gooien. „Dat is uitgesloten”, liet Johan Jakobsen van de Centruumpartij weten. Ook Syse heeft dit gedurende zijn campagne steeds geweigerd.

Lappen

De Noorse Lappen hadden weinig belangstelling voor de verkiezingen. Van de 24.000 Lappen die kiesrecht bezitten, kwamen minder dan 5500 opdagen, hoewel de nationale opkomst boven

de 82 procent ligt. De Noorse regering verleende dit traditionele nomaden-volk in 1987 het recht om een eigen volksvertegenwoordiging te kiezen die hun belangen zou behartigen, maar die geen mandaat bezit om de wetgeving uit te voeren.

De Noorse regering verleende dit traditionele nomaden-volk in 1987 het recht om een eigen volksvertegenwoordiging te kiezen die hun belangen zou behartigen, maar die geen mandaat bezit om de wetgeving uit te voeren.

raders' werden gemobiliseerd. Als gevolg daarvan raakte de SF in 1969 alle kamerzetels kwijt aan haar moederpartij.

Wedergeboorte in 1973

Na die nederlaag ging de SF niet bij de pakken neerzitten. Zij startte een campagne tegen de naderende toetreding van Noorwegen tot de Europese Gemeenschap. Tot de linkse traditie van Noorwegen behoort een keuze voor soberheid en isolement, die leidt tot het zich afzetten tegen grote, rijke en machtige landen. Europese eenheid betekende voor de Noorse linkerzijde vooral het wegvloeien van winsten naar grote concerns, meer bewapening, milieuvervuiling, het leegvissen van de zee, aantasting van de macht van de vakbonden en ondermijning van de staatsbedrijven. En wat minstens zo sterk speelt is de vrees voor het oprukken van misdaad, alcohol, drugs, pornografie, prostitutie, casino's, TV-reclame en overbodige luxe consumptie.

In die anti EG-kampanje zocht de SF medestanders. Zij vond die in de communisten die in 1949 in één klap hun elf parlementszetels hadden verloren, in de met de moederpartij in conflict gekomen jongerenorganisatie van de sociaal-democratie, in andere dissidenten uit de DNA en in allerlei andere niet-partijpolitieke linkse groepjes. Het daaruit voortgekomen Socialistisch Verkiezingsverbond leverde met 11,2% van de stemmen in 1973 meteen 16 parlementszetels op. Het verbond werd na enige tijd omgezet in de nieuwe eenheidspartij SV, waarin overigens een deel van de communisten niet wilde meegaan. Terwijl de tot kamerlid gekozen voorzitter van die partij enthousiast meewerkte aan de fusie, besloot een krappe meerderheid van het NKP-kongres uiteindelijk om zelfstandig op de traditionele manier verder te gaan. Daarna is van de sterk verzwakte NKP weinig meer vernomen.

Maar ook de SV leed door dit conflict schade. Zij kon haar grote succes van 1973 niet duurzaam vasthouden. Opnieuw bleek dat heel wat linkse kiezers blindelings kiezen voor de in hun ogen geenszins ideale grootste arbeiderspartij, en alleen onder bijzondere omstandigheden bereid zijn om steun te geven aan een kleinere partij die beter aan hun eisen beantwoordt. Toen Noorwegen na de verkiezingen van 1973 afzag van openlijke toetreding tot de EG hadden de kiezers de SV dan ook niet meer zo hard nodig. Niet dat de inlijving in het verenigde West-Europa werkelijk werd afgelast, maar dat gebeurde nu in de vorm van een associatie die Noorwegen binnen de EG geen zeggenschap gaf en daardoor politiek minder weerstand opriep. Zowel die relatie met de EG als de in die tijd op gang gekomen oliewinning uit zee leverde een snelle groei van de welvaart op. Onder die omstandigheden verstomde de roep om soberheid en solidariteit, waar de SV het nu juist van moest hebben. In 1977 viel ze terug tot twee zetels, om daarna weer op te klimmen naar vier en zes.

Slimme aanpak

Terwijl de opiniepeilers dit jaar voor de SV slechts een lichte winst tot 6,5% voorspelden, evenaarde ze haar hoogtepunt in 1973. Een groot verschil met toen is dat ze nu veel minder kon profiteren van schokkende ontwikkelingen van buitenaf, en alleen op eigen kracht de kiezers voor zich kon winnen. Die verwachten van de SV geen avonturen of revolutie, maar wel een consequent opkomen voor de laagstbetaalden, de collectieve sector, bedrijfsdemocratisering, verouderde zwakke bedrijfstakken, milieu, ontwapening en criminaliteitsbestrijding. De SV heeft goed

geleerd van eerdere stomiteiten. Daarom zorgt zij er nu voor dat zij in de publieke opinie wordt gezien als een vaste en onmisbare bondgenoot van de sociaal-democraten. Haar rol is die van 'de betere socialistische partij', die enerzijds de DNA consequent steunt maar anderzijds zelf alle problemen aanpakt die de grote partij verwaarloost. Ze stelt voortdurend schandalen op het gebied van defensie, economie en milieu aan de orde en doet steeds die dingen die linkse mensen in de eerste plaats verlangen van de grote concurrent. Noorwegen staat in die ontwikkeling niet alleen. In geheel Skandinavië ontwikkelen zich moderne partijen die de oude namen socialistisch of communistisch niet schuwen en zeker niet groen willen heten, maar wel inhoudelijk sterk verwant zijn met wat nu in Nederland Groen Links heet. Samen met de Socialistische Volkspartij (SF) van Denemarken en de Linkse Partij van Communisten (VK) in Zweden is de Noorse SV uitgegroeid tot een middelgrote partij met behoorlijke invloed binnen de vakbeweging, een redelijke verstandhouding met de sociaal-democratie en een toenemende aandacht voor nieuwe zaken als milieu

en feminisering. In Noorwegen en Zweden hebben ze zich onmisbaar gemaakt als gedoog van een sociaal-democratische minderheidsregeringen en ook in Denemarken mikken ze op het tot stand brengen van een linkse regering. Dit blijkt door linkse kiezers flink te worden beloond.

Van het recente ontstaan van nieuwe zich groen noemende partijen hebben ze geen concurrentie te vrezen. In Denemarken en Noorwegen halen die nauwelijks kiezers. In Zweden boekte een groene middenpartij vorig jaar wel een geweldig succes, maar volledig ten koste van rechts terwijl ook de VK zetels won. De enige bedreiging voor de Noorse SV is nu dat inmiddels de sociaal-democratie in de oppositie is gestoten door een rechtse minderheidsregering, die afhankelijk is van de steun van de racisten. Zolang die situatie voortduurt kan de DNA zich opwerpen als leider van de linkse oppositie en zal het voor de SV wat moeilijker zijn om zich opnieuw te profileren als de echte linkse partij.

ERIK MEIJER

Bij de Tweede Kamerfractie van Groen Links is plaats voor een erkende

dienstweigeraar

Taken:

- De werkzaamheden bestaan uit het ondersteunen van de fractie en de fractieleden, het notuleren van fractievergaderingen en alle voorkomende secretariaatswerkzaamheden.
- De mogelijkheid bestaat dat de dienstweigeraar belast wordt met het beleid t.a.v. gewetensbezwaarden. Kennis en inzicht in de problematiek van gewetensbezwaarden strekt tot aanbeveling.

Vereisten:

- Ervaring met het notuleren van vergaderingen;
- goede secretariële vaardigheden;
- goede schriftelijke en mondelinge uitdrukkingsvaardigheden;
- ervaring met tekstverwerking;
- algemeen politiek inzicht en affiniteit met de ideeën van Groen Links.

Sollicitaties kunnen tot 10 dagen na het verschijnen van dit tijdschrift worden gezonden aan:

de Tweede Kamerfractie van Groen Links, de secretaris, Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag.

Voor telefonische informatie is de fractie bereikbaar op 070-183030.

Andrée van Es op PLO bijeenkomst

De Intifadah herdenken vanuit de hoop op verandering

Eind november hield de PLO in Den Haag een bijeenkomst in het kader van de VN-solidariteitsdag met de Palestijnen. Onder invloed van een pro-Israël-lobby lieten achter-eenvolgens alle politieke sprekers het afweten, uitgezonderd Andrée van Es van Groen Links. Zij liet zich niet leiden door een logo op het briefpapier, maar door de erkenning van de rechten van het palestijnse volk op een eigen citaat. *Bevrijding* drukt hierbij haar toespraak af.

Om te beginnen zou ik de PLO-vertegenwoordiger in Den Haag willen bedanken voor de gelegenheid hier vanmiddag op de VN-Solidariteitsdag met de Palestijnen het woord te voeren. Tegelijkertijd vind ik het jammer dat ik net als U vandaag een bijdrage moet missen van de heren Schmelzer, Kohnstamm en van Mevrouw Baarveld-Schlaman. Met hun aanwezigheid zou recht gedaan worden aan de realiteit van brede politieke overeenstemming in Nederland dat de PLO een noodzakelijke factor is in het vredesproces in het Midden-Oosten. Want woordvoerders van PvdA, CDA en D66 heb ik meer dan eens horen bepleiten dat de PLO bij de vredesonderhandelingen betrokken dient te worden. Ik heb hen gezien op bijeenkomsten, waar PLO-vertegenwoordigers aanwezig waren en Israëliische politici het risico namen de wet te overtreden door met die PLO-vertegenwoordigers te spreken. Hebben niet alle oplettende krantelzers kunnen zien hoe Minister van Buitenlandse zaken Van den Broek tijdens een Midden-Oostenconferentie in het Vredespaleis de hand drukte van een PLO-vertegenwoordiger, als bewijs dat de Nederlandse regering ook op politiek niveau de PLO erkent? En was die poging tot ontmoeting van hoge nederlandse diplomaat Wijnandts met Arafat in Tunis niet bedoeld als voorbereiding op een ontmoeting van Minister van den Broek met de PLO-leider? Een ontmoeting die overigens door de ongelooflijk botte en knullige organisatie aan PLO-zijde mislukte.

Dat woordvoerders van PvdA, CDA en D66 en naar ik heb vernomen ook de ambtenaren van Buitenlandse zaken hier niet die politieke realiteit willen verwoorden, vind ik hypocriet en de argumenten die daarvoor zijn aangevoerd vind ik lafhartig. Het vredesproces in het Midden-Oosten, de legitieme rechten van het Palestijnse volk, maar ook de veilige en gegarandeerde grenzen van Israël zijn niet gediend met een halfhartige houding van Nederlandse politici.

Twee jaar geleden begon op de bezette gebieden de Intifadah, de volksopstand. een woord, dat in twee jaar tijd waar ter wereld niet meer vertaald hoeft te worden. Een begrip dat staat voor de dagelijkse gang van zaken op de Westbank en in de Gazastrook. Voor ons een gedurende een lange periode dagelijks tv-beeld van stenen, knuppels, kogels, doden en gewonden. Met daarachter de werkelijkheid van een nog veel massaler, gewelddoos verzet tegen een bezettingsleger. Waarachtig niet een beeld en een werkelijkheid om te verheerlijken of te romantiseren. Maar wel een moment in de geschiedenis om te herdenken, voor iedereen die een vreedzame oplossing in het Midden-Oosten conflict nastreeft.

In januari 1988 was ik in Israël en op de Westbank. De Intifadah was een maand oud. De bewoners van de bezette gebieden wisten dat zij de geschiedenis in eigen hand hadden genomen. De vredesbeweging in Israël en de gematigde Palestijnse groepen probeerden voetje voor voetje met elkaar in contact te

komen en te blijven. Protesten tegen deportaties, tegen het door het leger vernietigen van huizen van Palestijnen als repressalemaatregel, tegen verdere kolonisatie van de Westbank, tegen het provocerende betrekken van een huis in Oost-Jeruzalem door Ariel Sharon. De wereld keek verbijsterd toe. Toen al bestond de angst dat de Intifadah weliswaar even wereldnieuws zou zijn, maar dat de wereld snel zou wennen aan de dagelijkse portie geweld in Westbank en gazastrook zonder dat er politiek iets zou zijn veranderd. Toen zag ik de wanhopige jarenlange pogingen om tegen de verdrukking in economisch, sociaal en cultureel een Palestijnse samenleving op te bouwen.

Wist de Nederlandse bevolking bijvoorbeeld iets van de problemen van de Palestijnse landbouw, totdat de GazaTop grapefruits gelost werden in de Rotterdamse haven?

En net zomin als de wereld wist dat de Intifadah ook was: het volstrekt gewelddoos weigeren van de belastingafdracht aan de Israëliische overheid, totdat aan die weigering gewelddadig een einde werd gemaakt, wist de wereld dat politiek in de bezette gebieden ook is: het overtuigen van vrouwen van de noodzaak van geboortebeperving, van de noodzaak hun lichaam te beschermen tegen de vele te snel op elkaar volgende zwangerschappen.

En de afgelopen twee jaar zag ik hoe de politieke verharding en het toenemend geweld onvermijdelijk en wreed leidden tot interne represailles onder Palestijnen.

Ten slotte zag ik ook hoe het leiderschap van de PLO versterkt, zelfs hersteld werd door de dagelijkse strijd en inzet van de bevolking van de bezette gebieden, door de Intifadah.

Het is uiteindelijk die Intifadah die geleid heeft tot de erkenning door de PLO, dat een vreedzame oplossing in het Midden-Oosten niet kan zonder veilige en erkende grenzen van Israël, dat een oplossing voor twee volkeren slechts kan liggen in twee staten. Ik zie het uitroepen van de Palestijnse staat nu een jaar geleden vooral in die context. Als uitdrukking van de bereidheid naast Israël te leven en af te stappen van even heilloze als verwerpelijke gewelddadige middelen, die inmiddels zovele levens hebben gekost. Hoezeer ik me overigens bewust ben van het feit dat wat dat betreft in de Palestijnse gemeenschap nog lang niet iedereen over de streep is. Dat het inmiddels veelbesproken logo van de PLO wantrouwen oproept, is dan ook niet onbegrijpelijk.

Groen Links heeft in haar programma opgenomen: Nederland moet de Palestijnse staat, zoals die door de PLO is geproclameerd, erkennen. Wij zetten ons in voor een internationale conferentie, waaraan alle betrokken partijen deelnemen, inclusief de PLO als vertegenwoordiger van het Palestijnse volk. Het doel van deze conferentie moet zijn een vredesregeling, die uitgaande van de erkenning van het bestaansrecht van beide staten leidt

tot veilige en erkende grenzen voor Israël en een toekomstige Palestijnse staat.

Inmiddels is de politieke bereidheid aan Israëliische kant om de PLO als onderhandelingspartner te erkennen minimaal. In het vredesplan Shamir-Rabin zouden Palestijnen niet eens in staat gesteld worden bij verkiezingen in de bezette gebieden een officiële PLO-vertegenwoordiger te kiezen. Pogingen van Egypte's president Mubarak om een ontmoeting tussen Israëliische en Palestijnse vertegenwoordigers mogelijk te maken als mogelijke doorbreking van de impasse, zijn gestuit op onwil van Israël's premier Shamir. In Israël zelf zijn de verwachtingen over het eigen vredesplan van Shamir en Rabin somber: MAPAM partijbestuurslid Meir Pa'il stelt zelfs in het Israëliische tijdschrift *New Outlook*, dat ieder teken van geweld zal worden aangegrepen om te bewijzen dat het houden van verkiezingen onmogelijk is, terwijl als de rust uit zou breken, de Israëliische regering kan zeggen dat er geen haast is met de verkiezingen, omdat de Palestijnen kennelijk tevreden zijn.

Internationale politieke druk op de Israëliische regering blijft nodig. Ook van Nederland. In dat kader moet het net aangetreden PvdA-CDA-kabinet de status van de vertegenwoordiging in Nederland van de PLO verhogen, zodat contacten op regeringsniveau ook formeel tot de mogelijkheden gaan behoren.

Het herdenken van het begin van de Intifadah. Het Palestijnse volk heeft er natuurlijk alle recht toe. Het herdenken van de slachtoffers, vanuit de hoop op verandering. De hoop op een vreedzaam bestaan van twee volkeren, twee staten naast elkaar.

ANDRÉE VAN ES

Oost-Europa in beweging

Socialistisch perspectief?

De stormachtige ontwikkelingen in Oost-Europa heeft (opnieuw) het socialisme als uitgangspunt voor ordening van staat, economie en maatschappij ter discussie gesteld. In Polen, Oost-Duitsland, Hongarije, Tsjechoslowakische en zelfs Bulgarije wordt de door Gorbatsjov gecreëerde ruimte benut door oppositiebewegingen om het monopolie van de communistische partij te doorbreken. En hoe de situatie per land ook verschilt, de eisen komen sterk overeen: vrije verkiezingen, vrijheid van vergadering, vereniging en drukpers. Kortom: herstel van de nationale autonomie op basis van liberale burgerrechten. De concrete economische eisen zijn minder eenduidig onder een noemer te brengen, omdat de economische situatie per land nogal verschilt. En de roep om herstel van kapitalistische verhoudingen klinkt harder in Hongarije dan in Oost-Duitsland.

Al deze ontwikkelingen komen als een boemerang terecht bij die partijen die zich in West-Europa socialistisch of communistisch noemen. Zo ook de PSP. Is het socialisme op sterven na dood?

De meest voor de hand liggende tegenwerping is dat het 'socialisme' zoals dat in Oost-Europa in praktijk is gebracht, niets te maken heeft met het vrijheidslievend socialisme waar de PSP naar streeft. Enig (partij)historisch zelfbesef is hierbij dan wel op zijn plaats.

In de beginfase zette de PSP zich als 'Derde Wegpartij', nadrukkelijk af tegen de Verenigde Staten en de Sovjetunie. In de loop van de jaren '60 kwam hier verandering in. De ingezette liberalisering achter het IJzeren Gordijn, de steun van de SU aan bevrijdingsbewegingen tegenover de koloniale bemoeienis van de VS en de instroom van oud-communisten en trotskisten in de PSP zorgden voor een 'begripstonende' benadering. Deze benadering stond een scherpe veroordelingen door de PSP van allerlei repressieve activiteiten in Oost-Europa niet in de weg. De hoop op een positieve bijdrage van de Sovjetunie in democratische ontwikkelingen achter het IJzeren Gordijn werd door het ingrijpen in Tsjechoslowakische in 1968 de grond ingeboord.

Toch wordt in de jaren '70 de 'begripstonende' benadering vastgelegd in de verkiezingsprogramma van b.v. 1977: 'In de landen waar een machtsovername door de communistische partijen heeft plaatsgevonden was het op korte termijn niet mogelijk een werkelijk socialistische samenleving te realiseren. Hiertoe hebben bijgedragen de soms tientallen jaren durende isolatie en boycot (o.a. op economisch, technisch en financieel terrein) door het omringende kapitalisme, de economische achterstand en een militaire bedreiging'. Hoewel er verderop in het programma allerlei kritiek op de praktijk van de Oosteuropese alledag wordt gegeven, is het kader duidelijk. Een tekstexegese heeft op deze plaats geen zin, maar in het citaat zitten al zoveel discutabele vooronderstellingen en interpretaties dat het anno 1989 zeer verouderd overkomt. Nu was dat verkiezingsprogramma toch al het meest dogmatische dat de PSP ooit heeft aangenomen. (Een samenhang met het feit dat de slechtste verkiezingsuitslag uit de geschiedenis van de PSP werd behaald is niet direct te leggen, omdat het integrale verkiezingsprogramma de dag na de verkiezingen door de binder bij het partijgebouw werd bezorgd.)

Tegenstrijdigheden

Rond 1980, als de koude oorlog weer oplaait, de bewapeningsspiraal fors aangezwengeld wordt en de ontwikkelingen in Oost-Europa (Afghanistan, Polen) zonder meer negatief zijn, neemt de PSP afscheid van de begripmatige benadering. Een citaat uit het verkiezingsprogramma van 1986: 'Socialisme betekent voor de PSP niet een maatschappij als in de Sovjetunie of China. De meeste produktiemiddelen zijn daar in handen van de staat,

maar de staat is in handen van een kleine minderheid. Een werkelijke democratie, zowel op economisch als politiek gebied, ontbreekt. Vrouwen hebben er vaak wel betaald werk, maar het verzorgende en huishoudelijke werk komt uitsluitend op hun schouders neer. De onderdrukking van homoseksualiteit neemt er harde vormen aan. Ook wordt, met name in de Sovjet-Unie, het van oudsher aanwezige antisemitisme in stand gehouden.' Elders in het programma wordt uitgesproken dat de PSP zich solidariseert met de democratische oppositie in de Oost-Europa.

Deze verschillende standpuntbepalingen lijken in de loop der tijd tegenstrijdig te zijn, maar dit hangt mede samen met het feit dat de Oosteuropese ontwikkelingen in de loop der tijd tegenstrijdig leken. Periodes van liberalisering werden afgewisseld met periodes van repressie en interventies. Constante factor bleef echter het eenpartijstelsel en de dogmatiek van het marxisme-leninisme als staatsideologie: principiële kritiek daarop is niet altijd even consequent expliciet gemaakt.

Overigens is het ook met programmateksten zo, dat ze veel zeggen over de opsteller. In een periode dat de PSP zeer actief is in de anti-koloniale strijd (jaren '60) is dit een belangrijk criterium voor de beoordeling van de SU. Als de PSP zich verslingert aan discussies over feminisme en de 'norm van heteroseksualiteit' (begin jaren '80) komt dit ook tot uitdrukking in de buitenlandparagraaf van het verkiezingsprogramma.

In de loop van de jaren '80 heeft de PSP zich dus losgemaakt van de begripstonende benadering van het reëel bestaand staatsocialisme. Dit is niet gebeurt na veel inhoudelijke discussie, maar meedrijvend op de golfslag van de ontideologisering die de linkse politiek beroert. Het scherpst kwam dit tot uitdrukking in het in 1988 door het PSP-congres vastgestelde visiestuk 'Voor een maakbaar socialisme'. Hierin wordt afgerekend met het Oosteuropese model: de totale socialisatie van de produktiemiddelen en de alomvattende staatsplanning.

De ontwikkeling van de PSP in de richting van Groen Links is in dit geheel dan ook niet 'toevallig', maar hangt nauw samen met ontideologisering en een herwaardering van het socialisme. Dit geldt in zekere zin ook voor de CPN, zij het dat de manier waarop de CPN zich in het verleden op b.v. Oost-Europa orienteerde niet te vergelijken is met de 'begripstonende' benadering die de PSP enige tijd aan de dag heeft gelegd.

Oppositiebewegingen

De ontwikkelingen in Oost-Europa worden door velen gezien als een ruk, dan wel een uiting van verlangen, naar kapitalistische ver-

houdingen. Wie echter de programma's van, dan wel uitlatingen van vooraanstaande figuren uit de belangrijkste Oosteuropese democratiseringsbewegingen, analyseert kan niet tot die conclusie komen. Zo stelt het Oostduitse Neues Forum zich vrij kritisch op tegenover het klakkeloos overnemen van het Westduitse economische model. Het programma van de belangrijkste Hongaarse oppositiebeweging, Democratisch Forum, dat bij tussentijdse verkiezingen in drie steden de absolute meerderheid veroverde, is sterk nationalistisch, maar zeker niet puur kapitalistisch. Sociaal-economisch gezien ademt het programma nog het meest een sociaal-democratische sfeer, al wordt het woord socialisme vermeden: dat wordt cq werd immers voor zowel het Zweedse model als het Kampuchea van Pol Pot gebruikt. Een ook de Poolse regeringspartij Solidariteit ijvert niet voor herstel van het kapitalisme. Evenmin als rechts uit de ontwikkelingen in Oost-Europa de conclusie kan trekken dat 'dus' het kapitalisme heeft gezegevierd, kunnen socialistische revolutionaire ontwikkelingen in Oost-Europa (en begin dit jaar in China) vanuit de vitaliteit van het socialisme verklaren. Het gegeven dat Chinese studenten de Internationale zongen of de Tsjechen om de terugkeer van Dubcek roepen, mag voor Westeuropese socialistische hartverwarmend zijn, het lijken me meer strategische keuzen van die massabewegingen om de partijleiders te provoceren. In Oost-Duitsland (de Trabantexodus), Hongarije (geleidelijk van binnenuit) en Polen (de rooms-katholieke dimensie) werden andere middelen gehanteerd. Het is het authentieke verlangen naar politieke, sociale en economische 'mensenrechten' die de massa's op straat brengen. Het Oosteuropese staatsocialisme is er niet in geslaagd deze te garanderen. Het Westerse kapitalisme evenmin, laat daarover geen misverstand bestaan.

Staatsocialisme ontmaskerd

Is met de ontmaskering van het Oosteuropese staatsocialisme ook het socialisme als politieke en economische theorie om zeep geholpen? Feit is dat de ontideologisering een forse steun in de rug heeft gekregen door de ontwikkelingen in Oost-Europa. Onlangs hoorde ik een vooraanstaand CPN-lid zeggen dat het marxisme nu ook ten dode was opgeschreven, want in 'Het Kapitaal' zou Marx immers het totalitaire Oosteuropese economische model hebben beschreven. Uit deze opmerking bleek overduidelijk dat de betreffende persoon nooit de moeite had genomen een blik in dit boek te werpen. Maar de opmerking staat model voor het denkschema: marxisme = Oost-Europa = failliet. De tot staatsideologie verheven 19de eeuwse wetenschappelijke analyse van de kapitalistische produktiewijze en -verhoudingen van Karl Marx is vermorzeld tussen Trabant en Tank. De maatschappelijke realiteit laat zich niet dwingen in een theoretisch keurslijf. Dat zegt nog niets over de bruikbaarheid van die theorie als inspiratiebron om de werkelijkheid te begrijpen en te veranderen. Natuurlijk, uit de vele delen omvattende verzamelde werken van Marx/Engels en Lenin kan ieder naar hartelust grabbelen om het eigen gelijk met een citaat te stijven. De Groningse Groen-linksers Kampman (PSP) en Lameris (CPN) deden dat onlangs nog in De Volkskrant. Al die citaten

zeggen niets over de vitaliteit van het socialisme nu, maar alleen iets over de interpretatie van een specifiek historische situatie die Lenin in 1904 dan wel in 1918 maakte.

De 'Oosteuropa-politiek' van Groen Links, cq. de PSP, moet snel bediscussieerd worden. Het is noodzakelijk om contacten te leggen met de oppositiebewegingen aldaar en te discussieren met gelijkgezinden over het perspectief van een groen-linkse Europese politiek. In de verdere discussie die binnen Groen Links hard nodig is, moeten de uitgangspunten en doelstellingen van het vrijheidslievend

socialisme juist ingebracht worden om het ondogmatische, maar onvervalste linkse karakter van deze nieuwe politieke formatie beter inhoud te geven dan middels het verkiezingsprogramma mogelijk was. De ontwikkelingen in Oost-Europa hoeven daarbij geenszins een remmende factor te zijn. Integendeel, de massale demonstraties geven blijk van genuanceerde opvattingen, die wel het failliet van het staatsocialisme inhouden, maar niet automatisch van het democratisch socialisme. Radikale (economische) democratisering, burgerrechten, ontwapening en een duurzaam produktiesysteem zijn de bestanddelen

van een politiek die mensen in Oost en West beroert en de enige uitweg biedt voor een leefbare toekomst. Voor de een is dat een geloof, voor de ander een hoop en voor een derde een wetenschap.

LEO PLATVOET

In het jaarboek 1987 van het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen staat een bijdrage van G. Voerman over de houding van de PSP ten opzichte van de Sovjetunie onder de titel 'Een vat vol tegenstrijdigheden'.

MariNEE-demonstratie tegen vlootbezoek

Een vredesvloot tegen de NAVO-vloot

Zaterdag 2 December. Het NOS-journaal maakt melding van een vredesvloot tegen een vlootbezoek. Niemand had verwacht dat de acties tegen dit vlootbezoek zo'n grote aandacht zouden krijgen. Het begon al bij de, met een dag vervroegde, aankomst van het eskader. Greenpeace blokkeerde de sluisen van IJmuiden en hield de schepen een halve dag vast. Vanaf dat moment kon het protest niet meer stuk.

Tot voor deze week wist bijna niemand in Nederland dat er kruisraketten op zee geplaatst werden, dat de NAVO een steeds agressievere strategie voert en dat NAVO-schepen met kernwapens aan boord Nederlandse havens bezoeken. De actiegroep MariNEE was opgericht om mensen hiervan bewust te maken. De eerste grote mogelijkheid hiervoor was het lang van tevoren bekendgemaakt bezoek van de STANAVFORLANT-vloot aan de haven van Amsterdam. Deze vloot was een mooi demonstratiedoel; een schip, de Mahan (USA), heeft kernwapens aan boord en heeft deelgenomen aan acties tegen Libanon en een ander schip, de Edinburgh (GB), kan kernwapens afvuren en heeft in de Golf gelegen. Eind oktober had dit eskader de haven van Zeebrugge bezocht. In de aanloop van deze actie bezocht de nucleair aangedreven onderzeeër Bergall (met kruisraketten aan boord) de haven van Rotterdam. Dit was een mooie gelegenheid om te beginnen met protesteren.

Een aantal mensen van MariNEE hebben een enorme kennis van zaken op het gebied van de militarisering van de zee. Dit bleek enorm positief te werken. MariNEE werd serieus genomen omdat ze met nieuwe feiten kwamen, en met feiten die wel bekend waren, maar niemand wist. Naast deze informatieverzamelaars waren er een aantal mensen van het Anti-Militaristies Cafe in Amsterdam, zodat het beleggen van een informatieavond ook geen probleem opleverde. Voor een benefiet en de demonstratie was ook genoeg deskundigheid en er waren een aantal mensen die er tijd in wilden steken om de omliggende gemeenteraden en de provinciale staten van Noord-Holland te benaderen.

Nadat de raad van Zaanstad een motie tegen deze schepen had aangenomen volgden er al snel meer, waaronder Haarlem, Beverwijk en Oostzaan. Amsterdam ging pas op de avond van de Greenpeace-actie door de bocht, er werd een motie van het Groen Links (en PSP) raadslid Bob van Schijndel aangenomen die het bezoek van de kernwapenschepen afkeurde. Opvallend was het ontbreken van de gemeente Landsmeer bij de gemeenten die het bezoek afkeurden. Opvallend omdat daar een Groen Linkse burgemeester zit. Overal elders waren de Groen Linksfracties bereid om vragen te stellen en moties in te dienen. Van de minister van defensie was niets te verwachten, hij volhardde gewoon in de NAVO-strategie van 'bevestigen noch ontken-

nen'; niets zeggen over de bewapening van marineschepen dus ook niets zeggen over de mogelijkheid van kernwapens aan boord van deze schepen. Dat terwijl er vlakbij de aanlegplaats van die schepen mensen wonen!

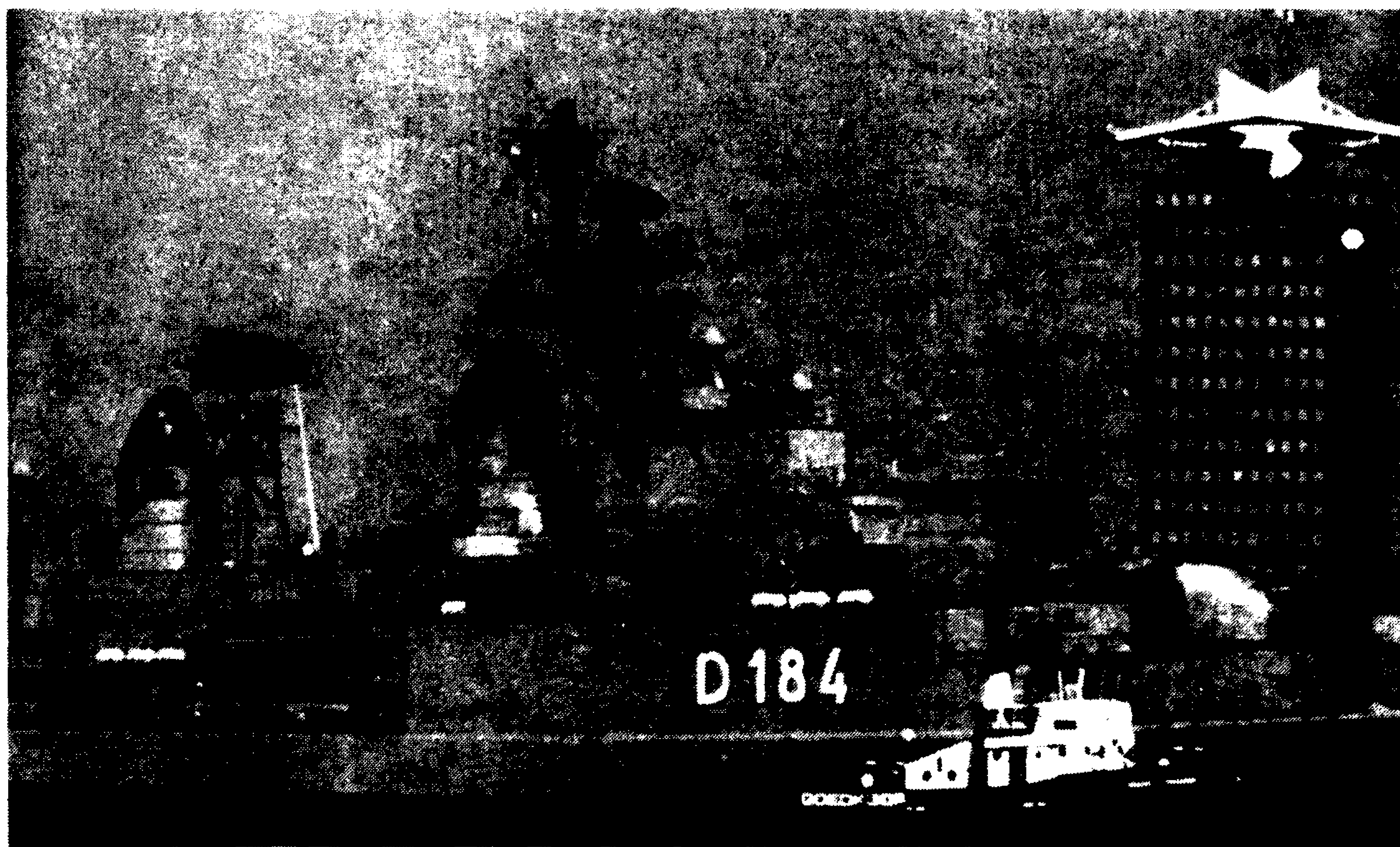
Oud en Jong

De acties zelf liepen goed. Een demonstratie van zo'n 500 mensen en een goede botendemonstratie. De demonstratie had een opvallende leeftijdsopbouw; veel 20-ers en veel 50-ers! Een ontmoeting tussen de 'oude' en de 'jonge' vredesbeweging? Het leverde in ieder geval een leuke sfeer op van rondrennende jongeren met zwarte vlaggen en ouderen zittend op klapstoeltjes. Een van de sprekers tijdens de afsluitende manifestatie was iemand van CACTUS uit Brugge, een soortge-

lijke groep als MariNEE. Zij hadden een maand geleden het eskader op bezoek. MariNEE schreef een protestbrief naar de gemeente Brugge en CACTUS kreeg gelijk de BOB (Bijzondere Opsporings Brigade, een soort FBI) op bezoek. Toch een teken dat regeringen bang zijn voor zo'n soort acties. Dit werd nog eens onderstreept door de vorm van antwoorden van Ter Beek op de brief van MariNEE; per expresse en persoonlijk ondertekend! De inhoud was verder oude koek. Een sociaal-democraat op defensie blijkt dus in niets te verschillen van een christen-democraat.

Het doel van MariNEE, mensen te informeren en te mobiliseren over de militarisering van de zee is in ieder geval goed gelukt. Dit is misschien een stimulans voor mensen in andere havensteden om ook zoiets te beginnen, om ook op te letten of er marineschepen naar hun haven komen, om ook daartegen te protesteren. Overal ter wereld gebeurt dit al; dan moet Nederland niet achterblijven.

IVO MIESEN

OPWINDEND

In Opwindend kunnen lezers en lezers hun reacties kwijt over de gang van zaken in de PSP. Graag kort en bondig formuleren. De redactie houdt zich het recht brieven in te korten of – met reden omkleed – te weigeren. Adres: redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Affaire Boerlage-Branderhorst

November 1989, pag. 12, het volgende. Ik vind ook dat Rutger van Santen af en toe wat ver gaat. Maar daar is dan af en toe ook wel aanleiding voor te vinden in de partij. De affaire Boerlage-Branderhorst was zo'n aanleiding.

Los van de vraag of Saar Boerlage de zaak nu wel of niet heeft gehanteerd, is het toch logisch dat er geruzoos ontstaat rondom zo'n ruzie. Logisch ook, dat de pers zulke dingen oppikt. Of dacht het PB soms, dat de PSP wordt ontzien omdat het allemaal van die leuke en aardige mensen zijn?

Dat deze kwestie vlak voor de verkiezingen in Bevrijding uitvoerig werd belicht, is natuurlijk bijzonder vervelend. Maar, nogmaals, er is toch een aanleiding voor geweest en het is dan ook logisch dat Bevrijding de leden informeert over wat er speelt.

Dat Rutger van Santen er blijk van geeft een kritische houding te hebben, blijkt onder meer ook uit zijn stuk in Bevrijding november 1989 – pagina 3: Niet remmen op de laatste wagen. Daarin spoort hij Groen Links aan tot een wat minder passieve houding t.a.v. het mediabeleid. Zo hoort het ook: in een partijblad hoor je niet bij voorbaat te roepen dat het allemaal koek en ei is, wat de partij doet. Kritische geluiden moeten zeker in een partij als de onze mogelijk zijn. Als het PB daar niet tegen kan, getuigt dat inderdaad van weinig respect voor de functie van bevrijding, zoals Wouters ook in Opwindend schrijft.

Uiteraard moet je Bevrijding niet gebruiken om tegen de partij in te gaan. Het blad moet kritisch-loyaal staan tegenover de PSP en/of Groen Links. Om het blad voor een te verregaande bemoeizucht van het PB te behouden, zou er eigenlijk een redactiestatuut moeten komen. Daarin ligt vast wat de redactie wel en wat hij niéwt moet of kan doen. Als de redactie buiten zijn boekje gaat, kan hij daar over worden aangesproken door de bevoegde partij-organen. Maar het gaat dan meer om verantwoording achteraf en dat is iets anders dan een situatie waarin het PB steeds maar weer roept dat er iets niet gepubliceerd had mogen worden omdat dat op dat moment niet zo goed uitkomt.

LEO POLHUYS - DEVENTER

Media (1)

de U-bocht konstruktie binnenbord persen, dan heb je het duale bestel. Dat gaat gebeuren en welke gedachten leven daarover binnen de PSP. Dat is de vraag van Rutger van Santen, waarop ik een antwoord geef.

'Vrijheidslievend socialisme' is hetgeen we nastreven als PSP. Dan mag je niet meer als rem van de laatste politieke media-wagen

funktioneren? Zuiver tweede kamer-politiek gezien klopt dat natuuerlijk wel: je hebt pas wat te zeggen in de politiek als je wilt (bij-) sturen, en anders kan je net zo goed in het bankje blijven zitten. Maar dan zitten we met de PSP en Groen Links toch wel goed verkeerd in Nederland!

Het vrijheidslievende socialisme gaat radikaal in tegen ondernemingen van jongens als Joop v.d. Ende, en het grote geld daarachter. Want zij hebben volgens deze gedachte niet uit te maken wat de commercie ons door de strot zal stoppen. dat maken we zelf wel uit in het vrijheidslievende socialistische bestel. Als je het accent echter op 'vrijheid' gaat leggen dan, inderdaad, zijn we niet zozeer geïnteresseerd in wát je allemaal via al die kanalen het huis in geperst krijgt op de monitor, maar dat je het allemaal mag zien! „De Nederlanders vragen erom” heet het dan. Men bedoelt: we hebben de weinig kritische Nederlanders zó maf gemaakt met de vertrouwing dat men alle beelden mooi is gaan vinden, waarop mensen te zien zijn die lachen, niets wezenlijks zeggen, zorgen voor een 'wij-gevoel' en ook nog 'goed gekleed' gaan en blijkbaar geen andere prioriteiten hebben bij hun vrijetijds besteding.

Als ik een gezellig avondje wens, dan ga ik 'uit' of organiseer dat zelf. Daarvoor heb ik al die kanalen niet nodig. Ik wil wel kennis nemen van die media die mij aktualiteit aanbieden, de achtergrond daarvan belichten, en anderszins informatie aanbieden en overwegingen voorleggen die ik kan gebruiken voor mijn reflectie over de cultuur dichtbij en ver weg ten aanzien waarvan ik word uitgedaagd een houding te bepalen. Kunst, als één van de vele afgeleide vormen van cultuur, kan daarin ook een functie hebben, en dat waardeer ik dus ook.

Alle andere beelden, geluiden en tekst, wil ik rangschikken onder 'pulp' en daarvan is er echt teveel in de aanbieding, ook zonder al die energie en dat geld voor de snelle jongens. N.b.: ik weet dat de mens ook irrationeel in elkaar zit en voor de onbewuste lagen in de hersenen pulp als voedsel nodig heeft. Dus uit volksgezondheidsoverwegingen: een beetje pulp moet kunnen!

Het schijnt steeds moeilijker te worden om de oeverloze zendtijd met zinnige programmaas te vullen. Het 'groei'-fenomeen vreet zich ook hier door: als je de markt weet te bespelen, dan zit je goed in de groei. van de PSP en Groen Links verwacht ik enig tegenspel!

FRITS GLOTZE - VOORBURG

Media (2)

TV-toestellen hebben een aan- en uitknop en veel keuze-knopjes. Ik zal de commerciële blubber mijden als de pest. Het is echter niet de taak van een (kleine) oppositiepartij om de mensen hun keuze-mogelijkheid te ontnemen.

Hé, hebben 'we' niet wat anders te doen?

N.M. NOVERRAZ - ZWAAG

COLUMN

Gniffelen

Gedurende een aantal jaren mocht ik hier op deze plek, in deze krant, met regelmaat een stukje tekst afscheiden dat wat persoonlijker van toon was dan andere bijdragen in hetzelfde blad. Dat wat meer persoonlijke voornaamwoorden bevatte van de eerste persoon enkelvoud en dat wat betreft inhoud niet zozeer handelde over de hogere PSP-actualiteit maar veel meer over mijn eigen werkelijkheid.

Over die stukjes, zoals ik ze noem, is vaak veel te doen geweest.

Terwijl de redactie van Bevrijding jarenlang pagina's volschreef over de meest belangwekkende onderwerpen in de hoop de PSP-achterban daarmee te enthousiasmeren en te activeren, moest dezelfde redactie in de regel vaststellen dat de brievenbus leeg bleef. De reacties bleven uit.

Maar als er dan weer zo'n stukkie gecursiveerd tussen kadertjes stond met het woord COLUMN erboven, dan vlogen de stenen bij wijze van spreken al weer door de ruiten. Ik heb dat nooit zo begrepen.

Wat ik wel heb vastgesteld is dat veel lezers slecht kunnen lezen.

Dat mensen andere dingen zagen dan er stonden en dat ze vermoedden dat er iets anders bedoeld werd.

Wat mij betreft was dat nooit het geval. Er stond wat er stond en je las wat je las.

Als het al iets zei, was dat meer over mij dan over wie dan ook.

Maar ja ; beauty is in the eye of the beholder.

En over de effecten daarvan heb ik vaak gegniffeld.

Dat wil ik nog wel bekennen, tenslotte.

RUTGER VAN SANTEN

Uit de afdelingsbladen

In deze rubriek selecteert de redactie van *Bevrijding* enkele opvallende zaken uit de recente afdelingsbladen die zijn binnengekomen op het bekende adres: Partijburo PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Linker

Het tijdschrift van het Links Akkoord in Amsterdam heeft als thema werkgelegenheid, werkloosheid en werkloosheidsbestrijding in Amsterdam. In Amsterdam zijn ongeveer 70.000 werklozen ofwel bijna 24% van de hoofdstelijke beroepsbevolking, dat is 10% hoger dan het landelijk gemiddelde. Links Akkoord wil komen tot harde afspraken in de vorm van een convenant. Verder wil men ruim baan voor het creëren van eigen werk en het opzetten van (kleinschalige) bedrijven. Tenslotte is men voor projecten waar mensen met behoud van uitkering aan de slag kunnen.

Het blad bevat in het kader van dit thema artikelen over de explosieve groei van het flexi-circuit, legale en illegale naaiateliers, startende werklozen, buurteconomie en kinderopvang als noodzakelijke basisvoorziening.

Tenslotte bevat het blad de volledige tekst van het concept-verkiezingsprogramma Groen Links Amsterdam 1990/94.

Linkerpijp

Het blad van Links Akkoord in de Pijp gaat over milieu, werkgelegenheid en de komende deelraadsverkiezingen.

Voor wat betreft het milieu wil het Links Akkoord in de Pijp tot een soort convenant proberen te komen. Daarin zouden afspraken moeten worden gemaakt met de bedrijven over milieuvriendelijk werken op punten als verpakkingen, energiegebruik en medewerking aan gescheiden afvalverzameling.

De werkloosheid in de Pijp is 25%. Links Akkoord zoekt de oplossing in werken met behoud van uitkering in bijvoorbeeld klussenprojecten op buurtniveau.

Tenslotte geeft het blad een terugblik op de campagne voor de deelraadsverkiezingen. Ondanks al het verzette werk wordt geconcludeerd dat de campagne is uitgelopen op een van een wat 'traditionele opzet' en weinig sprankelend is geweest.

Rooddruk

Het maandblad van de PSP in Den Haag staat in het teken van de komende gemeenteraadsverkiezingen. Er is een overzicht van de mogelijk PSP-kandidaten voor de Groen Linkse lijst en hun kwaliteiten, en verder ligt er een voorstel voor een nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Het woord is nu aan de verschillende ledenvergaderingen in het Haagse.

Groen Links Haarlem

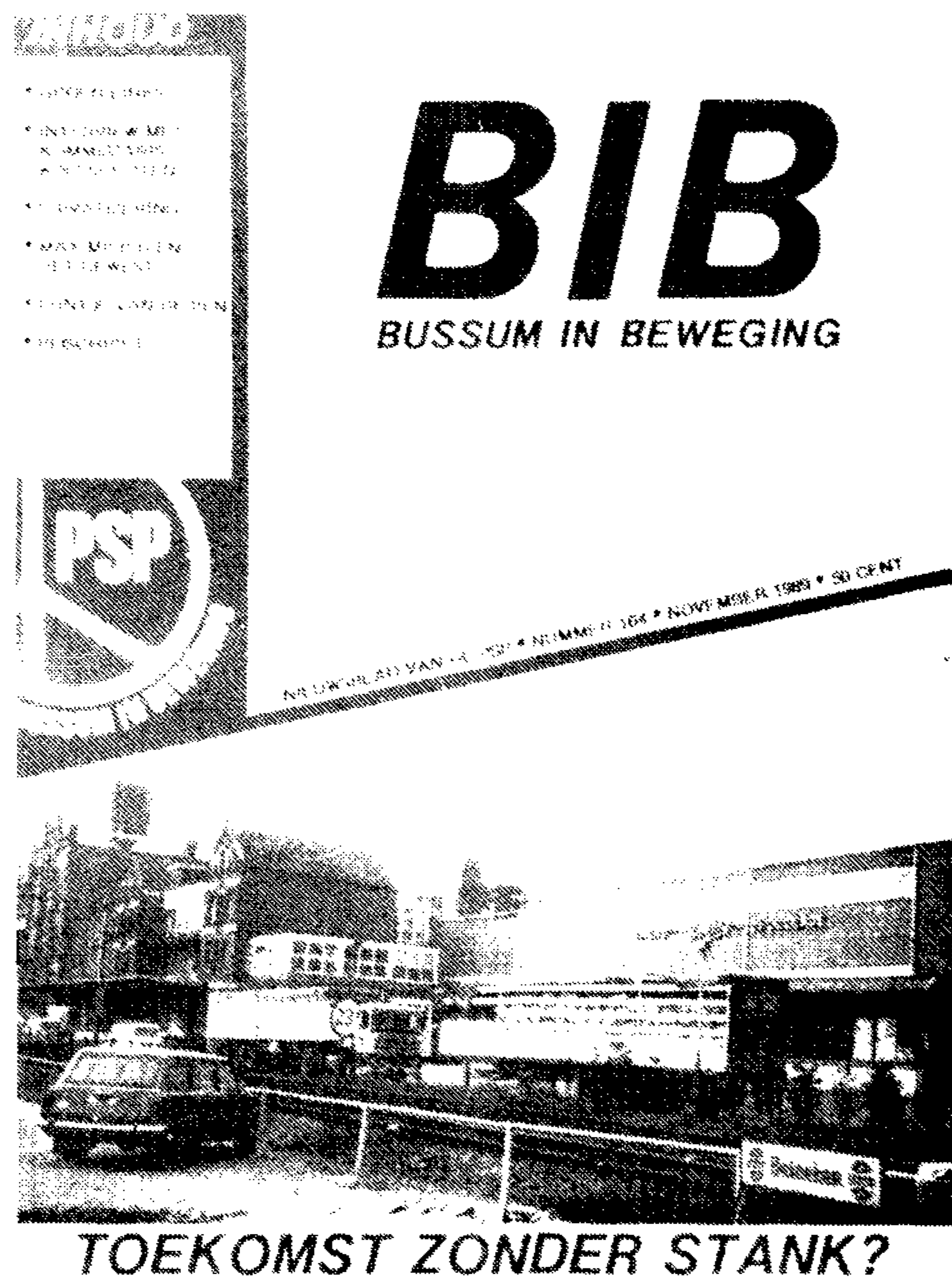
De 'Linkse Koerier', de voormalige uitgave van PSP en CPN in Haarlem is nu omgevormd tot een blad van de vereniging Groen Links Haarlem. Het blad wil niet alleen een functie hebben voor de nieuwe politieke organisatie, maar wil ook groene en linkse actiegroepen aan het woord laten.

Zo begint het blad met de vereniging 'Behoud de Hekslootpolder' aan het woord te laten. De Hekslootpolder is een ongerept stukje poldergebied aan de rand van Haarlem, dat be-

dreigd wordt door plannen voor wegeaanleg en woningbouw.

Verder wordt het Haarlemse spreidingsbeleid bij de toewijzing van woningen aan buitenlanders aan de kaak gesteld door een medewerker van het Haarlems anti-diskriminatie bureau.

Ook besteedt het blad aandacht aan het werk van de ANBO in Haarlem als het gaat om de belangenbehartiging van ouderen.

Bussum in beweging

Het nieuwsblad van de PSP in Bussum opent met het aankondigen van een discussie over de wenselijkheid van Groen Linkse samenwerking in Bussum.

In haar column 'puntje van de pen' pleit Els den Os voor strafmaatregelen tegen misbruik van de auto. Waar stimulering van ander auto-gedrag niet helpt, zou volgens haar de overheid haar verantwoordelijkheid moeten nemen en maatregelen treffen die mensen in hun portemonnee treffen of anderszins harder aankomen.

Verder staat er in het blad over het verzet van de PSP-fractie in Bussum samen met omwonenden tegen de uitbreidingsplannen van de Bensdorp chocoladefabriek. Een verhaal over bezwaarschriften, schriftelijke raadvragen en hoorzittingen.

Tenslotte schrijft Rutger Hageraats in een artikel over de vele bezwaren die de PSP heeft tegen de plannen voor grootschalige privatisering van gemeentebedrijven in Bussem: accountantsdienst, plantsoendienst en reinigingsdienst. De Bussumse PSP verzet zich, samen met de vakbonden tegen die privatiseringsplannen.

Spark

Het interne blad van de PSP-afdeling Groningen en het PSP-gewest Groningen gaat voor een belangrijk deel over de vervroegde raadsverkiezingen van 29 november. Die vervroegde verkiezingen zijn nodig vanwege de gemeentelijke herindeling in die provincie. Spark geeft een overzicht van de wijze waarop er in de elf nieuwe gemeenten al dan niet als Groen Links wordt deelgenomen. Echte Groen Links lijsten zijn er in zes gemeenten: Zuidhorn,

Ulrum, Winsum, Hefshuizen, Loppersum en Scheemda. In vijf van deze zes is de organisatie ook geïntegreerd: gemeenschappelijke ledenvergaderingen, etc. In drie andere gemeenten is er wel een Groen Links lijst, maar die wordt daar ondanks het voeren van onderhandelingen niet breed gedragen: Pekela (alleen CPN en onafhankelijken), Oosterbroek (ook alleen CPN en onafhankelijken) en Delfzijl (zonder CPN, zoals inmiddels landelijk bekend is geworden). Alleen in de gemeente Beerta komt de CPN zelfstandig uit. De enige plaats waar Groen Links helemaal niet meedoet is Grootegast/Oldekerk. De ervaringen geven, volgens Eiko de Vries, vertrouwen dat in maart '90 in die gemeenten waar nu geen van de Groen Linkse partijen in de raad zit, Groen Linkse lijsten gevormd kunnen worden.

Verder staat in Spark een artikel van PSP-statenlid Hans Boer over verschillen tussen de partijen binnen Groen Links, geput uit recente voorvallen in de provinciale staten van Groningen. Over verkiezingen voor waterschappen denken PSP en CPN anders dan PPR. Over milieuleges heeft de CPN een afwijkend standpunt. Over de wijze van samenwerking tussen openbare en christelijke scholen denken de drie partijen allemaal verschillend. Over het opknappen van de interlokale weg tussen St. Annen en Ten Boer staat de PPR iets dichter bij de PSP dan de PPR.

Jadus

Zo heet het nulnummer van het ledenblad van Groen Links Nijmegen. Het blad wordt verstuurd aan de Nijmeegse leden van PSP, PPR, CPN, EVP en de Vereniging Groen Links. Experimenteel van opzet, voorsnog bescheiden van layout, ziet men Jadus in Nijmegen als een teken van politieke vernieuwing, van een frisse en ambitieuze start. Het nulnummer heeft een vooral huishoudelijke inhoud. Er staan stukken in voor een Groen Linkse ledenvergadering, een bestuursverslag, fractieverslag. Verder bevat het blad procedurevoorstellen over de lijstsamenstelling in Nijmegen en een serie amendementen op het concept-gemeenteraadsprogramma.

Zoetermeer

In Zoetermeer opereert de samenwerkingsfractie Links Zoetermeer (PSP-CPN-PPR) sinds medio november onder de naam Groen Links Zoetermeer, nu ook met steun van de EVP. Op een feestelijke openbare ledenavond kreeg het raadslid Ton Pothoven, die daar een éénmansfractie vormt, symbolisch een 'nieuwe pet' opgezet. Dus al voor de gemeenteraadsverkiezingen wordt daar nu onder de Groen Linkse vlag gewerkt. In Zoetermeer hanteert men voorlopig het 'optelsommodel'. Voor een integratie van de verschillende partij-afdelingen acht men daar op dit moment de tijd nog niet rijp. Als gastspreker op de avond trad Leo Platvoet op, de voorzitter van het voorlopig Groen Links Bestuur. Leo Platvoet voorspelde dat het toch wel gek moet lopen als er 'bij zo'n wereldstad als Zoetermeer' niet twee Groen Linkse zetels in de gemeenteraad kunnen worden verworven. Die tweede zetel is daar ook de inzet van de verkiezingscampagne. Zittend raadslid Ton Pothoven sprak uit dat 'Groen Links niet alleen maar bedoeld is als luis in de pels van de PvdA. 'Dat jeukt alleen maar'. Groen Links Zoetermeer wil meer dan reeds nu het geval is de banden aanhalen met de bewegingen die in de maatschappij andere dingen willen.

ONDERSTE BOVEN

EEN ENKELE WITTE BLOEM

GESPREKEN MET JOKE ROOS OVER LEVEN EN VREDE

De werkgroep **Joke Roos** heeft een boekje uitgebracht met daarin een aantal interviews die met Joke Roos zijn gehouden. In 'Een enkele witte bloem' vertelt zij over haar leven als vredesstreefster; over haar jeugd, de opkomst van de vrouwenvredesbeweging na de eerste wereldoorlog, de oorlogstijd, de opvoeding van haar kinderen, haar tijd in de gemeenteraad, de vredesbeweging in de jaren '80 en haar visie over de toekomst. 'Een enkele witte bloem' is verkrijgbaar via de sekretariaten van verschillende vredesgroepen en door overmaking van f. 5,- op giro 4398157

van Vrouwen Tegen Kernwapens Utrecht, onder vermelding van 'boekje Joke Roos'. Informatie: Bart Schouten, 020-523139/826322.

Op 20 januari organiseert de **Filipijnengroep Nederland** een landelijke Filippijnen dag in Utrecht. Meer informatie bij de Filippijnen-groep Nederland, Korte Jansstraat 2A, 3512 GN Utrecht, 030-319323.

Het Sharpeville zes comité houdt zich nu bezig met de **Uppington 14**, 14 terdoodveroordeelden omdat ze een 'gemeenschappelijk doel' zouden hebben gehad met de mensen die een zwarte agent gedood zouden hebben in een Zuid-Afrikaanse township. Het Sharpeville zes comité houdt zich nu bezig met het financieel steunen van de gezinnen van de Uppington 14 en het sturen van post naar de gevangenen zelf. Meer informatie bij het Sharpeville zes comité, Postbus 15372, 1001 MJ Amsterdam, 020-222819 of 010-4193494/4622480. Giro 424856 o.v.v. Kampagne Redt de Uppington 14 of Steun gezinnen van de 14.

Het novembernummer van het maandblad **Vrede** geeft nadere informatie over de nieuwe vredesnobelprijswinnaar, de Dalai Lama. Verder besteedt men aandacht aan de relatie tussen het milieu en de Derde Wereld en onze rol daarbij. Oosterkade 13, 3582 AT Utrecht, 030-540404

Het 2e deel van "**De bloedband Den Haag-Pretoria**" is verschenen. Het is een vervolg en aanvulling op het boek over het Nederlandse Zuid-Afrikabeleid van 1945 tot 1986, dat ook de titel "De bloedband Den Haag-Pretoria" draagt. Deel 2 is 24 pagina's dik en voor 5 gulden te verkrijgen bij het KZA, O.Z. Achterburgwal 173, 1012 DJ Amsterdam, 020-319323.

Er is weer een nieuw tijdschrift uit; het **Roemenië Bulletin**. Het eerste nummer bevat een groot achtergrondartikel over de "Systematisering van het platteland" ofwel de sloop van 8000 dorpen door het bewind van Ceausescu.

Ook wordt ingegaan op de internationale solidariteitsactie die op gang is gekomen om deze dorpen te redden. Roemenië Comité, Postbus 50057, 1007 BB Amsterdam.

IGLO analyseert het regeerakkoord op de gevolgen voor huurders. Verder besteedt men o.a.a aandacht aan een LOBH-enquete naar verhuizingen en aan recente vonnissen over medehuur door studenten. IGLO, Henri Polaklaan 12B, 1018 CS Amsterdam. 020-223505.

KOERDEN EN KOERDISTAN

VERSLAG
OVER DE TOESTAND
IN KOERDISTAN

De **Koerdische Arbeidersvereniging in Nederland** heeft een brochure gepubliceerd over de toestand in Koerdistan. Deze brochure is een vertaling van het verslag dat door de Koerdistan Comité's in Europa aangeboden is aan de mensenrechtencommissie van de VN. Koerdische Arbeidersvereniging in Nederland, Postbus 25965, 2502 HZ Den Haag.